(2

IACOBI PIGNATELLI

E CRYPTALEIS IN SALENTINIS

Sacræ Theologiæ, ac I. V. Doctoris.

CONSVLTATIONVM CANONICARVM

Tomus Octauus.

IN QVO PRÆCIPVÆ CONTROVERSIÆ

De ijs, quæ ad Sanctorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sac. Conc. Trid. ad Epiſcopos, & Regulares; ad immunitatem, libertatem, iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ac huiuſmodi alia, potiſſimùm pertinent; non ſolùm ex vtroque Iure ſcripto, ſed etiam ex Sacrarum Congregationum decretis, rebus iudicatis, placitis, atque conſultis, ex prudentum reſponſis ex moribus receptis, breuiter, ac perſpicuè dirimuntur.

Opus omnibus vtriuſque Forì Iudicibus, Iuriſconſultis, ac politici ſtudij myſtis, in primiſque Summorum Pontificum, & Rerumpublicarum Conſiliarijs, & Aduocatis vtile planè, ac neceſſarium.

Cum duplici Indice, altero Conſultationum, altero Rerum notabilium in fine huius Tomi.

VENETIIS, M.DC.LXXXVIII.
Apud Paulum Balleonium,
SVPERIORVM PERMISSV, AC PRIVILEGIIS.

NVMERVS, ORDO, ET ARGVMENTA

Conſultationum, quæ in hoc Octauo Tomo continentur.

CONSVLTATIO I.

AN, & quatenus Eremitæ gaudeant priuilegio fori? Vbi de pluribus Eremitarum generibus, eorumque fraudibus, & impoſturis? pag. 1.

CONSVLTATIO II.

Teſtator legauit, quod Epiſcopus eligat pauperes virgines ad dotes, à ſe relictas, pro monachandis. Mittitur ad diœceſim Epiſcopi Vicarius Apoſtolicus. Quæritur, an hæc electio, ſiue nominatio pertineat ad Epiſcopum, an verò ad Vicarium Apoſtolicum? pag. 4.

CONSVLTATIO III.

De quadam legatorum Quarta, Eccleſiæ parochiali debita? pag. 4.

CONSVLTATIO IV.

An promiſſio, ſiue obligatio ſoluendi quolibet anno totam ſummam, vel partem clerico pro patrimonio, illi conſtituendo, ad ſuſcipiendum ſacros Ordines, ſeu quidquid integro patrimonio deerit cum conditione, quod poſtquam ipſe Clericus de aliquo Eccleſiaſtico beneficio, vel de aliquo reditu Eccleſiaſtico prouiſus fuerit, ceſſet huiuſmodi ſolutio pro rata beneficij, ſiue annui reditus, ſit valida? Et quid ſi ordinatus prouiſus fuerit de Capellania ſimplici? Et an ſic ordinatus ſit ſuſpenſus? pag. 5.

CONSVLTATIO V.

An Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, carentis ædibus canonicalibus, habens domicilium, & actu habitans intra fines alterius parochiæ, dicatur parochianus Eccleſiæ Cathedralis ita, vt in infirmitate teneatur recipere Sacramenta à Parocho Eccleſiæ Cathedralis, vel potius à Parocho domicilij?

Num idem Canonicus decedens, non electa ſibi ſepultura, debeat ſepeliri in Eccleſia Cathedrali, tanquam ſua parochia, an in parochia domicilij atue potius in ſepulchro ſuorum maiorum?

An pro ſepultura Canonici, vt ſupra defuncti, debeatur quarta funeralis parocho domicilij, aut parocho Cathedralis, vel parocho parochiæ ſepulturæ ſuorum maiorum? Vbi habitant in confinio plurium parochiarum, in qua Eccleſia parochiali ſepeliendus ſit? pag. 7.

CONSVLTATIO VI.

An examen teſtium, pro informatione Curiæ receptum coram Iudice ſeculari, legitimari poſſit coram Iudice Eccleſiaſtico? Et quid verſa vice?

Et quid de incompetenti à Iudicis ſecularis impediti, qui ratione præiudicij ſuper immunitate Eccleſiaſtica prius diſputandi, proceſſit ad legitimationem proceſſus?

Et quid de teſtibus examinatis coram Iudice laico contra aliquem, qui poſtea detectus fuit Clericus, ſi poſtea iſti teſtes coram Iudice Eccleſiaſtico reuocarunt ſuum dictum, an ſcilicet poſſint torqueri à quonam fuerint ſubordinati, & in quo dicto perſiſtere velint? pag. 8.

CONSVLTATIO VII.

An Eccleſiaſtici poſſint licitè conficere vini ſtillati aquam ex vino, quod è ſuis vineis percipiunt, illamque ad plenum, ſiue minutum vendere? pag. 9.

CONSVLTATIO VIII.

An, & quatenus Regulares teneantur ad decimas, Parochis, aliiſue ſoluendas? Et qua ratione decimæ ad Monaſteria peruenerint? pag. 10.

CONSVLTATIO IX.

De Conclaui Cardinalium, Sede Pontificia vacante, aliqua ſummatim. pag. 15.

CONSVLTATIO X.

An diebus in honorem Dei, ac Sanctorum dicatis, præcipuè die Dominico, fieri poſſit executio bonorum pro viaticis Commiſſariorum, aliorumue, illaque eiſdem diebus vendere? Vbi alia. pag. 17.

CONSVLTATIO XI.

De ſportulis iudicialibus, ſiue de mercede, ac erogatione fori Eccleſiaſtici à S. Congregatione ſuper Epiſcopis olim taxata, & nuper à taxa Innocentiana, omninò obſeruanda. Vbi an, et quatenus liceat Epiſcopo Cancellariam vendere, vel locare ſub annuo cenſu? Et an emolumenta Cancellariæ vtriuſque iuriſdictionis, ac ſigillorum ſint de menſa? pag. 20.

CONSVLTATIO XII.

An Fratres Sanctiſſimæ Trinitatis captiuorum comprehendantur in decreto S. Concilij Trid. cap. 9. ſeſſ. 21. de refor. *non obſtantibus priuilegijs Ordini conceſſis ab Innocentio III. & Clemente IV. ſuper eleemoſynis quærendis? Vbi nonnulla de quæſtoribus? pag. 26.*

CONSVLTATIO XIII.

An beneficiatus, ſiue Commendatarius Abbatiæ, exiſtentis in vna diœceſi, quæ habet beneficia vnita in alijs diœceſibus, teneatur contribuere Seminario eiuſdem diœceſis pro iiſdem beneficijs vnitis, exiſtentibus in alijs diœceſibus?

Et an remedia Canonica, præſcripta à S. Concilio Trid. ſeſſ. 23. cap. 18. de refor. *pro erectione Seminarij, æquè procedant in eius conſeruatione ita, vt omnes illi, qui coguntur contribuere ſeminario erigendo, compelli poſſint ad contribuendum eius conſeruationi? pag. 29.*

CONSVLTATIO XIV.

An, & quatenus in bonis Eccleſiaſticis concordandum ſit cum hæreticis? pag. 30.

CONSVLTATIO XV.

An Epiſcopus poſſit non admittere ad audiendas confeſſiones ſeculares, vel regulares Sacerdotes, niſi ij promittant, etiam iuramento, quod à quarundam

propoſitionum probabilium praxi, ſibi Caueant? pag. 30.

CONSVLTATIO XVI.

An Archiuiſta Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ eligendus ſit cum conſenſu, & approbatione Epiſcopi ita, vt nemo alius ingredi in archiuum valeat, niſi qui licentiam ab illo obtinuerit? pag. 32.

CONSVLTATIO XVII.

An licitum ſit Epiſcopis, eorumque Officialibus ex conſtitutione Synodali percipere ſalaria pro executione legatorum, videlicet pro iudicatione, & decreto?

An dictis Officialibus licitum ſit percipere ſalaria pro ſententiis in cauſis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus? Et an circa hoc ſit attendenda conſuetudo percipiendi certam ratam?

An adminiſtratores operum piorum, à fundatore deputati, poſſint ab Epiſcopis, vel eorum Viſitatoribus contra ordinata à fundatoribus, remoueri, ac mutari?

An ſupradicti adminiſtratores, in fundatione deputati, poſſint abſentes compelli ad exhibendum libros adminiſtrationis, vbi reſident Epiſcopi?

An Epiſcopis, eorumue miniſtris, ac Viſitatoribus liceat exigere pœnas in viſitatione præcedenti comminatas ob non executionem decretorum, eaſque ſibi ipſis, vel Epiſcopis applicare? pag. 32.

CONSVLTATIO XVIII.

An ſub edicto, quod omnes Confeſſarii ſeculares teneantur intereſſe diſputationi caſuum Conſcientiæ, bis in menſe fieri ſolitis, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio confeſſionis per menſem, comprehendantur etiam confeſſarii regulares?

Et an Canonicos, alioſque Sacerdotes ſub alia mitiori pœna compellere liceat ad intereſſendum dictæ diſputationi, ſtante quod pauciſſimi ſint parochi, & Confeſſarii ſeculares, qui in præfato edicto comprehendantur? pag. 34.

CONSVLTATIO XIX.

An Epiſcopus iuxta Conſtitutionem Gregorianam poſſit compelle ſyndicos, & miniſtros Monaſterii Monialium, Regularibus ſubiecti, ad exhibendum libros receptorum, & expenſorum dicti Monaſterii pro redditione rationis adminiſtrationis bonorum illius, etiam ſine præſentia Miniſtri prouincialis, cui ſubeſt dictum Monaſterium, quatenus interpellatus recuſet intereſſe?

An competat Epiſcopis facultas ex decreto S. Concil. Trid. cap. 9. ſeſſ. 22. de ref. circa exigendas rationes ab adminiſtratoribus, quatenus debitores comperti fuerint, ad reliquatum ſoluendum iuris remediis cogendi?

Necnon etiam ad effectum in ipſos adminiſtratores, quatenus fraudulenter adminiſtrauerint, criminali iudicio animaduertendi? pag. 35.

CONSVLTATIO XX.

An Epiſcopus claudere poſſit feneſtras, ac erigere murum viridarii Regularium, quia ſupereminent Monaſterio Monialium, quas ipſi Regulares inſpiciunt? pag. 35.

CONSVLTATIO XXI.

An legatum orandi in Miſſis pro anima teſtatoris pertineat ad presbyteros, vel ad fabricam Eccleſiæ, cui authoritate Apoſtolica ſunt applicata omnia legata pia, non habentia onus Miſſarum?

Scholaſtria an requirat Doctoratum?

Capellania conſtituta pro ſecularibus, nolentibus illas propter fructuum tenuitatem accipere, an conſentientibus hæredibus, & Epiſcopo, poſſint transferri ad Regulares, qui, ſtante reductione Miſſarum ab illis obtenta, ſunt parati eas accipere, & oneribus ſatisfacere?

Epiſcopus rogatus à teſtatore pro aſſiſtentia, & declaratione eius teſtamenti, an poſſit mandare executoribus, vt pecunias non poſſint inueſtire in cenſibus ordinatis à teſtatore abſque ſua approbatione?

An Canonici habentes indultum non reſidendi per duos menſes, gaudeant diſtributionibus quotidianis, ſi redditus pro maiori parte conſiſtant in diſtributionibus?

An Primicerius debeat cantum perdiſcere?

An Canonici ſupranumerarij, admiſſi ad honores, emolumenta, & præeminentias Canonicorum numerariorum, teneantur ad expenſas Eccleſiæ? pag. 35.

CONSVLTATIO XXII.

De Epiſcopo ſuffraganeo, qui in ſuum Metropolitanum ſententiam excommunicationis protulit.

Qui non paruit reiteratis mandatis eiuſdem Metropolitani circa traſportationem actorum, quam ob cauſam fuit ab eo interdictus ab Eccleſia, & ſucceſſiuè excommunicatus ob contumaciam.

Qui edicta, ſiue cedulones eiuſdem Metropolitani lacerauit, & in illum ſuos cedulones publicauit? pag. 36.

CONSVLTATIO XXIII.

An legatum relictum pro reſidentia Capellani in Choro, poſſit commutari in celebrationem Miſſarum? Vbi de altaribus priuilegiatis perpetuis, & temporaneis quoad Indulgentias conceſſas animabus fidelium defunctorum in feſtis ritus duplicis? pag. 37.

CONSVLTATIO XXIV.

An ſit validum matrimonium contractum coram Parocho prima tantum tonſura initiato, & intra annum ad Sacerdotium non promoto? pag. 38.

CONSVLTATIO XXV.

An rectè, prudenter, & laude dignum faciant, qui in, vel extra Eccleſias, Monaſteria, Hoſpitalia, &c. à ſe fundata, arma ſua gentilitia poni curant? pag. 38.

CONSVLTATIO XXVI.

An patronus, in quem legitimo titulo iuſpatronatus Eccleſiæ, hoſpitalis, Capellæ, &c. tranſlatum eſt, arma, ſeu inſignia primi patroni inde auferre, & ſua apponere, vel appingere poſſit? pag. 42.

CONSVLTATIO XXVII.

An matrimonium irritè, propter impedimentum dirimens, bona fide contractum cum diſpenſatione Ordinarij facultatem non habentis, ſi per Summum Pontificem conualidetur, debeat iterum coram Parocho, & teſtibus contrahi, vel ſufficiat nouus conſenſus abſque Parocho, & teſtibus? pag. 43.

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO XXVIII.

An ſi vir fide dignus tradiderit alicui Reliquias Sanctorum, poſſint illæ exponi publicæ venerationi, approbante Epiſcopo? pag.45.

CONSVLTATIO XXIX.

An Religioſi Ordinum militarium, qui exercent curam animarum iiſdem Ordinibus annexam, appoſiti, ac remoueri ſoliti ad nutum eorum Magni Magiſtri, faciant, tuta conſcientia, fructus ſuos, inſpecto S.Conc.Trid. cap.1. ſeſſ. 23. de refor. *quando, dimiſſo ſubſtituto, pro ſeruitio curæ animarum, approbato ab eorum Magno Magiſtro, de eius licentia, & mandato alibi inſeruiunt Ordini?* pag.45.

CONSVLTATIO XXX.

An liceat Epiſcopo ſupprimere beneficia, Canonicatus, & dignitates? pag.46.

CONSVLTATIO XXXI.

An, & quatenus, præſuppoſita etiam legitima licentia, Confraternitates ſuas proceſsiones facere poſſint? Vbi an, & quatenus in alienatione bonorum Confraternitatum requiratur aſſenſus Apoſtolicus? pag.46.

CONSVLTATIO XXXII.

An conſuetudo, vt primo loco nominatus à patronis ad Parochialem Eccleſiam de iurepatronatus, inſtituatur abſolute ſine concurſu, & ſecundo loco nominatus, intret ſolum in defectum primi, ſit valida, & ſeruanda? pag.49.

CONSVLTATIO XXXIII.

An Regulares, habentes Conſeruatorem, legitimè electum, debeant coram eodem Conſeruatore conueniri in cauſis ciuilibus, requirentibus diſcuſsionem, & iudicialem indaginem, quando ſunt rei, an potiùs coram Ordinario? pag.50.

CONSVLTATIO XXXIV.

An liceat eligere in Vicarium Capitularem non Doctorem, ſed aliàs idoneum reputatum, ſtante reprobatione Doctorum de Capitulo? pag.52.

CONSVLTATIO XXXV.

An Canonici poſſint cogi ab Epiſcopo ad ei aſſiſtendum, vti Conuiſitatores in viſitatione diœceſis? pag.54.

CONSVLTATIO XXXVI.

An exactio taxæ pro ſeminario, nondum inſtituto cum Seminariſtis, reſtitui debeat? pag.54.

CONSVLTATIO XXXVII.

An Conſtitutio Vrbani VIII. quæ incipit ſecretis æternæ prouidentiæ conſilijs, *edita ſub die* 11. *Decembris* 1624. *qua ſtatuitur, ſolos Clericali charactere inſignitos cum ſaltis commiſſorijs ab aliquo Epiſcopo, fori priuilegio minimè gaudere, & ſoli eius iuriſdictioni plenè in omnibus ſubiacere, comprehendat etiam Melitenſes?* pag.55.

CONSVLTATIO XXXVIII.

Fiſcales Regij ab omnibus Eccleſiis, poſſidentibus loca iuriſdictionalia intra fines Regni Neapolitani ſub prætextu, quod ea ſint feuda, petunt quindennium, ſuffectum vice releuij, quoties nouus Prælatus ſuccedit in locum demortui. Ideòque tria diſcutiuntur.

An verè ſubſiſtat, quod omnia loca iuriſdictionalia, poſſeſſa ab Eccleſiis in Regno, præſumenda ſint feuda?

An poſito, quod ſunt feuda, de iure verum ſit, quod in ſucceſsione cuiuslibet Prælati, debeat Regiæ Cameræ ſolui releuium, & conſequenter eius loco præaſſertum quindennium?

Coram quo, Eccleſiis diſſentientibus, & negantibus, ſe teneri ad illius præſtationem, hæc controuerſia cognoſcenda ſit? Num coram Iudice Eccleſiaſtico, vel potiùs coram Domino feudi, ſiue Curia Summaria? pag.56.

CONSVLTATIO XXXIX.

An conuentio Summorum Pontificum cum Proregibus Neapolitanis, & ipſi exules, ſiue bannitos poſſint hincinde perſequi intra fines ſuæ ditionis per decem millia paſſus, adhuc perduret? pag.59.

CONSVLTATIO XL.

De duodecim articulis à quodam Senatu emiſſis ſuper forma procedendi contra Eccleſiaſticos in delictis atrocibus, quæ vocant priuilegiata, vbi quæritur an, & quatenus ſint contra immunitatem, libertatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam? pag.61.

CONSVLTATIO XLI.

An Regulari danda ſit petita copia actorum in cauſa criminali cum nominum teſtium expreſſione? pag.64.

CONSVLTATIO XLII.

An edictum Epiſcopi, quo præcipitur ſub pœna excommunicationis, aliiſq; arbitrariis, quod nemo admittat ad celebrationem miſſarum presbyteros exteros abſque eius licentia, comprehendat etiam Regulares? Vbi ſummatim explanatur decretum de obſeruandis, ac euitandis in celebratione Miſſæ ſeſſ.22. *Sacri Concilij Trident.?* pag.64.

CONSVLTATIO XLIII.

An, & quibus in caſibus monachi, ac Regulares ſubſint Epiſcopo. Vbi prius de eorum origine, ſucceſſione, progreſſu, & aliis eiuſmodi ſtrictim? pag.65.

CONSVLTATIO XLIV.

De Parochialibus, etiam Monaſteriis Regularium vnitis, ac de cura animarum principaliter ipſi Monaſterio incumbenti ad præſcriptum S.Concilij Trid. ſeſſ.7.cap.7. de refor. & ſeſſ.25.cap.11. de Regul. *vbi de hac materia ſubobſcura plures textus Canonici, Conſtitutiones Pontificiæ adducuntur, explicantur, concordanturque?* pag.81.

CONSVLTATIO XLV.

De Regularibus, & Monialibus ad præſcriptum S.Concil. Trid. cap.1. & 2. ſeſſ. 25. de Regul. *vbi de vita inſtitutione iuxta Regulam, quam profeſſi ſunt, deque proprietate ipſis omninò prohibita?* pag.83.

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO XLVI.

Quænam Monaſteria Regularium poſſint bona immobilia poſſidere? Quinam numerus perſonarum in illis conſtituendus? Quomodo erigenda? Quo pacto Regularis obſequio alterius loci, aut perſonæ ſubijci poſſit? Quomodo à Conuentu recedere, ac ſtudiorum cauſa abeſſe? pag. 85.

CONSVLTATIO XLVII.

De clauſura Monialium ad cap. 5. ſeſſ. 25. de Regular. *pag.* 87.

CONSVLTATIO XLVIII.

De ratione eligendi Superiores Regulares iuxta decretum cap. 6. *Sacri Concilij Trid.* ſeſſ. 25. de Regular. *pag.* 89.

CONSVLTATIO XLIX.

Quæ, & quomodò Moniales in Abbatiſſas, & quocumque nomine Præfectas eligendæ? Et an duobus Monaſterijs vlla præfici poſſit? Idque ad præſcriptum cap. 7. ſeſſ. 25. de Regular. *pag.* 90.

CONSVLTATIO L.

Regimen Monaſteriorum, non habentium Ordinarios regulares Viſitatores, quomodò inſtituendum ex decreto Concilij Trid. cap. 8. ſeſſ. 25. de Regul. *pag.* 91.

CONSVLTATIO LI.

De quibus Monaſterijs agat S. Concilium Trid. cap. 9. ſeſſ. 25. de Regul. *pag.* 91.

CONSVLTATIO LII.

De confeſſione, & communione ſemel ſingulis menſibus à Monialibus facienda. De Confeſſario extraordinario eis ab Epiſcopo offerendo, & quo loco apud illas Euchariſtia conſeruanda? pag. 92.

CONSVLTATIO LIII.

An, & quatenus Regulares ſecularibus in obſeruatione cenſurarum Epiſcopalium, ac feſtorum diœceſis conformari teneantur? pag. 92.

CONSVLTATIO LIV.

De controuerſijs præcedentiæ ab Epiſcopo componendis. Et de exemptis ad proceſſiones publicas compellendis. Vbi refertur decretum generale de oſculo Euangelij, de vſu baldachini, deque aſſiſtentia in presbyterio ſecularibus neganda? pag. 93.

CONSVLTATIO LV.

Profeſſio religioſa qua ætate fieri debeat? Vbi multa ex vſu edocentur? pag. 94.

CONSVLTATIO LVI.

Quando renunciatio, aut obligatio Regularium facienda ſit? Quando etiam nouitij profiteri, aut eijci debeant? Vbi alia. pag. 95.

CONSVLTATIO LVII.

De exploratione puellarum, habitum regularem ſuſcipere, ac profeſſionem emittere volentium, ac de earum libertate ad ingrediendum Monaſterium? pag. 96.

CONSVLTATIO LVIII.

Quid à Regularibus obſeruandum ſit, ſi velint habitum dimittere, aut à Religione diſcedere? pag. 97.

CONSVLTATIO LIX.

An Abbates, qui in Parochos, & Parochianos iuriſdictionem habent quaſi Epiſcopalem priuatiuè ad Epiſcopum, poſſint ſuis ſubditis ſecularibus literas dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedere? pag. 97.

CONSVLTATIO LX.

A quo, & quomodò ſuccurri debeat Eccleſiæ, vel ædibus Parochialibus, ſi refectione indigeant? Vbi quantum Parocho ſit aſſignandum pro ſua congrua ſuſtentatione? pag. 102.

CONSVLTATIO LXI.

An, & quatenus à morum correctione detur appellatio, etiam quoad Regulares? Quomodò Concilij Tridentini decreto ſuper hac re derogetur? Et an, quatenuſue cauſa Clerici committi poſſit Iudici ſeculari? pag. 104.

CONSVLTATIO LXII.

An, & quatenus Regulares, abiurantes de leui in S. Officio Inquiſitionis reddantur inhabiles ad gradus, & dignitates ſuæ Religionis? Vbi non vulgò aliqua eſſata de abiuratione, de abiurante, deque Regularibus ad materiam S. Officij pertinentia? pag. 106.

CONSVLTATIO LXIII.

Qui poſt matrimonium contractum ad Sacros Ordines promouetur, quas pœnas incurrat in Eccleſia Latina? Quid in Eccleſia Græca? Vbi ſtrictim differentia inter dictas Eccleſias. An ipſi iniungendum ſit præceptum non petendi debitum, ſed ſolum reddendi? Et quid de promoto ad minores Ordines? pag. 107.

CONSVLTATIO LXIV.

An externi pauperes, & mendici poſſint Vrbibus excludi? Quid de indigenis pauperibus, an liceat eos mendicatione prohibere? Quidue de Cigaris, vulgò Zingaris, & huiuſmodi furfuris hominibus? pag. 111.

CONSVLTATIO LXV.

An Regulares Romam adeuntes prætextu, quod electio Prouincialis, aliorumue officialium, vel ob huiuſmodi aliud fuerit inualida, ſint puniendi tanquam Apoſtatæ? pag. 115.

CONSVLTATIO LXVI.

An Monialis poſſit in ſua cella conſtruere feneſtram, per quam proſpiciatur in cellam alterius Monialis? Vbi, & quid ſi eſſet conſtructa? & aliqua de interdicto noui operis nunciatione? pag. 115.

CONSVLTATIO LXVII.

Quomodò proſpiciendum ſit conſcientiis aliquorum, qui vſi fuerant facultatibus Bullæ Cruciatæ, vel alterius Indulgentiæ irritæ ex defectu voluntatis Summi Pontificis, illam concedentis, ob non adimpletas aliquas conditiones? pag. 117.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO LXVIII.

Bona hereticorũ quãdo, & quomodo Fiſco addicãtur? pag.118.

CONSVLTATIO LXIX.

An poſſint baptizari à Parocho Catholico hereticorum filij, etiam domi, ac ſine cæremoniis Eccleſiæ ad euitandum periculum mortis, ſi differatur baptiſmus, donec pueri habeant vſum rationis iuxta morem dictorum hereticorum? pag.118.

CONSVLTATIO LXX.

Quinam inter plures æquales in officio, Magiſtratu, Senatu, cæteriſque partibus, prior cenſendus ſit, illene, qui prius titulum obtinuit, an qui poſſeſſionem? pag.118.

CONSVLTATIO LXXI.

An pueri minoris ætatis, nati ex patre turca, & matre Chriſtiana ritus græci, ducti in captiuitatem à Chriſtianis, ſequi debeant Religionem Chriſtianam matris, & gaudere libertate? pag.119.

CONSVLTATIO LXXII.

Iudex ſecularis, poſtquam deputauit per modum prouiſionis in ſuum Cancellarium in Cancellaria ſeculari Cancellarium foraneum Epiſcopi, præſentare fecit à ſuo baliuo eidem Cancellario intimationem, in qua illum adſtringebat ad declarandum intra terminum duorum dierum à die præſentationis, vtrum vellet retinere, renunciando in ſcriptis illi, quam in poſterum nollet exercere. Quæro, an hoc ſit contra immunitatem ac libertatem Eccleſiaſticam? Et quid in aliis caſibus? pag.119.

CONSVLTATIO LXXIII.

An Confraternitas Mortis, atque adeò quæcumque aliæ Confraternitates ſeculares Vrbis aliorumue locorum poſſint in funeribus erigere ſuam Crucem, quando defuncti à propriis illorum parochis tumulandi efferuntur ad ipſarum Eccleſias, in quibus ſepulturam elegerant?

An eædem Confraternitates poſſint ſuam Crucem erigere tam per viam, quàm in Eccleſia Parochiali, quando cadauer non effertur à proprio illius parocho ad ipſarum Eccleſias ſepeliendũ, ſed ad ipſam Eccleſiã Parochialẽ?

An Rectores, ſiue ſacriſtæ, aliiue Capellani earumdem Confraternitatum, quando non incedant cum ſuis Confraternitatibus, ſed ſeorſim ab illis poſſint in funeribus ducendis ſtolam deferre?

An iidem Rectores, ſiue Sacriſtæ, qui cum ſuis Confraternitatibus ad funus euocatis incedunt, poſt abſolutum à parocho officium funeris in ſua Eccleſia parochiali, in qua cadauer delatum ſepeliendum eſt, poſſint ſuper dicto cadauere iterum funebre officium peragere? Et

An parochi poſſint ſuper cadauere, præſertim ſui parochiani, qui in Eccleſia, ſiue oratorio Confraternitatum intra fines ſuæ Parochiæ poſitis, ſepulturam elegit, officium funeris peragere? pag.120.

CONSVLTATIO LXXIV.

An Inquiſitores Apoſtolici poſſint abſoluere ſuos familiares, ſeu officiales ab excommunicatione incurſa vigore Can. ſiquis ſuadente, vel potius huiuſmodi facultas pertineat priuatiuè ad Epiſcopos, quando iniuria percuſſio eſt leuis, vel mediocris? Et quid ſi enormis? pag.138.

CONSVLTATIO LXXV.

An Doctor, qui docet myſterium immaculatæ Conceptionis B. Virginis, quod quidem per multas rationes ſuſtinetur, vt verum, ſed defectu Scripturæ, & traditionis de fide eſſe non poteſt, incurrat pœnas in Conſtitutione Alexandri VII. præſcriptas?

Item an Epiſcopus ordinarius illius Doctoris, poſſit ſine citatione ipſius declarare, eum incurriſſe in dictas pœnas, & pro tali habendum?

Et an eo appellante poterit idem Epiſcopus decretum facere, quod non obſtante appellatione, ſuſtinenda eſt ſententia, & tanquam priuatum facultatibus eſſe habendum? pag.138.

CONSVLTATIO LXXVI.

De polygamo ſponte comparente, & proditoriè occidente primam vxorem, an abſoluendus ſit à ſola polygamia, tanquam à delicto pertinente ad S. Officium, vel etiam ab homicidio occaſione dictæ polygamiæ commiſſo?

An denuò contrahere debeat validè matrimonium cum ſecunda, & interim debeant ſeparari? pag.139.

CONSVLTATIO LXXVII.

An ex conuerſione Iudæi ad fidem Chriſtianam, inſcia vxore, matrimonium intelligatur ſolutum quoad vinculum?

An profeſſio regularis, ab eo emiſſa, ſit valida, & ſaltem ad quid obliget, ſi matrimonium ſubſiſtat?

An poſſit deinceps cohabitare cum vxore, ſi matrimonium ſubſiſtit?

Quas cenſuras incurrerit præter irregularitates ex multiplici capite? pag.140.

CONSVLTATIO LXXVIII.

An forma, in orientalibus Eccleſiis conſueta, ſuppleat Sacramentum Confirmationis, et toleranda ſit ab Eccleſia Latina? Et

An à quolibet Sacerdote baptizante poſſit conferri huiuſmodi Sacramentum, cuius in Eccleſia Latina ſolus Epiſcopus eſt miniſter ordinarius? pag.141.

CONSVLTATIO LXXIX.

An expediat ad declarationem inſtructionis ſuper ſtatu libero matrimoniorum decernere, quod Epiſcopi, qui habent amplas diœceſes, teneantur deputare Parochum, ſeu Vicariũ foraneum pro diœceſanis habitantibus vltra duas dietas à Curia Epiſcopali, & matrimonium contrahere volentibus ad hoc, vt coram ſuo Parocho, aut Vicario foraneo ſuum ſtatum liberum probare valeant abſque maiori diſpendio accedendi ad Curiam Epiſcopalem pro eodem effectu? pag.144.

CONSVLTATIO LXXX.

An Sacerdos Armenus in Diœceſi Latina poſſit in Miſſa dicere orationem pro Patriarcha Armeno, licet dictus Patriarcha ſit ſchiſmaticus?

An Armeni degentes in diœceſi Latina poſſint ieiunare iuxta ritum Armenum?

An Armeni Catholici, reuerſi in patriam, non valentes habere Sacerdotes Catholicos, & abſtinere à communione abſque ſcandalo, poſſint confiteri Sacerdotibus Armenis ſchiſmaticis, qui nõ ſint nominatim excommunicati? 145.

CONSVLTATIO LXXXI.

An matrimonium Græcorum, ſi contrahantur poſt ſuſceptos ſacros Ordines ſiue prima ſint, ſiue ſecũda, ſint valida? 146

CONSVLTATIO LXXXII.

An Conſtitutio B. Pii V. de non audiendis condemnatis in contuma-

Index Conſultationum.

tumaciam, elapſo anno à die condemnationis, locum habeat etiam in Tribunali S. Officij? Maximè verè in illis cauſis, quæ ad fidem non pertinent? pag. 152.

CONSVLTATIO LXXXIII.

An miniſtri Cameræ Apoſtolicæ exequi poſſint manu regia contra debitores Cameræ, conductores bonorum Cameralium, ſi dicti debitores ſint officiales S. Officij ex illis, qui gaudent priuilegio fori, abſque exequatur Inquiſitoris? pag. 152.

CONSVLTATIO LXXXIV.

An Miſſionarij permittere poſſint Maronitis Catholicis, vt ieiunent, & abſtineant, & dies feſtos agant cum Græcis?
An eis liceat illis conſulere, vt ſine Miſſa potiùs permaneant, quàm Eccleſiam ſchiſmaticorum adeant?
An propter animarum ſalutem ac deuotionem populi Miſſam tertia hora poſt meridiem celebrare poſſint? Vbi de magna vi conſuetudinum in Eccleſiæ adminiſtratione multa iterum adducuntur, & examinantur quidam ritus Græcorum in ſacramento Extremæ Vnctionis? pag. 153

CONSVLTATIO LXXXV.

An Regulari miniſtro S. Officij, decedenti extra clauſtra, dum iter agebat ex vno ad alium Conuentum cũ obedientia ſui Superioris, faciendũ ſit ſpolium? Et quatenus affirmatiuè,
An à Superiore ſuæ Religionis, vel ab Inquiſitore, cuius erat miniſter? pag. 157.

CONSVLTATIO LXXXVI.

An, & quatenus furti pyxidis pertineat ad S. Officium Inquiſitionis? pag. 158.

CONSVLTAT O LXXXVII.

An Princeps ſecularis poſſit edicto ſuo prohibere, ne quis faciat incantationes ſuperſtitioſas cum inuocatione dæmonum tacita, vel expreſſa ſub pœna mortis vltra pœnas Eccleſiaſticas in ijs, quæ ad ipſos Iudices Eccleſiaſticos pertinent?
Quid faciendum de huiuſmodi Edicto iam publicato? Et
An Epiſcopus poſſit publicare ſimile edictum ſub pœnis arbitrarijs tam delinquentibus, quàm non reuelantibus vel ipſi Epiſcopo, vel S. Inquiſitioni, & vlterius concedere Indulgentias quadraginta dierum tam denunciantibus, quàm cooperantibus ad extirpationem huiuſmodi delinquentium? pag. 159.

CONSVLTATIO LXXXVIII.

An aſſertiones iſtæ poſſint licitè ſuſtineri, nimirum, quod liceat mutuanti, etiam pignoribus aſſicurato de credito, aliquid vltra ſortem exigere, dummodo non repeteret ſortem vſque ad certum tempus?
Item quod poſſit vendi res carius, quàm valet ob dilationem temporis datam ad ſoluendum pretium credito, & in exorbitanti ſumma, nempè vltra dimidium iuſti pretij, & cum ſpeciali obligatione rei venditæ, ſiue translatione dominij vſque ad integram ſatisfactionem?
Et quod poſſit fundari cenſus annuus ſuper bonis ſtabilibus, ac fructiferis ad rationem decem pro centenario, & haberi vltra hanc aſſicurationem pignus rerum mobilium eiuſdem valoris capitalis? pag. 160.

CONSVLTATIO LXXXIX.

An deturpantes, violantes, vel percutientes ſacras Imagines puniri debeant priuatiuè quoad Iudices laicos in S. Officio Inquiſitionis? Vbi quid de Iudæis hoc ipſum committentibus? pag. 160.

CONSVLTATIO XC.

An Notarius, vel alius miniſter S. Officij ex ijs, qui gaudent priuilegio fori, ex dicto priuilegio ſuperueniente, poſſit declinare iuriſdictionem Epiſcopi, coram quo introductum erat iudicium ciuile, & per multos annos diſcuſſum ante priuilegium S. Officij? pag. 162.

CONSVLTATIO XCI.

An damnati ad triremes in Tribunali S. Officij, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus, ſint degradandi?
Et an degradatio debeat eſſe actualis, ſiue verbalis, ſiue nullo modo facienda ſit? Vbi curſim recenſentur caſus, in quibus infertur pœna degradationis, & alia ſcitu minimè ſpernenda? pag. 163.

CONSVLTATIO XCII.

Quot, quaſue pœnas incurrat Religioſus laicus, profeſſus Latinus, qui dimittens habitum regularem, ab Epiſcopo Græco ſchiſmatico ſe facit græco ritu ordinari? Et reuerſus ad Religionem quomodò ſit tractandus? pag. 165.

CONSVLTATIO XCIII.

Iudæus, ſupponens dediſſe libellum repudij in Iudaiſmo vxori hebrææ, cum qua matrimonium non conſumauerat, Chriſtianus factus, & continere non valens, vult contrahere matrimonium cum Chriſtiana, viuente adhuc vxore hebræa. Quæritur
Primò. An ex dicto libello repudij fuerit diſſolutum dictum matrimonium, non conſumatum?
Secundò. Quid requiratur ad effectum diſſoluendi dictum matrimonium, ex quo dictus Iudæus Chriſtianam fidem amplexus eſt, & tranſire cupit ad ſecunda vota cum muliere Chriſtiana?
Tertiò. Maximè verè degente in remotiſſimis partibus eius vxore hebræa? Vbi multa de libello repudij? pag. 167.

CONSVLTATIO XCIV.

An patentati exempti, ſiue priuilegiati S. Officij, hoc eſt officiales, qui gaudent priuilegio fori actiue, & paſſiue, quales ſunt Vicarius, Notarius, Fiſcalis, Baroncellus Cuſtos carcerum, & eiuſmodi alij miniſtri neceſſarij S. Officio, gaudeãt quoad onera communitatiua, exemptione Eccleſiaſticorum, vel familiæ armatæ Epiſcoporum? pag. 169.

CONSVLTATIO XCV.

An edictum Inquiſitoris, publicatum in eius ingreſſu ad Inquiſitionem ſub nomine proprio, & dignitatis, obliget poſt deputationem noui Inquiſitoris, qui huiuſmodi edictum non renouauit præter conſuetudinem Inquiſitorum anteceſſorum, qui dictum Edictum in officij ingreſſu renouare ſolent?
An neceſſarium ſit nouum edictum publicare, vel magis expediat illud differre ad opportuniorem commoditatem, ne ex intempeſtiua publicatione edicti ſcandalum oriatur in populo, vel etiam impedimentum à Principe laico, e quo veriſimiliter timeri poteſt?
An potius expediat nouum edictum publicare Romæ à generali Inquiſitione, quod afficiat omnes Inquiſitores præfatum edictum, vel ex aliqua cauſa, vel etiam ex obliuione, aut negligentia publicare omittentes? pag. 170.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO XCVI.

An præuentus à ſolo dicto ſocij criminis, in quo obijt, abſque tamen purgatione maculæ, gaudeat priuilegio ſponte comparentium in cauſa, pertinente ad S. Officium, non tamen in materia fidei? pag.170.

CONSVLTATIO XCVII.

An, & quatenus carceratis in S. Officio ob crimen hæreſis concedi debeat Confeſſarius? pag.171.

CONSVLTATIO XCVIII.

An Bulla B. Pij V. Si de protegendis *habeat locum in ijs, qui ſine fractura carceris S. Officij, ſed clauibus adulterinis, non odio fidei, ſed pretio eduxerint è carcere de hæreſi vehementer ſuſpectum, non tamen confeſſum, neque conuictum? pag.171.*

CONSVLTATIO XCIX.

An, & quatenus Græci ſchiſmatici poſſint fieri captiui, ac ſuis bonis expoliari à Chriſtianis, præſertim à triremibus Religionis Hieroſolymitanæ? pag.172.

CONSVLTATIO C.

An dos, eiuſque augmentum reſtitui debeat à viro Iudæo ad fidem Chriſtianam conuerſo, uxori in Iudaiſmo permanenti? pag.172.

CONSVLTATIO CI.

An familiaris conuerſatio, ac litium extinctio ſint cauſæ ſufficientes ad diſpenſandum in primo, & ſecundo affinitatis gradu? Etiam in non Magnatibus? pag.172.

CONSVLTATIO CII.

In quadam diœceſi plerique ruſtici, & mechanici ſunt tenuioris fortunæ, & tamen ad grauium onerum ſolutionem compelluntur. Hinc eſt, vt media inquirant oneribus iſtis, & victui opportuna; multa millia vtriuſque ſexus quotannis in partes hæreticorum proficiſcuntur, & operam ſuam elocant talibus etiam Dominis, qui diebus ieiunij, Veneris, & Sabbati ſolummodo vetitos cibos apponi ſinunt, vſque operarii Catholici in defectum aliorum paſſim veſcuntur. Quæritur, An liceat: Iidem Catholici Dominum ſubinde non reperiuntur, niſi ſe obligent ad exercitium operum ſeruilium pro diebus etiam feſtis. Quæritur, An propter ſuam paupertatem ſe ad illud obligare poſſint? pag.173.

CONSVLTATIO CIII.

Miniſtri hæretici prolem, faſciis inuolutam, baptizaturi, aquam è ſuggeſtu ita communiter effundũt, vt illa faſcias tantùm, rarò autem vllum infantis membrum contingat, quo caſu baptiſmus eſt nullus.

Quæritur proinde, an ſint monendi miniſtri Catholici, vt ſub conditione ſemper baptizent ab hæreticis baptizatos?

Item qui plerique in locis militant pro hæreticis, quiue officio aliquo funguntur ſæpè nequeunt ſua obtinere ſtipendia, niſi probent à ſe ſubinde frequentatas conciones hæreticas, & ideò eis aliquando interſunt ſine ſcandalo, vt aiunt, cum ſatis, ſuperque conſtet tam orthodoxis, quam heterodoxis ſe eſſe catholicos, & ſolummodo pro forma ſe ſe in concionibus oſtendant, ac inſuper ſine erroris, aut hæreſis periculo, cùm vel non attendant ad verba concionantis, vel aures goſſypio obturent. Quæritur,

An tales dum ad Sacramentum pœnitentiæ accedunt, & conciones vitare non proponunt, poſſint abſolui? pag.173.

CONSVLTATIO CIV.

Multi hæretici conuertuntur ad fidem, inter quos non pauci ſunt coniugati, altero coniuge perſeuerante in hæreſi, coniugati, inquam, ritu tantùm hæretico, ideòque inualido, cum in illis partibus publicatum ſit decretum S. Concilii Tridentini. Pars conuerſa cupit matrimonium renouare ſecundum formam eiuſdem decreti Tridentini, at compartem hæreticam, à qua ſeparari moraliter impoſſibile eſt, nullatenus poteſt inducere, vt coram Parocho compareat; quæritur, quid Paſtores Catholici cum tali agere debeant, & ſpeciatim, an coniugem bonæ voluntatis ad vſum Sacramentorum poſſint admittere? pag.174.

CONSVLTATIO CV.

An concedenda ſit facultas diſpenſandi in matrimonio rato, & non conſumato ad hoc, vt primi coniuges poſſint ad ſecunda tranſire vota, ſi periculoſa, & impacata prævideatur cohabitatio futura, ſeu lapſus in hæreſim? pag.174.

CONSVLTATIO CVI.

An concedi poſſit, ac debeat diſpenſatio coniunctis in primo gradu affinitatis, in ſecundo conſanguinitatis, & in tertio pariter conſanguinitatis cum compaternitate? pag.174.

CONSVLTATIO CVII.

Suppòſito priuilegio, quod pro maleficiis non publicentur bona delinquentium, niſi pro delictis læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ. Quæritur, an fautoribus, qui ex Conſtitutione B. Pii V. Si de protegendis, *declarantur rei læſæ maieſtatis in primo capite, poſſint confiſcari bona?*

An dicti fautores, declarati excommunicati, ſi per annum, inſorduerint in excommunicatione, efficiantur hæretici ita, vt eorum bona confiſcari valeant?

Et an, pendente anno excommunicationis, poſſit Fiſcus deſcribere bona dictorum fautorum, vt, elapſo termino inſordeſcentiæ, eorum bona confiſcare valeat? pag.175.

CONSVLTATIO CVIII.

An caſus ſententiæ, quæ tantùm declarat, Inquiſitionem S. Officii non eſſe Iudicem competentem, comprehendantur in Conſtitutione 22. B. Pii V. quæ incipit, Inter multiplices? pag.176.

CONSVLTATIO CIX.

An iuramentum præſtari ſolitum ab alumnis Collegii de propaganda fide, ſcilicet non aſſumendi ſtatum religioſum, donec in ipſo Collegio maneant, nec poſtquam ab eo exierint ante elapſum triennium ſine Sedis Apoſtolicæ licentia, ſit licitum, validumque? Vbi de munere Clericorum, & Regularium haud pauca? pag.176.

CONSVLTATIO CX.

An teſtes ſingulares in tempore, & loco tantùm, concordantes tamen in ſpecie, & ſecta hæreſis, ſufficienter probent? Siue

An ſufficiant teſtes, ſi non ſint ſingulares quoad ſubſtantiam hæreſis, ſed ſolùm ſingulares in iis, quæ per ſe non faciunt ad ſubſtantiam hæreſis? Quod eſt

An ex huiuſmodi teſtibus ſingularibus poſſit damnari ad pœnam ordinariam Chriſtianus nouus, qui ſit negatiuus, neque aliis grauetur indiciis? Vbi quid de teſtibus ſingularibus quoad ipſam hæreſis ſubſtantiam? pag.180.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CXI.

Cuius ſit in matrimonij impedimentis diſpenſare? pag.183.

CONSVLTATIO CXII.

An Officiales, qui gaudent priuilegio fori S. Officij, ſint exempti à Tribunali R. Fabricæ S. Petri pro executione legatorum piorum? Vel ſaltem recurrendum ſit ad Inquiſitorem, vt ſubſcribat primam citationem duntaxat, quemadmodum in Tribunali dicti S. Officij cum alijs exemptis obſeruatur? pag.183.

CONSVLTATIO CXIII.

An in Breui Gregorii XIII. pro S. Officio Inquiſitionis Taurinenſis, in quo omnia, & ſingulæ ſpolia per Regulares quoſcumque extra Monaſteria degentes in toto dominio tam Sabaudiæ, quàm Pedemontium ad Cameram Apoſtolicam pertinentia, in neceſſitates perpetuas eiuſdem S. Officii donantur, & applicantur, ſint comprehenſi Regulares, qui degunt, vti parochi in Eccleſiis vnitis ſuis Monaſteriis, extra tamen clauſtra poſitis, ibique, vel alibi, præuia licentia ſuorum Superiorū, edicta Eccleſia Parochiali cauſa infirmitatis diſcedentes, occumbūt? pag.184.

CONSVLTATIO CXIV.

An præſeferat cultum aliquem, atque adeò ſit contra decreta Vrbani VIII. de cultu non exhibendo non beatificatis, neque canonizatis, foramen ſepulchrorum, in quibus conduntur corpora ſeruorum Dei, coopertum tabula, vt terra ſepulchralis ſumi poſſet à fidelibus, eam deuotionis ergo perquirentibus?

Anne etiam præſeferat cultum aliquem ſepulchrum circūdatum crate lignea, vel ferrea balauſtriorum? Vbi exhibetur forma ritè ac rectè conſtruendi proceſſum ſuper non cultu ad præſcriptum decretorum Vrbani VIII. pag.184.

CONSVLTATIO CXV.

An, & quatenus in quacumque cathedrali, vel Collegiata Eccleſia ſacris ordinibus nondum initiati vocem in capitulo habere nequeant? Quid præſtare teneantur ad eas promoti? Quidue deinceps promouendi? pag.196.

CONSVLTATIO CXVI.

An reus, qui ſecum per vim ad Eccleſiam trahit miniſtros Curiæ ſecularis, gaudeat Eccleſiæ immunitate? pag.197.

CONSVLTATIO CXVII.

An Monialis poſſit facere renunciationem legati, ſibi relicti reſeruata ſibi parti illius, ſua vita durante, & ſub conditione, quod nihil Monaſterio acquiratur? pag.197.

CONSVLTATIO CXVIII.

An Sacerdotibus, qui Latinam, & Illyricam linguam callent, permittendum ſit, vt Miſſam vtraque lingua, prout ipſis placuerit, celebrare poſſint?

An iis Sacerdotibus, qui ad presbyteratum promoti fuerint, tanquam periti in lingua Latina, quique eadem lingua Miſſam per non modicum tempus celebrarunt, permittendum ſit, vt lingua etiam Illyrica celebrare poſſint?

An iis Sacerdotibus, qui ad presbyteratum promoti fuerunt, tanquam periti in lingua Illyrica, quique eadem lingua Miſſam per non modicum tempus celebrarunt, permittendum ſit, vt lingua etiam Latina, nempè nobiliori, Miſſam celebrare poſſint, ſi cæteroquin in ea periti reperiantur? pag.198.

CONSVLTATIO CXIX.

An teſtes, qui admittuntur ex cap. In fidei fauorem de hæret. in 6. *probent pro pœna ordinaria contra reos negatiuos?*

Et quatenus negatiuè, quem gradum probationis faciant? Et

An in dicto cap. *comprehendantur etiam ſuſpecti de hæreſi? pag.198.*

CONSVLTATIO CXX.

An in electionibus Abbatiſſarum in Monaſteriis, Regularibus ſubiectis, vnà cum Vicario generali intereſſe poſſit etiam notarius Epiſcopalis?

An electio facta abſque intereſſentia Vicarii, & notarii, ſit contra Conſtitutionem Greg. XV. ac proptereà nulla? 199

CONSVLTATIO CXXI.

An legati Sedis Apoſtolicæ poſſint in prima inſtantia in præiudicium Ordinariorum cognoſcere cauſas, in quibus intrat obligatio Cameralis? pag.199.

CONSVLTATIO CXXII.

An licitè quis promoueri poſſit ad ſacros Ordines ab Epiſcopo originis ſui patris? pag.200.

CONSVLTATIO CXXIII.

An mandatarius delicti non ſpectantis ad fidem, incurſus in pœnas Bullæ ſi de protegendis, *& ideò tradendus Curiæ ſeculari, mortuus, ſit etiam igne comburendus?*

An idem, antequam conſignetur Curiæ ſeculari, debeat abiurare?

An mandatarius eiuſdem delicti, & cum ſupradicto ſocius, qui ob aliquas circumſtantias damnatur ad triremes perpetuas, abiurare debeat? pag.201.

CONSVLTATIO CXXIV.

An Rectoribus nauium magnarum, nauigantium ad Indias, vel alias longinquas regiones, concedenda ſit facultas celebrandi ſacrum in eiſdem nauibus, ſaltem in feſtiuitatibus de præcepto? pag.201.

CONSVLTATIO CXXV.

De cenſuris latis ab Epiſcopo contra Canonicum Eccleſiæ exemptæ, an ſubſtineantur?

Quid de latis contra Vicarium dictæ Eccleſiæ? Et

An Præpoſitus dictæ Eccleſiæ procedere poſſit contra dictum Canonicum? pag.202.

CONSVLTATIO CXXVI.

Viginti dubia ſuper decreto S. Congregationis ſuper ſtatu Regularium de Tertiariis, ac hoſpitibus, atque aliis non recipiendis, nec retinendis ad habitandum in Monaſteriis, ſeu domibus Regularium ante ætatem præfinitam? pag. 203.

CONSVLTATIO CXXVII.

An credendum ſit confeſſario Cardinalis, ac ſcriptori Codicilli ab ipſo Cardinali facti, teſtanti, quod per dictum Codicillum, in quo expreſſe reuocantur legata in pecunia, non intenderit Cardinalis reuocare legata in pecuniam ſuæ familiæ, relicta in teſtamento? pag.204.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CXXVIII.

An contrauenient edicto Epiſcopi in materia clauſuræ Monialium, poſſit ab excommunicatione inflicta, & Epiſcopo eidem reſeruata, abſolui à Metropolitano, vel à quocumque alio Epiſcopo? pag.205.

CONSVLTATIO CXXIX.

An priuilegium, quod Inquiſitores, & eorum Notarij habent ab Vrbano IV. quod non poſſint excommunicari à quibuſuis Delegatis, & inferioribus Summo Pontifice, cuius priuilegij meminit Eymer. in direct. p. 3. q. 21. ubique Pegna com. 70. extendi poſſit ad alios miniſtros, & officiales S. Officij, & præcipuè ad Conſultores, nominatim Portugalliæ, qui habent officium perpetuum cum voto deciſiuo, & ſubſcribunt ſententijs?

An ſibi præiudicauerit Conſultor S. Inquiſitionis conſentiendo in iuriſdictionem alicuius Tribunalis?

An Inquiſitor potuerit ſibi ius dicere, & reuocare cenſuras promulgatas à Delegato Apoſtolico?

An Nuncius Apoſtolicus in gradu appellationis, ſeu recurſus poſſit procedere in eius cauſis? pag.205.

CONSVLTATIO CXXX.

Quomodo ſit expediendus, qui ſe accuſat non præuentus ab aliquo indicio, uſum fuiſſe ſortilegijs qualificatis ad amorem, ſi interrogatus ſuper intentione nolit reſpondere? pag.206.

CONSVLTATIO CXXXI.

Dubium difficilè de valida ſuſceptione Sacrorum Ordinum? pag.207.

CONSVLTATIO CXXXII.

Sacerdos Latinus factus Monachus ritus græci vniti, petit diſpenſationem celebrandi, ac recitandi diuinum officium ritu græce adducens pro cauſa, quod aliàs non poterit miniſtrare officia ſua Religionis, & propterea ab illa recedere tenebitur; Quæritur, quid conſulendum? pag.132.

CONSVLTATIO CXXXIII.

Suppoſita notorietate adulterij vxoris, quod tamen vir ob potentiam, & qualitatem adulteri non poteſt in iudicium deducere, ſed dedit literas ad vxorem, ad adulterum, & ad multos Primates, in quibus, & palam quoque declarauit, ſe velle ad ſacros Ordines promoueri, atque vitam cœlibem ad mortem vſque ducere, & in regione non habet Ordinarium pro dimiſſorijs habendis; quæritur,

An vir propria authoritate in caſu poſito poſſit, etiam nolente vxore, diuortium celebrare? Et quatenus affirmatiuè.

An diſpenſandus, vt poſſit ſacros Ordines ſuſcipere?

Et an Eminentiſs. Protector poſſit ei ad hunc effectum dimiſſorias literas concedere? pag.208.

CONSVLTATIO CXXXIV.

An damnatus in contumacia ad pœnas Conſtitutionis, Si de protegendis, *& in ſpecie excommunicationis, ſi per annum inſorduerit in excommunicatione, ſit declarandus hæreticus, vel damnandus, velut hæreticus ad terminos* cap. excommunicamus 1. de hæret.?

An pœna damnati, velut hæretici extendatur ad pœnas omnes hæreticorum, & præcipuè combuſtionis eius ſtatuæ, vel imaginis?

An in citatione noua ſententiæ condemnatoriæ ad pœnas hæreticorum offerendus ſit ſaluus conductus pro pœnis in priori ſententia contentis? pag.209.

CONSVLTATIO CXXXV.

An Græci in ſuſceptione Sacrorum Ordinum teneantur obſeruare tempora, & interſtitia Eccleſiæ Latinæ? pag.209.

CONSVLTATIO CXXXVI.

An ad inquirendum ſpecialiter contra Epiſcopum, ipſumque conſtituendum inter reos, requirantur teſtes omni exceptione maiores, ſicuti ad illum condemnandum requiruntur?

An teſtes dicantur omni exceptione maiores, cum nec fateantur delictum, ex quo ſocij criminis, nec periuri videantur?

An prædicti teſtes examinati coram Epiſcopo, tanquam Inquiſitore, purgari debeant à maculis, mediante tortura?

An potius procedendum ſit ad vlteriora contra eoſdem teſtes, prout in caſu adducto? pag.210.

CONSVLTATIO CXXXVII.

An milites Catholici, qui deficiunt in regiones hæreticas ad exercitum hæreticorum, & poſtea à militibus Principis Catholici intercepti reducuntur ad regiones Catholicas, & tunc quandoque confugiunt ad loca ſacra, gaudeant immunitate Eccleſiaſtica? pag.211.

CONSVLTATIO CXXXVIII.

An Clericus mandatarius S. Officij, qui gaudet priuilegio fori S. Tribunalis actiuè, & paſſiuè, poſſit in cauſis criminalibus non pertinentibus ad S. Officium, abſolui à proprio Epiſcopo, inſcio, dictum Clericum eſſe Officialem S. Tribunalis?

Et quatenus verè fuerit abſolutus, an poſsit in carcerem conijci ab Inquiſitore ad effectum procedendi contra ipſum pro eodem delicto, de quo iam fuit ab Epiſcopo abſolutus? Et

An Epiſcopus procedere poterit ad cenſuras contra birruarios S. Officij, qui dictum Clericum carceri manciparunt, & contra cuſtodem carcerum, qui eum detinet, niſi dictum Clericum, vt ſupra abſolutum, dimittant è carceribus? pag.211.

CONSVLTATIO CXXXIX.

An, & quatenus Iudæi ſint, vel eſſe poſſint Chriſtianorum ſerui? pag.212.

CONSVLTATIO CXL.

An plures teſtes ſingulares ſingularitate adminiculatiua, non habentes, ſeu habentes exceptiones correitatis, vel alias legales, probent?

Vel quem gradum probationis faciant in materia hæreſis, vel Apoſtaſiæ, ſi prædicti teſtes non fuerint repetiti, vel repetiti, reo non citato, vel, ſi citato, denegata eidem facultate dandi interrogatoria, etiamſi in eo Tribunali extet conſuetudo non repetendi teſtes? pag.215.

CONSVLTATIO CXLI.

An Regulares, proponentes in ſuis Eccleſijs populo lucrandas Indulgentias, quæ iam à Sede Apoſtolica fuerunt declaratæ falſæ, vel apocriphæ, vel indiſcretè, poſſint ab Epiſcopo loci, in quo fuerunt propoſitæ, puniri? Et quatenus affirmatiuè, qua pœna? pag.215.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CXLII.

Cuinam cedant oblationes, quæ offeruntur in Miſſa presbytero celebranti?
Et quid de illis, quæ offeruntur nouis Sacerdotibus, dum celebrant primam Miſſam? Vbi quid in iſtis aduertendum? pag.216.

CONSVLTATIO CXLIII.

An Iudæus, qui blaſphemias hereticales profert in Chriſtum, vel B. Virginem, eius matrem, confugiens ad Eccleſiam, gaudeat illius immunitate? Vbi effata de blaſphemis, & blaſphemijs? pag.216.

CONSVLTATIO CXLIV.

An Iudæus conſequi poſſit gradum doctoratus, ſaltem in medicina? pag.218.

CONSVLTATIO CXLV.

An, quatenuſue Monaſteria Regularium concedenda ſint in commendam Clericis ſecularibus? pag.218.

CONSVLTATIO CXLVI.

An pharmacopola laicus ſit irregularis adeò, vt ne poſſit quidem ad primã tonſuram promoueri? Et an irregularitas impediat etiam ſuſceptionem primæ Tonſuræ? pag.219.

CONSVLTATIO CXLVII.

An vxor, conſentiente viro, Conſeruatorium nullis clauſuræ legibus obnoxium, ingreſſa, aſſerto ſimplicis caſtitatis voto, poſt conſummatum matrimonium, priuatim ab ea emiſſo, ac diuortio ex vtriuſque conſenſu ex decreto Ordinarij ſequuto [illegible] obſtantibus, viro ſui id enixè ob incontinentiam flagitante, ſit reſtituenda, ſaltem ex Iudicis Officio, vel potius in Conſeruatorio retinenda? pag.220.

CONSVLTATIO CXLVIII.

An Capitulum in caſu propoſito perpetuum Eccleſiæ ſuæ ſeruitium abſque vlla vacatione præſtare teneatur? Et quatenus negatiuè,
An ſaltem ſubſint rationabiles cauſæ indulgendi, vt quotannis trimeſtri vacatione gaudeat? pag.220.

CONSVLTATIO CXLIX.

An expediat plures Sanctos iam Canonizatos, in Romano Breuiario inſcribi, deque ijs officium vnà cum Miſſa in toto Orbe Chriſtiano celebrari? pag.220.

CONSVLTATIO CL.

Reſponſio ad ſeptem criminationes in Parochos Vrbis ab Anonymo impactas? pag.221.

CONSVLTATIO CLI.

De ecſtaſi, & raptu myſtico. Quot ſint. De eorum cauſa. Quomodò diſtinguantur. Eorum diuiſio, ſubiectum, duratio, effectus. Quomodo dignoſcantur eſſe naturales, dæmoniaci, diuini. De eorum probatione, & examine, vbi id genus alia pro ſeruorum Dei ſolemni Canonizatione perſpicuè diſquiruntur, ac vera, germanaque Theologia myſtica ſolida, & expreſſa effigies retinetur? pag.223.

CONSVLTATIO CLII.

Quas pœnas incurrat Chriſtianus negans animæ rationalis immortalitatem, vel de illa dubitans? pag.241.

CONSVLTATIO CLIII.

De fœditate Comœdiarum noſtri temporis, deque earum actoribus, & inſpectoribus, ac in hoc malum remedijs, idque quaſi per ſaturam, [illegible] Epiſcoporum [illegible] que ludos prohibendis? pag.242.

A D L E C T O R E M.

QVibus rationibus, quibuſque partium ſtudijs huius Operis auctor ducatur, vbicunque de Fori competentia Eccleſiaſtici cum ſæculari, ſeu de Eccleſiaſtica immunitate, & illuc ſpectantibus ſcribit, non fuit opus te admonere, Candide Lector. Facillimè etenim id & lectura animaduertes, & ni fallor tam ſcribentis genium, & ſtatum, quàm temporum neceſſitatem, ſeu mauis corruptelam agnoſces; Cæterum ne imprimendi operis permiſſu, quæ continentur approbari, aut ad Fori praxim, aut quocumque alio modo exiſtimares, permittendum fuit eò impreſſorum dumtaxat rationibus, & mercaturæ id datum fuiſſe, ac ſi id ageretur non deeſſe celeberrimos Doctores, ſolidaſque doctrinas, quibus Principibus, & Magiſtratibus, contra nouarum opinionum ſectatores, ſua iura probè conſtent.

D. IA-

D. IACOBI PIGNATELLI

CONSVLTATIONVM CANONICARVM.

Tomus Octauus.

CONSVLTATIO I.

An, & quatenus Eremitæ gaudeant priuilegio fori ? vbi de pluribus Eremitarum generibus, eorumque impoſturis.

1 ATque hac quidem in re variant ſententiæ. Habenr quoque & Canoniſtæ ſuum Labyrinthum. Sunt, qui dicant, Eremitas hoc priuilegio gaudere, Gloſſa vlt. *in can. nulla ratione d.93. & in can. qui verè 16. q.1.* vbi ait, Eremitas ſubeſſe Epiſcopo, in cuius territorio degunt. Idem voluit Innoc. *in cap. Cum monaſterium n. 1. de elect.* vbi concludit, Eremitas, quamuis poſſint habere proprium, quia non abrenunciant, tamen eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & debere continentiam promittere, ac ſeruare, *can. Scripſit §. ecce 27. q. 2.* Innocentium ſequitur ibi Oſtienſ. *num.* 3. & Io. Andr. *n.* 12. Idemque tenet Archid. *in d. can. qui verè n. 3. & in cap. 1. n. 1. v. Eremiticam de exceſ. Prælat. in 6.* vbi aſſerit, Eremitas, quamuis non renuncient proprijs, habere tamen annexum votum continentiæ, gaudere priuilegijs Clericorum, & ſubeſſe Epiſcopo, in cuius territorio conſiſtunt. Quia non debent eſſe acce-phali *d. can. nulla ratione d. 93.* ſubditque tamen, non eſſe verè Religioſos, niſi dent ſe alicui ex Religionibus approbatis iuxta ea, quæ notantur in *can. de viduis 27. q. 2.* quibus adſtipulantur Abb. *in d. cap. Cum monaſterium n. 2.* & Butr. *in cap. nullus de for. comp. n. 6.* Vbi ſimpliciter ait, tales gaudere priuilegio fori, & hanc ſententiam conatur tueri, & veriorem putat Alex. de Neuo *in d. cap. nullus n. 27.* concludens, Eremitas eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & gaudere fori priuilegio. Hoc ipſum firmat Felin. *in d. cap. nullus n. 5.* vbi alios adducit per textum, quem ait eſſe nouum in *cap. fin. §. item vitas Patrum d. 15.* vbi dicitur, vitam Eremitarum cum honore ſuſcipimus, & quamuis reſtringatur ad vitas, quas ſcripſit D. Hieronymus ad hoc, vt dicantur Sancti, non tamen ille textus negat, vitam illorum eſſe religioſam, quod etiam proſequuntur Doctores allegati à Carolo de Graſſ. *effect.* 1. *n.* 102. inter quos Couar. *pract. quæſt. cap. 34. num.* 4. & præter eos Marth. *de iuriſd. caſ.* 133. & Duard. *in Bull. Cœn. cap. 15. quæſt. 4. num.* 2.

2 Probant primò ex *text. in can. Item 2. q. 7.* vbi S. Ioannes Baptiſta dicitur vitam Eremiticam duxiſſe, & ex *d. can. ſcripſit §. ecce 27. q. 2.* Vbi S. Macharius, & S. Alexius poſt cõtracta ſponſalia de præſenti elegerunt vitam Eremiticam, vt Deo ſeruirent, & ſic ſuas ſponſas reliquerunt, atq; adeò vita Eremitana non eſt Laicalis, ſed Eccleſiaſtica.

3 Deinde ex *can. duo ſunt 12. q. 1.* vbi textus ponderat, perſonas Eccleſiaſticas eſſe non ſolùm Clericos, ſed etiam perſonas Deo deuotas, quæ ſunt deditæ orationi, & contemplationi, quæ ab omni ſtrepiti temporalium debent ceſſare. Eremitæ autem ſunt huiuſmodi, ac proinde ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ.

4 Poſtremo quia hæc eſt communis concluſio, adeòque ſequenda fauore animæ, Aretin. *in d. cap. nullus num. 9.* & Boer. *in tr. de ſtat. & vit. Eremit. n.* 13. & 14. vbi ait; quod hæc opinio de iure eſt verior, æquior, & benignior, & quod ita ſunt Religioſi, & pro Religioſis in iure exiſtimãtur, quod non poſſunt in ius vocari, ſed eorum Prælatus pro eis eſt vocandus, qui eorum vice reſpondere tenetur.

5 Alij volunt, ac probant non gaudere, ijque ſunt Laudẽſis, & Io: de Lignano *in Clem. 2. de præb.* qui tales ex vtero ventris exierunt laici, nec poſtea ſuperuenit aliquis actus, eripiens eos à iuriſdictione ſeculari, qualis eſt Ordinis receptio, & conuerſio ad aliquam Religionem approbatam, vt in *can. ſiquis ſuadente 17. q. 4. in cap. fin. de relig. dom. & in cap. non dubium de ſent. excom.* firmatque Abbas, ſe explicans *in d. cap. nullus de for. comp. n.* 10. vbi ait, primam opinionem æquiorem eſſe, ſed hanc poſteriorem eſſe veriorem de iure; quia Eremitæ non habent certam regulam, ſed viuunt ſola voluntate, & ſunt ſicut locuſtæ ſine Rege ſecundum Gulielmum, ac notat Gloſ. *in d. can. qui verè 16. q. 1.* & aſſertio Innocentij, quod teneantur continentiam promittere, non probatur iure, vt idem Abbas affirmat *in d. cap. Cum monaſterium n. 2.* Socin. *in cap. 1. n. 11. de for. comp.* vbi dicit, hanc opinionem ſibi magis placere, eamque tenere Gulielm. de Monte Laud. *in d. Clem. 2.* & in *Clem. Cum ex eo de ſent. excom.* quia propriè loquendo iſti non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ. Non enim ſunt Clerici. Quod clarum. Neque ſunt Religioſi alicuius Religionis approbatæ, neque Conuerſi, neque Oblati, ſed ſunt meri laici, & è ſuo ſtatu recedunt ad libitum, neque ſunt deputati ad aliquem Eccleſiaſticum, & pium vſum authoritate Eccleſiæ, vel alicuius Prælati, ac ita conſuluit Calder. *in tit. de Iudic. conſ. 7.* ac tenent Roſella, Angelica, Romanus, citati à Syluestro *v. Eremita q. 1.* dum generaliter ſtatuũt, Eremitam non gaudere, quia nihil eſt, quod eos eximat, cum remaneant purè laici. Quam opinionem eſſe de iure veriorem, & ſeruari in praxi, dixit Aufrer. *in tr. de poteſt. Iudic. ſecul. in perſon. Eccleſiaſt. reg. 2. n. 37.* vbi refert, ita iudicatum fuiſſe in Curia Parlamenti contra quendam Eremitam, qui propter egregia furta, & rapinas vltimo ſupplicio affectus fuit, ſubdens nihilominùs, primam opinionẽ eſſe æquiorem fauore Religionis, pro qua in dubio eſt iudicandum, *l. ſunt perſonæ ff. de relig. & ſumpt. fun.*

6 Sunt qui aſſerant, Eremitas, qui ſubſunt Ordinarijs, gaudere, in quo tamen diſcrepant. Nam aliqui videntur loqui de omnibus Eremitis, quatenus ſupponunt, omnes ſub Ordinario eſſe eo ipſo, quod in aliqua diœceſi ſunt, ac pro-

proinde non eſſe ſicut locuſtas ſine Rege, aut capite, vt quidam obloquuntur, immò & ſufficere, quod ſint ſub Parocho. Cæteri autem requirunt, quod ſpecialem aliquam voueant, vel profiteantur obedientiam ſub Epiſcopo. Tandem alij dicunt, eos omnes gaudere, qui ſunt ſub obedientia Prælati gaudentis priuilegio, inter quos eſt Nauar. *in man. cap. 27. n. 79.* loquens de priuilegio Canonis, Sylueſt. *vbi ſupra*.

7 Sunt denique qui diſtinguunt, vt Decianus, & alij, quos ſectatur de Graſſ. *d. effect. 1. n. 105. & ſeqq.* Aut enim Eremita tempore, quo aſſumpſit habitum Eremitanum erat Clericus, vel Religioſus, & tunc remanet, vt erat antea, fruiturque omnibus priuilegijs Clericalibus. Aut non erat Clericus, neque Religioſus, ſed ſimplex laicus, & tunc iterum diſtinguunt. Aut eſt approbatus à Summo Pontifice, vel ab Epiſcopo, eique datus modus viuendi, cui ſe obligauit, & tunc quidem gaudet priuilegio fori; aut non eſt approbatus, neque ei datus viuendi modus, & tunc non gaudet. Aut ſponte, etiamſi eſſet purus laicus, ſumpſit habitum Eremitanum, & vitam Anachoreticam agit, Eremi aſſiduus cultor, exercendo ſe orationibus, ieiunijs, alijſque operibus, & hoc caſu gaudet priuilegio Clericali, quia verè poteſt dici Religioſus, donec in eo ſtatu permanet. Aut eſt erro, ac mendicus, & tunc non gaudet priuilegio Clericali. Tandem concludunt, quod in hoc dubio attendenda eſt conſuetudo, quæ iuriſdictionem tribuit, *cap. cum contingat de for. comp. l. viros C. de diuerſ. offic. lib. 12.* Hanc eandem diſtinctionem approbant Iul. Cæſ. Imbrian. *in tract. de Iudic. Regni*, Couarruuias, & Borgaſius, quos refert, ac ſequitur idem de Graſſis *loc. allegat. n. 107.*

8 Quod autem ſpectat ad primam ſententiam, illa non eſt approbanda. Quia nunquam reperitur ita generaliter conceſſum huiuſmodi priuilegium. Non enim id habetur ex relato *can. qui verè 16. q. 1.* quia ſub ijs verbis non eſt neceſſe intelligere priuilegium Clericale, ſed alium fauorem, honoremque. Neque *ex cap. vn. de exceſſ. Prel. in 6.* aut ex *cap. priuilegium de verb. ſignif. eod.* quæ pro ſe citat Martha, iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ, nimis obſeruans, hoc eſt ſuperſtitioſus; quia apertiſſimè loquuntur de Eremitis, qui ſub obedientia ſuperioris Regularis viuunt, adſcripti, annexique Monaſterijs. Immò multi ex Doctoribus, quos citat, loquuntur tantùm de Eremitis, qui habent propriè ſuperiorem, & Prælatum, quatenus dicunt, ipſum debere reſpondere in iudicio pro Eremitis.

9 Quod verò ad gaudendum priuilegio fori ſufficiat eſſe ſub obedientia alicuius, qui priuilegium participet, vt loquuntur Sylueſter, & Nauarrus, nullo munitur fundamento. Arguenti enim Sylueſtro, quod ſi laicum viuentem in turba adſtrictio obedientiæ alicuius Prælati facit priuilegio gaudere, quantò magis vacare Deo penitùs in ſolitudine, & quod id probauit Summa Angelica ex *can. nulla ratione d. 93.* & ex *can. ſi autem v. q. 3.* negandum eſt, quod aſſumit. Talis enim, vtpotè laicus, non gaudet, vel ſi gaudet iuxta aliquos, ideſt ratione perpetuæ oblationis cum ſeruitute actuali alicuius ſacri loci, nec tale quid penitùs ex citatis iuribus poteſt deduci. Siquidem in *d. can. nulla ratione* ſolùm habetur, Clericos, & Sacerdotes habendos non eſſe, qui ſub nullius Epiſcopi diſciplina, & prouidentia gubernantur. Ex quo infert Gloſſa, etiam Eremitas ſubeſſe debere Epiſcopo, in cuius territorio ſunt. Et *in can. ſi autem*, ſermo eſt de obedientia, quam in ſpiritualibus non ſolùm Clerici, ſed etiam laici debent Epiſcopo, tanquam animarum Paſtori.

10 Pro ſolutione igitur huius quæſtionis diſtinguendæ ſunt plures ſpecies Eremitarum. Prima eſt eorum, qui emittunt tria vota ſubſtantialia in aliqua Religione approbata, quales ſunt Camaldulenſes, Montis Coronæ, Montis Senarij, Auguſtiniani, & cæteri. Ij, eorumque nouitij abſque vlla difficultate gaudent non ſolùm priuilegio fori Eccleſiaſtici, hoc eſt exemptionis à poteſtate ſeculari, cum ſint verè, ac propriè Religioſi ex *cap. 1. in fin. de exceſ. Prelat. in 6. & cap. priuilegium de verb. ſignif. eod. lib.* & notat Felin. *in d. cap. nullus de for. compet. n. 6.* vbi Canoniſtæ communiter; ſed etiam priuilegio exemptionis à iuriſdictione Epiſcopi, etiam ratione delicti perpetrati, contractus initi, vel rei ſitæ extra locum exemptum, vt per Doctores *in cap. Tuarum de priuileg.*

Secunda ſpecies eſt Eremitarum in Congregatione, 11
habentium modum viuendi ab Epiſcopo approbatum. Et iſti, licèt non ſint verè, ac propriè Religioſi, quia non profitentur aliquam ex Religionibus approbatis, ideòque teſtari poſſunt iuxta ea, quæ tradunt Archid. *in cap. vn. n. 1. de exceſ. Prelat. in 6.* Abb. *in rubr. de teſtam. n. 6.* Præpoſ. *in can. nulli dubium n. 21. 12. q. 5.* Alber. *in auth. ingreſſi n. 23. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & Nauarr. *com. 2. n. 44. de Regul.* ſunt tamen perſonæ Eccleſiaſticæ, atque adeò ſubſunt iuriſdictioni Epiſcopi Diœceſani. Patet multis argumentis. Ex textu enim *in cap. indemnitatibus §. penult. de elect. in 6.* mulieres viuentes in Congregatione, licèt non renuncient proprijs, nec profeſſionem faciant, nihilominùs inſtar Monialium ſunt ſub iuriſdictione Eccleſiæ, & tamen illarum ſtatus, ſiue regula non approbatur, vt ibi dicitur. Idemque eſt de Beguinis *in Extrauag. Ratio Ioannis XXII. de relig. domib.* Et in mulieribus, quæ vulgò dicuntur Canonicæ ſeculares, vt eſt textus in *Clem. 2. de ſtat. Monach.* Vndè illas eſſe conueniendas coram Iudice Eccleſiaſtico, firmauit Rota *dec. 8. de surepatr. in antiq.* quam ſequitur Felin. *in cap. dilecta n. 2. de maior. & obed.* Ergo idem dicendum eſt de Eremitis in communitate viuentes.

Idipſum probatur ex textu *in d. cap. 1. de exceſ. Prelat.* 12
vbi à prohibitione mendicantibus facta de nouis domibus non recipiendis, excipiuntur ij, qui agunt vitam Eremitanam in cellis, ſiue habitaculis Eremi de Maiorum ſuorum licentia. Quæ exceptio eſſet planè inepta, niſi Eremitæ ſaltem largè eſſent Religioſi, *l. nam quod liquide §. penul. ff. de pen. leg.* Item exemplo virorum Tertiariorum, qui, ſi collegialiter viuant, gaudent priuilegio exemptionis ex Concilio Lateranenſi ſub Leone *ſeſſ. 11. in fine*, & nos alibi. Ac etiam quia in his Eremitis viuentibus in communi authoritate Prælati non militant rationes, & inconuenientia, quæ conſiderantur ab authoribus contrariæ ſententiæ, vt tradit Gloſſa *in l. 2. v. non poſſunt ff. de in ius voc.* quæ explicat illum textum in Monachis, & Eremitis, ideſt collegialiter viuentibus. Et de his etiam intelligendus eſt Innocen. *in d. cap. Cum Monaſterium n. 1. de elect.* dum dicit, hos teneri continentiam ſeruare, ac promittere, & ſubeſſe Epiſcopo diœceſano per *§. Ecce 27. q. 2.* Ac denique videtur id eſſe ex mente D. Thomæ *in 4. diſt. 27. & in 2. 2. q. 186. ar. 5. ad 3.* expreſſèque hoc tenet Syluest. *d. v. Eremita q. 5. n. 2. & v. Eccleſia 1. dict. 6. n. 6.* vbi concludit, hos Eremitas gaudere priuilegio non ſolùm fori, ſed etiam Canonis, quem ſequuntur Nauar. *d. cap. 27. n. 79.* alijque recentiores.

Facitque, quod ait Rota *dec. 1. de Regul. in antiq.* vbi 13
contra opinionem Io: Andreæ in *cap. dilecta de maior. & obed.* tenet mulieres aliàs canonicè ingredientes Monaſteria, in quibus Religio non eſt approbata, quandiù ſunt in Eccleſia, vel Diuino ſeruitio, vel deferunt habitum Religioſum, potiri debere priuilegio immunitatis, vt illas percutiens ligetur ſententia Canonis. Quia eum de præſenti religiosè viuant, cenſentur perſonæ Eccleſiaſticæ, & gaudere debent hoc priuilegio, ſicut Clerici ſimplices aliquo voto non ligati, deque iſtis Eremitis intelligitur authoritas ſextæ Synodi Conſtantinopolitanæ *Can. 42. Concil. tom. 3.* vbi ſic legitur: *Eos, qui dicuntur Eremitæ, qui quidem nigris veſtibus induti, & capite comati vrbes obeunt, & cum viris ſecularibus, ac mulieribus verſantur, & propria profeſſioni faciunt iniuriam, ſtatuimus, ſi elegerint quidem tonſis comis reliquorum Monachorum amictum ſuſcipere, eos in Monaſterio conſtitui, & inter fratres referri. Quod ſi hoc non elegerint, ex vrbibus expelli, & ſolitudines habitare, ex quibus ſibi etiam denominationes confixere.* Quæ verba non obſcurè inſinuant hos Eremitas; quamuis enim non ſint propriè Religioſi, tamen profitentur aliquem viuendi modum, ab Eccleſia permiſſum, ac ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ; aliàs enim ſi eſſent merè laici, Concilium non improbaret vt verſarentur cum viris ſecularibus in iniuriam profeſſionis, *arg. can. In nona 16. q. 7. & cap. Cũ cauſam de elect.* Neq; in eos decerneret,

niſi

niſi eſſent de foro Eccleſiæ, nec merè laicos diſtringit Concilium citra materiam peccati, vt notat Innoc. in *cap. correctam n. 3. de Regul.* & Doctores *in cap. nouit de Iudic.*

14 Tertia ſpecies eſt Eremitarum, qui, licèt non ſint profeſſi alicuius Religionis, neque viuant in communi, ſi tamen ſunt auctoritate Epiſcopi deputati ſeruitio alicuius Eccleſiæ, vel Oratorij, ac de Epiſcopi manibus ſuſcipiunt habitum eremitanum, & ſub illius obedientia viuunt, ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & gaudent priuilegio fori. Ita docet Cardinal. *in Clem. per litteras n. 9. de præb.* allegans *Clem. 1. de decim. & cap. per exemptionem de priuil. in 6.* & conſuluit Butr. *conſ. 19. n. 19.* eſtque ad mentem Abbatis, Mariani, Socini, & aliorum, ac in ſpecie proſequuntur Matth. *de iuriſd. p. 4. cent. 2. caſ.* 13. *n. 4. & ſeqq.* Squillant. *de priuil. Cler. cap. 7. dub. 1. n. 44.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 6. n. 2.* Laym. *lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 5. n. 4.* Anton. de Marin. *in reſol. quotid. cap.* 114. *n.* 8. Coninch. *de Sacram. diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 164. Bonac. *in Bull. Cœn. d. p. 1. q.* 16. *ſect. 1. punct. 3. n.* 18. & Dian. *p. 4. tr. 1. reſol.* 35. eſtque ita communis opinio Doctorum, quod, & ſi nullum, ſit ius, quod expreſsè id decernat, ab ea tamen recedere abſque nota temeritatis non poteſt.

15 An autem iſti gaudeant priuilegio Canonis, negat Cardinalis *loc. cit.* Io. Andr. Alex. de Næu. & alij communiter, quibus adſtipulor; quia *can. ſiquis ſuadente* locum habet in percutiente Clericum, vel Monachum, vt ibi dicitur, & ſic non in alijs, niſi quatenus inuenimus iure expreſſum, ſicut exprimitur de conuerſis *in cap. non dubium, & cap. Parochianos de ſent. excom.* nam & ipſi ſunt Religioſi, ac de Nouitijs in Religione, qui interim Religioſi cenſentur, *vt cap. Religioſo §. quamuis eod. tit. in 6.* Non autem reperitur expreſſum in iure, quod iſti Eremitæ gaudeant hoc priuilegio, quidquid dicat Delbene *de immun. cap. 2. dub. 4. ſect. 4. n. 15. & ſeqq.* vbi his Eremitis concedit priuilegium Canonis, negat priuilegium fori, *cap. 4. dub. 13. n. 16.* haud rectè, neque conſentaneè, cum regulariter qui gaudet priuilegio Canonis, gaudeat priuilegio fori.

16 Quarta denique ſpecies eſt Eremitarum, qui non ſunt deputati ſeruitio Eccleſiæ authoritate alicuius Prælati Eccleſiaſtici, ſed voluntariè ſuſcipiunt habitum Eremitanum, illumque ad libitum deferunt, & iſti nullo modo ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & nullatenus gaudent priuilegio Clericali; ex communi Doctorum ſententia, nominatim Cardinal. *in d. Clem. per litteras n. 9.* Abb. *in d. cap. nullus n. 10. de for. comp.* Aufret. *vbi ſupra in 2. reg. n. 37. can. duo ſunt 12. q. 1.* aliorumque. Abſonum enim eſſet, vt ait Cardinalis loco allegato, vt hi Eremitæ cenſeantur perſonæ Eccleſiaſticæ, cum ſint merè laici, & recedant ad ſui libitum, ad nullumque vſum Eccleſiaſticum, vel pium authoritate Eccleſiæ, ſiue Prælati ſint deputati. Et in hoc caſu procedit opinio Lauduni, in ijſque cõprobatur illius dictum, quod ſunt ſicut locuſtæ ſine Rege, immò vulpeculæ, & vt plurimum impoſtores, Apoſtatæ à Religione, & deſertores militiæ, ac de genere Sarabaitarum, qui ex D. Auguſtino, & Hieronymo apud Crinitum *lib. 3. de honeſt. diſcipl. cap. 15.* tales ſunt, vt eorum genus omni ſtudio, atque affectu ſit euitandum. Ipſi enim in Ægypto poſiti ſunt, in foraminibus petrarum habitantes, induti ferarum pellibus, diſcalceati, & ſanguine cruentati, cauernis exeuntes, ad feſtum Scenopegiæ pergunt Hieroſolymam, & Sancta Sanctorum intrantes, paupertatem, & abſtinentiam prædicant à ſe ſeruati, tum barbam ſpectãte populo ibidem acriter peruellũt; itaque nummis tali actu, & commento adeptis in ſuam regionem remeant, & in lætitia, & dapibus epulantur. Hos nolite, obſecro, imitari, quia non beatos illos, ſed in magnis ſupplicijs damnatos, meritò eſſe prædicamus, ait Auguſtinus.

17 Hoc genus Eremitarum *Remboth* appellatur. Hi bini, vel trini habitant, nec multò plures, ſuoque arbitrio, & ditione viuentes, de eo, quod laborarint in medium partes conferunt, vt habeant alimenta communia. Habitant autem quamplurimi in Caſtellis, & Vrbibus, & quaſi ars ſit Sancta, non vita, quidquid vendiderint, maioris eſt pretij. Inter hos ſæpè iurgia ſunt, quod cibo ſuo viuentes non patiuntur alicui ſe eſſe ſubiectos. Solent certare ieiunijs. Apud eos affectata ſunt omnia, latæ manicæ, & caligæ follicantes, veſtis groſſior, crebra ſuſpiria, viſitatio Virginum, detractio Clericorum, & ſi quando dies feſtus venerit, ſaturantur vſque ad vomitum. Hæc ex Hieronymo Vincentius *in ſpecul. hiſt. cap. 54. lib. 17.* Antonin. *tit. 15. c. 1. §. 2.* Caſſianus hos videtur appellare *Sarabaitas*, quos Ægyptiaca lingua ſic appellatos refert, quod ſemetipſos à Cœnobiorum Congregationibus ſepararint, & res ſuas ſingillatim, ac neceſſitates proprias curarint, bini, vel terni in cellulis ſub nullius Abbatis, aut Præpoſiti gubernatione, quo liberum eſſet quiduis pro arbitrio agendi, & euagandi, quò animi libido ferret, & tantum ſtudium his eſſe cumulandi diuitias idem indicat. Iſidorus in *lib. de offic.* hos etiam *Remnuitas* nuncupat.

His non abſimiles ſunt, quos *Gyrouagos* appellarunt, 18
quaſi vagando gyrantes Prouincias, & Regiones varias. Nam tota vita ſua per diuerſas Prouincias ternis, aut quaternis diebus per diuerſas cellas hoſpitantur ſemper vagi, & nunquam ſtabiles, & proprijs voluptatibus, & gulæ illecebris ſeruientes. Hos S. Benedictus in ſua Regula deteriores Sarabaitis eſſe pronunciat. Hi enim cellas ædificabant, & manebant in eis. Iſti verò tanquam hoſpites omnes Prouincias, & Terras peragrant. Sarabaitæ de labore proprio viuebant; Gyrouagi verò de laboribus alienis, immò quod multò tempore, & labore quæſitum, & congregatum eſt, id vna hora iſti conſumunt; denique per diuerſa loca percurrentes, plurimos malæ ſuæ vitæ exemplo perdunt, ac corrumpunt.

Quod igitur Antoninus *d. tit. 15. cap. 1. §. 2.* ex 19
Caſſiano de Sarabaitis commemorat, id propriè de his Gyrouagis intelligendum nunc arbitror. *Hi ſub nulla*, inquit, *Regula, & ſub nullius obedientia conſtituti diſcurrunt per Ciuitates, & Caſtra ſub ouina pelle Religioſi habitus, & deuota locutionis, cor gerunt lupinum, deuorantes domos viduarum, & captiuas ducentes mulierculas oneratas peccatis: pſeudoprophetæ, & Apoſtoli diuinantes de occultis, & per dulces ſermones, & benedictiones decipiunt corda ſimplicium.*

Iſidorus *in lib. de offic.* hos nominare videtur *Circum-* 20
celliones, & dicit, quod ſub habitu monachorum vbique circa cellas vagentur, venalem circumferentes hypocriſim, circumeuntes Prouincias, nuſquam miſſi, nuſquam fixi, nuſquam ſtantes, nuſquam ſedentes, habentes pro Deo membra Martyrum, quæ plerumque alijs venditent, fimbrias, & phylacteria ſua magnificent, gloriam captantes ab hominibus. Alios comam non incidere, ait, honores, quos non acceperunt, ſe habere dicentes. Item continuò, inquit, repeſacti, priſtinos mores, ac vitia reſecare contemnunt, nec iugum humilitatis, ac patientiæ diutiùs ſuſtinere contenti ſunt, ſubindeque ſeniorum imperio dedignantur. Separatas expetunt cellas, & ſolitarij ſedere deſiderant, vt nemine laceſſente manſueti, vel humiles exiſtimentur; quorum inſtitutio, immò tepor hos, quos ſimiles infecerit, ad perfectionem nunquam permittit accedere, non ſolùm, quod vitia non abſcidunt, ſed in deterius vadunt, & in vitia conualeſcunt; & dum animi prouocati, quod iam lethale, & inteſtinum virus eſt, quantum amplius celatum fuerit, tantum profundius ſerpens inſanabilem morbum generat ægrotandi.

Iterùm pullulare cæperũt Sarabaitæ, ex Ægyptiorũ Mo- 21
nachis ab antiquo tẽpore orti, anno Domini 1309. in Anglia primùm, qui porcorum, ac bouum pellibus induti, & ſuccincti funibus, palmarum ſpinas ad calcanea portantes, Angelicam faciem ſimulabant, ſed in corde lupum fouebant. Nicephorus *lib. 14. cap. 50.* hos apathes, ideſt non dolentes vocat. Damnatum, & reprobatum fuit hoc genus Monachorum in Synodo Chalcedonenſi anno 453. *cap. 4.* his verbis: *Quidam Monachorum habitu vtentes indifferenter per Ciuitates incedunt, nec non & Monaſteria, & ſe ipſos propria præſumptione commendant. Placuit igitur neminem aut ædificare, aut conſtruere Monaſteria, aut Oratorij domum ſine conſcientia eius Ciuitatis Epiſcopi.* Refertur in *can. qui verè*

16. *q.* 1. *& in can. quidam Monachorum* 18. *q.* 2. Et nihilominùs Marianus Socin. *d. cap.* 1. *n.* 1. *de for. comp.* vult, quod ſi vigeret conſuetudo, vt Eremitæ huiuſmodi gaudeant priuilegio fori, ſit vtique obſeruanda. Quia conſuetudo tribuit iuriſdictionem; quod puto abſurdum cum Abbate modò citato *d. n.* 10. vt tales pro ſua voluntate poſſint ſe eximere a iuriſdictione Imperatoris,

CONSVLTATIO II.

Teſtator legauit, quod ab Epiſcopo eligantur pauperes Virgines ad dotes à ſe relictas, pro monachandis, Mittitur ad diæceſim Epiſcopi Vicarius Apoſtolicus; quæritur, an hæc electio, ſiue nominatio ſpectet ad Epiſcopum, an verò ad Vicarium Apoſtolicum?

1 NOminationem ad huiuſmodi dotem pertinere ad Epiſcopum, non autem ad Vicarium Apoſtolicum, certum omninò videtur. Nam Vicarius Apoſtolicus mittitur ſolùm ad exercendum ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem Epiſcopi, non autem quæ ad illius perſonæ, induſtriam, & prudentiam per ea, quæ vulgò tradit Pellegr. *in prax. Vicar. p.* 1. *ſect. n.* 1, & Nicol. *in floſc. v. Vicarius Apoſtolicus n.* 21. Dum enim eligitur perſonæ induſtria ad aliquod munus obeundum, id delegari nequit, *cap. fin. §. is autem de offic. deleg. & cap.* 11, *cui eod. tit. in* 6. In hac autem nominatione eligitur induſtria, & prudentia Epiſcopi, Primò, quia fundator iudicio, & prudentiæ Epiſcopi remittit nominationem, & electionem puellæ monachandæ; vndè videtur de perſona Epiſcopi, tanquam paſtoris confidere, atque ita eius induſtriam eligere, Secundò quia tunc cenſetur electa induſtria perſonæ, cui prouideri committitur de re aliqua, vt de beneficio, de dote, &c. quando ei committitur, vt de tali beneficio, vel dote prouideat de perſona idonea, & ſic non expreſſa certa perſona, ſola perſonæ idoneitas requiritur. In hoc autem caſu non eſt expreſſa certa perſona ad hanc dotem nominanda, atque adcò cenſetur electa induſtria perſonæ, à qua nominatio fieri debet, vt notat Gloſ. in *d. cap.* 11, *cui de offic. deleg. v. Prouincia*, traditque Rota *p.* 6. *rec, dec.* 36. *n.* 24. 28. *&* 62.

2 Hinc colligit Franchus in *d. cap.* 11, *cui num.* 2. quod ſi Papa alicui committat, vt ſi ita eſt, remoueat aliquem à beneficio, & eo remoto, prouideat illi de idonea perſona, executor primam partem, quæ eſt iudicialis, poterit ſubdelegare, & beneficiatum priuare beneficio, ſi ita ſit, vt in commiſſione continetur; quia in hoc non eſt electa executoris induſtria, commiſſa ſibi certæ perſonæ iudiciali cauſa, ſed quantum ad prouiſionem de idonea perſona, non poterit ſubdelegare, quia in ea parte, vbi agitur de prouiſione beneficij facienda in incerta perſona, ſed idonea, cenſetur electa induſtria perſonæ.

3 Et in ſpecie executor habens poteſtatem eleemoſynam diſtribuendi pauperibus, ſi pauperes à committente ſunt nominati, & ſic ſunt certi, executor poteſt alteri committere vices ſuas, ſecus tamen ſi ſint incerti, vt notat idem Franchus *d. n.* 2. cum alijs ab ipſo relatis, Siquidem commiſſio executorum adeò eſt ſtricta, vt per alium eorum officium nequeat exerceri, quia, vt dixi, cenſetur electa induſtria propriæ perſonæ, vt cum alijs docuit Spin, *in ſpecul. teſtam. gloſ.* 28. *n.* 21. & Tiraquell. *de priuil. pia cauſa priuil.* 31. & probatur *ex l. nulli ſubmit.* ibi: *pro ſua conſcientia*, & ibi notat Bald. *C. de Epiſc. & Cler.* & obſeruant Archid. Io. Andr. *in nouel. &* Gemin, *in cap. vlt. §. vlt. de teſtam. in* 6. cum pluribus alijs, relatis à Tiraquell. *loc. allegato*, vbi quod adeò id procedit, ait, vt etiam non poſſit ipſe teſtator dare executori poteſtatem ſubrogandi alium, niſi in legatis ad pias cauſas, quod piarum cauſarum fauor iuris habilitates reſcindit per *not. in cap. cum tibi de teſtam*; & hoc idem tenet Romanus, & poſt eum Corneus, qui & alia ad hoc adducit in *l. Captatorias C. de teſtam. mil.* ſed tamen quod id poſſit generaliter teſtator facere, tenet Paul. Caſtr. quem vide *in l. d. nulli col.* 2. *verſ. vlterius C. de Epiſcop. & Cleric.* In hoc autem caſu facultatem ſubſtituendi in electione huiuſmodi puellæ ad dotem monachalem teſtator Epiſcopo non conceſſit, atque adeò non poteſt alteri eius officium committi.

Non obſtat quod opponitur ex paritate electionis Concionatorum, quam ſpectare ad Vicarium Apoſtolicum, declarauit S. Congregatio Concilij menſe Augusti 1684. in Imolenſi. Nam electio concionatorum eſt actus iuriſdictionis; cum enim Epiſcopus debeat illos examinare, approbare, & licentiam eis impertire, aliaque huiuſmodi facere, quæ ſunt iuriſdictionis, & alijs, ſi errores, & ſcandala diſſeminauerint, prædicationem interdicere, alios cogere per cenſuras Eccleſiaſticas, &c. vt ex Trid. *cap.* 2. *ſeſſ.* 5. *de ref. & cap.* 4. *ſeſſ.* 24. *de ref.* Eſtque textus in *cap. Inter cætera de offic. Ord.* nil mirum ſi id ſpectare ad Vicarium Apoſtolicum videatur, qui iuriſdictionem Epiſcopi exercet. Vndè licèt ratione muneris, regiminis, & iuriſdictionis, in quibus ſubſtituitur Vicarius Apoſtolicus nominare, ac deputare poſſit concionatores, non propterea poteſt nominare puellam dotandam, quia id non eſt iuriſdictionis, ſed induſtriæ, ac prudentiæ perſonæ Epiſcopi; atque adeò talis electio, vtpote perſonaliſſima, ad Epiſcopum ſpectare debet ad *text. in cap. fin. §. his autem, & §. cæterum de offic. deleg.* Firmatque Rota in Bononien, Diſmembrationis 4. Iulij 1635. *n.* 3. coram Ghiſlerio, quæ eſt deciſio 69. *p.* 7. *rec.* 4

Itaque cum in hac electione requiratur induſtria, & prudentia perſonæ à teſtatore electæ, quæ eſt Epiſcopus, ad ipſum quidem, non autem ad Vicarium Apoſtolicum pertinet huiuſmodi nominatio, 5

CONSVLTATIO III.

De legatis, à pia muliere ex Parochia S. Dorotheæ, relictis Eccleſiæ S. Caroli ad quatuor fontes, in qua ſepulturam ſibi elegit his verbis: *Alla cui Chieſa laſcia ſcudi 50. cioè ſcudi 25. per far celebrar tante Meſſe per ſuffraggio dell'anima di eſſa teſtatrice, e altri ſcudi 25. per tutto quello poteſſe pretendere di ragion di ſepoltura, ò per altra cauſa, con patto, e conditione, che i Padri di detta Chieſa la debbano fare eſporre con ſei torce, e farla ſotterrare con caſſa, con farle celebrar le Meſſa del trapaſſo*, deberi Canonicam portionem Parocho ſupradictæ Eccleſiæ S. Dorotheæ, certi omninò iuris eſt.

IDenim expreſsè decernitur *in Clementina Dudum de ſepult. §. Verum*, ibi: *De obuentionibus omnibus tam funeralibus, quam quibuſcumque, et quomodocumque relictis diſtinctè, vel indiſtinctè ad quoſcumque certos, vel determinatos vſus, &c. nec non de datis, vel qualitercumque donatis in morte, ſeu mortis articulo, in infirmitate donantis, vel dantis, &c. Fratribus ipſis, vel alijs, &c. quantam partem Parochialibus Sacerdotibus, &c. largiri integrè teneantur*, 1

2 Ex quorum verborum amplitudine manifeſtè conſtat, quod nihil excluditur ex ijs, quæ ex teſtamento, vel ex occaſione mortis, vel ſepulturæ obueniunt, ſed de omnibus debeat quarta Parochialis ſolui, vt abſolutè tradunt Abb, *in cap. in noſtra de ſepult.* Io. Andr. *in cap.* 1, Gloſ. & Doctores *in cap. certificari eod. tit.* Hoſt, *in ſum.* Petr. de Vbald. *p.* 1. *de can. poſt. cap.* 7. Bald. *in rep. cap. ſi Pater q* 6. *de teſtam. in* 6. Alex. *conſ.* 169. *num.* 5. *&* 16. Syluest, *v. Canonica portio num.* 9. Gloſ. *in d. Clem. Dudum d. §. verum v. funeralibus*; quibus adſtipulantur recentiores non pauci, Lauor. *var. lucubr. tit. de priſc. funer. rit. c.* 17. *num.* 18. Azor. *inſtit. mor. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 23. *q.* 1. *&* 2. Vbi deberi hanc portionem ex omnibus, quæ legantur Eccleſiæ, in qua quis ſibi eligit ſepulturam, etiamſi alioqui Eccleſia ſit exempta, quia debet eam Parochianus, qui extra Parochiam ſepulturam ſibi elegit per Innoc. *in cap. relatum, & in cap. requiſiſti de teſtam. & cap. in noſtra de ſepult.* Couar. *in cap. vlt.*

de teſtam. n. 3. Molina *de iuſt. & iur. tr.* 2. *diſp.* 215. §.
præter quartam, Leo *in Theſ. for. Eccleſ. p.* 2. *cap.* 14. *n.* 2.
alijque communiter. Siquidem, vt conſtat ex *cap.* 1.
2. *&* 4. *de ſepult.* teſtator ipſe eſt, qui ratione Sacramen-
torum, & ſubſidij ſpiritualis, quod ab Eccleſia Paro-
chiali accepit, relinquere tenebatur quartam partem
eorum, quæ Eccleſiæ, in qua ſepulturam elegit, reli-
quit, vndè Eccleſia ſepulturæ tenetur eam illi ſoluere in
defectum teſtatoris, qui id non fecit; quæ eſt ratio Pa-
normitani, quam ſequitur Molina *loc. cit. diſp.* 200. §.
cum de relictis.

3 Et in ſpecie quod de legatis promiſſis debeatur quarta
Parochialis, docent Petr. de Vbald. Bald. Alex. Sylueſt.
& Lauor. *locis citatis*, Azor. vbi ſupra *q.* 13. & Barboſ.
de poteſt. Epiſc. alleg. 86. *n.* 20. *& de Paroch. p.* 3. *cap.* 25.
n. 43. Quia cum iſtæ obueniant Eccleſiæ cauſa mortis,
detrahi ab ipſis debet quarta Parochialis, tenet Gloſ. *in*
d. Clem. dudum d. v. funeralibus, idque ſtante verborum
eiuſdem *Clem.* vniuerſalitate. Quod præcipuè locum
habet in hoc caſu, in quo defuncta ſepulta eſt in Eccle-
ſia, cui legatum reliquit, vt cum pluribus notat eadem
Gloſ. *in d. Clem. v. quartam*, *& in cap.* 1. *de ſepult.* ac
Lauor. *d. cap.* 17. *n.* 54. Et hanc quartam de legato pro
miſſis ſoluendam eſſe de eodem ipſo legato ab eadem
Laurentia dictæ Eccleſiæ S. Caroli relicto, ſatis decla-
rant *cap. fin. de teſtam. & d. Clem. dudum* §. *Verum de*
ſepult. dum dicit, quartam eſſe ſoluendam de obuentio-
nibus omnibus, dictio enim *de* refertur ad ſubſtantiam,
ex qua deſumenda eſt quarta, iuxta ea, quæ tradunt Do-
ctores, quos ſequitur Rot. *dec.* 26. *n.* 27. *p.* 7. *rec.*

4 Quod verò ad quartam funeralium eidem Parocho
de iure debitam, decernitur *in d. Clem. dudum*, & *in cap.*
certificari de ſepult. & pro Parochis Vrbis decernitur in
ſtatuto Cleri Romani *cap.* 4. & in decreto S. Congrega-
tionis Præfectorum ſub anno 1629. contra omnes Vr-
bis Eccleſias, tam Regularium, quantumlibet priuile-
giatorum, quàm etiam nationalium ab Vrbano 8. ſub
die 21. Martij eiuſdem anni confirmato, ac etiam in
ſententia data 20. Decembris 1650. à Reuerendiſſimo
Vicesgerente contra quoſcumque Regulares, ac firmata
ſub die 2. Auguſti 1651. ab Eminentiſſimis DD. Cardi-
nalibus ab Innocentio X. ad id deputatis, vt dixi *tom.*
4. *conſult. can.* 211. *à n.* 4. Quare non eſt amplius de
hac re dubitandum.

5 Non obſtant quoad portionem Canonicam legato-
rum priuilegia Regularium. Nam ea omnia fuerunt
ſublata per *d. Clem. Dudum*, & per S. Concil. Trid. *ſeſſ.*
25. *c.* 13. *de ref.* ibi enim demandatur eius quartæ ſolutio,
non obſtantibus conceſſionibus, gratijs, ac priuilegijs,
etiam mare magnum nuncupatis, aut alijs quibuſcum-
que, quo in loco Concilium loqui etiam de quarta le-
gatorum, euincitur, quia quarta funeralium compre-
hendit legata à defuncto, & omnia quæ cum defuncto
deferuntur, vt firmat Feder. de ſen. *conſ.* ſiue *q.* 6. *per tot.*
Idipſum etiam liquet ex eo, quod priuilegia conceſſa
Regularibus, & ſpeciatim mare magnum, ſunt ſimpli-
citer reſtricta ad exemptionem huius quartæ legato-
rum. Nam quoad alia emolumenta fuit ſemper reſerua-
ta iuſtitia Eccleſiarum, à quibus corpora defunctorum
aſſumuntur, vt legenti patet, atque adeò dum S. Con-
cilium derogat priuilegijs, non niſi de quarta legatorum
ſentijſſe cenſendum eſt, alia namque derogatione non
indigebant. Verùm quod in dicto Concilij decreto non
agitur de legatis pijs, communis ſententia eſt, de qua nos
alibi.

6 Minùs obſtat conſtitutio 41. Beati Pij V. quoniam illa
fuit à Gregorio XIII. in ſua Conſtitutione 9. §. 6. ſublata,
& ad terminos iuris communis redacta. Eam refert in
fine ſui *man.* Nauar. qui tunc temporis vixit, quem alij
ſecuti ſunt, nominatim Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 5. *c.* 74.
n. 14. Gutier. *de iur. confir. p.* 2. *c.* 4. *n.* 3. Fuſch. *de viſit.*
lib. 2. *c.* 2. *n.* 27. & Bellet. *diſq. Cler. p.* 1. *tit. de fam. Cler.*
§. 2. *n.* 56. de iure autem communi regula eſt per Rotam
in Aliphana apud Sanctorium ſtabilita, quod de relictis
omnibus ad pias cauſas debeatur quarta, vt in *cap. requi-*
ſiſti, *& in cap. officij de teſtam. & in cap. conquerente de*
offic. ord. & in d. Clem. dudum, firmatque Bald. *in l. ſiquis*
ad declinandum §. *in omnibus à n.* 19. *C. de Epiſc. & Cler.*
minimè attentis limitationibus *cap. fin. de teſtam.* tan-
quam reuocatis à *d. Clem. dudum*, vt etiam Gloſ. *eo loc.*
rectè adnotauit.

CONSVLTATIO IV.

An promiſſio, ſiue obligatio ſoluendi quolibet anno totam ſummam, vel partem Clerico pro patrimonio illi conſtituendo ad ſuſcipiendum Sacros Ordines, ſeu quidquid integro patrimonio deerit cum conditione, quod poſtquam ipſe Clericus de aliquo Eccleſiaſtico beneficio, vel de aliquo redditu Eccleſiaſtico prouiſus fuerit, ceſſet huiuſmodi ſolutio pro rata beneficij, ſiue annui redditus, ſit valida? Et quid ſi Ordinatus prouiſus fuerit de Cappellania ſimplici? & an ſic ordinatus ſit ſuſpenſus?

QVod huiuſmodi obligatio, ſiue promiſſio ſit nulla, 1
& inualida, & contra Sacrorum Canonum diſpo-
ſitionem, ſatis patet ex communiſſima Canoniſta-
rum ſententia firmantium, quod ex mente Sac. Concilij
Tridentini patrimonium, ad cuius titulum Clericus or-
dinatur, conſiſtere debeat ſuper re immobili ita; vt non
ſufficiant bona mobilia, neque obligatio perſonalis, quam
quis fecit de dando victum Clerico, vel annuos redditus;
quia redditus huiuſmodi debent eſſe certi, & aſſignati ſu-
per bonis ſtabilibus, vel ſuper annuis redditibus; & hoc
etiam ſi ille, qui ſe obligauit perſonaliter, ſit perſona di-
ues, vt ait Ventriglia *in pr. rer. for. Eccleſ. de tit. Ordi-*
nand. annot. 42. §. 1. Et ante ipſum Squillant. *de oblig.*
Epiſc. p. 2. *c.* 9. *n.* 12. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. c.* 26. §.
10. *n.* 1. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 4. *q.* 6. & Barboſ.
de offic. & poteſt. Epiſc. p. 2. *alleg.* 19. *n.* 73. inquiens, ad
Ordines Sacros illum non eſſe admittendum, qui cùm
ſufficienti patrimonio, & beneficio careat, impetrat ab
amico cedulam, in qua promittit, ſe illi neceſſaria vitæ
ſubſidia miniſtraturum. Nam obligatio iſta perſonalis
non eſt res immoblis, & pacificè poſſeſſa, & per illam
ordinandus haberet quidem ius ad rem, ſed non in re.
Ac in terminis eius, qui ſe obligauit ſupplere quidquid
deerit ſummæ ſoliti patrimonij, declarauit S. Congrega-
tio Concilij, teſte Vgolino *loc. alleg. cap.* 26. §. 10. *n.* 1. his
verbis: *Hinc S. Congregatio eadem cap.* 2. *declarauit, non*
eſſe admittendum ad Ordinem Sacrum eum, qui non habens
patrimonium ſufficiens promiſſionem habuit ab aliquo, quod
ſuppleret ipſe, quod deerit: eandemque declarationem refe-
runt Ricc. *in prax. reſol.* 284. *p.* 1. *tom.* 1. & Barboſa Vgolini
traſcriptor *d. alleg.* 19. *ſub n.* 55.

Ratio autem eſt, quia iuxta mentem S. Concilij Trid. 2
ſeſſ. 21. *c.* 2. *de ref.* in huiuſmodi patrimonium tria requiſita
concurrere debent; quod ſit conſtitutum ſuper re immo-
bili certa; quod res ipſa ſit fructifera: quod alteri non
ſit obligata, vt per Vgolin. *cit. cap.* 26. §. 11. *n.* 1. *& ſeqq.*
Hæc autem requiſita non comprobantur in promiſſione,
quam quis facit de ſubminiſtrando alimenta neceſſaria
Clerico ad Sacros Ordines promouendo. Atque adeò
hæc obligatio, ſiue promiſſio eſt inualida, nullamque
meretur executionem; quod autem Sac. Concilium Tri-
dentinum *loc. alleg.* exigat hanc conſtitutionem patri-
monij, liquet manifeſtè his verbis: *Patrimonium verò,*
vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint, niſi
illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate,
vel commoditate Eccleſiarum ſuarum, eo quoque prius per-
ſpecto patrimonium illud, vel penſionem verè ab eis ob-
tineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam
ſatis ſint, atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alie-
nari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint &c.
Verba autem illa: *Eo quoque prius perſpecto, &c. talia-*
que eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint, &c.
non poſſunt comprobari, niſi reſpectu bonorum
immobilium, frugiferum, & alteri non obligatorum,
prout etiam teſtatur Cardinalis Bellarminus in *annot. ad*
d. cap. 2. *n.* 3. §. *an & quomodo*, ibi: *Mens Concilij eſt,*

quod patrimonium in immobilibus conſiſtat. Præcipuè verò quia Sac. Concilium illicò ſubdit, quod huiuſmodi patrimonium deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari non poſſit, quæ verba non conueniunt, niſi bonis verè aſſignatis in titulum, vt annotauit Fagnan, *in cap. Epiſcopus de præb. n. 28.*

3 Ac proinde cum huiuſmodi promiſſio, ſiue obligatio ſit contra mentem Sac. Concilij, vtique eſt inualida, nullamque meretur executionem, vt per Marant. *reſp. 61. an. 10. tom. 3.* & Millaz. *aſſert. iur. 26. n. 23. & ſeqq.* ſed potiùs contra Epiſcopum actio eſt dirigenda, qui dum contra diſpoſitionem Sacrorum Canonum admiſit Clericū ad Sacros Ordines abſque legitimo patrimonio, tenetur ad illi prouidendum de beneficio ſufficienti, aut congrua alimenta ſuppeditare, vt per Fagnan, *in d. cap. Epiſcopus de præb. n. 29.* ibi: *Et conſequenter cum Epiſcopus non ſeruauerit formam ſibi præſcriptam, videtur incidiſſe in pœnam, de qua hic, & in cap. cum ſecundum, à Concilio innouatam, & ſic obligari ad prouidendum ordinato de competenti beneficio Eccleſiaſtico.*

4 Verùm, adhuc admiſſo ſine veritatis præiudicio, quod obligatio huiuſmodi licèt inualida ſuſtineatur, meretur tamen executionem, ſi illa fuerit concepta cum conditione, donec idem prouideatur de aliquo Eccleſiaſtico reddito, tunc ceſſet huiuſmodi ſolutio pro rata beneficij, ſiue annui redditus acquirendi, & re vera ordinatus prouiſus fuerit de aliqua ſimplici Cappellania, ex qua percipiat alimenta; quia obligatio fuit reſtricta, donec Ordinandus non fuerit prouiſus de aliquo beneficio, ſiue annuo redditu, cuius appellatione venire ſimiles Cappellanias, maximè cum aliquo officio Eccleſiaſtico, non videtur dubitandum, cum etiam appellatione Eccleſiaſtici redditus veniant diſtributiones quotidianæ, vt firmat Rota coram Pegna *dec. 216. n. 2.* & coram Coccino *dec. 144. n. 11.*

5 Nec obſtat, quod Cappellania non eſt verus titulus beneficij, vt requirit Sac. Concilium Tridentinum. Nam prætetquam quod ſimiles Cappellaniæ ſatis ſint ad effectum, vt quis ordinetur iuxta mentem Sac. Concilij, vt de praxi teſtatur Cardinal. de Luc. *in tr. de donat. diſcurſ. 11.* ſub initio & *n. 8.* inquiens: *atque praxis admittit ſatisfieri Concilio Tridentino, quamuis promouendus non haberet verum beneficium Eccleſiaſticum, ſed ſimplicem Cappellaniam, quæ ſpeciem legati pij redoleat,* ex diſpoſitione tamen eiuſdem Sac. Concilij bifariam poteſt quis promoueri ad Sacros Ordines, vel titulo beneficij, vel patrimonij; ſed hoc ſecundo modo diſpenſatiuè tantùm, & quatenus Epiſcopo videbitur aſſumendus pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ. Dato autem, ſed non conceſſo, quod Cappellania ſimplex, ſiue amouibilis cum aliquo Officio Eccleſiaſtico, nimirùm Sacriſtanatus non ſit beneficium ſufficiens ad promotionem Sacrorum Ordinum in ratione beneficij, in ratione tamen patrimonij, & ad effectum, vt ceſſet donatio antea facta cum conditione, donec prouideatur de aliquo beneficio, ſeu annuo redditu, ſatis, ſuperque eſſe videtur, cum promittens expreſsè voluerit, quod in duplici caſu alternatiuo ceſſaret annua præſtatio per ipſum promiſſa, acquiſitionis videlicet beneficij, ſeu annui redditus. Ac proinde cum ſub nomine annui redditus veniat etiam prædicta cappellania, illamque ordinatus poſſideat, ceſſat obligatio promittentis attenta dictione *ſeu*, quæ importat alternatiuam, & verificatur in vno ex caſibus appoſitis ex adductis à Barboſ. *dict. 363. num. 1. & ſequent.*

6 Eòque magis, quia ex mente Sac. Concilij Tridentini patrimonium conſtituitur Clerico, ne in opprobrium, ac dedecus Ordinis Clericalis mendicare cogatur. Atque adeò cum ſic Ordinatus ex annuo redditu cappellaniæ habeat, vndè commodè ſe ſuſtentare poſſit, ceſſat intentio, ac diſpoſitio Concilij, & per conſequens obligatio promittentis, quæ ad ſummum reuiuiſcere poſſet, ceſſante annua præſtatione ex dicta Capellania, vt rectè ad rem Surd. *de alim. tit. 7. q. 9. num. 16.*

7 Id ipſum tuetur Grillenzonius, cuius conſilium 14. integrum adducit, ac ſequutus eſt Ricc. *in prax. for. Eccleſ. reſolut. 452.* ac Dian. *p. 5. tr. 10. reſol. 48.* hiſce rationibus: Cauſa legis condendæ, ac mens legislatorum ſemper eſt attendenda, *l. nominis, & rei ff. de verb. ſignif.* quia mens eſt anima ipſius legis, ac ratio, quæ vbicumque habet locum, ibi habet locum legis diſpoſitio, etiam quod eſſet contra jus commune, *l. à Titio ff. de verb. oblig.* Mens autem, & cauſa finalis, ob quam diſpoſitio Concilij cauet, ne dentur Ordines Sacri non habentibus beneficium, vel penſionem, aut patrimonium, ea fuit, ne Clerici mendicent: Sed quoties prouideatur mendicitati huiuſmodi, ſatisfactum eſt menti, & cauſæ finali legis, & conſequenter diſpoſitioni. Alimenta verò præſtanda Clericis tollunt cauſam mendicitatis, & eis non minùs videtur prouiſum, quàm ſi haberent beneficium. Beneficiarij enim non ſunt beneficii domini neque directi, neque vtiles, ſed ſolùm vſufructuarii in vita, Nauar. *in tr. de redit. benef. q. 1. n. 17. & 18.* Beneficia enim ſunt Chriſti patrimonium, Nauar. *in eod. tr. & qu. n. 48.* Alimentatio autem non reprobatur à iure, immò conceditur, *cap. Epiſcopus, & cap. cum ſecundùm de præb. & cap. ſi Epiſcopus eod. tit. in 6.* vbi dicitur, quod Epiſcopus ordinatis ſine titulo tenetur neceſſaria miniſtrare, donec illis de beneficio prouideat. Verbum autem illud *neceſſaria* intelligitur de alimentis, vt notat Abb. *in d. cap. Cum ſecundum n. 9.* & Gemin. *in d. cap. ſi Epiſcopus num. 8.* & ibi Apoſtil. Ergo alimenta non reprobantur.

Et licèt Concilium de illis ſpecificam non fecerit mentionem, ſatis liquet voluiſſe ea in diſpoſitione comprehendi, dum innouauit antiquos Canones; qui ſunt dicta *cap. Epiſcopus, cap. Cum ſecundum, & cap. ſi Epiſcopus* contra aliquos, qui volebant innouationem antiquorum Canonum intelligi *de can. 3. d. 70.* cuius diſpoſitio per *d. cap. Cum ſecundum*, ac alia, de quibus ſupra, fuerat abrogata, vt declaratum fuit à S. Congregatione ſuper Concilium *in d. cap. 2. ſeſſ. 21.* antiquorum Canonum in his verbis videlicet: *Concilium reuocauit tantùm pœnas cap. Cum ſecundum de præb. non pœnas can. neminem, & can. Sanctorum 70. d.* qui antiqui Canones tolerant ordinationem factam ſuper alimentorum prouiſione, & conſequenter ordinati eo pacto nec ſuſpenſi erunt, neque irregulares. Quod probatur ab his, quæ adducit Burgaſ. *in tr. de irregul. & imped. Ordin. in 6. p. tit. de ſent. ſuſpenſ. n. 14. & in p. 1. q. 7. mon. 29.* Et idem decretum fuit à præfata Congregatione in loco allegato in hæc verba: *Ordinans contra formam huius decreti ſine beneficio, aut patrimonio non eſt per hoc ſuſpenſus, nec aliquam pœnam incurrit, ſed cogendus eſt ordinans ei prouidere iuxta cap. Cum ſecundum de præb.* Et hic ſolus Canon, & non alij à Concilio renouatus eſt; nempè quia ſatisfactum eſt menti Concilij, quæ fuit, ne Clerici mendicent. Et hæc fuit cauſa finalis huiuſmodi diſpoſitionis, cùm illa dicatur cauſa finalis, ex qua oritur diſpoſitio *l. domus ff. de condit. indeb.* & conſequenter dicendum eſt, eſſe ſatisfactum Concilio, ex quo Clerici ſic ordinati ſuper alimentis eis præſtandis non cogantur mendicare, neque ordinantes vlterius tenebuntur ad eis prouidendum de neceſſarijs, cum iam fuerit prouiſum, quia quando cauſa ad non cauſam reducitur, perinde eſt ac ſi cauſa illa non fuiſſet, *l. 1. in fin. de condit. ſine cauſ.* 8

Præterea quando conſtitutio continet aliquid non per ſe principaliter, ſed ad finem alicuius mali vitandi, non illaqueat tranſgreſſores ad pœnam, aut peccatum, ſi finis non violatur, ad quem conſtitutio tendit, vt ſingulariter tradit Abb. *in cap. quoniam contra n. 6. de prob.* ſecutus Archid. *in cap. Vtinam 76. d.* Finalis autem cauſæ Concilij eſt adimpleta, ne ſcilicet Clerici mendicent. Ergo non erunt ſuſpenſi, quia prouiſum eſt eis, vnde viuere poſſunt per *d. cap. Cum ſecundum*, quod ſatis eſt, vt notat Rebuf. *in pr. benef. tit. de reſcript. in form. com. & form. paup. n. 1. & 2.* quod innuit etiam Concilium in *d. cap. 2. in fine*, dum ait, quod patrimonium alienari non poſſit ſine Epiſcopi licentia, donec beneficium non ſint adepti, vel aliunde habeant, vndè viuere poſſint. 9

Et

10\. At ego hoc diſſidium concilio, intelligendo primam ſententiam de promiſſione, ac obligatione perſonali tantum abſque obligatione reali, vel quia qui ſe obligat ad patrimonium Clerici, non habet bona ſtabilia, vel quia non vult illa ad id obligare; & in hoc caſu procedunt rationes, & authoritates pro ea deductæ, ac etiam declaratio S. Congregationis ad *d. cap.* 2. *ſeſſ.* 21. *de reform.* apud Riccium *in cit. prax. for. Eccleſ. reſol.* 453. *n.* 1. in qua habetur, non ſufficere obligationem perſonalem, vt quis de perſona obligaretur dare victum Clerico; & ita intelligo, quæ alias in hanc rem adduxi contra Dianam ex Sac. Congregatione Concilij, ac Sixti V. declaratione; ſecundam verò ſententiam intelligo de obligatione miſta, perſonali ſcilicet, ac reali illius, qui poſſidet bona ſtabilia certa, & tuta. Quo in caſu meliorem cenſeo conditionem Ordinatio eum tali patrimonio, quàm cum patrimonio alicuius boni ſtabilis particularis, vt puta Vineæ, domus, cenſus, cùm hæc bona præter curas, quibus Clerici implicantur ad illa coleadum, locandum, exigendum, ita ſubiaceant periculis, vt fructus, ex quibus ordinatus viuere poſſit, non reddant. Secus autem de obligatione perſonali, ac reali omnium bonorum hominis diuitis, qui ſe obligat ſubminiſtrare Clerico Ordinato alimenta in titulum patrimonij, pro quo obligat omnia, & ſingula ſua bona, non autem vnam, vel aliud prædium, quod caſu aliquo fructus, vnde Ordinatus commodè viuere poſſit, non reddat; quod intelligo, ſecluſa fraude, ad quam euitandam vſus ſe habet, ac declarauit eadem S. Congregatio Concilij ſub die 6. Februarij 1597. teſte Riccio *d. reſol.* 453. *n.* 2. qui pluries obſeruatum fuiſſe ait, non poſſe Clericos ordinari, niſi redditus ſint certi, & aſſignati ſuper bonis ſtabilibus, vel ſuper annuis introitibus, vt poſt alios probat Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 91. *& ſeqq.* etiamſi quouis modo pater ſit diues, & de iure ſpectet ad Clericum ordinandum ſucceſſio, ideòque fiunt inſtrumenta, & contractus vel per patrem filijs, vel per fratrem fratribus, & per conſanguineos aliis conſanguineis de patrimonio certo, & ne donationes huiuſmodi ſint fictitiæ, ac ſimulatæ, curare debent Epiſcopi, vt producantur talia inſtrumenta publica ab vtraque parte iuramento valiata, aſſignationem, & donationem talium annuorum redditnum eſſe realem, omni fictione, ac fraude carere, & quod neque in præteritum fuerit confectus, neque in futurum conficietur actus, ſiue contractus aliquis in præiudicium dictæ aſſignationis, & donationis cum annullatione, & reuocatione cuiuslibet actus contrarii facti, vel forſitan faciendi, vt poſt alios notat Quaranta in *ſum. Bullar. v. Ordo*, & ſtante hac diligentia, ſi deinde fieret reuocatio talis aſſignationis, non valeret; & Epiſcopus ad nihilum teneretur, vt poſt Decium, & alios probat Nauar. *conſ.* 14. *&* 46. *de tempor. Ord.* & Sanch. *lib.* 6. *de matr. diſp.* 32. *num.* 7. *&* 8. ac Riccius *loco citato.*

11 Si igitur, ceſſante fraude, conſtituatur patrimonium cum obligatione reali, ac perſonali hominis diuitis ſubminiſtrandi alimenta Clerico ordinando, vel ſupplendi quidquid deerit eius patrimonio, patrimonium huiuſmodi poterit admitti, & obligationem eſſe validam, & executioni eſſe demandandam poſt collatos Ordines, & ſic ordinantem, ac ordinatum in nullam incidere pœnam, accedente præſertim neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ iudicio Epiſcopi, cenſeo cum ſecunda ſententia ſuperiùs relata.

CONSVLTATIO V.

1 *An Canonicus Eccleſiæ Cathedralis carentis Canonica, ſiue Aedibus Canonicalibus, habèns domicilium, & actu habitans intra fines alterius Parochiæ, dicatur Parochianus Eccleſiæ Cathedralis ita, vt in infirmitate teneatur recipere Sacramenta à Parocho Eccleſiæ Cathedralis, vel potiùs a Parocho domicilij?*

2 *An idem Canonicus decedens non electa ſibi ſepultura, debeat ſepeliri in Eccleſia Cathedrali, tanquam ſua Parochia, vel in Parochia domicilij, vel potiùs in ſepulchro ſuorum maiorum?*

3 *An pro ſepultura Canonici, vt ſupra defuncti, debeatur quarta funeralis Parocho domicilij, aut Parocho Cathedralis, vel Parocho Parochiæ ſepulturæ ſuorum maiorum?*

AD 1. Negatiuè, atque adeò in ſua infirmitate tenetur recipere ſacramenta à Parocho domicilij, ſiue habitationis. Ratio autem eſt, quia quilibet tenetur recipere Sacramenta præſertim Viatici, & Extremæ Vnctionis à proprio Parocho, vt in *Clem.* 1. *de priuil.* Proprius autem Parochus eſt ille, in cuius Parochia quis actu inhabitat, vel habet domicilium iuxta *cap.* 15. *qui de ſepult. in* 6. traduntque Doctores, quos refert, ac ſequitur D. Fagnan. *in cap. ſignificauit num.* 27. *&* 32. *de Paroch.* vbi etiam *n.* 36. refert hanc eſſe ſententiam Sac. Congregationis Concilij in caſibus contingentibus per Gloſ. *in d. Clem.* 1. *de priuil. v. Parochialis* Abb. *in cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſ.* vbi teſtatur de communi. Videturque decerni in Sac. Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 13. *de ref.* in quò præcipitur Epiſcopis, vt diſtincto populo in certas, propriaſque Parochias vnicuique ſuum perpetuum, peculiaremque Parochum aſſignent, qui eas cognoſcere valeat, & à quo ſolo licitè Sacramenta ſuſcipiant, non obſtantibus priuilegijs quibuſcumque, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus. 1

Non obſtat, quod Eccleſia Cathedralis dicatur Parochia ipſius Canonici, immò & Parochia communis totius Diœceſis, vt alibi oppoſuimus. Nam eſt Parochia communis, quando in ea Epiſcopus adminiſtrat Sacramenta, cum ipſe ſit Parochus totius Diœceſis, non autem quando Parochus Cathedralis illa adminiſtraret, quia cum ſit tantùm Parochus Cathedralis, extra illam, & illius Parochiam, nullam habet iuriſdictionem, atque adeò non poteſt adminiſtrare Sacramenta in alienis Parochijs. 2

Præterea eſt Parochia communis iis, qui ad ipſam voluerint accedere pro recipiendis Sacramentis, vt notat Abb. *in d. cap. omnis n.* 2. *de pœnit. & remiſ.* Gutier. *can. qq. l.* 1. *c.* 30. *n.* 12. non autem ad illa miniſtrandum in alienis Parochiis, quibus ſua iura debent illæſa conſeruari, ita exigente earum inſtitutione, cum non ſint confundenda iuxta *c.* 1. *cauſ.* 6. *q.* 3. *& c. nullus* 9. *qu.* 2. 3

Ad 2. Hanc quæſtionem tractant Lauor. *in elucubr. tit.* 2. *c.* 11. *à n.* 62. Bonac. *de contr. diſp.* 3. *q.* 21. *p.* 3. *num.* 6. §. 10. Anchar. *conſ.* 369. Tuſch. *to.* 6. *lit. P. concluſ.* 99. *n.* 5. Archid. *in cap. ſtatutum* §. *Cum verò de reſcript. in* 6. Petr. de Vbald. *de canon. port. c.* 9. *n.* 28. Aſin. *in l. familiaria ſepulchra ff. de relig. & ſumpt. fun.* Burſat. *conſ.* 226. *n.* 18. *& ſeq.* aliique. Tenendum autem eſt, ſepeliendum eſſe in Eccleſia Cathedrali, dummodò in ea ſit ſepulchrum proprium Canonicorum, non quia eſt eius Parochia, ſi intra illius limites non habet domicilium, vel habitationem, vt voluit Bonacina; ſed quia Eccleſiæ Cathedrali per Canonicatum fuit alligatus matrimonio ſpirituali, *cap. cum inter de elect. cap. quoniam* §. *ſi verò vt lit. conteſt.* & ideò quos vnicum coniunxit coniugium, vnum coniungat ſepulchrum, ait Canon *Ebron in fin.* 13. *q.* 2. & quorum vna mens erat in Domino, eorum quoque corpora ſepultura 4

non

non ſeparet, *cán. vna quæque §. ſoror ead. q. 2.* vbi dicitur in Ebron in endem ſepulchro ſepultum fuiſſe Abraham, & Saram, Iſaac, & Rebeccam, Iacobum, & Liam, Adamum, & Euam. Et declarauit S. Congregatio ſuper Epiſcop. die 13. Maii 1650. in Senogallienſi apud Nicol, *tom. 1. lucubr. lib. 4. tit. 15. de interdict. ac ſepultur. n. 23. in fin.* ibi: *Clericus non ſepelitur in ſepulchro maiorum, quando in Cathedrali, vel Matrice adeſt proprium Clericorum ſepulchrum à laicalibus ſeparatum.* Itaque requiritur, quod in Cathedrali extet ſepultura pro Cannnicis, alioquio iſte Canonicus ſepeliendus eſt in ſepulchro maiorum; Eccleſia verò Parochialis ſuccedit tantùm in defectum electionis ſepulturæ, ſepulchri communis Canonicorum in Eccleſia Cathedrali, & ſepulchri maiorum ita, vt Eccleſia Parochialis ſit vltima juxta ordinem adductum per textum *in cap. nos inſtituta de ſepult.*

5 Ad 3. Funerale diuidi debet pro tertia vel quarta parte, aut pro medietate iuxta morem regionis, inter Eccleſiam Cathedralem tumulantem, vel Eccleſiam, in qua habet ſepulchrum maiorum, in qua Canonicus ſepelitur, & Eccleſiam Parochialem, in qua Canonicus habitabat, & recepit Sacramenta iuxta *cap. certificari de ſepult. cap. Cum quis de ſepult. in 6.* Rot. *dec. 376. n. 2. p. 1. rec.* vbi de Eccleſia Parochiali, Mantic. *dec.* 294. Caualer. *dec.* 108. *n.* 1. Rot. *in Mediolanen.* quartæ Funeralis 14. Martij 1622. coram Merlino, & alibi ſæpiùs. Ius enim quartæ funeralis eſt conſequutiuum ad ius adminiſtrandi Sacramenta per *Clem. dudum, §. verum de ſepult.* Conſtat autem, quod ius miniſtrandi Sacramenta in articulo mortis pertinet ad Parochum quoad omnes, qui ſunt in ipſius Parochia; vndè etiam ad ipſum ſpectat quarta funeralis, quando in aliena Eccleſia eius Parochianus ſepelitur, integrum, ac totum funerale, quando ſepelitur in propria Eccleſia Parochiali. Vbicumque enim quis ſepeliatur, Eccleſia Parochialis habitationis, vel domicilij habere debet ſuam Canonicam portionem à quacumque Eccleſia ſepeliente; quia aliud eſt ius Parochiale, & aliud eſt ius funerandi *ex cap. cum quis de ſepult. in 6.* vbi is, qui eſt Parochianus vnius Eccleſiæ, & habet ſepulturam maiorum in alia, ſi eligat ſepulturam in tertia Eccleſia, portio quartæ Cannnicæ non debetur Eccleſiæ relictæ, ſed Parochiali, docetque Lapus *alleg. 59. n. 3.* & habetur *ex cap. 1.* ibique Abb. *de ſepult.* traditque Petr. de Vbald. *de Canon. Paroch. cap. 7. q. 12.* poſt *n. 17. & q. 18. n. 24. in q. princip.* ibi: *dices ergo Canonicam deberi ſoli Eccleſiæ Parochiali*, & *cap. 8. n. 33.* ibi: *iura enim ſepulturæ, & Parochiæ ſunt diuerſa*, ac proſequitur Franc. *in d. cap. Cum quis* poſt *init.* & alij communiter. Cæterum vnuſquiſque poteſt ſibi ſepulturam, quamcumque maluerit, eligere, modò quartam funeralium Parochiæ ſuæ perſoluat, *cap. in noſtra de ſepult.*

6 Atque ita, me conſulente, cenſuit S. Congregatio in Tiburtina 12. Maij 1685. nempè ad primum, *teneri recipere à Parocho Domicilij:* Ad ſecundum, *In Cathedrali, ſi in ea adſit ſepulchrum proprium Canonicorum, ſin minus in ſepulchro maiorum, iis verò non exiſtentibus, an cadauer Canonici ſit ſepeliendum in Eccleſia Cathedrali, vel in Parochiali, in alia Congregatione videndum.* Ad tertium, *deberi Parocho domicilij.*

7 Porrò habitans in confinio duarum Parochiarum eſt Parochianus illius Parochiæ, ex qua domus aditum habet iuxta ea, quæ docet Bartol. *in l. fin. n. 6. in fin. ff. de damn. infect.* Quia ex aditu iudicatur de domo, cui cedat, *l. ei, cui ædes ff. de leg. 3.* Bald. *conſ. 60. n. 5. vol. 1.* de Ponte *dec.* 35. Villagut. *dec.* 32. Quod ſi domus habet duas portas in duabus Parochijs, iudicatur de ea Parochia, in qua eſt porta principalis, & aditus magis frequentatus ſiue vſitatus, vt per eundem Bartol. *in l. prædij §. qui domum ff. de leg. 3.* qui etiam *in l. 1. ff. ad municipalem* ait, quod ſi aditus ſiue oſtium eſt à parte anteriori domus, & à parte etiam poſteriori, ac viciſſim ingreditur quandoque ab interiori, quandoque à poſteriori, nihilominùs dicitur Parochianus illius Parochiæ, in qua eſt aditus à parte anteriori domus, quia illa pars cenſetur nobilior. Vbi autem eſt pars nobilior, cenſetur eſſe totum, *l. Cum in diuerſiſ ff. de relig. & ſumpt. fun.* Idemque docet Angel. *in l. quod conclaue in fin. ff. de damn. infect.* tradens, quod, ſi domus habet duo oſtia, quo oſtia, quorum vnum dicitur anterius, ab illo cognoſcitur Parochia, tanquam à nobiliori. Quod ſequitur Felin. *in cap. omnes n. 2. de maior. & obed.* & Ricc. *in prax. for. Eccleſ. p. 1. reſol. 510.* His addo caſum de eo, qui degens in confinio duarum Parochiarum pro ſuis ædibus amplian dis, illis aggregat domum, ſeu ſitum alterius Parochiæ. Cum enim acceſſorium cedat principali, illud aggregatum incorporatur ædibus, quibus iungitur, & fit eiuſdem Parochiæ, cuius ſunt ædes illæ, dummodò nobiliores, & ampliores exiſtant, vt decernitur in ſtatuto Cleri Romani *cap. 3. §. 17.*

CONSVLTATIO VI.

1 *An examen tertium pro informatione Curiæ receptum coram Iudice ſeculari, legitimari poſſit coram Iudice Eccleſiaſtico? & quid verſa vice?*

2 *Et quid de incompetentia Iudicis ſecularis impediti, qui ratione præiudicij ſuper immunitate Eccleſiaſtica prius diſputandi, proceſſit ad legitimationem proceſſus?*

3 *Et quid de teſtibus examinatis coram Iudice laico contra aliquem, qui poſtea detectus fuit Clericus, ſi poſtea iſti teſtes coram Iudice Eccleſiaſtico reuocarunt ſuum dictum, an ſcilicet poſſint torqueri, à quonam fuerint ſubornati, & in quo dicto perſiſtere velint?*

QVod ad primum reſpondeo negatiuè. Etenim proceſſus cauſarum tripliciter conſiderari poſſunt ſecundùm triplicem cauſarum ſpeciem. Nam cauſæ aliæ ſunt merè Eccleſiaſticæ, quæ dupliciter perpendi poſſunt, vno modo reſpectu materiæ, vt hæreſis; alio modo reſpectu perſonæ delinquentis, vt Clericus. Sed hæ cauſæ reſpectu perſonæ potiùs cauſæ Canonicæ, quàm Eccleſiaſticæ dici debent, vt voluit Baldus in *auth. Clericus, quoque C. de Epiſcop. & Cler.* Aliæ ſunt merè ſeculares, vt laici homicidium, aliæ ſunt mixti fori, vt percuſſio Clerici. 1

Iudex autem ſecularis nullam omninò habet iuriſdictionem in cauſis merè Eccleſiaſticis. Quo in caſu ſi Iudex laicus reciperet teſtes, & formaret proceſſum, nihil ageret, nec ille proceſſus quicquam prodeſſet, neque faceret indicium coram Iudice Eccleſiaſtico, *cap. at ſi Clerici in princ. de iudic.* ſed denuò Iudex Eccleſiaſticus deberet alium proceſſum formare, & nouum inchoare, ac iudicia denuò cumulare, vt per Ruin. *conſ. 7. n. 6. lib. 5.* 2

E contra autem in cauſis merè ſecularibus cum Iudex Eccleſiaſticus, ſi non actu, ſaltem habitu habeat omnem iuriſdictionem, etiam ſanguinis, vt colligitur ex Bonifacio VIII. *in Extrauag. Vnam ſanctam de maior. & obed.* & tenet Barbat. *conſ. 93. diuerſ. p. 1.* in magnis *n. 30.* & Bald. *in auth. habita n. 84. in fin. C. ne fil. pro patr.* & in *l. ſolent ff. de offic. Procon ſ. & legat.* non videtur negari poſſe, quod proceſſus ab Eccleſiaſtico Iudice formatus, afficiat in foro ſeculari. Et ideò acta, & proceſſus coram Epiſcopo probant coram Iudice laico, vt ait Scacc. *de re iudic. gloſ. 14. q. 21. n. 67.* maximè ſi ſit eadem cauſa, & inter eaſdem perſonas, & ad eumdem finem, vt tradit Farinac. *conſ. 168. n. 37.* In alijs verò cauſis miſti fori benè probant proceſſus in vtroque foro per ea, quæ dicit Farinac. *q. 7. n. 43.* 3

Licèt tamen proceſſus ſecularis Iudicis non operetur ad condemnationem coram Eccleſiaſtico, nihilominùs quoad inſtructionem, ſeu informationem optimè valet, Bald. *in l. Clericus quoque n. 11. C. de Epiſcop. & Cler.* Et ideò poteſt ab Epiſcopo legitimari, repetendo teſtes, vel illos cum reo confrontando, vt innuere videtur Ruin. *d. conſ. 7. n. 10. lib. 5.* ibi: *& quod etiam quantum ad hoc illi non præiudicaſſent, ſi fuiſſent repetiti à Iudice Eccleſiaſtico, ſi ab illo citatus non fuiſſet*, immò etiam per declarationem, vt tenet Genuen. *in prax. cap. 8. n. 1.* 4

Ex

5 Ex quibus colligitur, quod non ſufficit, quod Iudex Eccleſiaſticus iterum ſine citatione requiſita in legitimatione repetat teſtes, ſed repetitio fieri debet modis legitimis, nempè citato reo, & publicato proceſſu, cum repetitio, & confrontatio ſit noua examinatio teſtium, & ſic videretur hoc modo ſatisfactum doctrinæ Ruini *in d. conſ. 7. n. 6.*

6 Neque obſtat, quod hoc idem procedere videtur de proceſſibus Iudicis Eccleſiaſtici apud Iudicem ſecularem, nimirùm quod non probent, niſi denuò Iudex ſecularis repetat teſtes, & proceſſum formet. Immò, ſi Iudex Eccleſiaſticus degradauerit Clericum, & tradiderit Curiæ ſeculari puniendum, Iudex ſecularis non tenetur ſtare proceſſui, neque ſententiæ dicti Iudicis Eccleſiaſtici, vt dictum Clericum ſibi traditum morte condemnet, ſed examinabit nouiter cauſam, ſi forſan inuenerit illum dignum morte, vel alia pœna, vt eſt caſus *in §. ſi verò crimen in princ. auth. de ſanctiſ. Epiſc. collat. 9.* qui §. de plano procedit, quando crimen non eſſet merè Eccleſiaſticum. Tunc enim Iudex ſecularis nullam diligentiam facere poteſt, ſed clauſis oculis exequi tenetur, vt per Vermigl. *conſ.* 138. *n.* 4. At verò quando Clericus degradaretur, vel propter homicidium qualificatum, vel propter ſeditionem, vel ob aliud ſimile delictum mixti fori iuxta textum *in cap. Cum ſit generale de for. comp.* tunc Iudex ſecularis examinabit nouiter cauſam.

7 Nam reſpondetur, quod dupliciter intelligi poteſt, quod ſecularis Iudex non teneatur ſtare proceſſui Iudicis Eccleſiaſtici. Vno modo quatenus proceſſus Iudicis Eccleſiaſtici nullam omninò faciat probationem coram ſeculari, & hoc caſu non procedit obiectio. Quia cum Iudex Eccleſiaſticus fuerit competens ad fabricandum dictum proceſſum, Iudex ſecularis teneatur illum admittere, vti factum à competente Iudice, Vermigl. *conſ.* 161. vbi reſpondet Baldo *in l. Magiſtratibus n. 2. ff. de iuriſd. omn. Iudic.* Scacc. *de re iudic. gloſ.* 14. *q.* 21. *n.* 67. *ac ſeqq.* Alio modo quatenus Iudex ſecularis vult examinare proceſſum, an in eo fuerit probatum delictum, vt ex eo cognoſcat, an benè, vel malè fuerit iudicatum. Et hoc caſu procedit obiectio; quia Iudex ſecularis poteſt illum denuò recenſere, & examinare, hoc eſt conſiderare, ac perpendere, non autem denuò alium proceſſum fabricare, Vermigl. *conſ.* 138. *n.* 2. & Sanſelic. *deciſ.* 139. per totam.

8 Quod ad ſecundum caſus eſt. Quidam allegauit fuiſſe captum in loco immuni, qua allegatione ſtante Iudex proceſſit ad vlteriora in proceſſus fabricatione; immò etiam legitimauit proceſſum per confrontationem; deinde prædictus Iudex ſecularis certiorauit Iudicem Eccleſiaſticum de prædicta allegata immunitate, qui præfixo carcerato termino ad probandam aſſertam allegatam immunitatem, qua non probata declarauit, carceratum non gaudere immunitate, de qua declaratione habita fide Iudex ſecularis proceſſit contra delinquentem, & dubitans de prædicta proceſſus legitimatione per confrontationem, operatus fuit, vt carceratus declararet, & teſtes pro ritè, ac rectè examinatos, quæritur, an hæc declaratio validet proceſſum, qui præſumitur nulliter fabricatus poſt allegatam immunitatem?

9 Et ratio dubitandi eſt, quia Iudex ſecularis debebat abſtinere à proceſſus fabricatione, donec Iudex Eccleſiaſticus pronunciaſſet ſuper immunitate, vt diſponit Conſtitutio Gregorij XIV. §. *quodque delinquentes, &c. verſ. cognito prius.* Atque etiam debebat denuò audire teſtes, & cum reo conteſtare eorum depoſitiones, quo non facto videtur declaratio per carceratum facta non conualidare proceſſum, à Iudice ſeculari tanquam ab excommunicato fabricatum vigore dictæ Conſtitutionis Gregorianæ §. *Quod ſi quis.* Nam declarare non eſt iterum teſtes repetere, ſed eſt teſtes non citata parte examinatos habere, ac ſi citato reo fuiſſent examinati; atque etiam cum declaratio ſupponat depoſitiones teſtium, quamuis non in figura iudicij receptas, eſſe aptas ad recipiendam legitimationem. Prædictæ autem depoſitiones, veluti receptæ à Iudice quamuis competente, ſed per allegatam immunitatem impedito, non fuerunt aptæ ad recipiendam legitimationem. Ideòque dicendum eſt per ſubſequentem declarationem non euaſiſſe validas, ſed neceſſe fuiſſet, vt iterum teſtes audirentur, & cum reo denuò conteſtarentur.

Quod autem ad tertium reſpondeo negatiuè; quia prima depoſitio facta coram Iudice laico, pro non facta haberi debet, ideòque non poſſunt puniri, neque torqueri ad tradita per Clar. *q.* 88. *verſ. eſt opus*, Menoch. *caſ.* 108. Add. ad Capyc. *dec.* 142. & Add. ad Alciat. *præſumpt.* 29. *in fine* per textum *in cap. non præſtat impedimentum de reg. iur. in 6.* 10

CONSVLTATIO VII.

An Eccleſiaſtici poſſint licitè conficere Vini ſtillàti aquam ex vino, quod è ſuis vineis percipiunt, illamque ad plenum, ſiue minutim vendere?

AFfirmandum videtur. Nam id non impedit eorum officia, neque rerum piarum meditationem, eſtque licitum, atque approbatum à Sacris Canonibus, cùm poſſint Eccleſiaſtici etiam regulares vendere vniuerſi generis fructus ex ſuis prædijs collectos, non ſolùm minutim, ſed pleniùs immutando etiam illos in aliam ſpeciem, vt docent quamplurimi Doctores, adducti à Bellet. *diſq. Cler. p.* 1. §. 21. *n.* 16. & Carol. de Graſſ. *effect. Cler.* 6. *n.* 33. *& ſeqq.* qui *n.* 17. *&* 51. ampliant id procedere etiam in exercitationibus, & artificijs vilibus, dummodò fiant per manus ſecularium. Colligiturque ex ijs Doctoribus, qui volunt à mutatione formæ artificium reddi magis licitum, ſicuti obſeruauit Feder. de Sen. pro Ciſtercienſibus *conſ.* 207. vbi probat, quod licitè poterant vendere ferrum, quod conficiebant ex materia, quæ ex illorum prædijs effodiebatur eo modo, quo venditur ab Iluæ dominis, illumque ſequuntur Doctores communiter. 1

Et ſanè fit vinum ex vua, hæc autem non poteſt in vinum redigi abſque cultu, collectione, piſtura, & id genus alia: ſicut igitur redactio vuæ in vinum cum tot artificijs non eſt illicita, ita etiam non eſt illicita redactio vini in vini ſtillatitij aquam. Certumque eſt, Eccleſiaſticos, vt vendent ſuum frumentum, poſſe illud in farinam terere, & ex ea panem, paſtillos, ac ſpirulas conficere; ergo etiam è vino ſtillatitio liquorem. Vndè S. Congregatio Concilij in Angelopolitana inter Patres Ieſuitas Prouinciæ Meſſicanæ in Indijs, & Epiſcopum Angelopolitanum, interrogata, an Regulares apothecas quarumcunque mercium, macella, & ſimilia, præſertim propè collegia, ſiue Conuentus exercentes, poſſint ab Ordinario ſub cenſuris inhiberi, ne id exerceant, ſub die 16. Aprilis 1648. prudentiſſimè reſpondit, non poſſe Epiſcopum hoc prohibere Regularibus exemptis; ſed ſi in præmiſſis ita notoriè delinquant extra clauſtra, vt populo ſcandalo ſint, puniri poſſe ad præſcriptum Concilij Tridentini *cap.* 14. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* Quod decretum approbans, tanquam licitas ſupradictas artes, etiam viles, fuit approbatum, & confirmatum cum pluribus alijs in dicta cauſa emanatis, ſpeciali diplomate à ſa. me. Innocentio X. ſub die 14. Maij eiuſdem anni. 2

Hæc igitur negotiandi forma poteſt eſſe licita, & Eccleſiaſticos minimè dedecens, quod aliàs ex doctrina, & exemplis Sanctorum monſtrauimus. Facitque *cap.* 4. Concilij primi Moguntini ſub Leone Tertio tempore Caroli Magni. Ibi enim poſt mandatam Clericis, & Monachis abſtinentiam à negotijs ſecularibus, itemque poſt declaratam varijs exemplis notionem ſecularium negotiorum, à quibus cauendum ſit dictis perſonis, ſubditur poſtremo loco prohibitio exercendi iniuſti negocij, addit verò Concilium: *non tamen iuſtum negotium eſt contradicendum propter neceſſitates diuerſas, quia legimus Sanctos Apoſtolos negotiaſſe, & in Regula S. Benedicti præcipitur praeuidere, per quorum manus negotium Monaſterij tranſeat.* Quæ verba apertè ſupponunt negotiationem illam, qua res per artificium mutatæ reuenduntur, licitam eſſe Eccleſiaſticis exemplo Apoſtolorum, qui exercentes opificium aliquod, vt *ex Actor.* 18. habetur, vendebant artefacta ſua, vt eſſet; vndè ſine gra- 3

grauamine cuiuſpiam vitam ducerent, & egenis de ſua tenuitate benefacerent. Confirmatur ex varijs iuribus. Nam *c. Clerici 14. q. 4. & c. Clericus d. 61. & c. Nunquam de conſecr. d. 5.* conceditur Sacris hominibus, vt de honeſto artificio ſibi, ſuiſque pauperibus victum, & neceſſaria comparent. Poteſt ergo hæc negotiatio per propriorum opificiorum venditionem licita eſſe, nec dedecens Eccleſiaſticos. Et ita latè præter cæteros Guttier. *tr. de gabel. q. 93. à n. 47.* adducens quamplurimos, & eſſe ſententiam communem affirmat Nauar. *in man. cap. 27. n. 128.*

4 At verò tenendum eſt, id non licere, niſi pro vſu proprio, præſertim Regularibus; quia ſpectat negotiationem, & quæſtum. Probatur vniuerſim ex Sacris Canonibus *tot. tit. de vit. & honeſt. Cler.* ex S. Concilij Trid. *ſeſſ. 22. cap. 1. de ref.* & ex viſitatione Apoſtolica ſa. me. Vrbani VIII. anno 1637. de quibus, ac multis alijs alibi. Ex ijs enim prohibetur perſonis Eccleſiaſticis præcipuè Regularibus omne opificium, quod ordinatur ad lucrum. Neque audiendus eſt Conradus Summahart, qui attendi vult, an materia artificio ſubiecta vilior ſit pretio, quàm artificium ab Eccleſiaſtico adhibitum. Nam ſi materia ſubiecta ſit pretioſior, cenſet, tale opificium venale dedecere Eccleſiaſticum, ſin minùs ei congruere. Sed meritò hoc refellit Medin. *q. 30. de reſtit. in 2. cauſ. illic. negot.* Qualiſcumque enim ſit materia ſubiecta, tamen ſemper verum eſt, interuenire artificium. Vnde ſi aliud inquinans negotiationem non interueniat, poterit ab Eccleſiaſtico artificij authore diſtrahi, ſaluis legibus Eccleſiaſticis, & honeſtate ſtatus ſui.

5 Quare recurrendum eſt ad optimam, & pietatis, ac prudentiæ refertiſſimam diſtinctionem, quam circa hoc adhibet S. Baſilius *cap. 6. conſtit. monaſt.* verbis illis: *Cæterum in his ſe operibus exercere Monachus debet, quæ ordinis ipſius decoro conueniant, cuiuſmodi videlicet ea ſunt omnia, à quibus cauponariæ artis, & impoſturæ omnis abſit ſuſpicio, quæque nullæ longiores animi diſtractiones, aut improbi quæſtus ſequantur, ſintque eiuſmodi, vt manentibus intra tectum nobis magna ex parte confici poſſint, ne operum laboribus contentiùs, quàm par ſit conſectandis, animi in virtutis commentatione, neruos, induſtriamque elidamus, in quo illud ſpectandum, vt & opus abſoluatur, & à quiete tamen non diſcedatur.* Et ad *Regul. 38.* fuſarum: *ſi quidem omnibus in rebus illud peculiariter debemus ſpectare, vt ſimplicitatem, & frugalitatem teneamus, & illud ſummoperè fugiamus, ne inſeruiamus ſtultis, ac planè noxijs hominum cupiditatibus, ijs efficiendis, quæ in ſtudio apud ipſos eſſe animaduertimus.*

6 Vides, S. Baſilium agnoſcere, quaſdam huius generis negotiationes dedecere Religioſos, inter eas autem eſſe opificium liquoris vini ſtillatitij cenſendum eſt. Nam licèt non ſit impedimento diuinis officijs, eſt tamen dedecens ſtatum Eccleſiaſticum, ac plurimis incommodis refertum, illiuſque venditio rationabili oblocutioni patet, cùm valdè dedeceat, quæ ad cauponatiam artem, vt aiebat D. Baſilius, pertinent, à perſonis diuino cultui mancipatis confici, atque diuendi. Quod eſt mens Concilij Viennenſis in *Clem. 1. de vit. & honeſt. Cler.* & declarauit ſæpiùs S. Congregatio Epiſcop. quod Clerici in ſacris conſtituti, non debent Ordinarium armati comitari, neque exercere viliora, vtputa cauponam, macellum, furnum, curſorem, & ſimilia. Ita in Caputaquenſi 29. Aprilis 1586. in Burgi S. Sepulchri 26. Aprilis 1652. Qui ſi ſponte talibus, vel mechanicis artibus incumbant, Ordinarius præuijs iudicialibus monitionibus debet, ſi non paruerint, eos declarare priuatos priuilegio Clericali iuxta *d. Clem. 1.* & d. S. Congregationis decretum in Biſinianenſi 8. Octobris 1628.

7 Neque obſtat, quod Eccleſiaſtici poſſint vendere res ſuas etiam minutatim. Nam vltra quod huiuſmodi venditio per ſe ipſos facta redundat in Clericatus ignominiam, in hoc caſu tum ex artificio mutatur rei ſubſtantia ita quidem, vt ex hoc liquore conſecrari nequeat, tum ex indecentia id prohibitum eſſe videtur, ſicuti illis prohibetur exercere artes aromatariam, piſtoriam, calceariam, veſtiariam, ſutrinam, textrinam, ferrariam, quæ in vſus hominum inſtitutæ ſunt, quale non eſt opificium liquoris vini ſtillatitij.

Minùs obſtat exemplum Ciſtercienſium. Nam agitur in eo caſu de ferraria fabrica neceſſaria ad conſequendum commodum è ferri fodinis, quæ ſpeciem non mutat, neque exercetur à Monachis. Pariter neque exemplum de vua; nam vinum non fit, niſi ex illis operibus, non per Eccleſiaſticos exercendis, ſed per vinitores, de quibus loquitur Vlp. *in l. Inſtrumenta fundi ff. de fundi inſtr.* quoſque ſordidos vocat Sedulius. Ita etiam ad faciendum triticum haberi oportet bubulcum, aſinarium, ſubulcum, at nemo dixerit, ex Eccleſiaſticis huiuſmodi operarios parari poſſe. 8

Et ita etiam reſolutum fuit in S. Congregatione ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus, vt ex ſequentibus reſolutionibus. *All' Eminentiſs. e Reuerendiſs. Signor Cardinal Legato di Ferrara. Eſſendoſi diſcorſo nella S. Congregatione ſopra le controuerſie giuriſdittionali, ſe i Frati Gieſuati poteſſero eſſere impediti nel vender l'acquauita, & altre acque diſtillate, e doppo l'hauer conſiderato il Breue della S. M. di Paolo V. ſotto la data de' 18. di Febraro del 1606. a fauore de' detti Frati, e i bandi ſuſſeguenti, con quel più, che occorreua, hanno queſti Eminentiſs. Signori vniformemente riſoluto, che à detti Frati ſia permeſſo vendere le dette acque nel modo, e forma preſcritta nel detto Breue nel verſ. quoque fratres, e così ſi debba oſſeruare, del che ſi è giudicato bene darne parte a V. E. acciochè con la ſolita ſua pietà, e rettitudine ſi compiaccia fare eſeguire, mentre per fine le bacio humilmente le mani Di Roma a' 17. di Gennaro 1646.* 9

Particula autem ſupradicti Breuis eſt huiuſmodi: *Quoque fratres ipſi aliquo ſacro ordine initiati ſuæ dignitatis memores exercitio diſtillationis aquarum nullo pacto vacent, neque earum venditionibus ſe ſe immiſceant. Immò cæteri eiuſdem Ordinis Regulares, qui ad ordines promoti non fuerint, &c. eiuſmodi aquas diſtillatas, quod hactenus fecerunt, mulieribus, deinceps nullo prætextu vendere, ſeu aliàs tradere debeant, neque venales habere, ſeu exponere, ſed eas tantùm ſeorſum ab alijs poſſint vendere aromatarijs, vel alijs particularibus perſonis.* 10

Al Signor Cardinal di S. Suſanna Legato di Ferrara. 11 *Hauendo Noſtro Signore rimeſſo a queſta Sacra Congregatione vn memoriale de' poueri mendicanti di coteſta Città per conto della fabrica, e vendita dell'acquauita, che ſi fa da' Padri Gieſuati, e da altri Religioſi, e luoghi pij in pregiudicio dell'Appaltatore. Queſti Eminentiſs. miei Signori, anche di conſentimento eſpreſſo di ſua Santità, hanno giudicato bene, che V. E. faccia vn Editto, ò bando a fauore de ſudetti poueri, e loro Apaltatore, il quale obblighi tutti gli Eccleſiaſtici ſecolari, e Regolari, ancorche eſenti, a ſimilitudine, e a proportione di quello, che ſi è fatto qui in Roma, che però ſe le inuia, e ſe i ſudetti Eccleſiaſtici pretenderanno qualche ius, ò priuilegio, ſaranno benignamente vditi da queſta Sacra Congregatione. Si contenterà V. E. di adempire quello, che ſi deſidera, e humilmente le bacio le mani. Di Roma a' 24. di Genaro 1657.*

CONSVLTATIO VIII.

An, & quatenus Regulares teneantur ad decimas, Parochis, alijſue ſoluendas? & qua ratione decimæ Parochiarum ad Monaſteria peruenerint?

PRo parte negatiua multa occurrunt. Illud imprimis. Vniuerſæ penè dixerim Religiones, omniaque illarum Collegia, Conuentus, & Domus, vbilibet exiſtentia, præſentia, & futura, eorumque perſonæ, fructus, redditus, prouentus bonorum quorumcumque Eccleſiaſticorum ſecularium, & regularium, illis quomodocumque vnitorum, aliæque res, & bona quæcumque à quibuſuis decimis papalibus, prædialibus, perſonalibus, quartis, medietatibus, & alijs fructuum partibus, ſubſidijs etiam charitatiuis, & alijs ordinarijs oneribus, etiam pro expeditione contra infedeles, defenſione patriæ, 1

triæ, & aliàs quomodolibet, etiam ad Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Principum inſtantiam pro tempore impoſitis, etiamſi in earum impoſitione caueatur, quod nulla prorſus exemptio cuiquam aduerſus illa ſuffragetur, abſque vlla declaratione deſuper facienda, authoritate Apoſtolica fel. rec. Pauli III. Pij IV. Gregorij XIII. & aliorum Summorum Pontificum perpetuò libera ſunt, & exempta, etiam cum expreſſa derogatione Conſtitutionis Innocentij III. in Concilio generali *cap. Nuper, de decim.* vt ex eiſdem literis Apoſtolicis liquidò conſtat, extantque Bullæ Clementis, & Sixti IV. Martini V. Pauli etiam III. & Sixti V. & pro militaribus S. Ioannis Hieroſolymitani, & alijs Lucij III. Bonifacij VIII. & Clementis VII. de quibus Mandoſ. *de priuil. ad inſtar gloſ.* 15. *n.* 40. Henriq. *lib. 7. de indulg. c. 27. n. 7. à 5.* & Mirand. *tom. 2. q. 49. n. 12.*

2 Hæc autem priuilegia Apoſtolica in Sacra Rota per plures deciſiones, & ſententias conformes ſunt confirmata, ac declaratum, illa fuiſſe, ac eſſe Canonica, ſuoſque debuiſſe, ac debere ſortiri debito effectus. Extantque tres ſententiæ conformes in vna Cartaginenſi decimarum, nempè Marcelli Bubali, Seraphini Oliuatij, & Laurentij Blanchetti, ſuper quibus expeditæ fuerunt literæ remiſſoriales, quæ tranſitum fecerunt in rem iudicatam.

3 Et licèt tres præfatæ ſententiæ faciant ſtatum, neque vlterius ſuper hac exemptione debeat dubitari, eo vel maximè, quod priuilegia ſunt adeò clara, vt nullum dubitationi relinquant locum, quod firmauit Rota in Hiſpalen. decimarum coram Cardinali Corrado 27. Iunij 1644. §. *Quia deciſio*, Nihilominùs diuerſæ aliæ deciſiones, ac ſententiæ contra diuerſos Epiſcopos, Capitula, Parochos, alioſue tam Eccleſiaſticos, quàm ſeculares emanarunt ad fauorem Regularium, & pro Canonizatione præfatorum priuilegiorum, vt Ciuitatis Caſtelli coram Ghiſlerio contra Parochos eiuſdem Ciuitatis, in Gerundenſi decimarum coram Manzanedo contra Abbatem, & Sacriſtas Collegiatæ Eccleſiæ Gerundenſis, in Cordubenſi decimarum de Lucena coram Coccino, Carillo, & Merlino contra D. Ducem de Cardona, in Cracouienſi coram Eminentiſſimo Cardin. Cerro contra Parochum Golambiæ, & antea ab anno 1588. etiam in Cracouien. coram Seraphino contra Plebanum Viſlicenſem, ac ſimiles, quaſi notauit Add. *ad p. 5. recent. dec.* 508. & eas recenſeres longum eſſet, pleniſſimè autem in Ariminenſi decimarum 17. Iunij 1652. coram Meltio.

4 Accedit continua obſeruantia, vſus, & conſuetudo non ſoluendi decimas vigore præfatorum priuilegiorum, deciſionum, ſententiarum, & rei iudicatæ, in qua ſemper fuerunt, ac hodie Regulares exiſtunt. Vndè à nemine poterunt amplius ſuper hoc moleſtari, & inquietari, nec quicquam contra præfata priuilegia opponi, cùm cenſeatur os clauſum ex clauſulis, *ſicque*, &c. *ſublata*, &c. in ipſis priuilegijs appoſitis, vt poſt Gonzalez in terminis horum priuilegiorum dixit Rota in Corduben. decimarum de Lucena coram Coccino 27. Februarij 1636. paulò poſt initium; Quinimmò ijs ſine cauſa ex ſola Aduerſariorum inſtantia derogari natura ipſa repugnat priuilegij, Decet enim conceſſum à Principe beneficium eſſe manſurum, *cap. decet de reg. iur. in 6.* Præſertim cum ex tam longa illorum obſeruantia ius acquiſiuerint. Indultum enim à iure beneficium ſine cauſa non debet auferri, *cap. Indultum, eod.* Ad hæc illorum derogatio conſtantiæ Principis, immobilique Sedis Apoſtolicæ firmitati videretur aduerſari. Sic enim in omnibus in Principe magis eſt reprobata variatio, ne quod hodie concedit, eras tollat per adducta à Gonzal. *in reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 2.* Tandem cum cauſa, & ratio conceſſionis duret, durare debet ipſa conceſſio. Dato enim antecedenti, ea quoque conceſſa videntur, ſine quibus explicari non poteſt, *l. 7. ff. de iuriſd. omn. iud.* ſicut è contra non ſubminiſtratis illis, quibus opus eſt, vt aliquid fiat, illud dicitur quodammodo prohiberi, *l. veteres, ff. de vin. act. priu.* Igitur cum Religiones ad hoc potiſſimùm ſint inſtitutæ, vt ad fidei defenſionem, & propagationem, ac profectum animarum in vita, & doctrina Chriſtiana per prædicationes, lectiones, & aliud quodcumque Verbi Dei miniſterium, ac ſpiritualia exercitia, per confeſſionis, atque cæterorum Sacramentorum adminiſtrationem, ac reliquorum charitatis operum gratis omninò, & nullo pro laboribus huiuſmodi ſtipendio accepto, S. Romanæ Eccleſiæ, & omnibus in vniuerſo mundo ſe vtiles exhibeant, quæ omnia ſunt Parochorum, & Epiſcoporum munia, iure meritò cum Parochis ipſis ac Epiſcopis non ſolùm onera non addant, ſed immò cum illis oneribus ſe ſubijciant, ad decimas illis præſtandas fuerunt exemptæ, Cùm ergo in ſupradictis exercitijs Regulares perſeuerent, ac in illis exercendis extenſione, & intentione magis ſemper proficiant, ac ſe ipſos vincant, non videtur æquum, vt priuilegijs, quæ propter hæc illis conceſſa fuerunt ex abrupto priuentur. Vnum enim ex duobus tacitè illis irrogari videretur: vel quod ab antiquo inſtituto deflecterent; vel quod illorum opera Eccleſia non indigeret. Quod vtrumque quàm ſit abſonum abſque alia amplificatione ex ſe ipſo manifeſtum apparet.

Quin vltra æquitatem, videtur etiam intrare iuſti- 5
tia. Sapit enim hoc de natura contractus, vt benè Doctores à Lezana *qq. regular v, Priuilegium n.* 20. adducti conſiderant. Contractus autem ſicut ab initio eſt liberæ voluntatis, ſic ex poſt facto in præiudicium partis reuocari non poteſt, *l. ſicut, C. de act. & oblig.* Præterea obſtant ſententiæ prædictæ ad fauorem Regularium, & res iudicata. Sententiæ enim non niſi per ſententiam præiudicari poteſt, cùm nihil ſit tam naturale, quàm eo genere quodque diſſolui quo colligatum eſt, *l. nihil 33. ff. de regul. iur. cap. 1, cod.* atque adeò ſententiæ per reſcripta reſcindi non poſſunt, *l. fin. C. ſent. reſc. non poſ.* Immò cùm adſit res iudicata, non niſi per reſtitutionem in integrum contra ipſos quis iuuari poteſt. Ea autem non conceditur, quando conſtat de iuſtitia, & validitate; vt dixit Rota coram Macchiauello in Vicenſi Capellæ 2. Maij 1636. Validitas autem ſententiarum non controuertitur, & iuſtitia eſt euidens ex deciſionibus Rotalibus, ſententias præcedentibus.

Neque obſtat, quod ſi Parochi, & beneficiati de- 6
fraudarentur decimis, ex defectu ſuſtentationis deſolarentur omnes Parochiales Eccleſiæ; quia non eſſet, qui curam animarum exerceret, & Sacramenta adminiſtraret, & idcircò priuilegia, quamuis ampliſſima ſint, vbi incipiunt eſſe damnoſa, & præiudicialia publicæ vtilitati, nempè Eccleſiæ vniuerſali, & operarijs in ea, vtique ſolent, immò debent à Sede Apoſtolica, vndè omnia iura, & ſanctiones prodeunt, reuocari, vel potius declarari, vt in puncto loquitur textus *in cap. ſuggeſtum, de decim.* quod ſi ex poſt facto incipit enormiter eſſe nociuum, vtique reuocari debeat, Gutrier. *q. 9. lib. 2. cap. 21. n.* 535.

Nam *d. cap. ſuggeſtum* procedit dumtaxat, quando 7
priuilegium incipit enormiter eſſe læſiuum, vt declarat ibidem Abb. *n. 1. & 4.* neque determinat, priuilegia ob id reuocata cenſeri, ſed ſolùm mandat, fieri compoſitiones, & propterea rectè aduertit Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 1. c. 19. n. 6.* eſſe per accidens, quod ſuperueniat læſio. Ideòque, donec ea fuerit probata, non poſſe libertatem prætendi. Ad dignoſcendum autem, an, priuilegia enormiter lædant, modum certiſſimum exhibet alter textus in *cap. 2. §. Vbi autem de decim. in 6.* quando ſcilicet per conceſſiones decimarum Parochiales Eccleſias adeò grauari contingat, quod earum Rectores de ipſarum redditibus congruè ſuſtentari non poſſint, & tali caſu neque etiam priuilegia cenſeri debent reuocata, ſed ſolùm prouiſum eſt, quod Rectores congruam habeant ſuſtentationem. Et hic textus magis attendi debet, quia eſt poſterior; eſt enim Alexandri IV. ille autem in *cap. ſuggeſtum*, eſt Alexandri III.

Et

Et quod obſeruari debeat diſpoſitio dicti §. *Vbi autem*, dixit Rota in Pampilonenſi decimarum coram Coccino, relata per Paſqualig. ad Laur. de Franch. *in quaeſt. var. par. 2. q. 72. num. 9.* & faciunt tradita per Barboſ. *de poteſt. Paroch. cap. 28. §. 3. n. 12.*

8 Verum contraria affirmatiua ſententia, explicando præfata priuilegia, ac deciſiones, & ſententias Rotales huc vſque emanatas, nouiſſimè à Sac. Congregatione Concilij recepta, atque firmata eſt, nempè teneri Regulares ſoluere decimas illorum bonorum, ex quibus laici, dum illa poſſiderant, ſoluebant. Quæ ſententia hiſce temporibus omninò tenenda eſt.

9 Sic enim imprimis ad hanc quæſtionem affirmatiuè reſpondendo moueor; quia Parochi habent intentionem fundatam in iure etiam contra Regulares pro exactione decimarum eorum bonorum, quæ ad eoſdem Regulares eum hoc onere tranſierunt per textum in *cap. fin. §. pæn. de decim.* cum alijs, quos congerit Rebuff. *de decim. quaeſt. 5. num. 20.*

10 Neque verò priuilegia Regularium hanc ſententiam turbant. Nam illa intelligi debent de decimis, quæ Parochis, atque Eccleſijs de iure communi debentur, non autem de decimis, quæ præter iuris communis diſpoſitionem aliquo etiam iure ſpeciali ſoluuntur, cuius iuris notitia cum non præſumatur in Pontifice omnia iura habente in ſcrinio pectoris ſui, derogationes, quamuis ampliſſimæ, & ex certa ſcientia, ac motu proprio, ad dictum ius ſpeciale trahi non poſſunt; ſicuti conſulendo tradit Menoch. *conſ. 36. num. 59. & ſeqq.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. reſolut. 40. num. 71.* Filiucius Theologus grauiſſimus ex Societate Ieſu *tr. 27. p. 2. c. 8. num. 179.* & Rot. *dec. 1293. num. 1. & ſeq.* coram Seraph. Priuilegia enim Eccleſijs præſertim Parochialibus præiudicialia, ſatis eſt, quod operentur derogationem quoad ius commune, & non vltra, *cap. Cum capella, de priuil.* Rot. in Valentina ſubſidij 4. Maij 1611. coram Pegna, & alibi. Quam ob rationem licèt Sacr. Congregatio S. Officij cenſuerit, quod à decimarum ſolutione S. Officium pro quacumque cauſa impoſitarum ſit exemptum pro bonis eiuſdem S. Offiſij, vt 21. Iunij 1581. & 20. Octobris 1594. & 2. Auguſti 1601. ac 13. Septembris eiuſdem anni, & ita Sanctiſſimus mandauit ſeruari perpetuis futuris temporibus, vt 20. Maij 1604. & 11. Octobris ac 7. Decembris 1621. Nihilominùs declarauit, quod ſi prædia, & bona acquiſita S. Officio, antequam acquirerentur, erant ſolita ſoluere decimas, tunc debent ſolui, vt 12. Decembris 1619. Aliàs eſt exemptum, vt 11. Iunij 1620. & in literis Epiſcopo Vicentino, ac Inquiſitori datis 19. Decembris 1587.

11 Id, quod magis aſſerendum eſt in ijs locis, in quibus Parochi, & Beneficiati ante huiuſmodi priuilegia erant in continua poſſeſſione percipiendi decimas ex bonis ad Regulares tranſeuntibus ita, vt propterea extendi non poſſint in præiudicium eorumdem Parochorum, vt firmat Monet. *de decim. cap. 5. q. 2. concl. 5. n. 55. & ſeqq.* Rodriq. *in quaeſt. regul. 44. col. pen. tom. 2.* Idque, vt verificetur diſpoſitio *cap. Dudum, de priuil.*

12 Minùſque dicendum, materiam exemptionis vti de ſui natura præiudicialem extendi poſſe in præiudicium tertij, vt in dictis deciſionibus Coccini, & Carilli. Nam contrarium verum eſt in iure per textum *in d. cap. Dudum, de priuil.* qui in terminis diſponit, non præiudicari decimis, in quarum poſſeſſione erant, ſi de iſta poſſeſſione non fiat ſpecialis mentio, & derogatio in priuilegijs; eòque minùs vbi priuilegia conceſſa apparent ad ſupplicationem alterius, & non motu proprio, vt in hoc caſu videre libet ex verbis Conſtitutionis Gregorij XIII. quæ incipit Paſtoralis ibi: *Exponi nuper fecit dilectus filius Euerardus Mercurianus.* Et inferius: *Supplicationibus ipſius Præpoſiti inclinati, &c.* quæ potius importunitatem petentium, quàm motum proprium Principis teſtantur per tradita à Menoch. *præſumpt. 20. lib. 2. num. 12.*

13 Immò aliqua ex parte videtur ceſſare ratio dictorum priuilegiorum. Cum enim cauſa impulſiua fuerit paupertas Regularium, quæ hodie in aliquibus Ordinibus ceſſat ob ingentia bona, quæ in dies acquirunt, ceſſare etiam debent priuilegia ipſa ex *c. Quod pro remedio 1. quaeſt. 7.* cum veriſimilis intentio Summorum Pontificum non fuerit lædere Eccleſias Parochiales, vt nominatim teſtatum facit Suar. *de Relig. lib. 1. tit. de diu. cult. neceſ. c. 20. in princ.* qui concludit, hoc caſu locum eſſe moderationi, etiam ſi contineant derogationem *d. cap. Nuper de decim.* & poſt alios diſertè tradidit Rodriq. *d. q. 44. col. antep. in fin. ex cap. dilecti, & cap. Suggeſtum, de decim.*

14 Hinc eſt, quod nonnullis in locis, præcipuè in Regnis Caſtellæ, & Legionis, hac de cauſa per Leonem XI. Summum Pontificem facta eſt moderatio dictorum priuilegiorum, quam Vrbanus VIII. ſeruari iuſſit, de qua Rot. in Hiſpalen. decimarum 29. Maij 1638. coram Carillo, & concordia inita inter ipſos, & Parochos Regni Poloniæ, quam licèt in deciſione Rotæ 12. Maij 1640. coram Eminentiſs. Certo dictum fuerit, Regularibus tantùm informantibus, non obſtare ex defectu beneplaciti Apoſtolici; pro eius tamen validitate attendendum eſt, quod non fuit origo iuris decimandi, ſed fuit inita occaſione præcedentis excommunicationis ad inſtantiam Parochorum publicatæ ob non ſolutionem decimarum, quæ dictis Parochis debebantur, non ſolùm de iure, ſed etiam ex titulo fundationis, & dotationis ex decretis Synodi Prouincialis in ſpecie confirmatis à Gregorio XIII. poſt conceſſionem dictorum priuilegiorum, itaut non ex ſola concordia ijdem Regulares priuentur exemptione ſolutionis decimarum, ſed ex eo; quod præter aſſiſtentiam iuris communis concurrant legitimi tituli antiqui, quo caſu ad eiuſdem concordiæ validitatem videtur ſufficere confirmatio Nuntij Apoſtolici, præſertim de conſenſu ſuperiorum Regularium. Tunc enim ius non prohibebat, ſed potiùs permittebat, vt tradit Filiuc. *d. tr. 27. p. 2. c. 8. num. 185. ex d. cap. Dilecti*, ibi: *amicabiliter componatis & d. cap. ſuggeſtum*, ibi: *ſuper eiſdem decimis componatis, de decim.* & ex *cap. 2. de tranſact.* vbi gloſſa ponit caſum in collegio, & perſona Eccleſiaſtica.

15 Et quidem cum Reges, & Principes à Spiritu Sancto illuminati, conſtitutis Epiſcopis decimas tam ex bonis regalibus, quàm ex nobilium, ac vaſallorum perpetuò donauerint pro ipſorum decenti ſuſtentatione, nec non ad promouendum, & augendum cultum diuinum, prout ipſis Epiſcopis melius in Domino videretur, qui quidem Epiſcopi ex eiſdem decimis fundarunt Eccleſias Parochiales, & congruam Parochis perpetuò aſſignarunt, idcircò ea per exemptionem Regularium immutari non debet, obſtantibus Conſtitutionibus, & legibus publicis plurium Regnorum, ex eoque fundamento exoriterentur in Republica magni motus. Et exemplo eorundem Regularium ſeculares quoque decimam, quam manipularem vocant, Parochis, & beneficiatis non præſtarent, ſed ductu illorum cum magna iactura Eccleſiarum ab ea declinarent, nec permitterent amplius decimationem, ſaltem ſine litibus, ac iurgijs aſſiduis. Ac ſequeretur exinde maxima deſolatio earumdem Eccleſiarum Parochialium, omniumque aliorum beneficiorum non ſine euidenti damno Religionis Catholicæ, & animarum. Nam Parochi congrua ſuſtentatione priuati deſererent Parochiales Eccleſias, vel non adeſſent idonei, qui Sacramenta adminiſtrarent.

In-

16 Inſuper apetiretur latiſſimus campus politicis cathnlicis, hæreticis, & ſchiſmaticis, non tantùm decimas ſtatui Eccleſiaſtico eripiendi, ſed cum decimis beneficia, & præbendas, vt in Germania, & aliis Septentrionalibus partibus antea factum eſt, in hæreditatem, & proprios vſus conuertendi, & quod maximè boc temporeallaborant, hæreſim, & illius exercitium publicum, tanquam in liberum Regnum introducendi. Quæ labes, vti hactenus ex viſceribus Regnorum doctrina, prudentia, & vigilantia Cleri ſecularis, ex qnibus Epiſcopi creantur pnblicis ſancitis legibus præſcripta, priuatim tantùm pullulate, & foueri videbatur, iam publica occaſione huiuſmodi exemptinnum antiquas fundationes euertentinm, victum Paſtoribus in vinea Domini deſudanribus adimennium, caput erigeret, & ſerpendo in dies magis, magiſque peiora euenirent.

17 Extat exemplum in Pruſſia, Liuonia, & Pomerania fratrum Theutonicorum, Cruciferi nlim dicti, qui ſimili priuilegin innixi, Clero ſeculari decimas negabant, tandem ex concnrdia, mediante cnmmiſſinne, auctoritate Cnriæ Rnmanæ inixa, ius decimandi Parochi ademerunt. Hinc eſt, quod pluribus in locis vni Parochn decem, & duodecim Eccleſiæ parochiales aſſignari pro neceſſaria ſuſtentatione, & Sacramentorum adminiſtratione neceſſitas vrget, nnn ſine animarum diſcrimine. Atque bic eſt exitus antiquæ Epiſcoporum cum Cruciferis concnrdiæ, quam tot centenæ Eccleſiæ parochialis affabrè factæ, & extructæ deplorant, amiſſo veteri fælicitatis ſub iure decimandi ſtatu. Hinc etiam reclamationes, quæ ex omnibus Mundi partibus ad Sanctam Sedem confluunt contra quoſdam Regulares, allegantes huiuſmodi priuilegia ex verbis *d. cap. Suggeſtnm*, ibi: *multi viri Eccleſiaſtici ſæpè querelam proponunt*. Hinc quoque iurgia, quæ inde ntiuntur, ſatis nota in Romana Curia ex vnlgatis per Polonos, & ex decreto nouiter in eo Regnn emanatn, ne Regulares vlteriùs poſſeſſinnes acquirant.

18 Denique zelus ac pietas fidelium diminuitur, & ad fundationes vlteriores animarum deponunt, videntes ſuorum anteceſſorum intentinnem, & fundationem aliqua ex parte lædi.

19 Quod ſi hæc procedunt reſpectu Regularium, quorum intuitu conceſſa videntur priuilegia, multò fortiùs locum habent cnntra eorum Colonns, ita, vt etiam data exemptione Regularinm, non ſint exempti eorum Coloni, quia prinilegia huiuſmodi ſunt perſonalia, nec tranſeunt ad Colnnos, *cap. Licèt, de decim.* Seraph. *dec.* 827. *num.* 7. & in Placentina decimarum 20. Decembris 1628. coram Card. Virili; præcipuè quando ſunt Coloni partiaril, & pen ſe accipiunt integram medietatem fructuum, quemadmodum Coloni cuiuſuis laici, quibus pro ſua rata colnnica ſoluentibus decimas, nihil deperit Regularibus.

20 Atque ita declarauit ſæpiùs S. Congregatio Epiſcop. & Regul. ſcribens Archiepiſcopo Salernitann 6. Octobris 1617. apud Synodum Caputaqnenſem 1628. *ſeſſ.* 3. *cap.* 10. *num.* 2. ſcilicèt, ad decimas prædiales ſoluendas tenentur etiam Regulares poſſeſſores territorium, ex quibus antea ſolui conſueuerant. Et S. Congregatio Concilii, præſertim in Ripana die 16. Martii 1647. *vt in primo tom.* & apud Marzil. ſuper decret. Trid. *lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 1. vbi referuntur duæ declarationes. Prima, quod Regulares de bonis emptis tenentur, primitias, & decimas ſoluere. Secunda, quod ſi decimæ ſint impoſitæ rebus; quia ab initio fuerunt conceſſæ, vel traditæ cum ea conditione, & nnere, vt ex eis decimæ ſnluantur, tunc ad quoſcumque peruenerint, etiam Mendicantes, teneri eas ſoluere. Si verò debeantur pro adminiſtranda cura animarum, tunc qnia Parochi Sacramenta bis mendicantibus nnn adminiſtrant, Mendicantes ad eas non teneri, ſi tamen à ſolutione decimarum Sedis Apoſtnlicæ priuilegiis eximantur. Idem legitur apud Pnrtell. *v. Decima num.* 4. & refert Hieron. Rodriq. *reſol.* 5. *num.* 5. clariſſimè verò in Plebana decimarum his verbis: *Orta controuerſia inter fratres Seruitas Ciuitatis Plebis, & Parochos circa ſolutionem decimarum ratione bonorum per ipſos fratres acquiſitorum, & inſtituto iudicio coram Auditore Cameræ, nomine Parochorum exhibita fuit quædam declaratio huius S. Congregationis, in qua iuxta vetuſtam, & pluries confirmatam eiuſdem ſententiam dicitur, prædia decimarum ſolutioni obnoxia ad Regulares tranſire cum ſuo onere, ac proindè teneri illas ſoluere, quemadmodum tenebantur laici, priuſquam bona ipſa in Monaſteriorum proprietatem tranſirent. Sed quoniam ſub hac generali declaratione prædicti Patres Seruitæ prætendunt ob ſpeciales cauſas per informantem deducendas, & præcipuè quoad quantitatem alimenti fratrum in eo Monaſterio commorantium neceſſariam non comprehendi. Ideo ſupplicant per Eminentiſſimos Patres reſponderi, an in antedicta generali declaratione ipſi Patres Seruitæ Ciuitatis Plebis comprehendantur? Sacr. Congregatio die* 22. *Martij* 1659. *cenſuit, comprehendi.* Et perſpicuè in vna Regni Poloniæ his verbis: *In cauſa decimarum Regni Poloniæ die* 17. *Iunij* 1645. *Sacra Congregatio Em. Card. Concilij Tridentini Interpretum iterum, atque iterum auditis Regularibus, eorumque iuribus, & priuilegijs maturè diſcuſſis, cenſuit ab eiſdem Regularibus ſoluendas eſſe Parochis, & alijs beneficiatis Regni Poloniæ decimas, quæ ſoluebantur à laicis prius quàm bona in ipſorum Regularium proprietatem fuerunt tranſlata, firmis tamen remanentibus tranſactionibus deſuper factis.*

Hoc autem decretum ſuis literis confirmanit, ac exe- 21
quutioni demandari iuſſit Innocentius Decimus, quę ſunt tenoris ſequentis: *Innocentius &c. Nuper pro parte venerabilium fratrum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, nec non dilectorum filiorum totius Cleri Regni Poloniæ per dilectum etiam filium Matthæum Ioannem Iudiſki, Archidiaconum Pomeraniæ nuncupatum in Eccleſia Vladiſlauienſi eiuſdem Cleri in Curia Romana Agentem, quod alias, & ſub die* 17. *Iunij proximè præteriti* 1645. *in cauſa decimarum eiuſdem Regni à venerabilibus etiam Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus S. Concilij Tridentini Interpretibus emanauit decretum, quod nos ſubinde ſub die* 31. *Menſis Iulij eiuſdem anni in Conſiſtorio noſtro ſecretò approbauimus, quod decretum emanauit præuia exhibitione facta ab ipſis Patribus, cui etiam decretò poſteà conſenſerunt, prout & Agens Cleri Regni Poloniæ, die verò* 31. *Iulij* 1645. *S. D. N. Em. Cardinali Præfecto referente, in Conſiſtorio approbauit. Cùm autem ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, exponentes præfati decretum præinſertum, quò firmiùs ſubſiſtat, & exactiùs obſeruetur Apoſtolicæ noſtræ confirmationis patrocinio communiri ſummoperè deſiderent, idcircò nos, &c. decretum præinſertum Apoſtolica auctoritate tenore præſentium confirmamus, & approbamus, illique inuiolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adijcimus, & omnes, & ſingulos tam iuris, quàm facti defectus, ſi qui deſuper quomodolibet interuenerint, ſupplemus, ſalua tamen ſemper auctoritate Congregationis eorumdem Cardinalium, decernentes præſentes literas validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, & ab omnibus, & ſingulis, quos illa concernunt inuiolabiliter, & inconcuſſe obſeruari, ſicque per quoſcumque Iudices Ordinarios, & delegatos etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari; quocirca dilecto filio noſtro, & Sedis Apoſtolicæ in eodem Regno pro tempore commoranti Nuncio per præſentes committimus, & mandamus, quatenus ipſe per ſe, vel alium, ſeu alios præſentes literas, & in eis contenta quæcumque vbi, & quando opus fuerit ſolemniter publicans, eiſque in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtere faciat, auctoritate noſtra illos præmiſſorum omnium commodo, & effectu pacificè frui, & gaudere; non permittentes illos deſuper à quoquam quauis auctoritate quomodolibet moleſtari, contradictores quoslibet, & rebelles, ac præmiſſis non parentes per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, aliaque opportuna iuris, & facti remedia,*

appellatione poſtpoſita, compeſcendo, legitimiſque ſuper his habendis ſeruatis proceſſibus ſententias, cenſuras, & pœnas ipſas, etiam iteratis vicibus aggrauando, inuocato etiam ad hoc, ſi fuerit opus, auxilio brachij ſecularis. Non obſtantibus &c. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annolo Piſcatoris die 21. Februarij 1646. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

22 Hac declaratione ſtante non eſt videndum, an priuilegia enormiter, vel modicè lædant. Præterquam quod dictum *cap. Suggeſtum, de decim.* non metitur læſionem à paupertate parochialium, ſed à multiplicatione Conuentuum, & Collegiorum, & ex acquiſitione poſſeſſionum, quibus valdè diuites effecti ſunt quidam Regulares, ſicuti ex illius verbis conſtat, nempè: *Suggeſtum eſt ex parte veſtra, quod Abbas, & fratres Monaſterij de Verſin decimas à vobis auferre conantur. Diſcretioni veſtra mandamus, & quatenus cum prædicto Abbate, & fratribus ſuper ipſis decimis componatis; nam quando Romana Eccleſia Ordini veſtro priuilegia de decimis dederat, ita erant raræ Abbatiæ veſtri Ordinis, quod exinde nulli poterat de iure ſcandalum ſuboriri; ſed nunc in tantum augmentatæ ſunt, ac poſſeſſionibus ditatæ, quod multi viri Eccleſiaſtici de vobis apud nos querelam ſæpè proponunt*, Vndè cum habeamus textum rotundiſſimum, non tenemur recurrere ad Gloſſas, & Interpretationes Doctorum.

23 In executionem igitur relatorum decretorum S. Congregationis Concilij poſſunt peti à Regularibus etiam decimæ ante dictum decretum non ſolutæ, cùm etiam decimæ præteritæ ante decretum S. Congregationis ſint debitæ. Tum quia Sacr. Congregatio non proceſſit per viam nouæ legis, ſiue conſtitutionis, ſed in forma declarationis, vt ſolet, interpretando diſpoſitiones Apoſtolicas ſuper priuilegijs à Regularibus allegatis. Declaratio autem non eſt noua diſpoſitio, nec aliquid de nouo tradit, ſed retrò trahitur, & præterita demonſtrat, Rot. *dec.* 117. *num.* 7. coram Card. Caualerio, & *dec.* 10. ibique Add. *num.* 13. coram Buratto, & *dec.* 113. *num.* 24. coram eodem. Tum quia cùm ipſæ decimæ petantur, non vt fructus alicuius ſortis, debiti Parochis, neque acceſſoriè, ſed tanquam ſors ipſa, de ſe debentur iure dominij, & veniunt etiam decurſæ ante motam litem, vt in fortioribus terminis fructuum dixit Rot. *dec.* 3. *n.* 6. *& ſeqq. & dec.* 281. *num.* 4. 5. *& 6. p. 7. rec. & dec.* 589. *num.* 3. *p.* 3. *diu.* quæ fuerunt confirmatæ 31. Ianuarii, & 27. Iunii coram Bichio, Poſt. *de manut. obſer.* 78. *num.* 11. & in terminis in Elboren. decimarum 23. Mai 1622. coram Pirouano, & in Hiſpalen. pariter decimarum 18. Iunij 1648. coram Melzio, §. *fin.*

24 Neque obſtat, quod ex tenore ipſius decreti nullatenus videatur, Sac. Congregationem id ſenſiſſe, dum non fuit actum per viam declarationis debiti præexiſtentis, quo caſu poteſt admitti retrotractio, ſed per viam nouæ diſpoſitionis circa ſolutionem decimarum, quæ priùs nullo modò debebantur, ſtante amplitudine priuilegiorum Regularium, vt in ſpecie declarauit Rota coram Em. Cerro die 21. Maii 1640. Nec proinde trahi poterint hæc decreta ad præterita, ſed ſolùm operari in futurum iuxta textum *in l.* 7. *C. de legib. & in cap. fin. de conſtit.* vbi Butr. *num.* 15. *verſ. Secus ſi ſit noui iuris editoria*, diſtinguit declarationem iuris veteris, quæ præterita ſemper reſpicit, & declarationem iuris noui, quæ ad ea non trahitur, niſi expreſsè in illa dicatur, facitque diſtinctio Bart. *in l. omnes populi num.* 39. *& ſeq. ff. de iuſt. & iur.* Quinimmò etiamſi hoc decretum contineret declarationem iuris veteris ex eo forſan, quod priuilegia non habuiſſent fundamentum validæ ſubſiſtentiæ, de quo tamen nunquam fuit dubitatum, immò, vt dixit Rota in Hiſpalen. decimarum 17. Iunii 1647. coram Cardin. Corrado, fuerint iam toties in Rota canonizata, vt ampliùs in dubium reuocari non poſſint, adhuc obſeruantia, & communis exiſtimatio, ad effectum excludendi præterita, ſufficeret iuxta Gloſſam notabilem *in cap. vn. v. de cætero, de poſtul. Prel. in* 6. vbi dicitur, quod licèt conſtitutio, de qua in textu, ſit iuris veteris declaratoria, tamen non per hoc cenſendum eſt, Papam voluiſſe præcedentes electiones comprehendere, ea ratione, quia communi iudicio ante dictam decretalem exiſtimabantur validæ; vnde inijceretur laqueus ei, qui communi iudicio non peccauit, quod æquum non eſt. Et inde Butr. *in cap. fin. num.* 15. deducit concluſionem, quod vbi Conſtitutio iuris antiqui declaratoria habuit oppoſitam communem obſeruantiam, tunc quoad illam videtur noui iuris editoria, & non trahitur ad præterita, etiamſi dicta conſuetudo eſſet irrationabilis; quod repetit *in cap. fin. num.* 4. *de ſponſ. duor.* aliiſque relatis, confirmat Felin. *in cit. cap. fin. de conſtit. num.* 5. *in fine*. Atque id faciliùs procedit, cum interuenerit conſenſus Regularium, quo fit, vt decreta vim quodammodò concordiæ, & tranſactionis ſortiri videantur, & proinde eo minùs poſſint reſpicere præterita, niſi expreſsè ſit dictum, cùm actus voluntarij non patiantur extenſionem vltra id, quod expreſsè explicatur, vt eſt textus *in l. voluntaria, C. de excuſ. tut. l. fin. C. ne vx. pro mar.* traditque Crauet. *conſ.* 292. *nu.* 1. & dixit Rot. coram Buratto *dec.* 14. *num.* 30.

Hæc ſanè non obſtant; quia cum decreta, ſeu declarationes Sacr. Congregationis expreſſis verbis emanauerint, Regularium iuribus, & priuilegijs maturè diſcuſſis, dicuntur declaratoria priuilegiorum, quod ſcilicèt non habebant locum in decimis, quæ ſoluebantur à laicis, priuſquam bona in ipſorum Regularium proprietatem fuerunt tranſlata, non autem editoria noui iuris contra priuilegia, atque adeò comprehendunt etiam decimas præteritas; quia declaratio nihil de nouo diſponit, ſed iam diſpoſitionem explicat, *l. hæred. palam* 21. §. *Si quid, ff. de teſtam.* Bart. *conſ.* 37. *num.* 2. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 288. *num.* 10. *lib.* 2. Cyriac. *contr.* 210. *num.* 11. *&* 12. Lancellot. *de attent. cap.* 4. *limit.* 21. *num.* 3. Rot. coram Caual. *dec.* 117. *num.* 7. vbi in reſcripto, *& dec.* 183. *num.* 1. penes Poſt. *de manut.* vbi in Breue, Ideòque nulla diſpoſitio reſultat ex declaratione, quia non quod declarat diſponit, ſed quod declaratum eſt, ſicque trahitur ad præterita, vt poſt alios Cæphal. *conſ.* 140. *num.* 82. *cum ſeqq.* Bardellon. *conſ.* 21. *num* 63. *& conſ.* 51. *num.* 1. Cyriac. *d. contr.* 210. *num.* 14. Vndè etiam Conſtitutiones declaratoriæ comprehendunt quoque præterita *d. cap. fin. de Conſtit.* vbi Felin. *num.* 4. cum aliis per Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 24. Cardoſ. *reſp.* 2. *num.* 46. *ad fin.* poſt *tract. de iure accreſcendi*. 25

Neque dicatur, decreta emanaſſe de conſenſu Regularium. Nam licèt emanauerint præuia exhibitione facta ab ipſis Regularibus, tamen illa emanarunt eorundem iuribus, & priuilegiis maturè diſcuſſis, & conſenſus præſtitus ſolùm fuit poſt decreta, vt legitur in literis Apoſtolicis. Ergo operatur acceptationem cum qualitatibus in illis expreſſis, atque adeò confeſſionem, quod decimæ ſoluendæ erant, non ſuffragantibus eorum priuilegiis, Surd. *conſ.* 52. *num.* 42. *& conſ.* 460. *num.* 25. Buratt. *dec.* 246. *num.* 9. 26

Clauſula verò illa appoſita in decreto Sac. Congregationis: *firmis tamen remanentibus tranſactionibus de ſuper factis*, intelligitur de tranſactionibus validis, & quæ non expiraſſent ex tenore earumdem tranſactionum. Dicendum enim non eſt, quod Sac. Congregatio, ac Summus Pontifex voluerint ſeruari tranſactiones nullas, & eas, quæ penitus deſierant, & ipſa dictio *firmis remanentibus* denotat ſubſiſtentiam præſentem. 27

Neque opponas, quod illa verba nedum ſint limitatiua, & exceptiua ſuperioris diſpoſitionis *per l. ita tamen, ff. ad Trebel. l. vbi adhuc, §. ita tamen, C. de iur. dot.* Menoch. *conſ.* 146. *num.* 8. Monach. *deciſ. Lucenſ.* 67. *n.* 15. ſed etiam formam, & condictionem importent, Iaſ. *in l.* 3. §. *ex contrario nu.* 4. *ff. de acq. poſſ.* cum aliis per Macerat. *var. lib.* 1. *reſol.* 51. *n.* 4. Quare negari non poteſt, quin tranſactiones etiam inualidæ debeant attendi tanquam methodus, ac norma, iuxta quam per laicos ſolutiones fiebant, ad quem effectum non exigitur adeò præcisè validitas actuum, cum etiam ex actibus inualidis ſufficienter deprehendatur voluntas, vt in ſimi- 28

libus

libus terminis, quod ad inducendum ſolitum conferant etiam actus nulli, probat Bald. *in l. de quibus num. 47. ff. de legib.* Butr. *in cap. fin. num. 9. de conſuet.* Natta *conſ. 309. num. 7.* & Surd. *conſ. 429. num. 58.* Eoque magis quando conſtituunt ſolitum ſoluendi valdè proximum, quod ſemper eſt inſpiciendum ex congeſtis per Surd. *conſ. 207. num. 10.*

29 Nam reſpondetur, quod cùm præſeruatio conſeruet, non autem det ius, Crauet. *conſ. 70. num. 5. in fin. & num. 6.* Caldas *de empt. & vend. cap. 26. num. 28.* intelligitur de tranſactionibus validis ad *l. 4. §. Condemnatum, ff. de re iudic.* & tradita per Rot. *dec. 116. ſub num. 3. p. 4. rec.*

30 Porrò cum ab initio pleraque Monaſteria nihil ferè aliud, quàm, & ſcholæ, & Collegia ſtudioſorum eſſent, in quibus iuuentus piè erudiebatur, ac inde Doctores Eccleſijs, & Parochiis præficiebantur, factum eſt, vt Oppida, & Vici ſuas Parochias cum decimis traderent, & prorſus donarent Monaſterijs, vt ex ijs Eccleſiis, & Parochiis, veluti ſuis, doctos, & idoneos homines præficerent. Tandem ob redemptionem animarum, & ſalutem æternam conſequendam decimæ Monaſteriis ſunt contributæ. Alioquin decimæ nullæ datæ ſunt ab initio Monachis ſe ſe manuum ſuarum labore alerent. Eas autem demum accipere illis licebat, ſi ad Clericatum promoti, & Parochiæ alicui præfecti fuiſſent. Vnde D. Ambr. ait: *Doctos, aut probos Monachos presbyterij honore dedicatos, prædicare, baptizare, pœnitentiam dare, debita miſeris relaxare, decimarum, primitiarum, oblationum viuorum, & mortuorum portione iuſta perfrui debere, moderata diſpenſatione commendamus, can. Doctos 16. q. 1.* Et Innocentius Papa ſimiliter docuit: *Si Monachus ad Clericatum promoueatur, vt beneficia præſtentur ei pleniter, & annonæ, & decima donentur abſque vlla dilatione, & imminutione, can. Si Monachus 16. q. 1.* Gregorius Magnus etiam eadem reſcripſit: *Moderamine Apoſtolicæ auctoritatis decernimus, vt Monachi, ſi presbyterij honore dedicati, cum ligandi, ſoluendique poteſtate, decimarum, primitiarum, oblationum, donationum, quæ fiunt pro viuis, & pro mortuis portionem, iuxta Canonem: Ad ſuam, proximorumque vtilitatem, meritò perfectioris iuſtitiæ non minus, quàm cæteri Sacerdotes, laudabiliter ſibi vindicent.*

31 Vbi obſeruandum, quod decimæ his Monachis iubentur dari, vt presbyteris, & Sacerdotibus altari ſeruientibus, idque etiam moderata quadam diſpenſatione. Alioquin adeò nullæ in primitiua Eccleſia Monachis dabantur decimæ, vt ipſimet de prædiis, & agris ſuis, quos manibus ſuis excolebant Epiſcopo, & parochialibus Eccleſijs decimas ſoluerent vſque ad tempora Paſqualis Secundi, qui Pontificatum Romanum adeptus eſt circa annos Chriſti 1100. Poſteà enim idem Paſqualis, & Synodus quædam Moguntina ſtatuerunt, *vt nec Monachi, nec Religioſi, aut alij communiter viuentes decimas de ſuis laboribus ſoluerent.* Tempore verò procedente Adrianus Papa ſolis Ciſtercienſibus, Hoſpitalariis Hieroſolymitanis, & Templariis conceſſit hoc priuilegium, vt de laboribus ſuis, quos propriis manibus excolunt decimas ſoluere non teneantur. Aliis verò Monachis conceſſit decimas tantùm de noualibus, quæ colunt ſuis manibus, & de hortis, ac nutrimentis animalium ſuorum, vt indicat Alexander III. *in cap. Ex parte de decim.* vbi Gloſſa.

CONSVLTATIO IX.

De Conclaui Cardinalium, Sede Pontificia vacante, aliqua ſummatim.

1 GRegorius X. in Concilio Lugdunenſi, relato in *cap. 3. §. 1. verſ. Sanè ſi aliquis, de elect. in 6.* ſtatuit, vt, mortuo Romano Pontifice in quauis ciuitate cum Curia reſidente, in eadem Ciuitate Cardinalis ibi præſentes expectare debeant abſentes per decem dies, quibus elapſis conueniant in eodem Palatio, vbi Papa habitabat, in Conclaue; quod ſi quis Cardinalis intra hoc tempus non intrauerit, aut exierit poſtea abſque manifeſta cauſa infirmitatis, per alios procedatur ad electionem Papæ, & ille minimè requiratur, neque ad negotium illius electionis vllatenus admittatur.

Hoc idem confirmauit Pius IV. in Conſtitutione, quæ incipit: *In eligendis 63. §. 3. & 4.* vbi apparet, quod hic dicitur de non intrantibus, intelligendum de præſentibus, qui potuerunt intrare, ſed noluerunt. 2

Itaque ex his notatur, Cardinalem non intrantem in tempore, aut exeuntem ante finem electionis, priuari voce actiua pro tali Sede vacante, quoad negotium electionis Papæ, non tamen priuari voce paſſiua, vt Franch. & Gemin. *in d. cap. 3.* Adde, quod Cardinales non poſſunt mutare, aut alterare, ſeu diſpenſare ſuper hac Conſtitutione, protogando tempus, *Clem. ne Romani in princ. de elect.* Decem igitur diebus Cardinales ſunt expectandi, ſed non vocandi, vt Gloſ. *in d. cap. 3. §. 1.* & ibi Barboſ. *num. 9.* qui plures allegat. 3

Si verò electio fieret ante decem dies completos ex communi conſenſu Cardinalium ibi præſentium, aut duarum partium, aliis non expectatis, eſt valida, vt tenet Azor. *p. 2. lib. 4. cap. 2. q. 5. §. Sed dubie*, vbi ait, communem ſententiam, & tradidit Gloſſ. *in d. cap. 3. §. 1. v. decem diebus in fin.* per *cap. Licèt, de vitanda de elect.* Vbi electioni Papæ à duabus partibus Cardinalium nulla opponi poteſt exceptio. Poſt dictos autem decem dies, etiamſi vnus tantùm eſſet ibi Cardinalis, ille poſſet eligere alium, non tamen ſe ipſum per *cap. Gratum, de poſtul. Prælat.* Io. Andr. in *d. cap. Licet, col. 1. de elect.* Zabarel. *num. 8.* Innoc. *in cap. Cum nobilis n. 6. de elect.* 4

Ex d. cap. 3. §. nulli, de elect. in 6. habetur: *Nulli ad eoſdem Cardinalis aditus pateat, vel facultas ſecretò loquendi cum eis, nec ipſi aliquos ad ſe venientes admittant, niſi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi præſentium pro his tantùm quæ ad electionis inſtantis negotium pertinent, vocarentur. Nulli etiam fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel ſcripturam. Qui verò contra fecerit, ſcripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipſorum ſecretò loquendo, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.* 5

Super hac prohibitione neque Cardinales poſſunt diſpenſare per *d. Clem. ne Romani, in princ. de elect.* Hæc verò excommunicatio non erat reſeruata. 6

At ex d. Conſtitutione Pii IV. *In eligendis*, habetur: *literas, aut cuiuſuis generis ſcripta ad eos, qui in Conclaui erunt, ſeu nuncium, vel notam, aut ſignum mittere, ſeu recipere, aut è contra è Conclaui ad eos, qui foris erunt, nullo modò licet. Qui contra fecerint, etiamſi Cardinales ſint, excommunicationi latæ ſententiæ ſubiaceant.* Et ibi reſeruatur abſolutio Papæ, excepto mortis articulo, eoſque etiam aliter puniri ſtatuitur. 7

Item in eadem Conſtitutione §. 19. ait. *Clauſo Conclaui, nulli ad colloquium, etiam extra portam Conclauis, etiam Principum Oratores, niſi ex magna, & vrgenti cauſa, à maiori parte Collegij approbanda admittantur.* 8

Vbi notandum, quod contra colloquentes palam cum Cardinalibus nulla eſt pœna latæ ſententiæ ex prædictis, vt benè obſeruat Bonacin. *de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 2. pun. 33. num. 9.* Igitur ſolùm ij, qui ſecretò loquuntur cum Cardinalibus in Conclaui exiſtentibus incurrunt excommunicationem non reſeruatam; ipſi verò Cardinales ſecretò loquentes cum aduenientibus non incurrunt vllam cenſuram, Bonacin. *ibid.* Caſtropal. *tom. 6. diſp. 3. pun. 31. n. 1.* Filiuc. *tr. 14. cap. 4. q. 2. num. 54.* Suar. *diſp. 23. ſect. 4. num. 2. de cenſur.* Sayr. *eod. tr. lib. 3. cap. 35. n. 3.* & ante eos Caiet. *in Sum. v. Excommunicatio cap. 55.* Sed peccant, ſaltem mortaliter. Ad dignoſcendum enim, an lex humana obliget ad mortale, ſeu ſolùm ad veniale, aut etiam ad nullam culpam, ſed ſolùm ad pœnam, attenditur intentio expreſſa legiſlatoris, communis acceptatio eorum, pro quibus impoſita eſt lex: Conſuetudo legitima circa ipſam; grauitas, vel leuitas materiæ, & circumſtantiarum; verba, quibus lex eſt impoſita; pœna pro tranſgreſſoribus deſignata, de quibus Becanus, Caſtro Palaus, Taunerus, Sanchez, Vaſquez, Merolla, alijque recentiores, præcipuè Suar. *3. de legib. cap. 26.* & Lorca etiam *de legib. diſp. 22.* In hac autem ſpecie materia legis non ſolùm eſt grauis, ſed etiam neceſſaria ad bonum 9

bonum Reipublicæ Chriſtianæ, ſcilicet ad legitimam electionem Pontificis Summi, ac proinde ex ea Summi Pontificis mens demonſtratur, cenſeturque velle obligare ſub peccato mortali. Atque eum hanc opinionem obſeruatio confirmet, de qua Diana *de colloc. &c. temp. Concl. quæſt.3. §. pen. ad fin.* vtique ei firmiter inhærendum eſt.

10 Notandum etiam, quod mittentes nuncium, vel literas non incurrunt cenſuras iſtas, niſi nuncii, vel literæ peruenerint, ad quos mittuntur, quia actus nondum eſt conſumatus, Bonac. *loc. cit. n.3.* Nauar. *conſ.60. de ſent. excom.* Sanch. *lib.6. in decal. cap.6. num.*127. Eman. Sà, *v. lex*, *num.*25. Verba enim debent intelligi cum effectu, *l.1. §. hac verba, ff. quod quiſque iur.*

11 Hodiè verò ad hoc, vt quis admittatur ad colloquendum cum Cardinalibus, vel extra, ſufficit conſenſus maioris partis ex dicta Conſtitutione Pii IV. §.19. Olim verò requirebatur conſenſus omnium; nemine diſcrepante ex *d. cap.3. §. Nulli*, & tradunt Arcbid. *ibi*, Gemin. *num.* 2. Anchar. *in §. hoc ſacro num.*4.

12 Ex eadem Conſtitutione Pii IV. §.23. Prælati ad cuſtodiam Conclauis deputati ſub pœna periurij, ac ſuſpenſionis à diuinis, maxima, & exquiſita diligentia vti debent in inſpiciendis perſonis, & rebus Conclaue intrantibus, ne ſub earum rerum velamine literæ, notæ, & ſigna tranſmittantur; quod ſi quid tale inuentum fuerit, familiares Cardinalium, aut alii delinquentes, pœnam priuationis officiorum, & beneficiorum, & inhabilitatis ad huiuſmodi incurrunt. Pœna verò ſuſpenſionis contra dictos Cuſtodes non eſt latæ ſententiæ.

13 Porrò Conſtitutio Pii IV. comprehendit etiam collocutiones, & ſcripta, quæ ordinantur ad liberam electionem Pontificis. Nam quando lex concernit actiones, quæ ſpectant ad commodum publicum, aut in quibus ſingulares perſonæ inuicem publico modo communicant, ceſſante fine legis negatiuæ in particulari, non ceſſat obligatio legis; quia tunc non ceſſat finis legis, & ratio ipſius adæquatè; atque adeò non ceſſat obligatio legis; quia ſolùm ceſſat ex adæquata ceſſatione finis; nam finis legis non obtinetur in actionibus priuatis, ex quibus poſtea reſultet publica vtilitas, ſed per ſe primo obtinetur in actione publica, concernente immediatè commodum publicum, ac proinde non poteſt adæquatè ceſſare ex eo, quod ceſſat in perſona priuata.

14 Neque in prohibitione colloquendi, ac ſcribendi contenta in dicta Conſtitutione Pii datur paruitas materiæ excuſans à peccato mortali, & ab incurſione cenſurarum; quia huiuſmodi collocutio, aut ſcriptio ſemper eſt grauis ex obiecto ſuo formali, & ſemper continet grauem diſſonantiam ad rectam rationem; quia importat illam indiuiſibiliter, atque adeò ſemper totam, & integram deformitatem. Deformitas autem collocutionis, aut ſcriptionis eiuſmodi in eo conſiſtit, quod electio Summi Pontificis, quæ libera eſſe omninò debet, ſubiiciatur occaſioni illam differendi, vel turbandi, & ſæpè humano contractui. Vndè conſurgit iniuria non ſolùm Reipublicæ, ſed etiam Dei, quia præuertitur modus eligendi Pontificem, quem Eccleſia præſcripſit; ideòque hæc Iniuria eſt grauis, & notabiliter contra rectam rationem, quia per ipſam deſtruitur modus, quo Summus Pontifex eligi debet, atque adeò tollitur tota diſpoſitio electionis. Id autem contingit, ſtante quacumque paruitate collocutionis, vel ſcriptionis, immò ſtante vno verbo nota, ſigno, quo deſtruitur modus integer liberæ electionis, qui eſt magni momenti. Quare attendi debet formale turpitudinis, non autem quantitas materiæ. Et ideò non ſolùm prohibentur literæ, ſed etiam ſcriptura cuiuſuis generis notæ, & ſigna.

15 Quod procedit, etiam ſi Cardinalis in Rota audiat aliquem cum ſe loquentem, ipſo tamen nihil reſpondente, vel contra. Idque ex mente Pontificis, quæ præ verbis attendenda eſt, & quia finis prohibitionis, nempè libera electio æquè impediri poteſt, etiam abſque reſponſione.

6 Collocutiones verò, & ſcripturæ præter materiam electionis non ſunt in Conſtitutione Pii, neque in illa Gregorii X. interdictæ. Nam Pontifices electioni tantùm conſulere voluerunt; neque in iis comprehenduntur, qui deferuntur literas, ſed tantùm qui mittunt; incurrunt verò in *d. cap.2. de elect.* ſi loquantur ſecretò cum illis, ad quos literæ mittuntur, De quibus, & aliis huiuſmodi videndus Diana in peculiari *tract. de collocut. & ſcript. vetit. tempore Conclauis*. Illud certum exiſtimo, non poſſe Summum Pœnitentiarium abſoluere ab excommunicatione lata, etiam à Pio IV. *in §. literas*. Quicquid dixerit ipſe Diana *in alleg. tract. reſol.* 19. Nam licèt Gregorius XV. in ſua Conſtitutione, de qua inferiùs, nihil aliud faciat, niſi confirmare id, quod diſpoſuerat Pius IV. *in d. §. literas*, & ipſe Pius in *eo §.* auctoritatem, quam habebat Summus Pœnitentiarius abſoluendi à caſibus Papæ reſeruatis, ei non abſtulit, ſed tantùm ſibi reſeruauit excommunicationem ibi latam, atque adeò poſſit ab illa abſoluere Summus Pœnitentiarius; attamen idem Gregorius *in §. quod ſi electio* ait, quod ab huiuſmodi excommunicatione, ſicut ab alia quacumque in ſua Conſtitutione irrogata pœna excommunicationis à nullo, neque etiam à maiori Pœnitentiario, cuiuſcumque facultatis vigore, præterquam à Romano Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolui poſſit. Vndè non ſolùm abſtulit ſummo Pœnitentiario facultatem abſoluendi ab excommunicatione à ſe lata *in d. §. Quod ſi electio*, ſed etiam ab alia quacumque in d. ſua Conſtitutione irrogata, inter quas eſt illa expreſſa à Pio IV. *in d. §. literas*, & ab ipſo Gregorio confirmata. Et ideò Vrbanus VIII. in Conſtitutione ſua de reformatione facultatum Maioris Pœnitentiarii, ac Pœnitentiariæ Regentis non expreſſit, niſi Conſtitutionem Gregorii, tanquam continentem etiam cenſuras, & pœnas in Conſtitutione Pii IV. emanatas.

Verba Conſtitutionis Gregorii XV. *Aeterni Patris, de elect.* Romani Pontificis, in qua ſtatuitur forma eſſentialis electionis Papæ cum clauſula irritante, ac pœnali, ſunt hæc: *Quod ſi electio huiuſmodi alibi celebrata fuerit, quàm in Conclaui clauſo, vel aliter quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præſentium in ſcrutinio, ſeu ſcrutinio, & acceſſu, electi ſuffragio non computato, vel per viam compromiſſi ab omnibus Cardinalibus, ſimiliter in Conclaui præſentibus, nemine diſſentiente nibi, & ita vt nemo ſe ipſum elegerit; vel quaſi per inſpirationem, nullo præcedente de perſona ſpeciali tractatu, omnium pariter Cardinalium præſentium in Conclaui, communiter, nemine diſſentiente per verbum eligo intelligibili voce prolatum, aut ſcriptu, ſi voce non potuerit, expreſſum; talis electio nulla ſit, & inualida eo ipſo abſque vlla declaratione, & ita electo nullum ius tribuat; quinimmò is non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus ſit, & habeatur, & tam ipſe quam eligentes, eiuſque fautores, & complices ſententiam excommunicationis, & anathema, aliaſque cenſuras, & pœnas inuaſoribus Sedis Apoſtolicæ à Sacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis impoſitas pariter ipſo facto incurrant, à qua, ſicut ab alia quacumque in hac Conſtitutione irrogata pœna excommunicationis, à nullo, neque etiam à maiori Pœnitentiario cuiuſcumque facultatis vigore, præter quam à Romano Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolui poſſit*; & aliter etiam mandatur, tales arbitrio Papæ puniri. Deinde additur: *Iiſdem omnibus, & ſingulis S.R.E. Cardinalibus, & ſacro eorum Collegio inhibemus, ne contra hæc, & horum aliquid ſtatuere, diſponere, vel ordinare, ſeu in aliquo corrigere, alterare, mutare, ſeu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præſumant quouis prætextu, vel cauſa ſub eadem excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.* 17

Inter autem rationes, ob quas id Gregorius ſtatuerit, 18
illa præcipua fuit, quod in Conclaui ſuæ electionis viſus ſibi erat valdè inſuetus modus procedendi ad electionem Pontificis, in qua agentibus etiam Oratoribus Principum, aliiſque ſecularibus viris, contendebatur; ideòque nil antiquius habuit, quàm rectam eligendi rationem inire; exiſtimans quippè caput viſibile Eccleſiæ, ac illum, qui Chriſtianæ Reipublicæ gubernacula tractat, Chriſti Vicarium, ſumma libertate

eligen-

eligendum fore, cùm quiſque cum recta conſcientia conſentire, non verò cum affectionibus ac ſtudiis Principum debeat, & electio ipſa facienda ſit animo benè affecto, ſtatutis horis, ac certa forma. Sed in re tanti momenti voluit Pontifex cum Cardinalibus perquam conſultò, & meditatè agere, inter quos Millinus, familia nobilis, ſolers ingenio, probèque facundus, vt fertur, in aduerſa opinione fuit, ac ita modeſtè pariter, ac prudenter diſſeruit: *Quanto io lodo, Beatiſſimo Padre, il zelo della Santità Voſtra, altretanto confeſſo, che non piace in conto veruno quel modo tumultuoſo dell'adoratione in tutte le hore così di giorno, come di notte, concorrendoui molti alla cieca, o ſonnachioſi al ſuono della voce de' loro Capi. Quindi due ſantiſſimi Pontefici Clemente VIII. e Paolo V. hanno hauuto il medeſimo penſiero d'applicarui alcun rimedio; ma il vedere che niun di eſſi l'haueua proſeguito, faceua credere, che per riſpetto di gran momento ſe ne foſſero aſtenuti. Tanto più, che eſſi non penſauano di riſtringer l'elettione a' voti ſegreti, come penſa di fare la Santità Voſtra, ma ſolamente di togliere il modo dell'adoratione ad hore indebite. E per quanto io ho oſſeruato nelle Storie Eccleſiaſtiche, truouo, che i Predeceſſori della Santità Voſtra hanno caminato in queſta materia con due mire. L'vna che all'elettione del Sommo Pontefice concorreſſero almeno le due parti de' Cardinali, non conuenendo, che vn, che dee dominare agli altri, anzi a tutto il Mondo nello Spirituale, giungeſſe a tal grado col voto di pochi elettori. L'altra, che l'elettione ſi faceſſe con la maggior preſtezza poſſibile; perciochè la lunghezza della Sede vacante haueua più volte apportato calamità deplorabili della Chieſa, e cagionato delle ſciſſure. Laonde accortiſi, che non riuſciua così facile l'elettione per via di ſegreti ſcrutinij, haueano introdotto l'vſo de' publici acceſſi. E non contenti di queſto, ſi erano applicati al modo dell'adoratione, hauendo eſſi per legitima l'elettione in qualunque modo ella ſi faceſſe, purche vi concorreſſe il numero delle due parti. Per queſto fine medeſimo della preſta elettione ſi erano fatte tante leggi di Conclaui chiuſi, di pochi ſeruitori, e talora di cibi limitati, acciochè operaſſe con alcuno il diſagio quello, che non poteuano le perſuaſioni. Il volere ora riſtringer l'elettione a voti ſegreti fa tanto più temere della lunghezza, quanto il dominio temporale del Papa ſi è fatto più grande, e per conſeguente più appetibile. Perciochè ſe i pretendenti riſtringendoſi co' loro amici non fuſſero moſſi da' Capi delle fattioni, potrebbero andare così diuerſi, che non ſi vniſſero mai al numero delle due parti. Voſtra Santità conſideri, che non ſi tratta di eleggere vn General di Religioſi, il quale ha da durar cinque, e ſei anni, ma vn Papa, che oltre il dominio Spirituale, che ha ſopra il Chriſtianeſimo, è anche per dominio temporale Principe grande, che può beneficare, ſolleuare a grandezze, e far de' Principi. E ſe bene io creda, che queſto rimedio nò meno haurebbe diſunito le fattioni, nondimeno è da temer grandemente, che le diſuniſſe. Imperciochè gouernandoſi ciaſcheduno co' proprij fini, potrebbono non accordarſi mai. Crede la Santità Voſtra, che con la nuoua Bolla ciaſcheduno ſi dourà gouernare non ſecondo l'aderenze, ma ſecondo la propria conſcienza. Può dall'altro canto ſoſpettare, che ſi gouernaſſero ſecondo le proprie paſſioni, & affetti, e tanto più francamente, perche dentro le tenebre della ſegretezza ſi portano alle volte delle coſe, che non ſi porterebbono mai in publico, onde San Cipriano lodaua l'elettioni publiche, acciochè ſotto i trattati ſegreti non s'inſinuaſſe furtiuamente alcuno indegno. E perciò nelle pratiche, che ora fanno i Capi delle fattioni, ſi aſtengono quanto più ponno, di portar perſone indegne, perche altrimente non ſarebbono ſeguiti, ſi come nè meno in tutti i ſuggetti ancorche degni truouano ſeguito, e hanno poca conſcienza coloro, i quali venendo loro propoſto vn ſuggetto indegno, non ſanno dir di nò, e che di eſſi ſi può molto temere ſotto l'aſſicuratione del ſegreto, e la ſperienza ha moſtrato, che in tante elettioni, che ſi ſono fatte ne' tempi moderni per via di adorationi ſono ſtati promoſſi tutti ſuggetti digniſſimi. Le nouità non dimoſtrano mai al primo aſpetto tutte le difficoltà, che ponno produrre, vedendoſene tutto dì molte, che promoſſe con ottimo fine, hanno partorito mali effetti. Voſtra Santità penſi ſolo a queſte. Se per auuentura i Cardinali per cagion di queſta nuoua Bolla non ſi poteſſero accordare, in qual'anguſtie, in qual trauaglio ſi trouerebbono il Sagro Collegio, o la Chieſa di Dio? A qual rimedio ſi douerebbe ricorre? Qual Pontefice riformerebbe la Bolla? è il controuenire a quella, che altro ſarebbe, che dar nuoua materia agli eretici, di calunniare l'identità del vero Vicario di Chriſto? E queſto timore fa gran commotione nell'animo mio, e mi ha meſſo in neceſſità di non tacere. Conchiudo finalmente, eſtimo, che l'elettione del Sommo Pontefice ſegua in hore determinate, e che quando pure Voſtra Santità voleſſe togliere affatto il modo dell'adoratione, credo, che ſi poſſa laſciare quello degli acceſſi publici, poiche ſi è veduto in pruoua più d'vna volta, che hanno ageuolato, o accelerato l'elettione. Queſto è il mio parere, il quale ſempre ſottometto a quello della Santità Voſtra, alla quale ſi come fedele, e ſincero nel conſeglio, così ſarei ſtato pronto, & vbidiente nell'eſecutione.* Hæc autem leguntur in Vita Cardinalis Millini, typis Romanis excuſa.

At volutatis inter ſe rationibus, placitum, vt Con- 19
ſtitutio ederetur, in qua notandum, quod olim etiam ſtatutum fuerat, electionem Papæ fieri in Conclaui clauſo, *d. cap. 3. §. In eadem de elect. in 6.* Sed locus iſte, id eſt Conclauis, præſertim clauſus, non erat de ſubſtantia electionis; nam valida erat electio, vbiuis fieret à duabus partibus Cardinalium *ex cap. Licèt, de elect.* Abb. *in cap. Cum terra num. 7. de elect.* Biaxius *de elect. p. 3. cap. 12. n. 1.* Bonaciu. in terminis *de cenſur. in part. diſp. 2. quæſt. 7. pun. 1. §. 2. num. 6. in fin.* Quamuis autem Conclaue debeat fieri in Ciuitate, in qua, vel in cuius diœceſi mortuus Papa cum Curia morabatur, vt *d. cap. 3. §. 1. de elect. in 6. & Clem. 2. §. Sanè eod. tit.* tamen neque olim, neque hodiè eſt de ſubſtantia talis locus per *d. cap. Licèt*; quia nullibi per hoc caſſata reperitur electio; immò dum *d. cap. 3. §. Porrò*, dicitur, quod ſi Papa mortuus eſt in ciuitate interdicta, Conclaue fiat in alia viciniori, Gloſſ. ibi *v. interdicta* ait, non fore nullam electionem, ſi in eadem interdicta Ciuitate fieret Conclaue, & electio. Reliqua, quæ ad explicationem præfatæ Conſtitutionis Gregorij faciunt, vide apud Thoſaurum *in prax. Eccleſiaſt. p. 2. verb. Conclaue cap. 4.* Nos interim memoratam Vrbani VIII. Conſtitutionem de facultatibus magni Pœnitentiarij pro vſu quotidiano alibi producemus.

CONSVLTATIO X.

An diebus in honorem Dei, ac Sanctorum dicatis, præcipuè die Dominico, fieri poſſit executio bonorum pro viaticis Commiſſariorum, aliorumue, illaque ciſdem diebus vendere? Vbi alia.

NOn poſſe tenendum eſt. Ratio petenda eſt à fine, 1
vt ſcilicet multitudo à curis profanis feriata, cultui diuino det operam, *l. omnes 7. l. fin. C. de fer.* iuxta præceptum Decalogi: *Memento, vt diem Sabbati ſanctifices*; quod, & ſi non ad ſpeciem cæremoniæ certæ dici ex lege Moſaica, tamen ingerere ad cultum Deo certo tempore præſtandum, omnes ex lege naturæ obligat. Verùm hoc præceptum de Sabbato ſanctificando partim eſſe morale, partim cæremoniale D. Thom. 1. *quæſt.* 100. *art. 3. ad 2. & 2. 2. quæſt. 122. art. 4.* quoad vacationem ſcilicet morale, quoad diem verò cæremoniale, Couar. *reſol. cap. 19.* Nec procedit argumentum, quod ante legem in Sina datam viguerit præceptum de ſanctificando Sabbato, *Exod. 16. & 25.* & per hoc inferatur morale; ſic enim etiam de circumciſione præceptum morale eſſet, quod falſum eſt. Ideòque in locum huius diei iam ſurrogatus eſt Dominicus dies, *can. Apoſtol. 7.* quo tempore, vt & alijs feſtis diebus, ſacrificio Miſſæ intereſſe iubemur Sacris Canonibus, *cap. Omnes 62. & 64. de conſ. d. 1.* qui legis habent vigorem, *l. Sacris 45. C. de Epiſc. & Cler.* Miſſæ autem mentio fit *in l. 42. §. 1. & 10. C. de Ep. & Cl. Nouel. 7. §. 17. n. 133. cap. 2. num. 57. §. Illud in fin.* Vide Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de inuoc. Sanct.* D. Thom. 2. 2. *quæſt. 147. ar. 3. ad ſecundum.*

2 Hinc licèt verior ſententia ſit, quod ex præcepto tantùm Eccleſiæ ſit retenta determinatio feſtorum, ac præcipuè ſeptimi diei ad diuinum cultum, & eodem iure mutata ſit à Sabbato in Dominicam, vt tradunt D.Th. 2.2. q. 122. *ar.4. ad 4.* D.Anton. 2. *p. tit.9. cap.7.* Bonac. *in 3. d.37.* ibique Maior. *quæſt.17.* Sot. *lib.2. de iuſt. q.4. art.4. ad 2.* Vualdenſ. *de Sacramental. tit.17. c.140.* Turrecrem. *in cap.1. de conſecr. d.3.* Nauarr. *in Man. cap.13. num. 1.* Tabien. Roſel. & Armil. *v. Dominica*, & Archid. *in c. Ieiunia, de conſecr. d.3.* Probabile tamen id fuiſſe verbo tenus ab Apoſtolis præceptum, receptumque à toto populo Chriſtiano, vt neceſſarium ad honeſtatem morum, & Religionis Chriſtianæ, atque ſub hac exiſtimatione conſuetudinem duraſſe. Quæ tandem legibus ſcriptis confirmata eſt, vt patet ex *cap.1. & cap. Sabbato, de conſecr. d.3. & c. Quoniam, c. Licet, & cap. Conqueſtus, de fer.* Et ipſi etiam Imperatores hoc præceptum ſuis legibus munierunt, vt liquet toto titulo 6. *de fer.* præſertim *l.2. & l. omnes dies*, vbi poſt alias præcipuas feſtiuitates ſubditur: *Et dies Solis, quos Dominicos rite dixere Maiores, qui repetito in ſe ſe calculo reuoluuntur, parem neceſſe eſt habere reuerentiam.* Et *in l. vlt.* Leo, & Anthemius Auguſti ſic aiunt: *Dominicum diem ita ſemper honorabilem decernimus, ac venerandum, vt à cunctis executionibus excuſetur, nulla quamquam vrgeat admonitio, nulla fideiuſſionis flagitetur exactio, taceat apparitio, aduocatio delitescat. Sit ille dies à cognitionibus alienus. Præconis horrida vox ſileſcat. Reſpirent à controuerſijs litigantes, & habeant fœderis interuallum &c. Amiſſionem militiæ, præſcriptionemque patrimonij ſuſtinebit, ſi quis vnquam hoc die feſto ſpectaculis intereſſe, vel cuiuſcumque Iudicis apparitor prætextu negotij publici, ſeu priuati, hæc, quæ hac lege ſtatuta ſunt, crediderit temeranda.*

3 Ad quem locum Baldus explicans illud *taceat apparitio*, notat, quod tempore feriato in honorem Dei, eſt interdictus actus Iudicis, vt in verbo *admonitio*, & actus Nuncij, ſiue executoris, vt in verbo *taceat apparitor*. At ſemper recepta fuit illa Abbatis diſtinctio *in cap. fin. n.20. de iudic.* firmantis in honorem Dei non licere, ad quem ſe refert D.Fagnan. *in d. cap. Conqueſtus num.22. de fer.* ſimilemque diſtinctionem facit Guidop. *dec.215. n.5.* & ſatis fusè Chartar. *for. Eccleſ. Mediol. dec.20. à n.8.* repetendo Conſtitutionem B. Pij V. Bullar. *to.2.* ac de Magiſtr. *in Sylu. Eccleſ. tom.1. lib.2. cap.1. n.18. & ſeq.* vbi ad rem explicat verbum Mercatus. Cum Mercatus, & nundinæ conſiſtant in emptione, & venditione, locatione, & conductione &c. quæ ſunt opera ſeruilia, & per conſequens probibita in die feſto. Videndus de iſtius diei Dominici obſeruatione Suarez grauis, ac diſertus Theologus *de Relig. to.1. lib.2. cap.4.* vbi plura ex Sanctis Patribus, & Concilijs adducit.

4 Idque præſertim, quando ſuccedit mandatum, de quo Abb. *loco alleg.* vel executio realis, de qua cæteri Doctores, vel incantatio per vocem præconis, de qua in *d. l. fin.* & Guidop. vel violenta exactio, de qua pariter *in d. l. fin. C. de fer.*

5 Ac ita quidem, vt nec ſuſtineatur actus ſic irritus per clauſulas, *arbitrio tuo, de facto*, & forſan *manu regia, ſine ſtrepitu, & figura iudicij*. Nam efficacia harum clauſularum tribuit facultatem procedendi præter legem, non contra legem, vt poſt Lap. *alleg. 128. n.4.* Rub. *clauſ. 550. clauſ. 764. n.1.* Barboſ. *clauſ. 173. num.19.* ex Aſinio *in prax. §.3. cap.7.* cenſetque tantùm derogatum ruſticis ferijs, non autem ſolemnibus. In his enim nec à Iudice, *l.1. ff. de fer.* neque ab arbitro, *l. omnes 6. in fin. C. eod.* ius dici, *d. l. 1.* aut citatio fieri, aut ſolutio debitorum publicorum exigi poteſt, *l. omnes 7. C. eod.* Quare, parte alterutra emanente, actus à Iudice tempore feriarum factus, eſt ipſo iure nullus, *d. l. 1. in fin. l. Si feriatis 6. ff. eod.* Iaſ. *in l.4. num.3.* hoc titulo. Dixi emanente; nam volentibus, aut ſpontè comparentibus rectè ius dicitur, *d. l. 1. in fin.* Specul. *de fer. §. fin.* quod verum eſt in ferijs in dictis litigatorum cauſa, vt puta meſſium, vindemiarum, &c. ſecùs in ſolemnibus, *cap. fin. de fer.* aut repentinis, Bald. *in l. 1. in fin. C. eod.* Nam his à priuatis renunciari nequit, quia priuatorum cauſa non conſtituuntur, Specul. *d. §. fin.* Gloſſ. Salic. & alij *in d. l. omnes 7. C. eod.* immò à nullo, niſi neceſſitas, vel pietas aliud inducat 5 neceſſitas quidem, vt ſi res ſit tempore, vel morte peritura, *cap. vlt. extr. de fer.* quod exemplifica, vt in *l. 1. 2. & 3. ff. de fer.* Pietas verò, ſi ſit cauſa debilium, & miſerabilium perſonarum; quia in operibus miſericordiæ, dierum non eſt habenda diſtinctio, *arg. cap. Veniam 35. q.9. cap. Vtinam 76. d. cap. Nunquam, de conſecr. d.5.* Gail. *lib.1. obſ.53. n.14. & 16.* alia ex Speculatore, & ex Maranta ſunt petenda.

Neque obſtat, quod viatica Commiſſariorum ſuccedant in locum alimentorum ex vulgatiſſima regula, quod venter non patitur dilationem, ac proindè ſicut ob maximam celeritatem, quarum ſecum trahit eiuſmodi priuilegium, reſpuit appellationem ex ratione textus *in l. fin. ff. de appel. recip.* ita poteſt fieri executio, & ſubhaſtatio per vocem præconis, ac deliberatio. 6

Nam, ſua diſtinctione retenta, facilè dubium diſſoluitur. Si enim agatur de alimentis futuris pauperi decernendis, ne fame pereat, abſolutè poteſt diebus feriatis etiam in honorem Dei negotium officio Iudicis celeriter expediri. At ſi alimenta petantur à non paupere, vel etiam à paupere, ſed præterita, cùm iam vſque ad diem petitionis vixerat, cùm tunc ceſſet ratio pietatis, debet in ea quoque die feſto abſtinere, vt rectè diſtinguit, Scacc. *de iudic. lib.2. cap.5. concl.1. num.23. 26. 27. & 49. ac 64.* quamuis Surd. *de alim. tit.8. priuileg.2. num.8.* apertè firmet indiſtinctè hoc priuilegium non habere locum in ferijs ad honorem Dei inductis; quia tunc ſilet etiam alimentorum cauſa, quoniam cum lex mandat, procedi ſummariè, & de facto, non videtur ea tollere, quæ honorem Dei concernunt; quem etiam ſequitur Scacc. *de appel. quæſt.17. limit.7. num.17.* Hanc verò diſtinctionem amplexi ſunt etiam Mat. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. cent.1. quæſt.5. cauſ.36. num. 111.* Caſtil. *quotid. contr. lib.8. de alim. cap.3. num.21.* Boſ. *de alim. oblig. cap. 19. §.8. num.1129.* 7

Quare S. Congregatio ſuper Epiſcopis in Neocaſtrenſi 17. Septembris 1585. cenſuit capturas, & executiones pro debitis, & cauſis ciuilibus diebus feſtis fieri poſſe, ſi debitores fuerint ſuſpecti de fuga. Exactio verò priuata abſque miniſtris iuſtitiæ fieri poteſt diebus feſtis etiam abſque licentia, vt cenſuit eadem Sac. Congregatio ſub die 16. Maij 1589. & 2. Aprilis 1561. in Nullius Faſanellæ. At in cauſis criminalibus Ordinarius prohibere non poteſt, ne quis ob aliquam cauſam criminalem carceretur die feſto ex eadem S. Congregatione in Crotonenſi 9. Septembris 1593. & in Acheruntina 17. Maij 1604. Multò minùs, ne pro eiſdem cauſis capiatur informatio, vt in Latinenſi 5. Iulii 1565. Pauperibus verò, qui ruri commorantur permitti debet, vt diebus feſtis ſuos contractus facere poſſint, vt in Gallipolitana 26. Iunij 1591. Excipe tamen ab hac indulgentia duos caſus. Feſta ſolemniora, & contractus, in quibus decretum Iudicis requiri contigerit, vt ex eadem S.Congr. in Caietana 23. Auguſti 1658. Sic quoque ſubhaſtatio farinæ, & id genus alia, quæ difficulter fieri poſſunt diebus ferialibus, permittenda ſunt diebus feſtis, & Ordinarius debet eſſe facilis ad præſtandam licentiam, ſiue conniuentiam, vt declarauit eadem S.Congregatio in Nicoterenſi 20. Octobris 1597. 8

Cæterùm forma, & tempora colendarum feriarum lege præſcripta ſunt, *l.2. l. omnes, l. fin. C. de fer.* Poteſt tamen pro ratione fructuum aut ſeriùs, aut citiùs Iudex ferias indicere, Iaſ. *in l.1. ff. eod.* Specul. *de fer. §.1. num.4.* qua in re rationem loci illius, in quo agitur, item domicilij actoris, aut rei vocati. aliarumque circumſtantiarum habere debet, *arg. l.3. §. fin. de teſtib.* Specul. *ibid. num.5.* 9

Conceſſio verò licentiarum laborandi diebus feſtis ſpectat ad Epiſcopum, Sacr. Congregatio Immunitatis in Rubenſi 1. Maij 5635. Debetque eas dare in ſcriptis, eadem Sac. Congregatio in Caſtrenſi 2. Maij 1629. Sic etiam licentiæ vendendi diebus feſtis ſunt dandæ à ſolo Epiſcopo, non autem à Gubernatoribus, eadem in Alatrina 11. Martij 1642. Et birruarij Gubernatoris abſtinere debent à pignorationibus pro obſeruatione feſtorum. Eadem in Senogallienſi 9. Nouem- 10

bris

bris 1634. neque diebus feſtis petmittitur vendi frumentum, neque fieri, vt dicitur, *la dogana*, eadem in Auellina 6. Febr. 1635. Neque publicari poſſunt edicta, ſiue bandimenta laicalia. Eadem in Theatina 20. Septembris 1639. Hæc tamen, huiuſmodique, & paruitates rerum, & magnitudines, atque has omnes officiorum, ac licentiarum æſtimationes, alia nonnunquam momenta extrinſecus, atque aliæ quaſi appendices perſonarum, & cauſarum, & temporum, & circumſtantiæ ipſius neceſſitates, quas includere in præcepta difficile eſt, moderantur, & regunt, & quaſi gubernant, & nunc ratas efficiunt, nunc irritas. Quare Ordinarius in his, ac ſimilibus ſatis cautè, & ſolicitè, ac religioſè ſe gerere oportet,

11 De citatione controuertitur, poſſitne illa die in honorem Dei feriato à Iudice decerni? Et aientium ſententiam complectimur cum Boer. *claſ.6. diſp.16. theſ.29.* Dummodò non ita fiat, vt citatus ad diem ſimiliter feriatum in iudicio ad agendum, vel reſpondendum compareat, *l.2. in fin. ff. ſi quis in ius voc. non ier.* Gloſ. *ad c. placita 15. q.4.* Quin etiam citationis executionem die eiuſmodi feriato fieri poſſe rectè negatur per *text. in d.l.vlt.* ibi: *nulla quemquam vrgeat admonitio*. Item ibi: *taceat apparitor, præconis horrida vox ſileſcat, C. de fer.*

12 Quæritur etiam, num teſtes, qui die non feriato iuramentum de veritate dicenda præſtiterunt, in feriis diuinis examinari poſſint? Et negatiuam ſententiam, ceù veriorem, approbandam ducimus per *text. in d.l.2. & d.l.vlt.§.1.* ibi: *à cunctis executionibus excuſetur, nulla quemquam vrgeat admonitio, nulla fideiuſſionis flagitetur exactio, C. de fer.* facitque *Clem. ſæpè, de verb. ſignif.* Diſſentiunt verò Specul. *de fer. §. ſequitur*, alijque plures, allegati à Bocer. *d. claſ.6. diſp.16. theſ.24. lit. B.*

3 Sed quid de libelli oblatione, an ne hæc die cultui diuino deſtinato fieri poterit? Ego ipſi quidem Iudici, *l. miles 11. §. ſexaginta 6.* ibi: *quoniam de plano quoque libellus dari poteſt*, vbi Doctores, *ff. ad leg. Iul. de adult. l.2. C. de fer.* Non verò parti aduerſæ libelli oblationem eiuſmodi de feriato fieri poſſe, cenſeo per *d. l. vlt. C. de fer.* cum Bocer. *d. claſ. 6. diſp. 76. theſ. 23.*

14 Neque ſententiam à Iudice proferri, & publicari, neque ſententiæ executionem die in honorem Dei feriato fieri poſſe rectè ſtatuitur ab ijs, quos refert, ac ſequitur Bocer. *d. claſ.6. diſp. 16. theſ.25.* ac nos etiam diximus. An ne verò amicabiles compoſitores, ſeu arbitratores laudum ſuum die eiuſmodi feriato pronunciare poterunt? Ita videtur. Neque enim procedunt in forma iudicij, Gail. *d. obſer.53. num.10. lib.1.* Quidni ergo eiuſmodi quoque die litigantibus concordiam ſuadere, & tranſactione potius controuerſiam finire, quàm iudicio terminare poſſunt? *cap. querelam 18. extr. de ſimon.* Harprecht. *in proceſ. indic. decad.5. concl.9. num.6.* licèt diſſentiat Vmmius *diſp.7. de proceſ. indic. theſ.10. num.41.*

15 De appellatione minùs dubitandum videtur, quin ea die eiuſmodi feriato fieri poſſit. Tum quia tempus decendij ad appellandum conceſſum continuum eſt, adeòque omnes iſtius temporis dies præſumuntur vtiles, in quodcumque anni tempus incidant. Tum quia coram Iudice etiam extra iudicium appellatio interponi poteſt. Tum etiam quia non ſtatim requiritur, vt Iudex cognoſcat, appellationi deferendum ſit, nec ne. Facit *l.1.§. vult. l.3. ff. de fer. & l.1. C. eod.* adde Bocer. *d. claſ.6. diſp.16. theſ.27.*

16 Illud non prætermittam. Cum ob receptionem Calendarij Gregoriani in vicinis locis ſæpè numero feriæ diſcrepent, an ne feriæ actoris, an Rei, an verò Iudicis obſeruandæ ſint? Et hoc poſtremum veritati conſentaneum eſſe deprehendo, *argum. l. teſtium 2. §. vlt. ff. de teſtib. l.1. §. In honorarijs 10. ff. de var. & extraordin. cognit.* Harprecht. *in proceſ. indic. decad.5. concluſ. vlt. n. vlt.* Verumtamen Rei quoque rationem habendam eſſe non ineptè cenſent Hun. *in reſol. diſp.5. in fin. theſ.9. vol.1.* & Bacou. *ibid. in not. pag.209.*

Præter autem declarationes Sacrarum Congregatio- 17
num, quas hac in re alibi adduximus, iſtas quoque adijcimus.

Non pertinet ad Principem, vel Iudicem laicum fa- 18
cere edicta circa feſtorum obſeruationem, S. Congreg. ſuper Epiſcop. in Vmbriaticenſi 2. Martij 1621. Quod ſi illa fecerint, Epiſcopus debet edictum publicare, cuius proemium ſit, eſſe proprium officium Epiſcopi, edicta, & præcepta facere circa feſtorum obſeruationem, & dare licentiam laborandi in ipſis, vt ſic abſque turbis Iudex ſecularis quietè ſuam falſam opinionem, qua tenebatur, ſentiat. Eadem S. Congreg. in Menopolitana 13. Auguſti 1578.

Multò minùs Princeps laicus poteſt inſtituere, vel 19
Indicere dies feſtos, vt per ſuas literas in forma Breuis declarauit Innocentius X. ſub die 6. Octobris 1653.

In puniendo pro tranſgreſſione feſtorum eos, qui con- 20
traueniunt ſine licentia Epiſcopi, datur locus præuentioni inter Iudicem Eccleſiaſticum & ſecularem, B. Pius V. Conſtit. *Cum primum Apoſtolatus*, §.7. & eadem S. Congreg. in Theatina 29. Maij, & in Neapolitana 22. Iunii 1621.

Quare Epiſcopus, vel Vicarius dare debent huiuſmo- 21
di licentias in ſcriptis, eadem S. Congreg. in Ciuitatis Caſtellanæ 25. Auguſti 1615.

Licentiæ laborandi dictis feſtis non ſunt exhibendæ 22
Iudicibus laicis, neque toleranda huiuſmodi præſumptio, atque prætenſio, S. Congreg. Immunitatis in Caſtrenſi 2. Martij 1629.

Pœna pro tranſgreſſione feſtorum imponenda debet 23
eſſe moderata, etſi fuerit exorbitans, reduci debet ad arbitrium Ordinarij, & reliquum ſi fuerit exactum, reſtitui, S. Congregatio ſuper Epiſc. 1. April. 1596. & in Recinatenſi 16. Ianuarij 1601. & in Bellicaſtrenſi 1. Septembris 1603. & in Coruetana 12. Decembris 1642.

Neque debet excedere quinque, vel ſex Iulios, in 24
loca pia diſtribuendos, deducta tertia parte pro exequutoribus, licèt quis deprehenſus fuerit in flagranti poſt publicatum edictum, eadem S. Congreg. in Tarracinenſi 14. Decembris 1594.

Neque pro pœna debent bona confiſcari. Eadem 25
S. Congreg. in Termolenſi 29. Aprilis 1603. & in Crotonenſi 1. Iunij 1604.

Nam citata Conſtitutio B. Pii V. de amiſſione ani- 26
malium, vti rigidior, non fuit quoad hanc partem vſu recepta. Vndè S. Congregatio Epiſcoporum merces ſimul cum animalibus pro tranſgreſſione feſtorum confiſcatas, ſeu ablatas reſtitui mandauit, vt in Camertina 11. Auguſti 1617. Data tamen idonea cautione de ſoluendo, quod ordinatum fuerit ab eadem S. Congregatione, vt in Bouinenſi 11. Aprilis 1645. & 14. Decembris 1646. & 11. Ianuarij 1647. Non obſtante, quod animalia fuiſſent vendita, & eorum pretium diſtributum, quia ea iuſſit redimi, ac domino reſtitui, retenta aliqua modica pœna, locis piis applicanda 15. Iulii 1606.

Nundinarum, mercatorum, & feriarum prætextu 27
præceptum de Dominicis, & feſtis diebus ſanctificandis licet agaſonibus, & aliis iumentorum vectoribus, ſeu mercium conductoribus, baiulis, & alijs huiuſmodi ſeruientibus, ac miniſtris ſarcinas, & onera nundinarum exonerare, & deponere, inceptumque iter, miſſa prius audita, tranſeundo proſequi, & continuare; non autem debent ſarcinas componere, & iumenta onerare ad iter denuò incipiendum, neque mercatoribus, aut aliis, etiam viatoribus ijs diebus, etiam clauſis apothecis merces vendere, emere, aut aſportare licet, niſi tantum ad victum neceſſaria, aut alia minuſcula, & modici valoris, & momenti opera iam conflata, atque laborata pro tranſeuntium hoſpitum, aduenarum, & cæterorum vrgenti, & præſentanea neceſſitate, & opportunitate, in quo partes erunt Epiſcopi propoſitis edictis prouidere, vt ipſi dies feſti debita obſeruatione colantur, ſimulque populorum eò confluentium neceſſitatibus, quantum ſine dicta offenſione fieri poteſt, conſulatur. Quoad iudicia autem, quæ Dominicis, & feſtis diebus ſilere debent, id obſeruari poterit, quod iure communi permittitur in

qui-

quibuſdam vrgentibus caſibus, qui moram, & dilationem non patiuntur, in quibus & alijs iuriſdictionum Coosulum, oundinis præpoſitorum concernentibus, Cooſtitutiones, & Summorum Pontificum, ſi quæ habent priuilegia, & allegatum Breue B. Pij V. ſeruandum eſt, S. Congregatio Rituum in Recinanenſi 9. Decembris 1600.

CONSVLTATIO XI.

De ſportulis iudicialibus, ſiue de mercede, ac erogatione fori Eccleſiaſtici à S. Congregatione ſuper Epiſcopis olim taxata, & nuper à taxa Innocentiana, omnimò ſeruanda, vbi an, & quatenus liceat Epiſcopo cancellariam vendere, vel locare ſub annuo cenſu? Et an emolumenta Cancellaria vtriuſque iuriſdictionis & ſigillorum ſint de menſa?

1 TRibunalium corruptio potiſſimùm ex ea parte hodie oritur, quod Principes habent venales magiſtratus, & ex venditione eorum compendium facientes, non audent fines ſportulis liberè imponere. Neceſſarium enim eſt, aiebat Alexander Cæſar, vt is, qui emit, vendat. Omnis autem illa negotiatio in detrimentum Principis, & Reipublicæ coouertitur. Princeps quippe malè audit, quod pro iuſtitia diſtribuenda, ad quam ipſe tenetur, negotiatur in ea ooo doctos, & probos, qui lubentiſſimè non eriunt onus, ſed perniciosos, ambitioſos eſt, & Reipublicæ ſubnerſio, quæ regitur potius à populis, & curatoribus, quàm à Iudicibus. Quod animaduertit Iuſtinianus tum alibi, tum ſcribens Triboniano *nou. 17. de mand. Princip. c. 5. Oportet igitur*, ait, *te purè ſumentem adminiſtrationem & ſine omni ſuffragio pra omnibus alys mundas ſeruare Deo, nobiſque, & legi manus, & nullum contingere lucrum, neque maius, neque minus, neque captioſum quiddam contra ſubiectos facere negotiatione: ſed contentum eſſe ſolis à Fiſco tibi miniſtratis, & tam per te, quàm per eos, qui circa te ſunt, purum vndique eis ſeruare ius*. Atque Theodoſius, & Valentinianus Imperatores *in l. fin. ad leg. Iul. repet. lib. 9. C. tit. 27.* conceperunt iuramentum ſubeuntium adminiſtrationes, vel Magiſtratus, vt neque quicquam ſe dediſſe, vel daturos, vel promiſiſſe pro ſortiendis adminiſtrationibus, nequedum in adminiſtratione fuerint, quicquam præter ſalaria accepturos promittant. *Prouincias ſpoliari*, inquit Seneca *lib. 1. de benefic. cap. 9. & nummorum tribunal, audita vtrinque licitatione alteri addici non mirum, quando quæ emeris, vendere gentium ius eſt*. Huc etiam pertinent leges plectentes Iudices corruptos ſordibus, & per pecunias iudicantes, & corruptores, & eos, qui nituntur corrompere, de quibus Tholoſani *lib. 36. ſyntagm. iur. cap. 29.*

2 Reuocandæ itaque leges feliciter aliàs de iſtis concuſſionibus & furtis propoſitæ, ſicque fiet, vt ſuperans in iure aduerſarium, ius ſuum repetat iotegrum, & ſumptus integros in litem factos, dum plos oullo modo erit expenſum, aut acceptum, quàm in rationem calculi expenſarum taxatarum, ſeu deſioitarum venire poſſit. Quod ad Iodices & moderatores prouinciarum plebiſcito, inquit Modeſtinus Iuriſconſultus, continetur, ne quis Præſidum munus, donum caperet, niſi exculentum, poculentumue, qood intra dies proximos prodigatur, *l. plebiſcito 18. de offic. Præſid. lib. 1.* Quod Vlpianus latius explicauit *in l. ſolent 6. §. fin. de offic. Proconſul. Quantum*, inquit, *ad xenia pertinet, audi quid ſentimus. Vetus prouerbium eſt; neque omnia, neque omni tempore, nec ab omnibus eſſe accipiendum. Nam valdè inhumanum eſt à nemine accipere, ſed paſſim viliſſimum:* Extatque hac de re grauiſſima Alexandri VII. Summi Pontificis Conſtitutio, qui omnes alias ſuorum Prædeceſſorum non ſolùm reoouauit, ſed auxit. Manus iotegras habere à muneribus, rectiſſimè placuit, cum ea ſoleant demulcere, ac propenſiores reddere Iudices, &, vt vno verbo dixerim, ſoleant excæcare etiam oculos iuſtorum, & peruertunt cauſas iuſtorum, Deut. *cap. 16. v. 19. Munera de ſinu impius accipit, vt peruertat ſemitas iudicij*, Prou. 17. v. 25. Hinc neque etiam permittendum cenſerem, vt vel eſculenta, aut poculenta capere poſſint. Nam & in minimis eſt affectio, & ex minimis, ſi permittantur, facilis ad maiora optanda, & capienda eſt via. Sunt & eſculenta, & poculenta maximo damno pauperibus, qui minutis etiam expenſis, quæ pro nihilo haberi poſſunt diuitibus, exhauriuotur, & Magiſtratus non contentus pecunia tyraonus fit. Sed ſuperbia, & auaritia eorum, qoi gubernant, homines prouocant contra ſe, & contra ſtatum eius Reipublicæ, quæ iſta fieri patiatur, vt viſum Ariſtoteli *lib. 5. polit. cap. 3.*

Melius igitur conſultum omninò eſt Reipublicæ, ſi Principes, aut populus ſuis Magiſtratibus ex publico ſalarium conſtituant ſufficiens, ex quo commodè viuere, & luctari poſſint, & abſtinere à ſubditorum loculis, ſi gratis ita merentibus concedant digois poteſtates, & adminiſtratiooes; ſic enim fiet, vt lites citius, & ſine aliqua ſpe lucri dirimantur. At hoc difficile propter aliquorum auaritiam; ideòque meretur ſaltem aliquam reformationem, ſi ſtipendia Iodicibus eſſent ſufficientia, taxatio aſſueta ex arbitrio iudicaotium ſportularum, & neceſſarium videtor, aut eas permitti certas, aut nullas. Sed, vt dixi, fieri hoc facilè noo poteſt, niſi ſalarijs conſtitutis ſufficieotibus; poteſt tamen obuiam iri auaritiæ, & exceſſui harum ſportolarum per certam diffinitionem. Quo circa ſi ſola [illegible] ſpectemus, qui ſalarium habent à publico, non debent à partibus, licèt ſponte offerentibus, recipere ſportulas per *cap. Cum ab omni 10. de vit. & hon. Cler.* vbi Gloſſa, per quem textum Sacra Coogregatio ſuper Epiſcopis ſæpiùs decreuit, noo licere quibuſcumque Ordinarijs, vel eorum Vicarijs, aliquid recipere à prætenſis reis ſub nomine viatici, ſiue, vt vulgo aiunt, *Caualcate*, pro cauſis intra eorum diæceſes occurrentibus, etiamſi non vadant ipſi, ſed illuc delegatos, vel Commiſſarios tranſmittant. Et hoc neque pro caoſis cioilibus, neque pro criminalibus cum obligatione reſtituendi totum id, quod propterea receperunt; quia tenentur facere proprijs expenſis huiuſmodi proceſſus artinentes ad ſuam iuriſdictiooem ordinariam, vt io Sarzanenſi 2. Octobris 1616. in Andrieo. 8. Nouembris 1640. in Narnienſi 1. Iunii 1641. in Tarracinenſi 13. Septembris 1660. & alibi; vbi notandum, quod reus cogi non debet ad erogandum expenſas Commiſſarii contra ſe, parte inſtante, deſtinato, ſed hoc fieri debet actoris expenſis, quæ in fine à reo reficiendæ ſunt, ſi in culpa repertus fuerit, vt declaraoit eadem S. Congregatio in Roſſanenſi 15. Februarij 1583. Quæ tameo prohibitio oon habet locum in eſculentis, & poculentis, quæ intra duos, vel paucos dies conſumi poſſuut, *cap. ſtatutum, §. inſuper de reſcript. in 6.* Neque in ſportulis propriè dictis, quæ recipiuntur io cauſis ciuilibus. Nam eas etiam Epiſcoporum Vicarii recipere poſſuut, ex eadem S. Congregatione in Ferrarienſi 21. Nouembris 1614. Pro ſententijs tamen diffinitiuis, oon pro interlocutoriis, vt in Regienſi 28. Nouembris 1603. Immò neque Aduocati, oeque Notarii debent aliquid à pauperibus recipere, ſed eis gratis patrocinari, & copias præſtare tenentur, *l. Tam dementis 23. C. de Epiſcop. audient.* Paulus V. *conſt. 71. §. 20.* Et proceſſum pro deſcoſionibus, S. Congregatio ſuper Epiſcop. io Balneoregienſi 26. Ianuarj 1652.

Porrò licere Epiſcopo Cancellariam vendere, vel locare ſub anouo cenſu aſſerendum eſt, ſi fructus, & emolumeota Cancellariæ vendantur, ſiue locentur non Officiali, ſeu Heruario, ſed extraneo, qui oullatenus debeat ſe ingerere in negotiis Tribunalis. Io hoc enim caſu, ceſſante omni fraude, venditio, ſeu locatio noo eſt illicita. Quia etſi fructus, & obuentiones huiuſmodi proueniant ex iuriſdictione, tamen non eſt prohibitum illos vendere iuriſdictiooem noo exercenti, vbi contractus non permiſcentur. Neque vrgent pericula extorſionum, cum conductor in Tribunali oullum habeat mioiſterium. Et hoc propriè non eſt locare Cancellariam, ſed illius obuentiones temporales dumtaxat, ſeorſum à iuriſdictione. 4

Si

5 Si verò locetur Cancellaria, ſiue illius fructus, & obuentiones vendantur Cancellario, ſiue Actuario, vel Notario, aut Magiſtro actorum, tunc locatio, aut venditio prohibita eſt. Quia cum creantur Tabelliones, communiter etiam creantur Iudices ordinarij, & tales communiter ſe intitulant, vt teſtatur Angel. *conſ.* 93. *num.*2, & Paul. de Caſtr. *conſ.*84. *lib.*1. Eo autem ipſo, quod Notarius conſtitutus eſt Iudex ordinarius, eſt Magiſtratus inter conſentientes, & habet iuriſdictionem habitu, licèt non actu, vt notatur *in l.*1. *ff. de iuriſd. omn. Iud. & in l.fin. C. vbi & apud quem.* Caſtr. *d.conſ.* 84. ſignate *num.*4. Et dicitur Iudex chartularius, habetque iuriſdictionem inter volentes, & poteſt multa, ex quo radicem habet iuriſdictionis, vt inquit Bald. *conſ.* 105. *num.* 3. *lib.* 3. Et tanquam Iudex ordinarius facit præceptum, & guarentigiam ita, vt habeat executionem paratam, vt plenè per Tiraquel. *de conſt. p.*3. *l.mit.*30. *num.*29. Guarentigia enim videtur decretum iudiciale Baldo *in l.non aliter num.*1. *in fin. ff. de adept.*

6 Suppoſita autem radice iuriſdictionis habitualis per deputationem ad acta, cenſetur prorogata illius iuriſdictio. Hoc enim caſu fieri poteſt prorogatio ab habitu ad actum, vt notat Innoc. *in cap. prudentiam de offic. deleg.* & poſt eum Paul. de Caſtro *loc. cit.* & conſentit Bartol. *in l.*2. *num.*14. *C. de iur. fiſc.* vbi ait, Notarium poſſe expedire ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, ſi ſibi committantur; quia in hoc ipſe eſt Iudex. Et de Actuario, ſeu ſcriniario habente ius geſtorum, eſt textus *in l. eos* 1. §. 1. iuncta Gloſſa *v. ſcrinia, C. de appell.* vnitatque Bald. *in l. hac conſultiſſima* §. *Si quis autem in fin. C. de teſtam.* Atque ita diſtinguit Hoſtienſis *in cap. Ad quaſtiones de rer. permut.* Quem ibi ſequuntur Io. Andr. *num.* 2. Butr. *num.* 10. Cardin. *num.* 1. Anchar. *v. etiam* 1. Socin. *num.* 6. alijque communiter.

7 Quare cum Actuarius iuriſdictionem habeat ſaltem voluntariam, conſequens eſt, vt fructus, & obuentiones temporales ei vendi non poſſint, ſiue ſequamur opinionem Innocentij *in cap. praterea, ne Prælati vic. ſuas,* tenentis generaliter, ac indiſtinctè, obuentiones temporales vendi non poſſe iuriſdictionem exercenti; ſiue ſequamur opinionem Hoſtienſis, exiſtimantis, vendi non poſſe exercenti iuriſdictionem obuentiones ex iuriſdictione prouenientes, etiamſi ſeorſim à iuriſdictione vendantur. Quia cum ſine illa non proueniant, propter huiuſmodi connexionem vendito vno, neutrum inuenditum derelinquitur, vt *in c. Si quis obiecit,* 1. *q.* 3. Et in hoc caſu locum debent inconuenientia, quæ in venditione iuriſdictionis conſiderant Doctores, præcipuè Cardinalis *in d.cap. Præterea num.* 1. & plenius Ab. *num.*4. Nam Actuarius conductor cum ex mercede actorum deducere debeat penſionem Epiſcopo perſoluendam, vt præter illam aliquid ſibi lucretur, verendum eſt, ne taxas augeat in actis, & in inſtrumentis conficiendis, illiſque edendis partibus, quarum intereſt, illaſque concutiat, vt pecuniam extorqueat, vt *in auth. vt Iud. ſine quoque ſuffrag. col.*2.

8 Ad hanc autem Iudicum, & Notariorum auaritiam refrænandam S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus, ac nuper S. D. N. Innocentius XI. taxam fori Eccleſiaſtici fieri curauit, edidítque, quam demum ad præſcriptum decretorum eiuſdem emendatam, explicatam, & auctam in ſuis floſculis P. Nicolius impreſſit. Verùm quod apud Tacitum *lib.*3. *annal.* Tiberius in Epiſtola ad Senatum de luxu coercendo ſcribit: *Tot à maioribus reperta leges, tot, quas Diuus Auguſtus tulit, illa obliuione, ha, quod flagitioſius eſt, contemptu abolita, &c.* idem prorſus de Conſtitutionibus Pontificis ſuper donis, ac muneribus, ſiue de datis, & acceptis, ac de præfata taxa fortè dici poterit. Ne autem id contingat eadem S. Congregatio ſemper exclamauit, vt liquet ex reſolutionibus, ac literis, quarum aliquas hic ſubijcimus.

9 *Al Veſcouo di Terni. Con occaſione del proceſſo rimeſſo dalla S. Conſulta à queſta S. Congregatione, e del Memoriale dato per parte di V. S. in materia delle taſſe da oſſeruarſi in coteſta ſua Cancellaria Epiſcopale, e del quarto delle pene, e delle compoſitioni, che erano ſolite di prenderſi il Vicario, e il Barigello di lei, hauendo queſti Illuſtriſſimi miei Signori commendato la prontezza, ch'ella ha moſtrato di conformarſi agli ordini della Sacra Congregatione, mi hanno ordinato di ſcriuere, che nella ſua Cancellaria ella faccia oſſeruare le taſſe publicate per ordine dell'iſteſſa S. Congregatione dell'anno 1597. E prohibiſca al Vicario, e Cancelliere ſuo il prender portione alcuna, benche menoma delle pene, ò delle compoſitioni, ma le applichi interamente à luoghi pij ſecondo che verranno, e Noſtro Signore la proſperi. Di Roma a' 22. di Giugno 1621.*

Al medeſimo. Sopra l'inſtanza fatta per parte della Communità di Terni per ordine, che nel Tribunale di V. S. venga eſercitata la Taſſa del foro Eccleſiaſtico con la reſtrettiua dell'vltimo Capitolo di eſſa, nel quale ſi diſpone, che in quei caſi, e luoghi, ou'è ſtato ſolito di pigliare ò niſſuno, ò minore emolumento, ò mercede di quel, che ſi contiene nella detta Taſſa, ſi oſſerui intieramente il ſolito ſotto le pene comminate a' tranſgreſſori, la Sacra Congregatione à relatione di Monſignor mio Illuſtriſſimo Cardinal Verallo, hauendo inteſo pienamente le ragioni; dedotte, e le riſpoſte del ſuo Vicario, ha riſoluto, che V. S. faccia, che da tutti i ſuoi Officiali venga così omninamente oſſeruato. Di Roma a' 19. di Luglio 1622. 10

Al Veſcouo d'Anglona. Eſſendoſi riferito nella S. Congregatione, quanto V. S. ha replicato per ſuo diſcarico circa l'ordine datogli di fare oſſeruare per l'auuenire in coteſto ſuo Tribunal Veſcouale la Taſſa altre volte fatta dalla medeſima S. Congregatione per tutti i Tribunali Eccleſiaſtici. Queſti Eminentiſſimi miei Signori mi hanno ordinato di riſponderle, che in ogni modo debba fare oſſeruare la detta Taſſa della S. Congregatione, eccettuando però quelle coſe, nelle quali è ſolito in coteſto ſuo Tribunale pagarſi detta Taſſa della S. Congregatione, e così V. S. dourà eſeguire ſenz'altra replica, e dare auuiſo à ſuo tempo d'hauerlo fatto, e Iddio la proſperi. Di Roma a' 15. di Nouembre del 1641. 11

Epiſcopo Triuentino, *Si euenerint aliqui caſus in Taxa iuſſu S. Congregationis edita non expreſſi, tunc vel procedatur à ſimili, vel recurratur ad Taxam fori ſecularis, vel Archiepiſcopalis, vel aliarum Curiarum vicinarum. 13. Decembris 1613.* 12

Quinimmò ex Concilio Trid. *cap.*1. *ſeſſ.*21. *de refor.* collígitur, non licere Epiſcopis vendere Notariatum, aut Cancellariam, cum ita participent de emolumentis Dimiſſoriarum, & collationum beneficiorum. Et proptereà S. Congregatio ſuper Epiſcopis decreuit, & mandauit, prout ex infraſcriptis literis apparet. 13

Archiepiſcopo Neapolitano. *La Santità di Noſtro Signore col parere di queſti miei Signori Illuſtriſſimi della Sacra Congregatione ha riſoluto, che i Prelati non habbiano d'affittare le Cancellarie de i loro Tribunali, ma quelle debbano far'eſercitare da' miniſtri proprij, da eſſi prouiſionati ſenza dar loro participatione alcuna degli emolumenti, e prouenti di eſſa, confidandoſi, che con queſta i popoli habbiano da rimaner più ſicuri da eſattioni indebite, e i poueri da conſeguir più gratie di quelle, che potrino far loro gl'iſteſſi affittuarij. E accioche ſij lecito ad ognuno veder, che non ſij loro fatto aggrauio, vuole anche Sua Beatitudine, che ciaſcun Tribunale habbia la ſua pandetta, e taſſa delle mercedi degli officiali, ſteſa & attaccata in publico nella ſtanza della reſidenza de' Notari, di maniera che colui, che tratta nel Tribunale poſſa à ſua poſta chiarirſi di quanto dee pagare. Di che ora do auuiſo à V. S. d'ordine della Santità Sua, affinche ella per quel, che à lei tocca, così eſeguiſca, e per ſue letere commandi à tutti i ſuoi ſuffraganei di commiſſione di Sua Beatitudine, che faccino il medeſimo ſenza replica, e quanto prima, perciòche contro a' negligenti ſi manderà Commiſſario con ſpeſa, e poca loro riputatione. E ſe pareſſe ad alcuno eſſergli ciò dannoſo, habbia patienza, perche il guadagno conſiſte ſolo nel ſeruitio di Dio, e nella ſalute, e buona ſodisfattione de' popoli, a' 26. d'Agoſto 1592.* 14

Et in Hoſtunenſi. *Il Veſcouo fà bene à non vendere la Maſtradattia, ma non dee participare eſſo di guadagno alcuno delle ſcritture; e nelle cauſe criminali; quando ſi dà il proceſſo da traſportarſi al Giudice dell'* 15

ap-

appellatione, non ſi paga coſa alcuna ne al Veſcouo, ne al ſuo Cancelliero, ſtante la diſpoſitione del Sacro Concilio di Trento nel c.3. ſeſſ. 13. ma al Notaro della cauſa ſi dee ben pagare la ſua mercede per il c.20. ſeſſ.24. de ref.3. Septembris 1577. Idem decreuit in Auerſana 13. Februarii 1593. in Recinatenſi 10. Ianuarij 1594. & 25. Iunii 1597. & in Hydruntina 22. Ianuarij 1601. ac alibi ſæpius.

16 Et inter decreta S. Caroli perpetuò ſeruanda in foro Archiepiſcopali, condita anno 1580. die 17. Septembris, legitur infraſcriptum: Pecuniæ diſtribuantur hoc modo videlicet: Medietas lucri Notariorum Ciuilium Cancellariæ detur, aliaque medietas inter ipſos duos Notarios ciuiles æquis portionibus partiatur, & hoc itidem quoad emolumentum duorum Notariorum criminalium ſeruetur. Hę verò duæ partes in Cancellaria collatæ vnà cum alijs Cancellariæ emolumentis cedant tum pro Cancellariis, & Cancellariæ ſcriptorum, ac viſitationis Archiepiſcopalis notariorum mercede ſoluenda, tum pro aliis demum Cancellariæ oneribus ſuſtinendis ita tamen, quod ſi omnibus ſic adimpletis aliquid ſuperfuerit, id omne in fine cuiuslibet anni inter Notarios & Ciuiles, & Criminales pro rata pecuniarum ab vnoquoque officio prouentarum, diſtribuatur.

17 Hinc S. Congregatio Concilii in Melfiten. anno 1590. die 13. Iunii reſpondit, quod Notarius, qui pro literis dimiſſoriis à quodam Clerico certum quid, vltra taxam à decreto S. Concilii Trid. *d. cap.1. ſeſſ.21.* conſtitutam acceperat, pœnas contra ſimoniacos à Sacris Canonibus impoſitas, incurriſſet, de quo Nauar. *conſ.58. de ſimon. p.2.* Et ita ſententiauit Vicarius Melfitenſis, à qua ſententia cum appellaſſet Notarius ad Auditorem Cameræ, fuit cauſa commiſſa D. Celſo, qui ſub die 30. Auguſti 1591. prædictam ſententiam Vicarii reuocauit, prout videri poteſt ex actis Antonii Guidotti. Sed de hac re cum actum fuiſſet in S. Congregatione ſuper Epiſcopos. Illuſtriſſimi Domini tenuerunt, ſatis eſſe contra Notarios excedentes taxam, procedere ad pœnam contentam *in cap.20. ſeſſ.24. verſ. Qui Notarius,* in fine, quæ eſt, quod dictus Notarius ſuſpendatur ab officio arbitrio Ordinarii, & ad pœnam dupli compellatur inter pauperes loci diſtribuendam.

18 Item eadem S. Congregatio Concilii cenſuit in Rauennatenſi, quod Ordinarius in collatione beneficiorum pro ſigillo, nihil poteſt accipere, etiamſi ab immemorabili tempore fuerit obſeruatum, vt certum quid recipiat, licèt contrarium ſenſerit Gloſ. *in cap. Cum olim, de maior. & obed.* Et in Burgenſi cenſuit, officiales Ordinarii, ac Ordinarios ipſos pro diſpenſationibus ad eos remiſſis, nihil poſſe accipere, non obſtante contraria conſuetudine, etiam immemorabili.

19 Decretum verò Concilii Trid. *cap. 3. ſeſſ. 13.* in quo dicitur, quod acta poſtulanti gratis exhibeantur, intelligitur de Iudice, & de Cancellario illo, qui pro officio exercendo habent ſalarium conſtitutum, aliis autem Notariis ſoluenda ſunt iuxta locorum conſuetudinem ex *cap.20. ſeſſ.24.* at hodie iuxta Taxam S. Congregationis ſuper Epiſcopis, & Innocentianam.

20 Notarii verò in ijs locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi pro ſingulis literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, decimam vnius auri partem accipere poſſunt, dummodò eis nullum ſalarium ſit conſtitutum pro officio exercendo, nec Epiſcopo ex Notarii commodis aliquod emolumentum directè, vel indirectè prouenire poſſit, vt diſertis verbis ſtatuitur decreto Concilii Trid. *in c.1. ſeſſ.21.* & S. Congregatio eiuſdem Concilii interpres ſæpiùs declarauit, Cancellarium poſſe pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis accipere mercedem ſuo labori conuenientem, quæ tamen ſcriptura ſigillo, & cæteris omnibus computatis, vnum aureum non excedat, & dummodò ipſi Cancellario ſalarium nullum pro officio ſuo exercendo præſtitum ſit, & ex pecunia, quam recipit, nihil prorſus emolumenti collatores, aut inſtitutores, etiam occaſione ſigilli, vllo modo directè, vel indirectè percipiant.

Similiter Gregorius XIII. in cauſa Burgenſi declarauit, in collationibus beneficiorum Epiſcopum non poſſe pro ſigillo aliquid accipere, etiam vbi extaret talis conſuetudo. Notarium autem, cui certum ſalarium pro ſuo officio conſtitutum non eſt, poſſe pro ſingulorum beneficiorum collatione aureum vnum accipere in cauſam laboris, ſcripturæ, ſigilli, & cæterorum. Item officiales, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum Regni Luſitaniæ vnum ducatum accipiebant pro executione literarum Apoſtolicarum, diſpenſatione matrimonialium, & ita etiam pro præſentatione cuiuslibet reſcripti. Notarii etiam pro examine teſtium capiebant alium ducatum, & plus, minuſue iuxta numerum illorum, & laborum. Et quoniam in eis literis ſolet apponi clauſula, quod Epiſcopi & officiales, depoſita omni ſpe cuiuſcumque muneris & præmii, etiam ſponte oblati, diſpenſent, & Tridentinum Concilium *in cap.5. ſeſſ.24. de ref. matr.* tales diſpenſationes gratis omninò concedi iubet, quæſiuit Cardinalis Portugalliæ Legatus, an liceat dictis officialibus, & Notariis accipere id, quod capiebant, Sanctiſſimus, referente Congregatione Concilij, decreuit, Epiſcopos, eorumque Vicarios nihil prorſus ea de cauſa accipere poſſe; notariis autem licere dumtaxat quartam partem ducati accipere. Quæ cum ita ſint, ſi Epiſcopis liceret Cancellariam locare, vtique indirectè conſequerentur emolumentum ex mercede, quam licet Cancellario accipere in caſibus memoratis. Quod quidem eſſet contra decretum dicti *cap. 1.* & Apoſtolicas declarationes. 21

Verùm hæc ratio, quamuis in ſe vera ſit, non eſt tamen omninò adæquata, & eludi poſſet, ſi Epiſcopus in locatione Cancellariæ, & taxatione annui cenſus non computaret ea, ex quibus nihil ſibi, ſed Cancellario dumtaxat licet aliquid emolumenti percipere. Eo enim caſu, attenta ratione prædicta, ſuſtineretur locatio, quia Epiſcopus pro literis dimiſſoriis, pro ſcriptura collationis, vel inſtitutionis, prò executione literarum Apoſtolicarum, & conſimilibus, nihil emolumenti perciperet directè, vel indirectè; & tamen nihil huiuſmodi cautela adhibita licitum eſſet, Cancellariam locare. Vndè tutiùs eſt tenere, quod ſuperiùs diximus ex D. Fagnano *in cap. Quoniam ne Prælati vic. ſuas à num.15.* & ipſe notat. 22

An autem emolumenta Cancellariarum vtriuſque iuriſdictionis, & ſigillorum ſint de menſa, affirmatiuè reſpondit Rota in Mauriaren. penſionis 13. Iunii 1625. coram Pirouano, & ad id cognoſcendum plures regulas firmauit. 23

Prima, quod non alia ratione pertineat ad Epiſcopum quàm ratione Epiſcopatus, & corporis Epiſcopalis dignitatis. Propterea oblationes, quæ pendent ab incerta Parochianorum traditione; fundationes particularium in Eccleſia factæ, legata pariter, & promiſſiones laicorum, quæ omnia cum ab alijs, & alia ratione, quàm Epiſcopatus, ad Epiſcopum proueniunt, illa de menſa aut corpore beneficij dici non poſſunt, Rebuff. *de congrua num.85. cum ſeq.* Couar. *var. reſol. c.13. lib.3. num.1.* Rot. *deciſ.5. num. 8. part. 2. diuerſ.* moti omnes per *l. in quartam ff. ad l. falcid.* 24

Secunda, quando pertinet ad Epiſcopum ratione proprii eius laboris, induſtriæ, aut miniſterij perſonalis, prout ſunt quotidianæ diſtributiones. Anniuerſaria, Cathedratica, & ſimilia, quæ reſpiciunt reſpectiuè laborem, & honorem perſonalis miniſterij, aut dignitatis, ea pariter de menſa, aut corpore beneficii dici non poſſunt, Speculat. *in rubr. de conceſſ. præb.* Oldrad. *conſ. 118. num.1. & 2.* Boer. *deciſ.19. num. 4. & deciſ. 224.* loquens de homagiis, confiſcationis, iucundo introitu, & collationibus beneficiorum, Rot. *deciſ.330. num.2. p.1. diuerſ.* & in Catanienſi quarta portiones 25. Iunii 1604. coram Cardinale Sacrato, & plenus coram eodem in Foroſempronienſi penſionis 27. Ianuarii 1616. 25

Tertia eſt regula, quod de menſa dicuntur omnia emolumenta, & fructus Eccleſiæ, quæ Epiſcopus poteſt in ſuos vſus conuertere, & deſeruiunt pro neceſſitatibus menſæ, ac vtilitatibus Eccleſiæ, aliorumque indigentium; ita Abb. magiſtraliter diſtin- 26

ſtinguendo *in cap. vt ſuper num.11. de reb. Eccleſ. non alien.* ſequendo gloſ. *in Clem. 1. in verb. de Menſa de ſupplend. neglig. Prælat.* & in *clem. vnica §. præſentatos verb. ad Menſam de exceſſ. Prælat.* vbi Butr. *num.7.* Imol. *num.16.* Barbat. *in d. cap. vt ſuper num.3.* & idem firmat Rebuff. *in prax ſuper reg. de vnio: in tit. de Vicar. perpet. num.8.* Corn. *conſ.262. n. 3. vol. 3.* Menoch. *de arbitr. caſ.433. num.2.* & ſub hac tertia regula veniunt emolumenta Cancellariarum vtriuſque Iuriſdictionis, & ſigillorum, tanquam fructus Iuriſdictionis, quæ inhæret dignitati Epiſcopali, Bart. *in l. fin. num. 2. ff. ſolut. matrim.* Natt. *conſ.580. num.15. lib.3.* Crauet. *conſ.128. num.3.* Roland. *conſ.73. num. 3. lib.4.* & dignitas ipſa, prout alia bona, & Iura, eſt in ipſa Eccleſia, Anchar. *in reg. beneficium num. 11. & in reg. ſine poſſeſſione n.10. de reg. Iuris in 6.* Couar. *var. reſol. c.16. num.13.* Rota coram Gregorius XV. *deciſ.334. num.1. & deciſ. 199. num.6. & 658. num.2. par. 2. recen.* Surd. *conſ.183. num. 3.* Quæ omnia cum percipiat Epiſcopus quotannis, & pro libito voluntatis ſuæ in vſus tam ſuos, quàm Eccleſiæ conuertat, locando, & exigendo pretium conuentum, prout cætera bona Eccleſiæ locantur, & fructus exiguntur; inde dicendum eſt, horum emolumenta eſſe de Menſa, prout & alia bona, quæ de corpore Epiſcopalis dignitatis reperiuntur, quæ ſolent reſeruari Epiſcopo ſucceſſori, ſede vacante, vigore *Clement. ſtatutum, de electione*.

27 Neque obſtat, quod huiuſmodi emolumenta proueniant ratione miniſterij, & operis perſonalis in adminiſtranda partibus Iuſtitia, & ex interpoſitione auctoritatis Epiſcopalis cum appoſitione ſigillorum, ita ut ſint quidem fructus Iuriſdictionis debiti contemplatione dignitatis Epiſcopalis, ſed non Epiſcopatui, & eius Menſæ, ſicque verſemur in terminis ſecundæ regulæ ſupra firmatæ admittentis talia emolumenta, non eſſe de Menſa.

28 Quia etſi prouentus prædictorum emolumentorum eſſe non poſſit abſque mixtura operis, & miniſterij perſonalis eius, qui iudicare tenetur, attamen quia miniſterium illud iudicandi non eſt in Epiſcopo voluntarium, ſed neceſſarium, dum poteſt cogi adminiſtrare populo ſuo Iuſtitiam, neque emolumenta Cancellariæ ſunt incerta, ſed certa, tanquam ſolita locari ab antiquiſſimo tempore, inde ſequitur, illei fructus beneficiorum, prout in fortioribus terminis de oblationibus fidelium, quæ pendent à libera voluntate offerentium, qui hodie poſſunt offerre, & cras abſtinere; ſi tamen poſſunt ad certam ſummam reduci, illæ ſolent computari in congruam, tanquam de corpore beneficij, Felin. *in cap. ad aures num.14. de reſcript.* Rebuff. *de congr. part. num.87.* Ancharan. *in clem. vnica num. 43. de conceſſ. præb.* atque ita ſi attendantur auctoritates ſuperius adductæ, & ſignanter Oldradi & Boerij, loquentium de miniſterio perſonali voluntario, & incerto, quod nihil habet commune cum re ipſa, vt fieri poſſit coniunctio ad maiorem redditum conſtituendum; Nos autem de miniſterio commixto cum ipſa re, ac neceſſario, & certo propter conſuetudinem locandi pro certo redditu, quo caſu emolumenta iſta inter fructus menſæ benè poſſunt connumerari.

Iuuat prætereà his ſubnectere taxam Innocentianam iuſſu S.D.N. Innocentij XI. editam. En hæc illa eſt.

TASSA INNOCENTIANA

Del Foro Eccleſiaſtico nelle materie Spirituali, ouero dichiarationi ſopra quelle Cauſe, e materie Eccleſiaſtiche, e Spirituali, nelle quali nel Foro Eccleſiaſtico, & Epiſcopale non ſi può nè ſi deue eſiggere emolumento alcuno, eccetto quello che ſi dichiara per il ſolo Cancelliero, con la riforma de gli abuſi contrarij.

Eſſendoſi hauuto ricorſo alla Santità di Noſtro Signore INNOCENZO XI. per molti Veſcoui, & Arciueſcoui, & altri Prelati zelanti, acciò per ſicurezza della loro coſcienza, e per togliere ogni occaſione di dubbio, che poteſſe naſcere dalle diuerſe conſuetudini delle Dioceſi, & anche acciò non ſiano ingannati da loro Vicarij, Cancellieri, & altri Miniſtri, e famigliari ſi ſtabiliſca vna Taſſa generale, & vniforme per il Foro Epiſcopale, ouero Eccleſiaſtico, nè mancando i ricorſi de Cleri, e de Popoli, ha perciò la Santità Sua deputato vna Congregatione particolare di due Signori Cardinali Prefetti delle Congregationi del Concilio, e de' Veſcoui, e di quattro altri Signori Cardinali delle medeſime Congregationi, e di due Monſignori loro Segretarij, e delli Monſignori Datario, & Auditore della Santità Sua, e da queſta ſi è riſoluto, non poterſi nelle cauſe contenzioſe ciuili, criminali, e miſte venire alla ſudetta Taſſa generale, ſenza la precedente notitia delle Taſſe particolari di ciaſcheduna Dioceſi, ò Prouincia, potendo giuridicamente quella eſſer varia ſecondo la diuerſa conſuetudine regolata dalla diuerſità de Paeſi, e de luoghi. Benſì douerſi con qualche maggior chiarezza per togliere tutti i dubij, e gli equiuoci, dar fuori le dichiarationi, che in più tempi, e diuerſi occaſioni ſi ſon fatte dalle Sacre Congregationi del Concilio, e de Veſcoui nelle materie Eccleſiaſtiche, ò vero meramente ſpirituali, acciò in tal modo ſappia ciaſcuno quel che ſia illecito, e ſi tolga ogni ſcuſa, ò preteſto d'ignoranza, ò di conſuetudine, douendo in sì fatte materie l'oſſeruanza eſſere da per tutto vniforme per la generalità de Canoni, e Concilij, e particolarmente del Tridentino, in modo che deue dirſi reproba, & illecita ogni contraria conſuetudine, ò Taſſa diuerſa in qualunque modo per l'addietro fatta, conforme dalla medeſima Congregatione ſi è ſtabilito, in modo che le ſeguenti dichiarazioni debbano oſſeruarſi da per tutto ſenza eccettuazione alcuna, ſotto le pene contenute ne' Sacri Canoni, e Concilij, e d'altre ad arbitrio del Sommo Pontefice, che ſarà pro tempore, e naſcendo qualche dubbio in contrario, ſe ne debba conſultare la ſudetta Sacra Congregazione del Concilio, e non altrimente.

Nella materia degli Ordini Sagri, e Minori, e prima Tonſura, così per la collazione, come per la facoltà, che ad altro ſi dia di conferirli, & anche per il loro eſercizio, e per la facoltà di eſercitarli in qualunque luogo, e qualunque tempo, ſi ſtabiliſce la regola generale da non riceuere altra eccettuazione, che quella ſi dirà di ſotto, e che nè il Veſcouo, ò altro Prelato, nè il ſuo Vicario generale, ò Foraneo, Cancelliero, & altr'Officiale qualſiuoglia, nè Parenti, e Familiari, ò Seruitori poſſano eſiggere, e riceuere emolumento, e coſa alcuna ſotto qualſiuoglia colore, ò preteſto di atti per la giuſtificazione de requiſiti, ouero di Touaglia, Forbici, Pettine, & altro, nè ſotto titolo di regalo, ò di mancia, anche ſe ſpontaneamente ſi offeriſſe, e deſſe, eccetto che l'Ordinante poſſa riceuere l'oblazione della Candela, ſecondo diſpone il Pontificale, à libero arbitrio dell'Ordinato circa la qualità, e peſo; Et il Cancelliero, ſecondo la diſpoſizione del Sagro Concilio di Trento per le lettere teſtimoniali della collazione dell'Ordine già dato, ouero per le lettere dimiſſoriali per la collazione da farſi per vn' altro Veſcouo, poſſa riceuere ſolamente la decima parte d'vn ſcudo di moneta Romana, cioè vn giulio, ouero l'equiualente nella moneta del Paeſe, e non più, da perſo-

ſone, le quali habbino l'vſo del denaro, non già da quei Religioſi, i quali non ne hanno l'vſo, come ſono i Capuccini, & i Minori Oſſeruanti, eccetto che nella collazione del Subdiaconato per gli atti, che ſi deuono fare per la giuſtificazione della verità, e ſufficienza del Patrimonio, ò vero del Beneficio, à titolo del quale ſi deue promouere, poſſa eſigere quell'emolumento che ſia proportionato alla mera fatiga perſonale per la ſcrittura, e carta, ſenza che il Veſcouo, ò Vicario, ò altr' Officiale nè direttamente, nè indirettamente ne poſſa participare in modo alcuno, purche detto emolumento, non poſſa, nè debba eccedere vn ſcudo d'oro, mà ſe la fatiga richiede minor mercede, ſi debba eſiggere ſolamente quel meno, Mà riſpetto à gli Ordini, & alla prima Tonſura, non poſſa eſigere coſa alcuna, ſotto preteſto di regiſtratura de Breui, e Diſpenſe, e di altre Scritture, ò di preſentata, e di qualunque altra giuſtificatione, e ſolennità, ò remozione d'impedimento.

Con dichiarazione, che le ſudette lettere teſtimoniali, ò vero dimiſſoriali contengono più Ordini, tuttauia non ſi poſſa eſigere altra mercede, che la ſudetta di vn giulio, ſi che non ſi poſſa moltiplicare à ragione di ciaſcun'Ordine. Non ſia però tenuto il Cancelliero à far vna ſola ſcrittura per più Ordini, quando queſti ſiano ſtati conferiti in diuerſi tempi, e diuerſe ordinazioni, mà volendo poſſa farle ſeparate, non già riſpetto à quegli Ordini, che ſi conferiſcono in vn'iſteſſo giorno, come ſegue ne' Minori, ne' quali dourà farſi vna ſola ſcrittura, e nelle lettere dimiſſoriali, che ſi diano per l'ordinazione da farſi per vn'altro Veſcouo à più Ordini, parimente non ſi poſſano moltiplicare ſcritture, ne poſſa eſigere coſa alcuna per il rogito della collazione degli Ordini, ò vero per l'acceſſo al luogo dell'ordinazione; con altro preteſto anche di mancia, e di regalo.

Nella materia de Beneficij Eccleſiaſtici, quando ſi tratta di quelli, che come di libera collazione, ò vero come deuoluti ſi conferiſcono dal Veſcouo, ò altro Ordinario Collatore, parimente ſi ſtabiliſce la regola generale, che nè il Veſcouo, ò altro Collatore, nè il ſuo Vicario, ò altro qualſiuoglia Officiale, nè il Cancelliero, ò Parenti, familiari, ſeruitori poſſano eſigere, e riceuere emolumento alcuno, & altra coſa ſotto qualſiuoglia coloro, e preteſto, anche di mancia, ò regalo, e volontario donatiuo; così ſe ſiano Curati, ò reſidenziali, come ſe ſemplici, ò non reſidenziali, & anche ſe ſiano Cappellanie manuali, ma ſolamente il Cancelliero per le lettere della colazione, compreſa carta, ſigillo, corde, & ogn'altra coſa, poſſa eſigere la mercede proportionata alla ſcrittura, e materia, purche non ecceda la ſomma di giulij diece di moneta Romana, ò vero l'equiualente nella moneta del Paeſe, ſenza che ſi poſſa pretendere altra mercede, ſotto qualſiuoglia preteſto, e particolarmente per l'approuazione, e preelezione nel concorſo alle Chieſe Parochiali. E per il poſſeſſo il Veſcouo, ò Vicario, ò altr'Officiale non poſſa eſigere coſa alcuna, & il Cancelliero, ſe ſarà dentro la Città, poſſa per il rogito, & ogn'altro atto eſigere giulij trè, ſe ne' Borghi, ò vero Suburbij giulii quattro, e ſe in altro luogo, i medeſimi giulii quattro il giorno, e le ſpeſe di vitto, e viatico. Bensì, che ſe nel luogo del Beneficio vi ſarà il Cancelliero del Vicario foraneo, ò altro Notaro, ſi dourà il poſſeſſo commettere al Vicario foraneo, e ſuo Cancelliero, ſenza la neceſſità del viaggio del Cancelliero Epiſcopale.

Quanto à Beneficii di prouiſione Apoſtolica, perche ſiano riſeruati, ò vero affetti auanti la loro prouiſione così ne' Beneficii curati, ne' quali per l'Ordinario ſi danno le lettere teſtimoniali alla Dataria dell'approuazione, e della preelezzione nel concorſo ſecondo la forma del Concilio di Trento, come anche ne gli altri Beneficii non curati, e particolarmente ne' reſidentiali, per i quali ſi ſogliono dare le atteſtationi alla Dataria ſopra la vita, coſtumi, & idoneità de' concorrenti per le dette lettere, non ſi poſſa eſigere, ò riceuere mercede, & emolumento alcuno in denaro, ò in altre coſe ſotto qualſiuoglia preteſto, ò colore, anche di volontario donatiuo, ma ſi debbano dare affatto gratis.

E doppo la prouiſione per l'eſecuzione delle lettere Apoſtoliche, quando ſiano nella forma gratioſa, non poſſano il Veſcouo, ò altro Prelato Ordinario del luogo, ò ſuo Vicario, e Cancelliero, & altr'Officiale pretendere di douerne eſſere per neceſſità Eſecutori, mà ſia in arbitrio de Prouiſti l'eleggerſi l'Eſecutore, & il Notaro per il poſſeſſo, mà ſe il Prouiſto eleggeſſe l' Ordinario Officiale, & il ſuo Cancelliere, ò veramente ſe le lettere fuſſero nella forma, che ſi dice dignum, indrizzate all'Ordinario, ò vero al ſuo Vicario, il quale perciò ne fuſſe neceſſariamente l'Eſecutore, così nell'vno, come nell'altro caſo, non eſſendoui legitimo contradittore, in modo che l'Eſecutore ſia mero, parimente il Veſcouo, ò altro Prelato, & il ſuo Vicario, ò altr' Officiale, e ſuoi familiari, ſeruitori, & attinenti, non poſſano, nè debbano eſigere, e riceuere emolumento alcuno, in quell' iſteſſo modo, che di ſopra ſi è detto ne' Beneficii d' ordinaria collazione, mà il Cancelliero poſſa per la copia, ò regiſtro delle lettere Apoſtoliche, & altri atti, riceuere la mercede proportionata alla fatica per la ſcrittura, purche non ecceda in tutto vn ſcudo d'oro; Et eſſendoui contradittore, ſi che conuenga di far proceſſo giudiziale, la mercede del Cancelliero per la ſua fatiga ſi poſſa ſtendere à due ſcudi d'oro, e non più, ſenza che il Veſcouo, ò Vicario, ò altr'Officiale poſſa eſigere, e riceuere emolumento alcuno, mentre nelle cauſe eccleſiaſtiche, e ſpirituali, ordinano i Sagri Canoni, che non oſtante qualſiuoglia conſuetudine, il giuditio ſi debba interporre gratis. E per il poſſeſſo ſi oſſerui quell'iſteſſo, che ſi è detto di ſopra ne' Beneficii conferiti dall'Ordinario Collatore.

Nelli Beneficii di Padronato naſcendo dubbio ſopra l'eſiſtenza del Padronato con il Procuratore fiſcale, ò vero col prouiſto, che ne pretenda la libertà, ſi debba in tutto, e per tutto oſſeruare quell'iſteſſo, che di ſopra ſi è detto ne'Beneficii di libera collazione col Contradittore; Mà ſe non controuertendoſi l'eſiſtenza, ſia la controuerſia trà Compatroni, ò vero Preſentati da eſſi ſopra la pertinenza, in tal caſo ſi reputi come cauſa ciuile profana, e per conſeguenza ſi oſſerui la ſolita Taſſa di ciaſcuna Curia, fino à tanto che ſi faccia l'altra Taſſa delle cauſe profane, ciuili, criminali, e miſte.

Generalmente così nelle Cappellanie manuali, come nelle nuoue fondazioni, & erezzioni de' Beneficii, Cappellanie, Confraternità, Congregazioni, ò vero fondazioni, benedizzioni, e conſegrazioni, e reſpettiuamente Viſite, & approuazioni di Chieſe, e di Oratorij, così con l'autorità Apoſtolica, come con l'ordinaria, il Veſcouo, ò altro Prelato, e ſuo Vicario, e qualunque Officiale, non poſſa eſigere, e riceuere emolumento alcuno, mà ſolamente il Cancelliero poſſa eſigere quella mercede, che ſia proporzionata alla ſua fatiga per la ſcrittura, purche non poſſa eccedere in tutto vn ſcudo d'oro, ma ſia meno, ſe minore ſarà la fatiga.

Nelle cauſe, e materie, che riguardano il matrimonio, & i Sponſali, così per l'eſecuzione delle Diſpenſe Apoſtoliche matrimoniali, come per la giuſtificatione dello ſtato libero, ò che non vi ſia canonico impedimento, & anche per la Diſpenſa alle publicazioni, ò per la licenza di poterſi contrarre in Caſa, ò in altro luogo, ò tempo inſolito, e proibito, ò che ſi poſſa contrarre in preſenza d'altri che del Paroco, & ogn'altro atto che occorreſſe fare, il Veſcouo, & il ſuo Vicario, & ogn'altro Officiale, ò Miniſtro, ò Familiare non poſſa ſotto qualſiuoglia preteſto, ò colore, anche di mancia, e di volontario donatiuo, eſigere, e riceuere emolumento alcuno, nè in denaro, nè in altre coſe, mà ſolamente il Cancelliero poſſa eſigere la mercede proporzionata alla fatiga della ſcrittura, cioè nell'eſecuzione delle diſpenſe giulij trè, e per i teſtimonij ſopra lo ſtato libero, ò che non vi ſia impedimento, vn giulio per teſtimonio, purche in tutto non ſi ecceda vn ſcudo di moneta Romana, cioè dieci giulii, ò vero il loro equiualente nella moneta del Paeſe; Non comprendendoſi le cauſe contenzioſe trà i Coniugi ſopra la validità del matrimonio, ò vero ſopra la ſeparazione del Toro, ſtimandoſi queſta cauſa giudiziale profana, nella quale ſi oſſeruarà la Taſſa di ciaſcun Tribunale finche ſi proueda.

Gene-

Generalmente in tutto quello, che riguarda i Monaſterij delle Monache, & i Conſeruatori di quelle Donne, le quali à guiſa de' Monaſterij, e Monache reſpettiuamente viuono ritirate, il Veſcouo, ò altro Prelato, il Vicario così generale, come particolare, e qualunque altro Officiale, ò Deputato, & il Cancelliero, & anche i Parenti, & i famigliari del Veſcouo, ò Prelato, e de' ſuoi Officiali, non poſſano eſigere, e riceuere emolumento alcuno in denaro, & in altre coſe, eccetto che quelle commeſtibili, che ſiano proporzionate all'vſo, e conſumo proprio dentro trè giorni, anche con titolo di donatiuo, per l'ammiſſione all'habito Monaſtico, per l'approuazione del depoſito della dote, per la Profeſſione, per l'ammiſſione dell'Educande, & altre Donne ſecolari, per le renunzie che ſi fanno dalle Nouizie, per l'elezzione dell'Abbadeſſa, ò altra ſuperiora, per licenze de Medici, Chirurgi, & Operarij, per le licenze di parlare alle Monache, & altre che ſono nel Monaſterio, per la deputazione de Confeſſori, Cappellani, Procuratori, Eſattori, & altri Miniſtri, e generalmente per ogn'altro atto, che riguarda al gouerno, mà ſolamente il Cancelliero per il rogito delle renunzie, e per gli atti che conuenga fare ſopra la giuſtificatione del depoſito della dote, poſſa eſigere la mercede proporzionata alla fatiga della ſcrittura, purche non ecceda in tutto giulii 5. moneta Romana, ò vero l'equiualente nella moneta del Paeſe.

Parimente per vna regola generale da non ſoggiacere à limitazione alcuna, il Veſcouo, ò altro Prelato, ſuo Vicario generale, ò particolare, Cancelliero, e qualunque altro Officiale, Miniſtro, e familiare, anche ſotto nome di mancia, ò volontario donatiuo, non potrà eſigere, e riceuere emolumento alcuno, così in denaro, come in qualunque altra coſa in tutto quello, che riguarda l'amminiſtrazione de Sagramenti, del Batteſimo, della Creſima, della Penitenza, dell'Euchariſtia, e dell'Eſtrema vnzione, anche per l'eſame, & approuazione, ò licenza d'amminiſtrarli; Anzi s'incarica à Veſcoui, e Prelati, e loro Vicarij, & Officiali, che non lo permettano à Curati, & à Confeſſori, & altri Miniſtri, e particolarmente nel prendere il piatto, ò altro vaſe, nel quale ſia riposto il vaſe dell'Oglio Santo per l'eſtrema vnzione, ò del Criſma nel batteſimo, ò vero touaglie, fazzoletti, & altre coſe, dichiarandoſi tutto ciò illecito. Come anche à non chiedere, nè eſigere coſa alcuna per la benedizione delle Donne infantate, quando doppo il parto ſecondo il Rito Eccleſiaſtico per la prima volta che entrano in Chieſa.

In quelle Dioceſi, nelle quali regna l'antica conſuetudine, che il Veſcouo, ò altro Prelato, & Officiale faccia il Teſtamento per l'Anima di quelli, i quali muoiono ab inteſtato di quella ſomma moderata, nella quale ſecondo i Decreti della Sagra Congregatione, può eſercitare tal facoltà, non poſſano eſſo, e ſuoi Officiali, Miniſtri, Parenti, e famigliari partecipare in modo alcuno, ſotto qualſiuoglia colore, ò preteſto, anche di pouertà, mà il tutto ſi debba effettiuamente applicare ad vſi, & opere pie, nè per l'adempimento di tal diſpoſitizione ſi poſſano in modo alcuno impedire, e ritardare la ſepoltura, e l'Eſequie, ò funerale al defonto, douendoſi eſercitare giuridicamente l'azzioni ſopra i beni ereditarij, e ſi debba oſſeruare la lettera circolare della Sacra Congregazione de' Veſcoui ſotto li 19. Agoſto 1678.

Come anche in modo alcuno ſi poſſano impedire, ò ritardare la ſepoltura, e l'eſequie, ò funerali a' defonti, così Cittadini, come foraſtieri per il pagamento di quegli emolumenti, che dal Veſcouo, ò dal Capitolo, ò dal Curato, e qualunque altro per la conſnetudine del Paeſe ſi pretēdano, mà parimente rimangano illeſe le azzioni giuridiche ne' beni, ſupra i quali ſi douranno eſercitare, ſenza che in modo alcunn ſi faccia repreſaglia al cadauere, ouero che ſi diano moleſtie perſonali a' figli, moglie, e parenti; Et ancora non ſi poſſa eſigere coſa alcuna per la licenza di traſportare i cadaueri, ouero di ſepellirli più in vn luogo, che nell'altro.

Si dichiara ancora illecito ogni emolumento diretto, & indiretto, e per conſeguēza ſe ne prohibiſce al Veſcouo ò Prelato, ſuo Vicario, e Cancelliero, & ogn'altro Miniſtro, e familiare, ogni eſazzione ſotto qualſiuoglia preteſto anche di mancia, ò donatiuo nell'infraſcritte coſe, cioè.

Per la licenza, ò patente di predicare, così nella Quadrageſima, nell'Auuento, come in tutti gli altri tempi, & in qualſiuoglia luogo.

Per la licenza di lauorare nelle feſte, anche per applicarſi ad vſi pii, ſi che ſi dia onninamente gratis, e quanto alle contrauenzioni d'hauer lauorato, le penne tutte ſi applichino effettiuamente ad opere, ò luoghi pij, ſenza participazione alcuna benche minima, eccetto che all'Eſecutori, e Miniſtri inferiori, volgarmente Sbirri, per la cattura ſi dia la mercede proporzionata alla diligenza, e fatiga, purche non ecceda trè giulii in tutto.

Per la reuiſione de conti de Luoghi pij.

Per la recognizione, & approuazione, e publicazione delle Reliquie, dell'Indulgenze, & Altari priuilegiati.

Per le licenze di queſtuare.

Per l'atteſtazione della pouertà, ò altro requiſito, eccetto che il Cancelliero poſſa eſigere in tutto, e per tutto vn giulio di moneta Romana, ò l'equiualente.

Per la licenza d'eſſer aſſente dalla reſidenza, e generalmente per le dimiſſorie, che ſi ſogliono concedere à quelli, li quali partono di caſa per andar in altro paeſe.

Per le monitoriali per le reuelazioni di ſcommuniche, così quando ſi diano da eſſa Curia, & Ordinario, come quando ſi publicano le lettere Apoſtoliche, eccetto che il Cancelliero poſſa per la mercede della ſcrittura eſigere vn giulio ſolamente.

Per la dichiarazione dell'incorſo nelle cenſure, per la percuſſinne de' Chierici, & altre ſomiglianti cauſe, e per la loro aſſoluzione; eccetto che il Cancelliero per la fatiga della ſcrittura poſſa eſigere giulij due, eccetto che nell'eſecuzione de' Breui della Penitenziaria, nel qual caſo per quel che appartiene all'aſſoluzione, nè anche il Cancelliero poſſa eſigere coſa alcuna.

Per la facoltà d'eſercitar i Pontificali.

Per l'eſecuzione de' Breui Apoſtolici, ouero licenza della Sagra Congregazione nell'alienazione de' Beni di Chieſe, e luoghi pij, ouero impoſizione de cenſi, ſolamente il Cancelliero poſſa eſigere la mercede proporzionata alla fatiga della ſcrittura, purche non ecceda in tutto giulii dieci di moneta Romana, ò ſuo equiualente, come anche per tutto quello che appartiene alla difeſa dell'Immunità Eccleſiaſtica, così perſonale, come reale, e locale, e particolarmente di queſt'vltima non ſi poſſa in modo alcuno ſotto qualſiuoglia preteſto riceuere, & eſigere mercede, ouero emolumento, mà il tutto ſi debba fare gratis.

Le pene, le multe, e le compoſizioni ſi applichino per intiero ad vſo de luoghi pii, ſenza che il Veſcouo, ò Vicario, e ſuoi Officiali direttamente, nè indirettamente ne habbiano participazione alcuna.

Il ſuſſidio caritatiuo in quelle dioceſi nelle quali ſia ſolito eſigerſi, e non altrimente ſi eſigga ſolamente per vna volta nel primo ingreſſo del Veſcouo, ſecondo la Taſſa ſolita antica d'anni 40. in dietro, ſi che nō s'attēda il ſolito più moderno da detto tēpo in giù, nè ſi poſſa più eſigere ſotto qualſiuoglia preteſto, anche di volontario donatiuo.

Quanto alla Viſita ſi oſſeruino inuiolabilmente il decreto del Sacro Concilio di Trēto, e le dichiarazioni della S. Congregatione, e particolarmente da quelli, i quali concorrono alle ſpeſe de cibarii, nè mediatamente, nè immediatamente ſi poſſino riceuere regali, e donatiui, anche di coſe commeſtibili. Et ancora nō ſi poſſa eſigere emolumento alcuno per gli atti della Viſita, decreti, e preſentate di ſcritture, ouero per la reuiſione de decreti delle viſite antecedenti, e della loro oſſeruanza, mētre da quelli, i quali ſono viſitati ſi riceuono le ſpeſe del vitto.

D*ie prima Octobris 1678. facta per me infraſcriptum iſtarum reſolutionum, ſeu declarationum relatione Sanctiſſimo D.N. Innocentio XI. mediante illarum lectura de verbo ad verbum, Sanctitas Sua laudauit, approbauit, ac ſeruari mandauit, earumque obſeruantiam, & publicationem iniunxit Sacræ Congregationi Concilij.*

Io. Baptiſta de Luca præfati Sanctiſſimi D.N. Innocentii Papæ XI. Auditor, & Secret. Memorialium.

D*ie 8. Octobris 1678. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S.R.E. Cardinalium Concilij Tridentini In-*

terpretum, inhærendo mandatis Sanctitatis Suæ conſuit præmiſſam taxam, ſeu declarationes Typis dandas eſſe, & per literas circulares ad quoſcunque locorum Ordinarios tranſmittendas, vt eas in Cancellaria in loco omnibus patente retineri faciant, eaſdemque adamuſſim obſeruent, ac faciant obſeruari.

F. Card. Columna Præf.

Loco ✠ Sigilli.

S. Archiep. Brancaccius Epiſc. Viterbien. Secr.

Die menſe, & anno, quibus ſupradicta Taxa affixa, & publicata fuit ad valuas Curiæ, & acies Campi Floræ, ac in alijs locis ſolitis, & conſuetis Vrbis per me Gregorium Staggum Apoſtolicum Curſorem.

Pro D. Mag. Curſ. Thomas Orlandus Sanctiſs. D. N. Papæ Curſ.

CONSVLTATIO XII.

An fratres Sanctiſſimæ Trinitatis Captiuorum comprehendantur in decreto S. Concilij Trid. cap. 9. ſeſſ. 21. de ref. innouato à B. Pio V. Conſtitutione ſua 3. non obſtantibus priuilegijs Ordini conceſſis ab Innocentio III. & Clemente IV. ſuper eleemoſynis quærendis? vbi nonnulla de quæſtoribus.

1 NEgatiuè reſpondendum videtur. Nam Concilium prohibet, ac penitùs tollit prauos eleemoſynarum quæſtores, ideòque non comprehendit Religionem Mendicantium, quæ fundata eſt cum inſtitutione colligendi eleemoſynas pro redemptione captiuorum, & non mittit quæſtores, ſed per ſuos Religioſos id exequitur, vt in ſpecie, quod non comprehendat Religioſos Mendicantes, qui per ſe ipſos, non per quæſtores colligunt eleemoſynas, declarauit S. Congregatio Concilij ſemel tempore Cardinalis Lancellotti, & iterum ſub anno 1621. vt refert Bordon. *var. reſol. n.* 120. Nald. *in ſum. v. Religioſus n.* 51. vbi etiam id teſtatur Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 109. *num.* 9. referens ad verbum prædictam ſecundam reſolutionem, Cardinal. Bellarm. *ad d. cap.* 9. & Lezan. *in ſum. tom.* 2. *cap.* 1. *num.* 4.

2 Duo enim caſus diſtinguendi ſunt. Primus, quando Religioſi volunt deputare quæſtores, & ſic per alios volunt quærere, & quæſtuare. Et in hoc caſu Nauar. *conſ.* 33. *tit. de pœnit. & remiſ.* fuit in opinione, hoc non eſſe prohibitum in Concilio, cum videatur loqui de prauis quæſtoribus, qui indulgentias promulgando quærunt eleemoſynas; quæ doctrina à pluribus approbata fuit. Sed veritas hoc non permittit, cum B. Pius V. in citata Conſtitutione expreſsè id prohibuerit, & priuilegia reuocauerit omnibus, etiam Regularibus mendicantibus, ſignatè §. 2. *poſt med.* Et meritò, quia iſto caſu militant verba, & mens Concilij. Nam & iſti quæſtores, vt plurimum ſunt improbi, & dant occaſionem ſcandalis, quibus remedium afferre voluit Concilium, & ita pluries declarauit eius S. Congregatio, vt mox videbimus.

3 Alter caſus eſt, quando mendicantes volunt per ſe ipſos quæſtuare, & iſto caſu loquuntur prædictæ declarationes S. Congregationis, atque auctoritates, & ceſſant verba, & mens Concilij, quia non ſunt, neque eſſe poſſunt praui quæſtores, cum vtantur iure ſuo exercendo ſuam Inſtitutionem ab ipſis acceptam in fundatione Regulæ, & à Sede Apoſtolica approbatam, vt in terminis, quod priuilegia Sanctiſſimæ Trinitatis non dicantur ſublata per Concilium, neque per Conſtitutionem B. Pii V. quando per ſeipſos quærunt eleemoſynas, aduertunt Rodriq. *var. reſol. cap.* 59. *ſub num.* 5. & Barboſ. *in Collect. ad d. cap.* 9. *Concil. num.* 4. *poſt med.*

4 Vndè patet, non applicari obiectio deſumpta ex dicta Conſtitutione B. Pii V. dum in narratiua facit mentionem de monaſterio Redemptionis captiuorum, inſtituto Neapolis, & reuocat § 2. omnia priuilegia, etiam pro redemptione captiuorum. Quia, ſi rectè aduertatur, loquitur de priuilegiis deputandi quæſtores eleemoſynarum, non autem prohibet, quin ipſi Patres petant, & quærant eleemoſynas pro redemptione. Ratio eſt, quia ſi alias diceremus, eſſet contradictio in adiecto, cum huic Religioni eſſet à primordio adiectum onus huiuſmodi mendicandi pro redemptione captiuorum, & tamen mendicare non poſſunt. Et ideò hæc Religio non poteſt comprehendi ſub dicta diſpoſitione, vt euitetur contrarietas, ſicuti in ſpecie pro excluſione Mendicantium arguit Rodrig. *quæſt. reg.* 57. *ar.* 7. *tom.* 2.

5 Confirmantur prædicta, quia prius etiam coerciti fuerunt quæſtores *in cap. Cum ex eo, de pœnit. & remiſ.* & *in Clem.* 2. *eod. tit.* Sed Summi Pontifices declararunt, Religioſos Sanctiſſimæ Trinitatis non eſſe quæſtores, nominatim Clemens VII. *Conſt.* 7. §. 4. vbi poſt conceſſam facultatem colligendi eleemoſynas, & derogationem dictorum Capitulorum, dicitur: *Quia iſti non ſunt quæſtores, ſed ſunt viri religioſi, & approbati.* Ergo diſpoſitio Concilij ſubſequens, & Conſtitutio B. Pii V. loquendo de quæſtoribus non comprehendunt hos Religioſos, cum iam declaratum erat, eos non eſſe quæſtores. Lex enim noua, renouans, & amplians antiquam, intelligitur in terminis antiquæ, & cum eiſdem reſtrictiuis, & declarationibus, vt aiunt Roman. *conſ.* 345. *n.* 20. Surd. *conſ.* 177. *num.* 33. Gonzal. §. 7. *proem. num.* 74.

6 Accedat, quod etiam prædicta Capitula intelligebantur, quando quærebant eleemoſynas per quæſtores, non autem quando Religioſi eas per ſeipſos colligebant, vt benè declarat Panorm. *in d. cap. Cum eo n.* 1. *de pœnit. & remiſ.* Ergo eodem modo debet declarari Concilium, & Conſtitutio B. Pii V.

7 Demùm quia Gregorius XIII. conceſſit facultatem petendi eleemoſynas, vt in Diplomate ſub 8. Iunij 1575. Certum eſt enim, quod Pontifex diſponendo contra Concilium, cenſetur derogare abſque aliqua clauſula derogatoria, vt latè comprobat Garz. *de benef. p.* 4. *c.* 5. *n.* 30. *& ſeqq.* adducens Conſtitutionem B. Pii V. hoc ſtatuentem.

8 At nihilominùs tenendum eſt, comprehendi. Et ita fuit declaratum à S. Congregatione Concilii ſub die 15. Februarii, & 21. Auguſti 1642. ac 30. Iunii 1643. ad *d. cap.* 9. *ſeſſ.* 21. *de reform.* Quod in hac re ſufficere debet.

9 Et quidem fuerunt Conſtitutiones aduerſus impoſturas quæſtorum latæ, qui prætextu reliquiarum ſacrarum ſæpè falſarum, & ſuppoſititiarum indulgentiarum animos credulorum, & ſimplicium hominum demulcebant, & eleemoſynarum ſibi multam meſſem eo fuco parabant; & in primis cautum, ne venales ſint reliquiæ, ne paſſim oſtendantur, neue extra capſam, qua tenentur, oſtendantur, vt inuentas de nouo nemo venerari præſumat, niſi prius auctoritate Romani Pontificis fuerint approbatæ, & ne Prælati permittant eos, qui ad eorum Eccleſias cauſa venerationis accedunt, variis figmentis, aut falſis documentis decipi, ſicut in plerisque locis occaſione quæſtus fieri conſueuit, quæ ſunt verba Innocentii III. *in cap. fin. de reliq. & vener. Sanct. lib.* 3. *decretal. tit.* 1. Alexander item 3. *cap.* 1. *eiuſdem tit.* prohibet venerari reliquias etiam eorum, qui miracula facere dicuntur, niſi de vita eorum approbatio habita fuerit à Sede Apoſtolica. Mali quippè interdum miracula faciunt, *c.* 1. *teneamus* 1. *q.* 1. Ideò non omnis, qui miracula facit, pro Sancto haberi debet, niſi habita prius inquiſitione eius probitatis iuxta *cap. venerabilem de teſtib.* Hoc ipſum voluerunt Honorius, & Theodoſius Cæſares *in l.* 3. *C. de Sacroſ. Eccleſ. Nemo,* inquiunt, *martyres diſtrahat, nemo mercetur reliquias Sanctorum.* Prohibuit & Leo Cæſar, non niſi conſultis prius, vt oportet, Epiſcopis, & arbitrio ſolùm eorum, & non quorumdam vſurpatione, reliquias Sanctorum Martyrum collocare certis locis *in l. decernimus* 26. *C. de Epiſc. & cler.* qua lege iſti quæſtuarii reliquiarum portitores damnantur.

10 In Concilio generali ſub Innocentio 3. *cap.* 62. relato *in cap. Cum eo, de pœnit. & remiſ. lib.* 5. *decret. tit.* 38. prohibi-

hibitum eſt eleemoſynarum quæſtores admitti, niſi Apoſtolicas, vel diœceſani Epiſcopi veras literas exhibeant, & tunc præter id, quod in ipſis continebitur literis, nihil proponere populo permitti. Item inhibitum, ne falſæ Religionis aſſumant habitum, neue ſuperfluæ indulgentiæ à Prælatis indulgeantur, ne claues Eccleſiæ contemnantur, ne pœnitentia in indulgentiis, à Prælatis conceſſis, quadraginta annos excedat, cautumque, vt qui ad eleemoſynas colligendas mittuntur, modeſti ſint, & diſcreti, ne in tabernis, aut aliis incongruis locis hoſpitentur, aut ne ſumptuoſas expenſas faciant.

11 Idem Innocentius III. *in cap. tuarum 11. de priuil. lib. 5. tit. 32.* ſtatuit huiuſmodi quæſtuarios, falsò cruce ſignatos, & excedentes, excommunicatione & aliis modis puniri. Clemens porrò V. ex Concilio Viennenſi *in Clem. de pœnit. & remiſ.* audaciam, abuſus, deceptiones refert & caſtigat, dum ait, eos deceptione multiplici animarum, indulgentias populo motu proprio ſuo de facto concedere, ſuper votis diſpenſare, à periurijs, homicidiis, & peccatis aliis ſibi confitentes abſoluere, mala ablata incerta, data ſibi aliqua pecuniæ quantitate, remittere, tertiam, aut quartam partem de pœnitentiis ſibi iniunctis relaxare, animas tres, vel plures parentum, vel animarum illorum, qui eis eleemoſynam conferunt, de purgatorio, vt aſſerunt mendaciter, abſoluere, & ad gaudia Paradiſi perducere, benefactoribus locorum remiſſionem plenariam peccatorum indulgere, & aliquos ex ipſis eos à pœna & culpa abſoluere. Quæ fieri prohibet imposterum, reuocando priuilegia, ſi quæ de his fuerint conceſſa, ne ob id vileſcat cenſura Eccleſiaſtica, & clauium poteſtas Eccleſiæ in contemptum ducatur. Et *in §. fin.* iubet eoſdem quęſtores, vel priuilegiis abutentes, etiam exemptos, per Ordinarios locorum puniri.

12 Accedit Clemens IV. *in cap. vt officium 11. §. compeſcendi, de heret. in 6. Compeſcendi*, inquit, *monitione præmiſſa, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, prædicatores quæſtuarios*, datur poteſtas Inquiſitoribus hęreticę prauitatis, inuocato etiam, ſi opus ſit, brachio ſeculari, & appellatione & priuilegiis quibuſcunque non obſtantibus. De his & in Concilio Trid. *ſeſſ. 5. cap. 2. de ref.* Quæſtores eleemoſynarii, qui etiam quæſtuarii dicuntur, cuiuſcunque conditionis exiſtant, nullo modo nec per ſe, nec per alium prædicare præſumant, & contra facientes ab Epiſcopis, & Ordinariis locorum, priuilegijs quibuſcunque non obſtantibus, opportunis remedijs omninò arceantur. Et *ſeſſ. 21. cap. 9. de ref.* cum de emendatione abuſuum quæſtuariorum eleemoſynarum nulla ſpes amplius relicta videbatur, ſtatuit, vt poſthac in quibuſcunque Chriſtianæ Religionis locis, eorum nomen, atque vſus penitùs aboleretur, & ne ad officium huiuſmodi exercendum, vllatenus admittantur, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, Eccleſijs, monaſteriis, piis locis, hoſpitalibus, & quibuſuis cuiuſcunque gradus, ſtatus, & dignitatis perſonis conceſſis, aut conſuetudinibus, etiam immemorabilibus: permiſſis tamen indulgentiis publicandis per locorum Ordinarios cum duobus ex Capitulo, & permiſſa gratis colligendi oblata facultate.

13 Hinc Sacra Congregatio Concilii *ad d. cap. 9. ſeſſ. 21.* in Aquilana cenſuit, facultatem cum conditionibus infraſcriptis quandoque etiam concedendam nonnullis Religioſis, & licèt Regulares non poſſint prohiberi, quominùs eleemoſynas quærant, tenentur tamen fratres, qui extra monaſteria degunt, vt eleemoſynas nomine ſuorum monaſteriorum quæritant, licentiam ſuorum Superiorum Ordinariis locorum oſtendere, ne aliqua fraus committatur; prohibentur tamen laici eleemoſynas nomine monaſteriorum quærere.

14 Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis in Aretina, Epiſcopo. *Ancorche dal Sagro Concilio di Trento ſij ſtato prohibito il nome de' Queſtuanti per i molti abuſi, che andauano introducendo con ſcandalo de' fedeli, non però ſi ha da credere, che habbia voluto leuar la cerca delle limoſine per gli Oſpedali, doue ſi eſercita attualmente l'oſpitalità. Et eſſendoſi più volte querelato il Procurator Generale della Religione di S. Antonio di Vienna d'alcuni Ordinarij, che à i deputati di quella Religione niegano la licenza di poter cercare limoſine nelle loro dioceſi, queſti miei Signori Illuſtriſſimi della S. Congregatione hanno ſempre riſoluto à fauore dell'Oſpidale ſudetto, ordinando, che à' deputati loro debba da gl' Ordinarij darſi la licenza predetta, purche eſſi monſtrino in autentica formali lettere della loro deputatione, ſijno perſone honeſte, e di buona vita, e non partecipino delle limoſine, faccino l'officio loro modeſtamente, e ſenza dolo; non benedicano, nè in qualſiuoglia modo ſegnino animali, nè tampoco portino inſtrumenti da poterlo fare. Non predichino, nè faccino predicare. Non habbiano reliquie, carte, imagini, aghi, ò altri ſimili inſtrumenti ſoliti portarſi già da queſtuanti. Non publichino indulgenze, non faccino imprecationi, nè minaccie, nè meno vſino arte, etiandio ſotto preteſto di dire ſopra gli animali l'oratione di S. Antonio, ma ſemplicemente con pietà, e modeſtia, ſonando anche vna ſola campanella giuſta l'indulto di detta Religione, & vſo domandino, e piglino quel, che ſarà dato loro ſpontaneamente ſenza allegare in ciò conſuetudine, ò conuentione alcuna, à' 3. di Settembre del 1591.* 15

Porrò vnum ſaltem præcipuum remedium videtur in hiſce fraudibus, ac ſimilibus detegere ſuperſtitiones, & omnem vanum metum ex animis hominum demere, caſtigare illos, qui falſis vtuntur, & qui ad decipiendum meticuloſos etiam ſacris abutuntur, vt Sceuola *in l. Senatuſconſulto 38. ff. de iniur. Senatuſconſulto*, inquit, *cauetur, ne quis imaginem Imperatoris in inuidiam alterius portaret, & qui contra fecerit, in vincula mittetur*, cui propemodum conſentit Vlpianus *in l. In eum, ff. de extr. crim.* & teſtatur Modeſtinus *in l. Si quis aliquid 30. de pœn. Si quis aliquid fecerit, quo leues hominum animi ſuperſtitione numinis terrerentur, Diuum Marcum huiuſmodi homines in Inſulam relegandos reſcripſiſſe.*

Debent igitur ſeruari hæ conditiones. Vt quæſtores 16
ſint honeſtæ vitæ, bonæque conuerſationis. Vt ſint approbati iudicio alicuius Ordinarii, qui tamen pro concedenda licentia nihil exigere poteſt. Vt non participent de eleemoſynis, neque ſuper ipſis aliquam conuentionem faciant. Et generaliter eleemoſynæ non debent elocari ex S. Congreg. ſuper Epiſc. in Auerſana 8. Nouembris 1615. niſi ad euitandam fraudem, puta quarta piſcationis Eccleſiæ debita ex eadem S. Congreg. 13. Octobris 1620. Vt hoc munus citra omnem fraudem & ſcandalum cum omni modeſtia, & dexteritate exerceant. Vt eleemoſynam, tanquam debitam, vel dari conſuetam, non petant, multòq; minùs minis, aut imprecationibus extorqueant, nec aliqua alia arte, etiam Sanctorum Orationes recitandi, ſed tantùm ſimpliciter, piè, ac modeſtè. Vt quæſtorum nomen nullo modo ſibi imponant, aut arrogent, ſed tantùm eleemoſynarum Collectorum. Vt indulgentias non publicent, nec concionentur, nec ſua priuilegia circumferant, aut reliquias, cum huiuſmodi Indulgentiæ ac priuilegia ſoleant eſſe falſa, licèt aſſerantur à Sede Apoſtolica confirmata, vt cenſuit eadem S. Congr. in Ferrarienſi 21. Nouembris 1608. Vt campanulas, aut ſimilia inſtrumenta abſque Sedis Apoſtolicæ priuilegio, non pulſent, S. Congregatio Concilii ad Archiep. Iannuenſe, & Epiſcopum Reatinum 6. Februarii 1576. Hæc eadem præſcripſit Gregorius XIII. Ordini S. Antonii Viennenſis diœceſis anno 1582. cui etiam prohibet benedictiones animalium in ſtabulis, & annis ſingulis peti iubet ab Ordinariis licentiam quibus iniunxit, vt diligenter inquirant ex officio, an prædictæ circumſtantiæ ab eleemoſynarum collectoribus præcisè ſeruentur, et ſi qua fraus aduerſus illas committatur ab ipſis, quos ſi verè reos comperierit, pro modo culpæ arbitrio ſuo puniant, & à collectione amoueant, & alios bonos & idoneos à Superioribus eiuſdem Ordinis ſubrogari curent, & conſtat ex formula licentiarum à S. Congregatione Concilij conceſſarum, præſertim ſub anno 1661. die 15. Ianuarij pro Regularibus, & pro Confraternitatibus ſub 23. Auguſti 1659.

Haud diſſimile reſcriptum S. Congregationis habe- 17
tur apud Zerol. *in prax. Epiſc. v. Quæſtores p. 4.* & apud Barboſ. *in decl. ad S. Concil. Trid. cap. 9. ſeſſ. 21. de ref.* vbi refert verba reſcripti Sedis Apoſtolicæ, quod Ordinariis dirigi ſolet ex aliqua rationabili cauſa; vt permittant pro aliquo pio loco eleemoſynas quæri, & in eo ſemper adeſt clauſula, dummodò dictæ circumſtantiæ & conditiones interſint, quas

quoque ſeruandaſ eſſe in colligendis eleemuſyois prq Societate Roſarij, voluit S. Congregatio in ſua declarat. 350. apud Zerol. *loc. cit.*

18 Mendicantes verò Religioſi non tenentur petere licentiam ab Ordinario, in cuius diœceſi ſitum eſt ipſutum monaſterium, cùm eis in erectione conceſſa tacitè videatur, Leo X. in ſua Cooſtit. quæ refertur *in compend. priuil. Mendic. v. Eleemoſynanum*, 13. quæ licèt loquatur tantùm de fratribus Minoribus, per communicationem tamen priuilegiorum eius diſpoſitio habet locum quoad reliquos Religioſos mendicantes. Vndè Sacr. Congregatio 6. Octnbris 1597. ita reſcripſit Epiſcopo Caſalenſi: *Non tenentur Regulares, qui ex inſtitutione, aut facultate Sedis Apoſtolicæ eleemoſynas quæritare, aut mendicare poſſunt, petere ab Ordinarijs licentiam eleemoſynas per diœceſim quærendi, cum in erectione Monaſteriorum hæc licentia eis tacitè ab Ordinarijs impertita cenſeatur.* Et eadem S. Congregatio Collectori Pnrtugalliæ 2. Augusti 1594. ita etiam ſcripſit. *I Veſconi per la licenza di cercar' elemoſine, non deuono hauer coſa alcuna, ancorche menoma, e così i loro officiali. I mendicanti non han biſogno di ſimil licenza, la qual ſi preſume data loro per ſempre, quando fù loro permiſſo, che haueſſero monaſtero nella diocese.* Idipſum declarauit eadem S. Congregatio in Papienſi 22. Augusti 1581, & 3. Decembris 1605. Niſi à S. Congregatione expreſsè fuiſſet inhibita, vt Minoribus Conuentualibus, quibus ſub 9. Septembris 1645. conceſſit erectionem Conuentus Poſnaniæ, dummodò non quæſtuent. Vel etiam, niſi ſint Miſſionarij, quibus à S. Congregatione de propaganda fide prohibita fuit quæſtuatio ſub anno 1646. Nullibi tamen permittendum, quod Fratres etiam Mendicantes eleemoſynas quærant per alios, quàm per ſui Ordinis Religioſos, vel oblatos, S. Congregatio Concilij in Polianenſi 24. Septembris 1622. ex *cap. tuarum* 11. *de priuileg.* Niſi de licentia ſpeciali Sanctiſſimi, eadem S. Congregatio 17. Septembris eiuſdem anni. Neque licet Regularibus quærere ſub titulo S. Antonij in detrimentum parochialis, vel Hoſpitalis, neque eleemoſynas eo nomine etiam ſpontè oblatas accipere, S. Congregatio Concilii 13. Ianuarii 1618. & in Neapolitana 12. Iunij 1608. cenſuit, nullo pacto licere Regularibus in quæritandis eleemoſynis altaria per vicos habere constructa, minuſque eiuſdem candelabra, ſiue pollubra, vulgò *bacile*, ſuperimponere, vel alia ratione ſimili fideles ad largitionem prouocare, mandauitque Vicario, vt hoc decretum à Regularibus quantumuis exemptis obſeruari faciat. Eadem ſub 19. Decembris 1620. petente Epiſcopo Sanctæ fidei in Indijs occidentalibus, prohibuit, ne Regulares quærentes eleemoſynam deferant imagioem induram.

19 Quando verò Regulares volunt quærere eleemoſynas in aliqua diœceſi pro eorum Conuentibus ſitis in aliena diœceſi, tenentur licentiam ſuorum Superiorum oſtendere Ordinarijs, vt cenſuit S. Congregatio Concilii his verbis. *Sacra &c. cenſuit, fratres Ordinum Mendicantium nequaquam poſſe ab Epiſcopis prohiberi, quominus per ſe ipſos in diœceſibus, vbi habent Conuentus, eleemoſynas quærant, ſed tantum ſi extra loca, vbi monaſteria exiſtunt, quæritare voluerint, teneri ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere, ac ſi extra diœceſim, teneri etiam illius conſenſum obtinere. Cæterum nullatenus eſſe permittendum, vt eleemoſynas quærant per alios, quàm ſui Ordinis fratres.* Ita hoc decretum integrè refert Fagnan. *in cap. Tuarum de priuil. num.* 3.

20 Sed cum contingere poſſit, Ipſos Regulares ſe pauperes ſimulare cum reuera tales non ſint, vel in ſuis conuentibus numerum Religioſorum exiguum eſſe, & nihilominùs plures conſtituant quæſtores, quàm neceſſe ſit adeò, quod à verè indigentibus eleemoſynas ſubtrahant, quas fideles eis elargiantur, & propterea delinquant, *can. paſtor.* 2. *q.* 1. Reginald. *tr. de peſt. remed. præſer. num.* 169. Ideò Epiſcopi, tanquam patres, & protectores pauperum, quibus victus aufertur, ad obuiandum delicto poſſunt inquirere, an Regulares aliqua eiuſmodi fraude vtantur, & conſequenter mandare, ne quis Religioſus audeat quæritare per eorum ciuitates, & diœceſes, in quibus ipſorum Regularium Conuentus exiſtunt, niſi prius ab eis licentiam obtinuerint, vt per Piaſec. *in prax. p.* 2. *c.* 3. *de viſit. Regul. v. Quoad quæſtuationes*, Sperel. *deciſ.* 39. *num.* 28. qui referunt ad id aliam S. Congregationis declarationem tenoris ſequentis; *Sacra &c. cenſuit Regulares mendicantes teneri ad oſtendendam Ordinario licentiam quærendi eleemoſynas, à Superioribus ſibi datam.* Et recognoſcendas eſſe diligenter eorum literas, tradit etiam Fuſc. *de viſit. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 35. Quare in Ciuitate Neapolitana praxis eſt, teſtibus Genuenſe *in prax. c.* 59. *num.* 11. & Campanili *in diuerſ. Iur. Can. rubr.* 12. *c.* 13. *num.* 134. Quod non permittantur Regulares, qui in ea habent Conuentus, quærere eleemoſynas, niſi eorum licentiæ prius oſtendantur, & qui illas quærunt abſque eius licentia, ab eodem Vicario ſubſcripta, in carcerem conijciuntur, & conijci in carcerem ob hanc cauſam poſſunt, vt mox dicetur. Et cum ab ipſis Regularibus habitus ſit recurſus ad S. Congregationem, nihil tamen obtinere potuerunt, ſed fuit reſcriptum Vicario generali Neapolitano, ipſum benè agere, at cum benignitate in his ſe gerere. Quam praxim Sperell. *loc. cit. num.* 59. vbique ſeruari teſtatur.

21 Quæ omnia locum non habent, quando quis eleemoſynas quærere vellet pro ſua propria perſona, cùm hoc nolli poſſit prohiberi, vt declarauit S. Congregatio Concilii. Colligere verò eleemoſynas pro redemptione captiuorum, ſpectat ad Patres Redemptionis cumulatiuè, non priuatiuè, & tales eleemoſynæ à captiuis fratribus collectæ ſunt erogandæ in beneficium miſſionis, & concaptiuorum eiuſdem loci exemplo Tobiæ *cap.* 1. Ita reſolutum Romæ, Patribus acerrimè propugnantibus, ſub anno 1652.

22 Confraternitatibus verò, & aliis locis piis, quæ hoſpitalitatem actu non exercent, non eſt regulariter danda licentia quæſtuandi, S. Congregatio ſuper Epiſc. in Laudenſi 28. Augusti 1584. & in Panormitana 17. Februarij 1601. Vndè S. Congregatio Concilii in Maceraten. ſub die 17. Nouembris 1607. cenſuit, Eccleſiam, quæ non habet hoſpitale, non poſſe mittere quæſtuarium tempore vindemiarum, & meſſium; ſecus ſi exerceant hoſpitalitatem, vt in Nucerina 15. Nouembris 1577. & in Theanenſi 4. Iulii 1589. vel pro fabrica Eccleſiæ, præſertim incepta, vt in Ciuitatis Plebis 29. Nouembris 1619. Dummodò rationem reddant Ordinario, vt in Nucerina 19. Augusti 1579. & Concilium Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 9. *de ref.* eleemoſynas verò ſpontè oblatas recipere poſſunt, dummodò ſimiliter rationem reddant, vt 14. Nnuembris 1642. Videndi Barboſa *alleg.* 109. Zerola *in pr. p.* 1. *v. Quæſtores*, Gauantus *in man.* & Nicolius *in floſcul. eodem verbo*.

23 Quibus addo ſelectiora. Quæſtores cum nominibus neophytorum puniuntur ab Ordinario. Ita reſolutum à S. Congregatione S. Officii 14. Augusti 1624. Cum falſis literis ſub nomine conuerſorum ad fidem Catholicam puoiuorur à S. Officio, vt ſub 27. Nouembris eiuſdem anni, & ſub 11. Februarii 1625. & 1636. Superioribus Religionum fuit intimatum, ne committant laicis, aut Eccleſiaſticis quæſtuationem cum publicatione indulgentiarum, vt ſub 1639. Et vlterius ne audeant mittere per Italiam quæſtores ſub quouis priuilegio, niſi fuerit eis conceſſum in ſpecie, & ſingulis vicibus per Breue Sanctitatis ſuæ, vt ſub 1640. Denique prauos hos eleemoſynarum quæſtores poteſt Epiſcopus in carceres conijcere, excommunicare, & caſtigare, fuſtigare, in exilium mittere, ac etiam poſt edicta ad pœnam triremium damnare, non obſtante quacúque exemptione, vt tradunt Cochier. *de iuriſd. Ordin. in exempt. p.* 2. *q.* 95. *num.* 96. Barbol. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 109. *num.* 4. Etiamſi ſunt laici, vt decernitur *in cap. Suarum* vbi Abb. *num.* 1. *de priuil. Clem.* 2. *de pœnit. & remiſ.* Cumque quærere eleemoſynas ſit prohibitum ex iure communi, ideò Epiſcopus, coadiuuando idem ius, poteſt imponere

pœ-

pœnam excommunicationis ex eo , quod hi praui quæſtores peccant mortaliter , vel aliam infligere pœnam, vt per Henric. Boich. *de ſynod. Epiſc. ar.*1. *concl.*13. *num.*229. Et ita obſeruat Curia Archiepiſcopalis Neapolitana , quæ ſolet excommunicare laicos quæſtores eleemoſynarum pro aliis ſine neceſſitate , vel alio modo grauiter illas punit , nec permittit illas colligi , dando Imagines Sanctorum vel numiſmata ſacra , nec à quæſtoribus ſinit deferri aliqua ſigna , exceptis quæſtoribus S. Antonij Viennenſis , quibus licet vnicam Campanulam pulſare ex d. Conſtit. Gregorii XIII. vt etiam refert Genuenſ. *loc. alleg. num.* 12. *&* 13. qui *num.* 14. ex Lapo docet , Mendicantes validos , qui ſimulant ſe inualidos , aut infirmos , vt pecuniam extorqueant , puniri debent pœna falſi .

CONSVLTATIO XIII.

1 *An Beneficatus , ſiue Commendatarius Abbatiæ exiſtentis in vna diœceſi , quæ habet beneficia vnita in alijs diœceſibus , teneatur contribuere ſeminario eiuſdem diœceſis pro iiſdem beneficijs vnitis , exiſtentibus in alijs diœceſibus ?*

2 *Et an remedia Canonica , præſcripta à S. Concilio Tridentino ſeſſ.*23. *c.*18. *de ref. pro erectione ſeminarij , æquè procedant in eius conſeruatione ita , vt omnes illi , qui coguntur contribuere ſeminario erigendo , compelli poſſint ad contribuendum eius conſeruationi ?*

1 AD primum . Reſoluendum videtur , huiuſmodi Commendatarium non teneri contribuere , niſi pro rata fructuum beneficiorum ſitorum in illa diœceſi , vbi eſt erectum Seminarium . Siquidem in collectis pro Seminario non poſſunt , neque debent comprehendi beneficia ſita extra diœceſim Epiſcopis collectantis ex defectu iuriſdictionis , quæ non poteſt exerceri in aliena diœceſi juxta textum *in c. Epiſcopus* 9. *q.*2. *& c. Placuit* 7. *q.*1. *Clem.*1. *de for. comp.* ac diſponit S. Concilium Trid. *ſeſſ.*6. *cap.*5. *ſeſſ.*14. *cap.*2. 8. *& ſeq. de reform.*

2 Et comprobatur in terminis ex eodem Trid. *ſeſſ.*23. *c.*18. *de ref.* ibi : *Ad hanc autem penſionem ſoluendam &c. ab Epiſcopo loci per cenſuras Eccleſiaſticas , ac alia iuris remedia compellantur .* Ex quibus verbis patet , quod beneficia , ad hoc vt ſint obnoxia collectis , ac taxis Seminariorum , debent eſſe ſita intra limites diœceſis , in quibus Epiſcopus ex iure communi habet intentionem fundatam pro exercitio ſuæ iuriſdictionis iuxta textum *in c. Omnes Baſilicæ* 16. *q.*16. cum *concord.* aliàs ſequeretur abſurdum , quod vna eademque iuriſdictio penes duos inſolidum reſideret , quod rationi naturali repugnat , *arg. textus in l. poſſideri autem* 1. §. *Ex contrario ff. de acquir. vel amit. poſſeſ.*

3 Neque obſtat , quod beneficia alienæ diœceſis ſint annexa Abbatiæ , ſitæ in vna diœceſi , quæ tanquam caput attendi debeat . Primò quia vniones ſemper intelliguntur factæ ſine præiudicio Ordinariorum , in quorum diœceſibus Eccleſiæ & beneficia reperiuntur ad textum *in cap. Quia Monaſterium , de relig. domib.* ibique Doctores , nuncupatum Cardinal. *ſub init. ac num.*5. vbi , quod quando Eccleſia , ſita in vna diœceſi, vnitur Eccleſiæ , ſitæ in altera diœceſi , Ordinarius Eccleſiæ vnitæ nihil primæui iuris amittit , Anchar. *num.*3. vbi , quod talis Epiſcopus retinet iuriſdictionem in omnibus , tanquam ius reale , cohærens ipſi Eccleſiæ, Abb. *n.*5. vbi , quod intentio diœceſani in Eccleſia vnita remanet poſt vnionem fundata eodem modo , prout erat fundata prius , & in terminis quando vniuntur duo beneficia in diuerſis diœceſibus , quod vnio intelligatur ſine præiudicio diœceſani , reſoluit Rota in Vrbinatenſi , Foroſempronienſi *deciſ.*15. *lib.*1. *p.*3. *diu.* Et in præciſis terminis , quod beneficia teneantur ſoluere collectas pro Seminario in illa diœceſi , vbi exiſtunt , licèt ſint vnita alicui alteri Eccleſiæ , vel monaſterio , diſponitur in S. Concilio Trid. *ſeſſ.*23. *cap.*18. ibi : *beneficiorum quorumcumque , etiam ſi nullius diœceſis , vel alijs Eccleſijs , Monaſterijs , & hoſpitalibus , etiam exemptis , annexa .* Et ita fuiſſe declaratum per S. Congregationem Concilii , teſtatur Barbol. *de off. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 77. *num.* 9. & *in collect. ad d. cap.* 18. ſub *num.* 20. cuius quidem declaratio eſt tenoris ſequentis . *In Melphitana . Quando Abbatia , ſeu aliud beneficium eſt nullius diœceſis , ſoluitur ſeminario illius diœceſis , in qua antiàs dicta Abbatia erat conſtituta . Si verò Eccleſia eſt in vna diœceſi , & bona eius in altera , contributio fieri debet Epiſcopo loci , vbi eſt Eccleſia , niſi bona in altera diœceſi exiſtentia ſint propinqua alicui Eccleſiæ ibi conſtitutæ , quæ tanquam membrum ſubiecta eſſet Eccleſiæ parochiali , aut eidem vnita , quo caſu contributio fieri debet , vbi ſunt bona .*

Quod etiam declarandum eſt in Eccleſia vnita , aut ſubiecta , ſi conſtructa fuerit ante acquiſitionem ipſorum bonorum , quia ſi conſtaret , bona fuiſſe prius applicata Eccleſiæ parochiali , licèt poſtea ibi alia Eccleſia ædificata fuerit , contributio fit Epiſcopo Eccleſiæ parochialis. Et in Troiana 15. Aprilis 1579. propoſito dubio , an beneficium , quod habet bona in diuerſis diœceſibus , teneatur pro ſeminario contribuere ſoli Epiſcopo loci , vbi eſt beneficium , & eius Eccleſia , an verò pro rata bonorum in diuerſis diœceſibus debeat ſingulis earum Epiſcopis contribuere ? Decretum fuit ex doctrina Io. Andreæ , Ancharani , & aliorum *in cap.* 1. *de immun. Eccleſ. in* 6. quod contribuant ſoli Epiſcopo loci , in quo eſt Eccleſia beneficij , niſi bona in aliis diœceſibus exiſtentia ſint propria vnius Eccleſiæ , ibidem ſitæ , quæ tanquam membrum ſubiecta eſſet , aut vnita principali Eccleſiæ beneficij. Tunc enim contribuant Epiſcopis locorum , in quibus bona cum ſua particulari Eccleſia ſita ſunt , dum tamen dicta Eccleſia ſubiecta aut vnita conſtructa fuerit ante acquiſitionem dictorum bonorum . Nam ſi conſtabit , bona prius applicata fuiſſe Eccleſiæ principali , poſtea in eis conſtructam fuiſſe aliam particularem Eccleſiam , fiet nihilominùs pro eis contributio Epiſcopo loci principalis Eccleſiæ . Et 8. Martii 1590. declarauit , contribuendum tantùm ſeminario diœceſis , in qua ſitum eſt beneficium , licèt eiuſdem beneficii collatio ſpectaret ad Epiſcopum alterius diœceſis . Et quod quando duæ Ciuitates , vel diœceſes ſunt inuicem vnitæ , beneficia vnius non teneantur contribuere ſeminario alterius , cenſuit in Valuen. ſub die 29. Nouembris 1653. vbi quod , etiamſi in ea nullum extet ſeminarium , non tenetur contribuere ſeminario diœceſis Sulmonenſis . Quod tamen non procedit , ſi ſeminarium eſſet erectum ad formam Concilii *d. cap.*18. *ſeſſ.*23. §. *Si verò .* Eo enim caſu beneficia vnius diœceſis , etiam non vnitæ . 4

Secundò reſpondetur , obiectionem non procedere , quando annexio beneficiorum fuit facta æquè principaliter , non autem acceſſoriè , & per viam extinctionis tituli , prout etiam de iure præſumitur, Duran. *dec.*355. *num.*1. præſertim quia habent ſeparatam diœceſim , diſtinctum titulum , diſtinctos Iudices , atque alia huiuſmodi cum eiſdem qualitatibus, & prærogatiuis iuxta doctrinam Abb. *in cap. extirpanda , §. qui verò , de preb.* Rebuff. *in pr. tit. de vnion.* cum aliis cumulatis à Rota coram Durano *deciſ.*331. *num.*6. & *deciſ.*355. *in fine*. Dum vnio æquè principaliter facta nihil aliud operatur , niſi vt Rector vnius beneficii ſit Rector alterius , vtroque remanente in ſuo ſtatu , atque honore iuxta tradita per Garz. *de benef. p.*12. *c.*2. *n.*37. 5

Et hæc vnio dicitur conſeruatiua Iuris antiqui, in quo datur compatibilitas cum vnione, ex quo Eccleſia vnita debet in ſtatu ſuo conſeruari ſecundùm communem intellectum dicti *cap. 7.* vbi Abb. *num. 7. de relig. domib.* ac declarationem Rotæ coram Martino Andrea *deciſ. 48. num. 8.*

6 Hinc patet reſponſio ad obiectionem, quod beneficium vnitum efficitur prædium Eccleſiæ, cui fit vnio, & operatur extinctionem, ac ſuppreſſionem nominis dicti beneficij vniti. Nam concluſio procedere poſſet, quando vnio facta eſſet acceſſoriè quoad confirmationem, ſeu inſtitutionem, aut collationem, ſecùs verò quoad iuriſdictionem, & alia iura Epiſcopalia, quæ cuilibet diœceſano ſalua, & inuiolata remanent, vti ante vnionem, vt benè diſtinguendo ex pluribus firmat Garz. *d. p. 12. cap. 2. num. 52. & 222.*

7 Quæ diſtinctio comprobatur ex diſpoſitione S. Concilij Tridentini *ſeſſ. 7. cap. 7. de reform.* & ibi Barboſ. *in collect.* in quo habetur, quod beneficium alteri Eccleſiæ acceſſoriè vnitum, debet viſitari ab Epiſcopo diœceſis, intra cuius limites reperitur, licèt principalis Eccleſia ſit in alia diœceſi. Vndè ſicuti viſitare, & collectare pari paſſu ambulant, vt ait Anchar, *in d. cap. 1. in fin, de immun. Eccleſ. in 6.* & Rot. *deciſ. 465. num. 1. p. 4. rec.* vbi quod Epiſcopus pro exactione cathedratici habet intentionem fundatam contra Eccleſias ſibi ſubiectas ratione viſitationis; ita cùm Epiſcopus vnius diœceſis non poſſit viſitare beneficia extra ſuam diœceſim, licèt vnita Eccleſiæ ſitæ intra ſuos limites, minùs poterit imponere collectas ex ſupra firmatis, ſed dictum ius ſpectat ad Ordinarium, in cuius diœceſi ſunt ſita beneficia. Et in fortioribus terminis de beneficio, ac prioratu vnito menſæ Eccleſiæ cathedralis Caſtrenſis, ſito in diœceſi Vrbeuetana, quod viſitatio, & impoſitio collectæ pro ſeminario ſpectet ad Epiſcopum Vrbeuetanum, in cuius diœceſi eſt ſitum beneficium, ac Prioratus, non autem ad Epiſcopum Caſtrenſem, cuius menſæ eſt vnitum, firmauit Rota in Vrbeuetana beneficij 15. Decembris 1625. coram Durano *dec. 14. num. 1. 3.*

8 Neque huic caſui obſtare videntur declarationes aliquæ S. Congregationis Concilij relatæ à Barboſa *ad d. cap. 18. ſeſſ. 23. num. 21.* quod ſcilicet ſeminario contribuere tenentur beneficia in diœceſi exiſtentia, licèt habeant bona in alia diœceſi. Quia non agimus de ſimplicibus bonis exiſtentibus extra diœceſim abſque alio titulo ad dictam Abbatiam immediatè ſpectantibus, in quibus terminis allatæ declarationes intelligendæ ſunt, ſed de bonis, quæ cum ſuis titulis, atque Eccleſijs ſunt in alienis diœceſibus, à quorum Epiſcopis tantùm veniunt viſitandæ, & collectandæ ex adductis.

9 Quæ omnia eò magis admittenda videntur, quia ſeminarium erectum eſt pro ſeruitio Eccleſiarum eiuſdem diœceſis, vt ex loco citato S. Concilij, ex quo reſpectu tenentur ad collectas Eccleſiæ eiuſdem diœceſis, ceſſante cauſa dictæ impoſitionis; quæ cum non militent in Eccleſijs ſitis extra diœceſim, ceſſare debet illius effectus ex vulgaribus.

10 An 2. affirmatiuè. Ita S. Congregatio Concilij in Vrbinatenſi 10. Martij 1663. Fruſtra enim ſeminarium conſtrueretur, niſi conſtructum conſeruaretur.

CONSVLTATIO XIV.

An, & quatenus in bonis Eccleſiaſticis concordandum ſit cum hæreticis?

1 Licèt donationes, ceſſiones, concordias, tranſactiones, & alienationes bonorum Eccleſiaſticorum, venditorum, aut vendendorum hæreticis, etiam ob iuſtam cauſam, quia ſcilicet ab ipſis deuaſtata, & pro maiori parte occupata, non ſoleat Sedes Apoſtolica regulariter confirmare, neque minùs in inueſtituram concedere; attamen, concurrente vrgentiſſima cauſa, eas aliquando confirmat, apponendo in huiuſmodi diſpenſationibus nonnullas clauſulas, nimirùm, *durante hæreſi in illis partibus*, ac quod meminerint, bona eſſe Eccleſiæ, & cum iuramento coram Ordinario promittant, ſe ceſſante hæreſi quoad bona ſtatutos iudicio Eccleſiæ.

2 Ratio autem, cur apponantur hæ clauſulæ, videtur eſſe. Primò, quia ſi quandoque ad euitandum maius malum catholici cum hæreticis tranſegerunt, factum eſt id ad tempus, vt mox oblata meliori occaſione tota belli moles in eos conuerteretur. Ita enim chriſtiana diſſimulatione vtendum docet Ribadeneira *de Princip. lib. 1. cap. 26.* & Becanus *in diſp. de fid. hæret. ſeruand. cap. 10.* Quod obſeruatum fuit in tranſactione Pragenſi, & alibi. Secundò, quia per huiuſmodi clauſulam hæreticis nullum ius in bona Eccleſiaſtica, ſed tantùm iurium Eccleſiaſticorum ſuſpenſio conceditur. Tertiò, quia aliàs videretur ſaltem obliquè tolerari, vel permitti hæreſis in regione ſua in perpetuum. Quod vix vnquam licitum eſſe poteſt.

3 Aliquando etiam S. Sedes Apoſtolica non ſolùm huiuſmodi licentiam denegauit, ſed etiam dixit, quod annoteretur in S. Officio, vt contra illum, qui cum hæreticis hoc modo contrahit, nihil propterea in S. Officio arguetur.

4 Quare cenſeo, ob valdè rationabiles, & grauiſſimas cauſas, & præſertim quia nulla ſpes affulget huiuſmodi bona Eccleſiaſtica recuperandi, & quia id exigit maius bonum commune Eccleſiæ, ac Reipublicæ, poſſe, durante hæreſi, in illis Regionibus, & cum iuramento de ſe ſiſtendo iudicio Eccleſiæ, petentibus eiuſmodi beneplacitum concedi, ita tamen, vt pecunia tranſacta reinueſtiatur ad effectum illam reſtituendi caſu, quo hæreſis ceſſauerit. Vel poſſe à Sede Apoſtolica tolerari abſque aliqua approbatione, ac ſine actu poſitiuo, vt Catholici eo modo ſuper huiuſmodi bonis cum hæreticis concordent abſque eo, quod contra ipſos in S. Officio aliquid exinde arguatur cum abſolutione à cenſuris, &c.

CONSVLTATIO XV.

An Epiſcopus poſſit non admittere ad audiendas confeſſiones, vel ſeculares, vel Regulares Sacerdotes, niſi ij promittant, etiam iuramento, quod à quarumdam propoſitionum probabilium praxi ſibi caueant?

1 NOn poſſe, tenendum puto. Nam eiuſmodi cauſa nullo modo dici poteſt iuſta & legitima, qualis pro comprobanda denegatione licentiæ requiritur, cùm aliàs, Regularibus præſertim, qui in examine, cui ſe expoſuerunt, fuerunt approbati, de rigore iuſtitiæ debeatur licentia, eaque libera, & abſoluta, non limitata, ſeu reſtricta, niſi concurreret iuſta cauſa, quemadmodum præ aliis docent Suar. *de Sacr. pœn. diſp. 28. ſect. 5. num. 15.* dicens, adeò teneri Epiſcopos ex iuſtitia licentias

non

non negare ſine iuſta cauſa, vt grauiter peccent aliter faciendo; cui adſtipulatur Card. de Lugo *eod. tr. diſp.* 21. *ſect.* 3. *n.* 60. & nos alibi.

2 Adducta autem cauſa inſufficiens, & irrationabilis, cùm omnibus innoteſcat inſolitam, atque inuſitatam in Eccleſia Dei eſſe huiuſmodi iuramenti præſtationem. Vndè certum eſt, Confeſſarios ad id non poſſe conſtringi, cùm Epiſcopi non habeant ius, neque poteſtatem exigendi à Sacerdotibus, & miniſtris Eccleſiæ iuramenta inſolita, vt ex decreto Cornelij Papæ habetur *in cap.* 1. *cum tribus ſequentibus* 2. *q.* 5. ibi: *Sacramentum hactenus à Summis Sacerdotibus, vel Dei miniſtris exigi, niſi pro recta fide minimè cognouimus, nec niſi ſponte eos iuraſſe reperimus.* Quam etiam prohibitionem excepientem ſolùm eos, quibus Eccleſiaſticarum rerum adminiſtratio commiſſa eſt, confirmauit Vrbanus II. *in cap. Nullus Epiſcopus, de iure iur. & in cap. vult* 22. *q.* 1. adeò, quod neque etiam in ſuſceptione ordinum, propter quos Clerici Deo dicantur, & Eccleſiæ ſeruitio adſcribuntur, poſſe Epiſcopos petere iuramentum ſuper idoneitate, canonum obſeruatione, & obedientia ipſi Epiſcopo præſtanda, determinauerit Concilium Cabilonenſe 2. ſub Leone III. & Carolo Magno, damnans expreſsè *cap.* 13. iuramenta huiuſmodi in hæc verba: *Dictum eſt interea de quibuſdam fratribus apud eos, quos ordinaturi ſunt, iurare cogant, quod digni ſint, & contra Canones non ſint facturi, & obedientes ſint Epiſcopo, qui eos ordinat, & Eccleſiæ, in qua ordinantur; quod iuramentum, quia periculoſum eſt, omnes vnà inhibendum ſtatuimus.*

3 Et ſolùm extenſam fuiſſe iuriſiurandi obligationem ad nonnullos alios caſus vltra fidem, nempè pro obedientia Sedi Apoſtolicæ, & pro vnitate Eccleſiæ, habetur *in cap. Significaſti, de elect.* vbi Archiepiſcopo Panormitano in ſuſceptione pallii, recuſanti præſtare circa prædicta iuramentum, de ordine Papæ oblatum, ex quo in Euangelio quodcumque iuſiurandum à Domino prohibitum ſit, neque ab Apoſtolis, neque in Conciliis inueniri poſſit ſtatutum, Paſchalis reſpondit, quod ad occurrendum grauiſſimo malo, dum multi ab Eccleſiæ vnitate, & à Sedis Apoſtolicæ obedientia reſilierant, neceſſarium duxerat hoc iuramentum pro fide, pro obedientia, & pro vnitate requirere, iuſtumque eſſe, vt qui à Sede Apoſtolica inſignia dignitatis exigunt, eidem Sedi debita ſubiectionis ſigna perſoluant, quæ catholici capitis vnitatem declarent.

4 Extra quos caſus propterea Sacerdotes & Eccleſiæ miniſtros non eſſe cogendos ad iuramentum præſtandum, docent communiter Doctores, & nuncupatim Innoc. *in cap. Clerici* 19. *n.* 1. *de verb. ſignif.* Imol. *in d. cap. Nullus, n.* 1. *de iureiur.* ibi: *nota quod Clerici regulariter cogi non debent ad iurandum, niſi in caſibus à iure expreſſis*, & ibidem Butrius dicens, non obſtare decretum Concilii Toletani, de quo in *cap. Quanquam* 23. d. cùm ſit intelligendum iuxta diſtinctionem, de qua *in d. cap. Nullus.*

5 Quæ ſi procedunt in Clericis ſecularibus, non obſtante, quod ſint Epiſcopis ſubiecti, vtique longè magis admittenda ſunt in Regularibus exemptis, quos neutiquam eſſe cogendos ad præſtandum vllum iuramentum Epiſcopis dixit Gregorius IX. *in c. Nimis* 2. *de exceſ. Prel.* ponens hanc iuramenti exactionem inter alia grauamina, de quibus Prædicatores, & Minores fuerant apud Sedem Apoſtolicam conqueſti, & mandans, vt ab omnibus deinceps Epiſcopi abſtinerent.

6 Multòque minùs videtur hoc iuramentum deferri poſſe ab Epiſcopis, dum agitur de materia grauiſſima, quæ ſolùm eſt reſeruata Sedi Apoſtolicæ, neque licitum videtur Inferioribus ex ſe manus apponere, vt habetur in *cap. Quoties ratio fidei* 24. *q.* 1. & comprobant D. Thom. 2. 2. *q.* 11. *ar.* 2. & contra errores Græcor. *cap.* 7. & Cardin. Turrecrem. *in tr. de author. Sum. Pontif. q.* 47. & 49. Et in proximis terminis non eſſe ab Epiſcopis cogendos Superiores Religionum in expoſitione ſubditorum pro confeſſionibus iurare de illorum idoneitate, firmant Lezan. *to.* 4. *Sum. in mar. magn. Erem. S. Auguſt.* §. 1. *n.* 5. & Bordon. *in deciſ. miſcel. dec.* 431. quæ omnia comprobantur ex textu in *Clem. Dudum, de ſepult.* & S. Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 15. vbi datur forma approbandi Regulares pro confeſſionibus, nec tamen fit mentio de hoc iuramento, prout ſanè tanquam de re adeò ſubſtantiali fuiſſet facta. Et proinde ſubintrat regula, quod inferior non poteſt manus apponere circa leges Superioris, illis addendo, aut detrahendo, aut eas moderando, *Clem. ne Romani, de elect.* & notant Barbat. *conſ.* 1. *n.* 1. Oldr. *conſ.* 259. *n.* 6. Manfred. *dec.* 261. Boich. *de Simon. p.* 3. *n.* 124. & Fedet. de Sen. *conſ.* 12. *n.* 2. Immò ſiſtendo in diſpoſitione S. Concilii *d. cap.* 15. non poteſt Epiſcopus dictum iuramentum exigere; nam ibi Concilium dat ſolùm Epiſcopis facultatem iudicandi de idoneitate, & approbandi præſentatos. Non poſſunt autem vltra conceſſa extendere facultatem, præcipuè quoad exemptos, & immediatè ſubiectos Sedi Apoſtolicæ, quia vergit in illius præiudicium: eius enim intereſt, quod nemo manus apponat in ſibi immediatè ſubiectos, vt notant Abb. *in cap.* 1. *n.* 19. *de iudic.* Io. Andr. *in cap. Scienti in fin. de reg. iur. in* 6. Franc. ibid. *num.* 4. Felin. *in cap. Cum olim, n.* 3. *de præſcript.* Rot. cum aliis in Gandauenſi Monaſterii 29. Aprilis 1641. coram Panzirolo. Cumque immediatè ſubiecti Romanæ Sedi ſint de eius iure, ac proprietate, *cap. Cum tempore, de arbitr. & cap. Cum olim,* §. *Nos igitur, de priuil.* mittens manus in ipſos, mittit etiam in ius, & proprietatem Romanæ Sedis.

Poteſtque confirmari ex eo, quod quando agitur de diſpenſatione interſtitiorum pro Regularibus ordinandis, debet Epiſcopus ſtare iudicio, & atteſtationi Superiorum, vt declarauit Sac. Congregatio Concilii ſub die 31. Maij 1597. *ad ſeſſ.* 23. *cap.* 11. & proinde non eſt interponendum iuramentum. Id, quod praxis confirmat, non ſolùm in hoc, ſed etiam in literis teſtimonialibus quoad ætatem, & qualitatem ordinandorum. 7

Neque obſtat, quod conceſſo vno cenſeantur conceſſa omnia, ſine quibus non poteſt perueniri ad ipſum, *l.* 2. *ff. de iuriſd. omn. iud.* & ideò cum ſit conceſſum Epiſcopis approbare Regulares pro audiendis confeſſionibus, cenſentur conceſſa omnia neceſſaria pro approbatione, atque adeò iuramentum eiuſmodi; quia tale iuramentum non eſt neceſſarium in ordine ad approbationem, vt declarat praxis vniuerſalis Epiſcoporum per tot annos ſeruata, quæ proinde conſtituit ius, *l. de quibus, ff. de leg. & l. nulli, ff. quod cui vniu. & l. obſeruare* §. 5. *ff. de offic. Proconſul.* Et operatur, vt tanquam iure ſancitum habeatur, quod non ſit neceſſarium, neque adhibendum. 8

Neque alicuius roboris pro comprobanda prætenſione huius iuramenti videri poteſt, quod confeſſarii ſequantur, tanquam probabiles aſſertiones aliquas. Non ideò enim peccant, dum non deſint Authores, qui eas ſequuti fuerint, quod ſufficit ad hoc, vt quis interrogatus poſſit bona conſcientia reſpondere ſecundùm talem opinionem, quamuis etiam altera opinio eſſet probabilior ex traditis per Sanch. *in ſum. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 10. & per Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 2. *p.* 4. *pun.* 9. *n.* 4. *cum ſeqq.* & præſertim *num.* 6. vbi cum Salas, Vaſquez, Sanchez, Becano, Reginaldo, & aliis firmat, licitum eſſe Confeſſario, aut alteri interrogato reſpondere iuxta opinionem probabilem, reddens rationem, quod ſi poteſt etiam adhærere dictæ opinioni, prætermiſſa propria, licèt probabiliori, quoadusque per Eccleſiam fuerit damnata, & reprobata, non eſt dicendum, quod irrationabiliter egerit, ita reſpondendo. 9

Vndè tutius remedium eſt vel monere Confeſſarios, vt à ſectandis eiſdem propoſitionibus abſtineant, vel potiùs eas legitimè damnari, & reprobari facere, cum aliàs, donec remanent in ſua probabilitate, neque ſunt deſtitutæ authoribus, qui eas vti probabiles defendunt, neque etiam ipſi confeſſarii, quatenus pœnitentes velint iis adhærere, habent arbitrium eas improbandi, ſed tenentur præcisè ſequi pœnitentis opinionem probabilem, quia prudenter operantur cum idoneo fundamento, licèt eam ipſi iudicent falſam, atque peccent mortaliter, ſi nolint abſoluere, quando de mortalibus fit confeſſio, vt de communi teſtatur Zerol. *de pœnit. cap.* 22. *q.* 3. *verſ. Dico ſecundo*, Azor. *p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *q.* 10. Sanchez *in Sum. d. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 29. & *ſeq.* Suar. *de Sacr.* 10

pœnit.

pœnit. diſp.32. ſect.5. n.5. cum alijs per Bonac. *diſp.5. q.7. pun.4. §.2. propoſ.3. n.26.*

CONSVLTATIO XVI.

An Archiuiſta Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ eligendus ſit cum conſenſu, & approbatione Epiſcopi ita, vt nemo aliùs ingredi in archiuium valeat, niſi qui licentiam ab illo obtinuerit?

1 NEgatiuè reſpondendum arbitror; quia cum ex iure communi non dubitetur huiuſmodi Archiuium eſſe priuatum Eccleſiæ Collegiatæ, illiuſque Capituli, ad dictum Capitulum ſpectat eius libera adminiſtratio, cura, & cuſtodia per textum *in cap. Relatum 2. de teſtam.* cum alijs allegatis in Valentina adminiſtrationis 2. Decembris 1587. coram Bubalo. Tum quia quilibet in re ſua eſt moderator, & arbiter, habetque de ea adminiſtrationem. Tum quia cuſtodia ſpectat ad eum, ad quem res pertinet ex traditis à Rimin. *conſ.95. num.76. & ſeqq.* & quando plures ſunt domini, vt in Capitulo, tunc cuſtodia ſpectat ad maiorem, & digniorem, ipſeque debet tenere claues, Bartol. *in l. cum pater, num.3. ff. de leg.2.* Vndè cum prætentio Epiſcopi tendat ad tollendum Capitulo adminiſtrationem Archiuii, electionem Archiuiſtæ, & ius maioris dignitatis retinendi clauem, atque ad priuandum Capitulum facultate, & iure vtendi ſcripturis in eo exiſtentibus, tam contra ipſum Epiſcopum, ſi opus eſſet, quàm contra quoſcumque alios, reiicienda eſt, quia Epiſcopus nihil facere poteſt, quod præiudicet Capitulo, & Canonicis Cathedralis, vel Collegiatæ, ac eorum ius auferat, vel limitet, tam circa vſum, & adminiſtrationem, quàm circa electionem, Imol. *in Clem. Ne Romani, num.21.* ibique Zabar. *num.6.* & alii communiter, *de elect.*

2 Idque præſertim ſi reſiſtat ſtatutum Eccleſiæ, quod cum ſit conforme iuri communi, Epiſcopus ſucceſſor tenetur ei ſtare, nec poteſt illud reuocare, Rot. *dec.240. num.2. p.2. rec.* cumque ex eo ius fuerit quæſitum Capitulo, etiam Epiſcopus ſucceſſor illud ſeruare tenetur, Rot. *dec.48. num.5. lib.1. recent.* Ac præcipuè, ſi reſiſtat vltimus ſtatus, qui in omni materia eſt attendendus, vt proindè qui ſtatum habet pro ſe, in eo manutenendus ſit, Put. *dec.486. & 489. lib.1.* Rot. *dec.399. p.4. diu.*

3 Non obſtat, quod in Archiuio exiſtant ſcripturæ menſæ Epiſcopalis. Nam, & ſi id eſſet verùm, non eſt ratio ſufficiens, vt Epiſcopus adminiſtrationem, vel diſpoſitionem illius habeat, cum in iure cautum non reperiatur, quod habens in Archiuio ſcripturas, habeat illius diſpoſitionem, ſed ſolùm habeat ius cogendi Archiuiſtas, vt ſibi ſcripturas edant, vel oſtendant.

4 Et ita, vt etiam non obſtet Concilium prouinciale: Tum quia loquitur fortaſſe de Archiuiis Cathedralium communibus cum Ordinario. Tum quia non habet locum vbi adſunt particularia ſtatuta iuxta *conſ.* Bald. 201. *num.2. lib.1.* quod paſſim ſequitur Rota, vt in Bononienſi bonorum 29. Maii 1581. coram Robuſterio, & in Peruſina fideiuſſionis 26. Nouembris 1611. coram Pamphilio, nec quando ius aſſiſtit Capitulo; quia Epiſcopus in Synodo nequit aliquid facere contra ius, Abb. *in cap. Quod ſuper his, num.1. in 2. notab.* vbi alii, *de Maior. & obed.* quod procedit, etiamſi allegetur confirmatio Apoſtolica; quia Sedes Apoſtolica non ſolet confirmare huiuſmodi ſtatuta, niſi in forma communi, & cum ſolitis clauſulis, quæ excludunt conſtitutiones, & ſtatuta contra ius, & alteri præiudicialia.

CONSVLTATIO XVII.

1 *An licitum ſit Epiſcopis, eorumque officialibus ex conſtitutione Synodali percipere ſalaria pro executione legatorum, videlicet pro iudicatione, & decreto?*

2 *An dictis officialibus licitum ſit percipere ſalaria pro ſententijs in cauſis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus, & an circa hoc ſit attendenda conſuetudo percipiendi certam ratam?*

3 *An Adminiſtratores operum piorum, à fundatore deputati, poſſint ab Epiſcopis, vel eorum Viſitatoribus contra ordinata à fundatoribus, remoueri, & mutari?*

4 *An ſupradicti Adminiſtratores, in fundatione deputati, poſſint abſentes compelli ad exhibendum libros adminiſtrationis vbi reſident Epiſcopi?*

5 *An Epiſcopis, eorumue miniſtris, ac viſitatoribus liceat exigere pœnas in viſitatione antecedenti comminatas ob non executionem decretorum, tunc factorum, eaſque ſibi ipſis, vel Epiſcopis applicare?*

1 AD primum. Licèt S. Congregatio Concilii aliàs declarauerit, Epiſcopo non licere ſalarium percipere pro decretis factis ſuper executione legatorum piorum, vt in vna Vicen. Salarij inter Epiſcopum ex vna, & Iuratos Ciuitatis Minoriſſæ Pratorum Regis ac alios ex altera ſub die 16. Septembris 1645. his verbis: *Sacra, &c. cenſuit ſtandum in decretis ſub die 18. Martij proximè præteriti, ſcilicet non poſſe Epiſcopum Vicenſem nec illius officiales in viſitatione quidquam recipere pro decretis, ſeu iudicatura executionis teſtamentorum, vel piarum voluntatum, aut piorum locorum, ſed gratis fieri omninò debere, non obſtante quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, prout nec extra viſitationem poſſe per Epiſcopum, & illius officiales quidquam percipi pro huiuſmodi decretis, ſeu iudicatura, ſed tantummodo aliquid moderatè ſolui Notario pro ſcriptura ac illius labore, in quo conſcientia eiuſdem Epiſcopi grauetur, idque non obſtante quacumque conſuetudine, etiam immemorabili.* Idem reſoluit in Vrgellenſi 14. Decembris 1675. attamen declarationes huiuſmodi non videntur habere locum in caſu, quo adeſt Conſtitutio ſynodalis, diſponens, quod ij, qui legata pia exequi tenentur, ſi infra annum ea exequuntur, Procurator ad id per Epiſcopum conſtitutus, nihil omninò hac de cauſa percipere poſſit. Tranſacto verò anno, ex quo poteſtas exequendi tranſit ad Epiſcopum, *l. Nulli, C. de Epiſcop. & Cler. cap. Nos quidem, de teſtam.* Lap. *alleg.87. num.3. at ſeq.* & neceſſe eſt deuenire ad cenſuras Eccleſiaſticas contra negligentes, vt muneris commiſſi rationem reddant, eidemque, vt tenentur, ſatisfaciant, mandat conſtitutio, vt Procurator legatorum piorum ab hærede ex propriis bonis, nihil ab opere pio detrahendo, ratione ſui laboris, & ſalarii, aliquam ſummam percipere poſſit.

2 Hæc enim ſynodalis Conſtitutio videtur omninò ſeruanda, cùm certum ſit, Epiſcopum, & Clerum poſſe in Synodo conſtitutiones, ac decreta condere, dummodò non ſint contra ius commune, ſicuti non eſt in caſu iſto, in quo nihil percipitur de legatis piis, ſed ſolùm de bonis eorum, qui fuerunt negligentes in exequendo voluntates teſtatorum, & neceſſe fuit contra eos deuenire ad cenſuras Eccleſiaſticas, & alia remedia pro habenda executione legatorum piorum. Hoc enim caſu ius non reſiſtit, ſed aſſiſtit, vt probat Gloſſ. *in cap. Cum ab omni, v. præter expenſas, de vit. & honeſt. Cler. & in cap. Statutum, §. Inſuper v. moderatas, de reſcript. in 6.* vbi quod Ordinarius deputans aliquem officialem non ex malitia, ſed ex neceſſitate, vel ex decore, poteſt illi aſſignare ſalarium, & quod poteſt Ordinarius, poteſt & conſue-

ſuetudo, & ſi materia ſit Eccleſiaſtica, pia, aut ſpiritualis, legati pij, & ſimilium, eſtque textus *in cap. Cum ſit Romana, & Simon. & in cap. Iudices* 1. q. 1. *ac in l. plebiſcita, ff. de offic. Præſid.* Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 35. *n.* 10. iſte proinde Conſtitutio, quæ non eſt iuri contraria, eſt omninò ſeruanda, præcipuè ſi facta fuerit cum conſenſu Aduerſariorum.

3 Et quidem hoc vtiliùs eſt fauori publico, & animabus defunctorum, vt vltimæ voluntates executioni demandentur, etiam ſine diminutione legati. Immò ſi illa parua ſumma detraheretur è corpore legati, cum meliùs ſit exequi vltimas voluntates cum aliqua ſpecie falcidiæ adinſtar quartæ, quàm inexecutas derelinqui, vt in puncto probat Lat. *de appel. & anniu. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 25. vbi exaltat quoddam tribunal in Ciuitate Toletana deſtinatum pro hac materia cum aliquantulo ſalario, etiam de corpore legati.

4 Quæ procedunt etiam in materia, in qua iura ordinant ſeruitium præſtari gratis; quia nihilominùs non habens ſalarium, poteſt pro labore illud, ſeu aliquid exigere, *dict. cap. Statutum v. Inſuper, §. Aſſeſſorem, & §. Notarium, de reſcript. in* 6. *& d. cap. Cum ab omni*, vbi Gloſſ. *d. v. expenſas*. Et de officialibus Romanæ Curiæ eſt textus *in Extrauag. Cum ad Sancroſanctæ* Ioan. XXII. *de ſent. excommun.* Et durior eſt rigor R. Fabricæ, quæ ſibi ac reuelanti vindicat partem bonorum relictorum. Sic etiam ex pœnis tranſgreſſionis feſtorum tertia, vel quarta pars accuſatori, atque executoribus paſſim applicari ſolet, Sac. Congregatione ſuper Epiſcopis approbante, vt in Tarracinenſi 14. Decembris 1594.

5 Neque hic habet locum Concilium Trident. *cap.* 14. *ſeſſ.* 24. *de reform.* neque Conſtitutio Pii V. 106. quia ſolùm tollunt, & damnant prauas exactiones, vt per Pariſ. *de confid. quæſt.* 38. Guttier. *quæſt. can.* 29. *num.* 27. *lib.* 1. Suar. *de Relig. tom.* 1. *cap.* 48. *num.* 12. Hæc autem non eſt praua, ſed licita pro labore.

6 Quod multis exemplis exornari poteſt. In materia ſpirituali fusè Guttierez *loc. cit.* & in ſpecie de emolumentis ſigilli, *Clem. Statutum*, vbi Gloſſ. *v. Expenſa de elect.* ac Vital. *num.* 23. & Cardin. *num.* 5. In viſitatione, Azorius *inſtit. mor. par.* 3. *lib.* 1. *cap.* 19. *quæſt.* 4. Garz. *par.* 8. *de benefic. cap.* 1. *num.* 77. Pro labore executionis diſpenſationis matrimonialis, Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 75. *num.* 10. *& ſeq.* Et in antecedentibus ab ſubſequentibus Sacramenta, & Sacramentalia, idem Guttier. *d. cap.* 29.

7 Addo inſuper argumentum efficax; quia hæc materia executionis vltimarum voluntatum æquè principaliter ſpectat ad Iudices laicos, *auth. Eccleſiaſt. §. Si quas ædificationem coll.* 9. *cap. Si heredes, de teſtam.* cum aliis per Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 22. deductis; pro qua magnam exigunt mercedem. Cur ergo Iudex Eccleſiaſticus moderatam exigere non poterit? præſertim cum laici exigant ab ipſo corpore hæreditatis, & ſi Eccleſiaſticus non exigit, exiget laicus, cùm ſit locus præuentioni, Barboſ. *d. cap.* 27. *num.* 24.

8 Ad ſecundùm. Quamuis controuerſa ſit opinio, an Iudices Eccleſiaſtici poſſint pro ſententijs, & decretis factis in cauſis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus percipere propinas, & negatiuam teneant multi per textum *in d. cap. Cum ab omni, de vit. & honeſt. Cler.* omnes tamen concordant, quod, ſi adeſt conſuetudo aliquid percipiendi, ſit omninò obſeruanda, Specul. *par.* 1. *tit. de ſalar. num.* 9. *&* 13. Veſtr. *in prax. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 13. Molin. *de iuſt. tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 84. Syluester *v. Iudex* 1. *quæſt.* 10. *num.* 13. *& ſeq.* & poſt alios Garz. *de benefic. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 382.

9 Ad tertium. Cum per Sac. Concilium Trid. *cap.* 9. *ſeſſ.* 22. *de refor.* ſit diſpoſitum, quod huiuſmodi Adminiſtratores teneantur ſingulis annis reddere rationem adminiſtrationis Ordinario loci, ſublatis quibuſcumque priuilegiis, & conſuetudinibus in contrarium, ſequitur, quod ſi recuſauerint reddere rationes, vel doloſè in adminiſtratione ſe geſſerint, aut neglexerint, ſeu aliter defecerint, poſſit Ordinarius ex cauſis à iure approbatis illos ab adminiſtratione remouere; aliàs inanis eſſet facultas à Concilio Ordinariis tributa, cum & tutor à teſtatore deputatus poſſit ex iuſta cauſa ab adminiſtratione tutelæ remoueri, & per huiuſmodi remotionem non dicitur contraueniri diſpoſitioni teſtatoris, quia & ipſe remoueret, ſi viueret. Videnduſque præ cœteris Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 30. *ac ſeqq.* vbi ampliat *num.* 40. *&* 41.

10 Ad quartum. Videtur, Epiſcopo licitum eſſe mandare ad ſe deferri libros adminiſtrationum, vt diligenter inſpicere poſſit, an piæ defunctorum voluntates exequutioni demandentur, aliàs eſſet grauare maximopere Epiſcopum, ſi ipſe perſonaliter ad Oppida ſingula accedere, & ibi moram facere magno cum ſuo diſpendio teneretur, donec libros ſingulos adminiſtrationum inſpiceret, & examinaret. Vrbanitati, & æquitati magis videtur conſonum, quod Aminiſtratores ad Epiſcopum accedant, vel ad ipſum libros tranſmittant, quàm quod Epiſcopus ad illos accedat, prout in ſimili de Coniudicibus deputatis à Capitulo, qui tenentur accedere ad Epiſcopum ad effectum cognoſcendi cauſas Capitularium delinquentium, non autem Epiſcopus ad ipſos, fuit reſolutum à Sac. Congregatione Concilii in Calaguritana, & in Calciatenſi Coniudicum, & de iure Epiſcopus poteſt erigere tribunal in qualibet parte ſuæ diœceſis, & ſubditi tenentur ad illud accedere.

11 Et confirmatur; quia ſi ageretur de viſitatione loci, tunc neceſſarius eſſet acceſſus ad locum, *cap. Romana, in princ. de cenſib. in* 6. Sed in exhibitione librorum, ſeu redditione rationum libri portandi ſunt coram Epiſcopo in eius domo, vt in fortioribus ex Trid. *cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *de reform.* ibi: *Et in eius Domo*. Eòque magis, quia Epiſcopi exigunt has rationes, vti delegati Apoſtolici *cap.* 8. *&* 9. *ſeſſ.* 22. & proindè, tanquam tales, honorari debent. Licèt contrarium in vnâ Firmana declaratum fuiſſe à Sacr. Congregatione, alibi retuli.

12 Ad quintum. Certum eſt, poſſe Prælatos pro delictis pœnam etiam pecuniariam imponere, *cap. Statuimus* 55. & alibi Gloſſ. *v. bannum* 16. *quæſt.* 1. Nam Eccleſia habet ſufficientem poteſtatem ad ſe regendam, *Matth.* 16. *Tibi dabo claues regni cœlorum. Quodcumque ligaueris, &c. Ioan.* 21. *Paſce oues meas, Act.* 26. *Quos Spiritus Sanctus poſuit regere Eccleſiam Dei*; quia cum Eccleſia ſit quoddam corpus, cuius caput eſt Chriſtus, & Chriſtus non ſit viſibiliter præſens, opus fuit capite, & miniſtris viſibilibus, qui dirigerent Eccleſiam, & gubernarent homines iuxta ordinem præſcriptum à Chriſto. Quare in Eccleſia eſſe poteſtatem condendi leges, obligantes etiam in conſcientia, eſt de fide definitum *in* 4. *Synodo Act.* 4. & in Synodo 8. *Act.* 1. ac in Concilio Conſtant. *ſeſſ.* 8. *&* 5. in Concilio Chalced. *art.* 5. in Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.* 20. & probatur. *Act.* 13. *&* 16. ac confirmatur, quia omnis communitas, vt ſit ordinata, indiget poteſtate legislatiua, per quam congruis legibus ordinetur, vt docet Ariſtotel. 7. *Polit. cap.* 6. *&* 9. ac Plato *lib.* 2. *de Republ. & lib.* 8. *de legib.* Aliàs non poſſet dirigi in ſuum finem per congrua media. Atqui punire eſt effectus legis, quia eſt tanquam actus ipſius, vt *in l. legis virtus, ff. de legib. & in cap. Omnis d.* 3. & tradunt Theologi communiter cum D. Thoma 1. 2. *quæſt.* 92. *ar.* 2. Ac proinde, vt eſt ſpecialis actus legis, importat determinationem pœnæ. Quoniam taxare pœnam pro delictis confert ad bonum communitatis, & eſt actus poteſtatis legalis. Et ſi honeſtius ſit pœnas loco pio applicare, poteſt tamen Epiſcopus illas ſuæ Cameræ, præſertim ſi ſit pauper, applicare, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. d. par.* 3. *alleg.* 107. *num.* 18. Maximè cum pœna in hoc caſu imponi permittatur; quia Iudex Eccleſiaſticus, quando imponit pœnam in caſibus à iure permiſſis, tunc poteſt illam ſibi retinere, Panorm. *in cap.* 13. *de pœn. num. fin.* & Couar. *var. lib.* 2. *cap.* 10 *num.* 10.

His

13 His accedit, quod cum mulctæ, & pœnæ ſint fructus iuriſdictionis, pleno iure pertinent ad eum, qui de iuriſdictione eſt inueſtitus, etiam priuatiuè quoad dominum Inueſtientem, Bart. Caſtr. & Alex. *in l. fin. ff. ſol. matrim.* Præpoſit. *in præl. feud. num.* 17. Iſern. *tit. de pac. tenend. num.* 5. & ibi Afflict. §. *Si quis aliquem num.* 16. Guidopap. *quæſt.* 76. Carer. *de hær.* poſt ſuam *pract. crim. num.* 135. Petr. à Plaza *in epit. delict. cap.* 23. *num.* 12. Crauet. *conſ.* 128. *num.* 3. Chaſſan. *in catal. glor. mund. p.* 5. *conſid.* 24. & *in tit. Des confiſcationes* §. 1. *per tot.*

Neque obſtat Sac. Concilium Trident. *loc. alleg.* Nam in eis mulctis, quæ ex eius ordinatione ſunt applicandæ locis pijs, illud ſanè eſt obſeruandum. Vndè pœnæ pecuniariæ, quæ arbitrariæ fuerint, locis pijs ſunt ab Epiſcopo applicandæ, reliquas verò, quæ non fuerint arbitrariæ, poteſt Epiſcopus ita demum ſibi ſumere, ſi ipſe egeat, dummodò non ſint mulctæ pecuniariæ, vel pœnæ non reſidentium, aut concubinariorum, quas omnes Concilium mandat locis pijs applicari, vt ex Sac. Congregatione Concilij tradit Aldan. *in comp. reſol. can. lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 5. An autem pœnæ, & mulctæ pro delictis, etiam grauibus, ab Epiſcopo prædeceſſore defuncto non applicatæ locis pijs, poſſint, Sede vacante, à Capitulo, ſeu ab illius Vicario Capitulari, ad fauorem reorum reduci, reſpondeo negatiuè cum Sacr. Congregatione Concilij in Ripana 18. Aprilis 1654. *ad cap.* 3. & 14. *ſeſſ.* 25. *de reform.*

14 Non obſtat, quod Prælati non habeant iuriſdictionem ciuilem. Nam ratione poteſtatis ſpiritualis poſſunt diſponere circa temporalia, quando ita exigit finis ſpiritualis; quod eſt habere indirectè iuriſdictionem temporalem. Qua ex capite Pontifex tranſtulit Imperium, conſtituit electores cum facultate eligendi Imperatorem, priuauit Reges regno, & alios huiuſmodi actus exercuit circa temporalia; quia ita exigebat finis ſpiritualis; nam poteſtas ſpiritualis habet pro fine bonum ſpirituale communitatis, temporalis verò temporale. Ergo temporalis ſubditur ſpirituali, quia facultas ſubordinatur, ſicuti ſubordinantur fines. Bonum autem temporale ſubordinatur ſpirituali, ideòque temporale dependet à ſpirituali, ac proindè ſpiritualis poteſt ordinare temporalem, quando deficit, & ſupplere defectum ipſius. Ita Almain, *de libert. Eccleſ. cap.* 6. Caietan. *opuſc. de auctor. Pap. p.* 2. *cap.* 13. Victor. *de poteſt. Eccleſ. quæſt.* 6. Salas *de legib. diſp.* 7. *sect.* 7. Suarez *lib.* 3. *de legib. cap.* 6, alijque apud ipſos.

15 Huiuſmodi tamen pecuniam multatitiam, ſiue ex conſtitutionibus Synodalibus, ſiue ex præceptis, ſiue decretis Epiſcopi, vel Vicarii proueniat, excepto caſu paupertatis Epiſcopi locis piis applicandam eſſe, & non aliter, habemus ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. Et ita, vt pecunia teneri nequeat ab Ordinario, ſed debeat conſignari depoſitario mulctarum, creato cum idonea cautione de benè adminiſtrando, qui librum habeat, in quo diſtinctè expenſorum ac receptorum dictarum pœnarum deſcribat, qua die, quaue de cauſa fuerunt receptæ, vel erogatæ, neque eas ſoluat ſine expreſſo in ſcriptis mandato ab Ordinario ſubſcripto, quod, habita confeſſione eius, cui pecuniam ſoluit, conſeruabit. Ita declarauit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis, vt in Cauenſi 5. Octobris 1577. in Nicoterenſi 1. Aprilis 1596. in Catacenſi 16. Auguſti 1641. ac ſæpè alibi. Immò eo ipſo, quod exacta fuerit, debet Epiſcopus pijs locis aſſignare ita, vt non poſſit portionem aliquam etiam in minima parte Vicario pro ſua mercede limitare, & minùs Cameræ ſuæ Epiſcopali applicare, non obſtante contraria conſuetudine, vt ex Sac. Congregatione Concilii teſtantur Quat. *in Summ. v. Pœna pecuniaria* Sbroz. *de offic. Vicar. in addit. lib.* 2. *quæſt.* 143. Piaſec. *in pr. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 97. *in princ.* Gallet. *in marg. caſ. conſc. v. pœna cap.* quos cum aliis refert Barboſ. *de offic. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 107. *num.* 19. Deberque applicari cauſis, vel pauperibus, vel locis pijs diæceſis arbitrio Epiſcopi, vt in Vritania 21. Maii 1580. & in Motulenſi 21. Iunij 1605. & cæteris partibus ij præferri debent, qui ſunt in eodem loco, vbi exiſtunt, vel habitant delinquentes, vt in Tranenſi 25. Octobris 1588. & in Venuſina 21. Nouembris 1600. Præſertim verò Eccleſiæ, in quibus ſunt intitulati delinquentes, à quibus exigitur, ſi indigeant, vt in Aprutina 10. Aprilis 1615. Maximè pro fabrica, vt in Ricinatenſi 10. Iannarij 1594. Atque ita, vt ne quidem in ditione Eccleſiaſtica Sanctiſſimum ſepulchrum connumerandum ſit inter pia loca, quibus eleemoſynæ in genere factæ, ac mulctæ, ſeu pœnæ ex diſpoſitione Sac. Concilii Tridentini ſint aplicandæ, vt reſpondit S. Congregatio de propaganda fide 7. Auguſti 1637.

Vnde nec quidem Epiſcopus extra grauem ſuam pau- 16
pertatem, poteſt has pœnas applicare ſibi ipſi, neque fabricæ Cathedralis, neque ſuæ domus, neque Canonicorum, niſi illi à Sede Apoſtolica fuerit hoc ſpecialiter permiſſum ob paupertatem Eccleſiæ, vel quia ſit grauata penſionibus, vt ex eadem Sac. Congregatione ſuper Epiſcopis in Alerienſi 6. Auguſti 1601. in Nibienſi 12. Martij, in Syracuſana 19. Martij, in Caputaquenſi 31. Maij, in Meſſinenſi 2. Iulij, & 25. Octobris, in Lancianenſi 1. Octobris 1602. in eadem Meſſinenſi 18. Martij, 8. Aprilis & 4. Auguſti, in Mazarienſi 27. Octobris 1603. & S. Congregatio Concilij in Meſſanenſi 15. Martij 1636. Vndè non comprehenduntur in Spolio, vt declaratum in Hydruntina 23. Iulij 1655. Si tamen ſunt pœnitentiæ matrimoniales, non poſſunt mutari in pecuniarias, neque eas Sac. Congregatio ſolet alterare, vt in eadem Alerienſi 20. Auguſti 1602. & 14. Ianuarij 1603. quod ſi concedatur Epiſcopo applicatio harum pœnarum pro Epiſcopatu, & Sacrario, ſub nomine Epiſcopatus intelligitur Eccleſia cathedralis, palatium Epiſcopale, & omnes fabricæ, quibus Epiſcopus prouidere tenetur. Sub nomine verò Sacrarij non ſolum ſupellex, quæ inſeruit pro Eccleſia Cathedrali, ſed etiam quælibet alia neceſſaria pro alijs Eccleſijs, Oratorijs, vel Capellis ab ipſo Epiſcopatu, vel Cathedrali dependentibus, vt in Aſſiſienſi 17. Maii 1592. in Montiſpeluſii 17. Nouembris 1593.

Ac ita etiam, vt Epiſcopus nequeat applicare partem 17
pœnarum ſuo Fiſco, vel alteri officiali, vt declarauit S. Congregatio Concilii in Alexandrina 18. Ianuarii 1613. & in Cluſina 23. Nouembris 1640. quæ in Ianuen. 5. Iunii 1632. & in Firmana 1. Septembris 1633. cenſuit ex mulctis aſſignari non poſſe ſalarium Promotori fiſcali, vel executoribus, vel capellæ muſicorum, neque capellano carcerum, neque in refectionem ipſorum carcerum, neque pro expenſis mandati, ſeu lotionis pedum feriæ quintæ in Cœna Domini, neque in alios vſus, quantumuis pios, ſi ſpectent ad Epiſcopum.

CONSVLTATIO XVIII.

An ſub edicto, quòd omnes Confeſſarij ſeculares teneantur intereſſe diſputationi caſuum conſcientiæ, bis in menſe fieri ſolitæ ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio confeſſionis per menſem, poſſint comprehendi etiam Confeſſarij regulares?

Et an Canonicos, alioſque Sacerdotes ſub alia mitiori pœna compellere liceat ad intereſſendum dictæ diſputationi, ſtante quod pauciſſimi ſint Parochi, & Confeſſarij ſeculares, qui in præfato edicto comprehendantur?

RESpondeo. Quoad Canonicos, & alios Presbyte- 1
ros ſeculares confeſſores poſſe cogi; quod verò ad Regulares non poſſe cogi, niſi ſint Parochi. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilii in Vrbinatenſi 10. Martii 1663. Quippè Regulares, qui exercent curam animarum, tenentur interuenire collationibus caſuum conſcientiæ, & ad omnia alia, ad quæ tenentur curati ſeculares, S. Congreg. Epiſc. in *Vigeuanenſi* 7. Ianuarii 1586.

1586. in Lucenſi 4. Februarii 1602. in Senogallienſi 26. Auguſti 1616. & 13. Septembris 1641. ac 22. eiuſdem 1645. & 8. Octobris 1649. & 8. Ianuarii 1650. Ad quæ cogi poſſunt ab Epiſcopo, eadem S. Congr. in Paduana 13. Februarii 1604. etiamſi ſint ad nutum amouibiles. Et S. Congr. Concilii in Curienſi 5. Aprilis 1635. Et ideò ſi renuerint, poteſt Epiſcopus procedere contra ipſos Regulares Parochos, non autem contra eorum Superiores, eadem S. Congr. Concilij in Segubienſi 1. Aprilis 1656. Non tamen iidem Parochi regulares cogi poſſunt ad aſſiſtendum diuinis in Cathedrali, ne quidem in feſto Sancti Patroni, eadem Sac. Congreg. 1. Decembris 1626.

2 Probatur ex Concilio Trid, *ſeſſ.25. de Regul. cap.11.* vbi Regulares curam exercentes ſubſunt immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi. Idem penitus habetur ex conſtitutione Gregorii XV. *de Exemptor. priuil.* Vndè eadem Sacr. Congregatio 6. Maii 1634. declarauit, iuriſdictionem contra Regulares exemptos, curam animarum exercentes *in cap.1. ſeſſ.25. de reg.* conceſſam Epiſcopis, illis cumulatiuè competere, non autem priuatiuè quoad Superiores regulares. Secùs verò ſi curam huiuſmodi non habeant, licèt ſint ad confeſſiones audiendas approbati, eadem S. Congr. in Paduana, & Andrienſi 6. Aprilis 1629. Nam ſunt exempti à iuriſdictione Epiſcopi, & reſpectu Regularium ſolùm ſpectat ad Epiſcopum facultas eos examinandi, atque idoneos declarandi. Quare ſi ſemel eos iudicat idoneos, functus eſt munere ſuo, & Regulares exercebunt munus confeſſarii, tanquam miniſtri Sedis Apoſtolicæ. Præterea Regulares tenentur ſuam lectionem Sacræ Scripturæ, vel caſuum conſcientiæ bis in hebdomada præſcriptis diebus in ſingulis Monaſteriis, & Conuentibus habere, ad quam fratres omnes conuenire debent iuxta decreta Clementis VIII. *pro reformatione Regul.* quo verò ad alios Canonicos, & Sacerdotes non confeſſores eos hortari debent Epiſcopi, non cogere, vt alibi diximus.

CONSVLTATIO XIX.

1 *An Epiſcopus iuxta Conſtitutionem Gregorianam poſſit compellere Syndicos, & Miniſtros Monaſterij Monialium Regularibus ſubiecti, ad exhibendos libros receptorum, & expenſorum dicti Monaſterij pro redditione rationis adminiſtrationis bonorum illius, etiam ſine præſentia Miniſtri prouincialis, cui ſubeſt dictum Monaſterium, quatenus interpellatus recuſet intereſſe?*

2 *An competat Epiſcopis facultas ex decreto S. Concilij cap. 9. ſeſſ. 22. de refor. circa exigendas rationes ab Adminiſtratoribus, quatenus debitores comperti fuerint, ad reliquatum ſoluendum iuris remedijs cogendi?*

3 *Nec non etiam ad effectum in ipſos Adminiſtratores, quatenus fraudulenter adminiſtrauerint criminali iudicio animaduertendi?*

1 Reſpondeo ad primum, poſſe compellere. Ita Sac. Congregatio Concilii in Foro Sempronienſi 11. Martii 1662. Et in Vrbinatenſi 10. Martii 1663. *ad cap.9. ſeſſ.22. de reform.*

2 Ad 2. & 3. cenſeo, affirmatiuè reſpondendum; quia cum Sac. Concilium *loc. cit.* non præſcribat formam aliquam illos cogendi, cenſetur eam reliquiſſe diſpoſitioni iuris communis.

CONSVLTATIO XX.

An Epiſcopus claudere poſſit feneſtras, ac erigere murum viridarij Regularium, quia ſupereminent Monaſterio Monialium, quas ipſi Regulares inſpiciunt?

Reſpondeo, poſſe prouidere ſumptibus, cui de iure. Ita Sac. Congregatio Concilii in Vrbinatenſi 10. Martii 1663. *ad cap.5. ſeſſ.25. de regul.* vbi omnia, quæ ad conſeruationem clauſuræ pertinent, Ordinario committuntur. Et ideò pro opportuno remedio poteſt Epiſcopus extollere murum viridarii Regularium, & claudere feneſtras, ſaltem vitreis ſpeculis, ſi non reſpondent in Clauſuram, itaut non poſſint aperiri. Feneſtræ verò aliorum particularium reſpondentes in clauſuram Monialium claudendas eſſe cenſuit Sac. Congreg. Epiſcop. in Mediolanenſi 15. Ianuarii 1603. Ita etiam feneſtræ omnes, & quæuis alia foramina Regularium reſpicientia in hortum, & clauſuram Monialium omninò claudenda ſunt, eadem S. Congr. in Amerina 23. Decembris 1603. & Neapolitana 2. Decembris 1639. Nulloque modo debent eſſe in Monaſteriis Monialium, eadem S. Congr. in Lycienſi 28. Februarii 1605. Neque à feneſtris Campanilis alicuius Eccleſiæ vicinæ, eadem S. Congreg. in Portogallenſi 16. Aprilis 1605. Ideòque pleno muro claudi debet, eadem S. Congr. in Aquilana 31. Iulii 1612. 1

Vndè non eſt permittendum, quod quis ædificium attollat, ſi per id proſpectum in Monaſterium ſit habiturus, eadem S. Congr. in Interamnenſi 15. Maii 1612. & in Barenſi 18. Febr. 1617. Demoliendæque ſunt manſiones fabricatæ in viculo intermedio, ac claudendum ambulacrum, quod à tecto Monaſterii imminet prædominans, eadem Sac. Congr. in Aſſiſienſi 11. Iulii 1653. Nec tolerandum, quod propter vicinitatem, & correſpondentiam feneſtrarum, Moniales poſſint videre vicinos, vel videri, eadem Sac. Congr. in Neocaſtrenſi 16. Auguſti 1594. & in Parmenſi 28. Nouembris 1636. Ac prohibendus illis eſt ſub grauibus pœnis vſus conſpicilli tabulati, ſiue teleſcopij, vulgò *l'Occhialone*, eadem S. Congreg. in Anconitana 1. Octobris 1627. 3

CONSVLTATIO XXI.

Miſcellanea.

1 *Legatum orandi in Miſſis pro anima teſtatoris an ſpectet ad presbyteros, vel ad fabricam Eccleſiæ, cui auctoritate Apoſtolica ſunt applicata omnia legata pia, non habentia onus Miſſarum?*

2 *Scholaſtria an requirat doctoratum?*

3 *Cappellaniæ conſtituta pro ſecularibus, nolentibus illas propter fructuum tenuitatem acceptare, an conſentientibus hæredibus, & Epiſcopo, poſſint transferri ad Regulares, qui, ſtante reductione Miſſarum ab illis obtenta, ſunt parati eas acceptare, & oneribus ſatisfacere?*

4 *Epiſcopus rogatus à teſtatore pro aſſiſtentia, & declaratione eius teſtamenti, an poſſit mandare executoribus, vt pecunias non poſſint inueſtire in cenſibus ordinatis à teſtatore abſque ſua approbatione?*

5 *An Canonici habentes indultum non reſidendi per duos menſes, gaudeant diſtributionibus quotidianis, ſi redditus pro maiori parte conſiſtant in diſtributionibus?*

6 *An Primicerius debeat cantum perdiſcere?*

7 *An Canonici ſupranumerarij admiſſi ad honores,*

res, emolumenta, & praeminentias Canonicorum numerariorum, teneantur ad expenſas Eccleſiæ?

1 AD 1. Videtur ſpectare ad presbyteros, qui habent onus orandi in Miſſis ex reg. *Quo ſentit. de reg. iur. in 6.* & legatum relictum Canonicis, non communicatur Eccleſijs, Gloſ. *in cap. Requiſiti 15. de teſtam. & in cap. Per exemptionem de priuil. in 6.* Maximè cum facultas adimendi legata ſit odioſa, atque adeò ſtrictè intelligenda, Rot. coram Panzirolo in Faucotina Legatorum 23. Ianuarii 1637. Peregrin. *de fideicom. ar. 18. num. 29.* Vincent. de Franch. *dec. 169. num. 15.* Et in dubio, ſi non conſtet, cui ſit relictum legatum, hæres debet eligere, & declarare, *cap. Quoniam*, vbi Abb. *de offic. deleg.*

2 Verùm cenſeo, ſpectare ad fabricam. Nam verba priuilegii intelligenda ſunt in propria ſignificatione, *l. non aliter, ff. de leg. 3.* Etiamſi agatur de præiudicio tertii, Surd. *conſ. 140. num. 63.* Dec. *conſ. 113. num. 6.* Præſertim quia mens illud concedentis eſt, quod legata pia, non habentia onus Miſſarum, cenſeantur applicata fabricæ prædictæ, *l. non omnis, ff. ſi cert. pet.*

3 Ad 2. Eſt conferenda Doctori, vel licentiato, aliàs prouiſio eſt nulla. Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de refor. cap. 18.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg. 60. num. 62. p. 3.*

4 Ad 3. Affirmatiuè ex Trid. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 8.* vbi diſponitur translationem eſſe faciendam ad vſus pios, inſtitutioni proximos, maximè accedente conſenſu hæredum, & auctoritate Ordinarii, qui poſſunt eligere, & declarare voluntatem teſtatoris, Gloſ. *in cap. Quoniam, de off. deleg.* vbi etiam Abb. Cùm non ſolùm Capellaniæ, ſed etiam beneficia ſecularia poſſint in Regulares transferri, ſtante neceſſitate, *cap. Inter quatuor de relig. domib.* Garz. *p. 7. cap. 10. nu. 16.* Azor. *p. 2. lib. 3. cap. 26. q. 5.* Abb. *cap. 1. de Capel. Monach. ex cap. Relatum, ne Cler. vel Monach.*

5 Ad 4. Etiam affirmatiuè ex Trid. *ſeſſ. 22. cap. 8. Clem. quia contingit de relig. dom. cap. Tum, & cap. Ioannes de teſtam.* Cum Epiſcopi ſint executores omnium piarum diſpoſitionum, Rot. coram Coccino 28. Iunii 1631. Et in dubio ad ipſos ſit recurrendum, *l. 1. ff. de leg. 2. l. fin. §. Sed ſi quis, C. communia de leg.* Afflict. *dec. 371. num. 10.* accedente præſertim voluntate teſtatoris, Dec. *in l. In perſonam, §. generaliter*, vbi Cagnol. *ff. de reg. iur.* Bart. *in l. 1. col. 2. ff. de ſolut.* Quinimmò poſſunt compellere executores teſtamentorum ad eorundem executionem, dato, quod teſtator id Epiſcopis interdixerit, *d. cap. Tua, de teſtam.* quia præordinatio Eccleſiarum, & locorum piorum eſt officium proprium Epiſcopi, Rot. in Comenſi iuris conferendi coram Ghiſlerio 8. Iunii 1637. Et voluntas teſtatoris non prædominatur, niſi ſit legitima, *l. Cum quæſtio in fin. ff. de leg.* quia priuata diſpoſitio non poteſt diſpoſitionem legis immutare, *l. nemo poteſt, ff. de leg. 1.*

6 Ad 5. Negatiuè reſpondet Honor. III. *in cap. Licèt, de præb.* cum diſtributiones debeantur tantùm intereſſentibus horis Canonicis, & concinit *cap. De cætero, de Cler. non reſid.*

7 Poſito tamen, quod præbendæ non ſint diſtinctæ, poteſt demi tertia pars, Ricc. *in prax. reſol. 70. num. 3.* Alioquin gratia eſſet inanis. Non comprehenduntur tamen inter diſtributiones mortuaria, & alia, quæ in dies diuiduntur, Rot. coram Merlin. *p. 6. dec. 59. num. 3.* & coram Veroſpio *d. p. 6. dec. 32. n. 7. recent.* & declarauit S. Congregatio Concilii per hæc verba.

8 *In Eccleſia Anagnina Canonici nullas habent præbendas diſtinctas, ſed tantùm diſtributiones quotidianas, quæ dantur intereſſentibus tantùm, & partim ſunt certæ, vt illa, quæ ex redditibus Eccleſiæ colliguntur, partim incertæ, vt mortuaria, & alia ſimilia. Dubitatum fuit, an Canonico abſenti ex cauſa ſtudiorum, obtenta licentia, debeantur hæ diſtributiones?*

9 *Sacra &c. cenſuit, exceptis illis quotidianis diſtributionibus, quæ tantummodo inter eos diuidi ſolent, qui ſacris interſunt, reliquas deberi iis, qui obtenta legitima licentia abſunt cauſa ſtudiorum 15. Kal. Maij 1568.*

Ad 6. Affirmatiuè; quia dicitur primus cantor, & eius officium eſt præcanere, & alios docere in cantu, *cap. Perlectis §. ad Primicerium d. 25. cap. vn. de offic. Primic.* Quippè qui non conſonat, nec concinit, nec cantor, nec concentor eſt, inquit D. Iſidor. *lib. 7. ethym. cap. 12.* relatus *in can. Clero, §. Cantor autem* at. *d.* Immò, & Canonici tenentur addiſcere Cantum, Garz. *p. 3. cap. 2. num. 113. de benef.* Nauar. *de orat. cap. 10. num. 47. & cap. 21. ad fin.* Azor. *p. 2. lib. 3. cap. 16. q. 1.* Aliàs non debent admitti, & ſi fuerint admiſſi, Epiſcopus eos cogere poteſt ad illum ediſcendum, etiam per ſubtractionem fructuum, S. Congr. in Trapienſi 9. Maii 1620. & alibi ſæpiùs. Niſi eſſent multum ſenes, eadem S. Congr. in Vlterarienſi 9. Ianuarii 1602. cum charitate tamen, vndè ante ſequeſtrum debent præfigi quatuor, vel ſex menſes ad illum ediſcendum, eadem S. Congr. in Caſtellanetenſi 10. Septembris 1590. & in Caſſanen. 6. Aprilis 1596. Et Canonici examinari debent ab Epiſcopo, licèt inſtitutio ſpectet ad Abbatem, vel alium inferiorem, S. Congr. Concilii 17. Septembris 1616.

Ad 7. Affirmat Paulus Iuriſconſultus *in l. ſecundùm* 10
naturam, ff. de reg. iur. Iuſtin. *in l. vn. §. pro ſecundo in fin. C. de cadu. toll.* Gregor. XV. *dec. 263.* dicens, Canonicos teneri contribuere etiam pro litibus, quando reſpiciunt vtilitatem, & commodum Eccleſiæ, vbi Add. latiùs.

CONSVLTATIO XXII.

1 *De Epiſcopo ſuffraganeo, qui in ſuum Metropolitanum ſententiam excommunicationis protulit?*

2 *Qui non paruit reiteratis mandatis eiuſdem Metropolitani circa tranſportationem actorum, quam ob cauſam fuit ab eo interdictus ab Eccleſia, & ſucceſſiuè excommunicatus ob contumaciam.*

3 *Qui Cedulones eiuſdem Metropolitani lacerauit, & in illum ſuos cedulones publicauit.*

QVod ad primum attinet, iniungendum eſt Epiſco- 1
po ſuffraganeo, vt circumſcribat, & aboleſcat ex actis ſuæ Curiæ excommunicationis ſententiam, quam inconſultis motibus aduerſus ſuum Metropolitanum protulit, & de huiuſmodi circumſcriptione reuerentibus verbis illum certiorem reddat. Nam certiſſimi iuris eſt, quod Epiſcopi ſuffraganei ſunt ſub Metropolitano, eique debet, tanquam Patri, & Paſtori debitam obedientiam, ac pium deuotionis reſpectum exhibere, Quaran. *in Sum. Bull. v. Archiepiſcopi Auctoritas num. 6.* Vbi quod etiam in literis Apoſtolicis, quæ diriguntur ſuffraganeis inter alia hæc habentur: *Mandantes quatenus eidem Archiepiſcopo, tanquam membrum capiti obſequentes, ei exhibeatis obedientiam, & reuerentiam debitas; & deuotas.* Et inferiores ratione iuriſdictionis dicuntur ſuffraganei reſpectu Metropolitani, *cap. Inferior d. 21.* Alphonſ. de Leon *de cenſur. reſol. 2.* ſub initio; inferior autem nequit ligare Superiorem, *d. cap. Inferior cum ſeq. cap. Cum inferior, de maior. & obed.* Sicuti etiam eſt iuris minimè dubii, quod in Patriarchas, & Archiepiſcopos ſolus Summus Pontifex iuriſdictionem habet, *cap. fin. 22. d.* Innoc. *in d. cap. Cum inferior,* Clar. *in pr. crim. q. 35.* Nec vllo caſu in Archiepiſcopum Metropolitanum poteſt Epiſcopus ſuffraganeus actum iuriſdictionis exercere, etiamſi Archiepiſcopus in diœceſi ſuffraganei notoriè delinqueret; non ſolùm quia eſt maior ſuffraganeo ſuo, ſed etiam quia, quando eſt in diœceſi ſui ſuffraganei, dicitur eſſe intra terminos ſuæ iuriſdictionis, & intra ſuam Prouinciam, Bald. poſt Innoc. *in d. cap. Cum inferior de maior. & obed. in princ.* & Abb. *ibid.* poſt *num. 1.* Imol. *num. 11.* & Socin. *num. 19.* & *in cap. Poſtulaſti num. 8. & 9. de for. comp.* Laurent. *tr. de iudic. ſuſpect. cap. 4. num. 34.* Et proindè dum dictus

Epiſco-

Epiſcopus præſumpſit per publicos cedolones excommunicare proprium Metropolitanum, dignitatem Metropoliticam deprimendo, & iura Summi Pontificis, ad quem ſolum ſpectat cognoſcere Archiepiſcopos, vſurpando, vtique non videtur huiuſmodi facinus in ſcripturam redactum aliter quàm contraria ſcriptura purgari, tam reſpectu retractationis, & abſolutionis, quàm declarationis pœnitentiæ geſtorum ex regula, quod temerè, & defacto facta contrario imperio reuocari debent, & quod per ea, per quæ quis peccauit, debet corrigi, & coerceri.

2 Neque poteſt Epiſcopus Suffraganeus prætexere ſuum facinus ex Gregoriana; quia illa nullam tribuit poteſtatem Epiſcopis contra Archiepiſcopos, eiuſque verba circa poteſtatem conceſſam Epiſcopis in concernentibus redintegrationem Iuriſdictionis Eccleſiæ, ſunt directa in laicos quacumque dignitate fulgentes, non in Prælatos Eccleſiaſticos.

3 Ad 2. Prouidendum eſt, vt Epiſcopus petat à ſuo Metropolitano abſolutionem à cenſuris in ipſum ab eo prolatis eas ob cauſas; quia poteſt Archiepiſcopus in caſu inobedientiæ, & impedimenti præſtiti ſuæ iuriſdictioni Epiſcopum, ſuum ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, *cap.2.§.fin. de offic. Ord. in 6. cap. Venerabili*, vbi Abb. *de ſent. excom.* Quarant. *vbi ſupra n.8.* Genuen. *in prax. cap.88. n.6.* Maximè quia id tendit ad purgationem violatæ obedientiæ inferiorum erga ſuperiores, qua ſublata, actum eſt de Eccleſiaſtica diſciplina.

4 Ad 3. Pro redintegratione dignitatis Archiepiſcopalis, & pro crimine in vſurpando iuriſdictionem, ac publicando cedulones contra Archiepiſcopum, immediatè ſubiectum Summo Pontifici, conſulo non ſolùm aliqua animaduerſione Epiſcopum dignum eſſe, prout in vna Montis Politiani ſeuerè actum fuit cum Epiſcopo, & in vna Tarentina cum Epiſcopo Vritano, ex quo ille publicauerat cedulones contra ſubcollectorem Apoſtolicum exemptum, & iſte contra Archiepiſcopum Tarentinum, nec non in vna Liparenſi contra Auditorem generalem Nunciaturæ, qui deuenerat ad cenſuras contra Epiſcopum, & eum Vicario cuiuſdam Suffraganei, qui auſus fuerat excommunicare Vicarium Archiepiſcopi, ſui Superioris, de quo teſtatur Alphonſ. de Leon *loc. cit. recol. 2. num. 301.* Sed etiam obtinendam eſſe ab ipſo Epiſcopo abſolutionem à cenſuris contra vſurpantes iuriſdictionem in exemptos, ab ordinaria iuriſdictione inflictis in Tridentina *ſeſſ.22. de reform. cap.11.* & in Bulla Cœnæ Domini *cap.20.* Et moneo, ne Epiſcopi, vel Archiepiſcopi ſuis cenſuris, atque edictis facilè ſuam cauſam præcipiti furore corrumpant. Vapor quoque in nubibus preſſus exclamat, & timidiſſimis feris ſua arma neceſſitas oſtendit. Et mihi fides, ſi permiſiſſent aliqui iracundiæ ſuæ tempus, ſi diù libraſſent fulmen excommunicationis, quod immaturis nubibus emiſerunt, forſitan mitigari cruda imperia potuiſſent, & lites miſerrimæ per alterius partis infamiam conſtitutæ non eſſent, de qua re ſunt cedro digna Sac. Concilij Tridentini verba *ſeſſ.25. cap.3. de refor.* & præ oculis ſemper habenda. *Quamuis excommunicationis gladius neruus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valdè ſalutaris, ſobriè tamen, magnaque circumſpectione exercendus eſt, cum experientia doceat, ſi temerè, aut leuibus ex cauſis incutiatur magis contemni, quàm formidari, & perniciem potiùs parere, quàm ſalutem.*

CONSVLTATIO XXIII.

An Legatum relictum pro reſidentia Capellani in Choro, poſſit commutari in celebrationem Miſſarum? Vbi de non celebrandis Miſſis de requiem in duplicibus, exceptis anniuerſarijs ex diſpoſitione teſtatorum relictis, de altaribus priuilegiatis tam perpetuis, quàm temporaneis.

1 AFfirmatiuè ex traditis per Lambert. *de iurepatr. lib. 1. p.1. q.9. ar.1. num.75. n.9. & ſeqq.* vbi in ſpecie de onere, & obligatione reſidendi, & *n.*188. vbi in genere de mutatione ſtatus, ac onerum in fundatione beneficii appoſitorum, & *n.*202. vbi de fundatore, qui ſibi facultatem commutandi reſeruauit in fundatione, & *n.*227. vbi etiam de hærede ac ſucceſſore illius, qui huiuſmodi facultatem ſibi, & ſuis hæredibus, ac ſucceſſoribus in fundatione reſeruatam eſſe voluit. Ratio autem eſt, quia Miſſarum celebratio eſt excellentior Chori aſſiſtentia, Garz. *de benef. p.7. cap.1. n.126.* Vbi quod meliùs eſt tollere reſidentiam perſonalem, quàm reducere Miſſas in caſu, quo vnum, aut alterum eſſet faciendum; quod etiam tenet poſt eum Monet. *de commut. vlt. vol. cap.10. q.5. n.356. & cap.11. n.117. & 335.*

2 Cum Alexander Papa VII. dubia in diuerſis Mundi partibus occaſione decreti Congregationis S. Rituum die 5. Auguſti 1662. emanati, & ab ipſo Alexandro approbati, de non celebrandis Miſſis defunctorum in feſtis ritus duplicis, exorta dirimere cupiens, aliud eiuſdem S. Congregationis decretum in vna Nouarienſi die 22. Nouembris 1664. editum approbauerit, quo declaratum fuerat, Anniuerſaria, & Miſſas defunctorum cantu ex diſpoſitione teſtatorum quotannis recurrente ipſorum obitus die celebrandas, tametſi dies obitus huiuſmodi in feſtum ritus duplicis maiori incideret, non comprehendi in primo dicto decreto.

3 Ac vlteriùs quoad altaria priuilegio Apoſtolico pro animabus fidelium defunctorum in perpetuum decorata, & in quibus proinde quotidiè etiam in feſtis ritus duplicis, celebrandæ eſſent Miſſæ defunctorum ex obligatione, declarauerit per celebrationem Miſſarum de feſto currenti ſatisfieri iniunctis obligationibus, & Indulgentias per eiuſmodi priuilegia Apoſtolica conceſſas animabus fidelium defunctorum in purgatorio exiſtentibus ſuffragari perinde ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ defunctorum ad formam dictorum priuilegiorum, & aliàs prout in eiuſdem Alexandri literis deſuper in forma Breuis die 22. Ianuarij 1667. expeditis, vberiùs continetur.

4 Cumque deinde etiam dubitaretur, vtrùm dictarum litterarum diſpoſitio quoad altaria pariter quidem priuilegiata, ſed non in perpetuum, nec pro omnibus hebdomadæ diebus, & ad quæ Miſſæ non ex obligatione, ſed ex ſola fidelium deuotione celebrantur, locum habeat, Clemens Papa IX. dubitationes huiuſmodi dirimere pariter, atque decidere cupiens, declarationem à memorato Alexandro, ſicut præmittitur editam, ad altaria, vt præfertur, non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud breuius, vel longius tempus, ac non omnibus, ſed aliquo, vel aliquibus tantùm hebdomadæ diebus, nunc & in futurum quandocumque priuilegiata, authoritate Apoſtolica extendit. Et proindè, vt Miſſæ, quæ ibidem de feſto currenti, in quo Miſſæ defunctorum celebrari non poſſint, ſiue ex obligatione, ſiue ex ſola fidelium deuotione celebrabuntur, ſuffragentur ita, vt animæ Chriſti fidelium, pro quibus celebratæ fuerint, Indulgentias per priuilegia huiuſmodi conceſſas conſequantur in omnibus, & per omnia perindè ac ſi Miſſæ defunctorum ad formam eorumdem priuilegiorum celebratæ fuiſſent, auctoritate Apoſtolica conceſſit, ac indulſit 23. Septembris 1669. Pontificatus ſui anno tertio. Quare de hac re non eſt ampliùs dubitandum, pro dubitaui *tom.2.* Atque ita conſultum rationibus Sanctorum, & animarum in purgatorio exiſtentium.

CONSVLTATIO XXIV.

An valeat Matrimonium contractum coram Parocho prima tantùm tonſura initiato, & intra annum ad Sacerdotium non promoto?

1 IN cap. *Cum in cunctis, de elect.* ſtatutum eſt ab Alexandro III. vt ad inferiora miniſteria ab Epiſcopatu, vt Decani, & Archidiaconi, & alia curam animarum habentia, & etiam ad Parochias non eligantur, niſi qui vigeſimum quintum annum attigerint, aliàs eligens puniutur, vt ibi.

2 In eodem textu ſtatutum eſt, vt ſupradicti prouiſi de beneficio curam animarum habente, ſi admoniti non receperint ordinem ſuo beneficio competentem temporibus legitimis, priuentur dicto beneficio, & alijs conferatur, omni appellatione remota.

3 Gregorius verò X. *in cap. Licèt canon, de elect. in 6.* ad remouendam negligentiam ſupradictorum beneficiatorum, ſtatuit, vt Parochiales Eccleſiæ non poſſint validè conferri, niſi ijs, qui attigerint vigeſimum quintum annum, qui intra annum à die commiſſi ſibi regiminis ſe faciant ad Sacerdotium promoueri. Quod ſi promoti non fuerint intra annum, ipſo iure ſint priuati parochia, etiam nulla præuia monitione.

4 De hac re agunt, illamque explicant Gonzal. *gloſ.* 15. *num.* 47. Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 4. *à num.* 1. Sanchez *conſil. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 22. notandumque, quod hæc pœna poſterior habet locum ſolùm in Parochis, non autem Decanis, Archidiaconis, & alijs curam animarum habentibus, Garz. *num.* 10. Sanchez *num.* 6. qui ait, nomine Parochiæ non intelligi curam cum dignitate.

5 An autem hæc pœna priuationis parochiæ obliget in foro conſcientiæ ante ſententiam, reſpondetur affirmatiuè cum Nauar. *cap.* 25. *num.* 118. Rebuff. *in prax. tit. de non promot. num.* 72. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 101. *in fin.* Sanch. *loc. cit. num.* 1. & communem ait Garz. *p.* 11. *cap.* 10. *num.* 28. quia non eſt pœna, ſed conditio reſolutiua; Quamuis negatiuam teneant Henriquez *lib.* 10. *cap.* 23. §. *vlt. in fin.* Zerol. *p.* 1. *v.* Beneficium §. 4. *dic.* 4. Saagun *in cap. fin. de ſequeſt. poſſ. num.* 81. Mulan. *p.* 1. *tit.* 1. *quæſt.* 9.

6 Atque ex his videtur reſpondendum dubitationi propoſitæ, nempè Matrimonium huiuſmodi non valere.

7 At nihilominùs valere cenſuit S. Congregatio Concilij ſub die 12. Martij 1593. & in Marianenſi 24. Martij 1653. Nam, licèt huiuſmodi beneficium per non promotionem ad Sacerdotium intra annum poſſit per alterum impetrari, poſſeſſio tamen in conſcientia non vacat, donec ſpolietur; vndè huiuſmodi vacatio operatur tantùm, quoad vacationem poſſeſſionis, adeò vt, ſi non ordinatus adhuc retineat poſſeſſionem beneficij, non poterit alter de beneficio prouiſus capere poſſeſſionem, niſi vel non ordinatus conſentiat, vel primum ab eo auferatur poſſeſſio auctoritate Iudicis, Innoc. *in cap. Cum noſtris, col.* 1. & Imol. *num.* 33. *de conceſ. præb.* Idem Innoc. *in cap. Accepta, verſ. alijs autem*, vbi Abb. *de reſtit. ſpol.* quam tamen poſſeſſionem tradere poteſt Iudex, non citato, neque aliàs vocato eo, qui poſt recuſationem, vel priuationem detinet beneficij poſſeſſionem, cum de eius non iure notoriè conſtet, Innoc. *in d. cap. Accepta*, ibique Abb. & reliqui, Roman. *conſ.* 499. *num.* 5. Ferret. *conſ.* 181. *num.* 5. *& conſ.* 188. *num.* 3.

CONSVLTATIO XXV.

An rectè, prudenter, & laude dignum faciant, qui in, vel extra Eccleſias, Monaſteria, Hoſpitalia &c. à ſe fundata, arma ſua gentilitia poni curant?

ET quidem id laudabiliter, & non præter rationem fieri ex ſequentibus pateſcere videtur. 1

Primùm enim multi ex Iuriſconſultis apertè ſcribunt, in opere cuiuſpiam impenſis, ac liberalitate facto, ſeu constructo arma eius licitè affigi, atque apponi poſſe per textum *in l. fin. in fin. C. de Stat.* notat Alberic. *in l. Legatum* per textum illuſtrem *in fin. ff. de adminiſtr. rer. ad Ciuit. pertin.* Nec ſolùm habenti proprietatem in aliqua re arma ſua pingere licèt, ſed etiam vſufructuario in re, in qua habet vſumfructum, *l. æquiſſimum*, §. *ſed ſi adeum vſusfructus legatus ſit, Nerua filius, & lumina immittere eum poſſe ait, ſed & colores, & picturas, & marmora poterit, & ſigilla, & ſi quid ad domus ornatum pertinet, ff. de vſufruct.* & notat *ibi*, Angel. de Peruſ. & Flor. quia per hoc non efficitur deterior conditio rei, neque mutatur eius ſubſtantia, quoniam aliàs ſecùs eſſet, *l. monumentum, C. de relig. & l. rep.* §. *rei mutatione, ff. quib. mod. vſusfructus, vel vſus amit.* 2

Deindè, quod inſignia etiam in ipſis Templis collocare liceat, non ineleganter firmare videtur Chaſſan. *in catal. glor. mund. p.* 1. *conſid.* 13. vbi dicit, donantem, ſeu legantem pecuniam, vt fiat aliquod opus, puta Templum, ædes ſacræ, hoſpitale, imagines &c. nomen, vel arma ſua in ijſdem inſcribere, ponere, ſeu dipingere poſſe, nec debere abradi, ſeu deleri, etiam vt alteriùs arma ponantur, textus *in l. qui in liberalitate in princ. & fin. ff. de oper. publ.* 3

Nam ad Iudicis pertinet officium tueri memoriam defunctorum, *l. quintus*, §. *Pomponius, ff. de arm. leg.* Per armorum inſignia denotatur, & conſeruatur familia domus eius circa diuinum cultum, quæ per impreſſionem aliorum armorum confunderetur, & in modico tempore ignorare poſſet, quis dictam Eccleſiam, ſeu Capellam fundauerit, vel quæ domus, & ſic non conſeruaretur agnationis dignitas, quæ debet eſſe ſalua, *l.* 1. §. 1. *ff. de liber. agnoſc.* Per ſigna enim cognoſcuntur ſignata, *cap. In nouellis, de iudic.* Et proptereà armorum alienorum impreſſio eſt prohibita in alienis rebus, *l.* 1. *C. vt nemini liceat, & l. Baſilicam, C. de non. oper. nunc.* Et quando finiretur familia, vt quia nullus de domo ſupereſſet, tunc non debet extingui memoria, ſed extendi per aſpectum ædificiorum Templi Dei, & ſimilia, Marth. *de iuriſd. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 28. *in fin.* Hinc etiam poſt Petrum à Plaza *in epit. delict. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 17. tradit Schrader. *de feud. p.* 9. *cap.* 4. *num.* 24. eum, qui ſtatuas, imagines, vel inſignia alicuius concutit, delet, conflat, vel aliter violat, illum cuius eſt hæc ſtatua, imago, vel inſignia, & iniuria afficere, & iniuriarum ab eo conueniri poſſe. Sic etiam inſignia Domini deſtruentem feudo priuari, Roſenthal *de feud. cap.* 10. *quæſt.* 37. *num.* 29. eo caſu admittit, ſi doloſè, & ſine cauſa id ab eo factum ſit. 4

Tertiò ab hac opinione aliena non eſt traditio Doctorum aſſerentium, obligari quem poſſe non ſolùm ex contractu, *l. ex hoc iure*, §. *fin. de donat.* ſed etiam ex teſtamento, vt ſi quis inſtitutus ſit hæres ſub conditione, vt nomen, & arma teſtatoris deferat, *l. facta* 63. §. *Si vero nominis, ff. ad Trebel.* quod exquiſitè exornat Anton. Theſaur. *dec. vlt. per tot.* vbi initio teſtatur, iſtam conditionem in inſtitutionibus, & ſubſtitutionibus extraneorum in Hiſpania frequentem eſſe, & in Curiis iudiciorum multùm agitari per Doctores, ibi per eum copioſè allegatos, & *num.* 15. apertè tradit, eo modo inſtitutum hæredum grauari etiam poſſe, vt teneatur arma teſtatoris pingi facere etiam in domo, vel Capella, vt per Io. de Anan. *conſ.* 86. *col. fin.* & ibi Bolog. *in addit.* Anchar. 5

*conſ.*113. & latiùs per Michael. Palaez *in tract. maior. par.*2. *quæſt.*8. *num.* 4. & Molin. *de primog. lib.*2. *cap.*14. *in fine*.

5 Quartò, nemo facilè inficias ibit, eum, qui Eccleſiam ædificauit, aut ſacellum exòrnauit, expertem reprehenſionis eſſe, etiam ſi dicat: Hæc à me Eccleſia, hoc ſacellum ſumptibus meis ædificatum eſt; quid obſtat, quo minùs idem poſſit ſcribere? Et ſi poteſt nomen ſuum, aut familiæ, quæ Eccleſiam dotauit in memoriam adſcribere, cur ei non licebit ſignificatione ſigni proprij idem efficere? Cum præſertim ipſa ſcriptione contineatur, & nomen, & cognomen, & vniuerſa perfecti operis hiſtoria, inſigne verò Auctoris tantùm familiam ſignificet per iura ſuperiùs adducta.

6 Quintò videmus hunc ſacris locis apponendorum inſignium morem nedum ætate noſtra, ſed etiam priſcis ſeculis ante Saluatorem noſtrum in terris natum in vſu fuiſſe, vt habetur *Mac.*13. ibi: *Ædificauit Simon ſuper ſepulchrum fratris ſui, & fratrum ædificium altum viſu lapide polito retro, & ante, & ſtatuit ſeptem pyramides vnam contra vnam patri, & matri, & quatuor fratribus, & his circumpoſuit columnas magnas, & ſuper columnas arma ad memoriam æternam, & iuxta arma naues ſculptas, quæ viderentur ab hominibus nauigantibus mare*. Et 1. *Reg.*31. ibi: *Poſuerunt Philiſtæi arma Saulis interfecti in Templo Aſtaroth, corpus verò eius ſuſpenderunt in muro Bethſan*. Et hunc mo-
11 rem etiam hodiè ſeruamus, vt ſepulchris arma, & inſignia defunctorum, nomen & familiam referentia, affigantur, Theſaur. *d. dec. vlt. n.*34.

7 Sextò, ſi licitum, vel potiùs quandoque neceſſarium eſt, in ſedilibus, ſcamnis, & ſcabellis Templorum ſignum fieri, ne loco moueantur, vel aliorum vſui pateant per traditionem Menoch. *de recup. remed.*15. *num.* 47. ea ratione, quod ſicut Patronus ex gratia habet in Eccleſia Ius Patronatus, *cap. Quoniam, de iurepatr.* Sic ei ex gratia concedatur habere ſedem in Eccleſia, honoris cauſa, vt tradunt Hoſtienſ. & Abb. *in cap. Abolenda, de ſepult.* Cur non idem permiſſum eſſe cenſeatur in parietibus, portis, aut turribus Eccleſiarum?

8 Septimò non abhorret ab hac ſententia, quod Saluator noſter in Euangelio præceperit, vt facta noſtra omnibus pateant, omnibus cognita ſint, luceantque opera noſtra coram hominibus, vt exemplo, & quaſi cohortatione quadam alios in viam rectam ducamus, *Matth. cap.*5. Vt igitur facta per aliquem Eccleſiæ ædificatio, altaris conſtructio, vel cuiuſuis rei ad ſacros vſus deſtinata donatio alijs etiam innoteſcat, iiſque ad ſimilia facienda incitentur, eius rei admonitoria, & incitantia inſignia in Eccleſijs ponere vtique licitum eſſe videtur.

9 Conſequitur, quod eam maximè ob cauſam fundatorum imagines in Templis poni debeant, vt faciliùs homines adducantur, vt in Eccleſias liberalitatem exerceant, eaſque altaribus, picturis, & reliquo veſtium, & rerum apparatu inſtruant, quæ parua impenſa comparari non poſſunt, cum intelligant in eiſdem Eccleſiis monumentum aliquod nominis ſui perpetuum relinqui poſſe, & hoc non leue eſt incitamentum apud animos hominum, qui cum videant aliquorum nomina his inſignibus illuſtrata, imitationis deſiderio incenduntur, quò fit, vt per ſingula tempora Eccleſiæ, & ampliores, & ornatiores exiſtant.

10 Verùm iuxta quæſtionis ſtatum ſuprà à nobis formatum, ſecùs nobis reſpondendum eſſe videtur. Contrarium enim firmatur ex regula ſubſequenti, cui adhærere debemus. Certum enim eſt, quod eo ipſo dum Templa, vel Monaſteria, Capellæ &c. ædificantur in ſolo ad Eccleſiam deputato, ea efficiuntur eiuſdem, & cedant ſolo inædificato per textum expreſſum *in l. Adeò, ff. de acquir. rer. dom. §. Cum in ſolo, Inſtit. de rer. dom.* Sed iuris expediti eſt, quod in re aliena non liceat imponere inſignia, vel arma, *l.*1. *& per tot. C. vt nemini liceat ſign. impon. l. ſi Baſilicam, C. de oper. publ.* Bartol. *in ſuo tract. de arm. & inſign.* circa *princ.* & Io. de Anan. *conſ.*86. Cùm ergo ædes Sacræ, Monaſteria, atque Eccleſiæ domus Dei ſint, & diuino cultui deſtinatæ, atque dicatæ, non videtur æquum eſſe, vt quis ſua inſignia in alienas, ædes inferat, vel in iiſdem relinquat, Bartol. *loc. cit. num.*4. quæ, vt alibi dictum eſt, iuriſdictionis, & dominij argumentum præſeferunt, eleganter Cardinalis Palæot. *de Sacr. & profan. imag. lib.*2. *cap.*48. quia planè inconueniens, atque abſurdum eſt, origine rei mutata, ac dominio in alium tranſlato, ea in re, quam quis in alium tranſtulit, imaginem, atque inſignia eius remanere contra textum expreſſum *in l. vn. Cod. de lat. libert. toll. in princ.*

Deindè cùm prouiſi iuris ſit, quod venditor domus, aut prædii alicuius, non queat in re alienata arma ſua de nouo ponere, multò autem minùs poſſit emptorem compellere, vt inſignia ſua vetera retineat, ſed liberum ei ſit auferre antiqua anterioris Domini, & ſua propria reponere per notata Chaſſanei *d. p.*1. *conſid.*21. *ad fin.* multò minùs ſanè decet, eum, qui liberè Deo Eccleſiam, aut rem aliam dedicauit, ſigna ibi inferre ſua; quandoquidem munus totum liberaliter Deo obtulit, atque omne dominium à ſe in cœleſtem Dominum tranſtulit. 12

Tertiò, ad fulciendam hanc ſententiam præmiſſis illud morale non impertinenter addimus, quod ſicut imprudenter faceret, & ſemetipſum aliorum ludibrio, ac riſui exponeret, qui librum fortè, aut numiſma vetus Principi donaturus, ſignum ſuum in eo appingeret, vel arma ſua cum Principum inſigniis coniungeret per ea, quæ in ſimili ſcribit Freccia *de feud. auct.*47. *num.* 2. vbi dicit, ſi in eodem loco, & æqualiter ſubfeudatarius poneret arma ſua cum armis Domini, quod videretur eidem ſe æqualem facere, Iaſ. *in l.*1. *C. vt nemo priuat. in princ.* vbi ait, quod inſignia Principis non debent depingi, niſi ſuper rebus, quæ ſunt Principis, vt Venetiis videre eſt in armis S. Marci, quæ non pinguntur in oſtiis aliorum, niſi ſint Ducis, Bald. *in l.*1. *C. quæ res vend. non poſ.* vbi tradit, eum, qui arma ſua cum inſigniis Principis coniungit, videri ſe parem facere eidem, ſicut Lucifer, qui voluit ſe parem facere Deo, & ideò eiectus fuit è cœlo. Ita longè Deo deſpectus maior infertur, ſi in eo, quod Principi omnium Principum donatur, aliud appareat, quàm diuinæ Maieſtatis inſigne, præſertim cum Deus ſigno, vt noſtri meminerit, non egeat, quod neceſſarium hominibus ſæpè eſſe ſolet, D. Thomas 2.2. *quæſt.*19. *ar.*1. qui aut multa ignorant, aut recordari omnia non poſſunt, quò fit, vt inſigne adiectum Deo nulla in re ſeruiat, ſed tanquam inſtrumentum ad oſtentationem inuentum nos ipſos prædicet. 13

Quartò, cùm in iure ciuili ab Imperatoribus cautum reperiatur, non licere homini priuato imaginem ſuam in Aula regia ponere *per l. Siqua, C. de ſpectacul.* nec quemquam, vt dictum eſt, in aliena domo ſua ponere arma conueniat, quantò minùs hoc facere oportet in Sacrario Dei, vbi præ reuerentia ipſi Angeli, & ſummæ Cœli Poteſtates contremiſcunt, vt quiſpiam ignobilitatis ſuæ arma inferat, & tanquam gemmis, & auro carbones atros admiſceat, ita arguente Palæoto, *d. cap.*48. 14

Quintò deciſionis noſtræ armorum in Eccleſias illationem coarguentis, fundamentum poſitum habemus *in l. Baſilicam, C. de oper. publ.* vbi Imperatores Theodoſius, & Valentin. diſertè inhibuerunt, ne in Baſilica, quæ eſt Domus Regis, vel Eccleſia Sacra, inſignia, ſeu arma alicuius apponantur, vel alicuius imaginis, aut pictarum cuiuslibet honoris tabularum obumbratione Baſilicæ obfuſcentur. Quo textu innixus Salycetus ibi ad terminos deciſionis noſtræ ad literam tradit, in Sacra Eccleſia non poſſe alicuius imagines pingi, vel ſtatuam poni. 15

Sextò pro confirmatione enunciationis præmiſſæ illud in primis conſiderandum eſt, illos, qui ſigna ſua in Eccleſiis, quas conſtruunt, & in veſtibus, quas Deo donant, affigunt, graue periculum incurrere, ne meritum omne amittant, quod fieri tradidit ex antiquioribus Gemin. *in cap. Duæ ſunt*, 45. *d.* quem re- 16

fert, ac ſequitur Bernard. de Landriano *in addit.* Panormit. *in cap. Dilecta, de excoſſ. Prælat.* Idem cum alijs admiſit Chaſſan. *d. conſid.* 13. vbi rotundè dicit, aduertendum eſſe, quod ponentes arma ſua in Eccleſijs, quas faciunt, aut in ornamentis, quæ donant Eccleſijs, ſiue Monaſterijs, meritum perdant. Et præter hos diſuaſorem eiuſdem rei ſe Inter modernos præbet Anton. Sola *de arm. & inſign. gloſ.* 2. *num.* 8. vbi grauiter monet Eccleſiarum fundatores, ornamentorumque Eccleſiaſticorum largitores, ne in Capellis, vel ornamentis inſignia depingi, vel inſui curent, eo quod per id boni operis meritum amittant.

16 Vltimò denique hanc ipſam ſatis ſuperque confirmatam deciſionem ſummæ authoritatis, ac nominis Iuriſconſultus Gabriel Palæotus *de imagin. lib.* 2. *cap.* 47. *verſ. Poteſt etiam* expreſsè tuetur, inquiens, grauiter errari, ſi inſignia in Eccleſijs ponantur, aut cum rebus ſacris, & diuino cultui addictis coniungantur, quod inde non parua indignitas, & ſumma analogiæ offenſio conſequatur, ibidem ſubiungens, licèt hæc in laicis fortè diſſimulanda ſint, in perſonis tamen Eccleſiaſticis minùs tolerari, & maius argumentum ſpiritus, & prudentiæ eos præbituros, ſi iſta prætermittant. Nam cum Clerici & charactere, & viſtitu, & piis fidelium oblationibus, ac eleemoſynis, quibus fruuntur, item officiis, quæ ſuſtinent, & ſacris omnibus, quibus initiati ſunt, publicè profiteantur, ſe à mundo abeſſe longiùs, & Summo Deo verè dedicatos, æquum, & eorum muneri conueniens eſt, vt in bis familiarum inſignibus, in bis titulis affinitatum ſe cæteris præbeant diſſimiles, & in ipſorum locum Eccleſiarum titulos, ſi quas habent, inferant, aut ab officio Eccleſiaſtico, cui addicti ſunt, aut aliundè aliquid petant, quod & ſtudiis ipſorum reſpondeat, & cum inſtituto viuendi genere congruat; denique re ipſa aliquid ſignificent, quod ab eo, quod inſignia facere ſolent, longiſſimè abſit. Nam cum iſta oſtendant, res illius eſſe proprias, cuius inſigne ferunt, debent iſta quidem oſtendere id, quod poſſidetur eſſe Eccleſiæ proprium, eſſe dignitatis, aut officii, in quo poſiti ſunt, aut aliquid aliud cum vita Eccleſiaſtica conſentiens.

17 Exiſtimo autem præcitatos Authores in hac traditione potiſſimùm reſpexiſſe ad abuſum huius rei, quem Palæot. *d. cap.* 48. tam longè proceſſiſſe, adeòque bonorum animis dicit inſediſſe, vt ſi cui venit in mentem Eccleſiam ædificare, aut ſingulari aliqua re illam exornare, ſtatim etiam ante cæpti operis initium cogitare incipiat, quem reperire poſſit illuſtriorem locum, vbi inſignia ſua collocare poſſit, vt ſe fortaſsè in primis nobiliter, accuratè proſpiciendo, vt ſignum ſuum ſummè conſpicuum, impensèque elaboratum omnium oculis appareat.

18 Ex quo quidem abuſu dubium non eſt, quin commune illud diuerbium ſcaturiginem ſumpſerit, quod vulgò dicitur, hoc eſt, non fieri Eccleſiam, in qua ſibi dæmon ſacellum non occupet, quod vrbanè, ac perbellè ad propoſitum applicat Palęot. *d. cap.* 48. vbi ſubiungit, nec verbi Dei prædicationem vſpiam conſtitui, in qua ipſe locum aſſidendi non habeat, nec vllam vnquam ſortem, aut conditionem proponi, in qua ipſe ſuis ſuffragiis non vtatur. Ita inquit ille: Cum in caſula ſacerdotali, aut pallio, aut candelabro altaris, aut rebus huiuſmodi ſigna auctoris ſiunt, videri dæmonem, tanquam de ſpecula quadam cum populo his dictis agere: aſpicite me hoc in loco conſidentem eſſe, iſta pars mea eſt. Ecce vanitatis, & inanis gloriæ meæ inſignia.

19 Ex quibus omnibus ſatis patere exiſtimo, non ſatis prudenter facere illos, qui inſignia ſua ſolo nomine militarem originem præſeferentia, & merè profana in Eccleſias inferunt, quæ diuini dumtaxat nominis laudibus, & non aliis mundanæ vanitatis ſolemnitatibus dicatæ fuerunt. Quibus ita firmatis, non eſt, quod laboremus multum de argumentis, quæ pro aſſerenda contraria ſententia initio quæſtionis adducta ſunt.

20 Quod enim primò, & ſecundò ad illatas Doctorum authoritates attinet, aſſerentium, poſſe quemlibet in opere ſuis ſumptibus fabrefacto inſignia ſua ponere, id non negamus quidem in profanis ſtructuris licitum eſſe, minimè verò in Templis, aliiſque locis Deo ſacratis. Tametſi autem nulli ex citatis expreſsè etiam de locis conſecratis, & ſic de Eccleſiis loquantur; tamen magis eſt, vt illorum dicta, ad eos, qui iura patronatus in Eccleſiis illis habent, quorum auctoribus per Summos Pontifices, vel ex indulgentia quadam, & ſpeciali gratia, vel ex longæua conſuetudine ad tuenda eadem iura, illud per quamdam quaſi conniuentiam permiſſum fuit, referantur.

21 Quamuis nec in eo deſint exiſtimantes multò meliùs eſſe, ſi qui Eccleſias liberalitate Chriſtiana ducti, optimoque conſilio incitati, ædificent, vel congruente dote exornent, vt vel arma ſua gentilitia iis planè non inferant, vt priſcis temporibus Sancti Patres fecerunt, qui rationes omnes ad ſolius Dei gloriam diſſeminandam contulerunt, vel ſi ea ad patronatus iura tuenda loco ſacro apponere, ac familiæ monumentum relinquere velint, id non oſtentationis cauſa, ſed ſolo iuris tuendi ſtudio faciant, vti rectè nos monuit Saluator Noſter in iis rebus, quæ pertinent ad pietatem, tutiùs, ac meliùs fore, ſi quod manus dextra facit, ſiniſtra ignoret. Quod ipſum magis fieri debet in huiuſmodi rebus, in quibus cùm magnum, liberalemque animum oſtendamus, his inſignibus, tanquam argumentis proprii, indebitique forſan amoris, bona omnia, ſi qua inerant, euertimus.

22 Quare ex eodem fonte deriuatum tantò minùs id aliis licere, cum ius ſingulare produci ad conſequentiam non debeat, *l.* 1. *ff. de conſt.* §. *Sed & quod princ. Inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil. l. ſi verò, ff. de legib. l. ſi verò,* §. *de viro, ff. ſol. matr.* vbi Batt. Caſtr. Imol. Euerhard. *in loco à ratione legis num.* 41. Si enim in [illegible] caſu aliquid eſt ſpeciale, ſequitur ius commune con[illegible] eſſe, *cap. Contra morem, d.* 8. *cap. Peruſti* 7. *quæſt.* [illegible] quotieſcumque tractatur de his, quæ de iure ſpecia[illegible] ſunt, illud videtur eſſe prohibitum, quod ſpecia[illegible]um non eſt, *arg. cap. Peruenisti, d.* 73. & quo[illegible], item *cap. Conſiduiſti* 2. *quæſt.* 5. Arch. *in cap.* [illegible], *d.* 71. Gloſſ. *in cap. vlt.* 24. *q.* 1. & Menoch. *conſ.* [illegible] 82. Vndè conſequitur, indignum eſſe, vt quis authoritate propria præſumat, quod Romana Eccleſia alicui, certa ratione inſpecta, ſingulari priuilegio indulſit. Conſtat autem ſpeciali gratia Summorum Pontificum conditoribus Baſilicarum hoc eſſe conceſſum, vt alii tantò promptiores ad huiuſmodi pia opera redderentur.

23 Prætereà aduerſus obiectionem tertiam de teſtatore hæredem ad ponenda in Templo eius inſignia grauante illatam, parata reſponſio eſt, quia vt videre eſt, ſubiungit illic ipſemet Theſaurus *d. num.* 15. excuſationem taliter grauati, quod nimirùm, ſi Præpoſiti Eccleſiæ nolint ea arma, ſeu inſignia depingi in Eccleſia, excuſatetur grauatus. Siquidem non ſtet per eum, ſed per Eccleſiaſticos, qui nolunt Eccleſiam, domum orationis, facere vanæ ipſius humanæ gloriæ, & ambitionis ſpectaculum, & cum Eccleſia etiam non ſit hæredis grauati, ſed Dei, & ipſius Præpoſiti, non poterit in re aliena inſignia apponere per notata Ananiæ *d. conſ.* 86. *col.* 2. *in fin.* & Bartol. *in cit. tr. de inſignib. col.* 2.

24 Ad quartum argumentum reſpondetur, haud minùs in dicendo, quàm ſcribendo ſummam cautionem eſſe adhibendum, vt vitium oſtentationis deuitetur. Homines enim in re ſua reſtrictiores eſſe oportet, niſi aut perſonæ, aut iuſtitiæ, aut charitatis officium aliud depoſcat; quod ſi quis paſſim iactitet, re nulla ſuadente, aut exigente, ſacellum illud à ſe ædificatum, aut Eccleſiam fundatam eſſe, ipſe videbitur tuba canere, & ſupellectilem ſuam oſtentare, quam latroni vanitatis facilè diripiendam exponit; quod ſi eadem literis, & ſcriptioni committantur, idem ſubeſt periculum, atque eò maius, cum ſcriptura, tanquam publica res loco apertiore, non ad breue ſpatium, ſed ad longi temporis memoriam omnibus proponatur, ſemperque loqui, ac durare cenſeatur, *arg. text. in l. Arriani, C. de hæret. & in l. quædam,* §. *nummularius, ff. de edend.* ibi: *quarum probatio ſcriptura continetur,* Pariſ. *conſ.* 112. *num.* 44. *vol.* 1. Bald. *in l. vn. num.* 5. *circa fin. C. de confeſ.* vbi dicit ſcripturam

habe-

habere actum permanentem, ſed non confeſſionem viua voce factam, Hyppol. *ſing.469. incip. Viua vox*, Gloſ. *in d. l. quedam in v. decurritur*, Alex. *conſ.245. nu.1. cum ſeq. vol.6.*

25 Quinta dubitandi ratio pro defenſione contrariæ ſententiæ allegata, adeò friuola eſt, vt vno verbo deſtrui poſſit. Nec enim hìc de ijs inſignibus loquimur, quæ alicui poſt obitum ab alijs honoris ergo ad rei memoriam ponuntur, ſed de ijs, quæ ſibimet ipſi aliquis vanæ gloriæ aucupandæ cauſa procurat. Iam verò in adducto Simonis exemplo, is non ſibi, ſed fratri ſuo vita functo ſepulchralia eiuſmodi monumenta conſtituit. Quem morem etiam hodiè laudabiliter obſeruamus, vt ſepulchris arma, & inſignia defunctorum nomen, & familiam referentia, deferantur, & affigantur, Chaſſan. *in catal. glor. mundi p.2. conſid.6.* Tiraquel. *de nobil. cap.20. num.149. cum ſeq.* quod ſi vltimus familiæ moriatur, inſignia franguntur, & ſimul cum eo ſepeliuntur, Rudinger. 5. *obſ.46.* quo ſpectat illud Taciti *lib.16. Annal.* Exequiæ à promiſcuo ſecernunt funere nobiles, idque olim apud antiquos vſitatiſſimum fuit, erantque hæc inſignia defunctorum trophæa, vt apud Maronem *Ænead. lib.10.*

26 Ad ſextum quod attinet obiectum de ſedilibus, & ſcamnis, reſpondetur, illa in Templis ab hominibus priuatis ad vſum, & commodum proprium conſtitui, & inde pro libitu rurſus auferri, & in quemcumque profanum vſum conuerti poſſe. Templa autem, & quæ ijs inferuntur, tanquam Deo iam ſacrata, in alium vſum traduci ampliùs nequeunt, adeòque cum ad diuinum duntaxat honorem deputata fuerint, nullum in ijs benemerentium ſignum neceſſarium, quandoquidem eorum, quæ donata ſunt, vniuerſum dominium à ſe in donatarium transfertur, *arg. textus*, iuncta Gloſſa ordinaria, *in l.2. ff. de publ.* Bald. *l.2. C. Siquis alteri, vel ſibi*, ibique Salyc. & alij, idem Bald. *in l. Cum hi, ff. de tranſact. 1. lect. col. fin. & l.2. ff. de leg. 1.* ibi Caſtr. Alex. & alij communiter, & idem *in l. Si mortis, C. ad leg. falcid.* Specul. *tit. de donat. col. pen.* & notat Roman. *l.1. ff. de donat. cauſ. mort. col. fin.* & ibi Cuman. alijque, Angel. de Aret. *§.1. Inſtit. de donat. col. fin.* vbi Rimin. ſub *num.653.*

27 Nihil etiam negotij faceſſit, quod ſeptimo loco ex præcepto Euangelico inductum erat; quia reſpondetur, Saluatorem voluiſſe, vt opera hominum, non tamen Auctores operum coram hominibus videantur ac pateant; quod longè abhorret ab inſignibus, & titulis, qui nihil agunt aliud, niſi vt Auctoris perſonam oſtentent, cum opus ipſum ſe ſatis declaret, nec ſigna aliqua ad ſui declarationem deſideret. Præterea addit idem Saluator cauſam, cur id requirat, dicens: *Vt glorificent patrem veſtrum, qui eſt in cœlis.*

28 Non eſt denique quod nos ſollicitet eodem loco propoſita aliorum imitationis illatio. Ea enim per ſupradicta in primæ ac ſecundæ obiectionis refutatione ſatis eneruata intelligitur, vbi ſimul diximus ad probandum iuſpatronatus id indulgentia Sacrorum Canonum conniueri magis, quàm approbari; & conſequenter ſi quis ad patronatus iura tuenda velit inſignia gentilitia loco ſacro apponere, & ſuæ nobilitatis, ac familiæ monumentum relinquere, id non oſtentationis cauſa, ſed ſolo iuris tuendi ſtudio eſſe illi permiſſum, Palæot. *d. lib.2. cap.48. §. hinc ſequitur.*

29 Cæterùm bis ita diſſolutis, licèt aſſerta hucuſque negatiua opinio theoricè diſputando iure optimo defendi poſſe videatur, ne tamen quis ſenſum noſtrum durius interpretetur, exiſtimando, nos magnis Prælatis, & Principibus viris penè innumerabilibus, qui ſumma pietate præditi in conſtruendis Eccleſijs, ijſdemque inſigni munerum theſauro augendis, toti inſudarunt, & inſignia ibi ſua reliquerunt, aliquam reprehenſionis notam inurere, idcircò, quia propoſiti noſtri non eſt tantorum virorum facta redarguere, aut de alienis conſilijs iudicium ferre, ſentimus, prædictam deciſionem cum mica, quod aiunt, ſalis accipiendam eſſe, adeòque inſtitutum illud affigendorum inſignium, quod latius inter Prælatos Eccleſiarum dimanauerit, per ſe non eſſe reprehendendum. Cùm enim ſigni natura indifferens ſit, & in medio quaſi loco inter virtutem, & vitium conſiſtat, quod totum à vano hominis propoſito alium, & alium finem reſpiciente proficiſcitur; ea propter hiſce in rebus agentis intentionem ſpectandam rectiùs aſſerit Purpur. *in l.1. num.156. ff. ſi cert. pet.* eumque ſequutus Anton. Sola *d. gloſ.2. num.8.* quæ ſi recta ſit, armorum poſitio non ſolùm ab omni vituperatione aliena, verùm etiam admodum Deo accepta, & meriti loco eſſe, ſicut è diuerſo quando deeſt rectus finis, per eamdem peccati labes contrahi poteſt.

Quare Prælatos illos excuſatione dignos putamus, 30
qui cùm videant conſuetudinem hanc titulorum, & inſignium retinendorum vſu, & conſenſu penè omnium, qui dignitates in Eccleſia obtinent, receptam, eamdem ipſi quoque, vt ad virtutes, quibus dignitates promeruerunt, conſanguineos ſucceſſores excitent. Itaque ſi quis eſt, qui inſignia ſua in turribus Templorum, vel ipſis etiam in Eccleſijs ponere velit, illud in primis illi curandum eſſe exiſtimo, vt cum ſibi finem præfigat, vel alios exemplo ſuo in exornandis ædibus ſacris excitandi, vel quod instituti noſtri ratio magis ſuadet, inſignorum ſuorum appoſitione fidem tituli patronatus firmandi.

Id, quod clarum fit etiam ex adiectis delarationibus. 31
Epiſcopus non debet amouere arma, ſeu inſignia, & monumenta, ſeu memorias ſuorum Prædeceſſorum ab Eccleſia, vel palatio Epiſcopali, maximè ſi fuerunt conſtructa proprijs ipſorum expenſis. Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis in Meſſanenſi 9. Martij 1593. & alibi 21. Nouembris 1603. 26. Ianuarij 1604. 18. Septembris 1606. & 30. Aprilis 1609. Neque de paramentis, non obſtante Concilio Prouinciali, ſi in Metropolitana tolerantur 26. Ianuarij 1604. Vndè coactus fuit per cenſuras Baro, qui eraſerat inſignia Epiſcopi à quibuſdam paramentis factis ab Archipresbytero, & ſua ſubſtituerat, ad reſtituendum omnia in priſtinum 27. Nouembris 1615. Nec fundatorum Eccleſiæ, vel Monaſterij 9. Octobris 1618. Et ſi fuerunt amota, reſtitui debent, vt priùs 11. Auguſti, & 6. Octobris 1645. Armaque eius, qui Capellam ornauit, non debent amoueri 10. Februarij 1604. Sed eius, qui nihil contulit, vel cui fuit erogata, pecunia reſtituta, debent amoueri 15. Octobris 1601. Maximè ſi eſt laicus 28. Septembris 1596. & 20. Martij 1600. E contra Vniuerſitati permitti debet ſculpere, ſeu apponere ſua inſignia in Eccleſia à ſe erecta, datata, & reſtaurata, abſque tamen eo, quod per appoſitionem huiuſmodi inſignium ſibi acquiratur, vel augeatur aliqua ratio iuriſpatronatus ſuper ipſa Eccleſia 11. Auguſti 1645. Attamen patroni debent manuteneri in quaſi poſſeſſione tenendi in Eccleſia ſua inſignia 17. Septembris 1601. & 4. Septembris 1602.

Faciat igitur quiſque, & patiatur carpſi dicterio, quo Traianum carpſit, & libauit, qui eum *herbam parietariam* dixit, quod nomen vbique inſcriberet operibus, vel nouatis. Quid mali? Faciant alij, & inſcribant. 32

(?)

CONSVLTATIO XXVI.

An patronus, in quem legitimo titulo iuſpatronatus Eccleſiæ, hoſpitalis, Capellæ &c. translatum eſt, arma, ſeu inſignia primi patroni inde auferre, & ſua apponere, vel appingere poſſit?

1 HAud præter rationem id omninò licitum eſſe videtur ex eo, quod tradit Marin. Freccia *de feud. lib. 2. auct. 47. num. 3.* vbi dicit, ſi alienetur feudum in alium, donetur, vel vendatur, & in eo eſſent inſignia prioris domini, poſſe nouum ſucceſſorem, & dominum illa amouere pro libito voluntatis; quia per alienationem validam iam deſinit ex toto dominus eſſe, neque aliquod ius penes alienantem remanſit. Cùm igitur nulla imago prioris Domini remaneat, priorque origo ſublata ſit, abſurdum eſſe Iuſtinianus inquit *in l. 1. in pr. Cod. de lat. liber. tol.* origine rei ſublata eius imaginem relinqui. Cauſa verò armorum, ſeu inſignium in loco exiſtentium erat dominium; eo igitur mutato mutatur ſtatus, & conditio rei, ceſſatque cauſa cauſæ, extinguitur ſequela, & acceſſorium eiuſdem.

2 Deinde in eamdem partem affirmatiuam faciunt tradita per Ancharanum, qui *conſ. 113.* expreſsè concludit, quod armis fundatoris in Capella, vel ſepultura pro ſe, & familia ſua facta, appoſitis, alij poſteà ex fœminis eiuſdem familiæ deſcendentes ſua etiam inſignia coniungere poſſint, & Monachi id, deficiente etiam prole maſculina, permittere debeant.

3 Sed præmiſſis non obſtantibus; contraria ſententia, vti fauorabilior eſſe videtur, ita crebriori ab interpretibus calculo approbata, & recepta eſt, firmante eam poſt alios Lamberrino *de iurepatr. ar. 4. quæſt. 5. num. 12.* vbi concludit, nullo modo arma primi fundatoris à Capella, Eccleſia, vel ſepulchro eſſe amouenda, ſed ibidem ſemper permanere debere in memoriam primi fundatoris, & ait, in hoc concordare omnes Doctores. Et hoc ipſum ante prædictum Lambertinum conſulendo etiam decidit Anania *reſponſ. 86.* circa finem, vbi dicit intereſſe memoriæ illius fundatoris, vt alia arma, vel inſignia, quàm ſua non ponantur; quia per talia ſigna armorum conſeruatur memoria defuncti. Et pro hoc dicit optimè facere textum *in l. legatum in fin. ff. de admin. rer. ad Ciuit. pertin.* & quod notat Bald. *in l. 1. C. vt nemini liceat.* Nam memoria fundatoris per impreſſionem armorum alterius poſſet facilè confundi, quia ſucceſſu temporis poſſet dubitari, quis illa Sacella ædificari fecerit, & ſic non conſeruaretur dignitas agnationis fundatoris, quæ ſalua ſemper eſſe debet, *l. 1. §. Sed & ſeruus, ff. de venter. inſpic.* Concurrit inſuper in hanc ſententiam Bart. *in l. qui liberalitati §. nec eius nomine, de oper. publ.* disertè ſtatuens, non eſſe licitum primi patroni inſignia antiqua tollere, vel abradere, & ponere noua, vbi etiam per textum illum infert, Religioſos malè facere, qui Capellas antiquorum fundatorum, in quibus adpicta ſunt eorum arma, immutant, veterum patronorum inſignia auferentes, vel delentes, vti etiam notat Roman. *ſingul. 474.* & refert Io: de Terrarubra in ſuo opere *de vinea Eccleſ. tract. 3. ar. 6. concl. 8. in v. damnabilis.*

4 Ad quod facit textus *in l. Si quando, C. de oper. publ.* vbi habetur quoties opus publicum, vt palatium, ædes ſacræ, vel porticus reparatione indiguerit, licitum quidem eſſe imagines, ſtatuas, ſcriptiones nominum, vel arma quorumcumque deponere, ſed refectis ædificijs vnamquamque remotam reportari, & proprio loco denuò collocari debere. Idem non ineleganter firmare videtur Menoch. *de recuper. poſ. remed. 15. num. 47.* vbi inquit honoris cauſa patronis eſſe conceſſum, vt habere poſſint in Eccleſijs depicta familiæ inſignia, quæ ab alio abradi ſine domini iniuria nequeant, allegans ad id Bartol. *in d. l. 1. §. ne eius nomine, ff. de oper. publ.* ac Cœpol. *tract. de ſeruit. vrb. præd. cap. 71. de pictura.*

5 Præterea in confirmationem huius concluſionis accedunt textus *in d. l. qui liberalitate*, ibi: *de inſcriptione nominis ſui operibus, ſi qua fecerit, capere per inuidiam non prohibetur.* Et ibi: *non eius nomine, cuius liberalitate opus extructum eſt, eraſo, aliorum nomina inſcribantur.* Conſtat autem, eum, qui de nouo Eccleſiam, vel Monaſterium fundat, magnam exercere liberalitatem. Quare ſi idem in ſignum patronatus ibidem inſignia familiæ ſuæ poſuit, videtur id fuiſſe ſub ea lege, ne vnquam amoueantur per *dict. l. qui liberalitate, & l. Si index, Cod. eod. l. legatam, ff. de adminiſtr. rer. ad Ciuit. pertin.*

6 Denique non ſolùm iure communi, ſed particularibus etiam multorum locorum ſtatutis cautum eſt, eos eſſe puniendos, qui alicuius familiæ inſignia in Eccleſijs, aliove loco ad perpetuam memoriam collocata corrumpunt, & delent. Et quidem Roman. *d. ſingul. 474.* Scriptum reliquit, pœnam eiuſmodi eſſe Iudici arbitrariam, cui ſubſcripſerunt Gom. *§. pœnales, num. 5. Inſtit. de actionib.* Curt. Iun. *in l. Si quis, id quod num. 6. de iuriſd. omn. Iud.* Rebuff. *in com. ad Reg. Conſt. Gall. tom. 3. tit. de mater. poſſeſ. ar. 5. gloſ. 2. num. 35.* ex textu, vbi Bartol. *in l. qua liberalitate, ff. de oper. publ.* Menoch. *de arb. lib. 2. cent. 3. q. 281.* vbi *num. 6.* dicit, extare Patauii ſtatutum ſub *rubr. quibus liceat acquirere bona, cap. Nullus hominum*, quo pœna quinquaginta ducatorum indicitur illi, qui arma, inſignia, & epitaphia à ſepulcbris deleuit, atque corrupit.

7 Nec verò illa, quæ initio quæſtionis in contrarium adducta ſunt, hanc deciſionem infringunt. Quamuis enim arma, & inſignia prioris domini per nouum ſucceſſorem in feudo alienato auferri, aut deleri poſſe concedatur, tamen aliud dicendum eſt, quando inſignia tempore fundatæ, ac conſtructæ Eccleſiæ per patronum ad indicium iuriſpatronatus appoſita fuerunt, idque propter ſummum conſtructoris fauorem, qui etiam extincto iurepatronatus, durare cenſetur per rationes ſupra allegatas, quemadmodum etiam ipſemet Freccia allegato loco innuere videtur, inſignia in Capella alicuius depicta, ex quibus demonſtratur eam ab aliquibus de aliqua familia conſtructam fuiſſe; tanquam reliquias primæui iuris durare debere, ibidemque ex Capicio, & Chaſſanæo ſufficit, ius illud præeminentiæ, ac honoris ex prima fundatione acquiſitum, non eſſe finitum, quemadmodum in ſimili etiam diſſoluto feudo, remanent tamen reliquiæ eiuſdem ex præſtito fidelitatis iuramento, vt teſtatur ex Bald. *conſ. 16. v. porrò, vol. 1.* Frecc. *d. auct. 47. ſub num. 3.*

8 Præterea non obſtant quæ ex Ancharano inducta fuere. Nam in caſu ab eodem in conſultationem deducto aliæ rationes, ac circumſtantiæ conſideratæ fuerunt. Nam in primis Baronis illius, de cuius inſignijs ibi loquitur, Ancharani cognati pro augmento diuini cultus ornamentis Capellam augere, & pro fratribus alendis multa adhuc in eamdem Eccleſiam conferre propoſuerunt, pro ſolatio tamen viuentium ſua etiam, relictis tamen prioribus, inſignia ibidem affigere cupiebant. Ne igitur ob talem appoſitionem à bono propoſito abducerentur, id eis propter affectionem, quam ad locum illum habebant, concedere, conſulenti æquum viſum fuit, ideòque conſulendo concluſit, poſſe fratres Mendicantes de iure permittere deſcendentibus ex via fœminea à fundatore ſua arma imprimere, & alijs prohibere, & dictis Capellis, ac rebus ipſarum pro vtilitate animarum fundatoris, & ſuorum diſponere, prout ijs viſum fuerit expedire.

9 Ad hæc inter hanc quæſtionem noſtram, & caſum ab Ancharano definitum, in re principali ſumma eſt diſcri-

diſcrepantia, quia nos de inſignijs, quæ ad Iudicium, & ſignum iuriſpatronatus ex conſtructa Eccleſia competentis poſita ſunt, loquimur; ille verò ſermonem habet de armis gentilitijs, quæ in Capellis Fratrum Mendicantium iuriſpatronatus incapacibus, collocata, ſculpta, vel adpicta fuerunt. At in comperto eſt, quod iura, quæ loquuntur de iurepatronatus laicorum in Eccleſijs, vel Capellis fundatis, vel dotatis per eos iuxta ea, quæ habentur *in rubr. & per tot. tit. de iure patron.* non vendicant ſibi locum in Capellis fundatis per laicum in Eccleſijs, in quibus habitant Mendicantes. Nam in eis præſentatio, vel inſtitutio eorum, qui ſeruire debeant circa diuina, non habent locum, & in dictis Capellis ceſſat iuspatronatus, *cap. indemnitatibus, in fin. de elect. in 6.* Cum ergo in dictis Eccleſijs non ſit reſeruatum aliquod ius laicis liberè, & reſeruatum ſit in adminiſtratione ipſorum Fratrum, poſſunt ergo diſponere fratres de dictis Capellis, ſicut de corpore Eccleſiæ ſuæ, nam iudicantur, tanquam membra Eccleſiæ, & tanquam acceſſorium ſequuntur naturam ſui principalis, *cap. acceſſorium, de regul. iur. in 6. & l. cum principaliter, ff. de reg. iur.* Et ex his manifeſtum eſt, præmiſſam noſtram deciſionem negatiuam per allatas dubitandi rationes non euerti, ſed firmam, ſolidamque perſiſtere.

10 Ampliatur porrò eadem deciſio in terminis propoſitæ quæſtionis, quod nouus patronus non ſolùm non poſſit mutare arma fundatoris à Capella, Eccleſia, vel ſepulchro, ſed neque etiam ſi ipſe eſt alterius familiæ, ſua inſignia, ſeu arma ſculpi facere, etiam remanentibus antiquis. Ita apertè volunt prædicti Doctores, & præſertim Anan. *in conſ. 86.* & Bologn. *in addit. ad d. conſil.* cum quibus concurrit Anchar. *d. conſ.* 114. in quo de Barone quodam differens, ait, licèt fuerit finita agnationis dignitas illius Baronis, quia nullus de domo eius ſuperetat, tamen dicit, non debere extingui eius memoriam, ſed extendi per aſpectum ædificiorum, Templorum Dei, & ſimilium, & ad hunc finem arcus triumphalis, & ſtatuæ marmoreæ ſculpebantur in hac Vrbe, in qua hæc ſcribo, vt illorum memoria, qui glorioſè vixerant, & honores geſſerant, in perpetuum haberentur. Qua in re modeſtus fuit Septimius Seuerus, qui, vt habetur ex Spartiano, Romæ omnes ædes publicas, quæ vitio temporum labebantur, inſtaurauit, nuſquam propè ſuo nomine adſcripto, ſeruatis tamen vbique titulis conditorum. Quæ moderatio etiam in Alexandrum Seuerum deriuata videtur. Quippè qui, vt eſt apud Lampridium, opera veterum Principum inſtaurauit, & maximè pontes omnes, quos Traianus fecerat. Aliquos etiam nouos fecit, ſed inſtauratis Traiani nomen reſeruauit. Idem & cuſtoditum à Tiberio, vtpote qui conſimiliter ædificia, vt ait Dio *lib.* 57. quæ ab Auguſto inchoata ad faſtigium perduxit, Auguſtique nomen ijs inſcripſit. Quod non in Auguſto tantùm, ſed & in alijs obſeruauit, quorum ædificia cum inſtauraſſet, nihil enim de nouo ædificauit, præter Auguſti templum, non ſuum, ſed eorum, qui primum ea extruxiſſent, nomen ijs inſcripſit. Diſſimilis ſanè non ſolùm Domitiano, qui, teſte Tranquillo *cap.* 5. plurima, & ampliſſima opera incendio abſumpta, reſtituit, in queis erat & Capitolium, quod rurſus arſerat, ſed omnia ſub titulo tantùm ſuo, ac ſine vlla priſtini auctoris memoria, ſed etiam nonnullis noſtri temporis Magiſtratibus, qui reſtitutis aliquot Vrbis parietinis ſuperbè nomina ſua inſcribunt, & quaſi Vrbis, non dicam Conditores, ſed cuſtodes inſignibus veluti ſignaculis eam muniunt.

11 Deinde ampliatur eadem deciſio, vt neque agnatus hæres iuriſpatronatus ex linea fœminina deſcendens primi fundatoris inſignia immutare, aut ſua apponere poſſit in Eccleſia, Capella, vel ſepulchro fundatoris, vt nominatim conſuluit Anan. *in d. conſil.* 86. cuius deciſionem ſequutus eſt Angelus in ſuo *teſtam.* ante *fin. gloſ. in verb. idem mandauit conſtrui Capellam vnam*, vbi concludit, non ſolùm hæredem, ſed nec Rectorem, vel Conuentum Eccleſiæ poſſe mutare nomen illius fundatoris Eccleſiæ, & ponere ſub nomine alterius, & concedere alteri, nec poſſe mutare arma aliqua, allegans ad hoc Bartol. *in l. 2. §. fin. ff. de oper. publ.* Cœpol. *de ſeru. vrban. præd. in rubr. 71. de pictur. in fin.* vbi quærens de eo, qui fundauit Capellam, vel Eccleſiam, ibidemque in memoriam nominis ſui apponere fecit inſignia ſua, an Clericis ea delere, aliaque ſubſtituere liceat? decidit negatiuè, videlicet id ipſum ijs non licere, ſi & contra faciant Iudicis arbitrio puniendos eſſe, *l. Opus, ff. de oper. publ.* Quod etiam ſtatuit Romanus *ſingul.* 355.

CONSVLTATIO XXVII.

An Matrimonium irritè propter impedimentum dirimens, bona fide contractum cum diſpenſatione Ordinarij, facultatem non habentis, ſi per Summum Pontificem conualidetur debeat iterum coram Parocho, & teſtibus contrahi, vel ſufficiat nouus conſenſus abſque Parocho & teſtibus?

1 HVius quæſiti refertur triplex ſententia. Prima eſt eorum, qui dicunt ſemper renouandum eſſe coram Parocho. Secunda excipit caſum, ſi ſcandalum, aut infamia oriretur. Tertia, ſatis eſſe conſenſus contrahentium inter ipſos ſolùm.

2 Tenendum tamen eſt primò. Si matrimonium eiuſmodi iam contractum fuit coram Parocho & teſtibus cum impedimento occulto, habita diſpenſatione impedimentis, ſatis eſt renouari conſenſum inter ipſos tantùm, idque ad euitanda ſcandala. Quia intentio S. Concilij Trid. *ſeſſ. 24. de ref. matr. cap. 1.* requirentis præſentiam Parochi, & teſtium, fuit, impedire peccata conſurgentia ex clandeſtino. At id non militat in caſu, in quo prius matrimonium, quamuis occultè inualidum, tamen in foro Eccleſiæ validum fuit, & publicum; ideòque ratio legis non ſe extendit ad hunc caſum, vt pluribos Sanchez *de matr. lib. 2. diſp. 37.* Et ita declaraſſe Pium V. teſtatur Nauar. *in man. cap. 22. num. 70.* Et diſponitur per S. Pœnitentiariam, teſte Leonio *p. 2. de form. diſp. matr.* Videnduſque idem Nauar. *lib. 4. tit. de eo, qui dux in matr. conſ. 3. num. 3. & conſ. 4. num. 1.*

3 Tenendum eſt ſecundò. Si Parochus, & teſtes non ignorauerant huiuſmodi impedimenta, quando adſtiterunt matrimonio, poſtea eſſet renouandus conſenſus etiam ijs præſentibus. Item ſi eſſet periculum, vt detegatur impedimentum, & probetur in foro externo, tunc etiam celebrandum eſſet coram Parocho. Quia cum conſtet in foro Eccleſiæ eſſe nullum, non eſſent idonei teſtes valoris, ſed nullitatis eius. Idemque putat Sanchez, etiamſi vnus tantùm ex duobus teſtibus, vel Parochus impedimentum noſſet eadem *diſp. 37. num.* 10. Melius tamen tunc impetrati à S. Pœnitentiaria diſpenſationem, vt non obſtante decreto Tridentini poſſint ſecretò inter ipſos renouare conſenſum.

4 Itaque ſi res eſt publica, debent rurſus cum trina denunciatione, & omnibus alijs ſolemnitatibus contrahere, vt per Rot. in Hiſpalenſi matrimonij 26. Februarij 1609. & reſcripſit S. Congregatio Concilij Henrico Cardinali Legato Portugalliæ anno 1579.

Et ita quoque cenſuit S. Congregatio Concilii die 25. Maii 1657. nempè, *S. Congr. Em. S. R. E. Card. Concilij Trid. Interpr. cenſuit, huiuſmodi matrimonia eſſe nulla, ſed præuia diſpenſatione Sedis Apoſtolica renouanda, ſeruata forma Concilij Tridentini, dummodo impedimenta ſint publica.*

6 Verùm cum aliàs ſub die 28. Iunij 1670. à S. Congregatione de Propaganda fide occaſione eiuſdem dubii fuerint ſcriptæ literæ Internuncio Flandriæ,

dtiæ, vt certiores faceret Ordinarios, & Miſſionarios illarum Regionum, qui ſub prætextu facultatum diſpenſauerant in ſecundo & tertio gradu, licèt authoritatem in dictis gradibus diſpenſare non haberent, matrimonia, vt ſupra, cum diſpenſatione bona fide contracta fuiſſe nulla, ſed ex gratia à Sanctiſſimo conualidata, Verba prædictarum literarum ſunt.

7 *E condiſceſa benignamente la Santità Sua di conualidare con la pienezza dell' autorità ſua li ſudetti matrimonij con diſpenſe di ſecondo, e terzo grado; ma vuole, che V. S. nel dar notitia di queſta gratia alli ſudetti Veſcoui, e Miſſionarij, che hanno ſimile facoltà di diſpenſare in terzo e quarto ſimplici, & miſto, auuerta loro, che non occorre manifeſtarla à quelli, che non ne hanno ſcrupolo, e viuono in vna inuincibile ignoranza di eſſere ſtati diſpenſati da perſone, che non haueuano tal facoltà.*

8 Sicque videntur inter ſe pugnare decretum S. Congregationis Concilii, dum in eo requiritur nouus conſenſus vtriuſque coniugis, & literæ S. Congregationis de Propaganda fide, in quibus, nedum non requiritur vllus conſenſus, ſed etiam mandatur, ne coniugibus reconualidatio matrimonii notificetur.

9 Ideò quæritur, an iuridicè conciliari poſſint ſupradicta decreta? Et quatenus affirmatiuè ſit reſpondendum, quodnam ex prædictis decretis magis conſonet Sacris Canonibus, & expediat ſeruari pro conſcientiarum tranquillitate?

10 Ad 1. reſpondeo, poſſe facilè conciliari ita, vt decretum S. Congregationis Concilii habeat locum, quando impedimenta ſunt publica. Decretum verò S. Congregationis de Propaganda fide locum habeat in caſu, quo impedimenta ſunt omninò occulta, & coniuges inuincibiliter ignorent impedimentum de iure, vel de facto, & non ſit ſpes, quod eis proderit ſignificatio impedimenti, vt per Sanchez *de matr. lib. 2. cap. 28. num. 1. & 6.*

11 Ad 2. vtrumque eſt iuridicum. Primum conſtat ex iam dictis in alia præſertim ex declaratione B. Pii V. ita declarante decretum Tridentini; quibus addo tradita per Poncium *de matr. lib. 5. cap. 6. à num. 5.* vbi refert declarationes S. Congregationis Concilii, reſcriptum Clementis VIII. ac S. Rotæ deciſiones. Secundum probatur ex Innocentio III. *in cap. Quia circa, de conſangu.* vbi conſultos Pontifex de quibuſdam, qui ſubreptitia diſpenſatione matrimonium contraxerunt, ſic reſpondit: *Diſſimulare poteris., vt remaneant in copula ſic contracta cum ex ſeparatione graue videas ſcandalum imminere.* Exiſtimabant enim coniuges bona fide ſe legitimè coniugatos eſſe, & ex veritatis detectione timebatur graue ſcandalum. Quapropter Pontifex tacendum, & diſſimulandum eſſe dicit, illoſque in matrimonio illo putatiuo, & inuincibili ignorantia excuſato permittendos eſſe, vt per Nauar. *in can. Si quis autem, de pænit. d. 7. à num. 67. & lib. 1. conſil. in 1. edit. tit. de temp. ordin.* cum aliis, quos ſequitur Sanch. *loc. alleg. num. 12. in fine.* Idem probatur *cap. ſuper eo, de cognat. ſpir. in fin.* vbi Doctores.

12 Pro conſcientiarum verò tranquillitate magis expedit ſeruari decretum S. Congregationis Concilij. Tum quia eſt magis conforme ipſi Concilio Tridentino, quod exigit pro forma præſentiam Parochi & teſtium, ac proinde ea requiritur, quando denuò celebratur matrimonium, cum tunc verè contrahatur. Siquidem, vt dictum fuit, ſi impedimentum, ratione cuius matrimonium inualidè fuit contractum, ſit adeò notum, vt ſufficienter quoad forum externum probari poſſit, debent contrahentes iterum coram Parocho, ac teſtibus conſenſus mutuos exprimere. Quia cùm ex vna parte prior contractus irritari poſſit propter probationes, quibus innititur, ex alia verò poſterior, ſi ſine Parocho & teſtibus celebretur, in foro externo probari nequeat, poſſit ita contrahens, relicta vxore, cum qua ſecretò contraxit, alteri nubere, & ita ſequerentur incommoda illa, quæ Concilium ſummoperè vitare intendit.

Contra verò ſi matrimonium inualidè coram 13
Parocho, & teſtibus propter impedimentum aliquod occultum, celebratum fuit, non opus eſſe, vt contrahentes iterum coram illis conſentiant, ſed ſatis eſſe, vt priuatim mutuos conſenſus edant, & exterius exprimant. Quia finis legis latæ à Tridentino de adhibendo Parocho, & teſtibus ad valorem matrimonii non ſe extendit ad caſum, de quo agitur. Quia cum matrimonium coram Parocho & teſtibus celebratum fuerit, ſi quis contrahentium reſilire vellet, ab Eccleſia impediretur, cum nullitas matrimonij ſufficienter probari non poſſit, vt ſupponimus. Id, quod etiam eſt magis conforme & aliis eiuſdem S. Congregationis declarationibus, S. Rotæ deciſionibus, praxi S. Pœnitentiariæ, & ſententiæ grauiſſimorum Doctorum, quos ſequutus eſt Poncius loco citato. Tum quia eſt magis iuridicum. Quod conſtat ex ipſa declaratione S. Congregationis de Propaganda fide, in qua videtur Pontifex diſpenſare in manifeſtando coniugis impedimentum, quemadmodum per diſſimulationem illam Innocentius III. *in cit. cap. Quia circa*, diſpenſationem inductam fuiſſe, ratione cuius illos tutos eſſe in priori matrimonio, quod inualidum erat, intelligunt ibi Gloſ. & Innoc. aliique Canoniſtæ. Ergo attento iure communi, id fieri non poterat; fruſtra enim eſſet diſſimulatum, vel diſpenſatum. Sic quoque in Bulla Cruciatæ conceditur facultas diſpenſandi in matrimonio cum occulto impedimento, vt iterum occultè celebretur, quod attento Tridentino id fieri nequit; inane enim eſſet priuilegium, vt per Nauar. *l. 4. conſ. tit. 1. de ſponſ. conſ. 11. in 1. edit. & in 2. tit. de ſpon. impub. conſ. 3.* Tum denique quia cum agatur de animæ ſalute, in dubio tutior pars eſt tenenda, *cap. iuuenis, de ſponſal. cap. ad audientiam 12. de homic. d. c. Si quis autem, de pænit. d. 7.* Gloſ. *in cap. vn. de ſcrut. in ord. fac.* & Doctores communiter.

Conſiderandæ itaque ſunt rerum ac caſuum circumſtantiæ, bona fides, & ignorantia inuincibilis coniugum, pericula, ſcandala, quæ ex impedimenti notitia exoriri poſſint, & prout expedire animaduertetur iuxta qualitatem perſonarum, ita diſpenſatio concedenda eſt, & exequutor ſe gerere debet. 14

CON-

CONSVLTATIO XXVIII.

An ſi vir fide dignus tradiderit alicui reliquias Sanctorum, poſſint exponi publicæ venerationi, approbante Epiſcopo?

1 Aſſerunt Azorius *inſtit. morali lib. 9. cap. 8. quæſt. 7. & ſeqq.* Fagundez *de precept. leg. lib.1. præc.1. cap.4. num.4.* Ioannes Nouarius *Lucer. reg. in v. reliquæ fol.* 226. vbi refert., ita fuiſſe declaratum à Sacra Congregatio in Viterbienſi 26. Iunii 1627. Ratio autem eſt, quia atteſtatio Viri prudentis, cum non ſit in præiudicium alterius, facit plenam fidem, *ca. Paruulus, & cap. Placuit diſtinct. 4. de Conſecratione*, Bart. *l. non epiſtolis C. de probat.* Cardinalis de Lugo *de iuſtitia diſput. 39. ſect.2. num.27.* & Antonius Morales *Hiſt. Hiſp. lib. 17. cap. 3.* narrans inuentionem quorundam Sanctorum Cordubæ, tradit in hac materia non poſſe haberi euidentiam, ſed ſufficere probabilitatem moralem, & ita in praxi fuit obſeruatum.

2 Nam Innocentius VIII. Lanceam, quæ Chriſti latus aperuit, approbauit, nullo alio adhibito teſte, niſi quia à Baiazete Turcarum Tyranno eam acceperat; & Venetijs in Eccleſia S. Franciſci colitur Sanguis Chriſti Domini, nulla alia fide, niſi quia Triuiſanus nobilis Venetus è Conſtantinopoli dixit ſe attuliſſe, & ſic de ſingulis, Cordub. *lib.1. q.17.* vbi vlterius arguit, tanquam ſuſpectum de hæreſi, qui non adoraret hoſtiam poſitam in Altari, etiam ſi ab vno Sacerdote ſine alio teſte ſit conſecrata, cum non ſit fundamentum dubitandi de viro probo, atteſtante huiuſmodi reliquias eſſe extractas è Cœmeterio, in quo conſtat, fuiſſe conditas; iniurioſum enim eſſet huiuſmodi teſtimonium non approbare.

3 Aliam rationem addit Suarez *in 3. p.* D. Thomæ *tom. 1. diſp. 55. ſect. 55. ſect. 2. verſ. Sed quæret aliquis*; reprobatis enim prius hæreticis, qui venerationem reliquiarum non in prototypon referebant, vt faciliùs excitaret fideles ad earum cultum, reſpondet argumento ſuper incertitudine concludens, in hac materia non eſſe majorem certitudinem requirendam, quia in ratione formali adorandi, nullus poteſt eſſe error, ſed ſufficere, ſi approbantur ab Epiſcopo, vt præcipit S. Concilium Trid. *ſeſſ. 25. de ref. in decr. de inuoc. vener. & reliq. ſanct.* & cenſuit S. Congreg. in remiſſionibus ad dictum decretum. Quare cenſeo, poſſe Epiſcopum in ſua diœceſi exponere ad publicam venerationem huiuſmodi Reliquias ex præſcripto ſupradicti decreti Tridentini.

CONSVLTATIO XXIX.

An Religioſi Ordinum militiarum, qui exercent curam animarum, iiſdem Ordinibus annexam, apponi, ac remoueri ſoliti ad nutum ſuorum Magni Magiſtri, faciant tuta conſcientia fructus ſuos, inſpecto Sacro Concilio Tridentino cap.1. ſeß. 23. de reformat. quando dimiſſo ſubſtituto pro ſeruitio curæ Animarum, approbato ab eorum Magno Magiſtro, de eius licentia, & mandato alibi inſeruiunt Ordini?

1 Cenſeo affirmatiuè reſpondendum. Quamuis enim Sacrum Concilium *loc. cit.* iniungat onus reſidendi habentibus curam animarum ſub pœna etiam amiſſionis fructuum; hoc tamen non procedit, dum ipſi ex cauſa ab Ordinario cognita, & approbata abſunt, dimiſſo Vicario, pariter per Ordinarium approbato, aſſignata competenti mercede, ſicuti patet ex illis verbis ibi: *Ita tamen, vt quandocumque eos, cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata abeſſe contingerit, Vicarium idoneum, ab ipſo ordinario approbandum, cum debita mercedis aſſignatione relinquant.*

Igitur, ſi Rectores Parochialium, illas in titulum retinentes tempore abſentiæ de licentia Epiſcopi faciunt fructus ſuos, eò faciliùs hoc affirmandum eſt in iſtis Vicariis amouibilibus, habentibus exercitium curæ abſque titulo, & inſtitutione, ſeruitoribus etiam nuncupari ſolitis, Seraph. *deciſ. 923. in princip.* & in Hiſpalen. Iuris amouendi Curatos 21. Iunii 1641. coram Peutingerio. 3

Non officit, quod Concilium loquatur de licentia conceſſa per Ordinarios, cum ſub tali nomine, ad effectum, de quo agitur, veniant etiam Abbates, atque alii iuriſdictionem habentes, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 53. num. 95. & 96. p.3.* & conſequenter ſuffragatur etiam huiuſmodi Magnis Magiſtris, omnimodam Iuriſdictionem habentibus, vt ex eorum priuilegiis. 4

Minùs refragatur, quod Concilium ſubdat hæc verba: *diſcedendi autem licentiam in ſcriptis, gratiſque concedendam vltra bimeſtre tempus, niſi ex graui cauſa, non obtineant*; ſiuè quia non agimus de iuſta cauſa licentiæ diſcedendi; ſed ſuppoſita illius validitate, quæritur, An dicti Religioſi faciant fructus ſuos, abſentia durante, eo vel maximè, quia dum illorum ſeruitium tendit ad vtilitatem proprii Ordinis, à quo, tanquam magis apti ad id eliguntur, ex graui cauſa dicuntur abeſſe, Abb. *in cap. ad audientiam num. 8. de Cleric. non reſident.* Rot. *deciſ. 222. num.3. & 4. p.2. diuerſ.* 5

Verùm cum hi Magni Magiſtri, vt ſupra diximus, ad ſuum libitum ponant, & amoueant dictos Vicarios, inde aſſequimur, quod poſſint etiam permittere, quod Vicarius antea deputatus relinquat ſubſtitutum, ab ipſis approbandum cum debita mercede, retinens pro ſe reliquos fructus, cùm in ſubſtantia hæc ſit tacita remotio, mediante ſubrogatione alterius ad tempus cum diminutione ſalarii; taciti autem, & expreſſi par eſt ratio, *l. cum quid ff. ſi cert. petat. & l. triticum 93. ff. de verb. obligat.* 6

Hinc ſicuti dubitari non poteſt, ſtantibus dictis ſuppoſitis, quin hi Magni Magiſtri poſſent remouere Vicarium deſtinatum ad ſeruitium alterius Conuentus Ordinis, illi relicta portione fructuum Parochialis, & reſpectiuè alium deputare cum limitato ſalario, ita etiam in caſu præſenti affirmandum videtur, quod Vicarii, qui, dimiſſis ſubſtitutis, approbatis à Magno Magiſtro, cum certa mercede de licentia abſunt in ſeruitium Ordinis, faciant fructus ſuos. 7

CONSVLTATIO XXX.

An liceat Epiſcopo ſupprimere beneficia, Canonicatus, & dignitates?

1 RESpondeo, licere de iure communi, vbi concurrunt iuſta cauſa, & conſenſus Capituli, textus ſunt *in cap. cum acceſſiſſent 8. de conſtit.* vbi Gloſ. magna *v. confirmatum*, *in cap. ſicut vnire 8. de exceſſ. Prælat.* & tradunt Innoc. *in d. cap. cum acceſſiſſent num. 1. & ſeqq.* vbi & cæteri antiqui ſcribentes, Azor. *Inſtit. moral.* relatus à Barboſ. *de Canon. & Dignit. cap. 3. num. 18. & ſeqq.* Idem *de poteſt. Epiſc. alleg. 67. per tot.* plenè Lotther. *de re benef. lib. 1. q. 28. num. 78.* ac Rota coram Mant. *deciſ. 114. num. 2.* Quamuis ſuppreſſio fiat per modum diſmembrationis, tollendo, & diſmembrando ab vno, & dando, & concedendo alteri, ad latè tradita per Tambur. *de Iur. Abb. tom. 3. diſp. 15. q. 6.*

2 De Iure ſpeciali S. Concilij Trid. id quoque Epiſcopis reperitur permiſſum *ſeſſ. 24. de reform. cap. 15.* vbi latè Barboſa, & in dicto *tract. de Canon. & Dignit. cap. 3. num. 18.* Bellarmin. *ad d. text. Conc. per tot.* & ſignatè *in obſeru. in princ.* & ibi S. Congregatio cenſuit, ſuppreſſionem factam ab Epiſcopo, & Capitulo Aretino de quatuor Canonicatibus fuiſſe legitimam.

3 Ad terminos Iuris communis cauſa ſufficiens eſt fructuum diminutio, cum quibus ſupportari nequeant omnia onera, quæ ſunt beneficio annexa, vt docent ferè omnes ſupracitati, & ex *cap. vlt. de verb. ſignif.* tradit Lotther. *de re benef. lib. 1. q. 28. num. 80. 83. & ſeqq.*

4 Ad terminos S. Concil. ſufficit, quod Præbendæ ſint frequentes, & tenues, ſunt verba Concilij *in d. cap. 15. ſeſſ. 24. de reform.* & ſequuntur Barboſ. *in d. cap.* & Bellarm. *in obſeru. ad idem in princ.*

5 Sunt demùm, qui dicant, neceſſarium eſſe beneplacitum Papæ, & tutiùs rem geri, ſi illud impetratur, Gloſ. *in d. cap. cum acceſſiſſent v. confirmatum*, Butr. *ibidem num. 15.*

6 Quantum verò attinet ad ſolemnitates, Epiſcopus ad talem ſuppreſſionem deuenire debet cum conſenſu totius Capituli.

7 Quantum verò ad cauſam, illa Iuriſcommunis probari debet, perpetua ſcilicet diminutio fructuum, & impoſſibilitas ſupportandi onera illis annexa, ac illa Sacri Conc. Trid. quod *Præbendæ ſint frequentes*. Quod facilius admittendum, ſi ſuppreſſio non eſt facta in fauorem Capituli, ſed in commodum Sacriſtiæ, & quod proinde nullum remanet dubium, quin Capitulum potuerit dictam ſuppreſſionem authorizare, vt dicit in hac ſpecie Barboſ. *d. alleg. 67. n. 9.*

CONSVLTATIO XXXI.

An & quatenus, præſuppoſita etiam legitima licentia, Confraternitates ſuas proceſſiones facere poſſint? Vbi an & quatenus in bonis alienandis Confraternitatum laicalium requiratur aſſenſus Apoſtolicus? Ad rem adducuntur decreta Conciliorum, Patrum, ac Imperatorum.

RESpondeo, huiuſmodi proceſſiones non poſſunt extendi vltra limites proceſſionum, quæ ex deuotione Confraternitatibus permittuntur, debentque contineri intra terminos habiles, & à iure permiſſos abſque alterius detrimento; quia in licentia Principis, etiam motu proprio, & ſimpliciter conceſſa, ſemper tacitè ſubintelligitur clauſula abſque alterius detrimento, *l. 2. §. Si quis à Principe ff. ne quid in loco public.* Abb. *in cap. 1. num. 20. de iudic.* ac etiam licentia cenſetur conceſſa, ſaluis terminis habilibus, & ſeruatis à iure requiſitis, Rota *deciſ. 84. num. 4. p. 2. diuerſ. & deciſ. 106. num. 10.* poſt Mangil. *de ſubhaſt.* 1

Proindeque ſeruanda eſt per Confratres forma à iure præſcripta in proceſſionibus Confraternitatum, vt nempè proceſſio protendi non debeat vltra circuitum murorum Eccleſiæ, ſeu ad ſummum vici proximi Eccleſiæ, vbi ſita eſt Confraternitas, ſicut pluries declarauit S. Congregatio Rituum, & S. Congr. Epiſcoporum, & S. Congregatio Concilij in caſibus, plenè relatis ab vtroque Nauarro, nempè *in Lucerna Regularium verbo proceſſiones in fin.* & *in Summa Bullar. tit. de proceſſ. regular.* à Lezana *in Sum. quæſt. regul. par. 4. v. proceſſio num. 8. & 9.* Gauanto *in manuali Epiſcoporum v. proceſſio num. 49.* Barboſa *in ſum. apoſt. in v. proceſſio num. 26. & duob. ſeqq.* quæ declarationes ſunt huiuſmodi: *Sacra Rituum Congregatio inhærendo decretis, aliàs in ſimilibus factis, cenſuit, non licere Regularibus, neque Confraternitatibus laicorum facere proceſſiones, niſi intra clauſtra Monaſterij, carentibus vero clauſtris, non niſi intra ambitum, hoc eſt propè muros Eccleſiæ extra verò ambitum, non niſi de licentia, conſenſu, aut cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Eccleſijs, quæ in hoc habent ſpeciale priuilegium aliter faciendi, die 26. Februarij 1626. in vna Hiſpalen.* T. Tegrinus Secretarius. 2

Sacra Congregatio ad tollendas difficultates, quæ quotidie oriuntur circa proceſſiones, quæ fiunt, tam per Regulares, quàm per Confraternitates in Eccleſijs Regularium, inhærendo decretis aliàs in ſimilibus factis, & ſignanter in Cæſaraguſtana 17. Martij 1627. cenſuit, in proceſſionibus fiendis tam per Regulares, quàm per Confraternitates laicorum ita impoſterum ſeruari debere, vt in Eccleſijs habentium clauſtrum proceſſione fieri non poſſint, niſi intra clauſtra, & non extrà, in Eccleſijs verò carentibus clauſtris fieri poſſint intrà ambitum, hoc eſt, propè muros Eccleſiæ, ſiue exeundo à ianua Eccleſiæ, & per aliam intrando, ſiuè per eandem, & propè muros Eccleſiæ, extra verò ambitum Eccleſiæ non licere, neque Regularibus, neque Confraternitatibus facere Proceſſiones, niſi de licentia, conſenſu, & cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Eccleſijs, quæ habent in hoc ſpeciale priuilegium faciendi proceſſiones per alia loca, quibus per hoc decretum S. Congregatio non intendit præiudicari, & de hac declaratione teſtatur Lezana, *in ſumma verbo proceſſio Regularium num. 9.* 3

Ex quibus, aliiſque præallegatis etiam conuincitur extra ambitum, ſeu vicum, proximiorem muris Eccleſiæ, proceſſionem protendi non poſſe abſque Cruce, & interuentu Parochialis, & ſic protendi non poſſe vlterius abſque interuentu Crucis Cathedralis, 4

ſi vni-

ſi vnica eſt. Quare extenſio per Ciuitatem in proceſſionibus Confraternitatum non permittatur abſque interuentu, & Cruce Parochialis, Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 12. *num.* 13. *& in ſum. Apoſt. deciſ. in v. proceſſio num.* 16. Lezana loco ſupra allegat. & in proceſſinnibus Confraternitatum non licet deferre Crucem, quæ per Clericos præferri ſolet, ſed Imaginem Crucifixi, & Sanctorum ex Concilio 7. Mediolaneoſi per Gauant. in ſuo manuali Epiſcorum *v. Confraternitates num.* 51. Vel ſaltem in omnem caſum ſpectat ad Epiſcopum cum conſilio Capituli Cathedralis ſtatuere, quò dirigenda, deducendaque ſit proceſſio huiuſmodi, quia indubitatum eſt, & ſæpiſſimè Sacræ Congregationes declararunt, proceſſiones derigendas eſſe, quò voluerit Epiſcopus cum conſilio Capituli, & ad eundem cum eodem Conſilio ſpectare rationem proceſſionum præſcribere, non obſtante immemorabili conſuetudine in contrarium, Campanil. *in diuerſ. iur. can. rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 18. Franciſcus Leo *in theſ. fori Eccleſiaſt. p.*4. *cap.*2. *num.* 145. Barboſ. *allegat.* 78. *num.*4. *& in collect. ad ſeſſ.* 25. *de regular. cap.* 13. *num.* 43. *&* 45. *&* 46. & *in ſum. Apoſt. deciſ. in verbo proceſſio num.* 1. *& ſeqq.* Ricc. *deciſ.* 379. *num.* 4. Aldan. *in compend. canonic. reſol. lib.*2. *tit.*8. *num.*31. Rubeus *in aphoriſmis Epiſcopalibus verbo proceſſio num.*2. Ex quo abuſus, ſiqui ſunt, coerceri poſſunt, remittendo id arbitrio Epiſcopi, quia proceſſiones ex deuotione Populi, & Confratrum introductæ poſſunt ex cauſa ab Epiſcopo prohiberi, ſicut aliàs declarauit Sacra Congregatio Rituum in Elborenſi 14. Ianuarij 1617. Barboſ. *in collect. Bullar. verbo proceſſio*, & Rubeus *in ſuis aphoriſmis Epiſcopalibus eodem verbo proceſſio num.*6.

5 In caſu verò, quo Cathedralis, & Collegiata Eccleſia vellet eaſdem proceſſiones facere, cenſeo, celebrationem feſtiuitatis cum proceſſione in vtraque Eccleſia fieri debere, diuerſis tamen diebus arbitrio Epiſcopi, incipiendo pro prima vice à Cathedrali. Quod verò ad alienationem bonorum huiuſmodi Confraternitatum Dnctores aliquot, iuris Ciuilis præſertim, ſuis ambagibus rem hanc perplexam, & obſcuram reddiderunt. At eorum, qni accuratiùs illam diſceptarunt perſpicua, & dilucida expoſitio eſt huiuſmodi.

6 Præ omnibus annotanda ſunt verba Pauli Secundi in Extrauaganti *Ambitioſa de reb. Eccleſ. non alien.* Ad vnamquamque enim rem examinandam, momentoque ſuo ponderandam inſpiciendum eſt eius principium. Ea ſunt huiuſmodi: *Ambitioſa cupiditate &c. immobilia &c. Deo dicata, ex quibus Eccleſia, monaſteria, & pia loca reguntur &c. Eorumque miniſtri ſibi alimoniam vendicant, &c. occurrere cupientes, omnem alienationem, omneque pactum per quod ipſorum dominium transfertur &c. fieri prohibemus.* Et mox: *Alienanti verò bona Eccleſiarum, monaſteriorum, locorumque piorum quorumlibet, inconſulto Romano Pontifice, &c.*

7 Videndum igitur eſt, an hniuſmodi Confraternitates dicantur loca pia. Et quidem in hac ſpecie quod ſint, ac dici poſſint loca pia volunt ſpeculator, in praxi, ac theoria magiſter *in tit. de inſtrum. edit. §. nunquam num.*62. Io. Andr. *in cap. Ioannes verſ. Vnum eſt, quod refragatur de teſtam.* Abb. *in cap. fin. not.* 2. *eod. tit.* Caſtr. *conſ.*167. *num.*4. *vol.*2. Alex. *conſ.* 219. *num.*2. *vol.* 1. Rebuſ. *in tr. de confratr. num.* 2. Gabr. *de pia cauſ. concl.*1. *num.*5. *& ſeq.* Valaſch. *deciſ.* 105. Tum quia de relictis Confraternitatibus, tanquam relictis pijs locis, debetur quarta Epiſcopo, per Barbat. *conſ.* 1. *num.*4. *col.* 1. Alex. *conſ.* 102. *num.* 5. *vol.* 7. Vbald. *de Can. Epiſc. cap.* 15. *num.*5. *& ſeqq.* Tum quia Epiſcopus poteſt, ac debet eas, tanquam pia loca viſitare, Feder. de Sen. *conſ.* 112. S. Concil. Trid. *ſeſſ. cap.*8. *de refor.* Et tum quia legatum piæ cauſæ factum eis concedi poteſt. Caſtr. *conſ.*5. *vol.*2. Alex. *conſ.*102. *num.*3. Decius plures alios adducens *conſ.*72. *col.*3. *vol.*1. Pariſ. *conſ.*34. *num.*5. *vol.*3. Tum etiam quia in illis opera multa pietatis exercentur, Capra *conſ.*54. *num.*10. Dec. *d. conſ.*72.

Hoc poſito fundamento, pro hnius quæſtionis facili reſolutione tres iuris certiſſimæ concluſiones conſtitui debent. Prima eſt, Extrauagantem *Ambitioſa* procedere etiam in alienatione bonnrum, non ſolum Eccleſiarum, & Monaſteriorum, ſed etiam omnium quorumlibet locorum piorum, vt per Abb. *in cap. nulli in fin. eod. tit.* Franch. *in cap.* 1. *eod.* pariter *tit. in* 6. Pariſ. *d. conſ.* 34. Felin. *conſ.* 12. *& in cap. de quarta de præſcript.* Dec. *d. conſ.*72. *&* 158. Et habetur expreſsè in d. Extrauaganti verbis ſuperiùs relatis.

Secunda eſt declaratoria primæ, vt ſcilicet, tunc illa procedat, qnoties dicta loca fuerint Epiſcopi auctoritate fundata, ſiue erecta, Rebuſ. *in compend. alien. rer. Eccleſ. num.*56. *&* 57. Rodoan. *q.* 28. *num.* 12. Afflict. *de iur. prothom. num.* 12. Cæſ. de Barz. dec. Rotæ Bonon. 124. Valaſch. *deciſ.*105. Sayr. *deciſ.* 3. *de relig. dom.* ac de Ponte *conſ.* 18. 8

Tertia concluſio eſt. Quoties bona hiſce Confraternitatibus eo animo ſunt legata, donata, data, vt ad opera Eccleſiæ, ſiue Oratorij neceſſaria, & ad diuinum cultum, necnon ad ſacram ſupellectilem, aliaque Eccleſiæ ornamenta, atque ad pauperes ſubleuandos, puellaſque miſerabiles nubendas; pro eleemoſyna eroganda ſacerdotibus ibi celebrantibus, ac pro ſuſtentione presbyteri Rectoris ordinarii, aliorumque miniſtrorum in earumdem Confraternitatum Eccleſijs exiſtentibus, talia loca iudicanda ſunt pia, atque adeò eorum bona non poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus requiſitis in alienandis bonis Eccleſiarum, ac piorum locorum. Ita præ cæteris tradunt Zabarel. *conſ.* 11. *col.* 1. ac per *tot.* & *conſ.* 13. *in princ.* Socin. Sen. *conſ.*82. *num.* 34. *vol.*4. Quam concluſionem procedere, etiamſi in Confraternitatum erectione non interuenerit Epiſcopi auctoritas, docent Rebuſ. *in d. compend. num.*34. Gutier. *lib.*1. *can. quæſt. cap.*9. *in fin.* Cæſ. Barz. *d. deciſ.*124. Ioſeph Ludouic. *deciſ. Perſ.*93. ac Rota Romana, in qua dictum fuit, quoad prohibitionem alienationis nullam eſſe differentiam inter bona Eccleſiaſtica, & Confraternitatum laicalium, vt refert Seraph. *deciſ.*724. *num.* 7. & ita demùm firmat Menoch. *de retin. poſſeſſ. remed.* 15. *num.* 16. *&* 34. qui ſic intelligendos eſſe ait Doctores aliter ſentientes, eſtque ad mentem d. Extrauagantis. 9

Eòque magis id aſſerendum, eſt ſi acceſſerit ſaccus, quo induitur Confraternitas, quo ſigno diſtinguitur à laicali, vt per Rotam in vna beneficiatus S. Laurentii in Damaſo 7. Februarii 1628. coram Durano *p.* 3. *diu. deciſ.* 144. *num.* 1. Concurratque inſuper Eccleſia, quæ ſit eiuſdem Confraternitatis, quæque abſque auctoritate ordinaria, vel pontificia fundari, aut erigi non potuit, vt per Rotam coram Cerro in Caietana bonorum 3. Decembris 1649. §. *quod autem*. Quando enim alicui Eccleſiæ vnita eſt, atque aggregata aliqua Confraternitas, exigente præſertim ab ea Camera Apoſtolica ſolutionem decimarum, quæ ſolui ſolent pro ſolis bonis Eccleſiarum, & locorum piorum, non ſolùm reſultant qualitates in d. Extrauaganti expreſsè, ſed tollitur poſſibilitas, quod eiuſmodi Confraternitas poſſit eſſe laica, dum eius bona conflata ſunt ex bonis legatis ad diuinum cultum, ſuper quibus laici nullam poſſunt habere, neque exercere iuriſdictionem. 10

Atque ex his conciliantur, quæ tradit D. Cardinalis de Luca in hac materia, aliique præſertim iuris Ciuilis periti, qui non conſiderarunt loca, ſed perſonas. Cætera in hanc rem vide, quæ alibi dixi. 11

Fuit hic certè bonorum Eccleſiaſticorum olim laudabilis, optimuſque vſus, & ne humana audacia ijs ſiue per venditionem, aut commutationem, aut legationem, aut quacumque alia ratione ab Eccleſijs abalienando, & in profanos vſus conuertendo abuteretur, multis Conciliorum decretis, ſanctorumque Imperatorum, & Patrum ſtatutis id inhibitum fuit. Nam in Ancyrana Synodo circa annos Chriſti 308. ſtatuitur, *Preſbyteros res Eccleſiæ non debere vendere cap.* 15. & 12 *q.*2. *can. Sequa.* In Arela- 12

censi

latenſi Synodo ſecunda anno 326. ſancitur *cap.* 28. *vt qui oblationem fidelium ſuppreſſerit, aut negauerit, ab Eccleſia, cui fraudem fecit, excludatur.* Confirmatur in Vaſenſi Synodo. Et quia multis in locis quæ Eccleſijs conferebantur, ab Epiſcopis nonnullis prætipiebantur, per exiguo Eccleſijs relicto, idcircò in Antiochena Synodn decernitur anno 344. *vt Epiſcopus, ſi conuertat res Eccleſiæ in ſuos vſus domeſticos, eiuſque commoda, vel agrorum fructus domeſticis ſuis, aut propinquis aut fratribus, filiſue committat, pœnas perſoluat cap.* 25. Extat etiam Canon, in quo ſancitur, *vt irrita ſit Epiſcoporum donatio, vel venditio, vel commutatio rei Eccleſiaſticæ abſque ſubſcriptione, & collaudatione Sacerdotum, & viciſſim Sacerdotum ab alienatio ſine approbatione Epiſcopi.* Hoc decretum 12. *q.* 2. ſine exceptione dicitur eſſe ex epiſtulis Leonis Papæ ad Epiſcnpns Siciliæ. In decretis autem Iuonis *lib.* 2. legitur in impreſſo exemplari, eſſe ex Concilio apud Valentias, ſed inuenitur nec in epiſtolis Leonis, neque in Valentino Concilio vel Galliæ, vel Hiſpaniæ, verùm extat in decretis Concilii Carthaginenſis 4. *cap.* 32. *tom.* 1. *Concil.* Idem ſtatuitur in Agathenſi Synodo *cap.* 7. & 48. 49. & 51. & confirmatur à Symmacho Primo Papa in decretali ſua *cap.* 1. & in Synodo Rnmana ab eodem habita. Item in Turnnenſi *cap.* 2. & Aurelianenſi 5. *cap.* 13.

14 In eamdem ſeutentiam Iuſtinianus Imperator *l.* 43. *C. de Epiſc. & Cler.* Epiſcopis mandauit, *ne ea, quæ Eccleſijs relicta ſunt, ſibi adſcribant, ſed in neceſſarios vſus Eccleſiæ impendant.* Idem ſanxit, *vaſa ſacra, & veſtes non poſſe oppignorari, aut alienari, niſi ob captiuorum redemptionem lib.* 18. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* In Concilio Carthaginenſi 4. *anno* 4nt. *cap.* 95. ſancitur, *qui oblationes defunctorum aut negent Eccleſijs, aut cum difficultate reddant, tanquam egentium necatores excommunicandos* 13. *q.* 2. *can. qui oblationes.* Idem præcipitur *cap.* 4. Agathenſis Synodi 13. *q.* 2. *can. Clerici, vel ſeculares,* 13. & in Vaſeuſi *cap.* 4. 13. *q.* 2. *can. qui oblationes,* Aurelianenſis 5. *cap.* 16. Matiſconenſis 1. *cap.* 4. vt licet videre apud Carranzam *in epit. Concil. fol.* 150. & 164. In Romana Syuodo 6. à Symmachn celebrata ſub anathematis pœna præcipitnr, *ne vllus bona Eccleſiæ à fidelibus oblata occupet, & quaſi proprio poſſideat.* Idem ſancitur in Concilio Pariſienſi 1. *cap.* 1. Carranza *fol.* 229. 6. In Synodo Aurelianenſi 4. *cap.* 19. conſtituitur, *vt quod Eccleſiæ collatum ſit, nec à collatore, neque ab illius hæredibus repetendum,* Carranza *fol.* 122. 6. Item *vt quæ Epiſcopus Eccleſiæ dederit, hæredes ſui non auferant cap.* 14.

15 In Concilio Tnletano 2. anno 529. habito *cap.* 4. ſancitur, *vt Clericus Eccleſiæ, cui præeſt, agellos, vineas, & alia huiuſmodi vſque ad diem obitus ſui poſſideat, nec ſuis propinquis ea teſtamento leget, ſed Eccleſiæ relinquat.* In Aurelianenſi Synodo 4. anno 550. iuxta Panuinum celebrata, decernitur, *vt ſiquis Epiſcopus alterius Eccleſiæ Clerico de facultatibus ſuæ Eccleſiæ aliquid ſub titulo quocumque donauerit, poſt eius obitum, qui acceperit, ad Eccleſiæ ius, de cuius facultate diſceſſerat, reuertatur.* Synodus Aurelianenſis 5. *cap.* 14. ſanciuit, *vt nullus Epiſcopus aut cuiuslibet ordinis Clericus, vel alia quæcumque perſona, alterius Eccleſiæ res aut petat, aut accipiat.* In Synodo Hiſpalenſi 1. *cap.* 1. ſtatuitur, *vt Epiſcopus, qui res proprias, exceptis filijs ac nepotibus, alteri, & non Eccleſiæ ſuæ dimiſerit, quidquid de Eccleſiæ rebus aut donauerit, aut vendiderit, aut quoquomodo ab Eccleſia tranſtulerit, irritum habeatur.* In Tolerana Synodo 9. anno 658. iuxta Panuinium, iuata alios autem anno 673. habita, decernitur *cap.* 1. *vt nullus Sacerdotum vel miniſtrorum e x rebus Eccleſiæ, quæ à fidelibus largiuntur, aliquid auferant, vel iuri ſuo connectat.* Ita etiam Eugenius Primus Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus Romæ in conueutu ſtatuit, *Epiſcopos non licere Eccleſiæ bona in proprios vſus conuertere.* Et quò minùs hoc fieri poſſit, filijs ac nepotibus, & propinquis eius, qui conſtruxit, vel ditauit Eccleſiam, licentia datur, *vt ſi Sacerdotem, ſeu alium ex collatis rebus viderit ſurripere, ipſum aut compeſcant, aut Epiſcopo indicent. Quod ſi reus pergat, excommunicetur.* In Toletana 9. Synodo *cap.* 6. ſancitur, *ſi Epiſcopus tertiam partem, quæ ſibi de oblationibus debetur, aut ipſi Eccleſiæ, vnde habet, aut alteri, quam elegerit, velit conferre, ratum ac firmum habeatur,* Carranza *in epit. Concil.* hic ad marginem addit: *Nota, inquit, quod hic nulla ſit mentio conſanguineorum, ſed tantum Eccleſiarum ipſius* In Synodo Nicena 2. anno 788. celebrata ſtatuitur *cap.* 12. *Si quis Epiſcopus, vel monaſterij præfectus ex Epiſcopatus, vel monaſterij agris in Principis alicuius, aut Magiſtratus manus alienet aliquid, vel alteri perſonæ tradat, vt ea traditio ſit nullius momenti.* Item: *Ne liceat ex huiuſmodi bonis quicquam ſibi vendicare, vel proprijs cognatis elargiri. Sed ſi ſint pauperes, vt pauperibus ſuppeditet, nõ autem eorum prætextu res Eccleſiæ venundet. Sin autem detrimentum afferre cauſetur, nec quidquid ex agro emolumenti percipi, ne ſic quidem Magiſtratibus, aut Principibus, qui ſunt in eo loco, venundet prædium, ſed Clericis, vel agricolis. Si autem aliqua improba calliditate vtentur, & ab agricola, vel Clerico agrum præſes, vel magiſtratus emerit, ſic quoque nullius ſit momenti venditio, & Epiſcopatui, vel monaſterio reſtituatur. Qui ſecus fecerit, ſi ſit Epiſcopus, vel monaſterij præfectus exturbetur ab officio.* Aquiſgrani Synodus habita fuit ſub Pipino, Ludouici filio anno 829. in qua multa decernuntur contra eos, *qui negabant peccatum eſſe res ſacras Deo, & Eccleſiæ donatas ad alios vſus conferre tom.* 3. *Concil.* In Concilio generali 8. Conſtantinnpolitano annn 870. habitn *cap.* 15. decernitur, *vt Epiſcopo vendere, vel vtcumque alienare vaſa, aut veſtes ſacras, nec villas ruſticas poſſeſſiones venundare liceat, ne propter hoc Eccleſiaſtici redditus lædantur.* Eodem Concilio *can.* 18. præcipitur, *vt res, quas Eccleſiæ ex longo conſuetudine habeant donatas, & ab eis* 30. *annos poſſeſſa ſunt, nequaquam à ſeculari poteſtate eis ſubtrahantur. Qui contra fecerit, ſit ſacrilegus.* Et Carolus Caluus in ep. ad Clerum Rauennatem ſcribit, Epiſcopos & Rectores monaſteriorum, ac rerum, ſeu facultatum Eccleſiaſticarum diſpenſatores, eas nnn vt proprias, ſed vt vota fidelium, pretia peccatorum, ſtipendia ſeruorum Dei & pauperum debere fideli deuotione tractare.

In Mnguntina Synodo anno 888. habita *cap.* 11. *inuaſores prædiorum Eccleſiæ infamia, anathemate, & exilio iubentur puniri.* In prouinciali quadam Synodo Galliæ à 16
Carolo Simplici habita, decernitur circa annum Domini 905. *bona Eccleſiaſtica ſancta eſſe debere, quæ nefas ſit politicis viris ab alienare, atque in profanum vſum conuertere,* P. Æmilius in vita Caroli Simplicis. Vrbanus Secundus in Synodn Claramnntana anno 1095. ſtatuit, *vt laicus nec decimas vendat, neque retineat.* In Lateranenſi Concilio ſub Alexandro Tertio habito anno 1180. ſtatuitur quoque *ne laici decimas Eccleſiarum in alios laicos poſſint aliquo modo transferre. Si quis vero receperit, & Eccleſiæ non tradiderit, chriſtiana ſepultura priuetur cap.* 24. & *cap.* 19. ſancitur, *ne rectores, & conſules ciuitatum Eccleſijs onera imponant, & grauibus, crebriſque exactionibus eas premant ita, vt ſiue foſſata, ſiue expeditiones, ſiue qualibet alia ſibi arbitrentur agenda, de bonis Eccleſiarum, Clericorum, & pauperum Chriſti vſibus deputatis circa hæc Eccleſijs non ſint oneri & moleſti.* In Turenenſi Synodo anno 1163. ab Alexandro Tertio habita præcipitur, *vt quiſquis alicui laico Eccleſiam, decimamue conceſſerit, excommunicetur.* Auentinus *lib.* 6. *annalium* in Synodo quadam Alemaniæ anno 1224. ſancitur: *ſi fundatores Eccleſiarũ, vel hæredes ipſorum partem decimarum, vel aliorum prouentuum Eccleſiaſticorum, in quibus ius habent patronatus, ſibi retineant ex pacto, & nihilominus repræſentent Clericos ad eaſdem, anathemate feriuntur, cum clericis, qui ita Eccleſijs repræſentantur, & terra ipſorum interdicto Eccleſiaſtico ſubiaceat, tom.* 3. *Concil.* Edita quoqne fuut aliqunt decreta hac de re in Colonieuſi Synodo anno 1266. habita, & in Tridentina, de quibus alibi.

CON-

CONSVLTATIO XXXII.

An conſuetudo, vt primo loco nominatus à patronis ad Parochialem Eccleſiam de iurepatronatus, inſtituatur abſolutè ſine concurſu, & ſecundo loco nominatus intret ſolùm in caſu defectu primi, ſit valida, & ſeruanda?

1 CEnſeo reſpondendum, huiuſmodi conſuetudinem, quatenus etiam legitimè probaretur, non eſſe habendam in conſideratione, atque adeò inſtituendum eſſe concurſum inter dictos duos præſentatos; quia ſi concurſus requiritur, vt ex infradicendis requiritur, non poteſt euitari reſpectu contrariæ Conſuetudinis iuxta antiquam notam S. Congregationis ad *Conc. cap. 18. ſeſſ. 24. De reform.* in hæc verba: *Omnis cura, atque diligentia adhibenda eſt, ne praua conſuetudine vſus inducatur apud Epiſcopos Iuriſdictionis Venetæ, vt in vacationibus Parochialium Eccleſiarum non adhibeatur examen, quod vocatur per concurſum, ſed curandum eſt, vt decretum Concilij Tridentini, & motus proprius Pij V. in huiuſmodi concurſu omninò ſeruetur.* Ponderato præſertim, quod talis conſuetudo dicitur praua, & conſequenter irrationabilis, & reijcienda; & ponderata diſpoſitione tam Sac. Concilij, quàm dictæ Conſtitutionis B. Pij, vbi irritantur prouiſiones aliter factæ, ex qua irritatione ſonante in decretum irritans non poteſt induci conſuetudo in contrarium; *cap. ſi eo tempore de elect. in 6.* Gonzal. *gloſ. 67 num. 12. & ſeqq.* Grat. *diſcept. for. cap. 944. n. 7.* Rota *dec. 149. n. 2. p. 2. diuerſ. & dec. 514. n. 26. & ſeq. tom. 3. 4. p. rec. & d. 302. n. 13. p. 5. rec.*

2 Res ergo reducitur ad videndum; vtrum in dicta forma præſentationum intelligatur neceſſarius concurſus, qui tantùm requiritur, quando patroni laici præſentant, illique ſolùm admittuntur ad concurſum, & ex illis Epiſcopus eligit digniorem, vt ex declarationibus S. Congregationis firmat Gonzal. *gloſ. 6. n. 134.* Garz. *p. 9. cap. 2. num. 255.* cum alijs per Viuian. *de iurepatron. lib. 10. cap. 1. n. 59.* & declarationes etiam habentur impreſſæ *ad d. cap. 18. ſeſſ. 24.*

3 Et neceſſarius omninò videtur, quia ſunt in effectu præſentati duo, licèt prætendatur ſecundo loco præſentatus cauſatiuè in defectum primi, quia illa verba primo loco, & ſecundo loco ſunt æquiuoca, & æquè poſſunt intelligi cumulatiuè, ac ſobordinatè, vt cuilibet ratiocinanti patet. In hac ſpecie autem, ſtante ambiguitate, ſunt accipienda potius cumulatiuè, quia tali pacto prouiſio reducitur ad formam deſideratam à Concilio, quod S. Congregationi cordi eſſe ſolet, cum agatur de fauore Parochialium, vt eis per viam concurſus prouideatur, vt proculdubiò melius per concurſum prouidetur, prout firmant Addens ad Gregorium XV. *dec. 494. n. 6.* & Viuian. *d. lib. 1. cap. 2. n. 35.* Attento præſertim, quod ea interpretatio eſt accipienda, per quam diſpoſitio redditur rationabilior, *l. Saluius Ariſte ff. de legat. præſtand.* Rot. *dec. 230. n. 3. p. 3. rec.*

4 Tùm quia dicto modo præſentando primo, & ſecundo loco, non exprimendo vnum in defectum alterius, eſt in fraudem diſpoſitionis Concilij; præſentantur enim in effectu duo, & prætenditur euitari concurſus, quod non eſt ferendum. Eadem enim facilitate, qua nominantur duo, eodem tempore, poſſet nominari ſecundus poſt non effectuatam præſentationem primi intra quadrimeſtre, cùm poſt primam præſentationem poſſit Patronus laicus facere ſecundam tam variando, quàm cumulando, vt per Garz. *de benef. p. 8. cap. 9. n. 211. & ſeqq.* Viuian. *d. lib. 10. cap. 1. n. 10. & 11.* Barboſ. *de offic. Epiſ. alleg. 72. n. 151. & 158.* vel ſaltem expreſsè declarare, quod ſecundus præſentabatur, quatenus præſentatio primi non habuiſſet effectum.

5 Tertiò, quia vbi Patronus præſentat aliquem ſecundo loco ſimpliciter, non facta mentione de primo, nec dixerit variando, nec cumulatiuè, nec à primo recedendo, tali caſu valet talis ſecunda præſentatio, & datur optio Epiſcopo, qui iudicio ſuo poteſt, ac debet gratificare primum in paritate meritorum, *cap. cum autem,* vbi Doctores, & *gloſ. 2. de iur. p.* Rocch. *de iur. pat. in v. honorificum q. 13. n. 38.* cum allegatis à Barboſa *d. alleg. 22. n. 159.* ſuper huiuſmodi autem paritate non poteſt Epiſcopus melius iudicare, quam mediante concurſu.

Quartò, quia illa verba, quæ ſequuntur, petentes inſtitui reſpectiuè, repugnant dictæ prætenſæ ſobordinationi, attento, quod illa dictio *reſpectiuè* naturam habeat referendi ſingula ſingulis ex allegatis per Caual. *dec. 581. n. 3.* & Rot. *dec. 182. n. 2. p. 6. rec.* & ſic intelligitur pro vtroque pari modo æquè principaliter petita Inſtitutio, non pro ſecundo in defectum primi. 6

Quintò, quia ſi inter duos præſentatos ille præfertur in paritate votorum, qui eſt magis qualificatus, *cap. 3. de iurepat.* Rocch. *in d. v. honorificum q. 15. num. 41.* Lambertin. *p. 3. lib. 2. q. 5. princip. art. 24. num. 3. in fin.* Roland. *conſ. 47. num. 71. & ſeqq. lib. 1.* Azor. *tom. 2. lib. 6. cap. 22. q. 14.* Lotther. *de re benefic. lib. 2. q. 21. num. 130.* Viuian. *de iurepatron. lib. 12. cap. 9. n. 3.* & Barboſ. *in d. alleg. 72. n. 200.* Buratt. *dec. 316. num. 13.* multò magis id procedere debet in caſu, quo vnus præſentatus ſuperat alium vnico ſuffragio; & regula eſt, quod ille ſit præferendus, qui maioribus iuuatur meritis, & à pluribus præſentatur, *d. cap. 3. de iurepatr.* ibique Abb. *num. 1. & 3.* & alij, & in ſpecie doctior præferendus eſt minùs docto, vt firmat Viuian. *de iur. patr. lib. 12. cap. 9. num. 22. & ſeq.* Maſſobr. *in Prax. ad Concur. requiſit. 5. dub. 2. n. 2.* maior autem habilitas, & doctrina certè non poteſt dignoſci, niſi per concurſum. 7

Et quidem quatenus alter præualeat votis, præuio ſimplici examine eſt inſtituendus, ſi verò non excedat, ſed æqualia habeat ſuffragia, eſt locus concurſui iuxta diſtinctionem conſtantiſſimè ſeruatam ex cumulatis per Buratt. *dec. 942. num. 5. tom. 3.* Greg. *dec. 494. num. 2.* & ibi Beltor. *num. 4.* Duran. *dec. 94. num. 10.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæſt. 51, num. 133.* Maſſobr. *de Concurſ. præl. 7. dub. 15, num. 6. & ſeq.* 8

Itaque non obſtante aſſerta conſuetudine, cuius vigore prætenditur, quod citra concurſum inſtituendus ſit primo loco præſentatus, perindè, ac ſi ſecundus præſentatus conditionaliter veniret inſtituendus caſu, quo primos aſſequi non poſſet. 9

Quia verba præſentationum, vt cætera omnia, non poſſunt accipi, niſi prout ſubiecta materia patitur, Mant. *de tacit. lib. 3. tit. 7. n. 1. cum ſeq.* Rot. *in rec. dec. 415. p. 4. tom. 2. n. 22.* & apud Cenc. *de Cenſ. dec. 443. n. 13. & 102. n. 7.* ſubiecta autem materia non patitur, vt Patroni laici poſſint plures præſentare, niſi cumulatiuè ita, quod gratificatio ſit Ordinarij, non præſentantis, *Clement. plures de Iurepatr.* Caualer. *dec. 517. n. 6.* Lotter. *de re benef. lib. 3. q. 17. n. 163.* 10

Nulla facta diſtinctione, quis primo, vel ſecundo loco fuerit præſentatus, vt videre eſt *in cap. quod autem 5. de Iur. patr.* vbi Gloſ. notabilis, quam ſatis explicat Io. And. *ibidem in ſummario n. 1.* ita ſcribens: *Præſentatus ſecundo loco à Patronis ſucceſſiuè poſt primum, ſi inſtitutus ſit, valet inſtitutio, &c.* & *in cap. cum autem 24. eodem tit. de Iur. patr.* vbi Ancharan. *n. 6. & ſeq.* egregiè Burſatt. *conſ. 379. à n. 10.* & Sperell. *dec. 180. à n. 29.* 11

Alioquin facilè eſſet Patronis laicis ita plures præſentando munus gratificationis ſibi vſurpare in fraudem Sacrorum Canonum; ſicut enim expreſsè non licet, ita non decet indirectè, *l. non dubium C. de legibus, l. qui ſalnis, ff. eodem.* 12

In Parochialibus verò pluribus præſentatis per vota paria à patronis laicis, licèt non ſit locus ſimplici, & abſolutæ gratificationi Ordinarij, ſed ita demum quatenus Epiſcopus eliget alterum ex approbatis in concurſu iuxta declarationem S. Congr. de qua Gonzal. *ad reg. 8. gloſ. 6. n. 138.* cum alijs ſupra allegatis, ideò non eſt aperienda via, vt laici plures poſſint ita præſentando ſubordinatæ deludere edictum de concurſu, & gratificationes ſibi vſurpare, & ſic extendere, quod parcè, & ſtrictè accipiendum eſt, 13

eſt, Calder. *conſ. 16. de Iur. patr.* Pacius Iordan. *Elucubr. diuerſ. vol. 2. tit. de re benef. lib.* 10. *tit.* 7. *n.* 241. Barboſ. *de offic. Epiſc. alleg.* 72. *n.* 161. Vbi quod iſta variatio conceſſa patronis laicis præſentandi plures, quamuis cumulatiuè, tanquam exorbitans, ita ſtrictè interpretationem accipit, vt non excedat duos ergò multò magis cauendum, vt pluribus præſentatis à pari numero patronorum poſſint laici etiam expreſsè ità concipere præſentationem, vt quem ipſi maluerint, cogatur Ordinarius inſtituere; nec verba primo loco, vel ſecundo loco, quæ ſapiunt ordinationem compatibilem cum præſentatione cumulatiua, poſſunt habere vim diſiunctiuæ præſentationis, inducendo conditionem ſubordinatam, quæ, ſi regulariter non præſumitur, Grat. *diſcept.* 136. *n.* 14. *& diſp.* 718. *n.* 13. *& ſeq.* multò minùs interpretationem accipit, vbi repugnat ſubiecta materia ex deductis.

14 Et animaduertendum, quod in caſu, quo attendenda eſſet hæc conſuetudo euitandi concurſum, non tamen probaretur ita, vt concludat ſecundo loco præſentatum, præualentem numero ſuffragiorum præſentantium, eſſe poſthabendum in inſtitutione; vndè ſuccedit concluſio, quod, non probata conſuetudine in indiuiduo, non ſufficiat, quamnis genericè fuiſſet probata, nempè in caſu paritatis ſuffragij, Grat. *diſc.* 767. *n.* 9. *& diſp.* 973. *n.* 40. Rot. *in rec. p.* 7. *dec.* 314. *n.* 20. *& p.* 4. *rec. tom.* 2. *dec.* 488. *n.* 9. *& dec.* 94. *n.* 5. *& dec.* 323. *n.* 4. *& p.* 6. *dec.* 185. *n.* 6. & coram Cardinali Corrado *dec.* 139. *num.* 25. apud Viuian. *de Iur. patr.*

15 Ad iſtum enim effectum debent teſtes interrogari in interrogatorio de hac re ſpeciali. Quod ſi nihil congruè reſponderint, hoc ſolùm ſufficeret ad inſtitutionem præualentis maiori numero ſuffragiorum, admiſſa etiam conſuetudine generica, cum verſemur in deciſorijs, Grat. *dec. March.* 237. *n.* 27. Latè Ridolph. *in prax. p.* 1. *c.* 2. *à n.* 91. Burat. *dec.* 735. *n.* 7. *& ſeq.* Grat. *diſcept.* 486. *à num.* 29.

CONSVLTATIO XXXIII.

An Regulares habentes Conſeruatorem legitimè electum debeant coram eodem Conſeruatore conueniri in cauſis ciuilibus requirentibus diſcuſſionem, & iudicialem indaginem, quando ſunt Rei, An potius coram Ordinario? Die 24. Martij 1657. Sacra Congregatio Eminentiſs. & Reuerendiſs. DD. Concilij Tridentini Interpretum, inhærendo declarationibus aliàs editis, cenſuit, *Regulares etiam Reos debere in huiuſmodi cauſis iudicialem diſcuſſionem, & indaginem requirentibus coram Ordinario, & non coram Conſeruatoribus conueniri.*

1 CVm autem aliqui Regulares aſſerant habere Priuilegia expreſſa, & ſpecifica, etiam circa huiuſmodi cognitionem iudicialem per ſuos Conſeruatores legitimè electos faciendam; ideò quæritur, *an eis obſtet ſupradicta declaratio?* Videtur non obſtare. Primò quia, quidquid ſit de declarationibus aliàs editis, id videtur exprimere literalis diſpoſitio Conſtitutionis Gregorij XV. in qua Conſeruatores iuxtà illius præſcriptum eligendi non deputantur, vti nudi, & ſimplices Conſeruatores pro conſeruandis, & defendendis Regularibus à manifeſtis iniurijs, & violentijs, quales conſiderati fuerunt *in cap.* 1. *&* 2. *de offic. & poteſt. Iudic. delegati in* 6. ſed conſiderantur, & nominantur, etiam tanquam Iudices, vt in §. 1. 2. *&* 10. cum expreſſa, & ſpeciali iuriſdictione illis attributa in eis cauſis tantùm, in quibus Regulares, tanquam Rei coram ipſis trahi, & conueniri contigiſſet. Ex huiuſmodi enim Iudicum denominatione conceſſa cenſetur facultas procedendi in dictis cauſis, etiamſi requirerent iudicialem indaginem ex deductis *in deciſ.* 616. *n.* 2. *&* 3. *p.* 2. *recent.*

2 Deindè quia §. 9. d. Conſtitutionis concedens dictam iuriſdictionem literaliter comprehendit actorem trahentem, & conuenientem Reum tractum, & conuentum, & Iudicem, coram quo dicta actiua, & paſſiua tractio, & conuentio exerceri debet, proindeque dato cõcurſu dicti Iudicis, Actoris, & Rei, neceſſariò reſultat proceſſus formaliter iudicialis, & cum tela indagine, & diſcuſſione iudiciali iuxta *cap. forus de verbor. ſignif.* & dixit Rot. in Calaguritana Beneficiorum de Morigo 11. Febr. 1611. coram Coccino.

3 Prætereà quia eadē Conſtitut. §. 6. *&* 7. præfiniuit vnicam caſum dumtaxat, in quo Regulares conueniri deberent coram Ordinario, nempè ſi electum, illiuſq; electionis inſtrumentũ coram Ordinarijs non exhibuerint, hæc ſpecialis expreſſio continet tacitam ademptionem iuriſdictionis in quolibet alio caſu, etiamſi Ordinarius generalem habeat iuriſdictionem, Angel. *conſ.* 375. *n.* 1. & generaliter quælibet diſpoſitio includens certam rem, ſeù perſonam excludit reliqua, Ruin. *conſ.* 112. *n.* 3. *lib.* 5. & quod in priuilegio, ſeù facultate aliquid faciendi, incluſio vnius importet excluſionem alterius, Caſtr. *conſ.* 468. ſuper hoc puncto *lib.* 1.

4 Item quia hoc idem ſpecialiter ordinauerat Gregorius XIII. qui, conceſſis Regularibus Conſeruatorijs ſpecialibus, poſtea omnes in hoc pariformiter tractando, generaliter conceſſit, quod ipſi Regulares in omnibus Italiæ Ciuitatibus Conſeruatorem ſemel eligerent, & electionis inſtrumentum coram Ordinarijs exhiberent, ad vnum, eundemque ſpecialiter expreſſum effectum, vt coram dicto Conſeruatore tantùm conueniri debeant, alioquin coram locorum Ordinarijs conuenirentur, quæ conceſſio habetur impreſſa poſt declarationes Concilij Tridentini *ſeſſ.* 7. *cap.* 5. *n.* 4.

5 Huic conceſſioni in hoc ſpecialiter, & expreſsè adhæſit dicta Conſtitutio Gregorij XV. §. 6. *&* 7. quæ vſa fuit formalibus, & præciſis verbis, alioquin coram Ordinario cõueniantur, expreſſis in dicta Cõceſſione Gregor. XIII.

6 Non obſtat, quod neutra Conſtitutio loquutur de cauſis requirentibus iudicialem indaginem. Primò quia nec minùs reſtringuntur ad cauſas pro manifeſtis iniurijs, ſed generaliter, & indefinitè loquentes indefinitè intelligi debent, & ſi aliter voluiſſent, expreſſiſſent, Gloſ. *in cap. fin. de poteſt. Iudic. deleg. in* 6. *v. non præſumant*, ibi: *quia ſi hoc voluiſſet, hoc addidiſſet, ſicut ibi fecit. l. ſi vnum §. non dixit ff. de acquir. hered. & l.* 2. *§.* 1. *de iudic.* Immò cum abſtulerit tantùm iuriſdictionem quoad cauſas, in quibus ſunt actores; remanet confirmata tota iuriſdictio, quam antea habebant, quia conſtat de limitata voluntate Pontificis ad iuriſdictionem quoad cauſas, in quibus ſunt actores, & ideò vltra terminos limitationis non eſt extendenda, *l. voluntate C. de excuſat. & l. fin. C. ne vx. pro mar. & cap. audit is, & cap. cum olim de præſcript.*

7 Secundò, quia earum contextus, & verba ita neceſſariò continent iudicialem indaginem, & diſcuſſionem, vt ſuperflua, & inanis reputata fuerit illarum expreſſio. Impoſſibile enim eſt, quod aliquis trahát, & conueniat aliquē coram Iudice, & quod materia, pro qua trahitur, & conuenitur, non indagetur, & diſcutiatur iudicialiter.

8 Poſtremò quia ſuffragantur priuilegia ſpecialia quibuſdam Religionibus conceſſa à Summis Pontificibus, vt à Ioanne XXII. Martino V. & Gregorio XIII. Continent enim dicta priuilegia eadem ferè verba, quæ continebantur in Conſeruatoria Eugenij IV. ſuper qua emanauit *deciſio* 616. *p.* 2. *rec.* firmans comprehenſionem cauſarum requirentium indaginem iudicialem indè reſultantem.

9 Vndè cum dicta priuilegia non fuerint reuocata, ſed ſimpliciter redacta ad terminos Conſtitutionis Gregorij XV. vt in ſpecie declarauit Sac. Congr. Concilij in hoc decreto.

10 *Vtrum Conſtitutio fel. rec. Gregorij XV. circa Conſeruatores Regularium, publicata anno* 1621. *cum declarationibus Eminentiſs. S. Congreg. Conc. Trid. Interpretum deſuper editis, æquè afficiat, & comprehendat Religioſos Societatis Ieſu, ac reliquos Regulares ita, vt omnia alia prædictæ Societatis priuilegia fuerint reducta ad terminos d. Conſtitutionis, & ſic in poſterum debeant ab eis eligi Conſeruatores iuxta formam, & tenorem præfatæ Conſtitutionis. Reſponſum, huiuſmodi Conſti-*

tutio-

tutionem cum declarationibus, vt præfertur editos, æquè afficere Religioſos Societatis Ieſu, atque aliorum Ordinum, & Conſeruatores ad illius præſcriptum eſſe eligendos, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, quippè quæ omnia ſunt redacta ad terminos ipſius Conſtitutionis; & in eadem fuerit etiam declaratum Regulares, ære alieno grauatos, ad ratiocinia, & pro teſtamentorum executionibus obligatos coram Conſeruatoribus, quatenus illos habeant, conueniri debere, vt in ſubiecto decreto.

11 *An Regulares grauati ære alieno, vel ad ratiocinia, vel teſtamentorum executores, poſſint conueniri coram Ordinario, ſi conſeruatores non nominauerint intra tempus habile ab Ordinario præſcriptum, reſpondit, Regulares in cauſis prædictis coram Ordinario loci eſſe conueniendos, ſi ad præſcriptum Conſtitutionis ſ. me. Gregorij XV. Conſeruatores non elegerint, ipſiuſque electionis documentum intra præfinitum tempus in actis Curiæ ipſius Ordinarij non exhibuerint, ac dimiſerint.*

12 Ita verò cum expediri non poſſint abſque diſcuſſione, & indagine iudiciali, vtique dicendum videtur, ſupradictam S. Congregationis declarationem non obſtare Regularium priuilegijs.

13 Non eſſe inſuper reuocata per dictam Conſtitutionem Gregorij, ſed adbuc ſubſiſtere reſoluendum videtur; ſi quidem obſeruantia ſubſecuta poſt Gregorianam declarat, non fuiſſe reuocata, cum per ipſam pluries Conſeruatores proceſſerint in cauſis requirentibus iudicialem indaginem. Obſeruantia autem, etiam vnius actus, deſeruit pro interpretatione, Rota coram Buratto *dec. 679. n. 9.* & in Florentina Iuriſparr. de Ricaſulis 11. Febr. 1604. §. *non obſtat* coram Lancellotto, & coram Eminentiſs. Otthobono *dec. 165. n. 19.* & adeò defertur obſeruantiæ interpretatiuæ, vt præferatur interpretationi magis veræ, & iuri magis conformi, Hond. *conſ. 92. n. 30. lib. 1.* Rot. coram Buratto *d. q. 44. n. 6.* & coram Eminentiſs. Otthobono *dec. 1001. n. 20.* & in Barchinonen. Canonicatus 15. Decembris 1645. §. *nec prædicta* coram Royas.

14 Non obſtat, quod in Conſtitutione Gregoriana innouetur Conſtitutio Bonifacij VIII. *cap. fin. de Iudic. deleg. in 6.* quia hæc innouatio non plus operatur, quàm ſi Conſtitutio conderetur de nouo; condita autem de nouo non derogaret iuri particulari priuilegiorum iuxta *cap. 1. de conſtit. in 6.* & cùm diſponat de Conſeruatoribus, qui ſunt tantùm Conſeruatores puri, non ſe extendit ad Conſeruatores, qui ſimul etiam ſunt Iudices, quales ſunt electi à Regularibus vigore eorum priuilegiorum, in quibus leguntur hæc verba: *In quibus deputati eſtis Conſeruatores, & Iudices*. Dictio enim copulatiua, *Et*, attribuit Conſeruatoribus qualitatem etiam Iudicis, Menoch. *conſ. 497. n. 17.* Rot. *dec. 165. n. 11. p. 5. rec.*

15 Neque item obſtat, quod in dicta Gregoriana derogetur omnibus priuilegijs, & proindè etiam quatenus contraria Conſtitutioni Bonifacij innouatæ; quia derogantur cum clauſula quoad ea, quæ præſentibus aduerſantur; quatenus autem concedunt priuilegia Conſeruatoribus procedendi in cauſis requirentibus iudicialem indaginem, non aduerſantur diſpoſitis in Gregoriana, cùm non diſponat oppoſitum, nec diſpoſitio Bonifacij VIII. id vetans, venit nomine præſentium, cum non ſit inſerta in Gregoriana, ſed tantùm ſit innouata, nec dicta priuilegia obſtant innouationi, cùm poſſit ſtare innouatio dictæ Conſtitutionis cum priuilegijs ex deductis. Cùm ergo ſit quid diuerſum derogari priuilegijs, quatenus aduerſantur diſpoſitis in Conſtitutione Bonifacij, derogatio quoad vnam partem, non debet extendi ad aliam, cùm materia derogationis ſit ſtrictè accipienda, *l. Sancimus C. de Teſtam.* Gemin. *conſ. 15. n. 2.* Oldrad. *conſ. 190. num. 10.* Crauett. *conſ. 26. num. 7.* Rot. coram Penia *dec. 1582. num. 10.*

16 Nec denique obſtat declaratio Sac. Congregationis, de qua ſupra. Quia, cùm ſit generalis, recipit interpretationem, quod non comprehendat in ſpecie priuilegiatos, qualis interpretatio aliàs emanauit in ſimili declaratione generali, quod Abbates non poſſent benedicere ea, in quibus requiritur Sacra Vnctio; ſiquidem poſtea declarauit, quod ea declaratio non comprehendebat priuilegiatos in ſpecie, ita ſub die 10. Septembris 1614. *Conſt. 275.* apud Bullar. Caſſinenſium.

At nihilominus cenſeo, perſiſtendum eſſe in ſuperius adducta declaratione Sacr. Congregationis Concilij pro iuriſdictione Ordinariorum; Siquidem ita in tali caſu ratiocinari neceſſe eſt poſt dictam Conſtitutionem Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs. Examen, & diſcuſſio quarumdam cauſarum non poteſt fieri ſine iudiciali indagine, ideſt, ſine proceſſu, & litis inſtitutione. De iure autem communi Conſeruatores tam Regularium, quàm alij quicumque, poteſtatem, & iuriſdictionem non habent, niſi in defendendo à manifeſtis iniurijs, & violentijs, in ijs tamen, in quibus non requiritur iudicialis indago, iuxta *d. cap. 1. & cap. fin. de off. Delegat. in 6.* Gloſſ. *in d. cap. 1. in verb. Conſeruatores* docentque Sylueſt. *in ſum. verb. Conſeruatores in princ. & quæſt. 3.* Mirand. *in Manual. prælat. regul. p. 2. q. 47. art. 1. & 7. concluſ. 1.* Cocchier. *de iuriſd. in exempt. p. 1. q. 39. num. 1. & 6.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap 34. q. 1. 3. & 7.* Barboſ. *de offic. Epiſc. alleg. 106. num. 1. 6. 30. 52.* Lezan. *regular. quæſt. p. 2. cap. 10. num. 1.* & admittit Rot. *in d. 616. n. 1. p. 2. rec.* 17.

Et cum tali iuris diſpoſitione concordat Concilium Tridentinum *in cap. 15. ſeſſ. 14. de reformat.* prohibens Conſeruatoribus vllum Tribunal habere erectum. 18

Quod ſi dicti limites excedantur, appoſita eſt pœna ſuſpenſionis per annum ab officio contra Conſeruatores, & pœna excommunicationis latæ ſententiæ contra procurantes talem exceſſum, à qua non abſoluuntur, niſi poſtquam parti ſatisfecerint, *d. cap. fin. de offic. Deleg. in 6.* ſi tamen ſit pars litigans, quæ id procuret, vt ponderant Nauarr. *in manual. cap. 27. num. 125.* Roderic. *quæſt. regular. tom. 1. q. 65. art. 20.* Mirand. *d. q. 47. art. 9.* Barboſ. *d. alleg. 106. n. 49.* 19

Dictaque iuris communis, & Concilij diſpoſitio confirmata fuit per d. Conſtitutionem Gregorij XV. dùm in ea Pontifex expreſsè innouat *d. cap. fin. de offic. Deleg. in 6.* in omnibus, quæ tali conſtitutioni non aduerſantur, prout etiam innouat dictas pœnas. 20

Et in terminis huiuſmodi Conſtitutionis declarauit aliàs de anno 1624. Sacra Congregatio Concilij, attendendam eſſe dicta diſpoſitionem iuris per hæc verba: *Congregatio Concilij cenſuit, non eſſe ſublatam facultatem per Conſtitutionem Gregorij XV. quam habent Conſeruatores defendendi Regulares à manifeſtis iniurijs, & violentijs, dummodo obſeruent formam præſcriptam conſtitutionis Innocentij IV. & Bonifacij VIII. relatam in cap. 1. & cap. fin. de offic. Deleg. in 6.* quæ declaratio habetur in Bullario *tom. 1. poſt 9.* Bullam dicti Gregorij, & apud Barboſ. *d. allegat. 106. in fin.* & Lezan. *d. cap. 10. n. 47. & 62.* 21

His verò ſtantibus, ex quibus conſtituta remanet vltima iuris diſpoſitio, nulla habenda eſt ratio priuilegiorum quorumcumque Regularium, quomodolibet concedentium ampliorem iuriſdictionem Conſeruatoribus, & decretorum emanatorum ante Gregorium XV. De illis enim non eſt opus diſputare poſt dictam Conſtitutionem, quæ omnia latiſſimè reuocat per verba generaliſſima: *Non obſtantibus quibuſcumque Conſtitutionibus ad fauorem quorumcumque Ordinum Mendicantium, & non mendicantium, militiarum, Congregationum, Societatum, &c. conſuetudinibus etiam immemorabilibus, priuilegiis, etiam mari magno, & literis Apoſtolicis, &c. etiam competentibus per viam communicationis, &c.* 22

Quæ derogatio contrarijs conſuetudinibus etiam immemorabilibus, tollit expreſsè etiam præſcriptionem, vltra quadragenariam. 23

Idque præſertim ſi agatur de Conſeruatore deputato non ex vi antiquorum priuilegiorum, quia omnes deputationes ſunt annullatæ per dictam Conſtitutionem 24

ſed de electo vigore eiuſdem Conſtitutionis, & conſequenter ad terminos illius.

25 Nec obſtat, quod ipſa Conſtitutio Gregorij XV. præſeruet iuriſdictionem huiuſmodi Conſeruatoribus in cauſis tantùm, in quibus Regulares ſunt rei, quia ſicut ex vi conſtitutionis præfatæ, & dictæ declarationis anni 1624. fundatæ *in d. cap. 5. ſeſſ. 14.* Sacri Concilij, non poſſunt Conſeruatores procedere pro manifeſtis iniurijs, niſi quando ſine iudiciali indagine procedendum eſt, vt per Barboſ. *d. alleg.* 106. *n.* 40. *& ſeq.* & Lezan. *quæſt. regul. tom. 2. d. cap.* 10. *n.* 60. *&* 62. Pari modo non habent iuriſdictionem, quando Regulares ſunt rei, ſi cauſa verè requirat iudicialem indaginem, ſtante quod diſpoſitio iuris communis ſit generalis de omnibus cauſis, & illam ipſa Conſtitutio generaliter innouat, & ſeruari mandat in omnibus, quæ diſpoſitis in ipſa Conſtitutione non aduerſantur, & proindè talis innouatio referenda eſt ad omnia contenta in Conſtitutione, & conſequenter etiam ad caſum, quando Regulares rei ſunt. Semper enim verum eſt, Conſeruatores non habere iuriſdictionem, tàm ex dicto iure communi, quàm ex Conſtitutione, vbicumque procedendum eſt, ſeruata iudiciali indagine. Quod ſi hoc procedit in caſu magis fauorabili ipſis Regularibus, quando ſcilicèt ageretur de manifeſtis iniurijs eiſdem illatis, vt in ſupracitata declaratione anni 1624. quæ emanauit ad interpretationem dictæ Conſtitutionis, vt argumentatur Lezan. *in d. cap.* 10. *n.* 63. Idem quoque procedere debet, quando Regulares ſunt rei in cauſis, in quibus iudicialiter de pluribus iuris, & facti articulis diſputandum eſt.

26 Accedit Conſeruatoria conceſſa ab Innocentio X. Carthuſiæ Papienſi cum expreſſa, & ſpeciali facultate attributa Conſeruatoribus, in ea nominatis, procedendi in cauſis, requirentibus iudicialem indaginem, & cum ampliſſima derogatione omnibus Conſtitutionibus in contrarium, quomodolibet facientibus. Ergo vt derogetur dictæ Conſtitutioni Gregorij XV. neceſſariò requiritur priuilegium ſpeciale, quod conceſſum ſeruandum eſt.

CONSVLTATIO XXXIV.

1 *An liceat eligere in Vicarium Capitularem non Doctorem, ſed aliàs idoneum reputatum, ſtante reprobatione Doctorum de Capitulo?*

2 *An facta electione intra octo dies de non Doctore, ea deuoluatur ad Metropolitanum, vel potius facta per Metropolitanum declaratione nullitatis, remittenda ſit electio de nouo ad idem Capitulum?*

1 QVoad primum, videtur reſpondendum, quod, licèt Sacrum Concilium diſponat, vt debeat deputari, qui ſaltem in iure canonico ſit Doctor, vel licentiatus, contentatur tamen, vt in defectum Doctorum deputari poſſit alius, quoad fieri poſſit, idoneus. Non adeſſe autem Doctores, vel adeſſe minùs idoneos iudicio Capituli idem eſt iuxta notata *in l. 1. §. fin. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.* ſtante præſertim, quod notum eſt, reperiri non Doctores, qui ſunt pluſquàm Doctores, & è conuerſo Doctores, qui nomine, & priuilegio tantùm ſunt Doctores, quo reſpectu Sacra Congregatio aliquando declarauit ad præſentem effectum non ſufficere eſſe Doctorem, niſi qui ſit Doctoratus in publica Vniuerſitate, & in Cotronenſi 9. Maij 1637. & in Materana 10. Decembris 1640. Doctos volo, non Doctores, aiebat Gregorius XIII.

2 Tenendum tamen eſt, niſi deſint Doctores, & licentiati, non poſſe eligi in Vicarium Capitularem alium his qualitatibus carentem. Primò quidem, & ſi alternatiua regulariter electionem tribuat, & alteram eius partem adimplere ſufficiat, *vt in cap. inter cæteras de reſcript. & in cap. cùm plures*, vbi Gloſ. *v. forma de offic. deleg. in 6.* quando tamen eſt poſita inter perſonas, habentes diuerſas qualitates, & in primo nominatis ſubeſt maior ratio, quàm in poſterioribus in ſecunda parte alternatiuæ comprehenſis, tunc alternatiua ordinem inducit, non electionem, & ad ſecundam partem alternatiuæ perueniri non debet, niſi in ſubſidium, & in defectum primæ. Ita probat textus *in ca. Metropolitano*, iuncta Gloſ. *v. ex presbyteris 63. d.* vbi cùm textus iubeat, vt Metropolitano defuncto, in eius locum ſubrogetur alius ex presbyteris, vel diaconis, Gloſſa notat, illis verbis eſſe deſignatum ordinem, vt ex Diaconis Metropolitanus non eligatur, niſi deſint Presbyteri. Idem probat textus *in l. heredes mei §. fin. ff. ad Trebel.* vbi fideicommiſſum relictum alternatiuè nepotibus, vel cæteris cognatis non debetur cæteris cognatis, donec extent nepotes, qui prædilecti præſumuntur, *& in l. cum pater §. penult. ff. de leg. 2.* vbi diſiunctiua poſita inter perſonas, inter quas cadit affectio ordinaria, non reſoluitur in coniunctiuam, vt ibi per Bartolum. Vndè ſi teſtator mandet, aliquid dari liberis, aut, ijs deficientibus, conſanguineis, aut affinibus, ſequimur ordinem, vt ait Gloſ. *in cap. in alternatiuis de regul. iur. in 6. verſ. ſunt tamen quædam alternatiuæ, in quibus debet ordo ſeruari.* Id ipſum colligitur *ex l. ſi fundum ſub conditione, §. his verbis de leg. 1. & cap. mandato de præb. in 6.* & notat Gloſ. *in cap. licet v. vel in Parochiali de ſepult. in 6.* quam ibi: Io. de Lignano relatus à Francho teſtatur, eſſe communiter approbatam, Felin. *in cap. cum dilectos n. 4. de reſcript.* At in hoc caſu maior ratio ſubeſt in Doctoribus pro illorum idoneitate, quàm in non Doctoribus. Ergo ordo ſcripturæ ſpectandus eſt ita, vt hi eligi non debeant, niſi vbi illi deficiant.

3 Secundò idem ſuadetur, quia aliàs prima pars alternatiuæ eſſet otioſa, niſi deſignaret ordinem, & ſatis fuiſſet tribuere Capitulo facultatem eligendi idoneos. Ad quod abſurdum vitandum fateri neceſſe eſt, ſeruandam partem alternatiuæ eſſe ſubſidiariam.

4 Tertiò, quia aliàs Sac. Congregatio Concilij idem in hoc caſu videtur ſentiſſe circa intellectum textus *cap. 16. ſeſſ. 24.* vbi iubetur eligi Vicarius Capituli, Sede Vacante, qui ſit ſaltem in iure Canonico Doctor, vel licentiatus, vel aliàs, quantum fieri poterit, idoneus. Declarauit enim, niſi deſint Doctores, & licentiati, non poſſe eligi alium his qualitatibus carentem, ſicque pluries declaratum ab eadem S. Congregatione teſtatur Garz. *de benef. p. 5. c. 7. num. 9. & ſeqq.* & in *addit. ad idem cap. 7. num. 2.* ſicque ſæpiùs obſeruari præcipitur à Sacr. Congregatione ſuper Epiſcopis.

5 Non obſtat, quod illa verba poſita in fine ſecundæ partis alternatiuæ videantur tribuere facultatem præferendi non Doctores, ſi ſint magis idonei Doctoribus; quia reſpondetur, vel illa verba poſita in fine ex regula vulgata referri ad totam clauſulam ita, vt eligi debeant magis idonei ex ſingulis gradibus, ibi expreſſis, vel ſi referenda ſunt ad ſecundam partem alternatiuæ tantùm, hoc importare, vt cum in defectum habentium qualitates expreſſas in prima parte alternatiuæ, perueniatur ad perſonas expreſſas in ſecunda, & ex eis eligantur, qui ad id magis idoneus videbitur. Et ſic illa verba non aduerſantur noſtræ ſententiæ.

6 Deinde reſpondetur, Sacr. Concilium abſolutè voluiſſe, vt primo loco deputentur Doctores; quia cum hi ſtudiorum curſus peragere, & in publicis functionibus literaturæ periculum facere conſueuerint, eos iuris præſumptione ſufficienter idoneos iudicauit, à qua quidem iuris præſumptione, quemadmodum noluit poſſe recedi ex eo, quod alij aptiores, & doctiores requirantur, cùm alternatiua, vt dictum eſt, ſit ordinis, non electionis, ita nec cenſendum eſt, voluiſſe, vt poſſet recedi ex eo, quod aptiores reperirentur ex non Doctoribus.

7 Cæterum illud omittendum non eſt. Si alicubi non reperiantur Doctores, niſi prorſus imperiti, eo caſu licere Capitulo, prætermiſſis Doctoribus, alium, idoneum eligere, vt aliàs in hac ſpecie electionis Vicarij Capitularis reſpondit Sacr. Congregatio

Con-

Concilij. Approbauit enim electionem factam de Vicario non Doctore, nec licentiato, aliàs idoneo, cum ibi non extaret, niſi vnicus Doctor, iſque omninò imperitus. Doctor enim ignarus perinde ac nullus, Felinus poſt alios *in cap. Clerici n. 1. de iudic.*

8 Ad ſecundum videtur repugnare non ſolùm Concilio, ſed etiam toti iuri canonico, vt ſuperior, ad quem deuoluitur electio, vel collatio ob negligentiam, vel malam electionem inferioris, non poſſit conferre, ſed debeat eidem inferiori nouam collationem, vel electionem demandare. Hic enim eſt effectus deuolutionis, vt ea facultas, quæ inferiori competebat, transfeat in ſuperiorem, illaque pro ea vice deſtitutus remaneat inferior in pœnam ſuæ negligentiæ, vel culpæ in non conferendo, vel malè, ad textum in *cap. cum in cunctis §. fin. de elect. & cap. ſi compromiſſarius eodem tit. in 6. c. 2. de conceſſ. praben.* Cùm alijs, & ita in his terminis docent praxis quotidiana, & reſolutiones Sacrarum Congregationum; nam repugnat principijs iuris in materia deuolutionis, & Concilium ad literam diſponit, vt ipſa deputatio deuoluatur ad Metropolitanum, ibi: *Si ſecus factum fuerit ad Metropolitanum deputatio huiuſmodi deuoluatur.*

9 Eòque magis, ſi conſtet, Metropolitanum in optima fide verſatum eſſe, deputando Doctorem in Vicarium, qui poterat ex ratione iuſtitiæ prætendere, ſe iam canonicè electum per Capitulum. Quia ſcilicèt in primo actu Capitulari habuit maiorem partem votorum, pro qua conſtituenda ſufficit exceſſus in vno voto ſupra medietatem, *cap. cum in iure, & cap. Cumana de elect. cap. cum omnes de Conſtit.* Buratt. *dec.* 809. *n.* 1. nihil obſtante, quod inter hæc adeſſet illud eiuſdem electi, ſi ad huiuſmodi electionem proceſſum eſſet non per ſecretum Scrutinium, ſed per publica ſuffragia. In hoc enim caſu potuit ipſe adhærere concurrentibus cum ſe ad conſtituendam maiorem partem, vt probat textus *in cap. cum in iure de elect.* vbi ex ſeptem vocalibus electus à tribus cum acceſſu ſui ipſius, dicitur electus à quatuor, & conſequenter à maiori parte; quem textum non eſſe correctum, ſed etiam hodie attendendum, quoties non agitur de electione facienda iuxta formam *cap. quia propter*, notant communiter ſcribentes, de quibus Viuianus, & Burattus *ſupra*.

10 Immò etiam ſi electio facta eſſet per Scrutinium ſecretum, quoties non verſamur in caſu, quo præciſè ſeruanda ſit forma præſcripta in *d. cap. quia propter*, adhuc publicato Scrutinio poteſt electus à medietate ſibi ipſi accedere, ad effectum augendi numerum, & perficiendi electionem aliàs imperfectam, vt benè Abb. *in d. cap. cum in iure n.* 5. cuius doctrinam communiter eſſe receptam, teſtantur Nauar. *conſ. 6. de elect. n.* 5. Rot. *dec.* 291. *p.* 4. *recent. n.* 2. Buratt. *dec.* 316. & 481. vtrobique *num.* 4. Rot. in Cæſarauguſtana beneficij de Linares 26. Iunij 1646. coram Bichio, Viuian. *de iurepatr. dec.* 135. *n.* 9. & 10. Vbi enim ceſſat neceſſitas ſeruandæ formæ præſcriptæ, non eſt neceſſarium electionem perfici per ſolùm Scrutinium, ſed ſufficit cœptam per Scrutinium perfici cum acceſſu.

11 Quod autem in electione Vicarij non ſit neceſſaria forma *cap. quia propter*, inducta ſolùm in electione Paſtoris Eccleſiæ viduatæ, firmat in puncto Garz. *de benef. d. c.* 7. *p.* 5. *num* 21. & 22. vbi refert declarationem Sac. Congregationis. Verè enim non eſt electio, ſed ſimplex deputatio, & generaliter in electione ad Dignitates, Canonicatus, vel Officia Capitularia, Rot. *dec.* 289. *n.* 30. & 38. *p.* 6. *recent.* Adden. ad Buratt. *dec.* 809. *n.* 19. in Toletana Canonicatus 16. Iunij 1643. & 4. Maij 1644. coram Eminentiſs. Cerro.

12 Vel quia perfecta fuit electio per Capitulum ab initio, ſi ex pluribus eligentibus aliqui elegerint dignum, alij verò ſcienter indignum electio de digno dicitur perfecta quamuis à pauciori numero. Ea ratione, quia eligentes ſcienter indignum pro ea vice priuantur iure eligendi, quod totum deuoluitur ad eligentes dignum, in quibus & ſi paucioribus conſolidatur totum ius Capituli ad textum expreſſum *in cap. dudum* 1. & *cap. cum Vintonienſe de elect.* vbi communiter Doctores, traditque Rota in Leodienſi Abbatiſſatus 4. Iulij 1642. & in Raguſina electionis 1. Iulij 1643. coram Ghiſlerio, eſtque concluſio indubitata.

His tamen minimè obſtantibus, quoad ſecundum cenſeo reſpondendum, mentem Concilij fuiſſe inducere dictam deuolutionem ad Metropolitanum in caſu non factæ electionis intra terminum octo dierum, non tamen ſi in tempore facta fuerit, ſed nulliter de non Doctore, exiſtentibus Doctoribus. Deuolutio enim huiuſmodi eſt pœna, Seraph. *dec.* 794. *n.* 23. Rot. *dec.* 356. *n.* 10. *p.* 1. *recent.* impoſita principaliter ob negligentiam in gerendo actu, quæ non debet extendi ad caſum, quo actus quidem geſtus fuit, ſed nulliter, cum minùs ſit peccare in qualitate, quàm in ſubſtantia, maximè quia erratum fuit in intelligentia Concilij, dum credebatur, ex verbis illius alternatiuis poſſe eligi, vel Doctorem, vel aliàs idoneum, qui error excuſat à pœna, vt excuſat quælibet cauſa, etiam irrationabilis, & ad hoc ſufficit probabilitas credulitatis, vt per Gratian. *diſcept. for. c.* 675. *n.* 33. Greg. XV. *dec.* 388. *n.* 4. Seraph. *dec.* 738. *n.* 10. Rota *dec.* 232. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* Et quia regulariter conceditur aliquid fieri per ſecundum actum, quando per primum non valuit, nec fuit ſatisfactum menti diſponentis ex allegatis per Gabr. *tit. de legib. concl.* 2. *n.* 28. & 30. & Tiraquell. *in l. boues §. hoc ſermone, limit.* 1. & 6. *per totam.* Prout talis fuit antiquus ſenſus Sac. Congregationis, quæ ſub die 19. Decembris 1596. in Mazarienſi declarauit, *Archiepiſcopum debere conſtituere Capitulo terminum octo dierum ad eligendum nouum Vicarium Doctorem caſu, quo elegiſſet non Doctorem, & eo non electo omnem poteſtatem in Archiepiſcopum transferri.* Idemque reſpondit in Triuiſana 18. Maij 1570. 13

Eumdemque ſenſum habere etiam recẽtiùs declarauit in Campanienſi 4. Aprilis 1637. Dum conſulta in caſu electionis factæ de non Doctore, exiſtentibus Doctoribus, *An intraret deuolutio ad Metropolitanum*, reſpondit dumtaxat, *illam eſſe nullam.* 14

Et in Raguſina 2. Aprilis 1650. ſtante inualiditate duarum electionum factarum iniunxit eidem Capitulo, vt de nouo eligeret vnum ex Doctoribus Capitularibus, Quæ declarationes ſunt huiuſmodi. 15

Mazarienſi. *Archiepiſcopus conſtituere debet Capitulo octo dierum ſpatium ad eligendum Vicarium Doctorem caſu, quo elegiſſet non Doctorem; & eo non electo omnis electionis poteſtas ad Archiepiſcopum transfertur die* 19. *Decembris* 1569. Idem in Triuiſana fuit reſponſum die 18. Maij 1570. 16

Et in Campanienſi. Quæritur, *An deputatio Vicarij Epiſcopi prædefuncti non Doctoris in Vicarium Capitularem, non obſtante, quod in Capitulo adſint Doctores, ſuſtineatur, ſeu potiùs ius deputandi fuerit deuolutum ad Metropolitanum, die* 4. *Aprilis* 1637. *Sacra Congregatio cenſuit, deputationem eſſe nullam.* 17

Raguſina. *Nel concorſo dell'Arcipreſe Stefano Gradi, e del Canonico Franceſco Tudiſi al Vicariato Capitulare di Raguſa, hauendo hauuto ciaſcun di loro voti pari, & eſſendoſi proceduto doppo ſcorſo il tempo delli 8. giorni all'elettione in perſona del Veſcouo di Mercana, reſidente in Raguſa, la cui elettione è notoriamente nulla, & inſufficiente la prima, però ſi ſupplica per prouiſione, acciò quella Chieſa non ſi riempia di confuſione, &c.* 18

Die 2. *Aprilis* 1650. *Sacra Congregatio Concilij cenſuit, primam, & ſecundam electionem fuiſſe inualidas; ideòque iniungendum Capitulo, prout tenore præſentium iniunxit, vt auctoritate eiuſdem Sacra Congregationis eligant vnum ex Doctoribus Capitularibus.*

Et quod pro dicta deuolutione requiratur, omninò peccatum fuiſſe in tempore, indicant verba ipſa Concilij, ibi: *Et ſi ſecus factum fuerit*; nam poſitis duobus adimplendis, nempè, vt electio fiat intra octo dies, & vt eligatur Doctor, vtrumque deficere debet, vt incurratur pœna appoſita. 19

Et ibi: *ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, vel exempta, Capitulumque, vt præfertur, negligens fuerit, &c.* ergo deuolutio eſt in pœnam negligentiæ; negli- 20

gentia autem cadit circa non factam electionem in tempore, ſed non circà qualitatem Doctoratus, quæ potiùs eſt ignorantia.

21 Neque vim debent facere in contrarium declaratio facta 24. Febrnarij 1594. & aliæ concordantes, quod, ſtantibus in Capitulo Doctoribus, neceſſariò vnus ex illis eligatur, alioquin deputatio ad Metropolitanum devoluatur; quia, vt declarationes contrariæ ad concordiam reducantur, deuolutio prædicta intelligitur in caſu electionis non Doctoris, quando poſt octo dies à remiſſione ad idem Capitulum, noua electio facta non eſſet, vt benè explicat dicta declaratio in Mazarienſi Anni 1569. ibi: *&, eo non electo in termino aſſignato ab Archiepiſcopo.*

22 Nec ſubſiſtit, quod electus prætendat fuiſſe primo loco electus, cum ipſe, habens medietatem votorum, ſibi ipſi acceſſerit ſuo voto. In nullo enim caſu licitum eſt eligere ſe ipſum, *cap. fin. de inſtit. cap. Cumana*, vbi Gloſ. *in ver. ad maiorem partem*, & Doctores *de elect.* Abb. *in cap. cum poſt n. 2. de elect.* Gonzal. *ad regul. Cancell. gloſ. 2. n. 57.* Caſtellin. *de elect. cap. 5. n. 45.* Non obſtante, quod aliud dicatur in præſentatione ad beneficium iuriſpatronatus in gratiam patronorum; quia eo caſu accedens ſibi ipſi eſt ex patronis, & habet aliquod ius ſuper beneficio. Quod non eſt ita in electione Vicarij Capitularis, in qua ſeruanda eſt forma *d. cap. Quia propter de elect.* Nec obſtat textus *in cap. cum in iure de elect.* quia illud procedit ex forma compromiſſi facti, aliàs requiritur maior pars in ipſo ſcrutinio, vt concordat Gloſſa *in d. cap. Cumana v. ad maiorem partem in fine de elect.*

CONSVLTATIO XXXV.

An Canonici poſſint cogi ab Epiſcopo ad ei aſſiſtendum, vti Conuiſitatores in viſitatione Diœceſis?

1 NEgatiuè. Primò, quia nec Sacri Canones, nec Concilium Tridentinum vllibi de hoc habent præceptum; nam per Concilium in *cap. 3. ſeſſ. 24.* vbi præcipuè agitur de viſitatione Diœceſis, ſolus Prælatus, eoque impedito illius Vicarius deputatur viſitator, qui, ſi auxilio indigeat, non eſt neceſſe, vt grauentur Canonici, ſed omnes Sacerdotes, & Doctores Ciuitatis, & Diœceſis ſunt idonei, qui nunquam, aut rarò deficiunt, Vbi autem ceſſat obligatio, debet ceſſare coactio,

2 Secundò, quia verba *cap. 4. ſeſſ. 6. de refor.* vt Epiſcopus poſſit ſibi viſitando adiungere, quos voluerit, non intelliguntur, vt poſſit cogere pro ſuo libito quemcumque etiam renitentem, ſed quod non teneatur adhibere perſonas de Capitulo. Quare poterit ſibi aſſumere, quas voluerit alias ad viſitandum Capitulum Cathedralis exemptum, de quo *in d. cap. 4. ſeſſ. 6.* eſt ſermo, repetitus deinde in *cap. 6. ſeſſ. 25. de refor.* & indicant verba ſub principio *d. cap. 6. ſeſſ. 25.* vbi datur facultas in vtroque loco viſitandi, etiam ex delegatione Apoſtolica, & prout ita declarauit Sacra Congregatio in impreſſis *ad ſeſſ. 25. ſub n. 2.* & in illa adnotatione antiqua, quæ habet: *prima difficultas excitata per Dominos fuit, an cap. 4. ſeſſ. 6. & cap. 6. ſeſſ. 25. procedat in Capitulis exemptis tantum, Congregatio cenſuit procedere tantum in Capitulis exemptis.*

3 Tertiò, quia ex Concilio *cap. 3. ſeſſ. 25.* finis viſitationis Diœceſis eſſe debet ſanam, orthodoxamque doctrinam expulſis hæreſibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad Religionem, & pacem accendere, &c. quæ omnia facilè præſtari poſſunt per quoſcumque Sacerdotes, Religioſos, ac per Canonicos.

4 Quartò, quia ſi Concilium voluiſſet Canonicos, tanquam neceſſarios, poſſe ad id compelli, eis vtique pro tempore abſentiæ gaudere conceſſiſſet diſtributionibus quotidianis, vt illis gaudent in alijs caſibus neceſſariæ abſentiæ. Comitantes autem Epiſcopum in viſitatione, illas amittunt ex declarationibus Sacræ Congregationis apud Garz. *de benef. par. 3. cap. 2. n. 345. & ſeqq.* & in *impreſ. ad cap. 12. ſeſſ. 24. de refor. num. 38. §. Congregatio cenſuit duos, & n. 43.*

5 Quintò, quia extra Ciuitatem Canonici non tenentur præſtare Epiſcopo aſſiſtentiam in functionibus, quas facere vellet, vt ſunt declarationes *ad d. cap. 12. ſeſſ. 25. in impreſſis ſub n. 43. §. In conferendo, & ſub n. 44.* & ſpecialiter ad petitionem Archiepiſcopi Raguſini declarauit Sacra Congregatio Rituum die 13. Iulij 1658. tenoris ſequentis. *Propoſita fuerunt in Sacra Rituum Congregatione tria dubia. Secundò an Canonici Cathedralis teneantur aſſiſtentiam præſtare Archiepiſcopo, Pontificalia exercenti extra Cathedralem? S. Rituum Congregatio reſpondit ad ſecundum, Canonicos Cathedralis in Ciuitate teneri aſſiſtere Archiepiſcopo, Pontificalia exercenti, & extra Ciuitatem non eſſe cogendos die 13. Iulij 1658.*

6 Sextò, quia cùm Canonici Raguſini ægrè ferrent, Archiepiſcopum velle eos in viſitatione ipſi inſeruire in miſſis priuatis, & præſtare aſſiſtentiam in Eccleſia in functionibus ſine habitu Canonicali, declarari obtinuerint à Sac. Rituum Congregatione 16. Martij 1658. non teneri, & ſufficere illi dare titulum Illuſtriſſimi in benedictionibus Eccleſiaſticis ab eo petendis, vt patet ex ſequenti decreto.

7 *Capitulo, & Canonicis Raguſinæ Cathedralis inſtantibus ad infraſcripta dubia Sac. Rituum Congregatio reſpondit.*

8 *Archiepiſcopi titulum in petitionibus benedictionum, & inſtantijs admiſſionis ordinandorum, & publicatione indulgentiarum non debere extendi vltra expreſſum in Pontificali, & Cæremoniali.*

9 *Diaconos Aſſiſtentes non teneri, immò non debere inſeruire Archiepiſcopo de bugia, ſeu candela, ſed eam eſſe adminiſtrandam per Cappellanum; & non poſſe cogi Canonicos ad inſeruiendum Archiepiſcopo in miſſis priuatis præter conſuetudinem.*

10 *Canonicos non indutos Canonicalibus indumentis non teneri ad præſtandum aſſiſtentiam Archiepiſcopo; immò contrarium præſtari die 16. Martij 1658.*

CONSVLTATIO XXXVI.

An exactio taxæ pro Seminario nondum inſtituto cum ſeminariſtis reſtitui debeat?

1 ET quidem huiuſmodi reſtitutio denegari non poſſe videtur, cùm prænarrata exactio non fuerit legitima, neque ad mentem Sacri Concilij *cap. 18. ſeſſ. 23.* Quia ibi diſponitur, quod, poſtquam Seminarium fuerit ædificatum, inſtitutum, & erectum, fiat ſubſequenter pro ſubminiſtrandis alimentis, & alijs neceſſarijs contributio ex fructibus beneficiorum, & non aliàs, ideòque iniungitur, vt ex dictis fructibus priùs domus ædificetur, & poſtea Seminarium inſtituatur, neue in longum hoc vtiliſſimum opus protrahatur, vt accuratè aduertit Rota *dec. 836. n. 4. verſ. nec refragatur part. 4. diuerſ.*

2 Indebitè igitur facta fuit exactio, adhuc non inſtituto Seminario, cuius erectionis ſubſtantia non conſiſtit in ſola præparatione, ſeu conſtructione Domus, ſed in actuali introductione perſonarum, & alumnorum ibi viuentium, & literas addiſcentium. Et iure quidem; nam non muri, ſed perſonæ faciunt Seminarium, vt firmant Corradus *in praxi benef. lib. 4. cap. 8. n. 34. & ſeq.* & Rota *dec. 835. n. 4. p. 4. diuerſ.* & in Neapolitana Seminarij 12. Maij 1656. *v. non obſtat* coram Dunozzeto cum alijs, ibi citatis.

3 Deſſiciente igitur actuali exiſtentia puerorum, ceſſare diſpoſitionem Concilij Trid. iniungentis contributionem ex fructibus beneficiorum pro ſubminiſtrandis alimentis, & alijs neceſſarijs, comprobatur ex eo, quod ſi penſio eſſet reſeruata Seminario, illa non poteſt exigi pro annis, quibus abſunt ſcholares, licèt non expiret, nec extinguatur, vt firmant Garz. *de benef. p. 12. cap. 2. v. roz.* Ventrigl. *in prax. fori Eccleſ. ad text. in cap. 1. de Magiſtris adnotat. 29. §. 1. n. 46. in fine.*

Idqne

4 Idque ſuadetur euidentiùs ex mente S. Congregationis Concilij, quæ pluries declarauit, & ſignatè ſub anno 1588. in Giennenſi per hæc verba; *Congregatio Concilij cenſuit, vnionem nullam eſſe, & inualidam, cum Seminarium non fuerit erectum iuxta formam Concilij, vtpotè nec magiſtris, nec ſcolaribus verè, & actu in eo exiſtentibus*, quæ declaratio fuit comprobata per Breue Sixti V. vt refert Garz. *de benef. p. 12. cap. 2. de vnione n.* 193. & idem firmant Barboſ. *de officio, & poteſtate Epiſc. alleg. 77. n. 23.* & in Apoſtolicis *deciſ. collect. 62. n. 5.* Corrad. *in prax. benef. lib. 4. cap. 8. n. 34. & ſeq.* & decidit Rota in Adiacen. beneficij 15. Aprilis 1625. coram Coccino impreſſo penes Barboſ. *d. alleg. 77.* & in Vetulana beneficij 19. Iunij 1626. §. *validitas autem* coram Pitouano, & optimè *dec. 837. n. 2.* coram Merlino, qui cum alijs ibi allegatis reprobat contrariam ſententiam.

5 Si itaque ea mente S. Congregationis inualida eſt vnio ante erectionem Seminarij, & adoleſcentum admiſſionem, vtrique cum nulla diuerſitatis ratio aſſignari poſſit, idem dicendum erit reſpectu contributionis, ſeu taxæ factæ ex beneficijs totius Diœceſis, & hoc non obſcurè, ſed apertè potius idem Concilium inſinuat, ponderando illam dictionem *necnon*, quæ reſoluitur in copulatiuam, & vnica videtur oratio, in qua tam beneficia vnienda, quàm contributio facienda ex fructibus beneficiorum, ab eodem verbo videntur regi, vt in his præciſis terminis eſt expreſſa deciſio prima Cæſar. de Graſſ. *n. 4. & 5. de rebus Eccleſ. non alienand.*

6 Quinimmò multò magis videtur dicendum reſpectu taxæ aſſignatæ Seminario, quod quidem non poteſt intelligi, niſi de illo, quod actu exiſtit, cum qualitas ſine ſubiecto adeſſe non poſſit, *l. 2. ff. de vſufruct. & l. 10. ff. de verb. oblig.* & ſic indebitè quis grauaretur contribuere, antequam præcedat receptio puerorum, quibus deficientibus Seminarium non dicitur eſſe in rerum natura, vt ait Corrad. *in prax. benef. lib. 4. cap. 8. n. 35.*

7 Nec ſuffragatur, quod pecuniæ ſolutæ conuerſæ fuerint in fabricam ipſius Seminarij, temporis vetuſtate collabentis, & ſic quaſi in neceſſarium antecedens ipſius Seminarij. Quia nullo modo id videtur Epiſcopis permiſſum; nam Concil. Trid. *d. §. & quia*, diſponit Seminarium erigi, & eo erecto tantùm mandat ex fructibus beneficiorum, quæ ſunt in Diœceſi, ſubminiſtrari alimenta, & alia neceſſaria, vt ad rem hanc decidit Rota *d. dec. 835. n. 5. verſ. nec verum eſt part. 4. diuerſ.*

8 Exceſſit itaque Epiſcopus terminos ſuæ iuriſdictionis, exigendo huiuſmodi taxam prætextu ſabricæ, maximè ſi per longum temporis ſpatium nihil actum fuerit circa introductionem puerorum, ac circa eorum gubernium, vel bonorum adminiſtrationem, prout facilè id peragere potuiſſet, erigendo Seminarium in domo conductitia, ſiue alio meliori modo abſque eo, quod tam ingenti ſtipendio tota ſumma exacta erogaretur in ſolam ædificationem Seminarij. Vndè in tam diuturna contumacia, & negligentia non debet ei ſuffragari ſupradicta excuſatio, vt ait Rota *dec. 837. n. 4.* coram Merlino.

9 Eòque minùs poterit ſe excuſare, ſi id propria auctoritate peregerit, & non cum conſilio duorum de Capitulo, & duorum de Clero iuxta formam à Sac. Concilio Trid. *d. cap. 18.* præſcriptam, cuius obſeruationem eſſe neceſſariam, firmat Merlin. *dec. 713. n. 11.* & vlterius cum puerorum, vel S. Congregationis nunquam adhibuerit conſilium, prout id agere debuiſſet, profectò iuris ignorantia excuſari non poteſt, vt decidit Rota *deciſ. 836. n. 4. in fine p. 4. diuerſ.* & è contra, cum taxa ſoluta fuerit bona fide cum credulitate, quod adeſſent pueri in Seminario, pro quibus alendis inſeruiret taxa, locum eſſe videtur reſtitutioni, prout iuſtiſſimam cauſam præbet dicta ignorantia facti, maximè cùm ſimus in facto alieno, prout aduertit Odd. *de reſtit. in integr. p. 8. n. 17. & ſeq. & n. 45.* vbi plures alios conſtipat.

CONSVLTATIO XXXVII.

An Conſtitutio Vrbani VIII. quæ incipit: Secretis æternæ Prouidentiæ conſilijs, edita ſub die 11. *Decembris* 1624. *qua ſtatuitur, Italos Clericali charactere inſignitos cum falſis dimiſſorijs ab alieno Epiſcopo, fori priuilegio minimè gaudere, & ſeculari iuriſdictioni plenè in omnibus ſubiacere; comprehendat etiam Militenſes?*

PRo huius dubij reſolutione aduerto primò, Iacobum Boſium in Hiſtoria S. Religionis Hieroſolymitanæ adhærendo nonnullis grauiſſimis Hiſtoriographis, & Geographis, qui Europæ prouincias, ſeu regiones deſcribunt, numerare Inſulam Melitæ inter alias Africæ ſubiectas, & ſi acriter impugnetur à Franciſco Abela, qui amore Patriæ ductus, vult eſſe partem Europæ, & inter Inſulas Italiæ adiacentes locum habere, & pro ſua ſententia quamplures authores adducit, qui apud ipſum in ſuo *Tomo de Melita illuſtrata* videri poſſunt. Certum tamen eſt adhuc ſub Iudice litem eſſe, cùm vtraque ſententia plures habeat pro ſe authores. 1

Aduerto prætereà, conſuetum eſſe ſtylum Summorum Pontificum in ſuis conſtitutionibus, & edictis, expreſſam, & claram mentionem facere Inſularum Italiæ adiacentium, quoties illas vnà cum Italia comprehendere volunt, & hoc paſſim obſeruari videtur. 2

Aduerto denique, multa comprehendi in fauorabilibus, quæ tamen in odioſis excluduntur, niſi de illis fiat mentio expreſſa, cum priuilegia ſint amplianda, & odia reſtringenda, vt eſt regula iuris, & patet exemplo: Nam licèt nomine Clericorum in materia fauorabili comprehendantur Epiſcopi, & Religioſi vtriuſque ſexus, eorumque nouitij, non tamen in materia odioſa, vti docent Syluester *v. Clericus*, Armilla, Sà *ibidem*, & Layman *lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 4. n. 3.* His præſuppoſitis 3

Dico, dictam conſtitutionem non comprehendere Melitenſes. Moueor primò, quia Inſula Melitæ eſt extra Italiam, vt ex Coſmographia apparet, & declarauit Sac. Rota *p. 11. recent. dec. 327.* per hæc verba: *prout regulariter fieri ſolet ad fauorem actoris ad probandum, quando præfigitur extra Italiam, vt eſt Inſula Melita*; loquendo de termino ad probandum, quando præfigitur actori extra Italiam. Si igitur extra Italiam eſt Melita, & Summus Pontifex ſolùm Italos priuare intendit priuilegio fori, quando cum falſis dimiſſorijs ad ſtatum Clericalem promouentur, certum eſt in præfata conſtitutione Melitenſes minimè comprehendi. 4

Moueor ſecundò, quia in præfata conſtitutione Vrbani nulla fit mentio de Inſulis adiacentibus, inter quas dubium eſt Melitam comprehendi, nec habetur aliquod ſignum vniuerſale, vt *omnis*, ſeu *vniuerſa*, *&c.* adeòque cum diſpoſitio limitata limitatum pariat effectum, vt *l. in Agris 6. de acquirend. rerum dom nio*, dicendum videtur, prædictam conſtitutionem non comprehendere Melitenſes, de quorum comprehenſione dubium etiam eſſet, ſi de Inſulis Italiæ adiacentibus mentio expreſſa fieret. 5

Moueor denique tertiò, quia Conſtitutio illa eſt inflictiua pœnæ, vti patet, ac proindè odioſa; pœnæ verò ſunt reſtringendæ, & Melita in odioſis non venit ſub nomine Italiæ, vti expreſsè docet Tambur. *in ſuo methodo confeſſionis lib. 3. c. 7. n. 16.* per hæc verba: *Saltem enim probabile eſt, & totam Siciliam, Sardiniam, Corſicamque, multò magis Melitam non eſſe in odioſis cenſendas ſub nomine Italiæ, ſed Inſularum Italiæ adiacentium in fauorabilibus.* Idem docet *lib. 7. de ordinatione cap. 8.* pro qua ſententia quam plurimos non infimæ notæ authores adducit; ideòque cùm nulla expreſſa adſit declaratio S. Congregationis Concilij Tridentini, aut Immunitatis de Inſula Melitæ ſpeciatim loquens, de qua mihi non conſtat, dicendum exiſtimo, in dicta conſtitutione non comprehendi Melitenſes. 6

Neque obſtat, quod in multis nomine Italiæ comprehen- 7

hendantur Inſulæ adiacentes; quia ea vel ſunt fauorabilia, adeòque amplianda, vel conſuetudo præſcripſit. In hoc autem caſu eſt materia odioſa, vtpotè pœnalis, nec vlla in contrarium adduci poteſt conſuetudo, aut præſcriptio.

8 Dices: Melitenſes, ſi velint intra Italiam ad aliquem Ordinem promoueri, non tenentur oſtendere dimiſſorias recognitas, probatas, & ſubſcriptas à Nuntijs, vti tenentur Vltramontani. Ergo ſignum eſt, ipſos comprehendi intra Italiam.

9 Reſpondeo, totum eſſe verum; quia hæc eſt materia fauorabilis, & in fauorabilibus probabile eſt, Melitam comprehendi, vti docent quamplures authores, quos citat, & ſequitur Tambur. *loco cit. tom. 1. diſp. 1. c. 2. dub. 1. c. 2. dub. 16. n.* 543.

10 Dices rurſus cum Merolla: Si Epiſcopus Siciliæ ordinaret Vltramontanum abſque ſpeciali licentia Summi Pontificis, vel ſine patentibus literis Epiſcopi illius, continentibus iuſtam cauſam, quare nolit, vel non poſſit illum ordinare, ſubiacebit pœnis, quas minatur Clemens IV. *in cap. 1. de tempor. ordinat. lib. 6.* contra Italiæ Epiſcopos. Ergo non ſolùm in fauorabilibus, ſed etiam in odioſis nomine Italiæ veniunt Inſulæ adiacentes.

11 Reſpondeo, hic nullam fieri mentionem de Inſula Melitæ; deindè gratis aſſeritur à Merolla, comprehendi Siciliam, cùm nullum decretum Summi Pontificis pro ſua ſententia adducat, ſed ſolùm innititur authoritatibus nonnullorum authorum, qui tamen ab alijs non inferioris conditionis impugnantur.

12 Dices denique: Priuilegio, quo gaudent Mendicantes, ſcilicet abſoluendi à nonnullis caſibus Summo Pontifici reſeruatis extra Italiam, non poſſunt eo vti in Inſulis Italiæ adiacentibus; Ergo Inſulæ Italiæ adiacentes comprehenduntur intra Italiam.

13 Reſpondeo negando antecedens; quia Tamburinus, & alij ſupradicti hoc negant. Deinde dato, & non conceſſo, eo non poſſe vti in Inſulis adiacentibus, non ſequitur, hoc eſſe indubitatum; quia priuilegium illud reſpicit exercitium Sacramenti Pœnitentiæ. In adminiſtratione autem Sacramentorum ſequenda eſt ſententia magis tuta, & ſi minùs probabilis, vti docent communiter Theologi, cùm agatur de maximo bono animæ. In caſu verò noſtro id non habetur, immò potiùs contrarium.

14 Ex his infero, quod ſi certum non erit, dictam Conſtitutionem non comprehendere Melitenſes, erit ſaltem probabile. In dubio autem ſtandum eſt pro reo, & Immunitate, & ad pietatem propenſum iudicium habere Iudex debet, vt poſt Bald. *conſ. 26. in fine lib. 1.* docent Thuſcus *tom. 6. concluſ.* 337. Santarellus, & alij.

CONSVLTATIO XXXVIII.

Fiſcales Regij ab omnibus Eccleſijs, poſſidentibus loca iuriſdictionalia intra fines Regni Neapolitani ſub prætextu, quod ea ſint feuda, petunt quindennium ſuffectum vice Releuij, quoties nouus Prælatus ſuccedit in locum demortui. Ideòque tria diſcutienda ſunt ad eiuſdem prætenſionis veritatem indagandam.

Primum ſcilicet, *An verè ſubſiſtat, quod omnia loca iuriſdictionalia, poſſeſſa ab Eccleſijs in Regno, præſumenda ſint feuda?*

Alterum, *An poſito, quod ſint feuda, de iure verum ſit, quod in ſucceſſione cuiuslibet Prælati, debeat Regiæ Cameræ ſolui Releuium, & conſequenter eius loco prææſertum Quindennium?*

Tertium. *Coram quo, Eccleſijs diſſentientibus, & negantibus, ſe teneri ad illius præſtationem, hæc controuerſia cognoſcenda ſit? Num coràm Iudice Eccleſiaſtico, an potiùs coràm Domino feudi, ſicque Curia ſummariæ?*

De hac re plura olim diximus in primo tomo, tunc propter noua cauſæ fundamenta iterum rem ipſam verſabimus. Et ſanè quoad primum negatiuè reſpondit Andreas Iſernia, omnium feudiſtarum Dux *in Conſtit. Iuſtitiarij nomen, & normam inter Conſtit. Regni lib. 1. tit. 44. De offic. Iuſtitiariatus, verbo de feudis ad medium pag.* 68. diſtinguens vt infrà: *Sed quid in Eccleſia, ſi habet Caſtrum? An dicatur feudum, & ſic eo ipſo feudum Regis? Cum omnia, quæ ſunt in Regno, præſumantur Regis, ſicut omnia, quæ ſunt in Diœceſi, præſumuntur eſſe de iuriſdictione Epiſcopi, &c. Poteſt acquiri feudum Eccleſiæ ex munificentia Principis, & tunc eſt planum, ſi dicat: donamus tale Caſtrum in feudum tali Eccleſiæ; poteſt enim feudum haberi ab Eccleſia, & quolibet alio, &c. Item etiamſi præſtitiſſet ſeruitium, ſicut de feudo per tantum tempus, quo eſſet præſcriptum per quadraginta annos, in laico per triginta, &c. His enim caſibus eſſet feudum. Sed ſi Eccleſia tenuit Caſtrum liberè, nihil inde redditus præſtando, ſi non probaret Curia Regis, eſſe feudum, liberum cenſebitur, ſicut aliæ res Eccleſiæ, quæ non ſunt de iuriſdictione Regis eo ipſo, quod ſunt in Regno ipſius, &c. Hæc autem Conſtitutio ſi expreſsè diceret, quod omnia Caſtra ſint feuda, non intelligeretur de Caſtris Eccleſiæ; quia non poteſt rebus Eccleſiæ temporalis Princeps legem imponere, &c.* 1

Idemq; ſcripſit Petrus de Manforte, Conſiliarius Caroli in Annotationibus ad Conſtitutionē poſt mortē Baronis *lib. 3. tit. 25. de morte Baronis mortuanda Imperatori ſub fine pag.* 236. Ibi: *Omnia Caſtra ſunt feuda, ſcilicet quæ ſunt feuda, nam poſſe eſſe Caſtra, ſed non feuda, ſicut habet Eccleſia Salerni, Caſſinenſis, & Cauenſis, & aliæ Eccleſiæ in Regno.* Quare Marinus Freccia *de ſubfeudis lib. 2. Author. 29. n. 5.* concluſionem ab eo relatam ſub præcedenti *n. 3.* quod omne Caſtrum in Regno cenſeatur eſſe feudum quaternatum ex dictis ab Iſernia *in Conſtit. ſi dubitatio lib. 3. tit. 8.* quia eo ipſo, quod eſt Caſtrum, Curia Regis dicitur in eo habere intentionem fundatam, vt ſit feudum quaternatum ex lege Federici Secundi *in Conſtit. Iuſtitiarij nomen, & normam propè finem,* intelligendam eſſe ait, *quando Caſtrum poſſidetur à priuato, ſecus ſi ab Eccleſia, quæ illud poſſidet, &c. Ita Andreas ibi in dicta lege per rationem, quam ipſe aſſignat; quia ipſe Rex non poteſt quicquam decernere ſuper bonis, quæ ab Eccleſia poſſidentur liberè, &c.* ſubdens. *Et hoc verum, quando Eccleſia poſſidet Caſtrum liberè, & pro eo non præſtat Curiæ Regis aliquem redditum; ſecus ſi ſolueret Regiæ Curiæ redditum ſecundùm Andream in dicta lege, quem omnes Regnicolæ ſequuntur, ſola freti authoritate Andreæ; poſſet ſuper eo dubitari, de quo redditu ipſe Andreas ſentit, An de redditu feudali, quia ſoluit de feudo, vel in feudum conceſſo, vel quando ſimpliciter Eccleſia poſſidet; quia ſi dedit ſimpliciter Eccleſiæ, & non expreſſit in feudum, adhuc videtur locum habere ratio per ipſum expreſſa, vt Rex non poſſit hanc legem condere, & Caſtrum ſit feudum quaternatum, & liberè Eccleſia teneat, & omne dominium ſit translatum in Eccleſiam, redditu, ſeu Canone excepto, habeat ius redditus, ſeu Canonis ſuper eo Caſtro ſub illa natura, vel qualitate, quæ intelligitur de iure communi, & non de iure condito, & ſtatuto per ipſum Regem,* & *lib. 3. tit. de differentijs inter feuda, quæ quaternata, plena, & de tabula dicuntur n.* 34. poſt medium *pag.* 424. 2

Vbiquoque dictum axioma, quod Caſtrum eſt feudum quaternatum in Regno per ſupradictam legem Federici, & conſequenter, quod etiam iuriſdictio in dubio præſumitur in feudum, declarat, niſi fortè teneat illam Eccleſia ex authoritate Andreæ, & Peritorum Regni, quod pariter adnotarunt Iacobus de Ayello *de Iure Adhoæ n. 69. poſt medium verſ. niſi in Eccleſia tract. tom. 12.* & Genuenſis *Practicabil. Eccleſiaſt. Triceſimo 1. q. 1. n. 1. verſ. Idque in Eccleſia,* & tenuit Balzaranus *ad lib. 2. de feud. tit. 54. num. 6.* dicens, quod res, 3

quando

quando deuenit ad Eccleſiam, cenſetur libera, niſi de gratia detur in feudum, Ioan. Andr. *in cap.* 1. *poſt. n.* 5. *de Immun. Eccleſ. in* 6. etiam quod ſint Caſtra, *Cap. in verbo feudales appellationes circa fin.* & *in verb. feudorum clauſula* ibi: *Caſtrũ circa fin. in verb. feudum dant*, ibi: *Imperator verb. Prima erit declaratio circa fin.* Caſtra præſumuntur feuda quaternata, niſi ſint Eccleſiæ, Loffred. *in cap.* 1. *col.* 8. *in princ. de nat. ſucceſſ. feud.*

4 Et dicuntur quaternata, quæ ſpectant ad collationem Regis, vel Principis, & ſunt ſcripta in quaterno Cameræ, Iaſon *in repet. feud. in princ. n.* 127. *in fin.* Vndè in Regno valet conſequentia: eſt Caſtrum, ergo feudum, niſi teneat Eccleſia; nam tunc præſumitur allodiale, *Cap. in ver. feuda allodialia circa fin.* & in *cap. Imperialem in gloſ. fin. in* 4. *concl.* 1. *not. infra tit. ſequen.* Quare, conceſſo Caſtro, non veniunt cauſæ appellationum, niſi eſſet donatum Eccleſiæ Romanæ. Idem *cap. in ver. feudorum acceſſoria col.* 5. *circ. med.*

5 In ſpecie autem, quod Eccleſiæ Metropolitanæ Brunduſina, & Tarentina in Prouincia Hydruntina poſſideant loca iuriſditionalia in allodium, non in feudum, colligitur ex eo, quod Taſſonus *de Antephato* ſcripſit *pag.* 158. Nam quoad Tetras per Eccleſias in Burgenſaticum poſſeſſas videbis infra hic cum Epiſcopis, dumque poſtea *pag.* 583. *&* 599. reſpectiuè meminit de Archiepiſcopatibus Brunduſino, ac Tarentino, ſimpliciter dixit, P. omiſſa literam F. ſignificante Feudum, quam patet expreſſiſſe in alijs Dominis vtilibus.

6 Quod verò ad ſecundum, Regula negatiua ſtatuenda eſt, vt in Eccleſia poſſidente feuda nouus Prælatus, qui ſuccedit in locum Prædeceſſoris defuncti, non teneatur Releuium ſoluere ob eius mortem, quam firmarunt in dicta Conſtitutione *poſt mortem Baronis lib.* 3. *tit.* 25. *pag.* 235. *col.* 1. *ad medium*, ibi: *item hoc releuium non ſoluitur ab Eccleſia*, & latiùs *in c.* 1. *§. ſi mulier aliàs ſimiliter in oſtendituys n.* 15. *de Capitulis Corradi*, *Afflict. in d. cap.* 1. *n.* 17. Cum *ſeqq.* Marius Freccia *de ſubfeudis lib.* 2. *author.* 3. *n.* 39. *pag.* 327. Iacobus de Ayello *de hire adhoan.* 75. tractatuum *Tom.* 12. Iacobin. de S. Giorgio *in Inueſt. feudal. verbo feudum n.* 33. Matt. *de iuriſdictione p.* 4. *centur.* 1. *caſ.* 17. *in primo articulo ex n.* 8. *ſub fin. verſ. Primus vſque ad* 23. Rouitus *in Pragm.* 1. *§. Item volumus n.* 16. *de offic. Procuratoris Cæſaris*, Genuenſis *Practicab. Eccleſia Triconario* 1. *q.* 21. *n.* 1. dicens, eſſe communem, & receptam concluſionem in Regno, Cæſar Camillus Medices *conſ.* 13. *n.* 20. Andræas Capanus *de iure releuij*, *p.* 4. *q.* 28. *n.* 1. & infra moti præcipuè, quia ſolutio Releuij eſt inducta de conſuetudine in hærede. Eccleſia autem poſſidens feuda non habet hæredes, ſed poſſidet per Prælatos, Procuratores, & Colonos. Item *in d. §. ſimiliter in Oſtendituys n.* 16. *de cap. Corrad.* & hic poſt *n.* 49. Balzaran. *ſupra n.* 9. Adeò, quod donatio, ſi eſt facta alicui, & poſt eius mortem Eccleſiæ, ſi eſt acceptata à primo, non reuocari reſpectu ſecundi, Molina *de Hiſpan. primog. lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 74.

7 Nam Eccleſia, Imperio vacante, ſupplet vices illius, *not. in cap. licet de for. comp.* & eius bona ſunt pauperum, *not. in cap.* 2. & ibi, Gloſ. *verb. de cauſis*, *de præſcript.* Eccleſia enim nunquam moritur, *Can. liberti* 12. *q.* 2. nec poſſeſſio rerom illius vnquam dicitur vacare, etiam mortuo Prælato; quoniam ipſa poſſidet ſecundùm Baldum, & alios *in l. fin. C. de edict. D. Andriani toll.* & principio *l. vnica C. de caduc. tollend.* Pariſ. *conſ.* 24. *n.* 7. *vol.* 1. Cumque vtile dominium feudi ſemper maneat penes ipſam Eccleſiam, ſequitur perneceſſè, quod nouus Prælatus ſuffectus in locum demortui non ſuccedit in feudo, tanquam vtilis Dominus, ſed vti Procurator Eccleſiæ, *Cap.* 2. *de donation.* Et ideò, ſucceſſione non immutata, quoad vtile dominium, non tenetur ad ſolutionem dicti Releuij, cuius conſuetudo induxit, vt ſoluatur ab hærede, Iſern. *in cap.* 1. *circ. princ. n.* 7.

8 Et fundatur in facto Vaſalli, vel in caſu contingenti in eius perſona, ex quo ſequitur mutatio feudi, Gloſ. Pariſ. *tit.* 1. *§.* 21. *n.* 145. Nam, quando accidit mutatio Vaſallorum, feudo tranſeunte ad aliam perſonam, vltra recognitionem fidelitatis, quæ eſt inſeparabilis à feudo, debentur patrono quædam iura, & commoda pecuniaria, quæ releuia, ſeu aptiùs releuamenta appellantur, eadem Gloſ. Pariſien. *in princ. tit.* 1. *§.* 2. & non attenditur mutatio poſſeſſionis, ſed totalis dominij feudi, *d. gloſ. §.* 22. *n.* 133. *in fin.* Vndè, quando mutatio accidit aliter quàm per ſucceſſionem, non debetur releuium, atque adeò nec per ſucceſſorem Prælati pro feudo Eccleſiæ, Loffred. *conſ.* 15. *n.* 14. ſic enim ſe habet conſuetudo, mos, & forma Curiæ, Iſern. *ibid.* Balzaran. *tit.* 3. *n.* 17. & alij.

Hinc quia Iſernia *d. §. n.* 16. ante additionem dixit, 9
Curiæ incumbere onus probandi Releuium ei deberi ſolitum ab Eccleſia, & ſolutum eſſe, cum pro Eccleſia contra eam vigeat præſumptio libertatis, *l. Manifeſtè C. de ſeruit.* & regulariter onus probandi incumbit ei, qui dicit, *l.* 2. *ff. de probat.* & cum Iſernia tranſit Capan. *d. q.* 28. *num.* 18.

Quæ regula limitatur primò, ſi ex pacto fuerit expreſsè 10
conuentum in Inueſtitura, vt ſoluatur Releuium, quoties, Prælato moriente, alter ſufficitur, cùm lex conuenctionis feudalis omninò ſeruanda ſit, etiam ſi diceretur eſſe contra naturam feudi ex notatis *in cap.* 1. *§. Præterea quid ſit Inueſtitura*, & inquiunt Iſern. *propè finem dicti numeri* 15. *verſ. Item ſi probare Curia*, ibique Afflict. *n.* 24. *verſ.* 2. *fallit*, Freccia *d. lib.* 2. *Auth.* 3. *n.* 39. *verſ. niſi aliud*, Genuenſ. *d. q.* 21. *n.* 2. *in fin. verſ. ſecundo declaratur* cum *ſeq.* Capanus *d. q.* 28. *n.* 6. *verſ. Declaranda tamen* cum *duob. ſeqq.*

Secundò, ſi Fiſcus probaret per Regiſtra Regiæ Came- 11
ræ, vbi Releuiorum ſolutiones deſcribuntur, quod Prælatus talis Eccleſiæ ſolitus ſit Releuium ſoluere; quoniam ita contra eam vrget huiuſmodi probatio, vt eius Prælati, dum ſuccedunt, omninò teneantur illud ſoluere, ſicut *in præcitato §.* ſimiliter adnotarunt Iſernia *n.* 16. ante additionem, ibi, *quod ſoluerit Eccleſia probabitur per Regiſtra*, & Afflict. *n.* 25. Genuenſ. *d. q.* 21. *n.* 3. *verſ.* 3. *fallit*, & Capanus *d. q.* 28. *n.* 15. *verſ. vel ſi fiſcus*. Quod Iſernia *d. n.* 15. non ſolùm ampliat, vt ſi, Curia exiſtente in quaſi poſſeſſione exigendi Releuium, Prædeceſſor Prælati non ſoluerit, quia indulgentia Officialis omiſit, poſſit alius à dicto ſucceſſore illud exigere, argumento *l. locatio §. penult. ff. de public. & Vectigal*, ſed amplius inquit, quod licèt Prædeceſſor immediatus non ſoluerit, ſi tamen Curia probet alios ſucceſſores ſoluiſſe, non tamen propter hoc perdidit ſuam quaſi poſſeſſionem, quæ non amittitur ſine animo. Immò ſi dictus Prædeceſſor immediatus denegaſſet ſoluere, & Curia ex huiuſmodi denegatione ſuam quaſi poſſeſſionem perdidiſſet, ipſaque Eccleſia iam eſſet conſtituta in quaſi poſſeſſione contrarij, ſcilicet non ſoluendi, adhuc Curia poſſet agere vtili Interdicto; Vndè vi, per textum *in d. Cap. querelam* cum ibi notatis ab Innoc. quæ ibidem proſequitur, Afflict. *n.* 31. cum binis ſequentibus, & repetunt Genuenſis *d. q.* 21. *n.* 4. *verſ. ſed fallit Prædeceſſor* cum *ſeq.* & Capan. *d. q.* 28. *n.* 16. *&* 17. qui *n.* 19. *ſub verſ. quæ ſolutio Releuij facta per Prælatum*, ſi oſtendantur regiſtra, in quibus appareat, Prælatum illud ſoluiſſe de tali feudo Eccleſiæ.

Tertiò, ſi Regia Camera præſcripſiſſet hanc ſolutio- 12
nem Releuij, illud exigendo per longi, aut longiſſimi temporis ſpatium, quia præſcriptio facit de indebito debitum ſicut *in d. §. ſimiliter* tradunt Iſernia *n.* 15. ibi; *ſecus ſi Eccleſia præſtitiſſet longo tempore, tunc Curia Regis, allegato titulo, vinceret, &c.* & Afflict. *n.* 22. *verſ. ſed hæc concluſio fallit, niſi ſit præſcriptum* cum *ſeqq.* atque ex vtroque referunt Genuenſ. *d. q.* 21. ante finem *n.* 1. *verſ.* limitat Andreas, & Capanus *d. q.* 28. *n.* 9.

Quin etiam Afflictus in eodem *§. n.* 23. ait, ſufficere, 13
ſi ſemel nouus Prælatus Regi ſoluiſſet Releuium, & poſtea vixiſſet annis quadraginta, inquiens eorum lapſu videri præſcriptum contra Eccleſiam adeò, vt nouus Prælatus ſuccedens, eis tranſactis, teneatur Releuium ſoluere, quia talis præſcriptio prodeſt Fiſco tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio. Verùm ſi non vixiſſet per annos quadraginta, tunc ex dicta ſolutione Fiſco ſolùm acquiri ius in poſſeſſorio, non autem in petitorio, & nouus Prælatus ſucceſſor valeat quidem in poſſeſſorio conueniri, & condemnari ad illius ſolutionem; quia in

iſtis

iſtis incorporalibus, quaſi poſſeſſio acquiritur ex vnica præſtatione, *Cap. Cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* ſed ipſe condemnatus debeat releuium ſoluere cum proteſtatione, quod ſcilicet non credit Fiſcum fouere ius in cauſa proprietatis, ſicque talis ſolutio releuij non præiudicabit Eccleſiæ, quoad proprietatem ex notatis *in cap. Cumana de elect.*

14 Idemque prius ſenſiſſe videtur Iſernia ſub *d. n. 15.* ibi: *Itē ſi ſemel Prælatus ſoluiſſet, & vixiſſet quadraginta annis, videtur præſcriptum, &c.* Iuncto *verſ. quod ſi Curia eſſet in poſſeſſione,* quod Prælatus Prædeceſſor ſoluiſſet, cogeretur Eccleſia ſoluere, ſalua cauſa proprietatis, vtrum debeat, *extra de Elect. c. querelam in fin.* quæ videtur exigere multas ſolutiones, quia dicit, quod multa tempora, ſed idem ſi ſemel, vt notatur in Gloſ. & per Imol. *in cap. cum Eccleſia de conſtit.* Et hoc videtur verum, quando expreſſum eſſet, quod pro releuio ſoluit, & ſic iure ſuo recepit, & vti credidit Fiſcus, *ff. de Aqua quotid. l. 1. §. Ariſto*, niſi ſoluiſſet cum proteſtatione, argumento *de elect. cap. Cumana.* Verùm quia *n. 16.* ante additionem alternatiuè inquit; Immò ſi ſemel ſoluiſſet quadraginta annis, vel non ſoluiſſet, præcedente denegatione, quando Curia erat in quaſi poſſeſſione, & vixiſſet hic Prælatus 40. annis, eſſet præſcriptum, quæ ex ijſdem repetunt Genuenſ. *d. q. 21. n. 4. verſ. ſi tamen Prælatus,* & Capanus *d. q. 28. ex n. 9. in fin. verſ. declaratur* 3. cum pluribus *ſeqq.* recenſuitque etiam Freccia *d. lib. 2. Author. 3. n. 39.* propè finem, quod ſi Curia eſſet in quaſi poſſeſſione exigendi releuium, tunc illud exiget, ſaluo iure proprietatis ſecundùm Abb. *conſ. 23. p. 2.* & Rom. *conſ. 32. in fine.*

15 Cæterum Martha *de iuriſd. d. p. 4. Centur. 1. d. caſ. 17. n. 20. verſ. ex quo infertur cum ſeqq.* negat, hanc limitationem veram eſſe, quod dictæ Regulæ locus non ſit, quando eſſet præſcriptum contra Eccleſiam, & ſi Prælatus prædeceſſor ſoluerit releuium, & poſtea tranſacti ſint anni 40. ſucceſſor tunc ad illius ſolutionem teneatur tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, ſi verò hoc tempus non ſit decurſum in poſſeſſorio tantùm; non enim inquit, poſſe hæc admitti in præiudicium Eccleſiæ, cum Prælatus illi in feudalibus nequeat vllum præiudicium inferre ex ſententia Iſerniæ, *d. Cap. 1. §. & Iterum ſi Clericus de Capitul. Corrad.* quem refert, ac ſequitur Fabius de Anna *ſingul.* 398. Vndè infert, quod, & ſi vnus ex Prælatis ſoluerit releuium animo fortè gratificandi Regi, vel eius Miniſtris, non poterit ſuæ Eccleſiæ, ac ſucceſſori præiudicium facere, quod generaliter affirmat Capanus *d. q. 28. n. 19.* vt ſcilicet factum Prælati in hoc caſu non præiudicet Eccleſiæ, puta ſi Prælatus ſoluiſſet releuium Curiæ, id comprobans authoritate Iſerniæ *d. n. 16.* in additione, dicentis per Regiſtrum Imperatoris Federiei, quod eſt in archiuio, probari, quod Prælatus Neocaſtrenſis fecit fidelitatem D. Imperatori, & ſoluit releuium, ſed non præiudicauerat Eccleſiæ factum Prælati.

16 E conuerſo tamen ſubdit Capan. *ibid. in verſ. ſicuti,* quod ſi Prælatus ſucceſſor, pro vna vice non ſoluiſſet releuium Eccleſiæ, & alij Prædeceſsores ſoluiſſent, non per hoc Curia amittit ſuam quaſi poſſeſſionem exigendi releuium, niſi ſequuta denegatione Prælati, illud ſolutum non fuiſſet effluxis annis 40. vt ſupra ex notatis à Ioanne Franc. de Ponte *in lectura feudal. 5. n. 35. & 6. n. 6.* & Genuenſ. *d. q. 5. ſub n. 4.*

17 Ampliatur verò, vt nihil pro Regia Curia valeat argumentum ductum ex eo, quod probet releuium ſolui à nouis Prælatis, qui ſuccedunt in alijs Eccleſijs vicinis; cùm releuium debeat ſolui, vbi conſuetudo introduxit eius ſolutionem. Vndè liquet, non deberi, vbi non reperitur inductum. Quin etiam eius ſolutio videtur onerosa, ſicque ſtrictè intelligenda eſt, quoad illas Eccleſias tantùm, earumque Prælatos, de quarum legitima ſolutione conſtat, nec trahenda in exemplum, & conſequentiam quoad alias, ſicut huiuſmodi articulo diſcuſſo, concludit Iſernia *d. §. ſimiliter n. 16.* poſt additionem ſub *verſ. quid ſi probet Curia*, cum quo tranſijt Afflict. *num. 17. verſ. ſed certè iſta fallentia cum ſeq.* ac pro veritate probarunt Genuenſ. *d. quæſt. 21. n. 6. verſ. in contrarium eſt veritas,* & Capan. *d. quæſt. 28. num. 21.*

Nec aliter intelligenda eſt affetta conſuetudo ſoluendi 18
quindennium, loco releuij, pro quo exigendo Regia Camera ſolet expedire ſignificatorias, teſte Capano *d. q. 28. n. 26.* vt ſcilicèt in illis Eccleſijs procedat, contra quas eſt concludenter probata limitatio dictæ Regulæ, quæ aliàs ſeruari omninò debet.

Demum quoad tertium diſtinguendi ſunt duo ca- 19
ſus. Primus, ſi Eccleſiæ negent, loca Iuriſditionalia, quæ poſſident, eſſe feudalia, aſſerentes ea poſſidere in allodium, ac vti Burgenſatica: Alter, ſi admittant, eſſe feuda. Si quidem primò caſu erit agendum coram Iudice Ordinario ipſius Eccleſiæ negantis, rem eſſe feudalem ex Innoc. *in Cap. Cæterum 5. de reſcriptis*, Bald. *in Cap. vnico §. Prætereà ſi contentio eſt inter Vaſallos n. 4. de prohibit. feud. alienat. per Federic.* Angel. *in l. 1. n. 13. C. ſi à non compet. Iudic. iudicat. ſit*, Felin. *in cap. Cæterum 5. n. 21. verſ. 12. fallit, de Iudicijs* Gemin. *in c. Romana §. debet n. 5.* ibi: *ſed ſi Epiſcopus negaret rem feudalem, Rex, qui eſſet actor, deberet eum conuenire coram Archiepiſcopo, de appellat. in 6.* Franc. Marcus *dec. 369. n. 1. p. 2.* Bero: *conſ. 81. n. 1. & 2. vol. 1.* Pariſ. de Puteo *de redintegrat. feudi cap. 198. incip. An citatus ſuper redintegratione feudi*, Martha *de Iuriſdict. p. 4. centur. 1. caſ. 89. n. 26.* & *Centuria 2. caſ. 183. n. 10. & 11.* Anſald. *eod. tract. p. 3. titulo vnico cap. 2. n. 162. & 163.* declarans *n. 164.* procedere ſolùm, donec probatum ſit per Dominum, rem eſſe feudalem, Ang. *d. l. 1. n. 11.* quod Hoſt. *in ſumma tit. de feudis §. final. n. 13. verſ. quia tamen,* ait menti tenendum eſſe.

Secundò verò coram Domino feudi, ſicque Regia 20
Camera Summariæ, tum inſpecta generali diſpoſitione iuris communis per textus expreſſos *in cap. nouit 13. verſ. non enim intendimus iudicare de feudis, cuius ad ipſum ſpectat iudicium, de Iudicijs, cap. ex tranſmiſſa 6.* ibi: *per Dominum feudi cauſam iubeas terminari,* & *cap. Verùm quoniam 7.* cum vtrobique notatis *de for. compet.* cum ſimilibus plena manu congeſtis à Martha *caſ. 89. ex num. 4. verſ. & quod hæc concluſio,* & Anſaldo *d. cap. 8. ex n. 118. verſ. feud. aliuſque quæſtio* vſque ad 162.

Quod tamen limitatur, ſi ad feudi amiſſionem aga- 21
tur; tunc enim quæſtio mouenda, ac terminanda eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, ſicut docent Abb. *in præcit. cap. Verùm quoniam num. 17. verſ. ſed ſi agitur contra Clericum Vaſalum ad amiſſionem feudi,* Marian. Soccin. *d. cap. ex tranſmiſſa n. 32. verſ. Hæc tamen concluſio procedit de for. comp.* Stephan. Aufrer. *In repetitione Clem. vt Clericorum ordo 1. n. 80. verſ. ex quibus omnibus, de offic. Ordin.* ac *de poteſt. ſecular. ſuper Eccleſiaſt. perſonis regul. 2. n. 2. verſ. ſecus ſi ageretur contra Clericum Vaſallum, tract. tom. 16. fol. 289.* Foller. ad Matant. *in ſpecul. p. 4. diſt. 11. n. 79. verſ. Intelligitur ſanè hæc concluſio,* Bero *d. conſ. 82. n. 51. vol. 1.* Roland. *conſ. 4. n. 45. vol. 1.* Soccin. ſen. *conſ. 12. n. 23. verſ. Vndè etiam ſi Clericus Vaſallus vol. 1.* Menoch. *de retinend. poſſeſſ. Remed. 3. num. 402.* Martha *d. conſ. 89. in 3. art. ex n. 26. verſ. Tertius* vſque *ad 34.* Anſald. *d. cap. 8. n. 255. & 256.*

Tum ſpeciali exceptione ex lege Inueſtituræ Regni 22
Neapolitani, ſicut legitur in Capitulis Caroli I. confirmatis ab Honorio IV. & inſertis literis Regis Ferdinandi de Aragonia, relatis inter Pregmaticas Regni *Conſtitut. pag. 454.* ibi: *Item quod Clerici, niſi pro bonis feudalibus, prout continetur in conuentionibus inter dictum Regem, & Romanam Eccleſiam habitis ad iudicia ſecularia non trahantur.*

Ex quibus liquet, dum ciuiliter agitur citra amiſſio- 23
nem feudi, cauſam concernentem ius feudale, qualis eſſet, An releuium debeatur, vel ne, ſicque An Eccleſia ſit in terminis Regulæ, vel potiùs Regia Camera in terminis limitationum, cognoſcendam eſſe coram dicta Regia Camera Summariæ.

CON-

CONSVLTATIO XXXIX.

An conuentio Summorum Pontificum cum Proregibus Neapolitanis, vt ipſi exules, ſiue bannitos poſſint hinc inde perſequi intra fines ſuæ ditionis per decem millia paſſus, adhuc perduret?

1 RESpondeo negatiuè. Nam, licèt Pius IV. id conuenerit cum Paraſano Duce de Alcalà, Regni Neapolitani Prorege nomine Catholici Regis Philippi II. vt patet ex literis eiuſdem Pontificis, datis Romæ 10. Nouembris 1564. Pontificatus anno quinto, impreſſis Bullario veteri *to. 1. Conſtit.* 3. meminitque idem Dux Alcalà *in pragm. 3. col. pen. de perſeq. malefact.* Et B. Pius V. cum eodem Paraſano, ſicut ex parte dicti Pontificis habetur in literis emiſſis die prima Februarij 1566. Pontificatus ſui anno primo Bullarij veteris *tom. 2. Conſtit.* 2. ex parte verò dicti Proregis in præcitata *pragm.* 3. Idque etiam in vita B. Pij V. referatur à Io. Antonio Gambuccio *lib. 1. cap.* 15. & Hieronymus Catena *tit. riforme, Bolle, Decreti, & altre prohibitioni*, deque iſta conuentione loquutus ſit Baiard. *ad Clar. §. fin. quæſt. 72. num.* 18. ibi: *Item quod banniti ſtatus Eccleſiaſtici in Regno Neapolitano, & è conuerſo banniti, & delinquentes illius Regni non poſſunt ſtare in ſtatu Eccleſiaſtico, & Iudices hinc inde eos capere teneantur, & ſibi remittere per conuentionem inter Sanctiſſimum Pontificem, & Sereniſſimum Regem Philippum initam de anno 1566. de qua in libro pragm. ſub tit. de malefactor. fol.* 359. memineritque etiam Thor. in annot. ad Ioan. Grand. *de bello exulum in prædicam. Pati q. 1, n. 6. pragm. 35. col.* 1.

2 Item Sixtus V. cum Petro Duce Oſſunenſi, dictique Regni Prorege nomine eiuſdem Regis Catholici Philippi II. iuxta literas ipſius Pontificis datas Romæ die 28. Iulii 1585. Pontificatus ſui anno primo, & pragmaticam ſeptimam de exulibus deſuper editam à dicto Prorege, de qua loquuntur Ioannes Grande *loc. cit. in prædicamento quantitatis quæſt. 3. num.* 88. ibi: *Secundo intellige, vt non procedat hodie vigore nouæ Capitulationis factæ contra exules inter Sixtum V. Pontificem Maximum, & Proregem Ducem Oſſunæ. Et prædicamento vbi quæſt. 2. num.* 4. his verbis: *Quantum ius, & capitulatio vltimo loco facta inter Papam, & Proregem contra foruſſitos, publicata 1. Auguſti* 1585. Thorus *in annot. num. 4. pragm. 22. col.* 1. ſic addit: *Capitulatio Papæ, & Proregis circa capturam malefactorum extat pragm. 7. de exulib. & in prædicam. pati quæſt. 1. num.* 6. ait: *vigore Capitulationis factæ inter eundem Papam, & Proregem 16. Auguſti 1565. & in conſtit. 3. fol. 283. & ita ſeruatur, &c.* Angel. Scialoya *in prax. fore iudicat. cap. 19. num* 40. ibi: *Sed hodie banniti, & foreiudicati Romanæ Eccleſiæ poſſunt inſequi per Officiales Papæ intra Regnum, & decem milliaria, dummodo ipſi Officiales Summi Pontificis non intrent loca munita, & ſic verſa vice quando banniti, & foreiudicati huius Regni aufugiunt in ſtatum Eccleſiaſticum pragm. 7. de exulib. & pragm. 3. de perſeq. malefactor. & cap. 26. n.* 8.

3 Nulla tamen vis fieri poteſt ſuper prædictis, cum rectè animaduerterit Farinac. *conſ. 136. num. 14. vol.* 2. omnes fuiſſe temporales, ſicque expiraſſe morte dictorum Pontificum, fineque regiminis prædictorum Proregum.

4 Idemque patet primò; quia dicti Pontifices non proceſſerunt per viam legis, cui ſi non poſitiuè, ſcilicèt verbis expreſſis, ſaltem negatiuè, hoc eſt donec non reuocetur, ſit annexa qualitas perpetuitatis, quam de ratione legis, ſtatuti, vel conſtitutionis eſſe, inquiunt Gloſ. *in cap. A nobis 21. v. non niſi*, ibique Abb. *num. 12. de ſent. excom.* & alij relati à Suarez *de legib. lib. 1. cap. 10. num.* 5. licèt è contra id negent Gloſ. 1. *in cap. 1. de Conſtit.* dicens, aliquos Canones eſſe temporales, Benin. *conſ. 98. num. 4. cum ſeqq.* Gomez *in proœm. regul. quæſt.* 2. ſed ſupponendo ſuum, ac certi Proregis conſenſum in idem placitum, cui pactioni nomen dedit Vlpian. *in l. 1. ff. de pact.* proceſſerunt per viam ſimplicis præcepti, & mandati, quod dederant Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, & alijs ſuis officialibus, præcipuè verò Gubernatori Ciuitatis Beneuentanæ, ac decreti ſuper inquiſitione, ac perquiſitione bannitorum, & exulum Regni permiſſa miniſtris, & officialibus eiuſdem Proregis per decem milliaria intra fines ditionis Eccleſiaſticæ, ea lege, vt idem decerneretur ex parte ipſius Proregis. Nam ſicut mandatum expirat morte mandantis, ita quoque expirat ſimplex præceptum Superioris, etiam habentis poteſtatem legis ferendæ, quod in hoc æquiparant mandato Imol. *in l. qui in aliena 6. §. Si is, qui putat num. 5. ff. de acquir. hæred.* Dec. *in rubr. C. de mand. Princip. num. 10. cum ſeq.* Menoch. *de arb. lib. 1. quæſt. 69. num.* 4. Syluest. *in Sum. v. mandatum quæſt.* 3. Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 38. num.* 47. Salas *de legib. diſp. 1. ſect. 9. n.* 62. & Suarez *d. cap. 10. num.* 9. exemplificans *num.* 11. non ſolùm in præcepto dato perſonæ ſingulari, ſed etiam in præcepto facto communi, & in generali, quia in vtroque militat eadem ratio, declarando *num.* 12. vt quotieſcumque Princeps tantùm præcipit non ſtatuendo, ſignum ſit, eum non pro futuris temporibus, ſed pro tempore ſuæ gubernationis tantùm voluiſſe præcipere, neque vſum eſſe propria poteſtate legiſlatiua, ſed præceptiua dumtaxat, atque ideò quod tale præceptum morte præcipientis expiret.

Secundò vterque Pius vſus fuit verbis indicantibus 5 perſonam propriam, ibi: *Volenteſque proptereà nos, & dilectus filius nobilis vir Paraſanus Alcalæ Dux, & Prorex, & Locumtenens generalis ſuæ Catholicæ Maieſtatis in Regno Neapolitano opportunè prouidere &c.* Quare locus eſt dicto Gemin. in præcit. *conſ. 93. num.* 13. quod exprimentes verba denotantia perſonas ipſorum cenſentur voluiſſe, quod diſpoſita ab ipſis ſolùm durent tempore ſuo.

Sixtus verò durationem temporalem nedum expreſſit 6 in Piana, referendo; *quod Pius V. exulibus, facinoroſiſque hominibus, tunc impiè, & crudeliter graſſantibus, non ſolùm in ſtatu Eccleſiaſtico, ſed ferè vbique in Italia, ac populorum quietem, & pacem perturbantibus, nullum opti⁹ remedium potuit reperire, quàm ſi vicini Principes in id concordi animo conſentirent, vt pro ſua quiſque parte prouideret, ne exules, & criminoſi prædicti tutò alicubi conſiſtere poſſent, neque ex vna ditione ad alteram receptus eis daretur, atque ideò communicata cum Prorege Neapolitano tunc exiſtente, & facta ab eo promiſſione parem ſe gratiam in eo relaturum, inhibuit omnibus Magiſtratibus, Officialibus, & ſubditis Eccleſiæ, ne bannitos, & criminoſos homines prædictos, è Regno Neapolitano eiectos, vel fugientes receptarent, aut ſaluos facerent; quinimmò caperent, & ipſi Proregi, vel eius Officialibus traderent, & conſignarent*; Sed ampliùs ponderato maiori cura, & diligentia eo tempore, quàm antea opus fuiſſe in eodem morbo extinguendo, qui ſuperiorum temporum licentia magis creuerat, diſpoſuit in hac verba: *Nos Pij prædeceſſoris veſtigijs, & conſilijs inhærentes, ac dilecti filij nobilis viri Petri Ducis Oſſunæ Proregis &c. in dicto Regno ſupplicationibus inclinati, præſentium auctoritate prohibemus omnibus, & ſingulis Legatis, Vicelegatis, aliiſque Miniſtris, & Officialibus noſtris, & præcipuè Gubernatore Ciuitatis noſtræ Beneuentanæ &c. ſiue eius Locumtenenti, nec ab eo, vel eorum aliquo in Ciuitatibus, Terris, & locis noſtris &c. à Regno præfato exules aliquo modo recipiantur, aut ſicuri, vel tuti fiant, quinimmò capiantur, & carceribus mancipentur, ac ipſi Petro Duci, & Proregi, vel Officialibus, & miniſtris ſuis ad omnem eorum requiſitionem capti remittantur &c. ac etiam vt miniſtri, ac Officiales dicti Proregis delinquentes præfatos intra fines, & territorium ſtatus noſtri Eccleſiaſtici per ſpatium decem milliarium &c. capere, & captos ſecum abducere liberè, ac licitè valeant, permittimus &c. quæ quidem eò libentius fecimus, atque decreuimus, quia idem Prorex per ſuas literas &c. ſignificauit nobis, & pollicitus eſt, ſe cuncta ſuperiùs expreſſa, vt in dicto Regno à ſuis Miniſtris, & Officialibus ergo nos obſeruentur ſedulò mandaturum, & curaturum.*

Vſus quippè Sixtus fuit ſolis verbis perſonalibus tam 7 reſpectu ſui ipſius, ſimpliciter dicendo *Nos, & erga Nos*,

quod referri ad ſolam perſonam proferentis, non autem ad eius dignitatem, notat Gemin. *d. conſ.93. num.3.* per textum *in cap. Sigratioſè 5.* iuncta Gloſſ. *de reſcript. in 6.*

8 Quàm reſpectu Proregis primo loco exprimendo proprium nomen, ibi: *Petri Ducis*, addendoque etiam pronomen perſonaliſſimum *ipſi Petro Duci*, vtendo relatiuis *dicti Proregis*, *ac idem Prorex*, reſtringendoque verba ſuæ diſpoſitionis ad Miniſtros, & Officiales illius per dictiones *ſui*, ac *dicti Proregis*. Nam quando præponitur nomen proprium appellatiuo dignitatis, ſicut ex ordine literæ arguitur talem fuiſſe intentionem diſponentis ſecundùm Gloſſ. *in l. cum ita 94. §.1. ff. de condit. & demonſtr.* & theoricam Bartoli communiter receptam tum *in l. more 5. num.13. in fin. ff. de iuriſd. omn. Iud.* vbi præ alijs eam probarunt Fulgoſ. *num.25.* Iaſon. *num.65.* Dec. *num.55.* dicens communem, & ab ea non eſſe recedendum, Iacobin. de S. Georg. *num 33.* Curt. Iun. *num.103.* & Zaſ. *num.47. in fine.* Tum *in l. Si communis ſeruus 37. num.2. ff. de ſtipul. ſeru.* vbi quoque idem adnotarunt Angel. *num.1.* ac Imol. *in princ.* Abb. *in cap. Mandata n.1. de præſumpt.* Anchar. *d. cap. Sigratioſè n.6. de reſcript. in 6.* Dec. *in cap. Quoniam Abbas num.45.* dicens communem *de offic. deleg.*

9 Quod tripliciter confirmatur. Primò quidem ex ponderatis à Baldo *in l.1. n.3. ff. de Offic. Conſul.* quod maior ratio ſpecialitatis ineſt perſonæ. Secundò animaduerſis à Decio *d. cap. Quoniam Abbas num.39. & ſeq.* quod cum dignitas conſiderabilis ſit duplici modo, altero in abſtracto, ac de per ſe, altero in concreto, prout inhæret tali perſonæ. Primò caſu tantùm videtur contemplata ipſa dignitas, quæ non mutatur, nec variatur mutatione perſonæ. Secundò verò conſideratur ſolùm quoad validitatem actus, qui geritur cum tali perſona habente dignitatem, vt valeat, non autem quoad perpetuitatem, vt tranſeat in ſucceſſorem eiuſdem dignitatis. Tertiò adiectione pronominis *ipſi Petro*, quod perſonaliſſimum eſſe, ac demonſtratiuum certæ perſonæ ad oculos, reſpondit Bald. *conſ.304. num.1. vol.5.* cum quo tranſeunt plena manu congeſti à Barboſ. *dict. vſufreq.177. ex nu.4.* atque adeò perſonalitatem oſtendendo reſtringit actum ad perſonam demonſtratam, vt alios omnes prorſus excludat ex notatis per Rip. *in l. filiusfamil. §. diui num.711. de leg. 1.* Natt. *conſ.163. num.8.* Surd. *conſ.53. num.7. vol. 1.* Tiraquel. *de retract. conu. §.1. gloſ.6. num.25.* Seraph. *dec.552. num.1.* & Rot. coram Pamphilio *dec.619. num.3. p.1. recent.*

10 Quibus accedunt in primis dictio *idem* repetitiua præcedentium ex congeſtis à Barboſ. *dict.143. num.2.* Secundò relatiua dicti referenda ſolùm ad perſonam ſuperiùs expreſſam, quæ oculis corporeis legi poſſit ex Bartolo, & alijs adductis per Surd. *conſ.123. num.13. vol.1. & de alim. tit.8. priuil.31. num.4.* & Rot. *dec.19. num.8. p.7. recent.* Tertiò poſſeſſorium *ſuis*, quod ſtat reſtrictiuè, & perſonalitatem importat, Aym. *conſ.929. num.11.* Seraph. *dec.1337. num.4.* Rot. *dec.25. num.5. p.7. recent.* quare Gemin. in ſæpè *cit. conſ.93. num.22.* duxit nomen *ſuum* non concernere dignitatem, ſed perſonam concedentis; ad rem noſtram inferens *num.24. ſuum* eſſe intelligendum de tempore ſuo, non de tempore ſucceſſori. Quartò, quod dictæ conuentiones non fuerunt celebratæ inter Pontifices nomine Sedis Apoſtolicæ ad Regem Catholicum nomine Regni Neapolitani à Piis, & Sixto, cum perſona Paraſani Ducis Alcalæ, & Petri Ducis Oſſunæ tunc Proregum, atque ideò ſunt iudicandæ perſonales; tum quia in omnibus cauſis id obſeruatur, vt vbi perſonæ conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea beneficium quoque deficiat ex *l. cum patronus de legat.2.* quoniam quod illius perſonæ præſtatur, hoc nequaquam ad alium pertinere debet. Tum ex eo, quod non conſtat ex parte Proregum in eis interueniſſe auctoritatem Superioris, nempè Regis Catholici, eiuſque Concilij ad tradita *in cap. Veniens 8. §. mandamus de tranſact.* Gloſſ. *in cap. Ex multiplici v. eandem conuentionem, & in cap. Nuper 34. v. componendum de decim.* Quæ fortiùs procedunt in concordia per ſe ſtrictè intelligenda, Seraph. *dec.1050.*

Quintò quia ita in terminis ſuppoſuerunt Doctores Neapolitani, referendo caſum, quo Sacrum Conſilium Neapolitanum animaduertit in eum, qui bannitum à Regno occiderat in Ciuitate Beneuentana, quæ ſubeſt immediatè Sedi Apoſtolicæ, nempè Rouit. *Super pragmat. Regni tit. de exulib. num.7.* ibi: *Et eamdem opinionem approbauit Sac. Conſilium Neapolitanum, dum referente Regio Conſiliario Obbignano condemnauit Ioannem Gambaram in Inſulam per decennium eo, quod in Ciuitate Beneuentana, quæ immediatè ſubeſt Sedi Apoſtolicæ interfecit Sigiſmundum quemdam bannitum ab hoc Regno.* Quod ex eo repetunt Amindol. *in addit. ad Farinac. deciſ.276. num.4.* ibique etiam Viſconr. *num. 3.* Thor. *in compend. deciſ. Neap. p.1. v. occidens banditum extra territorium*, Danſa de *pugn. Doctor. tom.1. tit. de foroiud. num.21. & tom.2. de armat. per Campan. cap.7. num.25.*

Nimirùm, ceſſante ſpeciali conuentione, ſtandum eſt concluſioni iuris, quod bannitus Regni nec perſequi, neque impunè occidi poteſt extra territorium bannientis, adeò vt occidens puniendus ſit de homicidio à Iudice loci, vbi illud commiſit, quam tenent Bald. *in margar. verſ. Excommunicatus repellitur col.2.* Iaſ. *in l. omnes populi num. 49. ff. de iuſt. & iur.* & alij antiquiores, relati à Roman. *ſingul.27. num.2.* & Cæphal. *conſ. 35. num.19. vol.1.* Nel. *de bannit. 2. p. ſecund. temp. ſol. 387.* Carer. *in pract. crimin. tract. de homicid. num.38.* Cott. *memor. verſ. bannitus ad mortem*, Boſſ. *tit. de for. comp. num.63. & tit. bannitis quid amittant num.5.* Moron. *de fid. tregu. & pac. par.2. quæſt. 5. num.3.* Hercul. *de caut. de non offend. cap.23. num.11.* Brunor. à Sol. *quæſt. legal. 26. num. 34. & quæſt. 27. num.14. & ſeq.* Peregr. *de iur. fiſc. lib.3. tit.7. de bannit. num.28.* Anton. Gomez *in leg. thauri 76. num. 17.* Viu. *opin.770. num.21. cum ſeqq.* Claud. Bertazol. *in addit. ad conſ. crimin. patris 159. liter. A. lib.1.* Farinac. *quæſt.103. num.208.* Tapp. *tom.5. iuris Regni Conſtitut. pœnam eorum num. 26.* Taſſon. *de anteſat. obſeru. 1. num.56.* Donat. Anton. de Marin. *reſolut. quotid. lib.1. cap. 116. num.8.* Baldaſ. de Angel. *in addit. ad Gizarel. deciſ.13. num.11.* Quod etiam in terminis banniti è Regno interfecti in Ciuitate Bononienſi à quibuſdam Scholaribus Apuliæ reſpondit Bonfin. *conſ.8. in 2. difficult. ex num.25. ad finem.* 11

Optimamque rationem reddit Bald. *in l.1. num. 33. Cod. de hæred. inſtit.* quia bannum non afficit perſonam, niſi in territorio, vnde eſt bannitus, ex quo infert pœnam bannitæ perſonæ in loco bannientis, non autem perſonæ ſimpliciter. Nam iuriſdictio coarctata quoad locum nequit extra ipſum locum ſe extendere; cohæret enim territorio habenti ſuos fines limitatos. Quare iuriſdictionem ibi obtinens redigitur extra ſuum territorium inſtar priuati, concludendo ex hoc bannitos tales eſſe à certa parte ſcilicet à territorio bannientis, & pro alia parte non eſſe bannitos in alijs locis, in quibus liberas ædes habent; præſertim quia hodie de conſuetudine non fit remiſſio. 12

(?)

CON-

CONSVLTATIO XL.

A quodam Senatu emiſſi ſunt huiuſmodi articuli de forma procedendi contra Eccleſiaſticos in delictis atrocibus, quæ vocant priuilegiata.

1 *IN delictis atrocibus priuilegiatis, quæ merentur pœnam inflictiuam, & corporalem, Senatus, & Iudices Ducales informabunt contra Eccleſiaſticos priuatiuè ad omnes Iudices inferiores, continuando vſus antiquos.*

2 *Si Clericus præuentus pro dictis delictis priuilegiatis apud Iudices laicos quærit remitti ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticū, eius remiſſio non debet admitti, niſi cum conditione, quod eius proceſſus fiat à Iudice laico pro caſu priuilegiato vnà cum Iudice Eccleſiaſtico, ſtante delicto communi, & quod actus proceſſus remanebunt in ſuo ſtatu, vt conſiderentur.*

3 *In delictis læſæ Maieſtatis Iudex laicus non tenebitur remittere Clericum accuſatum apud ſuum Iudicem Eccleſiaſticum, vt vnà cum ipſo procedatur, ſed Iudex laicus poterit per ſe ſolùm procedere ad inſtructionem, & ad iudicium.*

4 *Eccleſiaſticus, qui reperitur delinquens in habitu purè, ac merè ſeculari, poteſt capi, & puniri à Iudice laico pariter in caſu delicti communis, & non priuilegiati.*

5 *Quando Iudex Eccleſiaſticus, & Iudex laicus ſimul procedunt in delictis atrocibus priuilegiatis contra Eccleſiaſticum accuſatum, poſtquam proceſſus eſt plenè inſtructus, quiſque ex dictis Iudicibus ſuam profert ſententiam, Eccleſiaſticus quidem iuxta pœnas Canonicas, ſecularis iuxta pœnas præſcriptas à rigore legis.*

6 *Antequam procedatur ad executionem areſti, ſiue ſententiæ mortis contra Clericum, eius Epiſcopus diœceſanus requiratur cum hortatoria ad illum degradandum, niſi fuerit requiſitus, cum reſeruatione delictorum læſæ Maieſtatis, & aſſaſſinij, in quibus Eccleſiaſtici poterint condemnari abſque præcedenti degradatione.*

7 *Poſtquam Epiſcopus requiſitus fuerit, ſi recuſauerit degradare Clericum condemnatum à Iudice ſeculari, ipſe Clericus habebitur vti degradatus, & ſubiectus executioni iudicij.*

8 *In caſu abſolutionis à Iudice Eccleſiaſtico, Iudices laici nõ omittent procedere in ſuis perquiſitionibus, areſtis, & iudicijs ſuper caſu priuilegiato, ne à Iudice Eccleſiaſtico compellãtur.*

9 *Quando Iudex Eccleſiaſticus, & Iudex laicus ſimul procedunt, ſi in continuatione proceſſus caſus delicti priuilegiati non habetur pro ſtabilito, ac probato, Iudex laicus relinquet Iudici Eccleſiaſtico iudicium proceſſus.*

10 *Quando perſona Eccleſiaſtica reperiuntur implicata, & complices eiuſdem delicti cum perſonis laicis, ſi delictum cadit ſimpliciter in caſu delicti communis, Eccleſiaſticus iudicabitur à ſuo Iudice Eccleſiaſtico, laicus verò à Iudice ſeculari, ad quem pertinebit cognitio.*

11 *In caſu, quo Iudici laico Senatus remittet proceſſus complicum laicorum, poterit ipſe exhortari Iudicem Eccleſiaſticum, vt conficiat proceſſum contra Clericum delinquentem.*

12 *Princeps ſupremus dũtaxat poteſt cõcedere literas gratiæ Eccleſiaſticis, qui commiſerunt caſus, & delicta priuilegiata.*

13 *In omnibus ſupradictis æſtimabuntur pro Clericis omnes illi, qui conſtituti fuerint in ſacris ordinibus, ſaltem Subdiaconatus, & Clerici actu ſeruientes officijs, beneficijs, ac miniſterijs Eccleſiaſticis, & deferentes aſſiduè habitum clericalẽ.*

Quæritur, *an, & quatenus præfati articuli ſint contrà immunitatem, libertatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam?*

1 CEnſeo ad primum. Hic articulus eſt contra *can.* 19. Bullæ Cœnæ Domini verbis illis: *Item excommunicamus &c. omnes, & quoſcumque Magiſtratus, & Iudices, Notarios, ſcribas, executores, & ſubexecutores quomodolibet ſe interponentes, &c. proceſſando, &c.* quibus verbis abſolutè damnat proceſſum; proceſſus autem eſt etiã informatiuus, & ſine animo puniendi, & ex eo, quod nõ declinatur læſio Eccleſiaſticæ exemptionis per hoc, quod interpoſitio fiat tãtùm ad cognoſcendũ de crimine; cõprehendit enim proceſſus omnem actũ cauſæ, quæ in cauſa criminis à Iudice fit, vt per Souſ. *in relect. Bulla Cœnæ c.20. in not. circa textum n.3. & diſp.95. n.2.* Scott. *in Bull. ſelect. theorem.* 428. *col.* 2. Filiuc. *to.1. tr.16. c.11. n.*312. & alij.

2 Eoq; magis, ſi id fiat iuridicè, & authoritatiuè eo modo, ac ſi ad laicos pertineret de clericis cognoſcere; quia tunc proceſſatio, & multò magis cęteræ actiones ſignificãt actũ iudicialem, vt per Sayr. *de cenſur. lib.3. c.23. n.2.* Immò alii, inter quos Filiuc. *d. n.* 312. cõmunius, & probabiliùs extraiudicialẽ etiã interpoſitionẽ opinãtur damnatã ex particula *quomodolibet*, quæ omnes modos excogitabiles includit.

3 Solùmque aliqui negant induci cenſuram interpoſitione ad effectum recurrendi ad Iudicem Eccleſiaſticum facta, vt Duard. *in d. ca.19. Bulla q.5. n.2.* dummodò tamen talis interpoſitio fiat ex neceſſitate, ne delicta remaneant impunita, & modo minùs præiudiciali Eccleſiaſticæ iuriſdictioni, ac perſonæ ignominioſo, aliàs ſecùs, vt ſi nulla ſit neceſſitas interpoſitionis laicæ, quia per Iudicem Eccleſiaſticum fieri potuiſſet, vel fiat iudicialiter, & publicè, cùm poſſet fieri extraiudicialiter, & occultè.

4 Itẽ ſi criminis apparentis, aut putati tantùm ignoretur auctor, poteſt Iudex laicus ad perquiſitionẽ auctoris procedere, modò deſiſtat, poſtquam inuenerit eſſe Eccleſiaſticũ. Siquidem nõ prohibentur Iudices inquirere de delinquentibus, vt vnuſquiſq; puniat eos, qui ſibi ſubditi ſunt, Bon. *de cenſ. in par. diſp.1. q.20. pun.1. n.9.* & Filiuc. *d. n.* 312. Immò, reperto culpabili Clerico, licitum erit inquiſitionẽ proſequi, modò fiat ſine Clericatus dedecore, & ſine tractione perſonæ Clerici ad tribunal laicũ, vel ad effectum, vt veritas legitimè innoteſcat, & probari poſſit, vel ne laici falsò criminati de eodem facinore puniantur, vel vt cõplices laici detegantur. Id enim omne muneris eſt laici Iudicis; quod ſi de facto laicus ſimul, & Eccleſiaſticus delicto cooperati fuerint, poterit idem Iudex laicus, quatenus opus fuerit, ad formandũ proceſſum contra laicum, etiam dicta teſtium, vel complicum recipere contra Eccleſiaſticũ, vel aliud quid ſimile peragere, vt notant Bonac. & Filiuc. iiſdem in locis, & Graff. *p.1. dec. aur. lib.4. c.18. n.* 149.

5 Non ſuffragatur vſus antiquus, ſiue antiqua conſuetudo. Tum quia laici non poſſunt acquirere conſuetudinem, neque præſcriptionem contra iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quia ſunt incapaces. Et tum quia abrogatur quotannis in dicta Bulla Cœnæ ſolemniter publicata. Et tum ex aliàs à nobis dictis.

6 Ad 2. Hic articulus, data etiam in laicis facultate cognoſcendi, ac puniendi huiuſmodi delicta, quæ vocant priuilegiata, eſt in præiudicium iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. Nam cum poſſit etiam Eccleſiaſticus cumulatiuè cognoſcere, Carol. de Graff. *eff. Cler.1. n.*1289. dũ procedit abſq; præiudicio præuentionis, iniuſtè impeditur à laico præueniẽte, ac proindè inducitur cenſura *ca.16. d.* Bullæ Cęnæ contra impedientes Eccleſiaſticos in vſum iuriſdictionis. Sicuti è conuerſo Iudex laicus pręuentione facta per Eccleſiaſticũ nõ dicitur impedire, ſi ſine præiudicio Iudicis Eccleſiaſtici ſe ingerat tanquã præparatoriè ad iudicium ſuũ. Videndus Gram. *conſ.*2. poſt Baiard. *Clar. §. fin. q.36. n.*37. Præterea eſſet in poteſtate laicorum inquirere in Clericos, illoſque condemnare tanquam reos criminum priuilegiatorum, ſicque penitùs deſtrueretur iuriſdictio Eccleſiaſtica.

7 Ad 3. Hic articulus eſt cõtra textum *in c. Atſi Clerici de iudic.* ibique DD. ac fusè Clar. *in pr. §. fin. q.36. per tot.* & Gail. *lib.1. de pac. publ. c.11. n.7.* quia Princeps laicus ob delictum nullam habet iuriſdictionem in perſonas Eccleſiaſticas etiam ratione Regalium, feudorum, ac beneficiorum ſecularium iuxta ea, quæ alibi diximus, licèt eo caſu conſiderentur vt Principes politici. Id ipſum & iure ciuili conſentaneum eſt; quia omnes cauſæ Clericorum tam ciuiles, quàm criminales ad Iudicem Eccleſiaſticum pertinent adeò, vt huic priuilegio ne tacitè quidem renunciare poſſit per textum *in c. Si diligenti de for. comp. §. Si Clericus de pac. publ. & eius viol. text. in §. Nos Fridericus v. Item ſtatuimus de ſtat. & conſ. & vſib. feud.*

8 Deinde pugnat pro hac ſententia textus *in ca. Clericum* 11. *q.1.* vbi habetur negotia Clericorum ſiue criminalia, ſiue ciuilia, nonniſi apud Iudicem Eccleſiaſticum ventilanda eſſe, vt latè probat Alex. *conſ.8. vol.1.* quare clericos in enormiſſimo crimine ante degradationem non eſſe puniendos per Iudices laicos, etiamſi eſſet læſa Maieſtas humana, diſertè tradit Gigas *tr. de crim. læſ. maieſt. in rubr. quis de crim. læſ. maieſt. cogn. poſ. n.*12. Roland. à Val. *conſ. 4. n.6. vol.1.* & alii, exceptis tantùm caſibus, in quibus ex diſpoſitione expreſſa Sacrorum Canonum ſunt omninò priuati priuilegio Clericali abſque alia degradatione, ſiue declaratione, vt puta ratione bigamiæ, *cap. vn. de bigam.*

bigam. in 6. & aſſaſſinij, *cap. 1. de homic.* item *in 6.*

9 Nam ad effectum quod Clerici amittant priuilegium fori, requiritur præcedens ſententia declaratoria Iudicis Eccleſiaſtici ſecundùm communem, ac veram ſententiã, & cenſuit S. Congr. Concilij in ſequenti declaratione.

10 *Die 5. Martij 1616. in Lucana S. Congregatio cenſuit, huiuſmodi Clericum ita demum fori priuilegium amiſiſſe, ſi prius fuerit à Iudice Eccleſiaſtico declaratus incorrigibilis, obſeruata forma præſcripta in cap. Cum non ab homine de iudic.* De quo nos etiam aliàs.

11 Vndè meritò, teſte Rabardeo *de cauendo ſchiſm. ſect. 1. n. 2. & 3.* apud Delben. *de immun. cap. 5. dub. 4. n. 19.* Rex Chriſtianiſſimus Galliarum Ludouicus XIII. vt quoad tale crimen læſæ Maieſtatis contra Clericos procederetur in facti contingentia recurſum habuit ad Vrbanum VIII. vt conſtat ex eius diplomate dato in Arce Gandulphi 8. Octobris 1632. Vide Conſultationem noſtram *in t. to.*

12 Ad 4. Hic articulus eſt pariter contra immunitatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam. Licèt enim Clericus habitum clericalem, & tonſuram dimiſerit, ac pro laico communiter habitus fuerit, in habituque laicali fuerit deprehenſus, nun tamen idcircò poterit Iudex lairus poſt oppoſitionem, & notitiam Clericatus contra Clericum procedere abſque incurſu cenſurarum, antequam præcedet et declaratio Iudicis Eccleſiaſtici, quod reus non eſſet Clericus, vel quod amiſiſſet priuilegium fori, illoque gaudere nõ poſſit per textum *in c. Si Iudex laicus v. non ſit*, vbi Gloſ. *v. fecerit de ſent. excom. in 6.* & firmat Farin. *de inquiſ. q. 8. n. 33. & 35.* Dian. *p. 1. tr. 2. reſol. 27.* ac Fagnan. *in cap. Contingit 2. de ſent. excomm. à n. 14. & 21.* vbi reſpondet obiectionibus, & Marth. *de iuriſd. p. 2. cap. 31. n. 22.*

13 Quare ſi Iudex Eccleſiaſticus pronunciauerit reum, de quo agitur, eſſe Clericum, tunc Iudex laicus tenetur, illum remittere vna cum proceſſu contra eum condito ad Iudicem Eccleſiaſticum per *d. c. Si Iudex laicus*, vbi hoc notant Doctores. Idque ſiue Clericus ſit captus in habitu laicali, ſiue clericali, Cephal. *conſ. crim. 11. n. 2.* licèt Couar. *pract. q. cap. 35. n. 1.* dicat, quod apud Gallos non ſit recepta Conſtitutio Bonifacij VIII. *in d. cap. Si Iudex laicus.*

14 Nec refragatur Ant. Faber *defin. 14. de iuriſd. omn. Iud.* quia loquitur de Clerico, qui dimiſſo habitu, ac tonſura effectus eſt miles, facitque actum omninò contrarium ordini clericali, & per tacitam renunciationem aſſumendo ſtatum incompatibilem amittit priuilegium clericale, Epiſcopo eum non vindicante. In quo caſu ſine vlla monitione eo ipſo amittit priuilegium, vt per *can. quiſquis 84. d.* & Doctores quos refert, ac ſequitur Fagn. *in d. c. Contingit 2. de ſent. excom. n. 16.* & de Graſſ. *d. eff. 1. n. 866.*

15 Ad 5. Hic articulus eſt etiam contra exemptionem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam; nec poteſt habere locum, niſi in cauſis mixtis in perſonas laicas; nam Clerici pro delicto ſemper ab Eccleſiaſtico coercentur. Et nihilominùs in caſu, quo Iudex Eccleſiaſticus proceſſerit contra Clericum, & eum condemnauerit ad pœnam non condignam delicto ex defectu poteſtatis, vt quia deberet pro delicto imponi pęna mortis naturalis, quã imponere non poteſt, & imponit pœnam perpetui carceris, tunc poſſe Iudicem laicum eundem punire pœna à iure ſtatuta, etiam mortis, docet Scacc. *de iudic. p. 1. c. 11. n. 101.* cum alij ab eo allegatis, ac ſequitur de Graſſ. *d. eff. 1. n. 1289.*

16 Ad 6. Hic articulus, quatenus non requirit ſententiam degradationis in crimine læſæ maieſtatis eſt contra immunitatem, exemptionem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam ex ſuperiùs dictis. In aſſaſſinio verò probabilius eſt, illam non requiri ex *d. cap. 1. de homic. in 6.*

17 Ad 7. Hic articulus deſtruit omninò exemptionem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam; quia poterit contingere, quod Epiſcopus fuerit requiſitus ad degradandum Clericum, qui verè non commiſit delicta, quæ illi imputantur, ac propterea non poterit Epiſcopus illud degradare, & nihilominùs habebitur pro degradato. Remedium Canonicum eſt, quod ſi Epiſcopus recuſauerit degradare clericum conuictum de huiuſmodi delictis, recurrendum eſt ad eius Metropolitanum, quo etiam recuſante, vel negligente, recurrendum eſt ad Summum Pontificem per textum in *cap. Qualiter in fin. de iudic. & can. placuit 11. q. 1.* quo tamen negligente ad Principem laicum recurri non poteſt, niſi facto id neceſſarium ſit in defenſionem ſuorum ſubditorum; quia tunc locum habet ius naturæ ac ſit per modum defenſionis purè naturalis. Atque ita reſpondetur ad textum *can. filijs 16. q. 7.* vbi Prælatis negligentibus imploratur auxilium Regis, ſcilicet, vt protectoris, ac defenſoris, non autem vt Iudicis.

18 Ad 8. Hic articulus eſt præiudicialis iuriſdictioni Eccleſiaſticæ; quia non poteſt Iudex laicus iudicare Clericum delinquentem, ſi antequam Iudex ille ſe ingerat, fuerit per Eccleſiaſticum punitus, vel abſolutus: Nam priuatio priuilegij, & ſi pœnalis ſit delinquenti, non debet eſſe præiudicialis foro Eccleſiaſtico, quominùs poſſit ſuum Clericum punire, vel abſoluere, ſed hunc tantùm habet effectum, vt cum priùs non poſſet per Iudicem laicum iudicari Clericus, non poſſit; quod annotant Dec. *in pr. crim. p. 1. lib. 4. c. 9. n. 86.* & Ambroſ. *de Immun. cap. 17. n. 27.*

19 Ad 9. In hunc articulum nihil animaduerſione dignum occurrit.

20 Ad 10. Hunc articulum ex Doctoribus ſunt, qui admittunt, ſunt qui explodunt, vt videre eſt apud Dian. *p. 3. tr. 1. reſol. 1. & p. 4. tr. 1. reſol. 7.* Declarationes S. Congregationis Immunitatis hac de plures abduxi, illas adi.

21 Ad 11. In hoc itẽ articulo nihil eſt obſeruatione dignũ.

22 Ad 12. Sunt, qui defendunt hunc articulum per Gloſ. *in auth. Clericus C. de Epiſc. & Cler. v. Et ſi reus*, vbi Gloſſa tenet, quod Iudex ſecularis poſſit abſoluere Clericum à crimine, licèt non poſſit eum condemnare, quam Gloſſam ſeruat generalis Franciæ conſuetudo apud Aufrer. *in repet. Clem. 1. de offic. ordin. q. 11.*

23 Et pro affirmatiua poſſunt adduci iura, quę dicunt conſuetudines obſeruãdas. Ea enim, quæ iure communi ſunt prohibita diuturnitate temporis, cuius initij memoria non exiſtit, licitè obtinentur per textum *in c. Super quibuſdam §. præterea de verb. ſignif. cap. Quid per nouale, & cap. Veniens eod. tit. in 6. can. hæc quippè 3. q. 6. & can. mos antiquus 65. d.* cum alijs; quod maximè procedit in Principe ex eo quia præſumitur, quod iuſtè faciat, & ſemper in eo iuſta cauſa præſumitur per notata Butrij, & Panorm. *in cap. Quæ in Eccleſiarum de conſtit.* Cyni, & Baldi *in l. reſcripta C. de prec. Imper. offer.*

24 Cum igitur de conſuetudine Supremus Princeps cõcedat huiuſmodi gratias ſiue remiſſione, etiam Clericis eſt obſeruanda. Vndè poſtquam talis gratia ſemel fuerit intimata iuxta notata in *l. 2. C. ſi contra ius, vel vtil. publ.* Clericus ille non debebit vlterius de eodẽ crimine inquietari, vel accuſari. Ad quod facit textus, Gloſ. Bart. & Angel. *in l. ſi cui §. 1. ff. de accuſ.* Hoc enim videtur eſſe regulare, quod de crimine ſemel abſolutus vlterius non debet accuſari, maximè ſi talis abſolutio facta non fuerit in foro pœnitẽtiali, vt tenet Io. Fab. *in l. Si quis homicidij C. qui accuſ. poſ.* ibiq; Salic. & tradunt Innoc. Oſt. Io. Andr. Panor. & Arer. *in c. De his de accuſ.* idemq; Panor. *in c. 1. §. 2. de purg. canon.*

25 Secũdò videtur, quod ſaltem dicta gratia, ſiue remiſſio ipſi Clerico prodeſſe debeat, vbi pro delicto pęna confiſcationis eſſet imponenda, vt ſcilicet quoad confiſcationẽ bonorum immobilium poſſit Supremus Princeps Clerico delinquenti gratiam concedere, quod verò ad mobilia nihil prodeſſe videatur, Maximè quia iuxta generalem Franciæ conſuetudinem, quam ſæpè ſeruari ſe vidiſſe teſtatur idem Aufrerus loco citato, licèt bona mobilia Clericorum damnatorum Epiſcopis applicentur, & immobilia temporalibus Dominis, à quibus retinentur, vt tuetur Anchar. *in c. Ea, quæ de regul. iur. in 6. q. 22.* & Oldrad. *conſ. 47.* quam conſuetudinem refert Io. Andr. *in addit.* ad Spec. *tit. de feud. §. pen.* pro qua ſeruanda inducitur *l. minimè ff. de ſepul. viol. & l. 1. C. de emancip. lib. & l. vlt. C. de diuer. off.* Sic & lex Friderici diſtinguit inter res mobiles, & immobiles *de pac. ten. §. ſi verò, & §. ſi Clericus eod. tit. & l. abditos C. de Epiſc. aud.* & quod ibi notatur, nempè Clericum puniri in patrimonio per iudicem ſecularem. Et ad hanc diſtinctionem bonorũ mobilium, & immobiliũ ſuffragatur *c. Ad hæc, c. Relatum 2. §. ad hæc de teſtam. l. ſi filius C. famil. herc. & l. 1. C. de impon. lucr. deſcript. & l. 3. ff. de ſupel. leg.*

26 Quod autem proceſſus agitatus ſuper huiuſmodi gratia, vel remiſſione coram Iudice ſeculari teneat, probari videtur. Primò ex regula, quod ſicut quando conſtat citatione arctate, citatus tenetur venire, ita & quando dubitatur, vt notant Gloſ. & DD. *in c. Veniens de accuſ. & can. Si Epiſcopus 3. q. 2.* traditque Innoc. *in c. 2. de dilat.* Panor.

in

in c. Cum ordinem de reſcript. ac ibi Gloſ. & Bartol. *in l. a. ff. Si quis in ius voc. non ier. & in l. Si quis ex aliena ff. de iudic.* quod nimirùm ſi Iudex laicus citat Clericum, tenetur is comparere, & ſuum ptiuilegium allegare. Atq; adeò videtur, quod proceſſus ſoper hoiuſmodi gratia valere debeat, ac ipſa gratia, cùm oooquam impetrans ſe Clericũ dixerit.

26 Secondò, ſi Iudex probabiliter errat io facto, & credit ſe eſſe Iudicem, cum verè non ſit, proceditque, tenet proceſſosc. *Si duobus de appel.* ſecùs autem ſi erraret in iure, *c. Cum ſuper de offic. deleg. c. Ex parte de conceſ. prab.* Princeps autem huiuſmodi gtatiam concedens, vel Iudex probabiliter errare poſſunt in facto, ſi impetrans non propooat, ſe eſſe Clericum; quia cùm quilibet naſcatur laicus, talis eſt præſumendus, oiſi probetur Clericus *can. legum 2. q. 1.* Cum igitur talis Clericus impetrans ſit de Regno, & ſe offert ſpontè iudicio, poteſt à Summo Principe abſolui, vel eidem indulgentia concedi ita, vt ab Eccleſiaſtico Iudice de eodem crimine puniri ooo poſſit.

27 Tertiò, quia Princeps ex coocesſione talis gratiæ in Clericum iutiſdictionem oon exercet, cùm iſte Clericus impetrans ſit actor, qui petit cootra procuratorem Principis ſuas gratiæ literas concedi. Actor autem ſequitur forum rei, ſiue actor ſit Clericus, ſiue laicus *l. adire C. de ord. iudic. can. experientiæ 11. q. 1. c. Si Clerices, & c. Cum ſit de for. comp. l. iuris ordine, & l. in criminali C. eod.* Maximè cum talem gratiam concedere ſit in libera voluntate Principis. Ex eo enim gratia dicitur, quia gratis accipitur, vel datur, aliàs non eſſet gratia *can. quecumque 1. q. 1.* iudicium autem redditur in iouitum, *l. inter ſtipulantem §. ſtichum ff. de verb. oblig. & c. intelleximus de iudic.* quia Clericus tunc non trahitur. Tunc eoim Caoones locum habere poſſuot, qui hoc vitare videntur, non autem quando vltrò ſe offert per notata Innoc. *in c. Cum inter de except.*

28 Sic quoque io emancipatione Iudex competeos eſt Iudex patris, & noo filij, vt notatur *in l. fin. C. de emancip.* ac tenet Aochar. *in c. Ea, quæ de regul. iur. in 6. q. 18.* Ergo à ſimili in conceſſione huius gratiæ Iudex competens eſt Iudex procuratoris Principis, qoi videtur eſſe reus, & conuentus, & non Iudex impetrantis Clerici.

29 Sic etiam ſtatutum generale laicorum, & fauorabile includit Clericos. Vndè ſi ſtatutum dicat, quod ſtantibus maſculis filia nun ſuccedat, in illo ſtatuto includitur Clericus, & Monachus, *cap. Diligenter de for. comp. can. Si in adiutorium d. 10.* & Doctores *in c. fin. de ſolut.* facitqoe *c. Cum veniſſent de eo, qui mit. in poſ. & cap. Eccleſia vt lit. pend.* & conſuluit Io. de Lignano, vt refert Lap. *alleg. 117.* ac tenet Bartol. *in l. cunctos populos C. de Sum. Trin.* Butr. *in cap. Quod Clericis de for. comp.* de quo per Bald. *in l. Deo nobis C. de Epiſc. & Cler.*

30 At nihilominùs hiſce minimè obſtantibus tenendum eſt, talem gratiam non valere. Primò, qoia eſt contra vtilitatem publicam, cuios intereſt, ne crimina remaneant impunita, *c. Vt fama de ſent. excom. l. ita vulneratus ff. ad leg. Aquil. l. licitatio §. quod illicitè ff. de public. l. nec damnoſa C. de prec. Imper. offer.* Maximè qoia per conceſſionem hoiuſmodi Clericis audacia tribuitur delinqueodi contra *Clem. 1. de offic. Ordin. & cap. vt Clericum de vit. & honeſt. Cler.*

31 Secundò, quia Princeps in dubio oon præſumitur velle præiudicare iuri tettij *c. Super eo de offic. deleg. c. Quamuis de reſcript. in 6. l. 2. §. Si quis à Principe ff. ne quid in loc. publ.* Et licèt, quando ſolius fiſci iotereſt, Princeps pœnam remittere poſſit, vt tenere videntur Cynus, Baldus, & Salicetus *in l. reſcripta C. de prec. Imper. offer.* Paoor. *in c. Quæ in Eccleſiarum de conſtit. in cap. Niſi ſpecialis de offic. leg.* De pœnis tamen, & iuribus ſingularium perſonarum non poteſt hoc licitè fieri in præiudiciom eius, cui ios eſt quæſitum per textum, qui videtur eſſe ootabilis *in l. venia C. de in ius voc.* com Gloſſa ſecundùm Baldum *in l. fin. ff. de pac. l. ſi cum Hermes ff. locat.* cum alijs. Sic Prioceps gratiam huiuſmodi Clerico concedens pœoam delicti remittere oon videtur, ſaltè quatenus Eccleſię preiudiciũ concernit.

32 Tertiò, qoia certum omninò eſt, quod nec in foro contentioſo, neque io foro pœnitentiali quis à non ſuo Iudice condemnari poteſt, vel abſolui, *can. in primis 2. q. 1. c. Ad noſtram de conſuet. cap. Olim de iniur.* Non licèt eoim laico dare legem de Clerico *can. benequidem 96. d. can. non placuit 16. q. 7.* Immò contra faciens tanquam ſacrilegus eſt puniendos *can. Si quis Principum ead. cauſ. & q.* Et de vniuerſa Eccleſia malè iudicat, qui quærit iudicium laicorum *can. placuit 11. q. 1.* Sicut non tenet ſententia à oon ſuo Iudice lata, *d. c. Ad noſtram de conſuet. & cap. Et ſi Clerici de iudic. tot. tit. C. ſi à non compet. iudic.* Ita nec confeſſio coram eo facta *d. c. Et ſi Clerici*, neque abſolutio, *c. Venerabilibus de ſent. excom. §. vbi autem in 6.* nec porgatio ab eo indicta, *c. Cum dilectis de purg. can.* neque examinatio *c. Licèt de offic. leg.* neque citatio arguendo de toto ad partem *c. Paſtoralis §. item de off. deleg. c. Romana de for. comp. in 6. & c. Contingit de arb.* cum ſua Gloſſa.

33 Hinc ſtatutum oon ligat, niſi ſubditos ſtatuentis, *c. A nobis de ſent. excom. c. Nouit de off. leg. l. fin. de iuriſd. omn. Iud. cap. fin. de conſtit. in 6.* Et indulgentia in foro pœoitentiali, quæ conceditur à non ſuo Iudice, non tenet, *c. Quod autem de pœnit. & remiſſ.* vbi ait Panor. quod io multis forus pœnitentialis regulatur ad limites fori contentioſi. Vndè ſicut in foro contentioſo quis à non ſuo Iudice ligari non poteſt, neque abſolui, ita nec in foro pœnitentiali, *c. Omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſ. can. placuit de pœnit. d. 6.* quilibet enim tenetur confiteri coram ſuo Sacerdote; nam in foro pœoitentiali non ſortimur forum ratione delicti, vt latè comprobat *ad ſingulare Romani 468.* Gabriel Sar.

34 Clariſſimum auteoi eſt, quod Princeps ſecularis clericos condemnare noo poteſt de crimine, qoia ſunt exempti iore diuino, vt alibi probauimus. Ergo neque etiam abſoluere. Par enim eſt ius ligandi, & abſoloendi *can. verbum de pœnit. d. 1.* & cui denegatur cognitio, multò fortiùs denegatur diſpenſatio *l. 2. C. de his, qui ven. ætat. impetr. c. Quamuis, & can. Dudum 3. q. 6. & cap. Cum illorum de ſent. excom.* Immò ad illum ſolùm pertinere videtur reſtitutio, ad quem examinatio *can. Euphemium §. hinc colligitur 2. q. 3. & l. cum principalis ff. de reg. iur.*

35 Talis igitur gratia, ſiue remiſſio tanquam contra ius diuinum conceſſa eſt oulla, Gloſ. Bart. Bald. & Io. Fab. *in l. fin. ff. ſi contr. ius, vel vtil. publ.* Bald. *in d. l. reſcripta*, de qua plenè per Bart. *in conſt. ff. ſub initio, c. Non minus de immun. Eccleſ. cap. Quamquam de cenſib. in 6.* vbi Archid. Geneſ. 47. Eſdr. c. 8. Et Cooſtantious Auguſtus Clericorum accuſationes recipere recuſauit *can. Sacerdotibus 11. q. 1.*

36 Quartò ex defectu iotiſdictionis *ca. Nullus 11. q. 1. cap. Nullus de for. comp. l. generaliter C. de Epiſc. & Cler.* qui planè defectus opponi poteſt aduerſus hoiuſmodi gratiam, ſiue proceſſum, ac ſententiam, etiamſi Conſtitotio, vel ſtatutum adeſſet, quod nulla exceptio admittatur, vt notatur *in Clem. 1. de ſequeſtr. poſ. & fruct.* ac tenet Baldus poſt Cyn. *in alleg. l. generaliter*, Specul. *tit. de citat. §. 1. & §. penul.* & Archid. *in ca. placitam 15. q. 4.*

37 Quintò; qooties imminet factum, quod à iore reprobatur, taciturnitas eios, qui non poteſt expreſsè actu conſentire, nihil operatur, *cap. Dilecto de præb.* cum ſimilibus, & notata *in l. 1. C. vbi de crim. ag. oport.* vbi Accurſ. ait, quod quando Iudex eſt talis, quod citatus ſua voluntate non poſſit eum facere Iudicem, non nocet taciturnitas, ex *c. Dilecto de præb.* ibique Innoc. & Io. Andr. & Specul. *loc. alleg.* Immò Clericus expreſsè confitens coram ſeculari Iudice, ſe oon eſſe Clericum, ſibi non præiudicat, *d. c. Et ſi Clerici*; & Bald. *in l. Si qua per calumniam C. de Epiſc. & Cler.* Clericus enio non poteſt neque expreſsè, neq; tacitè in laicum conſentire; nam pacto priuatorum iori publico præiudicare non poteſt *l. neque pignus ff. de reg. iur. cap. Si diligenti de for. comp.* Ius autem publicum cooſiſtit in ſacris, & Sacerdotibus *can. ius publicum d. 1.*

38 Maximè in hoc caſu, in quo tale ios conceſſum in fauorem oon ſolùm Clericorũ, ſed Cleri, *c. Contingit de ſent. excom. & d. c. Si diligenti.* Atque adeò Clerici impetrantis huiuſmodi gratiam, & taceotis ſe eſſe Clericum coram Iudice non ſuo iuriſdictionem ei non tribuit. Immò, ſi Clericus expreſsè ſe laicum fateretur coram Iudice ſeculari, qui ſcit, vel ſcire debet eum eſſe Clericum, non excoſaret ſecundùm Ionoc. *in d. cap. Vt fama de ſent. excom.* & Io. Andr. *in cap. Si Iudex eod. tit. in 6.* ac notata per Bald. *in d. l. Si qua per calumniam*, vbi reddit ratiooem, quia iſta confeſſio eſt facta coram iudice non competenti, alleg. *cap. Et ſi Clerici de iudic.*

39 Nec releuat, quod gratiam obtinens communi forſitan opinione habeatur pro laico; quia, licèt communis opi-

nio operetur, quod ea durante ſeruetur gratia, manifeſtata tamen veritate cedit opinio, *can. veritate d.8.* & ita declarabitur nulla, & nullus quoque totus proceſſus inde ſequutus, vt notatur de ſententia lata per falſos teſtes *in cap. Cum venerabilis de except.* & de ſententia excommunicationis lata poſt appellationem legitimam non proſequutam *in cap. Licèt eod. tit. in 6.*

40 Minúſque videtur obſtare Gloſ. *in præcit. auth. Clericus C. de Epiſc. & Cler.* vbi Gloſſa videtur tenere, Iudicem ſecularem poſſe Clericum abſoluere à crimine. Nam Baldus ibi tenet contrarium, ea quidem ratione, quia deficit iuriſdictio, Vndè cum iudicium non poſſit fundari, non poteſt ferri ſententia, *vt d. cap. Et ſi Clerici de iudic.*

41 Neque videtur excuſare contraria conſuetudo, quia non valet; nam eſt contra ſtatum, ac libertatem Eccleſiaſticam, oneroſa, & grauis Eccleſijs, *cap. 1. de conſuet. cap. Noſtram, & cap. Cum inter eod. tit. cap. Decernimus, c. Quantò, cap. Clerici de iudic. cap. Quæ in Eccleſiarum de conſtit. & cap. Eccleſia S. Mariæ eod. tit. cap. fin. de reb. Eccleſ. non alien. can. benè quidem d.96. auth. Caſſa C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibique Bart. Bald. & Salic. Innoc. & Panorm. *in cap. Nouerint de ſent. excom.* ac notat Io. Fab. *in auth. ſtatuimus C. de Epiſc. & Cler.* Præcipuè cum dicta conſuetudo ſit contra iura habentia perpetuam cauſam prohibitionis, nedum canonica, & ciuilia, ſed etiam diuina; quare non valet, *can. vides d.10. can. Imperialis d.55. d. cap. Si diligenti, ac l. non dubium C. de legib.* eſtque dicenda corruptela, *cap. Cum venerabilis de conſuet.* cum temporis diuturnitas ſine veritate ſit erroris vetuſtas *d. can. veritate d.8.* & quantò diuturniora ſunt peccata, tantò grauiora *can. flagitia 32. q. 7. & cap. fin. de conſuet.*

42 Nec tandem iuuare videtur Epiſcoporum tolerantia, Immò culpæ eorum eſt adſcribendum ex *can. ad reatum d. 81.* & ex tali facto iura præcipiunt Clericos puniendos, idcircò patientia non ſufficit, & cum Clericus pœnam mereatur, indè præmium conſequi non debet *l. fine hæreditaria ff. de neg. geſt.* ibique Doctores.

43 Ad 13. Hic articulus quod attinet ad Clericos, qui continuò deferre debent habitum clericalem, & habere requiſita iuris communis, & Concilij Trid. *ſeſſ. 23. cap. 6. de ref.* eſt contra decreta S. Congregationis Concilii, quæ ſæpè cenſuit, quod etſi Clericus priuilegio fori non gaudeat, quia qualitates Concilij non habet, eum tamen non poſſe à Iudice laico detineri, niſi priùs ſuper qualitatibus huiuſmodi Iudex Eccleſiaſticus cognouerit, & pronunciauerit. Ideòq; Epiſcopos vtique poſſe hoc caſu contra laicos ad ſententiam cenſurarum procedere, vt alibi docuimus.

44 Quod ſi aliter diceremus, funditùs euerteretur iuriſdictio Eccleſiaſtica, cum eſſet in poteſtate laicorum aliquam probationem facere, ac declarare, quod Clerici non haberent huiuſmodi qualitates. Præſertim Epiſcopo volente vindicare Clericum, vt ex rationibus, & decretis eiuſdem S. Congregationis Concilii, quæ adduxi *tom. 1. conſult. 46.* ac alibi.

CONSVLTATIO XLI.

An Regulari danda ſit petita copia actorum in cauſa criminali cum nominum teſtium expreſſione?

1 AFfirmo; quia id expreſsè diſponitur in Concilio generali relato *in cap. qualiter, & quando 24. de accuſat.* his verbis: *Et non ſolùm dicta, ſed etiam nomina ipſa teſtium ſunt ei, vt quid, & à quo ſit dictum, appareat publicanda, nec non exceptiones, & replicationes legitimæ admittendæ;* quod etiam clarè ſancitum legitur in reformatione Tribunalium Pauli V. §. 10 *tit. de iudic. crim. n. 26.* & concionnr omnes Canoniſtæ *in d. c. qualiter, & quando,* & Doctores communiter, excipientes ſolùm crimen hæreſis ob contrariam diſpoſitionem Conſtitutionis 40. Pauli IV. quos referunt, ac ſequuntur Farinac. *de indic. & tortur. q. 39. n. 105.* Clar. *lib. 5. ſent. §. fin. q. 49. n. 2.* Guazin. *defenſ. 24. n. 8.* traditque Pariſ. *conſ. 2. n. 154. ac ſeqq. lib. 4.* vbi *n. 158.* ait, id locum habere etiam in cauſa, & inquiſitione ſummaria, & *n. 159.* idem inquit, ſeruandum eſſe etiam in crimine hæreſis, ſed de hoc alibi.

2 Ratio autem, ob quam publicanda ſunt nomina teſtium, legitur in allegato *c. qualiter,* nimirùm; *ne per ſuppreſſionem nominum infamandi, per exceptionum verò excluſionem deponendi falſum audacia præbeatur.* Cognitis namque nominibus poſſunt opponi exceptiones contra perſonas, & dicta, quæ depoſitionibus omnem tollerent fidem; aliàs ſi nomina, & cognomina celarentur, ſequeretur abſurdum, quod nempè quis ex dicto forſan inhabilis plecti poſſet, vt præter adductos obſeruat Ciaz. *diſcept. crim. 55. n. 4. & ſeqq.* qui loquitur etiam in crimine hæreſis.

3 Non vrget timor offenſionis eorum, qui depoſuiſſe dicuntur ad hoc, vt dicta nomina non pateſiant, vel ſaltem in confuſo ſint publicanda. Nam periculum, quod teſtibus euenire poteſt ab inquiſitis, longè leuius eſt audacia, quam ex ſubtigendis dictis, ac nominibus ſuis prædicti teſtes ſumere ſolent ad falsè, confusè, temerèque deponendum, vt per Rodriquez *to. 2. q. regul. 16. ar. 1. ad fin.* Nunquam enim defuere teſtes diabolares, egentes, ſine cenſu, atque etiam ſine ſenſu communi.

CONSVLTATIO XLII.

An Edictum Epiſcopi, quo præcipitur ſub pœna excommunicationis, alijſque arbitrarijs, quod nemo admittat ad celebrationem Miſſarum presbyteros exteros abſque eius licentia, comprehendat etiam Regulares? Vbi ſummatim explanatur decretum de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ ſeſſ. 22. S. Concilij Tridentini.

1 NOnnulli Regulas, inter quos & Paſqualig. *de ſacrif. Miſſæ q. 366. n. 7.* negant; quia præceptum dirigi ſolùm poteſt ad ſubditos, & pro locis ſubiectis, *cap. Vt animarum de conſtit. in 6.* Regulares autem exempti, & eorumdem Eccleſiæ non ſubijciuntur Epiſcopis.

2 Nec dici poteſt, quod hoc poſſint, vt delegati Sedis Apoſtolicæ per decretum *de ſeru. & vit. in celebr. Miſſar. ſeſſ. 22. S. Concilij Trid.* quia illa delegatio ſe extendit ſolùm ad ea, quæ concernunt auaritiam, ſuperſtitionem, & irriuerentiam in celebratione Miſſarum, atque adeò ſolùm quoad eos, qui circa hæc peccant. Et ideò non ſe extendit ad prohibendum Regularibus, ne admittant exteros ad celebrandum.

3 Accedit etiam, quod quando Concilium vult tribuere auctoritatem ſupra Regulares, eos nominat. Solùm autem nominat, quando agit de celebratione extra Eccleſias, & oratoria tantùm cultui diuino deputata.

4 At hoc nec iure, neque moribus dictum eſt, neque ex vſu Eccleſiæ, cui res peruersè conſtitutas in ordinem, ac ſtatum decorum reſtitu cordi ſemper fuit. Sacrum itaque Concilium Tridentinum adhibens omnem curam, vt ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium omni Religionis cultu, ac veneratione celebretur, decreuit, vt Ordinarii locorum Epiſcopi ea omnia prohibere, atque è medio tollere ſedulò curent, ac teneantur, quæ vel auaritia, idolorum ſeruitus, vel irreuerentia, quæ ab impietate vix ſeiuncta eſſe poteſt, vel ſuperſtitio, veræ pietatis falſa imitatrix, induxit; quæ tantùm refert Paſqualigus. Sed deindè ſubdit S. Synodus, vt irreuerentia vitetur, ſinguli in ſuis diæceſibus interdicat, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat, &c. Neue diceretur, quod Epiſcopi in dicto decreto conſtituantur delegati Sedis Apoſtolicæ etiam quoad Regulares, quando agit de celebratione extra Eccleſias, & oratoria tantùm cultui diuino deputata, his verbis conceptis cautum, & ſancitum eſt: Hæc igitur omnia, quæ ſummatim enumerata ſunt omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur, vt non ſolùm ea ipſa, ſed quæcumque alia huc pertinere viſa fuerint, ipſi pro data ſibi à ſacroſancta Synodo poteſtate, ac etiam vt delegati Sedis Apoſtolicæ prohibeant, mandent, corrigant, ſtatuant, atque adeò inuiolatè ſeruanda cenſuris Eccleſiaſticis, alijſque pœnis, quæ illorum arbitrio conſtituentur, fidelem populum compellant, non obſtantibus priuilegijs, exemptionibus, appellationibus, ac conſuetudinibus quibuſcumque. Huc vſque Concilium; quid ad hæc? Verum id negabitur? Qui poteſt? An vt tanta auctoritate conuincantur?

5 Quæ cauſa non ſolùm magna auctoritate Concilii, ſed etiam eiuſdem S. Congregationis, totque teſtium nititur,

tur, ipſiuſque Ceſpedis exemptionis Regularium aſſertoris, ac vindicis *cap.5.dub.*89. qui refert, quod cum à fratribus Bononienſibus coram eadem Sac. Congregatione fuerint propoſita aliqua dubia, inter alia ſic fuit conſulta: *Eſſendo publicato vn'ordine generale da Monſignore Arciueſcouo, che niuno laſci celebrar Meſſa a' Preti foraſtieri, ſenza prima vedere, che ne habbi hauuta licentia da Sua Sig. Illuſtr. ò dal ſuo Vicario generale, ſi ricerca, ſe i Frati ſiano tenuti ad oſſeruarlo. Fuit reſponſum die 2. Iuly* 1620. *Ad 12. non licere Regularibus in ſuis Eccleſiis ad celebrandum admittere presbyteros ſeculares contra prohibitionem Illuſtr. Archiepiſcopi.* Sic quoque declaraſſe S. Congregationem 2. Nouembris 1594. ait Barboſ. *in declarat. ad cap.* 16. *Concil. Trid. ſeſſ.*23.*n.*5. & in Neapolitana 27. Auguſti 1630. & alibi apud Gallet. *in marg. caſ. conſcient. v. Miſſa*, Ricc. *in prax. for. Eccleſ. dec.*748. *in* 1. *edit. & reſol.* 635. *in* 2. *edit. & dec.* 298. *p.*4. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 21. *n,*8. *& de iur. Eccleſ. lib.*1. *cap.*11. *n.* 3. & Nouar. *in Lucern. Regul. v. Miſſa.*

6 Atque ex decreto ipſo S. Concilii reſpondetur rationibus ſupra deductis. Etenim Regulares non ſubiiciuntur Epiſcopis, tanquam Ordinariis, ſed tanquam delegatis Sedis Apoſtolicæ. In decreto autem Tridentino Epiſcopi hac in re conſtituuntur delegati Sedis Apoſtolicæ, atque adeò iis ſubiiciuntur; quod autem generaliter hoc decretum comprehendat etiam Regulares quantumuis exemptos, eoſque ea omnia, quæ ab Ordinariis locorum circa obſeruanda, & euitanda in Miſſarum celebratione ſtatuta fuerint, omninò ſeruare teneri, ad idque etiam pœnis, ac cenſuris Eccleſiaſticis ab iiſdem Ordinariis cogi, & compelli poſſe, cenſuit S. Congregatio apud Fagnan. *in cap. Graue n.*46. *de Offic. Ordin.*

6 Quod verò ad decretum S. Concilii Tridentini. In eo proponuntur obſeruanda in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio ad hoc, vt omni Religionis cultu, ac veneratione celebretur, *can. nihil in Sacrificiis*, ibique Gloſ. *d.a.* & reprehenditur, qui facit opus Domini negligenter, *Hierem.*48. ſecundùm editionem ſeptuaginta; nam ſecundùm vulgatam habetur: maledictus homo, qui facit opus Domini fraudulenter, & rectè, negligentia enim operis Domini quodammodo ſtans, & dolus eſt.

7 Quæ autem in Miſſæ Sacrificio euitanda ſunt in tria capita colliguntur, quæ ſunt auaritia, irreuerentia, & ſuperſtitio; quoad auaritiam pertinet, eleganter S. Ambroſius *ſer.*81. *in Luc.* relatus *in can. Sicut ij d.*47. cuius verba opportunè hic appendo, vt perpendantur: *Sicut ij, qui per inſaniam mente tranſlati ſunt, non iam res ipſas, ſed paſſionis ſuæ phantaſias vident, ita etiam mens auari ſemel vinculis cupiditatis adſtricta, ſemper aurum, ſemper argentum videt, ſemper redditus computat, gratius aurum intuetur, quàm ſolem, & ipſa eius oratio, & ſupplicatio ad Dominum aurum quærit. Interdum etiam vſura arte nequiſſima ex ipſo auro aurum naſcitur. Sed quid agis? Nec ſatietas vnquam, nec finis aderit cupiditati. Sed ais; quid iniuſtum eſt, ſi cum aliena non inuadam, propria diligentius ſeruo? O impudens dictum? Propria dicis? Quæ? Ex quibus reconditis in hunc mundum detuliſti? Quando in hanc ingreſſus es lucem, quando de ventre matris exiſti, quibus quæſo facultatibus, quibuſque ſubſidiis ſtipatus ingreſſus es? Proprium nemo dicat, quod eſt commune, quod plus, quàm ſufficeret, ſumptum, etiam violenter obtentum eſt. Nunquid iniquus eſt Deus, vt nobis non æqualiter diſtribuat vitæ ſubſidia? Vt tu quidem eſſes affluens, & abundans, alij verò deeſſet, & egerent? An idcirco magis, quia & tibi voluit benignitatis ſuæ experimenta conferre, & alium per virtutem patientiæ coronare? Tu verò ſuſceptis Dei muneribus, et ſi in ſinum tuum redactis, nihil te putas agere iniquum, ſi tam multorũ vitæ ſubſidia ſolus obtineas? Quis enim tam iniuſtus, tam auidus, tam auarus, quàm qui multorum alimenta ſuum non vſum, ſed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus eſt criminis habenti tollere, quàm cum poſſis, & abundes, indigentibus denegare. Eſurientium panis eſt, quem tu detines, nudorũ in dumẽtum eſt, quod tu recludis, & miſerorum redemptio eſt, & abſolutio pecunia, quam tu in terrã defodis. Tot te ergo ſcias inuadere bona, quot poſſis præſtare, quod velis.* Lege etiam *c. Auaritiæ de elect. in* 6.

8 Damnantur in decreto conditiones, & pacta. Cenſuit tamen S. Congr. ratione obligationis poſſe recipi eleemoſynam inter partes conſtitutam pro Miſſis celebrandis, & eum, qui promiſit, poſſe conueniri, cum concurrant tot temporalia in huiuſmodi obligationibus, vt intelligatur non ſpiritualem rem, ſed temporalem locari, & conduci. Illa enim obligatio ea ratione tali videtur onere grauata, quia quilibet in traditione rei ſuæ, onus, quod ſibi placuerit, poteſt imponere, non autem oblatio deducta in pactum, quod hic expreſsè prohibetur, Doctores *in cap. Significatum de præb.* Sic etiam in obligationibus manualibus, de quibus ibi Canoniſtæ, non poteſt dari tanta pecunia, vt propterea dicatur vna Miſſa, vel fiat vnum anniuerſarium, quia eleemoſyna debet libenter offerri, & contra etiam offerri ſpirituale ita, vt ceſſet obligatio. Vndè aiunt Doctores, quod licèt Epiſcopus poſſit taxare ſtipendium, quod debetur Sacerdoti, qui obligat ſe ad ſic, & pro certo tempore, vel in perpetuum celebrandum, non tamen poteſt taxare ſtipendium pro ſingulari Miſſa dicenda, quæ non eſt obligatio, ſed ſimplex actio; attamen ex quo ita datur, ſcilicèt vt in ſtipendium ſuſtentationis cedat, & aliter celebret, ſeu ſaltem celebrare valeat, accipiens tacitè, ad id ſe obliget, non ſubeſt ratio, quare contra *l.* 1. *ff. de pact.* non teneatur promiſſa ſeruare.

9 Subdit textus, & quidquid pro Miſſis nouis celebrandis datur. Non inde tamen prohibetur presbytero ex ſententia S. Congr. quominùs primam ſuam Miſſam decantet, & in illa poſt offertorium in medio altaris ad populum ſe conuertat, accipiẽdo, vt ſolent Parochi diebus feſtis, à ſpõtè offerentibus oblationes & eleemoſynas. Perambulationes verò per Eccleſiã ſimiliter, & extorſiones prohibẽtur.

Sic quoque damnantur illiberales eleemoſynarum exactiones, quo nomine non venire conſuetudinem, quæ inoleuit, dixit S. Congr. vt Parochus diebus feſtis ſolemnibus, vel non ſolemnibus poſt Offertorium in medio altaris vertat ſe ad populum, & incitando ad oblationes manipuli, vel aliud offerentibus præbeat oſculum.

10 Deinde, vt irreuerentia vitetur, mandat, quod ſinguli in ſuis diœceſibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat; quæ prohibitio cum ſit diſtincta, correcta videtur diſpoſitionis iuris veteris, qua Sacerdos ignotus ſecretò celebrare poterat, *cap. Tuæ fraternitatis de Cler. peregr.*

11 Nec non qui publicè, & notoriè criminoſus ſit, ſicuti in crimine fornicationis, *can. Nullus, & can. præter d.*32. ibique Gloſa, & Doctores *in c. Veſtra, & cap. Tua*, & præſertim quod ſit notorium, *cap. vlt. de cohab. cler. & mul.* Criminoſum autem hìc non modò intelligi puto obnoxium crimine, quo ipſo iure quis venit ſuſpendendus, ſicut notorius fornicator, ſed eum etiam, qui quocumque peccato mortali ſit obſtrictus ita tamen, vt ſit publicus, & notorius, cum lex nullam admiſerit exceptionem, ſed indifferenter ſtatuerit de publico, & notorio criminoſo, *arg. can.* 1. *&* 2. *d.*49. Et quia in primitiuam Eccleſiam Sacroſancta Synodus nos quoad fieri poteſt reſtituere intendit, hinc comprehendi his verbis publicè, & notoriè lenones iure dixit S. Congregatio.

12 Neue patiantur in domibus priuatis &c. Nunc agit de irreuerentia ex parte loci, nam hoc Sacrificium in locis Deo ſacratis celebrari debet, vt habetur *can. Clericos, can. Si quis de conſecr. d.*1. Idem ſtatuitur in iure ciuili *conſtit. vt nullus fabr. orat. dom. priuat. vol. Epiſc. & vt deput. pr. & in auth. vt in priuat. dom. ſacr. miniſt. non fiant collat.*6. Nõ tamen ex his verbis ex ſententia S. Congr. ipſis Epiſcopis prohibetur in propriis domibus oratorium habere, in quo tum ipſi, tum alii de eorum licentia celebrare poſſint, neq; eorum priuilegio, de quo *in c. fin. de priuil. in* 6. derogatur, quin & eo vti poſſunt extra caſum abſentiæ à ſuis Eccleſiis, & diœceſibus, veluti ex cauſa valetudinis, vel alterius magni incommodi, vel ingruentis periculi, cum de licentia Epiſcopi ius commune permittat in Oratoriis priuatis celebrari, *d. can. Clericos, & can. Si quis de conſecr. d.*1. & Gloſ. *in can. Concedimus, & can. Miſſarum de conſecr. ead. d.* hoc eſt iuſtis de cauſis, quidquid dicat ex vna parte Turrecrem. *in d. can. Miſſarum n.* 6. & Speculat. *in tit. de diſpenſat. §. nunc de Epiſcoporum n.* 121. & ex altera Innoc. *in cap.* 1. *de conſecr. Eccleſ.* hoc, inquam, iuſtis de cauſis, nempè ex cauſa neceſſitatis, Gloſs. *in can.* 1. *v. neceſſitas de conſecr. d.*1. *v. ſub dio*, ſeu tentoriis, in itinere,

nere, in exercitu cum tabulis ſacratis, vbi frequentiſſimi ſunt Sacerdotes. Item propter inimicitas, infirmitatem, vel decrepitam ætatem, dummodò in iis omnibus celebretur cum petra ſacrata, Gloſſa ſæpiùs citata *in d. can.* 1. dictæ diſpoſitioni iuris communis ex Sententia Sac. Congregationis per hæc verba Concilii: *neue priuatis in domibus, atque omninò extra Eccleſiam non eſt derogatum*. Iſta enim non videntur excludere diſpenſationem, & permiſſionem iuſta de cauſa, cum lex dicens aliquid per Epiſcopum non poſſe fieri, non excludat diſpenſationem, Dec. *in cap. Et ſi Clerici* §. *n.* 9. aliàs 49. *de iudic.*

15 Debent tamen Epiſcopi ex eadem Sac. Congregatione talem licentiam concedere in caſibus, à iure permiſſis, vel ex alia rationabili cauſa arbitrio ſuo in caſibus, à iure non prohibitis, his concurrentibus conditionibus, vt Oratorium, in quo celebrandum eſt, Oratorij formam habeat, ab Ordinario viſitandum, approbando omnia ad cultum neceſſaria, non enim ſatis eſt, vt locus deſtinatus ſit, in quo adſit altare, ſaluis ſemper iuribus parochialibus, quæ requiſita, & conditiones in hunc vſque diem conſueuerunt apponi, etiam quando Sedes Apoſtolica huiuſmodi licentias concedit. Conſueuit enim & illa concedere, licèt Epiſcopi concedere non ſint prohibiti. Sed an hodiè has licentias poſſint Epiſcopi concedere, alibi tradidimus.

16 An autem dicta Oratoria ſic debeant deputari, vt in alios vſus conuerti ampliùs non poſſint, ne quidem in cubicula, & habitationes Religioſorum in dicto decreto nullum verbum habetur. Et cum Procuratores clauſtralium, vt dixit S. Congregatio, non teneantur habere huiuſmodi Oratoria ad diuinum cultum tantùm dicata, ſi pro negotijs monaſteriorum extra clauſtra degerint, voluerintque Oratoria habere, oportere item dixit S. Congregatio priùs ab Ordinario, vt diximus, approbari. In ipſis verò præter Miſſas, etiam diuina officia celebrare; verbum Dei prædicare, & confeſſiones audire abſque Ordinarij licentia, cùm præſertim in illorum Monaſterijs obſeruantia non vigeat, non poſſe. Monialibus verò in Oratorio in infirmaria conſtructo celebrandi licentiam omninò derogandam cenſuit Sac. Congregatio, cùm talis caſus omninò non comprehendatur *in cap. Periculoſe de Stat. Regul. in* 6. nec in cæteris Conſtitutionibus Summorum Pontificum. Huc non ab re erit adducere, quod Epiſcopo inſtanter petenti reconciliari Eccleſiam vnà cum Cœmeterio, in qua Parochus celebrans, cum poſſet à circumſtantibus defendi, fuerat occiſus, Sacr. Congregatio conſulto Gregorio XIII. dixerit, reconciliandam iniuncta tamen pœnitentia publica populo, qui potuit prohibere, & non prohibuit.

17 Neque omninò extra Eccleſiam. Notandum hic fuiſſe conceſſum cuidam triremium Duci, vt in littore maris, aliòue loco honeſto celebraretur cum altare portatili, quod ipſe in naui liceret circumferre. Item alijs in Eccleſia nondum conſecrata cum eodem altare.

18 Proſequitur decretum: *Ac niſi priùs qui interſint, decenter compoſito corporis habitu declarauerint, ſe mente etiam, ac deuoto cordis affectu, non ſolùm corpore adeſſe*. Nunc de irreuerentia reſpectu eorum, qui interſunt, & in primis illorum, qui habitu corporis incompoſito adſunt, & quaſi pro functione electo in Oratorium, vt Miſſam audiant, accedunt. De hoc habitu incompoſito Apoſtolus reprehendit Corinthios *cap.* 1. quod indecenti habitu ad Sacram menſam, & ad Eccleſiam accedebant, nempè viri cooperto capite, & mulieres non velato capite. Cumque præceptum Eccleſiæ ſit, vt quilibet omni die feſto Miſſam audiat, *can. Omnes fideles, can. Miſſas de conſecr. d.* 1. faceret contra præceptum, cum intendat Eccleſia, vt ij, quæ dicuntur eo tempore, mente vacent, non modò præſentes ibi ſint. Debet autem audiri Miſſa à principio vſque ad benedictionem, *ibidem*. Et notandum, quod ante orationem inquit Eccleſiaſticus *cap.* 15. præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo, qui tentat Deum. Tentat enim Deum, vt habetur in Romano Catechiſmo is, qui cum benè orat, malè agit, vt cum loquatur cum Deo, à precibus animus eius abhorret. Contra mentis diſtractionem S. Baſilius *in regul. breuior.* remedium adhibet, qua ratione aliquis aſſequi poſſit, ne mente vnquam diſtrahatur.

Ab Eccleſijs verò muſicas, &c. Idem prohibetur *in can. Cantantes d.* 92. deſumptus à D. Hieronymo *lib.* 3. *com. ad cap.* 5. *Ep. ad Epheſ.* ibi: *Audiant hæc adoleſcentuli, audiant ij, quibus pſallendi in Eccleſia officium eſt, Deo non voce, ſed corde cantandum, nec in tragœdorum modum guttur, & fauces dulci medicamine liniendæ ſunt, vt in Eccleſia theatrales moduli audiantur, & cantica, ſed in timore, in opere, in ſcientia ſcripturarum*. Prohibentur etiam *in 6. Synodo cap.* 15. Cantores Eccleſiaſtici modulatione inordinata canere, item & in Cabilonenſi Concilio *cap.* 19. turpia cantica in Eccleſia, ſiue in porticu canere, de quo nos etiam aliàs. Ex quibus tamen non videtur muſica, & cantus honeſtus, ac deuotus prohibitus, vt *in cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de reform. & can. non mediocriter de conſecr. d.* 5. 19

Item ſeculares omnes actiones. Idem habetur *can.* 76. *ſextæ Synodi*, qui intra Eccleſiarum ambitum mercimonia vendi vetat, & *cap. Cum decorem de vit. & honeſt. Cler.* Ludi theatrales etiam prætextu conſuetudinis in Eccleſijs vel per Clericos fieri non debent, & *cap.* 1. *eod. tit. & can. Sacerdotum de conſecr. d.* 2. In hoc verò Concilij decreto omnes ſeculares actiones prohibentur. 20

Vana, atque adeò profana. Adde, quod B. Pius V. in principio ſui Pontificatus edidit Conſtitutionem, incip. *Cum primum Apoſtolatus Officium*, in qua ſanciuit vniuerſaliter contra huiuſmodi irreuerentiam, & alia, quæ in Eccleſia indecenter peragi ſolent. 21

Strepitus, clamores. *Ex cap. decet domum Domini de immun. Eccleſ. in* 6. habetur, quod ingreſſus ad Eccleſiam debet eſſe humilis, & inſiſtendum eſt orationi; humiliter enim ingredimur, & ſtamus coram Domino temporali. Item quod ceſſare debeant in Eccleſia clamores, ſeditiones, & Vniuerſitatum concilia, ac laicorum publica parlamenta; ſubnectens egregiè, qualis eſſe debeat conuerſatio in Eccleſia. Item prohibetur in Eccleſia, aut cœmeterio negotiatio, aut Iudicis ſecularis cognitio, & quod locorum Ordinarij debent ibi contenta exequi, nec contra illa diſpenſare poſſunt; cum ſint deputati ad exequendum, quibus examinatis cenſuit Sac. Congregatio, Iudices etiam Eccleſiaſticos, qualis eſt Vicarius cum adiunctis intra corpus Eccleſiæ non poſſe iuriſdictionem exercere. 22

Poſtremò ne ſuperſtitioni. De his, quæ continet abuſus ratione ſuperſtitionis, quæ importuna, & inepta dicitur religio lege Tullium *de natur. Deor. lib.* 2. 23

Quam debitis horis celebrent. Quæ eſt hora tertia *can. nocte Sancta de conſecr. d.* 1. Et hoc ſeruandum præcipuè feſtis diebus ex Concilio Aurelianenſi 3. *cap.* 14. Nam alijs diebus poteſt celebrari in parte diei *can. neceſſe ead. d.* in feſto vero Natiuitatis Domini licèt presbyteris Miſſam nocte celebrare. Quadrageſimæ, quatuor temporum, & diebus ieiunio dicatis hora nona poteſt Miſſa celebrari, *can. ſolent de conſecr. d.* 1. Sabbato Sancto, & Sabbato quatuor temporum circa veſpertinas horas ab aliquibus Miſſa celebrari ſolet. Ex Sacra tamen Congregatione quibuſuis Regularium non obſtantibus priuilegijs nec ante claram diem, nec poſt meridiem licet ſacrum facere. 24

Neue ritus alios. Ritus mos eſt comprobatus in adminiſtrandis Sacrificiis, Hinc Rituales libri, in quibus deſcribitur, quo ritu ſacra peragi debeant. His verbis tamen ritus ſingulorum Regularium, ab Eccleſia approbatos minimè tolli, dixit S. Congregatio. Ideòque Regulares ſua inſtituta poſſunt ſeruare, & dummodò ex conceſſione Innocentii IV. ſint; ij verò qui lingua Sclauonica celebrare conſueuerunt, minùs conſentanei Concilio Tridentino eſſe videntur; vndè cum S. Congregatio dubitaſſet, an appellatione diuinorum officiorum comprehenderetur Miſſa? in conceſſione enim nihil de celebratione Miſſæ habetur; audita ſententia Cardinalis Sirleti dicentis, Innocentium IV. atteſtari Miſſam in lingua Sclauonica à S. Hieronymo compoſitam, & ab Innocentio approbatam abſque illa conſuetudine, quod 25

Euan-

Euangelium in primis latinè recitetur, vt habetur in Epiſtola, quæ in Bibliotheca Vaticana aſſeruatur, cenſuit concedendum. Non eſt autem prætermittendum, B. Pium V. ſtatuiſſe, ne latini græco, & Græci, præſertim ſi vxorem habeant, Miſſam latino celebrent ritu, & facultates talia permittentes ſuſtuliſſe.

26 *Aut alias cæremonias*. Cæremoniæ dicuntur, teſte Valerio Maximo *lib. 1. cap. 11.* à Cæretibus Hetruriæ populis, quaſi res æternæ, quibus Religionem procuramus. Hebræi nullum videntur habere proprium vocabulum, & vox cæremonia decreta, vel conſtitutiones ſignificat. Ita S. Hieronymus vertit *Geneſ. 26. Exod. 28.* quaſi dicas ſeruitutem, & cultum Diuinum, ſicut etiam idem Hieronymus vertit *Exod. 12. 27. & 28.* Ex quibus colligitur cæremonias eſſe Regales, quibus continetur cultus Religionis externus, & generaliter poteſt etiam Sacramentum appellari cæremonia, ſed in duobus differt. Primò, quia Sacramentum non vocatur omnis cæremonia, ſed ea ſolùm, quæ ab ipſo Deo inſtituta ſit. Quandoquidem & cæremoniæ ab homine, & à natura ipſa, aliquando inſtitutæ ſunt. Secundò, quia Sacramentum eſt maius, & illuſtrius cæremonia, vndè baptiſmum, non cæremoniam vocamus, ſed ea, quæ ad ipſum baptiſmi Sacramentum adhibentur, cæremonias vocamus, vt quod fronte ſignemur, quod ter interrogemur, &c. Cæremoniarum autem genera quinque ſunt. Primum reſpicit eum, cui Religio adhibetur, veluti ara, thus, cum ſoli Deo ſacrificetur. Secundum pertinet ad eum, qui operatur, cuiuſmodi ſunt omnes veſtes Sacerdotales. Tertium intuens res, earumque naturam; hinc fit, vt Cereis, non ſeuo vtamur, cùm materia illa ſit fabrefacta ab animali puriſſimo. Quartum conſiderans locum, ſicut olim nonnisi ad Orientem conuerſi conſueuerunt orare. Quintum annotans tempus, veluti cum quadrageſimæ ieiunium obſeruamus.

27 Cæremoniarum porrò cum ipſo homine fuit origo. Cum enim nulla fuerit gens adeò barbara, quin in animo Deum aliquem eſſe conciperet, factum eſt, vt hoc etiam ſignis quibuſdam externis, ſcilicet cæremonijs oſtenderetur. Tertul. *lib. de præſcript.* S. Auguſt. *lib. 19. contra Manich. cap. 21.* Hæ quidem omninò inſtitutæ ſunt partim à Deo, partim ab hominibus, quas Chriſtus traditiones hominum vocauit, partim ab ipſa natura, vt homo flexis genibus Deum oraret, dictauit, ac ſimilia, adeòque verum eſt, vt nulla fuerit gens, quæ non habuerit cæremonias cum Religione coniunctas. Nulla tamen priuata perſona, ſed Eccleſia tantùm eas poteſt introducere, ne oriantur ſchiſmata, dum non vnus eademque ratione, qua alter cultum ſuum publicè explicat.

28 Earum multiplex eſt vtilitas; quemadmodum enim primò orator ſua ipſius actione, & pronunciatione, ita & qui res ſacras peragit cæremonijs excitatur. Multùm enim refert, quo loco, qua hora ores. Vndè Pſalm. *Media nocte ſurgebam. Adorabo ad templum ſanctum tuum.* Item an ſilentio, an voce. Et quomodo an expanſis manibus. Secundò, ſicut figuræ, & ornatus orationis excitant auditores, ita adſtantes cæremoniæ S. Auguſt. *lib. 10. confeſ. cap. 33.* Tertiò, mouent ad ipſum Deum, vt de Publicano habetur in Euangelio, qui percutiebat pectus ſuum. Dices, animi affectum Deum placaſſe. Sic equidem. Sed negari non poteſt, quin iſta ex ſe bona ſint, & bonum animi affectum indicent. Hinc S. Cyprianus *in lib. de orat. Domin.* docet, qua compoſitione corporis orare debeamus, ſuntque inſtar picturæ hominibus rudibus Exod. 12. *Cum interrogauerint vos filij veſtri, quæ eſt iſta Religio, dicite, tranſitus Domini eſt.* Quartò, ſunt veluti Characteres Chriſtianorum. Hac ratione Machabæi mortem potius ſubierunt, quàm carnibus ſuinis veſcerentur. Hincque Tertullianus integrum librum ſcripſit de corona militum, & propterea hæretici noſtri temporis conantur cæremonias Eccleſiæ funditùs euertere. Quintò, declarant ſenſum Eccleſiæ, alioquin non intelligeretur, veluti cum infantes exſufflamus, dum eos baptizare volumus. Sextò, Religionem conſeruant, vt videre eſt apud Hebræos, & ſaltem propenſiores ad bonum ſunt ſemper.

Conſtituendæ igitur ſunt ad Religionem conſeruan- 29
dam, & illuſtrandam, & quæ id non habent, purgandæ ſunt, ac reſecandæ, vt plus habeant emolumenti, quàm ponderis.

Et candelarum certum numerum. Sacra Congregatio Concilij cenſuit, comprehendi etiam miſſas ad deuotionem aliorum, non eſt ſuperſtitione, veluti tres de Trinitate, vel quinque de plagis Domini, & ſimilibus cum totidem candelis.

Moneant eundem populum. Quia licèt de iure vnuſ- 30
quiſque teneatur audire Miſſam in ſua Parochia, vt ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ de audienda miſſa, generalis tamen conſuetudo obſeruauit contrarium. Et quod Epiſcopus non poſſit contrarium præcipere, docet communis ſententia Doctorum *in cap. 2. de Paroch. & in rubr. eiuſdem tit.* ac Summiſtæ *v. miſſa*, niſi ex contemptu hoc fieret, vt *in d. cap. 2.* quia id faciens peccaret mortaliter. Quapropter decretum in quibuſdam Concilijs prouincialibus Galliæ editum, vt quiſque audiret miſſam feſtis, & Dominicis diebus in ſua Parochia ſub pœna excommunicationis ob generalem conſuetudinem Galliæ, vt miſſa talibus diebus in propria Parochia audiatur, retinendum. Regulariter tamen neque pœnis, neque mulctis poteſt Epiſcopus populum aſtringere, etiam in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, vt accedat ad audiendum miſſam, vel Sacram Concionem in Eccleſia Parochiali. Item nec prohibere Capellanis Confraternitatum, nec in illarum Oratorijs feſtis diebus miſſam celebrent. Poterit tamen pro ſua prudentia cum Capellanis Confraternitatum agere, ne ſint impedimento Parochis, quominùs eorum munus peragant, & monere populum, vt frequenter ad ſuas Parochias Dominicis diebus ſaltem, & maioribus feſtis accedat; Quod etiam cum ijs, qui priuata habent Oratoria ex conceſſione ſeruare poterit. Et hæc ex Sac. Congregatione; ex qua etiam feſtis diebus ſolemnibus, quominùs miſſæ celebrentur in Eccleſijs Regularium ante miſſas ſolemnes Eccleſiæ Cathedralis, vel Parochialium, Epiſcopus non poteſt prohibere, neque ſimiliter ipſi Regularibus, ſi huiuſmodi conſuetudo extat in illis partibus, vt in eorum prædictis miſſis ſolemnibus non faciant confeſſionem etiam vulgari lingua, & dent generalem abſolutionem, & dies feſtos enuncient quemadmodum à Parochis ſeruatur. Poſſunt tamen cogi Regularium laici famuli Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum die Paſchatis percipere in propria Parochia.

Atque adeò inuiolatè ſeruanda. Hinc Regulares etiam, 31
vt ſuperiùs diximus, quantumuis exemptos comprehendi cenſuit S. Congregatio. Vndè quæ ab Ordinarijs locorum circa ea, de quibus in hoc decreto agitur, ſtatuta fuerint, omninò ſeruare tenentur, ipſorumque verò Ordinariorum partes erunt, vt in Eccleſijs dictorum exemptorum ita ſeruetur, cenſuris Eccleſiaſticis, iuris tamen Ordine ſeruato, vt cenſuit eadem S. Congregatio; quare non ex eo ſolùm, quod Regulares non poſſunt admittere ad celebrandum in ſuis Eccleſijs, niſi qui facultatem habent celebrandi, ideòque poſſunt Epiſcopi prohibere, ne exteri Sacerdotes admittantur ſine licentia, quia hæc prohibitio afficit ipſos Sacerdotes, ex quo reſultat, quod Regulares nequeant eos admittere, tanquam non habilitatos, vt ita declaraſſe S. Epiſcoporum Congregationem 21. Octobris 1586. & in vna Venetiarum 14. Ianuarij 1625. & Sancti Officij Congregatio 11. Auguſti 1649. teſtatur Paſqualig. *d. deciſ. 366. n. 7.* ſed afficit directè ipſos etiam Regulares vigore ſupradicti decreti S. Concilij Tridentini, tanquam prohibitio emanata ab Epiſcopo, vti Delegato Sedis Apoſtolicæ.

Et quoniam multa cum hac cauſa coniuncta ſunt, 32
ideòque non reiectanea, vt argumento litis affinia, puto ad me pertinere, & id diſquirere.

CON-

CONSVLTATIO XLIII.

An, & quibus in caſibus Monachi, & Regulares ſubſint Epiſcopo? Vbi priùs de eorum origine, ſucceſſione, progreſſu, & alijs huiuſmodi ſtrictim?

1 MOnachus Græca vox eſt, & ſignificat hominem ſolitarium, qui ſolus viuit, & vitæ ſolitariæ genus elegit. Vndè D. Hieronymus ad Paulinum, Monachum in Vrbibus commorantem, & inter homines viuentem, nequaquam ſuo nomini reſpondere ſcribit. *Si cupis*, inquit, *eſſe quod diceris monachus, id eſt ſolus, quid facis in Vrbibus, quæ vtique non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum?* Ad Heliodorum verò: *Interpretare*, inquit, *vocabulum monachi, id eſt tuum, quid facis in turba, qui ſolus es?* Et ad Ruſticum in eamdem ſententiam ait: Quid deſideramus Vrbium frequentiam, qui de ſingularitate cenſemur.

2 Nomen autem inde ſumptum, quod olim pij quidam homines, partim non ferentes Gentilium in Chriſtum blaſphemias, partim afflicti ab inimicis Chriſtianæ fidei profugerent aliquò in vaſtas ſolitudines, atque ibi viuerent; alij gregatim, quos Cœnobitas vocant; alij ſemotim, quos appellant Anachoretas. Progreſſu verò temporis, remittente feruore priſtino, in Vrbes commigrarunt. Ac teſtatur ſanè D. Ambroſius *Epiſt.* 82. ad Vercellenſem Eccleſiam, *Euſebium eius loci Epiſcopum*, qui circa annos Chriſti 360. Floruit, *primum in Occidentem Monaſteria in Ciuitates introduxiſſe*, vt S. Baſilius circa annos Chriſti 370. in Oriente.

3 At Bellarminus aliter *cap.* 1. *de monachis* hanc Etymologiam interpretatur, inquiens: *Hieronymus videtur velle nomen monachi propriiſſimè conuenire Eremitis, qui ſoli habitabant. At non ita eſſe tum ex eo cognoſci poteſt, quod Eremitæ cœperunt à Paulo primo Eremita, ipſo Hieronymo auctore in eius vita. Nomen autem monachi inuenitur apud Dionyſium Areopagitam, qui ferè 300. annis Paulum primum Eremitam anteceſſit; tum ex eo, quod omnes veteres, & ipſe etiam Hieronymus in Epiſtola ad Euſtochium de ſeruanda virginitate, nomen monachi tam Eremitis, quam cœnobitis voluit eſſe commune.* Et addit: *Auguſtinum teſtari Canticum illud Pſalmi* 132. *de ſecularibus monachos feciſſe, nihilque aliud ſignificare monachum, quàm hominem in tali vnitate, & communitate cum alijs eiuſdem inſtituti viuentem, vt cum illis omnibus vnum cor habeat, & vnum, ac ſolum hominem faciat.*

4 Canoniſtæ ex *can. placuit* §. *Agnoſcat* 16. *q.* 1. monachum dictum putant à Monon, & Achon, quod non triſtem hominem, vt dicto Canone explicatur, ſed ipſam triſtitiam, & dolorem eiuſmodi ſignificat. Author Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, quæ Dionyſio Areopagitæ adſcribitur, *cap.* 6. dicit, monachos vocari inde, quod rebus diuiſibilibus relictis, monachi, hoc eſt Deitati ſoli placere ſtuderent.

5 Sanctus verò Thomas, & S. Bonauentura eos Regulares, & Religioſos appellarunt. Regulares quidem, quod regulæ certæ viuendi addicti ſint. Religioſos verò, quod ſe ſe totos ſeruitio Dei mancipauerint.

6 Latini monachi nomen retinuerunt, non tamen id ante Ambroſium, & Hieronymum apud Latinum authorem facilè reperies, quod hoc vitæ genus Europæis ante horum tempora ferè incognitum fuerit. Sozomenus certè *lib.* 3. *cap.* 14. diſertè affirmat Thraces, Illyrios, & quotquot Europam incolunt, ante Conſtantinum Magnum, & aliquandiù poſt, monaſticorum contuberniorum expertes fuiſſe.

7 Eſt & Aſcetæ nomen frequens apud Baſilium, & alios, quod ſignificat exercitatorem. Omnium autem Chriſtianorum, non tantùm monachorum eſt, ſe ſe in virtutum palæſtra, ac officina exercere dies, ac noctes.

8 Clericorum quoque nomine appellantur monachi, vt patet ex Rubrica, ſeu titulo *de vit. & honeſt. Cleric.* vbi in textu agitur de monachis. Volunt tamen in fauorabilibus tantùm monachos appellari Clericos, in odioſis non item, quod habeant aliam qualitatem à Clericis ſecularibus, vt refert Archid. *in cap. ſtatutum de elect. in* 6. Sic etiam in fauorabilibus appellatione Eccleſiarum veniunt Monaſteria, vt patet *can. Abbati* §. *hac autem authoritate d.* 64. & notarunt *in cap.* 2. *de ſuppl. negl. Prælat. in* 6. Appellatione tamen monachorum nunquam veniunt Clerici ſeculares, quod non competit Etymologia vocabuli *can. placuit* 16. *q.* 1.

9 Philoſophi denique à D. Chryſoſtomo, Sozomeno, alijſque Eccleſiaſticis ſcriptoribus appellantur frequentiſſimè monachi hanc ob cauſam, quod eum tenent monachi apud Chriſtianos, quem Philoſophi apud Ethnicos, vt Nylus teſtatur in libro, quem de philoſophia Chriſtiana inſcripſit.

10 Monaſterij verò, & Cœnobij nominibus habitationes monachorum, vel ſolitariorum apud veteres appellatæ ſunt. Et Iſidorus in libro *de offic.* hanc dicit eſſe inter illa differentiam, quod Monaſterium poſſit etiam vnius monachi habitatio nuncupari, Cœnobium autem nonniſi plurimorum. Euagrius *lib.* 1. *c.* 21. vocat ſcholam, locum curarum, diſciplinæ, & Conuentus. Poſterioribus ſeculis, cum monachorum, & monialium pietas muris eſſet concludenda, domicilia, & habitationes eorum *Clauſtra*, à claudendo appellari cœperunt.

11 Hæc verò conſuetudo non primis Chriſtianis adſcribenda videtur. Cœpit enim ſub Dagoberto demum circa annos Chriſti 640. Rex enim ille Francorum primus legitur homines exilij, ſeu pœnæ loco in Monaſteria detruſiſſe, vt eſt videre in Stumpij Chronicis *lib.* 3. *cap.* 60. Deindè non ſolùm ſcelerati, ſed innocentes quoque vtriuſque ſexus homines Religionis ergo in Monaſteria, velut in perpetuos carceres detruſi leguntur. Atque hi eleemoſyna, quam pij largiebantur, victitabant, quemadmodum Cœnobitæ ex certis redditibus, ac annuis cenſibus victum ſibi quærebant, vt liberè poſſent Deo, ac rebus Diuinis vacare. Quod non eſt intelligendum de primis Cœnobitis; nam illi nullos omninò redditus, ſeu annuos cenſus, ac prouentus habuerunt, ſed omnes labore manuum ſuarum ſibi victum, aliaque neceſſaria compararunt. Primi omnium Benedictini monachi poſt annos Domini 530. villas, agros, prædia, territoria quoque, cenſus annuos, & redditus poſſidere cœperunt.

12 Monaſterij etiam nomen progreſſu temporis impoſitum fuit Eccleſijs, quæ Collegia, & Capitula habuerunt. Hoc inde originem ſumpſit, quod veteres Epiſcopi, quales fuerunt Baſilius, Auguſtinus, & alij propè ſuas Eccleſias, aut intra eas Monaſteria, id eſt Collegia, ſeu Cœtus ſtudioſorum, & Doctorum virorum habuerunt, ex quibus plurimi ad Eccleſiarum gubernacula ſunt promoti.

13 Origo Monachatus apud Iudæos hæc fuit. Anno ante natum ſecundùm carnem Filium Dei circiter centum, & triginta ſub Ioanne Hircano, Simonis filio tres ſectæ emerſerunt, & confirmatæ ſunt hac occaſione, quod legis Doctores nimium ſibi authoritatis vſurparent, & ſinguli doctiores, ſanctioreſque reliquis & dici, & haberi vellent, quæ diuerſam à Verbo Dei doctrinam tradebant, & ſententijs, veſtitu item, ac certis ritibus non ſolùm à Sacerdotibus, & Leuitis, qui à Deo inſtituti erant, ſed inter ſe ipſos quoque diſcernebantur.

14 Inter hos primatum facilè tenebant Phariſæi, quos Alexandra, Hircani, & Ariſtobuli mater in ſummam potentiam, ac dignitatem euexerat, eò quod præ alijs ſcripturarum Sacrarum cognitione, & morum integritate commendarentur. Nam ſacras literas ſedulò interpretabantur; vndè & illos nomen accepiſſe plerique volunt. Idem enim Phariſæus eſt, quod Latinis expoſitor, ſeu Doctor, licèt ſint, qui eos à Pharez, id eſt, à ſeparatione dictos velint, quod ab alijs profanis hominibus, quorum victum, & amictum immundum, & vitam peccatis contaminatam haberi cupiebant, voluerunt eſſe diſtincti, ne ab illis ipſi quoque contaminarentur. Vndè Hieronymus aduerſus Luciferianos, & in quæſtionibus Hebraicis, eos à diſſidio ſic appellari dicit.

15 In genere quædam capita veræ doctrinæ retinuerunt, ex quorum numero hæc fuerunt. Eſſe Deum, & quidem

dein vnum. Venturum eſſe Meſſiam, ac multa beneficia in genus humanum collaturum. Legem, & Rempublicam Iudaicam à Deo eſſe. Semen Abrahæ eſſe Eccleſiam Dei, animas cum corporibus non interire. Futuram eſſe reſurrectionem, in qua retributio boni, & mali futura ſit, & ſimilia. Horribiliter verò errarunt in his præcipuè capitibus. Vnum tantùm eſſe verum Deum, & quidem vnicam perſonam crediderunt *Ioan.* 8. Meſſiam tantùm humanam naturam habiturum putarunt; legis obſeruationem ad externa tantùm facta, non etiam ad interiorem, & quidem abſolutiſſimam obedientiam referebant; quædam fato Stoico tribuebant. Hominis enim arbitrium ſimul aſſciebant docentes agere, quæ iuſta ſunt, vel negligere maiori ex parte in hominis eſſe poteſtate, adiuuare tamen in ſingulis nonnihil Deum, & Fatum. Hinc præcipuus illorum error enatus eſt, quod docerent, legem diuinam poteſtate liberi arbitrij, ſeu humanis viribus impleri poſſe; ideòque ipſi ſuorum operum meritis, & propriæ iuſtitiæ fiducia elati, gratiam Dei aſpernabantur, & Dei iuſtitiam reijciebant, dum ſuam ſtabilire contendebant, Sabbato ita ſtrictè ab omnibus operibus abſtinuerunt ipſi, alioſque abſtinere docuerunt, vt ſanationem ægroti vnico verbo factam, & vellicationes ſpicarum ob vrgentem famem grande ſcelus eſſe dicerent. Cùm publicanis, & peccatoribus non ſumebant cibum; lotiones externas plurimas inſtituebant, quibus non modò corpora ſua, verùm etiam omnis generis vaſa quotidie abluebant, quaſi ipſorum etiam animæ iſtis purificari poſſint; Orationes crebras, eaſque longas in plateis etiam inſtituebant; Peregrinationes terra, marique ſuſcipiebant ad faciendum vnum proſelytum, Non iurabant; Decimabant mentam, & anethum, & cyminum, & rutam, & omne olus. Bis in ſabbato, & aliàs etiam frequenter ieiunabant; Veſtes longas geſtabant, pitacia chartarum in fronte gerebant, & in ſiniſtro brachio, quibus Decalogus inſcriptos erat, & hæc phylacteria dicebantur, quæ dilatabant, vt magis eſſent conſpicua, quæ purpurea dicit fuiſſe Epiphanius.

16 Phariſæorum autem ſeptem fuiſſe genera in Talmude Iudæorum indicatur. Sichimita, Impingens, ſanguinem fundens, Mortariarius, Phariſæus, ex amore, ex timore. Omnes tamen erant acerrimi virorum Doctorum hoſtes, & perſecutores, vt teſtatur hiſtoria *Matth.* 15. *Marc.* 3. *Ioan.* 11. & 18. Erant quoque arrogantes, & ambitioſi, vt qui primos accubitus in cœnis, primas Cathedras in Synagogis, & ſalutationes in foro amarent, *Matth.* 23. erant etiam potentes, ac formidabiles. Refert Ioſephus *Antiq. Iudaic, lib.* 13. *cap.* 23. *Phariſæos apud populum plurimum potuiſſe, ſiue exoſum aliquem concupiuerint lædere, ſiue ſocium, & amicum iuuare. Valde enim his fidem habuiſſe vulgus, etiamſi per inuidiam de aliquo male loquuti fuerint.* Et *lib.* 17. *cap.* 3. ſcribit, *Phariſæos eſſe genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum Regibus quoque infeſtum, vt eos apertè etiam impugnare non vereatur interdum. Nam cum vniuerſa Iudæorum gens fidem ſuam iureiurando obſtrinxiſſet Regi, & Cæſari, ſoli Phariſæi ſex millium numerum excedentes, non iurarunt.*

17 Proximi à Phariſæis Sadducæi fuerunt, qui magnificum ſibi nomen à iuſtitia impoſuerunt. Zaddikim enim iuſti dicuntur, Videtur autem inde hæc ſecta enata, quod Phariſæi immodicis cæremonijs homines onerantes, ipſi hæc vincula omnihil laxare volebant. Nam, & ſi à Religione minimè alieni eſſe vellent, & proindè libros Moyſis reciperent, Prophetarum tantùm repudiarent, & in pleriſque falſis dogmatibus cum Phariſæis conſentirent, tamen homines nimiùm politici, fidei, ac Religionis præcipua fundamenta negabant, prouidentiam Dei, deinde animarum immortalitatem, & corporum retributionem. Ex quo abſurdo, vt fieri ſolet, multa alia ſequuntur, nempè corpora, & animas ſimul poſt mortem interire; pios bonorum operum nullam retributionem, malos, & ſceleſtos è contra nullas pœnas accipere, quàm in hac vita; nullum eſſe infernum, nullùm Cœlum, in quo æterna futura ſit vita. Attamen, vt Reſpublica, & pax inter homines conſiſteret, iuſtitiæ ſtudendum eſſe docebant, non aliqua futuri præmij ſpe, ſed propter ipſam iuſtitiam, aſſeuerantes in noſtra ipſorum eſſe poteſtate, vt tam felicitatis nobis ipſi authores ſimus, quàm infortunij, vt Ioſephus indicat *antiquit. Iudaic. lib.* 13. *c.* 9. & *de bello Iudaic. lib.* 2. *c.* 7. item Matth. *cap.* 22. Marc. *cap.* 12. Luc. *cap.* 20. Hoc vtcumque in Ethnicis ex Epicuri Philoſophia ferri potuiſſet, illud verò mirandum, quod à Sadducæorum partibus in populo Dei plurimi ditiores in primis ſteterunt, vt Ioſephus *lib.* 13. *c.* 18. *antiquit.* oſtendit.

18 Inter autem Phariſæos, & Sadducæos magnæ contentiones fuerunt. Multas enim conſtitutiones à maioribus per manus acceptas Phariſæi tradiderunt populo, quæ non ſunt ſcriptæ in lege Moſaica. Sadducæi autem his authoritatem derogantes dicebant, oportere eas tantùm ſeruari, quæ ſcripto continentur. Et tamen ſimul ſuas contra Chriſtum aliquoties coniunxerunt operas, eique exitium machinati ſunt, vt eſt legere Matth. *cap.* 16. & 22. Luc. *cap.* 20.

19 His tertij acceſſere Eſſæi, ſeu, vt aliàs vocantur, Eſſeni, quos nonnulli interpretantur Sectatores, vel operarios ab Aſſah, quod ſalutem bonis hominum operibus acceptam ferant, non autem gratiæ Dei. Hi cum effrænem licentiam Sadducæorum, nec Phariſæorum hypocriſim, & ſimulationem ferre poſſent, ſeceſſerunt in ſolitudinem quamdam Palæſtinæ haud procul ab Iericho, vbi erant fragrantes Balſami, colles, & horti ad lacum Marian, ſeu Aſphaltiten ſicut Plinius *lib.* 5. *c.* 17. de ipſis ſcripſit, ibique Monaſticam plenè vitam agentes, peculiares ſcholas inſtituerunt, in quibus præter leges ſacras, alias quoque liberales artes, præſertim autem eam philoſophiæ partem, quæ eſt de moribus, diligenter tradiderunt, & exercuerunt, Sed, vt rectiùs hoc hominum genus cognoſcatur, legenda eſt Ioſephi narratio de Eſſenis *lib.* 2. *c.* 7. *de bello Iudaico*, & *lib.* 18. *cap.* 2. *antiq. Iudaic.* De iiſdem ex libro Philonis, quem pro Iudæis compoſuit Euſebius *lib.* 8. *de præparat. Euangel. cap.* 4. ac ipſe Philo in libro, quem inſcripſit, *Omnis ſtudioſus liber*, multa narrant lectu digniſſima.

20 Ex ea verò narratione Philonis de ritibus, inſtitutis, moribus, & toto vitæ genere Eſſæorum, Euſebius *lib.* 2. *cap.* 16. elicere conatur, fuiſſe ritus, inſtituta, & mores monachorum Chriſtianorum temporibus Apoſtolorum. In quam opinionem eum adductum arbitror duabus ex cauſis. Primò, quod Euſebij tempore talis fermè fuit Monachorum vita, qualis Eſſæorum à Philone deſcribitur. Philo autem nihil vſpiam de Chriſtianis ſcripſit, nec vllo verbo in tota illa narratione Chriſtianorum mentionem facit. Tam igitur abeſt, vt Chriſtiani fuerint illi, de quibus Philo ſcribit, vt pertinaciores hoſtes non habuerint Chriſtiani, vt qui cæremonijs Iudaicis pertinaciſſimè fuerint addicti, Sozomeno etiam teſte *lib.* 1. *cap.* 12. vt non immeritò Scaliger *in lib. de rat. tempor.* non tantùm in hac re, ſed etiam in tota Hiſtoria pertexenda, plus iudicij, quàm diligentiæ, ac ſtudij requirat in Euſebio.

21 Succedunt Nazaræi. Vox Nazir, vel Nazaræus primum legitur *Gen.* 49. Vbi Iacob fauſta imprecatus Ioſepho, *Benedictiones*, inquit, *erunt ſuper caput Ioſeph, & ſuper vertice Nazarei Fratrum ſuorum.* Quod Moyſes repetit *Deuter.* 33. Ea ſignificat: ſeparauit ſe, conſecrauit ſe, alienauit ſe à profanis vſibus, & ſanctificauit ſe. Erant igitur Nazaræi, qui Vale dicentes mundanis rebus, ac profanis negotijs, & celebrem aliquam continentiam, & ſtrictiorem vitam, diſciplinamque inſtituere volentes, ad tempus aliquod ſe ſe totos Deo deuouebant, & conſecrabant.

22 De eorum inſtitutis, moribus, & conſuetudinibus *Numer.* 6. ferè per totum caput agitur, vbi tria potiſſimùm ipſis ſeruanda præſcribuntur. Primum eſt, vt quidquid inebriare, gulam irritare, procurare libidinem, & ſtatum mentis eneruare, vel euertere poſſit, ab eo vniuerſim abſtineant. Alterum vt nullus effæminatus corporis cultus Nazaræo permittatur, ne fomenta libidinis increſcerent, & ad cuticulæ curam, ac ſenſuum lenocinia corpus aliqua ſui parte pertraheretur; quia igitur molles, & delicati eo tempore caput radere ſolebant,

bant, ideò raſio capitum prohibita, & vt promitterent capillos toto Nazaræatus tempore mandatum eis fuerat eodem *cap. 6. Numer.* Tertium, ne exequijs, & funeribus mortuorum, parentum quoque, & fratrum interſint, quominùs à ſtudio pietatis, & legis diuinæ meditandæ abſtrahantur, qua nihil charius amplecti debent Domino conſecrati, vt Dominus ibidem ait.

23 De Rechubitis autem D. Hieronymus *in Epiſt. ad Paulinum de inſtitutione Monachi*, alijſque in locis dicit, vt etiam citatur à Bellarmino *cap. 5. Rechabitas fuiſſe Patres Monachorum*. Qui iſti fuerint, cuiuſue generis, ac ſtirpis, cognoſci poteſt ex libri primi *Paralip. cap. 2.* Ratio viuendi eis præſcripta fuit à Ionadabo filio Rechabi, quæ talis fuit, ſicut ex *cap. 35.* Ieremiæ habetur.

24 Prophetarum filios veteris Teſtamenti D. Hieronymus Monachos facit *in Epiſt. ad Ruſticum*. Sciendum eſt, Prophetas, vti Samuelem, Heliam, & Heliſæum Collegia inſtituiſſe, in quibus ſimul viuebant plures diſcipuli. His præerant Prophetæ illi. Legitur enim in Hiſtoria Samuelis, ipſum Samuelem præfectum fuiſſe Naioth, hoceſt Collegio, quod erat extructum in monte Sancto in ipſa Rama. Eiuſdem gymnaſij mentio etiam fit I. *Samuel* 10. *cap.* Collegio Hierechuntino, & Ramoth Galaad, alijſque Helias aliquandiù præfuit, deinde Heliſæus, vt legitur 2. *Reg.* 4. *& 6. cap.* Diſcipuli iſti vocabantur *Filij Prophetarum*, quod à Prophetis in vero Dei cultu, pietate, literis, diſciplinis, ac moribus denique erudirentur fideliſſimè.

25 Ethniciſmus olim innumeras habuit ſacrorum formulas, quibus initiati Religionis certam quamdam ſectam conſtituere videntur. Primò occurrunt ſectæ Deæ Syriæ Sacerdotes, qui malefica Religionis ſpecie prouincias peragrando, pecunias, & alias res corradebant. Ij ſimulacra Deorum circumferentes quibuſdam fallacijs vaticinabantur, Deos ſuos propitios offerentibus futuros ſpondebant, multa malitia, multa mentientes, de quibus Apuleius *lib.* 8. meminit, ac ſub perſona Aſini ſui, oppidò quam ſcienter eorum technas, machinas, atque fraudes enarrat. De Dea autem Syria Lucianus libellum ſcripſit, ac de eius Sacerdotibus lege, quæ habet Polydorus Virgilius *lib. 7. de inuent. rer.* Videbis, & ridebis.

26 Dryidæ, ſiue Druidæ huc quoque referendi ſunt. Fuerunt illi Gallorum magi, & quidem in ſyluis, ſeu lacis maximè, vndè & nomen habere creduntur, habitarunt, ac ſub quercubus philoſophati ſunt. De his ſcribit Cæſar *lib. 6. Comment.* de bello Gallico. Hos Imperator Tiberius exegit omni Gallia ſucciſa eorum ſylua, ipſi verò trans Rhenum in Germaniam demigrarunt, Auentino teſte *lib. 2. Annal.*

27 Magnæ Matris Deûm Sacerdotes his etiam annumerandi videntur. Galli illi vocati fuerunt à flumine Phrygiæ, authore Feſto, quod qui ex eo bibiſſent, ita furere inciperent, vt ſe virilitatis parte priuarent vndè & ſemiuiri dicti ſunt, quia caſtrati, & execti. Eorum magiſter Archigallus dicebatur, vt Giraldus indicat de Dijs Gentium *Syntagm.* 4. Videndus Strabo *lib.* 10. vbi dicti Curetas, Corybantes, Dactyli Idæi.

28 Romulus cum legibus, armiſque Vrbem muniuiſſet, ne Religio in benè inſtituta Ciuitate deeſſet, Collegium Fratrum Arualium, & vndecim in eo fratres conſtituit Sacerdotes. De iſtis Alexander ab Alex. *lib. 1. c.* 26. Girald. *Syntagm.* 17. ex Fulgentio, Varrone, & Plinio. De Veſtalibus agemus cum de Monialibus.

29 Indorum Gymnoſophiſtæ huc etiam referendi videntur, quod nudi in ſyluis vitam egerunt, voluptatum omnium expertes, quibus vita mortalium corrumpitur. De his D. Auguſtinus *lib. 15. de Ciuit.* ſic ſcribit: *Indorum Gymnoſophiſtæ, qui nudi perhibentur philoſophari in ſolitudinibus Indiæ, à generando ſe cohibent. Hi ab exortu ad Occaſum perſtare dicuntur, ſolem contuentes immobilibus oculis, feruentibus arenis toto die alternis pedibus inſidentes. Hi frigora niuium, & æſtus flammæ citra dolorem perferunt.* Eadem de ijs refert Plinius *lib. 7. cap. 2.*

30 Turcis etiam non deſunt & ſui Religioſi. Eorum magnam turbam habent habitu exteriore, moribus, inſtitutis, ac conſuetudinibus inter ſe differentes. Neque mirum hoc alicui videri debet. Sergius enim, cuius opera Mahomet in conſcribendo ſuo Alcorano vſus eſt, Monachus Neſtorianus fuit, ac propterea ſuæ profeſſionis homines in Turcica gente cum primis etiam plantare ſtuduit. De hiſce Turcarum ſectis Ioannes Cuſpinianus paulò fuſiùs ita ſcribit. Quidam, inquit, incedunt nudi, operientes verenda tantùm, tantam præſeferentes patientiam, vt quaſi impaſſibiles neque hyemis ſæuitiam frigore, neque æſtatis ardorem calore ſentiant. Stigmata, cicatrices, inciſiones cutis, vlcerationes æquè ferentes, ſi quis faciat, inſenſibiles penè. Quidam eò deueniunt abſtinentiæ, & tantam induunt perfectionem, vt rariſſimè cibum, ac potum, nonnunquam penitus ſine cibo, ac potu degant. Alij magnam paupertatem profeſſi nil de terrenis rebus cogitant, nec in craſtinum aliquid reſeruant. Alij rurſus perpetuum ſilentium tenent, vt muti Czamutlar dicti, nullam cum hominibus conuerſationem habentes, ac ne prouocati quidem ſummis iniurijs, ac tormentis ad loquendum cogi poſſunt.

Dicunt alij, ſe viſiones, ac reuelationes, alij raptus, 31
ac ecſtaſes ſupernaturales habere; quicumque autem in hoc ſtatu degunt *Dermſchler*, vel vt Georgieuiz habet, *Deruiſchlar*, nominantur, ſignaque diuerſæ profeſſionis geſtant, quibus internoſci poſſint. Aliqui in capite pennas, quibus ſignificant ſe meditationibus, ac reuelationibus deditos. Aliqui inaures, quibus notant obedientiam in ſpiritu propter raptus frequentiam. Nonnulli catenas in collo, aut brachijs, quibus violentiam, quam in ecſtaſi patiuntur, notificant. Nonnulli centones variegatos, quibus paupertatem repræſentant.

Varios quoque habent viuendi ritus. Aliqui inter 32
homines conuerſantur, alij ſeorſum congregati in modum villæ, plerique in nemoribus, ac locis deſertis. Quidam in Ciuitatibus aquam baiulant in vtribus ad bibendum optimam, nihil inde mercedis expoſcentes, ſed hoſpitalitatis officium exhibentes. Si quid tamen illis vltrò porrigitur, accipiunt. Habitant aliqui circa ſepulchra mortuorum, & ex oblationibus populi viuunt. Homines non ſeruant leges Mahometis particulares, quia vxores aliqui non habent, nec lotiones, nec orationes ſecundùm cæremonias prædictas faciunt. Fœminæ autem quædam his ſeſe Religioſis clam commiſcentes, dicuntur, natos ſine virili ſemine parere, qui Neſeſogli vulgò vocantur, quam Diabolico id fieri ſuggeſtu feratur; quorum ſemper duo in magna illa ciuitate, & ante Conſtantinopolim captam Sede Regia, quæ Burſa corruptè, Pruſi ab antiquis dicta, capillis, vel veſtimentis ſuis omnes infirmitates dicuntur depellere; quia eorum & actio, & vita mirabilis, & ſupernaturalis cenſetur. Od id Chriſtianis illudentes, minimè mirum eſſe dicunt, ſi Ieſus Chriſtus ex Maria Virgine natus dicatur. Omnes verò Religioſi illi, qui Dermſchler vulgò nominantur in magna habentur veneratione, quaſi Sanctorum ſucceſſores, Regnique totius conſeruatores, & amici Dei, ac Mahometis. Horum opinio eſt, legem prodeſſe, ſed gratiam Dei, qua hominem ſaluari oportet, quæ ſine merito, & lege ſufficiens eſt ad aſſequendam ſalutem, quam ipſi Rach Matallach nominant. Sed nulla ratione, nulla authoritate opinionem ſuam, prodigijs tantùm, & ſignis aſſerunt, multos in ſui fauorem trahentes, potiſſimùm, qui ſpirituales, & deuoti ſunt.

Sunt, qui Czofilar appellantur, quaſi meditationi, vel 33
ſpiritualibus exercitijs dediti. Hi quaſi ſucceſſores prophetarum, & patrum, qui hanc ſectam fundarunt, magnæ authoritatis habentur, traditiones patrum allegantes, & per meritum homines ſaluari aſſerentes, ſine gratia, & lege, quod Pereketallach vocant, intenti orationibus particularibus, exercitijs ſpiritualibus, vigilijs, & meditationibus. Nunquam enim orationem intermittunt continuam, quam ipſi Izillaraithmach vocitant. Noctu conuenientes in circulo conſident, ac commotione capitum per aliquod tempus repetendo dicunt Layllachillahach. Subiungunt deinde crebrò item repetendo Lahu. Tandem repetunt iterum Huhu, & quaſi exanimes cadunt, & obdormiunt. Hos maximè illi

illi venerantur, qui generis antiquitatem, & ſtemma nobilitatis referunt. Efficit Embieler dicti, quorum genus eorum alterius nationis commixtionem non accipit, nec à patrum ſanctione huius ſectæ vnquam receſſit.

34 De Iaponiorum verò Religioſis, ſeu monachis in Commentario Patrum Ieſuitarum de rebus Indicis, & Iaponicis anno 1574. Coloniæ edito Iaponijs in nouo Orbe habetur narratio, Bentij ab ipſis appellati, qui ampliſſima incolere dicuntur Chriſtianorum ritu monachorum Cœnobia, cœlibem vitam ducere, in phano medio aram excitare, in qua Amidæ ſignum ligneum, in roſa item lignea conſidet, præclara ad aſpectum, ingentes habere bibliothecas, cœnationes ad cibum vnà ſumendum, æramenta, ſeu tintinnabula, quibus ad precationes horarias excitentur; veſpere Præfectum, certum vnicuique argumentum ad meditandum proponere, à media nocte ante aram illam Templi alternantibus choris quaſi matutinas recitare preces è Xacæ libro nouiſſimo. Prima luce vna horam ſingulos meditando conſumere, permagna conſtruere peryſtilia, & in ijs Fotoquiorum, quo nomine Iaponij quidam Sancti appellantur, ſacella, mento, capiteque raſo, dies per annum feſtos celebrare multos. Ibidem refertur, eoſdem Bontios vita, moribuſque eſſe turpiſſimos, & omnium mortalium auariſſimos, omneſque noſſe conficiendæ pecuniæ vias, vendere populo multa chirographa, quorum præſidio ſe tutos fore à Dæmonibus vulgus exiſtimat. Mutuari etiam nummos, quos in altera vita duplicato reddant fœnore, dareque cautionis cauſa creditori ſyngraphas, quas ſecum è vita diſcedens deferat ad inferos. Claro eoſdem eſſe vt plurimum genere, eo quod Iaponij Proceres multiplici prole onerati, quibus filijs ſatis amplum patrimonium relinquere ſe poſſe diffidant, hos ferè ad Bontiorum numerum aggregent. In expiandis denique ſuorum manibus Bontios primas tenere, neminemque eſſe, quamuis pauperrimum, qui ob hanc cauſam munus aliquod non offerat Bontijs. Mitto aquam luſtralem, vaſcula vaporaria ſuffimenti cauſa prunis impoſita, multas, & magnas indulgentias, quas populo in concionibus perſeueranti, & Cœnobia ipſorum ditanti proponere dicuntur in eodem Commentario.

35 De ijſdem S. Franciſcus Xauerius Ieſuita in Epiſtola anno 1549. ad ſuos ſocios ſcripta, ita ſcribit: *Bonzij cum reliquis flagitijs, tum præpoſteræ libidini turpiter adeò deditſunt, non modo vt id non celent, ſed etiam profiteantur palam, & longo iam vſu tutorum aquè, ac multorum aures callum ad tam nefarij ſceleris nomen obduxerint; quod tamen vitium cum à Chriſtianis in eis reprehenditur, tantum abeſt, vt erubeſcant, aut doleant, vt etiam apertè rideant eos, & alludant. Permultos habent in Cœnobijs filios Optimatum inſtituendos literis, horum ætatis flore abutuntur. De Bonzijs quidam ſunt cultu corporis monachis non abſimiles. Veſtibus vtuntur cinericij coloris, tertio, vel quarto quoque die capillum, ac barbam penitus videntur abradere. Horum laxior etiam eſt diſciplina, muliebres, quibus cum viuunt, eiuſdem Ordinis habent curas, quas fama conſentiens eſt, prægnantes partum medicamentis abigere.*

36 De his etiam Gotardus Arthus in *epit. hiſt. India Orienial.* multa narrat, Vario autem dogmate, multiſque mendacijs, in tollenda pariter Dei prouidentia, & animorum immortalitate deſudant. De eorum impietate, Religionis vanitate, & ineptijs, de Talapois in Regno Peguano ſuperioris Indiæ, repræſentantibus noſtros Monachos, deque monachis, ac Monaſterijs in Candeſio Ceilanæ Inſulæ Regno Indico, lege ipſum Gotardum in eadem epitome.

37 Nunc de varijs generibus primorum monachorum apud Chriſtianos. D. Hieronymus *de cuſtod. Virgint. ad Euſtoch.* indicat tria potiſſimùm genera monachorum hinc inde per Prouincias, præſertim autem in Ægypto ab initio fuiſſe. Refert idem ex Hieronymo Vincentius *lib. 17. cap. 54. ſpecul. hiſt.* Caſſanianus *lib. 5. cap. 6. & 36. de ſpirit. Caſtrim.* item *collat. 18. cap. 4.* Durandus *in rational. diuin. lib. 2. cap. 1.* D. Anton. *tit. 16. cap. 1. & 2.* Ottho Triſingenſis *lib. 7. cap. 35.* Nec multùm etiam ab his diſſentit Euagrius de Paleſtinæ monachis ſcribens *lib. 1. cap. 21.* & Iſidorus *in lib. de offic.* vbi ſex ordines monachorum facit, qui tamen ſub tribus ſequentibus facilè comprehendi poſſunt.

Primum genus eſt Anachoretarum, ſeu Eremitarum, 38
qui ſoli per deſerta habitant, & ab eo, quod procul ab hominum conuerſatione in Eremos receſſerint nuncupantur, Anachoretæ enim ſecedere ſignificat. Ita etiam Rabanus *lib. 4. cap. 6.* de proprietate ſermonis Anachoretas, & Eremitas pro ijſdem ponit. Paymon Abbas apud Caſſianum *collat. 18. cap. 4.* eos Anachoretas, id eſt, ſeceſſores vocat, qui prius in Cœnobijs inſtituti, in ſecreta ſolitudinum loca demum ſeceſſerint; cuius profeſſionis ſe quoque participem eſſe dicit.

Alterum genus eſt Cœnobitarum, quos Ægyptij Sau- 39
ſes gentili vocant lingua, Latinè in communi viuentes poſſunt appellari, Aul. Gell. *noct. Attic. lib. 2. cap. 9.* Idem Durandus loco citato diſtinguit inter Anachoretas, & Eremitas, & inquit. Anachoretæ ſunt, qui ædificant ſolitudines, & quamuis in communi vita poſiti, priuatæ tamen contemplationi deſeruiunt. Eremitæ autem, qui ſolitariè in deſertis degunt.

Tertium eſt, quod Remboth ipſi dicunt deterrimum 40
atque neglectum, de quo egimus *in conſult. de immunitate, & exemptione Eremitarum.* De his tribus generibus monachorum Euagrius fusè *lib. 1. cap. 21.* ſcribit. Ottho Triſingenſis *lib. 7. cap. 35.* tria genera Eremitarum, quos etiam Anachoretas, & ſolitarios vocat, enumerat. Alij ſub priore degentes. Alij vitæ ſuæ ſolùm Deum teſtem habere cupiunt. Et qui ſqualores ſolitudinum requirant, beſtiale ferarum conſortium non pertimeſcant, herba paſcantur. Hos Nicephorus *lib. 14. cap. 50.* pabulatores appellat.

Sozomenus *lib. 1. cap. 12.* varias variorum opinio- 41
nes de origine, & primis auctoribus Eremiticæ vitæ enumerat. Quoſdam enim Heliam, alios Ioannem Baptiſtam huic inſtituto, ac Religioni initium dediſſe affirmare dicit, ſicut etiam refert Nicephorus *lib. 8. cap. 39.* Iſidor. *in lib. de offic.* Antonin. *lib. 15. cap. 1. §. 1.* Opinor autem, Sozomenum, Patres veteris Eccleſiæ hoc loco innuere, qui ſuo tempore, & paulò ante vixerunt, quique Eliam, & Ioannem Baptiſtam Eremitarum Principes fecerunt. Hieronymus enim ad Euſtochium *de cuſtod. virgin.* de Eremitis diſſerens: *Huius vita*, inquit, *auctor Paulus, illuſtrator Antonius, & vt ad ſuperiores conſcendam, Princeps Ioannes Baptiſta.* Et *in Epiſt. ad Paulinum: noſter*, inquit, *Princeps Helias, noſter Heliſæus.* Chriſoſtomus quoque *hom. 1. in Marcum; ſicut*, ait, *Sacerdotum Principes ſunt Apoſtoli, ſic monachorum Princeps Ioannes Baptiſta eſt.* Quod defendit Bellarmin. *de monach. cap. 39.* Etſi alij Eremiticæ vitæ inſtitutorem Paulum Thebæum velint anno Chriſti 260. vt Friſingenſis *lib. 4. cap. 5.* Sozomenus *lib. 1. cap. 12.* Vndè à Iacobo de Voragine, & à Petro de Natalibus Primus Eremita appellatur, & Hieronymus in vita eius disertè atteſtatur.

Paulum deinceps alij ſunt imitati quamplurimi, non 42
ſolùm perſecutionum, & tyrannorum metu, ſed bono zelo, ac pio animi propoſito. Quibus haud immeritò annumerari debent clariſſima illa lumina Baſilius, Nazianzenus, Auguſtinus, Hieronymus, alijque Sanctiſſimi viri. Primus autem, cuius quidem Hiſtoriæ meminerunt, qui poſt Paulum illum Thebæum ſolitariam vitam egit, Antonius eſt, qui in Ægypto hoc vitæ genus inſtituit, vndè in alias deinde Regiones propagatum fuit. Hunc Antonium ſequuti ſunt multi alij, inter quos præcipui fuerunt Hilarion primus Eremita per Palæſtinam, & Syriam; Paulus item cognomento ſimplex, Amon, & ipſe Ægyptius, Eutychianus, Macarij duo, quorum vnus Ægypti, alter Nitriæ deſerta incoluit, Pambo, Paphnutius Apollonius, Anub, alij; qui tamen omnes non tam Eremiticam, quàm Cœnobiticam vitam egerunt, inſtituendo Monaſteria, & communitates per Ægyptum Palæſtinam, Lybiam, Syriam, Arabiam, aliaſque Regiones.

De ſtudijs, moribus, exercitijs, victu, & amictu pri- 43
morum Eremitarum diſſerunt D. Hieronymus *in vita Pauli*,

Pauli, & Hilarionis, Marcellus *lib. 1. cap. 9.* Sabellius *lib. 2. cap. 2.* Aluarez Guerrero *in Theſaur. Chriſt. Relig. cap. 57.* Sozomenus *lib. 1. cap. 13. & lib. 5. c. 10. & 15.* Theodoretus *lib. 8. cap. 5.* Athanaſius *in vita Antonii.*

44 Vtrum autem Eremitica, an Cœnobitica vita præſtantior ſit, ac melior, diſſident ſententiæ. D. Hieronymus in *Epiſt. ad Ruſticum* pluribus rationibus præfert Eremiticæ vitæ Cœnobiticam. Idem ſcribit ad Demetriadem; Cutbertus etiam Lindisfarnenſis in Anglia primò Anachoreta, Cœnobiticam vitam Eremiticæ prætulit. Eum refert Surius ex Beda *tom. 2. de vit. Sanctor.* Et Carolus Magnus in ſuis Conſtitutionibus dicit, *Anachoretas monendos eſſe, quod melius ipſis ſit, ſi in Congregatione permaneant, quàm vt in ſolitudine recedant.* Hinc etiam Iuo Carnotenſis: *vita ſolitaria*, inquit, *communi inferior eſt, quia importunis cogitationibus plena.*

45 Caſſianus autem *collat. 19.* Antoninus *tit. 15. cap. 18.* Ottho Friſingenſis *lib. 7. c. 35.* Laurentius Surius ex Metaphraſte *in Vita Onuphrii* contrarium adſtruunt. At Baſilius, quem refert Antoninus *tit. 10. c. 4. §. 3.* media incedit via. Idem tamen Baſilius, Anachoreticam, ſeu Eremiticam vitam ſocietati, & communi hominum vitæ, atque etiam eorum cœtibus, & Congregationibus, qui in Vrbibus Eccleſiæ Dei ſeruiunt, præfert *Epiſt. 181.* ad Chilonem Monachum. Id ipſum ſcribit Chryſoſtomus *Epiſt. 1.* Ego autem apud Deum vtrumque Monaſticæ vitæ genus eiuſdem ponderis eſſe arbitror. Tum quia ſecundùm voluntatem Dei inſtituta atque ſuſcepta ſunt. Tum verò maximè, quod verbo eius ſunt conſentanea, vt probat Bellarm. locis allegatis.

45 De prima origine Monaſticæ, vel Cœnobiticæ vitæ variæ ſunt Authorum ſententiæ. Adeò antiquam eam Bellarminus facit, vt dicat, quamdam eius adumbrationem fuiſſe in lege naturæ ante diluuium. D. Hieronymus originem Cœnobitarum ad Rechabitas, & filios Prophetarum refert *in Epiſt.* ad Ruſticum, & Paulinum. Idem verò Bellarminus ex Hiſtoria noui Teſtamenti probare conatur fuiſſe annis 300. ante natum Chriſtum monachos in Eccleſia authoritate Athanaſij, Damaſi, & aliorum, vbi etiam probare conatur, Apoſtolos primos fuiſſe monachos, & Cœnobiticæ vitæ authores, rerum omnium communionem inſtituendo *Act. 4.* profertque denique Patres, quorum plurimos aſſerere dicit, ab Apoſtolorum exemplo Religiones monaſticas cœpiſſe. At alij Eremitas, puta Paulum Thebæum, & Antonium Ægyptium Monaſticæ vitæ authores conſtituunt, in qua opinione ſunt Hieronymus, Vincentius, Sabellicus, & plures alij. Quomodo autem, & quando in Vrbem Romam Monachatus immigrarit, D. Hieronymus in epitaphio Marcellæ indicat, & in conſolatione ad Pammachium ſuper obitu Paulæ.

47 Inter claſſis huius primæ monachos celeberrimi fuerunt Thabennenſiotæ. Sic eos vocat Vincentius *in ſpecul. hiſt. lib. 18. cap. 83.* Nicephorus eos Thabennenſes nominat, Author eorum fuit Pachomius quidam Antonij diſcipulus, Amon verò illuſtrator, quippè qui 300. Ordinis huius monachis præfuit. Nomen habent à loco, in quo habitarunt. In Thebaida enim Prouincia Thabenna, ſiue Thabennenſis inſula fuit, in qua primò quidem Eremiticam vitam exercuit Pachomius ille circa Conſtantij Conſtantini Magni filij tempora, poſteà verò Cœnobitarum contubernia ibidem inſtituit. Eorum regulam habes apud Sozomenum, *lib. 3. cap. 14.* Nicephorum *lib. 9. cap. 14.* & Vincentium *in ſpec. hiſt. lib. 18. cap. 82.*

48 Ex ſolitudinibus verò, ac cellulis Baſilius Magnus Monachos in cœnobia congregauit, & diſciplinam inſtituit, qua monachi non amplius vagarentur, atque fluctuarent, ſed eſſent ſemper vnica Religionis forma deuincti. Quod *in Monodia* Nazianzenus indicat. Et confirmat id Tapia *in auth. ingreſſi de Sacroſ. Eccleſ.* & Hieronym. Plat. *lib. 1. cap. 22. de bono ſtat. Relig.* Valentinianus etiam, Theodoſius, & Arcadius Imperatores. Lege, quæ in Theodoſiano Codice extat *lib. 1. tit. de monachis* liberos in oppida ingreſſus monachis conceſſerunt. Extat eius Regula, quam ſuis monachis Baſilius præſcripſit *cap. 95.* comprehenſa. Sunt tamen multi, qui non credunt hanc Regulam veri Baſilij eſſe. Primò quia ſtylus cum veris Baſilij ſcriptis non conuenit. Secundò, quia Nazianzenus, qui orat. de vita, & obitu Baſilij ſcripta, & monumenta eius recenſens, huius Regulæ nec cum quidem verbo meminit. Tertiò, quia in multis exemplaribus non extat hæc Regula capitibus 95. comprehenſa, ſed quædam alia, quæ tantùm capita 35. habet. Tandem inſunt ei multa, quæ nec cum veri Baſilij ſcriptis, nec cum temporum illorum ratione congruunt. Sed quod ſit vera Baſilij Regula conuincitur ex eo ſolùm, quod Ruffinus, qui aliquot annis poſt Baſilium vixit, eam in latinum ſermonem tranſtulit.

Sub Regula S. Baſilij militaſſe dicuntur ferè omnes 49 Orientales Monachi, & quidam Armenij nuncupati, quorum alij hodie ſub Auguſtini Regula, alii ſub aliis conſtitutionibus degere affirmantur. Scripſit ad eoſdem monachos Baſilius Aſceticos ſermones, in quibus etiam Monaſticæ vitæ rationem, obſeruationem, & cultum proliſè deſcribit. Quid autem ſint Aſceteria vide, ſi vacat, Budæum in commentariis ad Pandectas, &c.

Quod ad Hieronymitas duæ ſunt Hieronymianorum 50 familiæ, quæ vtræque D. Hieronymum Baſilii coætaneum ſuum Authorem prædicant. Quidam enim Hieronymiani, alii verò Hieronymitani Eremitani dici volunt. At Polydorus *lib. 7. cap. 3.* aſſerit, multas eſſe Congregationes, quæ Hieronymi, & aliorum Regulas ab ipſis editas profiteantur, quas tamen tantum abfuerit, vt ipſi inſtituerint, vt etiam ne tale quid vnquam cogitarint futurum.

Credibile igitur aliquot ſæculis poſt Sanctiſſimi viri 51 huius obitum Chriſtiana quadam pietate aliquos permotos, vt Hieronymi inſtitutum imitarentur, ortamque inde nouam quamdam familiam, quæ à Hieronymi nomine Hieronymiani ſint appellati. Quo tempore autem, quove authore hæc familia cœperit, adhuc ignoratur. Polydorus loco præcitato, vbi teſtatur horum inſtitutum longè eſſe diuerſum ab eo, quo Hieronymus vixerat, quippè qui natiuo amiciuntur colore, palliòque ſuper tunicam rugato, atque ſuperiore parte à ſummo ad imum ſciſſo, ſcortea Zona tunicam ſuccingunt, & ſoleis ligneis pedes muniunt, Sabellic. *Ennead. 7. lib. 6.* Hoc verò de Hieronymo, eiuſque diſcipulis nuſquam legitur.

De Hieronymianis Eremitanis autem certum eſt, eos 52 circa annum demum Domini 1365. cœpiſſe, authore quodam Petro Gambacita Piſano. Alii authorem eorum conſtituunt Carolum cognomento Granellum Florentinum. Nonnulli etiam Rhedonem quemdam Montiſgranelli Comitem, Vt Sabellic. *Ennead. 6. lib. 9.* Polidor. *d. cap. 3.* Panuin. *in chron.*

De D. Auguſtini Monachatu ita teſtatur Poſſidonius 53 in vita eius: *habitaſſe Auguſtinum in Monaſterio a ſe intra Hipponenſem Eccleſiam extructo, ſed cum doctis, & Theologiæ ſtudioſis, vixiſſeque ſecundùm Regulam Apoſtolorum, & ex ſuo illo Collegio dediſſe primo Hipponenſi Eccleſiæ clericos, deinde verò Eccleſiis quibuſdam aliis rogantibus Epiſcopos, viros vndequaque doctiſſimos, & piiſſimos.* Legatur *cap. 5. & 11. eius hiſtoria.* Hoc ſi adhuc hodie obſeruaretur, & ſocietates piorum haberi poſſent, & Collegia benè, rectèque inſtituta; vbi homines, quandiù vellent, probè, ac ſanctè erudirentur, & quoad ſacras literas, & quoad mores. Felix reuera fuit Eccleſia Chriſti, quandiù in hoc inſtituto permanſit. Felices fuerunt & Ciuitates, Regioneſque, quæ talia olim contubernia habuerunt; vndè perpetuò valebant benè, ſanctèque eruditis viris abundare, illoſque pro neceſſitate vel ad Eccleſiam regendam, vel etiam interdum ad Rempublicam adminiſtrandam euocare.

Etſi Auguſtinianſium Eremitarum, & Canonicorum 54 origo, & initium in dubium vocetur, vt ipſe quoque Polydorus teſtatur *d. lib. 7. c. 3.* tamen quæ de Canonicis referuntur ab Authoribus aliqua commemoranda videntur. Erant ab initio Ordines monachorum, & Clericorum prorſus diſtincti. A viris autem Religioſis, & piis ad Monaſticæ vitæ imitationem, etiam Presbyterorum, & Canonicorum Collegia inſtituta ſunt, ex quibus Clerici Monaſteriis Eccleſiæ initiati, ac deſtinati,

& pre-

& presbyteri in Eccleſiæ miniſterio iam conſtituti ad certam, & præſcriptam regulam vitam agerent, quæ quamuis Monaſtica illa paulò fuerit liberior, tamen etiam certis legibus, & canonibus adſtringebatur, vndè & vita illa Canonica, & qui eam profitebantur Canonici dicti ſunt, ipſorumque Collegia Monaſteria quoque dicta fuerunt, ob eamque cauſam in antiquioribus Concilijs Monaſteria monachorum, & Clericorum memorantur, atque bis præerat Epiſcopus, vt illis Abbas.

55 De authore huius inſtituti variæ proferuntur variorum ſententiæ. D. Thomas 2.2.*q.* 188. comprobare nititur, Apoſtolorum eſſe inſtitutum, ſicut etiam refert Polydorus eo *cap.* 3. & Volaterranus *lib.* 1. *Anthrop.* D. Thomam ſequuti. Alij huius Canonicæ vitæ initium ad Vrbanum Primum Romanum Pontificem referunt, qui floruit circa annum Chriſti 230. Ideò, quod is conſtituiſſe legitur, vt ex prædijs, & bonis matricibus Eccleſijs collatis Epiſcopi omnes communem vitam degere volentibus cuncta neceſſaria ſubminiſtrent, ſicut legitur in decretali I. Vrbani.

56 Nonnulli D. Auguſtinum huius inſtituti præcipuum authorem faciunt, qui cùm cœtum quendam piorum virorum congregaſſet, qui extra Vrbem, & turbas hominum pietatem exercerent, factus Epiſcopus intra Epiſcopium Monaſterium quoque Clericorum, & presbyterorum, cum quibus communiter viueret, inſtituiſſe legitur.

57 Onuphrius Panuinus in ſuis ad Platinam annotationibus indicat ex Archiuis Eccleſiæ Lateranenſis, Gelaſium primum Papam circa annum 495. Canonicos Regulares Ordinis S. Auguſtini Laterani primùm collocaſſe. De origine huius Ordinis ita ſcribit Sabellicus Ennead.9.*lib.*9. *In hac*, inquit, *tempora*, quibus nimirùm Schiſma ingens inter Benedictum XIII. Gregorium XII. & Alexandrum V. *reponit Canonicorum regularium ortum Philippus Eremitarum apud Friſonariam Lucenſis agri oppidum. Sed huius fidem eleuat inueterata contentio de Eremitana, & Canonica familia ortu, vtraque ſuam ad Aurelium Auguſtinum referens originem. Potuit igitur inſtauratio eſſe verius, quàm origo.* Vide Cranzium *lib.* 4.*cap.* 37. *Metropol.* Vincentium *in ſpecul.hiſt. lib.*26.*c.*51. Antoninum *tit.*15.*c.*57. Panuinium *in Chron.* Gilbert. Cognat. *lib.*3. & alios. De ipſorum Canonicorum reformatione agitur in Concilio Moguntino anno 813. ſub Carolo celebrato, & apud Trithemium in Chron. Hirſaugenſi *fol.*41. Synodum Educenſem circa annos Domini 1083. relatum *can.*19.*q.*3. Synodum Colonienſem anno 1260. celebratam *can.* 7. Poſt annos Domini 1300. hic ordo inſtauratur, & in plures familias diducitur circa annos Chriſti 1380. vt refert Antoninus dicto *tit.* 15.*c.* 17. eo enim tempore exorta eſt Congregatio Canonicorum Seruatoris, quæ & Scopetina nuncupatur. Alia item Friſonaria, quam & Lateranenſem appellant. Tertia D. Georgij in Alga Venetijs, vt Polydorus indicat dicto *cap.* 3. Eorum veſtitus habetur apud Sabellicum *Ennead.*7.*lib.*9. & Polydorum *ibidem*, & Synodum Senonenſem *cap.* 22. ac Volateranum *lib.*23. *Anthrop.*

58 De Acæmetis autem, vel Studitis hæc extant. Aucta eſt Gennadij Epiſcopi tempore circa annos videlicet 459. Conſtantinopolitana Eccleſia nobiliſſimo Monachorum Cœnobio Acæmetarum, hoceſt, Inſomnium, in quo plurima multitudo habitans monachorum iuges die, noctuque peruigiles Deo laudes offerebat tripartito tempore, & monachis ſibi inuicem ſuccedentibus. Vocati ſunt ijdem Studitæ à Studio viro clariſſimo, qui eiuſmodi Monaſterium erexit, de quo Nicephorus *lib.* 15. *c.* 23. Ad eum extat luculenta S. Ambroſij *Epiſtola* 58. Geſſit cum Aetio Conſulatum, vt Faſti produnt Conſulares. Eorum inſtituti non fuit author Marcellus, ſed propagator. Verùm Alexander Abbas, eiuſdem Marcelli inſtitutor religioſum illum cultum inuenit, ſi vera ſunt, quæ in actis Marcelli referuntur apud Surium die 29. Decembris. Circa annos verò Domini 540. in Neſtoris hæreſim prolapſi ſunt monachi Acæmitæ, & à Iuſtiniano Imperatore à propterea damnati, a Conſtantino verò Copronymo Monaſterio ſuo eiecti.

59 De ſtudijs autem, exercitijs, inſtitutis, victus item, & veſtitus ratione omnium monachorum lege Sozomenum *lib.* 6. *c.* 38. Euagrium *de Palæſtina monach.* Ephrem. *lib.* 2. *de compunct. cord. cap.* 3. Adhortat. *ad monach. operibus Athanaſij annexam*, Ambroſium *Ep.* 82. *lib.* 10. Hieronymum *Ep. ad Paulinum* & *Ep. ad Ruſticum*, & *Ep. ad Euſtoch.* Auguſtinum *lib.* 1. *de morib. Eccleſ. Cath. cap.* 31. *de morib. & exercit. monach. vtriuſque ſexus Romæ commorantium*, Baſilium *ſerm.* 2. *exercitatorio de vita ſpirit.* Epiphanium *de diſciplina, & vita monachor.* Chryſoſtomum *homil.* 73. *in cap.* 32. *Matth.* & præ cæteris Caſſianum, auctorem Monaſticæ vitæ in Gallia, qui ab ipſa propemodum infantia inter monachos adoleuit, & in vtroque genere tam Eremitarum, quàm Cœnobitarum ad extremam vſque vitæ metam perdurauit, ac ſtudio Monaſtices ſuſcepit varias, difficiles, & longinquas peregrinationes. Peragrauit enim Palæſtinam, Meſopotamiam, & Cappadociam. Inuiſit Ægyptum, ac Thebaidos deſerta. Peruenit & ad Nili vſque oſtia. Scithiæ quoque deſerta perluſtrauit ſtudio cognoſcendi vitam, mores, inſtituta, & exercitia monachorum hinc inde commorantium, cuius rei locupletiſſimi teſtes ſunt ipſius libri his de rebus conſcripti.

60 Annis poſt Antonium illum Thebæum circiter 166. claruit Benedictus. Is tumultuum, & bellorum, quæ Iuſtiniani Imperatoris tempore exorta fuerant, pertæſus, in ſolitudinem abijt, in qua perdiù verſatus, ſe demum Sublacum contulit. Hic cum à multitudine ob ſanctitatis famam frequenter adiretur, & ei ſolitudine nihil gratius eſſet, poſtremò eius celebritatis vitandæ cauſa, Caſſinum, in quo caſtrum, & ara Apollinis habebatur antiquitus, venit, vbi & Monaſterium, ſeu Cœnobium condidit, ibique ſibi ſedem poſuit, ſparſoſque hinc inde per Italiam, & ſoliuagos eo tempore monachos in id Cœnobium, quaſi in vnum contraxit, mores, & vitam, quam Baſilius cum certa viuendi forma conſtituiſſet in Oriente, ipſe in Occidente inſtituit anno Domini 530. Volater. *lib.* 21. *anthrop.* Polydor. *lib.*7. *c.*2. S. Greg. *dialog. lib.*2. *c.* 1. & 2.

61 Euſebius Vercellenſis Epiſcopus Monaſteria, & monachos in Ciuitates introduxit in Occidente primus, vt Ambroſius teſtatur. Idem deinde ab alijs multis in locis factum eſt. Athanaſius enim in Vrbem Romam primus inuexit monachorum inſtitutionem, idque vitæ genus nobiliſſimæ Romanæ fœminæ conſectari cœperunt. De ijs enim Hieronymus *Ep.* 16. *ad Principiam* hæc ſcribit: *Nulla eo tempore nobilium fœminarum nouerat Romæ propoſitum monachorum, nec audebat propter ei nouitatem ignominioſum, & vile in populis nomen aſſumere. Hæc*, Marcella, *ſub Alexandrinis primis Sacerdotibus, Papaque Athanaſio, & poſtea Petro, qui perſecutionem Arianæ hæreſis declinantes, quaſi ad tutiſſimum communionis ſuæ portum, Romam confugerant, vitam B. Antonij adhuc tunc viuentis, Monaſteriorumque in Thebaide Pachomij, & Virginum & Viduarum didicit diſciplinam*, & Baronius *tom.* 3. *Annal. Factum eſt*, inquit, *feliciter, vt Athanaſio propalante, inferretur, ac pariter coleretur in Vrbe ſublime illud viuendi genus, cuius in montibus, ac deſertis locis tantùm cernebantur veſtigia.*

62 Sanctus Martinus monachos in Vrbes Galliæ traduxit primus, vt Baronius teſtatur dicto *tom.* 3. Bonifacius Germanorum Apoſtolus in Vrbes Germaniæ, atque Benedictus in Italiæ, aliarumque regionum oppida. Is natus fuit anno Domini 480. venit ad conuerſionem anno ætatis ſuæ 14. Moritur anno Domini 542. ætatis ſuæ 62. Martij 21. die, vt Trithemius *de vir. illuſtr. Ordinis Benedictini lib.* 1. *c.* 1. indicat. Duodecim Monaſteria conſtruxiſſe dicitur, quibus ſingulis vnum ex duodecim ſuis Diſcipulis Abbatem dedit, Leo Oſtienſis *in chron. Caſin. lib.* 1. *c.* 1. His multa alia progreſſu temporis acceſſerunt adeò, vt Ordo, quem inſtituit Benedictus mox à principio, & inde per annos ſexcentos

valdè cœpit multiplicari, & vſque in longiſſimas terrarum Prouincias dilatari, atque extendi. Atque hic eſt ortus monaſticæ vitæ, & præſertim Benedictinorum Ordinis, eiuſque Monaſteriorum in Europa conditorum, quibus ab hoc initio certatim omnia loca paſſim repleri cæperunt mira hominum cuiuſcumque ſtatus ad Sanctimoniam promptitudine, ac prodigioſa liberalitate.

63 Ex his apparet, Benedictum ferè omnium monachorum occidentalium patrem, fundatorem, inſtitutorem, vel ſaltem reſtauratorem Trithemio, & alijs nominari vſque ad tempora Ordinum Mendicantium, hoc eſt per annos ferè 666. à quo tempore, vt Trithemius loquitur, non adeò frequenter Monaſteria fundabantur Ordinis huius, quemadmodum præteritis temporibus. Suo autem tempore, hoc eſt, circa annos 1500. Monaſteria Ordinis Benedictini Abbates habentia, exceptis Præpoſituris, Prioratibus, & Cœnobijs Monialium, vltra quindecim millia fuiſſe idem author refert, & addit; *ſi vnuſquiſque ſua poſſideret, tertiam partem Orbis Chriſtiani Benedictum occupare videri potuiſſe*. Prodierunt ex his eius Cœnobijs multa agmina monachorum toto hoc tempore. Ex eius ſaltem Diſcipulis Volaterani temporibus 24. extiterunt Romani Pontifices. Cardinales eiuſdem Volaterani ætate ferè 200, Archiepiſcopos in diuerſis Eccleſijs 1600. Epiſcopos 4000. Abbates eruditione, & ſcriptis celebres 15700. Canonizatos, & Sanctorum Cathalogo inſertos, 15600. Volater. *lib*, 21. Trithem. *lib.* 1. *c.* 4. *de vir. illuſtr. Ordin.* Sabel. *Ennead.* 8. *lib.* 2. Genebrard. *in Chronograf.* Sebaſt, Franck. *in Chron.* Eius Regula eſt 73. Capitibus comprehenſa. Sub ea militant Ordines circiter 23. & maximè nigri, qui vulgò dicuntur Benedictini, de quibus Ioan. Andr. in *Clem. de ſtat. monach.* Ij ſunt Ordo Specuenſis, Carthuſienſis, Ciſtercienſis, S. Vuihelmi, Scotorum, Montis Oliuetenſium, album portantium habitum, Cœleſtinorum, Sclauorum, Vallis Vmbroſæ, Fontis Ebrandi, Humiliatorum ſub albo habitus Grandimontenſis, S. Ambroſii, Camaldulenſis, Vallis Scholarium, S. Pauli primi Eremitæ, quem alij ad Auguſtinianos referunt, Cluniacenſis, Præmonſtratenſis, S. Iuſtinæ, Sylueſtrinorum, Gilbertinorum, & Ordo de S. Burga vidua, vt Trithemius indicat *lib.* 1. *cap.* 3. *de vir. illuſtr, Ord.* His Polydorus *lib.* 7. *c.* 2. Eremitanos D. Hieronymi annumerat, quos dicit poſtremò per Martinum V. in familiam Benedicti aſcitos fuiſſe. Qui tamen omnes diuerſo amiciuntur veſtitu, differuntque in traditionibus, & ſtatutis, ſuntque omnes exempti præter Syluestrinos, vt Alphonſus Aluarez Guerrero indicat *cap.* 57.

64 Præſcripſerat quidem Benedictus monachis ſuis Regulam omnibus numeris, vt opinabatur, abſolutam, quam etiam ſimpliciter ab ijs cuſtodiri, atque obſeruari voluit. Sed quia tempora mutantur, & nos mutamur in illis, & hæc dies, hæcque ætas aliam vitam, alioſque mores, quàm alia, ſæpè poſtulet, factum eſt, vt à Synodis, vel neceſſitate cogente nouæ leges ſint conditæ, & monachis propoſitæ, Regula interim ſalua, & incolumi manente, vel vetus diſciplina in vſum reuocata, cùm ex negligentia collapſa eſſet, & prorſus inculta iaceret, vel denique multa prohibita, & abrogata, quæ à monachis fiebant.

65 Vndè in Turonenſi tertia Synodo huiuſmodi Canon editus fuit. *Monaſteria monachorum, in quibus Regula B. Benedicti Patris conſeruabatur, ſed nunc fortè qualicumque negligentia ſubrepente remiſſius, ac diſſolutius cuſtoditur, vel certè penitus abolita negligitur, bonum videtur, vt ad priſtinum reuertantur ſtatum, & Abbates eorumdem in eodem habitu, ac vita, qua ipſa Regula præcipit, eos incedere, viuere ſtudeant; quoniam aliqua ſunt monaſteria, in quibus iam pauci ſunt monachi, qui prædicti Patris Regulam ſuis Abbatibus promiſſam, habeant. Quippè cum ipſi Abbates magis canonicè, quàm monaſticè inter ſuos conuerſari videntur.*

66 Hinc in Aurelianenſi prima Synodo *cap.* 22. relata in *Can. nullus monachorum* 18. *q.* 2. ſancitur, *vt nullus monachorum, Congregatione Monaſterij derelicta, ambitionis, & vanitatis impulſu cellulam conſtruere ſine Epiſcopi permiſſione, vel Abbatis ſui voluntate præſumat.* Item, *vt monachi, qui hinc inde vagentur, ſi inuenti fuerint, cùm auxilio Epiſcopi, tanquam fugitiui ſub cuſtodiam reuocentur.* Et ante hanc Synodum in Agatenſi Concilio ſimiliter decretum fuerat, *ne Monachis ad ſolitarias cellulas liceat à Congregatione diſcedere, niſi fortè probatis poſt emeritos labores, aut propter infirmitatis neceſſitatem, aſperior ab Abbatibus, regula permittatur.* Extat etiam apud Gratianum *cauſ.* 20. *q.* 4. *can. monachum*, §. *ſeruandum*, vbi ſimul Gratianus indicat, de quibus monachis hoc ſit intelligendum, *de religiosè* nimirùm *viuentibus, quibus vota ſpecialis abſtinentiæ, vel alicuius diſtrictionis, quæ generalem conſuetudinem ſuorum fratrum excedat, ſine Abbatis conſenſu vouere non licet, ne ſuper eos fratres ſcandalizentur.* Illorum etiam cauſa hoc ſtatutum eſſe idem teſtatur eodem loco, *qui regularem diſciplinam ſubterfugientes, peregrinationis ſuæ vota ſibi aſſumunt.* Quod nec monacho, nec vlli Clerico licet, ne hac occaſione ad ſecularem conuerſationem redeat. In Aurelianenſi autem Synodo ambitionis, & varietatis cauſa hoc monachis prohibetur, ſicut extat in *can. nullus monachus* 18. *q.* 2.

67 In Synodo Turonenſi ſecunda anno 570. iuxta Panuinium celebrata, ſtatuitur *cap.* 15. *nullus monachorum aſſumere alium in lectum ſuum præſumat. Nec liceat monachis cellulas habere communes, vbi aut bini maneant, aut peculiares reponi poſſint; ſed vt locus labore communi conſtruatur, vbi omnes iaceant, aut Abbate, aut Præpoſito gubernante.*

68 Cùmque negligentiores in obſeruatione ieiuniorum eſſent, ita ſancitum fuit in dicta Synodo Turonenſi ſecunda *cap.* 18. *De ieiunijs antiqua à monachis inſtituta ſeruentur, vt de Paſcha vſque in Quinquageſimam, exceptis Rogationibus, omni die Fratribus prandium præparetur. Poſt Quinquageſimam tota hebdomada exactè ieiunent. Poſtea vſque ad Calendas Auguſti ter in ſeptimana ieiunent, ſecunda, & quarta, & ſexta die, exceptis his, qui aliqua infirmitate conſtricti ſunt. In Auguſto, quia quotidie Miſſæ Sanctorum ſunt, prandium habeant. In Septembri toto, & Nouembri ter in ſeptimana. De Decembri vſque ad Natale Domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die Feſtiuitates ſunt, itemque prandebant,* excipit triduum illud, *quod ad calcandam Gentilium conſuetudinem Patres ſtatuerunt, priuatas in Calendis Ianuarij fieri litanias, vt in Eccleſia pſallatur, & hora octaua in ipſis Calendis Circumciſionis Miſſa celebretur. Poſt Epiphaniam verò vſque ad Quadrageſimam ter in ſeptimana ieiunent.*

69 Diuus Gregorius Magnus *in Epiſt.* ad Valentinum quemdam Abbatem à Baptiſmo omninò remouit monachos, nec idoneos cenſuit, qui pueros ſuſciperent ex baptiſmo. Citatur etiam à Gratiano *in can. peruenit* 18. *q.* 2. itemque à Sabellico *Ennead.* 8. *lib.* 5. & Chronico Chronicorum. In Antiſiodorenſi Synodo quoque anno 614. celebrata *cap.* 25. ſancitum fuit, *ne Abbates filios de baptiſmo leuent, nec monachi commatres habeant.* Cauſa huius decreti redditur in Gloſſa ad dictum locum Gratiani, ne ſcilicet *nimia hac occaſione à monachis contrahatur familiaritas cum laicis, & præſertim cum mulieribus*, quas ibidem Gregorius monaſteria ob eamdem cauſam, ne accedere quidem vult.

70 In Antiſiodorenſi Concilio etiam Abbatibus, & monachis nuptiarum ſolemnitatibus interdicitur *cap.* 24.

71 Decreuit etiã Gregorius Magnus, ne liceat monacho ſua bona monaſterio collata, teſtamento abalienare. Sic enim inquit, *Ingredientibus monaſterium conuertendi gratia, vlterius nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum eiuſmodi Monaſterij iuris fiant, lib.* 7. *Epiſt.* 7.

72 In Concilio vniuerſali Conſtantinopolitano 6. anno 681. celebrato, decretum fuit, *ne monachi interſint ludis theatricis*. Quod iam antea quoque in Carthaginenſi 3. Synodo ſancitum fuerat.

73 In Moguntina Synodo, ann. 813. habita, decretum fuit *cap.* 12. & 14. *ne monachi iudicia ſecularia tractent, nec canes, vel accipitres ad venandum habeant.* Reperitur, & cõfirmatur hoc in Remenſi Synodo eodem anno celebrata *cap.* 29. in qua ſimul præcipitur *cap.* 26. *Ne monachi tabernas ad edendum, & bibendum ingrediantur.*

Repre-

74 Reprehendit monachos ſecularia tractantes Hugo *lib.* 2. de clauſtro animæ *cap.* 16. vbi agens de duodecim abuſibus, ait: *quod quintus abuſus ſit monachus Curialis. Qui enim ſecularium hominum conſortium diligunt, qui ſe conſilijs Principum libenter ingerunt, qui ſecretorum conſcij, & ſunt internuntij, curiales poſſunt appellari. Ordo autem clauſtri, & ordo Curiæ aduerſus eſt valdè. Ibi ſedes in inſidijs cum diuitibus in occultis, vt interficias innocentem; hic audis: non ſedi cum Conſilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo. Ibi inſidiaris, vt rapias pauperem; hic dicis; Odiui Eccleſiam malignantium; & cum impijs non ſedebo. Ibi dextera tua repleta eſt muneribus; hic lauas inter innocentes manus tuas. Ibi pauperum res violenter auferuntur; hic pauperibus ſpontè offeruntur. Ibi laudatur peccator in deſiderijs animæ ſuæ, & iniquus benedicitur; hic benedicitur iuſtè. Si vis monachus eſſe curialis, laudas, quod non debes, Quod non expedit, defendis. Quod non licèt, operaris.* Hæc ille.

75 Hoc vitium in monachis notauit etiam Bernardus, qui in *homil. ſuper miſſus eſt*, ita dicit: *Qui antea in ſuo Oppido, vel vico vix cogniti fuerant, modò circumeuntes prouincias, Curias frequentantes, Regum notitias, & Principum familiaritates aſſecuti ſunt.* Excipit autem hic D. Thomas 2.2.q.187. *ar.* 2. dilectionem proximi. Eandem charitatem Monachis impendere licèt ſuis parentibus quoque, ſi ipſorum auxilio indigent. Debent tamen, quantum poſſit ſalua Ordinis ſui obedientia, ſatagere, vt per ſe, vel per alium ſuis parentibus ſubueniatur.

76 In Synodo Aquiſgranenſi anno Chriſti 816. celebrata de monachis multa ſunt conſtituta, quæ ibi legi poſſunt.

77 Hinc pleraque monaſteria Epiſcopis erant ſubiecta cum Abbatibus, & monachis, à quibus etiam viſitabantur, & corrigebantur, ſi quid minus piè, rectèque ab ipſis ageretur. Nam in Aurelianenſi prima Synodo *cap.* 21. ita ſancitur: *Abbates pro humilitate Religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant. Etſi quid extra Regulam fecerint, ab Epiſcopis corrigantur, can. Abbates* 18. q. 2. Citat etiam Gratianus eodem loco ex Aurelianenſi quadam Synodo, ſed in nulla reperitur: *Canonem, qui præcipit, vt non ſemel, ſed ſæpius in anno Epiſcopi monaſteria monachorum viſitent, & ſi aliquid corrigendum fuerit, corrigant.*

78 In Cabillonenſi quoque Synodo anno 658. habita *cap.* 22. ſancitum fuit, *vt Epiſcopi monachos à Benedicti regula diſcedentes in ordinem redigant.* D. Gregorius Magnus etiam conſtituit, *vt viſitandi, ex hortandique gratia ad Monaſterium, quoties placuerit, Epiſcopus eat; ſic tamen charitatis officium illic impleat*, vt grauamen aliquod Monaſterium non incurrat, *can. viſitandi* 18. q. 2. Sanciuitque Aurelianenſis ſecunda Synodus tempore Vigilij Papæ celebrata, *vt Abbates, qui Epiſcoporum præcepta contemnant, ad Communionem penitus non admittantur, niſi contumaciam, humilitate ſuſcepta, deponant.* Et Moguntina Synodus ſub Vuelſtido eius loci Epiſcopo, tempore Pipini Francorum Regis habita, decreuit, *vt monachi vbique Epiſcopis ſint ſubiecti, eoſque diligant, nec Eccleſiaſticis, nec ſecularibus ſe ſe negotijs miſcere audeant, niſi eos Epiſcopus ad neceſſarium aliquod opus euocarit.*

79 Quidquid etiam ſine licentia Epiſcopi ab Abbate de rebus Monaſterij venderetur, ad poteſtatem Epiſcopi reuocandum Agathenſis Synodus ſtatuit *cap.* 56. Extat quoque *in can. in venditionibus* 17. q. 4. Qua de re, & Aurelianenſis 3. Synodus tale decretum edidit 23. *Abbatibus, Presbyteris, ceteriſque miniſtris, de rebus Eccleſiaſticis, vel ſacro miniſterio alienare, vel obligare abſque permiſſu, & ſubſcriptione Epiſcopi ſui, nihil liceat. Quod qui præſumpſerit, degradetur Communione conceſſa. Et quod præſumptum, vel alienatum, vel temerè ordinatum eſt ordinatione, Epiſcopi reuocetur, can. Abbatibus* 12. q. 2. In eamdem ferè ſententiam ita quoque præcipitur *cap.* 11. Aurelianenſis 4. Synodi. Nec licere cuiquam monachorum abſque venia Epiſcopi Monaſterium ædificare Concilium Chalcedonenſe, & Agathenſe præceperunt *can. quidam monachorum, & de monachis* 18. q. 2. Immò ne peregrè quidem eis licebat ire ſine Epiſcopi aſſenſu. Nam in Cabillonenſi Synodo *cap.* 15. ſtatuitur, *ne Abbates, vel monachi ad Principem eant ſine Epiſcopi ſui conceſſione ſub anathematis pœna.* Eccleſias denique monachorum Epiſcopo ſubiectas eſſe debere in Concilio apud Fauentiam celebrato definitum fuit *can. ſtatuendum* 16. q. 4.

Quia verò Epiſcopi hac ſua poteſtate ſæpè ſunt abuſi, ipſorum audacia non rarò fuit repreſſa. Nam S. Gregorius Magnus in Concilio quodam Lateranenſi decreuit, *vt nullus Epiſcoporum vltra præſumat de redditibus, de rebus, vel curtis Monaſteriorum, vel de Celtis, & villis, quæ ad ea pertinent, quocumque modo, qualibet exquiſitione minuere, vel dolos, vel immiſſiones, aut violentias aliquas facere; aut in deſcribendis, peruadendiſque rebus Monaſterij atque ſitis, vel datis, acquirendiſue vlla occaſione ſe permiſcere. Sed ſi qua cauſa fortè inter terram venientem ſuarum Eccleſiarum, & Monaſteriorum euenerit, & pacificè non potuerit ordinari apud electos Abbates, & alios Patres, ſine voluntaria dilatione, mediis Sacroſanctis Euangelijs finiatur.* Idem ſanciuit Herudfordiana Synodus Angliæ *c.* 3. & in Toletana Synodo decretum fuit, *vt Epiſcopi, ſi aliquid in monachos canonibus interdictum præſumpſerint, aut vſurpare quicquam de monaſteriis rebus tentauerint, excommunicentur, can. hoc tantum* 18. q. 2. In Toletana 7. Synodo *c.* 7. cautum etiam fuit, *vt, defuncto Abbate, nihil ab Epiſcopo auferatur, & aliquid de Monaſterij rebus minuatur.* Et Gratianus eodem loco *can. non ſemel* §. *pro talibus* indicat; *propter Epiſcopos tales, qui animarum curam non habentes, bona tantum Monaſteriorum in ſuos vſus conuertere cupiant, ſtatutum eſſe, vt Monaſteria cum ſuis rebus penitus ſint libera à poteſtate, & dominio Epiſcoporum.* 80

Sæpè etiam Monaſteria ab Epiſcopis, alijſque Clericis occupabantur, & tanquam Abbatibus regebantur. Hoc verò prorſus non vult fieri Gregorius Magnus. Sic enim hac de reſcribit *lib.* 6. *Ep.* 40. Maximiano Rauennateoſi Epiſcopo: *Dudum ad nos multorum relatione peruenerat, Monaſteria in Rauennatibus partibus cõſtituta, omnino clericorum veſtrorũ dominio prægrauari ita, vt occaſione quaſi regiminis, ea velut in proprietate poſſideant; quibus non modicum condolentes, deceſſori veſtro literas miſimus, vt hoc emendare per omnia debuiſſet. Sed quoniam vita eſt termino eius præoccupatus, ne hoc onus Monaſterio remaneret, fraternitati veſtræ eadem nos ſcripſiſſe recolimus. Et quia, vt comperimus, in huius rei hactenus ceſſatũ correctione eſt, hæc ad vos iterum prænotamus ſcripta dirigere. Hortamur ergo, vt omni mora, omnique excuſatione ſubmota, ita Monaſteria ipſa ab huiuſmodi ſtudeatis grauamine releuare, quatenus nullam deinceps in eis Clerici, vel hi, qui in ſacra ſunt ordine conſtituti, ob aliud habeant, niſi orandi tantummodò cauſam, accedendi licentiam, aut ſi fortè ad peragenda Sancta Miſſarum fuerint inuitati myſteria. Sed ne vel pro cuiuslibet monachi, aut Abbatis promotione, onus aliquod fortaſsè ſuſtineant, ſtudendum vobis eſt, vt ſi quiſpiam Abbatum, aut monachorum ex quocumque Monaſterio ad Clericatus officium, vel ordinem ſacrum acceſſerit, non illic aliquam habeat vlterius poteſtatem, ne Monaſteria huius occaſionis velamine, ea, quæ prohibemus, ſuſtinere onera compellantur. Hæc itaque omnia vigilanti cura emendare iam ſecundò commonita Sanctitas veſtra non differat, ne ſi poſt hoc negligentes vos eſſe, quod non credimus, ſenſerimus, aliter Monaſteriorum quieti proſpicere compellamur. Nam notum vobis ſit, quia tam a neceſſitati Seruorum Dei Congregationem ſubiacere amplius non patimur.* Idem Gregorius decreuit quoque, *ne Epiſcopus in Monaſterijs Cathedram collocet, vel aliquam poteſtatem exerceat ſeu ordinationem, quamuis leuiſſimam faciat, niſi ab Abbate loci fuerit rogatus.* 81

Immò Politici quoque auaritiæ ſtudio Monaſteria, & Abbatias regendas poſt ea tempora non rarò ſuſceperunt, eaſque ſuo nomine gubernandas alijs commendarunt, ipſis interim politico regimini vacantibus, vt eſt videre apud Annonium *lib.* 5. *cap.* 41. *de geſt. Francor.* & Iacob. Meyer. *in Flandric. hiſt.* 82

In Turonica ſecunda Synodo quoq; *cap.* 6. ſancitur, *ne Epiſcopus Abbatem ſine omnium ſuorum Abbatum conſenſu loco eiciat, & alium per præmia ordinet.* Et in Moguntina Synodo præcipitur, ne liceat Epiſcopo res Monaſterij ob peccatum Abbatis tollere, *can. Epiſcopo* 16. q. 6. 83

Quidem etiam Abbates cum ſuis monachis, & Mona- 84

ſterijs ab omni obedientia Epiſcoporũ erant penitus exẽpti. Nam Gregorius Magnus Monaſterio in Sueſſorum Ciuitate priuilegium dedit, vt tantùm Pontifici Romano pareat, vt eſt videre in libro eius 12. *cap.* 32. & Leo Oſtiẽſis *lib.* 1. *c.* 4. indicat, Caſſinenſe Monaſterium tãtùm Romano Pontifici ſubiectum fuiſſe, & ab omnium Epiſcoporum iuriſdictione liberatum. Sic etiam Monaſterium S. Maximi propè Treuerim, Ordinis primùm, & Regulæ Orientalium Monachorum, nunc verò Benedictinæ profeſſionis, quam ſuſcepit circa annum Domini 764. ab Imperatore Conſtantino ſub perpetuò duraturam tuitioné Imperatoriam ſuſceptum eſt, & adhuc hodie ab omni Archiepiſcopali, & Epiſcopali iugo exemptum in temporalibus ſoli Imperatori Romano, in ſpiritualibus ſoli Sũmo Pontifici ſubeſt. Adrianus Pontifex Maximus huius nominis primus Andegario Campidonenſi Abbati circa annos Chriſti 780. inſigne priuilegium dedit, in quo Põtifex Campidonenſe Monaſterium ab omni Epiſcopali iugo exemptum, & perpetuò liberũ eſſe ſtatuerit. Zacharias etiã, & poſteà Benedictus Romani Põtifices, Fuldenſe Cœnobiũ ſibi ſolis voluerũt eſſe ſubiectũ, vt patet ex Epiſtola Theotonis ad Benedictũ Papã, & Hatton. ad Leoné.

85 Circa annos etiam Domini 676. Monaſterium S. Martini Turoni in Gallia à Theodato Romano Pontifice exemptum eſſe dicitur ab omni Epiſcopali ſubiectione, & gubernatione. Exemplum priuilegij huius profert Baronius *tom.* 8. *Annal.* Quod inter alia ſic habet: *Mos, atque traditio Sanctæ Eccleſiæ noſtræ plus non ſuppetat è regimine Epiſcopalis prouidentia Religioſa loca ſecernere.* Ex quibus verbis colligit Baronius, ceſſaſſe hoc tempore Romanos Pontifices eiuſmodi exemptiones, & immunitates cõcedere Monaſterijs. Ex ijs verò exemplis Gregorij Magni, & Leonis Oſtienſis, quorum paulò ante nuntio facta eſt, conſtat, non ceſſaſſe, ſed ſubinde duraſſe hunc morem, & conſuetudinem etiam in Romana Eccleſia. Atque hæc res valdè ſuſpectam facit hanc Epiſtolam, ſeu priuilegium Adeodati Pontificis, præſertim cùm Baronius ipſe teſtatur, Pontificis huius res geſtas alto ſilentio ſepultas eſſe, vnicam hanc Epiſtolam per Papirium Maſſonum nuper in lucem vindicatam.

86 Experictia auté docuit, eiuſmodi immunitates obſuiſſe potiùs, quàm profuiſſe monaſticæ obſeruantiæ. Nunquã certè placuit S. Bernardo; quod ex pluribus locis Epiſtolarum eius apparet, vt monachi ab Epiſcopali obedientia huiuſmodi priuilegijs ſe ſubtraherent, vt nos etiam aliàs,

87 A Iuſtiniani Imperio vſque ad Cõradi primi Imperatoris tempora per annos quadringentos S. Benedicti Ordo Monaſticus ſub vna Regula, ijſdemque ferè legibus, moribus, & habitibus per omnes totius propè Occidẽtis Prouincias ſolus viguit, & in pretio fuit. Ab illo verò tẽpore, hoceſt, poſt annum à nato in carne Filio Dei noningenteſimum hæc Benedictinorũ familia, quæ hactenus vnica fuit, et ſub vno patre militauit, in plures diuiſa eſt, quæ etiã cum ſuis inſtitutis, legibus, habitibus vſque adhuc vigent.

88 De hac ſeceſſione, ſeu diuiſione D. Bernardus ita inquit: *Quemadmodum arbor vna eſt in radice, & trũco, multiplex autẽ in ramis, & fructibus, qui tamen humorẽ, et vigorẽ habent à radice & trunco; ita ſtatus monachalis in Occidente vnus eſt ab vno Patre deriuãs, à radice Regulæ Benedicti habens vigorem, qui tamen proceſſu tẽporis diſtinctus eſt in plures ramos diuerſarũ Religionum monachaliũ, cõuenientium in Regula, ſed differentiũ in conſtitutionibus, additis ad Regulam varijs & moribus, & habitibus*, referente Antonino *tit.* 15. *cap.* 14. Ex Anſelmi autem Hauelburgenſis Epiſcopi, qui floruit circa annum 1150. quadã Epiſtola apparet, eo ſeculo non paucos fuiſſe, qui hanc varietatem, nouitatem, & multitudinem Ordinum monaſticorum ſubinde in Eccleſia exorientium, eamque in varias ſectas diſcerpentium valdè improbarint.

89 Cauſa verò huius ſeceſſionis in Benedictina familia corruptus, ac deploratus inter monachos ſtatus ex Volater. *lib.* 21. authrop. Quæ cauſa etiam fuit, vt Sũmi Põtifices quoque, & Concilia aliquot reformationes multas, ac varias in Ordine inſtituerint, quo ipſi etiam labeſcenti Ordini aliqua ſaltem ratione ſuccurrerent, opemque ferrent. De hac re diligenter ſcripſit Trithemius *lib.* 1. *c.* 8. cum ſequentibus *de vir. illuſtr.*

90 Quod verò ad Mendicantiũ Ordines, eorũ initia valdè exigua, & Ordines pauci numero fuere, ſed progreſſu tẽporis ita creuerunt, vt in infinitũ penè procederent. Gregorius Decimus igitur Pontifex Summus anno 1273. vel ſecundùm Flores temporum anno 1274. Conciliũ Maximũ Lugdunũ conuocauit, cui interfuerũt, vt Martinus Capellanus, & Lucenſis indicant, Epiſcopi 500. Abbates 60. & Prælati 1000. ex Germania, Gallia, Anglia, Hiſpania, Sicilia, Vngaria, Dacia, Bohemia, Polonia, &c. Nominatim autem euocauerat eò Pontifex omnium Mendicãtium, quorum iam tum multa, & varia genera erant, primores ex omnibus nationibus, qui omnes tamen, viginti tribus eorum Ordinibus damnatis, ac abolitis, in quatuor dumtaxat eo in Concilio redacti ſunt.

91 Approbati autem hi Ordines mẽdicantiũ non ſimiliter ab authoribus enumerantur. Volateranus *lib.* 25. *anthrop.* & Alphonſus Aluarez in ſuo *Theſaur.* hoc ordine cõmemorant, vt primum locum dicãt tenore Prædicatores, ſeu Dominicanos. Secundum Minoritas, ſeu Franciſcanos. Tertium Auguſtinianos, Quartum Carmelitas. Adrianus Drãma verò Gãdauus primo loco ponit Auguſtinianos, ſecundo Prædicatores, tertio Carmelitas, quarto Franciſcanos. Polyd. Verg. *lib.* 7. *c.* 3. *et* 4. *de rer. inuẽt.* dicit, Auguſtinianã familiã primam eſſe ex mendicantibus, ſecũdam Carmelitarum, tertiã Prædicatorum, & quartã Minorũ.

92 Quæri autẽ poſſet, cur ab omnibus Dominicani præponantur Minoritis, cùm Minoritæ ante Dominicanos ſint confirmati à Pontifice Romano? Hoc enim certũ eſt, Innocentium Tertium ſomnio admonitum Ordinẽ Prædicatorũ confirmare voluiſſe, ſed dum ſcriptioni Regulæ ſuæ Dominicus occuparetur, Põtifex rebus humanis excedit. Honorius igitur, qui ei in Cathedra ſucceſſerat, eorũ inſtitutum demũ cõprobauit ann. 1216. iuxta Vincentium *in ſpecul. hiſt. lib.* 30. *cap.* 67. Franciſcus antè Romam profectus Innocẽtij Tertij ſe ſubijcit iudicio, Pontifici nõ modo vitæ genus, & norma agendorũ probatur, ſed et facultatem vbiuis locorum prædicandi conceſſit, Vincent. *lib.* 29. *cap.* 98. & 99. Reſpondet Antoninus *tit.* 24. *cap.* 7. quantum ad quandam conceſſionem ſimplicem habitus, & modo illius viuendi, & quaſi permiſſionẽ, fuiſſe prius inſtitutum Ordinem Minorum per Innocẽtium Tertiũ. Quantum verò ad ſolemnem approbationem per Bullas Apoſtolicas authenticè fuiſſe prius Ordinem Prædicatorum confirmatum ab Honorio; hocque probare conatur ex literis Honorij Minoritis datis. Continent autem illæ non confirmationem, ſed defenſionem tantùm contra hoſtes Ordinis Minoritarum.

93 Et quamuis olim, attento iure communi Regulares omnes pariter, ac Clerici ſeculares Epiſcopis ſubdebãtur, prout ex ſacris Canonibus, & Concilijs conſtat, modò tamẽ ab eorũ iuriſdictione ſunt exẽpti ex multis priuilegijs Apoſtolicis, quæ obſeruari iubentur per *cap. nimis iniqua, & cap. nimis praua de exceſ. Prælat. & Clem.* 1. *eod. tit. & Clem.* 1. *de Regul.* ac demum per S. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de regul. cap.* 20. Et immediatè ſubſunt Romano Pontifici, de quibus priuilegijs latè Rodriq. *to.* 2. *q.* 63. *ar.* 1. 2. & 3. Henriquez *de Indulg. cap.* 24. Villalob. *p.* 2. *ſum. tr.* 35. *diff.* 4. *à n.* 1. Ceſpedes integro volumine *de Exempt. Regul.* Lezana tota ferè ſumma *de Regul.* Peyrinis *in priuil. Minim.* Bordonus, Tamburinus, omneſque alij Regulares ſcriptores, qui pro ſuis pugnant.

94 Siquidẽ Sedes Apoſtolica quorumcumq; Ordinũ Religioſos totaliter exemit ab Ordinariorum iuriſdictione, etiam ratione delicti commiſſi, cõtractus initi, ac rei exiſtentis extra locum exemptum. Et ex Ordinibus Mendicantiũ Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici habent ſuper hoc ampliſſimum priuilegiũ à Sixto IV. vt in Cõſtitutione, Mare Magnum appellata, quæ incipit, Regiminis vniuerſalis Eccleſiæ edita anno 1474. cuius hæc ſunt verba. *Et ne prætextu Conſtitutionis Innocẽtij Papæ IV. prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Volentes, locorum diœceſani, & alij Ordinarij, aut alij quicumque in perſonas, & loca fratrũ prædictorũ ſibi iuriſdictionẽ, et ſuperioritatem vendicare præſumant, diſtrictius inhibemus, ne quiſquam abſque dictæ Sedis ſpecialis commiſſione, & authoritate in perſonas*, domos, & loca dicti Ordinis fratrum Prædicatorum, vtpote prorſus exempta, & aliquam præeminentiam, ſuperioritatem,

tem,& iuriſdictionem quomodolibet exercere præſumãt etiam ratione contractus, vel delicti, ſeu rei, de qua agetur, vbicumque iniatur contractus, committatur delictum,& res ipſa conſiſtat, vt in Bullario *tom. 1*. Idem priuilegium exemptionis cum ſupraſcripta clauſula de verbo ad verbum habent Fratres Minores Ordinis S.Franciſci ab eodem Sixto IV. qui antea fuerat eiuſdem Ordinis Generalis miniſter, vt in Conſtitutione ſimiliter Mare Magnum nuncupata, quæ incipit, *Regimini*, edita eodem anno 1474.prid.Kal.Sept. in Bullar.*tom.* 1.Eamdem clauſulam habent in eorum Mari Magno Fratres Eremitæ Ordinis S. Auguſtini, cuius fit mentio in Conſtitutione Iulij Secundi, *Et ſi ad benemerendum* 17. Iunij 1508. in Bullario *tom.* 1. Fratres itidem B. Mariæ de Monte Carmelo habent priuilegium cum expreſſione dictorũ trium caſuum à Clemente VI. vt in literis directis ad Priorem Generalem,& Fratres dicti Ordinis datis Auenioni Pontificatus ann.6.14. Kal.Auguſti incipientibus *Sacer Ordo veſter*,& ab eodem Sixto IV. in Bulla confirmationis priuilegiorum eiuſdem Ordinis data Romæ anno Pontificatus quarto,quæ incipit, *Dum attenta*,in qua ad literam inſerta eſt antedicta clauſula, quæ legitur in literis Prædicatorum,& Minorum. Similiter fratres B.Mariæ Seruorum ab Vrbano VI, in Bulla edita 7. Idus Aprilis Pontificatus anno ſecundo, à Martino V. & ab Innocentio VIII. in eorum Mari Magno confirmata eximũtur à quacumque Ordinariorũ iuriſdictione ita, vt ijdem Ordinarij nõ poſſint in ipſos ratione cuiuslibet delicti, ſeu contractus, aut rei, vbicumque committatur delictum, iniatur contractus, aut res ipſa conſiſtat, poteſtatem, aut dominium aut iuriſdictionem aliquam quomodolibet exercere.

95 Et cum eadem clauſula exempti ſunt à Sixto IV. Fratres Minimi S. Franciſci de Paola, vt in Bulla *Sedes Apoſtolica* 6 Kal.Iunij 1474.in Bullarij *tom.*1.& eodem modo Clerici Regulares de Somaſcha eximuntur à Greg. XIII. in Conſtitutione edita 3.Id. Martij Pontificatus anno 13. & confirmata cum inſertione à Sixto V. in literis incipientibus *Æquum*, Kal.Maij 1585. in Bullar. *tom.*2.

96 Ex Ordinibus verò non Mendicantium Monachi Caſſinenſes ſimile habent priuilegium exemptionis cum eadem expreſſione trium caſuum delicti, contractus, ac rei ab Eugenio IV. in conſtitutione, quæ incipit, *Et ſi quolibet*, edita Bononiæ prid. Kal.Iulij 1436. Pontificatus anno 6. Carthuſiani à Bonifacio IX. *vt in Conſtit.* quæ incipit *Sacroſancta* 17. Kal. Aprilis Põtificatus anno 2.in Bullar. *tom.* 1. Oliuetani ampliſſimum habent exemptionis indultum cum prædicta caſuum expreſſione à Iulio Secundo, quod incipit: *Et ſi ad vniuerſos* prid. nonas Iunij 1507. in Bullar. *to.* 1. & indultum omninò ſimile habent Camaldulenſes à Leone X. in conſtitutione incipiente: *Et ſi à Summo*, edita 4. Nonas Iulij 1513. in Bullar. *tom.* 1. Item Canonici Regulares Lateranenſes à Sixto IV. in Conſtitutione; *Dum ad vniuerſos* 10. Kal. Septembris 1476. in Bullario *tom.* 1. Milites S. Ioannis Hieroſolymitani ex Bulla Pij IV. *Circumſpecta* prid. Non. Septembris 1560. in Bullar. *tom.*2.

97 Et generatim tum Religioſi Ordinis Ciſtercienſis non ſolùm ex *cap. cum Ordinem de reſcript.* Societatis Ieſu ex Conſtitutione Pauli I II. incip. *Licet debitum* edita 15. Kal. Nouemb. 1544. in Bullar. *tom.*1. Pij V. 8. Kal. Iunij Pontificatus anno 3. vt in literis expeditis in forma: *Rationi congruit*, Gregorij XIII. in Conſtitutione, *Æquum reputantes* item 8.Kal.Iunij 1571. in Bullar. *tom.* 2. quàm etiam cæteri Ordines Regulares Mendicantium, & non Mendicantium ampliſſimas habent priuilegiorum communicationes.

98 Et nihilominùs, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs Regulares etiam intra clauſtra degentes ſubſunt viſitationi, aut iuriſdictioni Epiſcoporum in caſibus infraſcriptis.

99 Primus eſt in Regularibus, qui, quamuis non exerceãt animarum curam perſonarum ſecularium, tamen adminiſtrant perſonis ſecularibus aliquod Sacramentum præuia Epiſcopi licentia, aut in alicuius Sacramenti adminiſtratione de facto abſque vlla authoritate ſe ingerunt ex Conſtitutione Gregorii XV. de exemptorum priuilegiis, quæ Concilii Trid. diſpoſitionem *in cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* ampliauit ad exemptos tam ſeculares, quàm regulares, etiam aliquod Sacramentum adminiſtrãtes, ac ſubiecit illos in his, quæ eamdem adminiſtrationem concernunt, plenè in omnibus iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, cum tamen ex *d. cap.* 11. Epiſcopus habeat iuriſdictionem ordinariam, non delegatam in Regulares curam animarum exercentes, vt indicant verba illa, *ſubſint immediatè*. Quod intelligendum eſt, ſi Regulares deliquerint in adminiſtratione alicuius Sacramenti, vt dictam Conſtitutionem Gregorii S. Congregatio Concilii eſt interpretata, approbante ipſo Gregorio.

Secundus, tertius,& quartus eſt, cum Regulares delinquunt circa perſonas degentes intra ſepta Monaſteriorũ Monialium, aut circa earumdem Monialium clauſuram, aut circa bonorum adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium. In his tribus caſibus, etiamſi Monaſteria Monialium ſint ipſis Regularibus ſubiecta, nullis tamen priuilegiis, & exemptionibus Regulares tueri ſe poſſunt, quominùs ab Epiſcopo loci, tanquam in hoc, à Sede Apoſtolica delegato, quoties,& quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant, vt ſtatuitur in eadem Conſtit. Greg. XV. §. *Ad hæc*.

110 Quintus, ſextus, ac ſeptimus habentur in ipſa Cõſtitutione §. *ac ſimiliter*, vbi indulgetur Epiſcopis, vt poſſit vnà cum Superioribus regularibus Abbatiſſarũ electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere. Et in Regularibus, qui deputari non poſſunt ad audiendas confeſſiones Monialium, etiã Regulariũ ſubiectarũ ſine Epiſcopi approbatione. Et in Regularibus adminiſtrantibus eorũdẽ Monaſteriorũ bona, qui, adhibitis Superioribus, tenẽtur ſingulis annis reddere rationẽ adminiſtrationis Epiſcopo loci, licetque Epiſcopo ex rationabili cauſa admonere Superiores regulares, vt eoſdem Confeſſores, & adminiſtratores amoueant, iiſque negligentibus, datur facultas Epiſcopo eos amouendi quoties, & quando opus eſſe indicauerit, vt ſimiliter ſtatuitur in eadem Conſtit. Gregorii §. *Confeſſores verò*.

101 Octauus caſus eſt in Regularibus, qui libros de rebus ſacris imprimũt, vel imprimi faciunt ſine nomine Authoris, aut illos vendunt, vel etiam apud ſe retinent abſq; Epiſcopi, & ſuorum Superiorum examine, & approbatione. Subiiciuntur enim pœnæ anathematis,& pecuniæ, in Canone Concilii vltimi Lateranenſis appoſitæ, atq; à Tridẽtina Synodo innouatæ *ſeſſ. 4. de edit. & vſu Sacror. libr.* Eiſdemque pœnis illic ſubiiciuntur qui ſcriptos communicant, vel euulgant, niſi antea, vt ſupra examinati, probatique fuerint, & qui eos habuerint, vel legerint, niſi prodiderint Auctores, pro Authoribus habentur. Quæ omnia vniuerſaliter ſunt intelligenda, ita vt S. Congregatio cenſuit comprehendi etiam conciones, & omnia. Vndè qui in ea committit, debet petere abſolutionem.

102 Nonus eſt in *cap. 1. §. In Monaſteriis ſeſſ. 5.* quo ſtatuitur, vt in Monaſteriis monachorũ, vbi commodè fieri poteſt, lectio Sacræ Scripturæ habeatur. Quod ſi Abbates negligentes fuerint, Epiſcopi locorũ in hoc, vt Sedis Apoſtolicæ delegati eos ad id opportunis remediis compellãt. Et inferiùs *in verſ. Et ne ſub ſpẽ* vbi diſponitur, neminẽ ad huiuſmodi lectionis officiũ tã publicè, quàm priuatim admittendũ eſſe, qui priùs ab Epiſcopo loci de vita, moribus, & ſcientia examinatus,& approbatus nõ fuerit. Quo decreto etiã Monachi cõprehẽdũtur, cũ ab illo *in verſ. Quod tamẽ* excipiãtur tãtùm lectores in clauſtris Monachorũ.

109 Decimus caſus eſt in Regulari, qui in Eccleſia ſui Ordinis ſine benedictione, vel in Eccleſia alterius Ordinis ſine licẽtia Epiſcopi, aut in alterutra contradicente Epiſcopo, prædicare prohibetur *in cap. 2. ver. Regulares verò ſeſſ. 5. & cap. 4. ſeſſ. 24.* Verùm Regulares in hoc delinquẽtes S. Cõgregatio olim declarauit nõ ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus regularibus eſſe puniẽdos. Poſtea tamẽ attributa fuit Epiſcopis facultas illos puniendi in hoc caſu per cõſtitutionẽ prædictam Greg. XV. §. *Ac demũ*. Et aduertẽdum quod ſi Epiſcopus tãtũmodò non impertiatur benedictionẽ, ſed vlterius nõ procedat, Regularis poterit nihilominùs prædicare in Eccleſia ſui Ordinis licentia petita, licèt non obtenta iuxta *d. cap. 2. ſeſſ. 5.* Sed ſi non tantùm benedictionem non concedat, ſed vlterius etiam progrediatur

diatur contradicendo, ſeu expreſsè prohibendo Regulari, ne audeat prædicare, tunc non licebit ei prædicare, etiam in Eccleſia ſui Ordiuis, prout loquitur *d.cap.4.ſeſſ.24.* ac ſi contra fecerit, puniri poterit ab Epiſcopo non in vim Concilij, ſed Gregorianæ Conſtitutionis. Atque ita declarauit S. Congregatio Concilij à Cardinali Epiſcopo Giennenſi conſulta, eamque declarationem approbauit Vrbanus VIII. per literas in forma Breuis die 30. Ianuarij 1629. his verbis: *Ad hæc, quod in eiſdem præinſertis literis dicitur* (loquitur de prædicta Conſtitutione Gregorij XV.) *Regulares non poſſe verbum Dei prædicare ſine Epiſcopi licentia, id locum ſibi vendicare in ijs tantùm Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſunt, cum in aliis Eccleſiis ſui Ordinis ſufficiat Epiſcopi benedictionem petita, licèt non obtenta, ita tamen, vt ſi Epiſcopus non modò benedictionem ſimpliciter non concesſerit, verùm etiam Regularibus prohibuerit, quominùs prædicent, tunc illo contradicente Ne in ſui quidem Ordinis Eccleſiis liceat illis prædicare, quemadmodum S. Concilij Tridentini decretis ſalubriter eſt cautum. Quod ſi Regulares ſiue in confeſſionibus audiendis, ſiue in prædicando aduerſus ea, quæ ſuperiùs declarauimus, quoquomodo deliquerint, in vim earumdem præinſertarum literarum ab Epiſcopo Giennenſi coerceri, & puniri poſſint, etiam cenſuris Eccleſiaſticis.* Quæ literæ haud fideliter referuntur ab aliquibus recentioribus. Nam verba illa: *Ne in ſuis quidem Ordinis Eccleſiis liceat illis prædicare*, referuntur ſine illa particula negatiua *Ne*, vt apud Auguſt. Barboſ. in Collect. *ad cap.4.ſeſſ.24. de reform.n.24.* & apud omnes ferè ſcriptores Regulares. Quod multis occaſionem præbuit decreta hæc detorquendi in ſenſus à mente Sacri Concilij prorſus alienos.

104 Vndecimus habetur *in cap.2. verſ. ſi verò quod abſit ſeſſ.5.* in Regulari, qui errores, & ſcandala diſſeminauerit in populum etiam ſi in monaſterio ſui, vel alterius Ordinis prædicauerit, de quibus *Clem. 1. de priuil. & exceſ. Prel. & Clem. Cupientes de pœn. cap. ad abolendam* & Gloſ. *fin. de hæret.* Debet enim ei ab Epiſcopo munus prædicationis interdici, vt ibi præcipitur. Et huic decreto non cenſetur reuocatum per priuilegia poſt Tridentinum obtenta, niſi in ipſis priuilegijs appareat expreſſa diſpoſitio contraria. Cenſuitque S. Congregatio, Regulares conciones habere volentes non teneri facere fidei profeſſionem, antequam hoc munus aſſumant, poſſe tamen Ordinarios, quo tempore concionandi licentiam ex decreto Concilij *cap. 4. ſeſſ. 24.* dabunt Regularibus, exigere ab eis profeſſionem fidei, ſi ita ipſis expedire videbitur.

105 Duodecimus eſt circa Conſeruatores. Nam & ſi decretum Concilij *cap.5. in fin. ſeſſ.14.* quoad hoc nominatim excipiat regularia loca; tamen in Conſtitutione tamen Gregorij XV. de Conſeruatoribus inter cætera ſtatuitur, vt Regulares, qui ſecus quam iuxta formam ibi præſcriptam Conſeruatores eligere, aut electis vti auſi fuerint, voce actiua, & paſſiua ſint ipſo iure priuati, & illorum Conuentus, ac monaſteria, eorumque perſonæ, ac bona careant Conſeruatore ad annum ita, vt illorum cauſæ interea coram locorum Ordinarijs cognoſci, ac definiri debeant. Præterea in §. *Inſuper* decernitur, vt Regulares intra tempus ibi præſcriptum Conſeruatores eligere, eiuſque electionis documentum intra dictum tempus penes acta Curiæ Ordinariorum exhibere, ac dimittere teneantur, alioquin eo termino elapſo, quandiù Conſeruatores ſecundùm formam einſdem Conſtitutionis non elegerint, coram ijſdem Ordinarijs conueniantur. Et infra, vt Conſeruatores ſemel deputati durante quinquennio amoueri non poſſint, niſi ex legitima cauſa à Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinarijs, prout Regularibus libuerit, approbanda.

106 Decimus tertius eſt quoad Indulgentiarum publicationem, & eleemoſynarum corrogationem, de quibus *in cap.9. ſeſſ.21.* & nos alibi.

107 Decimus quartus habetur *in cap.vn. ſeſſ.22. de obſer. & euit. in celebr. miſſ.* ibi: *Neue patiantur priuatis in domibus, atque omninò extra Eccleſiam, & ad diuinum tantùm cultum dedicata oratoria ab eiſdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda, Sanctum hoc Sacrificium à ſecularibus, aut Regularibus quibuſcumque peragi.* Quibus verbis ſublatum eſt priuilegium ab Honorio III. conceſſum fratribus Prædicatoribus, & Minoribus celebrandi in altari viatico, etiam Epiſcopo non permittente iuxta textum *in cap. in his de priuileg.* & diximus alio in loco.

108 Decimus quintus eſt in Regularibus, qui confraternitatum, vel Hoſpitalium adminiſtrationem ſuſcipiunt. Poteſt enim Epiſcopus eos cogere ad reddendas rationes adminiſtrationis, & in eos, quos culpabiles repererit, ad iuris præſcriptum animaduertere iuxta *cap.8. & 9. ſeſſ.22.* vt S. Congregatio declarauit. Verùm conſulta, an Abbates, Abbatiſſæ, & Præpoſiti Regulares, qui habent liberam adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum ex immemorabili conſuetudine, teneantur reddere rationem fabricarum ſuarum Eccleſiarum Epiſcopo vigore decreti dicti *cap.9.* reſpondit: *Non teneri.*

109 Decimus ſextus eſt quoad Confraternitates laicorum in Eccleſijs Regularium exiſtentes, quas Epiſcopus poteſt viſitare, atque ad illarum adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere ad præſcriptum dicti *cap. 8. & 9. ſeſſ.22.* non tamen poteſt earum Capellas inibi ſitas, aut altaria viſitare, niſi quatenus Confratrum adminiſtrationem concernunt, vt ſimiliter S. Congregatio reſoluit.

110 Decimus ſeptimus eſt quoad interſtitia, & examen Ordinandorũ *in cap. 11. 12. 13. & 14. ſeſſ.23.* Nam cum dubitatum fuerit, an dictum *cap.11, 12. & 13.* quibus diſponitur, vt promoti ad Ordines minimè poſſint ad altiorem gradum aſcendere, niſi in ſuſceptis Ordinibus ſint verſati, Regulares comprehendantur, præſertim eos, qui vel ſuo inſtituto, vel alia ratione in ſacris Ordinibus ſe exercere non ſolent, S. Congregatio cenſuit, comprehendere; quia *cap.11.* generaliter loquitur, & eadem ratio ſubeſt. Et mentiones de Regularibus *in cap.12. & 13.* fiunt ad tollendam dubitationem de priuilegijs Regularium. Et iterum diſponente *cap.11. & cap.14.* eiuſdem *ſeſſ.* Ordinatos ad minores ordines nonniſi poſt annum à ſuſceptione poſtremi Ordinis ad ſacros Ordines promoueri debere, nec ad presbyteratus Ordinem aſſumendum, qui in diaconatu integrum annum verſatus non fuerit, niſi vtroque caſu vtilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ aliud ſuadeat, cũ dubitaſſent Regulares, an hoc iudicium quoad Regulares eſſet Generalium, & Prouincialium Ordinum adeò, vt ipſi vtilitate Prouinciarum, vel Conuentuum inſpecta, in huiuſmodi caſibus valerent diſpenſare, S. Congregatio cenſuit, iudicium hoc ad Epiſcopum ſolùm pertinere, non ad Generales, vel Prouinciales Ordinum, poſſe tamẽ eos in ſuis literis dimiſſorialibus ad Epiſcopum ſignificare cauſas vtilitatis, ſeu neceſſitatis ſuæ Religionis, ex quibus poſſit Epiſcopus iudicium ſuum formare.

111 Decimus octauus eſt quoad Confeſſiones ſacramentales perſonarum ſecularium, etiam Sacerdotum, quas nec Regulares audire poſſunt, niſi fuerint ab Epiſcopo approbati, vt *in cap. 15. ſeſſ.23.* Si tamen eas de facto audierint, non poſſunt puniri ab Epiſcopo in vim Concilij, vt aliàs cenſuit S. Congregatio, ſed in vim Conſtitutionis Greg. XV. *de exempt. priuil.* vt Sedis Apoſtolicæ delegato, tanquam delinquentes in adminiſtratione Sacramenti pœnitentiæ, ſi confeſſiones audiuerint aut omninò abſque Epiſcopi licentia, aut illa expirata, vel reuocata. De qua re nos alibi, & Conſtitutio Clementis X.

112 Decimus nonus habetur in *cap. 2. verſ. Synodi quoque ſeſſ.24.* quoad acceſſum ad Synodum Diœceſanam. Quibus autẽ caſibus ex eo decreto Abbates, & Regulares cogi poſſint ad illam accedere ex ſententia S. Congregationis Concilij, die, quod generaliter deciſum eſt, Regulares omnes, qui vel Capitulis generalibus non ſubduntur, vel curam animarum exercent, teneri, & cogi poſſe accedere ad ſynodũ diœceſanũ ſub pœna priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrenda, aliiſque pœnis arbitrio Epiſcoporum, etiam excõmunicationis adeò, vt ius declarandi, & pœnas imponendi ad Epiſcopos, exemptione nõ obſtante, pertineat. Item ius eſſe Epiſcopis dictos Regulares, qui nullis Capitulis ſubduntur, abſolutè cogere ad Synodi obſeruationem. Alios verò curam animarum exercentes ad ſeruanda ea, quæ fuerint decreta circa ipſam curam, & adminiſtrationem Sacramentorum.

113 Vigeſimus eſt quoad præfixionem numeri in Monaſteriis monialium, de qua in *cap.3. ſeſſ. 25. de Regul.* Verùm

S. Con-

Sac. Congregatio aliàs conſulta, an taxatio numeri Monialium Regularibus ſubiectarum, quæ facienda eſt ex decreto Concilij *in d. cap.* 3. pertineat ad Epiſcopum ſolùm, vel ad Superiorem Regularem, reſpondit pertinere ad vtrumque, & ad Ordinarium, & ad Superiorem. Poſteà edita fuit Conſtitutio Gregorij XIII. quæ incipit, Deo ſacris virginibus quæ obſeruanda eſt.

114 Vigeſimus primus habetur in eodem *cap.* 3. in fine *ſeſſ.* 5. Vbi Monaſteria tam virorum, quàm mulierum de cætero erigi prohibentur ſine Epiſcopi, in cuius diæceſi erigenda ſunt, licentia priùs obtenta. Quo decreto ſublata eſt prohibitio Bonifacij VIII. *in cap. vn. de exceſ. Prel. in* 6. *& Clem. Cupientes de pæn.* vt cenſuit S. Congregatio; qua tamen de re extant decreta Apoſtolica, de quibus *tom.* 1.

115 Vigeſimus ſecundus habetur *cap.* 4. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* in illis verbis: Nec licèt Regularibus à ſuis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint; Qui verò ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit, ab Ordinarijs locorum, tanquam deſertor ſui inſtituti puniatur.

116 Vigeſimus tertius habetur in eodem *cap.* 4. *in fin.* vbi decernitur, vt Regulares, qui ſtudiorum cauſa ad Vniuerſitates mittuntur, in Conuentibus tantùm habitent; alioquin ab Ordinarijs puniantur.

117 Vigeſimus quartus habetur *in cap.* 5. *in princ. ſeſſ.* 25. *de Regul.* quo innouatur Conſtitutio Bonifacij VIII. *in cap. Periculoſo de Stat. Regul. in* 6. & tribuitur Epiſcopo, vt Sedis Apoſtolicæ delegato pleniſſima auctoritas in his quæ pertinent ad clauſuram conſeruandam, etiam in Monaſterij exemptis. Vndè ex ſententia S. Congregationis licèt Epiſcopo Monaſteria Monialium, etiam Regularibus ſubiectarum viſitare, & ſingulas Moniales abſque Regularium interuentu alloqui in concernentibus clauſuram, & examinare, & clauſuram violantibus pœnam imponere. Item cenſuit eadem S. Congregatio claues Monaſteriorum Monialium, etiam Regularibus ſubiectarum auferendas oeconomis ſecularibus, & tradendas Epiſcopo, tanquam Ordinario, cui Concilium cuſtodiam clauſuræ Monialium commiſit; quod ſæpiùs etiam ordinatum fuit à S. Congregatione ſuper Epiſcopis, & Regularibus.

118 Vigeſimus quintus ponitur in eodem *cap.* 5. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* in illis verbis: Nemini autem Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à Monaſterio, etiam ad breue tempus quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda. At hæc facultas poſtea in Conſtitutione B. Pij de clauſura Monialium reſtricta fuit ad tres caſus dumtaxat, videlicèt epidemiæ, lepræ, & magni incendij; quod verò ſubnectitur *in d. cap.* 5. vt ingredi intra ſepta Monaſterij nemini liceat ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta, quomodò intelligendum ſit, aliàs diximus. Illud verò, quod decernitur *in d. cap.* 5. *ſeſſ.* 25. de tranſlatione, & reductione Monaſteriorum Sanctimonialium extra mœnia ad noua, vel antiqua Monaſteria intra vrbes, vel oppida frequentia, non pertinet ad Epiſcopum, ſi Monaſteria ſunt exempta ſed ad eorum Superiores, vt indicant verba illa, *& alij Superiores*, & S. Congregatio declarauit.

119 Vigeſimus ſextus *in cap.* 7. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* in quo decernitur, vt ſi in Monaſterio nulla Monialis reperiatur qualitatibus requiſitis ad hoc, vt poſſit eligi in Abbatiſſam, ex alio eiuſdem Ordinis eligi poſſit. Verùm facultas Epiſcopo attributa educẽdi Monialem ex monaſterio ex cauſa ſuperiùs propoſita, ſublata fuit per Bullam B. Pij V. ſuper clauſura Monialium; quod autem ſubiicitur in eadem *cap.* 7. *verſ. Si hoc etiam incommodum*, vt Abbatiſſa eligi poſſit cum qualitatibus ibi præſcriptis, Epiſcopo, vel alio Superiore conſentiente, hunc habet ſenſum, vt Epiſcopi quidem in Monaſteriis ſibi ſubiectis tantùm, in aliis verò Superioris conſenſus exigatur. Et eundem ſenſum habent verba, quæ ponuntur in fine *d. c.* 7. *v. Si vero*; nec non verba *c.* 10. eiuſdem *ſeſſ.* 25. quibus iubetur, vt præter ordinarium Confeſſorem alius extraordinarius ab Epiſcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno offeratur. Hæc enim facultas in Monaſteriis Monialium Regularibus ſubiectarum non pertinet ad Epiſcopum, ſed ad Superiores regulares dumtaxat, vt Sacr. Congregatio reſpondit ab Archiepiſcopo Ianuenſi conſulta. Hodie tamen in hoc etiam ſeruari debet quæ præſcribuntur in Conſtitutione Gregorii XV. de exemptorum priuilegiis.

Vigeſimus ſeptimus eſt in Monaſteriis, quæ generalibus Capitulis aut Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent Regulares ordinarios viſitatores. Nam ſi intra annum in Congregationem ſeſe redigere neglexerint, licèt Metropolitano, in cuius Prouincia prædicta Monaſteria ſunt, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatos eos pro prædictis cauſis conuocare; quod ſi Metropolitanus id exequi non curauerit, Monaſteria, eorumque perſonæ ſubduntur Epiſcopo, in cuius diæceſi ſita ſunt, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, vt ſtatuitur *in cap.* 8. *ſeſſ.* 26. *de Regular.* 120

Vigeſimus octauus habetur *in c.* 9. *eiuſdem ſeſſ.* 25. *de Regul.* quo Monaſteria Monialium, Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta, ſubiiciuntur Epiſcopo, tanquam eiuſdem Sedis delegato. 121

Vigeſimus nonus habetur *in cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* In ea parte, in qua diſponitur, vt in Monaſteriis, quibus imminet cura animarum perſonarum ſecularium, aliqui etiam ad nutum amouibiles non deputentur, niſi de Epiſcopi conſenſu, & præuio examine per eum, vel eius Vicarium faciendo, De quo nos aliàs largè. 122

Trigeſimus eſt *in cap.* 12. *ſeſſ.* 25. *de Regular*, vbi ſtatuitur, vt cenſuræ, & interdicta Eccleſiaſtica etiam ab Ordinariis emanata, mandante Epiſcopo à Regularibus in eorum Eccleſiis publicentur, atque ſeruentur. 123

Trigeſimus primus eſt, vt dies etiam feſtis, quos in diæceſi ſua ſeruandos idem Epiſcopus præceperit, ab exemptis omnibus etiam Regularibus ſeruentur, eodem *cap.* 12. *ſeſſ.* 25. Quod 124

Trigeſimus ſecundus ponitur *in cap.* 13. eiuſdem *ſeſſ.* 25. *de Regul.* quo tribuitur Epiſcopis facultas componendi, appellatione remota controuerſias omnes de præcedentia inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares, quàm Regulares cùm in proceſſionibus publicis, tum in iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda vmbella, & aliis ſimilibus. 125

Trigeſimus tertius ponitur in eodem *cap.* 13. vbi ſtatuitur, vt exempti omnes ſiue ſeculares, ſiue regulares ab Epiſcopo ad publicas proceſſiones vocati accedere compellantur; quod fieri poſſe, cenſuit S. Congregatio etiam compellendo eos per pœnas, & cenſuras Eccleſiaſticas, vt alibi fusè probauimus. Nec eo caſu abſolui poſſe à ſuis Superioribus; quia ſunt excommunicationes ab homine, quarum abſolutio petenda eſt à Iudicibus, qui eas tulerunt, vel à Sanctiſſimo. Excipiuntur in fine huius decreti, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt. Item Gregorius XIII. excipit Regulares, quorum Monaſteria diſtant à Ciuitate vltra medium milliare. 126

Trigeſimus quartus eſt in Regularibus, qui etſi degant extra clauſtra, tamen extra ea notoriè cum ſcandalo delinquunt. Hi enim puniri poſſunt ab Epiſcopo iuxta terminos *cap.* 14. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* & Conſtitutionem Clementis VIII. editæ 18. Martii 1569. ideſt cum Superior Regularis ab Epiſcopo admonitus delinquentem intra tempus ab Epiſcopo præſcribendum non puniuerit, ac de punitione Epiſcopum certiorem non fecerit. In qua quidem Conſtitutione illud etiam adiicitur, vt ſi Superior ſic delinquentem ad aliam diæceſim tranſmiſerit, inſtante Epiſcopo, intra terminum ab Epiſcopo præſcribendum ad locum, in quo deliquit, illum reuocare teneatur; alioquin Ordinarius loci, ad quem traſmiſſus fuit, ab Ordinario loci commiſſi delicti requiſitus, vel aliàs de illius delicto informatus, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, decretum Concilii exequi, & eum punire poſſit, ac debeat. Extra clauſtra verò S. Congregatio intellexit Regularem delinquere etiam cum in Eccleſia Monaſterii delinquit, niſi clauſis portis, & ſolis Regularibus, in ea exiſtentibus delictum ſit commiſſum. Quare dicitur notoriè delinquere, ac extra clauſtra, ſi delinquit in Eccleſia, ſeu Monaſterio ſui Ordinis, 127

in

in quo degit ita, vt populo ſcandalo ſit, ſi pateant portæ Eccleſiæ, & alijs, quàm Regularibus in ea exiſtentibus, delictum committatur. Si verò intra clauſtra Monaſterij, vel in Eccleſia interiori delictum committatur, ex verbis Concilij non videtur procedere hoc decretum, cum expreſsè dicat extra clauſtra; ſi ſcandalum tamen notorium dederit, ex identitate rationis videtur idem dicendum. Et aduertendum, quod etiam ſuperiore non inſtante delinquens erit remittendus, & poteſt Epiſcopus inſtare, vt intra terminum à ſe præfigendum ſeuerè puniatur, ſicque ad Superiorem tranſmittat cum actis, quæ apud ſe reperierit. An verò quando extra clauſtra Regularis delinquit, detinendus ſit in carceribus Epiſcopi, donec proceſſus in Curia Epiſcopali conficiatur, eoque compilato, inſtante Superiore, remittendus ſit vnà cum proceſſu puniendus, vel potiùs non expectata compilatione proceſſus, ſtatim remittendus ſit ad Superiorem vnà cum eis probationibus, quæ habentur, ceoſeo ſtatim eſſe remittendum.

128 Trigeſimus quintus eſt in *cap. 16. ſeſſ. 25. de Regul.* quo nullæ decernuntur renunciationes nouitiorum, niſi fiant cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarii intra duos menſes ante profeſſionem.

129 Trigeſimus ſextus habetur in eodem *cap. 6. in fine*, vbi ſtatuitur, vt nouitijs à Monaſterio ante profeſſionem abeuntibus omnia reſtituantur, quæ ſua erant. Idque, vt rectè fiat, Epiſcopus etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellat.

130 Trigeſimus ſeptimus eſt quoad voluntatis puellarum Deo dicandarum explorationem ab Epiſcopo faciendam ex decreto 7. eiuſdem ſeſſ. tam ante habitus ſuſceptionem, quàm ante profeſſionem, ſi puella ſit maior duodecim annis, at ſi minor duodecim annis ſit, ante profeſſionem dumtaxat. Ita enim hunc textum S. Congregatio interpretata eſt, cuius profeſſionis tempus, ne Epiſcopus ignoret, tenetur Præfecta Monaſterij eum ante menſem certiorem facere, alioquin ſuſpenſa eſt ab officio, quandiù Epiſcopo videbitur.

131 Trigeſimus octauus eſt in *cap. 19. ſeſſ. 25. de Regul.* vbi ſtatuitur, vt Ordinarius debeat adhiberi vnà cum Superiore Regulari in iudicio nullitatis profeſſionis. Quem textum Sac. Congregatio declarauit, habere locum, ſiue profeſſus nullitatem ſuæ profeſſionis alleget, ſiue Religio velit illum expellere tanquam nulliter profeſſum.

132 Trigeſimus nonus ponitur in *cap. vlt. ſeſſ. 25. de Regul. in fine*, vbi Capitulis generalibus deficientibus exequi decreta illius ſeſſionis diſponitur, vt Concilia prouincialia per deputationem aliquorum eiuſdem ordinis prouideant.

133 Quadrageſimus habetur *in cap. 13. ſeſſ. 25. de reform.* quo decernitur, vt quibuſcumque in locis iam ante annos quadraginta quarta funeralium Cathedrali, aut Parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolui, ac poſteà fuerit ex quocumque priuilegio aliis Monaſteriis, aut quibuſcumque locis piis conceſſa, eadem poſthac integrè Cathedrali, ſeu Parochiali Eccleſiæ perſoluatur, non obſtantibus priuilegiis, etiam Mari magno nuncupatis. De qua re eſt ſermo *in cap. vlt. de teſtam.* & tradunt Doctores *in tit. de ſepult. in 6. & Clem. eod. tit.* & in ſpecie in Clem. quia contingit. Dixitque S. Congregatio fratres habentes priuilegium Iulii Secundi non ſoluendi quartam funeralium, non comprehendi hoc decreto Concilii, & ideò non teneri; quemadmodum etiam dixit manutenendos eſſe in poſſeſſione, qui ex immemorabili tempore exigebat dimidiam partem ceræ, quæ in funeralibus apponitur, dum cadauera tumulantur in Eccleſiis Regularium, & ad tollendum omnem controuerſiam cenſuit S. Congregatio hoc decreto non comprehendi Monaſteria ædificata à quadraginta annis citra, aut quæ in dies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur; præſuppoſito quod huiuſmodi Monaſteria eius ſint Religionis, cui à Sede Apoſtolica indultum ſit, vt quartam funeralium non teneantur ſoluere. Onus verò probandi conſuetum ſolutionis quartæ funeralium ante quadraginta annos incumbit Ordinario, aut Parocho ex S. Congregatione, ſi dictam quartam ipſe petat. Perſonæ autem, quæ Tertiariæ dicuntur, ſi habitum geſtant, & profeſſionem emittunt, & viuunt ſub obedientia ſuorum Superiorum ſecundùm Regulam approbatam à Sede Apoſtolica non tenentur ſoluere quartam funeralium; ſi verò ex voto, ſeu deuotione, aut in fraudem dictum habitum geſtant, tenentur. De relictis pro Miſſis defunctorum celebrandis in Eccleſiis Fratrum Obſeruantiæ non licèt Epiſcopo exigere quartam iuxta *cap. fin. de teſtam.* Adnertendum, quod in hoc decreto non agitur de legatis piis; de his autem habetur de iure communi regula, quod de relictis ad pias cauſas debetur quarta Cathedrali, vt *in cap. Requiſiuiſti, & in cap. Officij de teſtam. & in cap. Conquerente de offic. ordin.* Bald. *in l. Si quis ad declinandum §. in omnibus num. 19. C. de Epiſt. & Cler.* niſi occurrat aliqua ex limitationibus *cap. fin. de teſtam.* Nec prætextu cuiuslibet conſuetudinis poterit exigi certa pecunia taxata pro ſepultura, ſed gratis poſt illationem cadaueris id, quod laudabilis conſuetudo introduxit peti poterit, & de hoc quoque nihil agitur in hoc decreto.

Io priuilegiis, quæ conceſſit B. Pius V. Mendicantibus, ea mens fuit, vt Parochi inuitentur, vt quoties eorum parochiani in Eccleſiis Mendicantium ſepelirentur, præſentes interſint, ac propterea tertiam partem rerum omnium conſequantur, quæ ab hæredibus defunctorum dantur pro funeralibus, quemadmodum *in Clem. Dudum de ſepult.* ſancitum eſt. Et quoniam abuſus irrepſerat, vt Parochi prohiberent, ne Regulares abſque eorum præſentia mortuorum corpora ad Eccleſias proprias aſſociarent, neque mortuorum huiuſmodi officium peragerent, neque abſque Rectorum præſentia infirmi condere teſtamenta, ant aliàs in Eccleſiis Regularium ſepeliri poterant; quæ omnia per Bullam B. Pij V. in fauorem Regularium editam fuerunt reformata. Sed Gregorius XIII. reduxit omnia ad terminos iuris communis, & Concilii Tridentini, cuius Conſtitutionem poſuit Nauarrus in fine ſui Manualis. 134

Quadrageſimus primus eſt in Regularibus, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, quos cenſuit Sac. Congregatio, poſſe ab Epiſcopo publicè denunciari excommunicatos, vt ab aliis euitentur. 135

Quadrageſimus ſecundus eſt in Regularibus etiam S. Ioannis Hieroſolymitani, qui in perſonam Epiſcoporum delinquunt, Prælatorum iuriſdictionem turbant, aut illos impediunt, ne muous ſuum exequantur. Quibus caſibus S. Congregatio cenſuit, eos citra vllam exceptionem per eoſdem Ordinarios legitimè coerceri, & puniri poſſe, nec non incidere in Bullam, quæ legi conſueuit in die Cœnæ Domini. Quam Sac. Congregationis ſententiam Gregorius XIII. ad ſe relatam approbauit; præter quam quoad illud verbum *turbant*, quo viſum eſt nimis generale. Ideò dixit decretum concipiendum eſſe contra impedientes iuriſdictionem Prælatorum. Eodem verbo vtitur Alexander III. *in cap. 1. de offic. deleg.* ibi: *Si eos manifeſtè cognoueris iuſtitiam impedire*, & Innocentius IV. *in cap. 1. de pœn. in 6.* ibi: *Si hac occaſione ſua impediatur iuriſdictio.* 136

Quadrageſimus tertius eſt quoad expoſitionem Sanctiſſimæ Euchariſtiæ. Decreuit enim S. Congregatio, vt non liceat Regularibus, etiam in propriis Eccleſiis Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum publicè adorandum exponere, niſi ex cauſa publica, quæ probata ſit ab Ordinario. Ex cauſa autem priuata poſſint, dummodò Sanctiſſimum Sacramentum è Tabernaculo non extrahatur, & velatum remaneat ita, vt ipſa Hoſtia videri non poſſit. 137

Quadrageſimus quartus habetur in decretis de celebratione Miſſarum à Sac. Congregatione Concilii editis auctoritate Vrbani VIII. *in §. Deinceps verò* in Bullario *tom. 4.* vbi ſtatuitur, vt Monaſteria, & loca regularia poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi ſuſtentari, atque iohabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, ordinarii loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur. Decreta fuerunt edita anno 1625. die 21. Iunii, & publicata die 22. Septembris. 138

Qua-

139 Quadrageſimus quintus in alia eiuſdem Vrbani Conſtitutione quæ incipit, *In ſuprema*, edita Idibus Nouembris 1627. qua ſtatutum eſt, vt cognitio cauſarum contra perſonas Eccleſiaſticas tam ſeculares, quàm regulares, quæ monetas aureas, vel argenteas tundunt, fabricant, colorant, vel aliàs adulterant, erogant, aut exponunt, In Italia ſpectet ad Ordinarios locorum priuatiuè quoad omnes Superiores Religioſorum, ipſiſque Superioribus penitùs excluſis, & quoad loca intra fines alicuius diœceſis, non tamen de diœceſi exiſtentia, ad Ordinarios ipſarum diœceſum, intra quarum fines eadem loca extiterint. Quo verò ad ea, quæ extra fines alicuius diœceſis conſiſtunt, ad viciniores eorumdem locorum Ordinarios.

140 Quadrageſimus ſextus eſt in Conuentibus Regularium, qui primùm fuerunt ſuppreſſi, & ſecularizati, ac deinde ex rationabilibus cauſis ad primæum ſtatum regularem reducti, ac ſuis Religionibus reſtituti. Subſunt enim omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, donec habuerit redditus ſufficientes, quibus ſuſtentari valeant, & cum effectu ſuſtententur duodecim Religioſi, vt in decreto Innocentij X.

141 Quadrageſimus ſeptimus eſt in Conuentibus Regularium nunquam ſuppreſſis, in quibus actu non aluntur ſaltem ſex Religioſi, quorum ad minùs quatuor ſunt Sacerdotes; ſubiacent namque iuriſdictioni Ordinarii ſimiliter, tanquam delegati Apoſtolicæ Sedis, vt habetur in eodem decreto, cuius tenor refertur à Fagnano *in cap. Relatum num. 71. ne Clerici, vel Monachi*. Et an iuriſdictio in his vltimis duobus caſibus cenſeatur attributa Ordinario priuatiuè ad Superiores Regulares, an cumulatiuè plenè examinat idem Fagnan. *in cap. Quanto de Offic. Ordin.*

CONSVLTATIO XLIV.

De parochialibus etiam Monaſterio Regularium vnitis, & de cura animarum principaliter ipſi Monaſterio incumbenti ad præſcriptum Sac. Concilij Trident. ſeſſ. 7. cap. 7. de reform. & ſeſſ. 25. cap. 11. de Regul. Vbi de hac materia ſuboſcura plures textus Canonici, Conſtitutiones Pontificiæ adducuntur, explicantur, concordanturque.

1 SAcrum Concilium Tridentinum *in d. cap. 7. ſeſſ. 7. de reform.* ita decernit; *Beneficia Eccleſiaſtica curata, quæ Cathedralibus, Collegiatis, ſeu alijs Eccleſijs, vel Monaſterijs, beneficijs, ſeu Collegijs, aut pijs locis quibuſcumque perpetuò vnita, & annexa reperiuntur, ab Ordinarijs locorum annis ſingulis viſitentur; qui ſollicitè prouidere procurent, vt per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, niſi ipſis Ordinarijs pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertia partis fructuum aut maiori, vel minori, arbitrio ipſorum Ordinariorum portione, etiam ſuper certa re aſſignanda, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, priuilegijs, exemptionibus, etiam cum Iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuſcumque in præmiſſis minimè ſuffragantibus.*

2 Per hoc decretum ampliatur, & ſuppletur *cap. De Monachis extr. de præb. & cap. 1. eod. tit. in 6.* & quod habetur *in Clem. 1. de iurep.* Nam aliquando Summus Pontifex, vel Epiſcopus propter inopiam Religioſorum concedit eis Eccleſiam quoad temporalia, vt poſſint percipere redditus, illoſque conuertere in propriam vtilitatem, conſeruato tamen priſtino Eccleſiæ ſtatu, ibique habent præſentationem Rectoris. Sed vt conſulatur cultui diuino, prouiſum fuit, ne qui præſentatus à Religioſis per diœceſanum admittatur, niſi ei tantùm de Eccleſiæ prouentibus fuerit aſſignatum, vt tam ſe ipſum, quàm incumbentia onera valeat ſubſtinere, *d. cap. De Monach.* quod etiam in exemptos extenſum fuit, *d. cap. 1. de præb. in 6.* Immò nec ipſi diœceſani debent præſentatum ad aliquam Eccleſiam admittere, niſi intra terminum ab eis ſtatutum, prouiſum ſit præſentato de idonea portione *d. Clem. 1*, quod etiam habet locum contra exemptos.

Quod ſi cura incumbat certæ perſonæ, tunc non per 3
Vicarium, ſed per ipſam perſonam cura adminiſtranda eſt. Si verò toto Capitulo immineat ita, vt à ſingulis viciſſim exerceatur, cogendi planè ſunt ſinguli ad eam exercendam, vt notatur *in cap. Statutum lib. 6. de præb.* quemadmodum cenſuit S. Congregatio, apud quæſitum fuit, an Vicarij perpetui conſtituendi eſſent in Cathedralibus, Collegiatiſque Eccleſijs, curam animarum habentibus, quam curam temporarij, mercenarijque Capellani conſueuerunt adminiſtrare: reſpondit S. Congregatio, nihil generali lege ſanciendum eſſe, ſed ſingulis quibuſue caſibus, vbi ſe offerunt, prout magis ſe expedire videbitur proſpiciendum.

In Monaſteriorum verò Eccleſiis iuxta moderatio- 4
nem Gregorii XIII. Epiſcopus ad denominationem Monachorum deputare debet vnum ex Religioſis præuio examine approbatum, & ad nutum eorumdem amouibilem, ſatiſque erit, ſi cum tali Vicario vnus Monachus habitet, ne plures extra clauſuram manere cogantur. In reliquis Conſtitutio B. Pii V. edita ad fauorem Regularium, quatenus diſponit de Curatis eorum Monaſteriis vnitis, etiam illorum menſæ, minimè intelligatur reuocata, ſi Monachi nominare vellent Capellanum ſecularem Epiſcopo, ſed minimè ad ipſorum nutum amouibilem, quemadmodum S. Congregatio cenſuit.

Si verò huiuſmodi beneficia curata ſunt vnita Archi- 5
diaconatui, vel aliis Dignitatibus, vel Canonicatibus, cenſuit eadem S. Congregatio, ſeruandam eſſe diſpoſitionem *cap. Extirpandæ §. qui verò de præb.* Si fuerint vnitæ Eccleſiæ curatæ, Hoſpitali, ſeu Commendis S. Ioannis Hieroſolymitani tam circa viſitationem, quàm deputationem Vicariorum ſeruanda eſt Conſtitutio B. Pii V. edita 12. Septembris 1571. Pontificatus anno 6.

Deputationem autem Vicariorum perpetuorum non 6
eſſe faciendam cenſuit eadem Sac. Congregatio in Parochialibus, quæ ſunt membra Monaſteriorum; ideòque prouidendum iuxta inſtituta Religionis, nec pertinere hoc decretum ad Eccleſias ipſorum Monaſteriorum, quibus imminet cura animarum, ſed in iis ſeruandum *cap. 11. ſeſſ. 25. de Regul.* quod ſi parochialis vnita ſit perpetuo, & acceſſoriè beneficio ſimplici, an ſit locus deputationi Vicarii, reſpondit S. Congregatio, Parochialem ex hac vnione aſſumere naturam ſimplicis beneficii, niſi cura in ea exerceatur per Vicarium temporalem. Hoc enim indicat, curam non eſſe ſuppreſſam.

Et quoad viſitationem hoc decretum habere locum 7
tantùm in actu viſitationis cenſuit S. Congregatio, atque Epiſcopus viſitare poſſe Eccleſias curatas, & Monaſteriis, quæ capita Ordinum ſunt, vnitas. Nec obſtare *d. cap. 11. ſeſſ. 25.* quia ibi excipiuntur Eccleſiæ Monaſteriorum, in quibus Generales, aut Capita Ordinum habent Sedem ordinariam principalem.

Ac licèt Concilium admittat etiam per Vicarios amo- 8
uibiles curam animarum exerceri, Conſtitutio tamen B. Pii V, de Vicariis deputandis in parochialibus vnitis ſuſtulit hoc arbitrium Epiſcopis, & præſcripſit formam deputandi Vicarios perpetuos cum taxatione congruæ portionis, ſicut S. Congregatio cenſuit. Sed quæritur; quomodo conſtituantur Vicarii perpetui? S. Congregatio reſpondit, præuia erectione tituli, & præfixo decem dierum termino ab Ordinariis iis, ad quos nominatio Vicarii ſpectat ex Conſtitutione B. Pii V.

Portio verò iuxta moderationem B. Pii V. aſſignanda 9
eſt, in qua computantur etiam incerta, quæ oblationes dicuntur ex pede altaris, cùm comprehendantur illis verbis Conſtitutionis B. Pii V. videlicet, *computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & alijs obuentionibus*, niſi facta eſſet inſtitutio illius Vicarii. Sed aſſignatio huius portionis fieri non debet, partibus non citatis, quando ad vitandam Vicariorum inſtitutionem excipitur de fructuum tenuitate, adeò vt non conficiant portionem aſſignatam in d. Conſtitutione B. Pii. Reſpondet S. Congregatio, vbi apparent certi fructus, Conſtitu-

tionem

tionem prouidere, vt ſcilicèt tot aſſignari ſufficiat Vicarijs. Vbi verò non apparent, dentur quinquaginta de ſuo, cum veriſimile non ſit, eſſe parochialem ſine fructibus, atque adeò inutile fuiſſet illius onus ſubire; præter quam, ſi perſpicuis probationibus plenum facerent nullos omninò parochialis fructus extare.

10 Sed ponamus, quod cura vnita Collegiatæ immineat Archipresbytero, & Capitulo, portio ex quibus bonis deducetur pro Vicario? S. Congregatio reſpondit communiter ex bonis Archipresbyteri, & Capituli portionem aſſignandam eſſe. Quæritur etiam, an Vicarius perpetuus conſtitutus vigore huius decreti teneatur ſubire aliqua onera Eccleſiæ, ſaltem pro rata propter conſtitutionem B. Pii V. de Vicarijs perpetuis? Gregorius XIII. ex relatione S. Congregationis declarauit ex ipſa Conſtitutione B. Pij omnia onera incumbentia parochiali, in qua erecta ſit Vicaria perpetua, pertinere ad ipſum Vicarium perpetuum ſolùm, nulla autem ex parte ad Eccleſiam, aut Monaſterium, aut locum pium, cui vnita fuerit ipſa parochialis.

11 Aduertendum, quod ſi fiat hæc prouiſio in viſitatione, non eſt locus appellationi ad effectum ſuſpenſiuum. Si fieret extra viſitationem cum cauſæ cognitione, & proceſſu ordinario, appellationem non ſolùm deuolui, ſed etiam ſuſpendi dixit S. Congregatio, quæ etiam cenſuit tolli quoque priuilegia in fundatione conceſſa, & in priuilegio viſitatio ſpectaret non ad Ordinarium, ſed ad Metropolitanum, aut alium Prælatum, non tamen ex hoc decreto Concilii Ordinarijs tribuitur poteſtas viſitandi loca regularia, quinetiam ſublata intelligatur immemorabilis conſuetudo deſeruiendi per Capellanum amouibilem.

12 Quod verò ad *cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* ita in eo ſtatuitur: *In Monaſterijs, ſeu domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſecularium, præter eas, quæ ſunt de illorum Monaſteriorum, ſeu locorum familia, perſonæ tam regulares, quàm ſeculares huiuſmodi curam exercentes ſubſint immediatè in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cuius diœceſi ſunt ſita. Nec ibi aliqui etiam ad nutum amouibiles deputentur, niſi de eiuſdem conſenſu, ac præuio examine per eum, aut eius Vicarium faciendo, excepto Monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus, & exceptis etiam ijs Monaſterijs, ſeu locis, in quibus Abbates generales, aut Capita Ordinum Sedem ordinariam principalem habent, atque alijs Monaſterijs, ſeu domibus, in quibus Abbates, aut alij Regularium Superiores iuriſdictionem Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, & parochianos exercent, ſaluo tamen eorum Epiſcoporum iure, qui maiorem in prædicta loca, vel perſonas iuriſdictionem exercent.*

13 In quod decretum notandum eſt, quod ſi ex concordia, & ſententia excludatur Epiſcopus à viſitatione alicuius Eccleſiæ, placuit S. Congregationi, eſſe ſeruandum id, quod antea ſeruabatur ex concordia, & ſententia; quoniam Concilium per hoc decretum non derogat concordijs, & ſententiis.

14 Cum autem ſuper parochiali erecta eſſet domus Monaſterii Monialium, dubitatur, an poſſit Ordinarius prohibere, ne cura animarum per ſeculares exerceatur? S. Congregatio cenſuit, ſi Monaſterium Monialium erectum fuit legitimè ſuper corpus dictæ parochialis, ſeruandum eſſe hoc decretum, & ſic poſſe curam animarum exerceri per Regularem, qui tamen præuio examine Epiſcopi fuerit idoneus approbatus, ſecùs ſi parochialis eſſet vnita, quia tunc ſeruaretur *c. 7. ſeſſ. 7.* Item cùm Monaſterium Monachorum de Arrigo eſſet parochialis Eccleſia, & intra terminos ſuæ parochiæ haberet Eccleſiam de Aldea pendentem ab Eccleſia de Arrigo, Epiſcopo viſitare volenti Eccleſiam de Aldea Monachi ſe oppoſuerunt, S. Congregatio cenſuit, Epiſcopum non poſſe viſitare Eccleſiam de Aldea ex *cap. 7.* quia quando parochialis conſtruit in proprio fundo aliam Eccleſiam vicinam, quaſi in adiutorium ſui, non autem vt ſit beneficium per ſe ſtans, Rector maioris Eccleſiæ eſt Rector vtriuſque, & poteſt in Eccleſia ædificata conſtituere Vicarium, Abb. in *cap. Cum Eccleſia num. 9. de elect.* Felin. in *cap. Cum venerabilis num. 34. de reſcript.* Poterit autem Epiſcopus viſitare ex hoc decreto, niſi tamen Regulares probarent, ſe habere in ea ſpiritualem, & temporalem iuriſdictionem iuxta hoc decretum.

Cumque dubitaretur, an Abbati S. Benedicti liceret nonnullos ſui Monaſterij Religioſos ad exercendum curam parochialium Eccleſiarum pro Rectoribus præſentare, ſubſiſtit S. Congregatio, etſi id de iure veteri poterat *cap. Monachi*, vbi Abb. *num. 2. de Stat. Monach. & cap. Quod Dei timorem*, vbi Abb. *num. 7. 8. & 9. eod. tit.* Quod Concilium *in cap. 11. ſeſſ. 14.* in fine videtur prohibuiſſe, licèt dici poſſit dictum *cap.* diſponere tantum in translatis. Ergo in reliquis ſtabit ius vetus. B. tamen Pius V. in locis, quæ inopia presbyterorum ſecularium ad curam parochialem idoneorum laborant, conceſſit, vt Regularibus etiam mendicantibus committerentur parochiales ad tempus, & ideò licentia petenda erit à Papa. 15

Ad regulam in principio dicti *cap. 11.* poſitam adducuntur tres exceptiones. Prima eſt Sedes ordinaria Generalis. Itaque ex hoc decreto in loco, in quo habet ſuam ordinariam Sedem, poterit abſque licentia, & appellatione Ordinarii deputare vnum Confeſſarium, dummodò iſte deputatus ſit vnus ex illis, qui alias approbati fuerunt ab Ordinario pro idoneo ad audiendas Confeſſiones vt *cap. 15. ſeſſ. 23.* Sicque conciliandum *d. cap. 15.* cum hoc decreto 11. *ſeſſ. 25. de Regul.* Si tamen Sedes ordinaria Capitis Regularium non erit in loco, vbi eſt Eccleſia curata, ſed in loco diſtante ab Eccleſia, quamuis per medium milliare exceptio ex Congregatione non intrabit. Secunda eſt, Abbates generales, qui ex Congregatione ſunt, hi, qui etiam ſint generales; tum quia ſi Concilium de Abbatibus ſimplicibus intellexiſſet, dixiſſet primùm Generales, deinde capita Ordinum, poſtremò Abbates; tum quia aliàs diſpoſitio Concilii facilè eluderetur, cùm ferè omnia Monaſteria ſuos habeant Abbates. 16

Tertia eſt Iuriſdictio. Vndè Epiſcopo Squillacenſi quærenti, an ſaltem vti Sedis Apoſtolicæ delegatus viſitare poſſet Eccleſias curatas, quæ exiſtunt in Oppidis Monaſterii Carthuſiæ S. Stephani de Nemore tam quoad temporalia, quàm ſpiritualia ſubiectis, & per Clericos ſeculares deſeruiantur, S. Congregatio reſpondit, Epiſcopum Squillacenſem non poſſe; quia licèt *cap. 8. ſeſſ. 7.* faciat pro Epiſcopo, quia illis curatis deſeruitur per ſecularem; in cauſa Lucana iam declaratum eſt, hoc decretum comprehendere curatas dependentes à Regularibus, licèt eis deſeruiatur per ſeculares. Declaratio S. Congregationis in Lucana eſt huiuſmodi: Epiſcopus viſitare poteſt omnes parochiales ſuæ diœceſis, in quibus ſunt Sacerdotes ſeculares, licèt Eccleſiæ ſint Regularibus ſubiectæ. 17

Et aduertendum, cùm hoc decretum reſtringatur ad Regulares tantùm, & ad domos Religioſas, Oppidum, in quo Abbas ſecularis verè exercet ſpiritualem, & temporalem iuriſdictionem, poſſe ab Epiſcopo viſitari. Et cum Abbas Monaſterii Pompotiani habeat iuriſdictionem ſpiritualem, & temporalem in Parochos, & Parochianos Inſulæ Pompotianæ, in qua tamen ſunt aliqui parochiani, qui quoad temporalia non ſubſunt ipſi Abbati, ſed Ducatui Ferrariæ, S. Congregatio ex facto olim conſulta, reſpondit, quod in ea parte, in qua Abbas habet vtramque iuriſdictionem, Epiſcopus abſtineat à viſitatione. Poſteà dubitatum fuit, ſi Epiſcopus viſitare voluerit parochianos exiſtentes in ea parte, quæ ſubeſt in temporalibus dicto Ducatui, an id facere poſſit, etſi in ſpiritualibus Abbati ſubiecti ſint? Secundò, An Parochus, qui in temporalibus, & ſpiritualibus ſubeſt Abbati, teneatur inquiſitus reddere rationem Epiſcopo de iis, quæ in ſpiritualibus tantùm Abbati ſubſunt? Ad primum S. Congregatio reſpondit, non poſſe; quia hoc decretum in his non diſponit de parochianis, ſed tantùm de perſonis exercentibus curam animarum, & in his dumtaxat, quæ ad eam curam pertinent. Ad ſecundum reſpondit, teneri in iis dumtaxat, quæ ad curam anima- 18

rum

rum reſpiciunt . Item cum inter Archiepiſcopum Mediolanenſem , & Monachos S. Ambroſij orta eſſet controuerſia ſuper iuriſdictione, & viſitatione trium locorum, quæ deducta ad Congregationem, & ſumptis probationibus ſuper exercitio iuriſdictionis Monachorum S. Congregatio cenſuit, Monachos ſinendos eſſe in ea quaſi poſſeſſione, in qua reperiuntur, qua ſtante, Archiepiſcopum illorum Eccleſias in dictis locis ſitas, in quibus Monachi vtramque iuriſdictionem exercent , viſitare non poſſe per hoc decretum , ſaluis tamen iuribus Archiepiſcopi tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, quibus via ordinaria poterit experiri.

19 Quo loco obſeruanda eſt differentia inter dictum *cap. 7. ſeſſ. 7. de refor. & d. cap. 11. ſeſſ. 25. de Regul.* Illud enim loquitur cum parochiales ſunt Monaſterio vnitæ. Hoc verò cùm cura animarum principaliter ipſi Monaſterio incumbit . In caſu *cap. 7.* poteſt Epiſcopus in parochialibus vnitis erigere Vicarias perpetuas, ſi pro bono Eccleſiarum regimine ita expedire iudicauerit, præuia tamen erectione tituli, vt dictum eſt. In terminis verò *d. cap. 11.* Vicarias erigere non poteſt, ſed Regulares pro tempore præficiendi ad curam animarum perſonarum ſecularium exercendam in Eccleſia Monaſterij, ſeu etiam in membro Monaſterii non vnito ex ſententia S. Congregationis non aliter ſunt deputandi, quàm ad ſuorum Superiorum nutum amouibiles . Præterea Vicaria perpetua beneficium parochiale cenſetur, vbi abdicata eſt prorſus cura à Rectore, & in Vicarium tranſlata, vt per Doctores *in d. cap. Extirpandæ §. qui verò de præb. & in Clem. vnic. de offic. Vicar.* Ideòque eo caſu conferri debet præuia forma examinis per concurſum, à Concilio præſcripta *in cap. 18. ſeſſ. 24.* vt S. Congregatio cenſuit, licèt regulariter in huiuſmodi Vicarijs concurſus non requiratur; at in beneficiis regularibus curatis cenſuit , non requiri formam concurſus , quia de eis extat ſpecialis prouiſio Concilii *in d. cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* Rurſus nominationem Vicariorum ſecularium amouibilium in beneficiis curatis, vnitis, cenſuit ſpectare ad Epiſcopos; Vicariorum verò ſecularium perpetuorum , atque Regularium ſiue perpetuorum, ſiue amouibilium in vim certæ Conſtitutionis à B. Pio V. emanatæ ſpectare ad eos, in quorum Eccleſijs vnitis ipſi Vicarii ponentur, illoſque non eſſe præuio concurſu, ſed tantùm examine , & approbatione Epiſcopororum deputandos . Atqui in caſu *cap. 11.* nominationem Capellani pro exercenda cura Monaſterio incumbente indiſtinctè ad Superiores Regulares pertinere.

20 Et generaliter eadem S. Congregatio dixit, ſi Monaſterium erectum legitimè fuerit ſuper corpus parochialis, ſeruandum eſſe *d. cap. 11. ſeſſ. 25. de Regul.* & ſic poſſe curam animarum exerceri per Regularem , qui tamen præuio examine Epiſcopi fuerit idoneus approbatus, ſecùs autem eſſet, ſi parochialis eſſet vnita, quia tunc ſeruaretur *cap. 7. ſeſſ. 7.*

21 Cæterùm quid obſeruandum, ſi parochiales nec ſint Monaſterio vnitæ, nec cura ipſi Monaſterio incumbat, liquet ex infraſcripta declaratione S. Congregationis, videlicet, vtrum in collatione parochialium, quæ Regularibus conferri conſueuerunt, requiratur examen de literatura, vita & moribus, &c. ita, vt nullæ ſint prouiſiones dicto examine non præcedente? S. Congregatio cenſuit, hanc rem non eſſe determinatam vllo textu Concilii; quia *cap. 11. ſeſſ. 25. de Regul.* loquitur de cura animarum incumbente Monaſteriis Regularium, *& cap. 7. ſeſſ. 7.* loquitur de vnitis. In dubio autem propoſito agitur de parochiali, quæ nec Monaſterium eſt, nec vnita Monaſterio, ſed pertinet ad collationem Regularium, tamen ex identitate rationis Patres exiſtimarunt, requiri examen, & approbationem Ordinarii ita tamen, vt nullæ non ſint prouiſiones, ſed Regularis poſſit amoueri, niſi ab Ordinario fuerit examinatus, & approbatus.

CONSVLTATIO XLV.

De Regularibus, & Monialibus ad præſcriptum Concilij Tridentini cap. 1. & 2. ſeſſ. 25. de Regular. vbi de vita inſtitutione iuxta Regulam, quam profeſſi ſunt, deque proprietate ipſis omninò prohibita.

REgularium triplex eſt differentia, ex triplici vitæ 1
genere promanans, Contemplatiuum, actiuum, mixtum . Contemplatiui cum aſſidua meditatione, & oratione Deo inhærent, perfectioni proximi ſunt , & qui huiuſmodi vitæ genus profitentur, Monachi dicuntur, ſortiunturque nomina diuerſa inter ſe, prout in varias diſſiduntur inſtitutiones, v. g. Monachi S. Benedicti, S. Baſilii &c. Actiui actionibus circa proximum , tanquam Dei membra vacantes ipſi Deo inſeruiunt , & hi ſunt, de quibus in Euangelio; *Sitiui, & dediſti mihi bibere.* Sub hoc genere veniunt, qui pro Chriſtianæ Reipublicæ defenſione contra infideles militant. Huiuſmodi ſunt Milites Hieroſolymitani, veniuntque ſub eodem genere & ij, quorum opera in Xenodochijs circa ægrotos verſantur , & conſimiles . Miſti , qui ita meditationi , ac contemplationi intendunt , vt actiones quoque, & miniſteria amplectantur, Deo maximè ſunt accepti , ac Reipublicæ Chriſtianæ maximè proſunt . Ad hoc vitæ genus reducuntur, qui vulgò Mendicantes dicuntur.

De his omnibus, cum noſter hìc de Regularibus pro- 2
ponitur titulus, reſtringitur ad illos tantùm, qui in Religione approbata tria vota ſubſtantialia emittunt iuxta tradita per Doctores *in tit. de Regular.* Et licèt alii aliqua promittant , non dicuntur tamen habere Regulam , ſed potiùs quemdam viuendi modum . Hinc fit , vt in diſpoſitione odioſa erga Regulares non veniant, qui dicta tria vota ſubſtantialia profeſſi non ſunt .

Aduertendum tamen , quod nomen Regularium ſi 3
ſtrictè accipiatur, cùm Religio ſtrictè ſumpta æquiparetur ſeruituti, comprehendit tantùm, qui dicta tria vota ſubſtantialia profitentur, ſi largè etiam Hoſpitalarios S. Ioannis . Cæteri verò milites, ſeu Hoſpitalarii, qui dictis tribus votis non ligantur nomine, perſonarum Eccleſiaſticarum potiùs nominantur .

Nomen autem Monialium cùm in mulieribus idem 4
ſignificet , quod nomen Regularium in viris, Moniales illæ , quæ Canonicæ vocantur, non comprehenduntur in decretis Tridentini . Immò cum tria vota non emittant, earumque regula approbata non ſit, nec Religioſæ dicendæ ſunt , ſed facilè dici poterit venire ſub nomine perſonarum Eccleſiaſticarum , vt per Doctores *in cap. Indemnitatibus de elect. in 6. & Clem. attendentes de Stat. Monach.*

Iubetur autem in dicto *cap. 1. ſeſſ. 25.* omnibus Regula- 5
ribus tam viris, quàm mulieribus ad præſcriptum Regulæ, quam profeſſi ſunt, ſuam vitam componere. Hinc poſſunt Superiores Regularium inducere reformationem iuxta ipſorum inſtituta, ſi eorum Monaſteria ſunt relaxata, & Regula collapſa, & ad illam omnes obligare, vt colligitur in fine eiuſdem Capituli; quod tantò magis Summus Pontifex, qui ſtrictiorem poteſt inducere vitam Religioſis, quàm eorum Regula exigat , Doctores *in cap. Super eo de Regul. & in cap. Ad noſtram de appel.* quia non poſſunt Religioſi reſiſtere , quandoquidem ſuam voluntatem in ſuum Superiorem tranſtulerunt.

Atque in primis , quæ ad ſuæ profeſſionis perfectio- 6
nem, aut obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, ac ſi quæ alia ſunt alicuius Regulæ , & Ordinis peculiaria vota, & præcepta , ad eorum reſpectiuè eſſentiam , nec non ad communem vitam, victum & veſtitum conſeruanda pertinentia , fideliter obſeruent ; quæ tamen ſi aduertatur ad tria vota paupertatis, caſtitatis & obedientiæ rediguntur. Ideòque iſta rectè à Doctoribus ſubſtan-

tialia

tialia appellantur. Et iſta tria traditur Chriſtum indicare adoleſcenti *Matth.19.* Vendere enim omnia paupertas eſt. Sequi Chriſtum obedientia, & caſtitas eſt. Non enim ſequitur, qui non obedit, ſic non ſequitur, qui non imitatur. Vnde & caſtitatem ſeruare oportet, ſicut ille ſeruauit. Et cùm finis regularis vitæ ſit contemplatio, quomodo fieri poſſit, vt poſſit quis contemplari, & Euangeliorum doctrinam amplecti ſine caſtitate? Omne enim ſecundùm Ioan. 1. *cap.2.* quod eſt in mundo, aut concupiſcentia carnis, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ eſt.

7 Cum dicitur ad communem vitam, id ad mores, & viuendi rationem, ſeu inſtitutum refertur. Et quoad victum, licèt omnia ad viuendum neceſſaria hoc verbo complectantur, attamen Patres hoc verbo cibaria videntur velle ſignificare. Sic quoque quoad veſtitum, corporis cooperimentum, nempè veſtes. Vndè reliqua omnia his tribus verbis explicantur, quæ ad vitam pertinent regularem. Hinc præcipitur, Capitulum generale, ſeu Prouinciale in viſitatione fieri, nec prætermitti, vt moneant in viuendi obſeruatione quæ ad tria vota pertinent, tanquam baſes, ac fundamentum totius ædificii regularis.

8 Et quoad Capitulum ſecundùm *d. ſeſſ.25.* prohibetur, Regulares poſſe quicquam proprii habere, tam bonorum mobilium, quàm immobilium *can. Non dicati* 12.*q.1.can. Monacho* 27. *q.1.* & *cap. Monachi de Stat. Monach.* & *c. Cum Monaſterium eod.* Sed ſtatim omnia Superiori tradantur, conuentuique incorporentur, *d. c. Cum ad Monaſterium*, quod & interpretari videtur Concilium Lateranenſe *d. cap. Monachi*, ibi, *nec peculium permittant habere*. Hoc in loco clariùs Concilium Tridentinum explicat, dum ait, *aut etiam nomine Conuentus poſſidere, vel tenere*. Hinc in S.Congr. reſponſum fuit, Monachos S. Benedicti in Hiſpania ſuis cellis viuentes, quibus ſingulis annis victum, & veſtitum, omniaque alia neceſſaria, pecunia dumtaxat excepta, Superiores ſubminiſtrabant; & de illis omnibus inuentarium, & clauium traditionem, Superioribus ſcientibus, & permittentibus ſemel in anno rationem reddebant, non ſatisfacere huic decreto, non obſtante immemorabili conſuetudine; ſed cogendos eſſe ad præciſam obſeruationem huius decreti. Similiter Moniales, quantumuis egentes tam parentum, quàm conſanguineorum ſubſidia omnia à ſe quouis titulo acquiſita, ad Abbatiſſæ manus deferre oportere. Facultatem verò teſtandi, & diſpenſationes quaſcumque, ac alias facultates à Sede Apoſtolica, vel à S.Pœnitentiaria contra diſpoſitionem huius decreti emanatas, ex eadem S.Congregatione intelliguntur reuocatæ.

9 Et quoad bona ſtabilia, iſta nec ad vſumfructum, rerum adminiſtrationem, aut commoda Regulari ex licentia ſui Superioris licet habere; quæ ideò dicta ſunt, vt tollatur omninò falſa interpretatio Doctorum, qui proprietati fauent, variaſque rationes prætexunt ex declaratione *d. cap. Cum ad Monaſterium*, ibi: *Nec exiſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare*. Præfiniturque modus, quod ipſi Regulares poſſint bonorum ſtabilium adminiſtrationem habere. Et primò notanda eſt aduerſatiua *autem* poſita in decretò Concilii, quæ præcedentium declarationem indicat. Deinde dum dicitur ad nutum eorumdem Superiorum amouibiles, explicatur quod ſancitur *in d. c. Cum ad Monaſterium*, ibi: *Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò poſſidenda, tanquam in ſua ſibi vita locetur, ſed cum oportuerit amoueri ſine contradictione qualibet reuocetur*. Declaratur etiam mens dicti *cap. Monachi de Stat. Monachor.* ibi: *Qui verò peculium habuerit, niſi Abbate fuerit ei pro iniuncta adminiſtratione permiſſum, à communione remoueatur altaris*. Quare bonorum ſtabilium adminiſtrationem non poſſunt habere, niſi Officiales Monaſterii ad nutum amouibiles. Atque ita explicarunt multi Eccleſiaſtici Doctores verba *pro iniuncta adminiſtratione*, vt Gloſſa quæ in propoſitione caſus inquit: *vota, concedi peculium ex cauſa adminiſtrationis*; quæ verba Gloſſæ ſic ponderanda videntur. Non enim dicit, concedi in adminiſtrationem, ſed cauſa adminiſtrationis, nempè propter officium adminiſtrandum, quia officialis eſt Conuentus, ſiue Monaſterij, Innoc. *in d. cap. Monachi* explicauit in officialibus, dicens, puta veſtiarij, vel eleemoſynarij. Fuſiùs Oſtienſis ibidem dum dixit, non comprehendi, niſi officiales pro adminiſtratione temporalium deputatos. Idipſum affirmauit Butrius, inquiens non in vtilitatem propriam habentes adminiſtrationem, ſed Monaſterij, idemque ait Io. Andreas, quidquid dicant alij Doctores, & præſertim *in auth. ingreſſi C. de Sacroſ. Eccleſ.* Neque obſtat *can. Viduis* 27. *q.1.* vt inquit Oſtienſis, quia non habet locum in Regula approbata, & præſertim ex *d. cap.1. ſeſſ.25.* in quo iubetur, communem vitam ſeruari. Neque etiam refragatur quod *in d. cap.2. ſeſſ.25.* de Regularibus dicitur, *adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum*, vt hoc decretum loquatur de bonis tantum Monaſterij; quia cùm iam in principio decreti determinatum ſit, vt omnia bona à Regularibus acquiſita incorporata ſint Conuentui, ſequitur, vt in eo comprehendantur etiam huiuſmodi bona, de quibus *in d. can. Viduis*.

10 Cùm igitur antiqua iura non loquantur, niſi in officialibus, S.Concilium Tridentinum voluit auferre omnem dubitationem, quatenus dicta iura eſſent obſcura, & quatenus loquerentur permiſſiuè, vt nonnulli exiſtimarunt, voluit ea reuocare, nec opus fuiſſe indicandum eſt aliqua derogatione. Siquidem lex vniuerſalis, iuſque nouiſſimum correctorium eo ipſo, quod diſponit contra leges antiquas, illas cenſetur reuocare. At dignitates, & officia, quæ dantur in titulum non comprehendi hoc decreto *cap.2.* cenſuit S.Congregatio; ſed etiam admittendas eſſe eorum reſignationes etiam in fauorem illorum tamen, qui expreſsè profeſſi ſunt in eodem Ordine. Prætereà cenſuit, Moniales, quæ à ſuo Capitulo in officiales eligebantur, poſſe in eadem adminiſtratione perſeuerare quandiù ſuperiori eiuſdem Monaſterii viſum fuerit.

11 Quod verò ad res mobiles duo attendenda videntur. Alterum vt eorum, quæ ſtatui paupertatis conueniant, ratio habeatur; Alterum quod neceſſarium fuerit, non denegetur. Ex quibus omnibus ſuperfluitas, vel curioſitas venit deneganda, & tollitur peculium ex mobilibus, nam immobilium per propria verba tolluntur. Fratres autem Minores S.Franciſci de Obſeruantia poſſe, cenſuit S.Congregatio colligere quaſcumque eleemoſynas, pecuniis exceptis.

12 Nolana. Facultas teſtandi, conceſſa ab Officio Sacræ Pœnitentiariæ alicui profeſſæ de anno 1538. fuit ſublata à Concilio.

13 Toletana. Moniales nec tanquam proprium poſſidere poſſunt, quod ſuis manibus laborando acquirunt, vel eis à parentibus donatur, etiam quod Monaſterium eſſet pauperrimum.

14 Meſſanenſi. In caſu ſupradicto, quando donatur Monialibus, aut aliàs ipſæ aliquid acquirunt, Superior Monaſterii, ſi illud pauperrimum eſt, debet primum prouidere donatariæ, vel ei, quæ laborando acquiſiuit de neceſſariis; quod reliquum erit, in commune conferatur.

15 Vicenſi. Moniales, & cæteri Regulares etiam res paruimomenti ſibi donatas, aut aliàs acquiſitas, vti proprias retinere non poſſunt, ſed Superiori reſignandæ ſunt.

16 Hiſpalenſi. Nec etiam poſſunt Regulares ſibi aliquod proprium retinere, ſi illud in ingreſſu Monaſterii reſeruaſſent.

17 Toletana. Licèt adminiſtrantes bona temporalia Monaſteriorum, & Officiales remoueri poſſint ad nutum Superiorum, vt in hoc decreto, in eo tamen non comprehenduntur Officiales, qui bona temporalia non adminiſtrant, ſed hoc relinquitur diſpoſitioni iuris communis, & Statutorum Religionis.

18 Mediolanenſi. Moniales deputatę in officiales redditūū Monaſterii à ſuis ſuperioribus, illos adminiſtrare poſſunt.

19 Engubina. Ordinarius arbitrio ſuo poteſt deputare officiales, qui adminiſtrent bona Monialium ſibi ſubiectarum. Idem facere poſſunt Superiores regulares in ſuis Monaſteriis, qui officiales poſſunt ſuo arbitrio ſeruare redditus extra monaſteria, & ipſis monialibus eos erogare, prout opus erit. Obſeruanda tamen eſt hodiè Conſtitutio Gregorii XV. de exemptor. priuil.

Rauen-

20 Rauennatenſi. Ciuitatibus, quibus à Sede Apoſtolica conceſſa fuit adminiſtratio bonorum temporalium, & cuſtodia clauſuræ, ea facultate vti debent hac adhibita moderatione, videlicet vt quoad temporalia, & clauſuram tantùm illi electi à Ciuitate gubernarent Monaſteria cum interuentu tamen, & conſenſu ſuperiorum dicti Monaſterij ita, vt ipſi laici nihil poſſint ſtatuere, aut exequi, niſi de conſenſu Superiorum. Quod laici ſint ætatis ſaltem annorum quadraginta. Quod prætextu talis gubernationis non poſſint loqui cum Monialibus; Quod eorum Monaſteria, niſi cum neceſſitas poſtulauerit officij, ingredi nequeant, & tunc quoque in præſentia Superiorum ipſarum Monialium.

21 Palentina. Notandum eſt pro priuilegijs Regularium, quod nullo decreto Concilij prohibentur fratres, quin poſſint in ſuis Eccleſijs celebrare, etiam antequam celebrentur Miſſæ in Parochialibus.

22 Eadem. Non prohibentur etiam, quin in eorum miſſis confeſſiones coram populo facere poſſint.

23 Eadem. Præterea nullo decreto Concilij poſſunt Epiſcopi virorum Monaſteria, nec etiam mulierum, excepta clauſura, viſitare.

24 Piſaurenſi. Cum Monialibus, quibus ex præſcripto ſuæ regulæ carnibus veſci vetitum erat, ob paupertatem illarum, & penuriam regionis ac morbum ſimul iunctum, Sedes Apoſtolica diſpenſare conſueuit.

25 Mediolanenſi. Licèt Regulares regulam, quam profeſſi ſunt, obſeruare teneantur, & cogendi ſint, nihilominus Moniales, quæ non ita exactè eam obſeruant, veluti in ieiunijs, in comedendo carnes, geſtando induſium lineum, recitandis horis matutinis certa hora noctis, ſunt tolerandæ, vt in Monialibus S. Benedicti iuxta mentem Gregorij XIII.

CONSVLTATIO XLVI.

Quanam Monaſteria Regularium poſſint bona immobilia poſſideret? Quinam Numerus perſonarum in illis conſtituendus? Quomodò erigenda? Quo pacto Regularis obſequio alterius loci, aut perſonæ ſubijci poſſit? Quomodo à Conuentu recedere, ac ſtudiorum cauſa abeſſe?

1 IN *cap. 3. ſeſſ. 25. de Regul.* concedit S. Concilium Tridentinum omnibus Monaſterijs, & domibus tam virorum, quàm mulierum, & Mendicantium, exceptis domibus Fratrum S. Franciſci Capucinorum, & eorum qui Minores de Obſeruantia vocantur, etiam quibus aut ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex priuilegio Apoſtolico non erat conceſſum, vt deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat. Quod ſi aliqua loca ex prædictis, quibus authoritate Apoſtolica ſimilia bona poſſidere permiſſum erat, eis ſpoliata ſint, eadem omnia illis reſtituenda eſſe decernit. In prædictis autem Monaſterijs, & domibus tam virorum, quàm mulierum bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus is tantùm numerus conſtituatur, ac in poſterum conſeruetur, qui vel ex redditibus proprijs Monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commodè poſſit ſuſtentari; nec de cætero ſimilia loca erigantur ſine Epiſcopi, in cuius Diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta.

2 Permittitur itaque Mendicantibus bona immobilia poſſidere exceptis Capucinis, & Minoribus de Obſeruantia, *cap. exijt, §. porrò de verb. ſignif. in 6.* ſed ita, vt Regulares habeant poſſeſsiones communes non vt ſingulis, ſed vt coniuncti, ex quibus ſinguli prouideantur prout cuique opus fuerit, *can. non dicatis* 12. *q.* 1. vbi D. Auguſtinus, & alij Sancti Patres. Vndè D. Thom. *contr. Gent. lib. 3. cap.* 31. dixit, quod per huiuſmodi viuendi modum nihil deperit perfectioni, ad quam tendit paupertas voluntaria. Poteſt enim fieri per vnius, vel paucorũ ſolicitudinem, vt poſſeſsiones modo debito procurentur, & ſic alij abſque tẽporaliũ ſolicitudine remanentes, liberè poſſunt ſpiritualibus vacare, quod eſt fructus voluntariæ paupertatis. Nec etiam illis deperit aliquid de perfectione vitæ, qui hanc ſolicitudinem pro alijs aſſumunt. Quod enim amittere videtur cum defectu quietis, recuperant in obſequio charitatis.

3 Bona igitur immobilia poſsidere eis licet, ſed, vt inquit D. Thom. 22. *q.* 178. *art.* 7. in modica quantitate, quantum ſufficiat ad ſimplicem victum. Talis enim ſolicitudo non multum impedit hominem, nec perfectioni repugnat Chriſtianæ vitæ; quia non omnis ſolicitudo à Domino interdicitur, ſed ſuperflua, & nociua iuxta illud *Matth. 6. ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ*, de quo D. Auguſt. *de verb. Domin. in monte*. Qui igitur ad Cõtemplatiuam vitam ordinantur, tantò perfectiores ſunt, quantò eorum paupertas minorem eis ſolicitudinẽ temporalium affert. Et potiſsimùm Religio, quæ eſt inſtituta ad contemplandũ, & cõtemplata alijs tradendum per doctrinam, & prædicationem, cùm oporteat huiuſmodi Religioſos habere vitam maximè à ſolicitudinibus expeditam; niſi alijs Religioſis ad vitam contemplatiuam ordinatis eſſet neceſſe per ſe, vel alios hoſpitalitatem tenere, & pauperibus ſubuenire, vt ſunt Monachi.

4 Excipiuntur domus Fratrum S. Franciſci Capucinorum, & eorum, qui Minores de obſeruantia vocantur. Qua exceptione Monaſteria S. Claræ non comprehendi dictum fuit à S. Congregatione, quia ante Conciliũ capaces erant in communi, vt per Gloſ. *in Clem. fin. de ſent. excom*, Bald. *conſ.* 183. *in princ.* Card. *in Clem. de Regul. q.* 2. item ex priuilegijs Sedis Apoſtolicæ, ac præſertim Eugenii IV. ac Leonis X. de quibus teſtatur Bald. *de ſucc. Cler.*

5 Et cum Fratres S. Franciſci ſuperiùs nominati inſtituti eſſent hæredes cum clauſula, quod ſi forſan aliquo modo, etiã in corpore iuris clauſo, fuerint incapaces dictæ hæreditatis, tunc cedat Monaſterio pro augumento fabricæ, & alimentis Fratrum. Ideòque orta controuerſia inter conſanguineos inſtituentis, & Monaſterium ſuper validitate legati, S. Congregatio cenſuit ſimpliciter reſpondendum eſſe incapaces. De hæreditate autẽ non eſſe Congregationis definire; & propterea adeundos Iudices Ordinarios.

6 Iis & cum relicti eſſent annui redditus, non quidem, vt eo modo, prout relicti erant, ſingulis annis perciperent, & pretium in neceſsitatem Monaſterii conuerterent, dictũ fuit, illos incapaces eſſe annui redditus legati, cum inter immobilia reputentur *Clem. exiui §. cumque annui reditus de verb. ſignif.* Cæterum valet immobilium legatum eis factum ſub modo licito, nempè vt vendatur, & pretium conuertatur in Eccleſiæ neceſsitatem. Et idem ſi modus non ſit adiectus, nam ſub modo licito relictum intelligitur; Concilium autem *cap. 2. ſeſſ. 25. de Regul.* prohibet ſolùm poſſeſsionẽ & detentionẽ, ſeu dominij acquiſitionẽ.

An verò Fratres S. Dominici Conuentuales, tanquam ſinguli ſint capaces hæreditatis paternæ ab inteſtato, reſpondeo, quod tanquam ſinguli non ſunt capaces, quia eſſent proprietarii, vt *in d. cap. 2. & 3. ſeſſ. 25. de Regul.* in quibus generaliter ſingulis denegatũ eſt propriũ habere, ſecus poſsidere in communi, ipſius nempè Monaſterii.

7 Ad hoc autem, vt ex Monaſterii redditibus Regulares commodè ſuſtentari valeant, decernitur, vt in Monaſteriis, & domibus tam virorum, quàm mulierum numerus conſtituatur iuxta Concil. Mogunt. *c.* 19. *& cap. non amplius, & cap. authoritate de inſtit. & cap. quoniam de vit. & honeſt. Cler.* & Concil. Roman. *cap.* 27. Quod præcipuè locum videtur habere in Mendicantium Monaſteriis tã virorum, quàm mulierum, & in Monaſteriis erigendis, nedum erectis. Sæpè fit enim, vt qui in Monaſteriis, quibus non eſt ea redditu͂um quãtitas, vt ex ea numerus Regularium ibi degens commodè ſuſtentari poſsit, importunis petitionibus ad victũ neceſſaria extorqueant à laicis, ac ſummoperè ſoliciti ſint, ex quo vehementer laici offẽduntur. Adde, quod, dum qui in Monaſteriis inopia laborantibus vixerunt, ad alia commodiora ſe cõferunt ex cõſuetudine vagandi, & petendi, cæteriſque, vt plurimum, moleſtiam, & malũ afferunt exemplum. Vndè Gregorius XIII. iuſsit, Monaſterium non eſſe conſtituendum, niſi illud, quod duodecim Regulares ſaltem alere poſſet. De eiuſdem numeri præfixione grauiſsimam edidit Conſtitutionem, ac decreta de Regularium reformatione Clemens VIII. Idemque mandauit Vrbanus VIII. in decretis de celebratione Miſsarum.

In Monaſteriis verò Monialium quare debeat eſſe cer-

tus numerus, & præfixus habetur in *cap. periculoſo de ſtat. Regul. in 6. §. ſanè*. An autem profeſſio receptarum vltra facultatem Monaſteriorum præfixo, vel non præfixo numero ſit nulla, ſtante dicto *cap. periculoſo* eodem §. *ſanè*, vbi ſi ſecus factum fuerit, irritum decernitur, & ſtante *cap. fin.* eiuſdem *ſeſſ. 25. de Regul.* illis verbis: Hæc omnia, & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari S. Synodus præcipit, S. Congregatio Concilij cenſuit, non eſſe nullum. Taxatio autem numeri Monialium, Regularibus ſubiectarum ex hoc decreto ſpectare dictum fuit à S. Congregatione ad Ordinarium, & ad Superiorem Regularem. Sed quia poſtea edita fuit Conſtitutio Gregorij XIII. quæ incipit, *De ſacris Virginibus*, illa obſeruanda eſt.

11 Cumque Vniuerſitas Maioricenſis conquereretur, quod Epiſcopus ſtatuiſſet, ne Moniales in Monaſteria reciperentur cum maiori dote, quàm 200. ducatorum, S. Congregatio reſcripſit, vt nihil præcisè ſtatueret, & quidquid ſtatuerit, abroget, & pro qualitate perſonarum, ac temporum modo plus, modò minùs bonorum Monaſterio tradi ſinat; ſed an in Monaſterijs Monialium, in quibus iuxta decretum *d. cap. 3. ſeſſ. 25. de Regul.* Epiſcopus certũ numerum conſtituit, liceat Abbatiſſæ in locum Monialium deficientium alias recipere, pacta certa eleemoſyna pro dote, & quatenus non liceat, quæ prouiſio ſit per Epiſcopum adhibenda? Sententia S. Congregationis fuit, quod ſi ex redditibus Monaſterij, vel ex conſuetis eleemoſynis tantùm ſuppetat Monialibus, vt ad ipſarum victum, & ad fabricam Eccleſiæ, aliaſque neceſſitates commodè ſufficiat, minimè licere, ſecus ſi Monialium numerus augeatur. Quod probauit Gregorius XIII. confirmans augendum numerum, ſi dos recipienda ſit, *can. quam quoniam de ſimon.* ibique Doctores poſt Gloſſam, D. Tho. 2. 2. *q.* 100. *ar.* 3. *ad* 4. & Doctores *in d. cap. periculoſo de ſtat. Regul. in 6.*

12 Et cum Placẽtiæ, in Monaſterijs omnibus taxatus eſſet numerus Monialiũ, quæ ex redditibus, & cõuetis eleemoſynis commodè ſuſtentari poſſint, cumque multæ puellæ inſtarent, vt ſupra numerum reciperentur, dicentes, ſe non fore oneroſas Monaſterio, tum quia ſoluent dotem ſolitam, quæ poterit conuerti in emptionẽ alicuius annui redditus; tum quia parentes ſe obligabant dare cuilibet ipſarum, donec viueret, aliquid pro ſuſtentatione vitæ illius: & cum difficilè eſſet cohibere ciues, vt expectarent mortem multarum, quæ nunc ſunt, Monialium, Epiſcopus anceps quid agendum eſſet, conſuluit S. Congregationem, primò, an durante tempore probationis ſatis conſultum ſit, ſi puellis alimenta à parentibus miniſtrentur, & S. Congregatio reſpondit, ſatis eſſe conſultum. Secundò, an adueniente tempore emittendæ profeſſionis ſatis ſit ſoluere dotem ea pactione, vt inde emantur annui redditus, vel res ſtabiles, vel vt redimatur aliquis ager Monaſterij ita, vt augeatur redditus Monaſterij, licèt inſpectis omnibus Monialibus in cõmuni adhuc non poſſint commodè ſuſtentari. Reſponſum, ſatis eſſe, ſi pecunia, quæ pro dote dabitur, conuertatur verè in emptionem annui redditus, vel in redemptionem tot bonorum Monaſterij, & ſic redditus Monaſterij tantùm augeatur, quantum ſufficiat victui puellarum in Moniales recipiendarum. Quod tamen augumentum non priuatim vertatur in vtilitatem ipſarum puellarũ, ſed in totius Monaſterij communem vſum, ex quo & ipſæ puellæ vnà cum alijs Monialibus vti poterint. Tertiò, an ſatis conſultum ſit menti legiſlatoris, ſi vltra dotem in ſolutum dãdam, certa promiſſio fiat à parẽtibus alicuius annuæ penſionis vita durãte illius puellæ, quæ ad victum illius ſufficiat? S. Congregatio reſpondit, debere Epiſcopum id curare omninò, vt propinqui publico, validoque inſtrumẽto ſe obligent ad certam annuam præſtationem, quæ maior non ſit duodecim aureis pro neceſſitatibus puellarũ, dum vixerint. An promiſſio facienda ſit Monaſterio, vel puellis, S. Congregatio reſpondit, promiſſionem hanc faciendam eſſe Monaſterio, non autem puellis ipſis, minuſque permittendum, vt pecunia hæc detur eis, ne alioquin contra vorum ſuũ ſolemne fiant proprietariæ, ſed deferatur ad manus Abbatiſſæ, quæ ex ea ſubueniat arbitrio ſuo neceſſitatibus earũ Monialiũ, pro quibus perſoluta fuerit. Quod verò reliquum erit, conuertet in cõmunem vſum Monaſterij. Quæ omnia à Greg. XIII. fuerunt approbata. De erectione Monaſteriorum alibi largiſſimè à nobis dictum eſt.

Quod verò ad aliam partem Cõſultationis idem S. Cõcilium *d. ſeſſ. 25. cap. 4. de Regular.* prohibet, ne quis Regularis ſine ſui Superioris licentia prædicationis, vel lectionis, aut cuiuſuis pij operis prætextu ſubijciat ſe obſequio alicuius Prælati, Principis, vel Vniuerſitatis, vel Communitatis, aut alterius cuiuſcumque perſonæ, ſeu loci, neque ei aliquod priuilegium, aut facultas ab alijs ſuper ijs obtẽta ſuffragetur. Quod ſi contra fecerit, tanquam inobediens arbitrio Superioris puniatur. Nec liceat Regularibus à ſuis Conuentibus recedere etiam prætextu ad Superiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint. Qui verò ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit, ab Ordinarijs locorum tanquam deſertor ſui inſtituti puniatur. Illi autem, qui ſtudiorum cauſa ad Vniuerſitates mittuntur, in Conuentibus tãtùm habitent, alioquin ab Ordinarijs contra eos procedatur. 13

Quo decreto occurritur Regularibus extra ſua clauſtra vagantibus ſine Superioris licentia, ampliaturque id, quod habetur *in cap. quanto de offic. Ordin. et in Clem. ne in agro de ſtat. Monach. & cap. Non magnopere ne Cler. vel Monach. can. placuit, & can. Monachi* 2. 16. *q.* 1. tolliturque omnis prætextus vagandi. Cùm licentia tamen poſſunt ſe ſubijcere obſequio alicuius Principis, vel Epiſcopi, licèt propter pericula, quæ inde ſequi poſſunt, Superiores difficilè conſentire debent, Doctores *in d. cap. Quantò, & cap. ex reſcripto de iureiur.* Immò cubicularij Epiſcopi eſſe poſſunt, *can. cum Paſtoralis* 2. *q.* 7. Nec licet à ſuis Cõuentibus recedere, quia Regularis eſt, vt ſeruus & in omnibus ſubditus Superiori ſuo; in Conuentibus autẽ habitent. Congregatio dixit etiam alterius Religionis, ſi tamẽ Religio in loco illius Vniuerſitatis Cœnobium non haberet. 14

Mediolanenſi. Moniales Ordinis S. Claræ Minorum de Obſeruãtia poſſunt poſſidere bona ſtabilia in cõmuni. 15

Eadem. In Monaſterijs Epiſcopus debet certum numerum præſcribere, etiam quod ea ſint exempta. 16

Florentina. Ad Archiepiſcopum ſpectat videre numerum Monialium augendum, aut minuendum, & illarum dotes, etiamſi ſint Religionis Hieroſolymitanæ. 17

Eadem. In Monaſterijs Monialium numerus præfigendus eſt ab Epiſcopo viſitante, videlicet ſibi ſubiectis intra duos menſes, nõ ſubiectis intra tres à die poſtquam eorum Superiores moniti fuerint, & præfigere neglexerint. Facta iſta præfixione, nulla Monialis admittatur, donec numerus ad taxam fuerit reductus. Quod ſi ſecus Ordinarij fecerint, ſciant ſe Santiſs. D. N. de hoc rationem reddituros, & damnum, quod propter hoc Monaſteria paſſa fuerint, ſuis expenſis refecturos. 18

Item ſuſpenduntur Ordinarij regulares conſenſum ſuũ dantes contra hoc decretum. Item Abbatiſſæ priuantur. Poſſunt tamen Epiſcopi ſuper numerũ aliquas admittere, ſi illæ dotem competentem ſecum attulerint, quæ inter bona ſtabilia expenſa taxatos annuos redditus producere poſſint, vt commodè Monialis ſuſtentari queat. Si verò aliquæ puellæ admiſſæ ſunt, niſi ſuppleuerint dotem competentem, domum remittantur. 19

Bracharenſi Archiepiſcopo. Vt quæ hæc S. Cõgreg. circa plures, quàm duas ſorores in vnum Monaſteriũ introducẽdas aliàs decreuit: Amplitudo tua exequi valeat, Illuſtriſs. Patres has literas ad eam dari voluerunt, per quas eadem decreta, quãtùm iſtius Eccleſiæ regimen expoſcit, & ſat innoteſcent. Aut igitur tertia ſoror intra præfinitũ numerum Monialium in Monaſterium introducẽda eſt, aut ſupra illum. Si vt numeraria ingredi voluerit, eleemoſynam dotalem duplicatam Monaſterio perſoluat, ſuffragioque tam actiuo, quàm paſſiuo carebit, quoyſque altera ex duabus eius ſororibus è vita deceſſerit. Si verò vt ſupra definitum numerum admitti petierit, ſpeciali ſacræ huius Congregationis licentia opus erit, quæ quidem concedi non ſolet, niſi ex conditione, vt ipſa tertia ſoror triplicatam eleemoſynam dotalem Monaſterio exoluat, nec reliquis eius duabus ſororibus ſimul ſuperſtitibus actiuo, vel paſſiuo ſuffragio gaudeat. Die 26. Auguſti 1616. 20

CON-

CONSVLTATIO XLVII.

De clauſura Monialium ad præſcriptum cap. 5. ſeſſ. 25. de Regul.

1 BOnifacij VIII. conſtitutionem, quæ incipit *Periculoſo* renouans S. Synodus Tridentina, clauſuram Monialium diligenter reſtitui, & conſeruari mãdat, &c. Vbi inter alia duo Doctores diſputant. Primum, clauſuram Monialium non eſſe de iure diuino, neque naturali, ſed vt ait Io. Monach. in *d. cap. periculoſo de ſtat. Regul. in 6.* id fit ſecundùm rei naturam; quia non decet mulieres vagari, nec virorum ædibus ſe immiſcere. Alterum eſt, an poſſit imponi Regularibus præſentibus diſtrictior vita. Sed per Papam imponi poſſe Gloſſa ibi *verbo præſentes*, ac Doctores aſſerunt, inter quos idem Io. Monachus dixit, quod nihil ad regulam adijcitur, ſed modus, & teſtantur Abbas, & alij Doctores *in cap. ad noſtram de appel.*

2 Et renouans dictam Conſtitutionem Bonifacij VIII. nonnulla reſtrinxit, nonnullaque ampliauit. Et primò in dicto Tridentini decreto committitur Epiſcopis clauſura omnium Monaſteriorum Sanctimonialium, ſiue ipſis ſint ſubiecta, ſiue alijs tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, vt S. Congregatio declarauit, cum per *d. cap. periculoſo*, non poſſunt Epiſcopi dictæ clauſuræ munus exercere, niſi in Monaſteria ſibi, vel S. Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta, in alia verò exempta nemo, niſi eorum Superiores, de quo nos etiam aliàs liberaliter.

3 Et cum dicitur clauſura Sanctimonialium, ea locũ habet in omnibus Monialibus tacitè, vel expreſsè profeſſis quorumcumque Ordinum, etiam Militiarum, & in Conuerſis, vt B. Pius V. in ſua conſtitutione *Decori* intellexit, dummodò ſint profeſſæ, excepto eo, quod habetur in dicta Conſtitutione, nempè excluduntur eadem B. Pij V. declaratione illæ, in quarum Monaſterio nunquam fuit ſeruata clauſura, nec violata, quia nunquam fuit cœpta ſeruari. Vndè tenentur ad prædictam clauſuram etiam mulieres Tertiariæ cuiuſcumque Ordinis in Congregatione viuentes, ſi ſunt ſolemniter profeſſæ.

4 Sed dubitatur, an quædam mulieres, Deo ſeruientes Papiæ, poſſint dici veræ Moniales ad effectum, vt teneantur ſeruare clauſuram iuxta decreta Concilij Tridentini, cùm ægrotis deſeruiant, tria vota non profiteantur, profeſſionem non in manibus Prælati, vel Superioris regularis, ſed Vicecamerarij Hoſpitalis emittant? S. Congregatio cenſuit, has mulieres non cõprehendi in decretis Concilij, aut Bullæ Gregorij XIII. ea præcipuè ratione, cũ profeſſionem non faciant in aliqua Religione approbata, nec votum ſolemne emittant in manu alicuius ſuperioris regularis, ideò nec appellatione Monialium venire poſſunt, & quia finem, ad quem introductæ ſunt, ſi clauſuram ſeruarent, conſequi non poſſent.

5 Moniales verò in Hiſpania, quæ in Hoſpitali S. Hieronymi recipiuntur, & viuũt, tria vota tamẽ ſubſtãtialia nõ emittẽtes, ſed tantummodò receptionis tempore ex manibus Prioris Crucem aſſumentes offerũt Deo corpus, & animam, Gregorius XIII. reſpondit, quod licèt expreſsè non profiteantur tria vota ſolemnia, tamẽ ſub illa formula verborum, qua corpus, & animam Deo offerũt, ſubſtãtialiter, ac virtualiter cõprehendi ſolemnem profeſſionẽ, ideòque teneri, & obligari ad clauſurã iuxta Conſtitutionẽ, præſertim cùm ſint etiam Ordinis S. Auguſtini. Sic Moniales Tertiarias, quæ tria vota ſubſtantialia ſolemniter emiſerunt, cogẽdas eſſe omninò ad ſeruandã clauſurã. In aurẽ alijs Tertiarijs, quæ dicta tria vota non emiſerũt, ſeruandã præciſè Conſtitutionẽ B. Pij V. editã anno 1566. 3. Kal. Iunij, ſicque declarantẽ Breue aliàs à dicto Pio V. ſcriptũ pro Tertiarijs Hiſpanis, quæ ea vota nõ emiſiſsẽt, quatenus cõceſſit, vt permanerẽt, prout antea vixerãt; intelligitur tamen hæc permiſſio iuxta præſcriptum dictæ Cõſtitutionis, quæ etiã generaliter in omnibus huiuſmodi Tertiarijs vbicumq; degentibus deinceps obſeruatur, nulla amplius habita ratione illius iuſſionis factæ ab eodẽ Pio V. vt iſtis Tertiarijs ſolemniter nõ profeſſis certũ tẽpus præfigatur ad profitẽdũ, quo elapſo, ſi nõ fuiſſent profeſſæ, ad domos parẽtum, propinquorumq; reuerterẽtur.

6 Cum enim nulla ſuper hac iuſſione fuerit promulgata Bulla, ſed aliquæ tantùm literæ, partim à S. Congreg., partim à nonnullis Protectoribus Regulariũ pro quibuſdam particularibus Monaſterijs harũ Tertiariarũ ſcripta fuerunt, ob id ſatius erit ad generalẽ præfatæ Conſtitutionis editæ, & paſſim receptæ obſeruationem recurrere. Non item mulieres, quæ in Congregatione viuunt procura mulierum, quæ fuerunt inhoneſtæ, vel à viris proprijs derelictæ; quia nec ad profeſſionem, neque ad clauſurã cogi debent; Et cùm in Ciuitate Toletana eſſet quædã domus mulierum de paupere vita nuncupatarum, quæ caſtitatis votum ſimplex emittunt, non autem votum clauſuræ, & Monachalis obedientiæ, & propter paupertatem per Ciuitatem eleemoſynas oſtiatim quæritare coguntur, dubitatum fuit, an comprehendantur in Conſtitutione Pij V. de clauſura Monialiũ, ita vt nolẽtibus emittere profeſſionem, & extra clauſuram viu re omninò interdictũ ſit, & perpetuò prohibitum, ne in f urum vllam aliam prorſus in ſuam Congregationem re ipiant. Et comprehendi, & ad Clauſuram teneri dixit S. Congregatio. Sed an Epiſcopus Diœceſanus in Monaſterijs alteri Epiſcopo ſubiectis, ex Concilio habeat ius viſitandi quoad clauſuram, & eandem poteſtatem quoad alia, quæ habet in Monaſteriis ſubiectis Regularibus ratione clauſuræ, S. Congregatio cenſuit, habere.

Quod ad exitum verò Monialium à Monaſterio, idem 7 habetur in Concilio Cabilonenſi 2. *cap. 57. 62. & ſeq.* ampliaturque diſpoſitio dicti *cap. periculoſo*. Nam ibi non cõceditur exitus, niſi ex vna cauſa infirmitatis, videlicet periculoſæ, vel ſcandaloſæ, at *in d. cap. 5. ſeſſ. 25.* committitur ex legitima cauſa iudicio Epiſcopi. Sed Conſtitutio B. Pii V. declarat dictam cauſam exeundi poſitam in *d. cap. periculoſo* intelligi in magno incendio, vel infirmitate lepræ, aut epidemiæ. Vndè S. Congregatio cenſuit, non extendi poſſe ad alias cauſas ſimiles, niſi tantùm intelligi has in præfata Conſtitutione poſitas. Hinc cùm ab Epiſcopo Monialis ab eius Monaſterio ad aliud tranſlata eſſet, S. Congregat. cenſuit, ſcribendum Epiſcopo, nõ potuiſſe eũ abſque licentia Sedis Apoſtolicæ illam transferre ad aliud Monaſteriũ ex Conſtitutione Pii V. Propterea iubeat, & curet eam reduci ad ſuum Monaſterium, & cæteris Monialibus parere, adhibitis etiam vinculis, ſi opus fuerit.

At cùm eſſet dubitatum, an Monaſterium ſitum in loco paludoſo, propter quem aer ſit inſalubris, & periculoſæ 8 infirmitates Moniales inuadunt, comprehendatur in Bulla Pii V. vltima prohibente, ne Moniales è Monaſteriis exeant, adeò vt Moniales exire non poſſint ad curandas iſtas infirmitates? S. Congregatio cenſuit, comprehendi hoc Monaſterium in Conſtitutione Pii V. vltima de clauſura Monialium, tamen caſum dignum eſſe prouiſione ſpeciali, vt quibus infirmitatibus illæ propter aeris intemperiem præmuntur, poſſint de conſilio vtriuſque medici, & de licentia Superiorum exire. Ita Gregorius XIII. annuit.

Sed cùm Monialis obtinuiſſet à Superiore Regulari li- 9 centiam ab Ordinario approbatam exeundi è Monaſterio cauſa curandi morbum epidemiæ, & extra illud per ſex menſes commorandi, eo elapſo, nouo termino cum longiori tempore ad curandam indigeret, petiiſſet à S. Cõgregatione, vt terminus ex diſpenſatione Apoſtolica ſibi prorogaretur, S. Congregatio cenſuit, non indigere diſpenſatione Apoſtolica, ſi verè laborabat morbo epidemico, quia talis caſus eſt exceptus in Conſtitutione Pii V. Quod ſi infirmitas tendit ad epidemiam, vt dicebatur in licentia per Superiorem Monialis conceſſa, cùm non potuerit talis licentia concedi, eum, qui conceſſit, incidiſſe in excommunicationem.

Et cùm Generalis Congregat. Camaldulenſis à Summo 10 Pontifice facultatem haberet velandi, & conſecrãdi Moniales, petijt à S. Congregatione Cõcilij, vt ſibi liceret eas velare in Eccleſia ordinaria Monaſterij Monialium, cùm nulla ſit Eccleſia intra clauſuram, & S. Congregatio cenſuit, velationem faciendam eſſe in Eccleſia exteriori Monaſterij, dummodò ſola velãda exeat è Monaſterio, nullæque Moniales egrediantur. Poterunt tamen fœminæ ſeculares propinquæ aſſiſtere velandæ, vt eam conſolentur.

Sed dicamus, quid in Ciuitate Florentiæ actum fuit. In illa ob magnam Monialium paupertatem, aliaſque cauſas diffi-

difficile videbatur, vt clauſura ſeruetur; ſaltem quoad
omnes Moniales. Sed Gregorius XIII. dixit, à Concilio
Tridentino nuper celebrato veriſimiliter conſideratas
fuiſſe omnes iſtas rationes, itemque alias, & nihilominus
ſic ſtatutum de clauſura. Partes Papæ ſunt, vt omninò
Concilium obſeruetur, atque ita velle, quod ſi tanta ege-
ſtate laborarent Monaſteria tam aperta, quàm clauſa, di-
xit: Pientiſſimus Dux Florentiæ, qui multùm impendit
in alijs operibus pijs, impendat etiam in hoc, inducatque
alios nobiles, vt idem faciant. Quod ſi in eis, quæ aper-
ta ſunt ſcandala oriantur in honorem, & ſalutem ani-
marum, recipiant eas in domibus ſuis priuatim, & earum
curam, & cuſtodiam gerant. Id enim permiſit Sanctitas
ſua ratione indigentiæ.

12 Superuenit poſtea Bulla eiuſdem Gregorij XIII. obli-
gans hoſpitalia ad dimidiam partem quarumcumque
eleemoſynarum, & largitionum diſtribui ſolitarum, Mo-
nialibus pauperibus erogandam, in cuius executione cũ
eſſent ortæ multæ dubitationes, cenſuit S. Congregatio
primò dictam Bullam comprehendere hoſpitale laicum,
vel priuatum. Secundò, in prima Bulla agi de ea ſumma
pecuniarum, quæ in eleemoſynas erogabatur, non autem
de illa, quæ ſupereſſet, ſeruata debita hoſpitalitate. Ter-
tiò, de illis tantùm eleemoſynis intelligendam Bullã, quæ
fierẽt tertijs perſonis. Quartò, illas eleemoſynas ad oſtiũ
hoſpitalis abſque vllo dubio comprehenſas eſſe in dicta
Bulla, cum adminiſtratores hoſpitalis fateantur eas ab
immemorabili tempore præſtitas fuiſſe.

13 De ingreſſu in Monaſteria Monialium, deque licentia
ingrediendi plura alibi diximus, quibus hæc addimus.

14 Caſtelli Maria. Prohibentur laici ſeruare claues Mo-
naſteriorum Monialium.

15 Adrienſi. Laudandus eſt Epiſcopus, qui confeſſarium
Monaſterij etiam ſibi non ſubiecti, prohibet ab ingreſſu
ipſius Monaſterij, & obturare facit rotam, & feneſtram,
quæ ſunt in cubiculo ipſius confeſſarij.

16 Zamorenſi. Sanctimoniales omnes etiam Tertiatiæ,
ſeruare debent hoc decretum clauſuræ, ſi tria vota ſub-
ſtantialia emiſerunt. In reliquis verò, quæ tria vota non
emiſerũt, ſeruãda eſt Bulla Pij V. 4. Kal. Iunij anno primo.

17 Marſicana, & Florentina. Monaſterium Monialium
Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectum, poteſt ab Epiſco-
po viſitari in ijs, quæ pertinent ad clauſuram. Si autem
Monaſterio imminet cura animarum, locus eſt *cap. 9. eiuſ-
dem ſeſſ. 25. de Regul.* Et idem cenſendum eſt de his Mona-
ſterijs ſubiectis Religioni Hieroſolymitanæ ex delegatio-
ne Apoſtolica, etiam non obſtante conſuetudine.

18 Florentina. Quoad acceſſum, & colloquium cum Mo-
nialibus ad crates ſeruanda eſt conſuetudo. Quoad li-
centias ingrediendi intra ſepta, ſeruandum eſt Conci-
lium, & quod aliàs dixi.

19 Mediolanenſi. Epiſcopus in Monaſterijs Monialium
ſuæ Diœceſis alteri Epiſcopo ſubiectis ex Concilio ha-
bet ius viſitandi quoad clauſuram, & eandem poteſtatem
quoad alia, quam habet in Monaſterijs ſubiectis Regula-
ribus.

20 Brixienſi. Ob cauſam conceditur, vt Monialis quan-
doque exire poſſit à Monaſterio in Eccleſiam exterio-
rem, vt exorcizari poſſit, vbi ſunt Reliquiæ.

Eadem. Hac eadem de cauſa fuit à Sede Apoſtolica
conceſſum, vt in domo parentũ transferatur per menſẽ.

21 Gienenſi, & Salernitana. Moniales non poſſunt tran-
ſire de vno ad aliud Monaſterium, etiam de conſenſu Epi-
ſcopi ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. Si autem translatio
fiat, ad eiuſdem Ordinis Monaſterium faciliùs cõceditur.

22 Ciuitate Caſtelli. Quando ex permiſſu Sedis Apoſto-
licæ transferuntur Moniales de loco ad locum, translatio
fieri debet in aurora, vt à paucis videri poſſint, atque à
perſonis grauibus honeſtis, & conſanguineis deducantur,
earumque dotes priori Monaſterio remaneant.

23 Tranenſi. Moniales non habent iuſtam cauſam exe-
undi à Monaſterio, vt curam nepotum ſuorum gerant,
etiamſi nullum propinquum haberent.

24 Vlyſiponenſi. Curandæ tamen valetudinis cauſa ad
balnea Monialem ire poſſe Sedes Apoſtolica conceſſit,
dummodò tamen eant cum honeſto perſonarum comi-
tatu, quem Ordinarius tantùm cenſuerit, atque tam eun-
do, quàm redeundo ad nullum locum deuiet, neque di-
utiùs apud dicta balnea maneat, quàm ad curandam in-
firmitatem neceſſe fuerit.

Salernitana. Quando reſtaurantur Monaſteria, ſi hoc
expedire probatur, fuit permiſſum, vt nouitiæ Moniales
ad aliud Monaſterium transferantur, donec opus perfi-
ciatur.

Mediolanenſi. Mulieres ſuccurſus Mediolani, quæ 25
pro cura aliarum ibi viuunt, non ſunt cogendæ ad clau-
ſuram, neque ad profeſſionem.

Vicentina. Si cauſa ſit legitima ex Monaſterio exe- 26
undi, licentia datur ab Epiſcopo, & Superiore regulari.

Abulenſi. Ex cauſa Sedes Apoſtolica conceſſit qui- 27
buſdam Monialibus, vt tranſirent ad aliud Monaſterium
alterius obedientiæ, de conſenſu tamen ſuperiorum.

Mediolanenſi. Licèt Virgines in Monaſterio educari 28
poſſint, cum hoc nullo Canone prohibeatur, id tamen
fieri debet de ſola licentia Sedis Apoſtolicæ. Contrarium
vide inferiùs in vna Hieracenſi.

Idem dicendum de illa, quæ velit ingredi Monaſte- 29
rium, in quo aliquando profiteri cupit, vt formæ viuendi,
& regulæ proſpiceret. Nam & hoc caſu licentia Sedis
Apoſtolicæ neceſſaria eſt.

Nouarienſi. Mulieres ingredientes domicilia Fratrum 30
S. Franciſci, incidunt in Bullam Gregorij XIII. contra in-
gredientes Monaſteria, domus, & loca virorum, & mu-
lierum.

Caſtelli Maris. Non tamen prohibentur Superiores 31
Monaſteriorum Monialium, quin ea ingredi poſſent vi-
ſitationis cauſa.

Toletana. Ingredi ſepta Monaſterij nec Religioſis 32
ipſis licet, etiam vt ſatisfaciant piæ teſtantium voluntati,
qui in Monaſterijs Monialium voluerunt quolibet anno
anniuerſarium celebrari. Nam hoc caſu ſatisfaciendum
eſt celebrando in exteriori Eccleſia.

Lancianenſi. Intra ſepta Monaſterij nec Miſſas cele- 33
brandi cauſa ingredi licet.

Neapolitana. Fauore, & gratia ſpeciali nonnumquam 34
conceſſum fuit, vt Guardianus, & confeſſarius poſſent
ſimul ingredi ſepta Monaſterij in die Corporis Chriſti vt
proceſſionaliter cum Monialibus circa clauſtra incedere
poſſint.

Lancianenſi. Si Monaſterium Monialium nullam 35
Eccleſiam exteriorem haberet, conceſſum fuit, vt Sacer-
dos in illud ſemel in menſe ingrediatur ad celebrandum,
& vt Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum Moniali-
bus præberet, & ſic ſolùm per ſex menſes futuros, donec
prouideatur de Eccleſia exteriori.

Cordubenſi. Nobili fœminæ, cuius progenitores Mo- 36
naſteriũ Monialium fundarunt, conceſſum fuit ex magna
cauſa, etiã vt cum duabus aliis matronis bis in anno illud
ingredi poſſit, dummodò in eo non pernoctet.

Neapolitana. Viduis, & mulieribus, quæ nolũt ingredi 37
Monaſteria, vt in eis perpetuò viuant, retẽto ſeculari ha-
bitu, à Sede Apoſtolica permittitur, dummodò ingredian-
tur de conſenſu Abbatiſſæ, & maioris partis Monialium,
modeſtoque habitu incedant, legemque clauſuræ obſer-
uent. Quod ſi ſemel egrediantur, in illud ingredi iterum
non permittitur.

Florentina. Permiſſum etiam quandoque fuit mulie- 38
ribus habentibus virum abſentem ad tempus in Mona-
ſteriis Monialium permanere.

Bononienſi. Mulieribus non ſolùm prohibitum eſt in- 39
gredi ſepta Monaſterii Monialium, ſed etiam virorum per
Bullam Pii V. quæ tamen declaratur, vt non procedat in
ingreſſu primi clauſtri, vbi ſunt aliquæ Indulgentiæ con-
ceſſæ viſitantibus. Nam hac de cauſa mulieribus in illa in-
gredi permittitur, vel in eis regionibus, in quibus mulie-
res operariorum more laborant iuuando fabricatores.

Piſaurenſi. Illa Bulla Pii V. fuit declarata habere lo- 40
cum ſolùm in clauſtro Monaſteriorum virorum, non au-
tem in locis contiguis.

Ianuenſi. Quandoque etiam fuit ex gratia Sedis Apo- 41
ſtolicæ conceſſum, vt aliquæ mulieres ſemel ingrediantur
Monaſterii ſepta Carthuſienſium cum licentia ſuperio-
rum cauſa viſitandi quamdam Capellam.

Abulẽſi. Poſſũt Ordinarii iure proprio puellas, de quibus 42
con-

41 Iannenſi. Quandoque etiam fuit ex gratia Sedis Apoſtolicæ conceſſum, vt aliquæ mulieres ſemel ingrediantur Monaſterii ſepta Cartuſienſium cum licentia Superiorum cauſa viſitandi quandam Capellam.

42 Abulenſi. Poſſunt Ordinarij iure proprio puellas, de quibus controuertitur, in Monaſterijs collocare ad tempus, donec lites finiantur.

43 Neapolitana. Mulier ſecularis, quæ iam eſt intra ſepta Monaſterij, eſt expellenda, ſi in illud ſine licentia Sedis Apoſtolicæ ingreſſa eſt, & contra maioris Monialium partis intentionem.

44 Eadem. Cauſa infirmitatis Monialium aliquarum Sedes Apoſtolica conceſſit, vt ſecum retinere poſſent famulam ſecularem cum eiſdem legibus clauſuræ, & habitus, quibus ſupra. Ordinarius tamen hanc facultatem concedere non poteſt, & de facto conceſſa, ſtatim reuocatur.

45 Hieracenſi. Decreta Concilii non obſtant, quin virgines educandi cauſa intra Monaſteria ingredi poſſint, & ibi educari vſque ad vigeſimum quintum annum cum habitu modeſto, cum lege communi clauſuræ, & de conſenſu Abbatiſſæ, & maioris partis Monialium, quæ puellas educare ſolent; quæ ſi ſemel egreſſæ fuerint, ad ea amplius reuerti non permittatur ſine noua diſpenſatione, niſi in eo profiteri voluerint.

46 Panormitana. Mulier, quæ à Monaſterio, vbi educabatur ſemel eſt egreſſa, non ſolùm in illud, ſed nec etiam in aliud ſine Sedis Apoſtolicæ licentia ingredi permittitur.

47 Caſalenſi, & Marſicana. Quæ autem puella ex cauſa, puta valetudinis egreditur, & de licentia Ordinarii, de eadem licentia in illud iterum ingredi poteſt cum ſolitis circumſtantiis, & conditionibus.

48 Cremonenſi. Illuſtribus puellis, quæ in Monaſteriis cum ſupradictis educari permittuntur, à Sede Apoſtolica etiam fuit quandoque conceſſum, vt famulam ſecularem ſecum habeant cum eiſdem legibus.

49 Bergomenſi, & Mediolanenſi. Qui habent licentiam ingrediendi Monaſteria à Superioribus, & illa vtantur leuibus de cauſis, incidunt in pœnas Bullæ Gregorii XIII. ſub datam Idibus Iunii 1576. in quibus etiam incidunt, qui ſine licentia ingrediuntur Monaſteria.

50 Mediolanenſi, & Feretrana. Ingrediendi ſepta Monaſterii facultatem Epiſcopus concedere poteſt in Monaſteriis etiam exemptis ſuæ diœceſis, dummodò Regularibus ſubiecta non ſint; nam & hoc caſu Regulares ipſi Superiores licentiam concedunt. Verùm de hac re vide, quæ aliàs diximus.

51 Mediolanenſi. Licentia verò in ſcriptis, non autem oretenus concedenda eſt; Cardinalis autem S.Praxedis, qui fuit S.Carolus, circa deleganda licentia poteſt facere, quod ſibi placet de particulari reſcripto Sedis Apoſtolicæ.

52 Eadem. Ingredientes cũ Epiſcopo in Monaſteriis Monialium, non eſt neceſſe, vt habeant licentiam in ſcriptis.

53 Taruiſienſi. Volentes ingredi Monaſteria ex aliqua cauſa, quantumlibet neceſſaria, debent licentiam ab Epiſcopo petere, qui illã in caſibus neceſſariis cõcedere debet.

54 Mediolanenſi. Non poteſt Epiſcopus cauſa correctionis, pœnitentiæ, vel examinis, etiam in cauſis criminalibus Moniales è Monaſterio egredi facere, nec minùs ipſæ egredi valent. Vicarius generalis nec præſente, neque abſente Epiſcopo poteſt concedere licentiam ingrediendi Monaſteria, niſi Epiſcopus ſpecialiter hanc facultatem ei conceſſit.

55 Papienſi. Monaſteria Monialium extra Vrbes, aut oppida, etiam quæ ea ſint exempta, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecta, poſſunt Ordinarii, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, & Monaſteria intra Vrbem transferre iuxta hoc decretum.

56 Mediolanenſi. Si conſuetudo eſt, quod Epiſcopus ſolus det licentiam ingrediendi, & alloquendi Moniales, etiam in Monaſterijs ſubiectis Regularibus, ſeruanda eſt huiuſmodi conſuetudo, etiam in Monaſteriis prædictis, priuatiuè ad Superiorem Regularem.

57 Eadem. Epiſcopus viſitans clauſuram Monialium Regularibus ſubiectarum, poteſt eas examinare in his, quæ pertinent ad clauſuram, & poteſt etiam ſermonem habere ad Moniales intra, & extra ad crates, & Sacramenta miniſtrare.

CONSVLTATIO XLVIII.

De ratione eligendi Superiores Regulares ad decretum cap.6. Concilij Trid. ſeſſ.25. de Regul.

IN electione Superiorum quorumcunque Abbatum 1
temporalium, & aliorum officialium, ac Generalium, & Abbatiſſarum, atque aliarum Præpoſitarum, quo omnia rectè, & ſine vlla fraude fiant, in primis Sancta Synodus diſtrictè præcipit, omnes ſupradictos eligi debere per vota ſecreta ita, vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Nec in poſterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoſcumque titulares ad effectum electionis faciendæ conſtituere, aut voces, & ſuffragia abſentium ſupplere. Si verò contra huius decreti conſtitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita ſit, & is, qui ad hunc effectum ſe in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiſerit, deinceps ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis exiſtat, facultateſque ſuper his conceſſæ eo ipſo abrogatæ cenſeantur, & ſi in poſterum aliæ concedantur, tanquam ſubreptitiæ habeantur.

Ex hoc decreto reſtringitur diſpoſitio Concilij Late- 2
ranenſis in electione Superiorum Regularium *cap. Quia propter de elect.* & præfigitur modus electionis. Ad electionem igitur Superiorum Regularium tam temporalium, quàm perpetuorum, vt ſe habent verba Concilii, procedi debet per viam ſcrutinij, non autem per viam electionis, vel compromiſſi. Et ſcrutinium ſecretum ex mente Concilij non dicitur, ſi duo, vel tres conſtituantur, qui eligentium vota ſuſcipiant; quæ omnia tunc ſeruanda erunt, cùm electio fiat ex votis plurium, quia cum Generali, vel Prouinciali ex inſtituto alicuius Regulæ datur facultas conſtituendi Superiores, non eſt, quod huiuſmodi forma ſeruetur. Aduertendum hic generaliter, non fuiſſe mentem Concilij, vt ſemper fiant huiuſmodi electiones, ſeu tollere electiones, quæ ex inſtituto Regulæ fiunt, verbi gratia, electiones fratrum Eremitarum S. Auguſtini, quæ fiunt anno, quo celebratur Capitulum Generale, vel Prouinciale in Capitulis à Prioribus, & definitoribus. Item fratrum Minorum quolibet triennio, qui electi Commiſſi Prouinciarum nuncupantur; ſed voluiſſe Concilium, vt in omnibus electionibus, quæ à pluribus fieri debent, præſcripta forma ſeruetur. Et dum quæritur, an profeſſi, qui non ſunt Subdiaconi, vocem in huiuſmodi electione habere poſſint, non obſtante *cap.4. ſeſſ.22.* S.Congregatio cenſuit, poſſe, & dictum *cap.4.* non habere locum in Monaſteriis. Item cæcitas non priuat aliquem in huiuſmodi electionibus eo voto, quod aliàs haberet, ſi cæcus non eſſet.

Neque ante, neque poſt ſcrutinium electoribus lice- 3
bit, cui ſuum votum dederit, publicare. Hinc etiam electio ſcribæ communis, qui ſingulis electoribus tres ſchedas tribuat, in quarum ſingulis ſit ſcriptum nomen alicuius eligendi ab eis, ab alijs diuerſum, & elector ſchedis de manu ſcribæ acceptis, quem ex eis elegerit, pro voto ſuo tradet alijs duabus laceratis, cum accidiſſet in quadam electione dictum ſcribam vnam tantùm ſchedam aliquibus, vel duas, in quibus idem nomen continebatur, tradidiſſe, nulla fuit iudicata, eo quod ſcriba potuit reuelare. Idem etiam dicendum de electione, in qua Abbas tradit omnibus habentibus vocem, ſchedulam vnam, in qua quilibet exiſtens notat nomen perſonæ, quam elegit; quia, etſi primò intuitu hic modus ſatis bonus videatur, non tamen eſt adeò ſecretus, vt publicari non poſſit. Poſſet enim Abbas quibuſdam punctis adnotare ſchedulas eligentibus tradendas, & cum conſtitutionibus Ordinum cautum ſit, quod pro electionibus Priorum duo confirmatores per exiſtentem pro tempore Generalem miſſi, & duo, vel tres ſcrutatores per electores de eorum gremio aſſignati exiſtant, & quod ipſi quatuor eligentium vota ſecreta recipiant, ſcribant, & aſſignent, ac demum canonicè electum pronuncient, dubitabatur, an hæc

eligendi ſorma iuxta mentem Concilij ſecreta, & canonica dicatur, & S. Congregatio reſpondit, huiuſmodi electionem haberi pro ſecreta iuxta *cap. Quia propter de elect.* Cumque conſueuiſſet Generalis eiſdem confirmationem committere, quod ſi electores non concordant in eligendo aliquem de eorum gremio, nominent electoribus omnes fratres, qui officium Prioratus rexerint, & modò ſine officio Prioratus exiſtant, & impediti non ſint, præſertim tres, vel quatuor, quos ſpecialiter nominent, vel ex eis electores quem maluerint eligant, dubitabatur, an hæc forma ſit contra hoc decretum, quo cauetur, ne in poſterum liceat Prouinciales, Abbates, Priores, aut alios titulares quoſcumque &c. S. Congregatio cenſuit, non eſſe contra Concilium. Notandumque non poſſe effici titulares Priores, vel alij ad effectum electionis faciendæ. Vndè omnes titulares, quamuis principaliter ad effectum electionis faciendæ conſtituti non ſint, prohibitos eſſe ferre ſuffragia in electione Superiorum, dixit S. Congregatio; non tamen hi, qui titulares perpetui ſunt, habentes veros titulos ſuarum Eccleſiarum, quarum poſſeſſione vi excluduntur, vt ſunt Priores Angliæ, Vogatiæ, Hieroſolymitani, aliique.

4 Non tamen ex hoc decreto prohibitum eſt Superioribus Ordinum, quibus id ex regula conceditur, ne aliquem fratrem idoneum ſuo loco delegent, ſeu mittant ad Capituli generalis celebrationem, vt etiam electionem faciat, ſi ex inſtitutis, & decretis Religionis ſuæ licet Superioribus abſentibus, & legitimè impeditis mittere alium ad Capitulum generale, qui ſuo loco, & nomine det vocem in electione. Inſtitutio etiam vocum, quæ non fit per creationem nouorum titulorum, neque per ſupplementum vocum abſentium, ſed per habilitatem eorum, qui non eſſent vocales, efficerentur vocales, non erit contra Concilium, Procuratores verò legitimè conſtituti cum generali mandato ad eligendum non excluduntur, dummodò non habeant ſpeciale mandatum de eligenda certa perſona, quia tunc votum non poſſet eſſe ſecretum, Abſentes tamen ſcripto ſuum votum dare in electione ſociorum Capitularium non poterunt, & moniales lecto propter morbum decumbentes votum ſuum ad electionem Superiorum mittere non poterunt, ſed qui recipiendis, cuſtodiendiſque votis præfecti erunt, debebunt accedere ad ægrotantes, & ab eis vota accipere. Superior verò, qui electioni Abbatiſſæ præeſt, vnà cum Vicario ſuo, vel Secretario, vel alio ab ipſo aſſumpto vota ſingularum Monialium oretenus audire poterit; & cum dubitaretur, an vbi ſunt tantùm tres vocales, quorum vnus non poteſt eligi in diſcretum, & per conſequens neceſſe eſt, vt alter illorum duorum, qui remanent, det alteri vocem ſuam, poſſit fieri electio diſcreti, quæ non ſit contra formam huius decreti, S. Congregatio cenſuit, poſſe, ſi ita ſtatutis Religionis ſit permiſſum; quia ſi omnes Cardinales eſſent mortui præter duos, vnus poteſt eligere alium in Papam, dummodò alius conſentiat electioni ſuæ Abb. *in cap. Licèt in fin. de elect.* Idem in Clericis, Abb. *in cap. 1. num. 6. de elect. & in cap. Cumana eod. tit.* cum Oſtienſe. Item cum Generalis Ordinis S. Auguſtini S. Congregationem conſuluiſſet primò, an ei liceret in electione Prouincialium, & Priorum, aliorumque Officialium facienda aliquos nominatim proponere, S. Congr. cenſuit, non licere. Secundò, an liceat in huiuſmodi electionibus procedere nedum per ſchedas, ſed etiam per globos, & ballotationes, S. Congr. dixit, nec etiam licere. Tertiò, an liceat eidem Generali ex Officii ſui auctoritate in aliqua domo ſui Ordinis, vel in Prouincia Rectorem, Commiſſarium, vel Vicarium conſtituere in quibuſdam caſibus, nulla fratrum electione expectata, vbi ita expedire iudicauerit, præſertim cum ante, & poſt Concilium conſueuerit? S. Congregatio reſpondit, non licere, niſi ex graui cauſa, & ad modicum tempus. Quartò, an huiuſmodi Rectorem, vel Vicarium propria authoritate Generalis titulo Prioris, vel Prouincialis honeſtare poſſit? S. Congr. dixit, non poſſe. Quintò, an liceat Generali, vbi Conſtitutiones Ordinis id ei expreſsè committunt, in loco, & Conuentu Romanæ Curiæ, vbi Generalis reſideret, debeat fratrem aliquem idoneum Priorem conſtituere, vel pro Priore ponere? S. Congregatio reſpondit, licere.

5 Hieracenſi. Electio Abbatiſſæ facta per vota non ſecreta per ignorantiam huius decreti non valet, nec poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt valeat; Sanctiſſimus tamen conſideratis circumſtantijs, diſpenſat.

Toletana. Vota ſecreta intelliguntur eſſe etiam quod aliqui Superiores, videlicèt quatuor, aut quinque eaſciunt, ſi hoc eſt iuxta formam Statutorum Religionis, *cap. Quia propter de elect.*

Pacenſi. Si in fundatione Monaſterii fundator mandet, vt Abbatiſſa pro tempore eligatur de ſua familia, talis ordinatio eſt ſeruanda, ſi ex genere illius reperiatur monialis idonea cum omnibus qualitatibus requiſitis, ac neceſſariis, vt *in cap. 7. eiuſdem ſeſſ. 25.*

6 Minimorum. Si numerus eligentium eſt adeò paucus, quod ex neceſſitate dereguntur eligentes, ſi hoc permittitur per Statuta Religionis, Concilium etiam tolerat.

7 Hieracenſi. Occurrente obitu Abbatiſſæ Monaſterii S. Mariæ Hieracenſis, ſubiecti Prouincialiſſæ Meſſanenſis diœceſis, non poteſt Epiſcopus pro electione Abbatiſſæ accipere vota, ſed ſunt accipienda ab eo, cui dicta Prouincialiſſa hoc mandauerit.

8 Hiſpalenſi, & Toletana. Per hoc decretum non prohibetur Generales, aut Superiores Ordinum, quin in diſcordia electionum Priorum, aut Abbatum, & his ſimilium, non poſſint aliquos fratres extra Monaſterium, vbi electio celebranda eſt, degentes nominare, vt ex illis aliquis eligatur.

CONSVLTATIO XLIX.

Quæ, & quomodo in Abbatiſſas, & quocumque nomine Præfectas eligenda? Et an duobus Monaſterijs vlla præfici poſſit? Idque ad præſcriptum cap. 7. S. Concilij Trident. ſeſſ. 25. de Regular. in quo ita decernitur,

1 ABbatiſſa, & Priorìſſa, & quocumque alio nomine Præfecta, vel Præpoſita appelletur, eligatur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit; quod his qualitatibus non reperiatur in eodem Monaſterio, ex alio eiuſdem Ordinis eligi poſſit. Si hoc etiam incommodum, Superiori, qui electioni præeſt, videatur ex eis, quæ in eodem Monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo, vel alio Superiore conſentiente eligatur. Duobus verò Monaſteriis nulla præficiatur. Et ſi qua duo, vel plura quocumque modo obtinet, cogatur, vno excepto, intra ſex menſes cætera reſignare, Poſt id verò tempus, niſi reſignauerit, omnia ipſo iure vacent. Is verò, qui electioni præeſt, Epiſcopus, ſiue alius Superior clauſtra Monaſterii non ingrediatur, ſed ante Cancellorum feneſtellam vota ſingularum audiat, vel accipiat. In reliquis ſeruentur ſingulorum Ordinum, vel Monaſteriorum conſtitutiones.

2 Ponitur in hoc decreto ætas præficiendæ Monaſterio iuxta *can. Sanctimoniales 20. q. 1.* Electionem tamen Abbatiſſæ, quæ præficitur in Monaſteriis, ſeu Collegio Canonicarum Regularium, de quibus *in cap. Indemnitatibus §. penult. de elect. in 6.* eo excepto, quod de eligendis profeſſis ſtatuitur, quippè quia nullum emittunt votum, præſuppoſito, quod ab immemorabili in eius electione diſpoſitioni *d. cap. Indemnitatibus* nulla ſit habita ratio, S. Congr. cenſuit non comprehendi hoc decreto, ſed teneri obſeruare ea, quæ decernuntur *in d. cap. Indemnitatibus*, & huiuſmodi conſuetudinem eſſe reijciendam, tanquam corruptelam; quod ſi illæ Canoniſſæ profeſſionem emitterent, comprehendi Concilii decreto; quæ deciſio iterum fuit propoſita, & diſcuſſa, & S. Congr. perſtitit in deciſis.

Si nullum aliud in tota Prouincia Monaſterium eiuſdem Ordinis reperiatur, quia Monaſterium recens, & reperiretur monialis, quæ prædicta eſſet qualitatibus requiſitis in hoc decreto, S. Congregatio reſpondit, ex Monialibus in dicto Monaſterio exiſtentibus eam eſſe eligendam, quæ melior ſit, & magis idonea cæteris.

3 Sed an poſt Bullam B. Pii V. de egreſſu Monialium liceat

ceat Generali Superiori de Monaſterio ad Monaſterium Mooialem transferre, vt in eo, ad quod transfertur Abbatiſsæ munere fungatur, facta relatione Gregorio XIII. Sanctitas ſua dixit, Bullam corrigere decretum Concilij *cap. 7. ſeſſ. 25. de Regul.* Et ideò ex hoc decreto non licere amplius extrahere Moniales de Monaſterio pro conſtituenda Abbatiſſa in alio, niſi obtenta ſpeciali licentia à Sede Apoſtolica.

5 Ponitur etiam in dicto decreto Tridentino exceptio Regulæ circa ætatem & *d. cap. indemnitatibus de elect. in 6.* Vndè ſi reperiatur in Monaſterio aliqua Mooialis quadragenaria cum qualitatibus requiſitis, non tenentur Moniales aliam ex alio eiuſdem Ordinis Monaſterio eligere, ſed liberum erit illis aliquam de conſenſu tamen Epiſcopi, vel earum Superioris ex proprio Monaſterio eligere habentem qoalitates requiſitas in hoc decreto. Quod ſi oec talis in proprio Monaſterio, nec quadragenaria in alio einſdem Ordinis reperiatur, poterunt aliquam ex Monaſterio eligere, quæ iuxta *cap. indemnitatibus de elect. in 6.* trigeſimum annum expleuerit, & expreſsè profeſſa ſit. Nulla tamen minoris ætatis eligi poterit, ſed poſtulanda erit à Sede Apoſtolica.

6 Num verò Monialis poſſit dici ex aliquo facto incurriſſe irregularitatem, ita vt diſpenſatione indigeat, ſi fortè in Abbatiſſam eligeretur, vel aliquò ſacra attractauerat, cùm multi de hoc conſulti negatiuè reſpondiſſent, nihil à S. Congregatione reſpooſum. Huc facit & illud, quod cum Epiſcopus quidam recuſaſſet benedicere Abbatiſſam electam, eaque petijſſet remedium à S. Congregatione reſcriptum Epiſcopo, quod ſi Abbatiſſa hæc intra annum electionis ſuæ petierit benedictionem, & Abbatiſſa dicti Monaſterij antea ſolita fuerit benedici, cùm io hoc Coocilium nihil noui iuris induxerit, benedicat, niſi aliqoid habeat, quod contra eam vrgeat, de quo Congregationem certiorem reddat.

7 Duobus verò Monaſterijs nulla præficiatur; quod prohibitum erat in Monaſterijs fœminatum in Concilio Viennenſi *cap. 6.* & io Monaſterijs virorum *can. 4. 21. q. 1.* & circa eum, qui præeſt electioni, cum Imperatrix, quæ plurima priuilegia quoad Moniales, Abbatiſſæ electionem, aliaque plura habeat, eorum coofirmationem, & amplificationem à Gregorio XIII. petijſſet, S. Congregatio reſpondit, Sereniſſimam Imperatricem, quando iam degit io Hiſpania, conſultius facturam à gratijs iam cooceſſis abſtioere; quàm cum nouas io huiuſmodi re ſibi concedi poſtulet. Item an priuilegia, quæ ante Coocilium conceſſa fuerant Duci, & Dominio Iannenſium, vt eligere poſſent Prælatum, & alios quatuor qoos vellent, qui omnia Reipublicæ Monaſteria viſitarent, corrigerent, & reformarent, ſint ſublata per Tridentinum Concilium, & Sac. Congregatio cenſuit, priuilegia eſſe ſublata, præſertim in ea parte, vt Dux, & Dominium poſſit eligere alterum Prælatum, vt Monaſteria ipſa ſint viſitanda, & Moniales corrigendæ cum præſentia deputatorum, etſi referendum Sanctiſs. Gregorio XIII. qood ſi videbitur Sanctitati ſuæ io aliqua parte hanc reuocationem moderari, hortando ipſos Dominos Iaouenſes ad præſtandum auxilium, conſilium, & fauorem ipſi Ordinario, & Superioribus, S. Coogregatio moderationem laudat.

CONSVLTATIO L.

Regimen Monaſteriorum non habentium Ordinarios regulares Viſitatores, quomodo inſtituendum ex decreto Concilij Tridentini cap. 8. ſeſſ. 25. de Regul.?

1 IN hoc decreto innouatur Conſtitutio Concilij Lateranenſis *cap. in ſingulis de ſtat. monach.* ampliatur, ac reſtriogitur, & vltimo committitur Metropolitano executio dicti decreti. Hioc cum dubitaretur, an Monaſterium à iuriſdictione Epiſcopi exemptum, & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectum, quod aote Concilij publicationem commendatum reperitur, comprehendatur ſub diſpoſitione dicti *cap. 8. ſeſſ. 25. de Regul.* &, reluctaote Commendatario, poſſit ſe io Congregationem redigere, præſuppoſito, quod Commendatario commiſſa fuerit cura, regimen, iuriſdictio, & omnimoda adminiſtratio dicti Monaſterij perſonas corrigendi, caſtigandi, & viſitandi propria authoritate, ſtante etiam quod io eodem Monaſterio oon ſit Prior Claoſtralis eiuſdem Ordinis, expreſsè profeſſus, qui gregi regulari præſit, S. Congregatio cenſuit, hos monachos non poſſe ſe aggregare huic, vel alteri Congregatiooi iam inſtitutæ, & confirmatæ, licere tamen ei ſeſe cum alijs Monaſterijs iuxta dictum decretum *cap. 8.* ad formam *d. cap. in ſingulis de ſtat. monach.* in Congregationem redigere. Ita enim intellexit S. Coogregatio illa verba, & deinde quolibet triennio ſeſe in Congregationes redigere. Item quod debeant de trieooio ad triennium iſta Monaſteria commune celebrare Capitulum iuxta diſpoſitionem dicti *cap. in ſingulis*, & quod Monaſteria commeodata hoc decreto comprehendantur; quæ omnia Gregorius XIII. approbauit.

Congregare autem Mooaſteria ad Coogregationem faciendam ad Prælatos eorum tantùm, & illis renuentibus, ad ipſos Capitulares pertinet, & talibus renueotibus, vel negligeotibus, ad Metropolitanum. Dicta autem conuocatio per maiorem partem Prælatorum Congregationis facienda erit. 2

Legitimè tamen conuocati non quidem compellere poteruot quæcumque Monaſteria Prouinciæ, vel extra, ſi intra eam non ſit ſufficiens Monaſteriorum numerus ad dictam Coogregationem faciendam, atque in ea deliberare, ac definire quæcumque neceſſaria, & opportuna videbuotor. Poteruot tamen deliberare ac definire ea, pro quibus Congregatio fuit conuocata. 3

CONSVLTATIO LI.

De quibus Monaſterijs agat S. Concilium Trid. cap. 9. ſeſſ. 25. de Regul.?

EX ſententia S. Congregationis dictum decretum agit de Monaſterijs Monialium ſubiectis Sedi Apoſtolicæ, vel alijs, non de ijs, quæ ſubduntur Generalibus, vel ab alijs Regolaribus reguntur. Vndè cum Hieracenſis Epiſcopus vellet iore ordinario viſitare Monaſterium S. Mariæ de Valle viride Terræ Caſtri veteris Hieracenſis Diœceſis Ordinis Carmelitarum, quod prætendebatur ſubiectum à fuodatione Monaſterio S. Mariæ de Valle viride, & eius Prouincialiſſæ pro tempore exiſtente Meſſaoeoſis Ciuitatis, & oſtendebatur ſoſceptum ſub D. Petri protectione per Bullam Clementis, S. Congregatio primò cenſuit hoc decreto intelligi de Regularibus fœminis, prout & aliàs decretum fuit, nec obſtat rationem clauſuræ per Gloſs. *in Clem. attendentes de ſtat. monach.* Deinde dixit, quod cum Epiſcopus gubernare, & viſitare velit ex hoc decreto, & Concilium requirat, quod Monaſterium ſit immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiectum, iſtud autem ex Bulla Clementis noo probatur, quia verba illa ſub protectione non id ioſerunt *cap. ex parte 2. de priuil.* ideò Epiſcopum ex hoc decreto non poſſe gubernare, aut viſitare. Si autem Epiſcopus alio iure communi viſitare poſſet, quia ſcilicet dictum Monaſtrium noo appareat exemptum ab Ordioario, adeat Iudicem competentem, quamquam difficile erit ſuſtinere, quod dictum Monaſteriumm non ſit exemptum, ſicut ſunt omnia reliqua regularia. 1

CON-

CONSVLTATIO LII.

De confeſſione, & communione ſemel ſingulis menſibus à Monialibus facienda: de confeſſario extraordinario eis ab Epiſcopo offerendo, & quo loco apud illas Eucharistia conſeruanda.

1 SAcrum Concilium Tridentinum his de rebus ita decernit *cap. 10. ſeſſ. 25. de Regul.* Attendant diligenter Epiſcopi, ac cæteri Superiores Monaſteriorum Sanctimonialium, vt in conſtitutionibus earum admoneantur Sanctimoniales, vt ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & Sacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant, vt eo ſe ſalutari præſidio muniant ad omnes oppugnationes Dæmonis fortiter ſuperandas. Præter ordinarium autem confeſſorem alius extraordinarius ab Epiſcopo, & alijs Superioribus, aut ter in anno offeratur, qui omnium confeſſiones audire debeat; quod verò Sanctiſſimum Chriſti Corpus intra chorum, vel ſepta Monaſterij, & non in publica Eccleſia conſeruetur, prohibet S. Synodus, non obſtante quocumque indulto, aut priuilegio.

2 Id, quod diſponitur de confeſſione, & communione habetur *in Clem. ne in agro §. ſanè de ſtat. monach.* Et quoad confeſſorem extraordinarium, hoc verbo (extraordinarius) Gregorius XIII. dixit comprehendi tum Regularem alterius Ordinis, tum ſecularem Sacerdotem; ex quo ſuperior poterit quidem, non tamen tenetur offerre extraordinarium confeſſorem ſecularem, vel alterius Ordinis Monialibus ſibi ſubiectis. Hac tamen facultate non debebit vti, niſi magna cum diſcretione, & vbi ageretur de periculo animarum. Nihil tamen ſuper hoc S. Congregatio ſtatuendum exiſtimauit, vt conſuletur exiſtimationi Religionum, & reddetur cauſa Monialibus licentiùs agendi contra Superiores; præterquamquod illi ſunt vlterius Religionis, non poſſunt benè cognoſcere de tranſgreſſionibus illius Regulæ, cuius notitiam non habent. Non tamen dixit ex hoc S. Congregatio, Moniales omnes teneri confiteri extraordinario confeſſori oblato, ſed eſſe in arbitrio Monialium, cui maluerint, confiteri, extraordinario ſcilicet; vel ordinario.

3 Et quoad aſſeruandam Euchariſtiam ex pluribus interpretationibus, quæ afferebantur ad hoc decretum, vbi cauetur, ne Sanctiſſimum Chriſti corpus intra chorum, vel ſepta Monaſterij conſeruetur, quæ aliqui duo etiam diſiunctim præcepta ita intelligunt, vt tum in Eccleſia eſſe iubeant, tum ſeruari omninò vetetur intra ſepta Monaſterij, tametſi aliàs intra Eccleſiam ſuo loco ſit repoſitum. Aliqui contra coniunctim ea verba interpretantur, vt eum tantùm abuſum prohibitum velint, quo Sacra Euchariſtia ex Templis ſublata introrſus in chorum transferebatur, nihil tamen obeſſe, quominùs vtrobique ſeruetur. Tertij inter vtroſque medij, vt Monialium deuotioni indulgeant, præter Sacramentum in altari Eccleſiæ ſitum, ita alibi intra chorum locant, vt parieti, qui chorum ab Eccleſia diſiungit, adhæreat, & à Sacerdote renouetur per feneſtellam in ipſum Templum proſpicientem, quæ cæteris temporibus obſerata in eum tantùm vſum breui momento pateret. Sic enim Sacerdotis ingreſſum clauſuræ violationem, & pericula vetari; quem modum, vt omnia Hiſpaniæ Monaſteria hanc formam retineant, neque ſe Concilij verbis repugnare arbitrantur. Sacra tamen Congregatio cenſuit, primum relatum eſſe verum ſenſum, & proprium huius decreti, & addidit, quod præcipitur in publica Eccleſia conſeruandum eſſe, intelligitur de ea Eccleſia, in qua id ſecundùm Canones fieri debet decreti dicti Concilij obſtare, quominùs intra chorum, vel ſepta Monaſterij locetur. Id autem, quod in Hiſpania vltimo loco refertur conſueuiſſe ex decreto Concilij non licere, & formam eiuſmodi non poſſe induci, nec retineri, & omninò prohibendam, & tollendam eſſe.

Super iſtos autem confeſſores Regulares, etiam extraordinarios datos Monialibus, ex hoc decreto Epiſcopi nullam iuriſdictionem habent. 4

Regienſi. Ex facultate huius decreti Epiſcopus poteſt dare confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quæ nulla ratione induci poſſunt, vt peccata ſua Regularibus confiteantur. 5

Toletana. Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non in choro Monialium, ſed in Eccleſia exteriori conſeruetur, non obſtante quacumque conſuetudine contraria, nec poteſt in feneſtella illius parietis, quæ diſiungit chorum Monaſterij ab Eccleſia, retineri, & vbi conſuetudo inoleuit, eſt omninò tollenda. 6

CONSVLTATIO LIII.

An, & quatenus Regulares ſecularibus in obſeruatione cenſurarum Epiſcopalium, & feſtorum Diœceſis conformari teneantur?

SAcrum Concilium Tridentinum *cap. 12. ſeſſ. 25. de Regular.* ita decernit: *Cenſuræ, & interdicta nedum à Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Epiſcopo, à Regularibus in eorum Eccleſijs publicentur, atque ſeruentur. Dies etiam feſti, quos in Diœceſi ſua ſeruandos idem Epiſcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam Regularibus, ſeruentur.* 1

Præcipit igitur S. Synodus, vt publicentur etiam in Eccleſijs Regularium, & etiam Mendicantium per *cap. fin. in fin. de Regular.* vtque dies feſti ſeruentur. Quare cum Nauarrus editurus ſuum Manuale confeſſariorum conſuluiſſet S. Congregationem Concilij, an priuilegia Regularium, quibus conceditur eis facultas celebrandi diuina in diebus Sanctorum ſuorum Ordinum, & aliquot alijs tempore interdicti ianuis apertis, &c. ſint ſublata per hoc decretum, *& cap. 22. de Regul. in fine.* Dicebat S. Congregatio, poſſe reſponderi priuilegia conceſſa Regularibus exercendi tempore interdicti cum moderatione non cenſeri ſublata à Concilio, ſeu illa moderatio ſit ſecundùm terminos *cap. fin. de ſent. excom. in 6.* ſeu amplior, dum non eludant ſubſtantiam interdicti; Quia tamen vnus Cardinalis diſſenſit propter authoritatem D. Antonini, qui *in 3. p. tit. 26. cap. 5. §. 1.* tradit, ſublatis priuilegijs videri etiam ſublata ea, quæ cernunt moderationem. S. Congregatio denuò conſiderato loco D. Antonini, & viſa informatione Nauarri, cenſuit priuilegia Regularium eatenus eſſe in terminis huius decreti ſublata à Concilio *d. cap.* 22. quatenus contineantur in iure communi, quod Concilium præceſſit nempè *d. cap. fin. de ſent. excom. & Clem. 1. eod. tit.* 2

Et cum Archiepiſcopus Neapolitanus diem feſtum S. Ioſeph ſolemniter celebrandum decreuiſſet, illum curare debere, vt ab omnibus etiam exemptis obſeruaretur, cenſuit S. Congregatio. Sed num Epiſcopus poſſit in Diœceſi ſua nouos dies feſtos inſtituere vigore huius decreti, & ex hoc decreto, S. Congregatio cenſuit, non eſſe hanc facultatem datam Epiſcopo. Et cum quæreretur, an exempti teneantur accedere ad alienas Eccleſias pro quadraginta horarum oratione ex præſcripto Epiſcopi celebranda, vel ſaltem teneantur orationem in proprijs Eccleſijs recipere. S. Congregatio cenſuit ad primum non teneri; ad ſecundum teneri. 3

Hoc autem decretum S. Congregatio declarauit, ita eſſe intelligendum, vt Regularium ritus illis diebus feſtis ſemper permaneat quoad Miſſas celebrandas, & cætera diuina officia tam publicè, quàm priuatim ab ipſis Regularibus in eorum Eccleſijs perſoluenda. Nec circa hunc ritum ab Epiſcopis quoquo modo quicquam in contrarium eiſdem Regularibus præcipi poſſe. Quod ſi de facto præceperint, Regulares neutiquam ipſis Epiſcopis obedire teneri. Verùm quoad conciones, & lectiones, quas iidem Regulares ad populum habuerint, debere ſe conformare Euangelijs, & Epiſtolis, quibus vtitur Clerus ſecularis illis diebus feſtis. 4

Pa-

6 Parerga, Meliuetana, & Squillacenſi. Etiam Equites Hieroſolymitani cenſuras ab Epiſcopo publicatas in ſuis Eccleſijs publicare debent, ac etiam alij quomodolibet exempti, etiam Carthuſienſes.

7 Eadem. Epiſcopus etiam cenſuras à Superioribus Hieroſolymitanis ritè latas publicare debet.

8 Mediolanenſi. Interdicta non ſolùm generalia, ſed etiam particularia vnius hominis Regulares ſeruare, & publicare poſſunt, *Clem. 1. de ſent. excom.*

9 Cæſarauguſtana. Rector Parochialis Eccleſiæ Religionis Hieroſolymitanæ, ſi nolit publicare edictum, ſeu cenſuras, aut alia mandata Epiſcopi, poteſt ab eo puniri.

10 Ferettana. Dies feſti, quos Epiſcopus ſeruandos præcepit, ab omnibus etiam exemptis ſeruari debent, dummodò in Diœceſi ſint.

11 Rubenſi. Non eſt data facultas Epiſcopo inſtituendi in ſua Diœceſi nouas feſtiuitates, contradicente populo, & ſuper hoc ſeruanda eſt Bulla B. Pij V.

CONSVLTATIO LIV.

De controuerſijs præcedentiæ ab Epiſcopo componendis. Et de exemptis ad proceſſiones publicas compellendis.

1 DE hac re ita ſtatuit S. Synodus Tridentina *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 13. Controuerſias omnes de præcedentia, quæ perſæpe maximo cum ſcandalo oriuntur inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares, quàm regulares tum in proceſſionibus publicis, tum in ijs, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda vmbella, & alijs ſimilibus, Epiſcopus, amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcumque componat. Exempti autem omnes tam clerici ſeculares, quàm regulares quicumque, etiam monachi, ad publicas proceſſiones vocati accedere compellantur, ijs tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt.*

2 In hoc itaque decreto agitur de componendis omnibus controuerſijs de præcedentia, ſed inter Eccleſiaſticas perſonas. Hinc orta controuerſia præcedentiæ inter Capitulum, Canonicos, Priores, & Magiſtratum Ciuitatis fuit dubitatum, an eam Epiſcopus, quacumque appellatione remota, compeſcere poſſet, vigore facultatis ſibi à Concilio tributæ ex hoc decreto, dictum eſt, non poſſe, quia caſum hunc non comprehendit Concilij decretum, cùm Concilium dicat inter Eccleſiaſticas perſonas, hic autem ſunt ſeculares ex vna parte. Epiſcopus tamen curare debebit, vt obſeruetur id, quod hactenus ab annis viginti quatuor citra fuit ſolitum obſeruari.

3 Delata ad S. Congregationem controuerſia de præcedentia inter Dominicanos, Franciſcanos, Auguſtinianos, & Carmelitanos, ſumptæ fuerunt informationes, & repertum conſuetudinem inoluiſſe, atque obſeruatum fuiſſe ſemper, vt ea Religio, quæ prius in loco habuit Monaſterium, illa præcedat, quam conſuetudinem Gregorius XIII. iuſſit obſeruari, & nihil innouari. Sic etiam cum Magiſtratus, & populus Firmi conſueuiſſet concomitari Epiſcopum ad Eccleſiam præcedendo, & poſtea vellet ſubſequi, non autem, deciſum eſt, Magiſtratum debere præcedere Epiſcopum, prout hactenus conſueuit, quia Epiſcopum ſequitur Clerus.

4 Et cum ab Epiſcopo lata eſſet ſententia ſuper præcedentia Eccleſiaſticarum perſonarum, & dubitatum eſſet, an eſſet per appellationem ſuſpendendam, Sac. Congregatio cenſuit, non eſſe ſuſpendendam; immò poſſe Epiſcopum eam exequi, & contra inobedientes procedere iuris remedijs, Laicorum tamen eſſe appellationi deuoluiſſe, in qua dicta pars ius ſuum proſequatur.

5 Sed nom per Bullam Gregorij XIII. quæ priuilegia Mendicantium, & aliorum Regularium reducit ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini, reuocata ſit Conſtitutio B. Pij V. quà ſtatuitur Fratres Ordinis Prædicatorum vbique debere præcedere cæteros Fratres, S. Congregatio cenſuit, non obſtante illam generalem clauſulam poſitam in Bulla Gregorij de præfatis, & alijs omnibus literis, & Conſtitutionibus quomodolibet emanatis, tamen Pius V. ex capite iuſtitiæ videtur declaraſſe hanc controuerſiam præcedentiæ, & iam Fratres Dominicani ſunt poſiti in poſſeſſione. Verùm de hac re vide *tom. 1. & 4.* Cùmque Ieſuitæ ſint Clerici Regulares, & in hoc decreto comprehendi videantur, conceſſum eſt illis Breue à Gregorio XIII. ne teneantur accedere ad proceſſiones.

6 Sed dubitatur in quibus proceſſionibus intelligatur hoc decretum. Secundò, an Regulares recuſantes accedere ad proceſſiones poſſint compelli cenſuris. Tertiò, an à cenſuris in eos huc de cauſa latis poſſint Regulares à ſuis Superioribus abſolui. Et ad primum S. Congregatio reſpondit, Concilium intelligi abſolutè de omnibus, & quibuſcumque proceſſionibus publicis, & conſuetis, vel inductis pro bono publico, vel honore, non tamen compellendo ipſos Regulares exemptos accedere ad Eccleſias extra propria Monaſteria pro celebratione orationis quadraginta horarum. Congregationi tamen probatur, quando toti populo dicta oratio indicitur in proprijs Eccleſijs huiuſmodi orationi inſiſtere. Ad ſecundum Regulares poſſe compelli ab Epiſcopo per cenſuram, & excommunicationem, de qua re nos etiam *tom. 3.* Ad tertium non poſſe abſolui à ſuis Superioribus, quia ſunt excommunicationes ab homine, quarum abſolutio petenda eſt à Iudicibus, qui tulerunt, vel à Sanctiſſimo.

7 Hinc cum Monachi Sanctiſſimæ Trinitatis Cauenſis cogerentur ab Epiſcopo accedere ad proceſſiones publicas, ipſi recuſantes, quippè quia nullius Diœceſis exiſterent, S. Congregatio cenſuit dictos Monachos non poſſe cogi ex hoc decreto ad proceſſiones. Tum quia nullius. Tum quia non poſſunt dici exempti, cùm nunquam ſubiecti fuerint Epiſcopo. Item quia habent concordiam vallatam confirmatione Sedis Apoſtolicæ, quam Concilium *cap. 22. euſdem ſeſſ. 25. de Regul.* non ſuſtulit. Quod ſi Epiſcopus velit eos cogere tanquam ex conſuetudine inueterata obligatos ante Concilium, agat via ordinaria coram Iudicibus competentibus. Regulares verò degentes in Monaſterijs extra mœnia pluſquam per medium milliaris diſtantibus, ad proceſſiones accedere non poſſe cogi, dixit S. Congregatio. Item nec Confraternitates laicorum, cum hic agatur de perſonis Eccleſiaſticis. Quomodò tamen cogi poſſint, aliàs diximus.

8 Placet huc adducere, obiter tamen, decretum generale S. Rituum Congregationis, quod eſt tenoris ſequentis. *Cum pluries S. Rituum Congregatio inhærendo decretis aliàs editis, & ſignanter in Lucerina die 22. Nouembris 1664. 28. Septembris 1675. & 13. Martij 1688. declarauerit nullo modo dandum eſſe Euangelium ad oſculandum ſecularibus, etiam Præſidi in celebratione Miſſarum, necnon prohibuerit vſum baldachini, & præſertim in Acernina die 26. Iunij 1666. in Barenſi 5. Martij 1667. & 17. Iunij 1684. in Marſicenſi, Pelignanenſi, & Miletenſi 5. Martij 1667. in Hieracenſi die 2. Octobris 1683. & in Bitectenſi 23. Septembris 1684. ac inſuper denegauerit aſſiſtentiam in presbyterio, & ſpecialiter in Materanenſi 24. Ianuarij 1665. in Melphitana 15. Iunij 1667. & in Barenſi 20. Nouembris 1677. & 22. Februarij 1687. Eminentiſs. ac Reuerendiſſimi DD. Cardinales eidem S. Congregationi præpoſiti mandarunt, vt prædicta decreta prohibentia perſonis ſecularibus oſculum Euangelij, vſum baldachini, & aſſiſtentiam in presbyterio renouentur, & copiæ illorum transmittantur Archiepiſcopis, & Epiſcopis Regni Neapolitani, eiſdemque iniungendo, vt illa intimari faciant Superioribus Eccleſiarum ſuæ Diœceſis, tam ſecularibus, quàm Regularibus, & in caſu transgreſſionis procedant etiam contra Regulares authoritate eiuſdem S. Congregationis ad pœnam interdicti. Et ita decreuerunt, & in Eccleſiis Regni Neapolitani omninò ſeruari iuſſerunt* die 13. *Martij* 1688. Quæ omnia ſunt conſentanea ijs, quæ ſcripſimus de eiſdem materijs *tom. 1. 2. & 3.*

CON-

CONSVLTATIO LV.

Profeſſio Religioſa quâ ætate fieri debeât? Vbi multâ ex vſu edocentur.

1 IN quacumque Religione tam virorum, quàm mulierum profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum, nec qui minore tempore, quàm per annũ, poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſſionem admittatur. Profeſſio autem antea facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicuius Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcumque effectus. Ita S. Concilium Trid. *cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.*

2 In quo decreto primùm decernitur circa ætatem, quæ de iure communi in mare eſt annorum quatuordecim, in muliere duodecim. Hi enim anni ſoluunt ius patriæ poteſtatis, vt poſſit quiſque & votum Religionis emittere, vel matrimonium contrahere. Dicuntur enim diſcretionis *cap. ad noſtram, & cap. cum virum de Regul. & cap. 1. eod. tit. in 6.* Quibus non obſtantibus S. Concilium ad tollendam omnem dubitationem, quæ ex iuris veteris diſpoſitione oriebatur, atque adoleſcentium fragilitati ſuccurratur, determinat ætatem, de qua in textu. Et aduertendum ex huiuſmodi conſtitutione cenſuiſſe S. Congregationem corrigi *d. cap. 1. de Regul.* & induci tacitam profeſſionem ea ætate, qua expreſſa poteſt emitti.

3 Idque in quacumque Religione, ex qua vniuerſali dictione omnes milites Regulares hoc decreto comprehendi videntur. Contrarium tamen dixit S. Congregatio, cui conformatur S. Rota Romana, Profeſſio, inquit, non fiat tam de tacita, quàm de expreſſa intelligendo, cùm tacita ſeruatis ijs, quæ à iure communi requiruntur, ac tempore ætatis in hoc decreto aſſignatæ, non excludatur, & talis profeſſio tacita ex S. Congregatione per annum, & diem computandum à die poſt decimum ſextum annum expletum eius, qui monaſterium ingreſſus eſt, inducitur.

4 Et dum quæreretur, an qui in Religione S. Baſilij, in qua ſui initio fiebat expreſſa profeſſio trium votorum à tempore, cuius initij memoria non exiſtit, regulari obſeruatione in ea collabente, eius Monaſteria commendata fuerint, deſieritque emitti conſueta profeſſio, quia nec erat caput aliquod Religionis, de manu Commendatarij, vel Prioris non expreſsè profeſſi habitum ſuſcepit, & per aliquot annos geſtauit, tacitè profeſſus intelligatur. Et S. Congregatio cenſuit, intelligi. De eo verò, qui cum minori ætate eſſet, & incumberet ſeruitijs Abbatis, & perpetui Commendatarij S. Nicolai Ordinis S. Baſilij Meſſanenſis Diœceſis, quæ Abbatia per annos ſexaginta in Commendam ſecularibus concedi conſueuit, & in qua regularis obſeruatio non vigebat, nec Conuentus erat, quatuor minores Ordines, & ſucceſſiuè alios etiam Presbyteratus ad titulum dictæ Abbatiæ de licentia Commendatarij ſuſcepit, habitumque à Monachis S. Baſilii geſtari ſolitum ipſe per ſe, non per aliquem facultatem habentem ſuſceperat, & geſtabat, in præſentia diù, multumque dubitatum, an tacitè profeſſus dici poſſet. Negotium enim faciebat, quod qui extra Monaſterium, & Monachorum Congregationem deferunt habitum regularem, non ideò Religioni obligantur, Gloſ. *in Clem. eos, v. aliqua de Regular.* Abb. *in cap. vt Clerici eod. tit.* ſed poſſunt compelli habitum dimittere, vel intrare. Hic autem erat extra Monachorum Congregationem, cùm in dicta Abbatia nullus exiſtat monachus. Item non poterat videri profeſſus, cùm ipſe per ſeipſum habitum ſuſcepiſſet; Oportet autem habitum recipere ab eo, qui poteſtatem habet recipiendi, *cap. porrectum*, vbi Abb. *n. 5. q. 11. de Regul.* Noluit tamen S. Congregatio id decidere, ſed reiecit ad Signaturam.

5 Et dum quæreretur, an rata confiteri debeat profeſſio, & liberè ad matrimonium reddire is, qui relicta propter adulterium vxore vitam Eremitanam aliquot annis duxit, in qua adulterium commiſſit, & poſtmodum ratus id ſibi licere ex multorum conſilio Religionem ingreſſus, & profeſſus fuit, ibique annos quinque perſeuerauit. S. Congregatio cenſuit, omnia committenda Ordinario, qui iuſtitiam adminiſtraret. Tamen ſic cenſuit ipſa S. Congregatio. Si vera ſunt, quæ pro certis exponuntur, profeſſionem eſſe nullam, atque irritam, & licere mulieri virum ſuum repetere, vel certè vouere caſtitatem, vt ipſe ratificare poſſit profeſſionem.

Huc etiam ſpectare videtur, quod cum in Monaſte- 6
rio Monialium Tertiariarum Ordinis Obſeruantiæ Minorum duæ Moniales exiſterent, quarum altera nec profeſſa erat, nec profeſſionem emittere volebat, quæ cùm eſſet Abbatiſſa, Prælatus ab officio eam remouit, & declarauit, non fuiſſe legitimam Abbatiſſam. Altera verò annorum octuaginta, quæ non erat profeſſa, ſed parata erat profiteri. S. Congregatio petenti Prælato reſpondit, octogenariam illam ad profeſſionem admittendam; alia verò, quæ profiteri nolebat, habendam eſſe pro tacitè profeſſa, præſuppoſito, quod in illo Monaſterio habitus non ſit diſtinctus, prout Commiſſarius Curiæ affirmauit, & quod illa ſpontè acceptauerit Abbatiſſatum. Cùm enim Abbatiſſatus ſit actus, qui non poteſt fieri, niſi à profeſſis ingerendo ſe cum debitis præſuppoſitis, dicetur tacitè profeſſa ſecundùm *cap. Vidua*, vbi Abbas *de Regular.* Item cum negauerit profiteri, reddit ſe Abbatiſſatu indignam, & ideò priuata ex hac cauſa, non autem ex ea, quia non profeſſa, cùm, vt diximus, pro tacitè profeſſa habenda ſit. Quæ omnia procedunt, ſi quoad profeſſionem non poſſit ſe tueri ex defectu aliquorum requiſitorum, vt per Abbatem *in d. cap. vidua de Regular.*

Profeſſio autem non fiat ante decimum ſextum 7
annum expletum. Ergo ſi ex inſtitutis antiquis, & approbatis alicuius Regulæ adhuc maturior ætas ad profeſſionem emittendam requiritur, ſeruari debent inſtituta. Concilium enim vult, vt non poſſit fieri ante. Et aduertendum, quod ex hac ætate ſexdecim annorum, quæ profeſſioni à Concilio aſſignatur, cenſuiſſe nonnullos, dum hìc ageretur de temperanda Conſtitutione B. Pii V. de non admittendis pueris in Religionem, vt ſcilicet non reciperentur, niſi ad minus octauum annum attigiſſent, cum tali ætati ſi adijciatur aliquis annus, habeamus ætatem à Concilio ad profeſsionem deſtinatam.

Nec qui minori tempore, quàm per annum poſt ſuſce- 8
ptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſsionem admittatur, *can. Gonſaldus 17. q. 2. cap. ad Apoſtolicam, cap. poſtulaſti de Regul. & cap. non ſolùm eod. tit. in 6.* Cùm tamen dubitaretur, an profeſsio regularis emiſſa anno 1564. die prima Aprilis ante annum probationis expletũ ab eo, qui tunc ignorabat hoc decretum, & in Monaſterio, quod habebat priuilegium à Sede Apoſtolica admittendi ad profeſsionem volentes ante annum profiteri, nõ obſtante Conſtitutione Pii IV. ſuper declaratione obſeruationis decretorum Concilii, valida eſſet, S. Cõgregatio cenſuit, eſſe validam. Is verò, qui tres menſes in Monaſterio commoratus inde exiit, & reuerſus elapſis aliis tribus menſibus ſuperueniente infirmitate diſceſsit, qua liberatus, iterum reuerſus, poſt nouem menſes in manibus Monaſterii profeſsionem emiſit, habitum profeſſorum ſuſcepit, & decem ac octo menſibus geſtauit, expreſsè profeſſus dici non poterit, cum intra annum profeſsio facta non fuit, & tempora non poſſunt coniungi, cum requiratur annus continuus, benè tamen ex lapſu anni in geſtione habitus profeſſorum per dictum tempus tacitè profeſſus præſumendus erit.

Sed num in Militibus Hieroſolymitanis requiratur ex 9
hoc decreto, vt poſt annum profeſsio fiat, non obſtantibus Conſtitutionibus ipſorum, ex quarum tenore in ipſo ingreſſu, & habitu ſuſceptione profeſsionem emittunt; cenſuit S. Congregatio hodie requiri, tametſi aliàs aliter cenſuerit. Animaduertebat enim S. Congregatio comprehenſas eſſe in diſpoſitione horum decretorum tantummodò Moniales huius Ordinis, nominatim expreſſas *in cap. vlt. eiuſdem ſeſſ. 25. de Regul.* Indiſtinctè tamen eſſe locum tacitæ profeſsioni inter eoſdem Milites, etiam degentes extra Conuentum Hoſpi-

talis

talis Melitenſis iuxta diſpoſitionem iuris communis, *cap. 19. eiuſdem ſeſſ.*

10 Ritè tameo profiteri dicetur is, qui ſex meoſibus anni nouitiatus in Monaſterio taotùm manſit, & reſiduo anni tempore de liceotia, & mandato Prælati ſub eius obedientia ſtetit in Curia agendo grauia ſui Monaſterij negotia, & in fine per procuratorem profeſſiooem emiſit. Et hoc præſertim *ex cap. inſinuante qui Cler, vel vou.*

11 Nec profeſſus in vna Religione ad aliam authoritate Sedis Apoſtolicæ translatus etiam laxiorem poterit anno probationis renunciate, & à Superiore ad profeſſionem admitti, ſed debebit iterum profiteri, prout in hoc decreto.

12 Profeſſio autem antea facta eſt nulla. Et in hoc pooitur decretum irritans contra diſpoſita io textu. Quod eſt de iure veteri *cap. ad Apoſtolicam de Regular.*

13 Sed num profeſſio facta ante tempus præfinitum poſt Concilium ſaltem in foro conſcientiæ erit nulla, non obſtante, quod profeſſus poſtea occaſione quadam ignorans tuoc ætatem à Concilio profeſſioni ſtatutam, habitum ſpontè dimiſit, & hodie in ſæculo verſetur iuxta *cap. 19.* eiuſdem *ſeſſ. 25. de Regul.* Et abſolutè nullam dixit Sac. Coogregatio, & ſic in vtroque foro huiuſmodi profeſſionem non teneri, prout abſolutè loquitur hoc decretum. Non defuerunt tamen, qui exiſtimarent obligare quoad iuſſum legis dicti *cap. 19.* eo quod habitum ſpontè dimiſerit, atque extra Monaſterium maoeat.

14 Si quæras, an profeſſio intra annum probationis obliget ad Religionem aliquam io genere, vel in ſpecie. Dico non obligare, & in hoc iura antiqua *cap. non ſolum de Regular. in 6.* correcta. Vndè nec in foro conſcieotiæ inducta cenſebitur aliqua obligatio. Aduertendum hic aliquando iuſtis de cauſis fuiſſe diſpenſatum, vt antea quis profiteatur. Cùm enim S. Pœnitentiaria reſpondiſſet mulieri, cuius vir ordines ſacros ſuſceperat, licere poſt conſumatum matrimonium ingredi Religionem, & in ea profiteri, & ipſa annum trigeſimum octauum agens, id quamprimum efficere cuperet, cum in Monaſterio quindecim menſes morata Regulæ aſperitatem experta eſſet, ipſaque à Monialibus agnoſceretur, cum illa fuit diſpenſatum. Hanc enim materiam meri iuris poſitiui eſſe, dixit S. Congregatio *d. cap. ad Apoſtolicam de Regul.* vbi intra annum probationis profeſſionem fieri non debet, ſed facta tenet.

15 Fuit & mulieri alteri ex diſpenſatione profeſſioni prorogatum. Dubitabat enim illa, ne emiſſa profeſſiooe bona ſua apud Mercatores exiſtentia recuperare non poſſe. Vndè petebat, vt ſibi liceret in Monaſterio vltra tempus nouitiatus manere, oec inde intelligi tacitè profiteri. Quare cum dictum fuiſſet quoad tacitam profeſſionem poſſe ſibi cauere per proteſtationem, indultum fuit, vt per ſex menſes vltra annum nouitiatus in Monaſterio poſſet manere abſque eo, quod expreſsè profiteatur. Hinc mulier duodecim annis maior, ſi Monaſterium iogrediatur, habitumque ſuſcipiat, expectare debet, donec annus probationis labatur, & profeſſio ab ea emittatur.

16 Si quæras, an qui vouit ingredi Religionem, & io ea perſeuerare, ſi ingreſſus intra anoum probationis recedat, & reuertatur ad ſæculum, ea meote huius decreti à voto liber dicendus ſit? Fuit reſponſum, hoc decretum nihil de voto diſpoſuiſſe.

17 Item ſi quæras, an is, qui ex voto Religionem ingreditur, poſſit in ea validè, etiam ante tempus in hoc decreto præfinitum, & ante probationis annum, ſaluo hoc decreto, profeſſionem emittere? Noo poſſe Sac. Congregatio cenſuit. Et fuit dubitatum, an Monialis, quæ in Monaſterio profeſſionem emiſit, & poſtea cum probabiliter dubitaretur, an eſſet baptizata, ſub conditione, & ad cautelam baptizata fuit, valida profeſſio cenſeatur abſque eo, quod rurſus profeſſionem emittat, an verò ad profeſſionem iterum emittendam compelli poſſit, ac debeat noo expectato poſt baptiſmum alio probationis anno? Sixtus V. ex ſententia S. Congregationis reſpondit, non eſſe neceſſe, vt de integro profeſsio emittatur.

CONSVLTATIO LVI.

Quàndo renunciatio, àut obligatio Regulàrium facienda ſit? Quando etiam nouitij profiteri, aut eijci debeant? Vbi alia iuxta decretum S. Concilij Trid. cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular.

1 IN prima parte huius decreti ponitur, quid ſeruandum ſit io Nouitiorum renunciationibus, & nota, quod diſpoſita in hoc decreto locum habent in omoibus renunciationibus tam Monialium, quàm virorum, & ea, quæ in eo diſponuntur tam ad viros, quàm ad Moniales pertinere, cùm in omnibus eadem ſit ratio, & in donationibus, & renuociationibus etiam in fauorem conſanguineorum. Intelligitur etiam de renunciatione alicuius beneficij. Noo autem locum habent io teſtamentis, & vltimis voluntatibus, quæ reuocari poſſunt.

2 Debet autem renunciatio, aut obligatio fieri cum licentia Epiſcopi, ſine qua reounciatio facta etiam profeſſione ſecuta nulla erit. Hæc tamen liceutia minimè ſibi locum vindicabit, ſi probationis tempus poſt annum prorogatum fuerit. Item ſi renuncians ſit tacitè profeſſus, & renunciauerit intra duos menſes ante profeſſionem expreſſam, neceſſaria erit ad validitatem renunciationis huiuſmodi liceotia. Quærenti, ao huiuſmodi licentia poſſit concedi die feſto, reſponſum fuit, poſſe, ſi eo die rogari poſſit inſtrumentum. An verò dicta licentia poſſit concedere Locumtenens Vicarij, dicendum poſſe, ſi à Vicario in ſpecie talem habeat facultatem.

3 Et intra duos menſes proximos aote profeſſionem. Sed cùm renunciatio beneficij, de qua etiam diximus loqui hoc decretum, facta incepto vndecimo probationis menſe, ſi poſtea nouitius fuerit in Monaſterio decem continuis menſibus, valida intelligatur, etiamſi profeſſio differatur per aliquod tempus inter reſignationem, & profeſſionem pluſquam duos menſes intercedant, Et dicendum intra duos menſes proximiores ante profeſſionem intelligi, ſi profeſſio vltra plures menſes anni probationis ſit facta, & huiuſmodi reſignationem valuiſſe, cùm Concilium noo dicat aote annum, ſed ante profeſſionem.

4 Ac non aliàs intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſsione. Vndè cum contigiſſet, vt quidam nouitij ſeruata forma in hoc decreto præſcripta bona ſua Monaſterio donaſſent, & vterque eorum non ſequuta profeſſiooe diſceſsiſſet, alter horum reuocata ante mortem donatione, alter verò non. Dixit S. Congregatio tàm illius, quàm iſtius bona non poſſe à Monaſterio retineri, cùm non ſequuta profeſsione nulla fuit donatio.

5 In ſecunda parte decreti agitur de emittenda profeſsione finito tempore nouitiatus. Sed qui ſi nouitius agens decimum tertium annum, ac proinde elapſo probationis anno, annum ætatis à Concilio ad profeſsionem præfinitum non attigerit? Et poſſe ſuperiorem illum permittere, vt amplius in nouitiatu permaneat, dixit Sac. Congregatio. Quia Concilium loquitur de habilibus ad emittendam profeſsionem. Talis autem non eſt habilis, cùm ætatem non habeat. Tantò magis, quod in maſculis non eſt præfinitum à Concilio tempus ad habitus ſuſceptiooem. Id ipſum ſuperiores cum inhabilibus, veluti qui non adhuc ſciunt legere, atque officium ordinare prout Religionis inſtituta poſſunt, poſſe ſeruari, dictum fuit, cùm de iure communi tempus probationis vltra anoum poteſt dari arbitrio Superioris. Indultum tamen fuit puellæ, quæ cum inſtaret tempus profeſsionis, & aduerſa valetudine vteretur, vndè tanquam inutilis Monaſterio

eam

eam eijcere volebant, vt adhuc per ſex menſes prorogaretur eius profeſſio, donec eſſet ſpes recuperandæ valetudinis.

6 In tertia parte excipiuntur Ieſuitæ ab emittenda profeſſione, elapſo probationis anno. Quos S. Congregatio cenſuit aliquando in prima parte huius decreti comprehendi, & ſolùm excipi in ſecunda, vbi agitur de nouitiatu. Tum quia exceptio referenda videtur ad proximam. Tum quia ratio exceptionis non ita videbatur militare in prima parte. Poſtea tamen accuratiùs rem totam perponderando, dictum etiam in prima parte excipi.

7 In quarta præcipitur, ne quid Monaſterijs ex ipſis bonis nouitiorum ante profeſſionem tribuatur. Ex quo conſtat, oblatos, qui ſe, & bona ſua Monaſterio dederunt, etiamſi perpetuò, & plenè oblati fuerint, hoc decreto non comprehendi, ſicuti & hi, qui in ipſo ingreſſu Religionis renunciauerint, non autem hi, qui ante habitus ſuſceptionem donauerint.

8 Vndè apertè colligitur Monialibus non licere à puellis ingredientibus accipere dotes ante earum profeſſionem, Immò ex S. Congregatione aliquid accipere ex bonis parentum, & conſanguineorum, atque etiamſi nouitius ipſe, vel nouitia ſit ſui iuris, & non habeat parentes, præter victum aliquid Religioni, ſeu Monaſterio donare non poterit; quæ omnia procedunt, etiamſi accipiantur ſub nomine depoſiti, ſeu præſtita cautione de illis reſtituendis, profeſſione non ſequuta. Non tamen prohibitum intelligitur, huiuſmodi dotes realiter poni penes tertium, qui eas Monaſterio debeat dare poſt profeſſionem emiſſam. Item non videtur prohibitum, ne puella ingrediens Monaſterium det aliquid in rationem cenſus ſuper Monaſterij bonis, per Moniales poſtea conuertendum in dotem illius, poſtquam emiſerit profeſſionem. Cautio verò adiuncta à quibuſdam, vt puella ingrediente depoſitum dotis prius fiat, & deinde omne id, quod in depoſitum recepit, totum depoſitarius ipſi Monaſterio ante profeſſionem conſignet, damnata eſt, Quandoquidem decretum, etſi non prohibet huiuſmodi depoſitum, prohibet certè, ne pecuniæ ſic depoſitæ dentur Monaſterio directè, vel indirectè. Quod omninò ſeruandum,

9 Notandum, quod occaſione domus Piæ de Vrbe dubitatum eſt, an limitatio *cap.* 18. in fine eiuſdem *ſeſſ.* 25. extendatur ad hoc capitulum. Et cum dicta domus habeat in fundatione annum probationis, minimè comprehendi viſum eſt. Indultum tamen ex benignitate Papæ, vt ante profeſſionem, non obſtante hoc decreto, dotem accipere poſſit. Item quod ob æs alienum, quo Monaſterium quoddam Mediolanenſe premebatur, conceſſum, vt tres dotes ante puellarum illas ſoluentium profeſſionem acciperentur, præſtita idonea cautione de reſtituendo, ſi profeſſio non ſequeretur,

10 Aduertendum tamen, quod de puellis, quæ educationis cauſa in Monaſterijs degunt, dixit S. Congregatio, non teneri Monaſteria eis præſtare alimenta ante regularis habitus ſuſceptionem; non tamen eam ob cauſam dotem conuentam augeri oportera, non obſtante quacumque conſuetudine, Vndè quoties S. Congregatio reſcribit, vt puellæ ſeculares permittantur remanere in Monaſterio educationis gratia, non intelligit id oneris imponere Monaſterio, vt ſuppeditet illis impenſas ære ſuo. Ideòque quantumuis pauperes puellæ ſint, ſi minùs licèt pecuniam ad victum decretam pro tenuitate facultatum præſtare, ad aliquam certam partem conuenientem ſoluar, vt earum manſio damnum non afferat Monaſterio.

11 In vltima parte contrafacientibus excommunicationis pœna proponitur, & præcipitur dotem reſtitui, profeſſione non ſecuta; in quam tamen non ipſo iure incurritur. Quando enim à iure præcipitur aliquid ſub pœna excommunicationis, contrafaciens non incidit ipſo iure in excommunicationem, tamen poteſt excommunicari ab Ordinario, & ab eodem abſolui, ſi non reſeruatur Sedi Apoſtolicæ, & in hoc decreto non intelligitur reſeruata, cum non ſit ſpecificata reſeruatio.

12 Abeuntibus autem ante profeſſionem omnia reſtituuntur; ex quo dubitatum eſt, an dos ſoluta ante Concilium, profeſſione morte ſubſequente non ſequuta, poſt Concilium ex hoc decreto repeti poſſit. Et prima facie ſubſtitit S. Congregatio, quia Concilium in hoc decreto videtur loqui quoad futura tantùm, nec de morientibus mentionem facit, ſed ſimpliciter de abeuntibus. Quia tamen verbum illud *abeuntibus* indiſtinctè prolatum, videtur etiam ad præterita referri, dictum eſt, dotem reſtitui debere non ſolùm ex hoc decreto, ſed ex eo, quod nulla facta profeſſione matrimonium ſpirituale ſequutum non eſt, & ideò ſi ius verum, aut Concilium ſpectetur, dos reſtituenda erit, reſtitutis tantùm Monaſterio impenſis, quas in alimentis fecit. Quod ſi nouitia intra tempus probationis diſcedat, dos ſoluta eius hæredibus vna cum fructibus, ſi quos Monaſterium percepit, reſtitui debet, deducto tamen victu, & veſtitu ipſius nouitiæ. Dos verò Monaſterio promiſſa pro Moniali defuncta profeſſa, non obſtantibus alimentis perſolutis eidem, dum viuebat ob pactum iuratum, quod ei eſſent perſoluenda alimenta; donec dos ſolueretur, debetur etiam, ſi pactum eſſet iuratum, & conſuetudo immemorabilis non recipiendi,

CONSVLTATIO LVII.

De exploratione puellarum, habitum regularem ſuſcipere, & profeſſionem emittere volentium iuxta cap. 17. ſeſſ. 25. de Regul. & de earum libertate ad ingrediendum Monaſterium iuxta cap. 18. eiuſdem ſeſſ.

CVm circa profeſſionem duo in primis attendenda ſint, ætas nimirùm, & ſpontanea voluntas, dictumque ſit ſupra de ætate, modò circa voluntatem Sanctimonialium S. Concilium remedium adhibere voluit, quæ opportuna viſa ſunt. Et primò in hoc decreto 17. agitur de exploranda virginum voluntate, determinatur tempus ſuſcipiendi habitum, & quomodò adhibendus ſit Epiſcopus, vel eius Vicarius ad explorandam voluntatem. De libertate autem profeſſionis agitur *in cap. 1. de his, quæ vi, metuſue cauſ. fiunt*, ibique Doctores, *in cap. 1. de Regul.* & in *can. præſens 20. q. 3.* ac per totam, 1

Hoc autem decretum ſolommodò de virginibus diſponit, non autem de viris, & iure veteri nihil de hoc cautum reperitur. In *cap. 1. de Regul. in 6.* ſolùm dicitur ſufficere, quod anno decimoquinto emittatur profeſſio. Quæ exploratio fieri debet tam in habitus ſuſceptione, quam antequam profeſſio emittatur. Dixitque S. Congregatio huiuſmodi explorationem voluntatis ad Epiſcopum, vel eius Vicarium pertinere dictum fuit à S. Congregatione, etiam in Monaſterijs, ipſis Regularibus ſubiectis, etiamſi Monaſteria ſint in locis exemptorum inferiorum, dummodò tamen ſint in Diœceſi ipſius Epiſcopi. Nec obſtabit, quod puella ſit alterius Diœceſis, cùm ab eo Epiſcopo, in cuius Diœceſi Monaſterium eſt, talis exploratio ſit facienda, ante crates tamen Monaſterij. Quod ſi iuſta aliqua cauſa ſubſit, tunc demum in exteriori Eccleſia ipſius Monaſterij, vel alia commodiori, & non alibi, 2

Et dum quæreretur, vt virginis voluntas rurſus exploraretur, & quidem extra Monaſterium, cùm vereretur, ne Moniales ipſæ bona illius conſequi, eam blanditijs ſeducerent, S. Congregatio reſpondit, id ad petitionem illius, qui volebat illam in vxorem ducere, non eſſe faciendum, ſed quando aduenerit tempus profeſſionis, ſi Epiſcopus id, quod proponitur, ſuſpicabitur, educat eam è Monaſterio, & perducat vel in Eccleſiam Monaſterij exteriorem, prout ſibi magis videbitur commodum pro exploranda libera voluntate puellæ. Vndè etiam poſſe Epiſcopum cenſuit S. Congregatio per edictum prohibere propoſitis pœnis, quas ipſe iudicauerit tam contra Præfectam Monaſterij, quàm contra Superiores ipſarum Monialium, ne puellæ profeſſionem emittant, niſi explorata prius illarum voluntate ab Ordinario. 3

4 Quod verò ad *cap.* 18. eiuſdem *ſeſſ.* Vt Sanctimoniales ſpontanea voluntate profeſſæ efficiantur in eo decreto tam contra cogentes, quam impedientes, ac ſinentes illas non ſpontè ingredi Monaſterium, grauiſſima excommunicationis ſententia fertur. Idem habetur *can. vlt.* 32. *q.* 2. ex Concilio Toletano 3. *c.* 10. Ab his tamen excipiuntur mulieres, quæ Pœnitentes, aut Conuertitæ appellantur, in quibus conſtitutiones earum ſeruentur. Quæ Pœnitentes, aut Conuertitæ ex S. Congregatione poſſunt profeſſionem emittere iuxta diſpoſitionem iuris communis, earumue Conſtitutionum. Et aduertendum, quod hodie tenentur ad clauſuram formalem, & ad emiſſionem profeſſionis trium votorum ex decreto B. Pij V. & Gregorij XIII. nec in earum Monaſterijs poſſunt reponi amplius Moniales aliorum Monaſteriorum, quæ ſub clauſura degunt correctionis cauſa, nec amplius egredi ipſæ Conuertitæ.

CONSVLTATIO LVIII.

Quid à Regularibus obſeruandum ſit, ſi velint habitum dimittere, aut à Religione diſcedere iuxta cap. 19. ſeſſ. 25. de Regul.

1 EX hoc capite præcluditur via, quoad fieri poteſt, multitudini apoſtatarum, & in eo comprehenditur quicumque Regularis, etiam milites S. Ioannis Hieroſolymitani, vt dixit S. Congregatio, etiamſi ſit ingreſſus, & profeſſus ante confirmationem Concilij. Nec auditur, niſi intra quinquennium tantùm à die profeſſionis, non autem à die, quo metus ceſſauerit; ex Sac. Congregationis ſententia declarauit Gregorius XIII. Quod ſi intra quinquennium à die profeſſionis non fuerit reclamatum, reclamans non erit audiendus; etſi alleget vim, & metum ſemper duraſſe. Poterit ergo; quinquennio elapſo quis audiri, dummodò intra quinquennium reclamauerit, idque legitimè probauerit.

2 Et cauſas, quas prætendit, deducere debet coram Superiore ſuo, & Ordinario. Dictionem autem, *&* copulatiuè hic poſitam eſſe dixit S. Congregatio. Et Superiorem hic non Confeſſorem, ſeu Cuſtodem Monaſterij, ſed eum, cuius imperium Regulares ſe ſubijciunt, *cap. ſi Religioſus de elect. in* 6. ibique Doctores, & *cap. licet de Regular.* & eiuſmodi cauſa ex S. Congregatione à Superiore poterit delegari eo modo, quo grauis cauſa, *cap.* 5. §. *Cæterum de conſangu. & affinit.* & Sixtus V. ex ſententia dictæ S. Congregationis cenſuit in ſecunda, & tertia inſtantia cauſam nullitatis profeſſionis eſſe committendam coniunctim Ordinario, & Superiori eiuſdem Religionis. Et aduertendum, quod accipitur hic Superior, quando Monaſterium habet, quia ſi Epiſcopus ſolus eſt Superior, cauſa non erit cognoſcenda, niſi à ſolo Epiſcopo. Et ita cenſuit Sac. Congregatio in Barchinonenſi.

3 Quod ſi antea habitum ſpontè dimiſerit, nullatenus ad allegandum quamcumque cauſam admittatur, ſed ad Monaſterium redire cogatur. Si in proprio Monaſterio tutè conſiſtere, vel alia de cauſa non poſſunt, in alio Monaſterio eiuſdem tamen Religionis, & de licentia ſui Superioris, reaſſumpto habitu, audiri poſſe contra validitatem profeſſionis cenſuit S. Congregatio.

4 Nemo etiam Regularis cuiuſcumque facultatis vigore transferri poteſt ad laxiorem Religionem. Vndè S. Congregatio cenſuit, comprehendi Monialem profeſſam, quæ ad arctiorem regulam tranſire vult, & debet ſe conformare regulæ, ac modo viuendi illius Monaſterij, ad quod transfertur. Et ſciendum, quod quando Moniales tranſeunt, non ſunt ſinendæ ſecus portare primas dotes, quæ primo Monaſterio acquiſitæ ſunt, nec eo intuito debent auferri.

5 Sed an liceat Regularibus tranſire ad arctiorem Religionem, petita tamen licentia à ſuis Superioribus, etſi non obtenta; ad parem verò, & æqualem petita, & obtenta abſque ſpeciali diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ? S. Congregatio reſpondit, Concilium nihil noui iuris induxiſſe, *cap. licèt, cap. ſuper eo, & cap. ſanè de Regular.* Arctius autem Monaſterium non dicitur, niſi ratione obſeruantiæ, non ratione regulæ. Vndè dixit Innocentius *in d. cap. ſanè*, licèt Monaſterium, vbi fecit profeſſionem, inſtitutum fuerit in ſtrictiori regula, & Monaſterium, ad quod tranſiuit in laxiori, id tamen non eſt attendendum, ſed quod Monaſterium modò ſit arctius. Et S. Thom. 2. 2. *q.* 188. *alias* 189. *ar.* 8. Laudabiliter, inquit, tranſit aliquis ad Religionem etiam minorem, ſi melius obſeruetur, & ponit inter legitimas cauſas transferendi ab vna Religione ad alteram declinationem Religionis à debita perfectione, quando ſcilicet in aliqua Religione arctiori incipiant Religioſi remiſſiùs viuere. Et ita teſtantur Doctores ſeruatum fuiſſe in ſignatura gratiæ tempore Gregorij XIII. ſicut etiam non conceditur diſpenſatio tranſeundi ab arctiori ad laxiorem, vti ob infirmitatem, vel debilitatem prouenientem ex obſeruatione ipſius, cum non poſſit illius ſtatuta obſeruare.

CONSVLTATIO LIX.

An Abbates, qui in Parochos, & Parochianos iuriſdictionem habent quaſi Epiſcopalem priuatiuè ad Epiſcopum, poſſint ſuis ſubditis ſecularibus literas dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedere, non obſtante Concilij Tridentini decreto cap. 10. ſeſſ. 23. de reform.?

ET quidem ex iuris communis diſpoſitione Abbates, 1 ſi Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis ſuſceperint, tonſuram & minores Ordines conferre, atque adeò dimiſſorias concedere poſſunt, non modò ſuis ſubditis regularibus per textum *in ca. Quoniam* 69. *d. cap. Cum contingat de ætat. & qualit.* ſed etiam ſecularibus, in quos habent Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem per textum *in cap. Abbates de priuil. in* 6. Quem etiam de puris laicis nec conuerſis, nec conuertendis intelligit Gloſſa *ibi v. quaſi Epiſcopalem*, & poſt Hugonem, & Archidiaconum confirmat Turrecrem. *in d. can. quoniam*, & docuit Innoc. *in rubr. de Cler. peregr. n.* 3. Angel. *v. Ordo* 2. poſt Io. Andr. & Butr. *in d. cap. cum contingat*. Et hanc facultatem quoad ſubditos regulares expreſsè præſeruauit Concilium in *d. cap.* 10. ſed illam ſuſtulit quoad ſubditos ſeculares illis verbis: *cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit*. Et paulò infra ibi: *aliquibus clericis ſecularibus*, atque ita ſuſtulit diſpoſitionem prædictæ decretalis *Abbates, de priuil.* vt ſæpiùs declarauit Sac. Congregatio Concilij, & dixit etiam Rota coram Seraphino *dec.* 985. *n.* 1.

At nihilominùs quamuis diſpoſitio Concilij ſit ſatis 2
clara, non deſunt tamen qui illam in dubium reuocent. Quidam enim exiſtimant decretum *d. cap.* 10. *ſeſſ.* 23. non valere. Tum quia non derogat ſeptimæ Synodo vniuerſali, de qua in *d. can. quoniam* 69. d. Tum quia non derogat priuilegio in corpore iuris inſerto, de quo *in d. cap. Abbates*, & vtramque derogationem putant fuiſſe neceſſariam ad illius decreti validitatem. Cum enim ſit priuilegium in iure clauſum, iam non dicitur priuilegium, ſed diſpoſitio iuris communis, vt eſt commune omni priuilegio in iure inſerto, Lotterius *de re benef. lib.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 26. Maximè cum Alexander IV. auctor illius deciſionis ibi non concedat aliquid de nouo, ſed declarat diſpoſitionem iuris antiqui. Horum autem opinionem eſſe falſam alibi docuimus.

Alij modeſtiores non audent affirmare decretum 3
Concilij eſſe nullum, ſed dicunt in eo non comprehendi Abbates, qui habent iuriſdictionem ordinariam in

I Paro-

Parocbos, & parochianos priuatiuè ad Epiſcopum. Ac proptereà huiuſmodi Abbates eo decreto non obſtante poſſe ſuis ſubditis ſecularibus dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedere præ cæteris opinatus eſt Gratian. *tom. 2. diſput. forenſ. cap.* 212. alijque recentiores.

4 Ratinnes, quas adducunt, ſunt huiuſmodi. Primò quia cùm huiuſmodi Abbates habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi in locis pleno iure ſubiectis, cenſentur habere facultatem concedendi dimiſſorias iure proprio, cùm ſint Ordinarij, & vices Epiſcoporum gerant ſecundùm Gloſſam in *Clem. 1. v. proprijs de reb. Eccleſ. non alien,* & latè Mandoſ. *reg. 34. q. 2. n. 4.*

5 Secundò adducunt deciſionem Rotæ in Salamantina iuriſdictionis 9. Maij 1594. coram Seraphino, in qua deciditur, Abbatem exercentem iuriſdictionem ordinariam in aliquo territorio ex conſuetudine immemorabili confirmata à Sede Apoſtolica poſſe concedere literas dimiſſorias ad Ordines ſuis ſubditis ſecularibus, non obſtante decreto *cap. 10. ſeſſ. 23.* per doctrinam Gloſſæ in *cap. cùm nullus §. inferiores v. indultum de tempor. ordin. in 6.* quæ ſentit, Prælatos inferiores ex conſuetudine preſcripta poſſe concedere literas dimiſſorias, & huiuſmodi conſuetudinem non cenſeri ſublatam per poſteriorem Conſtitutionem iuxta *cap. 1. de conſtit. in 6.*

6 Tertiò afferunt ſimile de decreto *cap. 20. §. Ad hæc ſeſſ.* 24. in quo tametſi cautum fuerit, vt cauſæ matrimoniales, & criminales non inferiorum Prælatorum iudicio, ſed Epiſcopi tantùm examini, & iuriſdictioni relinquantur, tamen non comprehenduntur inferiores habentes iuriſdictinnem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem in locn, excluſis Epiſcopis, vt S. Congregatio declarauit. Et alia multa idem Gratianus congerit pro auctoritate eorumdem Abbatum.

7 Addo, quia Concilium ſolùm diſponit, nnn licere Abbatibus, Capitulis, & alijs Prælatis exiſtentibus intra diœceſim Epiſcopalem, qui propter exemptionem nullius diœceſis dicuntur, de cætern conferre minores Ordines, aut prn his, & alijs maioribus ſuſcipiendis dimiſſorias concedere. Sed Abbates, qui habent diœceſim ſepatatam cum territorio, non dicuntur eſſe intra diœceſim Epiſcopalem, immò extra illam. Ac per conſequens Concilium illos non comprehendit.

8 Denique quia ita, articuln ad partes examinato in fauorem Abbatum exemptorum, habentium territorium ſeparatum, & à territotio Epiſcopali omninò diſtinctum, decidit Rota in Cauenſi collationis Ordinum 26. Iunij 1654. coram Veroſpio per hæc verba.

9 Fuerat olim ab Ordinarin Cauenſi excitata quæſtio contra Abbatem Sanctiſſimæ Trinitatis ſub Congregatione Caſſinenſi, ac inſtituto D. Benedicti militantem, de minoribus Ordinibus, ac dimiſſorialibus literis concedendis, quæ idemmet Abbas perſonis ſecularibus, ac ſuæ temporali iuriſdictioni ſuppoſitis conferre, ac reſpectiuè pro ijs expedire conſueuerat, vt alibi poſſent minoribus Ordinibus initiari, quorum quippè collatio duntaxat locorum Ordinarijs reſeruatur ex diſpoſitione S. Concilij Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 10.* & Abbatibus, licèt exemptis, ac nullius diœceſis interdicatur.

9 Ad eiuſdem pninde Abbatis inſtantiam ſuper manutentionis articulo per me propoſito dubio Domini demandarunt, vt ſuper ipſius bono iure conſulerem etiam ad effectum manutentionis, quod eumdem fouere, non autem Ordinarium Cauenſem hodie Domini reſponderunt. Licèt enim ea Conciliaris diſpoſitio à collatione Ordinum excludat Abbates, vt comprobant modernus Romanus *diſcep. for. cap. 791. num. 2.* cœterique relati per Barboſ. de *offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 3. n. 7. & 11. & alleg. 7. num. 7.* eaque ſub irritante decreto à S. M. Pio V. confirmata, actus quoſcumque poſſeſſorios hactenus exercitos irritet, atque annullet, vt dixit Rot. in Leodienſi beneficij 22. Maij 1643. *§. cùm enim reſignans*, & in Gerundenſi Capellaniæ 27. Iannarij 1645. coram R. P. D. meo Bichio, & in Medinlanenſi Cimiliarcatus 15. Maij eiuſdem anni *§. non igitur obſtat* coram R. P. D. meo Peutingerio; non tamen admittitur, quoties, vt in propoſito caſu, omnimoda diœceſis exemptio concurrat, ac iuriſdictin quaſi Epiſcopalis competat Abbati, qui territorium ab Epiſcopali penitùs diſtinctum, ac ſeparatum obtineat. Tunc enim inter huius territorij fines diœceſani nomen aſſumit iuxta Gloſſam ſingularem *in Clem. 1. §. volumus, v. à diœceſanis de for. comp.* ibique notata à Cardin. *num. 2. v. quarto quæro*, Abb. *num. 17.* Felin. *in cap. Cum olim 18. in princ. de præſcript.* cœterique relati per Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 24. num.* 32. Rot. *dec. 207. num. 5. in fin. p. 1. & dec. 619. p. 4. diu. & dec. 324. num. 1. in fin. p. 1. recent.* & coram Andrea *dec. 64. num. 5.* in Auellina iuriſdictionis 4. Iulij 1646. *in §. quia in caſu propoſito coram* Em. D. Cardinali Otthobono. Et minores proinde ordines ſubditis ſuis, non obſtante diſpoſitione Concilij, poterit ſucceſſiuè conferre, vt tradit Campanil. *in diuerſ. iur. can. cap. 8. num. 4.* Modern. Carpenſ. *controu. for. lib. 1. cap. 46. n. 19. & cap. 67. num. 28.* modern. Roman. *diſcept. for. cap. 212. num. 3.* & alij plures, quos refert, & ſequitur Barboſ. de *offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 7. num. 8.* Rot. in adducta Auellana iuriſdictionis 4. Iulij 1646. coram Em. D. Card. Otthnbono, Et ita diſtinguendo declaraſſe S. Congregationem Em. Dom. Cardinalium eiuſdem S. Concilij Tridentini Interpretum ſub die 8. Aprilis 1621, firmat idem Barboſ. *ad ſeſſ. 23. cap.* 10. *num. 8.* Prout etiam idem ſanxiſſe dignoſcitur S. Congregationem Epiſcoporum, ac Regularium in fauorem Prioris Monaſterij S. Stephani del Boſco ſub Congregationis Cartuſianorum vexillo militantis, dum ſub die 18. Iunij 1652. reuocata primitùs ſuſpenſione de antecedenti anno 1631. eidem facta, facultatem attribuit, vt literas dimiſſoriales ſubditis ſuis ſecularibus pro ſacris Ordinibus ſubeundis poſſet expedire; quia ex deciſionibus Rotalibus editis coram Andrea, comprobauerat monaſterium ex donatione Apoſtolica ſeparatum territorium obtinere, & iuriſdictionem omnimodam conſueuiſſe in ſuos ſubditos etiam ſeculares exercere, vt refert Nouar. *in lucern. Regul. in v. ordines minores num.* 7. & 8. Barboſ. *in ſum. Apoſtol. deciſ. collect. 1. num.* 21. Tambur. *de iur. Abbat. tom. 3. diſp. 2. q. 25. num. 3.* quod ſanè decretum reuocatorium primi Pontificio diplomate poſtmodum S. M. Vrbanus VIII. approbauit, ac confirmauit, vt conſtat ex datis *in ſum. num. 5.*

Territorium autem ſeparatum Abbatem Sanctiſſimæ 10
Trinitatis obtinere, necnon Eccleſiaſticam iuriſdictionem omnimodam a quacumque alterius Ordinarij immunem, ibidem exercere, comprobant quatuor teſtes per annos quadraginta de viſu deponentes, ſoque à maioribus ſuis audiuiſſe abſque eo, quod vnquam auditum fuerit in contrarium, & de publica voce, ac fama per verbum: fuit, & eſt, concurſus ad parocbiales eundem videlicet Abbatem indixiſſe, Synodos congregaſſe, conſueuiſſe Clericos coercere, necnon Ordines conferre, ac dimiſſoriales literas expedire, cæteraque ius diœceſanum præſeferentia peregiſſe, ac conſequenter atteſtantibus de preſcriptione Abbatis immemorabili iuxta requiſita per Gloſ. *in cap. 1. de præſcript. lib. 6.* vt aduertit Alex. *conſ. 16. num. 16. lib. 5.* Ruin. *conſ. 66. num. 12. lib. 3.* Houded. *conſ. 79. num. 36. lib. 1.* Rot. *dec. 445. num. 2. cum ſeqq. p. 1. rec.* & coram Gregorio *dec. 196. num. 1.* ibique Add. *num. 3.* & in Beneuentana iuriſdictionis 13. Maij 1652. *in §. nec magis* coram R. P. D. meo Zarate. Ex qua ſeparatum potuit territorium acquirere ſecundùm Abb. *in cap. audiitis num. 7. de præſcript.* vbi contrariam Oſtienſis opinionem reijcit *in cap. Cum contingat num. 1. de for. compet.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 24. num.* 206. Rot. in Beneuentana iuriſdictionis 13. Maij 1652. *d. §. nec magis*, & in Salisburgenſi, ſeu nullius iuriſdictionis 26. Iunij eiuſdem anni coram Reuerendiſſ. Tarraconenſi. Hæc autem immemorabilis ex actibus ab eiſdemmet teſtibus recenſitis, ac legitimis documentis comprobatis præſeferentibus

bus iuriſdictionem ordinariam, ac legem diœceſanam vires aſſumit, ac robur. Ad hanc enim ſpectare dignoſcitur Congregationem Synodi, vt aduertit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. n.* 8. Rot. *dec.* 619. *n.* 2. *p.* 4. *diu. & dec.* 203. *n.* 13. *p.* 7. *rec.* Nec non etiam indictiones concurſuum ad parochiales, vt aduertit Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 8. *p.* 9. *n.* 98. Garz. *benef. p.* 9. *cap.* 2. *n.* 136. cœterique relati per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 60. *n.* 42. Rot. *dec.* 203. *n.* 13. *p.* 7. *rec.* Huc quoque debent referri deputatio Vicarij, viſitatio, ac Clericorum ſucceſſiuè correctio, vt notat Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. in compend. p.* 2. *num.* 55. *& alleg.* 74. *num.* 2. Tum denique adminiſtratio Sacramenti Chriſmatis, ac minorum Ordinum collatio ad textum in *can. presbyteri de conſecr. d.* 4. *& in cap. quanto de conſuet.* & notata Barboſæ *de poteſt. Epiſc. alleg.* 3. *& alleg.* 30. *num.* 1. *&* 4.

11 Ad eliciendam etiam hanc qualitatem territorij, omninò ſeparati, atque diſtincti, nec non diſſolutam legem iuriſdictionis, ac diœceſis, & ab eodem Ordinario abdicatam, aliqui ex Dominis ponderabant Monaſterium Cauenſe, ac ipſius Eccleſiam olim Bonifacium Nouum Pontificem erexiſſe in Cathedralem de anno videlicet 1394. attributis ſucceſſiuè Epiſcopo locis omnibus, ac oppidis ab eodem Monaſterio tunc poſſeſſis, vt conſtat ex literis datis in ſum. num. 15. quæ poſtmodum loca, ac oppida Alexandrum Sextum, ac Iulium Secundum Pontifices vna cum iuriſdictione Epiſcopali attribuiſſe eidem Monaſterio, quod poſt ſuppreſſam cathedralitatem Congregationi Caſſinenſi annexerat, atque voluerat, vt probatur in literis datis *in ſum. num.* 16. *&* 17. Hinc enim Monaſterium præfatum eſſe nullius, licèt ipſius territorium alicuius Epiſcopatus limitibus circumducatur, probat textus *in clem.* 1. *§. volumus v. diœceſanas de for. comp.* & notant ibi communiter Doctores, quos ſequuta fuit Rota in Calaguritana, ſeu nullius iuriſdictionis 7. Februarij 1608. coram Ottembergo, relata per Tambur. *de iur. Abbat. tom.* 3. *dec.* 48. *num.* 7. Ad arguendam verò legem iuriſdictionis, ac diœceſis ab eodem Monaſterio diſſolutam perpendebant indultum Vrbani Secundi ab anno 1092. attributum Abbati ſuper iure exercendi ſpiritualia, ac pontificalia in locis omnibus, ac oppidis tunc in Monaſterij poſſe conſtitutis, eidemque in poſterum deferendis, excepta duntaxat collatione ſacrorum Ordinum, chriſmatis confectione, & conſecratione Baſilicarum, atque Altarium, pro quibus exercendis quemcumque poſſet Epiſcopum ſibi benè viſum conuocare, & aſſumere, vt conſtat ex pontificio ipſius diplomate, dato in *ſum. num.* 21. Ita, quod ab Ordinarij iuriſdictione Monaſterium arguatur exemptum, vt ponderauit Rot. in vna Roſſanenſi exemptionis 20. Aprilis 1640. *in §. Præterea fuit conſideratum* coram Reuerendiſſimo Salamantino, ſequendo Gloſſam *in cap. vlt. v. permittimus de pœnit. & remiſ.* ac doctrinam Innoc. *in rubr. de Cler. peregr.* Quinimmò abdicatam quamcumque legem tum diœceſis, tum iuriſdictionis ab Ordinario, & Monaſterium ab vtraque exinde ſolutum, firmat Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 24. *ſub n.* 135. Barboſ. *de poteſt. Epiſ. alleg.* 105. *n.* 65. quos alijs præterea recenſitis ſequuta fuit Rot. in vna Montis Caſſinenſis iuriſdictionis 27. Martij 1651. *in §. ſecundo quod chriſma* coram R.P.D. Bichio. Exinde verò nec dici poſſe cenſebant ijdem Domini virtutem immemorabilis excluſam, dum præſcriptio, ac priuilegium non aduerſantur ad inuicem, ſed famulantur, adeòque poteſt vtrumque deduci, & allegari, ac textum *in cap. auditis de præſcript. cap. cùm perſona* ibique Gloſ. *in v. montes de priuil. in* 6. Lanar. *conſ.* 94. *n.* 1. *&* 2. & alijs relatis iuribus reſpondit Rota in Toletana decimarum 16. Martij 1648. *in §. exhibitio verè priuilegiorum* coram R.P.D. Celſo, vbi quod ad maiorem cautelam priuilegia cenſentur expedita, & in Aſtoricenſi decimarum 1. Iulij 1612. *in §. aduerterunt* coram R.P.D. Bichio. Et propterea iure meritò Sacra quoque Congregatio Concilij ab antiquo declarauit, Abbatem hunc habere omnimodam iuriſdictionem Epiſcopalem, & proprium territorium, ius que congregandi Synodum, indicendi concurſum, & Sacramentum Chriſmatis conferendi, quæ declaratio fuit confirmata à S. M. Sixto V. & deſuper expeditæ fuerunt literæ confirmatoriæ ſub fel. rec. Gregorij XIV. *ſum. n.* 6.

Ex quibus bonum ius ipſius Abbatis deſumi poſſe Domini cenſuerunt, nec non etiam ex pluribus collationibus minorum Ordinum ab ipſo peractis, ac dimiſſorialibus literis ad fauorem ſubditorum expeditis, exhibitis *in ſum. n.* 1. *&* 2. de eiuſdem poſſeſſione cõſtare, in qua manutentionem pariter decreuerunt ex diſpoſitione textus *in §. retinendæ inſtit. de interdict. l. vn. C. vti poſſid. l.* 1. *§. hoc interdictum ff. eod. tit.* Menoch. *de retin. remed. vlt. num.* 16. Rot. *deciſ.* 242. *num.* 1. *p.* 7. *rec.* Et ita altera tantùm parte, &c. Hactenus Rota Romana. 12

Idipſum poſt S. Concilium adſtruit Sanchez *lib.* 7. 13 *conſil. moral. cap.* 1. *dub.* 21. vbi poſt plura concludit, decretum Concilij Tridentini *d. cap.* 10. *ſeſſ.* 23. loqui ſolùm de Abbatibus, & Prælatis non habentibus plenam iuriſdictionem Epiſcopalem, quibus competit ex iure communi dare dimiſſoria; ſed de quibuſdam, qui abſque hac plena iuriſdictione, non ex vi iuris communis, ſed ratione alicuius peculiaris priuilegij, vel præſcriptionis reuerendas concedebant. Et ita hodie poſt Tridentinum ait; plures Abbates, & Abbas de Alcala la Real, & alij illas conferunt, non obſtante dicto decreto, & multi Epiſcopi illas admittunt. Et ſic quod poſt Tridentinum poſſint prædicti Abbates reuerendas concedere, tenet Aragon. 2. 2. *q.* 88. *ar.* 12. *verſ. quarta concluſio*, vbi id poſſe ſupponit, & Henriquez *lib.* 10. *de Sacram. Ordin. cap.* 23. *num.* 3. *in com. lit. H.* videtur cenſere eſſe probabile, dicit enim eſſe litem ſub Iudice, an poſſint.

His tamen non obſtantibus, tenendum eſt, Ab- 14 bates huiuſmodi nequaquam poſſe poſt S. Concilium Tridentinum ſuis ſubditis ſecularibus literas dimiſſorias concedere. Vt id clariſſimè conſtet, proferenda ſunt verba dicti *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. quæ ſunt huiuſmodi: *Abbatibus, ac alijs quibuſcumque quantumuis exemptis non liceat in poſterum intra fines alicuius diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores Ordines conferre, nec ipſi Abbates, & alij exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque etiam Eccleſiarum Cathedralium literas dimiſſorias aliquibus Clericis ſecularibus, vt ab alijs ordinentur, concedant; ſed horum omnium ordinatio, ſeruatis omnibus, quæ in huius Sancta Synodus continentur, ad Epiſcopos, intra quorum diœceſis fines exiſtant, pertineat, non obſtantibus quibuſuis priuilegijs, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus etiam immemorabilibus.*

Per hoc decretum confirmatur diſpoſitio *cap. Ab-* 15 *bates §. nec eis de priuil. lib.* 6. & ampliatur, vt non modò procedat in Abbatibus, ſed etiam in alijs quibuſcumque exemptis, etiam nullius diœceſis. Reſtringitur verò, quatenus per illum textum Abbates poterant conferre tonſuram ijs, in quos Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem obtinent, ſed poſt Concilium requiritur, quod tonſurandi per Abbates ſint illorum ſubditi, non ſolùm ratione iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſed etiam vt ſint Regulares. In his autem caſibus, in quibus Abbates poſſunt de iure communi, vel ex Concilio tonſuram, & minores Ordines conferre, intelligendum eſt, ſi modò fuerint benedicti, & Presbyteri, *d. cap. cùm contingat de æt. & qual.* Et cùm hoc decretum ex S. Congregatione intelligatur tam de Prælatis regularibus, quam ſecularibus exemptis, & ordinariam iuriſdictionem habentibus reſpectu Clericorum ſecularium ſubditorum, Archimandritam Ordinis S. Baſilij, habentem plenam iuriſdictionem in ſuos

ſubditos, & Præpoſitum Piſcienſem, ordinariam iuriſdictionem habentem, inſuper & populum, & territorium ſibi ſubditum, à quouis alio diuiſum, & Leonis priuilegium de ordinaudis ſubditis quoad maiores, Clericis ſecularibus, ſibi ſubditis nec ordines conferre, nec dimiſſorias concedere poſſe dictum fuit, cùm huiuſmodi Clerici quoad Ordines, & dimiſſorias Epiſcopi, intra cuius fines Prælatorum Eccleſiæ ſunt, iuriſdictioni ſubijciuntur, de quo ſi non conſtet, aut litigetur, & ſic intra nullius fines exiſtant, non excluſo Epiſcopo litigante, ad viciniorem talis facultas deuoluitur, & vicinitas ex Eccleſia, non territorio attendenda eſt,

16 Idem deciſum de Archidiaconis ratione ſui diſtrictus, & de Capitulis, quæ in aliquo territorio iuriſdictionem priuatiuè ad Epiſcopum habent, eidemque ſubijci legi dictum fuit poſt longam diſcuſſionem Monaſterium Caſſinenſe, & Cauenſe, non obſtantibus priuilegijs, & quod habeant territorium diſtinctum à quacumque diœceſi, quod fuerint diœceſes, quod habeant immemorabilem vſum mitræ, & baculi, & vtramque iuriſdictionem pleno iure, & quaſi Epiſcopalem. Et Cardinali Vrbinati, obtinenti Abbatias in Caſtro Durantis, nullius diœceſis, nec intra fines alicuius exiſtentes, exemptas, quarum Commendatarij ſubditis literas dimiſſorias concedere, ordines conferre, & Sacramentum Confirmationis adminiſtrare conſueuerant, ſi fuiſſent Epiſcopi, aut alijs Epiſcopis demandare id ipſum ſeruandum neceſſarium fuit, niſi Regulares ſubditi ſint. Abbati verò, & perpetuo Commendatario Monaſterij S. Mariæ Ordinis S. Benedicti nullius diœceſis, à iuriſdictione Epiſcopi exempto, & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecto, cui etiam ex priuilegio Apoſtolico commiſſa fuit cura, regimen, iuriſdictio, & omnimoda adminiſtratio dicti Monaſterij in ſpiritualibus, & temporalibus cum poteſtate eiuſdem Monaſterij perſonas corrigendi, caſtigandi, & viſitandi propria auctoritate, cùm iam ſit deciſum Superiores Regulares dimiſſorias ad Ordines concedere poſſe Regularibus ſibi ſubiectis, ſi conſtat Monaſterio, & Monachis ſpeciali priuilegio à Sede Apoſtolica facultatem concedendi dimiſſorias perſonis regularibus dicti Monaſterij pro omnibus Ordinibus nominatim eſſe tributam, licere dimiſſorias literas concedere dictum fuit.

17 Occaſione autem Gubernatorum Eccleſiæ Lauretanæ, qui ante Concilium concedere dimiſſorias ad Ordines beneficiatis illius Eccleſiæ conſueuerant, ſtatutum eſt nec Gubernatoribus, nec Dignitatibus talem facultatem concedendi habere. Conſtat ergo Abbates, & Prælati inferiores nullo modo poſſe dimiſſorias ad Ordines concedere, ſed ſi hi ſint intra fines alicuius diœceſis, ſubditi eorum ab Epiſcopo, intra cuius fines ſunt, dimiſſorias accipient; ſi verò ſint nullius, ab Epiſcopo vicinior. Aduertendum tamen, fuiſſe deciſum ex hoc decreto non tolli fundationem,

18 Pœna autem concedentium huiuſmodi dimiſſorias eſt ſuſpenſio officij, & beneficij ratione iuriſdictionis ſpiritualis, non autem temporalis, & hanc ſuſpenſionem ſolus Papa relaxare poterit, & cùm talis ſuſpenſio nō poſſit ex delicto occulto prouenire, quandoquidem actus dimiſſorialium per publicas literas, & Notarij ſubſcriptionem fieri ſoleat, Epiſcopus vigore *cap. 6. ſeſſ. 24.* Concilij Trid, quoad eam nunquam diſpenſare poterit. Sed num Vicarijs Capituli, qui ſede vacante literas dimiſſorias ad Ordines conceſſit intra duos menſes à die vacationis, & is, cui conceſſæ fuerunt, eis vſus non fuit, inciderit in pœnam dicti decreti *cap. 10. ſeſſ. 23. de refor.* & incidiſſe fuit dictum. Nam quoad concedentem, per quem non ſtetit, actus fuit perfectus.

19 Sed audiamus D. Fugnanum *in cap. Significaſti de offic. Archid. à n. 17.* qui rem hanc fusè, & accuratè reſoluit, & rationibus S. Rotæ Romæ, ac aliorum ſolidè reſpondet. Ille igitur ſic ait. Decretum Concilij Tridentini *in d. cap. 10. ſeſſ. 23.* cùm ſtatuat, vt Abbatibus, & alijs quibuſcumque intra fines alicuius diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, non liceat cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores Ordines conferre, nec literas dimiſſorias concedere, apertè includit Abbates, & inferiores illos, qui iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ordinariam habent.

Nam ſiue ſequamur opinionem Archidiaconi, & Io. Andreæ aſſerentium, inferiorem Prælatum poſſe præſcribere territorium ſeparatum à diœceſi Epiſcopi, ſiue ſequamur opinionem Oſtienſis, & Antonij de Butrio exiſtimantium, non eſſe poſſibile, vt inferior acquirat territorium vt ſeparatum ab Epiſcopo ita, vt faciat caput in eadem Ciuitate, ſeu diœceſi, ſed ad hoc requiri priuilegium Papæ, qui ſolus poteſt hoc concedere, vt per Abb. *in cap. Cum contingat num. 18. de for. comp.* illud tamen certiſſimum eſt, ad conſtituendum Prælatum in ſtatu nullius diœceſis, ſiue ex immemorabili præſcriptione, ſiue ex priuilegio, neceſſariò requiri, vt habeat iuriſdictionem Epiſcopalem in Clerum, & populum, excluſo Epiſcopo; nec hoc enim inferior efficitur Ordinarius cum territorio ſeparato à quacumque diœceſi, vt tenet Gloſ. *in Clem. 1. §. Volumus in v. diœceſani de for. comp.* Gemin. poſt Ioan. de S. Georgio *in cap. 2. col. 4.* atque ibi etiam Anchar. *ſub num. 10. lib. 6.* Gloſ. pragmaticæ ſanctionis *tit. de annis v. in diœceſis*. Tunc enim territorium ſeparatur à diœceſi Epiſcopi, & ſit proprium Abbatis, quando priuilegium nedum eximit, ſed etiam tribuit iuriſdictionem ſecundùm Ioan. Andr. *in cap. nimis circa med. de iureiur.* Anchar. *in cap. poſtulaſti ſub num. 4. de for. comp.* Abb. *in cap. Sicut vnire de exceſ. Pral.* & in *Clem. diœceſanis de vit. & honeſt. Cler.* Rot. *dec. 207. in fin. p. 2. div.* Quamobrem dum Concilium decernit, vt Abbatibus etiam nullius diœceſis, non liceat tonſuram, & minores Ordines conferre, vel dimiſſorias concedere, niſi ſuis ſubditis regularibus, perinde eſt, ac ſi expreſſè id prohibuiſſet Abbatibus, iuriſdictionem ordinariam, & Epiſcopalem habentibus priuatiuè ad Epiſcopos. Idem enim omninò importat eſſe nullius diœceſis, & habere proprium territorium ſeparatum à diœceſi Epiſcopi ſecundùm Gloſſam præallegatam *in d. Clem. 1. de for. comp.* & ibi Cardinalem *in 1. q. num. 2.* Imol. *n. 38.* Vital. *n. 4.* & Abb. *n. 15.* territorium verò ſine omnimoda iuriſdictione priuatiuè ad Epiſcopum ab inferioribus Prælatis acquiri non poteſt ſecundùm Geminianum, & alios ſupra citatos, 2

Non obſtat deciſio Rotæ in cauſa Salamantina iuriſdictionis. Nam præterquam quod loquitur in ſuo ſpeciali caſu conſuetudinis à Sede Apoſtolica confirmatæ, 21 vlterius cùm de illa actum eſſet in Sacra Congregatione, & compertum eſſet, eam non eſſe conformem decretis Concilij Tridentini, & declarationibus hac de re editis, S. Congregatio, facta relatione Sanctiſſimo, iuſſit, eam non imprimi. Vndè factum eſt, vt deciſio illa non habeatur inter deciſiones impreſſas Cardinalis Seraphini. Neque applicatur doctrina Gloſſæ, quod conſuetudo Abbatum concedendi dimiſſorias non cenſeatur ſublata per poſteriorem conſtitutionem. Siquidem Concilium in fine dicti *cap. 10. ſeſſ. 23.* expreſſè derogauit non ſolùm priuilegijs, ſed & conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Vndè ſiue hæc facultas competat Abbati iure ordinario, ſiue iure ſpeciali priuilegij, aut præſcriptæ conſuetudinis, indiſtinctè ſublata fuit à Concilio per prædictam generalem derogationem, Bartol. *in extrauag. ad reprimendum in v. non obſtantibus in fin. num. 13.* Bald. poſt Cynum *in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. publ.* Feder. de Sen. *conſ. 47. num. 2.* Alex. *conſ. 122. num. 8. lib. 4.*

Rurſus non obſtat, quod in decreto *cap. 20. §. Adhæc ſeſſ. 24.* ex ſententia S. Congregationis non 22 comprehendantur Abbates nullius diœceſis, facultatem habentes ante Concilium cognoſcendis de cauſis matrimonialibus, & criminalibus in ſuos

ſubdi-

ſubditos, & omoem iuriſdictionem. Siquidem decretum illud loquitur per alia verba, quàm loquatur decretum *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. Nam in dicto §. *Ad hæc*, Concilium prohibet, ne huiuſmodi cauſæ Decani, Archidiacooi, aut aliorum inferiorum iudicio relinquantur. Quæ quidem verba non coueniunt Abbatibus nullius diœceſis, qui habent dignitatem excelleotem, & primam poſt Pontificalem, Bald. *in cap. paſtoralis in gloſ. v. ſuperiores de offic. deleg.* & ſequitur *ibi* Felin. *col.* 4. Lap. *alleg.* 84. *n.* 15. per textum *in can. ſi quis deinceps* 16. *q.* 7. Maximè ſi ſiot Abbates habentes iuriſdictionem ordinariam, & epiſcopalem priuatiuè ad Epiſcopos per doctrinam Abb. *in Clem. diœceſanis de vit. & honeſt. Cler.* vbi determinat, etiam io materia noua, & inferenti præiudicium, appellatiooe diœceſani venire loferiores habentes ſupradictam iuriſdictionem.

23 Nec refragantur illa verba dicti §. *Ad hæc, & aliorum inferiorum*, quæ videntur comprehendere omnes Prælatos Epiſcopis ioferiores, Gloſ. *in cap. Cùm ab Eccleſiarum in v. Eccleſiaſtica de offic. ord.* Quandoquidem dictio illa *aliorum* importat omnimodam ſimilitudinem ad expreſſa ſecundùm Bald. *in l. ſi fugitiui n.* 6. *C. de ſeru. fugit.* & *in l. conuenticula col.* 4. *in princ. C. de Epiſc. & Cler.* Bartol. *in l. ſed & is probari in princ. col.* 1. *de excuſ. tut.* Ber. *conſ.* 41. *n.* 10. *vol.* 1. Sed ſupra expreſſi fuerant Decaui, & Archidiaconi, qui ſuot inferiores Epiſcopis, & quoad legem iuriſdictionis, & quoad legem diœceſanam, & quoad obedientiam, quam illis præſtare tenentur. Eiuſmodi enim inferiores, vtcumque exempti, quamuis non ſint de diœceſi, ſunt tamen lo diœceſi, Cardioal. *in Clem.* 2. §. *ſimiliter n.* 4. *de priuil.* Rot. *dec.* 207. *n.* 2. *p.* 2. *diu.* Ergo illa verba; *aliorum inferiorum*, non comprehenduot Abbates, de quibus agitur. At decretum dicti *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. diſertis verbis loqoitur de Abbatibos nullius diœceſis, qui alij non ſunt, quàm habentes iuriſdictionem ordinariam io Clerum, & populum, excluſis Epiſcopis, vt oſtenſum eſt ſupra. Meritò de vno decreto ad aliud non eſt facienda illatio, *l. Papinianus exuli ff. de minor.* Præſertim verò quia ioter illa à Concilio aliæ etiam differentiæ conſtituuntur, & in ſpecie dicti §. *Ad hæc* non comprehendit inferiores habentes facultatem cognoſcendi cauſas matrimoniales, & criminales ex immemorabili conſuetudine, vt S. Congregatio cenſuit. At *cap.* 10. expreſsè ſuſtolit præſcriptiooes, & conſuetudines, etiam immemorabiles.

24 Demùm non obſtant illa verba dicti *cap.* 10. *intra fines alicuius diœceſis exiſtentibus*, quæ à contrario ſeoſu videntur innuere, vt ſi locus oullius diœceſis omninò extra fines cuiuſque diœceſis exiſtat, ooo ſit locus prohibitioni Coocilij. Nam reſpondetur, ea verba habere alium ſenſum. Tantum eoim importaot, vt ſi locus nollius ſit intra fines alicoius diœceſis, ordinatio Clericorum, & conceſſio literarum dimiſſorialium ſpectet ſolummodò ad Epiſcopum, intra cuius diœceſis fines idem locus ſitus eſt iuxta terminos dicti *cap.* 10. Quod ſi locus ſit omninò extra fines, non ſequitur à contrario ſenſu, vt ad oullum Epiſcopum id ius pertineat. Eo enim caſu hoc ius ex ſententia S. Congregationis competit illi Epiſcopo, cuius Cathedralis Eccleſia eſt proximior, & qui poteſt eundem locum viſitare iure delegato ad præſcriptum *cap.* 9. *ſeſſ.* 24. per qood declaratur decretum dicti *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. vt latè oſteodit idem Fagnan. *in cap. nullus n.* 10. *de paroch.*

25 Itaque nullus Prælatus inferior regularis, aot ſecularis hodie reperitur, cui liceat tonſuram, & minores ordinines conferre perſonis ſecularibus, tametſi omnimodam iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, ac etiam temporalem habeant io Clerum, & populum, excluſis Epiſcopis, & ſiue illorum territorium ſit intra fines alicuius diœceſis, ſiue extra. Nec ſcio quemquam poſt Concilium obtiooiſſe ſuper hoc priuilegium à Sede Apoſtolica; ſed nec quiſquam eorum circumſcriptis priuilegijs poſt Concilium dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedit cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit. Vndè S. Congregatio olim declarauit, oec Abbati Caſſinenſi, nec Cauenſi, oec Farfenſi, nec Sublacenſi, nec Caſtri Durantis, hodie Vrbanea, nec Nonaotulano, nec S. Laurentij lo Campo hanc facultatem competere; quamuis Abbas Caſſinenſis cum prætenderet per ſoppreſſionem Epiſcopatus ſe remanſiſſe io propria diœceſi, ex ſeotentia S. Congregationis id obtinuerit ex priuilegio Sixti V. & Abbas Monaſterij Caueoſis, in cuius territorio, & ex cuius redditibus Eccleſia Cathedralis Cauenſis erecta fuit, cùm prætenderet ſe poſſe dimiſſorias concedere in vim coocordię, ſeo pacti onetoſi in limine erectionis ante Concilium à Sede Apoſtolica confirmati, obtinuerit ſuper hoc indultum à Paulo V. ex ipſios S. Congregationis ſeotentia.

Concedunt quidem prædicti, & alij ſimiles Abbates literas teſtimoniales, ſeu commendatitias, quas Io: Andreas appellat pacificas *in cap. fraternitatis n.* 2. *de Cler. non reſid.* Idque præbuit multis occaſionem erroris, exiſtimaotibus prædictos Abbates concedere literas dimiſſorias ad Ordines, cùm tamen non concedant, oiſi dictas commendatitias, in quarum vim, cùm iuriſdictionem non conferant, ſicut dimiſſoriæ, non licet alieno Epiſcopo quemquam ordinare, vt cenſuit S. Coogregatio. Ideòque cum Archimaodrita Meſſanenſis io literis teſtimonialibus vteretur verbo *Mittimus*, faceret mentionem de Ordinibus, quodque proclamata proceſſerint, prætenderetque ſe ooo eſſe comprehenſum decreto Concilij, eo quod non modo eſſet oollios, ſed etiam extra fines diœceſis Meſſanenſis. Item cùm Archiepiſcopus cooquereretur, quod ex literis Congregatioois Epiſcoporum Archimandrita deberet atteſtari de qualitatibus ordinandorum, de valore beneficij, &c. Sanctiſſimus iuſſit, omnia reduci ad formam decretorum Congregationis Concilij. Quæ omoia patebont ex ſubiectis reſolutionibus ipſius S. Congregationis, quas plenè idem D. Fagnanus addicit. 26

Et primò *Cardinalis Farneſius obtinens in Commendam Abbatias S. Zeni, & Farfa, in quibus habet iura Epiſcopalia, dubitauit, an poſſet dimiſſorias ad Ordines concedere. S. Congregatio reſpondit, non poſſe. Licèt die 26. Ianuarij 1635. hæc facultas fuerit conceſſa Cardinali Barberino, ſicut etiam facultas faciendi concurſus, vt habetur in regiſtris S. Congregationis Epiſcoporum 26. Aprilis 1641.* 27

Item Epiſcopus Oſcenſis petijt declarari, *an cap.* 10. *ſeſſ.* 23. *prohibens Abbatibus concedere dimiſſorias, habeat locum in habentibus vſum mitra, & baculi, S. Congregatio cenſuit Epiſcopo reſcribendum ex decreto Concilij cap.* 10. *ſeſſ.* 23. *nulli Abbati licere quocumque priuilegio ſuffulto concedere alicui clerico ſeculari literas dimiſſorias etiam ad Ordinarium directas.* 28

Item ioſtante Cardinali Medius declarari, *an ipſe, vti Præpoſitus Pratenſis poſſet concedere ſuis ſubditis ſecularibus dimiſſorias ad Ordines, & ſic an cap.* 10. *ſeſſ.* 23. *procederet etiam in Abbatibus ſecularibus exemptis, & ordinariam iuriſdictionem habentibus? S. Congregatio cenſuit, Præpoſitum Pratenſem ex Concilio cap.* 10. *ſeſſ.* 23. *non poſſe dare dimiſſorias ſuis ſubditis ſecularibus, ſicque dictum cap.* 10. *intelligi tam de ſecularibus, quàm de regularibus reſpectu clericorum ſecularium.* 29

Ad hæc, *dubitante Præpoſito Piſcienſe, habente in ſuos ſubditos quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, an eos poſſet ordinare quoad minores Ordines, literaſque dimiſſorias quoad maiores eiſdem concedere iuxta priuilegium ei conceſſum à Leone, præſertim cùm habeat populum, & territorium, à quocumque alio diſtinctum? S. Congregatio cenſuit, non poſſe.* 30

Item propoſito dubio, *an Epiſcopus, cui commendatum eſt Monaſterium exemptum, poſſit ſibi ſeculares ſubditos ratione dicti Monaſterij ordinare, non obſtante cap.* 10. *ſeſſ.* 23. *S. Congregatio cenſuit, non poſſe, quia ordinaret eos ſubditos, tanquam Abbas, non tanquam Epiſcopus.* 31

Vlterius cum Terra Putiniani oullius diœceſis iuriſ- 32

dictioni Hoſpitalis S.Ioannis Hieroſolymitani in temporalibus, & ſpiritualibus ſubeſſet, dubitauit, *à quo poſſunt ordinari homines dicti loci, & an tenerentur adire Epiſcopum Motulanum, qui cum obtinente dictum Hoſpitale ſuper iuriſdictione ſpirituali dictæ Terræ litigat? S.Congregatio cenſuit, facultatem hanc relinquendam viciniori Epiſcopo, ſi neſcitur, intra cuius diœceſis fines conſiſtant, & vicinitatem attendi Eccleſiæ, non territorij, vt aliàs deciſum fuit, ſuper cap.9.ſeſs.24. nec habendam eſse rationem Epiſcopi litigantis.*

33 Item Epiſcopus Marſicanus dubitauit, *an poſset viſitare Oppidum Cauenſem, in quo Congregatio Caſſinenſis vtramque iuriſdictionem exercet, & hominibus eius Oppidi literas dimiſsorias concedere? S.Congregatio cenſuit quoad cap.10.ſeſ.23. dimiſsorias dandas eſse à ſolo Epiſcopo, ſed quoad cap.11.ſeſs.25. de Regular. cùm Monachi in eo Oppido vtramque iuriſdictionem ſpiritualem, & temporalem exerceant, non poſse Epiſcopum viſitare.*

34 Rurſus *Cardinalis Vrbini, obtinens Abbatias S.Laurentij in Campo, & Caſtri Durantis nullius diœceſis intra fines alicuis diœceſis non conſiſtentes, exemptas, quarum Commendatarij ſubditis literas dimiſsoris concedere, & ordines conferre conſueuerunt, dubitauit, an eadem, & ipſe facere poſset? S.Congregatio cenſuit, non poſse, ſed hoc ius ſpectare ad Epiſcopum, intra cuius diœceſis fines Abbatiæ conſiſtunt, etſi intra nullius fines exiſtant, vel id non conſtet, ad viciniorem, niſi Regulares ſubditi ſint.*

35 Item *cenſuit, Abbatem regularem nullius diœceſis intra alicuius diœceſis fines non conſiſtentem, territorium ſeparatum, & vtramque iuriſdictionem habentem in Parochos, & parochianos, habentem etiam ſpontaneam renuntiationem Epiſcoporum à Sede Apoſtolica confirmatam, non poſſe minores Ordines Clericis ſecularibus conferre, nec dimiſſorias concedere, ſed harum conceſſionem ſpectare ad Epiſcopum viciniorem, non autem ad Epiſcopos, qui ceſserunt.*

36 Demum addam & ipſe hoc decretum eiuſdem S.Congragationis Concilij. *Sacra Congregatio Cardinalium, Concilij Tridentini Interpretum cenſuit, Priorem, Abbatem, aliumque Epiſcopo inferiorem, etiamſi iuriſdictionem ordinariam, quaſi Epiſcopalem habeat, non poſse literas dimiſsorias ſuis ſubditis ſecularibus concedere, ſed id pertinere ad Epiſcopum, intra cuius diœceſis fines conſiſtunt, vel ſi nullius diœceſis fuerint, ad viciniorem Epiſcopum, ad eumque ſpectare eiſdem perſonis ordines conferre, atque ad hanc Ordinum collationem, vbi promouendos qualitatibus requiſitis idoneos eſse compererit, deuenire poſse, etiam abſque teſtimonio, & fide eorum Superioris. Quod ſi Epiſcopus maluerit ipſius Superioris teſtimonium, & fidem ante collationem ordinum requirere, debere vtique eas dare Epiſcopo requirenti. Ad dignoſcendum verò, quis ſit vicinior Epiſcopus, attendendam eſse vicinitatem Cathedralis Eccleſiæ, atque Abbatiæ, Prioratuſue, non autem territorij. Planè nulli Epiſcopo licere in locis Abbatiæ, Prioratus, alteriuſue loci nullius, ritè aliquos ordinare ſibi ſubiectos, vel alios literas dimiſsorias ſuorum Ordinariorum habentes, niſi de licentia Abbatis, vel Prioris, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentis.*

37 Hoc ipſum etiam declarauit ſæpius S. Congregatio ſuper Epiſcopis, ac Regularibus, quæ cenſuit ſubditis nullius diœceſis non poſſe concedi dimiſſoria à Prælato loci, vel eius Vicario, immò neque à Vicario Apoſtolico, ſed ab Epiſcopo viciniori, vt in Putinianſi 16. Ianuarij 1596. in Nullius Carpenſis 15.Decembris 1603.& 22.Nouembris 1604. & 14. Iunij 1606. & in Nullius Altamuræ 9. Auguſti 1604.

38 Cui ſententiæ adſtipulantur præ cęteris Diaz *in pract. crim.ibique* Salzed.*cap.26.verſ.ſine licentia*, Ledeſm.*in ſum. Sacram.de Ordin.dub.*11. Nauar. *lib.1. Conſil. tit.de tempor.ordinat.conſ.*22. Vinald.*in append.ad candelabr.cap.*8. *n.*13. Henriquez *lib. 14. de irregular. cap.18. n. 2. in comment.lit.P.in fine*, Rodriq. *tom.2.ſum. cap.10. n.6.concl.6.* Et ſecundùm ipſam intelligenda ſunt, quæ *tomo 2.conſult.* 26. atque alibi docui quoad conceſſionem dimiſſoriarum.

CONSVLTATIO LX.

A quo, & quomodo ſuccurri debeat Eccleſiæ, vel ædibus parochialibus, ſi refectione indigeant? Vbi quantum Parocho ſit aſſignandum pro ſua congrua ſuſtentatione?

SAcrum Concilium Trid.*ſeſs.21.cap.7. de reform.* hac 1
in re ita decernit: *Parochiales Eccleſias, etiamſi iuriſpatronatus ſint, ita collapſas refici, & inſtaurari procurent ex fructibus, & prouentibus quibuſcumque, ad eaſdem Eccleſias quomodocumque pertinentibus. Qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſijs prouenientes percipiunt, in illorum defectum, parochianos omnibus remedijs opportunis ad prædicta cogant, quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod ſi nimia egeſtate omnes laborent, ad matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferantur cum facultate tam dictas parochiales, quàm alias Eccleſias dirutas in profanos vſus, non ſordidos, erecta tamen ibi Cruce, conuertendi.*

Ex quibus verbis infert Zypæus *lib.3.conſul.can.de pa-* 2
roch.conſul.4.§.quo itidem, quod congrua portio de decimis, reparatio autem Eccleſiarum de omnibus Eccleſiaſticis prouentibus fiat. Super his Laymanus *lib.4.tr.2.c.*13.*n.*10. ita diſcurrit: Ad patronum ſpectare, vt ædes ſacræ, & parochiales reparentur. Quæ tamen non ipſe ſuis ſumptibus efficere debet, ſed niſi proprij redditus pro Eccleſiæ fabrica deputati ſint, vel loci conſuetudo aliud obtineat, ipſimet beneficiati, ſeu miniſtri ex ſuperfluis redditibus contribuere debent iuxta *cap.1.de Eccleſ. ædif.can.decernimus* 10.*q.*1. Quod ſi miniſtris redditus ſuperflui non ſuppetant, ſed ſolùm neceſſarij, tum ante omnia attendendum eſt, ad quem prouentus parochiales, videlicet decimæ perueniant, atque is ipſe, ſiue patronus ſit, ſeu qui ius præſtandi habet, ſiue alius quiſquam ad ædium reparationem tenetur iuxta *cap. de his 4.extr.de Eccleſ.ædif.* Cùm enim commoda & prouentus ex parochia accipiat, æquum eſt vt & onera neceſſaria ſuſtineat. Si nec per hunc modum ſubueniri poſſit, in defectum Parochi, & Patroni ad Epiſcopum pertinebit curare, vt ſi fieri poſſit alio modo prouideatur, verbi gratia, per vnionem beneficiorum. Vel denique parochiani compelli poſſunt ad ſubueniendum, cùm enim ibi diuina percipiant, obligantur ad refectionem Eccleſiæ *arg.cap.ſi Epiſcopus 6.de Offic.Ord.in 6.*

Paulò aliter Andr.Vallenſ.*in paratit.iur.can.lib.3.tit.* 3
48.*§.2.de Eccleſ. ædif. vel repar.* ad Eccleſiarum reparationẽ imprimis eos teneri tradit, ad quos conſuetudo, ſtatuta, & conuentiones hoc onus tranſmittunt. Ceſſantibus autem his, reparationem Eccleſiæ fieri debere ex ea portione, quæ à iure, vel conſuetudine ad fabricam deputata eſt; ſi nulla ſit aſſignata, vel non ſufficiat, interpellandum eſſe Prælatum, qui decimas percipit eo, quod non ſit ferendus, qui lucrum amplectitur, & onus ei annexum contemnit; prædictis non ſufficientibus, Epiſcopum, & beneficiatos in eadem Eccleſia pro rata ſuorum beneficiorum, & fructuum conferre debere, deducto eo, quod ad victum, & veſtitum decentem eſt neceſſarium; ſi nec iſta ſufficiant, recurrendum eſſe ad populum, qui ibi ſacramenta percipit. Duo alia remedia præſcribit idem ibi *n.6.* vbi videri poteſt.

Maximil.Fauſt. *in conſil.pro ær.claſ.*12.*conſ.*16.*ord.*898. 4
aliquot concluſiones & declarationes ſuper hac quæſtione tradit. Et in primis ad reparationem vocandos eos dicit, ad quos conſuetudo hoc onus tranſmittit, *arg. cap. ad Apoſtolicam 42. extr. de Simon.* Nicol. Euerard. iun. *conſ.35.n.6.lib.2.* Ceſſante conſuetudine, ſtatuto, ſeu diſpoſitione ſpeciali reparationem de portione ad fabricam Eccleſiæ deputata fieri debere per *d. can. decernimus* 10.*q.*1. item Fauſt. *conſ.16.ord.*899. Cardinal Tuſch.*lit.F.concl.*3.

Ad ædificationem ſiquidem, vel reparationem Ec- 5
cleſiarum parochialium extra voluntatem liberam, tenen-

neſtur, quando neceſſitas id poſtulat, qui eas ex titulo poſſident ex bonis ipſarum, ſi ſuperſint, vel ſaltem eatenus conferent, ſi Eccleſiæ fabricæ portio aſſignata non ſufficiat, vt eorum exemplo cæteri parochiani excitentur *cap.* 1. *& cap.* 4. *de Eccleſ. ædif.* Erat portò olim vna pars redditiuum ex quatuor reſeruata fabricæ *can. priſcis*, *can. vnio* 10. *q.* 3. *d. can. deſeruimus* 10. *q.* 1. *can. de redditibus* 12. *q.* 2. cum ſimilibus. Quod ſi nulla pars reddituum

5 fuerit aſſignata, vel deſtinata fabricæ Eccleſiæ, neque Parochus habeat ex bonis eiuſdem Eccleſiæ, quod deductis ſumptibus in cultum Dei, & eius victum, ſuperſit, ſi parochiani ſolent contribuere, ſeruanda eſt conſuetudo, vt per Oſtienſ. *in ſum. tit. de Eccleſ. ædif.* ſi nulla ſit, cogendi erunt contribuere, quia eorum cauſa, & vtilitas agitur, & ſatis contribuit inops eorum proprius presbyter, cum laborem pro illorum ſubſit ſalute. Sic iuſſit Deus, vt populus contribueret ad ædificationem, ornatum, & neceſſaria Sanctuarij, *Exod. cap.* 25. 36. *&* 38.

6 Portò redditus, ac prouentus Eccleſiæ, inter quos etiam decimæ numerantur, non tantùm pro victu miniſtrorum, ſed etiam pro reparatione Eccleſiarum ſunt deſtinati, & hoc onus prædictis redditibus, prouentibus, ac decimis ita annexum eſt, vt eum ſequatur, qui eorum vſum, fruitionem, perceptionem, & commoditatem habet, Fauſt. *loc. cit.* §. *Ex iure*. Si decimæ, & fructus Eccleſiæ, deductis neceſſarijs alimentis Prælati, ſeu eius, qui illos percipit, non ſufficiant, Eccleſiam parochialem Rector illius reparare tenetur, Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 7. omneſque Clerici beneficiati pro rata fructuum, & beneficiorum conferre debent, *cap. de his*, vbi Abb. & Doctores *de Eccleſ. ædif. cap. fin. extr. de his, quæ fiunt à mai. par.* Fauſt. *loc. cit. conſ.* 18. *ord.* 900. per rationem, quia Clericus habens beneficium æquiparatur vſufructuario, Doctores *in cap. præſenti* 9. *de offic. Ord. in* 6. *cap. requiſiſti* 15. *extr. de teſtam. can. duo ſunt* 12. *q.* 1. Vſufructuarius autem ex fructibus bona conſeruare *l.* 7. §. *hactenus* 2. *ff. de vſufr.* Et ſuis ſumptibus ſartatecta præſtare tenetur, *l. cum* 7. *C. de vſufr.* Quod eſt intelligendum quoad mediocres, non verò grauiores reparationes, Fauſt. *concl.* 19. §. *atque huic*. Hinc volunt, ſi Eccleſia ab hoſtibus ſit deſtructa, Epiſcopum, Prælatum, & Rectorem ad reparationem non adſtringi, idem *conſ.* 18. *in fine*.

7 Quid ſi hæc omnia non ſufficiant, vel Rector eſt pauper, nec habeat redditus ſufficientes beneficij? In ſubſidium populus ad contributionem vocatur, Concil. Trid. *d. cap.* 7. *ſeſſ.* 21. Zypæus loco mox citando §. *nam ad laicos*, cuius intereſt, vt Templa diuino cultui dicata reparentur, & miniſtris Eccleſiæ de honeſta ſubſtentatione prouideatur, Fauſt. *conſ.* 19. *ord.* 991. qui *conſ.* 10. ad longum examinat, an forenſes in parochia prædicta & fundos poſſidentes, collectari poſſint?

8 Ex dictis infert Zypæus *lib.* 3. *conſ. can. de paroch. conſ.* 4. gradus ita obſeruandos eſſe, vt ante omnia beneficia vniantur, cui ſi locus non ſit, ſuccedant alij modi à Concilio relati, & alijs locum non eſſe, quàm ſi per beneficiorum vnionem id fieri non poſſit, excipiendo Curata, & regularia, non tamen tot, & talium, quin Parochus oneribus pridem incumbentibus ſatisfacere poſſit.

9 Itaque poſt remedium vnionis primo loco primitiæ, ſecundo decimæ, tertio collectæ, denique alia quæcumque commodior ratio tentanda eſt. Ita enim Concilium conditionatam, non liberam facultatem præbet. Ex quo ſequitur, quod ad decimas non ſit perueniendum, ſi ſufficiant primitiæ, & quod ad ſymbola, niſi excuſſis Eccleſiaſticis prouentibus perueniri non poſſit inuitis parochianis, & laici conueniri non poſſint, quàm ſi prouentus deſint Eccleſiaſtici; quia populo ob ſpiritualem curam onus decimarum eſt impoſitum. Vndè quandiù illæ ſufficiunt, rurſus non poteſt grauari, Zipæus *ibid.* §. *nam cum*, qui ad marginem notat, quod decimæ penes laicos exiſtentes aut immunes ſunt, aut ſubſidiariæ tantum. Et in contextu tradit, plerosque Doctores adſtruere, decimas à laicis poſſeſſas omninò eſſe liberas, cum tanquam bona patrimonialia eademque immunitate poſſideantur. Et hac ipſa de cauſa Concilium Trid. *d. cap.* 7. prouentus ab Eccleſia promanantes in onus vocare, vt feudales laicorum decimæ ſecernantur. Idem ibidem in fine tradit, Prælatos ſingulos ad ratam, qua decimas colligunt æquali iure, alium autem in contributionem vocari non poſſe ob decimas quas laico iure, & vt dominij temporalis partem poſſidet.

Idipſum tenet Vallenſis loco ſupra citato *n.* 4. vbi inter 10
cætera ait, quod decimæ feudales in manu laica ante Concilium Lateranenſe exiſtentes, ſint immunes ab onere reparandarum Eccleſiarum, & alendorum Parochorum, non tamen illæ, quæ Dominum aliquem Eccleſiaſticum agnoſcunt, niſi Eccleſiaſticus eas teneat in conſequentiam bonorum laicorum, quorum pars ſunt, aut ab ijs dependent. Idemque putat Zypæus loco citato §. *& quia* obtinere in decimis à laicis ad Eccleſiam reuerſis, & pro fundatione Monaſteriorum ſacrorum, anniuerſariorum ex deputatis. Nam quoad hæc opera cenſeri adhuc penes laicos eſſe, & perinde à contributione eximi debere, ac ſi laici eas obtinerent. Confer eundem Zypæum *reſp.* 3. *de congr. port. paroch. & Vicar. n.* 6. vbi prædictorum aliam rationem reddit.

Inter plures autem decimas idem Zypæus §. *qua ratione* 11
exiſtimat nouales prius Parocho addicendas eſſe, & ad congruam portionem poſſeſſoribus excutiendas *arg. cap.* 2. §. *vbi autem*, *&* §. *fin. de decim. in* 6. quia propriè parochorum ſunt, *cap. quoniam* 13. *extr. de decim.* & ſi diuerſis temporibus decimæ ſint ab Eccleſia parochiali auulſæ, illas ante alias apprehendendas, quæ vltimò auulſæ fuerunt per rationes ibidem ex iure ciuili deductas. Idem ibidem §. *Quod ſi* determinat quoque illam quæſtionem, ſi ex decimis alijs, quæ iam olim laicis obuenerint, aliquæ Parochis ſpecialiter quaſi pro alimentis deſtinatæ ſint, poſtea ad alias manus perueniſſe reperiantur, quod hæ ſpeciales adhuc præ alijs congruæ portioni Parochi attribuendæ ſint.

Quantum autem Parocho ſit aſſignandum, reſpon- 12
det Zypæus *lib.* 3. *conſul. can. de paroch. conſul.* 3. Concilium Tridentinum dediſſe Ordinariis facultatem indeterminatam ad neceſſitates congruè tolerandas, ſeu, vt in rectore loquitur *ſeſſ.* 24. *cap.* 13. quod pro illius, aut parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat, vndè congruè ſuſtentari, & commodè iura Epiſcopalia ſoluere, *cap.* 2. §. 2. *de decim. in* 6. & hoſpitalitatem tenere poſſint, *cap. de monachis* 12. *extr. de præb.* quo & ipſe, & hic ſufficienter poſſint habere ſuæ ſuſtentationis ſolatium, id, quod arbitrio Ordinarij committitur *ſeſſ.* 7. *cap.* 5. vſque ad tertiam, maiorem, vel minorem partem fructuum, computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & alijs obuentionibus communiter percipi ſolitis, ſiue in pecunia, ſiue in fructibus, aut re ſtabili. Idem ibidem circa finem ait, hortum parochialem, anniuerſaria, & quælibet accidentia eſſe computanda. Idem *conſul.* 4. ita taxandam putat congruam, vt nec Parochis neceſſaria deſint, neque Monaſterij, & piæ cauſæ, quibus vnio, & conceſſio facta eſt, nimiùm patiantur. Cum quo concordat Fauſt. *claſ.* 12. *conſil.* 17. §. *Et quamuis*, vbi ait, quod ratio habenda ſit dignitatis, & conditionis Prælati, qui decimas percipit, ne vno, eodemque tempore, aut amplius, quàm oportet, iſtiuſmodi reparationibus prægrauetur. Et adducit ibidem aliquos, volentes, quod tertia pars fructuum ad hæc deputanda ſit; *arg. l. in ſplendidiſſima* 11. *C. de oper. publ. & l. fin. C. de vectigal.*

Quantum autem beneficiatis relinquendum ſit, qui 13
in tributum vocantur, tradit idem Fauſt. *conſ.* 18. §. *quantum*. Plura de eo, quanta portio Parocho aſſignanda docet Rebuff. *in tract. de congr. port. q.* 8. *n.* 9. vbi refert, in Curia quartam partem fuiſſe adiudicatam. Ipſe tamen putat aliquando plus, aliquando minus, prout iudici videbitur, ſeparandum, eo quod non poſſit certa dari doctrina, qui fructus requirantur ad ſuſtentationem beneficiati. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 7. *cap.* 7. deputare iubet tertiam partem fructuum, aut maiorem, vel minorem arbitrio ipſorum Ordinariorum. B. Pius V. reprehendit illos Ordinarios, qui modum ita exceſſerunt,

runt , vt parum , aut nihil ex fructibus , redditibus , & prouentibus parochialium Eccleſiarum ſic vnitarum Monaſterij , collegijs , alijſue locis pijs remanſerit , & voluit , vt portio congrua non minor eſſet ſcutis quinquaginta , nec maior centum , referente eodem Zypeo *lib.3.reſp.3.de congr.Paroch.& Vicar.port.num.*10. vt ne deſit Parocho, vel Vicario , quod neceſſarium ſit , nec id patronis auferatur , quominùs oneribus ſibi incumbentibus poſſint ſatisfacere ; quia propterea vniones factæ ſunt . Adeòque reſpici debent redditus , & onera non tantùm parochialis Eccleſiæ , ſed eius etiam loci , cui ipſa vnita fuit . Idem ibidem *n.*11. refert,quid in hanc portionem imputandum ſit , & quid in eius aſſignatione conſiderandum Rebuf. *à n.*62. cum aliquot *ſeqq.qui n.*81. quærit,in quibus rebus hæc portio aſſignanda ſit . Similiter & Zypæus *n.*13. vbi ex mente B.Pij V. Pontificis aſſignationem fieri poſſe ait , in quota fructuum pecunia numerata , fundo , ſeu alia re ſtabili . Conferatur idem *lib.5.de iuriſd.Eccleſ.cap.*36.*n.*6. *& 7. & lib.*3.*cap.*18.

14 Qualiter autem arbitrium in huiuſmodi taxatione ſit moderandum , conijce ex infraſcripta declaratione . An fructuum portio conſtituenda parochialium Eccleſiarum vacaturarum Vicario curam exercenti quouſque ad nouam inſtitutionem deueniatur , referri debeat ad ſolam ipſius ſuſtentationem , quotam , aut ipſorum vacantium annuum valorem , vel ad ipſius Vicarij qualitatem ? S.Congregatio cenſuit , ad hæc omnia eſſe referendam . Rurſus cenſuit à datione Coadiutoris Vicario inſufficienti , & à congrua aſſignatione dari appellationem deuolutiuam tantùm , & de grauaminibus videndum in ſecundo iudicio .

15 Ex dicto autem decreto *cap.7.ſeſſ.*21. Sacra Congregatio cenſuit in Marſicana . *Epiſcopus parochiales Eccleſias dirutas reſtaurari , aut transferre curare debet , ſeruata forma præciſa huius decreti .*

16 Tudertina . *Quando Eccleſia diruitur , onus miſſarum in matricem Eccleſiam trasferendum eſt , in eaque expenſis Eccleſiam dirutam poſſidentis erigi debet altare ſub nomine Eccleſiæ dirutæ . Cœmeterium autem ad locum vicinum , prout magis populo placuerit transferre debebit, in eoque oſſa mortuorum tranſportari.*

17 Ipporegienſi . *Sequeſtrum faciendum ab Epiſcopo ſuper fructibus Eccleſiæ cauſa reparationis debet relaxari ſaltem pro ea parte, quæ ad neceſſarium victum ipſius Parochi requiritur .*

18 Polenſi . *Eccleſiæ labentes , & propè cadentes , quæ nullius ſunt redditus , Ciuitatum ſumptibus Epiſcopi hortatu refici debent 22.Iunij* 1570.

19 Mediolanenſi . *Epiſcopus Eccleſias dirutas , ſiue parochiales , ſiue alias profanare valet . Item ruinas Eccleſiæ profanatæ in vſus etiam profanos, non tamen ſordidos, conuertere poterit . Item pecunias ex dictis ruinis redigendas in vtilitatem Eccleſiæ conuertere curabit 24. Ianuarij* 1573.

20 Circa profanationem quando, & quomodo ſit facienda, vide Synodum Placentinam editam anno 1588. Acta S.Caroli , Ganantum *in prax.viſitat.* & alios .

CONSVLTATIO LXI.

An, & quatenus à morum correctione detur appellatio etiam quoad Regulares ? Quomodo Concilij Tridentini decreto ſuper hac re derogetur ? Et an , & quatenus cauſa Clerici committi poſſit Iudici ſeculari ?

1 QVoad morum correctionem ita decernit S.Concilium Trid. *ſeſs.24.cap.*10.*de ref. Epiſcopi , vt aptiùs, quem regunt,populum poſſint in officio , atque obedientia continere in omnibus ijs , quæ ad viſitationem , ac morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant , ius , & poteſtatem habeant , etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati , ea ordinandi , moderandi , puniendi , & exequendi iuxta canonum ſanctiones , quæ illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione , ac diœceſis ſuæ vtilitate , neceſſaria videbuntur . Nec in his , vbi de viſitatione , aut morum correctione agitur , exemptio , aut vlla inhibitio , appellatio , ſeu querela , etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita , executionem eorum , quæ ab his mandata , decreta , aut iudicata fuerint , quoquomodo impediat , aut ſuſpendat .*

2 In quo decreto fusè , ac ſpecialiter declaratur , quod fuit ſancitum *ſeſs.*13.*cap.*1.*§. in cauſis viſitationum* , & *ſeſs.22.cap.1.verſ.nec appellatio* , nihil tamen derogando ſupradictis decretis . Regula autem eſt , In cauſis correctionis non datur appellatio , niſi corrigens excedat modum per textum *in cap. ad noſtram de appel.* Quia remedium appellationis non ideò eſt inuentum , vt alicui à Religionis , & Ordinis obſeruantia exorbitanti , ideſt, quaſi per cœcitatem mentis deuianti, debeat in ſua nequitia patrocinium exhibere , cui concinit *cap. reprehenſibilis* , ibi : *Ne Religioſi cum pro aliquo exceſſu fuerint corrigendi , contra regularem Prælati ſui , & Capituli diſciplinam appellare præſumant* . Et ob eandem rationem non admittitur recuſatio , *cap.cum ſpeciali* , vbi id notant Innoc. Oſt. Io. Andr. & alij *de appel.* Gloſ. fin. *in d. cap.ad noſtram* , & Guidopap.*n.*2.

3 Etſi enim textus *in d.cap.ad noſtram* loquatur in Regularibus , inſpecta tamen mente vendicat ſibi locum etiam in alijs ſubditis , prout illum Doctores communiter intelligunt , vt Innoc.poſt *princ.* Oſt.*n.*3. Bald.*n.*2. Abb.*n.*7.*&* 8. Alex.de Neu.*n.*13.*& ſeq.* Præcipuè tamen in Regularibus hoc eſt obſeruandum , quia in eis viget peculiaris ratio propter obedientiam , & regularia inſtituta , *in d.cap.reprehenſibilis de appel.* Concordat *cap. licet , & cap. irrefragabili de offic.ord. & cap. peruenit* 1. *de appel.* Remedium namque appellationis non ad defenſionem iniquitatis , ſed ad præſidium innocentiæ eſt inſtitutum , vt legitur in *cap. cum ſpeciali , §. porrò de appel.* Vndè hanc regulam,quod à correctione legitima non appelletur,generaliter ponunt Gloſs.fin. & Oſt. vbi ſupra Cardinal.Bald. Abb. & alij omnes *in principio* .

4 Hæc autem regula declaratur , vt procedat quoad effectum ſuſpenſiuum tantùm , vt ſatis innuunt verba dicti *cap.irrefragabili de offic.ord.* his verbis: *Executionem ipſorum nulla conſuetudo , vel appellatio valeat impedire,* & ſancitur in Tridentino Concilio *d.c.*1.*ſeſs.*22. *& d.cap.*10.*ſeſs.*24. Quod verò ad effectum deuolutiuum admittitur appellatio etiam à correctione , vt patet ex alio eiuſdem Concilij decreto , nempè ex *cap.*1.*ſeſs.*13. vbi ſtatuitur , *vt in cauſis viſitationis , & correctionis ab Epiſcopo , ſeu illius Vicario ante definitiuam ſententiam ab interlocutoria , vel alio quocumque grauamine non appelletur . Nec Epiſcopus , ſeu Vicarius appellationi huiuſmodi, tanquam friuolæ deferre teneatur , niſi grauamen huiuſmodi per definitiuam ſententiam reparari, vel ab ipſa definitiua appellari non poſſit* . Quibus verbis apertè admittitur in cauſis correctionis licere appellare poſt definitiuam ſententiam, vel antea , ſi grauamen ſit irreparabile . Hoc autem intelligi debet quoad effectum deuolutiuum , non autem ſuſpenſiuum . Et ita S.Congregatio Concilij hoc decretum intellexit , & conciliauit cum prælegatis decretis *cap.1.ſeſs.22.cap.10.ſeſs.*24. Nam conſulta, an in cauſis viſitationis , & correctionis appellari poſſit poſt definitiuam , reſpondit poſſe, ita tamen vt appellatio non ſuſpendat executionem , vt ſancitum eſt *cap.*10.*ſeſs.*24. & *cap.*1.*ſeſs.*22. Item conſulta , an decretum *cap.*10.*ſeſs.*24. ſuſtulerit appellationem deuolutiuam , cenſuit non ſuſtuliſſe deuolutiuam , ſed ſuſpenſiuam tantùm . Et quamquam Epiſcopus id faciat , tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, prout habetur in *d.cap.*10. tamen cum iuriſdictio iure ſuo ordinario ei etiam ante Concilium competeret, non impedire appellationis deuolutiuam ad Metropolitanum . Et quoad dandam copiam actorum attinet , ſeruanda eſſe decreta *cap.3.ſeſs.*13. *& cap.*20.*ſeſs.*24. Secus verò quando Concilium non vtitur illa dictione . Et quia non poteſt Epiſcopus prætextu, quod ſit Apoſtolicæ Sedis delegatus , declinare iuriſdictionem Metropolitani in caſibus illis , in quibus ante Concilium tanquam Ordinarius poterat

vti

vti eodem iure, eademque poteſtate, vt S.Congregatio cenſuit. Quare licèt Epiſcopi poſſint viſitare tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, non impeditur tamen Archiepiſcopus in caſibus à iure, & à Concilio permiſſis, quin appellationem recipiat ad effectum deuolutiuum, non tamen ſuſpenſiuum. Et iterum ſuborta dubitatione, an in materia correctionis, vbi Epiſcopus etiam ſine proceſſu, & ſine ſcriptis in carcerem conijcit ſuos ſubditos, & tenet diù carceratos, poſſit Metropolitanus congnoſcere de exceſſu in corrigendo, ſi carcerati appellauerint ad eum, cenſuit poſſe, dummodò interim non impediat, aut ſuſpendat executionem eorum, quæ ab Ordinario decreta fuerint.

5 Diſtinguendum igitur eſt, quod ad effectum deuoluendi appellatio permittitur à definitiua, vel interlocutoria, habente vim definitiuæ *d.cap.1.ſeſſ.22. & cap.1. ſeſſ.13.* Sed ad effectum impediendi executionem non permittitur, vt *in d.cap.10.ſeſſ.24. & cap.1.ſeſſ.22.* de quibus *in d. cap. licet de offic. ord. & d. cap. ad noſtram de appel.*

6 Cæterum ſi Prælatus regularis excederet modum in corrigendo, tunc liceret ſubdito appellare quod ad vtrumque effectum. Et ita procedit textus *in cap. de priore de appellat.* & in *cap. ſuper quæſtionem §. nos autem de offic. deleg.* Sicut appellatur ab executore, cùm modum excedit, *cap. quod conſultationem in fin. de re iudic.* à quo aliàs appellari non poteſt, *cap. nouit eod. can. Ei, qui §. ſunt quorum 2.q.6.* & notat Gloſ. *fin. in d.cap. ad noſtram*, Innoc. *in princ.* vbi ait, hodie non eſſe differentiam inter Regulares, & alios, inter correctionem, & alium proceſſum, cùm ſemper liceat appellare, ſi excedat, ſeu grauet per textum *in cap. licet de offic. ord. & cap. inquiſitionis de accuſ.* Vndè infertur, vt ſi Prælatus in cauſa viſitationis, ſeu correctionis procedat ſeruata tela iudiciaria, liceat appellare etiam ad effectum ſuſpenſiuum, vt colligitur ex *d. cap. irrefragabili in princ.* ibi: *niſi formam in talibus exceſſerint obſeruandam, de offic. ord.* & tenent *in d. cap. ad noſtram*, Tancredus, & Vincentius, & poſt eos Io. Andr. *n.6. in gloſ. vlt.* vbi ait, poſſe Monachum, ſicut & Clericum appellare, ſi correctio fiat in forma iudicij. Eſtque mens Gloſ. *vlt. in d. cap. ad noſtram* & Oſt. *n.8.* dum inquiunt idcircò à correctione non poſſe appellari, quia fit ad pœnitentiam, & extra formam iudicij, innuentes per hoc ſecus dicendum eſſe, ſi procedatur ſeruato ordine iudiciario.

7 Et hanc ſententiam probauit S.Congregatio Concilij. Conſulta enim, *an cum Epiſcopus, ſeruata tela iudiciaria, fert ſententiam definitiuam contra delinquentes, habeant locum decreta Concilij de viſitatione loquentia, & præcipuè decretum cap.10.ſeſſ.24. adeò vt appellatio ad effectum ſuſpenſiuum nullatenus debeat admitti, etiamſi ſententia lata fuerit ad puniendum delictum blaſphemiæ, vel adulterij? S.Congregatio cenſuit, appellatione correctionis morum non comprehendi correctionem, ſeu punitionem, quando Epiſcopus iudicialiter proceſſit, cognouit, & pronunciauit.* Et ex eiuſdem S.Congregationis ſententia Gregorius XIII. hoc generale decretum edidit. In cauſis viſitationis, & correctionis appellari poteſt poſt definitiuam ita tamen, vt appellatio non ſuſpendat executionem, prout in *d.cap.10.ſeſſ.24.* ſancitum eſt, & *d.cap.1. ſeſſ.22.* Quod ſi Epiſcopus, completo proceſſu, formato iudicio, ſeruatis ſeruandis, prout iuris fuerit, procedat, veluti ex cauſa blaſphemiæ, & adulterij, aut reſtitutionis fructuum beneficiorum ob non recitatum Officium diuinum, & ſimilium, non habent locum hæc decreta.

8 Quia correctio, vltra quod videtur reſpicere tantùm ea, quæ concernunt regulam, & inſtitutum Ordinis *d. cap. ad noſtram de appel.* vbi Abbas, videtur etiam ſentire Concilium *cap.1.ſeſſ.22.* vbi exprimendo, *quibuſcumque criminibus Eccleſiaſticis*, tamen requirit etiam illud, vt fiat extra formam iudicij, & ad pœnitentiam, Gloſ. in d.cap. ad noſtram, ibique Ancharanus, Botrius, Imola, Geminianus, traditque Ab. *in cap. Si quis contra Clericum in repet. n.50. & in cap. Cùm contingat num.39. de for. comp.* vbi conſtituit differentiam, an Epiſcopus proceſſerit correctionaliter, vel iudicialiter, Cardinal. *in Clem. Si Romanus in princ. de præb.* D. Anton. *in ſum. p.2. de correct.* Condemnare autem blaſphemum, vel adulterum eſt punire delictum, non corrigere mores. Et quamuis *d.cap.10.ſeſſ.24.* vtatur verbo *puniendi*, & ſic extra pœnitentiam, & vtatur etiam verbo *iudicata*, & ſic etiam in forma iudicij; tamen quia loquitur de viſitatione, & correctione, ad viſitationem, & correctionem debent referri. Ideòque ſi Epiſcopus in criminibus iudicialiter proceſſit, admittendam eſſe appellationem etiam ad effectum ſuſpenſiuum, cenſuit S.Congregatio.

Sed num poterit Epiſcopus viſitans tanquam ſuſpectus recuſari? S.Congregatio cenſuit, non poſſe, nec cum generalem viſitationem aggreditur, nec cum ad ſpecialem deſcendit, ſi modò ſine ſtrepitu, & figura iudicij procedens pœnas imponat delictorum non ordinarias, ſed eas tantùm, quæ morum emendationem, & correctionem reſpiciunt, modumque corrigendi non excedat. Ita etiam cenſuit 6. Octobris 1588. his verbis. Congregatio Concilij cenſuit, decretum *cap.10.ſeſſ. 24.* non habere locum quoad appellationem, quando Epiſcopus compilato proceſſu ad pœnam ordinariam procedit, & quod tunc ſuſpectus allegari poterit, & dabitur appellatio. 9

Eadem S.Congregatio Concilij declarauit ſuper *d.cap. 1.ſeſſ. 13.* quod appellatio carcerati ſine proceſſu poteſt cognoſci, dummodò non impediat executionem correctionis. 10

In cauſis, in quibus prohibetur appellatio per hoc decretum, ſi de facto appelletur, Iudex appellationis non poteſt etiam ſine præiudicio curſus cauſæ principalis cognoſcere de grauamine, à quo appellatum fuit, nec mandare, vt ad effectum prædictum ſibi tranſmittantur acta. 11

Ab indebita carceratione appellari poteſt, & appellationi deferendum eſt. Carceratus autem non debet per Iudicem appellationis, niſi cauſa cognita, relaxari. 12

Brunduſina. Appellatio à correctione non eſt admittenda per Metropolitanum ante definitiuam ſententiam, etiamſi Metropolitanus acta ſolummodò videre velit expenſis appellantis. 13

Eadem. Appellatio à definitiua in cauſa correctionis rei, non ſuſpendit executionem. 14

Nicoterenſi. In cauſis, in quibus prohibetur appellatio à Concilio poſt definitiuam, appelari poteſt, ſed huiuſmodi appellatio non impedit executionem. 15

Porrò hiſce Tridentinis decretis non derogatur per commiſſionem, niſi de eis ſpecialis mentio fiat ita, vt oporteat de illis ſpecialem mentionem facere, vt per Doctores communiter apud Sanchez *de matr. lib.3. cap. 27. num.7.* Cùm enim correctio morum inducta ſit in fauorem animæ, ac in honorem Dei, eſt priuilegiata, vt notant Panuin. *q.1. num.6. & q.10. num.1.* Mar. Anton. *lib.1. reſol.109. num.5.* Et ideò non cenſetur illi derogatum per generalia verba, niſi de ipſa fiat expreſſa mentio. Quia in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis veriſimiliter non eſſet in ſpecie conceſſurus, cùm mens Principis nunquam præſumatur approbare factum, reprobatum à lege iuxta regulas iuris. 16

Poſito tamen, quod Pontifex expreſſè in ſupradictis Concilij Tridentini decretis derogaret, & cauſam committeret Iudici merè ſeculari, validè id fieri, aſſerunt communiter Doctores apud Delben. *de immun. Eccleſ. cap.10. dub.11.* Quod obſeruari in praxi teſtatur, ſed an licitè, dubitat, Suarez *lib.4. de immun. Eccleſ. cap. 29.* ait, manifeſtum eſſe, poſſe quemlibet Clericum de licentia Summi Pontificis huic priuilegio renunciare, prout *in cap.2. de for. comp.* tradit Panorm. Indeque argumentum ſumit, quia Pontifex poteſt delegare laico cauſam ſpiritualem iuxta *can. illud. 10. q.3.* & de purgatione Epiſcopi in cauſa criminali idem deſumitur ex *can. Mennam 2.q.5.* 17

Ratio autem eſt, quia Summus Pontifex habet poteſtatem diſpenſandi in toto iure canonico etiam præcipiente, ac determinare, vel ex parte mutare priuilegium iure diuino conceſſum, quod reſpectu Pontificis non includit præceptum, vt nunquam mutetur. Item 19

quia

quia Pontifex poteſt ſuam iuriſdictionem committere laico, præſertim in cauſis temporalibus, etiamſi id ad perſonas Clericorum pertineant. Hoc tamen rariſſimè facit Pontifex, quia per ſe non decet ſtatum Clericalem. Vndè etiam conſtat, neceſſariam eſſe cauſam, & ſatis grauem, vt Pontifex facultatem hanc rectè, ac legitimè concedat, cùm ad omnem diſpenſationem communis iuris, vt licitè fiat, neceſſaria eſt cauſa. Ergo multò magis in hoc iure, quod grauiſſimum eſt, & ſtatum ipſum clericalem generatim reſpicit, adque ius diuinum pertinet, vel illi eſt coniunctiſſimum.

29 Id confirmat Delbene *cap.4.dub.*31. Quia cùm immunitas Eccleſiaſtica ſit in maximum bonum Eccleſiæ, & forſan etiam de iure diuino, non poteſt Summus Pontifex ſine iuſta, & rationabili cauſa dictæ immunitati aliquatenus renunciare, cùm non ſit ei data poteſtas in deſtructionem, ſed ſolùm in ædificationem, alioquin irrita erit renunciatio, & ſi facta fuerit, reuocari debebit.

30 Addi etiam poteſt ratio ſatis congrua. Quia ſi commiſſio cauſæ clericalis Iudici laico admittenda eſſet, vel id fieret propter grauitatem criminis, vel propter leuitatem. Hoc poſterius nemo dixerit; quia leuiora peccata faciliùs poſſunt per proprium Iudicem Eccleſiaſticum cognoſci, ac puniri. Crimina verò grauiora Clericorum magis neceſſarium eſt non tractari à laicis, immò neque cognoſci, aut ſciri, ſi fieri poſſet. Et præterea per Eccleſiaſticum Iudicem poſſunt ſufficienter vel curari, vel vindicari. Quod ſi ad hoc fuerit neceſſaria poteſtas ſecularis, non idcircò debet iudicium talium criminum ſecularibus committi. Multò enim conuenientius eſt, vt ipſi ſe non intromittant, donec vocentur, & vt requiſiti ab Eccleſiaſtico Iudice auxilium ſuum impendere teneantur iuxta *cap. vt fama de ſent. excom. Fas enim non eſt*, exclamant Theodoſius, & Valentinianus Auguſti, *vt diuini muneris Miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio*, *l. vlt. de Epiſc. & Cler.*

CONSVLTATIO LXII.

An, & quatenus Regulares abiurantes de leui in S. Officio Inquiſitionis reddantur inhabiles ad gradus, & dignitates Religionis? Vbi non vulgò aliqua effata de abiuratione, de abiurante, deque Regularibus ad materiam S. Inquiſitionis pertinentia.

1 NEgant Fregoſus *in addit. ad tract. de confeſ. ſollic. q.24. num.70.* Roderic. à Cugna *eod. tract. q.24. num.22.* Soul. *eod. argum. tr.2. c.16. n.6.* Henriquez *lib.13. cap.56. §.1. in Gloſ. lit. K.* Rodriquez *tom.3. quæſt. reg.24. num.70.* Garzia *de benef. tom.1. p.11. c.10. num.87.* alijque apud ipſos, idque etiamſi abiuraſſent de vehementi. Ratio autem eſt, quia irregularitas non eſt imponenda, niſi fuerit expreſſa in iure. In nullo autem iure exprimitur, abiurantes de leui eſſe irregulares.

2 At nihilominùs hodie tenendum eſt, huiuſmodi Regulares abiurantes etiam de leui reddi inhabiles ad omnes Religionis ſuæ gradus, & officia per decretum Vrbani VIII. editum in Congregatione S. Officij Inquiſitionis die prima Octobris 1626. his verbis: *Sanctiſſimus D. N. iuſtis de cauſis animum ſuum mouentibus, decreuit, & ſtatuit, vt in poſterum Regulares omnes cuiuſuis Ordinis, Religionis, Societatis, & Inſtituti, quibus pro delictis ad S. Inquiſitionis Officium ſpectantibus, pœnitentiæ genus aliquod impoſitum fuerit, ſalutaribus pœnitentijs exceptis, eo ipſo ad omnes Religionis ſuæ gradus, & officia inhabiles cenſeantur. Et deinceps, etiamſi pœnitentiæ tempus expleuerint, vel gratiam receperint, ad illa tamen promoueri nullatenus poſſint, niſi prius obtenta à S. D. N. vel ab hac S. Congregatione coram Sanctitate ſua habenda, ſpeciali, & expreſſa rehabilitationis gratia. Aliàs promotio qualibet nulla ſit, & promouentes ipſi priuationem ſuorum officiorum, ac præterea vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrant, ad quæ reſtitui, niſi ab eodem S. D. N. vel ab eadem S. Congregatione coram Sanctitate ſua habenda non poſſint. Præſens autem decretum omnibus Religionum ſuperioribus intimare mandauit idem S. D. N.*

3 Et ita tenent poſt hoc decretum Peyrin. *in Conſtit. 9. Pauli V. §.2. n.29.* Carena *p.3. tit.12. §.4. n.14.* Piſtachius *de ſuperſtit. p.2. cap.25. n.78.* Alphonſ. de Leon. *de offic. & poteſt. Confeſ. tom.2. reſol. n.211.* Delbene *de offic. S. Inquiſ. p.1. dub.171. ſet.2. n.13.* Cùm igitur id exprimatur in adducto decreto, non eſt amplius de hoc diſputandum, ſed parendum.

4 Effata de abiuratione. Abiuratio de violenti non datur, niſi in caſu capitali cum contumacia, & reducitur ad abiurationem de vehementi. Neque in S. Officio eſt amplius in vſu.

5 Abiuratio de leui imponitur minori decem, & octo annorum, qui aliàs propter delictum abiurare debuerat de vehementi.

6 Abiuratio minuitur tortura.

7 Non imponitur ijs, qui traduntur Curiæ ſeculari.

8 Abiuratio de vehementi non declarat quempiam hæreticum, neque impedit, quominùs Dignitates conſequatur. Neque reddit abiurantem inhabilem ad beneficia, neque efficit illum irregularem. Si verò extet aliquod ſtatutum particulare, ne quis de aliquo crimine ſuſpectus admittatur ad Canonicatum, vel ad beneficia, vel Dignitates, id quidem eſſet ex vi Statuti, non abiurationis.

9 Abiurationi publicæ intereſſentibus conceditur Indulgentia.

10 Super tabulatu, vulgò palco abiurationis Iudex ſecularis non ſedet cum Iudicibus, & Officialibus S. Officij, ſed ſeparatim.

11 Publicè abiurans non producatur alio habitu indutus, niſi ſuo ſolito, licèt ſit relapſus, aut tradatur Curiæ ſeculari.

12 Siue abiuret de formali, ſiue de vehementi teneat candelam accenſam in manu.

13 Abiurans tanquam hæreticus formalis non admittitur ad officia publica, & honores, & admiſſus remoueatur, niſi doceat de diſpenſatione.

14 Abiurans de formali debet geſtare habitellum, niſi ſit ſpontè comparens.

15 Abiurans de formali, & poſtea habilitatus ad beneficia, Canonicatus, & dignitates, poteſt obtinere Canonicatum in Cathedrali, non obſtante ſtatuto prohibente, ne quis de aliquo crimine ſuſpectus, aut læſæ maieſtatis, vel aliàs leuis opinionis eligatur in Canonicum.

16 Si de leui abiurauerit, poteſt ei permitti audire Confeſſiones, niſi aliud ei obſtiterit impedimentum, vel niſi in ſententia fuerit ſuſpenſus, aut propter delictum in Confeſſione commiſſum fuerit pœnitentiatus.

17 Qui pluries abiurauit de formali ſub ficto nomine ob lucrum, eſt fuſtigandus.

18 Qui abiurauit de vehementi, non eſt hæreticus formalis cum iterum debeat abiurare de vehementi.

19 Regulares venientes ad Vrbem ſine obedientia ſuorum Superiorum pro denunciando in S. Officio, quamprimùm examinantur, & ſi nihil pertinens ad S. Officium, aut minus depoſuerint, detinentur in pœnam per ſex menſes in carceribus S. Officij. Illi verò, qui vagantur ſub prætextu deponendi, in carceres conijciuntur, & ſic puniti remittuntur obedientiæ ſuorum Superiorū.

20 Regularium miſſiones in Regnum Iaponicum fiunt à Generalibus Ordinum, & qui mittuntur, præmonentur in Luſitania, deinde Græ, ac inde proficiſcuntur in Iaponem, nec faciunt iter per Indias occidentales, nec ab aliquo accipiunt iter, quod facere debent.

21 Regulares accedentes ad Indias per Inſulas Philippinas tenentur obſeruare Breue Pontificium, hoc eſt, quod fiat iter per Luſitaniam. Contra verò hoc Breue conceditur licentia eundi per aliam viam, ſed tamen tenentur ſeruare iter, ipſis præſcribendum à Rege Hiſpaniarum.

22 Epiſcopus Iaponi non poteſt aſſignare Prouincijs ſibi benè viſis Regulares accedentes ad prædicandum Euangelium in illis partibus, vt occurratur diſcordijs, neque

ha-

habere ſuper eis iuriſdictionem, ſed illæ Regiones viſitandæ ſunt ab alio Epiſcopo vicino.

23 Superiores Regulares non poſſunt contra ſuos ſubditos inquiſitos de cauſis ad S. Officium ſpectantibus procedere iuxta Conſtitutionem Pauli V. quæ incipit *Romanus Pontifex*, alioquin incidunt in pœnas in illa contentas.

24 Regulares non poſſunt adire Monaſteria Monialium ad illas alloquendum, etiamſi ſint Vicarij S. Officij, dummodò non agatur de re ad S. Officium pertinente, ſine licentia Epiſcopi, vel S. Congregationis Regularium.

25 Regulares non poſſunt accedere ad partes Vallis Tellinæ abſque licentia Epiſcopi Comenſis.

26 Quicumque Regulares quorumuis etiam Mendicantium Ordinum, qui pro tempore ad Officium S. Romanæ Inquiſitionis pro quocumque fidei negotio recurrerint, ſeu confugerint, vel in eo teſtimonium veritatis perhibuerint, aut aliàs quomodolibet denunciauerint, nequaquam à ſuis ſuperioribus per quinquennium continuum à die recurſus, ſeu denunciationis huiuſmodi moleſtari, vel ex quacumque cauſa, vel quæſito colore pœnitentiari poſſunt, niſi prius ab ipſis Superioribus de illorum cauſa, vel exceſſibus prætenſis, ac de debitis propterea pœnis, ſeu pœnitentijs eiſdem imponendis Eminentiſſimi Cardinales Inquiſitores certiores facti fuerint, & ab ipſis deſuper reſponſum. Verum id non videtur eſſe amplius in vſu.

27 In Regularium cauſis pertinentibus ad S. Officium, in quibus de validitate, ſeu inualiditate profeſſionis agi contigerit, Epiſcopi, ſeu Inquiſitores cauſam nullitatis, ſeu inualiditatis profeſſionis abſque interuentu Superiorum eorumdem Regularium, & aliàs non ſeruata forma à S. Concilio Tridentino præſcripta, cognoſcere, & iudicare poſſunt, ac valent.

28 Prælati regulares, alijque habentes quaſi iuriſdictionem Epiſcopalem, poſſunt procedere in cauſis S. Officij contra ſuos ſubditos ſeculares, dummodò habeant territorium ſeparatum, & exemptum à iuriſdictione Epiſcoporum.

29 Regulares tenentur poſt receptas denunciationes certiorem reddere S. Inquiſitionem ſub pœnis, ac cenſuris in dicta Conſtitutione *Romanus Pontifex* contentis.

30 Regulares ſuperiores contra ſuos ſubditos morantes in locis, in quibus hæreſes impunè graſſantur, & in quibus non exercetur per Ordinarium, vel Inquiſitorem S. Officium, procedere poſſunt.

31 Regulares publicantes Indulgentias ſine licentia Ordinariorum, vel excedentes modum in illis publicandis, puniuntur ab Ordinarijs.

32 Regulares cuiuſcumque Religionis admitti poſſunt ad adminiſtrandam curam animarum, durante neceſſitate Sacerdotum ſecularium.

33 Regularium Superiores curent, ne Confeſſarij Monialium ſibi ſubiectarum concionentur in loco, vbi audiunt earum confeſſiones.

34 Superiores regulares tenentur ex Conuentibus ſoluere alimenta ſuis ſubditis carceratis. Quod ſi conuentus ſint ita pauperes, vt nequeant eiuſmodi expenſas ſoluere, illas ſoluere debent Prouinciæ, ſin minùs Religio. Qui verò non habent proprios redditus, viuuntque ex eleemoſynis, eas ſoluere non tenentur. Curent tamen Inquiſitores in huiuſmodi caſibus, vt Conuentus, vel Prouinciæ ſubminiſtrent carceratis dictim victum, vel expenſas cibarias. Quod verò ad proceſſus, & alia acta nihil exigendum, ſed de ſuo S. Officium ſoluere debet.

35 Superiores Ordinum tenentur quolibet anno publico documento docere S. Congregationem, ſe publicaſſe decretum Conſtitutionum ſpectantium ad S. Officium. Sufficit tamen, quod fides publicationis præſentent Inquiſitori, cui ſubiacent. Illud verò tenentur publicare in Capitulis Generalibus, & Prouincialibus, non autem particularibus. Fides publicationis huiuſmodi vltramontes exhibere debent Nuncijs Apoſtolicis, ſufficitque ſubſcriptio Superioris Conuentus, & duorum teſtium.

36 Regulares retinentes ſcripta ſortilega damnantur ad triremes per decennium, priuantur voce actiua, & paſſiua, & abiurant iuxta facti qualitatem ita, vt ad talem pœnam incluſiuè damnari poſſint plus, minuſue iuxta delictorum, perſonarum, ac temporum, ſcandalique reſultantis, & aliarum circumſtantiarum qualitatem, dummodò talis pœna excedatur.

Regulares inſeruientes S. Officio, dum ſunt in actuali ſeruitio occupati, ſunt exempti à choro. 37

Regularium Superiores tenentur reſtituere habitum 38
ſuis ſubditis habilitatis ex gratia S. Congregationis à triremibus, non obſtante decreto Capitulari prohibente, ne amplius recipiantur ad Religionem ij, qui ad triremes fuerunt damnati. Quod quidem non habet locum in hoc caſu.

Ieſuitæ poſſunt in Hiſpania, & Luſitania imprimere li- 39
bros abſque illorum miſſione ad Vrbem, vt reuideantur, dummodò non tractent de gratia efficaci, & de alijs controuerſijs huius temporis in materia iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, nec aduerſentur doctrinæ D. Thomæ, vel etiam ſit dubium, an ſit ſecundùm illius doctrinam.

Non habent amplius facultatem abſoluendi ab hæreſi 40
in foro conſcientiæ. Huiuſmodi enim facultatem a Gregorio XIII. ipſis conceſſam, reuocauit Sixtus V.

Neque habent facultatem abſoluendi eos, qui non 41
ſatisfaciunt S. Officio.

Morantes in Regno Synarum poſſunt vti alba in par- 43
te anteriori aperta, & planeta, etiam ab vno latere aperta.

CONSVLTATIO LXIII.

Caius procuratorem conſtituit ad contrahendum 1
ſuo nomine matrimonium cum Seia. Interim Caius cogitur à ſuis parentibus, qui nolebant hoc matrimonium contrahi, ad ſuſcipiendum Sacrum Subdiaconatus Ordinem. Vndè mox, vt à moleſtijs paternis liberaretur, ſupponens matrimonium nondum fuiſſe contractum, deliberauit dictum Ordinem Subdiaconatus ſuſcipere. Sciens poſtea matrimonium per procuratorem contractum fuiſſe tribus antea diebus ante ſuſceptionem Subdiaconatus, pœnituit Ordinem ſuſcepiſſe, & matrimonium conſumauit.

Quæritur quas pœnas incurrit in Eccleſia latina? quid 2
in Eccleſia græca? vbi ſtrictim differentia inter dictas Eccleſias; an ipſi iniungendum ſit præceptum non petendi debitum, ſed ſolùm reddendi? Et quid de promoto ad minores ordines?

Principio certum eſt, quod ligamen matrimoniale 3
reddit irregularem hominem in Eccleſia latina ita, vt durante eo vinculo non poſſit ad Ordines promoueri per textum *in cap. coniugatus, de conuerſ. coniug.* vtque nec primam tonſuram recipere debeat, aliàs peccat mortaliter *cap. nullus de temp. ordin. in 6.* Sanch. *lib. 7. de matr. diſp.* 38. *n.* 6. In Eccleſia græca non eſt irregularis coniugatus, ſed poteſt promoueri ex conſuetudine, in quam Romani Pontifices conſenſere, *can. alter* 31. *d. c. Syracuſanæ* 28. *d. cap. Cùm olim de Cler. coniug.* Sanch. *diſp.* 28. *n.* 4. *& ſeq.* Layman. *de Sacram. Ordin. c.* 11. *n.* 9. & nos alibi.

Et quidem poſſunt Lectores, & Cantores in Eccleſia 4
Catholica etiam impunè vxores habere ex *can. Apoſtolorum* 25. & generaliter in minoribus Ordinibus conſtitutos infra Subdiaconatum ad matrimonium peruenire non eſt prohibitum. In Subdiaconatu, & alijs maioribus eſt prohibitum, & ſi de facto peruenerint, vxores dimittere, & pœnitentiam agere per ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententiam compelluntur *cap.* 1. *de Cler. coniug. lib.* 3. matrimonio nullo exiſtente, & conſtituta pœna priuationis beneficiorum, *cap. ſanè* 4. *cap. diuerſis* 6. *eod. tit. can. presbyterum* 28. *d. cap.* 1. *&* 2. *qui Clerici, vel vouent. matr. lib.* 4. *tit.* 6. *can. de illo, can. placuit cum ſimilibus ferè tota* 32. *diſt.*

Apud Græcos orientales variatum eſt. Neque enim 5
illi, vt diximus, votum caſtitatis in ſacris Ordinibus admiſerunt, & ideò vxorati apud illos ſunt Sacerdotes, vt habetur in hiſtoria Tripartita *lib.* 2. *cap.* 14. *& in can. Nicena Synodus* 11. *diſt.* apud Sozomenum *lib.* 1. *c.* 22. Nicephor. Calixt. *l.* 8. *c.* 19. ſtatutum, & apud eoſdem Græcos

cos aliquando, vt Sacerdotes abſtineant ab vxoribus tantùm ſacrificij cauſa ex forma legis antiquæ in Synodo quadam *6. cap. 13. can. quoniam Romana 13. ſub 31. diſt.* licebat, & retinere vxores ante promotionem acceptas. Aliter in Eccleſia Occidentali ſeruatum iuxta *can. fin. 31. diſt.*

6 Iuſtinianus autem *in §. ſed & ſi quis de nupt. nouel. 22. cap. 42.* lectori, & cantori nuptias permittit, alios autem Clericos contractis nuptijs cadere Sacerdotio ſtatuit. Et *in §. vnde ſancimus cap. 44.* eiuſdem *nouel. 22.* tradit conditionem marito ab vxore impoſitam capiendi relictum, ſi vxorem duxiſſet, deficere adueniente Sacerdotio, nempè quod per illud omnis ſpes vxoris ducendæ euaneſcat.

7 Poterant tamen, & ex Imperatorum græcorum legibus ordinati laici in Presbyteros, Epiſcopos, Diaconos, aut Clericos, qui vxorem legitimam duxiſſent virginem, eamque vnicam, ſed ordinati ſubdiaconi, diaconi, vel presbyteri, cùm non haberent vxores, nullam vxorem accipere poſt ordinationem poterant, & ſi de facto accepiſſent, dijciebantur à Clero, Epiſcopuſque, qui id fieri permiſiſſet, ab Epiſcopatu detrudebatur *§. Clericos cap. 12. & §. ſi autem 14. nouel. 132. de Sanctis Epiſcop. d. §. ſed & ſi quis c. 42. de nupt. in nouel.*

8 Et cum eadem diſtinctione idipſum ſtatuit Leo Cæſar *nouella 2. & 3.* in qua emendatur eius temporis, quæ ibi refertur, conſuetudo, ſiue corruptella, qua licebat poſt adeptum Sacerdotium intra biennium, non vltra, vxorem ducere, ſtatutumque in perpetuo eſſe debere cælibatu eum, qui non habuiſſet vxorem, cùm ad Sacerdotium ordinatus fuiſſè. De qua re nos alibi vberiùs.

9 In Eccleſia latina ſimiliter Sacri Canones antiquorum Patrum prohibent in ſubdiaconum, diaconum, presbyterum ordinari quemquam, niſi prius emiſiſſet votum perpetuæ caſtitatis, *can. 1. cum ſex ſequentibus ſub 28. diſt.* D. Gregorius *lib. 1. epiſt. 42.* dum ſcribit Petro Subdiacono & *lib. 8. epiſt. 40.* Neapolitanis nobilibus, & Clero, Innocentius Secundus in Concilio Romano *cap. 5.* in Concilio Toletano *cap. 1.* in Toletano 4. *cap. 6.* in Arelatenſi 2. & in Arelatenſi 3. *cap. 2.*

10 Aliquando & Eccleſia Romana, antequam votum caſtitatis eſſet pro huiuſmodi Ordinibus definitum, permiſit ex laicis vxorem virginem accipientibus ordinari viros probos, vel in diaconos, vel ſubdiaconos, vel presbyteros, vel Epiſcopos iuxta dictum Apoſtoli requirentis in ordinato, vt eſſet vxoris vnius vir, 1. *ad Timoth. 3. v. 2. & 4. & cap. 4. v. 1. 2. & 3.* & ad Titum *cap. 1. v. 6.* Attamen eoſdem poſt ordinationem ob miniſterium ſacrum abſtinere à concubitu illarum iuſſit, & ſeparauit, non quidem vinculum coniugale, aut effectum, ſed commixtionem, & thorum. Nec conſequenter eos admiſit, niſi & ipſi in propoſito veniſſent ſeruandi caſtitatem, *can. præterea placuit 7. & can. 5. de Syracuſana 13. in princ.* & in *§. quia ergo 18. diſt.* Vbi & explicat Gratianus, conſtitutum in laicali habitu, & in minoribus Ordinibus potuiſſe habere vxorem, & filios; Et ſi poſtea ex conſenſu vxoris continentiam profeſſus fuiſſet, potuiſſe, & ſubdiaconatum, diaconatum, & presbyteri gradum adipiſci. Sicque conſenſus vxoris iam habitæ requiſitus, & vt ipſa quoque voueat caſtitatem perpetuam, quamuis in ſęculo relinquatur, *can. Epiſcopus 77. diſt.* Niſi vxoratus ordinatus eſſet Epiſcopus, quo caſu vxor eius teneretur ingredi Religionem, *cap. ſanè de conuerſ. Coniug.* Vide *cap. quod à te de Cler. coniug.* quod laudare, & probare videtur Iuſtinianus *§. neque autem cap. 5. quomodò oporteat Epiſcop. nouel. 5.* Facitque *can. Eos ad Sacrificia 32. diſt. can. Quoniam in Romani ordinis 13. ead. 31. diſt.*

11 Neque in his caſibus relictæ vxori licebat alteri ſe matrimonio copulare ex Concilio Aurelianēſi 1. *cap. 15. can. Quia ſunt 10. & ſeq. ſi ſe cuiquam 28. diſt.* Eo modo ſeparati ab vxoribus ob Sacerdotium non ſunt contemnendi Sacerdotes vxorati, neque prætextu Religionis vxorem abijcere licet, *can. 5. Apoſtol.* & ex Concilio Gangrenſi *cap. 4. can. penult. 32. diſt.*

12 Addit & Gratianus in *d. can. de Syracuſana 13. §. fin. 18. diſt.* Neocæſarienſem, & Ancyranam Synodos emendatas fuiſſe, quæ non reijciebant in talibus ordinibus non vouentes caſtitatem, *can. presbyter, can. diaconi ead. 28. d.* Illud enim; inquit Gratianus, Neocæſarienſis, vel Ancyranæ Synodi vel ex tempore, vel ex loco intelligitur. Ex tempore, quia nondum erat introducta continentia miniſtrorum altaris. Ex loco, quia vtraque Synodus Orientalis eſt, & Orientalis Eccleſia non ſuſcipit generale votum caſtitatis; hoc tamen diligenti obſeruatione cuſtoditur, vt poſt adeptum Sacerdotium, defuncta prima vxore, cum qua Sacerdos factus fuerat, ſi alteram duxerit, deponatur.

13 Poteſt tamen promoueri in Eccleſia latina coniugatus cum conſenſu vxoris vouentis continentiam, vel ad Religionem tranſeuntis, vt *d. cap. coniugatus de conuerſ. coniug.* Sanch. *diſp. 39.* Et in ijs caſibus, quibus marito licitum eſt diuertere ab vxore per ſeparationem quoad thorum, & habitationem, inuita vxore, ob adulterium, vel ſæuitiam, vel hæreſim vxoris, dummodò diuortium ſit factum abſolutè, & perpetuo iudicio Eccleſiæ, Sanch. *lib. 10. diſp. 11. num. 16. & diſp. 18. num. 48. & diſp. 15. num. 22.*

14 Primò igitur promotus ad Ordines etiam Sacros, inuita vxore, in caſibus non permiſſis, poteſt ab vxore reuocari, ſi illa non ratum habuit, niſi ipſe matrimonio non conſumato velit Religionem approbatam ingredi, & in ea ſolemniter per tria vota eſſentialia profiteri. Et ad talem ingreſſum debet Epiſcopus promotum ad Sacros matrimonio nondum conſumato admonere. Quo ſi ingredi nolit, cogi poteſt ab vxore ad conſumandum matrimonium, ſed ea vxore præmoriente ipſe in Sacris ordinatus non poteſt aliam ducere vxorem, vt per *Extrauag. Antiquæ de vot.* & Sanch. *d. diſp. 38.*

15 Secundò promotus ad Ordines Sacros, inuita vxore, in caſibus non permiſſis, amittit ius petendi debitum, ſed tenetur reddere. Certi namque iuris eſt coniugatum non poſſe ad Ordines Sacros promoueri abſque vxoris ſuæ licentia per *text. in d. cap. Coniugatus de conuerſ. coniug.* etiamſi matrimonium non fuiſſet conſumatum, vt in *d. Extrauag. Antiquæ de vot.* Quod ſi ordinatur, vxore contradicente, vel neſciente, poteſt ab ea reuocari, & illa tenetur ei reddere debitum, licèt exigere non poſſit, vt per *d. Extrauag. Antiquæ*, ibique Gloſ. *1. lit.* & Gloſ. *in can. Agathoſa v. debeas 27. q. 2.* D. Thom. *in 4. diſt. 37. q. 1. ar. 2. ad 1.* Palud. *q. 1. art. 1. num. 9.* D. Anton. *3. p. tit. 1. cap. 8. ad fin.* Et Doctores communiter. Ratio autem eſt, quia vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier iuxta ea, quæ tradit Gloſ. *vlt. in d. Extrauag. Antiqua*. Et quia quod ſuum erat, ſcilicet debitum petere, maritus vouere potuit, ſed non alienum, ſcilicet non reddere, *can. Vna 33. q. 5.* quam rationem aſſignat Gloſ. *in d. can. Agathoſa v. debeas, 27. q. 2.*

16 Non obſtante, quod ad ſuſceptionem Subdiaconatus fuerit adſtrictus à parentibus, atque adeò videtur coactè illum ſuſcepiſſe, ac proinde non teneri ad continentiam, vt per *cap. maiores de baptiſm.*

17 Nam non ſolùm videtur fuiſſe coactus conditionaliter, ſeu cauſatinè, non autem abſolutè, ſeu præcisè, vt diſtinguitur in *d. cap. maiores §. Item quæritur*, & in *cap. ſanis de his quæ vi met. cauſ.* & per D. Thom. *in 4. d. 29. q. 1. ar. 1.* Atque adeò tenetur ad continentiam, & reddere tantùm, non autem petere. Quia in actibus, in quibus requiritur plena libertas, vt in matrimonio, *cap. Cùm locum de ſponſ.* & in voto, *cap. 1. de regular.* coactio conditionaliter non attenditur, vt *cap. Cùm dilectus de his, quæ vi, metuue cauſ.*

18 Sed etiam, quia metus omnis videtur fuiſſe purgatus, cùm poſtea acceſſerit ad ordinationem cum animo deliberato ſuſcipiendi ſubdiaconatum. Metus enim, & coactio purgantur per liberum conſenſum ſuperuenientem, vt per Oſtienſ. *in d. cap. maiores num. 38. v. conditionaliter*, Io. Andr. *in fin.* Henric. Boich. *num. 7. in fin.* Butr. *n. 8.* & DD. communiter. Atque adeò amiſit ius petendi debitum, ſed tenetur reddere, Sanch. *de matr. diſp. 38. num. 22.* & *lib. 9. diſp. 35. num. 25.* Gutier. *de*

matr.cap.96.per text.in cap. quidam, & cap. placet de conuerſ. coniug. ibique Canoniſtæ.

19 Quare poterit huiuſmodi viro hoc præceptũ, ſiue monitio fieri, quatenus ita decernatur in allegatis iuribus in pœnam ſuæ temeritatis, in voti caſtitatis decentiam.

20 Tertiò hic promotus extra caſus à iure permiſſos eſt irregularis ex delicto, adeò quod neque ſoluto matrimonio poſſit in ſuſceptis miniſtrare, nec vlterius promoueri, nec beneficia obtinere, *d. Extrauag. Antiqua de vot.* Sãch. *d.diſp.49.n.2.* Sayr. *de cenſur.lib.4.c.14.n.28.* & alij. Verùm ad has pœnas incurrendas requiritur dolus, ſeu ſcientia, vel ignorantia affectata, quia textus loquitur de præſumentibus. Neque procedit, ſi matrimonium fuit irritum, Sanch. *ibid.n.3. & 4.* Super hac autem irregularitate, & inhabilitate diſpẽſare poteſt Diœceſanus Epiſcopus, ſi taliter promotus poſtea canonicè Religionem ingrediatur, & in ea profiteatur, verbi gratia ſoluto matrimonio, aut cum conſenſu vxoris, ſeù aliàs in caſibus à iure permiſſis ſupra relatis, vt patet ex eadem *Extrauag. Antiqua de vot.* & ex Sanch. *d.diſp.49.n.8.* cum *ibi* adductis.

21 Promotus verò ad minores Ordines, conſtante matrimonio, extra caſus à iure permiſſos, ſecundum aliquos eſt irregularis, ſi Epiſcopo inſcio, ſeu impedimentum huiuſmodi non aduertente promotus fuerit, vt tenet Sayr. *lib. 6.cap.14.* cum Maiolo. Sed contraria ſententia eſt verior, nullam pœnam eſſe in iure latæ ſententiæ contra taliter promotum, vt per Sanch. *ibid.n.9.* Et quamuis Bulla Sixti V. 91. quæ incipit *Sanctum* ſtatuerit contra ſic promotos pœnam ſuſpenſionis latæ ſententiæ, tamen illa conſtitutio fuit abrogata à Clemente VIII. *conſtit.ſua* 40. vt notat Sanch. *eo loco n.10.*

22 Si autem cõiugatus efficiatur Clericus, & actu ſeruiat Eccleſiæ, & incedat in habitu, & tonſura, duo tantùm habet priuilegia, Canonis, & fori Eccleſiaſtici in cauſis criminũ, nõ autẽ priuilegiũ exemptionis ab oneribus quoad bona, neque beneficia poteſt obtinere ex S. Concil. Trid. *ſeſſ.23.c.6.de refor.* Sanch. *d.lib.7. diſp.46.n.1.* & Garz. *p.2. de benef.c.2. n.16.* & nos alibi prolixè.

23 Ordinatus verò in Sacris, vel minoribus, conſtãte matrimonio, vel ordinatus in minoribus ante contractum matrimonium, poteſt cogi ab Epiſcopo, inſtante adhuc vxore, vt habitum clericalem dimittat, quia poteſt talis habitus vxori ſcandalum, ſeu auerſionem generare, vt per *cap. Ioannes de Cler. coniug.* & Sanch. *lib.9. de matr. diſp.3.n.9.* Et tunc omninò erit priuatus priuilegijs clericalibus, vt per Sanchez, & Garziam locis allegatis cum Tridentino *d.cap.6.*

24 Epiſcopus autem, aliuſue Prælatus conferens primam tonſuram viro coniugato, incurrit ſuſpenſionem à collatione primæ tõſuræ per annum vnũ, vt in *cap.fin.de temp. ordin. in 6.* Non tamẽ procedit hæc pœna contra promouentem coniugatum ad minores ordines ſecundũ veriorẽ ſententiã per Gloſ. *ibi v. duntaxat,* & Gemin. traditque Suarez *de cenſur. diſp.31.ſect.5.n.3.* contra Syluestrũ, Sotum, S. Antoninum, & alios, quos ſequitur Filiuc. *tr.9. n. 84.* Et hæc ſuſpenſio eſt reſeruata Papæ intra annum. Poterit tamen, ſi caſus ſit occultus, abſolui Epiſcopus à ſuo Confeſſario, ſi ei ipſe det talem facultatem vigore S. Concilij Trid. *ſeſſ.24. cap.6.de ref.*

25 An autem coniugatus Sacrum Subdiaconatus, vel diaconatus, aut presbiteratus Ordinem ſuſcipiens ſine vxoris ſuæ licentia, & in caſibus non permiſſis, præter dictas pœnas ſit de hæreſi ſuſpectus, atque adeò puniẽdus ſit ab Inquiſitoribus, negandum videtur; quia ſicuti quando recipit Ordines cum licẽtia vxoris, vel in caſibus permiſſis, licitè agit. Tranſit enim à ſtatu coniugali ſine eius deſtructione ad ſtatum clericalem meliorẽ, ac perfectiorẽ, ac proinde nulla ex hoc poteſt oriri ſuſpicio hæreſis, quæ tantùm ex facto illicito deducitur. Hoc autem nõ eſt illicitum, nam iura, & Doctores id concedunt, *vt d. cap. coniugatus de conuerſ.coniug.* & Sanch. *d.lib.7.diſp.38.* alijque; ita pariter quando recipit ordinem ſacrum ſine licentia vxoris. Nam licèt prohibeatur id facere *ex d. cap. Coniugatus*, & ex *cit. Extrauag. Antiqua de vot.* ſitque reus peccati mortalis ob iniuriam vxori ſuæ irrogatam, cui de iure præiudicium afferre non poteſt, neque debet quoad debitum coniugale, cum ſine illius conſenſu nequeat vouere continentiam, non ideò tamen infert iniuriam Sacramento matrimonij, aut Ordinis. Quia non eſt contra fidem, quod ſint hæc duo Sacramenta debito ordine in vno, eodemq; ſubiecto, nimirùm quod ſacer Ordo ſubſequatur matrimonium, non matrimonium Ordinem ſacrum ex definitione S. Concilij Trident. *ſeſſ.24. can.9.* prohibentis tranſitum ab Ordine ſacro ad matrimonium, non à matrimonio ad Ordinem ſacrum. Neque continentia Ordini ſacro annexa repugnat matrimonio, vt conſtat in matrimonio tantùm rato, & conſtante ſine copula. Solùm igitur fit iniuria vxori, cuius duntaxat ius læditur per maritum ſuſcipientem Ordinem ſacrum ſine illius licentia; quod nullatenus arguit ſuſpicionem hæreſis.

26 Neque obſtat, quod, ſi cogatur vir promotus in ſacris, redire ad conſortium coniugale, teneatur vxori petenti reddere debitum. Ex quo videtur afferre iniuriam Ordini ſacro habenti annexam continentiam; nam ex hoc nullam affert iniuriam Ordini. Non enim petit, ſed tantùm reddit, quod alteri debet, inſeruitque vxori ex debito, non autem ex incontinentia.

27 Nulla igitur alia pœna huiuſmodi promotus puniri debet præter eam, quæ *in d. Extrauag. Antiquæ* continetur. Quæ ea eſt, vt ne matrimonio quidem ſoluto quoad thorum, & cohabitationem in ſuſcepto Ordine miniſtrare, neque ad ſuperiores Ordines promoueri poſſit, nec aliquod beneficium, vel officium Eccleſiaſticum cum obtinere valeat.

28 Verùm his minimè attentis, huiuſmodi coniugatum, & promotum ad ſacrum Ordinem ſiue abſque conſenſu, ſiue cum conſenſu vxoris ſuæ, niſi in caſu, quod ipſa monaſterium ſpontè ingrediatur, ibique profeſſionem emittat, eſſe ſuſpectum de hæreſi, atque adeò puniendum ab Inquiſitoribus eiſdem pœnis, quibus puniuntur clerici in ſacris conſtituti, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſi, qui poſt ſuſceptos Ordines, matrimonium contrahunt, communis docet ſententia. Illam præ cæteris ſequuntur Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.40. rubr. de matr.n.14.* Farinac. *de hæreſ. q. 183. §. 6. n. 74.* Souſa *in aphoriſ. lib. 1. c.8. n. 17.* Diana *tr. 7. p. 4. reſol. 4. §. vlt.* Carena *p. 2. tit. 17. n. 12.* Piſtach. *de ſuperſtit. reor. iudic. cap.25. de abiur.n.62.* Lopez ad Diaz *in pr. crim. can. cap. 82. §. Sed qua pœna* hac quidem ducti ratione, quia parum refert, an matrimonium ſacros Ordines ſubſequatur, vel illos præcedat. In vtroque enim caſu Sacramento matrimonij, & ſacrorum Ordinum par fit iniuria, & ideò quemadmodum punitur, qui poſt ſuſceptos ſacros Ordines vxorem ducit, ita puniendus, qui poſt ductam vxorem ſacros Ordines ſuſcipit. Hinc cum hìc caſus contigiſſet in Sacro Inquiſitionis Hiſpaniæ Senatu, reus ſuſpenſus fuit ab officijs, & beneficijs Eccleſiaſticis, & præter publicam pœnitentiam, qualis blaſphemis iniungi ſolet, mulcta pecuniaria impoſita, in Monaſterium ad certum tempus fuit detruſus, teſte eodem Simancha *loc. cit.*

29 Quod autem hic caſus ſpectet ad S. Officium, fuit ſæpiùs declaratum ab eius S. Congregatione, nominatim ſub die 9. Aprilis 1618. & 27. Septembris eiuſdem anni, vbi is, qui poſt ſuſceptos Ordines minores matrimonium contraxit, & deinde ſubdiaconatus Ordinem ſuſcepit, remiſſum fuit arbitrio Ordinarij, vt, præuia iudiciali abiuratione, & abſolutione cum eo diſpenſaret, vt in matrimonio contracto manere poſſet; ideòque idem & nos tenere debemus. In ſpectantibus enim ad fidem debemus ſequi, quod ſeruat Romana Eccleſia, vt notat Panorm. *in gloſ. 1. cap. ad abolendam de hæret.*

30 Et quidẽ Ioannes XXII. in illa ſua *Extrauag. Antiquæ de vot.* non tam de tanti criminis debita punitione, quàm de effectu ſacrorum Ordinum agit, cũque in ea non prohibeat, quin huiuſmodi coniugatus alia maiori pœna puniri poſſit, ideò ſicut punitur, qui poſt ſuſceptionem Ordinis ſacri matrimonium contrahit, ita quoque iſte puniendus eſt. Quod autẽ æqualis fiat iniuria, & Sacramento matrimonij, & Ordinis, atque adeò poſſit Inquiſitor procedere contra hunc reum, & inquirere, an rectè ſentiat de his Sacramentis iuxta textum *in cap. Accuſatus §.*

cum verò de hæret. in 6. Vbi hæreticus dicitur, qui committit in vnum ex Sacramentis Eccleſiæ. Hic autem committit contra Sacramentum Ordinis, quod habet annexum votum caſtitatis ex S. Concilio Trid. *loc. alleg.* ſitque ſuſpectus de hæreſi omnium penè dixerim hæreticorum, qui improbant votum caſtitatis, ac ordinis cœlibatum, aſſeruntque, poſſe ſimul eſſe vſum matrimonij cum Sacris Ordinibus. Item committit contra Sacramentum matrimonij, de cuius ſubſtantia eſt, vt vir retineat vitam indiuiduam cum vxore. Non poteſt autem hanc vitam indiuiduam retinere, quia, dum per Ordinem Deo conſecratur, debet continentiam ſeruare, quam ſi non ſeruat, committit contra Ordinis Sacramentum. Quod eſt malum ſaltem, quia prohibitum ab Eccleſia, laudatum ab hæreticis; ideòque ſuſpicionem hæreſis inducit.

31 Neque obſtat, quod ita promotus non petat debitum coniugale, ſed reddit. Primò, quia ſiue petat, ſiue reddat eſt contra cœlibatum Ordinis, ſolùmque non petendo poteſt excuſari à peccato, non autem à copula. Secundò, quia Officium S. Inquiſitionis punire intendit factum ipſum, quod eſt ſuſpectum de hæreſi, non autem rei mentem, ac intentionem, an ſcilicet velit reddere tantùm, an etiam petere debitum. Hoc enim coniuges ipſi viderint. Poterit ſanè, ac debet moneri ab Inquiſitoribus, ne petat, poſtquam luerit pœnas ſibi inflictas, ſiue id præcipi ei etiam ſub pœnis Eccleſiaſticis. Quod ſi ſpontè compareat in S. Officio, ſuumque errorem fateatur, obtinere poteſt, tanquam ſpontè comparens, vt cum vxore cohabitet, non obſtante Ordinis ſacri ſuſceptione, cum præcepto, ſiue monitione non petendi debitum.

32 Porrò quibus pœnis puniantur Clerici in Sacris conſtituti, & Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſi, matrimonium contrahentes, habetur in Concilio Neocæſarienſe, quod ab Ordine deponi iubet *can. 1. & can. presbyter ſi vxorem* 28. *d.* quod Gloſſa explicat de depoſitione officij, quemadmodum & exuuntur eccleſiaſticis beneficijs, *can. decernimus can. de his* 28. *d.* Vide de hac priuatione, & de pœnis *dec.* 239. *Capellæ* Toleſanæ, Panorm. *ad cap. at ſi Clerici de iudic.* Diaz *in pr. crim. can. c.* 74. & 82. ibique Lopez, Dianam *d. p. 4. tr. 7. reſol.* 4. vbi fusè pro Itala, & Hiſpana Inquiſitione, Traſmieram *lib. 3. q. 22. n. 8. & ſeqq.* ac alios. Fuit tamen iniuncta mitior pœna per Nouellam Leonis 79. Verùm & illa fuit ſacris canonibus ſublata. Cùm enim placuerit in antiqua lege, Sacerdotes tempore miniſterij abſtinere debere ab vxoribus, cùm per vices tantùm fungerentur Sacerdotio *Luc. cap. 1. can. 4. 31. diſt.* Vide *cap. 8. Leuitici*, nunc, cum quotidie quilibet Sacerdos poſſit offerre ſacrificium præſtantius antiquo, debet perpetuò ſe ab ea coniunctione abſtinere, ſemperque orandum ei, & ſacrificandum, ſemperque à matrimonio abſtinendum, *can. ſi laicus, can. Sacerdotibus* 31. *diſt.*

33 Quinam verò ex hæreticis & hæreſiarchis negant, Clericos in maioribus Ordinibus conſtitutos, ac Regulares, votum caſtitatis ſolemniter profeſſos, continenter debere viuere, nec poſſe vxores ducere ſunt Nicolaus Antiochenus, vnus ex ſeptem Diaconis apud Irenæum *lib. 1. cap.* 27. Clementem Alexandrinum *lib. 3. ſtrom.* Epiphanium *hæreſ.* 25. & Auguſtinum *hæreſ.* 5. Vigilantiani Epiſcopi apud Hieronymum contra Vigilantium, Vitiza Rex apud Rodericum Toletanum *rer. Hiſpanic. lib. 3. c.* 15. Quidam in Anglia apud Polidorum Virgil. *lib. 6. hiſt. Angl.* Henricus Imperator apud Lambertum Schaffunburgenſem, Petrus Bluſius apud Petrum Bleſenſem, Quidam alij in Dania apud Saxonem Grammaticum *lib.* 15. Daniæ, Ioannes Vuiclenus *in ſerm. vigil. Natalis S. Ioannis Baptiſtæ, & de offic. paſtor. cap.* 29. Ioannes Bedericus apud Æneam Syluium *in hiſt. Bohemic.* & Cochlæum *hiſt. Huſſit. lib.* 6. Martinus Luterus *tom. 2. Germanico fol.* 214. *& in lib. de abrog. miſſa priuata*, Caluinus *lib. 4. inſtit. c. 12. §.* 23. Magdeburgenſes *centur.* 11. *c.* 7. *col.* 389. Melancthon *in confeſ. Auguſtana ar.* 23. Pomeranus *in lib. de coniug. Epiſcopor.* Kemnitius *in 3. par. exam. Concilij Trid.* & Andreas Carlſtadius, Archidiaconus Vuiſſembergenſis, qui primus Sacerdotum in Germania vxorem duxit, & publicas nuptias celebrauit, in cuius laudem Vuiſſembergenſes propriam Miſſam finxerunt, cuius talis eſt introitus. *Dixit Dominus Deus: Non eſt bonum hominem eſſe ſolum, faciamus ei adiutorium ſimile ſibi.* Oratio, ſeu collecta talis erat: *Deus, qui poſt tam longam, & impiam Sacerdotum cæcitatem, Beatum Andream Carolſtadium ea gratia donare dignatus es, vt primus, nulla habita papiſtici iuris ratione, vxorem ducere auſus fuerit, da quæſumus, vt omnes Sacerdotes, recepta ſana mente, eius veſtigia ſequentes, eiectis concubinis, aut eiſdem ductis, ad legitimi conſortium thori conuertantur. Per Dominum noſtrum, &c.* Secreta talis: *Sacrificium noſtrum, quæſumus Domine, benignus ſuſcipias, vt qui tuæ Maieſtati in Andreæ Carolſtadij connubiali celebritate lætamur, ita fac quæſumus Sacerdotum coniugia toto Orbe feliciter auſpicentur, facilius ſuccedant, & quam feliciſſimè finiantur. Per Dominum noſtrum, &c.* Vndè Lutherus publicas nuptias celebrauit cũ Catharina Trigouia, Franciſcus Lamberti, Ioannes Oecolampadius, Petrus Martyr, Bernardinus Ochinus, Ioannes Spampebergius, è Sacerdotibus & Monachis apoſtatæ facti, ſacrum cælibatum, cui ſe perpetua religione obſtrinxerant, cum ſacrilegis nuptijs commutarunt.

Aſſerunt tamen contra hæreticos Sacræ literæ 1. *Reg.* 34
21. Iſaiæ 52. 11. & 1. *Cor.* 7. 5. Item Patres Græci iuxta temporis ordinem Clemens Romanus *can. Apoſtol.* 25. *Epiſt.* 2. *& Conſtit. Apoſtol. lib. 6. c.* 17. Origenes *in Leuit. homil. 4. in Numer. homil.* 23. *& lib. 8. contra Celſum*, Concilium Antytanum *can.* 10. Neocæſareenſe *can.* 1. Nicenum primum *can.* 3. ex græco, *& can.* 78. ex Arabico, Euſebius Cæſareenſis *de demonſtr. Euangel. lib. 1. c.* 9. Baſilius *Ep. 1. ad Amphiloch. c. 3. & can. 6. & in cap. 3. Iſaiæ & epiſt. 17. ad Paregorium presbyterum*, Cyrillus Hieroſolymitanus *catech. 4. &* 12. Epiphanius *hæreſ. 59. &* 79. & in compendiaria fidei doctrina, Ioannes Chryſoſtomus *hom. 33. in Geneſ. homil. 2. in Iob, & epiſt. 125. ad Cyriacum*, Syneſius *ep. 105. ad fratrem*, qua cauſam reddit recuſati Sacerdotij, Ioannes Cyprius *in vit. S. Epiphanij cap.* 38. Honorius & Theodoſius Auguſti *in l. Eum qui, C. de Epiſcop. & Cler.* Socrates *lib. 1. cap. 8. & lib. 5. cap.* 21. Iſidorus Peluſiota *lib. 2. ep.* 284. Palladio Epiſcopo; Iuſtinianus Imperator *Cod. lib. 1. tit. 3. de Epiſcop. & Cler. num. 42. l. omnem, & n. 45. & in Nomocan. tit. 9. cap. 29. & in auth. col. 1. quomodo oporteat Epiſcopos tit. 6. cap. 1. & cap. 5. & Nouel. 123. de Epiſcop. & Cler. cap. 14. & cap.* 29. Maximus Monachus in *quæſt. & reſponſ. ad Thalaſſium*, Synodus Trullana *can. 6. can. 12. & can.* 48. Leo Philoſophus Imp. *conſt. 3. &* 79. Theophylactus *ad cap. 3. prioris ad Timoth.* Ioannes Zonaras *in can. Apoſt.* 26. Theodorus Balſamon *in can. 5. Apoſt. & in can.* 10. Synodi Ancyranæ, Conſtantinus Harmenopolus *in Iuſtinianeis Conſtit. lib. 4. tit. de Cleric.* Iſancius Angelus Imper. *Conſt.* 3. Nicephorus Gregoras *Rom. hiſt. lib.* 7. Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus *reſp. 1. cap. 21. & alij.*

Ex patribus Latinis contra eoſdem hæreticos per tem- 35
poris ſeriem aſſerunt Calixtus apud Gratianũ *diſt.* 27. Cõcilium Eliberitanum *cap.* 33. Romanum *cap.* 8. Arelatenſe ſecundùm *cap. 2. &* 3. Ambroſius *ep.* 82. ad Vercellenſem Eccleſiam, *ad cap. 3. prior. ad Timoth. orat. 2. ad miſſam, & lib. 1. offic. cap.* 50. Syricius *ep. ad Himerium* Tarraconenſem Epiſcopum *c. 7. & ep.* 4. ad Epiſcopos Africæ *cap.* 9. Hieronymus aduerſus Vigilantium *cap. 1. & lib.* 1. contra Iouinianum *cap. 14. &* 19. & in Apologia ad Pammachiũ *cap. 3. & cap. 8. & ad cap.* 1. ad Titum, Concilium Carthaginenſe ſecundum *cap.* 2. Carthaginenſe tertium *cap. 17. &* 19. Carthaginenſe quintum *cap.* 3. Auguſtinus *de adulterin. coniug. lib. 2. cap.* 26. Concilium Toletanum primum *cap.* 1. Innocentius primus *epiſt. 1. cap. 9. & ep.* 4. Sixtus tertius *de caſtitate*, Cõcilium Arauſicanum primum *cap. 22. &* 23 Leo primus *ep.* 84. ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalon. *cap. 4. & ep.* 92. ad Ruſticũ Narbonenſem Epiſcop. *cap.* 3. Concilium Andegauenſe apud Baroniũ anno 453. Cõcilium primum Turonenſe *cap. 1. & 2. &* 6. Agathenſe *cap. 9. &* 16. Gerundenſe *cap.* 6. Toletanum ſecundum *cap.* 3. Aurelianenſe ſecundum *cap.* 8. Aruernenſe *cap.* 12. Aurelianenſe tertium *cap. 2. &* 7. Primaſius *ad cap. 5. prioris ad Timoth.* Arator *lib.* 2. Concilium Aurelianenſe

quar-

quartum *cap.* 17. Aurelianenſe quintum *cap.* 4. Turonenſe ſecundum *cap.* 10. & 11. & 53. & 20. Matiſconenſe *cap.* 11. Fortonatus *lib.* 1. in laudem Leontij, Concilium Lugdunenſe ſecundum *cap.* 1. Toletanum tertium *cap.* 5. Hiſpalenſe primum *cap.* 3. Gregorius Magnus *lib.* 1. *Ep.* 42. *lib.* 3. *Ep.* 34. *lib.* 8. *Ep.* 40. & ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum *cap.* 2. Iſidorus Hiſpalenſis *de Eccleſ. offic. lib.* 2. *cap.* 5. & *cap.* 10. Concilium Toletanum quartum *cap.* 20. & *cap.* 26. Toletanum octauum *cap.* 4. & 5. & 6. Toletanum nonum *cap.* 10. Cabilonenſe primum *cap.* 3. Beda *lib.* 1. *de tabernac. & vaſis eius, & veſtib. Sacerd. cap.* 9. & *ad cap.* 1. *Luc.* Zacharias Papa *Ep.* 1. *ad Bonifacium* Epiſcopum, Synodus Francica, Alucinus *de virtut. & vit. cap.* 18. *de caſtit.* Stephanus Tertius apud Iuonem *lib. de contin. Ordinand.* & apud Gratianum *diſt.* 31. Carolus Magnus *lib.* 1. *cap.* 98. Haymo *ad cap.* 3. prioris ad Timoth. & *homil. de confeſſor.* Concilium Moguntinum *cap.* 10. & *cap.* 49. Remenſe *cap.* 22. Aquiſgranenſe *cap.* 6. & 9. Eugenius Secundus *cap.* 2. Halitgarius *lib.* 5. *cap.* 1. & 2. Hincmarus Rhemenſis *in vita S. Remigij*, Rabanus Maurus *lib.* 4. *in Exod. cap.* 8. Nicolaus Primus Adoni Viennenſi Epiſcopo *diſt.* 32. & ad Conſulta Bulgarorum *cap.* 70. Vuormacienſe *cap.* 9. & 11. Smaragdus *in diademate monachor. cap.* 48. Petrus Damiani *Ep. ad Petrum Lateranenſem* Archipresbyterum, Leo Nonus contra Epiſtolam Nicetæ Abbatis apud Iuonem *lib.* 3. *de conten. Cleric.* & Gratianum *diſt.* 31. & 32. Nicolaus Secundus ad omnes Epiſcopos Catholicos, Alexander Secundus *diſt.* 81. Adamus Canonicus *lib.* 3. *cap.* 31. Gregorius Septimus *lib.* 2. *Ep.* 25. ad Annonem Colonienſem Epiſcopum, & *Ep.* 67. & *Ep.* 62. ad Epiſcopum Aquilegienſem, & *lib.* 4. *Ep.* 10. Vrbanus Secundus *diſt.* 32. Anſelmus Cantuarienſis *ad cap.* 7. *ad Hebræos*, Iuo Carnotenſis *Ep.* 64. & *Ep.* 220. Bernardus *ſer.* 65. *ſuper Cantica*, & *Ep.* 223. Hugo Victorinus *de Sacram. fidei lib.* 2. *p.* 4. *c.* 4. Petrus Lombardus *lib.* 4. *diſt.* 37. Alexander Tertius Salernitano Epiſcopo *p.* 18. *c.* 1. Arnoldus Bonæuallenſis *tr. vlt. de verb. Domini*, Hildegardis ſecundi Sciuios *viſione* 6. Stephanus Eduenſis *de Sacramento altaris cap.* 5. Innocentius Tertius *ſer.* 1. *de conſecrat. Pontif. & de Cleric. coniug. lib.* 3. *tit.* 3. Rodericus Toletanus *rerum Hiſpanic. lib.* 4. *c.* 6. Thomas Aquinas *in quæſt. diſput. de peccat. ven. ar.* 7. & *p.* 4. *Sum q.* 53. *ar.* 3. Concilium Oxonienſe *cap. Quod Clerici non teneant publicè concubinas, & cap. qualis pœna eſt infligenda concubinis Clericorum*, Durandus à S. Portiano *in lib.* 4. *ſent. diſt.* 37. *q.* 1. Auguſtinus Triomphus *de poteſt. Eccleſiaſt. q.* 92. *ar.* 3. Ioannes Taulerus *ſerm. ad popul.* Catharina Senenſis *p.* 3. *c.* 123. *de defect. miniſtr.* Thomas Vualdenſis *p.* 2. *c.* 129. Ioannes Gerſon. *lib. de vit. ſpirit. animæ lect.* 6. & *in dial. de perfect. cord.* & *in dialog. de cælib. Eccleſ. act.* 4. Æneas Syluius *Ep.* 130. contra Thaboritas, Dionyſius Carthuſianus *de vit. Canonic. ar.* 13. Petrus Rauennas *ſerm. quem habuit in Synodo Caminenſi*, Concilium Lateranenſe *ſeſſ.* 9. Colonenſe *cap.* 3. & Tridentinum *ſeſſ.* 24. *can.* 9. Ioannis Eckius *in enchirid. cap.* 18. & 19. Alphonſus à Caſtro *v. votum*, & *v. monachatus* Lindanus *in panoplia lib.* 4. *c.* 98. Martinus Perez *in opere de tradit. p.* 3. Gryſaldus *in deciſion. v. Caſtitas*, Thomas Illyricus *in* 2. *p. clyp. Eccleſ. cath.* Thomas Elyſius *in clyp. pior.* Iodocus Coccius *tom.* 2. *Theſaur. lib.* 4. & *lib.* 8. *ar.* 6. Caniſius *in Catechiſm. cap.* 4. & 5. Alphonſus Piſanus *in oper. de continentia, & cælib. Apoſtolic.* Ioannes Maldonatus *ad Matth.* 19. 12. Gregorius de Valentia *de ſtatu, & votis Religioſ. & lib. de cælib.* Antonius Poſſeuinus *ſect.* 5. *refutat.* Dauidis Chytræi *à cap.* 5. *ad* 18. Petrus Tyreus *in tr. de Sacror. homin. continentia*, Bellarminus *lib. de Cleric. & lib. de monachis à cap.* 22. Baltaſar Canaſſinus *lib.* 1. *de not. veræ Religionis cap.* 17. Petrus Cotonus *lib.* 3. *inſtit. Cathol. à cap.* 14. *ad* 21. Franciſcus Coſterus *cap.* 17. *Enchiridij*, & Gulielmus Baillius *tr.* 2. *Catechiſm. pag.* 97. & alij paſſim.

CONSVLTATIO LXIV.

An externi pauperes, & mendici poſſint Vrbibus excludi? Quid de indigenis pauperibus, an liceat eos mendicatione prohibere? Quidue de Cigaris, vulgò Zingaris, & huiuſmodi furfuris hominibus?

1 QVoad primum. Non conſentire Chriſtianorum miſericordiæ, quod externi pauperes, ac mendici Vrbibus excludantur, docent Villauic. *lib.* 3. *Æconomiæ ſacræ*, Sot. *in opuſc. de cauſa pauper. p.* 1. Lorca *diſp.* 37. *de charit. n.* 19. qui ſeuerius de ea excluſione ſtatuunt, & fauet S. Ambroſius 3. *offic. cap.* 3. qui etiam in ſumma annonæ caritate negat excludendos. Partem grauiſſimæ diſputationis adduco. *Sed & illi, qui peregrinos Vrbe prohibent nequaquam probandi. Expellere eo tempore, quo deberent iuuare, ſeparare à commercijs, communis parentis fuſos omnibus portus negare, inita iam conſortia viuendi auocare, cum quibus fuerint communia iura, cum his nolle in tempore neceſſitatis ſubſidia partiri. Feræ non expellunt feras, & homo excludit hominem. Feræ, ac beſtiæ communem putant omnibus victum, quem terra miniſtrat. Illæ etiam conformem ſui generis adiuuant, homo impugnat, qui nihil à ſe alienum debet credere quodquid humani eſt. Quanto ille rectius, qui cum iam prouecta præceſſiſſet ætate, & famem toleraret ciuitas, atque vt in talibus ſolet, peterent vulgò, vt peregrini vrbe prohiberentur, præfecturæ vrbanæ curã cæteris maiorem ſuſtinens, conuocauit honoratos, & locupletatiores viros popoſcit, vt in medium conſulerent, dicens: quàm immane eſſet peregrinos eijci, quàm hominem exueret, qui cibum morienti negaret? Canes ante menſam impaſtos eſſe non patimur, & homines extrudimus?*

2 Fauet etiam non obſcurè D. Chryſoſtom. *tom.* 5. *ſer. de collat. in Sanctos qui eſt* 22. acriter carpens eos, qui pauperum externorum Antiochiam aduentantium appulſum ægrè ferebant. *Dicis fugitiui ſunt, & peregrini, & nebulones, relictaque patria ſua in noſtram confluunt. Et tu hac ne de cauſa ſtomacharis, ciuitatiſque huius coronam præcipuam vellicas, quoniam communem patriam, & portum omnes eam putant, & aliena propriæ præferunt? Immò verò hac de cauſa lætari oportuit, & exultare, quod ad manus veſtras, tanquã ad commune quoddam emporium omnes accurrunt, & communem quandam matrem hanc ciuitatem arbitrantur.*

3 Verùm alij, vt in hac re ad veritatem pronuncient, rectè volunt, attendi circumſtantias, ac bonum publicum, & ſcandali remotionem. Vndè docent, licere externos pauperes excludere, cùm domeſticis ſimul, ac externis ſatisfieri non poteſt. Si peregrini inferant morbos, corruptelas, hæreſes, contentiones, proditiones. Si multi ex illis ſano, & integro ſunt corpore, qui ſi admittantur, computreſcunt in otio, & alijs peccatis inde conſequentibus, ſi excludantur, cogitant de victu per labores acquirendo, quod honeſtius eſt. Ita Valentia 2. 2. *diſp.* 3. *q.* 9. *punt.* 7. *in fine*, & Becan. *tr. de charit. cap.* 21. *n.* 23.

4 Ratio autẽ petenda eſt ex ordine, quo facienda eſt eleemoſyna. Ex ijs namque, qui verſantur in extrema neceſſitate, ſi nõ poteſt omnibus ſimul ſuccurri, præferendi ſunt illi, qui nobis coniunctiores ſunt. Homo enim tenetur vnum proximum magis appretiatiuè, ſeu efficaciter diligere, quàm alium, quia tenetur ſeipſum magis appretiatiuè diligere, quàm proximos, atque adeò inter proximos, cæteris paribus, tenetur etiam magis diligere, qui ipſi coniunctiores ſunt. Et hoc ſenſu dixit Auguſtinus *lib.* 1. *de doctr. Chriſt. cap.* 28. *Cum omnibus prodeſſe non poſſis, his potiſſimum conſulendum eſt, qui pro locorum, & temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus conſtrictius tibi quaſi quadam ſorte iunguntur.* Quod poteſt confirmari ex Apoſtolo 1. *ad Timoth.* 5. dicente: *Si quis ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit.*

5 Cumq; inter homines triplex ſit coniũctio. Vna ſanguinis, qualis eſt inter parentes, & filios, & generatim inter quoſcũque cõſanguineos. Altera politica, qualis eſt inter amicos, cõtubernales, ciũs eiuſdẽ loci, ſocios militiæ, mercaturæ, ſtudiorũ, &c. Tertia ſpiritualis, qualis eſt inter fideles ratione fidei, quos Apoſtolus domeſticos fidei vocat,

inter Religioſos eiuſdem Ordinis, inter confeſſarium, & pœnitentem, inter Parochum, & Parochianos, duplicia que ſint bona temporalia, & ſpiritualia, & ex temporalibus quædam pertineant ad opes, & diuitias, alia ad famam, & honorem, alia ad Vitam corporalem. Ac denique cum ex his bonis quædam ſint debita coniunctioni ſanguinis, quædam politicæ, quædam ſpirituali, quædam omnibus, & ſingulis; ideò quando ſunt duo in aliqua neceſſitate, ſiue temporali, ſiue ſpirituali, ſi non poſſumus vtrique ſuccurrere, tenemur illum præferre, ac pluris æſtimare, qui nobis omnibus conſideratis coniunctior eſt, idque quoad ea bona, quæ tali coniunctioni debita ſunt. Quare parentes præferendi ſunt filijs, conſanguinei extraneis, amici inimicis, ciues externis, quoad ea bona temporalia, & ſpiritualia, quæ illis debentur in neceſſitate. Item parentes, & filij ſpirituales præferendi ſunt conſanguineis, quoad bona ſpiritualia, non tamen quoad temporalia. Quia quoad ſpiritualia magis coniuncti ſunt diligenti, ſeu amanti, non item quoad temporalia. Vide plura apud D. Thom. 2.2. q.26. *ar*,8. ibique Valent, *q.4. pun.5. ac alij*,

6 Et ita nonnulla priſca iura leguntur apud Petrum Gregorium *lib.15. ſyntagm. cap.28. & lib.39. cap.6.* In Conſtitutionibus enim Comitiorum habitorum Auguſtæ Vindelicorum anno 1548. quæ extant in politia Caroli V, *cap.25.* ſtatutum ab Imperatore, vt Magiſtratus proſpicerent quilibet in ſua iuriſdictione, ne liceret cuiquam mendicare, neue permitteretur ei, cui nulla deformitas, vel defectus corporis adfuerit, quiue non indiguerit, vtque mendicorum liberi ad laborem apti parentibus adimantur, & opificijs addicantur; aut miniſterijs, aut ſeruitijs alijs, vt quælibet ciuitas, oppidumque ſuos ægros, egenos, & mendicos, nutriat, & foueat, nec cæteris allophylis, ſeu alienigenis paſſim permittatur mendicare.

7 Item vt mendicantes validi ſeuerè, & in exemplum, & ad timorem aliorum puniantur. Quod ſi mendici à proprio non poſſint nutriri oppido, ita eiſdem alibi liceat mendicare, ſi à ſuo magiſtratu eius penuriæ teſtimonium referant.

8 Subindè, vt magiſtratus hoſpitalium ſuorum locorum curam gerant, inſpiciant, viſitent ſemel ſaltem ea in anno, & prouideant, ne fructus, & redditus eorum in alia, quàm ad quæ deſtinantur negotia, diſpenſentur, & conſeruentur.

9 Meminit legis Francorum Rhenanus *lib. 2. rer. German. Mendici per regiones vagari ne permittantur. Suos pauperes quælibet Ciuitas alito, Alijs, niſi manibus operentur, nullus quicquam dato.*

10 Eamdem præcinit & legem Plato *lib. 12. de legib. Nullus in ciuitate noſtra, inquit, ſit mendicus, Quicumque id tentauerit, victumque inexplebilibus quærens precibus explere cœperit, à rerum venalium curatoribus à foro expellatur, ab edili magiſtratu ab vrbe eijciatur, deinde ex tota regione ab agri magiſtratu exterminetur, vt ab huiuſmodi animali omnino vniuerſa regio munda ſit.*

11 Aliam propè ſimilem comperi Caroli Magni titulo de mendicis, qui per patrias diſcurrunt *in conſtit. capitul. cap. 9. comment.* per Amerbachium. *Volumus*, inquit, *vt vnuſquiſque fidelium noſtrorum ſuum pauperem de beneficio, aut de propria familia nutriat, & non permittat alicubi ire mendicando; & vbi tales inuenti fuerint, niſi manibus laborent, nullus eis quicquam tribuere præſumat.*

12 Illi itaque cibos pauperibus deſtinatos capere debent, qui amplius operari nequeunt manibus, *can. quomodò 31. diſt. can.1. 82. diſt.* non qui poſſunt, & nolunt, vt qui non vult operari, non manducet, 2. *ad Theſſal. cap.3.*

13 Apud Athenienſes inualidi corpore, & mutilati, ſi à ſenatu quingentorum tales approbari eſſent, quotidie, vt quidam aiunt, binos, & alij, ſingulos obolos ex ærario capiebant, & Philocoro authore nouenas drachmas in menſem, vt legitur apud Suidam in verbo *Adunatos*.

14 Extant leges præſcriptæ in Gallia circa alendos pauperes, & pereginos, tum generales in conſtitutionibus regijs, & placitis Curiarum ſupremarum, quas ſupra indicaui, tum ſpeciales, quales in politia Lugdunenſi apud Paradin. *lib. 3. hiſt. Lugdunenſis cap.* 18. Singulares, & alibi ex fundatione locorum piorum erui poſſunt.

Fecit & pias de his leges Senatus Hyprenſis in Flandria. Ius Pontificium opus hoc alendi, & veſtiendi pauperes, qui ſibi ſua induſtria, ſuoque labore ſubuenire nequeunt, Epiſcopis demandauit, vt illis ſubueniant, non autem mendicantibus validis, *can. non omnis 5. q.5.* Gloſ. *in can. 1. v. non poſſunt*, iuncto textu. 82. *diſt.*

Quoniam autem Lerna malorum eſt otium, ac ſcelerum viperina origo, ij, quibus demandata eſt Reipublicæ cura, & politia, ſummoperè otioſas caſtigare, & emendare conari debent, vt intercipiant eo remedio ad ſcelera proximum gradum. Atque ideò inquirere debent ſedulò, quomodò, ac vndè quis viuat, quam artem exerceat, & errones, quos vocamus vagabundos, eo quod vacent, & otioſi ſint, vel limitibus ſuis exilio propellere, vel ad operandum cogere, & recuſantes punire, vt legitur ſæpè condemnari in Gallia ad remos tractandos regiarum nauium. Sunt mendicantes validi, refugientes laborem, aduerſus quos Iudicibus quibuſcumque, quorum appellatio nullo alio Iudice intermedio ad Senatum deuoluitur ius notionis conceſſum eſt ſingulari priuilegio vſque ad ſententiam definitiuam, vt conſtitutionibus regijs Caroli VII. *ar*.37. Ludouici 12. *in publ. an.* 1499. *ar.* 91. Statuit Curia ſuprema Senatus Pariſienſis anno 1532. *in tom.* 3. *Conſtit. reg.* ex Rebuffi rapſodia. Hæcque omnia decreta *in §. ſi verò vita occaſionem cum ſeq. de quæſtor. in auth. collat.6.* vt mendicantes omnes validi, qui artem non noſcent, à magiſtratibus politicis Ciuitatum caperentur, & operibus publicis addicerentur, puta ad foſſas purgandas, viarum quiſquilias egerendas, & ſimilia opera. Prohiberque, ne quis homines errones hos, otioſos, & mendicantes validos celet domi, neue hi turmatim extra vrbem incedant, neque vltra duos aſſociari, alioquin licere eos prehendere, & proximo tribunali Iudici ſiſtere puniendos. 15

Alijſue placitis cautum *in d. 3. tomo*, vt ſi quando mendicantes validi deprehenſi ſint, in eleemoſynis publicis eo prætextu eleemoſynam verè indigenum fraudare, ſi moniti non abſtineant, fuſtigentur. Securitati igitur Reipublicæ conſulet Magiſtratus, pulſis è Republica otioſis, & Cygaris, vulgò Zingaris, mendicorumque cohibita importunitate. Otioſos enim è Republica pellendos eſſe, ſuadetur rationibus, & exemplis. Rationes ſunt; quia ciues nihil agendo malè agere diſcunt. Vndè Salutius ait, neceſſe eſſe omnes in Republica habere negotia ſua, quibus à malo publico detineantur. Et quia per otium, & ignauiam homines eneruantur, & effœminantur, vt nulli eſſe Reipublicæ præſidio poſſint. Et quia confuſio per otioſos in ciuitatem inducitur. Iniquum enim eſt paribus frui priuilegijs in ciuitate otioſos cum ijs, qui probè ſuo funguntur officio. Otioſi veluti fuci in alueatijs deprędandis occupantur, ideòque publico digni odio. Et demum quia ex otio oriri ſolent ſeditiones. Vndè fortiſſimus ille Corbulo apud Tacitum prohibuit, ne otio deſides militum animi luxuriarent, 16

Exempla verò ſunt memorabilia. Apud Spartanos ſummum erat dedecus ignauum ad conſortium admittere, vel in lucta cum eo ſe exercere. 17

Romanis nihil fuit antiquius, quàm vt cauerent, ne adoleſcentes, & ſenes viuerent otioſi. Et tandiù durauit in ciuitate gloria, quandiù adoleſcentibus Romæ vagari otioſis non licuit. 18

Marci Aurelij Imperatoris tempore ad publicum opus damnabatur, qui in foro ambulabat ſine profeſſionis ſuæ teſſera. 19

Apud Athenienſes Draco otioſos voluit interfici. 20

Salon inertes in forum trahi voluit, tanquam facinoroſos. 21

Apud Indos Gymnoſophiſtas impranſi ad opus foras trudebantur, qui ante prandium otiati eſſent. 22

Erronem porrò Labeo definiuit, puſillum fugitiuum eſſe, & ex diuerſo fugitiuum magnum erronem eſſe. Quod explicans Vlpianus ait *in l. quis ſit fugitiuus 17. §. erronem de ædil. edict.* erronem propriè eſſe, qui non quidem fugit, ſed frequenter ſine cauſa vagatur, & temporibus in res nugatorias conſumptis ſeriùs domum reddit. Proinde & erronem eſſe animi vitium dicitur, Vlp. *l. ob quæ 4. §. Idem Pomponius eod.* Impera- 23

ratet que Valens *in l. 1. de mendic. valid. lib. 11. C. tit.* 25. inbet mendicantium robur, & integritatem corporum exquiri, & explorari, & inertibus validis iubet pœnam imponi, vt ſi ſerui ſint, dominis reddantur; ſi autem liberi ſint, addicantur ſeruitio eius, qui impoſturam, & inertiam illorum prodiderit. Et ex nouella conſtitutione ad Rectores ciuitatum hoc munus reiectum inquirendi de perſonarum mendicantium qualitate, & quos inuenerunt ſegnes, agriculturæ, vel alijs operibus aptos, ad ea remittendi, & in meliorem vitam mutandi, *id. §. Si verò vitæ occaſionem* cum *ſeqq. de quæſtor. collat. 6. in auth.* Vtilius ijs eſurientibus panis tollitur, ſi de cibo ſecuri iuſtitiam negligant, quàm eſurientibus frangitur, *d. can. non omnis 5. q. 5.* Et potius expediret, negatis alimentis hos delinquentes inertia, fame perire, quàm in delicto fouere, *l. bona fides, ff. depoſ.* Sic in Iſraelitico populo nullus eſſe mendicus debuit; Deuter. 14. *num.* 4.

24 Pauperes igitur, ac mendici, qoi neceſſitate ipſa, aut corporis infirmitate tales, vt omniom miſericordiam mereantur, tolerandi, ac iuuandi ſunt. At qui ſuo vitio prodegerunt omnia, & validi, ac robuſti laborem fugiunt; ferendi non ſunt, qnod & ciues exhauriunt, & Reipublicæ ſint dedecori. Vndè inſpectores eſſe debent, qui in ijs corporum integritatem, & annorum explorent.

25 Vt autem iuuari priores illi egeni poſſint, danda opera eſt, vt de publico, ſi fieri poteſt, iuuentur. Iuuabunt ſacri Templorum redditus, & piæ illæ in pauperum vſum fundationes. Iuſtior certè ſacrorum redditunm vſus eſſe non poteſt, quàm ſi in pauperes erogentur, qnantum quidem Templorum miniſteria patiuntur. Præterea colligantur publicè eleemoſynæ, & per certos miniſtros, cum occaſio eſt, diſtribuantur. Inſtituantur publica hoſpitia pro peregrinis excipiendis, pauperibus alendis, ægrotis curandis, pupillis inſtituendis, ſenibus ſuſtentandis, ac pro infantibus etiam expoſitis. Et hæc redditus ſuos habeant annuos, quos paulatim ciuium opulentiorum charitas augeat.

26 Id verò curandum, vt vnaquæque ciuitas inopes ſuos alat, ne tanta erronum turba ſine fructu tota Prouincia vagetur. Niſi fortè patriæ ſterilitas, aut deuaſtatio errare cogat; qno caſu iuuandi ſunt, non vltra tamen triduum in oppido vno ferendi, niſi opificio alicui addicere ſeſe velint.

27 His itaque penſatis ſtatuendum erit, quid externorum egeſtas, & ciuium neceſſitas ferat; ciuium iure tanquam potiore ſemper prælato, quantum per leges charitatis omnes plenè homines complectentis licèt Hoc eſt non negaro aliquo externis quoque benignitatis ſtillicidio pro facultate, eorumque neceſſitate.

28 Quod ad ſecundum, an ſcilicet fas ſit indigenas, ſine vrbanos pauperes mendicatione prohibere?

29 Vſus quidem antiquus, Conciliorum etiam decretis firmatus, pauperibus mendicatione intra ſacras ædes interdicit, ne orantibus obſtrepant, vt videre eſt apud Baron. *anno Chriſti 57.* cum de partium Templi antiqua forma differit. Sicut enim olim in Templo panperes ſtipem mendicantes pro foribus ſtabant, vt ex his, quæ ſcribit Lucas *Act.* 3. de claudo, qoi exponebatur à ſuis ad Templi portam Speciosam, eſt manifeſtum, ita etiam in Eccleſiam ad ſtipem captandam nefas illis ingredi, ſed in exteriori porticu, quæ poſt atrium ianuis inhæret Eccleſiæ, eos ſolitos commorari, certum eſt. Vndè Chryſoſtomus *hom.* 28. *ad popul. Antiochen. Propterea*, inquit, *& ante Eccleſias, & martyrum monumenta pro foribus pauperes ſedent, vt nos ex huiuſmodi ſpectaculo multum capiamus vtilitatis. Conſidera namque, quod nobis terrenas ingredientibus Regias, nihil huiuſmodi cernere licet, ſed viri honeſti, & ſplendidi, & diuites, & prudentes paſſim diſcurrunt. Ad veras autem Regias, ad Eccleſiam dico, & Oratorias ædes, & martyrum templa, dæmonibus preſſi, truncati, pauperes, ſenes, cæci, membra ferentes obtorta. Quid hoc tandem? Vt tu docearis, vt diſcerene Chriſtiani ex eiuſmodi ſpectaculo, tumore depoſito, & contrito corde ad orandum ingredi.* Additque, hos eſſe *Canes admirabiles Regiarum cæleſtium*, ac proinde eſſe paſcendos.

Ad hæc reſpiciunt, quæ Gregorius Nazianzenns in ea celebri oratione, quam habuit de amore pauperum, ait: *Ita petitionum clamor internis Templi cantibus ex aduerſo reſpondet, atque è regione myſticarum vocum miſerabilis luctus excitatur.* 30

Sed non eò quidem is locus panperibus mendicantibus attributus erat, quod haberentur contemptui, ſed ne obſtrepentes ſacra agentibus in Eccleſia, ac ibi orantibus eſſent moleſti. Verùm eis æquè, ac cæteris patebat Eccleſia precum cauſa, ſimulque cum Principibus, nullo habito delectu, & perſonarum acceptione, ad ſacram menſam admittebantur. Hinc Chryſoſtomus *eadem homilia* hæc habet: *Ad ſuam ſpiritualem menſam eos vocare, & illud communicare conuiuium non dedignatur; ſed claudus, & mutilus, ſenex, & pannoſus, ſordidus & mucoſus cum iuuene pariter ſpecioſo, & ipſo purpuram induto, & in capite diadema geſtante futurus menſæ particeps venit, & ſpirituale petit conuiuium, & iiſdem ambo fruuntur, nec vlla eſt differentia, & Chriſtus quidem eos ad menſam cum Rege ſimul vocare non dedignatur, pariter enim ambo vocantur.* 31

Extra tamen ſacras ædes mendicationem veris pauperibus vſpiam interdictam ſine humanitatis nota non reperimus. Nam vt hi excludantur, duriſſimum videtur, & damnatur à S. Ambroſio *lib. 3. offic. cap. 7.* Et idcircò aliqui ſeuerè pronunciarunt de ea concluſione vrbanorum mendicorum in vnum locum, eis vtcumque ſuppeditato neceſſario victu, quam à paucis annis multò magis, quàm antea increbuiſſe videmus. 32

Sed rectè Sotus *opuſc. cit.* & Vaſquez *de eleemoſyn. cap.* 3. *dub.* 4. admittunt, nihil eſſe, quod veter pauperes ita concludere, & mendicatione prohibere, dummodò illis prouideantur neceſſaria, quod ea ratione charitatis, & miſericordiæ legibus ſatisfiat, & tamen publicæ ſecuritati, & à multis malis indemnitati non incommodè proſpiciatur, ſaluis ſemper prudentiæ regulis, & extraordinariæ charitatis iuribus, aliud interdum ferentibus. Quod Romæ ſæpè cogitatum, nunquam actum eſt, actum tamen Neapolis, Ianuæ, ac alibi. 33

Summa huc reddit, danda eſt opera Magiſtratui, vt malis hominibus purgetur Reſpublica. Quod fit, ſi emendabiles caſtigentur, deſperati, & quaſi putrida mēbra reſecentur, vitia radicitùs extirpentur, & occaſiones eorum præcidantur, cui rei in Rebus publicis, & Ciuitatibus ſeruiunt ædes diſciplinares, quales habent Amſterodamum, Brema, & aliæ Ciuitates. Seruiunt quoque huic rei publicæ opificum officinæ, eæque eximiæ, quales apud Antuerpianos, Brabantinos, & Delphenſes Hollandos, in quibus pauperculi ciues eorum filij publicis aluntur, & erudiuntur ſumptibus. Quæ omnia nobis pudori ſunt; vndè omnis generis egregij prodeunt artifices. Apud Gallos, Heluetios, & alios Germanos, apudque noſtrates, quia minor, aut nulla opificiorum cura, maior eſt mendicantium copia. 34

Quod verò ad Cygaros, vulgò Zingaros, vel teſte Goropio Cigalos, quia vagabundi, ſunt mendici, impoſtores, & latrones. Gallis appellantur Ægyptij, quia ſe Ægyptios mentiuntur. Sunt hi ex varijs nationibus collectorum hominum ſentina, ſine certis ſedibus regiones pererrant, & ex furtis, latrocinijs, rapinis, mendicatione, diuinationibus, & magicis artibus viuunt, multarum periti linguarum. Corpora de induſtria nigra, & deformia faciunt, & pinguedine, vt ferunt, anſerina infantes recens natos vngunt, vt lutulentum colorem ſtatim ab infantia trahant, quo nationem planè ſingularem, & peregrinam mentiuntur. Hoc hominum genus publico natum exitio, publicè Magiſtratus lege remouendum, & tanquam proditores, & exploratores in pace, & fide publica non continendum, etiam Imperij lege apud Limn. *lib. 9. c. 11. n. 161.* 35

Portò de Zingaris, eorumque originis mira varietate legendus Polidorus, Volaterranus, Creſpetus *lib. de odio Sathanæ diſcurſ. 12.* & Hortelius *in deſcript. Prou. Zengitanæ*. De horum autem hominū improbo genere Crantius *Saxon. lib. 11. c. 2.* ſic inquit. *Cum ageretur annus poſt Chriſtum natum 1417. per Germaniā apparere cœperūt homines nigredine deformes, excocti ſole, immundi veſte, & vſu rerum omnium fœdi, furtis in primis intenti, præſertim fœminæ, nam viris ex furto fœminarum victus eſt, Tartaros,* 36

aut Gentiles vulgus vocat. Ducem, Comites, milites inter ſe honorant veſte præſtantes, canes venaticos pro more nobilitatis alunt, ſed vbi venentur, niſi furtim non habent. Equos ſæpè mutant, maior tamen pars pedibus graditur, Fœminæ cum ſtrato, & paruulus iumento vehuntur, literas circumferunt Sigiſmundi Regis, & aliquorum Principum, vt tranſitus illis per Vrbes, & Prouincias incolumis permittatur, & innoxius. Ferunt ipſi ex iniuncta ſibi pœnitentia mundum peregrinantes circuire, atque ex minore Ægypto primum emigraſſe, ſed fabellæ ſunt. Hominum genus in peregrinatione natum, otio deditum, nullam agnoſcens patriam, ita circuiunt Prouincias, furto, vt diximus, fœminarum victitans. Canino ritu degit, nulla Religionis cura, etiamſi inter Chriſtianos paruulos ſuos baptizari curet, In diem viuit, ex Prouincia demigrat in Prouinciam, per aliquot annorum interualla redit, ſed multas in partes ſcinditur, vt non iidem in eundem facilè redeant, niſi per longa interualla, locum. Recipiunt paſſim & viros & fœminas, volentes in cunctis Prouinciis, qui ſe illorum miſcent contubernio. Colluuies hominum omnium perita linguarum, ruſtica plebi grauis imminens. Vbi foris illa laborat, in agris hi ſpoliis inuigilant caſellarum. Anus eorum chiromantia, & diuinationi intendunt, atque interim quot quærentibus dant reſponſa, quot pueros, maritos, aut vxores ſint habituri, miro aſtu, & agilitate crumenas quærentium rimantur, & euacuant.

37 Eadem iiſdem ferè verbis ſcribit Munſtr. *lib. 3. Coſmograph.* quibus accedit Auentinus in *Annal. Boiorum lib. 7.* in hæc verba: *Eadem tempeſtate furaciſſimum illud genus hominum, colluuies, atque ſentina variarum gentium, quæ in confinio Imperij Turcarum, atque Vngariæ habitant, Zigenas appellant, Rege Zinkelono, noſtras peragrare cœpere regiones, Furto, rapina, diuinationibus impunè prorſus victum quæritant. Ex Ægypto ſeſe mentiuntur, exterreſque domo à ſuperis cogi ſe, maiorum delicta, qui Deiparam Virginem cum puero Ieſu hoſpitio excipere recuſarunt, ſeptem annorum exilio expiare impudentiſſimè confingunt. Experientia cognoui eos vti venefica lingua, & proditores, atque exploratores eſſe.*

38 Scribit Romuſius *tom. 1. nauigat. p. 7.* in qua de Africa agit, Mercatores Ciuitatis Agadez magna armatorum mancipiorum quantitate, vti pro tuendis mercibus inter Canuo, & Boroum aduerſus Zingaros, deſerta illa habitantes, & mercatorum expectantes tranſitum, vt rapinis ſuæ ſubueniant egeſtati.

39 Delrius etiam *lib. 4. diſquiſ. magic. cap. 3. q. 5. ſect. 4. de Chiromantia*, hæc ſcripta de Zingaris reliquit: *Cum adhuc in Hiſpania anno 1584. verſarer legione, magna tum multitudo iſtorum per pagos illos inundarat. Feſtum corporis Domini tum celebrabatur, petierunt aditum in Ciuitatem, vt honoris gratia præſultarent, quod illic conſuetum fecere, ſed à meredie propter furacitatem fœminarum ortus tumultus fugere in ſuburbia, & ad S. Marci, vbi Equitum D. Iacobi magnifica eſt habitatio, & hoſpitale, ſe conglobarunt, & iuſtitiæ adminiſtros militari vi repulerunt, mox neſcio quo pacto diſſimulata omnia. Huic hordæ Comes erat; ſic appellant hominum multitudinem vtriuſque ſexus in turba multi recepti Hiſpani, etiam ex Graiales Villabrixima, & pagis nonnullis Caſtellæ. Comes tamen peritè Caſtellanum idioma loquebatur, quàm ſi Toletanus. Sciebat omnes Hiſpaniæ aditus terreſtres, omnes regionum anfractus, & difficultates, quid roboris eſſet cuique ciuitati, qui præcipui in quaque, & quæ cuique opes. Nihil ferò ad Rempublicam pertinens tam arcanum, quod eum lateret, nec clam, ſed gloriabatur.*

40 Quærunt hìc opportunè Doctores, an emens rem furtiuam à Zingaro teneatur eam Domino conducenti abſque pretio reſtituere?

41 Et affirmatiuè reſpondit Bertazol. *conſ. crim.* 43. quia emptio vel eſt facta ſcienter, & eſt nulla, *l. ſi in emptionem, §. Item ſi emptor, ff. de contr. empt.* vel ignoranter, & non transfertur rei emptæ dominium in emptorem, *l. rem alienam*, vbi Gloſ. & Doctores, *ff. eod. tit.* Quinimmò ex tali emptione nec oritur vſucapiendi conditio, *§. furtiuæ inſtit. de rer. diuiſ. l. ſequitur, §. quod autem ff. de vſucap.* Quod ſi emens vult euitare ſuſpicionem furti, tenetur nominare perſonam, à qua emit, *l. Ciuile C. eod. tit.* Eo autem ipſo, quod quis laudat auctorem Zingarum, videtur particeps furti, cum ſit improbum hominum genus, vt dictum eſt. Atque ex his conſtitui poteſt regula contra ementem à Zingaro, teneri ſcilicet rem emptam domino conducenti abſque pretio reſtituere.

Quæ limitatur primò, vt non procedat, ſi res emere- 42
tur a Zingaris, qui irrupiſſent ex aliena Prouincia, tanquam latrunculi violenti, & ex partibus noſtris receſſuri, *l. mulier ff. de capt. & poſt limin. reuerſ.* Secundò, vt neque procedat in rebus fieri ſolitis à Zingaris inter nos, cuiuſmodi ſunt claues, vectes, ſeræque ferreæ, verucula, tripodes, aliaque huiuſmodi. In his enim, quamuis res ſit verè furtiua, nihilominùs non viget contra eos furti ſuſpicio, quia vendunt rem ſuæ artis, *arg. l. quod ſi, §. quia aſſidua, ff. de ædilit. edict. l. certi conditio, §. ſi nummos, ff. ſi cert. petat.*

An igitur ſint è Ciuitate pellendi, rem hiſce conclu- 43
ſionibus abſoluo. Primò. Zingari regulariter non ſunt recipiendi. Primò, quod peregrinos mores inducant. Secundò, propter eorum quædam peculiaria delicta, nimirùm furta, proditiones, diuinationem per chiromantiam. Ab hac concluſione excipio primò, ſi ad ciuitatem accedant expulſi ab infidelibus religionis cauſa. Secundò, ſi verſemur in prima erectione Ciuitatis, vel ita magna ſit ciuium penuria, vt neceſſe ſit externa præſidia quærere,

Secunda concluſio. Poſtquam ſunt recepti, expelli 44
non poſſunt abſque iuſta cauſa. Vt ſi proditores, aut delatores contra fidem, aut Principem detegantur. Si excreuerint adeò, vt inde malum aliquod timeri debeat. His enim de cauſis legimus iuſſos eſſe Teutonica terra excedere prouido edicto Caroli V. Imperatoris anno 1548 veluti exploratores, & proditores Chriſtianorum regnorum, miſſos à Turcis, vt refert Petr. Greg. *ſyntagm. iur. lib. 34. cap. 16. in fin.* A Regno quoque Neapolitano, vbi ſine licentia morabantur, ac furtis, & latrociniis cuncta impleuerant, pragmaticis ſanctionibus iuſſi ſunt diſcedere 16. Octobris 1568. & 14. Septembris 1569. & tertiò 12. Aprilis 1585.

Cæterum in ciuitatibus, in quas appellunt, curari 45
primùm oportet, vt à diuinationibus abſtineant. Quod eis vetitum eſſe ſcribunt Delr. *magic. lib. 4. tit. de chirom. q. 5.* Dian. *p. 4. tr. 8. reſol.* 128. Villadieg. *in polit. cap. 5. §. 20. n. 30.* vbi quod contra eos in hoc caſu procedunt Inquiſitores hæreticæ prauitatis. Ex phyſiognomia enim capitis, vel ex manuum lineis proſperos, vel auerſos hominis euentus coniectare, vanum, & ſuperſtitioſum eſt. Nam illa ſigna non poſſunt eſſe cauſa illorum effectuum, neque in illis ſignis tales effectus prædici poſſunt, niſi ex doctrina dæmonis, includente pactum implicitum. Ideò chiromantiam damnat Sixtus V. in Bulla contra Aſtrologos, & in Indice librorum interdicuntur omnes libri illam docentes. Quare non licet seriò de bona, vel mala fortuna Ægyptiam mulierem, ſiue Zingaram interrogare, niſi ioci cauſa, & ob curioſitatem abſque periculo fidem adhibendi, addas & ſine ſcandalo. Vide hac de re Nauarrum, Delrium, Azorium, Ciruelum, Simancham, Alcozerium, Nauarrum, Lopez, Sanchez, Trulleoch, Roccaful, Palaum, Fagundez, Torreblancam, qui ait oppoſitum eſſe erroneum, Villalobum, Lupum, Leſſium apud Leandrum *p. 1. in decalog. tr. 9. quæſt. 102. & ſeqq.*

CONSVLTATIO LXV.

An Regulares Romam adeuntes prætextu, quod electio Prouincialis aliorumue Officialium, vel ob huiuſmodi aliud fuerit inualida, ſint puniendi tanquam Apoſtatæ?

1 RESpondeo. Ad præcludendam viam vagandi, huiuſmodi Regulares declarandi ſunt apoſtatæ, cùm debuerint petere, & expectare licentiam, nec ſufficit, fuiſſe petitam, & non obtentam, neque ſuiſſe proteſtationem publicè factam recurrendi ad Romanam Curiam, quæ habet vim appellationis.

2 Deſumitur ex decreto S. Congregationis ſuper Epiſcop. & Regul. edito anno 1587. in hæc verba: *Si quis Regularium in poſterum temere, & ex leui cauſa hanc almam Vrbem abſque ſui Superioris licentia adire præſumpſerit, ad ſuos Superiores ſeueriori pœna plectendus remittatur*. Item ex Bulla 60. Clementis VIII. emanata anno 1599. die 15. Iunij, quæ incipit *Nullus omninò* §. 23. vbi Regulares non poſſunt Romam petere ſine Protectoris, vel Generalis, vel Prouincialis licentia. Sed Prouincialis non poteſt talem licentiam dare, niſi ob bonum totius Prouinciæ, vt in Bulla alia eiuſdem Clementis, edita anno 1601. die 20. Martij, aliàs Romam accedens, ſcilicet intrando ſine licentia, vt ſupra, incurrit pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ ad biennium, Papæ reſeruatam priuatiuè ad ipſum Generalem, & Protectorem. Igitur hæc pœna biennio tantùm durat, & poſtea per ſe ceſſat, vt in dicta Bulla anni 1599. eodem §. 23.

3 Perſpicuè id habetur ex S. Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. de Regul. c. 4.* his verbis: *Non liceat Regularibus à ſuis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint. Qui verò ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit, ab Ordinariis locorum tanquam deſertor ſui inſtituti puniatur*.

4 Non obſtant Doctores, qui aſſerunt, poſſe Regulares ſine licentia ad Superiores recurrere, vt Nauar. *lib. 3. conſ. 3.* vbi citat Abbatem, & Baldum, quibus adhæret Rodriq. *tom. 1. queſt. regul. 30. ar. 3.* Sayr. *lib. 12. cap. 27. n. 38.* & alij; quia loquuntur in caſu, quo Abbas nimis ſæuit in Monachos, illos odio perſequitur, ac ſupra modum in correctione grauat, periculum eſt in mora, & grauamen per appellationem, vel ſubſequentem ſententiam tolli non poteſt, ac tandem quando recurrerent cauſa grauaminis, manifeſtè iniuſti, & non poſſent alia via ſibi conſulere, tunc enim non incurrunt pœnas prædictas. Quare poſſunt etiam fugere, vt mortis pœnam euadant, vel mutilationis ex Sanch. *in decal. lib. 6. c. 8. n. 12. & 15.* cum multis Doctoribus, vt euadant carcerem iniuſtum, vel ſupra humanum modum rigidum ex Salzedo ad Diaz *in prax. c. 137. vel 140. §. eſt tamen*, Sanchez *loc. cit. n. 14. & in opuſcul. lib. 6. c. 4. dub. 11.* Quando iniuſtè vexantur à Superiore locali, ſi non animo euagandi fugiant, ſed recurrendi ad Prælatum, ſeù Superiorem mediatum, vt ſibi prouideant, dummodò vexationis iniuſtitia ſit liquida, & non poſſint priùs licentiam petere à Prælato ſuo mediato ad eum accedendi *ex l. quis ſit fugitiuus ff. de edil. edict.* Sanch. *in decal. loc. cit. n. 17.* cum communi. Et ita intelligunt Tridentinum *d. ſeſſ. 25. cap. 4.* multi, quos allegat, & ſequitur Diana *reſol. 56. tr. 2. p. 2.* Sanctarell. *tr. de apoſt. cap. 3. dub. 1. n. 11.* Additque Diana *reſol. 125. eiuſdem tr. 2.* & Portel. *v. Habitus n. 3.* poſſe etiam tunc habitum in via dimittere, ſi aliter non poſſint ſibi conſulere. In quibus caſibus Regularis ſi recurrat ad Prælatum Superiorem, non eſt Apoſtata, quia verè Apoſtata eſt ille, qui deſerit Religionem, non autem qui iure naturæ ſe defendit recurrendo ad ſuum Superiorem, cuius licentia præſumitur interuenire, vt per Suar. *de relig. tom. 4. tr. 5. lib. 3. c. 1. n. 6.*

5 Secùs autem in hoc caſu, in quo nulla eſt perſecutio corporalis, nulla ſententia, nullum grauamen inemendabile, ſed ſola quæſtio de validitate electionis, in qua nullum poteſt eſſe periculum in mora. Quia ſicuti de facto regitur Prouincia cum Prouinciali, de cuius electione dubitatur, & nullum adeſt periculum, ita poterunt huiuſmodi Regulares petere licentiam à P. Generali, & appellare per Epiſtolam de grauamine prætenſo. Præcipuè verò ſi Romam aderint ſine mandato Capituli, vel ſi ſeipſos tumultuariè incitarint ad Romam adeundum, ſique ſatis eſſent duo, vel vnus, adiuerintque plures abſque neceſſitate, ſed ſolo animo contentioſo, & vagandi.

Ad præcludendum igitur hunc aditum apoſtatandi, Regulares nequeunt Vrbem adire ſine obedientia obtenta, ſaltem ob illas cauſas, quæ periculum in mora non faciunt, alioquin corrueret diſciplina regularis, & quod ſalubriter ordinatum eſt, niſi obſeruetur, in Religionum detrimentum cedet. Quod ſi ſecùs fecerint, puniendi ſunt non tanquam verè, ſed tanquam præſumptiuè apoſtatæ, ſaltem quoad forum externum, ſiue quoad pœnas; quidquid dicat Fagundez *in 2. Eccleſ. præcept. lib. 2. c. 5. n. 13.* 6

Et quamuis ob decretum Vrbani VIII. *de apoſt. & eiect.* anni 1624. die 21. Septembris editum, in quo decernitur, quod Apoſtatæ, vel fugitiui, ſiue habitum regularem deſerant, ſiue non poſſint, ac debeant ab Epiſcopo loci, vbi moram trahunt, in carceres conijci, ac Superioribus Regularibus conſignari ſecundùm regularia inſtituta puniendi, videatur dicendum, quod huiuſmodi Regulares poſſint ab Ordinario ſolùm capi, qui poſtea debeat eorum Superioribus modo ſupradicto puniendos conſignari ita, vt per hoc decretum Vrbani derogatum ſit citato decreto Concilij Trid. *ſeſſ. 25. c. 4. de Regular.* quoad facultatem puniendi Epiſcopis conceſſam, vt firmant Mirand. *tom. 1. man. q. 51. ar. 3.* Lezan. *tom. 1. q. regul. c. 16. n. 17.* Ceſped. *de exempt. Regul. cap. 16. n. 2.* ac Delbene *de offic. S. Inquiſit. p. 2. dub. 236. petit. 13. n. 2.* Nihilominùs, quod Epiſcopus poſſit Apoſtatam punire ſecundùm ſuam regulam ex S. Congregatione Concilij in dicto decreto *de Apoſt. & eiect.* aſſerit P. Theſaur. *in prax. Eccleſ. p. 2. v. Apoſtata c. 2. §. Nonc.* In quo etiam decreto præcipitur, vt Epiſcopi in carceres Apoſtatas conijciant, & reducant ad clauſtra. Et hic eſt verus ſenſus ſupradicti decreti, & verus modus coercendi huiuſmodi Regulares. 7

CONSVLTATIO LXVI.

An Monialis poſſit in ſua cella conſtruere feneſtram, per quam proſpiciatur in cellam alterius Monialis? Vbi & quid ſi eſſet constructa? Et aliqua de interdicto noui operis nunciatione.

AFfirmatiuè reſpondendum cenſeo. Nam vnicuique licet in infinitum, &, quod dici ſolet, ad Cœlum vſque ſupra ſolum ſuum imponere, ædes etiam etiam vicini obſcurando, *l. cum eo, l. cuius de ſer. vrb.* dummodò id faciat ad ſui vtilitatem, non autem ad æmulationem, *l. altius, & in l. ſeq.* vbi Baldus, & alij *C. de ſeruit. & aqu.* traditque Berous *conſ. 135. num. 15. vol. 3.* Theſaur. *dec. 41. n. 15.* ac latè Cyriac. *contr. 28. n. 3. & ſeqq.* Ant. Poſſent. *cent. 2. ſingul. 125. n. 1.* Sperel. *dec. 55. n. 18.* & alij plenè relatis à Rota in Romana altiùs tollendi, & in Romana Tramontanæ, coram Pirouano, ac Buratto poſt Fenzon. *ad ſtat. Vrb. cap. 104. n. 46. cum ſeqq.* In ſuo enim liberum eſt hactenus vnicuique facere, quatenus nihil in alienum immittat, *l. ſicut § Ariſto, ff. ſi ſer. vend.* Quare ne libera in ſuo ædificandi facultate, quam ciuilis, naturaliſque ratio nobis magna cum libertate conceſſit, *l. fin. ff. de ſeruit. l. fin. §. pen. Quod vi, aut clam d. l. altius C. de ſeru. & aqu.* homines ad propriam libidinem, & alterius iacturam inſolenter abuterentur, *l. in fundo ff. de re vend. l. pen. §. ſiquis nouum ff. de remſ.* ac plerumque euenit, vt hac libertate elatus ædificans, vel veteris ædificij formam excederet *l. qui luminibus ff. de ſeru. vrb. l. 1. C. de ædif. priu.* Vel legitimum ab agro vicino non intermitteret ſpatium, *l. ſicut, l. Me-* 1

l. Maniana, C. de oper. publ. l. Imper. de ſer. vrb. Vel non modò vicini ædes obſcuraret, ſed earum etiam penitùs lumen recluderet, *l. binas in fin. ff. de ſer. vrb. præd.* Aut alia ratione minueret ſine cauſa ius vicini, *l. 1. §. ſed & foſſa §. denique ff. de aqua plu.* Nec interim poſſet vlla via proceſſu operis prohiberi, *l. ſi prius de nou. oper. nunc. §. pen. & d. l. cum eo de ſer. vrb.* nunciationem noui operis Prætor induxit, qua vetatur is, cui nuntiatum eſt, niſi de opere deſtruendo priùs ſatiſdet, vel remittatur prohibitio, ædificare, donec appareat nuntiatorem inhibendi ius non habuiſſe; alioqui ſuæ perulcaciæ pœnas luens opus licèt iure factum proprio ſumptu demoliri cogitor, *l. 1. in princ. & §. nuntiatio. l. Prætor §. 1. ff. de nou. oper. nunt. l. vn. C. eod.* Vndè conſtat, remedium iſtud non vtile modò, ſed etiam, vt Vlpianus ait, neceſſarium fuiſſe, *l. de pupillo §. meminiſſe eod. tit.* cum non aliud proditum eſſet, quo celeriter, & vt Iuriſconſulti loquuntur, in continenti poſſet operis continuatio impediri, & interim nuntiatoris conditio durior effici, *l. 3. §. item ſi locum ff. de al. iudic. l. fin. C. in quib. ca. in integr. re.*

2 Tum quod ne publicus ædificiorum aſpectus ruinis defotmetur, *l. 2. §. Si quis nemine, l. ſi ff. ne quid in loc. publ. l. 2. C. de ædif. priu.* factis operibus iura valdè fauent, *d. l. Prætor §. pen. d. §. Item ſi locum.* Tum etiam quod ædificante ad inopiam traducto, neceſſum haberemus, alioqui noſtro ſumptu demoliri, quod alter temere feciſſet, *l. 3. §. hoc autem ff. de itiner.* Huic autem periculo non ſatis proſpectum erat per actionem de ſeruitute, quæ ſtatim non arcet ædificantem proceſſu operis, ſed de iure ſuo primum plenè docere debet actor, *l. is, qui deſtinarit, ff. de re vend. l. incerti C. de interd.* deinde ſequi ſententia, vt in cæteris petitorijs iudicijs. Quod verò pertinet ad interdictum *quod vi, aut clam*, cum illud ad opera præterita duntaxat referatur, *l. 1. ff. quod vi, aut clam*, & nuntiationis edictum futura reſpiciat, patet non ad rem pertinere, *l. 1. §. 1. de nou. oper. nunt.* Interdictum equidem de noui operis nuntiatione fateor aduerſus opera præterita inductum ad demolitionem nimirùm eius, quod ſpreta nuntiatione exædificatum eſt, *l. Prætor §. 1. eod. tit.* eoque nomine concurrere cum interdicto, *quod vi, aut clam. l. ſi alius §. ait Iulianus ff. eod.* At aliud eſt ex edicto nuntiare nouum opus, & aliud interdicto de noui operis vti, *d. l. 1. in princ. & §. 1. d. l. Prætor §. 1.* Fit enim nuntiatio, vt futurum opus impediatur *d. l. 1. in princ. & §. 1. & l. vn. C. eod. tit.* Interdictum verò ex hac cauſa ſicuti quod vi, aut clam ad operis iam facti deſtructionem, *d. l. Prætor §. 1. d. l. 1. §. 1.*

3 Porrò tunc dicitur intercedere æmolatio, quando poſſit ex feneſtra æquè facilè haberi lumen ex alia parte. Quod ſi ſecus fiat, feneſtræ aperitio dicitur facta in damnum, ac præiudicium vicini, atque adeò ad æmulationem, Cæphal. *conſ. 130. n. 11. cum ſeqq.* Berous *d. conſ. 135. n. 9.* Sperel. *d. dec. 55. n. 32.* Rot. *dec. 29. n. 10. p. 15. dec. 348. n. 18. p. 17. & dec. 69. n. 22. p. 18. rec.* & in Lauretana feneſtrarum 28. Iunij 1669. *§. quod eo magis cum ſeqq.* coram Calarain. Tuncque dicitur probata, quando quis abſque vlla ſua vtilitate tertiò præiudicare intendit. Quod eſt omni iure prohibitum, Herinq. *de molend. q. 15. n. 33. & 34.* ac Rot. *dec. 61. n. 9. d. p. 17. recent.* Quo in caſu non habet locum concluſio, quod liceat cuilibet vſque ad Cœlum ædificare, & in proprio pariete feneſtras aperire, *l. opus nouum ff. de oper. publ.* Bero. *d. conſ. 135. n. 3. in fin.* Sperel. *d. dec. 55. n. 22.* & Rot. *dec. 29. n. 2. p. 15. recent.* Præſertim ſi ex noua feneſtra proſpiciatur in domum, vel cubiculum, aut viridarium, vel hortum alicuius nobilis fœminæ, vt per Cæphal. *d. conſ. 130. n. 11.* Quia tunc dicitur aperta ad æmulationem, & inhoneſtatem. Id tamen remittendum iudico arbitrio Iudicis, qui, conſiderata qualitate ædificij, ædificantis, ac vicini, penſatiſque circumſtantijs, arbitretur, an aperitio fuerit ad æmulationem, vt etiam tradit Sperell. *d. dec. 55. n. 36.* Poteritque in omnem euentum aperiri feneſtra ad lumen tantùm, non autem ad proſpectum. Et ita, vbi non poteſt haberi lumen aliunde, ſolet hæc temperatio per Iudices adhiberi, & obſeruauit Rota *dec. 69. ad fin. d. p. 18. recent.*

Neque obſtat, quod non liceat vicinis tollere parietem, & aperire feneſtras, per quas proſpiciatur in domos Monialium ad tradita per Bero. *d. conſ. 135. n. 9. 10. & ſeq.* Padil. *in d. l. altius n. 9.* Marc. Muta *dec. ſicul. 8. n. 6.* & ad *Conſuet. Panorm. cap. 29. n. 3. & ſeq.* Anton. de Poſſent. *d. ſingul. 145. n. 2.* Sperel. *dec. 58. per tot.* & alios relatos à Fenzonio *d. cap. 104. n. 44. & ſeq. & n. 50. & 51.* ac declarauit ſæpiùs S. Congregatio ſuper Epiſcop. & Regul. præſertim in Licenſi, 1605. 18. Februarij, in qua dixit, quod nullo modo debet eſſe proſpectus in Monaſteria Monialium, & è contra, nequidem à feneſtris Turris Campanariæ alicuius Eccleſiæ vicinæ, vt in Portugallenſi 16. Aprilis eiuſdem anni, ſed pleno muro feneſtræ debent obſtrui, vt in Aquilana 31. Iulij 1612. etiam illæ, quæ ſunt in Monaſterio Monialium, per quas videre poſſent, ac videri, vt in Parmenſi 18. Nouembris 1636. Nec alicui permitti debet ædificium tollere, ſi per illud haberetur proſpectus in Monaſterium, vt in Interamnenſi 15. Maij 1612. & in Barenſi 18. Februarij 1617. Suntque demoliendæ manſiones conſtructæ in viculo intermedio, & claudendum eſt ambulacrum, quod à tecto Monaſterio imminet, eique prædominat, vt in Aſſiſienſi 21. Iunij 1653. Non obſtante qualibet appellatione, vel recurſu, & in Conuerſanenſi 8. Auguſti eiuſdem anni 1653. Quinimmò prohibetur Monialibus ſub grauibus pœnis vſus teleſcopij, ſiue conſpicilij tubulati longioris, vt in Anconitana 1. Octobris 1627. 4

Nam, & ſi proſpectus in cellas Monialium non impedit eleuationem ædificij, & aperitionem feneſtrarum, quia proſpicere in Monaſteria Monialium non eſt per ſe prohibitum, atque adeò ex eo non infertur limitatio regulæ textus *in d. l. altius*, vt poſt Cynum, & Baldum *in d. l. altius* firmat Cæpol. *de ſeruit. vrb. præd. cap. 62. n. 2.* Sperel. *dec. 55. n. 40.* & Rota poſt Fenzon *d. cap. 104. n. 48. & ſeq.* nihilominùs hoc priuilegium militat duntaxat fauore Monialium, ne proſpiciantur à vicinis laicis, quia decet Moniales ab aſpectibus ſecularium eſſe omninò ſeparatas, & penitùs ſemotas, vt ſublata opportunitate inhoneſtæ conſiderationis, & commoditate laſciuiendi, liberiùs valeant ſeruire Deo, & eidem corda ſua, & corpora in omni *Sanctimonia* cuſtodire, vt ait textus in *cap. 1. de ſtat. regul. in 6.* quem in hac ſpecie ponderat Bero. *d. conſ. 135. n. 10. vol. 3.* vbi reprehendit Cæpollam, contrarium ſentientem, ac ſequitur Padil. *in d. l. altius n. 9.* Couar. *lib. 3. var. reſol. cap. 14 ſub n. 8.* Mar. Mut. *d. dec. 8. n. 6. & d. cap. 29. n. 3. & ſeq.* Sperel. *d. dec. 58. n. 6. & 7.* & Anton. de Poſſent. *d. ſingul. 145. n. 2.* cum alijs congeſtis à Rota in d. Romana Tramontanæ poſt Fenzon. *cap. 104. n. 44. & ſeq. & n. 50. ac 67.*

Secus autem quoad ipſas Moniales inter ſe, ne vna proſpiciatur ab alia, quia inter ipſas ceſſat ratio textus *in d. cap. 1. de ſtat. Regular.* ſcilicet commoditas laſciuiæ, ac timor inhoneſtæ conſiderationis; ideòque inter eas obſeruanda eſt regula dicti textus *in l. altius*, cum non ſit prohibitum vnam Monialem alteram proſpicere, ſicuti non eſt prohibitum laicos habere proſpectum in domos laicorum, & quod maius eſt, neque in Monaſterium Regularium, vel in ſeminarium puerorum, vt in terminis poſt Cynum, & Baldum *in d. l. altius*, tradit Cæpol. *d. cap. 62. n. 2.* Alex. *conſ. 174. n. 4. lib. 2.* Iaſ. *in l. Et hoc iure n. 8. ff. de iuſt. & iur.* Sperel. *d. dec. 55. n. 40.* & ſcitè diſtinxit Rota in d. Romana Tramontanæ 7. Iunij 1623. coram Pirouano. 6

Cùm igitur liceat vni Moniali huiuſmodi feneſtram de nouo aperire, quamuis per eam habeatur proſpectus ad cellam alterius Monialis, erit per conſequens magis licitum eam retinere, poſtquam à multo tempore fuerit aperta. Quia illæ, quæ de nouo conſtrui permittuntur, vbi factæ ſunt, faciliùs ſuſtinentur ex vulgari *l. in ambiguis §. non eſt nouum*, vbi Doctores *ff. de reg. iur.* maximè, quia Iudices in dubio pronunciare debent pro ædificijs, ne deſtruantur, *l. Senatus, ff. de contrah. empt.* Viuius *dec. 306. n. 6. lib. 2.* & Sperel. *d. dec. 55. n. 29.* Quare attenta præſcriptione, quæ in materia ſeruitutum, 7

rutum, habentium cauſam continuam, vel quaſi continuam, prout eſt ſeruitus proſpectus, ſpatio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes completur, ac poſſeſſione huiuſmodi feneſtræ proſpicientis in cellam alterius monialis, talis proſpectus eſt legitimè præſcriptus iuxta ea, quæ tradit Gloſs. *in l.1. v. & ſecundum hunc caſum*, ibique Bartolus, Salycetus, Fulgoſius, & Caſtrenſis *C. de ſeru. & aqu.* Gaill. *lib.2. obſ.69. num.14.* Cæpol. *de ſeru. vrb. præd. cap.19. num.2. & 4.* cum alijs cumulatis à Cyriac. *d. contr.28. num.9. & ſeq.*

8 Quod præcipuè locum habet, ſi feneſtræ monialis aduerſariæ potuerint aptari in alio loco, & per eas commodè recipi lumen abſque eo, quod ſubijcerentur proſpectui alterius monialis; quod patere debet ex inſpectione loci, in quo extant; tunc enim cenſentur conſtructæ non ad eius commoditatem, & vtilitatem, ſed ad æmulationem, vt ſcilicet feneſtra alterius monialis claudatur, & eius cella penitùs obſcuretur, *arg. text. in l. opus nouum* cum ibi notatis à Bartol. *ff. de oper. publ.* Bero. *d. conſ.135. n.7.* Sperel. *d. dec.55. num.32. & ſeq.* Ideòque ex earum conſtructione perperam facta, nullum damnum, aut incommodum altera monialis pati debet in ſuo veteri, & antiquiori ædificio, ſed potiùs cogenda eſt monialis aduerſaria ad illas alibi aptandum; huiuſmodi enim malitijs non eſt indulgendum, ſed obuiandum ad *text. in l.1. §. denique*, ibi: *Si non animo nocendi*, *ff. de aqu. plu. arc. d. l. opus nouum ff. de oper. publ.* Gail. *loc. cit. num.28.* Cæpol. *d. cap.62. num.2.* Berous *d. conſ.135. num.7. & alij*, quos ſequitur Sperel. *d. dec.55. num.31. ac ſeq.*

9 Minùs obſtat, quod aliquando contrarium fuerit obſeruatum. Nam in huiuſmodi cauſis non eſt iudicandum exemplis, ſed iuribus, & auctoritatibus, *l. nemo, C. de ſent.* Rot. *dec.484. num.21. p.4. rec. tom.2.* Et fortaſsè in illis aderat diuerſa ratio, ideòque non licet ex diuerſis argumentum ſumere, vt in ſpecie ponderat Rota in d. Romana Tramontanæ coram Pirouano apud Fenzon. *d. cap.104. num.51.*

10 Cæterùm de cellis monialium hæc accipe ex S. Congregatione ſuper Epiſcop. & Reg. Cellarum vacatio quotieſcumque occurrerit per monialium obitum, aut per quemcumque alium caſum, fieri debet illatum diſtributio alijs monialibus, profeſſione anterioribus, vt in Mutinenſi 10. Aprilis 1615. Vacantes aſſignati debent ſecundùm antianitatem, nec Superior Regularis poteſt aliter ordinare, in Ferrarienſi 3. Iunij 1597. Et antianitas incipit à die profeſſionis emiſſæ, non autem habitus ſuſcepti 5. Iulij 1645. Idque non obſtantibus Superiorum mandatis, in Mediolanenſi 5. Februarii 1601. in Fauentina 11. Aprilis 1603. in Auerſana 26. Ianuarii 1604. & 26. Iunii 1648. ac alibi ſæpiùs. Niſi tamen in aliquo Monaſterio adeſſet conſuetudo immemorabilis, quod cellæ vacantes diſtribuantur, & aſſignentur ad arbitrium Abbatiſſæ, & Diſcretarum, in Mutinenſi 24. Ianuarii 1653. Habitatio verò in cellis ſeparatis prohibetur ab Vrbano IV. Monialibus S. Claræ, in Fauentina 30. Augusti 1619. Vel ſaltem ne ſeras habeant in cellarum ianuis, ſed ſolùm in porta communi dormitorii, cuius clauis ſit apud Abbatiſſam, in Senogallien. 11. Ianuarii 1622. & in Aſſiſienſi 16. Iulii 1624. Concedi tamen poteſt Moniali, cellam ædificare, eaque vti, ſua vita durante, vel alia à ſuis conſanguineis ædificata, in Cæſenatenſi 2. Ianuarii 1601. in Bituntina 5. Iunii 1607. & in aliis. Nec debet ab ea remoueri pro faciendo valetudinario, in Aſſiſien. 9. Februarii 1624. & in Cæſarauguſtana 11. Maii 1635. Non tamen illam vendere, in Mediolanen. 8. Nouembris 1625. licèt vellet erogare pretium in vtilitatem Monaſterii, niſi de licentia Sac. Congregationis, & conſenſu Monialium, in Veneta 3. Maii 1647. Neque decernere, quod Monialis antiana, quæ cellam optare vult, teneatur aliquid ſoluere, in Ianuenſi 22. Decembris 1620. quod ſeruari debet etiam in caſu permutationis, ne via fraudibus aperiatur, in Neapolitana 17. Nouembris 1628. Datur nihilominus aliquando facultas Abbatiſſæ, & Monialibus, vt ob aliquam legitimam cauſam capitulariter, & per vota ſecreta dare poſſint cellas vacantes, profeſſione poſterioribus, ne moniales contra votum paupertatis arrogent ſibi cellas, tanquam proprias 19. Martii 1619. Nulla verò monialis cogi debet ad optandas cellas, in Nolana 10. Iunii 1616. Cella autem amplior, collocutorio vicina, aufertur moniali particulari, & ad communem vſum deſtinatur 6. Octobris 1645. Pluralitas verò cellarum prohiberi poteſt, præcipuè cum exinde ſequuntur inconuenientia, in Mediolanenſi 14. Ianuarii 1647. Et ex rationabili cauſa poteſt concedi, in Ianuenſi 15. Iulii 1650. Epiſcopus autem præcipere poteſt Monialibus etiam exemptis, etiam Regularibus ſubiectis, vt habeant locum ſeparatum, & commodum pro Nouitiis, & puellis educandis, & prohibere, ne illas extra dictum locum teneant ex quouis prætextu, etiam licentiæ Superiorum. Inſuper decernere, ac declarare, quod Abbatiſſæ, & Prioriſſæ, quæ tempore ſui officii noluerunt recipere nouitiatuum, locorumque diſtinctorum erectionem, ad illud officium in futurum ampliùs eligi non poſſint. Et etiam Moniales particulares cuiuſcumque Monaſterii, quæ recipiunt nouitias, vel puellas educandas in ſuis cellis, ſint ipſo iure voce actiua, & paſſiua priuatæ, in Patauina 21. Iunii 1605.

CONSVLTATIO LXVII.

Quomodo proſpiciendum ſit conſcientijs aliquorum, qui vſi fuerant facultatibus Bullæ Cruciatæ, vel alterius Indulgentiæ nullæ ex defectu voluntatis Summi Pontificis illam concedentis, ob non adimpletas aliquas conditiones?

REſpondeo. Quod ad Indulgentias, & gratias con- 1
ceſſas certum eſt, illos non potuiſſe eas conſequi defectu voluntatis; quod reſpicit tantùm pœnas temporales, quæ in Iubilæo condonari potuerant. Solùm igitur eſt difficultas, quod ad abſolutionem à peccatis, & à cenſuris Ordinario, & Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini. Nam ex defectu poteſtatis iuriſdictionis fuerunt nulliter abſoluti.

At nihilominùs dico primò, cum quilibet Sacerdos 2
ritè, ac rectè ordinatus, habeat poteſtatem Ordinis, quam in ſua Ordinatione virtute Spiritus Sancti in impoſitione manuum ſuſcipit, ideòque poſſit abſoluere à quocunque peccato ac vinculo. Cùmque reſeruatio caſuum, & abſolutio à cenſuris, ac poteſtas ipſa iuriſdictionis, quæ requiritur in Sacerdote, vt validè abſoluat vigore Concilii Tridentini, ſit de iure poſitiuo, & Summus Pontifex ſit ſupra ius poſitiuum, nulla videtur eſſe difficultas, quin poſſit ipſe tollere cenſuras, & reſeruationes, atque abſoluere, etiam inuitos, ac per conſequens cùm poſtea remaneant ſolùm peccata ſine reſeruatione, ac cenſuris, & cum pœnitentes ſint in bona fide, remanent in ſequentibus confeſſionibus indirectè abſoluti ab eiſdem peccatis abſque noua ipſorum confeſſione, tanquam à peccatis oblitis.

Secundò. Poteſt Eccleſia, ſiue Summus Pontifex ſup- 3
plere, & de facto ſupplet regulariter iuriſdictionem in miniſtratione Sacramentorum, quando adeſt error communis, & titulus coloratus, vt ex Card. de Lugo *de iuſt. tom.2. diſp.37. ſect.3. num.27.* & ex communi Doctorum ſententia. In hoc autem caſu adeſt error communis, & titulus coloratus ex Bulla Apoſtolica, atque adeò ſine alia gratia Summi Pontificis iſti ſunt validè abſoluti. Eòque magis ſi Pontifex vellet habere rata omnia geſta per Commiſſarium, & Confeſſarios, cum ſit certiſſimum, quod quilibet defectus iuris humani ſuppleri poſſit in hoc caſu à Superiore, ſcilicèt à Summo Pontifice habente poteſtatem humanam, ſecùs autem ſi eſſet defectus iuris naturalis, vel diuini, vt ſi confeſſarius eſſet mulier, vel non eſſet Sacerdos, quem defectum nec tollere, neque ſupplere poteſt poteſtas humana, neque in eo diſpenſare, vt ex Diana *tract.1. de poteſt. Pontif. reſol. 94. in fine*, vbi etiam ſi non adſit titulus coloratus.

CONSVLTATIO LXVIII.

Bona hæreticorum quando, & quomodo fiſco addicantur?

1 RESpondent communiter Doctores, quod pœna Confiſcationis huiuſmodi bonorum incurritur à die commiſſæ hæreſis. Et quamuis Panormitanus *in cap. Vergentis de hæret. not.* 2. affirmet, bona hæreticorum non eſſe ipſo facto confiſcata, ſed confiſcanda, eius tamen doctrina intelligitur de tempore, antequam fuiſſet id decretum *in c. Cum ſecundum leges de hæret. in* 6. Nam in hoc *cap.* expreſsè decretum fuit à Summo Pontifice, vt ipſo iure, ſiue ipſo facto bona hæreticorum ſint confiſcata. Et ita docet Pegna *p.* 2. *direct. com.* 158. *v. His ita poſitis*, & Farinac. *de delict. & pœn. q.* 25. *num.* 13. vbi ait, in hæreſis crimine bona confiſcantur ipſo iure, & ſtatim à die commiſſi delicti dominium tranſit in Fiſcum, & reus adminiſtrationem ſuorum bonorum amittit ex *d. cap. Cum ſecundum leges*, ibique Gloſſa, & communiter Doctores. Qui etiam docent, quod licèt in Fiſcum ipſo iure tranſeat dominium bonorum hæretici, non tamen tranſit eorum poſſeſſio per regulam, quod in illis caſibus, in quibus tranſit dominium ſine traditione, non tranſit poſſeſſio, niſi expreſsè dicatur, vt *in l. cum hæredes ff. de acquir. poſſeſſ.*

2 Ego autem ita hanc rem expedio. Bona hæreticorum cum effectu non publicantur, neque actu apprehendi poſſunt, niſi ſecuta ſententia Iudicis Eccleſiaſtici, vti fit in crimine læſæ Maieſtatis, *l. quiſquis, & l. fin. in princ. C. ad leg. Iul. maieſt.* & in *auth. vt nulli Iudices §. ſi facit l.* 1. *&* 2. *& l. fin. C. de ſent. paſſ. & reſtit. l. Arianus C. de hæret. & d. cap. Cum ſecundum leges in fine eod. tit. in* 6.

3 Ex quo ſequitur, quod dominium bonorum hæreticorum non pertinet ad Fiſcum, neque ad Eccleſiam, niſi ſecuta damnatione ſuper crimine, quam fert Iudex Eccleſiaſticus, cuius condemnationis effectus retrotrahitur à die commiſſi delicti. Vndè confiſcatio bonorum, quæ fit ipſo iure contra hæreticum, nihil aliud operatur, quàm prohibitionem alienandi, cùm nullum dominium transferat, niſi ſecuta ſententia, per textum *in l. fin. C. ad l. Iul. maieſt.*

4 Quare à die commiſſi delicti interdicitur hæreticis adminiſtratio ſuorum bonorum, vt *in d. cap. Vergentis de hæret. & in d. cap. Cum ſecundum leges eod. tit. in* 6. Quin etiam accuſatione pendente interdicitur hæreticis eadem adminiſtratio, vt per Repert. Inquiſ. *v. adminiſtratio*, Salel. *tol.* 3. *fol.* 291. *num.* 144. *& ſeqq.* & Sanctarel. *de hæreſ. cap.* 16. *dub.* 2.

CONSVLTATIO LXIX.

An poſſint baptizari à parocho Catholico hæreticorum filij etiam domi, & ſine cæremonijs Eccleſiæ ad effugiendum periculum mortis, ſi differatur baptiſmus, donec pueri habeant vſum rationis iuxta mores dd. hæreticorum?

1 REſpondeo affirmatiuè. Nam quodd baptiſmum peragit rem licitam, & quoad emiſſionem cæremoniarum non ſunt de neceſſitate Sacramenti. Vndè D. Clemens *lib.* 7. *conſt. Apoſt. cap.* 23. loquens de baptiſmo, inquit; *Si non fuerit oleum, neque vnguentum chriſmatis, ſatis eſt aqua*, ſed ſolùm ſunt de neceſſitate præcepti, ideò vrgente neceſſitate poſſunt omitti, vt communiter docent Doctores, & praxis confirmat, vt fit in baptiſmo priuato, & ita loquentes de tempore peſtis notant ſpecialiter. Quare licèt prohibeatur baptiſmus extra Eccleſiam, vt *in Clem. vn. de baptiſm.* excipitur tamen caſus neceſſitatis, ibi: *Aut talis neceſſitas emerſerit, propter quam nequeat ad Eccleſiam abſque periculo propter hoc acceſſus haberi*; Quotieſcunque igitur periculoſum eſt deferre baptizandum ad Eccleſiam, ceſſat præceptum baptizandi in Eccleſia, & proinde poteſt in priuata domo baptizari ſine cæremonijs Eccleſiæ. In hoc autem caſu adeſt periculum mortis, ſi differatur baptiſmus, donec pueri habeant vſum rationis.

2 Tenetur tamen Parochus catholicus monere parentes puerorum, ne illos iterum ad baptizandum miniſtro hæretico offerant, & vt ſuppleant poſtea tempore congruo cæremonias prætermiſſas; quia in baptiſmo ſuſcipitur fides Chriſti, & baptizatus fit membrum viuum Chriſti, & incorporatur Eccleſiæ. Et licèt hæc quoad ſubſtantiam habeantur per ipſum Sacramentum baptiſmi, quatenus validum eſt, non tamen habetur publica incorporatio in Eccleſiam, atque adeò nec acceptatio in corpus myſticum Chriſti, nec publica profeſſio fidei facta coram Eccleſia, qualis debet in baptiſmo interuenire, vt deſumitur ex D. Dionyſio *cap.* 2. *de Eccleſ. Hier. lib.* 7. *cap.* 41. Cypr. *lib.* 1. *Ep.* 6. Ambroſ. *lib.* 1. *de Sacr. cap. vlt.*

CONSVLTATIO LXX.

Quinam inter plures, æquales in officio, Magiſtratu, Senatu, cæteris paribus, prior cenſendus ſit, illene qui prius titulum officij, magiſtratus, dignitatiſque obtinuit, an qui poſſeſſionem?

1 CEnſeo prioritatem huiuſmodi attendendam eſſe à die adeptæ poſſeſſionis officij, dignitatis, &c. In materia enim præeminentiæ non attenditur prioritas tituli, ſed adeptæ poſſeſſionis ad textum *in l.* 1. vbi Bartol. Io. de Plat. *in princ. C. de Conſul. lib.* 12. alijque communiter. Ideòque Canonicus, Iudex, aut officialis, qui præuenit in adipiſcenda poſſeſſione, præcedere debet alios in ſtallo, voce, optione, ac alijs actibus per textum *in cap.* 1. ibique Canoniſtæ *de maior. & obed.* Bartol. *in l.* 1. *num.* 4. *de alb. ſcrib.* & Bald. *in cap. Cum olim num.* 1. *not.* 2. *de conſuet.* Roman. *in l. Cum mulier §. de viro ff. ſolut. matr.* ac latè Ruin. *conſ.* 19. *num.* 9. *vol.* 1. Rebuf. *in tract. de nominat. quæſt.* 21. *num.* 4. Boer. *de author. magn. Conſil. num.* 80. Caputaq. *dec.* 357. *num.* 2. *p.* 2. Rot. *dec.* 2. *num.* 1. ibique Papaz. *de conſuet. in nou.* quod etiam tenet Garz. *de benef. p.* 4. *cap.* 5. *num.* 77. quos refert, ac ſequitur Rot. *in rec. p.* 2. *dec.* 410. *num.* 4. quæ diſtinguendo inter præcedentiam, quæ cohæret rei, & quæ cohæret perſonæ, firmauit in Vicen. præcedentiæ 17. Aprilis 1594. coram Gypſio id procedere de omnium Eccleſiarum obſeruatione; quod confirmauit *dec.* 372. *num.* 3. *p.* 1. *recent.* ac alibi.

2 Primò quia prioritas, eiuſque prærogatiuæ dantur antiquiori Officiali propter eius maiora onera, & ſeruitia, quæ in officio ſubijt, *l.* 2. *in fin.* ibi: *Is gradu cæteris antecedat, quem ſtipendia meliora, vel labor prolixior fecit anteire, C. de offic. magiſtr. can. mirantur in fin. d.* 63. his verbis: *Nec poteſt de eius prouectione dubitari, cui pro laboribus multis &c. celſioris loci præmium debetur*, Mohod. *dec.* 11. *de remune.* vbi ait, quod locus competit Canonico ratione poſſeſſionis. Ac proinde, qui officium non fuerit adeptus, neque officij munia ſubierit, licèt ſit prior in prouiſione, præferri non debet priori in poſſeſſione officii, cum ex adepta poſſeſſione acquiratur prioritas, atque adeò præcedentia.

Deinde quia huiuſmodi præeminentiæ ſunt fructus poſſeſſionis, Gloſs. *in cap. Cum olim de maior. & obed.* Caſſad. *dec.* 3. *de penſion. num.* 6. Fructus autem ſemper ſpectant ad poſſeſſorem, *cap. Querelam* 24. *de elect. cap. Conſultationibus de iurepatr. cap. Cum olim de cauſ. poſſeſſ. l. bonæ fidei* 48. *ff. de acquir. rer. dom.* cum ſimilibus. Igitur debentur priùs adipiſcenti poſſeſſionem.

3 Tertiò quia, licèt ſola collatio, ſiue conceſſio officii concedat plenum ius in re, *cap. fin. de conceſ. præb.* ante tamen adeptam poſſeſſionem non perficitur aſſecutio officij, vel dignitatis, Achil. *deciſ.* 9. *num.* 6. *de priuil.* Neque dicitur actualiter, ac propriè obtinere beneficium,

qui

qui habet ſolùm titulum beneficij ſine poſſeſſione iuxta Gloſ. *v. obtinebunt* §. item inſuper *tit. de collat. in pragm. Sanction.*

4 Poſtremò quia, cùm conceſſio priuilegij ſit facta in ordine ad officium, non poteſt dici perfecta, neque ſortitam eſſe ſuum effectum ante officij adeptionem; quia, licèt facta ſit conceſſio, eiuſque litteræ ſint forſan expeditæ, conceſſio tamen eſt facta pro tempore, quo officialis in officio extiterit, in quo ſolùm poteſt habere effectus ipſius. Ac proindè prioritas, quæ eſt effectus conceſſionis, non poteſt habere locum, niſi in tempore adepti officij. Siquidem, vt conſtare ſolet ex verbis conceſſioni, non conceditur abſolutè priuilegium, ſed in ordine ad officium, atque adeò non eſt habitura ſuum effectum, niſi tempore adepti officij.

5 Atque ita iudicatum fuiſſe in Luſitania, teſtatur Cabed. *dec.3.p.1.num.*11. & aſſerit Surgens *de Neap. illuſtr. cap.29.num.59. in fin.* Gratian. *dec. March.*16. *in addit. num.6.& 7.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel.* §.3. *proem. num.*13. *cum ſeqq.* Valenz. *conſ.34. num. 36. tom.* 1. Videnduſque Barboſ. *de Canon. & dignit. cap.* 18. per totum.

CONSVLTATIO LXXI.

An pueri minoris ætatis, nati ex patre Turca, & matre Christiana ritus græci, ducti in captiuitatem à Chriſtianis, ſequi debeant religionem Chriſtianam matris, & gaudere libertate?

Et quid in caſu, quo ijdem pueri ſint nati ex patre Turca, & matre Chriſtiana, ſed apoſtata?

1 AD primum reſpondeo affirmatiuè; quia partus ſequitur matrem. Sicut enim filius ex ancilla ſuſceptus è patre libero eſt ſeruus, ita è contra natus ex matre libera, & ſeruo patre, liber eſt; quod ſecundùm leges ciuiles, & iura locum habet in ijs, quæ ad libertatem, & ſeruitutem hominum pertinent, multò magis id locum habere debet ob commune fidei bonum. Et propterea vbi de communi fidei bono agitur, nulla habetur ratio patriæ poteſtatis, quam leges & iura Romanorum ſanxerunt, cum mater fidelis, quamuis ei ius ciuile patriam poteſtatem non tribuat, ius habeat ad baptiſmum filium offerendi.

2 Quinimmò, etiamſi vterque parens tum fidelis, tum infidelis, filium prohibeant baptizari, poteſt, ac debet baptizari, vt conſtat apertè *ex cap. Ex literis de conuerſ. infid.* & ex Concilio Toletano *4. cap.62.* & hic caſus deciſus videtur in *can. Iudæi 28. quæſt.*1. Vbi decernitur, filios natos ex patre infideli, & matre fideli ſequi debere fidem, atque conditionem matris. Et licèt Gloſſa hunc locum intelligat de conditione Religionis, tamen *can. liberi 32. quæſt.*4. loquitur de conditione ſeruitutis, ibi: *Hi vero qui non ſunt de legitimo coniugio matrem potiùs, quàm patrem ſequuntur*, vbi Gloſſa ait quantum ad conditionem, & quantum ad originem *l.1.ff. ad municip.* Itaquè & quoad Religionem, & quoad ſeruitutem huiuſmodi pueri ſequi debent conditionem matris. Vndè hoc ipſo, quod filius ex matre Chriſtiana concipitur, acquirit ius Eccleſia ad illum baptizandum, quia ex vi originis naſcitur ſubditus Eccleſiæ, atque adeò gaudere debet libertate.

3 Non obſtat, quod baptiſmus collatus captiuis non eximat illos à ſeruitute, vt declarauit ſæpiùs Sac. Congregatio S. Officii, præcipuè 21. Nouembris 1618. Nam id intelligitur de captiuis Turcis infidelibus adultis, non autem de pueris minoris ætatis natis ex matre Chriſtiana.

4 Ad ſecundum etiam affirmatiuè. Apoſtaſia enim matris Chriſtianæ non poteſt nocere eius filio puero, ac minoris ætatis, qui libertate donandus eſt, non propter matrem, qua apoſtata eſt, ſed qua Chriſtiana eſt, ob fauorem fidei Chriſtianæ ex *d. cap. Ex parte in fine*; quare quemadmodum poterit mater, quæ in minori ætate apoſtatauit à fide Chriſtiana, præuia abiuratione in S. Officio, prout de iure, libertate donari; quia Chriſtiana, ita etiam eadem libertate donandi ſunt eius filii minores, tùm maximè ſi baptizentur.

CONSVLTATIO LXXII.

Iudex ſecularis poſtquam deputauit per modum prouiſionis in ſuum Cancellarium in Cancellaria laicali Cancellarium foraneum Epiſcopi, præſentare fecit à ſuo baliuo eidem Cancellario intimationem, in qua illum adſtringebat ad declarandum intra terminum duorum dierum à die præſentationis, vtram velit retinere, renunciando in ſcriptis illi, quam in poſterum nollet exercere. Quæro, *an hoc ſit contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam? Et quid in alijs caſibus?*

1 CEnſeo, quod vltra graue præiudicium, quod ex hoc infertur tribunali Eccleſiaſtico, remaneat etiam ex huiuſmodi actu violata immunitas, & libertas Eccleſiaſtica, cùm certum ſit, Epiſcopum ius habere vtendi officio notarii, qui actualiter inſeruit Iudici laico, vt de notario criminali Communitatis tradit Barboſ. *in collect. Concil. ſeſſ.22. de reform. cap.*10. *n.*3. ex declaratione S.Congregationis ſuper Epiſcop. & de notario, ſiue Cancellario ciuili declarauit Sac. Congregatio Immunitatis in Firmana 11. Ianuarii 1631. & de quocumque alio miniſtro laico in Sutrina 11. Auguſti 1636. & in Oſtunenſi 3. Maii 1629.

2 Neque Iudex ſecularis hac in re vllatenus prohibere poteſt ſuis miniſtris abſque incurſu in excommunicationem per textum *in cap. Eos qui de immun. Eccleſ. in 6.* ibi: *aut alia obſequia*, vt ſæpius declaratum eſt ab eadem Sacr. Congregatione Immunitatis, nominatim in Balneoregienſi 10. Iunii 1657. & in Auellina 6. Maii 1636.

3 Vndè cum ex hac intimatione reddatur incompatibilis vna Cancellaria cum alia, atque adeò Cancellarius reddatur inhabilis Cancellariæ Eccleſiaſticæ, ſi vellet perſiſtere in Cancellaria laicali, videtur ex hoc neceſſariò violari immunitas, & libertas Eccleſiaſtica, dum aufertur Epiſcopo ius, quod habet vtendi Cancellario ſeculari.

4 Eòque magis ſi pro tribunali Eccleſiaſtico concurrat conſuetudo immemorabilis vtendi indifferenter ſimilibus miniſtris, quæ ſine violatione immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ nequit impediri, vt decernitur in *cap. Quoniam de immun. Eccleſ. in 6.* vbi Doctores communiter.

5 Non obſtat, quod id non contineatur directè in dicta intimatione; quia ſufficit ad effectum, de quo agitur, quod laicus promulget, ordinationes, decreta, ſiue ſint generalia, ſiue ſpecialia, quibus indirectè, & ſub quouis prætextu, vel quæſito colore tollatur, vel reſtringatur ius, ſiue poteſtas Eccleſiaſticas iuxta *can.*15. *Bullæ* in Cœna Domini, & per ea, quæ diffusè tradit Cartar. *de immun. Eccleſ. num.*410. & Sperell. *dec.12. num.44. & ſeqq. & dec.100. num.28. & ſeqq. lib.*1.

6 Neque ex eo, quod hic Cancellarius dum inſeruit laico, & Eccleſiaſtico ſimul, Iudex laicus priuetur facultate illum puniendi, ſatis eſt ad euitandum in hoc caſu violationem immunitatis. Nam S. Congregatio Immunitatis iam declarauit, quod ratione delicti commiſſi in officio, debeat officialis puniri ab eo ſuperiore, quem in dicto officio recognoſcit, cum non repugnet, quod quis variis de cauſis, vel miniſteriis ſubiiciatur diuerſis Iudicibus, vt clarè diſponitur *in cap. Cum Capella 16. de priuil.* Præcipuè verò ſi Epiſcopus declarauerit ſuæ intentionis non eſſe, quod Cancellarius gaudeat fori priuilegio pro delictis, quæ in notariatu laicali fortè commiſerit.

7 Et ita etiam dicendum eſt in aliis caſibus, in quibus vio-

violatur immunitas, & libertas Eccleſiaſtica per dictum *cap. Eos, qui temporale dominium obtinentes ſuis ſubditis, ne Prælatis, aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quæquam vendant, aut emant aliquid ab eiſdem, neque ipſis bladum molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibere præſumant, aliquando interdicunt, cùm talia in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ præſumantur, eo ipſo excommunicationis ſententiæ decernimus ſubiacere*; quod etiam docent in hoc textu Archid. Geminianus, Io. Andreas, Monachus, Franchus, & alij, Suarez *diſp. 21. de cenſur. ſect. 2. num. 93.* Reginal. *lib. 9. prax. cap. 24. num. 358.* Coriolan. *in Bullam Cœnæ can. 15.* & Vinian. *lib. 3. ration. iur. tit. 49. cap. 5.* licèt enim, vt alibi dixi, prohibitio fiat laico, redundat tamen in præiudicium Eccleſiaſticæ perſonæ, quia ipſi indirectè prohibetur, ne poſſit vti iure ſuo, quoad ea, quibus indigent. Vndè fit fraus legi, quæ prohibet perſonas Eccleſiaſticas ſubijci Iudici laico. Is enim committit in legem, qui verba legis complectens, nititur contra legis voluntatem, *cap. fin. de reg. iur.* & facit ad rem *cap. Nouerit de ſent. excom.* Vndè non eſt dubium, quin habeant locum pœnæ impoſitæ violantibus libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam.

8 Quin & habere locum excommunicatio Canonis 15. *Bullæ Cœnæ*, affirmant Vgolin. *de cenſ. in explic. d. Can.* Filiuc. *tr. 16. cap. 20. quæſt. 7. num. 267.* Alter. *de cenſur. in d. can. diſp. 16. cap. 3.* Duard. *in eod. can. quæſt. 20. & 22. in fine*, vbi alij, Bonac. *tom. 3. diſp. 1. de cenſur. quæſt. 16. pun. 1. num. 2.* vbi licèt velit, quod per d. canonem non prohibeatur ſimplex mandatum, aſſerit tamen prohiberi etiam mandatum auctoritatiuè impoſitum ad modum decretorum. Ratio autem eſt, quia in hoc canone prohibentur etiam decreta, quæ ſunt contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam. Huiuſmodi autem intimationes, ſiue inhibitiones fiunt auctoritatiuè, & per decretum Iudicis. Vndè cum tendant contra immunitatem Eccleſiaſticam, eſt illud ipſum, quod in hoc canone prohibetur.

9 Ex quo ſequitur, quod ille quoque, ad cuius inſtantias fiunt inhibitiones, incidat in prædictas cenſuras. Nam in d. canone habetur: *vel facti, vel ordinatus vſi fuerint*. Ille autem, ad cuius inſtantiam fit inhibitio, vtitur decreto Iudicis inhibitiuo, quia inhibitio intimatur ſubditis laicis. Et ita docet Sayr. *lib. 3. cap. 19. n. 10. de cenſur.* & Duard. *in d. can. 15. q. 24. n. 1.*

10 Nec obſtat, quod huiuſmodi inhibitiones fiant contra particulares perſonas, non autem contra communem libertatem Eccleſiaſticam, & proindè non pertinere ad hunc Canonem. Nam vt ſint inhibitiones contra Eccleſiaſticam libertatem, ſufficit, quod ſint contra exemptionem, quæ conuenit ex vi ſtatus Eccleſiaſtici, qualis eſt exemptio à iuriſdictione laica. Immò adhuc eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam, ſi eſſent contra ſpecialia iura, vel priuilegia alicuius Monaſterij, vel Eccleſiæ, vt docent Vgolinus, Sayrus, Reginaldus, Coriolanus, Duardus locis allegatis, & Carol. de Graſ. *effect. Cler. 2. num. 71.* quod ſatis colligitur ex verbis ipſius Canonis, ibi: *ac quarumcumque Eccleſiarum iuribus*. Et probatur, quia iura particularis Eccleſiæ ſunt iura propria totius Eccleſiæ, & ipſius Summi Pontificis, cui talis Eccleſia ſubiecta eſt. Atque adeò, qui facit iniuriam vni tantùm Eccleſiæ, totam Eccleſiam Dei offendit, *l. 1. C. de Sum. Trinit. & fid. Cath.* vbi Baldus, & tradit Alban. *in lucubr. ad Bartol. in d. l. 1. num. 10.* Ac proindè non minus iura particularia pertinent ad immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, quàm communia. Vide etiam quæ ſuper hac re diximus *tom. 1. conſ. 172.*

CONSVLTATIO LXXIII.

AD euitandum rixas, quæ occaſione funerum ſæpiùs à Confraternitatibus laicorum excitantur, humillimè Vrbis Parochi ſupplicarunt S. Rituum Congregationi, vt infraſcripta dubia declararet.

1 *An Confraternitas Mortis, atque adeò quæcumque aliæ Confraternitates ſeculares Vrbis, poſſint in funeribus erigere ſuam Crucem, quando defuncti à proprijs illorum Parochis tumulandi efferuntur ad ipſarum Eccleſias, in quibus ſepulturam elegerant?*

2 *An eædem Confraternitates poſſint ſuam Crucem erigere tam per viam, quàm in Eccleſia parochiali, quando cadauer non effertur à proprio illius Parocho ad ipſarum Eccleſias ſepeliendum, ſed ad ipſam Eccleſiam parochialem?*

3 *An Rectores, ſiue Sacriſtæ, alijue Capellani earumdem Confraternitatum, quando non incedunt cum ſuis Confraternitatibus, ſed ſeorſim ab illis, poſſint in funeribus ducendis ſtolam deferre?*

4 *An ijdem Rectores, ſiue Sacriſtæ, qui cum ſuis Confraternitatibus ad funus euocatis incedunt, poſt abſolutum à Parocho officium funeris in ſua Eccleſia parochiali, in qua cadauer delatum ſepeliendum eſt, poſſint ſuper dicto cadauere iterum funebre officium peragere? Et*

5 *An Parochi poſſint ſuper cadauere præſertim ſui parochiani, qui in Eccleſia, ſiue Oratorio Confraternitatum intra fines ſuæ Parochiæ poſitis, ſepulturam elegit, officium funeris peragere?*

ET quidem ad primum, quod attinet, negatiuè reſpondendum eſt. Primùm quia deferre ante ſe Crucem eſt ſignum dignitatis, ac iuriſdictionis, per *text. in cap. 1. vt lit. pend. in cap. Antiqua de priuil. & in Clem. Archiepiſcopo eod. tit.* Confraternitates autem ſeculares nullam habent dignitatem, aut iuriſdictionem in alienis Parochiis, vt proindè non potuiſſe Regulares ſaltem abſque priuilegio ſpeciali ingredi alienas Parochias cum Cruce, veriſſimè conſuluit Oldrad. *toto conſil. 82.* 1

Deindè quia id Confraternitatibus expreſſè prohibetur non ſolùm decreto huius S. Congregationis *in Andrienſi* 22. Nouembris 1631. his verbis: *Confraternitates laicorum in actu aſſociationis cadaueris nullo modo Crucem erigere poſſint*, ſed etiam & ſpeciatim à Statuto Cleri Romani *cap. 7. §. 4.* ibi: *Nulla ratione Confraternitates Crucem erectam in ipſo funere portare præſumant*. Cùmque tam in ſupradicto decreto, quàm in ipſo Statuto dicatur *nullo modo*, *nulla ratione* Confraternitates in funeribus Crucem erigere poſſe, certum eſt, quod, ne tunc quidem illam erigere poſſunt, quando defunctus effertur ad ipſarum Eccleſias; quia, ſi tunc illam poſſent erigere, aliqua profectò ratione, & aliquo modo illam erigere poſſent contra mentem huius Sac. Congregationis, & Statuti Cleri Romani. 2

Non obſtat pro Confraternitate Mortis Bulla Pij IV, in qua illi conceditur priuilegium deferendi Crucem in eius Oratorio, ac in proceſſionibus per Vrbem; quia intelligi debet de proceſſionibus, quæ fieri ſolent à Confraternitatibus ſine præiudicio Parochorum, non autem de proceſſionibus funerum in illorum præiudicium, cùm in illis derogetur eorum dignitati, ac iuriſdictioni, atque adeò de illis fieri debuerat expreſſa mentio; nam priuilegium Principis non intelligitur cum præiudicio tertij, *l. 2. §. Si quis à Principe ff. ne quid in loco publico, & l. id, quod noſtrum, ff. de regul. iur.* Præcipuè quia in omnibus 3

priui-

priuilegijs continentur tacitè, vel expreſsè clauſula illa: *Sine tamen quorumcunque iurium parochialium præiudicio*, quæ non ſolùm intelligitur de adminiſtratione Sacramentorum, ſed etiam de ijs, quæ de iure debentur Parochiæ, & ſtante dictione *quorumcunque*, certum eſt præſeruari omnia iura parochialia, quia eſt vniuerſaliſſima, & omnia complectitur ita, vt prætexu priuilegij nullum præiudicium afferri poſſit Parochis quoad ea, quæ ipſis de iure debentur, atque adeò etiam quoad eas functiones, quæ ſunt de iure proprio Parochorum, quia non minùs læditur alienum ius non reddendo debitum, quàm vſurpando alienum, vt per Molfeſ. *par. 1. ſum. tract. 4. cap. 17. num. 73.*

4 Et ſanè, ſi accipiendum eſſet huiuſmodi priuilegium abſque vlla limitatione, ſequeretur, quod in omnibus funerum proceſſionibus, etiam quando defunctus ad Eccleſiam Confraternitatis Mortis non effertur tumulandus, poſſet illa erigere ſuam Crucem, atque adeò in eodem funere plures erigerentur Cruces, quod tanquam corruptela eſt reprobatum à Sacra Congregatione, & ab ipſo Cleri Romani Statuto *cap. 5. §. 7.* cum ſub vna tantùm Cruce funus ducendum ſit.

5 Eòque magis, quia erectio Crucis in funere eſt Confraternitatibus, ac alijs prohibita, & ſolis Parochis conceſſa, *vt ex textu in cap. is qui de ſepult. in 6.* quia vt diximus ſupra, eſt ius parochiale ex Abb. *in cap. Abolenda num. 6. de ſepult.* Ideòque, vt priuilegium deroget huic iuri, debet in ſpecie concedere illius delationem. Priuilegium autem Confraternitatis Mortis in ſpecie id non concedit, atque adeò illud interpretari debemus, vt maximè poſſumus, ne deroget huic iuri per *l. ſi quando, C. de inoffic. teſtam.* cùm neque in verbis, neque in ſenſu ſit ipſi contrarium, iuxta *cap. 1. de conſtit. in 6.* & obſeruat Bartol. *in l. nam & poſteriores, ff. de leg.* Præcipuè quia ſortiri poteſt ſuum effectum extra proceſſiones funerum, ac proinde abſque derogatione iuris parochialis, & abſque præiudicio Parochorum.

6 Præterea quod ſenſus eiuſmodi priuilegij non ſit de proceſſionibus funerum ex eo quidem euincitur, quod nulla Eccleſia ius funerandi habere poteſt, niſi id ei concedatur ab Epiſcopo, vt per Abb. *in d. cap. Abolenda de ſepult.* & Caualer. *dec. 15. num. 2.* Hinc conceſſa Eccleſia, non intelligitur conceſſum ius funerandi, niſi expreſsè fuerit conceſſum, vt per Archid. *in cap. 1. de pact. in 6.* & Vitalin. *in d. Clem. Dudum, eo §. huiuſmodi num. 11. de ſepult.* Nullibi autem conſtat Confraternitatem Mortis habuiſſe hoc ius tempore priuilegij à Pio IV. conceſſi, cùm in illo de hac re nullum verbum legatur, atque adeò non poteſt intelligi de proceſſionibus funerum, quando funus ad illius Eccleſiam ducitur, cùm in illis nullum habeat priuilegium, & ideò ſolùm intelligitur de delatione Crucis in illis proceſſionibus, quæ tempore conceſſionis priuilegij deferebatur, vt ex claris verbis ipſius Bullæ, nimirum: *Nec non tam in eorum Oratorio, quàm in Proceſſionibus per Vrbem faciendis Crucem ligneam, & habitum conſuetum de tela nigra cum capuccijs deferre, prout etiam de præſenti deferuntur.* Quibus etiam ex verbis nullo modo veriſimile videtur, voluiſſe Summum Pontificem Pium IV. vt Clerus Romanus procedat in funeribus ſub Cruce lignea Confraternitatis laicorum, nam politia eccleſiaſtica per huiuſmodi proceſſiones ferè deſtrueretur, cùm in eis laici Clericis præcederent, ac proinde Pontifex in hoc magis vſus fuiſſet ſua poteſtate in deſtructionem Ordinis eccleſiaſtici, quàm in ædificationem. Quare quod hic ſit legitimus ſenſus ſupradicti priuilegij, ex eo luculenter colligitur, quod *ex cap. vt priuilegia de priuil.* reijcienda eſt illa interpretatio priuilegij, tanquam deducens ad abuſum, ex qua ſequitur abſurdum, & relaxatur diſciplina eccleſiaſtica. Quia huiuſmodi interpretatio eſt contra mentem concedentis priuilegium, qui neque abuſus intendit, neque relaxare diſciplinam. Si autem interpretaremur hoc priuilegium de proceſſionibus funerum, ſequeretur abſurdum, quia eſt contra præeminentiam, dignitatem, iuriſdictionem, ac reuerentiam debitam Eccleſijs parochialibus, illarumque Paſtoribus, & relaxat diſciplinam circa Hierarchiam eccleſiaſticam, & ideò reijcienda eſt, cùm non ſit veriſimilis, ſed ſumenda eſt illa interpretatio, quæ veriſimilis eſt, vt notant Crauet. *conſ. 33. num. 32.* Menoch. *de arbitrar. caſ. 199. num. 10. lib. 2.* & Bald. *conſ. 343. lib. 1.* Quia præſumitur ſemper, quod Pontifex in ſua diſpoſitione rationabiliter proceſſerit, atque adeò pro eius mente indaganda debet attendi veriſimilitudo rationis. Quis enim ſcandalo non afficeret, ſi videret ſub Cruce Eccleſiæ carbonariorum, vel cerdonum procedere in ducendo funere Parochos Vrbis, Clerum regularem, Clerum ſecularem, etiam Collegiatarum inſignium, quę Eminentiſſimorum Cardinalium Titulares ſunt, & Clerum aliquando Patriarchalium? Ex ijſdem etiam verbis Bullæ deprehenditur præſens abuſus eiuſdem Confraternitatis erigendi Crucem argẽteam cum velo, quod eſt ſignum prærogatiuæ, nam ex decore maiori, atque ornatu maioritas apparet dignitatum per *text. in cap. vt Apoſtolicæ de priuil. in 6. l. ſed, & ſi quid, §. ſufficienter, ff. de vſufruct.* Boer. *de auth. magn. conſil. num. 150.* ac proinde coercendus ad formam Bullæ.

Quinimmò etiamſi expreſsè conceſſum fuiſſet per dictam Bullam Confraternitati Mortis ius funerandi, ac faciendi funeris proceſſiones, non propterea conceſſum eſſe cenſetur ius erigendi Crucem in funeribus, vt disertè ſtatuit Oldrad. *eo conſ. 82.* vbi egregiè probat, quod licèt Regulares habeant priuilegium per allegatam *Clem. dudum de ſepult.* recipiendi cadauera defunctorum, qui in eorum Eccleſia ſepulturam elegerant, non idcircò poſſunt ingredi cum Cruce in alienas Parochias ad leuanda cadauera. Quod etiam docet Cardinalis, & Imola *in d. Clem. Dudum d. §. huiuſmodi, & §. liberè.* Multò ergo minùs eum Cruce in illas ingredi poſſunt Confraternitates quæ ius funerandi non habent, quemadmodum illud non habebat Confraternitas Mortis tempore conceſſionis priuilegij erigendi Crucem in funeribus, cùm non potuerit illam deferre, neque funus ad ſuam Eccleſiam ducere abſque iure ſepulturæ, atque adeò non de proceſſionibus funerum, ſed de alijs Bulla Pij IV. intelligenda eſt. 7

Nihil refragante, quod Confraternitates hoc tempore habeant liberam ſepulturam, ſi non ex priuilegio expreſſo ſaltem tacito, ſiue ex conſuetudine. Quoniam hæc facultas conſiſtit, vt poſſint recipere omnes, qui elegerint in earum Eccleſijs ſepulturam, non autem tollitur per eam ius Parochis debitum ex iure communi, Gloſ. *in cit. Clem. Dudum, §. Verum, v. integrum*, cùm valdè ſint ex conſuetudine priuilegiatæ, habendo ius funerandi, quo antea carebant, vt optimè Hoſt. *in cap. 1. de ſepult.* 8

Ratio autem præcipua, cur Confraternitas Mortis, aliæque poſſint erigere Crucem in alijs proceſſionibus, non autem in funeribus, illa eſt, quia in alijs proceſſionibus nulla Eccleſia, ſiue Corpus eccleſiaſticum incedit ſub Cruce Confraternitatis, cùm omnes incedant ſeorſim ſub propria Cruce, & ideò non poteſt habere præeminentiam, dignitatem, ac iuriſdictionem in alios, ſed ſolùm in ſeipſam. Secùs autem eſt in funeribus, in quibus omnes incedere debent ſub vna tantum Cruce ex decretis Sac. Congregationis ſuper Epiſcopis nominatim in *Bouenſi* 2. Auguſti 1631. & in *Meſſanenſi* 14. Februarij 1635. ac ſæpè alibi, & ex ipſo Statuto Cleri Romani *cap. 5. cit. §. 7.* Quare, ſi Confraternitas laicorum deferret in funeribus ſuam Crucem, ſub qua Clerus ſecularis, ac regularis incederet, vtique haberet ſupra illum præeminentiam, dignitatem, ac iuriſdictionem. Quod eſt monſtrum in Hierarchia eccleſiaſtica. Maior enim ſubijceretur minori, & vt Nazianzenus a t *orat. 17.* Spiritus carnis faſcibus ſubmitteretur, reclamante Clemente III. *in cap. omnes Principes*, Innocentio item III. *in cap. ſolitæ de maior. & obed.* & Bonifacio VIII. *in Extrauag. vnam Sanctam, eod. tit.* 9

Neque vrget, quod conſuetudo, quæ per fidem ſubſcriptam, & à Confraternitate Mortis exhibitam probata prætenditur, interpretata ſit hoc priuilegium de delatione Crucis, etiam in funerum proceſſionibus. Priuilegium enim recipit interpretationem 10

à conſuetudine per textum *in cap. quod dilecto, de conſanguin. & affin.* & notat Rot. *dec. 29. num. 2. par. 3. recent.* Præſertim quia magis attenditur interpretatio ex ſubſecuta obſeruantia, quàm quælibet alia, licèt magis vera, & magis iuri conſona, vt tradit eadem Rot. *dec. 574. num. 3. p. 1. diu. & dec. 165. num. 20.* coram Eminentiſſimo Otthobono, ac aliàs ſępè,

11 Quoniam, vt hæc obſeruantia vim habeat ita interpretandi hoc priuilegium, oportet primò, quod legitimè probetur. Deinde quod ſit vniformis. Quia licèt ad interpretationem ſufficiat, quod ita pluries fuerit obſeruatum, vt tradunt Doctores, ac Rot. *dec. 80. num. 5.* coram Caualerio, attamen ſi ex Parochis aliqui ita obſeruauerunt, aliqui verò obſeruauerunt oppoſitum, vt probatur per fidem plurium Parochorum, obſeruantia non iuuat, quia tanquam difformis non eſt attendenda, vt benè explicat præ cæteris Dec. *conſ. 225. num. 2.* Crauet. *Conſil. 313. num. 4.* Roland. *conſ. 13. n. 2. lib. 4.* Bartol. *in l. 2. num. 22. ff. ſol. matr.* alique, & confirmat Rota *dec. 19. par. 2. diu. & dec. 366. num. 3. par. 4. & dec. 365. num. 2. par. 2. recent. & dec. 455. num. 9. in fin. par. 4. & dec. 99. num. 6.* coram Merlino, atque adeò ſtandum eſt diſpoſitioni communi, ac ſolitæ formæ conceſſionis huiuſmodi priuilegij iuxta ea, quæ docent Bartol. *in d. l. 2. num. 2. ff. ſol. matr.* Alex. *conſ. 5. num. 7. lib. 3.* Crauet. *conſ. 861. num. 5.* & Rot. *dec. 438. num. 2. par. 1. diu.* Vndè quamuis in hac conceſſione non ponatur expreſsè ſupradicta limitatio, illa tamen ineſt ex natura rei per ſuperiùs deducta.

12 Iis etiam accedit, quod cùm plerique teſtes in dicta fide ſubſcripti non teſtentur, niſi de obſeruantia in genere, & obſeruantia erigendi Crucem in funeribus prouenire potuerit ex funere occiſorum, vel ſubmerſorum, vel cadauerum in agris repertorum, quorum funeribus Parochi cum ſuis Crucibus non interſunt, cùm non inuitentur à Confraternitate Mortis, atque adeò cùm ſit ex actibus æquiuocis, qui poſſunt habere pro cauſa, vel priuilegium Confraternitati in huiuſmodi funeribus conceſſum, vel licentiam Parochorum, non releuat, vt aduertunt Aretin. *conſ. 115. num. 3.* coram Durando *Dec. 285. num. 21. & dec. 120. num. 2. par. 2. rec.* paſſimque alibi.

13 Denique id præcipuè fallit, quando conſuetudo eſt contra ius naturale, & publicum, qualis eſſet in hoc caſu, ſi Clerici incederent ſub Cruce laicorum, vt latè Decian. *conſ. 21. num. 4. 64. & 70.* per textum *in ca. eſt ordo qu. 5.* Præpoſit. *in ca. conſuetudo d. 12.* & Abb. *conſ. 21. num. 4. & ſeq. par. 1.* Immò ſufficit, quod ſit contraria iuri canonico, Crauet. *conſ 95. num. 3.* Tunc enim corruptela vocanda eſt, Abb. *eod. conſ. d. num. 5.* & licèt eſſet immemorialis, tamen vti irrationabilis, ac proinde impræſcriptibilis, non eſſet attendenda, Gregor. XV. *dec. 310. num. 5. & 6. & dec. 124. num. 4.* Rota in Æſina bonorum 27. Maij 1637. coram Buccabello affirmans, huiuſmodi conſuetudinem non vacare vehementi ſuſpicione calumniæ, ideòque denegandam eſſe remiſſoriam, ac ipſam probandam, Mantic. *dec. 81. num. 5. & dec. 343. num. 2. par. 1. diu. & dec. 220. num. 3.* Quia probata non releuat, vt in hac ſpecie dixit Rota *dec. 142. num. 6. par. 4. rec.*

14 Atque ita, vt ſecluſo etiam iure obſeruantia deberet præſcribi ſpatio quadraginta annorum, vt requirit Grat. *diſcept. 298. num. 8.* Agitur enim de iure alterius tollendo, Felin. *in cap. ſtatuimus, de maior. & obed. n. 2.* & Rot. *in nou. dec. 6. de conſuet.* Immò cùm agatur de actibus facultatiuis, quales ſunt, quod aliquot Parochi permiſerint Confraternitatem Mortis Crucem in funeribus deferre, non incipit præſcriptio, niſi à tempore prohibitionis ita, quod ſaltem ſemel in contraditorio iudicio fuerit obtentum, Gratian. *loc. cit. num. 9.* Surd. *conſ. 127. num. 23. lib. 1.* Decian. vbi ſupra *num. 67.* & Gregor. XV. *dec. 126. num. 5.* Simplex enim tolerantia, & officioſa quædam modeſtia, qualis potuit eſſe in aliquibus Parochis, non ſufficit ad inducendam conſuetudinem contrariam, Crauet. *d. conſ. 96. num. 6. in fin.* Decian. *eod. conſ. 21. num. 78.* Et ex actu vnius Parochi non infertur, Dec. *con. 215. num. 2.* Gregor. *dec. 162. num. 12.* Eò vel maximè, quia id ius parochiale datum eſt à iure communi omnibus Parochis Vrbis, & ideò eſſet neceſſarium probare, quod omnes paſſi ſint, Confraternitates deferre huiuſmodi Crucem ſpatio tanti temporis ad præſcribendum neceſſario. Quod tradunt Doctores, & Gloſ. *in l. de quibus ff. de leg. & in l. 1. v. Prælatis, & in l. 2. C. quæ ſit longa conſuet.* ac Rot. coram Merlino *dec. 353. num. 54.* Probanda itaque foret coactio, quæ duraſſe debuit per tempus ſaltem annorum quadraginta, vt ſupra diximus, cuique reſtitum non; ſit. At reſtiterunt olim, ac pridem Vrbis Parochi, vt ex fide, quæ datur. Immò neque ſufficeret aliquot eſſe coactos, ſed vt omnes coacti ſint, requiritur, cùm per vnum non coactum ſeruetur in cauſa communi libertatis poſſeſſio. Præſertim cùm habeantur actus contrarij, quamuis vnicus actus, non obſtantibus mille in contrarium plenè probet, dictam conſuetudinem non extare, Surd. *conſ. 393. num. 23. & ſeqq.* Gregor. *deciſ. 162. num. 9. & ſeq.* Nec potuerint Parochi anteceſſores præiudicare ſuis ſucceſſoribus, nec præſentes etiam volentes renunciare, vt prolixè firmat Gratian. *d. diſcep. 298. num. 99. & 84. & ſeq.* quod arguit intolerabilem indecentiam, Rot. coram Eminentiſſimo Otthobono *deciſ. 149. num. 18.* Gregor. *dec. 441. num. 8. & dec. 44. num. 1. par. 7. rec.* Cùm igitur hæc conſuetudo, quæ obtenditur, ſit irrationabilis *ex cap. 1. de conſuet. in 6.* ibi: *de ambitionis radice proceſſit*, eſt omninò extirpanda *ex cap. fin. eod. tit.* vbi Canoniſtæ communiter.

Minùs etiam aduerſatur Bulla Vrbani VIII. pro eadem 15
Confraternitate Mortis, neque illius ſtatutum 44. Nam ſolùm loquuntur de ſepeliendis in Eccleſia tamen parochiali cadaueribus occiſorum, ac pauperum, quæ à Parochis requiſitis poſt viginti horarum ſpatium non ſepeliuntur. Quod vltrò concedimus; quia cùm in his caſibus non deferatur Crux parochialis, æquum eſt, vt deferatur Crux Confraternitatis.

Non obſtant denique decreta Sacræ Congregationis 16
ſuper Epiſcopis, & aliarum, neque Statutum Cleri Romani *d. cap. 5. §. 7.* ſcilicet quod vna tantùm Crux illius Eccleſiæ, ad quam cadauer tumulandum defertur, erigi debeat. Nam quod ad decreta nullum, quod viderim, loquitur de Eccleſijs Confraternitatum, ſed de Eccleſijs cathedralibus collegiatis, regularibus, parochialibus. Alioquin eſſet Sacra Congregatio ſibi ipſi contraria, cùm in dicta *Andrienſi* decreuerit, nullo modo Confraternitates in actu aſſociationis cadaueris Crucem erigere poſſe. Et ad Statutum quod attinet, illud loquitur de Eccleſijs, quæ ius habent, ſiue priuilegium erigendi Crucem in funeribus. Confraternitas autem Mortis, ac quæcumque aliæ nullum ius, aut priuilegium habent erigendi huiuſmodi Crucem, vt hactenus probatum eſt, & elicitur ex ipſo Statuto, vbi ſic diſponitur: *Demum incedant omnes ſub vna tantùm Cruce illius Eccleſiæ, ad quam cadauer tumulandum defertur. Nec aliàs Crux, ſiue Crucifixus ſub quouis prætextu, vel conſuetudine erigatur, ſiue ſit Eccleſiæ parochialis, ſiue Regularium, ſiue laicorum Confraternitatum, ſiue etiam Collegiatarum inſignium, ſiue Patriarchalium.* In quo cùm æquiparentur Eccleſiæ Confraternitatum Eccleſijs patriarchalibus, regularibus, collegiatis, & parochialibus, quæ omnes habent ius, aut priuilegium erigendi Crucem in funeribus, ideò ſicuti habent hoc ius eiuſmodi Eccleſiæ, ita illud habere debent Confraternitates laicorum. Aliàs derogaretur nedum iuribus parochialibus, ſed etiam ipſis Eccleſijs collegiatis, ac patriarchalibus, ſi in concurſu erectionis Crucis in funere eſſent pares Eccleſijs Confraternitatum laicorum, nullum ius, aut priuilegium habentium Crucem in funeribus erigendi, atque adeò, vt euitentur tot abſurda, intelligendum eſt præſens Statutum de Eccleſijs habentibus tale ius, vel priuilegium.

Deinde non poteſt hoc Statutum intelligi, niſi Con- 17
fraternitates fuerint ad funus inuitatæ, cùm non poſſint ad funus accedere, niſi ſpeciatim, & expreſsè inuitentur, vt ex declaratione Sacræ Congregatio-

nis

nis ſuper Epiſcopis *in Bononienſi* 9. Decembris 1617. & ex Statuto Cleri Romani *d.cap.7.* §.1. Quando autem inuitantur, nullo modo poſſunt in actu aſſociationis cadaueris Crucem erigere, vt ex eadem Sacra Congregatione decretum eſt *in d. Andrienſi*, & ideò licèt funus ad ipſarum Eccleſias ducatur, nequeut tamen Crucem erigere, quia etiam in hoc caſu non poſſunt ad funus accedere, niſi ſpeciatim, & expreſsè inuitentur, ac proindè ſtatutum habet locum duntaxat in Eccleſiis, quibus id ex iure, vel ex priuilegio fuerit conceſſum.

18 Et quamuis in dicto Statuto fiat mentio Confraternitatum, id tamen eſt per modum negationis, quod ſcilicet non erigant Crucem, item per modum auxeſis, hoc eſt per amplificationem, redundantiam, exagerationem, & congeriem, & quatenus aliquo iure poterint in funeribus Crucem erigere, non autem quod de facto erigant. Quod ita eius mens redditur explicatior. Etenim duas partes hoc Statutum complectitur. Prima decernit, quod omnes incedant ſub vna tantùm Cruce illius Eccleſiæ, ad quam cadauer tumulandum defertur. Secunda verò pars ſtatuit, quod nec Confraternitates, nec alij quicumque Crucem in funere erigant. Ex his autem perſpicuum eſt, quod Statutum facit tantùm mentionem Confraternitatum in hac ſecunda parte, quod ſcilicèt illæ non erigant Crucem, non autem in prima. Feciſſet autem in prima, ſi illas in ea voluiſſet comprehendere, ac dixiſſet: Incedant omnes ſub vna tantùm Cruce illius Eccleſiæ, ad quam cadauer tumulandum defertur, ſiuè ſit parochialis, ſiuè Confraternitatum, ſiuè Collegiatarum, ſiuè Patriarchalium. Cum igitur id omiſerit, noluit illas in ea prima parte comprehendere, atque adeò reliquit Crucem in funeribus deferendam illi Eccleſiæ, cui ex iure, vel ex priuilegio competit eam deferre, ac prohibuit in ſecunda parte Confraternitatibus, ne in funere illam erigant. Ideòque idem Cleri Romani Statutum in poſteriori *cap.7.* §.4. vbi in ſpecie de Confraternitatibus laicorum loquitur, apertè diſponit, quod nulla ratione Crucem erectam in ipſo funere deferre præſumant. Quod Statutum inane quidem redderetur, ſi illæ Crucem erigere poſſent. Ne igitur reddatur inane, dicendum omninò eſt Confraternitatem Mortis, atque adeò quaſcumque alias Confraternitates ſeculares Vrbis ex vi etiam Statuti Cleri Romani nullo modo, nullaque ratione in funeribus Crucem erigere poſſe, etiam quando cadauer ad earum Eccleſias tumulandum defertur, ſed erigendam eſſe Crucem parochialem, quæ deferri tantùm debet in funeribus ex Sacra Congregatione ſuper Epiſcop. & Regul. apud Gauant. *in manual. Epiſcop. v. Exequiæ n.14.* niſi tamen cadauer efferatur tumulandum ad Eccleſias, quæ ius, aut priuilegium habent erigendi Crucem in funeribus.

19 Ad *ſecundum* etiam negatiuè. Ità ſæpius declarauit Sac. Congregatio Rituum, ſpeciatim *in Barenſi* 2. Auguſti 1631. & in *Meſſanenſi* 12. Februarij 1635. ſuperiùs allegatis, & Sacra Congregatio ſuper Epiſcop. & Regular. *in Caſtellanetenſi* 1593. & *in Barenſi* 29. Iulii 1616. & in *Pientina* 14. Iunii 1647. in quibus declarationibus habetur, quod vnica tantùm Crux in funeribus deferatur, quod etiam elicitur ex libro Rituali Romano *in rubr. de Exeq.* ac diſponitur in Statuto Cleri *cit.cap.5.§.7.*

20 Et quoniam delatio Crucis eſt ſignum præeminentię, ac iuriſdictionis, & Confraternitates nullam habent præeminentiam, ac iuriſdictionem, nullumque ius parochiale in alienis Parochiis, vt ſupra probatum eſt, atque adeò multò minùs in Eccleſiis ipſis parochialibus, idcircò illam deferre debent Parochi, ad quorum Eccleſias funus perducitur, & ad quos de iure ſpectat mortuos ſepelire. Quibus accedit inconcuſſa conſuetudo deferendi in hac ſpecie Crucem parochialem tantùm, quæ ſufficienter probatur ex fide ſubſcripta à viris grauibus, formiter recognita, & Sac. Congregationi exhibita, vt per Add. ad Gregor. *dec.214. lit.B.* & per Rot. *dec.525. par.2. rec.* ac *dec.248. n.8. par.6. recent.*

21 Ad *tertium* pariter negatiuè, ſolùmque illis ſtola conceditur à Statuto Cleri Romani *d.cap.7.§.7.* quando interſunt vnà cum ſuis Confraternitatibus. Quia vſus ſtolæ præſertim in funeribus eſt ſignum iuriſdictionis parochialis, eiuſque delatio eſt de iuribus parochialibus, ac proindè ſpectat priuatiuè ad Parochos, vt in ſpecie reſoluit Rot. in Romana Iurium funeralium 14. Iulii 1653. §. *quibus conſequens, & §. ſeq.* coram Valliſoletano, traditque Lezana *in ſum. quæſt. regul. cap.12. num.41.* vbi *num.3.* ſubdit, fuiſſe declaratum à Sacra Congregatione Concilij ſub die 2. Iulii 1620. non poſſe Regulares deferre pluuiale, aut ſtolam extra Eccleſiam, aur clauſtrum per alienas Parochias, ea quidem ratione, quia ſtola eſt ſignum propriè denotans iuriſdictionem, & officium Sacerdotale, per Gloſ. *in l. vnic. v. fibulis, C. nulli licere.* Vt proindè ſi Epiſcopus interſit funeri, non liceat Parocho eam deferre; quia Epiſcopo præſente ceſſat eius iuriſdictio, & non fungitur officio ſacerdotali, vt per Gratian. *d. diſcept.298. num.74.* Atque ità ſemel, ac iterum cenſuit hæc Sacra Congregatio in *Nucerina* ſub die 24. Octobris 1609. & in *Preneſtina* ſub die 13. Iulii 1619. vbi declarauit, Parochum tantummodò ſtolam deferre debere, ac omnes alios præcedere. Et habetur ex dicto libro Rituali Rom. *loc. alleg.* Cum enim ſolus Parochus in aſſociandis funeribus fungatur munere proprio, debet etiā ipſe ſolus ſtolam deferre, quatenùs illa eſt proprius habitus ſacerdotalis, *can. cum Eccleſiaſtica diſt.23.*

Ad *quartum* poſſe, abſque tamen ſtola, & aſperſorio. 22
Porrò officium funeris non eſt velut baptiſmatis Sacramentum, quod nequeat reiterari, ſed cum ſtola dicimus, non poſſe, quia cum ſtola eſt munus parochiale, Gloſ. *in cap. Quia ex eo, v. parochialibus, de pact.* ac ità declarauit hæc Sacra Congregatio tùm aliàs, tùm in vna Canarum ſub anno 1665. nimirùm, *poſſe Capellanos ſodalitatum reiterare officium defunctorum ſuper cadauere parochiani abſq; tamen ſtola, & aſperſorio.*

Neque obſtat, quod non repugnet, quin Capellani, vel 23
Sacriſtæ Confraternitatum ſtolam deferant ex deductis à *Gratian. ed diſcept.298. n.55.* ac ſignate *n.66.* Primò quia id illis conceſſum eſt ad formam Statuti Cleri Romani *d. cap.7.§.7.* ſcilicet: *Capellanus cuiuslibet Confraternitatis cotta, ac ſtola indutus poſt eandem Confraternitatem tanquam illius moderator, & rector immediatè ſubſequatur*, atque adeò per viam tantùm, vndè non poteſt extendi ad alios actus. Secundò quia Parochi non denegant illis reiterationem officii, neque delationem ſtolæ in caſu Statuti Romani, ſed tantùm illius vſum cum aſperſorio, qui vſus regulariter ſpectat ad Parochos per ſæpiùs *cit. Clem. Dudum, §. huiuſmodi de ſepult.* Stola enim, vt diximus, eſt ſignum ſpiritualis iuriſdictionis, qua intra fines Parochiarum non poſſunt alii, niſi Parochi vti, præſertim in munere parochiali.

Ad *quintum*, ſecluſa legitima conſuetudine, vel priui- 24
legio Apoſtolico, de quibus hactenus non conſtat, affirmatiuè reſpondendum eſt. Nam Eccleſia parochialis habet intentionem fundatam ex iure communi ſuper omnibus Eccleſiis, ac Oratoriis ſitis intra fines Parochiæ, vt colligitur ex Concilio Cabilonenſi relato in *Can. Eccleſiæ 16. q.1.* & ex Concilio Vuomacenſi *in can. Quicunque ead. c. & q.* atque *ex cap. ad audientiam 3. de Eccleſ. ædif.* traduntque Canoniſtæ ad hos locos, & *in cap. paſtoralis, de ijs, quæ fiunt, & in rubr. de Paroch.* eſtque conſtans huius Sacræ Congregationis ſententia, vt in *Neapolitana* 18. Maii 1602. & in *Cæſarauguſtana* 14. Ianuarii 1612. & in *Mediolanenſi* 29. Nouembris 1632. Idipſum etiam declarauit Sacra Congregatio ſuper Epiſcop. in *Senogallienſi* 5. Iulii 1583. & in *Ferrarienſi* 12. Septembris 1598. ſcilicet, *Parochus ſi velit, poteſt perſoluere officium funeris in Eccleſia Confraternitatis, & in Laudenſi* 20. *Auguſti* 1601. *&* 2. *eiuſdem* 1647. vbi declarauit, *poſſe Parochum interuenire in funeribus, quæ fiunt in Eccleſiis Confraternitatum, licèt defuncti non ſint de ſua Parochia, ac debere huiuſmodi functiones Capellanis Confraternitatum permittere, ſi vocatus nolit accedere*, ac alibi ſæpius, præcipuè in *Bergomenſi* ſub anuo 1587. in qua, propoſito dubio: *Se hauendo priuilegio le Compagnie di ſepellire i loro fratelli, il Rettor ſolo della Parochiale, e non altri dee recitare l'Officio ſopra i cadaueri, come ſi vſa nelle Chieſe parochiali*, Sa-

era Congregatio reſpondit: *obſeruetur de ſepeliendis Sodalibus in Societatis Oratorio priuilegium illi ſuper ſepultura conceſſum. Et quamuis in huiuſmodi ſepulturæ officio Rector parochialis ſolus ſtola indutus debeat peragere officium iuxta ritum Eccleſiæ, & ſepelire mortuos quoſcumque intra limites ſuæ Parochiæ, non arceatur Societatis Capellanus, ſi is quoque velit Rectori aſſiſtere, & ſimul cum eo officium ſepulturæ pro defuncto ſodali ſuæ ſodalitatis in illo tamen Oratorio recitare*, firmatque *Barboſ. de offic. Paroch. par.* 3. *cap.* 26. *num.* 80. *& Lauor. var. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 106.

25 Vndè Confratres, alijue, qui prætenſo iure, quaſi hoc officium peragere ad ſe pertineat, nolunt Parochum fungi officio ſuo, iuraque ſua parochialia in eiuſmodi Eccleſijs, vel Oratorijs exercere, incurrunt excommunicationem 17. *in Bulla Cœnæ Domini* inflictam contra vſurpantes iuriſdictiones, ſeu fructus, redditus, ac prouentus, ſpectantes ad eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum, vt docent Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 21. Caietan. *in ſum. v. Excommunicatio* 5. *cap.* 27. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 18. *punct.* 2. & Bordon. *deciſ. miſcell.* 42.

26 Neque refragatur, quod aliquando Capellani Sodalitatum hoc defunctorum officium peregerint. Quoniam vel illud peregerint ex negligentia quorundam Parochorum, vel cùm id ſit facultatiuum, ac dependeat ab eorum voluntate, non potuerunt Confratres acquirere quaſi poſſeſſionem negatiuam, niſi præceſſerit ipſorum negatio, & Parochorum acquieſcentia, vt per Caputaq. *deciſ.* 415. *par.* 2. Rot. *deciſ.* 565. *num.* 1. *par.* 1. *recent.* & apud Poſth. *deciſ.* 154. *num.* 3. Atque adeò Confraternitates, quæ id Parochis contra iuris diſpoſitionem denegare contendunt, vel debent exhibere priuilegium clarum, ac indubitatum, vel probare immemorabilem, aut ſaltem præſcriptionem quadragenariam cum titulo, vt requiritur ad præſcribendum contra iuris diſpoſitionem ad tradita per Gloſ. *in cap. peruenit v. cenſus de cenſib.* ibique Abb. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 79. *n.* 3. *par.* 1. *recent.* & apud Merlin. *deciſ.* 8. *num.* 7. Immò hæc S. Congregatio in *Pientina* 8. Auguſti 1637. requiſiuit probationem immemorabilis temporis ad firmandum contrariam conſuetudinem.

27 Minùſque refragatur Statutum Cleri Romani *cit. c.* 5. §. 10. nempè: *Sacerdos eiuſdem Eccleſiæ, ad quam cadauer delatum eſt, indutus ſuperpelliceo, & ſtola, atque pluuiali nigri coloris proſequatur officium a Rituali Romano præſcriptum*. Nam huic Statuto iam pridem reſpondit Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis, ſcilicet habere locum in Eccleſijs Confraternitatum, quando Parochus nolit officium peragere, ſecus autem ſi velit, vt ex eius declaratione ſub die 11. Decembris 1578. ſuperius relata apud Nicol. *v. Confraternitas num.* 20. *&* 1658. ibi: *Parochus, ſi velit, officium funeris perſoluat in Eccleſia Confraternitatis*. Præterea Statutum accipiendum eſt de Eccleſijs Parochialibus, & exemptis, ceu ſunt Eccleſiæ Regularium, pro quibus extant plures declarationes tum huius Sac. Congregationis, tum aliarum, quod ſcilicet officium ſuper cadauere in ſuis Eccleſijs ſpectat ad Regulares, & non ad Parochos, niſi contra probetur conſuetudo immemorabilis. Et, vt ita accipiatur, fiduciam tribuit Lauor. *loc. cit.* ex dicta declaratione in *Laudenſi* 20. Auguſti 1601. videlicet, *Officium ſuper defunctis in Eccleſia, vel Oratorio Confraternitatis non exempta fit à Parocho, non à Capellano Confraternitatis*. Quod etiam perſpicuè comprobatur ex adducta declaratione in *Bergomenſi*, in qua iuſſum, vt obſeruetur de ſepeliendis cadaueribus in Societatum Oratorijs priuilegium illis ſuper ſepultura conceſſum; Et quidem aliter Statutum haud eſt intelligendum, niſi dicatur, voluiſſe decernere, quod eſt contra ius commune, tot decreta Sacrarum Congregationum, ac diſciplinam eccleſiaſticam, id, quod de viris religione, ac doctrina eximijs, qui illud iuſſu Eminentiſſimi D. Cardinalis Millini ediderunt, nefas eſt ſuſpicari. Eòque præcipuè, quia Statutum non tollit Parochis poteſtatem huiuſmodi officium peragendi, ſed ſolùm decernit, quod Parochus non teneatur ingredi Eccleſias, ad quas funus defertur, non verò quod nequeat ingredi, ſi velit cum ſtola, Cruce, & ſuperpelliceo, ibique officium peragat. Et tandem, quia Parochi ſunt in poſſeſſione peragendi huiuſmodi officium in Eccleſijs, & Oratorijs Confraternitatum, vt ex fide, quæ exhibetur, cum qua poſſeſſione, etiamſi concurreret poſſeſſio Confraternitatum, præferenda eſt illa Parochorum, quia habet aſſiſtentiam iuris communis, declarationes huius Sacræ Congregationis, ac Epiſcop. & Regular. & Statuti Cleri Romani, vt per Rot. *dec.* 81. *num.* 1. *par.* 1. *diuer.* Seraph. *deciſ.* 1437. *in fin.* & Poſth. *de manut. obſeru.* 71. *num.* 74.

Atque ita reſpondi his dubijs pro Parochis tum ex munere Camerarij Cleri Romani, quo tunc temporis fungebar, tum ex propria, & communi obligatione tuendi iura parochialia. Et omnia præfata dubia eadem S. Congregatio ad fauorem Parochorum reſoluit ſub die 27. Ianuarij anno 1679. quinto delato. Verùm, non acquieſcentibus Confraternitatibus, fuerunt ſecundò propoſita in eadē S. Congregatione, quibus iterum in hunc modum reſpondi. 28

Em. Domine. Iterum in hac Sac. Congregatione proponuntur quinque dubia in Romana funerum, quorum quatuor ad fauorem Parochorum fuerunt reſoluta, & quintum dilatum. Idcircò iidem Parochi ſupplicant Eminentiſſimis Patribus, vt quoad quatuor priora perſiſtant in decretis ex ijs, quæ in hac S. Congregatione ſub die 27. Ianuarij præteriti deducta ſunt ex ſumma benignitate ab EE. VV. reſumenda, & quoad primum, & quintum reſoluendum pro Parochis etiam ex ſequentibus. 29

Et quod ad primum ſcilicet: *An Confraternitas Mortis, atque adeò quæcunque aliæ Confraternitates ſeculares Vrbis, poſſint in funeribus erigere ſuam Crucem, quando defuncti à proprijs illorum Parochis tumulandi efferuntur ad ipſarum Eccleſias, in quibus ſepulturam elegerant*: perſiſtendum eſt in decretis, hoc eſt negatiuè reſpondendum ex iure quidem communi. 30

Primò. Si enim antiqua ſpectemus iura, iam olim florente eccleſiaſtica politia per decreta Summorum Pontificum inuaſiones iurium alienæ Parochiæ ſeuerè ſub animaduerſione inhibitas fuiſſe reperiemus. Cùm enim Populus chriſtianus augeretur, Dionyſius Papa ſingulas Eccleſias ſingulis Sacerdotibus aſſignauit, ne quis alterius fines ingrederetur, id quod clarè patet ex eius *epiſt.* 2. *ad Seuerum Epiſcopum*, relata *in can. Eccleſias* 13. *q.* 1. vbi ita ſanciuit: *Eccleſias ſingulas ſingulis presbyteris dedimus, parochias, & cœmeteria eis diuiſimus, & vnicuique ius proprium habere ſtatuimus ita videlicet, vt nullus alterius Parochiæ terminos, aut ius inuadat, ſed ſit vnuſquiſque ſuis terminis contentus*, licèt Baronius *tom.* 3. *ad ann.* 325. exiſtimet diuiſionem hanc ab ipſis Apoſtolis factam fuiſſe. 31

Hoc modo, & D. Paulus, & Barnabas *Act.* 14. conſtituebant per ciuitates presbyteros, vt quiſque ſuæ ciuitatis, non alterius curam gereret. Vnde Patres, nominatim Ignatius *epiſt. ad Antiochenos*, & Concilia nil magis inculcant, quàm presbyteros ſua parochia contentos eſſe debere, neque illis quidquam in aliena parochia, & alienos parochianos agere licere. Ita Concilium Ancyranum *can.* 13. Nicenum 1. *can.* 60. & Nannatenſe *can.* 8. Quomodò igitur Confraternitates laicæ poteſtatem habent inuadendi cum ſua Cruce alienas parochias ad leuanda cadauera, inuitis Parochis, quando Regulares ipſi eam non habent, niſi ex priuilegio Summorum Pontificum, de quibus infra, & niſi ex licentia proprij Parochi? 32

Hinc Lauorius *var. lucubr. tit.* 2. *c.* 11. *n.* 72. ait clariſſimi iuris eſſe, neminem debere in aliquam parochiam ingredi ad diuina celebranda, vel ad officium aliquod exercendum contra voluntatem Epiſcopi, ſeu Rectoris *ex can. Epiſcopus* 27. *q.* 1. *can.* 1. 6. *q.* 3. *can. nullus* 9. *q.* 2. & per totam *quæſt.* 3. præcipuè *ex can. nullus, & can. conqueſtus*. Additque, quod licèt Regulares habeant ius ſepeliendi, & defunctus elegerit ſepulturam in eorum Eccleſijs, nihilominùs non poſſunt, irrequiſito Parocho, ingredi cum Cruce in alienam parochiam proceſſionaliter, & cadauer efferre, ſique hoc præſumant, licitum eſſe Parochis auferre Cruces, vt probat Oldrad. *conſ.* 82. *de ſepult.* Fuſch. *de viſit. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 8. Vgolin. *de offic. Epiſc. cap.* 17. *num.* 3. & auferendo Cruces non dicuntur inferre iniuriam per *text. in cap. cum ad ſedem de reſt. ſpol.* 33

Se-

34 Secundò idem probatur ex Bonifacio VIII. *Extrauag. Super Cathedram*, §. *huiuſmodi de ſepult*, & ex Concilio Viennenſi *in Clem. dudum eod. §. ac tit.* vbi aſſeritur ius ſepeliendi, ac funerandi, atque adeò erigendi Crucem pertinere ad Parochos, non autem ad Confraternitates laicas, à quibus hucuſque nullum ius, neque priuilegium oſtenſum eſt nedum funerandi, hoceſt, ducendi funus cum Cruce ex alienis parochijs ad ſuas Eccleſias, ſed ne recipiendi quidem defunctorum cadauera.

35 Tertiò quod ex iure communi ſolis Parochis Crucem deferre in funeribus ducendis permiſſum ſit, clariſſimè conſtat ex ſubiectis priuilegijs hac in re conceſſis Regularibus a Summis Pontificibus. Primum eſt Benedicti XI. *in Extrauag. Inter cunctas §. porro de ſepult*, ibi; *Iubemus, vt corpora defunctorum, qui apud eos*, ſcilicet Patres Prædicatores, *elegerunt, dum viuerent, ſepulturam proceſſionaliter cum Cruce cantando, ſeu legendo officium mortuorum, vel pſalmos, & alienas ingrediendo parochias, poſſint aſſumere, & ad ſuas deferre Eccleſias tumulanda.*

36 Secundum eſt Xiſti IV. in conſtitutione ſua, quæ incipit: *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ* inter priuilegia Ordinis Franciſcani ſub *fol. 148.*

37 Tertium eſt Leonis X. in Concilio 5. Lateranenſi *Conſtit.* quæ incipit: *Sacro approbante Concilio*, his verbis; *Parochias autem cum Cruce ad leuanda corpora, ſeu funera*, (en ius funerandi diſtinctum à iure ſepeliendi) *eorum, qui apud Eccleſias domorum, & locorum eorumdem ſuam elegerint ſepulturam intrare, &c.* & huic conſtitutioni innixa S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus ſuper eadem re ſuum edidit decretum apud Quarantam *in ſum. Bullarum v. Priuilegia Regularium.*

38 Quartum eſt B. Pij V. in conſtitutione, quæ incipit, *Ad hoc nos Deus*, relata à Confectio *in collect. Bullar. de priuil. Mendic. ſub fol. 168.* ibi; *Necnon fratres ipſi quæcunque corpora defunctorum, qui ſe in eorum Eccleſijs ſepeliri ordinauerint, &c. ſi vocati fuerint, ipſorum fratrum Cruce eleuata, &c. ex ipſorum defunctorum domibus leuare.*

39 Quintum eſt Gregorij XIII. conſtitutione incipiente: *Et ſi Mendicantes* apud eumdem Confectium *ſub fol. 209.* totidem penè verbis, quibus B. Pij V. Conſtitutio, ſcilicet: *& quorumcunque Chriſti fidelium pro tempore defunctorum cadauera, qui ſe in Eccleſijs dictorum Ordinum ſepeliri ordinauerint, &c. ſi ad id vocati fuerint, Cruce ſui Ordinis eleuata ad domum dictorum defunctorum accedere, & illa exinde auferre, ac ad ipſorum Eccleſias, &c. ex ipſorum defunctorum domibus leuare.*

40 Eluceſcit ergo ad ſolos Parochos ex iure communi delationem Crucis in funeribus ſpectare priuatiuè quoad alios niſi ex priuilegio id eis fuerit conceſſum, ſicut conceſſum eſt Regularibus. Certum eſt, priuilegium ex ſua natura derogare iuri communi. Si autem delatio Crucis in funeribus non eſſet ius parochiale, non tot Summorum Pontificum, & Conciliorum Conſtitutiones, ac decreta pro Regularibus ſuper eadem ſancita, & publicata fuiſſent. Priuilegium enim ſemper ita accipi debet, vt non ſit otioſum, ſed aliquid operetur in fauorem priuilegiati, *cap. in his de priuil. & cap. ſi Papa eod. tit. in 6.* Quod adeò verum eſt, vt pro aliquo effectu cauſando cenſeatur derogare iuri communi, etiamſi expreſsè non deroget per citatos textus, & obſeruant Bartol. *in l. ſi finita, §. ex hoc edicto ff. de damno inf.* Abb. *in cap. quod dilecto de conſang.* & Menoch. *lib. 6. præſumpt. 40. n. 11.* Sic quoque decimæ debentur Parochis ex iure communi, vt *ex c. Parochianos de decim.* cum alijs, & tamen Regulares illas Parochis non ſoluunt, quia ex priuilegio exempti, *cap. ex parte, cap. pen. de decim. cum ſimilibus.*

41 Quapropter Zechius *de republ. eccleſiaſt. c. 28. n. 18.* rectè infert, quod vbi aliquis non eſt ſepeliendus in Eccleſijs Regularium, non debent ipſi ingredi alienam Parochiam ex Olderado *d. conſ. 82.* quia priuilegia ſunt intelligenda, vt minus lædant ius commune, quàm fieri poſſit, & iure communi nemo poſſit immittere manum in alienam Parochiam, *cap. ſcriptum eſt 6. quæſt. 3. Clem. Dudum §. huiuſmodi de ſepult.* & ſic tenet Federic. *conſ. 154.* Rebuff. *lib. 1. conſt.* Franc. *de ſent. excom. ar. 3. gloſ. 1. n. 3.* Hæc Zechius.

42 Id ipſum conſtat quartò ex declarationibus S. Congregationis Concilij, ac S. Rituum, præcipuè in *Andrienſi* ſub die 22. Nouembris 1631. quæ datur authenticè *in ſumm. n. 1.* per hæc verba: *Confraternitates laicorum in actu aſſociationis cadaueris nullo modo Crucem erigere poſſunt.* Cuius declarationis meminerunt Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 36. n. 61.* Samuel. *de ſepult. tr. 1. diſp. 4. contr. 3. n. 8.* & alij benè multi, relati in præterita informatione iuris §. 1. & declarauit in hac cauſa ſub die 27. Ianuarij anni præſentis. Declarationes autem Sacrarum Congregationum faciunt ius ex communi Doctorum ſententia, quos ſequitur Fagnan. *in cap. quoniam de conſtit. n. 9.* quia editæ authoritate Apoſtolica.

43 Quintò idem etiam conſtat ex Statuto Cleri Romani *cap. 7. §. 4.* in quo ita legitur: *Nulla ratione Confraternitates Crucem erectam in ipſo funere portare præſumant.* Quod ſtatutum in Vrbe tanquam ius ſeruari debet *ex cap. 2. de conſtit. in 6.* & Rota coram Mantic. *dec. 229.*

44 Sextò hoc ipſum conſtat ex Rituali Romano iuſſu Pauli V. edito pro Parochijs, vt habetur in eius Bulla dicto Rituali præmiſſa *in rubr. de exeq. de ordin. proced.* vbi ita diſponitur: *Parochus indutus, &c. Clerico deferente Crucem, &c. mox ordinatur proceſſio, præcedentibus laicorum Confraternitatibus, ſi adſint, tum ſequitur clerus regularis, & ſecularis per ordinem.* Quā diſpoſitionem luculenter declarat Eminentiſſimus Cardinalis S. Seuerinæ, cui ab ipſo Paulo V. demandatum fuit, vt ipſum Rituale conficeret, vir, vt in citata Bulla dicitur, ſingulari pietatis zelo, & doctrina, qui in opere, quod inſcripſit *Rituale*, ſiue *Sacerdotale* longo ſtudio, multaque induſtria, & labore pleniſſimum, vt illud laudat idem Paulus in ea Bulla, teſtatur hunc ritum, atque ordinem ex vſu, ac praxi antiquiſſima præſcripta, & immemorabili *in cap. de delat. corpor. ad Eccleſ.* qui ritus, ac ordo, quia cognitu dignus eſt, eum ad verbum ex reſponſo Theodoſij de Rubeis, *de præcedentijs in funeral. part. 4.* ſuorum ſingul. *num. 87.* & ex Gratiano *tom. 2. diſcept. 298.* huc traducam: *Parochus indutus, &c. cum ſuo Clero, præcedente Cruce illius Eccleſiæ, ad quam corpus portandum eſt, quæ Crux ſola defertur, ordinatur proceſſio. Præcedant Confraternitates laicales, non deferens Crucem, & ſequitur clerus regularis, & ſecularis per ordinem, & vltimo loco Parochus.* Ex his enim apertè conſtat nedum Confraternitates non poſſe in funeribus ſuam deferre Crucem, ſed incedere debere abſque Cruce, quæ non ante, ſed poſt illas deferri debet è Clero Eccleſiæ Parochialis, vel illius Eccleſiæ, ad quam funus effertur, ſi ex iure, vel ex priuilegio illi competit eam erigere, vt confirmatum fuit in dicta prima diſſertatione §. *non obſtant denique* cum binis ſeqq. ea quidem ratione, quia Confraternitates laicæ non conſtituunt Clerum, neque ſunt de Clero, quia non ſunt Deo conſecratæ, neque in partem Domini aſſumptæ in aliquo ordinis miniſterio iuxta *text. in can. Cleros 21. d. can. duo ſunt genera 12. quæſt. 1.* Crux autem deferri debet à Clero, cuius illa eſt caput. Vndè ſi Crucem Confraternitates deferrent, caput diuideretur à ſuo corpore, quod conſtituitur à Clero, atque adeò Clerus incederet ſine Cruce, ac funus eſſet monſtroſum, quia in ipſo incederet corpus Cleri ſine ſuo capite. Quod concinit declarationi S. Congregationis in citata *Andrienſi*, & prædicto Cleri Romani ſtatuto.

45 Certum etiam eſt, Rituale Romanum conſtituere ius, quia editum à Summo Pontifice, qui mandat omnibus obſeruari. Et licèt Pontifex in ſua Bulla vtatur verbo *Hortamur*, hoc tamen verbum æquipollet verbo *mandamus*, ſicut æquipollet verbum *Rogo*, quod aliquid minus videtur importare, vt *l. ſi ſerui mei, ff. de neg. geſt. & in ca. Rogo 11. quæſt. 3.* vbi id notat Gloſ. *v. Rogo*. Quod magis locum habet in præſenti, quia Pontifex dicit, *Hortamur in Domino*, per quod interponitur authoritas Dei, & exprimitur enixa voluntas, vt fiat, quod ipſe hortatur. Eòque præcipuè, quia præmiſit Pontifex ſuam diſpoſitionem directiuam ſacrorum rituum, tanquam de materia omninò neceſſaria, vt conſtat ex proœmio, & ad manutenendam hanc ſuam diſpoſitionem inducit dictam

exhortationem, ac proinde oportet, quod eodem modo ſeruari velit, quod ponit ſub exhortatione, ac ſeruari vult, quod diſponit. Certum autem eſt, quod obligat ad ſeruandum, quod diſpoſuit, atque adeò id etiam, quod hortatur, cùm hoc ſit neceſſarium ad manutenendam eius diſpoſitionem.

46 Denique delatio Crucis in funeribus, vel eſt ſignum præeminentię, vel iuriſdictionis; neutrum autem competit Confraternitatibus laicis, vt ſatis abundè probatum fuit in dicta prima diſſertatione, in qua reſpondetur obiectionibus ex Bulla Pij IV. & Vrbani VIII. pro Confraternitate Mortis, ex illius Statuto 44. ex Statuto Cleri Romani, & ex huius Sac. Congregationis aliquot declarationibus, atque ex prætenſa conſuetudine petitis, iterum ex eadem ſumma benignitatę legenda.

47 Neque obſtat illa ratio, quæ adducitur pro Confraternitatibus, quod ſcilicet earum Eccleſiæ habent ex conſuetudine ius ſepeliendi, atque adeò ius erigendi Crucem: Nam conceſſo liberè iure ſepeliendi conceditur etiam ius erigendi Crucem, & leuandi cadauera ex alienis Parochijs, vt in Eccleſijs Confraternitatum, in quibus defuncti ſepulturam elegerant, tumulentur.

48 Quoniam hæc ratio laborat æquiuocatione. Confundit enim ius ſepeliendi cum iure funerandi, & in diuerſis infert ab vno ad aliud. Porrò & Regulares quoque non ſolùm habebant ius ſepeliendi, ſiue recipiendi cadauera defunctorum in ſuis Eccleſijs, vt *ex cap. in noſtra, de ſepult. ex cap. fraternitatem, & ex dicta Extrauag. ſuper cathedram, & ex d. Clem. eod. tit.* ſed etiam erigendi Crucem in proceſſionibus, præcipuè ex Leonis X. *Conſtit.* 27. & tamen non erat illis permiſſum, neque licebat erigere ſuam Crucem in funeribus, & ingredi alienas parochias ad leuanda cadauera, quia non habebant ius funerandi, vt proinde ad illud acquirendum indiguerint ſpeciali priuilegio à tot Summis Pontificibus conceſſo, id quod diſertè docet Oldrad. *d. conſ.* 82. Cardinal. & Imol. *in Clem. dudum, d. §. huiuſmodi, & §. liberè*, quos ſequitur Franciſ. Marc. *deciſ. delph.* 1050. *par.* 1. & fuit dictum in allegata diſſertatione *§. quoniam*. Multòque magis huiuſmodi priuilegio indigent Confraternitates laicæ, quia nullum ius habent ſepeliendi, cùm non habeant populum, neque cæmeterium ex priuilegio aliquo, cùm adhuc nullum oſtenderint, vt propterea ijdem Parochi ſupplicant Eminentiſſimis Patribus etiam declarare, nullum ius ſepeliendi earum Eccleſijs competere, atque adeò neque recipiendi portionem aliquam canonicam, quæ funeralium dicitur, niſi prius oſtenderint authenticè ſuper hoc ſua priuilegia, cùm illa ſola Eccleſia præter parochialem habeat ius ſepeliendi, cui ſit conceſſum cæmeterium expreſsè, ita quod, licèt fuerit Eccleſia ædificata authoritate Epiſcopi, non tamen habeat ius ſepeliendi, eòque minùs funerandi, niſi fuerit ei cæmeterium conceſſum ex communi doctrina Canoniſtarum, vt per Hoſtien. *in ſum. tit. de ſepult. §. 2. & ſeqq.* & Archid. *in cap. 1. de pact. in 6. & in can. nemo 3. de conſec. d. 1. & in d. cap. fraternitatem*, traditque Innoc. *in cap. 1. de ſepult.*

49 Ex quibus omnibus ſatis perſpicuum videtur, delationem Crucis in funeribus eſſe ius parochiale ſolis Parochis permiſſam, ac ijs, qui ex priuilegio, vel ex iure licet eam deferre, ac ingredi in alienas parochias, ac proinde ſupplicamus Eminentiſſimis Patribus, vt perſiſtant in decretis.

50 Quod verò ad quintum, *an ſcilicet quando quis elegit ſepulturam in aliquo Oratorio, ſiue Eccleſia Confraternitatum, debeat Parochus, intra cuius Parochiæ fines ſitum eſt dictum Oratorium, ſiue Eccleſia, ſuper illius cadauere officium funeris peragere?* ſecluſa legitima conſuetudine, vel priuilegio Apoſtolico, de quibus hactenus non conſtat, iterum affirmatiuè reſpondendum eſt; quia eſt ius parochiale, quod deducitur nedum ex iure canonico, ſed etiam ex iure diuino, ſaltem in genere.

51 Etenim Parochi iure diuino ad huiuſmodi munia obeunda conſtituti ſunt. Vndè D. Paulus, vbi Titum Cretenſem Epiſcopum creauit, mox illi præcepit, vt presbyteros per ſingulas Vrbes Parochos institueret *epiſt. 1. ad Tit.* vt nimirùm poteſtatem exerceant. Et *ad Thimoth. 1. 5. Qui benè præſunt Presbyteri, duplici honore digni habentur*. Ac de diuina Parochorum inſtitutione mentionem facit Apoſtolus ſub nomine Paſtorum ad *Epheſ. 4.* cum eccleſiaſtica munia à Deo inſtituta diſtinguens, inter ea munus Paſtorum annumerauit. Idem prorſus habetur *Act. 14. & 1. Petr. 1*. Sicut enim Summus Pontifex iure diuino totum Orbem, Epiſcopus totam ſuam diœceſim, ita presbyteri Parochi iure ſimiliter diuino totam presbyteralem accipiunt poteſtatem pro tota ſua parœcia, in qua ſunt presbyteri canonicè ordinati. Si igitur presbyteri Parochi ex præcepto Apoſtolico per ſingulas parochias, ſiue ciuitates, & oppida conſtituuntur, quomodò Confraternitates laicæ nulla adhuc poteſtate, nec diuino, nec humano iure præditæ illos ab eorum iure exercendo in tota ipſorum parochia exturbant?

52 Secundò deducitur ex iure canonico, à quo in ſpecie iuriſdictio Parochorum pendet, ex Concilio ſcilicet Ancyrano *in can. 13. Chorepiſcopis*, inquit, *non licet presbyteros, vel diaconos ordinare, ſed nec presbyteris Ciuitatis, niſi cum literis ab Epiſcopo permiſſum fuerit in aliena parochia aliquid agere*. Qui ergo permiſſum erit Confraternitatibus laicis non ſolùm in alienis Parochijs, verùm etiam in alienos Parochianos officium funeris peragere? Apertè etiam, id ius elicitur ex ipſa Parochiarum inſtitutione *cit. can. Eccleſias* 13. 1. qui eſt Dionyſij Papæ, vbi Pontifex ita illas inſtituit, vt nullus alterius Parochiæ ius inuadat. Hinc Parochi propriam, ac ordinariam in tota ſua parochia poteſtatem habent, quæ ſcilicet ex officio ordinario illis competit, ac proinde habent poteſtatem miniſterialem ſuo muneri competentem in totam ſuam parochiam ex Lauor. *var. tit. 2. cap. 11. num.* 82. atque adeò in Eccleſias non exemptas.

53 Tertiò id deducitur ex huius Sac. Congregationis declarationibus, quæ etiam dantur authenticè *ſum. num. 2*, in quibus declaratur, officium funeris in Eccleſijs Confraternitatum ſecularium ſpectare ad Parochos, intra quorum Parochias illæ poſitæ ſunt, præcipuè in *Auerſana funeralium*, in qua declaratum, Parochos fouere bonum ius, etiam in petitorio, & in *Mediolanen.* 29. Nouembris 1632. ac in alijs apud Lauor. *loc. cit. d. tit. 2. cap. 3. n. 119. & 120. & cap. 11. n. 107.* & apud Samuel. *de ſepult. contr. 5. concluſ. 8. num. 16.* & ex S. Congregatione ſuper Epiſcop. apud Nicolium *v. Confraternitas num. 20.* & apud Gauant. *in Manual. Epiſcop. eod. verb. n.* 41. ac decernitur in Concilio Prouinciali Mediolanenſi 7. *tit. de Sodalit.* ibi: *Anniuerſaria, & quæ ſeptimo, vel trigeſimo die fiunt officia, in parochialibus fiant, niſi habeant ius ſepulturæ, & tum Parocho præſente, qui officium peragat, & quando ſcilicet ibi cadauer eſt ſepultum*. Quod Concilium, licèt ſit prouinciale, ob confirmationem tamen Summorum Pontificum, & ob ſanctitatem Authoris, qui ſacrorum rituum, ac iuris eccleſiaſtici religioſiſſimus cuſtos fuit, ac vindex, magnæ eſt authoritatis in Eccleſia. Illud certò verum eſt nedum Sacras Congregationes ius conſtituere, ſed etiam declarare, quid in ipſo iure ineſt adeò, vt eſſentialiter earum declarationes non differant à iure declarato, vt docent Doctores, quos refert, ac ſequitur idem D. Fagnan. in *cit. cap. Quoniam, de conſtit. num. 14. ac ſeqq.* ac proinde declarationes iſtæ circa officium funeris à Parochis peragendum oſtendunt, quid in iure communi ſancitum ſit, & ideò ſi ius commune obligat, obligant etiam iſtæ declarationes, ſiquidem oſtendunt ad quid ius commune obligat, obligat enim ex vi ſua prima, ſecundùm quod authoritatiuè declaratur. Vndè obſeruandæ ſunt tanquam declarationes authenticæ, vt per Suarez *de legib. lib. 6 cap. 1. n. 2.* & iuxta illas, tanquam Apoſtolicas, iudicandum, *cap. in cauſis de re iud.* Sunt enim veræ literæ Apoſtolicæ ſaltim mediatè declarationes huius Sac. Congregationis, vt in ſpecie reſoluit Rota *deciſ. 558. num. 8. par. 2. recent.*

54 Deducitur quintò idem ius ex ipſo iure funerandi, quod ſupra probatum eſt, eſſe ius parochiale. Eo enim ipſo, quod quis ſit conſtitutus Parochus, debet

non

non ſolùm ſuo populo adminiſtrare Sacramenta, ſed ea etiam, quæ ex ſuo munere ipſis Sacramentis ſunt annexa ratione exercitij curæ animarum. Officium autem funeris, & adminiſtratio Sacramentorum ſunt inuicem annexa, tanquam ordinata ad ea, quæ debentur morituro, ac defuncto ex officio paſtorali. Conſtat autem quod ius miniſtrandi Sacramenta in articulo mortis pertinet ad Parochum quoad omnes, qui ſunt in ipſius parochia ita, vt poſſint miniſtrari à miniſtris Eccleſiarum Confraternitatum, aut alterius Eccleſiæ, vndè etiam ad ipſum ſpectat ius peragendi officium; in annexis enim eſt idem iudicium, *cap. tranſlato, de conſtit.*

55 Præcipuè quia officium funeris largo modo eſt Sacramentum, vt *ex cap. Cùm in Eccleſia, de ſimon.* notat Vitalin, *in Clem. eos, qui, de ſepult. num. 41.* vel ſaltem Sacramentale, vt clarè colligitur *ex can. dictum eſt 1. quæſt. 1.* vbi verbum *Sepultura* pro ipſo officio funeris accipiunt Doctores, vt per Hoſtien. *in ſum. lib. 3. tit. de ſepult. num. 1. in fine.* Atqui nemo poteſt intra fines parochiæ Sacramentalia miniſtrare abſque priuilegio, niſi ſolus Parochus; nam ad eum pertinet Sacramentalia miniſtrare, ad quem & Sacramenta, Suarez *in 3. par. D. Thom. diſp. 15. ſect. 3. in fine.* Sunt enim veluti pars Sacramentorum. Sacramenta autem miniſtrare ad ſolos Parochos ſpectat ex Sac. Conc. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 13. de refor.* & ex *d. Clem. Dudum, §. Verùm de ſepult.* Quia ſicut huiuſmodi officia per Eccleſiam ſunt inſtituta, ita miniſtri eorum illi ſunt, qui iuxta eandem Eccleſiæ inſtitutionem ſunt ad hoc miniſterium deſignati. Non poteſt autem dici, quod ad hoc miniſterium ſint diſignatæ Confraternitates laicæ, quia incapaces, neque earum Capellani, vt mox probabitur, ſed ſoli Parochi, præcipuè quia ſolemniter, ac publicè peraguntur cum ſuperpelliceo, ſtola, & aſperſorio, quæ ſunt iuriſdictionis, atque adeò non ſunt peragenda intra limites parochiæ, niſi à Parochis. Nam licèt quilibet Sacerdos habeat ad id poteſtatem ordinis, non tamen habet poteſtatem iuriſdictionis, niſi eam accipiat ab Epiſcopo, vel à Parocho. Rectus enim ordo requirit, vt omnia regulentur ab vno capite ex D. Hieronymo *in can. In apibus 7. quæſt. 1.* Neque immeritò Fuſch. *lib. 2. de viſit. cap. 2. num. 8.* docet huiuſmodi functiones præcipuè pertinere ad ius parochiale. Quod etiam idem Concilium Prouinciale Mediolanenſe, tanquam certum ſupponit *in d. tit. de Sodal.* licèt Gauantus *in rubr. Miſſal. p. 4. tit. 19. num. 1. & 20.* ea, quæ habentur in Miſſali, à quocunque Sacerdote abſque præiudicio iurium parochialium fieri poſſe; autumet quæ verò in Rituali, vt eſt officium funeris, ad Parochos tantùm propriè pertinere, non abſque ratione, cùm Rituale editum ſit pro Parochis, eiuſque obſeruatio illis commiſſa à Paulo V. in ſuo Diplomate, in quo illud confirmat.

56 Atque hinc Parochis prohibitum eſt pro officio funeris ſtipendium petere, non autem alijs Clericis, quia illi ex officio, non autem iſti ſunt ad hoc munus ab Eccleſia deſignati, vt per Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de ſimon. cap. 15. §. prioribus.* Vndè non poteſt hoc ius in alia perſona fundari. Cùm enim ille, ad quem ſpectat aliquid facere, poſſit etiam inuitus cogi ad id faciendum, nemo, niſi Parochus poteſt cogi ad hoc officium peragendum, vtpote qui tenetur adimplere munus ſuum, non autem presbyteri manuales Confraternitatum, qui nullo iure ad curam animarum, ac funus, funeriſque officium ſunt adſtricti.

57 Quicquid igitur ſit, an Eccleſia parochialis habeat intentionem fundatam ſuper plenaria ſubiectione Eccleſiæ minoris, ſitæ intra ſuos fines ad tradita per Abb. *in cap. dilectus n. 11. de capel. monach.* illud verò certum eſt, quoad huiuſmodi ius funeris, Parochum habere ſuper illa aſſiſtentiam, quemadmodum habet Epiſcopus ſuper iuribus epiſcopalibus, vt ait Calder. *conſ. 5. ante fin. de relig. domib.* ac Sebaſt. Medic. *in tr. de ſepult. quæſt. 6. per tot.* Et in his terminis quando Eccleſia non eſt vnita Monaſterio Regularium, & agitur de exercendis his functionibus præſuppoſuit Rota ex mente huius S. Congregationis in Veronenſi iurium parochialium 23. Martij 1629. coram Cardinali Vitili apud Poſtium *de manutent. dec. 260.* ex benignitate legenda.

58 Quintò id deducitur ex priuilegijs, quibus gaudent Eccleſiæ Regularium, ne in illis huiuſmodi officia peragantur à Parochis, vt ex priuilegio Xiſti IV. conceſſo Religioni Prædicatorum in Bulla, quę dicitur *Mare magnum*, quæ eſt prima eiuſdem Pontificis apud Confec. *in collect. priuil.* ibi: *Volentes &c. ne quiſpiam domos, & loca huiuſmodi aliquam præeminentiam, ſuperioritatem, & iuriſdictionem quomodolibet exercere præſumat.* Magis autem dilucidè ex priuilegio Caſinatibus conceſſo ab Eugenio IV. *Conſt. anus 9.* ibi: *Vt autem huiuſmodi Congregationis Monachi, &c. omnes, & ſingulos Epiſcopos, vel locorum quorumlibet Ordinarios, aut alias quaſuis perſonas ad monaſteria, ſiue loca dicta Congregationis cauſa ordines celebrandi, &c. & proceſſiones conuocandi, Miſſas, & alia officia celebrandi, &c. ſub excommunicationis pœna, &c. accedere, vel immorari, ipſis inuitis, tenore præſentium prohibemus.* Item ex alijs, quæ adducunt Caſarub. *in comp. priuil. Mendic. v. ſepelitio, & ſepultura num. 1. 3. 4. & 8.* Rodriq. *to. 3. q. regul. 85. num. 10.* Peyrin, *in addit. to. 3. de priuil. Minim. in fin. decr. 6.* Lezan. *tom. 4. v. ſepultura num. 12.*

59 Quæ priuilegia & ij etiam habent, qui habent communicationem priuilegiorum, hoc eſt Regulares propè omnes. Pro quibus extant præter alias ſparſim hincinde in libros plurium Auctorum coniectas variæ de hac re declarationes Sacrarum Congregationum, inter quas primò occurrunt, quæ ab hac S. Congregatione emanatæ ſunt, ſcilicet ſub die 1. Octobris 1591. Cardinali Moroſino, & in *Licienſi* apud Peregrin. *in comp. priuil. Regul. pag. 106.* confirmata in *Biſuntina* 26. Iunij 1602. & apud Paſqualig. *in obſeruat. ad Laurent. de Franch. num. 1591.* & Lezan. *in ſum. v. defunctus num. 4.* & Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 26. num. 24. & de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 10. num. 82. ac ſeqq. & in comp. Bull. v. officium*, ac relatis plurium Summorum Pontificum Conſtitutionibus, alijſque decretis Aldan. *in comp. reſol. lib. 4. tit. 17. n. 4.* & ſupponit S. Rota Romana in dicta deciſione coram Cardinali Virili. Quæ omnes declarationes fundantur in exemptione Eccleſiarum Regularium, ac proinde cum Eccleſiæ Confraternitatum nullam habeant exemptionem, debent in eis officium funeris Parochi peragere, quorum iuri per priuilegia tantùm derogari ſupra non obſcurè probatum eſt. Ideò namque non poſſunt Parochi hoc officium perſoluere in Eccleſijs Regularium, quia exemptæ. Eccleſiæ autem Conſtaternitatum non ſunt exemptæ, atque adeò poſſunt Parochi in illis officium funeris peragere.

60 Sextò idipſum deducitur ex eo, quod Capellani Eccleſiarum Confraternitatum ſunt manuales, & ad nutum amouibiles, ac proinde non poteſt in eis radicari aliquod ius conſiderabile, cùm non iure proprio, ſed alieno deſeruiant, Lap. *alleg. 5. num. 8.* Ægyd. *conſ. 38. n. 1.* & Mantic. *dec. 294. in fin.* Confraternitatibus verò laicis eaſdem Eccleſias adminiſtrantibus non poteſt hoc ius competere, quia officium funeris eſt quid ſpirituale, ac ſpiritualitati annexum, vt per Suarez *loc. cit. de Relig.* ideoque illius incapaces, *can. ſi quis deinceps 16. q. 7. cap. cauſam, quæ ac præſcript. cap. Quamuis de decim.* vbi Doctores communiter. Atque ita reconciliari debent Doctores, qui videntur in hac re contrarij. Nam quando Capella, ſiue Eccleſia ſita intra fines Parochiæ non habet Rectorem, tunc Eccleſia parochialis in illas ius habet, & in hoc caſu non procedunt tradita per Abb. *in d. cap. dilectus de Capel. Monach.* ſed potiùs doctrina Archidiaconi *in can. plures num. 3. 16. q. 1. & Hoſtienſis in d. cap. Dilectus num. 4.*

61 Denique Parochis, præter aſſiſtentiam iuris, ſuffragatur quoque obſeruatio, de qua datur *in ſumm. n. 3.* fides à viris probis, & grauibus ſubſcipta, atque recognita, quæ ſufficienter probat ex ijs, quæ in dicta prima diſſertatione §. *& quoniam* adducta ſunt.

62 Ad primum opponunt Aduerſarij huic reſolutioni deciſionem Coccini 2089. *in Auerſana funeralium* 23. Iunij 1634. Et quidem hic murus aheneus ille, ſed qui iacta ſpicula retorquet. Principio autem ſciendum eſt, cauſam illam *Auerſanam* quintò in hac S. Congregatione

fuiſ-

fuiſſe propoſitam. Semel ac iterum non citatis, neque auditis Parochis, ſed ſolùm Oeconomis laicis, qui duo decreta obtinuerunt, nec ex iure ſibi debito, ſed ex conſuetudine, qua ſe tuebantur. Auditis deinde Parochis, ac propoſita cauſa diù multumque, tertiò, & quartò diſcuſſa, eadem S. Congregatio declarauit, *Parochos fouere bonum ius*, cui declarationi Oeconomi non acquieſcentes inſtiterunt quintò proponi. Et quia pro ſe allegabant conſuetudinem immemorabilem, S. Congregatio rem ad Rotam remiſit, vt ſcilicet ſolùm diſcuteret, an conſtet de immemorabili, quam allegabant, non autem, an id ius Parochis competeret, quod iam ipſis S. Congregatio aſſiſtere declarauerat. Et ideò tam deciſio, quàm decreta, quæ in ea allegantur pro Confraternitatibus, non merentur allegari, cum cenſeantur, tanquam ſi non emanaſſent.

63 Hoc præmonito, id, quod primo loco dicta deciſio aſſerit de iuribus Parochialibus §. *& pro reſolutione*, minus æquo illa reſtringit ad quinque ibi enarrata. Multò enim plura recenſet Hoſtienſ. *in ſum. tit. de Paroch.* & Azor. *p.2. lib. 3. cap.12. q.4.* Sed hoc leue. Illud autem, quod ſubdit in caſu, quo Parochianus elegerit ſibi ſepulturam extra Eccleſiam Parochialem, Parochum habere fundatam intentionem in quarta funeralium tantùm, verum eſt, ſi accipiatur de Eccleſia exempta, ſecus autem de non exempta. Hoc enim caſu non ſolùm Parochus habet fundatam intentionem in ſola quarta funeralium, ſed etiam in officio funeris, quæ duo iura non ſunt confundenda, vt eſt ſuperius probatum.

64 Quod deinde ſecundo loco dicit *in §. Secundò eſt præmittendum*, non officit; quia tam textus *in cap. fin. de offic. Archid.* quàm ea, quæ adducit pro Eccleſia Cathedrali, loquuntur de ſubiectione quoad iura Archidiaconalia, & Cathedralia, nimirùm in ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem, correctionem, & viſitationem, vt expreſsè habetur *in d. cap. fin.* vbi etiam ſermo eſt de Monaſterijs Regularium; quæ ſanè Parochi non contendunt habere ab Eccleſijs Confraternitatum, neque à Monaſterijs Regularium, ſed ſolùm ius miniſteriale quoad munia, quæ ex officio ipſi obire tenentur, ſicut eſt officium funeris intra limites ſuarum Parochiarum.

65 Nihil inſuper deferendum eſt allegatis *in d. §.* auctoritatibus illorum, qui hoc ius negare viſi ſunt. Nam Abbas, & alij, qui referuntur, ad rem noſtram non faciunt. Tum quia loquitur Abbas de presbyteris exiſtentibus in capellis Monachorum iuxta textum, quem ipſe adducit *in d. cap. dilectus de capel. Monach.* & quem ipſe interpretatur, atque adeò Regularium exemptorum iuxta *deciſ.* Rotæ in Piſcien. ſiue nullius iuriſdictionis 7. Maij 1582. coram Gypſio, & coram Puteo *dec.* 115. *lib.*3. Tum etiam quia loquitur de iuribus ſubiectionis, & de inſtitutione, ac deſtitutione, in quibus perſpicuum eſt tàm huiuſmodi presbyteros, quàm huiuſmodi Eccleſias exiſtentes intra fines Parochiæ non ſubijci Parocho: At quoad ea, quæ non concernunt ſubiectionem, ſed Eccleſiæ Parochialis honorem iuxta *cap. ad audientiam x. de Eccleſ. ædif. vbi* Gloſ. *v. honor*, & quæ concernunt ius Parochiale, ceù ſunt ius funerandi, illique annexa, non negauit Abbas, quin pertineant ad Parochos. Neque alij Doctores *in d. §.* citati negant, ſed præſeruant Parochis ipſorum iura, inter quæ connumerari officium funeris eſt comprobatum. Neque D. Fagnanus dicit aliud, ſed aliter *in d. cap. ad audientiam 1. num.*10. Atque ita intellexit eadem S. Rota doctrinam Abbatis, & Calderini in allegata *Veronenſi* Iurium Parochialium coram Virili, adeòque vt mirum nunc videatur, eoſdem textus, ac eoſdem Doctores, quos adducit Coccinus pro derogatione huiuſmodi iuris, adduxiſſe antea pro illo adſtruendo Cardinalem Virilem.

66 Hæc autem in præmiſſis, neque meliora ſunt, quæ in conſequentijs aſſeruntur. In § enim *his tribus* totus eſt in probando, quod peragere officium funeris in huiuſmodi Eccleſijs non ſit ius Parochiale. Quod probat non quidem ex authoritate Canonum, aut Doctorum, ſed quia non numeratur inter illa quinque iura, quæ ſub initio recenſuerat. Sed quam ſit infirma probatio ab argumento negatiuo, nemo eſt, qui ignorat ex topicis. At verò ſpectare hoc ius ad Parochos, illudque eſſe annexum eorum officio tùm ex iure, tùm ex declarationibus huius S. Congregationis, tùm ex priuilegijs Regularium oſtenſum eſt ſupra. Textus verò *in can. placuit* 7. *q.* 1. non autem *q.* 2. *can. Epiſcopus in diœceſi ead. cauſ. & q. cap. nullus de Paroch.* quos refert, loquuntur de Epiſcopo, ne vſurpet alienas plebes, neue alienos Clericos ordinet iuxta Concil. Carthag. 3. *cap.* 21. & Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. *& ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reform.* Quæ nihil ad Parochos, cùm non vſurpent aliena, ſed ſua vindicent in ſuis Parochijs.

Præterea nihil etiam ad amoliendum hoc ius Paro- 67
chiale conferunt declarationes *in §. Hinc meritò* adductæ. Quia, vt dictum eſt, fuerunt Parochis non auditis extortæ vigore conſuetudinis, quam allegabant, & poſtea reuocatæ, vt oſtenditur *in d. ſum num.*2. Quod verò addit in comprobationem, eundem modum ſeruandum eſſe in Eccleſijs Confraternitatum, ac in Eccleſijs Regularium, deſtruit omninò Regularium priuilegia, & huius S. Congregationis declarationes, quæ ex ſolis priuilegijs exemptionis id Parochis in Eccleſijs Regularium non competere, ſæpiſſimè declarauit, ac firmauit Rota in dicta Veronen. coram Virili. Vndè non oportet amplius inueſtigare ſenſum, ſed ſententiam tùm huius Sac. Congregationis, tùm aliarum, quam in ſuis declarationibus, ac decretis planè oſtendunt.

Tandem *in § vltimo* agnoſcens idem Coccinus tam 68
mentem huius S. Congregationis, quàm eius declarationes ſtare pro iure Parochorum, vt hoc euaderet, confinxit diſtinctionem illam inter Eccleſias Confraternitatum, & Oratoria. In iſtis hoc ius Parochis concedit, in illis negat. Sed hæc euaſio facilè præcluditur. Tum quia *d. cap. dilectus, de capel. monach.* loquitur de Eccleſia, non de Oratorio, & tamen non ex eo quod non erat Eccleſia, ſed quod erat regularis non ſubiiciebatur Eccleſiæ S. Ceciliæ. Tum quia abuſiuè Oratoria Confraternitatum appellantur Eccleſiæ, *cap. ad hæc de relig. domib.* Tum quia quando Oratorium eſt publicum, & ſaltem ex conſuetudine acquiſiuit ius ſepeliendi, non differt quoad hunc effectum peragendi officium funeris ab Eccleſia, quia in illo ex Tridentino *in decret. de ſeru. & vit. in celebr. miſſar. ſeſſ.* 22. permittitur publicè celebrari miſſæ ſacrificium, eſt Eccleſiaſticum, eſt omnium vſui deſtinatum, habetque cultum publicum, ac vſum ſepulturæ, & gaudet immunitate, quæ omnia habent Eccleſiæ Confraternitatum, vt proinde idem fuerit apud antiquos Oratorium publicum, ac ædes ſacra, ſiue Eccleſia, quæ non differt ab Oratorio publico, niſi magnitudine, ac dote, vt per Stephan. Durant. *de ritib. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 13. & D. Fagnan. *in cap. auctoritate de cenſib. num.* 27. Tum etiam quia maior videtur ratio, vt Parochus hoc officium in Eccleſia magis, quam in Oratorio peragere debeat. Quia in Eccleſia eſt magis publicum, atque adeò magis ſpectat ad eius munus, qui tanquam miniſter publicus ab Eccleſia deſignatus eſt ad illud obeundum. Et tum denique quia priuilegia Regularium, & declarationes tam huius Sac. Congregationis relatæ à Lauorio ſuperiùs citato, & *in d. Auerſana*, ac pluries alibi, quam S. Congregationis ſuper Epiſcop. & Regul. apud Gauantum vbi ſupra, & deciſio Rotæ coram Virili ſpeciatim, ac expreſsè loquuntur etiam de Eccleſiis, vt in illis videre eſt *Summario dicto num.*2. Quare ſi ex Coccino id licet Parochis in Oratorio, licebit etiam eis & in Eccleſia. Itaque deciſioni Coccini opponimus declarationes, & Sacroſancta decreta huius S. Congregationis, quæ ſolùm in hiſce rebus attendi debent, vt teſtatur idem Coccinus in dicta deciſione propè finem; ſed ne videamur operam ludere, ſupplicamus Eminentiſſimis Patribus, vt legant integram *reſponſionem* 21. *par.* 4. Caroli Marantæ, omninò videndam, in qua omnes rationes, & argumenta Coccini excutiuntur, illiſque doctè, ac ſolidè reſpondetur ita, vt ſiue illius rationum pondus æſtimetur, ſiue authoritas, propè dixerim, omnium Doctorum, quos magno ſtudio, parique fide collegit, ſufficiat ad cauſæ victoriam hunc locum oſtendiſſe, quem quidem ægrè repellunt, qui pro Confraternitatibus ſcribunt, ac qui

opi-

opinionem præiudicatam Coccini mordicùs tenent.

69 Secundò opponunt Statutum Cleri Romani *cap. 5. §. 10.* & aliquot fortaſsè declarationes huius S. Congregationis, in quibus videtur declaratum huiuſmodi officium peragi debere à Sacerdote illius Eccleſiæ, in qua cadauer tumulari debet. Sed quoad ad ſtatutum iam illi fuit reſponſum in d. prima diſſertatione *ad 5. dubium §. minuſque.* Et quoad declarationes huius Sac. Congregationis, ne inter ſe pugnent, accipi debent de Eccleſijs vel exemptis, vel habentibus ius funerandi, vel conſuetudinem immemorabilem peragendi huiuſmodi officium, vt in dicta prima diſſertatione probatum. Præcipuè quia in nulla declaratione expreſsè habetur, hoc officium ſpectare ex iure ad Capellanos Confraternitatum.

70 Ad alia, quæ forſitan obſtare videntur, reſponſum eſt in prima diſſertatione ad V. dubium ex benignitate Eminentiſſimorum Patrum etiam videnda.

71 Atque hæc ad officium funeris peragendum in Eccleſijs Confraternitatum Parochis ſatis, ſuperque eſſe ſperamus, ſecluſa tamen, vt diximus, legitima conſuetudine diſcutienda, vel priuilegio Apoſtolico exhibendo.

72 Eadem S. Congregatio vtraque parte informante dubia præfata pro Parochis declarauit. Sed habita à Confraternitatibus noua audientia, fuerunt tertiò in eadem S. Congregatione propoſita, & ego tertiò ita italicè reſpondi.

73 Eminentiſsimo Signore. Certa coſa è, che prima, che foſſero instituiti gli Ordini regolari, niun'altro poteua ſepellire nella ſua Chieſa i fedeli defonti, ſe non il Paroco; perche egli ſolo hà popolo, e territorio à ſe ſoggetto, *Clement. Dudum de ſepult.* e per conſeguenza egli ſolo portaua la Croce ne' funerali.

74 Furono poi inſtituiti gli Ordini regolari, i quali non poteron riceuere alla ſepoltura delle lor Chieſe i defonti infino al tempo del Concilio Viennenſe, nel quale ſi conceſſe loro priuilegio nella detta *Clem. Dudum*, *recipiendi liberè* alla ſepultura i cadaueri di quei fedeli, che nelle Chieſe di eſſi la eleggeſſero, con dare però eſſi Regolari alle Chieſe Parochiali la portion canonica de' legati, e de' funerali.

75 Col preteſto di tal priuilegio pretendeuano i Regolari di prendere i cadaueri dalle Parochie altrui, di entraruì proceſſionalmente con la lor Croce, e di non chiamarui nè anche il Paroco del defonto; alle quali coſe reſiſtendo i Parochi, ſi poſe inquiſitione, ſe ciò era lecito di fare à' Regolari.

76 Scriſſero à fauore de' Parochi molti huomini dotti, fra' quali fù l'Oldrado *nel conſ. 82.* con le ragioni iui da eſſo apportate, ſeguito dal Cardinale *nella detta Clement. §. huiuſmodi q. 2.* e da molti altri, anche da' medeſimi Regolari, come dal Samuelio, dal Donati, dal Paſſarini, addotti nell'altre noſtre ſcritture. E a' fauore de' Regolari fra gli altri Bonifatio Vitalini, come ſi può vedere da quel che obiter ne laſciò ſcritto nella *Clem. Archiepiſcopo num. 5. de priuil.* la di cui opinione, e le di cui parole han voluto ſeguire, e traſcriuere ne' loro libri il Peirini, e'l Pax Iordano. Mà, ciò che ſi ſia dell'opinione del Vitalini, della quale più inanzi, certo è, ch'egli parla con molta bile contro alla Chieſa Catedrale, à fauore della quale hà ſempre dichiarato queſta Sacra Congregatione, oltreche egli proferiſce molte altre ſue opinioni, non ſolo temerarie, mà anche ſoſpette di ereſia, come quella *nella Clement. Inter ſollicitudines num. 30. de magiſtr.* oue dice, che *Eccleſia Latina fuit cauſa ſubtractionis Græcorum, quæ iudicauit eos ſchiſmaticos, ne amplius eligantur in Papam.*

77 I Sommi Pontefici per togliere affatto ogni occaſione di riſſe, vedendo eſſi quanto ſopra di ciò era ben fondato il ius Parochiale, conceſſero a' Regolari priuilegio di poter'eſſi inalzar la lor Croce ne' funerali, entrar proceſſionalmente con eſſa nell' altrui Parochie, e leuare i cadaueri ſudetti, ſi come ſi legge nell'Eſtrauagante *Inter cunctas, de priuil.* di Benedetto XI. e nelle Coſtitutioni di Siſto IV. di Pio V. e di Gregorio XIII. altroue diſteſamente apportate, *vocato etiam Parocho*, ſi come ordinò il Concilio Lateranenſe ſotto à Leone X. e la Sagra Congregatione ſopra a' Veſcoui, e Regolari appreſſo il Quaranta *in Sum. Bullar. v. priuilegia Regularium.* E benche in quanto alla portion canonica alcuni di eſſi otteneſſero poſcia priuilegio di eſentione, egli poi fù riuocato dal Concilio Tridentino *nella ſeſſ. 25. cap. 13. de ref.* e da Gregorio XIII. *nella Coſtit. 9. §. 6.* rimanendo illeſo il priuilegio di poter portar la Croce ne' funerali, e di entrare nelle Parochie altrui proceſſionalmente à leuare i cadaueri. E con queſta Religioſa oſſeruanza han proceduto frà ſe infino al preſente i Parochi, e i Regolari.

78 Vltimamente ſi ſono erette molte Compagnie ſecolari, le quali pretendono anch'eſſe di erigere la lor Croce nelle dette proceſſioni, e con eſſe entrar proceſſionalmente nelle Parochie altrui à leuare i cadaueri de' fedeli, e ſepellirgli nelle lor Chieſe, oue ſi eleſſero la ſepoltura. Il che da Parochi ſi niega loro oltre alle raggioni altroue da eſſi arrecate, anche per le ſeguenti.

79 E primo perche non hanno priuilegio alcuno *recipiendi liberè* alla ſepultura delle loro Chieſe i ſudetti cadaueri, ſi come l'hanno i Regolari.

80 E ſecondo perche non hanno territorio, nè popolo a ſe ſoggetti, ſecondo *il cap. 1. vt lite pendente*, e quiui i Canoniſti, e perciò non ponno inalzar la Croce, mà ſi richiede in eſſe priuilegio eſpreſſo, ſi come l'hanno eſſi Regolari.

81 E terzo perche è ciò loro eſpreſſamente proibito da queſta S. Congregatione nell'Andrienſe a' 22. di Nouembre del 1631. altroue allegata, e nello ſtatuto del Clero Romano *nel §. 5. del cap. 7.* che è particolare delle Compagnie, ne' quai luoghi ſi hà, che *eſſe nullo modo, & nulla ratione in funeribus Crucem erigere poſſint.*

82 Non oſta la Bolla di Pio IV. per la Compagnia della Morte di poter portare la Croce nelle proceſſioni per Roma. Sì perche tal Compagnia nel tempo, nel quale Pio IV. le conceſſe tal priuilegio, non haueua ancora Chieſa, mà ſe ne ſtaua precario nomine ora nella Capella della Concettione di S. Lorenzo in Damaſo, e ora nella Chieſa Parochiale di S. Giouanni in Aino, come ſi legge nel libro degli ſtatuti di eſſa Compagnia *nel cap. 1.* e nell' iſteſſa Bolla di Pio in ſul principio. E perciò non ſi può intendere delle proceſſioni de' morti alla ſua Chieſa, la quale non vi era. Sì perche non ſi concede nella detta Bolla priuilegio alcuno di riceuere alla ſepoltura della Chieſa di eſſa Compagnia quelli, che iui ſi eleggono la ſepoltura, mà ſolo i cadaueri di quei poueri, che a lei da' Parochi ſi verranno concedere, ſi come anche ſi legge nel libro de' medeſimi ſtatuti *nel cap. 44.* il che ſi dee auuertire per non equiuocare con gli Auuerſarij, e per conſeguente non ſi può intender la Bolla di Pio di altre proceſſioni, perche non poteua la Compagnia ſepellire altri morti per ſuo inſtituto. E sì perche Pio parla di quelle proceſſioni, che la Compagnia era ſolita di fare in quel tempo per ſuo inſtituto medeſimo, le quali ſono del Venerdì Santo, dentro all'Ottaua del Corpo di Criſto, quelle delle Quarantore, & altre ſtraordinarie da ordinarſi dal Pontefice, come ſimilmente ſi legge nel ſudetto libro degli ſtatuti *nel cap. 32.* laonde confermando eſſo Pio i ſudetti ſtatuti, ſolo concede, che ſi porti la Croce in quelle proceſſioni, che in eſſi ſono eſpreſſe, e non eſſendoui eſpreſſe le proceſſioni funebri, non ſi può la Bolla intendere della Croce da portarſi in eſſe. E ſi ancora perche ſe Pio IV. haueſſe voluto comprendere, non dico la Croce, ma le ſemplici proceſſioni funebri, le hauerebbe ſpecialmente eſpreſſo, sì come l'eſpreſſe il Beato Pio V. nella ſua Bolla 86. che comincia *Inter deſiderabilia* per la Compagnia del Roſario *nel §. 4.* iui: *Ac ſinguli confratres ad quaſcumque proceſſiones accedere*, nè baſtaua queſto, mà ſoggiunſe il Pontefice, *& in quibus corpora defunctorum ad ſepeliendum deferuntur*, nè diſſe *cum Cruce*, mà *cum eorum inſignijs*, cioè col ſacco, col cappuccio, e col veſſillo, ò col ſegno dell' imagine del Roſario. E finalmente perche ancora eſſi Regolari portauan la Croce nelle proceſſioni communi, mà non nelle funebri, e perciò fù loro neceſſario il priuilegio.

83 Nè oſta la preteſa oſſeruanza interpretatiua; imperciòche ancora l'altre Compagnie allegano la medeſima oſſeruanza, e pur nondimeno eſſe non hanno Bolla alcuna

cuna

cuna di poter portare nè anche nelle proceſſioni communi la Croce, e per conſeguente l'oſſeruanza, che eſſa Compagnia della Morte allega, non è interpretatiua della Bolla di Pio IV. ma independente da quella, e commune con la preteſa oſſeruanza dell'altre. E perche eſſa oſſeruanza è difforme. E perche ancora quando eſſa vi fuſſe, è ſtato atto facoltatiuo de' Parochi. E perche eſſi han ſempre reſiſtito. E perche non coſta, che non l'habbiano mai portato i Parochi. E perche più toſto ella è preſcrittione, e perciò ſi richiede la patienza, e l'acquieſcenza di eſſi Parochi. E perche vn Paroco non può pregiudicare all'altro, e l'altro al ſuo ſucceſſore. E perche è neceſſario, che tutti i Parochi di Roma habbiano à ciò conſentito per tanto tempo, che baſti alla preſcrittione, imperciòche vn ſolo, che non habbia ciò conceduto, riſerba à nome di tutti la ragione di tutti. E alla fine perche è irragioneuole, imperciòche le Compagnie ſecolari hauerebbono la preminenza ſopra il Clero. Laonde il Cardinal di S. Seuerina, che viſſe infino al tempo di Paolo V. nel ſuo Rituale atteſta, che le Compagnie per conſuetudine immemorabile non hanno mai portato auanti di ſe ne' funerali la Croce, mà ſolamente doppo di eſſe il Chierico della Parochiale; e perciò non innanzi, mà doppo il feretro è ſolito altroue di portarſi da alcune di eſſe non la Croce, ma vn ſemplice loro veſſillo, come in vna Hiſpalenſe dichiarò queſta Sacra Congregatione a' 16. di Decembre del 1613.

84 Nè meno oſta lo ſtatuto del Clero Romano *nel cap. 5. §. 7.* o è alcuni decreti di queſta S. Congregatione: Imperciòche non parlano eſpreſſamente delle Chieſe delle Compagnie, e perciò ſi debbono intendere di quelle Chieſe, che ò per ragion commune, ò per priuilegio ponno innalzar la Croce ne' funerali, & entrar proceſſionalmente nelle Parochie altrui, e non delle Chieſe delle Compagnie, alle quali eſpreſſamente è proibito d'innalzar la Croce dal medeſimo ſtatuto *nel §. 5. del cap. 7.* e da queſta S. Congregatione nell'Andrienſe citata. Nè ſi ritruoua decreto, ò riſolutione alcuna di queſta S. Congregatione, nè di altra, che parli ſpecialmente delle Chieſe delle Compagnie ſecolari.

85 Nè gioua il dire, che tanto eſſo ſtatuto *nel cap. 7.* quanto l'Andrienſe ſi debbono intendere, quando le Compagnie ſono inuitate ad accompagnare i cadaueri alle Chieſe altrui, e non alle loro. Imperciòche ò eſſe accompagnino alle lor Chieſe, ò alle altrui, ſempre debbono eſſere ſpecialmente inuitate, come ordina eſſo ſtatuto *nel §. 1.* del detto *cap. 7.* e queſta S. Congregatione nella Bononien. à 9. di Decembre del 1617. e quando ſono inuitate *nulla ratione, & nullo modo* ponno innalzar la Croce, proibendoſi ciò loro dallo ſtatuto, e da queſta S. Congregatione. E imperciòche l'vna, e l'altro il proibiſcono loro generalmente, e perciò anche quando accompagnano alle lor Chieſe. Si veggano oltre acciò l'altre riſpoſte, date al medeſimo ſtatuto nella prima ſcrittura, doue appieno ſi ſpiega.

86 Nè perche non ſi annouera ciò dall'Abbate *inter iura Parochialia*, egli non è *ius Parochiale*. Imperciòche, che egli ſia *ius Parochiale*, ſi è prouato con ſette dimoſtrationi nella ſeconda diſſertatiune, e con l'auttorità dell'Oldrado, del Cardinale del Lauorio, e degli altri. E in quanto all'Abbate, nè anche da eſſo vi ſi annouera la beneditione delle caſe nel Sabbato Santo, nè quella dell'voua nella Paſqua, le quali la Ruota coram Coccino in Romana funeralium à 14. di Decembre del 1620. decide, che ſono *iura Parochialia*. Laonde non ſi dee ciò dagli Auuerſarij allegare come fondamento della lor cauſa.

87 Ancora non oſta, che'l portar la Croce ne' funerali non è atto di preminenza, ne' di giuridittione, ma ſolo ſegno, che'l defonto ſia morto criſtianamente, come viſſe. Imperciòche, che egli ſij atto di preminenza, e di giuridittione ſi è prouato altroue, e ſi conuince da' ſudetti priuilegi de' Regolari, e da molti decreti di queſta Sagra Congregatione, la quale ha più volte dichiarato, particolarmente nell'allegata Andrienſe, che interuenendo ne' funerali la Croce della Chieſa Catedrale, ò quella della Collegiata, come fù riſoluto a' 14. di Maggio del 1644. benche il cadauere ſi portaſſe a ſepellire alle Chieſe de' Regolari, ò altroue, ſi debba portar la Croce di eſſa Catedrale, ò della Collegiata, non per altro, ſe non in ſegno di preminenza, e di dignità. Laonde ſe la Croce ne' funerali fuſſe ſolo ſegno di diuotione, e non ancora di preminenza, e di dignità, queſta Sagra Congregatione non hauerebbe dichiarato, come ſopra.

88 E quando, ſenza però pregiudicio della verità, fuſſe ſolo ſegno, che'l cadauere ſij d'huom criſtiano, a chi più ſi conuiene, e chi più di ragione la dee portare, che'l Paroco, al quale è commeſſa la cura dell'anime, e'l quale ſa chi ſi viue, e chi ſi muore nella communione della Chieſa, e chi è degno della ſepoltura Eccleſiaſtica, e chi nò? Laonde per la medeſima ragione non altri, che'l proprio Paroco del defonto dee portar la Croce nel di lui funerale per atteſtare a' fedeli, ch'egli è morto nella fede Cattolica, e perciò degno di ſepoltura Eccleſiaſtica. E così ſe i Parrochi con vgual Carità di quella che ſi eſercita talora dalla Compagnia della Morte interueniſſero con la propria Croce alla ſepoltura de' morti, non ſi ſepellirebbono nella Chieſa, come ſi dice di eſſerſi talora ſepelliti per ignoranza, ò per inauuertenza da detta Compagnia peccatori publici, ſcommunicati, eretici, e pagani.

89 Laonde il Vitalini medeſimo, il Peirini, e gli altri confeſſano, che la Croce ſi debba portare *da' Sacerdoti*, e non dalle Compagnie ſecolari, le quali, ò ſi conſideri il portar della Croce ne' funerali, come ſegno di preminenza, e di giuridittione, ò come di diuotione, e di Criſtianità, perche non ſi porta, ſe non da Criſtiani, e non da Giudei, a' quali è ſcandalo, nè da' Gentili, a' quali è ſtoltezza, come dice l'Apoſtolo *nel cap. 1. a' Corinti num.* 23. ò per altre pie meditationi fatte dagli Auuerſarij, non debbono perciò eſſer preferite a' Parochi, ne al Clero, perche *nullo modo, & nulla ratione* la ponno innalzare ne' funerali, e perciò nè anche per cagion di diuotione, nè per qualſiuoglia altro imaginabil fine, e preteſto.

90 E oltre à ciò eſſo Vitalini dice, che ſi portaua attualmente in ſegno di preminenza, sì come ſi porta ora, e ſi è ſempre portata, ma che *non debeat deferri cauſa praeminentiae, ſed in ſignum deuotionis per Sacerdotes*. Il che era quello, che allora ſi quiſtionaua frà Parochi, e Regolari, ora in ciò priuilegiati.

91 E notiſi, che gli Auuerſarij han tralaſciato a bello ſtudio la parola *per Sacerdotes*, che'l Vitalini, il Peirini, e'l Pax Iordano adducono, con la quale ſi dimoſtra, che la Croce per qualunque cagion, che ſi porti, anche di diuotione, ſi dee portare dal Clero ſecolare, ò regolare. Laonde non ſegue, la Croce è ſegno ne' funerali di diuotione, adunque ſi può, e ſi dee portare dalle Compagnie ſecolari, perche niuno Autore dice queſto, ma *per Sacerdotes*, perche le Compagnie ſecolari *non ſunt de Clero*, e queſt'attione ſi dee al Clero, come dicono i medeſimi Autori allegati, ma con poca integrità da gli Auuerſari. Nè ſi proibiſce ſolamente alle Compagnie di portar la Croce nelle Parochie altrui, ma anche di entrarui proceſſionalmente ſenza Croce, e di farui funtione, e vfficio alcuno, chiamandoſi ciò inuaſione da Dioniſio Papa nel *can. Eccleſias* 13. q. 1. Nè ſi ritruoua Autore, che dica eſpreſſamente, che ſi debba portare dalle Compagnie.

92 E in vero hauendo i Parochi a lor fauore *il cap. 1. vt litè pendente*, il cap. *Antiqua de priuil.* e la *Clem. Archiepiſcopo eod. tit.* doue generalmente ſi hà, che *deferre ante ſe Crucem* nel territorio, e nel popolo à ſe ſoggetto, è ſegno di preminenza, di dignità, e di giuridittione, non ſi dee ſtare alla diſtintione diſiderata dal Vitalini, che ne' funerali non debba eſſer ſegno di preminenza, tanto più che la ragione ch'egli apporta, non ſuſſiſte, perche, dice egli, nella via publica, e nelle caſe della ſua Parochia il Paroco non vi hà poteſtà alcuna.

93 Imperciòche è vero, che non vi hà poteſtà alcuna contentioſa, ma in quanto *ad iura Parochialia* conſiſtenti nell'eſercitio della cura dell'anime, e negli atti à quella pertinenti, egli vi hà poteſtà, e giuridittione di foro penitentiale, che è il primo requiſito coſtitutiuo della Parochia, cioè, come conchiuſe la Ruota in Rauennaten. ſi

Pato-

Parochialis coram Cantuccio 20. Maij 1577. *Poteſtas ligandi, & ſoluendi, quæ non cadit, niſi in Sacerdotem, can. In nouo 71. d. cap. Omnis de pœnit. & remiſ. Non tamen omnis Sacerdos hanc curam habere dicitur, ſed is tantùm, qui neceſſitate adſtringitur Eccleſiaſtica miniſtrare Sacramenta, & fideles, quibus adminiſtrat, ad eum accedere coguntur, vt per Gloſ. in Clem, Dudum v. Impendant, de ſepult.* Et il ſecondo requiſito ſi è *certa Parochia*, cioè, come ſegue la medeſima Ruota: *locus certis finibus conſtitutus, in quo populus alicui Eccleſiæ deputatus degit, dicitur eius Parochia, quaſi partitio curæ, can. Eccleſias 13. q. 1.* Laonde i Parochi nelle caſe delle loro Parochie amminiſtrano i Sagramenti della penitenza, del Sagro Viatico, e dell'Eſtrema vntione, e le benedicono, le quali funtioni ſono *iura Parochialia*, e atti di giuridittione in guiſa, che in eſſe caſe nè anche i Regolari con tutti loro priuilegi gli ponno eſercitare, ma ſolamente i Parochi, e per conſeguenza eſſi ſolamente nelle loro Parochie, e nelle vie, e nelle caſe hanno giuridittione, e poteſtà Parochiale.

94 E perciò eſſo Dioniſio Papa chiama le Parochie *ius proprium Parochorum ita videlicet*, ſono parole ſue, *vt nullus alterius Parochiæ terminos, aut ius inuadat*, confirmato dal Tridentino nel *cap. 5. de ref. della Seſſ. 14.* E conciosia coſa che il luogo, dal quale ſi debbon prendere i cadaueri, è territorio Parochiale, ſoggetto a' Parochi riſpetto al loro vfficio, e non alle Compagnie, non vi ſi può da eſſe entrare, nè portar la Croce, ma da' Parochi per ragion del popolo ad eſſi ſoggetto, e per conſeguente per cagione di preminenza per lo citato *cap. 1. vt lite pendente*.

95 E l'hauer territorio non importa dominio di terreno, ò di vie, ò di caſe; come dice il Vitalini, perche queſto è altresì appreſſo de' ſudditi, ma importa giuridittione, e ſuperiorità in quanto agli atti del ſuo vfficio ſecondo la Ruota in Burgenſi iuriſdictionis a' 4. di Decembre del 1595. e coram Merlino *dec. 665. n. 15.* la qual giuridittione è la forma, che coſtituiſce il territorio, la quale è ſolamente de' Parochi nelle loro Parochie per lo ſudetto *Can. Ecleſias 13. q. 1.* Laonde, concorrendo ne' Parochi il territorio circoſcritto da' certi confini, e la giuriditione ſopra di eſſo, vi dee concorrere la diſpoſitione del ſudetto *cap. 1. vt lite pendente*, cioè, che'l portare in eſſo territorio la Croce non ſolo è ſegno di diuotione, e di Criſtianità, ma anche di preeminenza, e di dignità.

96 E quindi è, che non la ponno eſſi Parochi inalzare dentro alle Chieſe de' Regolari, perche non è luogo ad eſſi ſoggetto, ma eſente, *arg. l. in agris, de acquir. rer. dom.* E quindi ancora si è, che i medeſimi Regolari fuori del loro Chioſtro, e della loro giuridittione, e per le altrui Parochie non ponno far proceſſione alcuna, si come hà più volte decretato la Sagra Congregatione de' Riti, nè particolarmente nell'Aretina Montis S. Sauini a' 19. di Maggio del 1614. e in vn'altra Aretina del 1613. e in Gaballicenſi Inſulæ a' 28. di Agoſto del 1615. e a' 18. di Febraio del 1617. ne' meno funebre, ſe non in virtù de' loro priuilegi in maniera che il far le proceſſioni per la Parochia pertiene ſolamente a' Parochi, e niun'altro, eziandio Regolare, ò Compagnia ſecolare può farle, ſe non con la licenza, col conſenſo, e con la Croce del Paroco, come in vna Hiſpalenſi a' 28. di Febraio del 1628. e in Limana a' 16. di Decembre del 1632. appreſſo il Barboſa *in collect. Bullar. v. proceſſio*, e facendo eſſi altrimente, ſi può loro toglier la Croce, come pruoua l'Oldrado nel ſudetto ſuo conſeglio, il Lanorio, e gli altri. Nè i preti ſteſſi di Chieſa alcuna ponno inalzare in qualunque proceſſione la Croce dentro a' limiti dell'altrui Parochie per decreto dell'isteſſa Sagra Congregatione in Romana a' 12. di Marzo del 1616. appreſſo il detto Barboſa nel luogo citato *v. Crux* con altri ſomiglianti.

97 E l'hà dichiarato ancora la Sagra Congregatione del Sagro Concilio a' 27. di Luglio, e a' 27. di Agoſto, e a' 19. di Settembre del 1628. con le ſeguenti parole: *S. Congregatio cenſuit, Regularibus, & Confraternitatibus permiſſum eſſe proceſſiones facere intra eorum Eccleſias, & clauſtra tantùm, & non extra, niſi de licentia, & conſenſu, aut cum Cruce Parochi, non obſtantibus quibuſcumque conſuetudinibus, vel præſcriptionibus immemorabilibus, Priuilegijs Apoſtolicis, Sacro Concilio Tridentino poſterioribus in ſuo robore permanentibus, quibus per hoc decretum minimè cenſetur derogatum.* Il qual decreto fù confermato dalla S. M. di Vrbano VIII. come ſi pruoua *nel 1. tom. delle mie conſult. nella conſult. 221. num. 1. è 2.* Per lo che fù conceduto il priuilegio di far proceſſione con la Croce ne' funerali doppo il Tridentino dal B. Pio V. e da Gregorio XIII. e veggaſi il medeſimo Peirini *tom. 2. priuil. conſt. 7. Pij V. §. 10. num. 1.* in Nouar. *in Lucern. v. proceſſiones n. 25.* e doppo il Diana, il Lezana, e gli altri il Donati *in prax. rer. regul. tom. 1. p. 2. tr. 13. q. 81. num. 1. & ſeqq.* Laonde dato, ma non conceduto mai, che la Compagnia della Morte haueſſe tal priuilegio da Pio IV. egli non giouerebbe, perche non è poſteriore al Concilio Tridentino.

E quindi ancora non oſta la preteſa conſuetudine, 98
eziandio immemorabile. Imperciòche, ò le Compagnie per prouarla intendon di ſeruirſi degli atti ſeguiti doppo il decreto della Sagra Congregatione del Concilio, e a' queſta intentione reſiſte l'iſteſſo decreto, il quale ſpezialmente deroga alla conſuetudine, eziandio immemorabile, e perciò impediſce anche l'introduttione di nuoua conſuetudine, come parlando generalmente di detti decreti, ſcriue il Donati nella citata *q. 81. num. 9.* O intendon prouarla dagli atti prima del 1628. nel qual tempo vſcì il decreto ſudetto, e baſta dire, che queſta pruoua ſi rende impoſſibile per ragion dell'età de' teſtimoni; imperciòche ſi debbon ritrouar teſtimoni, che in quel tempo haueſſero 54. anni, e di preſente 106. come appunto per eſchioder l'immemorabile fù detto dalla Ruota nella *par. 6. rec. deciſ. 142. num. 5. e deciſ. 266. num. 16.* e l'approuò nella Calaguritana decimarum a' 26. di Giugno del 1654. coram Zarata, *§. Præterea*.

E perciò *il cap. fin. de conſuet.* che ammette ſomiglian- 99
ti conſuetudini, richiede due qualità, cioè, che ſia ragioneuole, e legitimamente preſcritta. L'vno, e l'altro ſi deſidera nel caſo noſtro. Imperciòche non ſi può dir ragioneuole, mentre ſi fa la proceſſione fra' confini delle Parochie altrui, perche ſi perturba la giuriditione di eſſe, e ſi proibiſce dalle leggi, come ferma il Ricci nella *p. 1. deciſ. 9. num. 2.* e conchiude il Donati nella detta *q. 81. num. 1. & ſeqq.* e'l Tamburino *de iur. Ab. diſp. 25. num. 39. tom. 2.* Nè legitimamente preſcritta, perche non ſi moſtra, che tali proceſſioni ſijno ſtate fatte ſenza licenza de' Parochi; anzi, benche ciò ſi prouaſſe, non giouerebbe, perche hauendo i Parochi *iuris aſſiſtentiam*, contro di eſſi non gioua l'immemorabile, ſe non è approuata per tre ſentenze conformi, come vuol la Ruota nella Beneuentana iuriſdictionis a' 27. di Luglio del 1659. *§. Præterea* coram Zarata.

E tanto più perche i teſtimonij, che ſi adducono a 100
prouarla, ſono tutti fratelli delle Compagnie, e perciò per ragion d'affetto non meritano fede baſtante, ò piena per la *deciſ. 193.* della Ruota nel *num. 4. della par. 7. rec.* Nè conchiudono la proibitione, e l'acquieſcenza de' Parochi, la quale ſopra del tutto in queſte materie facoltatiue ſi dee prouare, come fermò la Ruota nella detta *Calaguritana a' 17. di Aprile* dell'anno medeſimo, e fù detto da noi di ſopra, e altroue ſouente.

Dalle quali coſe ſi rende manifeſto, che non ſi può 101
trattar di manutentione, si perche il petitorio chiaro aſſorbiſce la manutentione, come per Poſtio *de manut. obſeruat. 42. à num. 146.* e sì perche la poſſeſſione auanti i ſudetti decreti non ſi pruoua, e quella, che ſi pretende prouata doppo i decreti non gioua, perche hà contro di ſe gl'iſteſſi decreti, che derogano alla conſuetudine, eziandio immemorabile.

Nè gioua l'aſilo dell'equità. Imperciòche la cauſa de' 102
Parochi non ſolo l'hà l'equità, ma anche la ragione, la giuſtitia, e la certezza. E a quello, che ſi oppone, che i Parochi accompagnando il cadauere per l'altrui Parochie non eſſercitano atto di preminenza nel paſſarui, e che le meretrici ſi ſepelliſcono ſenza Croce, e perciò è ſegno di religione, e non di preminenza, ſi riſponde, che fra' Parochi vi è vno ſcambieuol conſenſo di paſſar

per l'altrui Parochie con la Croce, sì come vi è nell'vdir le confeſſioni, quanrunque io Milano vi ſia neceſſario il conſeoſo eſpreſſo di ciaſcun Paroco per paſſarui ogni volta con la Croce. E alle meretrici, perche da' Parochi non ſi eſercita atto alcuno di poteſtà Parochiale con amminiſtrar loro in ſu la Morte i Sagramenti, perche muoion oel peccato publico, perciò oon ſi porta da' Parochi ne' funerali di eſſe la Croce, dipendendo qoeſta dalla poteſtà penitentiale, che hà il Paroco, il quale concede i Sagramenti à chi n'è capace, e per cooſeguente anche la ſepoltura Eccleſiaſtica, e perciò anche la Croce in ſegno della ſua poteſtà, ò ſiaſi della Religione, ò della vita, e della morte Criſtiana del defonto.

103 Il dire, che i priuilegi de' Regolari non furon neceſſarij per portar la Croce, ma ſolo per entrar proceſſionalmente nelle Parochie, e prendere i cadaueri, è eootro alla letteral diſpoſitione di eſſi priuilegi, ne' quali letteralmente ſi coocede d'inalzar la Croce, d'entrar proceſſionalmente nell'altrui Parochie, e di prendere i cadaueri. E quando fuſſero ſolo conceduti per entrar proceſſionalmente nelle Parochie altrui, e per leuare i cadaueri, non hauendo le Compagnie queſto priuilegio, non vi ponno entrare proceſſionalmente, nè leuargli ſecoodo la ſentenza degli Auuerſarij medeſimi. Ma che veramente la conſeſa principale ſi fuſſe di inalzar la Croce, ſi dimoſtra dall'Oldrado, e perciò i priuilegi furono principalmente conceduti per eſſa, e conſeguentemente per entrar proceſſionalmente nelle Parochie, e leuare i cadaueri, i quali ſenza Croce leuar non ſi ponno. E certo è, che tali priuilegi debbono operar qualche coſa, ò ſiaſi il poter portar la Croce, ò entrar proceſſionalmente nelle Parochie per leuare i cadaueri. Nè l'voo, nè l'altro ponno far le Compagnie ſenza priuilegio, il quale, ſe ſi debba, e ſe ſi poſſa loro concedere ſenza turbare la Gerarchia Eccleſiaſtica, ſi laſcia al ſauiſſimo giudicio dell'Eminenze voſtre.

104 E ciò in quanto al primo dubbio, nel quale à fauore delle Compagnie ooo ſi apporta alcun'idoneo fondamento, decreto alcuno ſpecifico, nè vtorità ſpecifica di alcun'Autore, che dica eſpreſſamente, che la Croce, la quale ne' funerali dee eſſer'vna, ſi debba portare dalle Compagoie, mà bensì all'incontro vi è decreto eſpreſſo nell'Andrienſe, e nello ſtaruto del Clero Romano, che *nullo modo, & nulla ratione* la inalzino, ciò che ſi ſij nell'altre proceſſioni communi, nelle quali ogni Compagnia, e ogni Chieſa porta la ſua Croce, e io queſti termini parla, e s'intende la deciſion del Coccino oella Ceſaraguſtana; altrimente ella ſarebbe contraria a' decreti di queſta S. Congregatione, la quale ha dichiarato, che nè funerali ſi dee portare vna ſola Croce, e quella dee eſſere della Catedrale, ò della Collegiata interuenendoui. E dal noo oſſeruarſi queſta diſtintione di proceſſioni communi, e funebri è nato l'equiuoco degli Auuerſarij, e dall'equiuoco l'errore.

105 Io quanto poi al quioto dubbio oltre ſimilmente all'altre riſpoſte altroue apportate, oon oſta quell'vnico fondamento tante volte decantato dagli Auuerſarij, cioè à dire, che l'Abbate oon annoueta *inter iura Parochialia* il far l'vfficio ſopra il defonto. Imperciochè altroue eſſo Abbate *nel cap. 1. num. 4. de ſepult.* nel fine lo aonouera fra eſſi, e lo chiama *ius Parochiale*, come anche ſi può leggere appreſſo à Carlo Maranta nella *riſpoſta 22. del ſuo 4. tomo*. E l'iſteſſo Coccino *inter ipſa iura Parochialia* anooueta le ſudette benedittioni oon annouerateui dall'Abbate. Laonde *iura Parochialia* non ſono cinque ſolamente, come vuole il Coccioo nell'Auerſana a ſe ſteſſo contrario, ma ſei coo l'Abbate medeſimo, e otto coo eſſo Coccino nella Romana ſudetta, e più con altri Dottori.

106 E doueuano almeno gli Aouerſarij dar qualche riſpoſta alle ragioni apportate contro alla deciſioo del Coccioo nella detta Auerſana. Imperciochè quantunque l'autorità della Ruota ſij grande, non è però maggiore in qoeſta materia dell'autorità di queſta S. Congregatione, e di qoella ſopra a' Veſcooi, e a' Regolari, le quali hao più volte decretato a fauore de' Parochi, e che ſolamente nelle Chieſe de' Regolari per la loro eſentione non poooo eſſi far queſt'vfficio, come ſi è prouato nella ſeconda diſertatione, maſſimameote quando ancora vi è l'autorità di vn'altra deciſione di Ruota à quella del Coccino contraria, cioè del Signor Cardinal Virile parimente iui allegata, e quando le ragioni, e i fondamenti dal Coccioo apportati ſooo poco applicabili alla materia, della quale ſi tratta, e quando ancora vi è l'opinion commuoe à fauore de' Parochi, come ſi può vedere appreſſo il ſudetto Maranta. Laonde non è opinion moderna, ma antichiſſima da che ſurono iſtituiti i Parochi, cioè in ſin dal tempo degli Apoſtoli, ſeguita dall'Abbate ſteſſo, da' Sagri Concilij, da queſta S. Congregatione, e dall'altre, dal Lauorio, e da quaſi tutti Dottori, e particolarmente da S. Carlo, la di cui teſtimonianza, e autorità dee eſſer grauiſſima sì per la ſua Santità, come anche per l'oſſeruanza de' Sagri Canoni, oon iſtatuendo egli oe' ſuoi Concilij, approuati da' Sommi Pontefici, coſa alcuna, che noo ſij preſa da' Sagri Concilij generali, e conſorme ò à qoelli, ò alla dottrina de' Padri, ò al commun ſenſo della Chieſa.

107 Nè meno ſi è data riſpoſta veruna, che le Compagnie noo ponoo acquiſtar ragione alcuna nelle fuorioni ſpirituali, perche ſono ſecolari, ne' i loro Cappellaoi, perche ſono amouibili. Nè vale l'eſempio de' Parochi regolari col dire, che anch'eſſi ſono amouibili ad nutum de' loro Superiori, e pur tuttauia oelle lor Chieſe non fanno l'vfficio i Parochi. Imperciochè queſto auoien loro non per cagione de' Parochi regolari, perche ſono amouibili, mà per cagion delle Chieſe, perche ſono eſenti.

108 Nè oſta il dire, che le Chieſe delle Compagnie di Roma ſono eſenti dalla giuridittione dell'Eminentiſſimo Signor Cardinal Vicario, come ardiſce di dire la Compagnia del Confalone, e l'adduce per ſuo voico fondameoto, e che perciò anche dalla giuridittione de' Parochi. Imperciochè è oeceſſario di prouarlo coo la eſibitione de' priuilegi di tali eſentioni concedute doppo il Sagro Concilio Trideotino, in qoanto all'Emineotiſſimo Signor Cardinal Vicario *nel cap. 8. e 9. di riform. della ſeſſ. 22.* E in quanto a' Parochi nel *cap. 13.* nel fine *di riform. della ſeſſ. 24.* ne' qua' luoghi ſi roglie qualunque conſuetudine, e priuilegio io contrario. E ſe elle ſono eſenti, perche adunque i Parochi vi ammioiſtrano a' loro Cappellani il Sagro Viatico, l'eſtrema Vorione, gli sforzano al precetto Paſquale della communione, e quando vi ſi ſepelliſcono ne hanno la quarta funerale?

109 A gli altri dubbi noo fa meſtiere di altra riſpoſta di qoella, chi ſi è data nell'altre ſcritture, le quali ſopplicano i Parochi, che dall'Eminenze Voſtre ſi rileggano, e ſi perſiſta ne' decreti, che in queſta cauſa furono fatti a' 27. di Genaio del preſente aooo, e di riſoluere l'vltimo dubbio a fauore di eſſi per le ragioni ioi anche apportate, accioche le Compagnie con l'autorità de' Sagroſanti decreti di coteſta S. Congregatione rendano a' loro Paſtori la douuta riuerenza, e con pace eſercitino inſieme gli vltimi vffici di pietà, douuti a' fedeli defonti ſecondo che ſi preſcriue dalla Chieſa.

110 Audiris partibus S. Rituum Congregatio tertiò præfata dubia, excepto dubio quintò, cuius reſolutionem diſtulit, pro Parochis reſoluit. Sed qoia Confraternitates recurſum habuerunt ad Sanctiſſimum D. N. qui cauſam remiſit ad S. Congregatiooem Concilij, ego quartò eiſdem dubijs reſpondi per hæc verba.

111 Eminentiſſime Domine. Quioque dubia, de quibus agitur, fuerunt remiſſa per Sac. Congregationem Rituum ad hanc Sac. Coogregationem examinanda, & decidenda, quorum quatuor, excepto vltimo, fuerunt diſputata, & reſoluta in eadem Sac. Congregatiooe Rituum ſub die 27. Ianuarij 1679. faoore Parochorum, qui homilimè ſupplicant pro eorumdem confirmatione.

112 Primum ergo dubium, *An Confraternitas Mortis, atque adeo quæcumque aliæ Confraternitates ſeculares poſſint in funeribus erigere ſuam Crucem, quando defuncti à proprijs Parochis tumulandi deferuntur ad ipſarum Confraternitatum Eccleſias, in quibus ſepulturam elegerant.*

113 Negatiuè reſoluendum, quemadmodum reſoluit Sac.

Con-

Congregatio Rituum ſub dicto die 27. Ianuarij 1679. Etenim ad Parochum ſpectat funus, illudque dirigere, & determinare, cum Ius habeat in qualibet parte ſuæ Parochiæ, & ſuper cadauer vſque ad Eccleſiam, in qua ſepeliendum ſit. Oldrad. conſ.82. ſub num.2. Barboſ. de Iur. Eccleſiaſtico vniuerſ. lib. 2. cap. 10. num. 74. cum ſeq. Nouar. in Lucerna Regul. verbo Defunctus num.4. Zecch. de Republic. Eccleſiaſtica cap. 28. num. 18. Ceſped. de exempt. Regular. dubit. 219. num. 29. Bordon. oper. moral. tom. 3. reſolut. 51. de ſepult. num. 60. Lauor. var. Elucubrat. tit. 2. cap. 9. num. 119. Lezana in ſumma verbo Defunctus num. 4. Paſſarin. de ſtat. hominum tom. 2. quæſt. 187. art. 4. ſub num. 191.

114 Ac proinde in funeribus, dum cadauer ad tumulandum defertur, ſola Crux Parochi erigitur, S. Congregatio apud Gauantum in manual. verbo exequia num. 14. & nemo alius præter Parochum, & illo inuito poteſt deferre Crucem, etiam ſi ſint Regulares mendicantes, non habentes priuilegium Apoſtolicum, Oldrad. d. conſ. 82. ſub num. 2. Lauor. d. tit. 2. cap. 3. num. 206. & cap. 11. num. 73. & ſeq. Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 25. ſub num. 8. Vgolin. de Epiſc. cap. 58. ſub num. 3. vbi idem ſeruari, quando Parochianus Clerici ſecularis elegit ſepulturam in Eccleſia alterius Clerici ſecularis, Bonacin. de contract. diſput. 3. quæſt. 21. punct. 5. verſ. dixi dum Parochus, Molpheſ. in ſumma par. 2. tract. 13. cap. 8. num. 54. Barboſ. de Iur. Eccleſiaſt. vniuerſ. lib. 2. cap. 10. ſub num. 78. Lauren. de Franc. de controuerſ. int. Epiſcop. & Regular. quæſt. 67. Seſſ. deciſ. 413. num. 18. & ſeqq.

115 Et in ſpecie Confraternitates, quando accedunt ad funera, ad quæ non poſſunt accedere, niſi vocatæ ab hæredibus defuncti, non poſſunt erigere propriam Crucem, Ricciul. elucubrat. Eccleſiaſt. lib. 4. cap. 14. num. 3. Barboſ. de Paroch. cap. 26. num. 61. in fine, & in ſumma deciſion. Apoſtolic. collect. an. 207. num. 2. Lezan. quæſt. Regular. tom. 1. par. 2. cap. 15. num. 27. Samuel. de ſepult. tract. 1. diſput. 2. contr. 10. concluſ. 5. Murgaſ. eodem tract. tom. 1. tract. 8. diſquiſit. 3. ſect. 2. dub. 27. num. 7. Paſſarin. d. tom. 2. diſput. 187. art. 4. ſub num. 184. in fine Donat. in prax. regular. tom. 3. tract. 8. de Confraternit. quæſt. 30. Franc. de Eccl. Cathedral. cap. 25. num. 357. qui omnes referunt, ità pluries declaraſſe Sac. Congregationem.

116 Ratio autem eſt, quia delatio Crucis eſt ſignum Iuriſdictionis, ſeu auctoritatiuæ poteſtatis, quam nullus poteſt in alieno Territorio exercere, inuito illius Domino, vt inquit Bonac. de contract. diſp. 3. d. q. 21. punct. 5. ſub num. 2. propè finem, & quod delatio Crucis ſit ſignum Iuriſdictionis, maioritatis, præeminentiæ, & ſuperioritatis, tradit Abb. in cap. 1. ſub num. 7. ibique Butr. n. 6. vt lite pendente Card. in Clem. Archiepiſcopo ſub num. 5. Decian. conſ. 67. num. 7. lib. 2. Paſſarin. tom. 2. quæſt. 187. d. art. 4. ſub num. 186. in fin. Ventrigl. de Archiepiſc. cap. 17. num. 8. & cap. 18. num. 6. Donat. in prax. Reg. tom. 1. tract. 13. q. 81. num. 3. Et in hac ſpecie funerum declarauit S. Rituum Congregatio in Andrienſi ad 4. ſub die 22. Nouembris 1631. vbi quod interueniendo in funeribus Crux Eccleſiæ Cathedralis, quamuis cadauer deferatur ſepeliendum ad Eccleſias Regularium, deferri debeat ſola Crux Cathedralis, vt apud Barboſ. de Paroch. cap. 26. num. 78. vel Collegiatæ, vt in Bononienſi 14. Maij 1644. in ſignum quidem præeminentiæ, ac dignitatis.

117 Et propterea ex hac ratione, quia erigere, & deferre Crucem eſt actus iuriſdictionis, prohibitum eſt Regularibus, & Confraternitatibus facere proceſſiones cum elevatione, ſeù delatione Crucis extra proprias Eccleſias, & clauſtra Monaſteriorum, niſi de licentia, & conſenſu, aut cum Cruce Parochi, non obſtantibus quibuſcumque conſuetudinibus, vel præſcriptionibus immemorabilibus ex declaratione, & decreto huius Sac. Congregationis confirmato ab Vrbano VIII. in quo decreto præſeruantur tantùm Priuilegia Apoſtolica conceſſa poſt d. Conc. Trid. vt refert tom. 1. conſult. 221. n. 1. & ſeq. ac tradit Donat. d. tom. 1. par. 2. tract. 13. quæſt. 81. num. 1. & ſeqq. per tot. Nouar. in Lucerna Regular. v. Proceſſiones n. 25. Et in ſpecie funerum extant priuilegia Regularibus conceſſa erigendi ſuam Crucem; vt in extrauag. inter cunctas §. porrò, de priuil. & plurium Pontificum in 2. diſſertatione adducta.

118 Vndè etiam prædicta comprobantur, quia in funeribus vnica tantùm Crux eſt deferenda, vt diſponitur in ipſo ſtatuto Cleri Rom. c. 7. §. 4. vel illa Capituli Cathedralis, ſiue Parochi, vt tradit Io. Baptiſta Paroletus in Paleſtra Clericali par. 3. cap. 5. litt. D. quem refert, & ſequitur Dian. oper. moral. tom. 7. tract. 1. reſolut. 239. iuxta vltimam impreſſionem coordinatam, Moron. reſponſ. 51. num. 1. Paſſarin. de ſtat. hom. d. q. 187. art. 4. ſub n. 186. vbi recenſet plures declarationes Sac. Congregat. vel illius Eccleſiæ, ad quam corpus defuncti defertur, Barboſ. de Iur. Eccleſiaſt. vniuerſ. lib. 2. d. cap. 10. num. 78. & de Paroch. d. cap. 26. n. 7. Moron. d. reſponſ. 51. num. 21. & Lezan. in Sum. v. Crux.

119 Et conſequenter non poteſt deferri Crux Confraternitatis, quia Confratres ſunt laici, & ſeculares, & per delationem Crucis deputarentur maiores, & ſuperiores ipſo Parocho, incedente cum pluuiali, & ſtola, & ſub vexillo Crucis ipſius Confraternitatis, Decian. d. conſ. 67. ſub n. 6. cum ſeqq. lib. 2. Emin. de Luca diſc. 19. n. 23. de Regular. Rot. deciſ. 320. n. 27. part. 11. quod eſt abſurdum, vt maior procedat ſub vexillo minoris, vt per Decianum vbi proximè.

120 Et hinc Card. S. Seuerinæ nuncupatus ſcriptum reliquit, quod in proceſſionibus pro aſſociandis cadaueribus ad ſepulturam præcedunt Confraternitates laicales, & poſt ipſas deferens Crucem, & deindè ſequitur Clerus Regularis, & Secularis, & vltimo loco Parochus indutus ſuperpelliceo, & ſtola, prout refert Theodoſ. Rub. apud Gratian. diſcept. 298. num. 87. & ex eodem Rubeo Barboſ. de Iur. Eccleſiaſt. vniuerſ. lib. 2. d. cap. 10. ſub n. 56. & de Paroch. d. cap. 26. ſub num. 56. Et ita etiam diſponitur, & ordinatur in Rituali Romano in rubr. de exeq. quod facit Ius, & eſt pro lege tenendum, non obſtantibus quibuſcumque conſuetudinibus, vt plenè firmauit Rota deciſ. 647. per tot. par. 4. tom. 3. rec. & coram Dunoz. Sen. deciſ. 198. per tot. Et iſtud Rituale fuit ordinatum, & confectum longo ſtudio per dictum Card. S. Seuerinæ, vt dicitur in Bulla S. M. Pauli V. confirmatoria Ritualis in principio illius impreſſa.

121 Non obſtat, quod Confratres habent Eccleſiam, quod in funeribus deferri debeat vna Crux, & illius Eccleſiæ, ad quam cadauer defertur tumulandum ex ipſo ſtatuto Cleri Romani in c. 5. §. 7. & ex pluribus declarationibus Sac. Congregationis Rituum, & Sacr. Concilij Tridentini. Quia habent Eccleſiam quoad gubernium temporale, & œconomicum tantùm, non autem in titulum, & quoad exercitium ſpiritualium, quorum ſunt incapaces, quia laici; & ideò quoad ſpiritualia eſt ſubdita Eccleſiæ Parochiali, nec ſtatutum, nec declarationes loquuntur de Eccleſijs Confraternitatum, immò illas excludunt, & ſignanter in illa Andrienſi 22. Nouembris 1631. quæ datur authentica in Summ. num. 2. nam in illa poſtquam Sac. Congregatio ad primum dixerat, quod Crux deferri debeat illius Eccleſiæ, ad quam funus defertur, reſpondens ad ſecundum limitando declarauit, quod Confraternitates nullo modo in actu aſſociationis cadaueris Crucem erigere poſſunt, & hoc idem habetur ex ſtatuto Cleri Romani, d. cap. 7. §. 4. vbi licèt in d. antecedenti cap. 5. §. 7. decernat, quod vna tantùm Crux deferatur, in d. tamen cap. 7. d. §. 4. ſtatuit, quod nulla ratione Confraternitates Crucem erectam in funere portare poſſint. Et clariùs in d. Rituali Romano, quod in omnem caſum ſemper eſſet præferendum cuicumque ſtatuto, cum ſit confirmatum à Papa cum clauſula ſublata, & Decreto irritanti, vt in d. deciſ. 647. par. 4. tom. 3. rec. & coram Dunoz. Sen. d. deciſ. 198. n. 1. cum ſeq.

122 Minùs obſtat Bulla fel. record. Pij IV. pro Confraternitate Mortis. Illa enim, præterquam quod non eſt edita poſt Concil. Trident., eſt tantùm confirmatio ſtatutorū eiuſdem Confraternitatis, in quibus nulla fit mentio de erigenda Cruce in funeribus à Parocho præſente ductis.

Solùm enim *in cap.* 32. ſtatuitur de Proceſſionibus à Confraternitate fieri ſolitis, inter quas non eſt, nec ibi recenſetur Proceſſio funeralis *& in cap.* 44. ſolùm datur facultas deferendi Crucem, quando Parochus non comitatur funus cum Cruce ſua, vt in ipſo legitur, ac proinde non poteſt dici Bulla prædicta hunc caſum comprehendere, nec ad illum dd. Statuta extendere. Confirmatio enim non ampliat confirmatum, ſed tantummodò illi maioris roboris firmitatem adijcit, Rota coram S. M. Innocen. X. *deciſ.* 680. *num.* 17. *& in rec. deciſ.* 85. *num.* 2. *& deciſ.* 377. *num.* 18. *&* 25. *part.* 17.

123 Et quæcumque priuilegia conceſſa Confraternitati Mortis, aut alijs intelligi debent in alijs proceſſionibus, in quibus, vel ſolæ Confraternitates interueniunt, vel poſſunt deferri plures Cruces, non autem in Proceſſionibus funerum, in quibus vna Crux tantùm eleuari, & deferri poteſt, & eſt prohibitum Confraternitatibus illam deferre, ne ſequatur ſupradictum abſurdum, vt Parochus maior, & ſuperior incederet ſub Cruce Confraternitatis inferioris, & regulariter omnia Priuilegia ſemper intelliguntur ſine præiudicio Parochi, Medic. *de ſepult. par.* 1. *q.* 7. *num.* 41. Seſſ. *d. deciſ.* 413. *ſub num.* 2. *cum ſeq.*

124 Et hoc ipſum manifeſtè ſupponunt omnes declarationes Congregationum, & Doctores, dum dicunt, Confraternitates inuitatas ad funera non poſſe erigere Crucem; ſupponunt enim habere ius deferendi Crucem, dum illam prohibent deferri, & erigi in funeribus, quia talis prohibitio non fuiſſet neceſſaria in Confraternitatibus non habentibus facultatem, ſeù priuilegium deferendi Crucem, Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæſt.* 32. *num.* 86.

125 Neque ſubſiſtit prætenſa obſeruantia, conſuetudo, & quaſi poſſeſſio Confraternitatis erigendi, & deferendi Crucem in funeribus, præſente Parocho; quia non probatur pacifica, & eſt difformis ex actibus contrarijs geſtis per eoſdem Parochos, vt ex pluribus atteſtationibus iuratis, & depoſitionibus ad perpetuam rei memoriam, quæ dantur *in hoc Summario num.* 3. Ideòque nullius momenti, Caren. *reſolut.* 102. *num.* 13. Rota coram Buratt. *deciſ.* 464. *n.* 6. & obſeruantia interrumpitur per vnicum actum contrarium, Rot. *deciſ.* 319. *n.* 37. vbi etiamſi darentur mille actus pro obſeruantia *par.* 11. *rec.*

126 Eòque magis, quia non ſolùm agitur de præiudicio vnius, vel alterius Parochi, ſed totius Vniuerſitatis, & Collegij Parochorum, ac proinde probari debet ſcientia omnium Parochorum, de quorum præiudicio agebatur, Rot. coram Coccin. *deciſ.* 436. *num.* 6. & coram Buratt. *dec.* 129. *num.* 7. *& in rec. deciſ.* 697. *n.* 16. *& ſeq. par.* 4. *tom.* 3.

127 Maximè, quia materia eſt facultatiua, *Sum. d. num.* 3. nam Parochi poſſunt permittere, quemadmodum permiſerunt, eleuationem Crucis Confraternitatibus, *d. ſum. n.* 3. vel non accedere ad Proceſſiones; In facultatiuis autem non acquiritur quaſi poſſeſſio manutenibilis, Rip. *in c. cum Eccleſia Sutrina num.* 42. *& ſeqq. de cauſa poſſeſſion. & proprietat.* cum alijs per Poſth. *de manutenen. obſeruat.* 53. *num.* 2. *& ſeqq.* Idque procedit non obſtante quocumque lapſu temporis etiam immemorabilis, Adden. ad Gregor. *deciſ.* 162. *ſub num.* 15. Et tollitur omnis difficultas ex d. Rituali Romano; nam in Bulla confirmatoria derogatur quibuſcumque conſuetudinibus contrarijs, & decernitur, neminem poſſe aliter cæremonijs ſatisfacere, niſi forma in d. Rituali præſcripta ſeruata, & ſolùm præſeruatur immemorabilis, & propterea cum immemorabilis non probetur, nec probari poſſit, nulla alia conſuetudo, quamuis longiſſima, poteſt ſuffragari, Rot. *d. deciſ.* 647. *num.* 9. *& ſeqq. par.* 4. *tom.* 3. *rec.* & coram Dunoz. Sen. *d. deciſ.* 198. *num.* 2. *& ſeq.*

128 Et proinde neque etiam agi poteſt de manutentione, præſertim in hac Sac. Congregatione, vbi diſcutiuntur cauſæ in Petitorio, & quia ius Confraternitatibus reſiſtit, vt patet ex d. Rituali Romano, confirmato cum decreto irritanti, & ex tot declarationibus Sac. Congregationis ſupra recenſitis, & ſignanter ex illis factis ab hac Sac. Congregatione, & confirmatis ab Vrbano, relatis, *d. Summar. num.* 1. in quibus prohibetur Confraternitatibus facere Proceſſiones cum Cruce extra propriam Eccleſiam ſine licentia, & Cruce Parochi, non obſtantibus conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, & ſolùm præſeruatur priuilegium Apoſtolicum conceſſum poſt Concilium Tridentinum, quale non habet Confraternitas Mortis, aut quæcumque alia. In his enim, quibus ius reſiſtit, non conceditur manutentio, non obſtante poſſeſſione vel quaſi, quæ tunc potiùs dicitur occupatio, & vſurpatio, & abuſus, Tamburin. *de iur. Abbat. tom.* 1. *diſput.* 15. *quæſt.* 8. *num.* 10. *& ſeq.* Poſth. *de manutent. obſeruat.* 44. *num.* 12. *& ſeqq.* Rota poſt eundem *dec.* 215. *num.* 2. *& deciſ.* 422. *num.* 6. *cum ſeq.*

Secundum dubium, *An Confraternitas poſſit Crucem erigere tàm in via, quàm in Eccleſia Parochiali, quando in ea cadauer eſt tumulandum:* negatiuè pariter eſt reſoluendum, vt etiam videtur admittere Pars aduerſa, & adſunt tot declarationes Sacr. Congregationis, prohibentes in hoc caſu Crucem eleuari, & deferri per Confraternitates, & diſponit etiam ſtatutum Cleri Romani, vt ſupra dictum fuit. 129

Ad tertium dubium reſpondendum, poſſe Capellanum poſt abſolutum à Parocho officium funeris, iterum facere officium ſine tamen Cruce, ſtola, & aſperſorio, vt reſoluit Sac. Congregatio Rituum in hac cauſa 27. Ianuarij 1679. & prius in vna Cauarum 1665. Stola enim, Crux, & aſperſorium conceduntur Parocho in ſignum Parochialis officij, & iuriſdictionis, vt tradit Paſſarin. *d. quæſt.* 187. *art.* 4. *num.* 190. Ideòque dum ſepeliendus eſt defunctus in Eccleſia exempta Regularium, non poteſt Parochus in ea recitare orationes cum Stola, & Cruce, ſed iſta deponere debet, idem Paſſarin. *d. art.* 4. *num.* 192. *cum ſeq.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.* 2. *d. cap.* 10. *num.* 80. *cum ſeqq.* Lauren. de Franc. *de controuerſ. inter Epiſcop. & Regular. quæſt.* 68. Et hoc etiam probatur ex Rituali Romano *in rubrica de Exequijs*, vbi ſtatuitur ſtolam deferri per Parochum; vndè cum Capellanus Confraternitatis nullam habeat iuriſdictionem, non poteſt officium cum Cruce, ſtola, & aſperſorio celebrare in Eccleſia Parochiali. Et ita etiam fuit obſeruatum, vt ex atteſtationibus iuratis, quæ dantur *Summar. num.* 3. 130

Ad quartum dubium, *An poſſit Parochus ſuper cadauere, præſertim ſui Parochiani, qui in Eccleſia, ſeù Oratorio Confraternitatum intra fines ſuæ Parochiæ poſitis, ſepulturam elegit, officium funeris peragere*, affirmatiuè eſt reſpondendum ex multis Sac. Congregationis Rituum declarationibus authenticis, datis *in d. Summ. num.* 4. & refert etiam Nicol. *in faſcul. v. Confraternitas ſub num.* 20. Lanor. *var. Elucubrat. tit.* 2. *cap.* 3. *num.* 119. *& ſeq. & cap.* 11. *num.* 207. Samuel. *de ſepultur. contr.* 5. *concluſ.* 8. *num.* 16. Bonac. *de contract. d. diſput.* 3. *quæſt.* 21. *num.* 2. Paſſarin. *d. quæſt.* 187. *art.* 4. *num.* 194. *in fine*. Et ſtatuitur etiam in Concilio Mediolanenſi 7. *tit. de Sodalitat.* Item ex priuilegijs exemptionis, quibus gaudent Regulares apud Peyrinum, & alios. Pro quibus extant variæ declarationes apud Paſqualigum, & ſupponit Rota in Veronenſi iurium Parochialium coram Virili apud Poſth. *dec.* 260. videnda. 131

Neque obſtat deciſio in Auerſana funeralium coram Coccino inter eius impreſſas *deciſ.* 2089. in qua firmatur, quod ius faciendi officium ſuper cadaueribus non ſit ius Parochiale, & Eccleſiam Parochialem non fundare intentionem ſuam ſuper ſubiectione alterius Eccleſiæ, vel alicuius Confraternitatis, quamuis intra fines ſuæ Parochiæ ſitæ; quia, quidquid ſit quoad omnimodam iuriſdictionem, quoad iura tamè Parochialia, & in ſpecie ſuper ius faciendi officium ſuper cadaueribus, habet Parochus intentionem fundatam, & ad ipſum ſpectat, etiam in alia Eccleſia intra limites ſuæ Parochiæ, non autem ad Sacerdotes, ſeù Capellanos illius Eccleſiæ hoc officium peragere, Barboſ. *de Paroch. d. cap.* 26. *ſub num.* 8. vbi refert, ita fuiſſe reſolutum per Sac. Congregationem in Mediolanenſi, & idem tradit *de Canonic. & Dignitatib. cap.* 18. *num.* 62 & in Summa deciſionum Apo- 132

ſtolica-

ſtolicatum *v. Officium Defunctorum num.* 1. *& ſeqq.* Paſſarin. *de ſtat. homin. d. quæſt.* 157. *art.* 4. *ſub num.* 194. & in terminis quando defunctus ſepelitur in Eccleſia alicuius Confraternitatis, quod officium facere pertineat ad Parochum, non autem ad Cappellanum, ſeu Sacriſtam illius Confraternitatis, tradunt Lauor. *lucubrat. Eccleſiaſticar. tit.* 2. *d. cap.* 9. *num.* 120. *& cap.* 11. *num.* 107. Samuel. *de ſepultur. tract.* 1. *diſp.* 5. *contr.* 10. *in* 4. *Concluſ.* vbi refert, ita declaraſſe Sacram Congregationem in Laudenſi, referente Cardinali Taberna, & reſolutionem extare in illius Synodo, Gauant. *in Manuali v. Confraternitates num.* 41. Bonacin. *de contract. d. diſput.* 3. *d. quæſt.* 21. *pun.* 5. *ſub num.* 1. *in fine*, vbi refert tres reſolutiones Sac. Congregationis, Paſſarin. *d. art.* 4. *ſub num.* 194. *in fine*, Lezan. *oper. moral. tom.* 1. *par.* 2. *cap.* 15. *ſub num.* 22. vbi dicit, ita fuiſſe reſolutum per Sac. Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, Donat. *in prax. Regular. tom.* 3. *tract.* 8. *quæſt.* 38. Murg. *de Sepultur. tom.* 1. *tract.* 8. *diſquiſit.* 2. *dub.* 25. *num.* 5. *& ſeq.* Nicol. *in Floſcul. v. Confraternitas n.* 20.

133 Et dicta deciſio Rotæ coram Coccino poteſt ad ſummum procedere in illis Eccleſijs, in quibus adeſt perpetuus Rector ad tradita per Archid. *in c. pluries num.* 3. 16. *quæſt.* 1. & Hoſt. *in c. dilectus num.* 4. *de Capel. Monach.* & quoties Eccleſiæ Confraternitatum ex priuilegio Apoſtolico ſunt exemptæ à Parochia, vt aduertit Nicol. *in Floſcul. v. Confraternitas num.* 19. & d. deciſioni Rotali præferendæ ſunt reſolutiones Congregationum, quibus ipſa Rota ſolet, & tenetur deferre, vt coram Celſ. *deciſ.* 5. *num.* 12. & coram Bich. *deciſ.* 459. *num.* 1. & ſi quæ dantur declarationes Sac. Congregationis in contrarium, procedunt in caſu, quo Parochus nolit ipſo officium celebrare, vt per Nicol. *d. v. Confraternitas ſub num.* 19. *&* 20. Et in his terminis quando Eccleſia non eſt exempta, dixit Rota ex mente Sac. Congregationis, id licere Parochis, *vt in cit. Veronenſi* coram Virili. Ac demum quia Abbas *in cap.* 1. *num.* 4. *de ſepult. in fine*, hoc officium recenſet inter officia Parochialia, illudque appellat ius Parochiale. Qua de re videndus omninò Carol. Maranta *reſp.* 22. *tom.* 4. Et ſi vacat, ſecunda diſſertatio tradita in vltima Congregatione.

134 Et ita ſe habet conſuetudo, & obſeruantia, vt ex dictis atteſtationibus, *Summar. num.* 3. *& decr. Sac. Congregationis ſumm. n.* 4.

135 Deinde his addidi aliam reſponſionem in compendium redactam.

136 Ad dubia propoſita in præterita Congregatione, & non reſoluta, ad 1. ſcilicet, & ad 2. negatiuè reſpondendum eſt, ad 3. poſſe ſine ſtola, aſperſorio, & Cruce, vt ad illa reſpondit Sac. Rituum Congregatio 27. Ianuarij 1679. Quartum verò affirmatiuè reſoluendum.

137 Etenim vna tantùm Crux erigenda eſt in funeribus, quod non controuertitur, & in concurſu Eccleſiæ ſuperioris cum inferiori, non huius, ſed illius erigenda eſt Crux, licèt funus ad inferiorem ducatur, vt notat Paſſarin. *de ſtat. homin. tom.* 2. *q.* 187. *art.* 4. *num.* 186. *cum ſeq.* Eſtque ratio naturalis, canonica, & ciuilis, ne caput ponatur ſub pedibus, quod indecorum, & inhoneſtum aduertitur a Rota *dec.* 4. *num. vlt.* coram Eminentiſſimo Otthobono.

138 Cum igitur Confraternitates laicales ſint inferiores, quia non ſunt de Clero, immò ſubiectæ Clero, quia puri laici, cumque ipſæ non poſſint de iure in funeribus eleuare Crucem, neque incedere ſub Cruce, ſed ante illam, vt refert Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 56. *& de Paroch. c.* 26. *num.* 56. vrget quidem regula, quod in concurſu ſimultaneo Cleri cum laicis, incedant iſti ſub illo, non autem contra.

139 Non obſtat, quod eleuatio Crucis non ſit actus iuriſdictionis; quia ſaltem eſt ſignum præeminentiæ, præcedentiæ, ac directionis, non concedendæ laicis ſupra Clerum, neque inferioribus ſupra Superiorem, præſertim in functionibus Eccleſiaſticis, & pertinentibus ad curam animarum.

140 Minùs obſtat, quod Eccleſia Confraternitatis ſit publica, ipſaque Confraternitas habeat priuilegium eleuandi Crucem, ac ſepeliendi, ſitque à iuriſdictione Parochi exempta, id quod gratis concedimus. Nam cum laici non ſint, neque poſſint eſſe Rectores Eccleſiæ, quia incapaces coniugij ſpiritualis, & Parochus intra limites ſuæ Parochiæ ſit verus Rector omnium Eccleſiarum particularium, non erectarum in titulum Collegij, vel Rectoriæ clericalis, ne aliàs Eccleſiæ remaneant viduæ, vel acephalæ, vtique Confraternitates laicales non habent, niſi ſolùm vſum Eccleſiæ cum rerum temporalium œconomia, quam poſſunt abſque vlla reſignatione ad ſuum libitum dimittere, atque adeò etiam in ſua Eccleſia de iure ſunt ſubiectæ Parocho quoad functiones Parochiales, vt optimè firmauit Rota *dec.* 124. §. *Etenim p.* 12. *& dec.* 231. *n.* 2. *cum ſeq. p.* 13. *rec.* & declarauit S. Congregatio ſuper Epiſcopis in Forolinienſi 22. Septembris 1679. & hæc S. Congregatio reſpondendo ad quæſita huius cauſæ Romanæ iurium Parochialium 16. Martij 1680.

Idque præcipuè de Iure Parochorum quoad funera in Eccleſijs Confraternitatum, & miſſam in eis ſolemniter celebrandam iuxta S. Congregationis decreta, quæ referunt Bonacin. *tom.* 2. *diſp.* 3. *de contract. quæſt.* 21. *punct.* 5. *ad §. obſerua ſecundo*, Samuel *de ſepult. tr.* 1. *diſp.* 5. *contr.* 10. *concluſ.* 4. Lezan. *tom.* 1. *quæſt. reg. p.* 2. *c.* 15. *n.* 22. Murgas *de ſepult. tom.* 1. *tr.* 8. *diſq.* 2. *dub.* 25. *num.* 5. *& ſeq.* Donat. *rer. regul. tom.* 3. *tr.* 8. *quæſt.* 38. & Paſſarin. *de ſtat. homin. q.* 187. *art.* 4. *num.* 194. *ad finem.* 141

Porrò eleuatio Crucis, & ius ſepeliendi ſine Parocho ſubſidiariè tantùm conceditur Archiconfraternitati Mortis, Parocho ſcilicet abſente, vel negligente, non autem illo præſente. Neque prætenſa exemptio extendi debet ad functiones Eccleſiaſticas, literaliter non expreſſas in ipſa exemptione, quando nimirùm Parochus adeſt, & vult eas peragere; quia quodcumque priuilegium intelligendum eſt præciſè in ſuis terminis, non contra Parochum præſentem, ac volentem fungi officio ſuo, præſertim in concurſu cum laicis, vt eſt regula relata *in dec.* 165. §. *quoniam viſum p.* 16. *recent.* 142

Hinc patet, non adaptari ſtatutum Cleri Romani, quia loquitur de Eccleſijs in peculiarem titulum erectis cum Collegio, vel Rectore Ordinis Clericalis ad terminos iuris naturalis, Canonici, & ciuilis. 143

Et deciſio 2089. Coccini pariter loquitur de ſeculari Eccleſia in particularem titulum erecta, & quatenus aliter loqueretur, eſſet ſanè iuri contraria. Deciſio autem 36. *num.* 7. coram Roias, & 45. coram Zarata *num.* 10. *cum ſeq.* loquuntur de hoſpitalibus erectis collegialiter cum iuribus Parochi per priuilegia expreſſa. 144

Quoad verò ad prætenſam conſuetudinem, vel illi obſtat varietas probata per Parochos, vel abuſus impræſcriptibilis ponendo caput ſub pedibus, vt pleniſſimè apud Eminentiſſimum Otthobonum *d. dec.* 4. *n.* 37. *cum tribus ſeqq. ac dec.* 212. *n.* 11. *& ſeq. p.* 15. *recent.* 145

Quatenus verò Eccleſia Confraternitatis habeat priuilegium territorij ſeparati à Parochia, quod nondum oſtenſum eſt, ac etiam habeat Clerum mercenarium pro functionibus Eccleſiaſticis, Rectoria eſſet reſeruata Summo Pontifici, & Clerus fungeretur officio Vicarij, aut Vicerectoris, atque ita poſſet Eccleſia erigere Crucem in forma Cleri, Parocho etiam præſente, quando funus ad illam duceretur, præcedentibus tamen Confraternitatibus laicis ante Crucem, & incedente Clero ſub Cruce ad formam Ritualis Romani *ſub tit. Exequiarum ordo, verſ. mox ordinatur proceſſio*, & Ritualis maioris Eminentiſſimi viri D. Cardinalis S. Seuerinæ *in rubr. de exeq. & ord. proced.* quorum verba in 2. diſſertatione hac de re integrè protulimus. 146

Et hæc quidem ſummatim nobis ſuggeſſit D. Vincentius Ruſſophylus, Patritius Altamuræ, Vir generis nobilitate, doctrina, prudentia numeris omnibus integer, vtque omnia vno verbo complectar, Eminentiſſimi Cardinalis Hieronymi Caſanate, hoc eſt, oraculi Themidis conſultricis Auditor. Quæ ſanè ſufficere poſſent ad hæc dubia in fauorem Parochorum decidenda. Poterunt tamen Eminentiſſimi Patres, ſi lubet, pro maiori cauſæ inſtructione reſumere ſcripturas 147

omnes in duabus præteritis Congregationibus datas, & inſiſtere decretis in hac cauſa emanatis à S. Rituum Congregatione, prout ijdem Parochi humillimè petunt, ac ſupplicant.

148 Sacra Congregatio Concilij diſtulit reſolutionem, & Cardinalis de Luca edidit ſuper primo dubio ſequentem diſcurſum.

149 Erecta in Vrbe ſecularium Confraternitate ad pleraque pietatis opera exercenda, & præſertim pro oratione 40. horarum, & pro charitatiua, & gratuita ſepultura pauperum, & miſerabilium defunctorum, ideòque Mortis, & 40. horarum nuncupata, S. M. Pius IV. de anno 1560. dictam erectionem approbauit, eidemque Confraternitati quamplura conceſſit priuilegia, & præſertim vt in proceſſionibus per Vrbem Crucem deferre poſſet, atque ad aliam Eccleſiam ſe transferre, vel nouam erigere, in qua Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum retineri poſſit, quodque eius Officiales, Confratres, & Capellani quorumcumque pauperum decedentium corpora in forma Eccleſiæ conſueta, & ſolemniter ſepelire, vel ſepeliri facere liberè, & licitè valeant.

150 Cum autem eadem Confraternitas, quæ circa illa initia in varijs Eccleſijs euagata fuit eo modo, quo de recenti experti ſumus in Confraternitate Agonizantium, tractu temporis propriam contraxerit Eccleſiam Mortis nuncupatam, habentem ſine dubio omnia veræ, & publicæ Eccleſiæ requiſita, adeò vt ab anno 1606. citra vſque ad præſens per Summos Pontifices tanquam talis nuncupata, & tractata fuerit, pluraque defunctorum cadauera ad illam pro ſepultura deferri ſoleant. Hinc oritur primum dubium, à quo alia pendere in magna parte videntur, quænam Crux in huiuſmodi ſepeliendorum funere debeat erigi, an ſcilicet illa Confraternitatis, vel illa Parochiæ defuncti?

151 Quamuis autem cum magno quidem ſtudio, & labore multa hinc inde in iure deducta fuerunt, præſertim ex parte Parochorum, multaque etiam hinc inde deducta ſint in facto ſuper incluſione, & reſpectiuè excluſione conſuetudinis, in qua ex parte Confraternitatis magnum conſtitui videtur fundamentum; nihilominùs mihi videtur, quod adeò magnus labor in notabili parte fuerit ſuperfluus, aſſumendo in abſtracto quæſtiones ceſſantes ex ſolo facto, quodque diſtinguendo facilis eſſe poſſit reſolutio.

152 Tres itaque ad rem diſtinguendo videntur caſus. Vnus nempè, in quo Parocho nolente, vel negligente intra tempus à S. M. Vrbano VIII. ſtatutum, facere funus, quia nempè defunctus pauper, & miſerabilis eſſet, quod præſertim in defunctis ex morte violenta ſequi frequenter ſolet, adeò vt ſola Confraternitas cum proprijs Confratribus, Capellanis, & Clericis funus peragat, atque defunctum ad propriam Eccleſiam pro ſepultura traducat ſine Parocho, alijſque Clericis ſecularibus, vel regularibus. Alter eſt caſus, in quo Confraternitas interueniat cum Parocho, fortèque cum alijs Clericis ſecularibus, vel Regularibus in funere defuncti ſepeliendi in alia Eccleſia. Et tertius eſt caſus præciſus quæſtionis; quod ſcilicet eadem Confraternitas cum Parocho, alijſque Clericis ſecularibus, vel Regularibus interueniat in funere defuncti ſepeliendi in propria ipſius Confraternitatis Eccleſia.

153 In primo, & ſecundo caſu planæ videntur reſolutiones. In primo, ſcilicet affirmatiuè tum ex clara, & literali diſpoſitione prædicti Indulti Apoſtolici Pij IV. quod propriè, & principaliter iſtum caſum percutere videtur. Tum etiam quia nulla alia interueniente Cruce pernecеſſe iſta venit adhibenda, ne aliàs contra ritum vniuerſalem Eccleſiæ fiat funus, & ſepeliatur Chriſtianus abſque Cruce. Et è conuerſo in ſecunda plana fit negatiua, vt Confraternitas propriam Crucem erigere non valeat ob expreſſam, & literalem diſpoſitionem ſtatuti Cleri Romani, adeò vt iſti duo caſus videantur diſputationis incapaces. Non tamen inutile cenſendum eſt eos diſtinxiſſe, & prænotaſſe ad effectum regulandi obſeruantiam hinc inde deduci ſolitam, & conciliandi, vel interpretandi teſtes hinc inde deductos; qui aliàs nimirum varij, vel contrarij videntur, quoniam pleri que actus, de quibus ipſi pro vna, vel reſpectiuè altera parte loquuntur, in iſtis caſibus verificabiles eſſe poſſunt.

Quatenus itaque pertinet ad tertium caſum, qui eſt proprius, & præciſus quæſtionis, pernotandum, vel 154
præſupponendum venit certum, receptum, & irrefragabile principium, vel axioma, quod nunquam euagandum eſt in generalibus, vel ſimilibus, quando habentur ſpecialia, & indiuidualia. Ideòque inanis videtur magnus labor hinc inde adhibitus in perquirendo authoritates antiquorum, & modernorum Canoniſtarum, & Moralium citra, & vltramontanorum, ſiue in perquirendo multas Sacrarum Congregationum declarationes, quæ pro regionum, & Caſuum diuerſis moribus, & reſpectiuè circumſtantijs prodierunt, dum in Vrbe habemus ſpecialem, & indiuidualem determinationem ſtatuti Cleri Romani; quod prudenter, & ſtudioſè ordinatum fuit ad dirimendas quæſtiones, quas inuolutas reddidit varietas tot authoritatum, & deciſionum, ac declarationum, quæ hinc inde habentur, & cum magno labore, & diligentia collectæ ſunt per vtramque partem, vt ita ſcilicet per ſtatutum iſtæ controuerſiæ, quæ frequentes, & ſcandaloſæ eſſe ſolebant, dirimantur, iſtudque ſtatutum eſt illa irrefragabilis lex, in qua ſitum eſt Cleri, & Parochorum fundamentum, ideòque ab eis nullo pacto impugnabilis.

Statutum itaque in verbis diſponit, quod in funere 155
vna tantùm Crux adhiberi debeat illius Eccleſiæ, ad quam cadauer tumulandum defertur, nec alia Crux, ſiue Crucifixus erigatur, ſiue ſit propriæ Parochiæ, ſiue Regularium, ſiue laicarum Confraternitatum, & per conſequens, cum iſta ſit vera Eccleſia, atque ad illam funus ducatur, hinc de plano excluſa remanet prætenſio Parochorum, dum in verbis ſuperiùs regiſtratis expreſsè dicitur, quod erigatur Crux Eccleſiæ, ad quam cadauer defertur, non autem illa Parochiæ, adeò vt intret vulgaris regula *textus in l. ille, aut ille ff. de leg.* 3. quod in claris, & expreſſis non intrant quæſtiones, & argumenta.

Neque his aduerſari videtur altera ſtatuti pars, quæ 156
prohibet erigi Cruces Confraternitatum, quoniam quando Confraternitas conſiderata de per ſe abſque propria Eccleſia haberet hanc prætenſionem, tunc vtique reijcienda eſſet, dum regulariter, & pro frequentiori contingentia huiuſmodi Confraternitates ſoleant habere ſolùm priuata Oratoria, vel Capellas in alienis Eccleſijs, vt praxis docet in Eccleſijs Mineruæ, S. Laurentij in Damaſo, S. Auguſtini, SS. Apoſtolorum, & ſimilibus, atque antiquiori tempore verificabatur etiam in iſtamet Confraternitate, antequam iſta Eccleſia erigeretur; quoniam in aliena Eccleſia ſedem habebat cum priuato Oratorio, illoque ſtam, vel tempore attento, non poterat erigere propriam Crucem, niſi in primo caſu, de quo ſupra; de quo intelligendum eſt Indultum Pij IV. atque ad hanc diſtinctionem inter Eccleſiam, & Confraternitatem omninò reflectendum venit, quoniam ea mediante, omnia contraria conciliantur, atque tolluntur æquiuoca.

Alia ſiquidem eſt Crux Eccleſiæ conſideratæ de per ſe 156
independenter à Confraternitate, & alia eſt Crux Confraternitatis conſideratæ de per ſe independenter ab Eccleſia. Exiſtentia verò Confraternitatis in Eccleſia non tollit ſubſtantiam Eccleſiæ, neque illi adimit illas præeminentias, quas Eccleſia ſuo iure haberet, quamuis Confraternitas ibi non adeſſet, dum ita eſſet dare caſum, quod accidens præualeret ſubſtantiæ, illamque deſtrueret, atque in hac diſtinctione totus eſt præſentis controuerſiæ punctus.

Et quamuis ex parte Parochorum replicari ſoleat, 157
quod ſtatutum intelligendum eſt de illis tantùm Eccleſijs, quæ habent ius erigendi Crucem; nihilominùs iſta eſt reſponſio diuinatoria, & de proprio capite, nullum habens fundamentum, atque contraria literæ ſtatuti, quod loquitur generaliter de omni Eccleſia, quæ ſit capax recipiendi cadauera pro illis ſepeliendis diſcretiuè ad Parochiam, & ad Eccleſias Regularium, dum ſtatutum in

ver-

verbis præſupponit, quod illa Eccleſia non ſit Parochialis, neque ſit Eccleſia Regularium, ideòque non videtur in quibuſnam Eccleſijs illud verificetur, & in quibus non, ac propterea dicendum venit, quod pro verificatione ſtatuti ſufficit, quod ſit Eccleſia, quæ habeat ſepultura, & facultatem recipiendi illos defunctos, qui in ea velint ſepeliri, quamuis nullum adeſſet Indultum; multò magis, & clariùs dum Indultum Piannm expreſsè conſiderat caſum erectionis Eccleſiæ pro tumulandis cadaueribus, & tamen concedit erectionem Crucis, quæ ad iſtum finem principaliter conceſſa videtur, dum iſtud eſt principale Inſtitutum.

159 Conſiderando potiſſimè rationem, cui dicta ſtatutaria diſpoſitio innixa eſt. Ratio ſiquidem erigendi vnicam Crucem, quæ eſſe debeat Eccleſiæ funeris, vel ſepulturæ priuatiuè ad Parochiam, & ad omnes alias Eccleſias, quantumuis maiores, & priuilegiatas, non eſt illa, quæ conſideratur per aliquos Doctores, vt ſcilicet ita dignoſcatur, quod defunctus eſſet Chriſtianns; iſta namque ratio inepta videtur, & contemptibilis, tum quia in Orbe Catholico, & præſertim in Vrbe non fiunt funera publica, & ſolemnia Iudæorum, & Maumettanorum, aliorúque Infidelium, adeò vt ad contradiſtinguendum iſtos à Chriſtianis oporteat dare iſtud ſignum. Tum etiam quia attenta iſta ratione oporteret potius, quod Crux eſſet Parochiæ, quoniam Parochus magis informatus eſt, an ille eſſet Chriſtiannus nec ne, ſed vnica, & vera ratio, ob quam Crux debet eſſe Eccleſiæ ſepulturæ eſt illa, vt ita populus de illa certificetur, atque ad ibi orandum pro defuncto innitetur.

160 Prout inſubſiſtens, nullique fundamento innixa eſt altera ratio, quod ſit ſignum iuriſdictionis, & poteſtatis, dum id expreſsè excluditur per ipſum ſtatutum, atque ad euidentiam, cum multis argumentis, immò claris demonſtrationibus de facili probari poſſet, niſi cohiberet motiuum abſtinendi à ſuperfluis in re clara.

161 Vnica itaque non improbabilis dubitandi ratio contra Confraternitatem videtur illa, quæ in Congregatione per Eminentiſſimum D. meum Vicarium iudicioſè fuit excitata, quod ſcilicet vbi etiam erigenda eſſet Crux iſtius Eccleſiæ, adhuc tamen ipſa Confraternitas non deberet ſub illa incedere, ſed deberet ſine Cruce præcedere; deindeque Crux per Eccleſiæ Clericum deferri, & poſt eam ſubſequi eiuſdem Eccleſiæ Capellani, alijque de Clero ſeculari, vel Regulari cum Parocho vltimum, & digniorem locum occupare. Verùm iſta difficultas non videtur obeſſe dupliciter. Primò, nempè quoniam illa diſtricta iuris cenſura percutit illas Confraternitates, quæ non habent propriam Eccleſiam, ſed ſolùm priuatum Oratorium in aliena Eccleſia. Vndè propterea ſint Confraternitates inuitatæ ad funus in diuerſa Eccleſia peragendum, atque de iſtis Confraternitatibus verè, & propriè ſtatutum loqui videtur; ſecus autem in Confraternitate eiuſdem Eccleſiæ; quoniam iſta conſideratur tanquam eius pars, & membrum, atque Confratres conſiderantur tanquam eius ſeruientes, ita efformando vnum, & idem Corpus Eccleſiæ repræſentatiuum, ideòque non ſcindendum. Et ſecundò, quoniam iſta eſſet ſpecies æmulationis Parochorum, dum quoties erigenda non eſt eorum Crux, ſed illa Eccleſiæ funeris, vel ſepulturæ nil eorum intereſt, an dicta Crux in vno, vel in altero loco aſportetur, & è conuerſo iſta nouitas magnum pareret in populo ſcandalum, & auerſionem tot operariorum ab iſto tam pio, charitatiuo, & exemplari inſtituto, & opere. Atque ad hunc effectum nimiùm attendenda eſt retroacta obſeruantia talis, qualis illa ſit, neglectis ſubtilibus, & rigoroſis criticationibus contra illam deductis, quæ conſiderabiles quidem eſſent, quando talis obſeruantia deberet attendi tanquam præſcriptiua noui iuris aliàs non competentis, & cum clara reſiſtentia iuris; ſecus autem vbi conſideratur tanquam interpretatiua diſtinctionis ſuperius traditæ inter Confraternitatem eiuſdem Eccleſiæ, & illas aliarum Eccleſiarum, vt ſupra, ſiue tanquam obſeruantia de facto, cuius innouatio poſſet in populo producere ſcandalum, & in Confratribus auerſionem, ſiue refrigerationem ſolitæ charitatis. Ideòque concludendo punctus conſiſtere videtur in eo, quod in caſu, de quo agitur Crux non eſt conſideranda tanquam Crux Confraternitatis, ſed tanquam Crux Eccleſiæ, de qua ſtatutum diſponit.

Thom.VIII.

162 Huic diſcurſui hanc breuem dedi reſponſionem.

163 Eminentiſſime Domine. Placeat Eminentiæ Veſtræ reſumere ſcripturas ſaltem in vltima Congregatione datas, & inſiſtere decretis in hac cauſa emanatis à Sac. Rituum Congregatione ſub die 27. Ianuarij 1679. prout Parochi humillimè petunt, ac ſupplicant.

164 Quoniam verò editus eſt pro Confraternitatibus diſcurſus ab vno ex Eminentiſſimis Cardinalibus, acerrimi viro ingenij, in quo probationum claritate, definiendo, diuidendo, ordinando, earum aduerſarios conuincere videtur, ideò ne videamur cauſa cadere, non abs re eſſe cenſuimus, quanta potuimus perſpicuitate breuiter ei reſpondere.

165 Totum controuerſiæ cardinem, & rectè quidem in eo conſtituit, quod ſtatutum Cleri Romani *cap. 5. §. 7.* decernit in funeribus vnam deferendam eſſe Crucem illius Eccleſiæ, ad quam cadauer defertur. Atque adeò cum Eccleſiæ Confraternitatum ſint veræ Eccleſiæ, illarum Crux in funeribus deferri debet.

166 At huic §. opponimus idem ſtatutum *cap. 7. §. 4.* vbi in ſpecie de Confraternitatibus laicorum ita diſponit. *Nulla ratione Confraternitates Crucem erectam in ipſo funere portare præſumant:* hoc eſt in nullo caſu, ac proinde etiam quando funus defertur ad ipſarum Eccleſias, & cum loquatur indiſtinctè, comprehendit etiam Confraternitates, quæ habent Eccleſias, prout illas habebant tempore conditi ſtatuti.

167 Oportet igitur ſtatutum Cleri idoneè conciliare. Concedamus itaque, quod ſint veræ Eccleſiæ, & quod ſtatutum etiam illas comprehendat; nihilominùs quia ſtatutum emanauit poſt Rituale Romanum, fuitque antea recognitum à Cardinali S. Seuerinæ, qui ipſum Rituale confecit, ideò intelligendum eſt iuxta Ritualis diſpoſitionem à Paulo V. Bulla ſua illi præfixa confirmati, in qua iubet ab omnibus obſeruari. In illo autem *tit. exequiarum Ordo verſ. Mox ordinatur Proceſſio*, ita decernitur: *Parochus indutus ſuperpelliceo, &c. Clerico præferente Crucem ad domum defuncti vnà cum alijs, &c.* Id quod clarius expreſſit dictus D. Cardinalis S. Seuerinæ in ſuo Rituali maiori, *in rubr. de exeq. & ord. proced.* his verbis: *Parochus indutus, &c.* vt ſupra relatis.

168 Ex collatione igitur ſtatuti, & Ritualis debet deferri Crux Eccleſiæ, ad quam funus defertur, quatenus ſit Confraternitatum, non quidem à Confratribus, ſed à Clerico ipſius Eccleſiæ, præcedentibus tamen Confraternitatibus, ſi adſint, ante Crucem, & incedente Clero ſub Cruce dictæ Eccleſiæ, ad quam ducitur funus.

169 Et hoc modo facillimè ſtatutum conciliatur, quatenus decernit, quod vna Crux deferatur illius Eccleſiæ, ad quam funus defertur, & quatenus præcipit Confraternitatibus, ne vlla vnquam ratione Crucem erectam in ipſo funere portare præſumant. Idque ſiue Crux ſit ſignum iuriſdictionis, ſiue præeminentiæ, ſiue directionis, nullo pacto concedendæ laicis ſupra Clerum.

170 Ratio autem eſt, quia Confraternitates laicorum quocunque modo conſiderentur, non poſſunt eleuari in ordinem Clericalem, neque repræſentare Eccleſiam, quia ſunt laici, ſed ſolùm illam repræſentant Clerici, cuius ſunt miniſtri, & delatio Crucis in funeribus ex ſtatuto Cleri eſt tantùm permiſſa Eccleſiæ, atque adeò illam repræſentantibus, non autem Confraternitatibus, quæ vti laicæ non poſſunt ſub Cruce Clerici incedere, quia non ſunt de Clero, ſed debent diſtingui, ac ſecerni à Clero, vt proinde habeant ſeparata ab Eccleſijs Oratoria, quorum tantùm illæ ſunt ſeruientes.

171 Deinde quia licèt habeant Eccleſiam, non tamen illam habent in titulum, neque quoad exercitium ſpiritualium, quorum ſunt incapaces, qui à laici, ſed ſolùm quoad gubernium temporale, & œconomicum. Et poſtremò, quia Confraternitates incederent cum Cruce, & Clerus ſine Cruce, ſi illam deferrent Confratres, qui non conſtituunt Clerum. Quod non decet, quia inferior præferretur ſuperiori,

riori, contra Ius naturale, Canonicum, & ciuile, vt per Eminentiſſimum Otthobonum *dec. 4. ferè per totam*. At verò nullam oportet reddere rationem vbi legem præſcriptam à Rituali Romano, hoc eſt ab Eccleſia, habemus.

172 Atque hinc eſt, quod electa ſepultura in Eccleſia Confraternitatis, ſi ad funus non inuitetur ipſa Confraternitas, cum non poſſit ad funus accedere, niſi ſpeciatim, & expreſsè inuitetur, vt declarauit Sac. Rituum Congregatio 9. Decembris 1617. apud Barboſam *de Paroch. c. 26. n. 61.* Crux aliquando delata fuit à Clericis Eccleſiæ Confraternitatis in forma Cleri, ac ferè ſemper à Clericis Eccleſiæ Parochialis, vnum Clerum conſtituentibus, numquam verò à Confratribus; Vndè ſi Confraternitas repræſentaret Eccleſiam, deferret Crucem in funeribus, in quibus non inuitaretur, & aliqua profectò ratione illam poſſet deferre, obſtante ſtatuto Cleri loco allegato.

173 Non obſtat, quod ex obſeruatione huiuſmodi Ritualium ſequeretur ſcandalum, & Confraternitates retraherentur ab operibus pijs, ideòque obſeruanda ſit conſuetudo hucuſque ſeruata. Nam ex obſeruatione legis Eccleſiaſticæ nemini ſanæ mentis ſcandalum oriri poteſt, ſed potiùs ex illius inobſeruatione, habetque hic locum illud D. Gregorij in Ezecchiam: *Si de veritate ſumitur ſcandalum, vtilius permittitur naſci ſcandalum, quàm veritas relinquatur.*

174 Quare Confraternitates nullam habere poſſunt cauſam iuſtam conquerendi, dum ita legibus ſancitum eſt, illiſque eſt obtemperandum, nullaque rationabili, ac firma conſuetudine, ſed tantùm varia tueri ſe poſſunt contra honeſtatem Cleri, ac Rituale Romanum, quod obligat ſub peccato, vt aliàs probatum, præſertim cum malo magis exemplo, quàm conceſſo iure id aliquando factum ſit, ex tolerantia ſcilicet, permiſſione, ac negligentia Parochorum, quæ nullo vnquam modo præiudicare debent obſeruationi Ritualis, accedente potiſſimùm obſeruatione deferendi Crucem Parochialem, etiam in hoc caſu, pro qua ſanè, vel pro obſeruatione ritus Eccleſiaſtici, & decore vtriuſque Cleri, non autem pro æmulatione aliqua inſtant Parochi apud Eminentiſſimos Patres, vt inſiſtant decretis in hac cauſa editis à Sac. Rituum Congregatione, vtque tandem Cleri, atque Eccleſiæ honeſtas, & decus conſeruetur, quod magni intereſt ad dignitatem Eccleſiaſticorum.

175 Die 17. Ianuarij 1682. Sacr. Congregatio Concilij declarauit Crucem deferendam in funeribus eſſe debere illius Eccleſiæ, ad quam funus ducitur, illamque deferendam eſſe à Clerico eiuſdem Eccleſiæ poſt Confratres ante Clerum, & ita ſeruari mandauit, &c. Vnica igitur Crux in funeribus deferenda, ac etiam in translationibus cadauerum, vt obſeruatum religioſiſſimè fuit in translatione corporis Pij V. Quintò Idus Ianuarij 1588. in qua puerorum orphanorum familia, Confratrum pia Collegia, & quatuor Mendicantium, ac Seruitarum item, & Minimorum præterea, aliorumque Ordinum Regulares frequentiſſimi, ſuo quique loco, atque ordine procedere inceperunt perlata vna Cruce Baſilicæ S. Mariæ Maioris, ad quam corpus è Baſilica Vaticana efferebatur, vt conſtat ex ordine translationis auctoritate, ac iuſſu Sixti V. factæ apud Bzouium in Pio V. propè finem. Idem obſeruatum in funere Cardinalis Farneſij ad Eccleſiam, Ieſu dictam, & ab ipſo conſtructam, elato.

CONSVLTATIO LXXIV.

An Inquiſitores Apoſtolici poſſint abſoluere ſuos familiares, ſeù Officiales ab excommunicatione incurſa vigore Can. Siquis ſuadente, vel potius huiuſmodi facultas ſpectet priuatiuè ad Epiſcopos? Quando nimirùm percuſſio eſt leuis, vel mediocris, & quid ſi enormis?

An abſolutio data ab Inquiſitoribus Apoſtolicis, vt ſupra, ſit valida?

AD primum reſpondeo, ſecluſo priuilegio, vel conſuetudine, non poſſe, atque adeò ſpectare priuatiuè ad Epiſcopos. Ratio autem eſt, quia huiuſmodi manus iniectio ſecundùm ſe nec continet hæreſim, neque ſuſpicionem hæreſis, quia eſt ſolùm circa præceptum, quod non concernit fidem. Facultas autem Inquiſitorum de iure eſt tantùm ad inquirendum contra hæreſim, *cap. Accuſatus, §. Sanè de heret. in 6.* Vndè neque poſſunt de iure communi procedere contra ſacrilegos, niſi ſacrilegia ſapiant hæreſim manifeſtam, vt ſtatuitur *in d. §. Sanè*. Et quamuis poſtea iniunctum ſit Inquiſitoribus, vt procedant contra alia delicta, id tamen eſt de iure ſpeciali, quod ius ſpeciale non eſt conditum pro delicto iniectionis manus in Clericum. Et ideò cum ex natura ſua neque contineat hæreſim, neque inducat ſuſpicionem hæreſis, non pertinet ad Inquiſitores. 1

Confirmatur. Nam S. M. Vrbanus VIII. ex voto Eminentiſſimorū, &c. ſub anno 1631. mandauit ſcribi omnibus Inquiſitoribus, vt in cauſis familiarium, & officialium S. Officij, ad illud tamen non ſpectantibus, tam ciuilibus, quàm criminalibus actiuè, & paſſiuè non ſe ingerant, ſed illarum cognitionem ſuis Iudicibus competentibus, & ordinarijs relinquant, ſolùmque incumbant cauſis ſpectātibus ad S. Fidem, aut ab ea dependentibus iuxta diſpoſitionem Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, excepta tamē cognitione cauſarum officialium, & familiarium, qui aliquo modo delinquunt in officio ſibi commiſſo. Et caſu, quo habeant aliquid releuans in contrarium, reddant certiorem S. Sedem vnà cum rationibus, vt conſiderari poſſint. 2

Ad ſecundum conſentaneè ad primum reſpondeo negatiuè, idque ex defectu iuriſdictionis, quæ ſolùm de iure communi, quando percuſſio eſt leuis, competit Epiſcopo, *cap. peruenit 17. de ſent. excom.* Vbi Gloſ. & Abb. traditque Sayr. *lib. 3. c. 28. n. 35.* ſicuti etiam quando eſt mediocris, & enormis, in quibuſdam tamen caſibus, vt de mediocri *cap. quoniam 9. de vit. & honeſt. Cler. & cap. Monachi 2. & cap. Si verò de ſent. excom.* & de enormi *cap. de cætero, cap. Quamuis, & cap. Mulieres, eod. tit.* De quo nos alibi prolixè in peculiari Conſultatione. 3

CONSVLTATIO LXXV.

Conſtitutio Alexandri VII. fauorabilis Immaculatæ Conceptioni B. Mariæ Virginis, incipiens, *Sollicitudo*, data 8. Decembris 1661. habet præ cæteris hæc verba: *Omnes, & ſingulos, qui præfatas Conſtitutiones, ſeu decreta ita pergent interpretari, vt fauorem per illas dictæ ſententiæ & feſto, ſeù cultui ſecundùm illam exhibito fruſtrentur, vel qui hanc eandem ſententiam, feſtum, ſeù cultum in diſputationem reuocare, aut contra ea quoquomodo directè, vel indirectè, aut ſub quouis prætextu etiam definibilitatis eius examinandæ, ſiue Sacram Scripturam, aut Sanctos Patres, ſiue Doctores gloſſandi, vel interpretandi, denique alio quouis prætextu, ſeu occaſione ſcripto, vel voce loqui, concionari, tractare, diſputare contra ea quidquam determinando, aut aſſerendo, vel argumenta contra*

tra ea afferendo, & inſoluta relinquendo, aut alio quouis excogitabili modo diſſerendo auſi fuerint, præter pœnas, & cenſuras in Conſtitutione Sixti IV. contentas, quibus illos ſubiacere volumus, & per præſentes ſubijcimus, etiam concionandi, & interpretandi facultate, ac voce actiua, & paſſiua in quibuſcunque electionibus eo ipſo abſque alia declaratione priuatos eſſe volumus, nec non ad concionandum, publicè legendum, docendum, & interpretandum perpetuæ inhabilitatis pœnas ipſo facto incurrere abſque alia declaratione.

1 HIs poſitis quæritur, *an Doctor, qui aſſignans regulam eorum, quæ ſunt de fide dicit: ad demonſtrandum aliquid eſſe, vel non eſſe de fide, requiritur, & ſufficit probare, quod contineatur, vel non contineatur in ſcriptura, vel traditione*; & per modum Corollarij, dicit hoc modo demonſtratur non eſſe de fide, aut fide diuina credendas reuelationes Brigittæ, Hildegardis, &c. Item ea, quæ permittuntur per Eccleſiam à fidelibus piè credi, probari tamen non poſſunt contineri in ſcriptura, vel traditione, v. g. myſterium Immaculatæ Conceptionis B. V. quod quidem per multas rationes ſuſtinetur, vt verum, ſed defectu ſcripturæ, & traditionis de fide eſſe non poteſt, an inquam Doctor, qui hoc docuit, & impreſſit, incurrerit pœnas à præfata Conſtitutione taxatas?

2 Item, *an Epiſcopus Ordinarius illius Doctoris potuit ſine citatione ipſius declarare eum incurriſſe, & pro tali habendum?*

3 Et, *an hoc appellante potuerit idem Epiſcopus decretum facere, quod non obſtante appellatione ſuſtinenda eſt ſententia, & tanquam priuatum facultatibus eſſe habendum?*

1 Ad 1. puto affirmatiuè reſpondendum eſſe, idque ex enixa voluntate Summi Pontificis coercendi effrenatam libidinem eludentium Conſtitutiones Pontificias hac in re editas, clauſulis illis ampliſſimis expreſſas: *quoquo modo, directè, vel indirectè, aut ſub quouis prætextu, etiam definibilitatis eius examinandæ, ſiue Sacram Scripturam, &c. gloſſandi, vel interpretandi, &c. aut alio quouis excogitabili modo diſſerendo, &c.* Quæ clauſulæ ita ſunt generales, vt complectantur, quæ aliàs in conceſſione non venirent *per l. 1. verſ. quoquomodo, ff. de teſtam. milit. l. 1. §. quidam, iuncta Gloſ. v. Quoquomodo, ff. de fideicom. libert.* ac denotent vniuerſaliter omnem modum, qui excogitari poteſt, etiam improprium, Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar, gloſ. 14. n. 1.* comprehendantque omnes alios caſus requirentes ſpecialem expreſſionem, *cap. qui ad agendum, de procur. in 6. Clem. non poteſt*, vbi Vital. & alij *eod. tit.* ac Rot. *in nouiſ. dec. 106. n. 1. p. 1.* Ac proinde poſſint intelligi de ſimilibus, aut maioribus expreſſis, cùm plurimùm augeant, Alex. *conſ. 30. col. 2. n. 16.* & ſint aptæ non ſolùm comprehendere ea, quæ aliàs ex natura ſermonis non comprehenderentur, Roland. *conſ. 5. n. 48.* Gabr. *conſ. 20. num. 18. lib. 3.* Rot. Auenion. *dec. 110. n. 1.* ſed etiam quod diſpoſitio non reſtringatur ad habilitatem, & eo maximè quando fuerunt pluries repetitæ, vt in hoc caſu, per ea, quæ tradit Crauet. *conſ. 294. n. 3.* Id quod adeò verum eſt, vt non poſſit fieri reſtrictio ex defectu rationis, Bartol. *in l. proſpexit, in princ. ff. qui, & à quibus.*

2 Ad 2. Etiam affirmatiuè. Quia hæc Conſtitutio afficit ex ipſo iure, ſeu ipſa diſponente, id eſt ex ſola ipſius præcepti poteſtate, ſeu ipſo facto abſque miniſterio Iudicis, ibi: *eo ipſo abſque alia declaratione*, & iterum: *ipſo facto abſque alia declaratione*. Ita Abb. *in cap. 1. de re iudic.* Bartol. *in l. 1. in fin. ff. de compen.* Felin. *in cap. Rodulphus n. 24. de reſcript.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam, v. Reuertatur n. 5. C. de reuoc. donat.* Sayr. *in clau. reg. lib. 3. c. 8. n. 24. & de cenſur. lib. 1. cap. 11. n. 4.* Salas *de legib. diſp. 15. ſect. 3. n. 41.* Suar. *lib. 5. cap. 7. n. 1. de legib.* Vndè non requiritur citatio per *text. in cap. peruenit, & in cap. paſtoralis, §. Verum, in fin. de appel.* cum alijs, ac tenet Felin. *in cap. 3. num. 3. de re iudic.* & latè cum rationibus firmat Roman. *conſ. 482. n. 5.* Quod abſque vlla difficultate videtur procedere in re notoria, Genuen. *in prax. c. 23. n. 16.*

Ad 3. Itidem affirmatiuè. Nam à pœna latæ ſententiæ ex ipſo iure, in quam dicitur quis incurriſſe, non datur appellatio, *l. Si qua pœna, ff. de verb. ſignif. cap. Quia nos de appel.* Gloſ. *in cap. Cupientes, §. quod ſi, v. priuates, de elect. in 6.* Felin. *in cap. Rodulphus n. 43. de reſcript.* & Canoniſtæ communiter *ad d. cap. quia nos*, & alij, quos ibi allegat Barboſ. Tametſi à declaratoria cenſuræ, & alterius pœnæ latæ ſententiæ ex ipſo iure commiſſæ admittatur appellatio, dummodò verè non ſit notorium pœnam commiſſam. Ita Gloſ. *in d. cap. Cupientes*, Felin. *loc. cit.* cum alijs per eum allegatis, & de communi teſtatur Genuen. *cap. 22. n. 2.* Et per talem appellationem ſuſpenditur non ipſa pœna, ſed declaratoria, vt interim habeatur pro non declarato, vt Genuen. *ibid.* & Sanchez *opuſc. lib. 3. cap. vn. dub. 32. n. 243.* alijque apud ipſum, ac P. Delben. *in tract. moral. tr. 3. dub. 12. num. 22. & ſeqq.* 3

CONSVLTATIO LXXVI.

TItius ſponte comparens in S. Officio Inquiſitionis confitetur, ſe in carceribus per vim, & metum duxiſſe in matrimonium Bertam coram Parocho, & teſtibus, facta prius ſecretò coram alio Notario proteſtatione de huiuſmodi violentia, eaque ſtante, non intendere matrimonium verè contrahere. Deinde relicta Berta, & contra eandem introducto iudicio, ſed non terminato per ſententiam ſuper nullitate primi matrimonij, contraxiſſe aliud matrimonium coram Parocho, & teſtibus cum Fauſta. Poſtmodum redeundo ad Bertam, illam proditoriè occidiſſe, vt libentiùs frueretur ſecundo matrimonio cum Fauſta contracto.

1 Quæritur, *an abſoluendus ſit à ſola polygamia, tanquam à delicto ſpectante ad S. Officium, vel etiam ab homicidio occaſione dictæ polygamiæ commiſſo?* Et

2 *An denuò contrahere debeat validè matrimonium cum Fauſta, & interim debeant dicti coniuges ſeparari?*

ADprimum reſpondeo, abſoluendum eſſe etiam ab homicidio. Nam S. Officium cognoſcere poteſt non ſolùm de cauſa hæreſis, ſed etiam de omnibus connexis, dependentibus, & incidentibus illius, vt per Eymer. *p. 3. direct. n. 37.* ibique Pegn. *com. 10. verſ. In prædictis omnibus*, Decian. *tr. crim. lib. 5. cap. 22. n. 12.* & alij paſſim, quos ſequitur Farinac. *de hæreſ. q. 186. n. 26.* Quia conceſſa iuriſdictione, & cognitione cauſæ principalis, conceduntur emergentia, ſeu incidentia, connexa, acceſſoria, & dependentia ab illa per *text. in l. Nulli & l. quoties C. de iudic. l. 1. C. de ordin. cognit. & in Clem. diſpendioſam eod. tit.* & docent communiter Doctores, præſertim Aretin. *conſ. 83.* Dec. *in cap. Paſtoralis, de appel. n. 4.* Menoch. *arbitr. lib. 1. q. 45. n. 9.* Graſs. *de effect. Cler. eff. 1. n. 400.* Tuſch. *litt. C. concl. 625. n. 10.* & Decian. vbi ſupra, *& cap. 23. n. 13.* Vbi ſequens Decium *conſ. 167. n. 5. 6. & 15.* aduertit, quod, cùm Inquiſitor habeat Iuriſdictionem limitatam, non poſſit cognoſcere de emergentibus, dependentibus, &c. ſi non attingant hæreſim immediatè. Conceſſo enim vno intelliguntur conceſſa ea omnia, ſine quibus illud commodè expleri non poteſt, *cap. præterea, cap. prudentiam, de offic. deleg.* Atqui connexorum idem eſt iudicium, Gloſ. *in cit. cap. præterea, v. ex eo*. Igitur ab eodem Iudice tractandum, *cap. 3. de iudic.* vbi Gloſ. *v. Connexa*, quod etiam docent Dian. *p. 4. tr. 8. reſol. 70.* & Caren. *p. 2. tit. 5.* Vbi à *n. 83.* probat Inquiſitores eſſe Iudices competentes in cauſa legitimitatis prolis, loquendo de polygamis. Hinc cùm N. carceratus expeditus in S. Officio Anconæ, ſub bona fide vocatus acceſſiſſet ad 1

Gu-

Gubernatotem; qui illum carcerari mandauit, Sanctiſſimus dixit, quod ſi eius cauſa habet aliquam etiam leuem, & minimam dependentiam à S. Officio, liberè dimittatur à Gubernatore, vt ſub die 22. Februarij 1618. & fuit excarceratus die 1. Martij eiuſdem anni.

2 Ad 2. ſolet in huiuſmodi caſibus diſpenſari, vt denuò, ſeruata forma Concilij Tridentini matrimonium contrahere valeant, & interim ſeparentur, cum clauſula dummodò neuter defunctæ necem machinatus fuerit, vt diſpenſatum fuit à Sanctiſſimo ſub die 25. Iulij 1624. & ſub 9. Martij 1623. ac alibi ſæpiùs. In hoc autem caſu Bertæ necem vir machinatus eſt. Et ideò non eſt ita facilè cum ipſo diſpenſandum.

CONSVLTATIO LXXVII.

QVidam Iudæus coniugatus annorum 58. ante annos 40. fuit captiuus Tartarorum, & Turcis venditus, & ab his transfuga, in Inſula Corcyræ à Deo illuminatus, ad baptiſmum, & fidem Chriſtianam acceſſit, & græco ritu baptiſmum accepit in Cathedrali Ciuitatis Corcyræ, vbi grauiter ægrotans votum fecit de profitendo in Religione S. N. quod executus eſt, & nomen Marci Matthæi aſſumpſit, & profeſſionem emiſit, inſcia vxore Iudæa, & per ſex annos in ea Religione, & Ciuitate permanſit. Tranſeuntibus autem Polonis, ac Ruthenis, eis ſe coniunxit, ipſoſque, vt interpres aſſociauit vſque in Poloniam, & Chiouiam appulit, vbi ab Archiepiſcopo Pangagnei pro interprete aſſumptus, ipſumque ſequutus, ab hoc ordinatus eſt Subdiaconus, & Diaconus, & pluribus vicibus eidem Archiepiſcopo in his Ordinibus ſolemniter inſeruiuit ſemper ritu græco.

Poſt ſex annos ſe contulit in Ciuitatem ſuam Colomiæ, repertaque ſua vxore vidua, cum illa cohabitauit, & hæbraicè vixit per quinque menſes in ſuo priori officio Rabini prædicante. At conſcientiæ ſtimulo agitatus ad Sacerdotem græcum ſe præſentauit, & ab hoc iterum ritu græco baptizatus eſt. Quod factum reſciente vxore ad eum cum ſuis quatuor filijs acceſſit, & paucis interpoſitis ipſa quoque cum filijs baptiſmum accepit, & poſt aliquot dies coram eodem presbytero, qui eos baptizauerat, iterum cum eadem vxore iam conuerſa matrimonium contraxit.

Horum ergo delictorum ſynderesi maximè agitatus ſtatuit peregrinationem facere ad D. Iacobum Galliciæ, ſed in via per vim captus, & militiæ adſcriptus, reperitur nunc in Neapolitano Nauali.

1 Ex hoc facto oriri videntur hæc dubia.

1 *Primum, an ex conuerſione iſtius Iudæi, inſciâ vxore, matrimonium intelligatur ſolutum quoad vinculum?*

2 *Secundum, An profeſſio emiſſa ſit valida, & ſaltem ad quid obliget, ſi matrimonium ſubſiſtat?*

3 *Tertium, An poſſit deinceps cohabitare cum vxore, ſi matrimonium ſubſiſtit?*

4 *Quartum, Quas cenſuras incurrerit, præter irregularitates ex multiplici capite?*

1 AD 1. Negatiuè. Certiſſimum namque eſt, non eo ipſo quod alter ex coniugibus infidelibus ad fidem conuertitur, altero manente in infidelitate, diſſolui coniugium. Ita conſtat ex illis verbis D. Pauli 1. *Cor.* 7. *num.* 12. *Ego dico, non Dominus, ſi quis frater vxorem habet infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam; & ſi qua mulier fidelis habet virum infidelem, & hic conſentit habitare cum illa, non dimittat virum.* Per Sacramentum enim baptiſmatis non ſoluuntur coniugia, ſed crimina dimittuntur, vt ait Innocentius III. *in cap. gaudemus, de diuort.* Ratio autem eſt, quia matrimonium iure naturæ conſiſtit inter infideles, & ipſa fidei profeſſio nec naturam, nec eius iura è medio tollit. Habeturque ex Concilio Maldenſi *cap. 1. relato in c. ſi quis* 28. *q.* 2. ex Innocentio primo *epiſt.* 23. *relata in c. Nunquid* 28. *q.* 1. ex Tributienſe Concilio *c.* 39. ex quadam Synodo Romana, & ex eodem Innocentio III. in *cap. Quanto de diuort.* & tradunt Baſil. Poncius *de matr. lib.* 7. *c.* 48. *n.* 4. Perez *eodem tract. diſp.* 36. *ſect.* 3. *num.* 3. *& alij.*

2 Ad 2. Prima ſententia tenet, profeſſionem huiuſmodi eſſe validam. Quia ſicut matrimonium ratum fidelium diſſoluitur per profeſſionem alterius coniugis, ita etiam diſſoluitur matrimonium conſummatum tempore infidelitatis, quod eſt minus inſolubile, cum non ſit Sacramentum. Diſſoluto enim matrimonio validè quis profitetur. Ita Sanchez *de matr. lib.* 7. *diſp.* 76. *n.* 9. Henriquez *lib.* 11. *c.* 8. *n.* 4. Ledeſm. *diſp.* 59. *ar.* 5. alijque.

3 Attenendum eſt, matrimonium conuerſi cum infideli contractum, & conſumatum ante baptiſmum non diſſolui per ſolemnem, ac Religioſam profeſſionem. Quia profeſſione ſtatus Religioſi tantùm dirimitur matrimonium ratum fidelium, vel ex Chriſti priuilegio, vt probat Pontius *loc. cit. lib.* 9. vel ex iure Eccleſiaſtico iuxta aliorum ſententiam. Hic autem nihil eorum oſtendi poteſt. Non ergo eſt fundamentum, quo dicatur Religionis profeſſione diſſolui matrimonium ratum, & conſumatum infidelium, etiamſi contumelia adſit Creatoris. Ita docent Abulenſis 1. *Reg. c.* 8. *q.* 68. *&* 78. Coninch. *diſp.* 26. *dub.* 5. *n.* 65. Hurtad. *diſp.* 8. *diff.* 14. *n.* 51. Perez *loc. alleg. ſect.* 8. *n.* 3. & Poncius *d. lib.* 7. *cap.* 48. *n.* 19.

4 Non diſſoluto igitur huiuſmodi matrimonio certum eſt, illi, qui iam matrimonium conſumauit, non licere ad Religionem tranſire inuita coniuge, dum non adeſt cauſa perpetui diuortij, *can. ſunt qui dicant, c. Agathoſa cum ſeqq.* 27. *q.* 2. Habet enim coniux poteſtatem in corpus alterius. Quare ſine eius conſenſu alterius iuris fieri non poteſt, *c. ſi dicat, c. notificaſti, c. mulier* 33. *q.* 5. & conſtat ex D. Hieronymo *ep.* 14. *ad Celantiam,* & ex D. Auguſtino *ep.* 49. *ad Armentarium, & epiſt.* 199. *ad Editiam, can. quod Deo, can. ſecundum* 33. *q.* 3. Vndè peccat profitendo, neque valida profeſſio eſt *d. c. notificaſti* 33. *q.* 5. *cap. veniens, de conuerſ. coniug. & cap. quidam eod.* redire cogitur ad vxorem, nec petit, licèt reddat debitum, *cap. placet, & d. cap. quidam, de conuerſ. coniug.*

5 Ex qua communi, receptaque doctrina colligitur primò, votum illud caſtitatis, quod hic coniux, qui ſua vxore inſcia, ſiue inuita, ad Religionem tranſijt, emiſit in profeſſione, eſſe omninò nullum, nullamque obligationem parere, ſi ille intendebat tantùm ea vota emittere in illa profeſſione, & ea obſeruatione, & ſtatu regulari. Quia cùm in Religionis profeſſione fiat Deo promiſſio, cuius fundamentum, & traditio, qua ſeipſum Religioni tradidit, ſi traditio illa nulla eſt, nulla etiam ſunt vota Deo facta, quæ illam ſupponunt. Vel ad ſummum cum tutiori ſententia dicendum eſt ex *d. cap. quidam, & d. cap. placet de conuerſ. coniug.* hunc coniugem teneri ad id, quod potuit promittere, ſcilicet, ad non petendum debitum.

6 Secundò colligitur, eiuſmodi profeſſum inuita coniuge, ſi reuocatus vel ſponte exiuit, non teneri defuncta ſua coniuge ad Religionem redire, *d. cap. quidam, & cap. placet de conuerſ. coniug.* In quorum primo dicitur, non teneri, in ſecundo verò dicitur tantùm adhortationibus cum illo agendum, vt redeat, non tamen cogendum; quia cum huiuſmodi votum fuerit omninò irritum, & nulla ex ea profeſſione orta fuerit obligatio, non eſt, cur obligetur ad Religionem mortua ſua vxore redire.

7 Et in caſu planè ſimili S. Congregatio Concilij apud Farinac. *ad ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 16. inclinabat, quod mulier cogeretur repetere virum, aut præſtare ei conſenſum, vt in Religione maneret, aut ipſa quoque Religionem ingrederetur iuxta notata *in d. c. Agathoſa* 27. *quæſt.* 2.

8 Ad 3. poſſe. Conſtat ex dictis, dummodò reddat, non autem petat debitum. Sed quoniam vltra profeſſionem Religioſam hic Coniux promotus etiam fuit ad Ordines Sacros, inuita, vel inſcia ſua vxore in caſibus non permiſſis. Ideò poteſt ex hoc etiam capite ab vxore reuocari, ſi illa non ratum habuit, vt *per extrau. vn. de vot.* niſi ipſe matrimonio non conſumato, velit Religionem approbatam ingredi, & in ea ſolemniter per tria

vota eſſentialia profiteri, & ad talem ingreſſum debet Epiſcopus promotum ad Sacros, matrimonio nondum conſumato, admonere, quod ſi ingredi nolit, cogi poteſt ab vxore ad conſumandum matrimonium, ſed ea vxore præmoriente ipſe in Sacris ordinatus non poteſt aliam ducere vxorem. Hæc omnia *in d. Extrau.* habentur, & tradit Sanch. *lib. 7. de matr. diſp. 83. per tot.* Quod etiam procedit in hoc coniuge ordinato ritu græco. Quia licèt in Eccleſia græca ligamen matrimoniale non reddat irregularem hominem, vt durante eo vinculo promoueri ad ordines non poſſit, idque ex conſuetudine, in quam Romani Pontifices conſenſere *can. Alter 31. d. C. Syracuſanæ 28. d. cap. Cum olim de Cler. coniug.* Sanch. *d. lib. 7. c. 28. n. 4. & ſeq.* Laym. *de Sacr. ordin. cap. 11. n. 9.* poſt ſuſceptos tamen Ordines Sacros licitum Græcis non eſt contrahere matrimonium, neque permiſſum eſſe, vt oſtendit præ alijs Bellarm. *lib. 1. de Cler. cap. 19.* ex Concilio Romano *cap. 8.* & ex alijs. Quare ſi Græcus aliquis Sacerdos contraheret matrimonium, inualidè contraheret, non quidem ratione voti ſolemnis, quod eſt annexum Sacris Ordinibus ex decreto Eccleſiæ; quod decretum à Græcis non eſt acceptum, vt inquit Innocentius III. *in cap. Cum olim de Cler. coniug.* ſed ratione ipſorum Ordinum, vt per Bonacin. *de matr. q. 3. pun. 9. n. 13.* & alios. Cohabitans verò ſic promotus cum vxore amittit ius petendi debitum, ſed tenetur reddere, Sanch. *d. cap. 28.* & *lib. 9. diſp. 35. n. 2.* Gutier. *de matr. cap. 96. per d. cap. Quidam, & cap. placet, de conuerſ. coniug.* vbi Canoniſtæ. Verùm id aliqui putant non procedere in ordinato ritu græco, vt ſupradictum eſt, quare ex hoc ſolùm capite poterit petere, ac reddere debitum.

9 Ad 4. Primò certum eſt incurriſſe in cenſuras, & pœnas contra Apoſtatas à fide latas, nempè excommunicationem, infamiam, irregularitatem, priuationem omnium bonorum, & alias pœnas contra hæreticos ſtatutas, vt de communi teſtatur Sanch. *lib. 2. in decal. cap. 7. n. 18.* & tradunt Canoniſtæ *in cap. 1. de Apoſt.*

10 Secundò certum eſt, incurriſſe in pœnas contra baptiſma reiterantes, nempè irregularitatis *c. Confirmandum 50. d. c. Quibis, de conſ. d. 4. c. qui in qualibet 1. q. 7. c. Afros 98. d. cap. 2. de Apoſt.* Vbi deponendi ſunt Clerici rebaptizantes, & rebaptizati, & laici ſunt excommunicandi, Cardin. *n. 3.* Anchar. *n. 2.* Anan. *n. 2.* & Gloſ. *in d. c. qui in qualibet 1. q. 7.* Quare damnati de hoc crimine ſunt infames, & iterum irregulares. Item ſunt ſuſpecti vehementer de hæreſi Anabaptiſtarum, & Nouationorum, de qua Baron. anno Chriſti 218. damnata in Concilio Arelatenſi ſub Syluestro Papa anno Chriſti 314. & ita tenent Anan. *in d. cap. 2. de Apoſt. n. 2.* & Gloſ. *in rubr. C. ne ſan. baptiſm. reit.*

11 Tertiò videtur incurriſſe in cenſuras ob Ordines Sacros ſuſceptos poſt contractum, & conſummatum matrimonium. Sed videndum, an id procedat in hoc caſu, in quo promotus fuit ritu græco, vt antea diximus.

12 Quartò videtur etiam incurriſſe cenſuras ex eo, quod inualidè profeſſus non poterat ad Ordines abſque titulo promoueri per Conſt. 75. Pij V. *incip. Romanus Pontifex.* Sed videndum quoque eſt, an dicta Conſtitutio locum habeat inter Græcos extra Italiam commorantes.

13 Cæterùm Eccleſia græca vigore vnionis obligatur recipere leges Apoſtolicas, etiam in his, quæ ſpectant ad ius humanum. Immò in profeſſione fidei Græcorum iuſſu Gregorij XIII. edita iuramento, & ſubſcriptione firmarunt recipere Concilij Tridentini decreta, Apoſtolicas, & Eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque eiuſdem Eccleſiæ obſeruationes, & Conſtitutiones.

14 Atque ex his omnibus cenſeo, huiuſmodi ſpontè comparentem, præuia abiuratione de formali, poſſe abſolui à cenſuris, & cum eo ab irregularitatibus diſpenſari, ac ſuæ vxori reſtitui, cum qua cohabitare poterit reddendo, non autem petendo debitum, poſt mortem verò ſuæ vxoris poſſe ad ingreſſum d. Religionis moueri, non cogi, nullo autem modo aliam ducere propter Sacrorum Ordinum ſuſceptionem.

CONSVLTATIO LXXVIII.

SOlent Orientales cum ipſo Sacramento baptiſmatis conferre ſimul Sacramentum Confirmationis per hæc, vel ſimilia verba. *Poſt orationes Sacerdos vngit baptizatum cum chriſmate in forma crucis ſuper membra dicens: Signum doni Spiritus Sancti primò ſuper frontem, deinde ſuper oculos, ad nares, ad os, ad aures, ad pectus, ad manus, & ad pedes.* Quæritur.

1 *An huiuſmodi formula in Orientalibus Eccleſijs conſueta ſuppleat Sacramentum Confirmationis, & toleranda ſit ab Eccleſia latina?* Et

2 *An à quolibet Sacerdote baptizante poſſit conferri huiuſmodi Sacramentum, cuius in Eccleſia latina ſolus Epiſcopus eſt miniſter?*

QVoad primum dubium tria ſunt diſcutienda. Alterum circa formam. Alterum circa tempus. Tertium circa partes ſubiecti, quod vngitur. Et ad formam quod attinet, difficultas eſt, quia nihil omninò de illa legitur in Scriptura Sacra. Si autem ad traditionem confugimus, magnam in antiquis Patribus reperimus varietatem. 1

Primò enim in Edicto Conſtantini legimus Sylueſtrum hac forma confirmaſſe Conſtantinum: *Signet te Deus ſigillo fidei ſuæ in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti in conſignatione fidei.* Secundò D. Ambroſius *lib. 2. de Sacram. cap. vlt.* hanc ponit formam: *Deus, qui te regenerauit Omnipotens, remiſitque tibi peccata tua, ipſe te vngat in vitam æternam.* Tertiò Alcuinus *lib. de diuin. offic. cap. de Sabat. Sanct.* dicit, Romanum Pontificem confirmaturum baptizatos ſolitum eſſe orationem præmittere, per quam eis inuocat ſeptiformem Spiritus Sancti gratiam, eaque finita, facere Crucem de chriſmate cum pollice in ſingulorum frontibus, ita dicendo: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti pax tibi.* Eodem modo refert huius Sacramenti adminiſtrationem Durand. *in ration. diuin. offic. l. 6. c. 84.* Quartò alij Patres ſcribentes de hoc Sacramento, vel nullam faciunt mentionem formæ, vel ſolius vnctionis; vt Cyrillus Hieroſolymitanus *Cathec. 4. Myſtag.* & Dionyſ. *cap. 2. de Eccleſ. Hierarch.* vel ad ſummum adiungunt Pontificis, vel Epiſcopi orationem, vt videtur etiam facere Dionyſ. *c. 4. de Eccleſ. Hierarch.* & clariùs Auguſtinus *15. de Trinit. cap. 26.* qui id colligit ex verbis *Act. 8. Orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum Sanctum, quem morem*, inquit, *in ſuis Prapoſitis etiam nunc ſeruat Eccleſia.* Vndè Amalarius *lib. de Eccleſiaſt. offic. cap. 27.* ſentit formam huius Sacramenti eſſe deprecatiuam, neque aliam ponit præter orationem, per quam Epiſcopus Spiritum Sanctum poſtulat infantibus, cùm eos ſignat, quia illi non dant Spiritum Sanctum, ſed dari petunt. Quintò tandem legitur in Concilio Florentino ſub Eugenio IV. forma huius Sacramenti, qua vtitur Eccleſia Catholica Romana, nimirùm: *ſigno te ſigno Crucis, & confirmo te, &c. chriſmate ſalutis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* 2

Ex quibus conſtare videtur eiuſmodi formam tolerari poſſe, ſi abſque ſcandalo forma in dicto Concilio Florentino præſcripta obſeruari non poterit, cùm illi æquiualere videatur, ſaltem in ſenſu, & ſignificatione ſubſtantiali, tametſi formam iſtam Græcorum non videri ſufficientem obſeruarunt aliqui, eo quod multa non exprimit, quæ continentur in forma latinorum, quæque neceſſariò, vt valeat Sacramentum exprimenda eſſe dicunt. Verùm quia Arcudius latè oppoſitum defendit: vide illius argumenta, eorumque ſolutionem *in tr. de Sacram. p. 2. diſp. 3. ſect. 6.* Quibus addo, quod inter ea, quæ apud Græcos non tolerantur, nuſpiam reperitur hæc forma, vndè euidens ſignum, quod Eccleſia latina illam tolerauerit. 3

Quod autem attinet ad tempus, licèt Concilium Aurelianenſe relatum *de conſecr. diſt. 5. can. Vt ieiuni*, ſan- 4

ſancire videatur, ne ante vſum rationis pueri chriſ-mentur, Sic enim ait: *vt ieiuni ad Confirmationem veniant, perfectæ ætatis, vt moneantur confeſſionem facere prius.*

5 Nec immeritò, hac enim de cauſa, dum quis confirmatur, alapa cæditur, vt admoneatur quemadmodum iuxta verbum Euangelicum ante Reges, & Præſides flagella pro fide æquanimiter ferre debeat, & mortem; pueri autem ante vſum rationis tàm ad pugnam, quàm ad huiuſmodi cæremonias inepti ſunt; quoniam tamen id ſolo Eccleſiæ vſu tenetur, non malè ſentit Dominicus Sotus *in 4.d.7.q.vn.ar.8.* Si aliquibus nationibus vſus eſſet confirmare infantes, retineri poſſe, cùm id etiam factitarit Eccleſia primitiua, quæ ſolita fuit infantibus ſtatim poſt baptiſmum miniſtrare Sacramentum Confirmationis, vt ex Dionyſ. *cap. 2. Eccleſ. Hierarch.* colligitur, atque ex Tertulliano *de baptiſm. c. 7. & 8.* Rabano *lib. 1. inſtit. Cler. cap. 30.* Alcuino *de Eccleſ. offic. cap. de Sab. Sanct.* D. Auguſtino *lib. de Eccleſ. dogmat. cap. 52.* & ex libro, cui titulus: *Ordo Romanus tit. de Sab. Sanct.* traditque Vicecomes *de antiq. baptiſm. ritib. lib. 5. c. 30.* & deſumitur ex *can. 1. & ex can. de his verè de conſecr. ead. d. 5.* Vndè conſtat non eſſe contra naturam huius Sacramenti, quod miniſtretur infantibus, neque adeſſe aliquod præceptum diuinum, ſiue Eccleſiaſticum de non miniſtrando. Quod autem modò non ſoleat apud plures Eccleſias miniſtrari, non prouenit, quia de hoc ſit aliquod præceptum, ſed quia magis cenſetur expedire, non miniſtretur ante vſum rationis, vt habetur ex Catechiſmo Romano ſub Pio V. *p. 2. c. 3. n. 14.* Vndè poſſe pueris conſtitutis in periculo mortis hoc Sacramentum miniſtrare, etiamſi non habeant vſum rationis, docent D. Thom. *3. p. q. 72. a. 8. ad 4.* ibique Nugnus, Alenſis *p. 4. quæſt. 28. membr. 2. ar. 1.* D. Bonau. *in 4. d. 7. a. 3. q. 1.* Granad. *3. p. contr. 5. tr. 2. diſp. 2. n. 10.* Mærat. *tom. 3. ſum. diſp. 7.* Tanner. *tom. 4. diſp. 4. q. 4. dub. 2. n. 37.* alijque. Quia hoc Sacramentum eſt ordinatum ad perficiendam animam ſpeciali modo; nam vt ait D. Thomas *loc. cit.* ſicut baptiſmus tribuit animæ vitam ſpiritualem, ita confirmatio tribuit incrementum in hac vita ſpirituali, & ſpeciale robur, ex quo fortis fiat contra hoſtes fidei. Et ideò eſt Sacramentum neceſſarium pro acquirenda huiuſmodi perfectione vitæ ſpiritualis, ac proinde non eſt conueniens, ſi fieri poſſit, quod morituri careant huiuſmodi ſpirituali perfectione, cùm ſit complementum vitæ ſpiritualis, vt anima, quæ immortalis eſt, obtineat ſuam completam perfectionem, Non obſtante Valentia *tom. 4. diſp. 5. q. 2. pun. 2.* & Pontificale Romano *tit. de Confirmatione.* Quia quoad Valentiam non eſt conſuetudo obligans, ſed conſuetudo conuenientiæ, vt ex Catechiſmo citato. Et quoad Pontificale, illud loquitur de adultis confirmandis, quos vult non eſſe confirmandos, niſi ſint inſtructi in fide.

6 Et quoad tertium, Licèt etiam de neceſſitate huius Sacramenti, vel ſaltem præcepti ſit, vt hæc vnctio fiat in fronte eius, qui confirmatur, vt docet D. Thom. *in 3. p. q. 72. ar. 9.* & cum pluribus Suar. ad dictum locum D. Thomæ *diſp. 33. ſect. 4.* nihilominùs ſi aliæ quoque partes vngantur, id non tollit ſubſtantiam Sacramenti; nam Cyrillus Hieroſolymit. *cath. 3. Myſtagogica* æquè dicit frontem, & alios ſenſus corporis chriſmate inungi. *Et primum quidem*, inquit, *frontem linitur, vt eum abſtergat à vobis pudorem, quem primus homo transgreſſor perpetuo circumferebat, ſimulque efficiat, vt poſſitis vultu non velato gloriam Domini intueri.* Et addit: *deinde verè aures vnguntur, poſtea nares, &c.* Quam cæremoniam obſeruati olim in illa Eccleſia ex ijs non obſcurè colligitur, quæ tamen neque in alijs, præſertim in Romana fuiſſe legitur, neque nunc ſeruatur, patetque illas alias vnctiones non eſſe, nec fuiſſe vnquam de eſſentia, ſed accidentarias, neque ipſe Cyrillus eas ponit, vt omninò æquales, ſed vnctionem in fronte ponit vt primariam, & ſubſtantialem, alias vt acceſſorias; eodem modo intelligenda eſt Synodus Trullenſis *can. 96.* ibi: *Arianos, Macedonianos, & Nouatianos recipimus, dantes libellos, & omnem hæreſim anathematizantes, quæ non ſentit, vt Sancta Dei vniuerſalis, & Apoſtolica Eccleſia Sancto primum chriſmate, & frontem, & oculos, & nares, & os, & aures imprimentes dicimus: Signaculum doni Spiritus Sancti.* Quare Seuerus Alexandrinus in ordine baptiſmi non fecit mentionem, niſi de vnctione ſolius frontis.

Quod verò ad ſecundum dubium de miniſtro Confirmationis apud Orientales maior difficultas eſt. Petrus Audius *de concord. Eccleſ. Orient. & Occid. lib. 2.* Eumque ſequutus Lucas Olſtenius *in diſſert. 1. de miniſtro confirmationis*, paucique alij, qui volunt eſſe ſimplicem Sacerdotem his rationibus vtuntur. Primò vſus, & perpetua conſuetudo, quæ aliquando in Occidentalibus etiam viguit. Secundò authoritas Sacræ Scripturæ, ac Patrum. Nam *1. ad Timot. 4.* ſic habetur: *Noli contemnere gratiam, quæ eſt inte per impoſitionem manus presbyteri*, & *Act. 9.* Ananias impoſuit manus Paulo, vt impleretur Spiritu Sancto, cùm tamen non eſſet Epiſcopus. Clariùs ex Concilio Toletano primo *can. 20.* vbi dicitur: Statotum eſt, Diaconum non chriſmare, ſed presbyterum, abſente Epiſcopo, præſente verò non, niſi ab ipſo fuerit præceptum. Vnde in Concilio Arauſic. *1. can. 2.* dicitur, hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, ſi Catholici eſſe deſiderent, ſi deſit Epiſcopus, à presbyteris cum chriſmate, & benedictione conſignari placet. Et Innoc. I. *epiſt. 1. c. 6.* idem planè docet de energumenis, ſcilicet ſi non poſſint ad Epiſcopum referri, poſſe Epiſcopum authoritatem dare presbytero ad conſignandos illos, ſeu ad imponendas eis manus. Idem habetur *in can. Omni tempore de conſecr. d. 4. & in c. presbyter 95. diſt.* quæ iura ſupponunt presbyterum habere poteſtatem Ordinis, alias neque abſente Epiſcopo, neque eo præſente ex præcepto eius quidquam poſſet efficere. Hoc ipſum habet Ambroſius *lib. 3. de Sacram. cap. 2.* dicens, *ſpiritualeſignaculum, & ſeptiformem Spiritum Sanctum dari ad inuocationem Sacerdotis.* Vndè Ignatius *epiſt. 13.* inter munera Sacerdotis ponit manus impoſitionem.

Nihilominùs tenendum omninò eſt de fide Miniſtrum Ordinarium Confirmationis etiam apud Græcos eſſe ſolùm Epiſcopum. Probatur primò ex decreto Innocentij primi *epiſt. 1. ad Epiſcopum Eugubinum cap. 3. tom. 1. Concil.* his verbis: *De conſignandis verò infantibus, manifeſtum eſt non ab alio, quàm ab Epiſcopo fieri licere. Nam presbyteri, licèt ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificibus ſolis deberi, vt vel conſignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non ſolùm conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verùm & illa lectio Actuum Apoſtolorum; quæ aſſerit Petrum, & Ioannem eſſe directos, qui iam baptizatis traderent Spiritum Sanctum. Nam presbyteris, qui extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo baptizant, chriſmate baptizatos vngere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cùm tradunt Spiritum Paracletum.* Quod decretum refertur à S. Iſidoro de *Eccleſ. offic. c. 27. & vlt.* Albino Alcuino *lib. de diu. offic. cap. de Sabb. Sanct.* Beda in *acta Apoſtol. c. 7. tom. 5.* & ab alijs, cuius etiam pars habetur apud Gratian. *de conſecr. diſt. 4. can. presbyteri.* Idem decernit Euſebius Papa *epiſt. 3.* dicens: *manus impoſitionis Sacramentum magna veneratione tenendum eſt, quod ab alijs perfici non poteſt, niſi à Summis Sacerdotibus.* Et infra: *Nam ſi aliter præſumptum fuerit, irritum habeatur, & vacuum, nec inter Eccleſiaſtica vnquam reputabitur Sacramentum.* Idem etiam habet Melchiades Papa, eodemque ferè modo ſcribunt Clemens Papa, Damaſus, & Leo, ac Innocentius III. *in cap. Quanto de conſuetud.* ſcribens ad Vicarium ſuum apud Conſtantinopolim, & habetur *lib. 2. tom. 1.* eius regeſti.

9 Et licèt hæc decreta nominatim de Græcis non loquantur, de ipſis tamen expreſsè traditur in literis Innocentij IV. §. 4. datis ad Epiſcopum Tuſculanum, Apoſtolicæ Sedis Legatum in Regno Cypri, quæ extant in eius regeſto Pontificatus ſui anno 11. apud Bibliothecam Vaticanam ſuper ritibus Græcorum, qui tole-

tolerati, vel non tolerati poſſunt his verbis: *Soli autem Epiſcopi confirment Chriſmate in frontibus baptizatos, quia huius vnctio non debet, niſi per Epiſcopos adhiberi, quoniam ſoli Apoſtoli, quorum vices gerunt Epiſcopi per manus impoſitionem, quam confirmatio, vel frontis chriſmatio repræſentat, Spiritum Sanctum tribuiſſe leguntur.*

10 Probatur ſecundò auctoritate, & definitione Eccleſiæ. Nam in Concilio Florentino habetur decretum Eugenij Papæ IV. in Bulla inſtructionis Armenorum §. *ſecundum Sacramentum eſt*, in quo ſic traditur: *Secundum Sacramentum eſt Confirmatio, cuius materia eſt chriſma, confectum ex oleo, &c. forma autem & ſigno te ſigno Crucis, &c. Ordinarius Miniſter eſt Epiſcopus, & cum cæteras vnctiones ſimplex Sacerdos valeat exhibere, hanc non niſi Epiſcopus debet conferre, quia de ſolis Apoſtolis legitur quorum vicem tenent Epiſcopi, quod per manus impoſitionem Spiritum Sanctum dabant, quemadmodum Actuum Apoſtolorum lectio manifeſtat. Cum enim audiſſent, inquit, Apoſtoli, qui erant Hieroſolymis quia recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum, & Ioannem, qui cum veniſſent, orauerunt pro eis, vt acciperent Spiritum Sanctum, &c. legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem ex rationabili, & vrgente admodum cauſa, ſimplicem Sacerdotem chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum, &c.* Pariter in Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. de Sacram. confirmat. can. 3.* ita definitur: *Siquis dixerit Sanctæ Confirmationis Ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemuis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.* Vndè cùm hæc Concilia doceant ſolùm Epiſcopum eſſe Ordinarium miniſtrum Confirmationis, ſanè loquuntur de miniſtro ſimpliciter neceſſario ad ſubſtantiam Sacramenti.

11 Denique hoc ſentiunt omnes antiqui Patres tum Græci, vt colligitur ex Clemente Primo *lib. 3. conſtit. cap. 16. & epiſt. 4.* Dionyſio *p. 2. cap. 2. de Eccleſ. hierarch.* Clemente Alexandrino apud Euſebium *lib. 3. c. 37.* Euſebio Cæſarienſe *lib. 6. Eccleſ. hiſt. cap. 35.* Synodo Nicæna prima, Amphilochio in vita S. Baſilij, Epiphanio *hær. 21.* Chryſoſtomo *ad cap. 8. Act. Apoſt.* vbi luculenter id probat, Iſidoro Peluſiota *lib. 1. epiſt. 450.* eadem habetur ex Chryſoſtomo, & ex Oecumenio *ad d. cap. 8. Act.* Eadem quoque ex Simone Theſſalonicenſi *lib. 2. de Sacram.* ex Niceta *lib. 4. orthod. fid. in refut.* Meſſalianorum. Tum Latini vt deſumitur ex Vrbano Primo *ep. ad Vniuerſos*, Cornelio Papa *ep. ad Fabium Antiochenum*, Cypriano *ep. 73. ad Iubaianum*, clarè ex Euſebio Papa *ep. 3.* & ex Melchiade ad Epiſcopos Hiſpaniæ, Concilio Eliberino *can. 38.* ex Paciano *ſer. de baptiſm. & ep. 1.* ad Sympronianum, ex Damaſo *ep. 4. de Chorepiſcopis*, Hieronymo *dial. adu. lucifer. cap. 4.* Innocentio primo *ep. ad Decentium Eugubinum c. 3.* Leone Primo *ep. 88.* Synodo Aurelianenſi apud Gratianum *de conſecr. d. 5.* Primaſio *in cap. 13. ad Hebr.* Ioanne Tertio *ad Epiſcop. Germaniæ*, & Galliæ, Fortunato vitæ S. Mauritij *cap. 15.* Gregorio *lib. 3. ep. 9. & ad Cap. 1. Cantic. & lib. Sacram. de baptiſm. infant.* Iſidoro Hiſpalenſi *de offic. Eccleſ. lib. 2. c. 26. & lib. 6. etymol. c. de offic. & lib. 7. c. 12.* Beda *in pſal. 26. & in cap. 8. Act.* Ordine Romano *fol. 76.* Oratio poſt confirmationem, Gregorio Tertio *ep. 4. ad Bonifacium*, Synodo Francica, Vuilibaldo Eiſtetenſi *in vit. S. Bonifacij, c. 20.* Alcuino *de diu. offic. cap. 19. de Sab. Sanct. Paſch.* Carolo Magno *lib. 6. legum c. 83. & c. 174.* Concilio Cabilonenſi ſecundo *c. 27.* Haymone *homil. in fer. 2.* Paſch. *& ad c. . ad Hebr. & ad c. 13.* Concilio Pariſienſe *lib. 1. c. 33.* Vualfrido *de reb. Eccleſ.* Concilio Meldenſe *cap. 6.* Rabano Mauro *de inſtit. Cler. lib. 1. c. 30.* Nicolao Primo ad Ridolphum Bituricenſem Epiſcopum, Smaragdo *de diadem. monach. c. 63.* Abbone Floriacenſi Vitæ S. Eadmundi *cap. 8.* Beroone Augienſi *ſer. 1. de Pentecoſte*, Petro Damiano *ſer. 1. in dedic. Eccleſ.* Edinero *in vit. S. Anſelmi lib. 2.* Ruperto Tuitenſi *lib. 5. de diu. offic. cap. 16.* Hugone Victorino *de Sacram. fidei lib. 2. p. 7. cap. 2.* Petro Lombardo *lib. 4. d. 7.* Innocentio Tertio ad Vicarium apud Conſtantinopolim, & ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, Edmundo Cantuarienſi *in ſpecul. Eccleſ. cap. 14. de ſeptem Sacram.* Thoma Aquinate *in to. de artic. fid. c. 14.* & contra Gentil. *lib. 4. c. 60.* Gulielmo Durando *in rational. diu. offic. lib. 1. c. 9.* Durando à S. Porriano *lib. 14. ſent. d. 7. q. 3.* Nicolao Lyrano *in cap. 8. Act.* Ludolpho Carthuſiano *vita Chriſti p. 2. c. 10.* Thoma Vualdenſi *tom. 2. de Sacram. Confirm. c. 111.* Concilio Ferracienſe in doctrina *de Sacram.* Concilio Senonenſe *de Sacram. Confirm.* Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. de confirmat. can. 3.* Auguſtino *15. de Trinit. cap. 26. & lib. quæſt. nou. teſtam. q. 42.* Beda *in cap. 8. Act. & inter Theologos* D. Thomas *3. p. q. 72. ar. 11.* vbi eius expoſitores, præſertim Suarez *diſp. 36. ſect. 1.* Et oppoſitum fuit error Vuiclephi, damnatus in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ. 8.* Item error Armachani *lib. 11. de quæſtionibus Armenorum cap. 4.*

Ex quibus apertum fit, Sacramentum Confirmationis à presbytero collatum irritum eſſe. Quare, vt alias dixi, Gregorius XIII. Pontifex Maximus in quadam Synodo ſuo tempore anno 1578. apud Maronitas celebrata, ei, qui Synodo præſidebat, iniunxit, vt qui in illis Regionibus à ſimplici Sacerdote erant confirmati, ſi vellent, poſſent iterum ab Epiſcopo chriſmari, ſi tamen ſcandalum timeretur, non oportere confirmationem reiterari, & ſi nullum eſſet Sacramentum, tamen cum non ſit de neceſſitate ſalutis ob ſcandalum ſecurè prætermittendum. Eamque huius rei Summus Pontifex reddit rationem, quia etſi Florentinum Concilium in vnione Armenorum doceat, poſſe presbyterum ex Papæ diſpenſatione confirmare, quod Eccleſiæ Calaritanæ conceſſit D. Gregorius *lib. 3. regeſti epiſt. 26.* hanc tamen Apoſtolicam diſpenſationem non legimus Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, cui Maronitæ ſubſtant, collatam eſſe, idcircò à presbytero chriſma collatum irritum eſt. 12

Neque difficile eſt rationibus contrariæ opinionis reſpondere. Quod enim ſpectat conſuetudinem, dicendum eſt, illam vel fuiſſe ex diſpenſatione Apoſtolica, vel ſi ſecus damnandam eſſe, quemadmodum in ſpecie eam damnat Auguſtinus *lib. 9. qq. nou. & vet. teſtam. q. 42.* vbi grauiter queritur de corrupta Ægyptiorum, & Alexandrinorum conſuetudine, quorum Sacerdotes audebant confirmationis Sacramentum adminiſtrare, ac idem Innocentius 3. *in d. cap. quanto, de conſuet.* vbi addit, tutius eſſe hoc Sacramentum ſine periculo ex neceſſitate, quæ legem non habet, omittere, quàm ab his, quibus illud conferre non licet ex temeritate, quæ lege damnatur, non ſine graui periculo inaniter conferatur, cùm vmbra quædam oſtendatur in opere, veritas autem non ſubeſt in effectu. 13

Ad teſtimonia Scripturæ quod attinet. In priori non eſt legendum *presbyteri*, ſed *presbyterij*, vndè illa particula non deſignat miniſtrum, ſed modum, ſeu ſpeciem illius manus impoſitionis, quæ non fuit Sacramentum Confirmationis, ſed Ordinis. In poſteriori non eſt etiam ſermo de Confirmatione, ſed de manus impoſitione curatiua, vt patet ex contextu iuxta illud, *ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt*. Ad Concilium Toletanum dicendum eſt, ibi non eſſe ſermonem de vnctione chriſmatis in frontibus, ſed de cæremoniali vnctione, quæ in vertice fit in baptiſmo ſolemni; nam vt ibi dicitur, & confirmat optimè Leo Papa *ep. 86.* & Damaſus Papa *ep. 1.* olim nihil presbytero agere licebat abſque licentia Epiſcopi, atque eam fuiſſe vnctionem cæremonialem, tradit etiam Damaſus *in vit. Syluestri*, Hugo Victorinus *lib. 2. de Sacram. p. 7. cap. 2.* & Innocentius I. *Epiſt. 1. c. 3.* Vndè ad decretum Concilij Arauſicani dicendum eſt, non poſſe intelligi de hoc Sacramento, ſed de reconciliatione ſolemni, qua olim ad Eccleſiæ gremium recipiebantur hæretici. Ad eundem modum intelligi poteſt decretum Innocentij I. quanquam in eo nulla fit mentio chriſmatis, neque vnctionis, ſed tantùm conſignationis, & manus impoſitionis, quæ ſine dubio non erat Sacramentum confirmationis; hoc enim nunquam applicatum fuit energumenis in remedium, ſed cæremonia aliqua, qua ſoli Epiſcopi vtebantur ad expellendos dæmones, presbyteri autem ſolùm ex licentia Epiſcopi. Denique *ad c. omni tempore, & c. Presbyter*, non quidem ex Martino I. deſumptos, ſed à Martino Bracharenſi Epiſcopo, rectè idem Sotus reſpondet, illos 14

non eſſe intelligendos de Sacramento Confirmationis, ſed de cæremoniali vnctione in vertice, quæ olim etiam erat prohibita presbyteris, præſente Antiſtite, vt oſtenſum, præſertim ex Leone Papa *ep.86.* Ad Ambroſium, & Ignatium reſpondetur. Hic apertè loquitur de Epiſcopo. Sic enim ait: *Nihil ſine Epiſcopis facito, Sacerdotes enim ſunt*. Ille quaſi per Antonomaſiam Epiſcopum Sacerdotem vocat, eſt enim reuera Sacerdos, & Sacerdotum Princeps, nec ait Spiritum Sanctum dari ad inuocationem cuiuslibet Sacerdotis, ſed ſimpliciter, ac indefinitè ad inuocationem Sacerdotis, ſcilicet principalis, ac præcipui, qualis eſt Epiſcopus, &c. Itaque obſeruandum in hoc Concilium Tridentinum loco citato, quod Græci ſuſcipere tenentur, vt alibi dictum à nobis eſt. Vndè ſatis eſſe cenſeo reſpondere huic dubio ſimpliciter, *obſtare S. Concilium Tridentinum*.

CONSVLTATIO LXXIX.

An expediat ad declarationem Inſtructionis ſuper celebratione matrimoniorum decernere, quod Epiſcopi, qui habent amplas diœceſes, teneantur deputare Parochum, ſeu Vicarium foraneum pro diœceſanis habitantibus vltra duas dietas à Curia Epiſcopali, & matrimonium contrahere volentibus ad hoc, vt ij coram ſuo Parocho, aut Vicario foraneo ſuum ſtatum liberum probare valeant abſque maiori diſpendio accedendi ad Curiam Epiſcopalem pro eodem effectu?

1 AFfirmandum videtur. Sic enim proſpiceretur nedum incommoditatibus matrimonium contrahere volentium, cum hoc modo prouidebitur, ne per longum iter teſtes ad probandum eorum ſtatum liberum euocentur prohibente *l. 3. §. teſtes, ff. de teſtibus*, ſed etiam ſumptibus, cùm eorum productio ſumptibus producentis fieri debeat per *text. in l. Quoniam liberi, C. de teſtib, & in l. eos 1. §. Si quid autem, in fin. C. de appel. & in cap. Statutum, §. proferendo, & §. Inſuper, de reſcript. in 6.* vtrobique Gloſſa. Eſt enim regula, eum ſumptus præſtare teneri, cuius gratia actus celebratur, *l. ſed etſi §. 1. ff. ad exhib.* Præſertim quòd extra locum habitationis peregrè euocantur, vndè viaticum neceſſarium, nulla habita ratione, vel deductione ſumptuum, quos aliàs domi feciſſent, producens ſuppeditare tenetur per *text. in d. §. proferendo, & §. Inſuper*, & aliis ibidem. Quod niſi fecerit, teſtes etiam citati comparere non tenentur, *d. §. proferendo*, vbi Gloſſa notabilis, dicens producentem ſumptus, & expenſas abitionis, moræ, ſtationis, & reditus apud Iudicem deponere debere. Id quod Anchar. *ibid. n. 3. & in d. §. Inſuper n. 5.* quoque annotauit. Ac præſertim quia non ſolùm contrahentes, ſed etiam ipſi teſtes ſæpiſſimè mercenarij ſunt, qui ex operis diurnis ſe, vxorem, & liberos alentes peregrè euocantur, quo in caſu præter expenſas etiam harum operarum, & diurnæ mercedis ratio haberi debet. Nam etſi teſtimonium teſti non debeat eſſe lucro, & emolumento, attamen operarum intermiſſio ob vtilitatem alterius, non debet etiam ei eſſe fraudi, & nocumento per *text. in l. Iulianus, §. Idem Iulianus, & in l. præterea, ff. de rei vend.* ne ex officio ſuo damnum iniquè patiatur, quod fieri non debet, *l. ſi ſerui communis, §. quod verò, ff. de fur.* cum vulgò alijs. Habetque ſummam rationem, quia huiuſmodi operæ diurnæ, quaſi in fructu ſunt, ergò meritò conſiderari debent per *l. venationem, ff. de vſur. l. In hominis, ff. de oper. ſeruor.* vbi dicitur, in hominis vſufructu operæ ſunt, & ob operas mercedes, *l. fructus, ff. eodem tit.*

2 Quare Concilium Trid. *ſeſſ. 24. c. 7. de refor. matr.* id integrum Parochis reliquit, ſolùmque præcipit, ne vagorum matrimonijs interſint, niſi prius diligentem inquiſitionem fecerit, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint. Cumque Vicarius Hydruntinus mandauerit per totam diœceſim Parochis, ne ſolemnizarent matrimonia ſine eius licentia, S. Congregatio Concilij reſcripſit ſub die 26. Iunij 1590. reuocandum eſſe tale præceptum, & reſtringendum ad caſum, quando contrahentes ſunt exteri, vel detegitur impedimentum. Id, quod etiam ſæpiùs declarauit S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus, nuncupatim in Teleſina 7. Auguſti 1606. & 20. Decembris 1629. Vt proinde ſæpè ex iuſta cauſa Sedes Apoſtolica committit cauſas ipſas matrimoniales inferioribus Epiſcopis, vt habetur *ex cap. propoſuiſti de probat. & cap. ex literis de in integr. reſt. & cap. 1. vt lit. non conteſt.* & aduertunt Couar. *de ſponſ. p. 2. c. 2. §. 11. n. 1.* ac intra quidem eamdem diœceſim, niſi Pontifici aliter viſum fuerit.

Quibus ex cauſis diſtinctis locis olim factum eſt, vt ſinguli ferè cuiuſque loci incolæ, ſuos habuerint pacis conſeruatores, & Iudices, & non opus fuerit aliò ad iuſtitiæ remedium recurrere, quod maximo eſt in Republica beneficio tribuendum, dandaque eſt opera his, qui gubernacula tenent, ne leges bonæ tantùm conſtituantur, ſed & vt ſecundùm leges viuatur, quod facilè conſequentur, conſtitutis per ſingulas Ciuitates, & Oppida domeſticis Iudicibus. Sicut Ioſaphat Rex Iuda laudatur ex bonis operibus *2. Paralip. c. 19.* & quod conſtituerit Iudices Terræ in cunctis Ciuitatibus Iuda munitis, per ſingula loca, & in Hieruſalem conſtituit Leuitas, & Sacerdotes, & principes familiarum ex Iſrael, vt iudicium, & cauſam Domini iudicarent habitatoribus eius. Et ne confuſio eſſet in concurſu iuriſdictionum, diſtinxit ſingulis Iudicibus cauſas propria, de quibus cognoſcerent. Sic & Iuriſperiti per Regum, Imperatorumque conſtitutiones reſponderunt, territoria ſingulis Iudicibus commiſſa, nec extra ius dicere poſſit, *l. fi. ff. de iuriſd. omn. Iud. l. pupillus, §. territorium, ff. de verb. ſignif.* & Dionyſius Papa ſingulis presbyteris certos fines parochiarum, & terminos præſcripſit *in can. Eccleſias 13. q. 1.* Effecerunt autem Principes, & Legiſlatores, ne alicubi eſſet penuria lites diſcutiendi, & pluribus ideò modis quemlibet aliquod forum, ſeu iudicium ſortiri voluerunt, vel ratione domicilij, vel ratione contractus, vel delicti, vel rei controuerſæ, ne iniuſtitia, aut calumniæ, aut impunitatis daretur occaſio, & omnibus paratiſſimis, & oblatis remedijs quies ſocietatis humanæ, & Reipublicæ retineretur, præſertim pauperum hominum, qui minutis etiam expenſis exhauriuntur ſuperbia, & auaritia eorum, qui Curijs Epiſcopalibus præſunt. Vndè cum Epiſcopus de iure habeat pro loco procedendi, & tribunali totam diœceſim *cap. cum Epiſcopus, de offic. Ordin. in 6.* debet pro commoditate ſui populi deputare Parochos, vel Vicarios foraneos quoad ſtatum liberum probãdum eorum, qui matrimonia contrahere voluerint, per textum in *l. Si locus, ff. de Iudic. & in l. cum poſt ſententiam, C. de appel.* cùm ibi & contrahentes ipſi, ac teſtes ſint magis cogniti, quàm in Curia Epiſcopali vltra duas dietas diſtante. Quo caſu Epiſcopus non poteſt trahere, ne ſuos quidem Capitulares ad Curiam ſuam, ſed debere illis deputare Iudicem ex turinti tenet *Abb. in cap. Sanè in fin. de fer. temp.* Anchar. Felin. & alij, quos adduxit Rota in Calciaten. iuriſdictionis coram Remboldo. 3

At verò contrariam partem de iure videtur amplectendam. Nam Epiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem ſuam in quacumque parte ſuæ diœceſis per text. *in cap. Cum Epiſcopus, de offic. ord. in 6.* Gloſ. *in cap. fin. v. diœceſim, de conſt. eod. lib. cum alijs* per Gonzal. *ad Reg. 8. §. 2. proœm. n. 35.* Ac proinde non tenetur deputare in diuerſis locis ſuos Officiales; præſertim quando agitur de cauſa graui, & ardua, in quo caſu etiam de ſtylo Rotæ non datur remiſſoria, ſed teſtes debent accedere ad Curiam, vt teſtatur eadem Rot. in Tullenſi nullitatis matrimonij 18. Martij 1647. coram Ghiſlerio. Hìc autem agitur de re graui, quoniam agitur de euitandis polygamijs, ac impedimentis matrimoniorum, ex quibus fidei Catholicæ, & Reipublicæ chriſtianæ grauiſſima damna inferuntur. Et hanc partem abſo- 4

lutè

lutè ſequuta eſt S. Congregatio S. Officij, quæ ſemper denegauit facultatem committendi examini teſtium examinandorum in cauſis matrimonialibus Vicarij foraneis, & iniunxit, quod obſeruetur ab Ordinarijs Inſtructio pro ijſdem teſtibus examinandis, vt videre eſt in decretis eiuſdem S. Congregationis. Cùm enim experientia demonſtrauerit difficultatem, quæ reperitur in inueniendis peritis Parochis, vel Vicarijs foraneis, præſertim Villarum, & Caſtellorum, ac detexerit tot polygamias, atque impedimenta, tutiùs iudicauit eiuſmodi examen nonniſi ab ipſis locorum Ordinarijs, vel eorum Vicarijs generalibus, vel alio idoneo Deputato faciendum eſſe.

5 Non obſtat, quod teſtes euocandi non ſunt per longum iter per *d. l. 3. ff. de teſtib.* nam id intelligitur, ſi temerè, & abſque neceſſitate euocarentur, vt *in d. l. §. teſtes in fine* habetur.

6 Minùs obſtat, quod Epiſcopus debet ius dicere ſine incommodo partium more maiorum per *text. in l. pen. ff. de iuſt. & iur.* & *in l. ſi locus, ff. de iudic.* Quia id quoque intelligi debet, vt non iudicet extra territorium ſuum, vt per Butrig. Bald. & alios *in d. l. ſi locus*, & meliùs Hoſt. *in ſum. tit. de feud. §. apud quem num.* 13.

7 Neque obſtat amplitudo diœceſis, vt idcircò non poſſit Epiſcopus cogere ſuos ſubditos ad ſuam Curiam accedendum è loco longinquo, ſed debet vel ipſe accedere, vel alium delegare per Anchar. *in cap. Nonnulli n. 5. de reſcript. & in cap. Cùm te in princ. de offic. deleg.* Butr. *in cap. Sanè in fin. de foro comp.* & ibi Io: Andr. *num.* 5. & alios. Quia dicta concluſio communiter reprobatur à Doctoribus, vt per Abb. *in d. cap. Sanè num.* 3. Rot. *dec. 297. num. 8. p. 2. diu.* Et reſtringitur, vt procedat tantummodò, quando locus valdè diſtat, & cauſa eſt modica, Barbat. *in d. cap. Nonnulli n. 6.* & Felin. *de reſcript.* Rot. *d. dec. num. 8.* Atque etiam de æquitate tantùm, vt per Imol. *in d. cap. Sanè*, & Additionator ad Abb. *in cap. dilectus 2. lit. ff. de reſcript.*

8 Denique non obſtat incommoditas, & ſumptus contrahentium. Quia cùm dicta Inſtructio prouideat communi bono Reipublicæ, & remedium adhibeat incommodis Religionis Catholicæ, non eſt cenſenda præiudicialis tertio. Quia quod dirigitur in bonum commune, non cenſetur alicui præiudicare, etiamſi aliquid iuris ipſi detrahat, quia communis vtilitas priuatæ vtilitati præferenda eſt, *l. fin. §. communia, de legat. & l. vtilitas C. de priuil. lib. 12. & l. actione, §. labeo ff. pro ſocio, & can. Scias 17. q. 2.* ibi: *Plurimorum vtilitas vnius vtilitati, vel voluntati præferenda eſt.* De quo Doctores communiter. Quod adeò verum eſt, vt publica vtilitas ſit ratio ſufficiens auferendi ius ſuum priuatis hominibus, vt notant Doctores *in cap. Quæ in Eccleſiarum, de conſt.* vbi Felin. *num. 27.* & Dec. *num. 20.* Cuius rei ea ratio eſt, quod in publica vtilitate omnes communicant, & ideò continet maius bonum, cum contineat illud bonum, quod omnes tangit.

9 Et hæc quidem de iure, & iuxta mentem Sac. Congregationis S. Officij. Sed quid de ætate? Et expedire æquiſſimum puto, cum his tamen limitationibus. Primò, quod non deputentur, niſi Vicarij Foranei, dummodò ſint idonei, alioquin alij Officiales, nec niſi in Oppidis, ſiue Terris numeroſis commodioribus, non autem Curati Villarum, qui, vt plurimùm, ſunt imperitiſſimi. Secundò, quod non recipiant examen, niſi pro matrimonijs diœceſanorum, non autem vagorum, neque exterorum. Tertiò, quod examen huiuſmodi pro ijs, qui vel Romæ, vel alibi commorantur, tranſmittant ad Curiam Epiſcopalem, vt fiat atteſtatio ſigillo, & ſubſcriptione Epiſcopali munita, pro faciliori poſtea recognitione eiuſdem ſigilli, & ſubſcriptionis in caſu, quo extrà diœceſim producatur.

CONSVLTATIO LXXX.

1 *Armenis, quibus eſt Indultum celebrare Officia diuina ritu Armeno, licèt commorentur in Oppido latino, an ſit permittendum, vt etiam celebrent Paſcha, & alia feſta mobilia iuxta ritum Armenum, hoc eſt, ſecundùm antiquam calculationem, ſeruari ſolitam ante correctionem Kalendarij?*

Epiſcopus ad ſedandum tumultum permiſit Armenis, vt Dominica in Albis, in qua cadebat Paſcha iuxta ritum antiquum celebrarent Miſſam ſolemnem de Reſurrectione publicè, reliqua verò ſigna lætitiæ priuatim.

2 *An Sacerdos Armenus in Diœceſi latina poſſit in Miſſa dicere orationem pro Patriarcha Armeno, licèt dictus Patriarcha ſit Schiſmaticus?*

3 *An Armeni degentes in Diœceſi latina poſſint ieiunare iuxta ritum Armenum?*

4 *An Armeni Catholici, reuerſi in patriam, non valentes habere Sacerdotes Catholicos, & abſtinere à communione abſque ſcandalo, poſſint confiteri Sacerdotibus Armenis Schiſmaticis, qui non ſint nominatim excommunicati?*

1 AD 1. Licèt aliquando tolerandi ſint ritus aliquarum nationum, etiamſi ab Eccleſia Romana diſſentiant, dummodò in alijs catholicè ſapiant, vt docent Patres, quos alibi adduximus. Vt proinde Sac. Congregatio Inquiſitionis 23. Septembris 1595. cenſuerit, Kalendarium Gregorianum, vbi non eſt vſu receptum, poſſunt Religioſi Ordinis Minorum obſeruantiæ recitare officium iuxta formam Kalendarij antiqui, & 24. Ianuarij 1602. ac 26. Septembris 1619. cenſuit, quod Kalendario veteri vtantur de licentia Sanctiſſimi latini diœceſis Tini, & Miconis ad euitandam confuſionem cum ijs, qui ſunt ritus græci. Item cum Chriſtianis partium Hungariæ in Epiſcopatu quinque Eccleſiarum, ſubditis Turcæ conniuetur, vt veteri kalendario vtantur, vt ſub 18. Iulij 1613. & 14. Decembris 1616. ac dictum, quod kalendarium Gregorianum debeat etiam ſeruari Conſtantinopolis, ſi poteſt, ſin minùs vtantur antiquo, vt 27. Septembris 1607. & 14. Ianuarij 1610. & alibi Kalendarium vetus fuerit permiſſum per modum conniuentiæ mulieribus latinis degentibus Conſtantinopoli, & nuptis Græcis, ſicut etiam paucis alijs degentibus in quadam Ciuitate, vbi reliqui Chriſtiani ſunt Græci, vt ſe conforment cum alijs in celebratione feſtorum, vt 20. Iulij 1616.

2 Nihilominùs in hoc caſu permitti non poteſt, neque ſine ſcandalo diſſimulari, quod Armeni, ſiue alij Orientales in locis latinis vtantur Kalendario veteri, quia neceſſe eſt eos in celebratione Paſchatis plurimùm à Catholica Eccleſia diſcrepare, niſi noui Kalendarij ratio ſuſcipiatur. Quam ob cauſam Græci Inſulæ Melitæ coacti fuerunt ad obſeruationem Kalendarij Gregoriani, ac ſcriptum Inquiſitori, vt quoad abuſus Græcorum prædictorum relinquat cognitionem Ordinario, nec contra ipſos proprijs procedat, ſed tantùm ſi aliquid contra fidem faciant, vt 25. Auguſti 1595.

3 Ad 2. Negatiuè. Quia Schiſmatici ſunt excommunicati excommunicatione maiori *cap. 1. & 2. de hæret.* & ipſorum excommunicatio quotannis innouatur in Bulla Cœnæ *can. 1. & 2.* & proinde vrget prohibitio de non orando publicè pro Schiſmaticis, cùm neque per charitatem, neque per fidem, quæ eſt radicale vinculum, coniunguntur in corpore myſtico Eccleſiæ, ſed ſunt membra omninò ſeparata, & ideò nõ poſſunt cũ cęteris cõmunicare in influxibus capitis, nec participare in theſauro

Eccleſiæ, ac eius ſacrificijs, cum non pertineant ad communionem Sanctorum. Et ideò Sac. Congregatio Inquiſitionis ſub 19. Decembris 1613. cenſuit, Græcos non eſſe permittendos orare pro Archiepiſcopo ſchiſmatico eorumdem ordinatore, ſed debent orare pro Summo Pontifice, & eorum legitimo Epiſcopo. Pro ſchiſmaticis autem tantùm eſt orandum, vt conuertantur.

4 Ad 3. Poſſe, dummodò etiam obſeruent ieiunia Latinorum. Non enim illis inter Latinos habitantibus permitti debet vſus carnium diebus, quibus Latinis vetatur, & ita pro Græcis degentibus inter Latinos ſcriptum fuit Inquiſitori Melitæ 25. Augusti 1595. Tenetur quippè vnuſquiſque ſe conformare conſuetudini Eccleſiæ, in qua actu exiſtit, *c. illa, d. 12.* vbi in ſpecie de ieiunijs, eſtque D. Auguſtini ex conſultatione D. Ambroſij dicentis: *cum Romam venio, ieiuno Sabbato, cum Mediolani ſum, non ieiuno. Sic etiam tu, ad quam fortè Eccleſiam veneris, eius morem ſerua, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi.*

5 Ad 4. Affirmatiuè videtur reſpondendum ex Conſtitutione edita à Martino V. in Concilio Conſtantienſi, & in Lateranenſi recepta, vt fatentur Authores mox citandi, & quos alibi adduxi. Ex qua colligitur apertè, non eſſe vitandos omnes excommunicatos, ſed tantùm illos, qui ſunt nominatim excommunicati, vel manifeſti Clerici percuſſores. Ita tenent doctiſſimi viri, Nauar. varijs in locis, ſignatè *conſ. 15. de hæret.* vbi affirmat per dictam Conſtitutionem limitari omnia iura antiqua tam decreti, quàm decretalium Sexti, & Clementinarum, & omnium Extrauagantium, & ita obſeruari in praxi in Curia Romana apud Prætorium Rotæ, vbi etiam retractauit ſententiam, quam priùs in *Manual. cap. 27. num. 34. & 35.* tenuit Idemque tradit Sot. *in 4. d. 22. q. 1. ar. 1.* Caiet. *in ſum. v. Abſolutionis impedimenta, & v. Excommunicatio maior*, Victor. *in ſum. de Sacram. tr. de excommunic.* Tolet. pariter *in ſum. lib. 1. cap. 65.* Suar. *in 3. p. quæſt. 104. diſp. 44. ſect. 3.* Valent. ad eundem locum D. Thom. *diſp. 3. q. 5. punct. 3.* Azor. *tom. 1. inſtit. moral. lib. 8. c. 11.* qui pro hac ſententia quamplurimos adducit Authores alios, & dicunt in vſu, & praxi eſſe receptam.

6 Ac proinde licet ab ijs Sacramenta recipere. Angel. *v. Irregularitas num. 30.* Syluest. *eod. v. quæſt. 7.* Sot. *etiam in 4. d. 25. q. 1. ar. 1. concl. 3.* Valent. *loc. alleg.* Suar. *vbi ſupra, & de cenſur. diſp. 31. num. 64. & diſp. 9. ſect. 4. num. 9. & ſeq.* Maiol. *lib. 4. cap. 22.* Nauar. *d. conſ. 15. de hæret.* Tolet. *in ſumm. cap. 13.* ac alij, qui omnes vnum iudicium ferunt de Sacerdote hæretico, ſiue ſchiſmatico nominatim non excommunicato, ac de alijs iniquis miniſtris Catholicis; in caſibus inquam illis, in quibus licet ſine peccato mortali Sacramentum ab huiuſmodi improbis miniſtris accipere. Hi autem caſus ſunt, quos ex doctrina magis recepta recenſet Caietan. *in 3. p. q. 104. ar. 6.* nempè, ſi miniſter ſit per ſe paratus, & habeat alioqui poteſtatem. Secundus, ſi eſt proprius Paſtor. Tertius, ſi accipiens Sacramentum ſit conſtitutus in neceſſitate. Hanc autem neceſſitatem Sotus *diſt. 1. q. 5. ar. 6.* non exiſtimat ſufficientem ad adimplendum præceptum Eccleſiæ, ſed requirit extremam, ſcilicet, vt ſit quis in periculo mortis, licèt Suarez exiſtimet ſufficere neceſſitatem adimplendi præceptum audiendi Miſſam, aut communicandi, aut vtilitatem non differendi vſum Sacramenti confeſſionis, vel communionis. Immò etiam affirmat in his caſibus licere accipere Sacramenta à quolibet Sacerdote etiam non parato. Omnes tamen fatentur, requiri ſequentes conditiones. Prima, ne vlla inde oriatur Catholicorum offenſio. Secunda, vt in Sacramentis adminiſtrandis, & recipiendis legitima Eccleſiæ forma ſeruetur, vt miniſtri verè ſint Sacerdotes, verè Epiſcopi. Tertia, ne vlla ſit communicatio ritus, cæremoniæ, ſchiſmaticæ, vel hæreticæ prauitatis. Quarta, ne vllum immineat Sacramenta percipienti periculum erroris in fide.

At verò negatiuè reſoluendum eſt. Et contraria 7
ſententia aliquibus dubia, aliquibus verò minùs probabilis videtur, ex quorum numero eſt Cardinalis Bellarm. *lib. 2. de Rom. Pontif. cap. 30.* Azor. & alij. Quia, vt ipſi affirmant, ſchiſma, & hæreſis ex natura ſua ante vllam excommunicationem præſcindit, ac diuidit ſchiſmaticos, & hæreticos ab Eccleſia, priuans eos omni iuriſdictione. Vndè non tam quia excommunicati, quàm quod ſchiſmatici, & hæretici omni iuriſdictione carent, vt optimè docuit D. Thom. *3. p. q. 82. ar. 7. ad 2.* & ita conferre nequeunt Sacramenta. Vndè, tametſi ſchiſmatici in quantum excommunicati non nominatim non ſint vitandi, in quantum tamen ſchiſmatici ſunt ſeparati à communicatione per ius canonicum, & priuati iuriſdictione, vt conſtat ex *cap. 1. & 2. de ſchiſm. & c. ordinati nationes 9. q. 1. can. audiuimus 24. eod. & can. ordididicimus ibid.* his verbis: *didicimus omnes omninò hæreticos, & ſchiſmaticos nihil habere poteſtatis, & iuris.*

Et confirmatur, quia apertè Clemens Papa VIII. in 8
Bulla de communicatione Latinorum cum Græcis 31. Auguſti 1593. hanc docet ſententiam. *Ordinati*, inquit, *ab Epiſcopis ſchiſmaticis, aliàs ritè ordinatis, ſeruata debita forma, recipiunt quidem ordinem, ſed non executionem, & inſuper prohibentur in prædictis Ordinibus miniſtrare ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ.* Nec erit ſufficiens ſolutio, ſi quis dicat, loqui hìc de ordinato, qui non ſit ſubditus Epiſcopo. Nam illa verba, *aliàs ritè ordinatis*, hoc etiam includunt. Quod comprobatur, quia in eadem Bulla de Sacramento Pœnitentiæ dicitur, in caſu neceſſitatis presbyteros græcos catholicos poſſe Latinos abſoluere. Vbi per particulam illam *Catholici* videntur ſchiſmatici excludi etiam in caſu neceſſitatis, quia eo ipſo, quod ſchiſmatici ſunt, carent iuriſdictione.

CONSVLTATIO LXXXI.

An Matrimonia Græcorum, ſi contrahantur poſt ſuſceptos Sacros Ordines, ſiue prima ſint, ſiue ſecunda, ſint valida?

PErſiſtendum puto in ſententia illa, quæ vult, 1
eiuſmodi matrimonia eſſe irrita. Ratio huius rei pendet ex iuris diſpoſitione. Nunquam enim fuit permiſſum in Eccleſia, ordinatos in Sacris tranſire ad matrimonium, ne græca quidem in Eccleſia, vt proinde apud Græcos coniugium contractum poſt receptum aliquem Ordinem Sacrum ſit irritum, & inane iure Eccleſiaſtico, ſicut eſt apud Latinos. Ita docent Palud. *in 4. diſt. 3. quæſt. 1. ar. 1. concl. 4.* Sylueſt. olim S. Palatij Apoſtolici Magiſter, & in practicis quæſtionibus vir ſanè peritiſſimus, *v. Matrimonium 8. q. 12. verſ. ſexto eſſe irritum*, Azor. *inſtit. moral. tom. 1. cap. 12. quæſt. 5.* Sanch. *lib. 7. de matr. diſp. 28. num. 4.* Filiuc. *p. 2. tr. 10. c. 4. n. 121.* Archid. Gemin. & Turrecrem. *in c. Diaconi, d. 28.* & inter Græcos Caryophilus apud Arcud. *de concord. lib. 7. cap. 40.* Ita vt cùm Eraſmus ſcripſiſſet, hodiernis temporibus Sacerdotes, & Epiſcopos poſt ſuſceptos Ordines vxores ducere poſſe, ſicuti cùm Venetijs commoraretur id à Græcis accepiſſe, qui ibi degebant, falſus fuit, eam ſententiam vti temerariam, cenſuit Pariſienſis Academia, vt legitur apud Azor. *loc. cit. q. 3.* Et inter errores Neſtorianorum nationis apud Thomam à Ieſu *de procur. ſalut. omn. gent. lib. 2. cap. 2. fol. mihi 354.* hic quoque recenſetur, nimirùm, quod Sacerdotes mortua prima vxore ſecundas, & vlteriores faciunt nuptias.

Id probant ex *c. Siquis eorum d. 32. ex c. Nicena d. 31. ex* 2
c. Cum in præterito d. 84. & ex c. 17. Apoſtolorum. Sed certè hi Canones ſolùm prohibēt, ne Clerici poſt Sacros Ordines nuptias contrahant; expreſsè autem non ſtatuunt

ma-

matrimonium contractum à Clerico poſt Sacrum Ordinem, irritum eſſe. Quidquid ſit, prædictos Canones vſus, & conſuetudo, etiam apud Græcos ſeruata, ſic interpretatur, nempè Clericos poſt Sacros Ordines à contrahendis nuptijs prohiberi, quod ſi contraxerint, eſſe eos ab vxoribus, quas duxerint, penitùs ſeparandos. Matrimonium igitur poſt Sacros Ordines initum etiam apud Græcos non valet Eccleſiaſtica conſtitutione, vt ait Gloſ. *in c. Si cuiquam ad fin. d. 28.* & Roſel. *v. impedimentum 11.* vbi citat Director. & Gloſ. *in d. Can. Diacenis d. 28.* cuius hæc ſunt verba: *Ad intelligentiam horum capitulorum notabis, quod in Orientali Eccleſia, & Occidentali licitè contrahitur in minoribus Ordinibus, vt 23. diſt. c. Si quis eorum, & c. lectores, & c. placuit; ſed conſtituti in ſuperiori ordine, nec apud nos, nec apud Græcos poſſunt contrahere, nec poterant tempore Apoſtolorum, & ſi contrahant non eſt matrimonium, & hoc patet ex ſexta Synodo, quæ in Oriente fuit celebrata, & regulam ſtatuit eis, vt 32. d. c. Si quis eorum, 31. d. c. Nicena, & 84. d. c. cum in præterito. In hoc autem eſt differentia inter eos, & nos; Ipſi enim ſiue ſint coniugati, ſiue non, promouentur ad Sacros Ordines, non promiſſa continentia, vt 31. d. c. quoniam; ſed occidentales nunquam promouentur, niſi continentia promiſſa, vt ſupra eod. c. nullum, & c. aſſumi d. 28. A tempore autem Syricij, & Innocentij non licuit Occidentalibus ad Diaconatum, vel ſupra promoueri, niſi promiſſa continentia, vt 82. d. c. propoſuiſti, & c. plurimos, ſed Subdiaconis vſque ad tempus Gregorij licuit, vt 31. d. c. ante triennium Orientales ergo licitè vtuntur matrimonio contracto ante Sacros Ordines, poſtea in Sacris Ordinibus contrahere non licet, vt 31. d. c. quoniam, & cap. aliter, & extr. de Cler. coniug. cap. cum olim; ſed poſt receptum Sacrum Ordinem non poſſunt contrahere, vt ibi dicitur.* Hactenus Gloſſa. Vndè, licèt in his canonibus id non exprimatur, tamen videtur ſeruatum à tempore Apoſtolorum, quod indicat Chriſti ordinationem ex regula D. Auguſtini *lib. 4. de baptiſm. cap. 24.* Siquidem ea ſolùm eſt differentia inter Græcos, & Latinos in Sacris Ordinibus conſtitutos, quod illi poſſint poſt coniugium ad Sacros Ordines aſcendere, & vti matrimonio antea contracto, quod Latinis eſt interdictum, vt conſtat ex *cap. olim, de Cler. coniug. & c. De Syracuſana 28. d.* Ergo non poſſunt poſt Ordines Sacros matrimonium inire.

3 Neque refragatur Arcudius, & ex eo Pontius *de matrim. lib. 7. cap. 27. n. 2.* dicens in nullo canone expreſſum eſſe, quod eiuſmodi coniugia ſint irrita. Tum quia ſcopus, quem habuit Arcudius ſcribendi librum de concordia Occidentalis, & Orientalis Eccleſiæ in ſeptem Sacramentorum adminiſtratione, declaratur in proœmio totius operis, qui eſt ad remouendas, quantum fieri poſſit, nouas occaſiones ſchiſmaticis; proinde non eſt reſtringendus ad hoc tantùm, vt inſtruantur Græci, quos certè ſi ſolos inſtruere voluiſſet, non latinè, ſed græcè ſcripſiſſet. Tum quia id pugnat cum antiquiſſima Eccleſiæ Orientalis conſuetudine, atque vſu. Tum etiam quia licèt per verba legis ſimpliciter prohibentis non irritetur contractus, quamuis ſit abſoluta, & ex cauſa perpetua, & directè feratur in perſonam; attamen ſecus eſt, quando ex effectibus, vel ex vſu, & traditione ſic interpretante legem, vt in hoc caſu, irritatio colligatur. Quod conſtat exemplo de impedimento conſanguinitatis. Nam in *cap. Tua nos, de conſang. & affin.* apertè ſupponitur, matrimonium habens tale impedimentum eſſe dirimendum, & in *c. Contradicimus 35. q. 3.* cum ſimilibus dicitur, ſic contrahentes eſſe ſeparandos; quod eſt ſignum nullitatis. At nihilominùs reperiri canones, qui id exprimunt, inferiùs oſtenditur.

4 Minùs refragantur quæ tradit Verricel. *de Apoſtol. miſſion. tit. 4. q. 98. dub. 13. §. 29. n. 166.* cum binis *ſeqq.* Non primum de priuilegio diſpenſationis. Tum quia id non conſtat. Tum quia id arguit nullitatem matrimoniorum. Ad quid enim diſpenſatio, niſi matrimonium eſſet irritum? Vndè non mirum, ſi idem Auctor *tit. 17. q. 300.* id reuocatum eſſe tandem faſſus ſit. Neque in Conſtit. Innocentij IV. §. 7. id conceſſum legitur. Porrò in opere multa coaceruata eſſe, quæ minimè ſunt authentica, viri docti adnotarunt. Neque ſecundum ex Pontio *loc. cit.* Nam fuiſſe quoque irrita hæc matrimonia ante Innocentium Secundum conſtat *ex c. Vt lex 27. q. 1.* vbi ſic ſtatuitur: *Vt lex continentiæ, & Deo placens munditia in Eccleſiaſticis perſonis, & ſacris ordinibus dilatetur, ſtatuimus quatenus Epiſcopi, presbyteri, diaconi, ſubdiaconi, &c. qui ſanctum tranſgredientes propoſitum vxores ſibi copulare præſumpſerint, ſeparentur. Huiuſmodi namque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractum, matrimonium non eſſe cenſemus.* Duas enim hic Canon habet partes. In prima præcipit, vt tales vxores ſibi copulantes omninò ab eis ſeparentur. Quod ſanè fuiſſet nimis graue, & improportionatum, ſi talia matrimonia valida eſſent. Deinde in alia parte iam expreſsè declarat, matrimonia illa fuiſſe irrita. Vbi obſeruandum eſt, hoc ſecundum non ſtatuere, nec decernere, nec definire, ſicut dixerat in prima parte canonis; ſed cenſemus, quaſi declarando talem eſſe regulam Eccleſiaſticam, iam ante ipſum Innocentium circa hoc ſtatutam, vt matrimonium contra illam nullum cenſendum fuerit. Igitur conſtare videtur, hoc ius fuiſſe antiquius Innocentio, cui iuri conforme eſt aliud Calixti Secundi *in c. presbyteris d. 27.* vbi ſimili modo loquens, profert hæc verba: *matrimonia à presbyteris, diaconis, ſubdiaconis, & monachis diſiungi, & eiuſmodi perſonas ad pœnitentiam redigi debere iuxta Sacrorum Canonum diffinitiones iudicamus.* Præcipit itaque eiuſmodi matrimonia diſiungi, vbi etiam Gloſſa notat, diſiungi quoad carnis copulam; quia quod non eſt, non poteſt diſſolui; patetque id amplius ex Vrbano pariter Secundo, qui viuebat longè ante Innocentium. Nam dictus *canon presbyteris* inuentus eſt in Codice Bibliothecæ Vaticanæ in fragmento cuiuſdam Concilij ab Vrbano habiti *c. 2.* in quo Vrbanus declarat, non ſe hoc primum conſtituiſſe, ſed iuxta antiquos Canones id iudicare. Erat ergo hæc antiquior inſtitutio, ac ius antiquius Innocentio.

Pariter non obſtat, quod adijcit Verricellus, ſcilicet Eccleſiam Orientalem non accepiſſe poſt ſuum ſchiſma leges Eccleſiæ Occidentalis. Primò quia probatum eſt hanc legem irritantem eiuſmodi coniugia eſſe antiquiorem Innocentio, & ſchiſmate, ac penè dixerim Apoſtolicam. Secundò quia, vt alibi dixi, Eccleſia græca vigore vnionis obligatur recipere leges Apoſtolicas etiam in his, quæ ſpectant ad ius humanum, vt conſtat ex profeſſione fidei Græcorum iuſſu Gregorij XIII. edita apud eundem Thomam à Ieſu *lib. 6. pag. 319.* vbi inter cætera & hoc habetur: *Inſuper profiteor, ac recipio alia omnia, quæ ex decretis ſanæ cæremoniæ generalis Synodi Tridentinæ Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia, etiam vltra contenta in ſupradicto fidei ſymbolo profitenda, ac recipienda propoſuit, atque præſcripſit, ac ſequitur, Apoſtolicas, & Eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque eiuſdem Eccleſiæ obſeruationes, & conſtitutiones firmiſſimè admitto, & amplector.* Ex Concilio autem Tridentino *ſeſſ. 24. can. 9.* eiuſmodi matrimonia eſſe irrita definitur. Quare ſatis eſſet reſpondere, quod obſtat S. Concilium Tridentinum, quod Græci recipere tenentur. 5

Denique non refragatur *c. aliter, d. 31.* vbi habetur, in Orientali Eccleſia Clericos ſolere matrimonio copulari; quem canonem ſequuntur Caietanus, Sotus, & quidam alij. Nam per matrimonium copulari intelligitur, vti iam matrimonio contracto, vt notant Couar. *4. decret. p. 2. c. 6. §. 3. n. 1.* Azor. *loc. cit. q. 3.* Bellarm. *de Cleric. cap. 21.* ac proſequitur Sanch. *vbi ſupra n. 7.* per Gloſſam communiter ibi receptam. Ea enim carnis copula appellatur matrimonij coniunctio *in c. quoniam, & in c. noſſe, ead. d. & in c. Agathoſa, & in c. priuſquam 27. quæſt. 2.* 6

Quod autem ex canonibus ſextæ Synodi, quam Trullanam appellant, pro oppoſita ſententia ſtabilienda fortè adducitur, nullius eſt ponderis. Quia non ſunt authentici, neque Eccleſiaſticam habent authoritatem, neque editi ſunt à Concilio, ſed poſt illud diſſolutum 7

à quibuſdam Epiſcopis ; nullusque Romanus Pontifex eos approbauit, immò apertè improbauit Sergius illiustemporis Pontifex ſummus, vt ſcribunt Beda , Paulus Diaconus, Anaſtaſios, Theophanes, & Vmbertus apud Simanch. *de Cathol.inſtit.tit.40. num.38.* Canus, Sotus, Torreoſis, Bagoes, Valentia, Surius *tom.3. Concil.in 6.Synodo*, admonens quoſdam ex his Canonibus eſſe ab hæreticis corruptos, & falsò tribui ſextæ Synodo, & omnium inſtat Bellarm. *lib.1. de Concil. cap.7. & de Pontif. cap.18. ac de Cleric. d. cap.21. col.3. verſ. ad 3.*

8 Ex ijs igitur, quæ recitauimus, in omni ferè Oriente id factitatum eſſe conſtat. Vbi, qood continentia iſta noo ſit tam accuratè ſeruata, contra primæ Eccleſiæ conſuetudinem, & contra Canones id factum Epiphanius, vnus ex illuſtribus Græcorum Patribus in huoc modum oſtendit *lib.2. tom.1. hereſ. 59. Reuera*, inquit, *non ſuſcipit Sancta Dei prædicatio poſt Chriſti aduentum eos, qui à nuptijs, mortua ipſorum vxore, ſecundis nuptijs coniuncti ſunt, propter excellentem Sacerdotij honorem, ac dignitatem: & hæc certè Sancta Dei Eccleſia cum ſinceritate obſeruat. Sed & adhuc viuentem, & liberos gignentem, vnius vxoris virum non ſuſcipit, ſed eum, qui ſe ab vna continuit, aut in viduitate vixit, Diaconum, & Presbyterum, & Epiſcopum, & Hypodiaconum, maximè vbi ſinceri ſunt canones Eccleſiaſtici. At dices mihi, omnino in quibuſdam locis adhuc liberos gignere & Presbyteros, & Diaconos, & Hypodiaconos. At hoc non eſt iuxta canonem, ſed iuxta hominum mentem, quæ per tempus elanguit, & propter multitudinem, cùm non inueniretur miniſterium. Nam quod decentius eſt, id ſemper Eccleſia per Spiritum Sanctum benè diſpoſita videns, ſtatuit apparere, vt cultus diuini indiſtracti perficerentur, & ſpiritales neceſſitates cum omni beneuola conſcientia peragerentur.* Hæc, & alia in huoc ſenſum Epiphanius, qui & videndus *lib.3. in compend. doctor. fid. Cath.* Iano Cornaro interprete. A quo non diſſentiunt Africani Patres, qui rradunt & Apoſtolos docuiſſe, & antiqoitatem id ſeruaſſe.

9 Quod igitur ad Subdiaconos attinet ex D.Gregorij epiſtolis oon patet, quod præter Romanam Eccleſiam, & alias quaſdam reliquæ Eccleſiæ etiam occidentales vſum vxorum Subdiaconis permitterent. D.Gregorius enim *lib.3. ep.34.* teſtatur duntaxat io Sicilia hanc conſuetudinem viguiſſe. Cùm verò eam conſuetudinem io alijs Eccleſijs fuiſſe non meminerit, potius ex Gregorio conſtat, omnes alias Eccleſias cum Romana vxorum vſum Subdiaconis interdixiſſe. Eam verò conſuetudinem Pelagius Gregorij Deceſſor decreto in Siciliam miſſo abſtulerat, quo Subiaconis vxoratis indicebatur, vt voum ex duobus eligerent, videlicet aut à ſuis vxoribus abſtioerent, aut certè oulla ratione miniſtrare præſumerent.

10 Cur autem Gregorius poſt trienniom Pelagij decretum renouauerit, ea cauſa fuit, quod æquum minimè videretur, vt qui legitimas coniuges adepti fuerant, antequam ad Subdiaconatum accederent, nec in Ordinis ſuſceptiooe cootinentiam ab vxore promiſerant, ad eam vllo iure compellerentur, quam Gregorius ipſe his verbis explicat, quæ habentur in *d.c. Ante triennium d.31. Ante triennium Subdiaconi omnium Eccleſiarum Siciliæ prohibiti fuerant, vt more Romanæ Eccleſiæ nullatenus ſuis vxoribus miſcerentur, quod mihi durum, atque incompetens videtur, vt qui vſum eiuſdem continentiæ non inuenit, neque caſtitatem ante promiſit, compellatur à ſua vxore ſeparari, atque per hoc, quod abſit deterius cadat.* Sed quamuis Gregorius hoc Pelagij decretum ſuſtulerit, non tamen Subdiaconis vſum coniugum permiſit; ſed quid io futurum obſeruandum eſſet, poſterioribus verbis ſancivit ita ſubdens: *Vnde videtur mihi, vt à præſenti die Epiſcopis omnibus dicatur, vt nullum Subdiaconum facere præſumant, niſi qui ſe victurum caſtè promiſerit.* Cuius rei rationem reddit io fine eiuſdem canonis his verbis: *quia nullus debet ad miniſterium altaris accedere, niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.*

Ex his planè conſtat, in ſola Sicilia aote hæc Gregorij, & Pelagij decreta Subdiaconos coniugatos ſuis vxoribus licitè frui potuiſſe. 11

Neque obſtat teſtimonium Gratiani *d.31.* ita aſſerentis. *Nondum erat inſtitutum, vt Sacerdotes* (in Subdiaconis, vt interpretatur Gregoriana annotatio) *continentiam ſeruarent*. Id enim, vt ibidem eadem Gloſſa Gregoriana explicat, de Subdiaconis Siciliæ loquitur, de quibus ſtatim Gregorianum decretum profert. Minùs obſtat Concilium Carthag. 5. cum *c.2.* ita ſtatuit, vt habetur *c. Epiſcopus d.31. Epiſcopus, presbyteros, & diacones ita placuit, vt decet Sacros Antiſtites, ac Dei Sacerdotes, necnon & Leuitas, vel qui Sacramentis diuinis inſeruiunt, continentes eſſe in omnibus*. Nam, vt notat Gloſſa, per illa verba, *vel qui Sacramentis diuinis inſeruiunt*, Subdiaconi indicantur, qui diuinis Sacramentis miniſtrant, *can. cum in præterito d.84.* vbi clariùs idem Concilium non modo Epiſcopos, presbyteros, ac diaconos ad caſtitatem colendam præcepto compellit, ſed etiam ſubdiaconos his verbis: *Ab omnibus Epiſcopis dictum eſt, omnibus placet, vt Epiſcopi, presbyteri, & diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes etiam ab vxoribus abſtineant*. Quapropter minimè credendum eſt Concilium Carthag. 5. relatum *d.32. in c. placuit, & d.84. in c. Cum de quorundam*, à priori diſcrepare, quamuis de Sobdiaconis nullam mentionem faciat. Atque inde com Zacharias Papa in *cap. 11. reſponſionum ad Pipinum*, quod ad Clericorum continentiam ſpectat, Carthaginenſis Concilij decreta ſeruanda ſtatuit, Subdiaconorum continentiam, quæ ex 2. Concilio Carthag. ipſis indicta eſt, procul dubiò approbat. Idem ſentit & Siricius *ep.1. c.7.* & præclariſſimè ante Gregorium duobus integris ſæculis Concilium Eliberinum *c.33.* ſtatutomque habemus à Leooe I. *ep.82.* ad Anaſtaſium *c.3. & 4.* & habetur *d.32. can. omnium*, ibi: *Ad exhibendam perfectè continentiæ puritatem, ne Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur, vt & qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant ſingulares*. Idem confirmatur ex Concilio Toletano *2. c.1. & 3. diſt.28. can. de ijs d.31. c. lex continentiæ d.32. can. Eos, qui* ex Vrbano II. *& d.27. can. presbyteris*, ex Caliſto II. ex Concilio Aurelianenſi *3. c.2.* Gerudenſi *c.6.* Hæc autem omnia Concilia, & Patres Gregorium præceſſeruot, qui viuebat anno 606. atque adeò aote ſchiſma Græcorum, quod cootingit anno ſalutis 858. Quibus addere lubet Iuſtioianum, qui iuxta Sacrorum Conciliorum decreta idem quoque Subdiaconis obſeruandum præcipit *lib.1. C. tit.3. de Epiſcop. & Cler. n.45. in Nomocan. tit.9. cap.29. Authent. col.1. Quom. oport. Epiſcop. tit.6. c.5. nouel. 123. de epiſ. & Cler. c.14.* coius verba ioferiùs dabo.

Quamobrem oihil aut prioribos Pontificum, & Conciliorum decretis, aut antiquiſſimo vſui in tota Eccleſia recepto officere potuit, quod Alexander III. in Concilio Later. *p.18. c.4. 13. & 14.* tolerandum cenſuerit, qooſdam Subdiaconos matrimooia contraxiſſe. Id enim tunc ad maiora ſcandala euitanda erga quoſdam tantummodò tolerari iuſſit, quorum iocontinentia ex continentiæ lege potios in peiora ruere, quàm à malis refrænari potuiſſet. Noo tamen Scriptori Aduerſario ita colligendum fuit ¦!, toleraſſe Eccleſiam in ooua lege non ſolùm apud Græcos, ſed etiam apud Latinos vſque ad tempora Alexandri III. quod Sacerdotes matrimonium contrahant. Quod apertè cum antiqoiſſimis canonibus pugnat, vt proſpectum eſt ex Concil. Carthag. ex Concilio Tolet. 2. ex Leonis epiſtola, & ex Gregorij decreto, quod non ſoli Romanæ Eccleſiæ, aut Prouinciæ, ſed etiam Siciliæ, ac Vicinarum Prouinciarum, in quibus ritu græco antiquitùs viuebatur, vt idem Scriptor aſſerit ex laudatis à ſe Authoribus, necoon vniuerſali Eccleſiæ præſcriptum fuit. Neque Alexander de Sacerdotibus ibi loquitur, vt 13

pet-

perperam idem Scriptor ait, ſed de Subdiaconis tantùm. Prætereà quæ hæc conſequentia eſt? Toleratum eſt, non permiſſum quibuſdam Subdiaconis nuptias contrahere. Ergo Subdiaconi omnes, vel Sacerdotes poſt ſuſceptum Subdiaconatum, vel Sacerdotium matrimonia iungere conſueuerunt. Illud enim perinde, eſt ac ſi dicens, quidam Epiſcopi ſchiſmatici, ac hæretici fuere. Igitur omnes Epiſcopi ſchiſmatici, ac hæretici eſſe ſoliti fuerunt.

14 Ex quo id quoque falſum euincimus, quod idem aſſerit cęlibatum Subdiaconis nulla eſſe lege Eccleſiaſtica præceptum extra Romanam Eccleſiam, aut Prouinciam, cum oppoſitum omninò probatum fuit. Pontificum enim decreta, niſi aliter in ijs ſignificetur, vniuerſalem Eccleſiam alligant.

15 Veniamus ad Diaconatum. Diaconus ex Ancyrana Synodo, quæ fuit Orientalis, *c.* 10. *aliàs* 9. olim vxoratos fuiſſe, & ſuis vxoribus vti potuiſſe, aliqui dicunt, dummodò in ſua ipſorum ordinatione ſe continere nolle proteſtati fuiſſent. Canon hic ita legitur *d.* 28. *c. Diaconi: Diaconi quicumque cum ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt dicentes velle ſe habere vxores, nec poſſe ſe continere, hi ſi poſtea ad nuptias venerint, maneant in miniſterio, propterea quod his Epiſcopus licentiam dederit. Quicumque ſanè tacuerunt, & ſuſceperunt manus impoſitionem, profeſſi continentiam, ſi poſtea ad nuptias venerint, à miniſterio ceſſare debebunt.* At hi magnoperè ab huius Concilij ſenſu aberrant. Nam in primis Martinus Bracarenſis *in ſua collect. c.* 39. alio modo canonem hunc legit, nimirùm vt habetur *d.* 27. *can. Diaconus: Diaconus qui eligitur, ſi conteſtatus fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit non poſſe in caſtitate permanere, hic non ordinetur. Quod ſi in ordinatione tacuerit, & ordinatus fuerit, & poſtea matrimonium deſiderauerit, alienus ſit à miniſterio, & vacet à Clero.*

16 Quo fit, vt diuerſa illius Canonis lectio diuerſum quoque ſenſum ferat. Quod ſi priorem lectionem velut legitimam accipiamus, quo tamen ſenſu canon ille intelligendus ſit; explicat Gloſſa ibidem, nimirùm ſi aliqui in Diaconos ordinentur, & dicant ſe nolle, vel non poſſe continere, Epiſcopus nihilominùs tales ordinat, ſi poſtea contraxerint, ab vxore ſeparabuntur, ſed in miniſterio remanebunt; quia videtur, quod Epiſcopus eis licentiam dederit. Si verò in ordinatione ſua tacuerunt, quoniam videntur continentiam profeſſi, ſi poſtea contradixerint, officio, & beneficio priuabuntur. Quæ explicatio quandoquidem cum reliquis Canonibus, ac præſertim cum Gregoriana Conſtitutione conſpirat, idcircò vniuerſa, quæ pro Diaconorum coniugijs ex hoc Canone Scriptor aduerſarius, atque alij deducunt, facilè proſternit. Neque enim Canon hic Diaconis aut vxores ducere, aut ductis vxoribus vti permittit, vt ex ipſius verbis perſpicuum eſt, ſed potius illos ab vxoribus ſeparat, ac ſeparatis miniſterium, ac officium relinquit, ex quo Eliberinum Concilium, quod ipſum proximè ſequutum eſt, decretum illud deſumpſiſſe creditur, quo cunctos Sacros ordines ab vxorum contubernio expellit.

17 Neque placet, quod dicitur, Concilium Ancyranum Orientali Græcorum præſertim Eccleſiæ fauiſſe, quanquam poſtea Græcana Eccleſia à Latina in eo diſſenſerit, vt teſtatur Stephanus Papa *in c. fin. d.* 31. quod in Orientali Eccleſia Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi matrimonio copulantur. Id enim ipſis antiquiſſimis Eccleſiæ temporibus neque inter Græcos vſitatum legitur, vt ex pleriſque Concilijs apud Orientales celebratis, ac græcis Patribus non obſcurè conſtat, ac præſertim ex Concilio Neocæſarienſi *c.* 1. qui de non ducenda vxore poſt Sacros Ordines loquitur. Nicæno I. *c.* 3. Sexta Synodo *c.* 6. Epiphanio *hereſi* 59. Chryſoſtomo *hom.* 2. *in Iob.* Ioanne Cyprio *vit. S. Epiph. c.* 38. *& alijs.*

18 Tandem ad Presbyteros conuolemus. Et hos quidem antiquis Eccleſiæ ſtatutis ad continentiam in primis adigi inuenitur, ſublata eis facultate, ne poſſint in presbyteratu iam conſtituti vxores ducere. Ac presbyteri ſi vxorem duxerint ex Concilij Neocæſarienſis decreto *c.* 1. à presbyteratu deponendi ſunt. Et quod præter Lucium Papam apud Gratianum *d.* 81. *c. miniſtri*, ſiue Clementem *ep.* 2. vt ex apud Iuonem, alij quoque Pontifices, ac Concilia ante Syricium continentiam presbyteris indixerint, facilè oſtenditur. Nam in Concilio Nicæno I. quod Syricium præceſſit, *c.* 3. ita decernitur: *Omnibus modis interdixit S. Synodus neque Epiſcopo, neque presbytero, neque diacono neque vlli Clericorum omnino licere habere ſecum mulierem extraneam, niſi fortè mater, aut ſoror, aut auia, aut amita, vel matertera ſit*, an non clariſſimè presbyteris vxoris contubernium prohibetur, cum præterquam matris, ſororis, auiæ, amitæ, materteræ omnis illis mulierum conuerſatio interdicitur? Concilium quoque Eliberinum Syricium anteceſſit, quod tamen *can.* 33. ita ſtatuit: *Placuit in totum prohibere Epiſcopis, Presbyteris, diaconis, & Subdiaconis, poſitis in miniſterio abſtinere ſe à coniugibus ſuis, & non generare filios, quod quicumque fecerit, ab honore Clericatus exterminetur.* Ante Syricium Concilium Arelatenſe 2. ità canet: *Aſſumi ad Sacerdotium aliquis non poteſt in vinculo coniugij conſtitutus, niſi fuerit permiſſa conuerſio.* Conuerſionem autem appellat ipſum continentiæ votum.

19 Idem habet *can.* 3. Quod Ambroſius quoque Syricio prior *lib.* 1. *offic. c.* 50. velut communi lege in Eccleſia ſtatutum, ac obſeruatum confirmat. Idipſum & Epiphanius velut inuiolabile prædicat ante Syricium *hæreſ.* 59. his verbis: *Hæc certè S. Dei Eccleſia cum ſinceritate obſeruat; ſed & adhuc viuentem, & liberos gignentem vnius vxoris virum non ſuſcipit, ſed eum, qui ſe ab vna continuit, aut in viduitate vixit Diaconum, & Presbyterum, & Hypodiaconum, maximè vbi ſinceri Canones Eccleſiaſtici. At dices mihi, omninò in quibuſdam locis adhuc liberos gignere, & presbyteros, & diaconos, & Hypodiaconos. At hoc non eſt iuxta Canonem, ſed iuxta hominum mentem, quæ per tempus elanguit.* Vides, quàm luculenter Epiphanius inter Patres Græcos Sanctitate, & doctrina præcipuus, perpetuo Eccleſiæ Canone ſancitum fuiſſe teſtatur, vt Presbyteri, ac alij Sacris Ordinibus initiati, non ſolùm à nouis nuptijs, verùm & ab vxoribus, quas ante ordinationem duxerant, ſeſe abſtineant. Poſt Syricium Concilium Carthag. 2. *c.* 2. *& habetur d.* 84. *c. cum in præterito*, ita decreuit: *Cum in præterito Concilio de continentiæ, & caſtitatis moderamine tractaretur, gradus iſti tres conſtrictione quadam caſtitatis per conſecrationes annexi ſunt, Epiſcopos, inquam, presbyteros, & Diaconos, ita placuit, vt condecet ſacroſanctos Antiſtites, & Dei Sacerdotes, necnon & Leuitas, vel qui Sacramentis diuinis inſeruiunt continentes eſſe in omnibus.* Vndè nunquam ab ipſis Apoſtolorum temporibus in Eccleſia viſum fuit, vt qui maioribus Ordinibus initiati eſſent, vxores poſt ſuſceptum ordinem ducerent. Placuit, inquit, continentes eſſe in omnibus, non vt vxores tantummodò poſt Sacrum Ordinem non ducant, neque vt continentiam coniugalem ſeruent, neque tandem, vt continentiam tunc ſolummodò ſeruent, dum in miniſterio verſantur, ſed in omnibus temporibus, ac vitæ curriculis, & omnibus modis continentes ſint. Quod apertè colligitur ex Agathenſi Concilio *c.* 9. vbi abſoluta, & perpetua continentia Presbyteris, & Diaconis coniugatis indicta fuit, quæ deinde à Concilio Turonenſi I. *c.* 1. *&* 2. & Turonenſi II. *c.* 20. à Toletano II. *c.* 1. Aurelianenſi III. *c.* 7. Toletano IV. *c.* 5. Antiſiodorenſi *c.* 21. Aquiſgranenſi *c.* 6. Vuormatienſi *c.* 9. Melfitano *c.* 3. necnon à Hieronymo aduerſus Iouin. *lib.* 1. & aduerſus Vigilantium *ſub init.* his verbis: *Quid facient Orientis Eccleſiæ? Quid Ægypti, & Sedis Apoſtolicæ? Quæ aut Virgines Clericos aut continentes, aut ſi vxores habuerint, mariti eſſe deſiſtunt.* A Leone *Ep.* 88. ad Anaſtaſium, & ad Ruſticum Narbon. *Ep.* 95. ab Ambroſio *offic. lib.* 1. *c. vlt. & Ep.* 82. & *in* 1. *Timoth.* 3. ab Auguſtino *de adult. coniug. c.* 20. confirmata eſt.

20 Hinc citra controuerſiam eſſe, nemini in Sacris Ordinibus iam conſtituto, licere vxorem ducere; ſiquis cœlebs tales ſuſceperit Ordines, etiam incluſo Subdiaconatu, ne-

que in hoc dogmate Græcam Eccleſiam à Latina diſcrepare hæretici ipſi fatentur, præ cæteris verò M. Ant. de Dominis, cælibatus alioquin inſecutor *lib. 2. de republ. cap. 10. n. 29.* quod nonnullis Synodorum, & Patrum teſtimonijs oſtendit...

21 Quare non obſtat, quod in Eccleſia noſtra occidentali expreſſæ leges, & ſanè toties multiplicatæ habentur, continentiam hanc plenam, & abſolutam, vt neceſſarium iam præcepto factam aſſerentes. In orientali verò Eccleſia nullum prorſus in genere, quod quærimus, decretum habetur, nulla lex, nullum edictum, nulla conſtitutio Eccleſiaſtica, ſiue vniuerſalis, ſiue prouincialis, ſiue particularis, ſed potius contraria, & penè vniuerſalis. Quod falſum oſtenditur ex Ancyrani, Neocæſatienſis, ac Niceni Concilij canonibus, & ex Patrum teſtimonijs paulò ante allatis, quamuis poſt Trullanum Canonem continentię vſus illibatus paulatim defluxerit.

22 Nec alicuius momenti ſunt quæ obijciuntur ex Synodo Trullana. Nam Synodus illa non fuit legitima. Primò quod nec tempus Concilij, nec Epiſcoporum nomina, qui hanc Synodum celebrarunt, in ea Synodo notantur, cùm tamen id in omnibus legitimis Concilijs fieri ſoleat. Secundò, quod ea Synodus à nullo Romano Pontifice hactenus confirmata, neque ab vllo generali Concilio approbata fuit. Nam Innocentius III. *in cap. à multis de at. & qual. & ord. præf.* & Adrianus *d. 16. c. Sextam* non hanc, ſed ſextam Synodum generalem commendant, vt ibi perſpicuum eſt, hæc verò poſt ſextam Synodum annis pluſquam 24. celebrata fuit, vt ſcribunt Theophanus, Cedrenus, & Anaſtaſius, quo fit, vt hi Canones ſextæ Synodi eſſe non potuerint; qua de re Turrianus *lib. de 6. 7. & 8. Synodo.* Tertiò quod Sergius Papa, vt teſtes ſunt Beda *in lib. de ſex ætat.* in Iuſtiniano, hanc Synodum erraticam appellat, & Paulus Diaconus *lib. 8. c. 9. de reb. Roman.* eandem apertè improbauit, cùm id certum ſit ex Concilio Nicæno, nullam Synodum legitimam eſſe, niſi quæ à Romani Pontificis authoritate collecta, ac confirmata fuerit. Quartò, quia Humbertus Leonis IX. Legatus apertè teſtatur, Canones huius Synodi, quam vocant Quiniſextæ, ſaltem omnes à Romana Eccleſia receptos non fuiſſe, cuius verba ſunt hæc, quę habentur *in annot. Gregoriana d. 16. c. Habet*: *Non autem miror*, inquit Humbertus, *ſi Agathoni Papæ, & Sanctis Patribus Sextæ Synodi veſtra imputetis deliramenta, & quæ aut corrupiſtis, aut finxiſtis capitula ipſi Domino Ieſu, & Apoſtolis eius imputetis figmenta.* Id propterea dicit, quod in eo 4. *can.* Synodus coniugium Clericorum ex Euangelica, & Apoſtolica perfectione proficiſci autumat. Tum pergit: *Vndè nos ſcientes ſextam Synodum ad deſtruendam hæreſim Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis nouas conſtitutiones congregatam, capitula, quæ nobis ſub eius auctoritate apponitis, omninò refutamus, quia prima, & Apoſtolica Sedes nec aliquando ea accepit, nec obſeruat hactenus.* Idem confirmat etiam Anaſtaſ. Bibliothecarius in *præfat. in 7. Synod. ad Ioan. 8.* Denique quicquid de alijs huius Synodi canonibus ſentiendum ſit, id certum eſt, Canonem illum ab Aduerſario citatum à tota Eccleſia reprobatum eſſe.

23 Id quidem non negamus, tunc primùm orientis Eccleſias quamplurimas Romanis legibus refractarias Clericorum coniugia colere cæpiſſe, & paulatim ſchiſmate in alijs quoque fidei dogmatibus ingraueſcente, Græcos à Romana Eccleſia receſſiſſe. Id tamen quàm proſperè illis ceſſerit, iam pridem agnoſcunt, cùm totius fermè orientis Eccleſias, vel extinctas, vel miſera ſeruitute depreſſas nobiſcum gemant. At neque illud inficior, Gręcos Sacerdotes nunc quoque licitè ſuis vxoribus ante ordines ſuſceptos poſſe frui; quandoquidem paterna Romanorum Pontificum pietas, ac benignitas id illis propter ſuam ipſorum duritiam priuilegij contulit, quod prioribus omnibus Concilijs, ac perpetuo Eccleſiæ vſu illis interdictum fuerat. Et hoc tantùm continent ea, quæ ab Aduerſario adducuntur. Quare nec legitimum, neque tolerandum ibi in ſacris viris matrimonium vllo modo cenſendum eſt, vbi Romanus Pontifex reclamat, & eccleſiaſtica cælibatus lex nulla temporis, aut conſuetudinis præſcriptione collapſa imperium obtinet. Quod ſanè à Græcis Eccleſiæ Romanæ vnitis omninò obſeruari debet; quia cùm ſint Romano Pontifici ſubiecti, legem cælibatus abſque illius conſenſu abrogare nequeunt.

Haud maiorem fidem in eo Canone Trullano, exponendo meretur Balſamon, qui licèt vir certè doctus, eum tamen non moror, vel quia odio magis, quàm veritate contra Romanam Eccleſiam pugnat, vel quia pro augenda ſua dignitate Canones figere, ac refigere ſolitus ſit; qua tamen in re Iſaurius Angelus, Græcus Imperator egregiè coruum deluſit, hiantem apud Nicetam *in Iſaacio pag. 501.* Socrates verò, & Sozomenus ſuſpectæ admodum fideiauctores habentur à Baronio *tom. 4. an. 391. n. 19.* Vndè tota hæc res ab ijs pendere non debet; quandoquidem Socrates Nouatianus videtur ex Nicephoro *lib. 6. c. 37. & lib. 9. c. 13.* Sozomenus Theodorum Mopnuſtienſem, à quinta Synodo damnatum magnis laudibus extulit, & in multis verum non ſcripſiſſe arguitur ex Gregorio I. *lib. 6. ep. 31.* Vndè Patres tum Græcos, tum Latinos a nobis adductos potius audire debemus, quàm commentitium illum Græcorum Canonem, eiuſque interpretes, qui non eſt editus, quo tempore reliqui, quos dicimus ſextæ in Trullo Synodi Canones, ſed ab impuris hominibus longè poſt adiectus, & interpretatione donatus. Conſtantiſſimum itaque cunctis eſt, ait Sotus *de iuſt. & iur. lib. 7. q. 6. ar. 2.* ſtatim ab Eccleſiæ incunabilis coniugatos quidem ad Sacerdotium admittit, Sacerdotes verò à ducendis vxoribus fuiſſe cohibitos. 24

Pariter neque verum eſt, quod dicitur votum non eſſe ordinibus Sacris annexum, & ſanè votum irritans matrimonium; quia pœnæ, quas Eccleſia ijs ſtatuit, qui in Clero cælibatum non tenuerint, ſed poſt Ordines vxores duxerint, ſunt pœnæ duntaxat aut depoſitionis à miniſterio, aut ad ſummum excommunicationis, neque in tota antiquitate eſt reperire vllum ante Conciliorum, aut Patrum dictum, quo matrimonia hæc irrita, & nulla declarentur. Peccatum quidem agnoſcunt, ſed matrimonium relinquunt. Quod eſt fundamentum totius machinæ Aduerſariorum. 25

Quoniam etſi vel ſolum œcumenicum Trid. Concilium, quod recipere Græci vniti tenentur, vt aliàs diximus, ad ampliſſimam huius rei confirmationem ſufficere deberet, quod ita ſtatuit *ſeſſ. 24. can. 9.* *Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto, &c. anathema ſit*; attamen vt nos Conciliorum, & Canonum antiquorum penuria minimè laborare dignoſcatur, audiamus quid de Clericorum connubijs decernat Concilium Toletanum 8. c. 5. *Peruenit*, inquit, *ad totius Concilij Sacrum auditum, quoſdam Sacerdotes, ac miniſtros obliuiſcentes maiorum, ac veterum conſtitutorum, aut vxorum, aut quarumcumque fœminarum immunda ſocietate, & execrabili contagione turpari. Et cùm hoc veriſſimè reperire potuerint, omnes placita cautione taliter diſtringunt, vt nunquam vlterius tam abominanda committant. Mulieres verò, ſeu liberæ ſint, ſeu ancillæ hac illis turpitudine ſociatæ, ita omnimodè ſeparentur, aut vendantur, vt vlterius ad conſocios ſui criminis reuertendi omnem habeant aditum denegatum.* Quis Clericorum matrimonia valida, ac ſancta pronunciare audeat, quæ huius Concilij auctoritas immundam ſocietatem, & execrabilem contagionem appellat? Numquis vllas Patrum regulas, aut Canones huiuſmodi coniugia irritantes minimè reperiri effutiet, cùm ea à Patrum regulis damnari, ac irritari audiat? Denique cùm huius Concilij Patres vxores huiuſmodi, velut turpi ſocietate Sacerdotibus coniunctas, ab ipſis ſeparari iubent, apertè declarant ea matrimonia, velut fornicaria, nulla, ac inualida eſſe. 26

Eodem planè modo & Concilium Toletanum 9. c. 10. 27

de

de his Clericorum coniugijs loquitur, quæ deteſtanda connubia appellat, ac filios ex eo concubitu natos, velut ſpurios ab omni parentum hæreditate excluſos declarat. Prætereo recentiores Caliſtum 2. *d. 27. can. Presbyteris*, qui non modò Clericis in Sacro Ordine conſtitutis matrimonia interdicit, ſed etiam contracta dirimit, Clementem V. *in Clem. vn. de conſang. & affin.* & Alex. III. *c. 1. 2. & 3. qui Cler. vel vouent. matr. contr. poſ. & cap. 1. de Cler. coniug.* & alios, qui poſt ſchiſma Græcorum ſua ediderunt decreta.

28 At neque Iuo Carnutenſis, neque Romani Pontifices vnquam Clericorum coniugia, tanquam valida approbarunt. Iuo enim *ep.* 220. idcircò Canonici illius matrimonium integrum manere ſenſit, quia Canonicus ille ſacris nondum initiatus fuerat. Vniuerſos verò Romanos Pontifices huiuſmodi coniugia, velut turpia damnaſſe ex his, quæ diximus, perſpicuum eſt. Separatio enim, quam ſacris hominibus ab vxoribus indicebant, non eò tantùm ſpectabat, vt illi ad proprium miniſterium redire poſſent, aut ea ipſis loco pœnitentiæ cederet, cum prius ſeparatio, deinde pœnitentia illis iniungeretur, ac plurimi etiam poſt ſeparationem nunquam ad miniſterium reuerterentur, vt conſtat ex Concilio Aurel. 2. *c. 8.* & Aurel. V. *c. 4.* vbi Clericis poſt Sacrum ordinem coniugatis vſque in diem mortis miniſterium interdicitur, ſed potiùs, vt huiuſmodi coniugia vana prorſus, ac turpia oſtenderent. Notanda etiam eſt deciſio eiuſdem Calixti II. *in can. 8. can. Presbyteris 27. d.* vbi diſtinctio, an matrimonia talia de facto contracta nulla ſint. In quo articulo licèt variare videntur leges Græcorum Imperatorum; ſiquidem Iuſtinianus aliquando ſanciuit in §. *neque autem cap. 5. nouel. 6. quomodo oporteat*, Epiſcopos ducentes vxores in huiuſmodi Ordinibus maioribus conſtitutos ordine quidem priuari, & idiotas, ſeu laicos effici, attamen non videtur ibi matrimonium irritum facere, vt quidam arbitrantur, ſed falsò. Non enim ratum ait §. *ille*, neque etiam §. *ſed & ſi quis cap. 42. de nupt. nouel.* 22. cum priuat Sacerdotem ſacerdotio ob ductam vxorem iuxta Sacros Canones. Quin contra *in §. Sancimus* eius *cap. 42. nouell.* 22. omnem ſpem matrimonij adimi Sacerdoti, vel in maioribus ordinibus conſtituto, idem videtur ſtatuere, *in §. Si autem cap. 14. de Sanctis Epiſcop. nouel.* 123. Extat & nuper inuenta eius græca Conſtitutio, in qua matrimonium in his gradibus ordinatis prohibuit expreſsè, declaratque filios ex tali concubitu genitos peiores nefarijs, ac inceſtuoſis, inhabileſque ad quidpiam accipiendum. Extat nunc illa Conſtitutio inter leges Codicis Iuſtiniani *tit. de Epiſc. & Cler.* quam integram mox dabimus, & *auth. multo magis eod. tit.* Videnduſque Balſamon *ad cap. 9. ſexta Synodi in Trullo.*

29 Vt igitur omnis huius rei dubitatio tollatur, & conſtet præclariſſimè vniuerſa Pontificum, & Conciliorum decreta ſimul cum Imperatorum edictis in hanc catholicam ſententiam conſpirare, vt quæcumque Sacrorum hominum coniugia ipſo iure nulla, ac meretricia cenſenda ſint, lubet Iuſtinianum proferre de his coniugijs, ita ex Eccleſiaſtica, & ciuili lege ſtatuentem *lib. 1. C. tit. 3. de Epiſc. & Cler. n. 45. Sacris Canonibus, neque Deo amantiſſimis presbyteris neque reuerendiſſimis diaconis, aut ſubdiaconis nuptias contrahere poſt huiuſmodi ordinationes permittentibus, ſed ſolis reuerendiſſimis Pſaltis, & lectoribus id concedentibus, animaduertimus, quoſdam deſpicientes quidem Sacros Canones, pueros autem generantes ex quibuſdam mulieribus, quibus coniungi ſecundùm Sacerdotalem cenſuram non poſſunt, &c. Sancimus obtinere in illis, quæ & ſacris viſa ſunt Canonibus, perinde ac ſi ciuilibus inſcriptum eſſet legibus, & omnes huiuſmodi homines tam Sacerdotio, quàm diuino miniſterio, atque etiam dignitate ipſa, quam habent, nudari. Quemadmodum enim Sacris Canonibus prohibita ſunt talia, ſic & ſecundùm noſtras leges rem ipſam prohibere. Et præter ſupradictam excidendi à miniſtero pœnam, ne legitimos quidem, & proprios eos eſſe, qui ex huiuſmodi inordinata conſtupratione naſcuntur, aut nati ſunt, ſed eam, quæ ex talibus ſeminibus oritur, participare turpitudinem. Tales enim eos eſſe diſponimus, quales, quos leges ex inceſtis, aut nefarijs nuptijs definiunt, ita vt neque naturales, aut nothi, ſeu ſpurij intelligantur, ſed prorſus, & vndique prohibiti, & ſucceſſionis genitorum indigni, ac ne donationem ab illis capere poſſint.* Idem edictum refricat in Nomocan. *tit. 9. c. 29.* Ex quibus palam fit ex Eccleſiaſticis, ac imperialibus legibus pendere, vt coniugia à Clericis inita nullum veri coniugij nomen, ac rationem habeant, ſed potiùs conſtuprationes, inceſtus, nefarij concubitus, ac turpes copulæ cenſeri debeant. Quod ſi illi contrahendo tantùm peccarent, matrimonium tamen integram maneret, cum filij ita illegitimi eſſe decernerentur, vt nedum inter naturales, neque inter nothos, aut ſpurios, quibus aliqua bonorum ſucceſſio Principum interdùm benignitate indulgetur, ſed inter eos, qui ex inceſtibus, aut alio turpiſſimo coitu natos, quibus non modò ſucceſſionis, verùm & donationis ſpes omnis ſublata ſit, tantùm deputentur.

30 Et quamuis, quæ pro irritatione huiuſmodi matrimoniorum hìc afferuntur ex Imperialibus Cõſtitutionibus, optimè ſciam in rebus Eccleſiaſticis nullum pondus habere, ad vſum tamen Eccleſiæ græcæ probandum maximè conducunt, eòque præcipuè, quod apud Græcos legibus Imperialibus ea auctoritas tributa ſit, vt vbi deficiunt Canones, ipſæ Canonum locum habeant. Quod etiam idem Balſamon affirmat *in Nomocan. Photij tit. 1. cap. 28.* his verbis: *Vbi nihil definitur à Canonibus, debebunt ſequi leges, & ex ſimilibus ſimilia decidere.*

31 Votum itaque, & Eccleſiaſticam legem in Sacro ordine contineri, quibus Sacri Eccleſiæ miniſtri ab ineundis nuptijs abſtineantur ex his, quæ hactenus dicta ſunt perſpicuum eſt, & probat Sanchez *lib. 7. de matr. diſp. 27. n. 3.* ex his Canonibus. *Ex c. 1. d. 28. Niſi quiſe caſtum victurum promiſerit, & c. Diacom ead. d.* ibi: *profeſſi continentiam & c. 1. d. 31.* ibi: *Niſi qui ſe victurum caſtè promiſerit, & c. placuit ead. d.* ibi: *continentes eſſe in omnibus*, ex *c. de ijs d.* 28. quod eſt ex Concilio Tol. 2. vbi de promotis ad Ordines Sacros dicitur: *Cauendum tamen eſt ijs, ne quando ſuæ ſponſionis immemores, aut ad terrenas nuptias, aut ad furtiuos concubitus vltro concurrant*, &c. & *c. 1 d. 27.* Si *dixerit non poſſe in caſtitate permanere, hic non ordinetur*, & ex Concilio Carth. 2. *c.* 2. quod refertur *c. cum in præterito d.* 84. *Gradus iſti tres conſtrictione quadam caſtitatis per conſecrationes annexi ſunt. Epiſcopos, inquam, presbyteros, & Diaconos, &c.* Vndè falſiſſimum eſt, quod aſſerit Scriptor Aduerſarius antiquis temporibus Orientales non conſueuiſſe emittere votum continentiæ, quod proinde non fuit ab Eccleſia ſolemniter acceptum, ſuaque lege firmatum, neque poſtremis temporibus emitti, vel pro implicitè in ordinatione emiſſo reputari, vt per Sanchez *loc. allegato*, & *diſp. ſeq.* Ex quibus concidit eius fundamentum, quo fitmabat, quod ſecluſo voto continentiæ ſolemniter ab Eccleſia accepto, ſacer ordo per ſe non dirimit matrimonium ſubſequutum, cùm certum ſit, votum huiuſmodi continentiæ ſecludi non poſſe ex lege Eccleſiaſtica, vt decreuit Trid. *d. can. 9.*

32 Ex quibus notandum, quod ex vouentibus alij ſunt ſimpliciter vouentes, de quibus Auguſtinus relatus, *in c. quidam d. 27.* & Theodorus *in c. Si vir. ead. d.* loquuti ſunt, alij ſunt quibus poſt votum benedictio accedit conſecrationis, vel propoſitum religionis, de quibus Hieronymus relatus *in c. Virgines ead. d.* Nicol. Pap. relatus *in c. quod interrogaſti ead.* & Caliſtus II. *in c. Presbyteris* pariter *ead. d.* Et de hoc voto cum benedictione conſecrationis ſcilicet de ſolemni, vt explicauit Bonifac. VIII. *in c. vn. de vot. in 6.* intelliguntur Canones ſuperiùs relati. Vndè Doctores, qui referuntur ab Aduerſario, præſertim D. Baſilius illis verbis: *Virorum profeſſionem non nouimus*, intelliguntur de voto ante ſuſceptos ordines. Quo etiam modo intelligitur Innoc. III. *in cap. cum olim de Cler. coniug.* ab Aduerſario inutile adductus, ibi: *Nos igitur attendentes, quod Orientalis Eccleſia votum continentiæ non admiſit, quoniam Orientales in minoribus ordinibus contrahunt, & in ſuperioribus vtuntur matrimonio iam contracto.* Vndè patet, quod inter Sacerdotes Latinos, & Græcos illa tantùm intercedit differentia, quod illi nullo tempore poſſunt accipere, & habere

bere

bete vxores, iſti verò ante ſuſceptos Sacros Ordines duntaxat.

33 Incluſo igitur in ordinatione miniſtrorom voto ſolemni continentiæ ex lege Eccleſiaſtica, matrimonium ſubſequens eſt irritum ex Concilio Tolet. I. *c.* 16. Tributienſ. *c.* 23. Tolet. 8. *c.* 6. Tolet. 4. *c.* 11. Turonic. 2. *c.* 16. Tribur. *c.* 23. ex Syricio Pap. *in ep.* 1. *c.* 6. Innoc. I. *ep.* 2. *c.* 12. *&* 13. Gelaſio I. *ep.* 1. *c.* 22. *&* 23. Gregorio I. *lib.* 1. *ep.* 40. ex recentioribus Alex. III. Cæleſt. III. & Innoc. III. *in tit. qui Clerici, vel vouentes*, ex Patribus Cyprian. *lib.* 1. *ep.* 11. Baſil. *in lib. de Virginit. ad med.* Ambroſ. *in lib. ad Virgin. lapſ. c.* 5. Io. Chryſoſt. *ep.* 6. *ad Theodor.* Hieronym. *lib.* 1. *in Iouin.* Idque ſiue iure diuino, ac naturali, vt ex D. Thom. D. Bonau. Alberto, Richardo, Durand. & Sot. apud Bellarm. *de Sacrament. matr. lib.* 1. *c.* 21. *v. Sine ex Eccleſia decreto*, vt idem Bellarm. *loc. alleg.* & Sanchez locis ſupra deductis, Atque ita cenſuit etiam S. Congregatio S. Officij, nimirùm huiuſmodi matrimonia eſſe irrita, & nulla ſub anno 1631. & 1637. & 1673. & 1677. ac ita, vt pœnas contra Latinos, qui ordinati in ſacris Ordinibus matrimonium cõtrahunt, locum etiam habere contra Græcos in ſacris Ordinibus conſtitutos, ſi vxorem ducant poſt ſuſceptos ſacros Ordines, vel tentent ducere, nempè puniendos eſſe ab officio S. Inquiſitionis tradit Traſmiera *lib.* 3. *q.* 12. *n.* 54. ſicque ſeruatum fuiſſe in S. Officio Melitenſi teſtatur Salelles *lib.* 6. *de mater. Tribunal. fid. c.* 8. *n.* 223. Cumque Metropolitan Chioniæ prætenderet matrimonia contracta à Græcis poſt ſuſceptos ordines Sacros non eſſe inualida, attenta conſuetudine, quæ viget in illis partibus, Sanctiſſimus die 27. Iunij 1619. mandauit, ſcribi Nuntio Apoſtolico, vt dictum Metropolitam moneat, doceatque huiuſmodi matrimonia eſſe irrita.

34 Cæterum poſſe Summum Pontificem in hac re diſpenſare ex cauſa certum eſt, cum id ſit ex iure Eccleſiaſtico. An autem vnquam diſpenſauerit, & quæ cauſa ſufficiat ad diſpenſandum, diligenter inquirendum eſt, atque examinandum.

CONSVLTATIO LXXXII.

An Conſtitutio B. Pij V. de non audiendis condemnatis in contumaciam, elapſo anno à die condemnationis, locum habeat etiam in Tribunali S. Officij? Maximè verò in ijs cauſis, quæ ad fidem non pertinent?

1 NOn puto. Nam Pius V. in ea Conſtitutione, quæ incipit, *Dudum*, data Idib. Septem. Pontificatus ſui anno 6. ſolùm declarans literas Pij IV. eadem ſuper re datas, ait in ijs comprehendi contumaces, tam ſpontè comparentes, quàm etiam intra tempus ſex menſium definitum à Pio IV. & à ſe prorogatum ad annum. Pius autem IV. in ſuis literis incip. *licet Dudum* 12. Kal. Iunij anno ſui Pontificatus etiam 6. vt patet ex earum proemio, ex quo habetur cauſa finalis, & mens diſponentis, *l.* 1. *ff. ad Macedon.* cum vulgò alijs per Rot. coram Ludouiſ. *dec.* 531. *n.* 5. declarat, ſe ea, quæ ad ſalubrem temporalis ditionis Apoſtolicæ Sedis directionem, & pro Cameræ Apoſtolicæ indemnitate prudenter ordinata comperijt, vt illibata, firmaque perpetuò ſubſiſtant, &c. roborare. Et in alijs etiam de eadem re, quæ incipiunt, *Et ſi cuncta* 10. Aprilis 1562. etiam in proemio dictus Pius IV. narrat, ſe prouidere velle in cauſis criminalibus, ſeu mixtis, Fiſcum, & Cameram Apoſtolicam quomodolibet concernentibus, in quibus rei condemnari contingerit, &c. & deinde *ſub* §. 9. Contumaces, vt infra ſex menſes ſe conſtituant, diſponit. Vndè cum conſtet, Pium IV. fuiſſe contemplatum regimen duntaxat temporale Sedis Apoſtolicæ, illiuſque Cameræ indemnitatem, non autem S. Inquiſitionis, præfatæ conſtitutiones non ſe extendent ad Officium S. Inquiſitionis.

2 Confirmatur *ex* §. 3. *d.* Conſtitutionis Pij V. in quo mandatur Almæ Vrbis Gubernatori, cæteriſque Iudicibus, in temporalibus tamen, eandem conſtitutionem ſeruare in cauſis criminalibus, ſeu mixtis, ac alijs Fiſcum, & Cameram Apoſtolicam, illiuſque intereſſe quomodolibet concernentes. Solùm itaque Pontifex conſiderat commodum temporale, quod in ijs cauſis ad Cameram Apoſtolicam ſpectat, non autem in cauſis fidei, vel ex illis aliquo modo prouenientibus, quæ ad S. Inquiſitionis Officium pertinere poſſunt.

Et cum Conſtitutio Pij V. ſit declaratoria literarum Pij IV. quæ duntaxat reſpicit gubernium temporale, non ſe extendet ad S. Officium. Quia declaratio non facit aliquid de nouo, ſed quod eſt à lege ſtatutum oſtendit. Et proinde declarationem non alterare ſubiectum, ſed addere ſolùm qualitatem demonſtratiuam, dixerunt Bald. *in l. heredes palam* §. *ſed & ſi notam, ff. qui teſtam. fac. poſ.* Imol. *ibid.* §. *ſi quis*, & Aretin. *not.* 4. & ideò non poteſt alterare ſubſtantiam Conſtitutionis Pij IV. aliquid addendo, aut detrahendo, aut quouis alio modo immutando, ſed debet ipſam relinquere in ſua natura, & in proprijs terminis, *l. eſſe toto, ff. de hered. inſtit. & l. vanum ex familia*, §. *Si falcidia, ff. de leg.* 2. & notant Bart. *in l.* 1. *ver. quæro quot teſtes, C. de codicil.* Rot. *dec.* 454. *n.* 2. *p.* 1. *rec.* apud Farinacium. 3

Hinc iuxta veriorem ſententiam, explicantem *cap. Cum contumacia de heret. in* 6. reus in S. Officio non auditur expleto anno quoad hoc, vt bona recuperet, niſi vel de ius innocentia, vel de iuſto impedimento conſtiterit. Auditur verò quoad excuſandum crimen, & probandam innocentiam quocumque tempore, etiamſi terminus illi aſſignatus fuerit elapſus, vt verè docet Gloſſa communiter recepta *in cap. Excommunicamus*, §. *qui autem, v. condemnentur, de heret.* per textum *in l. annus, ff. de requir. reis*, ibi: *In ſumma ſciendum eſt, nullam temporis præſcriptionem à cauſa defenſione ſummoueri eum, qui requirendus adnotatus eſt*, eamque tradunt Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 2. *n.* 30. *& tit.* 14. *n.* 10. Sanchez *in decal. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 28. Flamin. Cartar. *de execut. ſentent. contumac. cap.* 5. *num.* 278. Farinac. *de hereſ. q.* 185. §. 7. *num.* 103. 106. *& ſeqq.* Eymer. *p.* 3. *direct. rubr. de* 13. *modo term. proceſ. n.* 215. vbi Pegna qui viuebat tempore Pij V. *conſ.* 49. *n.* 214. ſubdens, iniqua eſſe, & valdè iniuſta earum ciuitatum ſtatuta, quibus cauetur, vt certo tempore expleto poſt latam ſententiam in abſentia ob contumaciam reus nullatenus audiatur, etiam quoad crimen. Hæc enim omnia ſtatuta velut contra naturalem rationem condita, quæ defenſionem cuique permittit, delenda penitus eſſent. 4

Quare non id de d. Conſtitutione B. Pij V. aſſeratur, dicendum, eam ſtrictè eſſe accipiendam, & ita, vt vel non procedat in Tribunali S. Officij, quod videtur ſentire Scaccia *de iudic. lib.* 1. *cap.* 98. *n.* 34. vel ad ſummum, quod tantùm procedat quoad bona, non autem quoad pœnam corporalem, idque non in pœnam hæreſis, vel alterius delicti, ſed in pœnam contumaciæ; Nihilò tamen minùs ſi cauſæ huiuſmodi fidem non reſpiciunt remittendæ ſunt ad ſuos Iudices. 5

CONSVLTATIO LXXXIII.

An miniſtri Cameræ Apoſtolicæ exequi poſſint manu regia contra debitores Cameræ conductores bonorum Cameralium, ſi dicti debitores ſint Officiales S. Officij ex illis, qui gaudent priuilegio fori abſque exequatur Inquiſitoris?

NEgatiuè videtur reſpondendum. Nam huiuſmodi conductio non ponit ſubiectionem in exempto, atque adeò non dat alteri iuriſdictionem. Quia qui accipit talem conductionem, cenſetur illam accipere citra præiudicium exemptionis. Hinc Eccleſiaſtici non poſſunt trahi ad forum ſecularem, neque à laico Iudico puniri, ſi exerceant officium ſeculare, etiam quoad ea, quæ concernunt officium, vt docent Doctores communiter, Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 82. Zanard. *p.* 3. *director. cap.* 50. Cochier. *de iuriſd. Ordin.* 1

in

in exempt. tom. 2. p. 3. q. vlt. n. 1. & 2. Alexand. *conſ. 98. vol. 2. & facit l. ſiquis ad declinandum C. de Epiſc. & Cler.*

2 Non obſtat, quod conductor, cenſeatur conſentire in iuriſdictionem Miniſtrorum Cameralium. Quia exemptus non poteſt in aliquo exemptionis priuilegio renunciare, cum hoc ſit præiudicium Superioris, cuius ius inuoluit, vt notant Abb. *in cap. Cum tempore, de arbitr. in fin.* Archidiacon. *in cap. Conqueſtus n. 49. q. 3. de for. comp.* Bald. in *l. ſiquis ex conſenſu n. 8. C. de Epiſcopal. aud.* Surd. *conſ. 47. n. 24.* Rot. in Gandauenſi Monaſterij 29. Aprilis 1641. coram Panzirolo. Hinc quando ius proprium ita eſt implicatum cum alieno, vt renunciatio ipſius cedat in præiudicium tertij, non tenet, vt tradunt Felin. *in cap. Cum dilecta de reſcript.* Rot. *dec. 32. n. 8. p. 2. diu.* ac alibi, & ideò deficit in renunciante poteſtas, quæ requiritur, vt teneat renunciatio priuilegij, iuxta *cap. cum ſuper, de offic. deleg.* ac proinde requiritur ſuperioris conſenſus, ſiue *Exequatur*.

3 Hanc ſententiam videtur approbaſſe S. Congregatio S. Officij. Nam ſub anno 1630. fol. 3. fuit dictum, quod contra Notarium S. Officij R. P. D. Aſſeſſor ponat Exequatur, non obſtante inhibitione S. Officij. Idem contra alium ſub eodem anno fol. 30.

4 At nihilominùs cenſeo reſpondendum affirmatiuè. Ita declaratum inuenio in ſimili ferè caſu ab eadem Sac. Congregatione ſub eodem anno 1630. fol. 170. quæ ſcripſit Inquiſitori Peruſiæ, quod in exequendis mandatis Auditoris Cameræ contra familiares S. Officij non impediar iuſtitiam. Quod confirmatur ex decreto Vrbani VIII. qui de voto Eminentiſſimorum mandauit, ſcribi omnibus Inquiſitoribus, vt in cauſis familiarium, & Officialium S. Officij ad illud tamen non ſpectantibus, tam ciuilibus, quàm criminalibus actiuè, & paſſiuè non ſe ingerant, ſed illarum cognitionem ſuis Iudicibus competentibus, & Ordinarijs relinquant, ſed ſolùm incumbant cauſis competentibus ad Sanctam fidem, aut ab ea dependentibus iuxta diſpoſitionem Sacrorum Canonum, & Conſtitutionem Apoſtolicarum, excepta tamen cognitione cauſarum Officialium, & familiarium, qui aliquo modo delinquunt in Officio ſibi commiſſo. Et caſu, quo habeant aliquid releuans in contrarium, certiorent vnà cum rationibus, vt conſiderari poſſint. Ita ſub anno 1631. folio 40. ſed hoc non fuit obſeruatum, neque nunc obſeruatur; quare tenendum eſt cum prima ſententia ſuperiùs adducta, cum agatur de officialibus, qui gaudent priuilegio fori.

CONSVLTATIO LXXXIV.

1 Sciendum eſt, Maronitas eſſe optimos Catholicos, & Calendarium reformatum ſequi, ita vt feſta immobilia noſtra decem dies præcedãt feſta Græcorum, & aliarum Sectarum Chriſtianorum, qui in his Regionibus ſimul commixti ſunt. Idem de feſto Paſchali, & alijs feſtis mobilibus dicendum eſt. Accidit autem ſæpiùs, vt aliqui Maronitæ iter agant cum alijs Chriſtianis ſiue terra, ſiue mari, & aliquando erit vnus tantùm Maronita inter decem, aut viginti alios. Quæritur, *vtrum Miſſionarij permittere poſſint prædictis Maronitis, vt ieiunent, & abſtineant, & dies feſtos agant cum Græcis?* Ratio autem difficultatis eſt, quia plerique hi Chriſtiani fidem ſuam in hac differentia feſtorum, & ieiuniorum collocant.

2 Sæpè ſæpiùs accidit, vt Sacerdos Maronita, qui celebrat diebus feſtis, & dominicis, illis diebus abſit, aut æger fiat, aut abſconditus ſit propter aliquarum pecuniarum petitionem; & etiam contingat, vt Eccleſia Moronitarum clauſa ſit, & ſigillo Turcæ obſignata. In prædictis autem caſibus nonnulli Maronitæ deuoti, & conditioni Miſſæ aſſuefacti, ad Eccleſiam Græcorum aduolant, vt Sacro interſint. Quæritur, *vtrum eis liceat illis conſulere, vt ſine Miſſa potius permaneant, quàm Eccleſiam Schiſmaticorum adeant?* Græci porrò nunquam Miſſæ, aut precibus Maronitarum intereſſe volunt, & propriam Eccleſiam habent, quia Maronitas pro hæreticis, & excommunicatis habent.

Sciendum etiam eſt, omnes Nationes Chriſtianorum Orientis in tota Quadrageſima, quæ Paſcha præcedit, Miſſam tribus horis poſt meridiem celebrare, & ſtatim poſt Miſſam comedere ita, vt ſi Miſſam circa meridiem audiant, circa meridiem comeſturi ſint. Contingit, vt Miſſionarij Capucini tempore Quadrageſimæ per villas inter Maronitas diſcurrant, & etiam contingit in aliquibus Ciuitatibus, vt Sacerdotes Maronitæ aliquibus diebus in Quadrageſima non adſint, quibus nihilominùs Miſſam omnes, vt moris eſt, audire peroptant, & ad Capucinos confugiunt, ſummoperè exorantes, vt Miſſam illis ſtatuta illorum hora, ſcilicet tertia poſt meridiem celebrent. Quidam autem ex illis Miſſam ægrè prædicta hora tertia celebrant, quia priuilegia ad vnam duntaxat horam poſt meridiem ſe extendunt. *Quæritur, vtrum propter animarum ſalutem, & deuotionem populi Miſſam tertia hora poſt meridiem celebrare poſſint?* 3

Ad 1. Poſſunt permittere per modum conniuentiæ, modò inſtruant præfatos Maronitas, Catholicam fidem non eſſe collocatam in his ritibus. Ita quoque S. Congregatio S. Officij cenſuit 20. Iulij 1616. permittendum eſſe per modum conniuentiæ Calendarium vetus mulieribus Latinis, degentibus Conſtantinopoli, ac nuptis Græcis; ſicut etiam paucis alijs famulis degentibus in quadam Ciuitate, vbi reliqui Chriſtiani ſunt Græci, vt ſe conformarent cum alijs in celebratione feſtorum. 4

Ad 2. Affirmatiuè. Quia cum Sacerdotes Schiſmatici de facto ſint priuati legitimo vſu poteſtatis Ordinis, non licet ipſis eam exercere, dum manent in Schiſmate, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 39. ar. 3. Turrecrem. *lib. 4. ſum. p. 1. cap. 7.* & Farinac. *de hereſ. q. 184. n. 43.* Probaturque ex *cap. 1. de ſchiſmat. cap. Nouatianus cap. audiuimus, & cap. didicimus eod.* & diximus *alibi*. Item cum ſint excommunicati ex *can. 1. Bullæ Cœnæ*, non ſolùm licet, ſed debent conſulere id, quod ſine peccato præſtari non poteſt. Non poteſt autem præſtari ſine peccato mortali communio in diuinis cum excommunicatis. Tolet. *lib. 1. c. 11. §. tertius effectus*, Suar. *diſp. 15. de cenſur. ſect. 2. n. 8.* Sayr. *lib. 2. c. 11. n. 4.* Immò ſine excommunicatione minori *cap. placuit cum pluribus ſeqq. 11. q. 3. cap. nuper, de ſent. excom. cap. ſtatuimus, eod. tit. in 6.* Hinc præceptum audiendi Miſſam non obligat. Quia eſt cauſa grauis, & neceſſaria pro cuſtodienda diſciplina Eccleſiaſtica vitatio excommunicati ſchiſmatici, cùm ſit in medicinam ad ſalutem animæ ordinatam, & ideò facit ceſſare obligationem præcepti, vt ex pluribus probat Geſuald. *de Sacram. tr. 17. cap. 2. n. 28.* & Leander *in precept. Eccleſ. tr. 2. diſp. 2. q. 9.* 5

Neque obſtat, quod inter alias cauſas, ex quibus communicare poſſumus cum excommunicato etiam denunciato, reperiatur non ſolùm neceſſitas, ſed etiam vtilitas. Hic autem concurrit non ſolùm vtilitas, ſed etiam neceſſitas. Nam id verum eſt, quando vtilitas, & neceſſitas ſunt tales, quæ præponderare poſſint præcepto vitandi excommunicatum Schiſmaticum, qualis non eſt neceſſitas audiendi Miſſam; quia eſt tantùm neceſſitas, proueniens ex præcepto Eccleſiæ, quod facilè relaxari poteſt. Immò neque adeſt talis neceſſitas; quia cum Schiſmaticus excommunicatus non poſſit celebrare, ſe habet, ac ſi non adeſſet, & conſequenter præceptum non obligat, nec aliquam inijcit neceſſitatem. Vndè inter Conſtitutiones datas in Synodo Prouinciali Patriarchæ Maronitarum apud Thomam à Ieſu *cap. 7. §. 9.* fol. mihi 496. hoc recenſetur: *efficite inſuper quàm poſſint maximè ſubditi veſtri Schiſmaticorum, hæreticorum, excommunicatorum, & infidelium conuerſationem execrentur, &c.* 6

Minùs obſtat, quod Sacerdotes eiuſmodi non ſint excommunicati, nominatim denunciati iuxta Conſtitutionem Martini V. in Concilio Conſtantienſi edita, & in Lateranenſi approbata; quia non verſamur in ſimplici excommunicatione, ſed etiam in Schiſmate, quod natura ſua ſine aliqua alia excommunicatione id operatur. 7

Ad 3. etiam affirmatiuè, nempè in diebus ieiunij Miſſarum celebratio protrahi poteſt vſque ad horam nonam. Hora autem nona eſt tertia poſt meridiem. Ita 8

in hac ſpecie D. Thom. 3. *p. q.* 83. *ar.* 2. *ad* 3. Alenſ. 3. *p. q.* 10. *membr.* 5. *ar.* 2. Duraod. *in* 4. *d.* 13. *q.* 7. Richard. *ar.* 2. *q.* 3. Palud. *q.* 2. *ar.* 2. *concl.* 2. D. Anton. 3. *p. tit.* 13. *cap.* 6. §. 4. Sylueſt. *v. Miſſa* 1. *q.* 6. *dicto* 2. & ex Scriptoribus rerum Eccleſiaſticarum Ammalar. Fortunat. *lib.* 4. *de Eccleſ. offic. cap.* 40. Durand. *lib.* 4. *Ration. diuin. offic. c.* 1. *n.* 20. Valfrid. Strabo *de reb. Eccleſ. cap.* 23. fundaturque in Concilio Cabilonenſi, relato io *can. Solent, de conſecr. d.* 1. vbi noo cenſebaotur legitimè ieionare, qui ſtatim audita hora nona comedebant, eo quod prius abſoluenda erat Miſſa, & cantandum veſpertioum officium. Ex quo conſtat, quod vſque ad horam nonam protrahebatur celebratio miſſæ ex illa congruentia, quòd ſcilicet Chriſtos hora diei oona in Cruce expirauerit. Ex quibus ſequitur, quod ſiquis celebraret Miſſam longè poſt meridiem, dummodò non excederet horam nonam, præſertim ſi ex rationabili aliqua cauſa tantùm differret, prout in præſenti, nou eſſet damnandus peccati mortalis. Nam hæc ſenteotia habet pro ſe plures, & graues Doctores, ac proinde ſaltem ex hoc capite eſt probabilis, nec contra ipſam affertur aliquid, quod coouincat, immò quod facilè diſſolui non poſſit.

9 Vndè non obſtant primò Rubricæ Miſſalis, quæ aſſignant Auroram, & Meridiem pro terminis, intra quos Miſſa celebrari poteſt. Rubricæ autem habent approbatiouem à Summo Pontifice. Secundò, neque conſuetudo, quod noo differatur Miſſa vltra meridiem, quæ conſuetudo eſt voiuerſalis. Tertiò, nec priuilegia, quæ cooceduntur pro celebratione Miſſæ vltra meridiem, quæ ſuperflua eſſent, ſi poſſent abſque ipſis celebrari. Quartò, neque communis ſenſus; nam omnes putant terminum meridiei eſſe ita præfixum, vt noo liceat vltra ipſum celebrare. Denique nec Conſtitutio 4. Pij V. in qua prohibeotur Miſſæ veſpertinæ.

10 Nam ad primum reſpondetur, Rubricas aſſignare Auroram, & Meridiem taoquam termioos, intra quos Miſſæ celebrari poſſint, procedendo directiuo modo, & reſpiciendo ad id quod frequentiùs obſeruatur, non autem tanquam terminos inducentes præciſam obligationem, præſertim in diebus ieiunij, & io Regionibus, in quibus id, noo obſeruatur. Ad 2. Cooſuetudo non celebrandi vltra meridiem oon eſt inducta, vt obligatiua, ſed ob commoditatem tam Sacerdotom, qui nolunt remanere impranſi vſque ad horam nonam, quàm etiam fidelium, qui non ſolent audire Miſſam, niſi ante prandium, & volunt prandere circa meridiem. In locis autem, vbi Sacerdotes non prandunt io diebus ieiunij, niſi poſt horam oonam, & fideles ſolent audire Miſſam eadem hora oona, & poſt eandem etiam prandere, non habet locum hæc conſuetudo. Ac proinde cum diuerſimodè obſeruetur, non eſt obligatio ſaltem in diebus ieiunij. Ad 3. priuilegia concedi iuxta petitionem inſtantium, & proinde fuerunt petita, ſuppoſita opinione, quod non poſſet differri celebratio vltra meridiem in diebus ſaltem non ieiunij. Et ita non habent vim inſerendi obligationem iuxta doctrinam Caſſadori *dec.* 8. & Rotæ *dec.* 280. *n.* 4. *p.* 3. *rec.* Ad 4. oon adeſſe communem ſenſum, cum plures Doctores tam ex antiquis, quàm ex recentioribus ſentiaot, quòd miſſa celebrari poſſit hora diei nona, etiam abſolutè ſingulis diebus, etiam non ieiunij, Inter quos Scotus, Roſella, Nauarrus, Sà, Viualdus, Pitigianus, Llamas, Salzedo, Rodriquez apud Dicaſtillum *de Sacram. tr.* 5. *diſp.* 4. *dub.* 5. *n.* 18. Ad 5. Illam Conſtitutionem Pij V. non habere locum in hoc caſu, vt etiam aduertunt Villalob. *p.* 1. *ſum. tr.* 8. *diff.* 25. *n.* 7. Pax Iord. *to.* 1. *lucubr. lib.* 4. *tit.* 5. *n.* 93. *in fin.* Nam ibi Pontifex prohibet taotùm Miſſas veſpertinas, ſeu quæ celebrabantur tempore veſpertino, Tempus autem veſpertinum non incipit, oiſi poſt veſperas. Vndè antiquitùs manè durabat celebratio Miſſarom ſaltem in diebus ieiunij vſque ad horam oonam, & totum hoc tempus habebatur pro matutino. Secundò, quia intentio Pootificis eſt tollere Miſſas, quæ celebrabantur poſt veſperas, atque adeò per tempus veſpertinum intelligit tempus poſt veſperas.

11 Et nihilominus ad maiorem cautelam poteſt concedi facultas protrahendi celebrationem Miſſarum in illis Regionibus, diebus tantùm ieiuoiorum quadrageſimæ vſque ad horam diei nonam, hoc eſt, tertiam poſt meridiem. Quæ facultas fundatur in ritu aotiquo, in auctoritate Doctorum, io congruentia Chriſti, qui hora nona in Cruce expirauit, & io deuota obſeruatione quarundam Nationum Orieotalium.

12 Et ſanè non ſolùm Canoouum, ac decretorum perpetuam executionem polliciti ſuot Summi Pontifices, ſed etiam benigno io ſubiectas Eccleſias animo vſi, conſuetudines aotiquas in Prouincijs inuiolatas ſeruari voluerunt. Ius enim Canooicum perinde, ac ciuile ſcripto, & non ſcripto conſtat. Vndè Iudices Cognitores in Concilio Chalcedonenſi *act.* 13. rectè petunt ab Anaſtaſio Epiſcopo Niceno, qua ratione probare vellet Eccleſiam Baſilinopoleos ſubiectam eſſe Nicenæ, ao ſecundùm Canones, ao ex cooſuetudine aliqoa. Et aonis aliquot ſuperioribus Fauſtinus Legatus Romanæ Eccleſiæ dixerat in Concilio Africano aliqoa teneri Caoone, aliqoa verò conſuetudine. Quare Photius *in Nomocan. tit.* 1. *cap.* 3. rectè adootauit, Eccleſiaſticam Cooſuetudinem non ſcriptam perinde, ac legem ſeruari; quod probat è Synodo ſexta, & è Baſilij locis aliquot. Eandem conſuetudinis antiquæ auctoritatem probant Iuo 4. *p. decr.* & Gratianus io collectionibus ſuis ex Auguſtino, & Iſidoro, alijſque teſtimonijs relatis *d.* 1. 8. 11. 12. & alibi. Plaoè dubitari non poteſt, quin magna debeat eſſe vis conſuetudinis in diſciplinæ Eccleſiaſticæ admioiſtratione, cùm ex ea Prouinciarum priuilegia metienda eſſe Synodus Nicena velut edicto perpetoo definiuerit *cap.* 6. *Antiqui mores obtineant*, Inquit, idemque poſtea Synodus Epheſina generalibus verbis *cap.* 7. conſtituerit, vt omnibus Prouincijs iura intemerata ſeruentur, quæ illis ex antiqua conſuetudine competunt.

13 Cum autem diſciplina Eccleſiaſtica duo ſumma capita complectatur, ritus ſcilicet, & iuriſdictionem, conſuetudinis in vtramque partem, par omninò eſt auctoritas, etſi religioſiùs tractanda ſuot, quæ ritus ſacros reſpiciunt, cùm pietatem, atque externum diuini Numinis cultum contiogaot. Sed, vt eleganter monuit D. Auguſtinus *ep.* 117. de conſuetudine dupliciter diſputare poſſumus, vel vt eſt vniuerſalis Eccleſiæ traditio, vel vt eſt propria, & particularis quarundam Eccleſiarum inſtitutio. Vniuerſalis illa traditio, quæ per voiuerſam ſeruabatur Eccleſiam, nec à Conciliis decreta erat, qoin ab Apoſtolis profecta eſſet, non dubitabat Auguſtious. Sed traditionem illam miſſam facimus, quæ ad propoſitum noſtrum oon pertinet.

14 De particularibus Prouinciarum moribus eſt agendum, io quibus hæc regula tenenda eſt, vt ſi fidei non officiant, vſurpari poſſint, prout à maioribus ſunt traditi, nec aliorum conſuetudo aliorum contrario more ſubuerti debeat, vt docet Gratianus ex Auguſtino, Hieronymo, & aliis *d.* 11. *&* 12. Auguſtini autem verba *ep. ad Caſulanum* hæc ſunt: *In his rebus, in quibus nihil certi ſtatuitur Scriptura diuina, mos populi Dei, vel inſtituta maiorum pro lege tenenda ſunt, de quibus ſi diſputare voluerimus, & ex aliorum conſuetudine alios improbare, orietur interminata luctatio.* Quare Gregorius Magnus diuini, & humani ioris colentiſſimus Pontifex inueteratas conſuetudines, quas in adminiſtranda Eccleſia ſequebantur, Africanis integras reliquit. Concilium Numidiæ à Gregorio Pelagii Deceſſore petierat, vt vetuſti mores, qui per Numidiam ab ipſius B. Petri temporibus inualuerant, inuiolati ſeruarentur. Gregorius poſt obitum Pelagii reſcripſit *lib.* 2. *ep.* 75. ſe omnia antiqua Capitula illis permittere, quæ fidei contraria noo eſſent. Prudens ſanè reſponſum, quo pax Eccleſiarum continetur, & contentionibus, quæ de diſciplina ſæpiſſimè emergunt, via penitus occluditor. *Petiſtis*, inquit, *per Hilarium Chartularium noſtrum à beatæ memoriæ prædeceſſore noſtro, vt omnes vobis retrò temporum conſuetudines ſeruarentur, quas à B. Petri Principis ordinationum initijs hactenus vetuſtas longa ſeruauit. Et nos quidem iuxta ſeriem relationis veſtræ, conſuetudinem, quæ tamen contra fidem Catholicam nihil vſurpare dignoſcitur, immotam permanere concedimus, ſiue de Primatibus conſtituendis, ſiue de cæteris Capitulis. Eodem ſenſu reſcripſit ad Domini-*

cum

cum Carthaginenſem Epiſcopum *lib.2.ep.39.* apud Gratian. 25.q.2. *can. de Eccleſiaſticis. De Eccleſiaſticis priuilegijs, quod veſtra Fraternitas ſcribit, hoc poſtpoſita dubitatione teneat; quia ſicut noſtra defendimus, ita ſingulis quibuſque Eccleſijs ſua iura ſeruamus.*

15 Quidquid ab Africanis vſurpabatur, dummodò fidei regulam non violaret, Gregorius diſertè confirmat. Eadem regula vſus eſt Theophylactus Bulgariæ Archiepiſcopus in Epiſtola ad Nicolaum Diaconum, & Caſtrinſium, relatus à Demetrio Chomateno *lib. 5. iuris Græco Rom.* qui ab eo petierant, an Græcis liberum eſſet Eccleſiæ occidentalis communionem amplecti ob diſcrimen, quod in ieiunijs, in Sacerdotum cœlibatu, in Azymis, & pleriſque alijs myſticæ diſciplinæ articulis intercedebat. Reſpondet grauiter his verbis inter cætera: *Non omnis conſuetudo ad diſſociandas Eccleſias valet, ſed quæ dogmatis differentiam inducit*, vbi alludit ad contentionem de Proceſſione S. Spiritus. Eadem fuit ſententia Leonis Papæ Noni, qui circa annum 1050. *Ep. ad Michael. cap.5.* Michaelem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, & Leonem Acridanum acriter obiurgat, quod Romanam Eccleſiam ob ritus ſuos, & azymum panem in ſacrificijs adhibitum damnarent, & vnumquemque cogerent ad græca inſtituta amplectenda, quamuis alio iure vterentur Romani, qui liberam in Vrbe, Græcorum rituum obſeruationem relinquebant, nequa diſſidij occaſio inter Eccleſias oriretur. Hæc ſunt verba Leonis: *Vt enim fertur omnes Latinorum Baſilicas penè clauſiſtis, Monachis Monaſteria, & Abbatibus tuliſtis, donec veſtris viuerent inſtitutis. Ecce in hac parte Romana Eccleſia quantò diſcretior, moderatior, & clementior vobis eſt. Siquidem cum intra, & extra Romam plurima Græcorum reperiantur Monaſteria, ſiue Eccleſiæ, nullum eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur à paterna traditione, ſiue ſua conſuetudine, quin potiùs ſuadetur, & admonetur eam obſeruare. Nec enim animoſitatem impiæ hæreſeos habet, quæ ſemper diuiſione gaudet, dicens per parricidam meretricem: Nec mihi, nec tibi ſit, ſed incidatur; ſed pietate veræ matris ſic Salomonem deprecatur: Obſecro Domine, date huic infantem viuum, & nolite interficere eum. Scit namque quia nihil obſunt ſaluti credentium diuerſæ pro loco, & tempore conſuetudines, quando vna fides per dilectionem operatur bona, quæ poteſt, vni Deo commendans omnes.* Aliquot annis ante Leonem Fulbertus Carnotenſis de varijs obſeruationibus Eccleſiarum Orientis, & Occidentis eadem regula vſus iudicium tulit *Ep. 2. ad Finardum: Sed nec parua, nec rara ſunt, quæ ab alijs neceſſariò ſeruanda, ab alijs non adeò curanda affirmantur. Nec tamen nos oſtendit obſeruantiæ diuerſitas, vbi fidei non ſcinditur vnitas. Porrò in multis Græcia ab Hiſpania, ab illis Romana, & Gallicana diſcrepat Eccleſia. Sed neque in hoc ſcandalizamur, ſi audimus diuerſam obſeruationem, ſed non diuerſam fidem in Chriſti ſemper Eccleſiis extitiſſe. Stet enim Regina Eccleſia à dextris Regis ſui in veſtitu deaurato circumdata varietate.*

16 Adde Petrum Abbatem Cluniacenſem *lib. 1. Ep. 2. Sunt*, ait, *innumerabiles, & diuerſiſſimæ diuerſarum Eccleſiarum ad vnam Catholicam pertinentium conſuetudines, vt penè tanta ſit varietas vſuum, quanta multiplicitas Eccleſiarum; ſed non damnat aliquem diuerſa inſtitutio, quæ & veræ fidei inſeruit, & charitatis compaginem non diſſoluit. Vbi verò aut fides læditur, aut charitatis vnitas periclitatur, ſi occultè fit, damnabile eſt, ſi publicè damnabile ſimul, & hæreticum.*

17 Sanè varias iam olim inualuiſſe conſuetudines in quadrageſimæ, cæteriſque ſtatorum dierum ieiunijs adnotauit Irenæus apud Euſeb. *lib. 5. c. 16.* græcæ editionis, eamque obſeruationum diſcrepantiam, nullum in Eccleſiam diſſidium intuliſſe, ſed æquo animo pacem inter Sacerdotes retentam. Quo argumento, & aliquot Pontificum Romanorum exemplis adductis perſuaſit Victori Papæ anno 198. vt pacem Polycrati, cæteriſque Aſiaticis Epiſcopis reſtitueret, quos Eccleſiæ communione priuarat, quod à reliquis Orbis Chriſtiani Epiſcopis diſſentientes, decimaquarta Luna, non autem die Dominica Paſcha celebrarent. Cenſuit enim Irenæus, æquum non eſſe, vt Victor tot Eccleſias à communi vnitate recideret ob morem antiquum, cuius ſe retinentes præſtabant. Exoratus Victor, vt præcipuæ auctoritatis, quæ in Romana Sede viget, ſpecimen edidit, excommunicatione in Aſianos lata vniuerſalis Eccleſiæ traditionem comprobatam à quamplurimis Synodis nutu eius indictis, conſtantiſſimè vindicando, ita quoque humanitatis, remiſſioniſque in toleranda conſuetudine particulari ſingulare exemplum præbuit. In gratiam enim ſtatim rediuiſſe Polycratem, & Aſiaticos cum Victore, retento Eccleſiarum ſuarum vſu, teſtatur Sozomenus *lib.7. cap.19. Decreto communi ſinguli, vt conſueuerant feſtum agentes, à mutua communione non receſſerunt. Friuolum enim & meritò iudicarunt conſuetudinis gratia, à ſe mutuò ſeparari eos, qui in præcipuis religionis capitibus conſentirent.* Diſſimulandum tamen non eſt, errorem irrepſiſſe in textum Sozomeni in Polycratis nomine, cum lectio integra remanſerit in nomine Victoris. *Sapientiſſimè autem arbitror*, inquit, *ſoluiſſe ſubortam olim de eo controuerſiam Victorem tunc temporis Romæ Epiſcopum, & Polycarpum Smirnenſem.* Legendum eſt *Polycratem*, qui error procliuis eſt.

18 Ex ſola rei geſtæ narratione non ſolùm probatur aſſertio noſtra de retinenda communione cum diuerſis ritibus, ſed etiam Nouatorum calumniæ refelluntur, qui Victoris excommunicationem à cæteris Eccleſijs ſpretam, & Eccleſiarum Aſiaticarum conſortium ab omnibus retentum prædicant adeò, vt quæ aduerſus illos directa erat machina, in noſtros contorqueant, nec vano quidem ictu, niſi exceptione à nobis propoſita repellantur. Probent enim, quod facillimum eſt, non reiectos Aſiaticos à communione Orientalium poſt Victoris cenſuram, hoc de dignitate Sedis Apoſtolicæ nihil demit, cùm ad Irenæi ſuggeſtionem pacem redditam à Victore docuerimus. Ex Euſebio enim, & Socrate conſtat de excommunicatione à Victore inflicta, & de Irenæi Epiſtola. Ex Sozomeno autem de communione Victoris, & Polycratis non interrupta. Quod aliter contingere non potuit, niſi ſuſpenſo à Victore excommunicationis effectu poſt monita Irenæi. Cæterum Sozomenus, & Socrates *lib. 5. cap. 22.* græcæ editionis varios Eccleſiarum ritus obſeruant, qui earum concordiæ non officiebant. *Qui in eadem fide conſentiunt*, inquit Socrates, *ijdem in ritibus, & cæremonijs inter ipſos diſcrepant.* Alia vide alibi.

19 Ex his colligitur non eſſe redarguendam formam Græcorum ex eo, quod in ipſa non explicent actionem vnctionis, nec proximam materiam. Siquidem hoc non eſt de neceſſitate Sacramenti, vt tradunt Arcud. *lib. 5. de Sacram. cap.5.* Iacob. Goar *ad Eucholog. Græcor. in not. in offic. Sancti Olei n. 29.* defendentes formam, quam adhibent Græci, in qua non exprimunt vnctionem, atque adeò neque actionem miniſtri.

20 Neque dici poteſt, Græcos non habere veram formam huius Sacramenti, vt tenent Suar. *3. p. tom.4 diſp. 40. ſect.3. n.12.* Palaus *p.4. oper. moral. tr. 26. diſp. vn. pun. 4. n.4.* Iſambert. *3. p. diſp. 3. de extrem. Vnct. q. vn. ar. 2. prop.1.* Syluius *q. 29. ſupplem. ar.9.* Mærat. *tom. 3. ſum. diſp.4. de extr. Vnct. ſect.2. & alij*, qui id potiùs videntur ſupponere, quàm diſputare. Quia, inquit, in ſacramentis, quæ conſiſtunt in actione, debet exprimi ipſa actio miniſtri, aliàs non eſſet Sacramentum. Sacramentum autem Extremæ Vnctionis conſiſtit in actione tranſeunte. Nam facta vnctione, & prolatis verbis, nihil remanet de Sacramento, ſed ſolùm relinquitur effectus.

21 At contra Clemens quippè VIII. *in inſtruct. pro ritib. Græcor.* edita die 31. Auguſti 1595. ac Romæ excuſſa anno 1597. corrigit ritus Græcorum circa Sacramenta præcipuè, & non corrigit formam huius Sacramenti. Innocentius IV. in Bulla ad Epiſcopum Tuſculanum Legatum Sedis Apoſtolicæ in Regno Cypri nonis Martij anno II. ſui Pontificatus ſuper ritibus Græcorum, qui tolerari, vel non tolerari poſſunt, non corrigit formam huius Sacramenti. Hoc autem ſignum eſt, quod hi Pontifices illam habuerunt pro legitima, & ſufficienti; alioquin illam correxiſſent, ſicut correxerunt cætera. Neophytus quoque Rhodinus *in ſua ſynopſi* Romæ edita, &

appro-

approbata ex mandato S. Congregationis de propaganda fide, tradens materiam, & formam huius Sacramenti, refert illam otationem, qua Græci vtuntur, & in qua non exprimitur vnctio, ſeu actio miniſtri.

22 Idque confirmatur. Nam antiquitùs in Eccleſia Romana in forma Confirmationis non applicabatur vnctio, ſeu actio miniſtri, neque materia proxima, ſicuti modò explicatur, ſed ſolùm Epiſcopus dicebat: *Confirmo te in nomine Patris, &c.* vt habet Ordo Romanus *in officio Sabbati Sancti poſt benedictionem fontis, & orationem Omnipotens*, vbi his verbis traditur modus confirmandi: *Pontifex tincto pollice in chriſmate faciat Crucem in frontibus ſingulorum ita dicendo: Confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*. Reſp. *Amen*. Ex quo patet, eos, qui aiunt non poni integram formam, non vidiſſe textum; ſiquidem tanquam rituale ponit omnia, quæ dicenda ſunt in miniſtrando tali Sacramento, ac etiam quod reſpondendum eſt, completa forma. Quod ſeruat etiam in omnibus alijs Sacramentis, ac ritibus, quorum modum tradit. Non eſt igitur de neceſſitate Sacramenti conſiſtentis in actione tranſeunte, quod in forma explicetur actio, ſeu materia proxima.

23 Etenim determinatio, quam forma debet tribuere materiæ, debet eſſe in ordine ad effectum Sacramenti, nam tanquam indeterminata ad ipſum ſignificandum debet à forma determinari. Expreſſio autem actionis miniſtri, ſeu materiæ proximæ non tribuit hanc determinationem. Quia talis expreſſio ſolùm ſignificat, Oleum Sacrum applicari ad vngendum tanquam ſignum ſenſibile ſignificatiuum gratiæ. Hoc autem totum habet vnctio ex ſe, vt proinde S. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 1. de Sacram. Vnct.* dicat: *Quod vnctio ſignificat Spiritus Sancti gratiam, qua inuiſibiliter anima ægrotantis inungitur*. Ergo neque talis ſignificatio, quæ habetur ex hac expreſſione, erit ſignificatio propria, & ſubſtantialis formæ.

24 Tunc autem in forma Sacramenti, quæ conſiſtit in actione tranſeunte exprimenda eſt actio miniſtri, ſeu materia proxima, quando de ſe eſt indifferens ad ſignificandum effectum Sacramenti, vel aliquid aliud, vt contingit in Baptiſmo, in quo ablutio, vt ait D. Thomas *3. p. q. 60. ar. 6. in corp.* eſt indifferens ad effectum mundandi, & refrigerandi. Et ideò quia ſignificat ablutionem internam, quæ eſt effectus Sacramenti, vt ablutiua, debet à forma determinari, vt applicetur tanquam ablutiua. Quod, fit dum explicando actionem miniſtri dicitur: *Ego te baptizo*, hoc eſt, abluo. In Sacramento autem Extremæ Vnctionis materia non indiget hac determinatione; nam vnctio, vt vnctio eſt, ſignificat interiorem vnctionem, vt dictum eſt. Atque ideò Græci habent ſufficientem formam pro Sacramento Extremæ Vnctionis, dum in ipſa precantur Deum, vt tanquam medicus animorum ſanet à morbo corporis, & animæ. Nam ſanare animam eſt indulgere peccata, ideòque eorum forma æquiualet Latinæ quoad eſſentialem ſignificationem.

25 Hinc quoque ritus Græcorum adhibentium ſeptem Sacerdotes miniſtros pro Extrema Vnctione damnandus non videtur, cum non contineat errorem, ſed omnes illi ſeptem Sacerdotes conficiunt vnicum Sacramentum. Probatur eadem ratione, quia plures Summi Pontifices, nominatim Innocentius, & Clemens VIII. locis ſuperiùs allegatis correxerunt errores Græcorum, præcipuè circa adminiſtrationem Sacramentorum, & tamen non correxerunt huiuſmodi ritum circa Extremam Vnctionem. Vndè videntur approbaſſe; cùm enim fuerint examinati, habentur pro conceſſis iuxta regulam *l. cum Prætor ff. de iud. & l. necnon §. quid eis ff. ex quibus cauſ. maior, & l. 1. §. adhiberi ff. de teſtib.* Atque ex eo, quod Sacramentum Extremæ Vnctionis hoc habet peculiare præ cæteris Sacramentis, quod ſit applicandum deprecatiuo modo, & ideò forma ipſius debet continere deprecationem iuxta verba D. Iacobi Apoſtoli: *Orent ſuper eum, vngentes eum Oleo, & oratio fidei ſaluabit infirmum.*

26 Et quidem poteſt Eccleſia inſtituere plures materias per ſe ſingulas ſufficientes pro Sacramento, & inter ſe diſtinctas, & applicatas eidem parti, quod ſe habeant per modum vnius. Id conſtat in Sacramento Baptiſmi. Nam ſufficit vnica immerſio, & tamen Eccleſia inſtituit, quòd adhiberetur trina in eadem parte corporis. Poterit ergo id etiam Inſtituere in Sacramento Vnctionis nedum quoad materiam, ſed etiam quoad formam. Quia etiam vnctio eſt materia Extremæ Vnctionis, & ideò ex Eccleſiæ inſtitutione adhiberi poterit multiplex vnctio per modum vnius. Nec refert, quod diuerſa vnctio ſit à diuerſo Sacerdote; quia hoc eſt quid extrinſecum materiæ, & ideò non variat ipſam in ſubſtantia. Et in tantùm trina immerſio debet eſſe ab eodem, quia materia debet applicari ab eodem, à quo profertur forma, non autem quia requiratur vnitas miniſtri, vt plures immerſiones ſe habent per modum vnius.

27 Et quod pertinet ad formam probatur. Forma Extremæ vnctionis eſt per modum deprecationis, ac proinde ſequitur naturam orationis. Natura autem orationis eſt talis, vt eædem preces effuſæ à pluribus non ſolùm ſimul, ſed etiam ſucceſſiuè coniungantur in vnam orationem, & habeantur pro vna, & eadem deprecatione, vt conſtat, quando in Sabbato Sancto cantantur Litaniæ. Nam totum, quod cantant Cantores, repetit poſtea chorus. In Miſſa quando recitatur Kirie eleyſon, quod pluries ſucceſſiuè repetunt Sacerdos, & miniſter. In Miſſa ſolemni, in qua plura cantantur à choro, quæ Sacerdos recitat. Ratio autem eſt, quia ſocietas orantium dat vnitatem orationi. Cùm enim conueniant veluti collegialiter ad orandum, ſeu tanquam conſocij, preces, quas fundunt, ſiue eodem modo ſe habeant, ſiuè diuerſo, habentur pro vna, & eadem oratione. Cum ergo forma Extremæ Vnctionis ſit per modum orationis, potuit Eccleſia inſtituere, quod repetita à pluribus conſocijs, & collegialiter conuenientibus, ſe habeat per modum vnius orationis, atque adeò vnius formæ. Septem autem Sacerdotes, qui miniſtrant Extremam Vnctionem apud Græcos, conueniunt collegialiter, & tanquam conſocij repræſentantes Eccleſiam. Ex eoque etiam conſtat, quod Eccleſia habet à Chriſto poteſtatem variandi miniſtrationem Sacramentorum, prout ipſorum dignitati, vel vtilitati fidelium expedierit, ſalua tamen eorum ſubſtantia, vt ſtatuit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 2.* Ergo potuit etiam inſtituere, quod Extrema Vnctio miniſtretur eo modo, quo Græci miniſtrant. Quia in hoc non variatur ſubſtantia, cum remaneat vnctio, quæ ſignificat interiorem Vnctionem, & eadem forma. Nec repetitio Vnctionis, & formæ variat ſubſtantiam, quia tantùm addit, non autem detrahit, & facit, quod partes ſubſtantiales ſint magis extenſæ, & conſtent pluribus partibus integralibus coeuntibus moraliter in vnum modo explicato. Et ideò tota variatio eſt ſolùm materialis, non autem formalis, atque eſſentialis.

28 Id autem certum eſt, quod cùm ſingulis miniſtris Extremæ Vnctionis apud Græcos ſit conceſſum benedicere Oleum pro Sacramento miniſtrando, tenentur tamen ſub mortali vti conſueta benedictione præſcripta in ipſorum Euchologijs. Nam ipſi quoque tenentur ſub eadem obligatione ſeruare ritum propriæ Eccleſiæ. Non poteſt tamen Eccleſia ita certam formam, ſeu ritum pro Olei infirmorum benedictione præſcribere, vt ea non ſeruata Sacramentum non teneat. Quia cùm non ſit de neceſſitate Sacramenti hæc, vel illa forma benedicendi, vt dictum eſt, non poterit vnquam ipſius omiſſio, dummodò alia adhibeatur, reddere irritum Sacramentum. Neque Eccleſia poteſt facere, quod Sacramenta irrita ſint, ſi adhibeantur pro ipſis conficiendis ea, quæ ſunt de ipſorum ſubſtantia iuxta inſtitutionem Chriſti, cùm validitas Sacramenti non dependeat ex voluntate Eccleſiæ, ſed ex inſtitutione Chriſti. Ita Mærat. *tom. 3. ſum. diſp. 2. de Extrem. Vnct. ſect. 2. ver. Secundò quia.*

29 Hinc etiam ritus Græcorum conſerendi ſanis Sacramentum Extremæ Vnctionis tolerandus eſt, idque faciunt præſertim poſt ſuſceptum Sacramentum pœnitentiæ, vt deſumitur ex Simeone Theſſalonicenſi *lib. de ſept. Sacram.* vbi habetur: *Sanctum Oleum traditum eſt, veluti Sacrum myſterium, diuinæque myſericordiæ typus, quod in redemptionem, & ſanctificationem præbetur his,*

qui

quiſe à peccatis conuertunt. Hoc idem habet Iob Monachos apud Arcud. *lib.* 5. *de ſacram.cap.*4. cuius verba refert, quæ ſunt: *Tempus autem, quo oporteat ſuſcipere Euchaleon, tota eſt mortalium vita poſt peccatum ad extremum vſque ſpiritum. Cumque opus ſit ſtatim poſt errata illud ſumere, plerumque tamen ob humanam obliuionem, & ignorantiam, verecundiam item, & negligentiam, atque omninò propter quaſcunque alias humanas paſſiones, etiam poſt vltimas horas exhibetur*. Hieremias item Patriarcha Conſtantinopolitanus *cap.*7. *ſuæ cenſura* hæc habet: *Illi verè, qui poſt baptiſma peccauerunt, pœnitentia, conſecratiq; oleo vnctio conducunt, quæ ſacramenta, aut remiſſionem præteritorum peccatorum largiuntur, aut ſordes animæ inhærentes expurgant*.

30 Hic autem titus fundatur in auctoritate Innocentij Primi *ep.*1. *ad Decent.cap.*8. vbi ſic ait: *Oleo Sancto, ab Epiſcopo benedicto, poſſe vti non ſolùm ſacerdotes, ſed etiam omnes Chriſtianos in ſuis, ac ſuorum neceſſitatibus*. Nec valet expoſitio Ianſenij *in cap.*6. *Marci*, quod Pontifex intelligat de vſu paſſiuo. Quia conſtat, quod oleum benedictum ſoleret diſtribui etiam in medicinam corporalem, quod cum in abuſum tenderet, fuit prohibitum in Concilio Moguntino ſub Carolo Magno *can.*24. his verbis: *Presbyteri ſub ſigillo cuſtodiant chriſma, & nulli ſub prætextu medicinæ, vel maleficij donare inde præſumant. Quod ſi fecerint, honore priuentur*. Immò plures Sancti ipſum adhibuerunt ad ſanandos infirmos, quorum plura exempla recenſet Arcudius *d.lib.*5. *de Sacram. eodem cap.*4. *verſ. In Vita S. Genouefæ*. Et celebre eſt illud S. Gotardi Epiſcopi apud Surium *tom.*7. *die* 4. *Maii*, ibi: *Iuſſit etiam presbytere, vt ſacro oleo, quod infirmorum dicitur, eius vngeret oculos, quæ quidem vnctio, & Sancti viri preces ab illo dolore vſque ad vitæ finem eam immunem conſeruarunt*.

31 Atque hic mos vngendi ſanos oleo infirmorum etiam hodie Venetijs apud Græcos ibi commorantes ſeruatur. Nam in ipſorum Eccleſia S. Georgij in Maiori Hebdomada, quando conſecratur oleum, Epiſcopus conſecrans vngitur ſepties à Sacerdotibus adſtantibus, & Sacerdotes ab Epiſcopo, & etiam totus populus aſſiſtens, nempè ſepties in fronte, & quinquies in ſenſibus. Et quod magis vrget Innocentius IV. in citata Bulla circa titus Græcorum tacitè approbat titum vngendi pœnitentes poſt ſuſceptum Sacramentum pœnitentiæ. Nam *num.*6. ſic inquit: *Nullis autem per Sacerdotes, vel Confeſſores pro ſatisfactione pœnitentiæ vnctio aliqua ſolummodò iniungatur*. Vbi notanda eſt dictio *ſolummodò*. Nam operatur, quod Pontifex non prohibeat iniunctionem vnctionis, ſed ſolùm quod prohibeat, ne ſola iniungatur, ac proindè iniungi poterit ſimul cum alijs operibus ſatisfactorijs.

32 Pro defenſione autem huius titus aduertendum eſt, quod eadem materia inſeruire poteſt, & pro materia alicuius Sacramenti, & etiam pro Sacramentali. Conſtat hoc in chriſmate etiam apud Latinos; nam inſeruit pro materia confirmationis ſacramentalis, ac etiam pro diuerſis Sacramentalibus, ad vngendum ſcilicet verticem baptizati, pro conſecratione altaris, Eccleſiæ, calicis, & huiuſmodi alijs. Antiquitùs etiam inſeruiebat pro reconciliandis hæreticis, vt deſumitur ex Concilio Arauſicano 1. *can.* 2. & ex ſecunda Synodo œcumenica *can.*7. Eodem ergo modo poterit oleum infirmorum inſeruire pro materia in Extrema Vnctione, & pro Sacramentali in alijs occaſionibus.

33 Quare dicendum videtur, Græcos non conferre ſanis Sacramentum Extremæ Vnctionis, ſed tùc adhibere oleũ infirmorum tanquam Sacramentale in ordine ad diuerſos fines iuxta ſubiectam materiam. Ita Arcud. *eo l.*5. & *c.*4. Colligiturque ex eo, quod imponunt Sacerdotes vnctionem pro ſatisfactione ſacramentali, vt conſtat ex dicta Bulla Innocentij VIII. Dum autem imponitur in ordine ad ſatisfactionem, oportet, vt habeat rationem Sacramentalis; quia Sacramenta non ordinantur ad ſatisfaciẽdum Deo pro peccatis, ſed ad ſanctificandum homines. Et quia Innocentius VIII. non toleraſſet talem vnctioné, niſi cognouiſſet adhiberi tanquam Sacramentale. Nam apud Eccleſiam Latinam certum eſt, quod non poteſt Sacramentum Extremæ Vnctionis miniſtrari ſano. Oratio verò, quæ adhibetur in Extrema Vnctione, adhibetur in his vnctionibus non tanquam Sacramentum, ſed tanquã Sacramentale. Quia cùm forma Sacramenti Extremæ Vnctionis deprecatiuo modo proferatur, ac proindè, quantũ eſt de ſe, poſſit eſſe nuda deprecatio ordinata ad orandum Deum, & poſſit etiam eſſe deprecatiuo modo ſignificatiua effectus Sacramenti ex inſtitutione Chriſti, vtroque etiam modo adhiberi poteſt, & ideò dependet ab intentione, ac inſtitutione Eccleſiæ, vt hoc, vel illo modo ſe habeat, atque adeò vt ſit pars Sacramenti, vel pars ſacramentalis. Vndè cum Sacerdotes Græci conforment ſuam intentionem intentioni Eccleſiæ Græcæ, poterunt vtroq; modo illam adhibere, & modò conficere Sacramentum, & modò aliquod Sacramentale. Vt autem hoc, vel illo modo adhibeant, non eſt neceſſe, quod explicitè determinent ſuam intentionem ad Sacramentum, vel ad Sacramentale, ſed ſufficit, quod operentur iuxta inſtitutionem Eccleſiæ, & iuxta capacitatem ſubiecti. Nam tunc determinatur operatio, vt ſit vel Sacramentum, vel Sacramentale, & conſequẽter intẽtio quoq; miniſtri eſt virtualiter determinata.

CONSVLTATIO LXXXV.

1 *An Regulari Miniſtro S. Officij, decedenti extrà clauſtra, dum iter agebat ex vno ad alium Conuentum obedientia ſui Superioris, faciendum ſit ſpolium, & quatenus?*

2 *Et an à Superiore ſuæ Religionis, vel ab Inquiſitore, cuius erat Miniſter.*

RESpondeo ad vtrunque. Certum eſt, quod ſi Regularis degeret extra Monaſterium cum licentia ſui Superioris, vel ſine ea, ſiue vt Apoſtata, ſiue vt fugitiuus, ſiue vt eiectus, & extra illud moraretur, & in eius bonis ab ipſo vndecunque, & quomodocunque acquiſitis hodie ſuccederet per ſpolium Camera Apoſtolica ex Conſtitutione 43. Gregorij XIII. quæ incipit *Officij noſtri*, in quam à die mortis non ſolùm dominium, ſed & poſſeſſio transfertur: quidquid dicendum ſit de iure communi, de quo alij nominatim Campan. *in diuerſ. iur. rubr.* 12. *c.* 15. *nu.* 9. Rodriq. *to.* 1. *q. reg.* 30. *ar.* 29. Nald. *in ſum. v. Religioſus n.*35. Sanch. *l.*7. *mor. c.*33. *n.*22. Ricc. *dec.* 245. *p.*4. Bonac. *de clauſ. q.*2. *punct.* 12. §. 7. *n.* 14. Alph. de Leon. *de cenſur. recollect.*6. *n.*332. Nouat. *in prax. de bon. Regul. concl.* 1. & *in Lucern. Relig. v. eiecti num.* 11. Donat. *in prax. rer. regul. p.*2. *tr.* 8. *de eiect. q.*46. *n.*5. Nauar. *l.*3. *conſ. tit. de Regul. conſ.* 80. *edit.* 1. & *tit. de ſtat. Monach. conſ.* 17. *edit.* 2. ac Suar. *to.*4. *de Relig. tr.* 8. *l.*3. *c.*2. *n.*30. ſed hic non eſt caſus noſter. 1

Ideò tenendum eſt non eſſe faciendum ſpolium. Vndè Regulari decedenti intra Monaſterium, vel extra, ſed caſu fortuito, vt in præſenti, nemo propriè loquendo ſuccedit; quia nihil habenti non ſucceditur. Regularis autem nihil habet; quia quod habet, eſt Monaſterij, ac proinde non poteſt Monaſterium id de nouo acquirere per ſucceſſionem; quia res ſemel mea, amplius mea fieri non poteſt. Et ita cenſuit S. Congregatio ſuper Epiſcopis, ac Regularibus in Vercellenſi 11. Aprilis 1600. & 30. Iunij 1604. 2

Non obſtat, quod erat Miniſter S. Officij. Quia cùm non fuerit omninò exemptus à Religione, erat ei ſubditus non ſecus, ac cæteri. Hinc reſoluit S. Congregatio S. Officij 30. Nouembris 1596. quod Inquiſitores, eorumque Vicarij ſunt ſubiecti Cuſtodibus Conuentuum in ijs, quæ ſpectant ad diſciplinam regularem, eoſque venerari tenentur, ideò bona, quæ ad ipſum pertinent, debent pertinere ad Monaſterium; quia in tantum pertinent, in quantum pertinet ius Regularis, & efficitur ius ipſius Monaſterij. In tantum autem efficitur ius Monaſterij, in quantum Regularis ſubijcitur Monaſterio, & eſt membrum illius. Vndè cum per officium eiuſmodi non fuerit abſolutus à iugo regularis obſeruãtiæ, ſed communicabat cum Religione, erat adhuc membrum illius, & ideò ad illud pertinẽt eius bona. Atque ita declarauit S. Congregatio S. Officij ſub die 6. Februarij, ac 29. Martij 1608. his verbis: *Inquiſitorum bona non ſpectantia ad S. Officium poſt eorum obitum diuiduntur iuxta Conſtitutiones Religionis*. Et clariùs ſub die 18. Ianuarij 1616. pro Inquiſitore Ariminẽſi, qui extra Monaſterium deceſſit, hunc in modum: *Inquiſitores, licèt decedant extra clauſtra* 3

non ſubiacent ſpolio, quod fit à Camera Apoſtolica, ideoq; ordinatur Theſaurario, ne fratres moleſtes. Et meritò quidē, eſſet enim hoc miniſterium odioſum Religionibus.

CONSVLTATIO LXXXVI.

1 *An Inquiſitores S. Officij procedere poſſint, ac debeant ad cenſuras contra Iudices, ac miniſtros laicos, qui furantem pyxidem cum particulis conſecratis non confeſſum, neque conuictum in termino octo horarum ſuſpendere fecerunt altis furcis in platea eiuſdem Eccleſiæ, in qua ſacrilegium commiſſum fuit, turbantes iuriſdictionem S. Tribunalis, prætendentis huiuſmodi cauſas ad ſe ſpectare priuatiuè quoad omnes alios?*

2 ET quamuis videatur nimis durum procedere ad cenſuras, quid aliud expediat S. Tribunali pro repellenda huiuſmodi iniuria iam cognita, & ne tranſeat in exemplum, tantò magis quod propè dictam Eccleſiam appendere fecerunt caput, & manum dicti Sacrilegi, & in loco, vbi ceciderunt pyxis, & particulæ, conſtruxerunt memoriam lapideam præfati ſacrilegi ſceleris, in qua ſculpſerunt pyxidem, conopæo coopertam cum expreſſione particularum Sacramentalium in eaſ exiſtentiū.

3 *An hoc crimen ſpectet ad S. Officium, cum S. Congregatio modò negauit, modò affirmauit.* Negauit in eo, qui particulas ſumendo conſumpſit, & pyxidem furatus fuit, illumque remiſit Ordinario, vt ſeuerè puniat, & mittat ad triremes per decennium 1. Iulij 1604. Alium pariter remiſit Ordinario, vt ſi quid ſpectans ad S. Officium repererit, certiorem reddat 5. Auguſti eiuſdem anni. Affirmauit verò, reumque damnauit ad carceres, & ad reficiendum ornatum Tabernaculi, ac pyxidem Sanctiſſimi Sacramenti 29. Decembris 1605. In alium, qui pyxidem pariter cum particulis furatus fuit, ſcripſit Archiepiſcopo Conſentino, vt faciat ſibi conſignari carceratum à Curia ſeculari, illumque examinet pro ſpectantibus ad S. Officium, ac faciat abiurare 29. Septembris eiuſdem anni 1605. Aliàs ordinauit Inquiſitori Florentiæ, vt in carceres quemdam conijciat, qui Tabernaculum furatus fuit, vbi aſſeruabatur Euchariſtia, 8. Aprilis 1588. Aliàs dixit, quod eiuſmodi furtum puniatur in S. Officio, & rei abiurent iuxta qualitatem reſponſionum, vt in literis 17. Maij 1607. & 31. Iulij eiuſdem anni. Vndè qui furatus fuit pyxidem cum particulis, abiurauit de vehementi, & punitus fuit à S. Officio 4. Auguſti 1611. Alius interrogatus, quid fecerit de particulis, ſuper intentione damnatus eſt ad triremes per ſeptennium 20. Februarij 1620. iterumque dixit 20. Martij 1618. furtum pyxidis ſpectare ad S. Officium. Quidam Parmenſis ob furtum pyxidis vnà cum particulis conſacratis, quas in puteum proiecit, ductus fuit ad S. Officium Vrbis. Tandem Inquiſitor Mutinæ conſuluit, an cauſa furti pyxidis Sanctiſſimi Sacramenti cum oſtenſorio, & hoſtia Sacra ſpectet ad S. Officium, fuit reſponſum ſpectare. Verùm ſi Curia Epiſcopalis præuenit illius cognitionem, ei relinquat, cum Ordinarius ſua auctoritate ordinaria poteſt procedere in huiuſmodi cauſis, vt 1640. *folio* 132.

4 Ex quibus clarè colligitur furtum pyxidis cum particulis Euchariſticis ſpectare priuatiuè ad Iudicem Eccleſiaſticum, ſiue ad S. Officium, non quidem priuatiuè quoad Ordinarium, ſed cumulatiuè, vel præuentiuè, nullo autem modo ad Iudices ſeculares. Ratio autem eſt, quia ex eiuſmodi furto, ſiue ex facto ipſo oritur ſuſpicio, quod fur malè ſentiat de Sacramento Euchariſtiæ. Siue enim dicatur cum Martino Deltio *diſquiſ. magic. lib. 5. ſect. 15. §. Axioma primum*, factum hæreticale eſſe illud, quod quamuis non ſit hæreſis, quia pertinet ad enunciationem intellectus, attamen quaſi materialiter enunciat hæreſim, ſeu eſt materia, circa quam intellectus errat. Siue dicatur cum Soto *in tract. de hæreſ.* factum hæreticale eſſe illud, quod aliqui hæretici laudarunt, vel non eſſe peccatum affirmarunt, ſemper quidem hoc factum furandi pyxidem cum Sacratiſſimis particulis erit factum hæreticale. In vtroque enim caſu certum eſt de fide, non licere Chriſtianis furari pyxidem, & Sacras hoſtias proijcere, & qui contrarium aſſereret, eſſet hæreticus reputandus. Hinc licèt à ſacrilegio, & à blaſphemia hæreticali poſſit abeſſe praua intentio, attenditur nihilominùs illud factum, vel dictum, quod ſapit hæreſim. Nec Iudices ſeculares in hiſce criminibus difficultatem faciunt, quia pertinent ad Inquiſitores priuatiuè, vt per Sanſelic. *dec. 233. per tot.* & Prorex ipſe Neapolis ſub die 6. Iulij 1606. inſtitit apud Sanctiſſimum, vt declararet huiuſmodi crimen ſpectare ad S. Officium.

5 Non obſtat, quod eiuſmodi furtum ſit ſacrilegium, atque adeò mixti fori, *can. Sacrilegium 17. quæſt. 4. cap. quod propoſuiſti, cap. cum ſit generale*, & ibi Gloſ. Abb. & alij, *de for. comp. l. ſiquis in hoc genus C. de Epiſc. & Cler. l. Diuus ff. ad leg. Iul. pecul. & l. aut facta, §. locus, ff. de pœn.* Nam id concedimus, niſi illi eſſet annexa illa qualitas, quæ ſapit hæreſim, vel niſi concurreret ſuſpicio, quod malè fur iſte ſentiret de Sacramento Euchariſtiæ. Vndè, licèt eſſet mixti fori, laicus tamen non poteſt in eo procedere ob dictam ſuſpicionem hæreſis, donec non fuerit declaratum id, quod ad fidem pertinet, ideòque Iudex competens eſt Eccleſiaſticus. Minùs obſtat, quod in hoc crimine procedi poſſit ex abrupto. Nam affirmo, de iure procedi poſſe ex abrupto, denegatis defenſionibus in cauſis hæreſis, & contra inſignes latrones, graſſatores, incendiarios, violentos raptores, & alios committentes grauia, & atrocia delicta ex textu *in l. per omnes C. de defenſ. Ciuit. l. fin. C. de ſic. l. in adulterijs C. de adult.* ibi: *Quærendum eſt ſine cuiuſquam defenſione*, & in regula vniuerſali, quod ex cauſa licitum eſt leges tranſgredi, eſtque doctrina Innocentij *cap. 1. de conſtit.* illamque firmarunt Farinac. *conſ. 103. n. 5.* Guaz. *def. 21. n. 6.* Hucque tendit diſpoſitio Conſtit. Pauli 3. *conſtit. 44. §. cupientes*, vbi ſtatuit dandam eſſe copiam iudiciorum reo, vt ſe poſſit defendere ante torturam, præterquam in crimine hæreſis, & alijs criminibus à iure exceptis, iuxta tamen iuris diſpoſitionem. Quam Conſtitutionem confirmauit B. Pius V. *conſtit. 85. §. & quod expeditiones*; ſed à Iudice in ſua cauſa, & foro competenti, ne confundantur iuriſdictiones, præcipuè in cauſa hæreſis, cuius Iudex ſecularis eſt omninò incompetens per ea, quæ alibi adduxi.

6 Atque hinc eiuſmodi Iudices ſeculares, eorumque Miniſtri, qui Epiſcopi, vel Inquiſitoris Iudicis ſententiam, ſeù proceſſum ſuper intentione huiuſmodi rei directè, vel indirectè impedire præſumpſerunt, vel ſe eis oppoſuerunt, excommunicationis mucrone ſunt percuſſi in *cap. vt Inquiſitionis 18. de hæret. in 6.* quæ eſt latæ ſententiæ, vt notant ibi Barboſa, & Tiraquel. *in l. ſi vnquam num. 72. v. reuertatur, C. de reuoc. donat.* Etſi per annum eam excommunicationem animo ſuſtinuerint indurato ex tunc velut hæretici condemnantur. Et *cap. 14. Bullæ Cœnæ* excommunicantur Iudices laici ſe interponentes in cauſarum ſpiritualium, aut illis annexarum cognitione. Quodque ex eo vel manifeſte patet, quia reo, ne Inquiſitori, vel Ordinario tradatur, defenſiones, & exceptiones legitimas, ac tempus ad illas probandas aptum, & ſufficiens omninò denegarunt contra ius naturæ, vt colligitur ex *Clem. Paſtorales, §. cæterum de ſent. & re iudic.* ex *Clem. ſæpè de verb. ſignif. & ex l. vt vim, ff. de iuſt. & iur.* & tradunt Doctores communiter apud Calder. *in tract. de hæret. rubr. de mater. proceſſ. num. 3.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 17. num. 50.* Pegn. *in direct. com. 28. verſ. ac defenſione iuris*, & Farinac. *q. 185. num. 250.* Idque, etiamſi reus defenſiones non peteret, ex officio tamen Iudicis dari debent ad textum *in l. etſi non defendatur, ff. de pœn. & in auth. qui ſemel, C. quomodo, & quando Iudex.* Ex quo videtur indirectè impediuiſſe proceſſum Inquiſitoris, ac proinde incidiſſe in cenſuras allegatas.

7 Ad repellendum igitur, quoad fieri poteſt, à S. Tribunali hanc iniuriam, licèt opus eſſet grauiſſimis remedijs, ſatis tamen hiſce difficillimis temporibus eſſe puto, vt deleto monumento illo marmoreo, vnà cum

actis

ſctis Cauſæ, vel ſaltem facta declaratione hæc omnia nomine, ac iuſſu S Officij facta fuiſſe, ac præuia abſolutione, ſaltem ad cautelam, item & monitione expediantur. Siquidem impedientes Inquiſitores, vel Epiſcopos in negotio S. Inquiſitionis per cenſuras monendi ſunt, vt deſiſtant, inuocato etiam brachio ſeculari, *cap. Vt officium, §. compeſcendi de hæret. in 6.* & notant ibi Gloſſa, quam ſequuntur Canoniſtæ communiter.

CONSVLTATIO LXXXVII.

1 *An Princeps ſecularis poſſit edicto ſuo prohibere, ne quis faciat incantationes ſuperſtitioſas cum inuocatione dæmonum tacita, vel expreſſa, vulgò Inciarmaturas, adhoc vt arma inimicorum non noceant, ſub pæna mortis vltra pœnas Eccleſiaſticorum in ijs, quæ ad ipſos Iudices Eccleſiaſticos pertinent?*

2 *Quid faciendum de huiuſmodi edicto iam publicato? Et*

3 *An Epiſcopus potuerit publicare ſimile edictum ſub pænis arbitrarijs tam delinquentibus, quàm non reuelantibus vel ipſi Epiſcopo, vel S. Inquiſitioni, & vlterius concedere Indulgentias quadraginta dierum tam denunciantibus, quàm cooperantibus ad extirpationem huiuſmodi delinquentium?*

1 AD 1. Negatiuè videtur reſpondendum. Quia licèt olim Iudex ſecularis cauſam hæreſis cognoſcere poterat de iure ciuili, ſicuti patet *ex §. ſi verò crimen, auth. de Sanctiſſ. Epiſc. ex l. 5. §. fin. C. de Sum. Trin. & ex l. Quicumque, §. vlt. C. de hæretic.* hodie tamen prohibetur de iure canonico ſub pœna excommunicationis ipſo iure incurrenda, vt patet *ex cap. Vt Inquiſitionis officium, §. Prohibemus, de hæret. in 6.* ibi: *Prohibemus quoque diſtrictius Poteſtatibus, Dominis temporalibus, & Doctoribus, eorumque Officialibus ſupradictis, ne ipſi de hoc crimine, cùm verè ſit Eccleſiaſticum, quoquomodo cognoſcant, vel iudicent;* Et ex Conſtitutione Iulij III. incip. *licet à diuerſis* apud Pegnam, vbi excommunicatio reſeruatur Summo Pontifici. Et notat Clar. *in pr. crim. §. hæreſis n. 4.* Caſtr. *lib. 1. de iuſt. hæret. pun. cap. 23.* Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 36. n. 1.* Scacc. *de Iudic. cap. 15. n. 2.* Pariſ. *lib. 4. conſ. 3. n. 107.* & Farinac. *q. 186. n. 154.* Atqui incantationes ſuperſtitioſæ cum inuocatione dæmonum ſapiunt hæreſim manifeſtè. Immò etiamſi non ſaperent hæreſim manifeſtè, earum cognitio ſpectat ad ſolos Inquiſitores, & Epiſcopos, priuatiuè quoad Iudices ſeculares ex Conſtit. Sixti V. contra Sortilegos, & ex textu *in cap. Accuſatus de hæret. in 6.* qui non intelligitur de ſolis hæreticis formaliter, ſed etiam de quibuſcumque dictis, vel factis de hæreſi ſuſpectis, vt per Mouram *opuſc. de incant. & enſalm. ſect. 3. cap. 1.* vbi etiam teſtatur de praxi.

2 Quare non poſſunt Principes condere ſtatuta, vel decreta, quibus præſcribatur modus procedendi, vel puniendi crimen hæreſis, ſi diuerſus ſit ab illo, quem Eccleſia tradit, & obſeruat. Quia id eſſet de crimine hæreſis cognoſcere contra textum *in cap. Statutum Ciuitatis, & in d. cap. accuſatus, §. Sacerdotes, & in d. cap. vt Inquiſitionis officium de hæret. in 6.* & tradit Pariſ. vbi ſupra *num. 104.* ac Boſſ. *tit. de hæret. n. 13. & 14.* Quia præſcribere modum procedendi in crimine hæreſis, cùm ſit crimen merè Eccleſiaſticum, ſpectat ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam. Ideòque ſubditi non debent obedire huiuſmodi ſtatutis, atque edictis, vtpotè contra Eccleſiæ leges promulgatis, & Inquiſitores poſſunt contra ſic ſtatuentes, ac edicentes procedere pœna excommunicationis, & alijs pœnis contra fautores hæreticorum impoſitis, vt per Emer. *in direct. p. 3. q. 34.* & Pegnam *ibi com. 83.* Zanchin. *de hæret. cap. 31. n. 6.* Locat. *in prax. Inquiſ. v. Domini temporales, n. 5. & v. Ordinati n. 1.* Zanard. *in*
3 *direct. Theolog. p. 1. præcept. 2. cap. 6. q. 28.* atque alios.

Ac proinde huiuſmodi edictum eſt nullum defectu

poteſtatis, *cap. Eccleſia S. Mariæ, & cap. Quæ in Eccleſiarum*, vbi Doctores communiter, *de conſtit.* & ideò poterunt Inquiſitores ſic edicentem cogere, vt hoc edictum abroget ex Bullis Alexandri IV. Innocentij IV. & Vrbani IV. apud Pegnam, Locatum, & alios, quod ſi ille facere renuerit, debent ipſi propria authoritate illud tollere, ac declarare irritum, atque nullum, Felin. *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ n. 145.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 34. n. 17.* Ex quo reſponſum eſt ad ſecundum.

At nihilominùs cenſeo, poſſe Principem huiuſmodi 4
edictum condere. Quia ſolùm auget, ac promouet procedendi, ac puniendi modum, quem obſeruat Eccleſia, & non cedit in Eccleſiaſticæ iuriſdictionis diminutionem, ſed potius in illius augumentum. Quapropter laicorum ſtatuta, vel decreta pœnas per ius canonicum hæreticis impoſitas augentia, vel ab Eccleſiaſticis Iudicibus impoſitas obſeruari mandantia, firma & valida eſſe disertè probat Decian. *tr. crim. lib. 5. c. 25. n. 2.* & alij communiter, quos ſequitur Farinac. *de hæreſ. q. 186. n. 157.* nuncupatim Pegna *p. 3. direct. q. 86. com. 135. verſ. de Principibus ſecularibus, ac verſ. ſeq.* docens, id non eſſe intromittere ſe de crimine, ſed fauere potiùs Eccleſiæ, & incrementum fidei procurare. Nam per huiuſmodi ſtatuta, & edicta non auferunt proprijs Iudicibus, videlicet Epiſcopis, & Inquiſitoribus iuriſdictionem, ſed etiam potiùs amplificant, iuuant, & amplius promouent; id, quod eſſe debet Principum ſecularium proprium, & peculiare munus, vt grauiter docuit Conrad. Brun. *lib. 3. de hæret. cap. 9. & 10.* Et *verſ. Poſtremo* ſubdit, quod Romani Pontifices Principum ſecularium leges, & decreta aduerſus hæreticos, & ſuſpectos varijs temporibus edita, non modo non ſuſtulerunt, aut abrogarunt, immò confirmarunt, & inuiolabiliter cuſtodiri iuſſerunt, vt conſtat ex multis Pontificum reſcriptis apud *ipſum*, omninò videndum.

Duo tamen animaduertenda ſunt. Primum eſt gra- 5
uitas pœnæ, nimirùm pœna capitalis, quæ in edicto pro hoc crimine eſt impoſita. Quod etiam obſeruauit Pegna *loc. cit. §. Illud tamen*, monens, ne dum huiuſmodi pœnæ augentur contra hæreticos, aliquid committatur iniuſtum, iocantum, aut contra ius, & rationem. Nam fauor fidei non tribuit hanc facultatem, ſtatimque ſubdit. Itaque cauendum eſt, ne dum ex vna parte fidei propagationem nituntur afferre, ex alia eius detrimentum inducant. Hinc cum Senatus Mediolanenſis publicaſſet edictum contra exercentes, vel exerceri curantes maleficia, ſcriptum fuit Inquiſitori, vt videat vnà cum Archiepiſcopo, ne aliquid ponatur in edicto præiudiciale S. Officio, & curet reddere capacem Senatum, non eſſe locum pœnæ vltimi ſupplicij, ac prouideret, ne ſequatur effectus, vt ex Epiſtola data ſub 14. Maij 1620.

Alterum, quod fortè in hoc edicto deſideratur eſt, de- 6
claratio perquàm neceſſaria, nempè quod Princeps tunc demum ad pœnam comminatam aduerſus huiuſmodi ſuperſtitioſos Incantatores deuenire poſſit, poſtquam vti tales ab Epiſcopis, vel Inquiſitoribus fuerint declarati; alioquin enim cognoſceret, ac iudicaret de crimine hæreſis contra textum *d. cap. Vt Inquiſitionis officium* ſuperius deductum; ideòque poterit Princeps cogi ad id declarandum.

Ad 3. Affirmatiuè cenſeo reſpondendum. Etenim 7
Epiſcopus poteſt procedere in crimine ſuperſtitionum, vt ex citata Bulla Sixti V. potuit, ac debuit vti alternatiua illa de reuelandis reis ſibi, vel Inquiſitori, vt ex pluribus declarationibus S. Congregationis S. Officij, præſertim quia huius criminis cognitio ſpectat ad Epiſcopum, cumulatiuè ad Inquiſitores, vt ex dicta Bulla Sixti. Ac tandem quoad Indulgentiam non deeſſet Epiſcopo poteſtas ordinaria, vt ex *cap. Quod autem, cap. Cum ex eo, & cap. noſtro de pænit. & remiſſ.* Neque cauſa, quæ eſt grauis, publica, & Eccleſiæ Catholicæ vtilis, atque adeò ſufficiens per dictum *cap. Cum ex eo in fin.* Vbi permittitur Epiſcopis conceſſio Indulgentiæ quadraginta dierum in quocumque caſu, in quo eis cauſa ſufficiens occurrit,

CONSVLTATIO LXXXVIII.

1 *An aſſertiones iſtæ poſſint licitè ſuſtineri, nimirùm, quod liceat mutuanti, etiam pignoribus aſſicurato de credito, aliquid vltra ſortem exigere, dummodò non repeteret ſortem vſque ad certum tempus.*

2 *Item quod poſſit vendi res cariùs, quàm valet ob dilationem temporis datam ad ſoluendum pretium credito, ſiue vt dicitur à credenza, & in exorbitanti ſumma, nempè vltra dimidium iuſti pretij, & cum ſpeciali obligatione rei venditæ, ſiue tranſlatione dominij vſque ad integram ſatisfactionem.*

3 *Et quod poſſit fundari cenſus annuus ſuper bonis ſtabilibus, & fructiferis ad rationem decem pro centenario, & haberi vltra hanc aſſicurationem pignus rerum mobilium eiuſdem valoris Capitalis?*

1 QVod attinet ad primam aſſertionem, licèt quidam, vt refert Molina *de iuſt. & iur. diſp.* 308. putauerint ratione carentiæ pecuniæ, ſeu obligationis non repetendi ante certum tempus poſſe aliquid exigi, in qua ſententia videtur eſſe Ioannes Medina, *Cod. de reſtit. q.* 32. §. *Inde infertur.* Quæ ſententia pluribus argumentis probatur apud Leſſium *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 20. *dub.* 14. *à n.* 119.

2 Nihilominùs ſentit idem Leſſius *n.* 527. non eſſe concedendum, vt quidquam ſupra ſortem exigatur, ſi ex carentia pecuniæ nullum lucrum ceſſat, nullum periculum impendet, nullum incommodum metuitur. Primò, quia ſententia hæc videtur noua, nec apud auctores reperitur, ac proindè in re morali tanti momenti non facilè admittenda. Deindè, quia carentia pecuniæ, & obligatio non repetendi ante aliquod tempus eſt quid intrinſecum rationi mutui, alioquin mutuum non differret à precario. Vndè ſi mutuum debet gratis fieri, nihil pro hac carentia, vel obligatione petendum eſt.

3 Quin immò idem Molina citata *q.* 308. ait, opinionem hanc non ſolùm eſſe nouam, & inauditam, ſed etiam periculoſam ſatis, & quæ viam aperit vſuris. Quid enim, inquit, id aliud eſt, quàm pro omni mutuo, quod precario non conceditur, vt ſcilicet ad concedentis libitum, poſſit quocumque tempore reuocari, docere poſſe licitè aliquid accipi vltra ſortem, atque adeò poſſe licitè accipi vſuram, ſiue tale mutuum formale ſit, ſiue virtute? Quid item id aliud eſt, quàm pro extenſione maiori, vel minori temporis, quo eiuſmodi mutuum conceditur, etiamſi inde nullum lucrum mutuanti ceſſet, nullumque damnum emergat, docere, poſſe licitè accipi plus, vel minus vltra ſortem, prout fuerit maius, vel minus tempus, ad quod conceditur? Id verò quid aliud eſt, quam docere, licitam eſſe vſuram pro quocumque mutuo, quod non conceditur precario? Quod tamen Scripturæ, Concilia, definitiones Pontificum, & communis Doctorum ſententia damnat. Eſt igitur eiuſmodi aſſertio periculoſa valdè in fide, vt proinde relata fuerit inter damnatas à S. Officio Inquiſitionis ſub Alexandro VII. atque adeò cogendus, eſt qui illam aſſerit ad ſe retractandum, & quoad reſtitutionem ad conſulendum ſuæ conſcientiæ.

4 Secunda aſſertio eſt deciſa ab Vrbano III. *in cap. Conſuluit, de vſur.* vbi cum Conſultationi Pontificis proponeretur, an negotiator quaſi vſorarius debeat condemnari, qui merces ſuas longè maiori pretio diſtrahit, ſi ad ſolutionem faciendam prolixioris temporis dilatio prorogetur, quàm ſi ei incontinenti pretium perſoluatur, reſpondit Pontifex, quod huiuſmodi homines pro intentione lucri, quam habent, cum omnis vſura, & ſuperabundantia prohibeatur in lege, iudicandi ſunt malè agere, & ad ea, quæ taliter ſunt accepta reſtituenda in animarum iudicio efficaciter inducendi. Quare Doctores communiter apud Leſſium *d. lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 6. docent, quod ſupra pretium rigoroſum, quo res poterat vendi pecunia numerata, non licèt eam vendere ob ſolam dilationem ſolutionis. Quia dilatio ſolutionis eſt implicitum quoddam mutuum. Dum enim creditor differt ſolutionem, perinde facit, ac ſi acceptam à debitore pecuniam eidem mutuet. Atqui pro mutuo nihil licet accipere ſupra ſortem, ergo nec pro dilatione ſolutionis vltra iuſtum pretium.

Tertia. Quod ad iuſtum pretium cenſuum ſpectanda 5
eſt conſuetudo locorum. Vndè in Regno vtriuſque Siciliæ conceſſum eſt primum à Nicolao V. deinde à Gregorio XIII. vt cenſus non excedat decimam partem ſortis, ſeu pretij. Calixtus quoque III. & Martinus V. idem approbarunt in cenſibus realibus pro Polonia, & Germania, quando pro varia temporum conditione talis eſt cõſuetudo, vel æſtimatio, vt patet ex illorum Extrauagante. Et quoad pignus, licèt ijdem Calixtus, & Martinus inter alias conditiones cenſus poſuerint, vt certa res immobilis, & fructifera ſolùm maneat obligata ſolutioni cenſus, non autem perſona venditoris, aut alia eius bona; quia tamen Pontifices non dicunt, has eſſe neceſſarias, ideò non poteſt hinc ad propoſitam dubitationem reſponderi, ac proinde obſeruat Molina *diſp.* 387. *n.* 8. etiam hodie in locis, in quibus Bulla Pij V. eſt recepta, conſtituto cenſu reali in aliquo prædio, aut prædijs determinatis, poſſe adhiberi hypothecam aliorum bonorum ad hunc ſaltẽ effectum, quod ſcilicet ſi prædium, in quo cenſus eſt collocatus, euincatur, vel dum eſt in poteſtate venditoris cenſus, vel poſtquam tranſierit ad alium poſſeſſorem, venditor ſoluat intereſſe, hoc eſt, valorem cenſus, & intereſſe lucri ceſſantis, ac damna ſequuta, vt per Nauar. *in com. cap.* 1. 14. *q.* 3. *n.* 77. Quo ſtante reſoluendum cenſeo, quod loco talis hypothecæ accipi poteſt fideiuſſio, atq; adeò pignus. Siquidem fideiuſſores, & pignora æquiparantur, *l.* 4. §. *quid eſt idonee ff. de fideiuſ. lib. & l. Promiſſor ff. de conſt. pec. & §. venditor inſtit. de rer. diu.* & obſeruat Io. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de dot. poſt. diuort. reſtit.* §. 1. *n.* 8. Tam enim fideiuſſio, quam pignus ordinantur ad ſuſtinendam principalem obligationem, & ideò ſi licitè acceptatur fideiuſſio, licitè etiam acceptatur pignus.

Accedit etiam, quod obligatus ad dandum fideiuſſores, 6
poteſt dare pignora, etiam inuito creditore, & tunc creditor tenetur ea acceptare, ſi ſibi de cautione proſpicere vult, quemadmodum tradunt Gloſ. *in l.* 1. *ff. qui ſatiſd. cog.* ibique Bartol., ac cæteri Doctores, idem Bartol. *in l. Prætoria* 3. *ff. de Prætor. ſtipul.* Bald. *in l.* 1. *C. de Procur.* Cyn. & alijs *ibi*, Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de pignor. in rubr.* Alex. *in d. l.* 1. *n.* 6. *ff. qui ſatiſd. cog.* Iaſ. *n.* 17. Neguſant. *de pignor. p.* 5. *princ. n.* 4. Vndè, cum pignus ſubrogetur fideiuſſioni, licebit accipere pignus, ſicut licet accipere fideiuſſionem.

CONSVLTATIO LXXXIX.

An deturpantès, violantes, vel percutientes ſacràs Imagines puniri debeant priuatiuè quoad Iudices laicos in S. Officio Inquiſitionis? Vbi quid de Iudæis hoc ipſum committentibus?

NEgatiuè reſpondendum videtur. Nam facta contu- 1
melioſa erga Deum, vel Sacras Imagines ſunt reipſa blaſphemiæ, ita vt illa faciens dicatur verè blaſphemus, licèt grauius delinquens, quàm blaſphemans ore nomen Chriſti, vel illius Sancti, cuius Imaginem deturpat. Ita Tigrin. *in l. non contrahit, ff. ad leg. Iul. Maieſt.* Angel. *in l. ex Senatuſconſ. ff. ad l. Cornel. de ſic. & in diſp.* quæ incipit *in refulgenti*, Marſil. *in prax. crim.* §. *& quia, n.* 25. Io. de Anan. *in cap.* 2. *n.* 14. *de maled.* Afflict. *in Conſtit. Regn. tit. de blaſphem. v. Octaua*, Iodoch. *in prac.* 61. *num.* 25. Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rubr.* 1. *n.* 59. Lancellot. Conrad. *tit. de offic. Præt. in cauſ. crim.* Plot. *de blaſphem. n.* 16. 28. & 30. Graff. *de caſib. reſer. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 19. & 42. Alph. de Caſtro *de iuſt. hæret. punit. c.* 12. Muntal. *de ſententia Pilati n.* 6. Deciano *tr. crim. lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 16. Alex. *conſ.* 233. *n.* 6. *lib.* 6. Soccin. *conſ.* 102. *n.* 5. *lib.* 1. Ghirlandus *de ſortileg. q.* 10. *n.* 12. Cordub. *in quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 17. §. 15. *not.* 3. Menoch. *de arb. caſ.* 376. *in princ.* & Iul. Chartar. *dec.*

2. n.

2. n. 23. ac Torreblanca in epit. delict. lib. 3. cap. 8. num. 17. Probaturque ex Eſdr. cap. 9. vbi factum ignominioſum erga Deum vocatur blaſphemia magna, ibi: *Cum feciſſent ſibi vitulum conflatilem, & dixiſſent, iſti ſunt Dij tui, feceruntque blaſphemias magnas.*

2 Blaſphemia autem, quæ profertur à laico, eſt mixti fori, cap. 2. de maled. Concil. Lateran. ſub Leone X. ſeſſ. 9. §. ad abolendam. Atque adeò eſt locus præuentioni inter Iudicem Eccleſiaſticum, & Laicum, d. cap. 2. vbi Abb. n. 4. & 9. & Anan. col. 3. ac tradunt Calder. conſ. 2. de Iuda. & conſ. 11. de for. comp. Anchar. conſ. 196. n. 6. Alex. conſ. 72. lib. 1. Boer. dec. 301. n. 9. & ſeq. Boſſ. tit. de Inquiſ. n. 132. Afflict. loc. cit. n. 14. Alex. Roman. in pragm. Regni de blaſph. n. 66. Couar. pract. quaeſt. c. 10. n. 2. Decian. tr. crim. tom. 2. lib. 6. c. 4. n. 1. Clar. in §. blaſphem. ibique Baiard. num. 49. & ſeq. Mar. Anton. var. reſol. lib. 3. c. 12. n. 1. Azor. inſtit. moral. lib. 9. cap. 28. q. 5. Sot. de iuſt. & iur. lib. 2. q. 2. ar. 3. Albertin. de agnoſc. cath. aſſert. q. 6. n. 24. & q. 27. per tot. Franch. dec. 504. Farinac. de delict. & pœn. q. 20. n. 39. Symanch. de cath. inſtit. tit. 33. n. 17. Menoch. de arb. caſ. 376. Cabal. reſol. crim. cent. 1. caſ. 919. & Marth. de iuriſdict. p. 2. cap. 13. n. 13. ac declarauit S. Congregatio S. Officij, dicens huiuſmodi violantes, vel deturpantes poſſe etiam puniri in foro ſeculari, cùm hæ cauſæ ſint mixti fori, & quando erunt examinandi Eccleſiaſtici, Epiſcopus illos examinet, & det copiam laicis, vt ſub die 9. Nouembris 1617. & alibi dixit, quod in hac materia habet locum præuentio, vt ſub die 18. Octobris eiuſdem anni, ac 22. Nouembris eiuſdem etiam anni, in quo actum de caſu, qui euenit Mutinæ & 26. Ianuarij 1611. ac 9. Februarij eiuſdem anni.

3 At nihilominùs tenendum eſt, eiuſmodi reos puniendos eſſe in S. Officio priuatiuè quoad Iudices ſeculares. Ita decreuit Sanctiſſimus Vrbanus VIII. ſub die 12. Nouembris 1625. Ratio autem eſt, quia ſunt vehementer ſuſpecti de hæreſi. Præſumuntur enim malè ſentire de cultu ſacrarum Imaginum, & de Canonizatione Sanctorum cum Caluiniſtis, ac Luteranis damnatis à Sac. Concilio Trid. ſeſſ. 25. ac cenſentur agere contra definitionem Concilij Niceni act. 7. quod definiuit Imagines colendas eſſe. Et contrarium aſſerere, aut ſentire, hæreticum eſt, vt probant Repert. Inquiſit. v. Hæreticus, Symanch. de cath. inſtit. tit. 33. rubr. de Imag. n. 1. & ſeq. Peſant. in 3. p. D. Thom. q. 25. n. 3. diſp. 1. & 2. Suar. in Reg. Angl. lib. 2. c. 11. Valent. 2. 2. q. 94. punct. 6. diſp. 6. Farinac. de hær. q. 178. n. 53. dicunturque hæretici præſumpti. Hæreſis autem crimen eſt merè Eccleſiaſticum per textum in cap. Vt Inquiſitionis, §. Prohibemus, de hæret. in 6. & poſt alios ſcribit Farinac. q. 181. n. 43. & ſeq. atque ideò iudicium ſpectat ad Inquiſitores, Farinac. loc. cit. Regens Tapia in Conſtit. de blaſphem. ſub n. 20. Et ita obſeruari in Supremo Hiſpaniarum Conſilio teſtatur Azeued. lib. 10. Regiar. Conſtit. tit. 1. lib. 3. & comprobat Genuen. in prax. cap. 18. n. 17. Bordon. de Sacr. Tribun. c. 26. n. 22. Caren. de offic. S. Inquiſit. p. 2. tit. 7. n. 41. Ricciul. de perſon. quæ in ſtat. reprob. verſ. lib. 1. c. 20. num. 3. Lezan. conſult. 38. n. 36. & ſeqq. ac Souſ. in aphor. lib. 2. c. 42. n. 14. & ſeqq. ac Raphael della Torre in 2. 2. D. Thom. q. 96. ar. 4. diſp. 2. Belloch. in pr. Theol. moral. p. 2. q. 1. num. 7. Ricc. in pr. to. 1. reſol. 423. Ioſeph Seſſe tom. 4. dec. 448. n. 19. Zech. in ſum. to. 1. c. 11. n. 5. Carer. tr. de hæret. n. 49. Delrius in diſq. mag. lib. 5. ſect. 16. §. Sacerdotes, alijque.

4 Confirmatur. Si quis enim verbo diceret, Imagines Sanctorum non eſſe venerandas, certè quod proferret blaſphemiam hæreticalem, atque adeò puniendam in S. Officio priuatiuè quoad Iudices laicos. Atqui actus contumelioſus in Sacras Imagines eſt grauius delictum, quàm blaſphemia ore prolata. Nam contemnens ſtatuam Principis punitur tanquam reus læſæ Maieſtatis, l. qui ſtatuas, & l. famoſi, ff. ad leg. Maieſt. At illum contemnens verbis, vel non punitur, vel arbitrio Iudicis punitur, l. 1. C. Si quis Imperatori maledix. quandoquidem facta maiorem vim habent, quàm verba, l. Paulus, ff. rem ratam haberi. Et facere facto plus eſt, quàm verbo, cap. dilecti 52. de appel. vbi Gloſſa & alij.

Comprobatur ex rebus iudicatis. Cùm enim quidam 5 nouiter conuerſus Imaginem B. Mariæ Virginis fregiſſet, is prima ſententia condemnatus fuit ad amputationem manus, & ad ſuſpenſionem in furca, cumque ab illa appellaſſet ad Regiam Pincianam Cancellariam, iuſſu Dominorum cauſa hæc fuit remiſſa ad Inquiſitores, teſtibus Carena loc. alleg. n. 41. Azeued. d. lib. 1. tit. 1. l. 3. n. 7. & ſeqq. addente, hanc remiſſionem iuſtiſſimè fuiſſe factam, cùm de hoc crimine ſoli Inquiſitores poſſint cognoſcere, ac Lezan. vbi ſupra n. 39. Bononiæ tres rei, qui plures ſacras Imagines conſpurcarunt, fuerunt brachio ſeculari traditi ſub anno 1623. Lezan. num. 41. apud quem alij, ac Romæ 14. Ianuarij 1557. blaſphemus, qui euaginato gladio Crucifixi, & B. Virginis percuſſit, manſit quinque diebus feſtis, lingua prius præforata, præ foribus Eccleſiarum S. Mariæ ſuper Mineruam, S. Laurentij in Damaſo, S. Mariæ de Pace, Sanctorum Apoſtolorum, & S. Auguſtini, & poſtea fuit miſſus ad triremes perpetuas,

Non obſtant, quæ in contrarium adduximus. Nam 6 facta contumelioſa in Deum, ac in Sanctos non poſſunt dici vera blaſphemia, ſed vel pertinent ad infidelitatem, vel remanent ſub generico nomine contumeliæ, vt apertè docet D. Thom. 2. 2. q. 1. ar. 1. dum blaſphemiam ponit inter peccata oris, & loquutionis, probatque clariùs Alex. de Aleſ. p. 4. q. 23. membr. 3. Nauar. in man. cap. 12. n. 81. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 1. c. 4. n. 4. Comitol. reſp. mor. lib. 4. q. 9. c. 1. in fin. Lazar. de blaſphem. q. 3. n. 39. Ex recepto enim vſu loquendi blaſphemia propriè in linguæ vitio conſiſtit ex D. Auguſt. lib. 2. de morib. Manich. c. 11. Et ſicuti laus conſiſtit in ſolis verbis Pſal. 33. ac honor in ſignis, & factis, D. Thom. 2. 2. q. 155. ar. 1. ad 3. ita blaſphemia conſiſtit in ſolis verbis, in factis verò idololatria, & contumelia. Hinc in cap. 2. §. cæterum, de offic. Ordin. in 6. proiectio Sacrarum Imaginum, ac Crucis non dicitur blaſphemia, ſed actus horrendæ, ac deteſtabilis indeuotionis. Hincque pœna impoſita contra blaſphemos, licèt non habeat locum contra deturpantes Sacras Imagines, aut facientes alios actus infidelitatis, contra ipſos tamen eſt grauior pœna inſtituta, nempè mortis naturalis, niſi alia concurrant, ex quibus Iudex moueri poſſit ad pœnam minuendam, Menoch. de arbitr. caſ. 396. Cabal. reſol. crim. 91. ac fusè Chartar. dec. 102. n. 18. cum ſeq.

Minùs obſtat, quod blaſphemia ſit crimen mixti fori. 7 Nam id verum eſt de blaſphemia ſimplici, de qua loquuntur Doctores ibi relati. Et hoc caſu edicta Magiſtratuum, ſiue Eccleſiaſticorum, ſiue ſecularium præcipientia, blaſphemos ſimplices ſibi denunciari, non prohibent, quin poſſint denunciari alteri Iudici habenti poteſtatem procedendi contra blaſphemos; quia non intendunt minuere alterius iuriſdictionē, ſed prouidere ne blaſphemiæ remaneant impunitæ, vt rectè cenſuit Sanchez in decal. lib. 2. c. 32. n. 47. Non autem de blaſphemia hæreticali, cuius iudicium eſt Iudicis Eccleſiaſtici priuatiuè quoad Iudicem ſecularem propter præſumptam hæreſis ſuſpicionem, ſiue blaſphemus ſit Clericus, ſiue laicus per textum in d. cap. Vt Inquiſitionis §. Prohibemus, de hæret. in 6. & tradunt Afflict. in d. Conſtit. Regni n. 48. Albert. de agnoſc. cath. aſſert. q. 6. num. 24. & q. 22. n. 63. Simanch. de cath. inſtit. cap. 8. n. 8. & in Enchirid. cap. 9. Brun. de hæret. lib. 5. c. 20. Couar. in cap. Quamuis, de pact. p. 1. §. 7. n. 8. & ſeq. Roias de hæret. p. 2. num 168. Decian. in tr. crimin. p. 2. lib. 6. c. 4. num. 4. & c. 6. n. 22.

Denique non obſtat, quod aliquando in hoc crimine 8 proceſſerit Iudex ſecularis. Quia tale iudicium fuit de facto, non de iure, vt per Bordon. de Sacram. Tribun. d. cap. 26. n. 23. & Lezan. eo conſul. 38. n. 40. atque ante decretum Vrbani VIII. ſuperiùs relatum, quod hodie religioſè obſeruatur. Quomodò autem huiuſmodi delinquentes tractandi ſint quoad abiurationem, & quoad pœnas vide Dianam p. 6. tr. 7. reſol. 9. & Peſtacbium de ſuperſtit. cap. 25. n. 56. p. 2.

Quod autem ſpectat ad Iudæos deturpantes, vel percutientes, vel corrumpentes Sacras Imagines, puniēdos eſſe 9

à Iudice ſeculari deſumitur *ex l. Iudæos, C. de Iuda. ex cap. poſtulaſti, eod. tit. & ex cap. poſt miſerabilem, de vſur.* & firmant Gloſ. *in Clem.* 1. *v. Principis* ibique Cardinal. *n.* 3. *de Iude.* Anchar. *conſ.* 15. Alex. *conſ.* 7. *n.* 5. *& conſ.* 99. *n.* 12. *lib.* 6. Abb. *in cap. Gaudemus, n.* 12. *de diu.* Socin. *conſ.* 119. *n.* 26. *& ſeq. lib.* 4. vbi teſtatur de communi, de qua etiam Clar. *in* §. *blaſphemia n.* 5. Martha *de iuriſd. p.* 2. *c.* 13. *n.* 14. *& ſeq.* Et hanc eandem opinionem communiter à Theologis recipi teſtatur Almain. *in* 4. *d.* 18. *q.* 1. & Toſtat. 1. *Reg. c.* 8. *q.* 37. ex duplici quidem ratione. Primùm, quia infideles non ſunt de corpore Eccleſiæ, ſed Ciuitatis, *l. Chriſtianis C. de pagan. auth. de quaſt. in princ.* Gloſ. *in d. cap. poſt miſerabilem, de vſur.* cum alijs per Becc. *conſ.* 84. *n.* 6. ac proinde vti merè laici ſunt de iuriſdictione Iudicis ſecularis, *l. Iudæi, C. de Iuda. & cap. Si Clericus, de for. comp.* Deinde quia Eccleſia in legibus, quas fert, vti Eccleſia, non intelligit comprehendere perſonas extra ſuum gremium exiſtentes, *d. cap. Gaudemus, de diuor.* ibique Abbas, & cæteri, atque adeò ſiue pœnam irroget, ſiue aliud præcipiat, non afficit infideles ex præſumpta eius voluntate.

10 Verùm, hiſce minimè obſtantibus, tenendum eſt, vbi crimen eſt merè Eccleſiaſticum, eius cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, Vbi eſt mixtum, eſt locus præuentioni. Ita cenſuerunt Calder. *conſ.* 2. *de Iuda.* Bald. *conſ.* 315. *lib.* 1. Io. de Lign. Laut. de Presbyt. & Io. de Fantur. apud eundem Bald. *conſ.* 316. eiuſdem *lib.* 1. Alex. de Neu. *conſ.* 100. *n.* 7. *& conſ.* 101. *n.* 4. Felin. *in d. cap. poſtulaſti ſub n.* 5. Zanchin. *de hæret. cap.* 36. ibique Campeg. Pariſ. *conſ.* 79. *n.* 24. *lib.* 2. Othob. Nicol. inter *conſ. crimin.* 79. *n.* 24. *& per tot.* & *conſ.* 81. *lib.* 2. Burſatt. *conſ.* 90. *n.* 1. Eſtque ſententia communis, teſtante Pegna *in directt. Inquiſ. comm.* 71. Vbi verò crimen eſt de comprehenſis in Conſtitutione 70. Gregorij XIII. quæ incipit, *Antiqua Iudæorum*, in qua includuntur caſus, qui ſunt contra fidem, vel poſſunt in eius contemptum committi, illius cognitio ſpectat ad Inquiſitores hæreticæ prauitatis. Iudæi autem deturpantes, vel percutientes, aut corrumpentes ſacras Imagines delinquunt contra fidem Catholicam, & in eius contemptum committunt, atque adeò puniendi ſunt in S. Officio.

11 Et licèt videatur dicendum, quod eiuſmodi crimen ſpectet ad Inquiſitores cumulatiuè, atque adeò quod ſit locus præuentioni. Quia cum non ſit caſus comprehenſus in dicta Conſtitutione Gregoriana, cognitio cauſæ relinquitur Curiæ ſeculari, quæ præuenit. Nihilominùs ſpectare priuatiuè ad Inquiſitores tenendum omninò eſt, tum ex citata Conſtitutione §. 5. ibi: *Si Saluatorem, &c. & alias huiuſmodi blaſphemias, quæ per ſe hæretici dici ſolent, in Chriſtianæ fidei ignominiam, contemptum, aut corruptionem impiè protulerit.* Percuſſio autem, laceratio deturpatio, vel contemptus Sacratum Imaginum, eſt peior blaſphemia ore prolata, vt ſupradiximus, quia committitur facto ipſo, quod verbis præualet, *l. de pupillo, §. meminiſſe, ff. de nou. oper. nunc.* Idem ex caſu 9. dictæ Conſtitutionis deducit Bordon. *de Sacr. Trib. c.* 25. *n.* 25. Tum etiam quia ita decreuit Sac. Congregatio Inquiſitionis 7. Septembris 1610. & 30. Iunij 1611. & 4. Iulij 1615. quibus in caſibus Iudæi ob id facinus fuerunt ſeuerè in S. Officio puniti, licèt Gubernator Vrbis præueniſſet in captura. Idem obſeruatum Mutinæ. Cum enim Dux contra Iudæos, qui ſactas Imagines deturparunt, vellet procedere, fuit ſcriptum Inquiſitori ſub die 18. Octobris 1617. & 22. Nouembris eiuſdem anni, vt ipſe cauſam cognoſcat. Decreuitque demum Vrbanus VIII. ſub die 12. Nouembris 1625. decreto ſuo generali, decernens cauſas quorumuis percutientium, deturpantium, corrumpentium, lacerantium, &c. Sacras Imagines ſpectare ad S. Officium. Et hanc ſententiam tuentur multi, quos ſequitur Caren. *loc. cit. p.* 2. *tit.* 14. *n.* 35. & Bordon. *de Sacr. Trib. c.* 25. *n.* 25.

12 Non obſtant ſuperiùs obiecta. Nam procedunt in re merè ſeculari, nempè in furto, homicidio, & alijs huiuſmodi, non autem in re merè Eccleſiaſtica, & ad fidem ſpectante, vt per Felin. *in d. cap. Poſtulaſti ſub num.* 5. *de Iude.* & Add. ad Guidom Papaum. *dec.* 63.

13 Quomodò autem Eccleſia in criminibus merè Eccleſiaſticis habeat poteſtatem procedendi contra infideles, ac quomodò Principes procedant in crimine reſpiciente fidei contemptum per *d. l. Iudæos, C. de Iudæis*, alibi fusè docuimus.

CONSVLTATIO XC.

1 *An Notarius, vel alius Miniſter S. Officij ex ijs, qui gaudent priuilegio fori, ex dicto priuilegio superueniente poſſit declinare iuriſdictionem Epiſcopi, coram quo introductum erat iudicium Ciuile, & per multos annos diſcuſſum ante priuilegium S. Officij?*

2 *Et an mandatum Epiſcopi executum contra dictum Notarium realiter, vel etiam perſonaliter poſt ſuſceptum officium, nulla facta proteſtatione in actis superuenta exemptionis, ſit nullum, & reuocandum à S. Tribunali?*

1 AD primum affirmatiuè. Quia cum fiat mutatio ſtatus, fit etiam mutatio Tribunalis, ad quod pertinent cauſæ omnes emergentes poſt mutationem ſtatus per ea, quæ tradunt Doctores *in cap.* 1. *de oblig. ad ratioc.* Io. Andr. Butr. & alij, Bartol. *in l.* 3. *in fin. ff. de pan.* Bald. *in l.* 1. *n.* 4. *C. an ſer. ex ſuo fact.* Aponte *de poteſt. Prorez. tit.* 7. §. 7. *n.* 14. *& ſeq.* Quia per mutationem ſtatus ponitur obſtaculum, ne Epiſcopus, aliuſue Iudex tueri poſſit ſuam ſententiam.

2 Ad ſecundum etiam affirmatiuè. Quia eſt implicatum ius S. Officij; vndè licèt quiſque poſſit renunciare proprio iuri, & priuilegio iuxta *cap. de terra de priuil.* Quando tamen implicat ius Eccleſiæ, aut Superioris, non poteſt ipſi renunciari iuxta *cap. Cum tempore, de arbitr.* & docent communiter Innoc. *in cap. accedentibus de priuil.* Felin. *in cap. Cum dilecta de reſcript.* Abb. *in cap. ſignificaſti n.* 11. *de for. comp.* ac Rot. *dec.* 273. *n.* 3. *p.* 4. *rec.* Et proinde non valent ea, quæ facta ſunt contra priuilegium, quod concernit vtilitatem publicam. Quia ea, quæ conſtituta ſunt in fauorem Eccleſiæ, Communitatis, & publicæ vtilitatis, non ſunt ſub diſpoſitione priuatorum. Et ideò deficit in ipſis poteſtas, quæ requiritur, vt teneat renunciatio priuilegij iuxta *cap. Cum ſuper, de offic. deleg.* Priuilegium autem fori conceſſum Miniſtris S. Officij eſt ob publicam vtilitatem, & in fauorem Eccleſiæ. Hinc quidam Eugubinus, qui exequtus fuit mandatum ciuile contra familiarem S. Officij abſque licentia Inquiſitoris, fuit monitus, vt in poſterum abſtineat, 1641. licèt huiuſmodi Notarius nullam fecerit proteſtationem in actis ſuæ ſuperuenientis exemptionis, ſicque videatur renunciaſſe ſuo priuilegio, cum tamen non potuerit renunciare, tanquam habens implicatum ius S. Officij, feceritque contra prohibitionem; ideò non ſolùm mandatum contra ipſum executum eſt nullum, ſed etiam ipſe Notarius meretur puniri, vel priuatione priuilegij, vel alijs pœnis arbitrarijs.

CON-

CONSVLTATIO XCI.

1 *An damnati ad triremes in Tribunali S. Officij ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus, ſint degradandi?*

2 *Et an degradatio debeat eſſe actualis, ſiue verbalis, ſiue nullo modo facienda ſit? Vbi curſim recenſentur caſus, in quibus infertur pœna degradationis, & alia ſcitu minimè indigna.*

1 AD primum affirmatiuè, ſi condemnatur propter crimen hæreſis. Sic Doctores loquentes de damnatis ad perpetuos carceres, præſertim Pegna *in direct. p.3.com.46.n.202.lit.F.§.& conſequenter*, vbi ſubdit, ſic deciſum fuiſſe ab Vrbano IV. in quodam reſcripto, quod ibi refert. Probatur *ex cap. 1. de hæret. in 6.* & docent *ibi* Gloſ. *ſub init.* Archid. *n.2.* Gemin. *n.3.* & Franch. *num. item 2.* ac etiam ex Conſtitutione Alexandri IV. apud Pegnam *loc. alleg.* & in ſpecie de damnatis ad perpetuas triremes affirmant Pegna *d.n.* 202. Campeg. ad Zanchin. *de hæret. cap.20. litt. G. verbo Pœnas* & alij.

2 Si verò damnantur ob aliud crimen, quàm ob crimen hæreſis, licèt nonnulli cum Albertino *in d. cap. 1. de hæret. in 6. n.27. & 28.* affirment, probabiliùs tamen alij cum Francho in eo *cap. n.2.* negant ita, vt Clericus debeat tantùm degradari, quando condemnatur ad perpetuos carceres, vel ad perpetuas triremes ob crimen hæreſis, non autem ob alia crimina.

3 Ad ſecundum quoad damnatos in perpetuum ad triremes eſſe de iure actualiter degradandos, reſpondendum videtur. Quoniam talis pœna morti æquiparatur per ea, quæ habet Innocentius *in cap. Qualiter, & quando 2. de accuſ.* quem ſequitur Auctor Repertorij Inquiſitorum, *v. Carcer, §. quotuplex ſit carcer*, Franch. *in rubr. de teſtam. lib.6.n.27.* citans Bartolum *in l.2. ff. de publ. iudic.* & in hac ſpecie tradit Pegna *in 3. p. Director. Comm.46. litt. B. §. de eo*, quam ſententiam ſecutus antea eſt Campegius apud Zanchin. *c.20. circ. fin. verſ. Obſerua denique*, eamque veriſſimam appellat Pegna *loc. cit.*

4 At nihilominùs tenendum eſt, eos, qui ad perpetuum carcerem, vel in perpetuum ad triremes condemnantur, non eſſe ſolitum actualiter degradari, ſed regulariter cum illis diſpenſari ſolet, vt verbaliter tantùm degradentur. Ita teſtatur idem Pegna non ſolùm de praxi, ſed etiam de benignitate Sanctiſſimi Tribunalis laudabiliter introducta. Quod multò magis aſſerendum eſt in damnatis ad tempus.

5 Fauent huic ſententiæ declarationes S. Congregationis eiuſdem S. Officij, quæ ſic ſe habent. Degradatio actualis aliquando imponitur ijs, qui ad triremes perpetuas damnantur 25. Maij 1552. & 13. Aprilis 1595. Interdùm tamen damnati ad tempus fuerunt etiam actualiter degradati, 20. Nouembris 1553. & 31. Auguſti 1600. & 15. Aprilis 1595. De ſtylo tamen ſolent magis verbaliter, quàm actualiter degradari, etiam qui damnantur in perpetuum, vt 14. Februarij 1613. Vndè Sanctiſſimus dixit, non eſſe in vſu, quod rei actualiter degradentur, etiam ſi ageretur de damnato ad triremes in perpetuum, niſi puniantur vltimo ſupplicio, vt 25. Iunij 1613. Quandoque verò tales fuerunt condemnati ſimpliciter abſque alia degradatione, vt patet luculenter pluribus exemplis ſub 5. Iunij 1625. Hinc ad exequendam pœnam triremium ad tempus non eſſe neceſſariam degradationem ne verbalem quidem, & ſi non in materijs S. Tribunalis, cenſuit S. Congregatio Epiſcoporum in Agrigentina 12. Ianuarij 1604. Ad perpetuam verò requiritur degradatio ſolùm verbalis à Pio V. *conſtitut. 5. Cùm primum Apoſtolatus §. 10.* quæ eſt contra blaſphemos tàm ſimplices, quàm hæreticales; quia generaliter loquitur. Ratio autem illa eſſe videtur, quia dum in iure imponitur pœna depoſitionis, ſiue degradationis, & nil aliud exprimitur, intelligi debet de verbali, Henriq. *lib. 13. de excomm. c.55.n.5.* Diaz *in pr. c.148. n.4.* paſſimque alij. In pœnalibus namque, & odioſis mitiorem, & benigniorem partem amplecti debemus. In hoc autem caſu non exprimitur; atque adeò intelligendum eſt de verbali.

Clericum autem hæreticum eſſe degradandum, 6
quando traditur Curiæ ſeculari, firmant Clar. *in §. fin. q.36.n.35.* Couar. *in pr. q.32.n.2.* Scac. *de iudic. lib.1.c.11.n.76.* & *cap.98.n.4.* Scapp. *de iur. non ſcript. lib.5. cap. 140 n.10.* Diaz *cap.97.n.4.* & ibi Salzed. Bobadil. *lib. 2. c.18.n.52. & 76.* Farinac. *lib.1.q.8.n.78.* & alij communiter. Probatur ex *cap. Ad abolendam, §. Præterea de hæret.* ibi: *Totius eccleſiaſtici ordinis prærogatiua nudetur*, docentque ibi Hoſt. *n.6.* Zabarel. *in princ.* Abb. *n.1. & 5.* Anchar. *n.4.* Anan. *n.6.* Ioan. Andr. *ſub init.* Et Butr. *n.1.* item ex *cap. Excommunicamus 1. §. damnati de hæret.* ibi: *Clericis prius à ſuis Ordinibus degradatis*, ac tandem ex Conſtit. Innocentij IV. & Nicolai III. *incip. Nouerit Vniuerſitas, §. damnati*, & ex Conſtit. Martini V. *Inter cunctas, §. ſimiliter Clerici.*

Porrò degradationem realem meretur crimen hære- 7
ſis, læſæ Maieſtatis, vexationis in S. Officium latæ per modos expreſſos à Pio V. *Conſtit. 83. Si de protegendis*, falſificationis litterarum Apoſtolicarum, ac ſigilli Regij, conſpirationis in proprium Epiſcopum, homicidij, præſertim qualificati per inſidias, induſtriam, ſeu proditionem, parricidium, fratricidium, combuſtionis Eccleſiarum, aſſaſſinij, ſodomiæ ſæpiùs exercitæ, præcipuè quando quis eſt incorrigibilis. Verùm Clericus, qui falſificauit ſigillum Regium, licèt degradetur, non tamen traditur Curiæ ſeculari, ſed ei character imprimitur, quo inter alios cognoſcatur, ac mittitur in exilium extra prouinciam *cap. Ad audientiam 3. de crim. falſ.* Item Monetarij, qui aureas, vel argenteas monetas tondere, vel fabricare, colorare, vel aliàs adulterare, ſeu etiam quomodolibet adulteratas ſcienter erogare, aut exponere præſumunt, Vrbanus VIII. *conſtit. 75. In ſuprema, §. 3.* Sacerdos ſiue ſecularis, ſiue regularis propter carnale ſacrilegium cum Moniali perpetratum, maximè frequentatum actualiter degradandus eſt, & ad perpetuas triremes tranſmitti, ita mandante Gregorio XIII. ex declaratione S. Congregationis Epiſcoporum in Salernitana 12. Decembris 1583. & in vna Aquileiæ 31. Martij 1618. Sic quoque non ordinatus celebrans, vel ſacram Confeſſionem audiens, realiter ab Ordinibus, ſi quos habet, eſt degradandus, dummodò ſit maior viginti annis, Vrbanus VIII. *conſtit. 79. Apoſtolatus officium.* Si tamen abſolutionem non eſt impertitus, quidam arbitrantur mitiùs puniendum, vt per Dian. *p. 4. tr. 7. reſol. 11. & 12.* Idem dicendum de abortu fœtus animati, & ſolicitantium in confeſſione, ſi delicti qualitas id exegerit. Aſtrologi etiam Iudiciarij, qui de ſtatu Reipublicæ chriſtianæ, vel ſuper vita, aut morte Romani Pontificis, aut conſanguineorum eius vſque ad tertium gradum iudicia facere audent, & eos de huiuſmodi rebus conſulentes actualiter degradandi, Vrbanus VIII. *conſt. 112. Inſcrutabilis.*

Verbalem verò degradationem meretur adulterium, 8
concubinatus poſt monitionem perſeuerans, ſtuprum, inceſtus, furtum, periurium, homicidium doloſè perpetratum ſiue mediatè, ſiue immediatè, reuelatio confeſſionis, delictum, quo Parochus permittit proprium parochianum decedere ſine baptiſmo, aliaque maxima, & atrocia, quæ inferunt irregularitatem. Qui celebrat, aut celebrari mandat, aut conſulit Miſſas Defunctorum pro viuentibus, vt moriantur. Videndi Couar. *pr. q.32.* Farinac. *lib.1. q.8. n. 47. 57. & 58.* Diaz *in pr. crim. can. cap.97.n.4.* & ibi Salzed. *& in addit. cap.139.* Garz. *de nobilit. gloſ.9.n.29.*

Depoſitio autem, ſeu degradatio verbalis triplex eſt. 9
Prima qua quis priuatur in perpetuum officio, & beneficio Eccleſiaſtico, non tamen priuilegio clericali, ſcilicet fori, canonis, & bonorum. Huius forma habetur *in cap. veritatis in fin. de dol. & contum.* & docent communiter Canoniſtæ *in cap. At ſi Clerici, de iudic.* Diaz *in pr. cap.138.n.1.* Menoch. *de arbitr. caſ.415. à n.6.* Sayr.

lib.

*lib.5.de cenſur.cap.*20.*n*.10. Layman. *lib*,1,*tr*.5.*p*.3.*tit.de ſuſpenſ.cap.6.n*.3. Quæ pœna aliquando in iure canonico eſt latæ ſententiæ, vt de Clerico celebrante in cenſura eſt textus *in cap.Clerici, de Cler. excom. miniſt.* Sed in hoc caſu ex æquitate hæc pęna non eſt exequtioni demandanda, niſi præuia monitione canonica, vt per Sayr. *lib.2.cap.5.n.7.* & Diaz *cap*.33. Etenim olim hæc pœna depoſitionis Clerici ſic celebrantis, erat quidem latæ ſententiæ, nunc verò id ius eſt moderatum, vt per Sayr. *ibid.* Hinc ſequitur, quod celebrans in excommunicatione publicè in contemptum clauium, ſeu malitioſè, fit infamis infamia iuris, & conſequenter ex alio capite eſt irregularis; quia omne crimen depoſitione dignum, ſi fuerit notorium, reddit infamem infamia iuris, & irregularem, Sayr. *lib.9. cap*,12.*n*,12. & Maiol. *lib*.5.*c*.12.*n*.2. vbi de celebrante in contemptu clauium. Qua in re aduertendum, aliquem celebraſſe in contemptum clauium, aliter accipi in formula diſpenſationis S.Pœnitentiariæ. Ibi enim intelligitur de contemptu formali poteſtatis Eccleſiæ. Vndè quando conceditur diſpenſatio ei, qui celebrauit in cenſura, ſemper excipitur, *non tamen in contemptum clauium*. De iure autem communi intelligitur etiam de contemptu materiali, & interpretatiuo. Vide Rotam *dec*.438. *n.vlt.p*.2. Poſth.Farinac. ac Diaz, ibique Salzed. *d.cap*. 33. Vbi plures limitationes.

10 Sic quoque Clerici, qui fuerint deprehenſi falſarij, omnibus officijs, & beneficijs eccleſiaſticis perpetuò ſunt priuati ipſo iure, vt *in cap. Ad falſariorum de crim. falſ.* & de communi teſtatur Azor. *par*.2. *lib*. 7. *cap*. 17. §. *Quintum crimen*, & docet Garz. *de benef.p*.1. *cap*.10.*n*. 170. Gonzal. *ad regul*.8.*Cancel.gloſ*.15.*n*.73. & ſic ſunt ipſo iure depoſiti.

11 Item Clerici ſcienter præſumentes receptare, vel defendere, vel fauere perſonæ, vel credere, vel dogmatizare dogmata alicuius hæretici deprehenſi, vel confeſſi, vel conuicti, ſi hæreticus iſte ſit Epiſcopus, vel Cardinalis, vel Legatus, aut Comes, vel Baro, vel Dux, vel Imperator, incurrunt eo ipſo priuationem Eccleſiarum, beneficiorum, dignitatum, & officiorum, & ſi ſint laici, incurrunt excommunicationem latæ ſententiæ, & iuris infamiam, ac fiunt inteſtabiles, & tàm ipſi, quàm Clerici incurrunt priuationem dominiorum ſuorum, & bonorum omnium, & bona iſta primo occupanti Catholico conceduntur ex Conſtitutione 19. Pauli IV. §.5. quæ licèt non reperiatur publicata, tamen fuit publicata ex Bulla Pij V. 22. §.3. in qua fuit confirmata, vt notat Cherubin. *in apoſtil.ad d. Conſtit. Pauli IV.*

12 Ad hanc depoſitionem infligendam non requiritur illa ſolemnitas, ſeu numerus, & conſenſus Prælatorum, prout requiritur ad degradationem verbalem, ſed ſufficit ipſa lex, vel ſententia Epiſcopi, etiam ſine conſenſu Capituli, vt colligitur ex *d.cap.Veritatis*, & expreſsè habet Pontificale Romanum, *tit.ordo ſuſpenſionis*, §. *circa depoſitionem*, vbi ſic ait eſſe conſuetum. Idemque teſtatur Clar. §.*fin.q*.74. *verſ.ſed quero*, & docent Ioan. Andr. Gemin. Franc. & Anchar. *in cap.2. de pæn.in 6.* Sayr. *lib.5.de cenſur. cap.22.n.7.* Menoch. *vbi ſupr. n*.13. ac Suar. *de cenſur.diſp*.30.*ſect*.1. *n*.18. Et poteſt ferri hæc ſententia etiam à Vicario generali ex commiſſione Epiſcopi, Sbroz. *de offic.Vicar.lib.2.q.157.n.8.* Layman. *lib. 1.tr.5.p.3.tit.de ſuſpenſ. cap.6.n.5.* Sed nullus Ordinarius poteſt infligere pœnam depoſitionis, niſi in caſibus à iure expreſſis, Sayr. *loc.cit.cap.21.n.5.* qui recenſet caſus iſtos, & aduertit *n*.1. neque in omnibus caſibus per antiquos Canones expreſſis hodie hanc ſententiam poſſe proferri, cùm ob humanam fragilitatem multum ſit de antiquo rigore laxatum, *can. fraternitatis tuæ* 34. *d.* Regulariter autem loquendo degradationis nomen in iure prolatum intelligendum eſt de hac pœna depoſitionis ſimplicis, niſi aliud appareat, vt per Abb. *in cap. Tuæ, de pæn.* ac Menoch. *loc.cit.n*.5. & 18.

13 Secunda ſpecies depoſitionis verbalis eſt illa, quæ propriè dicitur degradatio verbalis præparatoria ad degradationem actualem, & deponit Clericum ab omni ordine, & beneficio, & ab omni priuilegio Clericali, & requirit certum conſenſum Prælatorum, ſeu Eccleſiaſticarum perſonarum, de qua in *cap.Nouiſſimus, de verb. ſignif. d.c.2. de pæn. in 6.* & Trid. *ſeſſ*.13. *cap*. 4. *de ref.* Et hæc pœna ſemper requirit ſententiam ſpecialem ferendam.

Tertia ſpecies depoſitionis verbalis eſt abſoluta, & totalis. Participat enim de vtraque ſupradicta; ſiquidem priuat omni quocumque priuilegio Clericali, & non exigit vlterius depoſitionem actualem, ſed ipſa eſt actualis depoſitio, ſeu degradatio virtualiter, & æquiualenter, ſeu fictione iuris, vt ait Menoch. *d.caſ. n*.415.*n*.27. Catrer. *in prax. tit.de degrad. n*.13. Et hæc pœna frequenter in iure etiam reperitur latæ ſententiæ vt de Clerico procurante abortum fętus animati, effectu ſubſecuto, eſt Conſtit. Sixti V. & Gregorij XIII. & tradit Farinac. *q.crim*.122. & 151. De Clerico aſſaſſino eſt *cap.1.de homic.in 6.* ac de communi teſtatur Farinac. *q*.123.*n*.13. De Clerico ſpoliante eligendum in Papatum eſt Decretum Concilij Conſtantienſis celebrati anno 1415. ſeſs.41. De Clerico, qui Aduerſarium ſuum in cauſa ſiue Eccleſiaſtica, ſiue laicali, ſiue mixta vertente in Romana Curia, vel Aduerſarij Procuratorem, Aduocatum, vel cauſæ Auditorem, Iudicem, teſtem, Notarium præſumpſerit minis afficere, inuadere, verberare, mutilare, vel occidere per ſe, vel per alium quomodolibet eiuſdem cauſæ occaſione, aut ſiquis taliter delinquentem receptauerit, defenderit, occultauerit, eique conſilium, auxilium, vel fauorem dederit per ſe, vel per alium incurrit eo ipſo primò excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini, reſeruatam Papæ, & in pœnam amiſſionis omnis iuris, & actionis in ea cauſa. Quod ſi mors, aut membri mutilatio à prædictis cauſata fuerit, incurrit tàm principalis, quàm cooperans, vt ſupra, eo ipſo pænam depoſitionis ab omni dignitate, officio, ordine, & beneficio, ac læſæ Maieſtatis pœnas, eorumque officiorum, & beneficiorum diſpoſitio Sedi Apoſtolicæ reſeruatur, & ſunt eo ipſo in ſuis bonis omnibus à cunctis perpetuò diffidati, banniti, & infames, atque inhabiles ex Bulla Alexandri Sexti, quæ incipit *In eminenti* in Bullario Cherubini. De Clerico ordinato falſis dimiſſorijs eſt Bulla 33. Vrbani VIII. incipiens, *Secretis*, §.4. Ac denique ex Bulla 72. Pij V. *Horrendum*, omnes Sacerdotes, & alij Clerici ſeculares, vel Regulares cuiuſcunque gradus, & dignitatis ſodomiam, hoc eſt, dirum nefas exercentes ipſo facto ſunt priuati omni priuilegio clericali, omnique officio, & dignitate, ac beneficio eccleſiaſtico, & per Iudicem Eccleſiaſticum degradati tradendi ſunt Curiæ ſeculari puniendi.

Prædictas autem pœnas depoſitionis verbalis latæ ſententiæ ex ipſo iure incurſas non ligare in foro conſcientiæ ante declaratoriam cum communi, ac probabiliori ſententia docent Henriq. *lib.14.c.5.n.1. in comm.lit.F.* & *lib.13. cap.56. n.2.* Auil. *p.7.diſp.4.dub.7.* §.*Circa quam*, Suar. *de cenſur.diſp.31.ſect.4.n.22.* Graffius, Rodericus, Vgolinus, Toletus, & Ledeſma apud Garz. *de benef.p.* 11.*cap*.10.*n*.197. quamuis idem Garzias ibi contrarium teneat cum Nauarro. Adde, quod neque pro foro externo degradatio illa ipſo iure lata, & incurſa vim habet ante declaratoriam Iudicis Eccleſiaſtici. Vndè non poterit Iudex ſecularis interim procedere contra Clericum ipſo iure degradatum, ſeu priuatum omni priuilegio Clericali ſecundùm veriorem ſententiam, & in praxi receptam, quam tradit etiam Sayr. *de cenſur. lib.5. c.* 20.*n*.16.*in fin.* Neque huiuſmodi degradatio incurſa in caſu occulto per ſe reddit degradatum irregularem, niſi vlterius à iure illi ſit impoſita talis pœna, Henriq. *lib*.13. *c.36. litt.M.* Nauar. *cap*. 27. *n*. 248. Auil. *de cenſur. loc. cit.* & alij apud Garz. *vbi ſupra*; quamuis contra, quod reus in tali caſu fiat irregularis in foro conſcientiæ, tenent Garz. *ibidem*, & Sanchez *in decalog. lib.2. cap*. 28. *num*.7. 15

Notandumque, quod Epiſcopus ſuper pęna depoſitionis, & degradationis latæ ſententiæ à ſolo officio, & beneficio ex ipſo iure canonico incurſa, quando ſcilicet non eſt peruentum ad actualem degradationem, ſi hæc pęna ſit lata ob delictum grauius adulterio, non poteſt diſ- 16

diſpenſare. Si autem ſit lata ob delictum non grauius adulterio, poterit ex cauſa rationabili diſpenſare, per textum *in cap. At ſi Clerici, §. de adulterijs*, ibique Canoniſtas communiter *de iudic.* Alter. *tr. 2. de ſuſpenſ. diſp. 2. cap. 9. col. 7.* Bellett. *tit. de fauor. cler. perſon. §. 10. num. 9.* Ricc. *reſol. 221.* Super pœna verò degradationis, ſcilicet priuationis omnis priuilegij clericalis, non poteſt diſpenſare, quia æquiualet degradationi actuali, ſuper qua Epiſcopus non poteſt diſpenſare, ſeu reſtituere degradatum, *c. ſi lapſis c. ſi ſemel. 50. d.* Syueſt. *v. degradatio num. 10.* ac Barboſ. *alleg. 110. in fine* cum ibi allegatis. Et quia ex ipſa pœnæ huius grauitate illud delictum grauius adulterio à iure æſtimatur. Vndè poterit diſpenſare in ijs caſibus ſuper pœna infamiæ, vel irregularitatis, vel inhabilitatis, vel depoſitionis verbalis, non autem ſuper priuatione beneficij, vel officij, vel bonorum priuatione poſt executionem factam Iudicis miniſterio ex *d. §. de adulterijs*, & ita tenet Abb. *ibi n. 6.* Dec. *num. 48.* Anchar. *num. 11.* Hyppol. *num. 65. 68.* Rodriq. *q. regul. 24. ar. 17. tom. 1.* qui plures alios adducit, & ſequitur Suar. *de cenſur. diſp. 29. ſect. 1. num. 21* vbi ait communem, Bonac. *de clauſur. q. 1. pun. 5. num. 5.* Henriq. *lib. 14. c. 19. n. 2.* Sanch. *in decal. lib. 6. c. 15. n. 77.* vbi appellat communem, & rationem aſſignat Rodriquez eo loco, quia cùm ſint ea minora crimina frequentiora, conſulendum fuit, ne tàm frequenter neceſſarius eſſet recurſus ad Sedem Apoſtolicam. Quam ſententiam veriorem puto, quamuis Archid. *in cap. licet Canon, de elect. in 6.* & Felin. *in d. §. de adulterijs, num. 4.* contrarium teneant, nempè facultatem conceſſam Prælatis diſpenſandi ſuper minoribus criminibus, non intelligitur quoad pœnas latæ ſententiæ, ſeu ipſo iure incurſas. Hinc ſequitur, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper adulterio, furto, ſacrilegio, periurio, falſo teſtimonio, non autem ſuper hæreſi, ſimonia, homicidio, & ſimilibus. Quia illa ſunt minora crimina, hæc autem maiora, Abb. *in cap. Cum te, de ſent. & re iudic.* Gemin. & Præpoſ. in *c. Euphemium 2. q. 3.* Tolet. *lib. 1. c. 62. §. vlt.* Sayr. *lib. 7. de cenſur. c. 11. num. 15.* & *c. 12. num. 3. in fin.* Iudicantur autem hic crimina grauia, non leuia, non theologicè, id eſt à virtute, cui opponuntur, ſed à pœnæ grauitate, qua puniuntur, Butr. *in d. §. de adulterijs*, ibique Abb. *num. 7.* Anan. *num. 13.* alijque Doctores communiter, Aliàs enim ſacrilegium eſt grauius adulterio ſecundùm ſpeciem, non tamen ſecundùm pœnam, ideò Epiſcopus in illo diſpenſat, *cap. fin. de furt.*

17 Dignumque obſeruatione eſt, quod pœna depoſitionis à beneficio eſt fortior, quàm ſimplex priuatio. Quia depoſitio inuoluit perpetuam incapacitatem, ſeu inhabilitatem ad illud per nouam prouiſionem obtinendum, niſi ſuper ea diſpenſetur. Simplex autem priuatio etiam pœnalis non facit inhabilem ad recuperandum per nouam collationem, Suar. *de cenſur. diſp. 30. ſect. 1. num. 6.* Item quod depoſitus ab officio, ſi celebret, non fit ex hoc irregularis. Vndè apparet, depoſitionem differre à perpetua ſuſpenſione, Sayr. *lib. 4. c. 1. num. 26. &, lib. 7. c. 9. n. 20.*

CONSVLTATIO XCII.

Quot, quaſue pœnas incurrat Religioſus laicus profeſſus Latinus, qui dimittens habitum regularem ab Epiſcopo græco ſchiſmatico ſe facit græco ritu ordinari? Et reuerſus ad Religionem, quomodo ſit tractandus?

PRincipium tenendum eſt tanquam certum, ſchiſma- 1
ticum Sacramenta Eccleſiæ verè, atque integrè conferre, dummodò ea conferat in forma Eccleſiæ. Ita ex *c. oſtenditur, de conſecr. d. 4. c. præter, §. verum, & §. ad hoc 22. d.* ibique Gloſ. *in v. formam, cap. 1. de ſchiſmat.* in quo licèt dicatur ordinationes factas ab Epiſcopos chiſmatico eſſe irrita, id tamen intelligendum eſt, non quoad ſubſtantiam, ſed quoad vſum ordinum, vt notant ibi Doctores communiter cum Gloſſa, præſertim Innoc. Hoſt. Butr. Abb. & Boich. itidemque, Suarez *de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 61.* clariſſimè ex *cap. 2. eodem tit.* ac docet D. Thom. *2. 2. q. 39. ar. 3.* Auguſt. Triumph. *de poteſt. Pap. quæſt. 25. art. 3.* Turrecrem. *de Eccleſ. lib. 4. p. 1. cap. 7.* Sot. *lib. 4. ſent. diſt. 13. ar. 7.* & Theologi omnes.

Et quidem duplex eſt poteſtas. Altera ſacramentalis. 2
Altera iuriſdictionalis. Sacramentalis eſt, quæ per aliquam conſecrationem acquiritur, vt puta poteſtas characteris, quæ conſiſtit in conficiendo corpore Chriſti, in Sacros Ordines, ac cętera Sacramenta conferendo, Gloſſa, Abbas, & alij *in d. cap. 1. de ſchiſm.* Iuriſdictionalis eſt, quæ confertur per ſimplicem hominis iniunctionem, vt puta poteſtas excommunicandi, abſoluendi, & indulgentias concedendi. Inter has duas poteſtates illa eſt differentia, quod poteſtas Sacramentalis confertur per characterem indelebiliter a Deo, *cap. 1. qui Cler. vel vou.* Hoſt. Butr. Abb. Anan. & reliqui *in d. cap. 1. de ſchiſm.* illique cohæret, velut nota quædam, & ſignum corporale, *c. quod quidem 1. quæſt. 1.* ideòque remanet ſemper immobilis ſiue homo labatur in ſchiſma, ſiue in hæreſim, D. Thom. *loco cit.* & Triumph. *d. q. 25. ar. 3.* ſubdens, quod Eccleſia non poteſt hanc poteſtatem ab homine auferre, id quod etiam affirmant Archid. *in cap. 2. num. 3. de pœn. in 6.* Franch. *ibidem num. 4.* & Doctores *in cap. 2.* præcipuè Anchar. *num. 4. de Cler. excommun.* Poteſtas verò iuriſdictionis poteſt aliquando reuocari.

Hinc ſchiſmaticus in Sacramentis miniſtrandis non 3
conſideratur, vt inſtrumentum Eccleſiæ, ſed tanquam inſtrumentum Dei, vt inquit D. Thomas loco allegato, nec poteſt ab Eccleſia impediri. Tum quia hic eſt effectus characteris impreſſi per ipſum Deum. Tum etiam quia talis effectus non poteſt impediri per quamcunque culpam conferentis, *cap. veſtra de cohab. Cler. & mul.* D. Thom. *ibid.* Butr. *in d. cap. 1. ſub num. 8. de ſchiſm.* & Abb. etiam ibi *col. 2. circa fin.* Vndè quando Sacramenta adminiſtrantur à ſchiſmatico ſecundùm formam Eccleſiæ, eo quia intendit facere, quod facit Eccleſia, tunc Sacramenta, quæ vltra gratiam non expectant aliam executionem, cuiuſmodi ſunt confectio corporis Chriſti, Baptiſmus, & Vnctio Sacra, valida ſunt, quamuis recipientes ab eis peccent mortaliter, niſi in caſibus à iure permiſſis, de quibus *34. d. §. Verum,* Abb. *in d. cap. 1. col. fin. verſ. ſecundo caſu*, Soccin. *num. 6. de ſchiſm.* Sacramenta verò, quæ vltra gratiam deſiderant executionem, prout eſt Sacramentum Ordinis, licèt reſpectu characteris valeat, quia cùm ille ſit impreſſus in animam, etiam à Schiſmaticis confertur, Gloſ. *in d. cap. 1. v. irritas* ibique Abb. *col. fin. in princ.* reſpectu tamen executionis non confertur, niſi Sacramentum fuerit receptum ex ignorantia probabili, Innoc. Butr. Anan. & Abb. in ſæpe alleg. *cap. 1. de Schiſm.* Hæc tamen ignorantia tandiù ſuffragatur, quandiù durat probabilitas, poſtquam autem res patefiet, requiritur diſpen-

fatio,

ſatio, Hoſt, Butr. Abb. & Soccin, *in d. cap.* 1.

4 Non obſtat, quod verè Sacramenta non niſi in Eccleſia reperiantur. Schiſmatici autem omninò extra Eccleſiam ſunt, vt probant vnanimiter Patres relati à Bellarmino *lib.*3.*de Eccleſ.cap.*5. quibus adde Iacobac. *de Concil.lib.*7.*ar.*1.*ad* 3.*dub.* Port. Imol. *conſ.*164.*num.* 17. Decian. *tr.crim.lib.*5.*cap.*67. *num.*20. & Farinac. *de hæreſ.q.* 174.§.2.*num.* 45. Nam id multipliciter poteſt intelligi. Primò, vt extra Eccleſiam non ſint Sacramenta, nempè extra formam Eccleſiæ, ſicuti interpretatur Gloſſa *in c. Extra Eccleſiam* 1.*q.*1. Quæ enim extra formam Eccleſiæ conficitur, nullatenus ſunt Sacramenta adeò, vt per ea ne character quidem imprimatur, *cap.* 1. cum ibi notatis, *de baptiſm. c.detrahe* 1.*q.*1. Gloſs. *in d.cap.*1.*v. irritas*, *de ſchiſm.* paſſimque omnes ſupracitati. Secundò extra Eccleſiam non dantur Sacramenta quoad hoc, vt propitia ſint Deo, quia Schiſmatici, & cęteri ſimiles quanquam verè conficiant Sacramenta, illa tamen & Deo diſplicent, & non afferunt propitiationem, & ſic non ſunt Sacramenta quoad virtutis effectum, *d. c. præter*, §. *cæterum* 32.*d.c.quod quidam* §.*quamuis poſſit*, & §. *Sciendum* 1.*q.*1. Trinmphus *loc. cit.* & Sot. *in* 4. *diſt.* 13. *ar.*8. Tertiò extra Eccleſiam non dantur Sacramenta vera, intellige de veracitate reſpectu vſus legitimi, quem neque hæretici, neque Schiſmatici habent, non autem reſpectu ipſorum Sacramentorum, D.Thom. 2. 2.*q.* 39. *art.* 3.*in fin.* Sicque intelligenda ſunt iura, quæ dicunt extra vnitatem Eccleſiæ non accipi Spiritum Sanctum, vt *c.loquitur* 18.24.*q.*1. Illos carere poteſtate ligandi, atque ſoluendi, qui vnitatem Eccleſiæ catholicæ non tenent, *c.omnibus* 20.24.*q.*1. Non conſecrare, nec conſecrati in ſchiſmate conſtitutum, *c.pudenda* 33.*q.*1.

5 Epiſcopus igitur Schiſmaticus etiam denunciatus, licèt validè non abſoluat, neque alia præſtet, quæ à poteſtate iuriſdictionis pendent; nihilominùs validè agit ea, quæ pendent tantùm à poteſtate Ordinis, vnde validè conficit Sacramentum Euchariſtiæ, & Ordinis Sacramentum confert. Quia hæc duo requirunt tantùm poteſtatem Ordinis, quæ inamiſſibilis eſt fundata in charactere impreſſo indelebiliter in anima.

6 His prænotatis, ſuſpenſionem primò incurrit à diuinis Religioſus, qui in ſtatu Apoſtaſiæ ordines ſuſcipit Sacros. Nam ex *cap.fin.de apoſt.* eſt perpetuò ſuſpenſus, etiam reuerſus ab exercitio Ordinum taliter ſuſceptorum, niſi à Papa diſpenſetur, ibi Gloſſa notat *v. diſpenſatione*, Sanchez *lib.* 6. *in Decal. cap.* 8. *n.* 24. & Suar. *tom.* 4. *de relig. lib.*3. *cap.* 1. *num.* 29. Qua in re notandum, qnod iſta non eſt propriè ſuſpenſio, ſed quoddam Canonicum impedimentum, & ſpecies irregularitatis; vndè in ea celebrans habitu retento non fiet irregularis, Bonac. *de Clauſur. q.*2.*pun.*11. §.4. *n.* 10. & *ſeq.* & eſt irregularitas partialis, ideſt quoad ordinum ſic malè ſuſceptorum exercitium, non autem quoad alios benè ſuſceptos, Sanch. *n.*24.

7 Secundò ſuſpenſionem aliam incurrit, etiam hodie Apoſtata, ſi ordines recipiat in Apoſtaſia, quatenus ordinatur ſine commendatitijs ſui Prælati, & abſolutio reſeruatur arbitrio Ordinarij ipſius ex Trid. *Seſſ.*23.*c.*8.

8 Tertiò irregularis efficitur Apoſtata, ſi celebret in Ordinibus Sacris, habitu dimiſſo, ſcilicet in excommunicatione, vel in ſuſpenſione incurſa ob ordines ſuſceptos ſine commendatitijs ſui Prælati, aliàs non erit irregularis, vt per Suar. *d.tom.*4.*de relig. lib.*3.*c.*1. *num.* 28. & *de cenſur.diſp.*31.*ſect.*5.*num.*5. Filiucius autem *tr.*20.*num.*250. & Maiol. *lib.*2. *c.*1. *num.* 15. §. *Apoſtaſia* inquiunt eſſe irregularem, quandiù manet in eo ſtatu, & probatur *c.fin.*50.*d.* & *cap. Cum illorum, de ſent.excommun.* Sed non eſt propriè irregularitas, cùm tollatur ſine diſpenſatione, vt per Garz. *de benef.p.*7.*c.*8.*n.*65. Eſt tamen Canonicum impedimentum inhabilitans, ſicut irregularitas, quandiù durat, & impediens ordinum omnium exercitium, vt per Maiol, & Filiuc. *locis citatis*.

9 Quartò cùm ſit ordinatus ab Epiſcopo græco ritu græco, non recipit Ordinis executionem, vt colligitur ex *cap. Quod translationem de temp.ordinat.* videlicet eſt ipſo facto ſuſpenſus, vt alibi dixi.

10 Quintò cùm recipiat Ordines ab Epiſcopo ſchiſmatico vitando, ſeu non tolerato ab Eccleſia, eſt eo ipſo ſuſpenſus ab executione Ordinis ſic ſuſcepti *per c. Daibertum* 1.*q.*6.*cap.*2.*de ordinat.ab Epiſc. qui renunc.d.cap.*1. & 2.*de ſchiſm.* Suar. *d.diſp.*31.*ſect.*1.*num.*61. & 64. cum *ſeq.* Coninch. *diſp.*15.*dub.*5. Filiuc. *tr.*17.*num.*8n. Sayr. *lib.*4.*de cenſur.c.*14.*num.*1. qui plurimos allegat. Quod ſi promotus ignorauerit totaliter vitium ordinantis, tunc non eſt propriè ſuſpenſus, neque irregularis, ſed impropriè, quatenus ante diſpenſationem peccat miniſtrando in ſuſceptis, Suar. *n.*62. Coninch. *n.* 34. Si autem mala fide ſcienter, poteſt cum eo diſpenſare Prælatus regularis. Si non ſit Religioſus profeſſus, ſolus Papa cum eo diſpenſare poteſt. Si verò ex ignorantia craſſa, vel ſupina, poterit eius Epiſcopus diſpenſare ex *d.cap.*2.*de ordin.ab Epiſc.* & *cap.*2.*de ſchiſm.* Tolet. *lib.*1. *cap.*68.*num.*5. Sayr. *num.*2. Diaz. *in pr.c.*28.*in fin.* Sanch. *opuſc. lib.*2.*c.*3. *dub.*104. *num.*44. & 45. & declarauit S. Congregatio Inquiſitionis 16. Nouembris 1607. inquiens ordinatos ab Epiſcopo ſchiſmatico non poſſe in ordinibus ſuſceptis miniſtrare, niſi obtenta diſpenſatione Apoſtolica, & 3. Aprilis 1614. declarauit cum Græcis ordinatis ad Ordines Sacros ab Epiſcopo Schiſmatico poſſe diſpenſari ſuper irregularitate, præuia fidei profeſſione. Et 29. Auguſti 1624. declarauit, Græcos ordinatos ab Epiſcopo ſchiſmatico celebrantes eſſe ſuſpenſos, & irregulares, & diſpenſationem eſſe Sedi Apoſtolicæ reſeruatam. Et 7. Februarij 1613. Græcus ordinatus ab Epiſcopo ſchiſmatico fuit habilitatus ad executionem ſuorum ordinum in ritu græco tantùm. Et 7. Decembris 1622. Græci catholici, qui ſuſceperunt Ordines ab Epiſcopis Schiſmaticis, ignorantes eſſe ſchiſmaticos, fuerunt expediti cum profeſſione fidei.

11 Sextò ex Bulla Clementis VIII. 63. *Cum ad regularem* §.34. confirmata decreto Vrbani VIII. de quo in Bullario *Conſtit.*26. eiuſdem qui ab initio admittuntur ad habitum, & Nouitiatum pro laicis, non poſſunt poſtea, etiam durante Nouitiatu, ad ſtatum Clericorum transferri, ſed ſolùm ad laicorum profeſſionem admitti poſſunt. Vndè apparet, eos eſſe irregulares ratione obligationis ad ſtatum laicorum, ſeu ratione aſſumptionis ſtatus incompoſſibilis cum ſtatu, & ordine clericali, & facit *c.infames* 6.*q.*1. vbi qui Curiæ ſeruiunt, tali ſcilicet ſeruituti addicti non poſſunt promoueri, *c.*1. & 2.*d.* 54. & ſicut miles ratione iuramenti præſtiti, & aſſumpti muneris non poteſt promoueri, ita neque laicus Religioſus ratione ſtatus illius aſſumpti. Neque poteſt Superior, ſeu Prælatus diſpenſare, ſed ſolus Summus Pontifex. Vndè laici ſine licentia Papæ promoti, ſunt deiiciendi à ſtatu clericali, & in ordinem laicorum redigendi, vt patet ex Bulla Leonis X. de qua Sorbus in *comp.v.laici fratres* §.4. Roderic. *q.regul.*42.*ar.*19.*tom.*1. Promoti autem, etiam vſque ad Sacerdotium abſque tali licentia, omni honore clericali priuandi ſunt, nec permittendi Canonicum officium Clericorum perſoluere, ſed ad merum ſtatum laicalem omninò reducendi ſunt, preces laicorum religioſorum ex eorum Regula recitantes, Roderic. *d.ar.*19.& *in addit.ſum. cap.*194. *v.* 13. Suar. *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. *c.*17. *n.* 7. Villalob. *tr.*24. *diff.*9. *n.* 11. alter Roder. *in comp. reſolut.* 24. *n.* 21. ac Portel. *in dubio Regular. v. Hora Canonica.n.*4.

CONSVLTATIO XCIII.

IVdæus ſupponens dediſſe libellum repudij in Iudaiſmo vxori hebrææ, cum qua matrimonium non conſummauerat, Chriſtianus factus, & continere non valens vult contrahere matrimonium cum Chriſtiana, viuente adhuc vxore hebræa. Quæritur.

1 *Primò. An ex dicto libello repudij fuerit diſſolutum dictum matrimonium non conſumatum?*

2 *Secundò. Quid requiratur ad effectum diſſoluendi dictum matrimonium, ex quo dictus hebræus chriſtianam fidem amplexus eſt, & tranſire cupit ad ſecunda vota cum muliere chriſtiana.*

3 *Tertiò. Maximè verò degente in remotiſſimis partibus eius vxore hebræa? Vbi multa de libello repudij.*

1 AD primum. Multi putant, non fuiſſe licitum Iudæis dimittere, ſeu repudiare ſuas vxores, ſed ſolum permiſſum, vt impunè id facerent ad maius malum euitandum. Ita Magiſter *in 4. d. 33.* D. Bonauentura, & Richardus *ibidem*, ac nonnulli alij. Et iuxta hanc ſententiam peccabant Iudæi dimittendo ſuas vxores; nec matrimonij vinculum diſſoluebatur, ac proindè, ſi vxores acciperent nouos maritos, non erat nouum matrimonium, ſed adulterium.

2 Probatur primò, quia *Deuteron. 24.* dicitur mulierem repudiatam, ſi alteri nupſerit, fieri *pollutam, & abominabilem coram Deo*; quia ſcilicet nubendo alteri, committit adulterium. Quod etiam repetitur *Ierem. 3. v. 1.* his verbis: *vulgò dicitur: Si dimiſerit vir vxorem ſuam, & recedens ab eo, duxerit virum alterum, nunquid reuertetur ad eam vltra? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis. Tamen reuertere ad me, dicit Dominus, & ego ſuſcipiam te.*

3 Secundò quia repudium fuit Iudæis permiſſum propter duritiam cordis eorum, *Matth. 19. v. 8.* Ergo fuit permiſſum tanquam minus malum ad euitandum maius malum, ne ſcilicet Iudæi ſuas vxores occiderent, ſi non permitterentur eas dimittere. Nam minus malum erat dimittere illas, quàm occidere.

4 Alij rectiùs docent, permiſſum fuiſse Iudæis dimittere vxores non ſolum impunè, ſed etiam licitè ita, vt non peccarent dimittendo. Sic docent D. Thomas, Scotus, Durandus, & Paludanus *in 4. d. 33.* Bellarm. *de matrimon. cap. 17. ad obiect. 14.* Maldonat. *in cap. 19. Matth.* Abulenſis *ibid. 49. & 50.* Ioan. And. *in cap. de infidelibus num. 5. de conſangu. & affin.* ibique Card. *num. 4.* Anchar. *num. 4.* Butr. *num. 9.* Abb. *num. 6.* Alexand. de Neu. *num. 10.* Præpoſ. *num. 5.* Bald. *conſ. 428. per tot. lib. 5.* Alexand. *conſ. 71. num. 2. lib. 2.* Sot. *in 4. d. 33. q. 2. ar. 2. concl. 2.* Sanchez *de matrimon. lib. 5. diſp. 14. num. 1. & 2.* Tiraqoel. *de primogen. quæſt. 66. ſub num. 25.* Adeò quod valeat matrimonium contractum inter Iudæos pacto expreſſo, vt liceat dare libellum repudij, nec tale pactum inter eos vitiat matrimonium, vt contra Gloſſam tenet Abbas *in d. cap. de infidelibus, num. 6.* Et iuxta hanc ſententiam, quando quis dato libello repudij dimittebat vxorem, verè diſſoluebatur matrimonium, & vterque tam vir, quàm fœmina poterat cum altero contrahere, vt per Baldum *loc. cit.* Marquard. *de Iudæis p. 2. cap. 4. num. 10.* Natta *conſ. 621. num. 8.* & Tiraquel. *d. q. 66. n. 25.*

5 Probatur primò ex *d. cap. 24. Deuteron. v. 1. Si acceperit homo vxorem, & habuerit eam, & non inuenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam fœditatem, ſcribet libellum repudij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo ſua. Cumque egreſſa alterum maritum duxerit, & ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudij, & dimiſerit de domo ſua, vel certe mortuus fuerit, non poterit prior maritus recipere eam in vxorem quia polluta eſt, & abominabilis facta eſt coram Domino.*

6 Secundò. Quia ſi matrimonium non fuiſſet ſolutum per libellum repudij, deteriori conditione fuiſſent fœminæ, quàm viri. Nam viri poterant alias vxores ducere, cùm eo tempore licita eſſet polygamia, vt *Deuteron. 21. v. 15. Si habuerit homo vxores duas, vnam dilectam, & alteram odioſam, & fuerit filius odioſæ primogenitus, volueritque ſubſtantiam inter filios ſuos diuidere, non poterit filium dilectæ facere primogenitum, & præferre filio odioſæ, ſed filium odioſæ agnoſcet primogenitum.* Vbi ſermo eſt de veris vxoribus; nam in textu vocantur vxores, & filij illarum poterant eſſe hæredes patris, ac diuidere ſubſtantiam illius, quod non licuiſſet, ſi altera fuiſſet vxor, & altera tantùm concubina; nam filij concubinæ non potuiſſent eſſe hæredes. Fœminæ verò non potuiſſent alios viros accipere, quia nunquam licuit vni fœminæ habere plures ſimul viros. Itaque vel debuiſſent fieri adulteræ, vel perpetuam continentiam ſeruare. Non eſt autem veriſimile, coactas fuiſſe ad perpetuam continentiam, cùm id in veteri teſtamento eſſet planè inuſitatum.

7 Tertiò, quando mulier à ſuo viro repudiata nubebat alteri viro, poterat impunè cum altero manere vſque ad mortem illius, *Deuteron. 24.* Ergo manens cum illo non erat adultera, ſed legitima vxor. Si enim fuiſſet adultera, debuiſſet ſecundùm legem Moſaicam lapidari, Ioan. *8. n. 4.* & Leuit. *20. v. 10.*

8 Quartò. Quando nupſerat alteri viro, poterat etiam ipſe dare illi libellum repudij, ſicut prior maritus, *Deuteron. 24. v. 4.* Ergo non erat ipſius vxor, quàm antea fuerat prioris mariti. Nam libellus repudij non fuit conceſſus viro, niſi ratione ſuæ vxoris.

9 Quintò. Lex prohibebat, ne repudiata poſt mortem ſecundi mariti, rediret ad priorem maritum, *Deuteron. 24. v. 4.* At ſi per repudium non fuiſſet ſolutum vinculum matrimonij, non erat prohibendum, ſed potius optandum, vt vxor rediret ad ſuum legitimum maritum.

10 Sextò. Neque Moyſes, neque alij Prophetæ vnquam reprehenderunt matrimonia cum repudiatis. At ſi eiuſmodi matrimonia fuiſſent adulterina, ſine dubio debuiſſent illa palam reprehendere, ſicut reprehendebant alia vitia.

11 Septimò. Lex vetabat Sacerdotibus, ne ducerent viduam, aut repudiatam, aut meretricem, ſed tantùm virginem, *Leuit. 21. v. 13.* Ergo alijs, qui non erant Sacerdotes, licebat ducere repudiatas, ſicut licebat viduas, & meretrices.

12 Ad contraria argumenta reſpondetur. Ad primum, mulier repudiata vocabatur polluta, & abominabilis coram Deo, non ideò, quod alteri viro nupſiſſet, ſed quia à priori viro publica infamia erat notata hoc ipſo, quod publicè eſſet repudiata. Ac proinde non decebat, vt ab illo iterum reciperetur, vt per Bellarminum loco citato. Nec aliud colligi poteſt ex loco Ieremiæ, vbi Deus ſic argumentatur: Si vir non recipit repudiatam, quæ nupſit alteri, multò minus ego deberem recipere, quæ non nupſiſti alteri, ſed cum multis amatoribus fornicata es.

13 Ad ſecundum. Verùm eſt, Deum permiſiſse Iudæis repudium propter duritiam cordis eorum, ne ſcilicet ſuas vxores, quas repudiare non poſſent, occiderent. Sed inde non ſequitur, eos peccaſſe, repudiando ſuas vxores ex diuina permiſſione. Potuit enim Deus hoc illis permittere, vt non peccarent, quia potuit diſſoluere matrimonium inter ipſos contractum, & dare poteſtatem, vt viri acciperent alias vxores, & repudiatæ nuberent alijs viris. Nec illa permiſſio carebat myſterio; nam Deus per illam volebat ſignificare, ſe repudiaturum Synagogam Iudæorum, & in locum illius deſponſaturum ſibi Eccleſiam ex gentibus colligendam.

14 Qua in re notandum, quod cum iſta repudiatio ſit de concernentibus ritus, meritò fieri debet coram Sacerdote Iudæorum, non autem coram Epiſcopo, vt probat Bald. *d. conſ. 428. n. 4. lib. 5.* vbi ita explicat dicta per Innoc. *in cap. Gaudemus in Gloſ. de diuort.*

15 Si interroges, an ſicuti viri poterant repudiare vxores,

ita

ita viciſſim vxores poturrint eepudiare viros? Reſpondeo, non poterant. Nam ſolis maritis conceſſum foit ius repudij; nuſquam in lege Moſayca inuenies vxoribus conceſſum eſſe. Quod etiam fatetur Ioſephus *lib. 15. cap. 11.* vbi refert, Salome ſororem Herodis præter legem Moſaycam feciſſe, quod maritum ſuum Coſtobarum repudiaurrit. Lex enim noſtra, inquit, ſolis maritis ios repudij permittit, mulieribus autem, ne dimiſſis quidem, fas eſt nubere, niſi prioris viri permiſſu. Quæ poſterior pars non habetur expreſsè ex lege Moſaica. Videtur tamen colligi ex formula libelli repudij, in qua vir dimittens vxorem ſic ait: *Abeat, quocunque velit*. Quibus verbis concedit illi poteſtatem nubendi alteri marito. Et clariùs ex decima cæremonia inferiùs recenſenda.

16 An ergo mulieres nullo modo poterant dimittere ſuos viros? Reſpondeo. Aliud eſt repudium, aliud diuortium. Non poterant illos dimittere per repudium, poterant tamen eos deſerere per diuortium, vel propter adulterium, vel propter alias legitimas cauſas. Hoc enim & Chriſtianis, & gentilibus mulieribus iure naturali permiſſum eſt. Et nota. In diuortio fit tantùm ſeparatio cohabitationis, & thori, manente vinculo matrimonij. In repudio etiam hoc vinculum diſſoluitur, vt patet ex Auctoribus allegatis.

17 Quibus autem de cauſis licuerit vxores dimittere, ſeu repudiare, non ſatis conſtat. Tametſi enim Scriptura dicat, licuiſſe eas dimittere propter aliquam fœditatem, diſputant tamen Interpretes, quid per illam fœditatem intelligendum ſit. Tertullianus *lib. 4. contra Marcionem cap. 34.* intelligit ſolùm adulterium, ſeu fornicationem; quod alij Authores refelluot. Primò, quia mulier adultera ſecundùm legem Moſaycam non dimittebatur, ſed vel lapidabatur, ſi conſtaret adulteram eſſe, vel per aquas zelotypiæ examinabatur, ſi ſuſpecta eſset de adulterio. Secundò, quia Phariſæi interrogabant Chriſtum, an quacunque ex cauſa liceret vxorem dimittere? *Matth. 19. n. 3.* Ergo ſupponebant, varias eſse cauſas, ſed cupiebant intelligere, an Chriſtus omnes approbaret.

18 Quæ autem fuerint iſtæ cauſæ in particulari, non omnes eodem modo explicant. Lyranus putat fuiſse quamcunque rem turpem, matrimonio ſuperuenientem, quæ poſſit bonum prolis impedire, ſiue in corpore, vt eſt ſterilitas, lepra, morbus caducus; ſiue in anima, vt ſi vxor eſſet prauis moribus prædita. Conſentit Cornelius à Lapide, qui aſſignat has cauſas, lepram, & ſterilitatem, veneficium, rixas perpetuas, ebrioſitatem, & alios prauos mores incorrigibiles. Adulterium autem videntur excludere.

19 Pro quo notandum eſt, dimiſſionem vxoris potuiſſe fieri dupliciter, vel palam, vel occultè. Prior dimiſſio fiebat per libellum repudij. De poſteriori intelligendum eſt illud *Matth. 19. Ioſeph autem vir eius, cum eſſet iuſtus, & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam*, nempè Mariam, *ſibi deſponſatam, eo quod videret illam antequam conuenirent, grauidam eſſe*. Quomodò occultè id facere voluerit, variæ ſont ſententiæ apud Maldonatum, quæ non faciunt ad noſtrum propoſitum. Itaque prior dimiſſio per libellum repudij, vel nunquam, vel rarò fiebat propter adulterium: Nam tribus modis poſſumus loqui de muliere adultera. Primò, ſi in adulterio eſſet deprehenſa: ſic iubebatur lapidari. Secundò, ſi ſolùm eſſet ſoſpecta de adulterio: ſic debebat examinari per aquas zelotypiæ. Tertiò, ſi quidem conſtaret adulteram eſſe, ſed nec publicè couſtaret, nec in adulterio eſſet deprehenſa, ſed maritus aliundè id ſciret: ſic fortaſsè poterat occultè dimitti. Si tamen maritus voluiſſet illam publicè accuſare, & dato libello repudij ſolemniter dimittere, non video, cur id fieri non potuerit.

20 Quæ verò cærimoniæ, & cautiones, quibus libellus repudij ſolebat dari, recitantur decem ab Hebræis, vt notat Maldonatus. Primò, vt vxor non diſcederet, niſi volente marito. Secundò, vt libellus in manu vxoris traderetur. Tertiò, vt ſcriberentur, vt minimum, nomina duorum teſtium. Quartò, vt exprimerentur tres generationes viri, & tres mulieris, vt ex libelli formula intelligetur. Quintò, vt ſcriberetur libellus literis rotundis, diſtinctis, atque perſpicuis ita, vt vna aliam non attingeret, ne aliquod ſcripturæ vitium irreperet. Sextò, vt ſi inter ſcribendum aliqua atramenti guttula in chartam decideret, libellus auctoritatem non haberet, ſed alius de nouo ſcriberetur. Septimò, vt in libello nullum raſuræ veſtigium appareret, ne poſſet eſſe ſuſpectus de vitio. Octauò, vt charta longior eſſet, quàm latior. Nonò, vt omnes teſtes, qui aderant, ſuum quiſque ſigillum adhiberent. Decimò, vt maritus diceret: *Accipe libellum repudij, & eſto à me abiecta, & cuicunque viro permiſſa*.

21 Formula libelli repudij ſecundum Hebræos erat hæc; *Ego Rabbi Simeon, filius Rabbi Abraham, filij Rabbi Dauid, filij Rabbi Salomonis die prima menſis ſecundi anno 5296. à creatione mundi, hic & in hac ciuitate ex animi mei conſenſu, & ſine vlla coactione repudiaui Rachel, filiam Rabbi Moſis filij Rabbi Ioſeph, filij Rabbi Iacob, & dedi illi libellum repudij in manu, ſchedam abſciſſionis, & ſignaculum diuiſionis, vt ſit à me abiecta, & abeat quocunque velit, & nemo poſſit illi prohibere iuxta Conſtitutiones Moyſis, & Iſrael*. Ita referunt Vatablus, Oleaſter, Cornelius *in d. cap. 24. Deuteron.* & Maldonatus *in cap. 19. Matthæi*.

22 Quæres, an libellus repudij datus fuerit publicè coram Iudice, & in forma iudiciaria? Reſpondeo. Id veriſimile eſt. Primò, quia datus fuit coram teſtibus, vt eſt dictis patet. Secundò, quia repudium apud Romanos fiebat coram Iudice, vt patet ex iure ciuili *tit. de diuort.* Vbi etiam deſcribitur hæc formula apud Romanos vſitata: *Res tuas curato, res tuas tibi habeto*. An etiam alij præter Iudæos, & Romanos vſi fuerint repudio? Reſpondeo: etiam Medi, & Perſæ vſi ſunt, vt patet exemplo Aſſueri Regis, qui vxorem ſuam Vaſthi repudiauit, *Eſth. 1. v. 19.*

23 At nihilominùs tenendum eſt. Apud Hebræos ante Euangelium repudium, quoad vinculum, vel licuit ex diſpenſatione Dei, *Deuteron. c. 24.* vel certè permiſſum fuit, tanquam minus malum ad vitanda maiora ex *Matth. 19.* Apud Gentiles autem permiſſum fuit quidem legibus ipſorum, non tamen fuit licitum, quia pro ijs Deus non legitur vnquam diſpenſaſſe. Poſt legem verò Euangelicam nulli licet, nec etiam Iudæis, quia Chriſtus *Matth. 19.* illud reprobauit, & *Matth. 5.* illis verbis: *Ego autem dico vobis, &c.* Cùm autem ſit contra ius naturale, omnes obligat, niſi Dei diſpenſatio; ideòque Iudæi, & Gentiles repudiantes vxores peccant mortaliter, vt qui ex infidelibus conuertuntur, tenentur ad illas vxores redire, quibus dediſſent libellum repudij. Atque adeò matrimonium huiuſmodi non fuiſſe diſſolutum certa res eſt apud omnes, præſertim Sanchez *de matrim. lib. 10. c. 1. num. 9. & 10.* Poncium *eod. tr. lib. 7. c. 10. num. 3.* & declarauit Innocentius III. *in cap. Gaudemus §. Qui autem, de diuort.*

24 Ad 2. & 3. Requiritur id, quod diſponit d. Innocentius *in tit. cap. Gaudemus*, ibi: *Qui autem ſecundum ritum ſuum legitimam repudiauit vxorem, cum tale repudium Veritas in Euangelio reprobauerit, nunquam ea viuente licitè poterit aliam, etiam ad fidem Chriſti conuerſus, habere, niſi poſt conuerſionem ipſius, illa renuat cohabitare cum ipſo, aut etiam ſi conſentiat, non tamen abſque contumelia Creatoris, vel vt eum pertrahat ad mortale peccatum. In quo caſu reſtitutionem petenti, quamuis de iniuſta ſpoliatione conſtaret, reſtitutio negaretur, quia ſecundum Apoſtolum frater, aut ſoror non eſt huiuſmodi ſubiectus ſeruituti*. Quibus in verbis comprehendi etiam matrimonium non conſumatum, certum eſt. Sed quia Doctores, qui ex communi ſententia volunt apud Poncium *loc. cit. lib. 9. c. 2. num. 8.* matrimonium infidelium conſumatum non poſse diſsolui auctoritate Pontificis, conſequenter admittunt poſse diſſolui non conſumatum, præſertim in fauorem fidei chriſtianæ. Si autem fuerit conſumatum requirenda eſt vxor conuerſi, an illa conuerti velit, vel ſaltem cohabitare ſine iniuria Creatoris, vt alibi diximus.

Quis

Quis enim ſcit, ao conuertatur, & viuat? De quo videndus Sanch. *de matrim. lib. 7. tot. diſp. 74.* & Pootius *eod. tr. lib. 7. tot. cap. 48.* referens *num. 23.* diploma diſpenſatioois Gregorij XIII. tenoris ſeqoentis: *Gregorius &c. Quoniam ſæpè contingit multos vtriuſque ſexus infideles poſt contracta gentilium ritu matrimonia ex Angola, Aethyopia, Braſilia, & alijs Indicis Regionibus ab hoſtibus captos à proprijs finibus, & proprijs coniugibus remotiſſimas regiones exterminari adeò, vt ipſi captiui, & qui in patria remanent, ſi poſteà ad fidem conuertantur, coniuges infideles tam longo interuallo diſiunctos, an ſine contumelia Creatoris ſecùm habitare velint, vt par eſt, monere nequeant, vel quia interdum ad hoſtiles, & barbaras prouincias, ne nuncijs quidem acceſſus pateat, vel quia ignorant prorſus, in quas regiones fuerint tranſlati, vel quia itineris longitudo magnam afferat difficultatem. Idcirco nos attendentes huiuſmodi connubia inter infideles contracta vera quidem, non tamen adeò rata cenſeri, vt neceſſitate ſuadente diſſolui non poſſint, ſingulis dictorum locorum Ordinarijs, & Parochis, & Presbyteris Societatis Ieſu ad confeſſiones audiendas ab eiuſdem Societatis Superioribus approbatis, & ad dictas regiones pro tempore miſſis, vel in illis admiſſis, concedimus facultatem diſpenſandi cum quibuſcumque vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus incolis dictarum regionum, & ſerius ad fidem conuerſis, qui ante baptiſmum matrimonia contraxerant, vt eorum quilibet, etiam ſuperſtite coniuge infideli, & eius conſenſu minimè requiſito, reſponſo non expectato, matrimonium cum quouis fideli, alias tamen ritè contrahere, & in eis poſteà carnali copula conſummatis, quoad vixerint, remanere licitò valeant, dummodo conſtet etiam ſummariè, & extraiudicialiter coniugem abſentem moneri legitimè non poſſe, aut monitum intra tempus eadem monitione præfixum, ſuam voluntatem non ſignificaſſe. Quæ quidem matrimonia, etiamſi poſteà innotuerit, coniuges priores infideles ſuam voluntatem iuſtè impeditos declarare non potuiſſe, & ad fidem etiam tempore tranſacti ſecundi matrimonij conuerſos fuiſſe, nihilominùs reſcindi nunquam debere, ſe valida, & firma eſſe &c.*

25 Ex quibus euincuntur Doctores, præſertim Sanchez *loc. cit.* qui aliter hac in re cenſueuerunt.

CONSVLTATIO XCIV.

An Patentati exempti, ſiue Priuilegiati S. Officij, hoc eſt Officiales, qui gaudent priuilegio fori actiuè, & paſſiuè, quales ſunt Vicarius, Notarius, Fiſcalis, Baroncellus, Cuſtos Carcerum, & ſimiles Miniſtri neceſſarij S. Officio gaudeant quoad onera communitatum exemptione Eccleſiaſticorum, vel eorum Colonorum, vel militum, vel familiæ armatæ Epiſcoporum?

1 VIdetur huioſmodi Officiales gaudere exemptione militum, vel familiæ armatæ Epiſcoporum, ſcilicèt quoad munia, ſiue onera perſonalia. Ita quoad milites *in l. Ei qui 3. §. 1. ff. de muneribus, & in l. 12. C. de re milit.* his, qui in caſtris operam per militiam dant, nullum muoicipale munus ioiuogi poteſt, niſi forſan in fraudem munerum quis militiæ nomen dederit *l. 4. §. fin. ff. de muner.* Item & angariarum præſtatio, & recipiendi hoſpitis neceſſitas, & militi inter cætera remiſſa ſunt, *l. ab his 10. §. angariarum, ff. de vac. muner.* Veteranis quoque onerum, & munerum perſonalium vacatio conceditur poſt vigeſimum anoom militiæ, quam in legione, vel vexillatione, noo ſi io cohorte militauerint, vel ſi honeſtam, vel cauſariam, nooetiam ſi ignominioſam miſſioοem conſecuti eſſe oſtenduntur, *l. veteranis 13. C. de his qui non implet. ſtipend. l. veteranis 9. C. quando prouoc. non eſt neceſ. l. à muneribus 7. ff. de vac. muner. & in l. 1. C. de veter.* explicantur, quæ ſunt illa munera, à quibus immunes ſunt. Patrimoniorum tamen muoera omnes ſubire coguntur, *l. à muneribus 7. ff. de vac. mun. l. 2. & 4. ff. de veter.* Et quoad Colonos bonorom Eccleſiaſticorum, eos gaudere omni immunitate Clericis, & Eccleſiæ conceſſa, docui *tom. 2. conſul. 50.* per totam, vbi *n. 18.* dixi ex S. Coogregatione Immunitatis, quod iſti eximuntur ab ooeribus, & contractibus Communitatis, & *n. 13.* ex S. Congregatione ſuper Epiſcop. quod ſint immunes à collectis tam ordioarijs, quàm extraordinarijs. Et quoad familiam armatam Epiſcopi, quod ſcilicèt gaudeat præter priuilegium fori immunitate ab ooeribus perſonalibus, eſt declaratio S. Congregationis Immunitatis 11. Decembri 1624. Id, quod videtur ex mente Alexandri IV. & Innocentij IV. qui ſuis Conſtitutionibus apud Pegnam ad Eymericum iubent Magiſtratibus ſecularibus, ne ad nullum aliud vllo modo officium, vel exercitium Officiales S. Inquiſitionis compellant, ex quo eorum officium impediatur, vel impedi poſſit.

Nihilominùs puto, gaudere poſſe inſtar exemptione Eccleſiaſticorum. Nam licèt regulariter perſonæ Eccleſiaſticæ ſint illæ, quæ ordinibus Eccleſiaſticis initiatæ ſunt, vel Dei obſequio ſpecialiter mancipatæ in Religione, vt per Alter. *tom. 1. de cenſur. lib. 5. diſp. 16. cap. 1.* impropriè tameo iſti Officiales dici poſſunt perſonæ Eccleſiaſticæ; quia ſunt addicti ſeruitio S. Romanæ Eccleſiæ, ſic quoque famulos Eccleſiaſticorum dici poſſe perſonas Eccleſiaſticas, probat Io. Andreas apud Sperell. *dec. 129. num. 41.* Et tameo certum eſt, maios ſeruitium præſtati ab hiſce Officialibos, qui ioſeruiunt Sedi Apoſtolicæ, quàm à Clericorum famulis, quis ſolis Clericis inſeruiont, vt propterea non abs re dici etiam poſſit, quod gaudeant tanquam familiares Summi Pootificis, cui in rebus ad Sedem Apoſtolicam ſpectantibus inſeruiunt. 2

Nec mirum videri debet, quod cum oon ſint perſonæ Eccleſiaſticæ gaudere poſſint priuilegijs Eccleſiaſticorum. Nam licèt idem oon ſit, gaudere quempiam priuilegijs Eccleſiaſticis, & eſſe perſonam Eccleſiaſticam, poteſt tamen eſſe, qood priuilegium exemptionis fori, atque etiam Caoonis, Eccleſiaſticis de iure competens, ſpeciali priuilegio, vel alia de cauſa alicui communicetur, qui tameo ob id oon ſit propriè dicendus perſona Eccleſiaſtica. 3

Præſertim cum hi Officiales gaudeant priuilegio fori tam actiuè, quàm paſſiuè. Regulariter enim ſub priuilegio fori comprehenditur etiam priuilegium Immunitatis ab omnibus oneribus inſtar Eccleſiaſticorum ita, vt qui dicitur gaodere, vel non, priuilegio fori, ille etiam cenſendus ſit gaudere, vel noo, priuilegio Immunitatis, niſi aliter ſpecialiter diſponatur. 4

Et hoc videtur conformius declarationibus S. Congregationis S. Officij. Nam de Notario S. Officij ſub die 12. Iolij 1600. declarauit, illum eſſe exemptum à collectis etiam extraordinariis. Et 29. Auguſti eiuſdem anni eſſe exemptum à ſolutiooe onerum etiam extraordinariorum. Et ſub die 10. Ianuarii 1591. fuit ſcriptum Inquiſitori Melitæ, Officiales, & Miniſtros S. Officii eſſe exemptos ab ooeribus, & impoſitionibus, ac 16. Ianuarii 1631. fuit ex ordioe Summi Pootificis ootificatum per Emioentiſſimos, Commiſſatio Cameræ Apoſtolicæ, & Gabellariis, quod non ſolùm S. Officium, ſed etiam eius Officiales, ac miniſtri ſunt exempti à ſolutione datiorum, & gabellarum. 5

Cæterùm conſiderandum eſt, an expediat declarare ſpeciatim, quod gaudeaot ad ioſtar Eccleſiaſticorum, vel militum, vel familiæ armatæ Epiſcoporum. Satis enim eſſet generaliter reſpondere, quod gaudeant exemptione ab oneribus perſonalibus, & gabellarum, durante ſeruitio, vel officio; aut quod ſtandum ſit communi conſuetudini, ne Principes conquerantur. 6

CONSVLTATIO XCV.

1 *An edictum Inquiſitoris, publicatum in eius ingreſſu ad Inquiſitionem ſub nomine proprio, & dignitatis, obliget poſt deputationem noui Inquiſitoris, qui huiuſmodi edictum non renouauit præter conſuetudinem Inquiſitorum anteceſſorum, qui dictum edictum in officij ingreſſu renouare ſolent?*

2 *An neceſſarium ſit nouum Edictum publicare, vel magis expediat illud differre ad opportuniorem commoditatem, ne ex intempeſtiua publicatione Edicti ſcandalum oriatur in populo, vel etiam impedimentum à Principe laico, è quo veriſimiliter timeri poteſt?*

3 *An potiùs expediat nouum edictum publicare hîc Romæ à generali Inquiſitione, quod afficiat omnes Inquiſitores præfatum edictum, vel ex aliqua cauſa, vel etiam ex obliuione, aut negligentia publicare omittentes?*

1 ADprimum affirmatiuè. Quoniam edicta Inquiſitorum, cum ferantur authoritate Apoſtolica, non habent minorem vim, quàm leges Canonicæ. Atqui leges ſunt perpetuæ, niſi expreſsè reuocentur, *l. cum eorum, C. de ſent. & interloc. l. Ariani, C. de hæret.* Felin. *in cap. Licèt num. 1. de offic. deleg.* Et quamuis videantur eſſe præcepta ab homine; tamen quia Tribunal, à quo procedunt, eſt perpetuum, ideò per modum legis perpetuò durant, ſcilicèt vſque ad promulgationem aliorum edictorum, ſicuti de Bulla Cœnæ Domini dici ſolet, Suarez *de fid. diſp. 20. ſect. 4. n. 11.* Fagundez *de præcept. Eccleſ. p. 2. lib. 4. cap. 3. nu. 31.* Auil. *de cenſur. p. 2. cap. 5. diſp. 5. dub. 5. concl. 3.* Ioan. Sancius *in ſelect. diſp. 11. num. 62.* paſſimque alii. Vndè caſu, quo Inquiſitores aliquando forent negligentes in edictis promulgandis, adhuc fieri debere denunciationem ex vi priorum edictorum, tradunt Doctores communiter, quos ſequitur Diana *p. 4. tract. 5. reſol. 27.* Tum quia cum huiuſmodi edictum non ſit actus hominis, & priuatæ voluntatis, ſed prouiſio publica ordinata ad publicam vtilitatem animarum, & commodum Eccleſiæ, ſitque finis publicus, actusquoque prouenit ab auctoritate, & poteſtate publica, & ideò de ſui natura eſt perpetuus, ſicut eſt perpetua publica poteſtas per textum *in cap. Si gratioſè, de reſcript. in 6.* Tum quia cauſa edicti, nimirùm vt fides catholica conſeruetur pura ab hæreſibus, eſt perpetua, ergo & remedium edicti. Tum quia huiuſmodi edictum formaliter ſolet eſſe collectio Eccleſiaſticarum Conſtitutionum contra hæreticam prauitatem. Sed iſtæ ſunt perpetuæ. Ergo & edicta Inquiſitorum. Tandem quia edicta, & Conſtitutiones in re, & perpetuitate non differunt, ſed ſolùm in materia, & perſonis. Nam Conſtitutio vniuerſalis eſt, & ſupremi legiſlatoris; edictum verò eſt inferioris, & materiæ particularis, vt per ſcribentes *in tit. de conſtit. ſub init. & in C. de edict. D. Adrian. toll.* Nec vis facienda eſt in verbo *edictum*, quia confunditur cum conſtitutionibus, & ſtatutis, *arg. cap. Ne aliqui de hæret. in 6.* Caren. *p. 3. tit. 9. num. 34.* vbi alii.

2 Neque obſtat contraria conſuetudo; quia eſt irrationabilis, cum tendat contra publicam vtilitatem animarum, & fidei Catholicæ. Et ideò non poteſt præualere, *cap. fin. de conſuet.* vbi Doctores.

3 Ad 2. Non eſſe neceſſarium nouum Edictum publicare; Tum ex dictis. Tum quia, licèt Inquiſitores particulares ex negligentia, vel alio capite non publicarent edictum, adhuc adeſſet obligatio de hæreticis, ſeu de hæreſi ſuſpectis S. Officio propalandis vigore generalis præcepti à Sacr. Congregatione Supremæ Inquiſitionis emanati ſub die 3. Ianuarij 1623. quod refert Peyrinus *to. 2. ad Conſtit. 9.* Pauli V. *n. 27.* & ex eo Trimar. *diſp. 4. de ſollicit. n. 23.* ac Diana *loc. cit. reſol. 41.* docentes, illud eſſe perpetuum. Sed quia Bordonus *de S. Tribunal. cap. 30. n. 2.* contendit fuiſſe præceptum tranſitorium ex vrgenti occaſione, tunc illis Partibus nota promulgatum, tanquam quoddam monitorium, cui cenſetur ſatisfactum pro eo tempore, ideò an ſit in hac ſpecie nouum edictum publicandum, pendet ex circumſtantijs loci, temporis, ac perſonarum, prudenti iudicio penſitandis.

Ad 3. Videtur expedire. Tum ex ſuperiùs relata præcepto generali Supremæ Inquiſitionis. Tum ab exemplo. Nam Vrbanus VIII. ad præſeruanda iura Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſonarumque Eccleſiaſticarum à quibuſcumque præiudicabilibus, edidit grauiſſimam Conſtitutionem, quæ incipit, *Romanus Pontifex* ſub 5. Iunij 1641. Atque ita occurreretur Inquiſitorum negligentijs, Principum expoſtulationibus, animarum periculis, & Sacri Tribunalis præiudicijs. 4

CONSVLTATIO XCVI.

An præuentus à ſolo dicto ſocij criminis, in quo obijt; abſque tamen purgatione maculæ, gaudeat priuilegio ſpontè comparentium in cauſa ſpectante ad S. Officium, non tamen in materia fidei?

VIdetur reſpondendum cum diſtinctione. Vel enim iſte ſciuit, vel ſuſpicatus eſt, ſe præuentum, & ſic metu probationum in S. Officio comparuit, & confeſſus eſt, & in hoc caſu pro ſpontè comparente non habetur, licèt mitiùs ſit tractandus, *cap. Eſtote miſericordes, de regul. iur.* Locat. poſt *iudicial. Inquiſ. inter caſus deciſos caſ. 7.* Farinac. *de hæreſ. q. 193. n. 28. 36. & 37.* & Souſa *lib. 4. aphoriſm. cap. 9. num. 4.* Vel conſtet indiciorum eum conſcium non fuiſſe, & in tali caſu gaudet beneficio ſpontè comparentium, Farinac. *loc. cit.* Souſ. *d. cap. 9. n. 2.* & Caren. *tit. 17. §. 1. n. 2.* quia ſpontè, non coactum comparuiſſe, ac confeſſum eſſe videtur. An autem conſcius fuerit, vel ignorauerit ſe præuentum, arbitrio Inquiſitorum, perpenſis omnibus circumſtantijs, iudicandum relinquitur. 1

At nihilominùs cenſeo non gaudere; quia priuilegium ſpontè comparentium conceditur tantùm in materia fidei, vt ex Conſtitutione Iulij Tertij de reuocatione hæreticorum ad Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ gremium, edita ſub anno 1550. apud Pegnam, & ex Concilio Bitterenſe *cap. 2.* his verbis: *Ac deinde mandetis, vt omnes, qui ſe, vel alios ſciuerint in crimine labis hæreticæ deliquiſſe, compareant coram vobis, veritatem dicturi, &c. habeantque impunitatem &c.* Hic autem non agitur de materia fidei, atque adeò non poteſt ad eam extendi priuilegium ſpontè comparentium. Præſertim, quia is dicitur ſpontè confiteri, qui venit non vocatus, aut qui vocatus nulla præcedente interrogatione confitetur, vt per Farinac. *q. 81. cap. 5.* vſque ad *n. 180.* 2

Quare cum hîc comparens fuerit præuentus ex ſocii criminis depoſitione, quæ in exceptis ſufficit ad inquirendum, vt per Clar. *q. 21. n. 5.* & Farinac. *q. 43. n. 130.* Et inquiſitus, atque interrogatus, confeſſus fuerit delictum, debet puniri pœna de iure illi debita; quia tamen agitur de delicto proueniente ex cauſa fidei licèt præuentus, nondumque forſan vocatus ſpontè comparuerit, & faſſus eſt, ideò poterit mitiùs haberi, & condemnari ad pœnam extraordinariam arbitrio Inquiſitorum. Mitiùs enim agendum eſt cum ſpontè confeſſis, quàm cum conuictis, *cap. Presbyterum 50. diſt.* Gloſſa communiter recepta *in cap. De hoc verbo, extr. de ſimon.* vbi Hoſt. & ibi Panorm. *num. 6.* 3

CONSVLTATIO XCVII.

An carceratis in S. Officio ob crimen hæreſis concedi debeat Confeſſarius?

1 DIſtinguo. Aut ſunt ſani, aut infirmi. Si ſunt ſani. Prima ſententia eſt affirmatiua, idque etiamſi antea confeſſi non fuerint in iudicio, dummodò tamen priùs abſoluantur ab excommunicatione ob hæreſim contracta, & Eccleſiæ reconcilientur, eſtque valdè probabilis; quia reorum ſaluti expedit, vt Deo reconcilientur, quæ reconciliario prætereà erit medium ad reconciliationem eum Eccleſia. Et quia poterit interim Confeſſarius exhortari reos, vt fateantur iudicialiter ſuos errores, ac integram veritatem tam de ſe, quàm de alijs, vtque tædio carceris, vel ſpei celerioris liberationis, vel metu tormentorum ſibi, vel alijs falſum crimen non imponant. Hanc ſequuntur Zanardus *in director. theolog. p.3 cap.86.* Pegna, qui id benignus vocat *in direct. Inquiſ. p.2.com.25.litt.C.§.Ac primum*, vbi ex Thoma Zobbio, olim S. Inquiſitionis Romanæ generalis Commiſſario, & *litt. item C. §. Diximus hucuſque*, Souſ. *in aphoriſm. lib.2. cap.26.num.25.* & Diana *p.4. tr.5. reſol.6.*

2 Secunda ſententia eſt negatiua, eaque tenenda, ſcilicèt non eſſe ijs concedendum Confeſſarium, niſi poſt eorum confeſſionem iudicialem. Hanc tradunt Simanch. *de cathol. Inſtit. tit.16. num.30.* ac Doctores, quos ſequitur Piaſec. *in prax. Epiſcop. p.2. cap.4.ar.6. num.7.* & Inſtructio Toletana ſub anno 1561. *cap.71.* quia, cùm pendente inquiſitione reputentur hæretici, videntur indigni tanta benignitate, & conſolatione. Et hanc iuxta ſtylum amplexa eſt S. Congregatio S. Officij, quæ ſæpè cenſuit, carceratos in S. Officio, pendente eorum cauſa, non poſſe percipere Sacramenta, vt ſub die 23. Decembris 1619. & ſub die 12. Martij 1556. cenſuit, carceratos, quando ſunt in confeſſis, poſſe confiteri, & abſolui in foro conſcientiæ, ac ſumere Sanctiſſimum Eucbariſtiæ Sacramentum. Conceſſit nihilominùs aliquando Sanctiſſimus, vt Confeſſarij poſſint huiuſmodi carceratos abſoluere in foro conſcientiæ, vt ſub 21. Decembris 1601. Fuit tamen denegata hæc facultas abſoluendi eos ab hæreſi 23. Nouembris 1616.

3 Si verò ita ſint infirmi, vt verſentur in mortis periculo, debet eis concedi Confeſſarius etiam ante eorum iudicialem confeſſionem; quia cum per tempus non liceat eos iudicialiter examinare, & reconciliare, ſi verè contriti, ac parati ſunt obedire mandatis Eccleſiæ, erunt ſacramentaliter abſoluendi, vt per Concil. Arauſican. 1. *cap.2.* his verbis: *Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, ſi catholici eſſe deſiderent, ſi deſit Epiſcopus, à presbyteris cum chriſmate, & benedictione conſignari placet.* In tali enim caſu nullam eſſe reſeruationem, omneſque Sacerdotes poſſe quoſcumque pœnitentes abſoluere à quibuſuis peccatis, & cenſuris, decernit Concilium Trid. *ſeſſ. 14.cap.7. de caſ. reſeru.* docentque Doctores communiter, ac reſoluit S. Congregatio S. Officij, vt ex ſubiectis reſolutionibus.

4 Carceratis S. Officii, qui facta ſuorum criminum confeſſione, nondum tamen publicata ſententia in mortis periculum incidunt, poteſt adminiſtrari Euchariſtia, ſi illam petant per modum viatici, & oſtendant ſigna pœnitentiæ 14. Decembris 1617.

5 Carcerati in S. Officio, ſtante eorum aduerſa valetudine, conceditur Confeſſarius, qui eos abſoluat in foro conſcientiæ 23. Februarii 1627.

CONSVLTATIO CXVIII.

1 *An Bulla B. Pij V. ſi de protegendis habeat locum in ijs, qui ſine fractura carceris S. Officij, ſed clauibus adulterinis, non odio fidei, ſed pretio eduxerunt è carcere de hæreſi vehementer ſuſpectum, non tamen confeſſum, neque conuictum.*

2 *Sin minùs, qua pœna ſint puniendi tam extrahentes, vt ſupra, quàm mandantes, claues adulterinas conficientes ſcienter, earumque confectioni ſcienter cooperantes, contra quos proceditur in contumacia?*

3 *Qua pœna ſit puniendus ſupradictus hæreticus iudaizans, qui vt ſuprà fugit è carcere, & adhuc eſt contumax, & fugitiuus?*

4 *Qua pœna ſit puniendus, qui nedum mandauit dictam extractionem, ſed etiam occidi proditoriè dictum extrahentem, contra quem proceditur in contumacia.*

5 *Qua pœna ſint puniendi mandatarij prædicti homicidij, qui illud perpetrarunt, nedum proditoriè, ſed etiam mediante pecunia, & ſunt in fortijs S. Officij?*

AD primum. Negatiuè videtur reſpondendum. 1
Tum quia dicta Bulla requirit, quod id fiat in contemptum, & odium S. Officii. Tum quia non conſtat de hæreſi, & ideò non poſſunt dici fautores ad tradita per Anchar. *in c. Quicumque de hær. in 6.* vbi docet, quod quando proceditur contra aliquem, ex eo quod præſtitit opem, vel aliquod auxilium ad aliquod maleficium, oportet, quod priùs conſtet in proceſſu, qui ſit, contra auxiliantem mihi. Licèt enim principalis ſit contumax, vel alio modo de maleficio conſtet contra eum, tamen hoc non nocet auxilianti, *l. demonſtraſſe, §. qui in iure, ff. de adult.* Bartol. *in l. is, qui, ff. de furt.* quare in proceſſu faciendo contra fautores, auxiliatores &c. oportet facere fidem, quod ille, cui fauiſſe dicuntur, ſit hæreticus, vt concludat inquiſitio, vel proceſſus contra tales; quia auxilium non dicitur præſtitum, quando non eſt, vel deficit maleficium, Bald. *in l.1. col.2. C. de ſer. fug.*

At nihilominùs cenſeo habere locum. Tum quia hi 2
frangunt carcerem S. Officii, ſub quibus etiam intelligitur aperiens clauibus adulterinis, aut ſubreptis Cuſtodi, vel alteri, vt per Bordon. *de S. Tribun. cap.29. num.21.* Tum quia ex d. Bulla ſatis eſt, quod id fiat in cauſa fidei; quod reſpicit non ſolùm crimen hæreſis formalis, ſed etiam inducens ſuſpicionem hæreſis, vel quodcumque aliud ſpectans ad alterutrum, cum non ſolùm hæreſis, ſed ſuſpicio, & quodcumque aliud contrarium opponatur ſanctæ fidei, ex quo dicitur tractari cauſa fidei, vt ex Zanardo tradit Caren. *p.2. tit.13. n.67.* Tum denique quia ſic in ſimili declarauit Sacr. Congregatio S. Officii, in qua propoſito dubio, an incidat in pœnas Bullæ *ſi de protegendis*, qui è manibus birruariorum arripuit carceratum ob pecuniam, die 10. Nouembris 1644. decreuit coram Sanctiſſimo, quod inciderit, ſed tamen ex benignitate Sanctiſſimi fuit damnatus ad triremes. Eo enim ipſo, quod id fit ex pecunia, inducitur contemptus, ac dolus. Præſertim quia cum eadem Bulla lata fuerit ob publicam vtilitatem, latè interpretanda ſit, vt per Doctores, quos ſequitur Ricc. *to.1. dec.74.n.4.* quoniam verò verba d. Bullæ videntur eſſe conſpicua, ibi: *Nemo autem expurgationem habere, aut cauſam vllam proponere, vel prætendere poſſit, quin tantum nefas in contemptum, & odium S. Inquiſitionis Officij admiſerit, niſi contrarium per claras probationes docuerit ſe feciſſe*, ideò pœnas in ea contentas non poſſunt Inquiſitores inferre in quoſcumque, ſed ſolùm in eos, qui, quæ continentur in illa, commiſerint ex odio, & contemptu S. Inquiſitionis, ſecùs ſi ex alia cauſa, verbi

gratia ex precibus, precio, conſanguinitate, amicitia, &c. & ex ea cauſa ſe id feciſſe per claras probationes demonſtret, vt per Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 182. *num.* 80. Souſ. *in aphor. lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 9. & Scott. *in Bull. Pontif. Epit.* 106. *theor.* 278. Ideò puniri poſſunt pœnis extraordinariis, nimirùm pecuniarijs, carceris, triremium, exilio, ac ſimilibus iuxta grauitatem delicti, & conditionem perſonarum.

3 Ad 2. Si id commiſerint in contemptum, & odium S. Inquiſitionis, puniendi ſunt pœnis contentis in d. Bulla, aliàs pœna arbitraria.

4 Ad 3. Videtur puniendus pœna apoſtatæ à fide, ſcilicèt excommunicatione, infamia, irregularitate, priuatione omnium bonorum, & iurium, & alijs pœnis contra hæreticos ſtatutis, vt de communi teſtatur Sanch. *lib.* 2. *in decal. cap.* 7. *num.* 18. & tradunt Canoniſtæ *in cap.* 1. *de apoſt.* Et facit decretum Pauli IV. ſub die vltima Aprilis 1556. Et quæ circa hanc materiam diſcuſſa fuere 26. Auguſti 1627. Sed quia carceres ipſe non fregerat, & in eis detinebatur propter ſolam ſuſpicionem hæreſis, ideò non habetur pro conuicto, ſed excommunicatur, ſi in termino ſibi aſſignato ad ipſas carceres non redierit, & ſi per annum excommunicationem ſuſtinuerit, tanquam hæreticus punietur, *cap. Contumacia de hæret. in* 6. Si autem erat conuictus, dato quod fugerit, oſtio aperto, citari debet ad ſententiam audiendam, & ſi non comparuerit, condemnabitur, vt pertinax, & impenitens.

5 Ad 4. & 5. Si hoc fecerit in offenſam S. Officij, ſunt puniendi, ſi ſecùs tradendi ſimpliciter brachio ſeculari, vel damnandi ad triremes in perpetuum.

CONSVLTATIO XCIX.

An, & quatenus Græci ſchiſmatici poſſint fieri captiui, ac ſuis bonis expoliari à Chriſtianis, præſertim à triremibus Religionis Hieroſolymitanæ.

1 REſpondeo negatiuè. Ratio autem eſt, quia ſunt Chriſtiani, atque adeò proteguntur à Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. relato *in cap. Excommunicationi, de raptoribus*, quo ſolis Chriſtianis expreſsè proſpicitur; quod etiam in antiquioribus Bullis Cœnæ Domini *cap.* 3. ſeruabatur. Quare niſi fuerint hoſtes nominis Chriſtiani, non poſſunt fieri captiui, neque ſuis bonis expoliari. Et ita declaraſſe videtur S. Congreg. S. Officij tum aliàs, tum præcipuè ſub die 12. Aprilis 1612. & 10. ac 17. Nouemb. 1611. pro Inquiſitore Militenſi his verbis: *Inquiſitor curet dimitti deſcendentes à Chriſtianis nouis, captos à triremibus Religionis Hieroſolymitanæ, quia ſi chriſtianè viuunt, & non fuerunt capti pugnantes contra Chriſtianos, vel pyraticam exercentes non poſſint retineri tanquam ſerui.*

CONSVLTATIO C.

An dos, eiuſque augmentum reſtitui debeat à viro Iudæo ad fidem Chriſtianam conuerſo vxori in Iudaiſmo permanenti.

1 SVppoſito tanquam certum, quod inter conuerſum, & non conuerſam adhuc perſeueret vinculum matrimonij antea conſumati, vt præter Doctores alibi adductos, ait D. Paulus 1. *ad Corinth. cap.* 7. *Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dirimat illam.* Item ſuppoſito, quod reſtitutio dotis, ac donatio, ſiue augmentum dotale non debeantur, conſtante matrimonio, ſed eo ſoluto nedum ex diſpoſitione iuris communis, ſed etiam ex pacto, quo conceditur mulieri reſtitutio dotis, deficiente viro, quod importat ſolutionem matrimonij, ſequi planè videtur, quod cum non ſit ſolutum vinculum matrimonij, neque ſit purificata conditio pacti in inſtrumento dotali interpoſiti, non debeat conuerſus ad fidem conſtringi ad reſtitutionem dotis, eiuſque augmenti.

Verùm quoniam dos data eſt ad ſupportandum onera matrimonij, & illius fructus ſunt vxori loco alimentorum, iuſtum ſanè videtur, quod, ne mulier alimentorum priuatione cogatur contra ius diuinum, & humanum ad ſuſcipiendam fidem Chriſtianam, dos illi reſtituenda ſit, non autem augmentum dotis; quia in iſto non militat ratio alimentorum, quemadmodum in dote, & quia in iſto mulier agit de lucro captando, non de damno vitando, ac permitteretur, quod mulier perſiſtendo in Iudaiſmo perciperet ex ſua perfidia præmium, & vir pateretur pœnam immeritam pro præmio ex eo, quod conuerſus ſit ad fidem.

Quod etiam dicendum puto etiam in caſu, quo ad fidem conuerſus tranſiret ad ſecunda vota, ſicut tranſire poterit ex D. Paulo *in cit. loc. Si infidelis diſcedit, diſcedat, non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater in huiuſmodi.* Neque obſtaret pactum in inſtrumento dotali fortè appoſitum, quod ſcilicèt ſi vir præuaricaretur, & vxorem duceret, ſit obligatus, antequam eam ducat, reſtituere *chedubà*, ideſt, dotem, & eius augumentum. Nam vel non intelligitur de caſu conuerſionis ad fidem, quia id non eſt præuaricari, vel ſi de illo intelligeretur, non obligat in præiudicium animæ, ac Religionis. Prætereà mulier Iudæa ſibi imputare debet, ac ſuæ perfidiæ, dum nolit ſine contumelia Creatoris perſeuerare in matrimonio cum ſuo viro ad fidem conuerſo, vel ipſam fidem ſuſcipere. 2

CONSVLTATIO CI.

An familiaris conuerſatio, ac litium extinctio ſint cauſæ ſufficientes ad diſpenſandum in primo, & ſecundo affinitatis gradu etiam in non Magnatibus?

VIdentur proculdubiò ſufficientes; quia licèt Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de matr.* ſtatuat in ſecundo gradu non eſſe diſpenſandum, niſi inter Magnos Principes, & ob publicam cauſam, attamen praxis obtinuit, vt temperetur rigor huius iuris, & diſpenſari ſoleat in fauorem quorumcumque nobilium, & ob publicum commodum, vt obſeruat Sanchez *lib.* 8. *de matr. diſp.* 19. *n.* 14. & frequentibus exemplis oſtendit Praxis Datariæ. 1

Præſertim quia non agitur de impedimento conſanguinitatis, ſed affinitatis, pro cuius diſpenſatione minùs vrgens cauſa deſideratur, vt notat Galleg. *de cognat. ſpirit. c.* 23. *n.* 1. Rodrig. *tit.* 1. *Sum. cap.* 238. *n.* 4. Vega *tit.* 2. *Sum. cap.* 34. *caſ.* 167. 2

Familiaris igitur conuerſatio etiam in itinere, quæ occaſionem præbuit ſuſpicandi de copula, ſufficiens videtur, vt obſeruat Sanch. *d. diſp.* 19. *n.* 10. & admittitur de conſuetudine Datariæ. Hæc enim cauſa operatur, vt lex ponens hoc impedimentum non ſit conueniens his perſonis, & proindè ponit iſtam cauſam diſpenſandi in lege, vt tradit D. Thom. 2. 2. *q.* 97. *ar.* 4. *in corp.* 3

Altera quoque cauſa, quod matrimonium conducet ad ſedandas lites, ſufficere etiam videtur, præſertim ſi Oratores morentur in loco, vbi ciuiles lites facilè vertuntur in diſcordias perſonales, & proindè diſpenſatio conducet ad pacem, quæ eſt ſufficiens cauſa pro diſpenſationibus matrimonialibus, vt tradit D. Thom. 2. 2. *q.* 67. *ar.* 2. *ad* 2. & eſſe iuſtam cauſam diſpenſandi conueniunt communiter Doctores, præcipuè Palud. *in* 4. *diſt.* 40. *q. vn. ar.* 3. *dub.* 3. D. Antonin. 3. *p. tit.* 1. *cap.* 14. *§. vlt. in fin.* Rodrig. *tit.* 1. *Sum. cap.* 237. *n.* 2. Graff. *p.* 1. *dec. lib.* 2. *cap.* 81. *in fin.* Abb. *in cap. Quia circa n.* 2. *de conſanguin.* Præpoſit. *n.* 1. Mandoſ. *de ſignat. grat. tit. diſpenſationes matrimoniales, v. iuſta cauſa diſpenſandi*, quos ſequitur Sanchez *cit. diſp.* 19. *n.* 8. & Praxis huiuſmodi cauſam admittit. 4

CON-

CONSVLTATIO CII.

In quadam diœceſi plerique ruſtici, & mechanici ſunt tenuioris fortunæ, & tamen ad grauium onerum ſolutionem compelluntur. Hinc eſt, vt media inquirant oneribus iſtis, & victui opportuna, multa millia vtriuſque ſexus quotannis in partes hæreticorum proficiſcuntur, & operam ſuam elocant talibus etiam dominis, qui diebus ieiunij, Veneris, & Sabbati ſolummodò vetitos cibos apponi ſinunt, ijſque operarij Catholici in defectu aliorum paſſim veſcuntur.

1 Quæritur, *an liceat*? Ijdem Catholici Dominum ſubinde non reperiuntur, niſi ſe obligent ad exercitium operum ſeruilium pro diebus etiam feſtis.

2 Quæritur, *an propter ſuam paupertatem ſe ad illud obligare poſſint?*

1 AD primum reſponden, affirmatiuè. Et ita docent Azor. *p.*1. *lib.*7. *cap.*18. *q.*7. *in fin.* & Trullench. *lib.*3. *in decal. cap.*2. *dub.*7. *n.*22. Nam, vt plurimùm eſt impoſſibile, quod ſeruent talia præcepta, aut ſaltem non poſſunt ſeruare abſque graui incommodo; quia ſeruaodo ſaltem incurrerent in odium dominorum, quod ipſis notabile damnum cauſaret, quod ſubire non tenentur, vt ſeruent eiuſmodi præcepta. Nec poteſt interuenire ſcandalum, ſi non ſeruent, niſi ſit ſcandalum paſſiuum. Nam cùm ſint in aliena poteſtate, tenetur quiſque ſibi perſuadere, quod neceſſitate compulſi non ſeruent præcepta, & ideò excuſari, ac proindè non tribuere occaſionem peccati proximo. Neceſſitatis enim, vt dixit quidam, amariſſimæ ſunt leges, & truculenta imperia.

2 Eſt tamen primò aduertendum, quod teneantur hæc præcepta obſeruare, quando commodè poſſunt, nec vllum periculum adeſt; quia tunc non adeſt cauſa, à qua poſſint excuſari; & ideò vrgent præcepta Eccleſiæ, quæ vbique obligant.

3 Secundò eſt etiam aduertendum, quod ſi cogerentur in contemptum fidei comedere cibos vetitos, aut non ieiunare, tenerentur potiùs mortem ſubire, quàm violare præcepta. Nam violatio eſſet tacita quædam abiuratio fidei, & non negare Chriſtum eſt præceptum negatiuum, quod ſemper, & vbique obligat.

4 Ad ſecundum reſpondeo, non poſſe obligari, ſi cogantur exercere opera ſeruilia in diebus feſtis in contemptum fidei, & Religionis, docent communiter Doctores, nominatim citandi; quia potiùs deberent mortem ſubire, quàm facere aliquid in contemptum Religionis.

5 At poſſe obligari, quando, ſi non obligarentur, incurrerent io aliquod damnum, docent Nauar. *in ſum. cap.*13. *n.*7. Azor. *p.*2. *cap.*27. *q.*4. Sayr. *in clau. reg. lib.*7. *c.*2. *n.*8. Tabien. *v. Feria n.*28. Angel. *eod. v. n.*9. Caiet. *v. Feſtum verſ. Tertio ex neceſſitate*, Philiarch. *p.*2. *de offic. Sacerd. lib.*3. *c.*23. Archid. *in c. Sacris, de his, qui vi. met. cauſ.* Io. Benedict. *in Sum. de peccat. lib.*1. *c.*10. *n.*3. Lopez *lib.*1. *inſtr. c.*52. Margar. *præc.*3. D. Anton. 2. *p. tit.*9. *c.*7. *§. vlt.* Filiuc. *tr.*27. *c.*11. *n.*211. Tolet. *in Sum. lib.*4. *c.*25. *n.*3. Sanch. *lib.*5. *opuſc. c.*2. *dub.*18. *n.*16. & 17. Suar. *to.*1. *de relig. lib.*2. *c.*33. *n.*4. Fagund. *lib.*1. *in præcept. Eccleſ. c.*14. *n.*7. Caſtropal. *p.*2. *tr. de feſt. obſer. diſp. vn. pun.* 10. *n.*3. *in* 7. *c. Neceſſitatis*, Bonac. *diſp.*5. *de* 3. *præcept. decal. q. vn. pun.*3. *n.*17. Sà *v. Feſtum*, Fernandez *p.*1. *exam. theol. c.*7. *§.*1. *n.*7. Quia generalis ratio vitandi damnum excuſat etiam in hoc caſu. In præſenti autem incurrerent graue damnum, quale eſſet, ſi non inuenirent alios dominos in alia ciuitate, vel fame premerentur.

6 Hinc Catholicos inter hæreticos verſans debet cibos vetitos reſpuere, ſi poteſt ſine periculo, prætexendo aliam cauſam à Religione. Non tamen ad id tenetur, ſi nequeat reſpuere, quin generet ſuſpicionem ſe Religionis cauſa reſpuere, indeque ſibi graue periculum in vita, vel in bonis immineat. Siquidem eſus talis cibi non eſt ſignum inſtitutum ad profeſſionem falſæ fidei, adeòque eo vtens non cenſetur, per ſe loquendo, falſam fidem profiteri, ſed tantùm fidem ſuam occultare, quod interdum licet. Dixi, per ſe loquendo. Nam ſi ad eiuſmodi eſum ſiue ab auctoritate publica, ſiue à priuata prouoceris in proteſtationem falſæ Religionis, vel in contemptum Eccleſiæ, aut ex ea comeſtione ſcandalum generetur in catholicis, eo quod videntes illum ſine cauſa rationabili cibis vetitis vti, ſuſpicantur illum fidem abieciſſe, ipſi ad eandem defectionem eius exemplo prouocantur, peccat mortaliter non abſtinendo à cibis prohibitis.

Quinimmò interdum eſt peccatum inter hæreticos abſtinere à carnibus, quando ſcilicèt non occurrunt circumſtantiæ obligantes ad confitendam fidem, & alioqui ſi Catholicus abſtineat, periculum eſt concitandi animos hæreticorum in ipſum, alioſque Catholicos, neque alius inde fructus ſperatur. 7

CONSVLTATIO CIII.

1 *Miniſtri hæretici prolem faſcijs inuolutam baptizaturi, aquam è ſuggeſtu ita communiter effundunt, vt illa faſcias tantùm, rarò autem vllam infantis membrum contingat, quo caſu baptiſmus eſt nullus. Quæritur proindè, an ſint monendi miniſtri Catholici, vt ſub conditione ſemper baptizent ab hæreticis baptizatos?*

Item, qui pleriſque in locis militant pro hæreticis, quiue officio aliquo funguntur, ſæpè nequeunt ſua obtinere ſtipendia, niſi probent à ſe ſubinde frequentatas conciones hæreticas, & ideò eis aliquando interſunt ſine ſcandalo, vt aiunt, cùm ſatis, ſuperque conſtet tam orthodoxis, quàm heterodoxis ſe eſſe Catholicos, & ſolummodò pro forma ſeſe in concionibus oſtendant, ac inſuper ſine erroris, aut hæreſis periculo, cum vel non attendant ad verba concionantis, vel aures goſſypio obturent.

2 *Quæritur, an tales dum ad Sacramentum pænitentiæ accedunt, & conciones vitare non proponunt, valeant abſolui?*

AD primum reſpondeo, huiuſmodi pueros eſſe baptizandos à Catholicis ſub conditione. Quando enim dubitatur, an baptiſmus ſit malè collatus, reiteratur ſub conditione, vt declarauit Sac. Congregatio S. Officij 25. Iauuarij 1607. Hinc *in cap. De quibus, de baptiſm.* præcipitur baptizari eos ſub conditione, de quibus dubium eſt, an ſint baptizati; quia conditio tollit, quod non iteretur Sacramentum, atque adeò excluditur irreuerentia, quæ committeretur ex reiteratione. Id, quod Eccleſia approbare viſa eſt io Rituali Romano, & Theologi communiter amplexi ſunt. In hoc autem caſu valdè dubitatur de vera ablutione, quæ formaliter conſiſtit, quod aqua tangat corpus, & fluat per ipſum. 1

2 Ad ſecundum. Non licet ingredi templa hæreticorum, Principe talem ingreſſum præcipiente, ex contemptu fidei Catholicæ, vel animo peruertendi Catholicos, aut hæreticos in falſa religione confirmandi, vt in Anglia fieri ſolet. Tunc enim viget præceptum confitendæ fidei ad defenſionem honoris diuini, etiam cum periculo vitæ.

3 Neque etiam licet adire templa hæreticorum ex intentione in cultu falſæ religionis cum illis communicandi, cùm talis cultus ſit illicitus, vt patet ex dictis. Vndè ille peccaret mortaliter, qui io templo Caluiniſtarum cœnam ſumeret, aut cum iis preces funderet. Quia tamen Caluiniſtæ verum habent ba-

ptiſmum, non eſſet peccatum in extrema neceſſitate baptiſmum ab ijs accipere, ſaltem ceſſante ſcandalo, & ſubuerſionis periculo. Excuſantur tamen famuli, qui dominum hæreticum in Templum comitantur, vt patet exemplo Naaman, qui Domino ſuo miniſtrabat in Templo Remmon. Non tamen debent ſe immiſcere ritibus hæreticorum, ne videantur eos approbare.

4 Et quamquam ingreſſus in templum hæreticorum non ſit per ſe loquendo illicitus, ſi fiat animo audiendi eorum concionem, vt ipſorum doctrina meliùs percepta, fundamenta, quibus innititur, accuratiùs conuellantur; ſecùs tamen ſi ille ingreſſus coniunctus eſt cum ſcandalo, vt plerumque contingit, aut cum periculo propriæ ſubuerſionis. Ideò in hac ſpecie reſpondeo negatiuè; quia verſantur in ſtatu reprobo, nimirùm peccati mortalis. Idque etiamſi proteſtentur, ſe id facere, vt ſuo Principi obediant, & non vt falſam hæreticorum ſectam profiteantur, Suarez *in defenſ. fid. cath. lib.6. cap.9. num.16.* Azor. *tom.3. lib.1. cap.7. quæſt. 2.* dum inquit, Catholicis non licere hæreticorum Eccleſias adire, preces, conciones, &c. ſubdens iam eſſe vſu receptum, quod hæreticorum rituum frequentatio propè ab omnibus habeatur pro ſigno diſtinctiuo, quo hæretici à Catholicis diſcernuntur, ac Sanchez *lib.2. moral. cap.4. num.27.* vbi aſſerit, id nullatenus licere, ſed potiùs mortem ſubeundam; quod communi conſenſu multi viri doctiſſimi à Catholicis conſulti ſubſcripſerunt, & Paulus V. in quodam ſuo diplomate declarauit, non licere Catholicis hæreticorum Templa adire, monens, atque obteſtans Catholicos, ne vllo modo eorum conciones audiant, aut cum eis in ritibus communicent, ne Dei iram incurrant, neque licere id facere ſine detrimento diuini cultus, & ſalutis æternæ. Quibus verbis ſatis apertè Summus Pontifex declarat, quod tales actus ſunt mali, deformes, & illiciti, ideòque prohibeantur, & Catholici ſi aliter fecerint, mortaliter peccabunt. Ac ita tandem declarauit etiam S. Congregatio S. Officij, & Catholico Scoto officiali petenti, concedi facultatem, vt à ſuo Confeſſario abſoluatur, quatenus ratione Officij ſibi contingeret hæreticorum conciones, & Eccleſias adire, nihil conceſſit 22. Ianuarij 1609. Quinimmò aliàs ſcripſit Nuncijs Apoſtolicis Galliæ, Germaniæ, ac Poloniæ, quòd facultate concedendi licentiam Miſſionariis, vt interſint concionibus hæreticorum, parciſſimè vtantur, & plenè obſeruatis conditionibus in literis ſcriptis 27. Ianuarii 1624. præſertim illa, quod in continenti confutare debeant hæreſes, qui hæreticorum conciones audiũt, intelligi debeat in latitudine eiuſdem diei tantùm, vt ſub die 15. Maij 1625.

5 Ratio autem eſt. Tum quia exponerent ſe graui, ac probabili periculo recedendi à fide catholica; quod in compluribus experientia ſæpè docuit. Tum etiam quia in huiuſmodi regionibus Catholici ab hæreticis diſcernuntur in hoc, quod Catholici hæreticorum Templa, & conciones non adeunt.

CONSVLTATIO CIV.

MVlti hæretici conuertuntur ad fidem, inter quos non pauci ſunt coniugati, altero coniuge perſeuerante in hæreſi, coniugati, inquam, ritu tantùm hæretico, ideòque inualido, cum in illis partibus publicatum ſit decretum S. Concilii Tridentini. Pars conuerſa cupit matrimonium renouare ſecundùm formam eiuſdem decreti Tridentini, at compartem hæreticam, à qua ſeparari mortaliter impoſſibile eſt, nullatenus poteſt inducere, vt coram Parocho compareat.

Quæritur quid Paſtores catholici cum tali agere debeant, & ſpeciatim, an coniugem bonæ voluntatis ad vſum Sacramentorum poſſint admittere?

REſpondeo, ſi in dictis locis non fuerit publicatum decretum Concilii Tridentini *de reform. matrim. cap.1.* matrimonium, & ſi ritu hæretico celebratum, validum eſt, vt declarauit S. Congregatio Concilij in Biſuntina 26. Iunii 1598. ac proinde Paſtores Catholici poterint admittere ad Sacramenta alterum coniugem conuerſum ad fidem, dummodò viuat in matrimonio ſine contumelia Creatoris. 1

Si verò in iis locis fuerit publicatum, & eius forma non fuerit in eiuſmodi matrimoniis obſeruata, matrimonia ſunt nulla. Nam hæretici quoque, vbi decretum dicti *cap.1.* eſt publicatum, tenentur talem formam obſeruare, & propterea etiam ipſorum matrimonia abſque forma Concilii, quamuis coram miniſtro hæretico, vel Magiſtratu loci contracta, nulla, atque irrita ſunt iuxta declarationem Sac. Congregationis Concilii tranſmiſſam Epiſcopo Tricaricenſi, Nuncio Apoſtolico apud inferiorem Germaniam, quam refert præter alios Zipæus *in annalit. iur. Pontif. lib.4. tit. de ſponſ. num.16.* & nos alibi. Quare in hoc caſu coniux conuerſus non poteſt admitti ad Sacramenta, niſi priùs ſeparetur, cum viuat in aſſiduo concubinatu. 2

CONSVLTATIO CV.

An concedenda ſit facultas diſpenſandi in matrimonio rato, & non conſumato ad hoc, vt primi coniuges poſſint ad ſecunda tranſire vota, ſi periculoſa, & impacata præuideatur cohabitatio futura, ſeu lapſus in hæreſim?

REſpondeo. Poteſt eiuſmodi facultas concedi; quia in matrimoniis ratis, & non conſumatis poteſt Pontifex ex cauſa authoritate ordinaria diſpenſare, vt cum Canoniſtis, ac Theologis oſtendi *tom.1.* Hic autem videtur adeſſe cauſa concernens bonum publicum, nempè pax catholicorum, & ſinceritas fidei catholicæ in illis partibus. 1

At nihilominùs S. Congregatio S. Officii 1635. reſpondit, matrimonium ratum non conſumatum cum hæretico, & hæretica eſſe validum, & idcircò non eſſe concedendam mulieri diſpenſationem alteri nubendi. Ergo multò minùs concedenda eſt in matrimoniis ratis, non conſumatis Catholicorum. Quare conſulendam eſſe cenſeo Sedem Apoſtolicam in caſibus particularibus, quæ examinando cauſas diſpenſationis eiuſmodi, ac illas approbando, non niſi raro in iis diſpenſabit, cum non expediat, vt Eccleſia in hac materia relaxet habenas, vt monet Boich. *in cap. fin. de ſponſ. duor.* & Io. Andr. *in cap. Ex publico de conu. coniug.* 2

CONSVLTATIO CVI.

An concedi poſſit, ac debeat diſpenſatio coniunctis in primo gradu affinitatis, in ſecundo conſanguinitatis, & in tertio pariter conſanguinitatis cum compaternitate?

CAuſæ ſunt copula inter eos ſequuta, & ſcandalum imminens honoris, & periculum vitæ, niſi vtrumque reparetur matrimonio, nobilitas, & paupertas mulieris, quæ nullum alium inueniet maritum, periculum incontinentiæ, & fornicationis, cum ambo ſint iuuenes, & maximo amore interſe coniuncti. Et exinde timor, quod tranſeant ad partes hæreticorum, qui ſunt conterminei eorum patriæ, vt ibidem cum honore, & quiete contrahant matrimonium. Præterea vir, qui eſt vir inſi-

Inſignis, & militat contra hæreticos, offert eleemoſynam ſcutorum pro obtinenda diſpenſatione præfata.

1 Cenſeo reſpondendum affirmatiuè, ſcilicet cauſas præfatas eſſe ſufficientes, atque adeò committendum Nuncio, ſiue Ordinario, vt veris exiſtentibus narratis, præſertim quod mulier virum ſibi parem reperire non poſſit, cum huiuſmodi coniunctis ſuper præfatis impedimentis diſpenſet. Ratio autem eſt, quia licèt, vt alibi dixi, Concilium Trid. *ſeſſ.24. c.5. de ref. matr.* decernat in ſecundo gradu non eſſe diſpenſandum, niſi inter Magnos Principes, & ob publicam cauſam, attamen praxis obtinuit, vt temperetur rigor huius iuris, & diſpenſari ſoleat in fauorem quorumcunque nobilium, & ob priuatum commodum, vt obſeruat Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp.19. num.4.* & frequentibus exemplis oſtendit praxis Datariæ. Præſertim quia non agitur de impedimento primi gradus conſanguinitatis, ſed affinitatis, pro cuius diſpenſatione minus vrgens cauſa deſideratur, vt notant Galleg. *de cognat. ſpirit. cap.23. num.1.* alij apud Sanchez *loc. alleg. num.7.*

2 Euitationem igitur ſcandalorum ex copula ſequuta eſſe ſufficientem cauſam diſpenſationis, docet cum Nauarro & alijs Sanchez *vbi ſupra num.4. & 9.* vbi eſſe hanc iuſtam diſpenſandi cauſam, etiam ante matrimonij contractum. Ad quam cauſam reducit cum D. Thoma euitationem alicuius magni delicti, vt in hoc caſu, in quo timetur tranſitus ad partes hæreticorum. Item eſſe nobilitatem *ibid. num.6.* ac paupertatem mulieris eo loco *à num. 16. ibidem.*

3 Quod quidem confirmatur à S. Congregatione S. Officij, quæ licèt aliquando huiuſmodi diſpenſationes denegauerit, ſæpius tamen eas conceſſit, vt ex ſubiectis exemplis. Quidam in Germania diſpenſatur, vt matrimonium cum ſorore vterina primæ eius vxoris defunctæ contrahere poſſit 8. Auguſti 1607.

4 Nobilis Cameracenſis petens diſpenſari ad matrimonium contrahendum cum ſorore germana vxoris ſuæ prædefunctæ, adducens copulam carnalem, & prolem ex ea ſuſceptam, periculum inimicitiarum inter conſanguineos vtriuſque partis, læſionem exiſtimationis ipſius fœminæ, periculum, ne ipſa ad hæreticos diuerteret, hæreticoque nuberet. Quo caſo, ſi frater ipſius in bello contra Regem Daniæ obierit, diuerſa feuda ad hæreticos deuoluerentur. His omnibus coram Nuncio Poloniæ probatis, Sanctiſſimus mandauit, committi Nuncio Coloniæ, qui cum Oratoribus diſpenſet, vt matrimonium inter ſe contrahere poſſint, non obſtante impedimento primi gradus affinitatis, prolemque ſuſceptam, & ſuſcipiendam legitimam declaret, mandauitque expediri Breue, in quo dictæ cauſæ exprimantur 20. Iunij 1628.

5 Quod ſi præfatis cauſis adderetur alia, nempè pro indotata, ob quam in Dataria in primo & ſecundo gradu cum abſolutione concedi ſolet diſpenſatio, ita tamen, vt integrè mulier competenter dotetur, faciliùs poterit cum eiuſmodi coniunctis diſpenſari, vt conſtat ex praxi Datariæ.

CONSVLTATIO CVII.

Suppoſito priuilegio, quod pro maleficijs non confiſcentur bona delinquentium, niſi pro delictis læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ. Quæritur,

1 *An fautoribus, qui ex Conſtitutione B. Pij V. Si de protegendis, declarantur rei læſæ maieſtatis in primo capite, poſſint confiſcari bona?* Difficultas exinde eſt, quod huiuſmodi pœna non prouenit ex iure communi, ſed ex Conſtitutione ſpeciali. Et in huiuſmodi difficultate Vermigl. *conſ.* 1. conſuluit pro negatiua.

2 *An dicti fautores declarati excommunicati, ſi per annum inſorduerint in excommunicationem, efficiantur hæretici, itaut eorum bona confiſcari valeant?*

3 *Et, an, pendente anno excommunicationis, poſſit Fiſcus deſcribere bona dictorum fautorum, vt, elapſo termino inſordeſcentiæ, eorum bona confiſcare valeat?*

AD primum. Negatiuam tuentur plures, quos ſequitur Farinac. *de hæreſ. qu.190. num.26.* & Souſa *in aphor. lib.3. cap.9. num.10.* Mouentur ex eo, quod nullo iure huiuſmodi pœna contra prædictos reperitur expreſſa. Et proinde non ſunt illa afficiendi, maxime cum locum non habeat, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt per Clar. *q.78. num.5.* & Farinac. *qu.193. num.120.* 1

Contrarium defendunt Gloſ. *in cap. ſi aduerſus, v. auxilium, de hæres.* ibique Hoſtienſis *n.1.* & alij, quos ſequitur Decianus *tr. cr. lib.5. c.51. num.79.* Et habetur ex Conſtitutione Friderici Imperatoris, quæ incipit, *Patarenorum*, apud Pegnam *ad Eymeric.* inter literas Apoſtolicas pagina *mihi* 15. ibi: *Patarenorum receptatores, & complices, & quocunque modo fautores, qui, vt à pœna alios poſſint eximere, de ſe velut improuidi, non formidant, publicatis bonis omnibus relegandos in perpetuum eſſe cenſemus.* Hinc aliqui, quos ſequitur Cantera *in quæſt. crim. rubr. de hæreſ. cap.1. num.55.* aiunt, quod non ſint ipſo iure publicata, ſed ſint ſolum publicanda. Quod nouiſſimè tenet Delben. *de offic. S. Inquiſitionis p.1. dub.26. corol.2. num.13.* 2

At nihilominùs in terminis Conſtitutionis Pij V. *Si de protegendis* affirmatiuè reſpondendum cenſeo. Ita enim ibi luculenter habetur: *ſiue aliàs auxilium, conſilium, aut fauorem publicè, vel occultè in quolibet prædictorum ſcienter præſtiterit &c. Sit læſæ maieſtatis reus, dominio, dignitate, honore, feudo, aut quocunque alio beneficio temporali, & perpetuo eo ipſo priuatus, ſecularis Iudicis arbitrio relinquatur, qui de eo illas ipſas pœnas exigit, quæ damnatis primo capite dictæ legis per Conſtitutiones legitimas irrogantur. Bonis, rebuſque omnibus Fiſci iuribus applicatis, vti etiam eſt de damnatis hæreticis per Sanctiones Canonicas conſtitutum.* Quæ verba ita ſunt perſpicua, vt nullam dubitationem admittant. 3

Oportet tamen, quod hæc Conſtitutio fuerit publicata; nam vbi non eſt publicata, non ita afficit, quoad omnes pœnas in ea contentas, vt declarauit S. Congregatio S. Officij ſub diebus 8. & 12. Aprilis 1604. & 12. Maij eiuſdem anni. Quandoquidem certum eſt, & de fide, Summum Pontificem habere poteſtatem immediatè à Chriſto condendi leges obligantes omnes, vt eſt definitum in pluribus Concilijs, præcipuè *in Trid. ſeſſ.6. c. 20. & ſeſſ.14. cap.7.* In Lugdunenſi relato in *cap. Vbi periculum de elect.* & in Florentino in literis vnionis. Aliàs non poſſet Eccleſia dirigi in ſuum finem per congrua media. Vndè Bordon. *de ſacr. Trib. cap.29. num. 1. in fin.* aduertit, hanc Pij Conſtitutionem ſemper fuiſſe, ac modò eſſe in viridi obſeruantia quoad cenſuras & pœnas læſæ Maieſtatis, quando exceſſus ſunt graues, & magni momenti, in alijs verò pœnæ mitigantur, attentis circumſtantijs delicti, ac perſonarum. Et quidam fautores cuiuſdam hæretici pertinacis fuerunt puniri pœna triremium per decennium, quia in loco commiſſi delicti non erat publicata Conſtitutio *Si de protegendis*, vt ex declaratione 8. Aprilis 1604. Quique finita cauſa fuerunt remiſſi Curiæ ſeculari, à qua fuerunt habiti 12. Aprilis eiuſdem anni. 4

Ad 2. Etiam affirmatiuè. Debent enim ipſo iure haberi per textum *in cap. Vt Inquiſitionis, §. prohibemus, de hæret. in 6.* Et per *auth. Gazaros, C. de hæres.* Gloſ. *in cap. Excommunicamus 1. eod. tit. v. Condemnetur*, vbi Hoſtienſis *num.7. & 8.* Abb. *num.11.* Soc. *num.14.* Butr. *num.14.* Io. Andr. *num.4.* Anchar. *num. item 4.* & Anan. *num.6.* idem Hoſt. *in ſum. de hæret. §. qualiter deprehendantur num.1.* Directorium Inquiſit. *p.2. qu.47. num.3. & quæſt.53. num.1.* & Repertor. *v. Excommunicare v. Item fautores*, ac diſponitur in citata Conſtitutione Pij V. verbis illis: *Bonis, rebuſque omnibus Fiſci iuribus applicatis, vti etiam eſt de damnatis hæreticis per Sanctiones canonicas conſtitutum.* Requiritur tamen ad hunc effectum ſententia declaratoria, præuia citatione ad ſe purgandum 5

dum de vehementi, Pegn. *in Direct. p.3. tit. de 13. modo termin. proceſ.* & Gongal. *gloſ. 15. num.* tot.
6 Ad 3. Pariter affirmatiuè. Fit enim hæc deſcriptio, vt notitia rerum habeatur, atque adeò fieri poteſt, lite pendente, vt inquit Angel. *in l. ſi quis, C. de bonor. præſcript.* Chaſſan. *ſuper Conſuet. Burgund. rubr. 2. de confiſcat. num.* 12. & Guazzin. *de confiſcat. concl. 5. num. 2. & ſeq.* Item ne in detrimentum fiſci bona aliqua occultentur, aut ſurripiantur, vt per Gomez *ad l. 76. Tauri num. 7. & de delict. cap. 9. num. 2.* ac per Clar. *§. fin. qu. 44. num. 2. & ſeqq.* & ideò fieri poteſt in omnibus ijs caſibus, in quibus confiſcatio locum habitura eſt, vt per Souſam *in aphor. lib. 3. c. 9. num. 2.*

CONSVLTATIO CVIII.

An caſus ſententiæ, quæ tantùm declarat, Inquiſitionem S. Officij non eſſe Iudicem competentem, comprehendantur in Conſtitutione 22. S. M. Pij V. quæ incipit, Inter multiplices?

1 PRo recto ſenſu huius Conſtitutionis aſſequendo; ſciendum eſt, quod in cauſis criminalibus reus poteſt abſolui vel cum ſententia diffinitiua tanquam innocens, vel cum ſententia interlocutoria tanquam non repertus culpabilis ex hactenus deductis, vt per Iaſ. *in l. ne quidquam, §. vbi decretum ff. de offic. Proconſul.*
2 In priori caſu. Si fiſcus non appellat, ſententia tranſit in iudicatum, adeò vt ſuperuenientibus nouis indicijs, ac nouis probationibus, nequit iterùm cauſa cognoſci, etiamſi prima ſententia modis illicitis, ac falſis teſtibus fuiſſet obtenta, ſicuti videre eſt apud Farinac. *tot. quæſt. 4. de inquiſit.*
3 In poſteriori autem caſu, cauſa iterùm cognoſci non poteſt, niſi superuenerint nouæ probationes. Ideòque, ne auferatur Iudici poteſtas procedendi, ſuperuenientibus nouis probationibus, in more nunc poſitum eſt, vt Rei non amplius abſoluantur tanquam innocentes, ſed ſolùm ex hactenus deductis, teſtante Farinacio *loco citato.*
4 Verùm quia dubitari poterat, vtrum in cauſis hæreſis hæc locum haberent; cumque hac ſuper re variæ Doctorum eſſent opiniones, vt conſtat ex Farinac. *quæſt.* 185. §. 13. *num.* 197. ideò B. Pius V. vt dirimeret controuerſias, omnemue Iuriſperitorum dubietatem, & altercationem tolleret, hanc publicauit Conſtitutionem, in qua primùm decreuit, ſententias prolatas in cauſa hæreſis non tranſire in iudicatum. Deinde ſanciuit, eaſdem ſententias poſſe recognoſci tum antiquarum, tum nouarum probationum vigore, quæ adducentur, vti ſi dictæ ſententiæ non emanaſſent, præcipuè ſi noua ſuperuenerint indicia in eadem ſpecie, vel alterius hæreſis, aut ſi conſtiterit, ſententias malis artibus extortas fuiſſe.
5 Itaque plures, ac varij caſus conſiderandi ſunt. Primus, an vigore huius Conſtitutionis poſſit cum ſolis antiquis probationibus iterùm ſententia cognoſci, abſque nouis indicijs, & probationibus. Quo in caſu omnes ferè Doctores, qui in hanc rem ſcripſerunt etiam poſt præfatam Conſtitutionem, tenent requiri neceſſariò noua indicia. Ita Pegna *in direct. p. 3. Comm.* 37. cuius hæc ſunt verba: *Atque ex his penitus refellitur opinio Corradi Bruni lib. 4. de hæret. cap. 8. in fin. aſſerentis, hæretico prodeſſe exceptionem rei iudicatæ. Nullis ergo diffinitiuarum abſolutoriarum ſententiarum exceptionibus obſtantibus, quoties nouæ probationes, aut indicia acceſſerint, de eod. m crimine inquiſitio, & condemnatio fieri poteſt.* Farinac. *d. qu. 185. num.* 197. inquiens: *Verumtamen videtur in eodem hæreſis crimine ſententiam abſolutoriam ad fauorem rei inquiſiti, etiam vt innocentis latam, & ſic diffinitiuam, nunquam tranſire in iudicatum, & propterea ſic abſolutum poſſe iterùm de eadem hæreſi inquiri, & moleſtari nouis ſuperuenientibus indicijs.* Eadem planè habet Simancha, Souſa, Maſinus, Zanardus, Scaccia, Caſtropalaus, relati à Carena *p. 3. tit. 11. §. 5.* qui rectè notant, quod omnes concludunt, abſolutum in hoc crimine, ſuperueniente plena probatione, non poſſe ſe tueri exceptione rei iudicatæ. Quibus ſubſcribit Bordon. *de Sacr. Trib. cap. 37. num.* 13. eſſeque praxim Inquiſitionis Hiſpanicæ, teſtatur Diana *p. 4. tr. 8. reſol.* 10. referens verba Inſtructionum Hiſpalenſis, & Toletanæ.

Secundus caſus eſt, an accedentibus nouis probationibus poſſint cum ipſis cumulari antiquæ, ex quibus reus fuit abſolutus. Et ſanè Doctores in hoc conueniunt, dicuntque ablato priuilegio rei iudicatæ remanere integras probationes antiquas, & cum nouis cumulari, vt Pegna *d. p. 3. comm. 92. verſ. Quod ſi fortaſſis,* Farinac. *cit. qu. 185. §. 12. num.* 200. Souſ. *in aphor. lib. 2. cap. 36. num.* 31. Caſtropal. *diſp. 8. pun. 11. num.* 10. Diana *ea reſol.* 10. Caren. *alleg. §. 5.* qui tamen id limitat, quando priores probationes fuiſſent purgatæ per torturam. 6

Tertius caſus eſt, de quo agimus. Et non comprehendi in prædicta Conſtitutione aſſerendum videtur. Quia non ſumus in ſententia abſolutoria, ſiue condemnatoria Rei, ſed in ſententia, quæ declarat, Inquiſitionem non eſſe Iudicem competentem in cauſa. Tum etiam quia Conſtitutio loquitur tantùm de ſententijs abſolutorijs, etiam ex capite innocentiæ, nec non de declaratorijs ad fauorem Rei, quibus præceſſit canonica purgatio. Atque adeò decidendus eſt hic caſus iuxta diſpoſitionem iuris communis. Ius autem commune diſponit, quod, quando Iudex declaratus eſt incompetens, non poteſt amplius reaſſumere ſuam iuriſdictionem in eadem cauſa, ſi Iudex eſt delegatus, ſicuti tradunt Doctores *in l. quod iuſſit. ff. de re iudic. & in cap. Cum ceſſante de appellat.* 7

Neque obſtat, quod ſi exigerentur nouæ probationes ad iterùm cognoſcendum cauſas hæreſis, nullo ipſæ fruerentur priuilegio. & Conſtitutio Pij eſſet inanis. Nam primò Conſtitutio nimis profectò operatur, cùm abſtulerit è medio priuilegium rei iudicatæ, cuius virtute, quando quis abſoluitur, tanquam innocens, nequit amplius moleſtari, etiam nouis ſuperuenientibus indicijs, *l. res, ff. de reg. iur.* Quia facit ius irretractabile inter partes *l. eleganter, §. ſi quis, ff. de condit. indeb.* Crauet. *conſ. 10. num.* 7. Pariſ. *conſ. 23. num.* 218. Secundò operatur, quia tribuit facultatem coaceruandi antiquas nouis probationibus. Quod videtur rationi planè contrarium; quando enim Conſtitutio aliquem ſortitur effectum, dici non poteſt inanis. 8

CONSVLTATIO CIX.

An iuramentum præſtari ſolitum ab alumnis Collegij de propaganda fide, ſcilicet non aſſumendi ſtatum religioſum, donec in ipſo Collegio maneant, nec poſtquam ab eo exierint ante elapſum triennium ſine Sedis Apoſtolicæ licentia, ſit licitum, validumque? Vbi de munere Clericorum & Regularium haud pauca.

ESſe illicitum, ac inualidum ſuaderi poteſt. Primò, quia videtur, quod iuramentum illud ſit melioris boni impeditiuum. Secundò, quia finis huiuſmodi iuramenti, nimirùm propagatio fidei per Alumnos facienda facilè haberi poteſt per eoſdem, ſi religionem ingrediantur, atque adeò neque licitum, neque rationabile cenſendum eſt. Non enim licitè, & rationabiliter abſque neceſſaria cauſa aliquis impediendus eſt à conſecutione maioris profectus ſpiritualis, cuiuſmodi eſt cooperatio ad conuerſionem animarum vnà cum obſeruatione conſiliorum Euangelicorum. Inſtitutum enim religioſum non opponitur inſtituto Sacrarum miſſionum. 1

Vt verò perſpectiùs difficultas enodetur, ſupponendum eſt, non eſſe præſtandum aliquod iuramentum, præſertim ſolemne, cuiuſmodi eſt præſens, abſque rationabili, & diſcreta cauſa, vt cum D. Thoma 2. 2. *qu.* 89. *art.* 3. 2

89. *art.* 3. docent Theologi ex illo Hieremiæ 4. *Iurabis, viuit Dominus in iudicio diſcretionis*. Hæc autem cauſa deſumenda eſt à fine, ob quem inſtitutum fuit Collegium, qui non poteſt eſſe alius, quàm propagatio fidei in vniuerſo Orbe terrarum per eius Alumnos facienda. Quare aduertimus, hic non dubitari præcisè, num Alumni iuramentum hoc præſtantes teneantur ad executionem eorum, quæ promittunt, præſertim cùm videatur intercedere pactum inter ipſos, & Sacram Congregationem de propaganda fide, ſed num ipſa S. Congregatio iuſtè, ac rationabiliter poſſit illos adſtringere ad hoc iuramentum præſtandum?

3 Hoc itaque ſic conſtituto, reſoluendum eſt iuramentum huiuſmodi licitum eſſe, ac validum ex mente Nauarri, Azorij, Fagundez, Laymani, & aliorum, quos ſequitur Lezan. *conſulto* 19. quod edidit de hac re, quibus ſuffragatur *cap. Commiſſum, de ſponſal.* Nam ſi accipiatur in vim voti facti Deo, eſt de meliori bono. Melius enim eſt toti Eccleſiæ ſeruire, prædicando Euangelium infidelibus, & in eo munere exponendo vitam periculo martyrij, quàm profiteri quamcumque Religionem. Si verò accipiatur in vim iuramenti præſtiti, eſt de opere honeſto, & per modum contractus, ſeu pacti oneroſi de alendis dictis Alumnis in ſuis ſtudijs. Tale enim iuramentum ſemper obligat, nec poteſt arbitrio iurantis in aliud opus, quamquam meliùs, commutari iuxta *cap. Quamuis pactum, de pact. in 6. & cap. Cum contingat, de iureiur.* ac communem Doctorum ſententiam.

4 Ex his principijs euincitur, falſum eſſe, quod hoc iuramentum ſit melioris boni impeditiuum. Exploratum enim eſt, quod promiſſio facta Deo pro conuerſione infidelium, ac hæreticorum ad fidem catholicam, multò præſtantior ſit, quàm votum Religionis, quodque opus hoc cum diſcrimine vitæ, ac probabili ſanguinis effuſione pro Chriſto, bonoque multorum perfectius ſit, quàm tota auſteritas religioſa pro merito particularis perſonæ, contineatque actum perfectæ charitatis, ac ſit operum diuinorum diuiniſſimum ex D. Dionyſio *de diuin. nomin.* Quis enim alius fuit finis omnium laborum Chriſti? Quis alius profuſi pretioſiſſimi ſanguinis ſcopus? Quis Crucis, ac mortis eius fructus, niſi ſolus animarum? Quàm præclara verò res eſt adimplere ea, quæ deſunt paſſionibus Chriſti in carne ſua pro corpore eius, quod eſt Eccleſia, & in tam præcellenti opere Dei cooperatores exiſtere, quo nihil in terris nobilius cogitari poteſt, neque gratius Deo Sacrificium offerre.

5 Quo item modo eliditur, quod addebatur de æquali conſecutione finis ab ingreſſuris Religionem. Non enim inficior, aliquando expedire, vt Miſſus ſit alicuius Ordinis; ſed neque etiam negandum eſt, quin poſſit etiam eſſe valdè neceſſarium, quod idem aliquoties debeat eſſe ſecularis ita, vt iuxta diſparitatem locorum requiratur diuerſitas perſonarum. In hoc enim euentu cum diſcretione pro maiori vtilitate Miſſionis, & ipſiuſmet Miſſi dabitur, vel negabitur licentia appoſita. Quare licèt verum ſit, quod cæteris paribus, ſimpliciter loquendo, ſtatus Religionis eſt melior ſtatu ſeculari, in hoc tamen caſu ſecùs cenſendum eſt, cùm non ſemper expediat, Miſſum eſſe Religioſum; nec finis à S. Congregatione intentus poſſit ita facilè haberi per Alumnos, ſi Religioſi fiant. Nam non adeò expediti eſſent ſub eius immediato dominio, & poteſtate, nec ita facilè poſſent ad aliqua loca hæreticorum mitti, in quibus neceſſaria maximè videtur Euangelij prædicatio ab ipſis facienda abſque impedimento, quod emergere poſſet ex aſſumptione ſtatus regularis. Etenim nemo ſanæ mentis dubitat, Regularem ob varias Ordinis diſtractiones ſæpè inermem, ac imparatum eſſe ad exequendum, quod in iuramento promiſit, eo vel maximè, quia poteſtati ſui Superioris ſit perpetuò ſubiectus per obedientiæ votum. Quamob rem non erit in voluntate ſubditi pergere ad Miſſionem, nec in Sacræ Congregationis facultate illum ad eandem deſtinare, cùm prompta id requireret occaſio: quo tempore forſitan artibus ſui Superioris mora, ac impedimentum prætexeretur, vt cuilibet opportunitati exeundi obex ponatur, quod experientia fortè comprobatum eſt.

6 Atque idcircò præſtatur id iuramentum cum limitatione non ingrediendi Religionem abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, cuius arbitrio diſcutiendum, ac reſoluendum relinquitur, cui & quando expediat eam concedere; quando verò non expediat, aut oporteat eam denegare, dependet protſus ex inſpectione cuiuslibet caſus particularis, attenta qualitate, & habilitate Alumni, qui eam petit: conditione, & commoditate Regionis, ad quam mittitur: vtilitate, & vbertate fructus, qui ſpetatur ex tali Alumno in ſtatu ſeculari, vel regulari, & indigentia, aut opportunitate ipſius Sanctæ Sedis, ſiue S. Congregationis in eo deſtinando ad vnum, vel alium locum, & prout iſtiuſmodi aliæ circumſtantiæ requirunt.

7 Et ſanè quamuis nullus omninò, qui talentum aliquod à Domino accepit, à procuranda ſalute proximi excludatur; vnicuique enim Deus mandauit de proximo ſuo non ſolùm in corporali neceſſitate, ſed vel maximè in ſpirituali iuuando; attamen nemini dubium eſſe poteſt, quin cura adducendi oues ad ouile Chriſti, eaſque paſcendi, & dirigendi in primis ex officio conueniat Summo Pontifici, qui vtpotè Vicarius Chriſti, & Succeſſor D. Petri, Vniuerſalis omnium Paſtor eſt. Huic namque in Petro dictum eſt à Chriſto: *Si diligis me, paſce oues meas, paſce agnos meos*. Id eſt non ſolùm ouium, hoc eſt Paſtorum, & Epiſcoporum, qui alios mihi gignunt, & lucrantur, ſed etiam agnorum, id eſt quorumcumque aliorum fidelium, qui nec dum alios lucrifacere norunt, curam habe. In eis colligendis, adducendis ad ouile, reuocandis, ſanandis, paſcendis, curandis, & dirigendis, quod me verè ames, declarabis. Similiter Petro oſtenſo linteo quatuor initijs cœlitùs demiſſo, in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia Terræ, & volatilia Cœli *Act.* 10. dictum eſt: *Surge, occide, & manduca*. Spiritualiter interfice in his immundis gentilibus per quatuor Orbis partes diſperſis vitam præteritam, & fac, vt tranſeant in corpus Eccleſiæ, in quo nouam vitam ſortiantur: Tu tanquam caput Eccleſiæ infideles conuerte, ex non ouibus oues fac, & Eccleſiæ membra effice; quod in Concilio, eiuſque familia ſtatim fieri, cæptum eſt: Soli quoque Petro, & eius Succeſſoribus competit ducere in altum, mittere Prædicatores per Vniuerſum Mondum, alijſque cooperatoribus ſimul cum Petro mandatur, vt laxent retia in capturam. Quibus & ante dictum fuerat: *Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum*. Hoc Petri officium omnes Sancti Patres agnouerunt. Hoc ſibi propriè competere Petri ſucceſſores quouis tempore declararunt, cum Epiſcopos, & Paſtores quaquauerſum miſerunt, & de gentium conuerſione ſoliciti per omnes Orbis partes prædicatores deſtinarunt, qui in difficultatibus ad Succeſſorem Petri recurſum habuerunt, adeò vt etiam legamus D. Paulum, qui à Deo non per hominem vocatus erat Apoſtolus, voluiſſe aſcendere Hieroſolymam, vt videret Petrum, & conferret cum eo Euangelium, quod prædicabat in Gentibus, ne fortè in vanum curreret, aut cucurriſſet, *ad Galat.* 1. *&* 2.

8 Ad Epiſcopos quoque, à Petri ſucceſſore legitimè conſtitutos, vel miſſos, curam conuertendi animas, & propagandæ fidei ex officio ſpectare manifeſtum eſt. Sunt enim Succeſſores Apoſtolorum, quos Chriſtus Dominus piſcatores hominum conſtituit, & ſunt à Principe Paſtorum in partem ſolicitudinis vocati, mandatumque habent attendere ſibi, *& vniuerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus ipſos conſtituit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, ad Tit.* 1. Ipſorum eſt ordinare, & conſtituere per Ciuitates presbyteros, & animarum Curatores, qui ſecundùm gratiam ſibi per impoſitionem manuum datam collaborent Sancto Euangelio, errantes adducant, vel reducant, ſtantes conſeruent, gregem ſibi commiſſum curent.

9 His ſubſeruiunt in ſuo Ordine Diaconi, Subdiaconi, alijque inferioris Ordinis miniſtri, in quibus apparet Ordo Eccleſiæ hierarchicus, & pulcherrima politia, ratio-

ratione cuius Eccleſia dici poteſt, vt Caſtrorum acies ordinata. Hunc Ordinem claré commendat D. Paulus ad *Epheſ. 4.* dicens: *Ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios vero Euangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem Sanctorum in opus Miniſterij, ad ædificationem Corporis Christi.*

10 Hierarchicum hunc Ordinem in Eccleſia à Chriſto, & Apoſtolis inſtitutum oſtendebat, & commendat S. Ignatius, Antiochenus Epiſcopus, ſcribens Philadelphis, Magneſijs, Smirnenſibus, Philippenſibus, ac præcipuè Epheſijs, ac Trallianis, ad quos ita ait: *Enitimini, chariſſimi, ſubiecti eſſe Epiſcopo, & Presbyteris, & Diaconis. Qui enim his obedit, obedit Chriſto qui hos conſtituit. Qui his reluctatur, reluctatur Chriſto, Ieſu. Epiſcopo enim ſubiecti eſtis, velut Domino, ſed & Presbyteris ſubiecti eſtis, vt Chriſti Apoſtolis &c.* Et infrà in Parochorum dignitatem hæc habet: *Quid verò Sacerdotum eſt aliud, quàm ſacer cætus, conſiliarij, & aſſeſſores Epiſcoporum? Qui his igitur non obedit, atheus & impurus eſt, & Chriſtum contemnit, & Conſtitutionem eius imminuit.* Et ad Smirnenſes: *Non licet*, inquit, *ſine Epiſcopo baptizare, vel offerre, neque ſacrificium immolare. Laici Diaconis ſubijciantur, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Epiſcopo, Epiſcopus Chriſto, vt ipſe Patri.* Similia legere eſt apud S. Dionyſium Areopagitam *de Eccleſ. hierarc.* & alios Sanctos Patres.

11 Neque vlli veterum in Ordine hoc hierarchico alios agnouerunt, quam Clericos, per quos à tempore Apoſtolorum, & multò poſt Eccleſia Dei aucta, conſeruata, & ditecta eſt, itaut etiam Monachi ſub directione Epiſcoporum, & Presbyterorum fuerint. Aſſumpti tamen ſunt poſteà aliqui ex Monachis ad Clericalem Ordinem, quorum vita, & excellens doctrina id merebatur. Vndè Hieronymus ad Rusticum *Ep. 4.* ſic loquit: *Viue in Monaſterio, vt Clericus eſſe merearis.* Et infrà: *Multò tempore diſce, quæ poſtmodum doceas; quod ſi populus, vel Epiſcopus te in Clericum elegerit, age ea, quæ Clerici ſunt.* Ex quibus conſtat, Monachis ex primæuo inſtituto, & vt Monachi ſunt, onus curæ animarum, vel propagandæ fidei ex officio non conuenire. Quamuis teneantur communi omnibus Chriſtianis obligatione pro ſuo modulo promouere negotium ſalutis animarum, orando, pietatis exempla præbendo, &, cùm occaſio ſe offert, monita ſalutis proximis dando. Sicut etiam in ſuo Ordine Reges, & Principes Domino ſeruire tenentur ad propagationem fidei authoritate ſua, potentia, & medijs temporalibus Eccleſiæ cooperando, & impedire volentes compeſcendo. Ex officio nihilominùs id incumbit Epiſcopis, Paſtoribus, alijſque Clericis, qui ab ijs ad hoc munus ordinantur, & deſtinantur. Hi enim ſunt ſucceſſores Apoſtolorum, & ſeptuaginta duo Diſcipulorum, quibus Dominus dixit: *Euntes in Mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni Creaturæ.* Et: *Ite, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Hi ſunt, de quibus Dominus apud Prophetam *Ierem. 6.* ait: *Ecce ego mittam piſcatores multos, & piſcabuntur eos. Et poſt hoc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cauernis petrarum.*

12 Equidem trecentis plus, minuſue annis à Chriſto nato fides propagata eſt, & animarum cura habita per ſolos Clericos vſque dum in Oriente S. Baſilius, in Occidente Euſebius Vercellenſis Epiſcopus, S. Martinus in Gallia, & B. Ambroſius Mediolani, S. Auguſtinus in Africa quoſdam ex Clericis ſuis monaſticis exercitijs ſimul imbuerent, ijſque probè excitatis, ac ad Diaconatum, vel Sacerdotium, aut etiam Epiſcopatum promotis, curam animarum committerent. Idque collabeſcente iam in Clericis Apoſtolicæ vitæ rigore; nam primis temporibus vix vlla fuit inter modum viuendi regularium Sacerdotum, & ſecularium differentia, vt patet ex Concilio Aquiſgranenſi ſub Stephano Papa V. & 12. q. 1. *ca. Clericus* cum *ce. ſeqq.* Sed creſcente numero fidelium, cum Clerici minus oneribus ſufficerent, Monachi quidam ad Clericalem Ordinem, & Sacerdotium promoti, & tanquam coadiutores ſunt aſſumpti; cum nimirùm laborantibus Clericis in remigando, & piſcando rumpebatur rete propter exorientes hæreſes, & ſchiſmata circa tempora Conſtantini Magni, & propter multitudinem piſcium copioſam, tunc enim annuerunt Clerici Religioſis ſocijs, qui erant in alia naui, vt venirent, & adiuuarent eos, compatiendo animarum periculis.

Multò magis verò aucta tempeſtate nouiſſimis temporibus ex multiplicatione peccatorum, numeroſitate rudium populorum, hæreticorum ſeductione, raritate bonorum, difficultate regendi, inſufficientia Prælatorum, perplexitate caſuum emergentium, ac aliorum periculorum, Eccleſiæ imminentium ex variis euentibus Sedes Apoſtolica, ad obuiandum præfatis periculis remedium animabus adminiſtrando, Religioſos quoſdam Ordines approbauit, qui officio prædicationis, & confeſſionis ſibi commiſſo, ſubueniant indigentiæ populorum, ac Clericorum inſufficientiæ, obſiſtantque verſutijs hæreticorum, & hoc in ſolatium, & ſubleuamen oneris, non in præiudicium Parochorum, vt rectè ſcribit D. Bonauentura *in tr. Quare Fratres Minores prædicent*, Monens Rectores Eccleſiæ, vt imitentur Deum, qui, etſi omnia per ſe poſſit, dignatur tamen in quibuſdam operibus ſuis habere coadiutores, & Vicarios. Veriſſimè etiam docet D. Thomas *opuſc. 19. cap. 4. & 2. 2. q. 187. ar. 1.* Stultam eſſe opinionem dicentium, quod Status Religionis impedimentum adferat prædicandi, ac confeſſiones audiendi. Quinimmò fatendum eſt, quod quò ſanctiores, & magis mortificati Religioſi fuerint, eò erunt ad prædicta munia aptiores, ſi nimirùm ſufficienti doctrina ſint inſtructi, & nihil niſi Dei gloriam, & animarum ſalutem quærant, ſintque caſtitatis, humilitatis, & obedientiæ tenaciſſimi. Ad munia dico prædicandi, & confeſſiones audiendi, catechizandi, ægros viſitandi, & ſimilia. Nam ab ijs, quæ propriè paſtoralia ſunt, vt baptizare, extremam vnctionem dare, matrimonia ſolemnizare iure ipſo ſub ſtrictis pœnis prohibentur in locis, vbi ſunt Parochi, vel alij Sacerdotes ad hoc deputati. 14

Nec mirum! quia non eſt illa propria eorum functio, ſed Parochorum. Quamuis gratiosè aliquando ad paſtoralia exercenda Religioſi admittantur, modò agnoſcant, ſe aſſumptos, vt Coadiutores Epiſcoporum, & Parochorum, & vbi neceſſitas non eſt, ſe non ingerant, iuriſdictionem Ordinariam non perturbent, & immò & priuilegijs ſuis modeſtè, & diſcretè vtantur, imitando S. Franciſcum Xauerium, qui cum poteſtate Legati Apoſtolici ad Indias miſſus, nihil tamen in locis, Epiſcopis ſubiectis, ſine conſenſu illorum facere voluit, vt conſtat ex eius vita apud Turſellinum. 15

Porrò abſolutè aſſerere, quod poſt Epiſcopos Religioſis maximè ex officio conueniat cura animas iuuandi, vel trahendi ad fidem, non videtur veritati conſentaneum. Certùm eſt enim principalibus magis illud onus incumbere, quàm in adiutorium aſſumptis. Maximè cùm etiam Religioſi, non tam vt Religioſi, quàm vt Clerici, & Sacerdotes in ſubſidium aſſumantur in concionando, & confeſſiones audiendo. Vndè in Concilio Trid. *ſeſſ. 23. cap. 15. de ref.* decernitur, vt nullus presbyter etiam regularis poſſit confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum audire nec ad hoc idoneus reputari, niſi aut parochiale Beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videatur neceſſarium, aut alias idoneus iudicetur, approbationem obtineat; & qui ex illis curam animarum exerceant, ſubſint immediatè in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi diæceſani. Immò ſtatuit idem Concilium *ſeſſ. 5. cap. 10. & ſeſſ. 24. cap. 4. de ref.* vt Regulares in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare volentes, ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur. In Eccleſijs verò, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, nullo modo prædicare poſſint ſine Epiſcopi licentia. Contradicente autem Epiſcopo, nulli etiam in ſuorum Ordinum Eccleſijs prædicare præſumant. Quam S. Concilij conſtitutionem Gregorius Papa XV. fel. record. ſpeciali conſtitutio- 16

ne

ne ſtabiliuit, & auxit Epiſcoporum in Religioſos in prædictis delinquentes auctoritatem. Vndè ſatis conſtat curam animarum non propriè ad Religioſos, ſed ad Seculares, vt vocant, Sacerdotes pertinere; quamuis aliquando Religioſis ex priuilegio eam exercere permittatur, vel etiam, premente neceſſitate, aut vtilitate Eccleſiæ ad Epiſcopatus, & Paſtoratus officium ijdem aſſumantur.

16 Hæc autem aſſumptio Regularium ad concionandum præcipuè, vel confeſſiones audiendas facta eſt, vt diximus, Prælatis, & Parochis, vel ſub onere deficientibus, vel prædicationis munus Epiſcoporum proprium, & populo ſummè neceſſarium negligenter exercentibus, quam negligentiam in eis emendatam voluit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 15. *cap.* 2. mandans Epiſcopis, vt quandoquidem proprium eorum officium ſit populo prædicare verbum Dei, vt ſi fieri poſſit per ſe; alioqui, ſi legitimè impediantur, per alios idoneos verbum Dei prædicent. Et ſimiliter mandat Parochis, vt plebem ſibi commiſſam pro ſua', & eorum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo ea, quæ ſcire omnibus ad ſalutem neceſſarium eſt, ſaltem diebus dominicis, & feſtis ſolemnibus concionando. Ad infideles autem conuertendos miſſi ſunt Religioſi, vt prædicatione verbi Dei eos ad Eccleſiam adducere niterentur, adductos autem Epiſcopis, & Parochis Eccleſiarum Rectoribus relinquerent vlterius dirigendos, niſi fortè aliqui ex ipſis ad ordinem Epiſcoporum, vel Parochorum ſint aſſumpti. Quo caſu à multis Religioni ſuæ proprijs officijs eximuntur, vt vtiliùs Eccleſiæ deſeruiant.

17 Nec diffitendum eſt, quin per Religioſos plurimæ gentes, & Prouinciæ olim ſint conuerſæ, & multa animarum millia ad Chriſtum adducta. Sic in Anglia egregiè laborauit Auguſtinus cum ſex Monachis à S. Gregorio Papa eò miſſus. De Vuillibrordo etiam, ac duodecim ſocijs; item de Bonifacio, Ludgero, alijſque de familia S. Benedicti clarum eſt, quod Germaniam, Belgium, Friſiam, Vueſtphaliam Euangelio repleuerint. Item de pluribus ex eodem Ordine, & ex Ordine Mendicantium, ac Societatis Ieſu, quod ad Indos, Iapones, Chinenſes, Americos, Perſas, & alia loca miſſi ſint. Sed mirum non eſt, creſcente meſſe, & ſpe meſſis, plures operarios aſſumptos in ſubſidium Cleri, qui non ſufficiebat deſeruire tot Epiſcopatibus, & Parochijs, & ſimul infidelium conuerſioni vacare. Quamquam non defuerint etiam quouis tempore Clerici ſeculares, qui ſe iſtis miſſionibus ſtrenuè impenderunt. Et præcipui quique Monachorum, qui fructum in conuerſione animarum fecerunt, vt vtiliùs id facerent, ad Epiſcopatus ſunt promoti, vt de S. Vuillibrordo, Bonifacio, Ludgero, Plechelmo, alijſque certum eſt, qui cum ſocijs ſuis Presbyteris, & Diaconis vitam regularem quidem, ſed non multum diſſimilem illi, quæ in primitiuo Clero in vſu erat, duxerunt.

18 Iam ſemel ordine hierarchico in locis per prædicationem ad Eccleſiam adductis conſtituto, ſemper penes Epiſcopos, Parochos, alioſque ſeculares presbyteros fuit directio, & cura animarum, & regimen Eccleſiæ, adeò vt etiam in locis, vbi nullæ ſunt Eccleſiæ Cathedrales, ſed tantùm Collegiatæ, aut Parochiales, ſemper dignior in conuentibus publicis, & proceſſionibus ſeculari Clero fuerit attributus, nec licuerit etiam Religioſis, qui Epiſcopi, vel Parochi non erant, baptizare, Euchariſtiam moribundis, vel in Paſchate adminiſtrare, extremam vnctionem infirmis dare, vel matrimonio fideles iungere, niſi de licentia Epiſcopi, vel proprij Parochi; quod autem ex priuilegio multa præſtent, præſertim in miſſionibus ad infideles, non eſt mirum; quia Princeps Paſtorum Summus Pontifex, & Ordinariorum Ordinarius, attenta perſonarum, & locorum neceſſitate, meritò ſic diſponere potuit, ac debuit, vt optimè propagandæ fidei, & ſaluti animarum eſſet prouiſum. Illis tamen priuilegijs non perindè vti poſſunt Religioſi in locis Epiſcopos, vel Parochos habentibus, ſed eatenus tantùm, in quantum non contrariantur decretis Concilij Tridentini, adeò vt Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 23. *concl.* 5. rectè dicat, & probet, Religioſos non habere facultatem adminiſtrandi paſtoralia in locis, vbi Paſtor aliquis deſignatus eſt, licèt abſit, excepto tamen caſu neceſſitatis.

Verùm pro habendis breui tempore multis idoneis 19
operariis, primùm delectus eſſe faciendus circa Clericos tam ſeculares, quàm regulares (nec enim omnes Miſſionibus conueniunt) ſingulorum conditio, corporis habitudo, vires, deſideria, accuratè à Superioribus eſſent inueſtiganda, doctrina examinanda, mores perſpiciendi, vt qui in Scriptura Sacra, & Patrum doctrina optimè eſſent verſati, Zelo Dei, & animarum præ cæteris feruentes, benè mortificati, obedientes, humiles, contemptores honorum, diuitiarum, & voluptatum, non ſua, ſed quæ Ieſu Chriſti ſunt quærentes, parati, & apti ad labores, moleſtias, inedias, contemptus, & contumelias, & duriſſima quæque pro Chriſto toleranda, illi Miſſionibus deſtinentur. Diligentiſſimè quoque vocatio conſideranda, an cæleſtis ſit, an verò ex apprehenſione fortuita, vel deſiderio excutiendi iugum Superiorum, aut religioſæ diſciplinæ, an amore libertatis, aut vt opes accumulent, aut libidini liberiùs vacent. Hinc Clerum ſecularem ad normam primitiui Cleri reformatum maximè idoneum prudentiores iudicant ad Miſſiones pro propaganda fide; Tum quia plus deferret Epiſcopis, nec exemptiones ab iis nouiſſet, vel expeteret. Tum etiam quia conuenientior eſſet ipſorum conuerſatio, & modus viuendi non ſolùm lucrandis animabus, ſed etiam jiſdem iam ad fidem adductis cura paſtorali fouendis, ac dirigendis.

In terminis itaque huius iuramenti licitè id exigi po- 20
teſt ab Alumnis ad tempus, quando Clerici omnes, aut aliqui ſint, vel reddi poſſint in ſeculo aptiores, quàm in Religione ad exercitium Miſſionum, aut quando timeri poſſit, quod eo tempore humanis rationibus, aut modis importunis inducendi ſint ad Religionem, pro quorum omnium exploratione addita hac particula: *ſine licentia Sedis Apoſtolicæ*, planè iuramentum honeſtarut, non quidem ſi addatur, tanquam ſit apta reſeruari ius Sedi Apoſtolicæ, vt iis omnibus exploratis, & conſtito Religionem eſſe reformatam, & ingreſſum in ea non opponi fini Miſſionum, Alumnum verò debitis modis, & præuia ſufficienti deliberatione determinaſſe Religionem ingredi, poſſit ob finem Miſſionum licentiam denegare. Sicque huiuſmodi Alumni non poſſunt recipi in aliqua Religione ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, cuius ſeruitio pro miſſionibus ſunt addicti, poſſuntque dici ad ratiocinia obligati iuxta ſequens decretum: *Præterea de mandato ſimiliter ſpeciali Sanctiſs. D. N. Sacra Congregatio ſtatuit, & decreuit, neminem deinceps prædictorum Alumnorum contra infraſcriptam iuramenti formam in aliqua Religione, Societate, vel Congregatione regulari à Superioribus recipi, nec ad profeſſionem admitti poſſe, vel debere; alioquin receptio, & profeſſio nulla ſint, ac nullius roboris, & firmitatis, & qui ex antedictis Superioribus Alumnos huiuſmodi contra ſubiectam iuramenti formam receperit, vel ad profeſſionem admiſerit, actiua, & paſſiua voce præſentis decreti auctoritate careat. Non obſtantibus Collegiorum fundationibus &c.* 24. *Nouembris* 1625. Eadem die pro Alumnis Collegij Græci fuit excepta Religio S. Baſilij, non quidem Congregationis Italicæ, ſeu Occidentis, ſed Græciæ, ſiue Orientis, vt declarauit S. Congregatio 1642. Solet tamen aliquando dicta S. Congregatio diſpenſare, facto verbo cum Sanctiſſimo; ſed regulariter cum iuramento eundi ad miſſionem in patriam, ſeu Regnum, vndè eſt oriundus, ſi Alumnus ſit ex locis Miſſionum, vt patet ex formula ab Alexandro VII. approbata eius Conſtitutione edita 20. Iulii 1660. quæ incipit, *Cum circa iuramenti vinculum*, & multa dubia, quæ ex illa emerſerunt, declarauit S. Congregatio de propaganda fide ſub die 8. Aprilis 1661.

CON-

CONSVLTATIO CX.

1 *An teſtes ſingulares in tempore, & loco tantùm, concordantes tamen in ſpecie, & ſecta hæreſis, ſufficienter probent? Siue an ſufficiant teſtes, ſi non ſint ſingulares quoad ſubſtantiam hæreſis, ſed ſolùm ſingulares in ijs, quæ per ſe non faciunt ad ſubſtantiam hæreſis?* Quod eſt quærere.

2 *An Chriſtiani noui poſſint condemnari de Iudaiſmo in pœnam ordinariam ex ſolis depoſitionibus teſtium ſingularium de loco, & tempore, qui deponant de diuerſis actibus tendentibus ad eumdem finem Iudaiſmi, veluti ſi vnus, vel plures teſtes ſingulares deponant de confeſſione extraiudiciali, quod Chriſtianus nouus faſſus fuerit ſe profiteri legem Moyſis. Alius, ſeu alij dicant de vſu carnium, quibus vtuntur Iudæi. Alius ſeu alij de nobiliori veſtitu in Sabbato, vel ceſſatione à labore. Alius, ſeu alij de acceſſu ad Synagogam in diuerſis feſtis Iudæorum. Alius, ſeu alij de ieiunio magno ſolito ſeruari à Iudæis. Quæritur inquam, an ex huiuſmodi teſtibus ſingularibus poſſit damnari ad pœnam ordinariam Chriſtianus nouus, qui ſit negatiuus, nec alijs grauetur indicijs? Vbi quid de teſtibus ſingularibus quoad ipſam hæreſis ſubſtantiam?*

1 Illuſtris eſt hæc controuerſia inter Doctores; quod autem non ſufficiant teſtes ſingulares, etiamſi concordent in ſpecie hæreſis, tradunt Flores de Mena *lib. 3. var. q. 22. n. 45.* Acugna *de confeſ. ſollic. q. 22. n. 25.* qui etiam alios citat, Freyta *in addit. ad tract. de confeſ. ſollic. ibid.* Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 9. dub. 10. n. 527.* Layman. *lib. 3. theol. mor. ſect. 5. tr. 6. cap. 4. n. 5.* Caſtropal. *tr. 4. diſp. 10. pun. 15. §. 4. n. 16.* Farinac. *q. 46. de teſtib. n. 217.* Dian. *p. 4. reſol. mor. tr. 7. reſol. 31. & tr. 8. reſ. 57.* aliique plures.

2 Probant primò authoritate textus *in cap. De parentela 2. 35. q. 6. & in cap. Nihilominus 3. q. 9.* ibi: *Ne eorum voces tanquam plurium admittantur, quos temporum quidem diuerſitas ſimul interfuiſſe prohibuit*, & notant ibi cum Gloſſa communiter Canoniſtæ, & alii, quos ſequitur Farinac. *d. q. 64. n. 72.* Secundò ex rationibus, præcipuè verò ex iſta; quia hæreſis non pertinet ad forum externum, niſi vt manifeſtata per actus exteriores, & ideò, vt talis ad ipſum deducitur, & proceſſum debet ſolùm articulari de ipſa, vt manifeſtata. Vndè teſtes non poſſunt eſſe conteſtes, niſi etiam concordent in manifeſtatione externa hæreſis, & in eo, ſub quo hæreſis deducitur ad forum externum.

3 Diſſentiunt alii, qui docent, quod quando plures teſtes deponunt de eadem ſpecie Apoſtaſiæ à fide, ſiue Iudaiſmi, aut hæreſis contra aliquem, quamuis ſint ſingulares in loco, tempore, & etiam in facto, ſeu propoſitione hæretica, dummodò tamen facta, & propoſitiones pertineant ad eandem ſpeciem hæreſis, non eſſe ſingulare, ſed omninò conteſtes, & ideò ſufficienter probare in ordine ad condemnationem pœnæ ordinariæ.

4 Ratio autem eſt. Primò quia teſtes, quamuis ſingulares in loco, tempore, facto, & propoſitione hæreticali deponunt de vna, & eadem hæreſi omninò, quia deponunt de eodem ſenſu interno, & opinione falſa circa fidem. Atque adeò ſunt omninò conteſtes circa id, ſuper quo articulatur proceſſus, quia articulatur ſuper ipſa hæreſi, non autem ſuper manifeſtatione; quia articulatur proceſſus, quia articulatur ſuper eo, de quo eſt puniendus reus. Punitur autem ratione falſæ opinionis circa fidem.

Secundò, quia, quod tempus, locus, & etiam factum, & propoſitio ſint diuerſa, non tollit, quin ſit eadem hæreſis, quia habet eſſe habituale permanens; vndè per diuerſos actus exteriores poteſt manifeſtari; atque adeò neque etiam tollit, quin teſtes ſint conteſtes, cum permaneat vnum & idem id, de quo deponunt. Sic ſi articularetur proceſſus, an Petrus ſit mortuus? Si quis deponeret eſſe mortuum, quia vidit illum expirare. Rurſus alius, quia vidit illum è domo in feretro deferri. Ac denique alius deponeret, quia poſt aliquod tempus vidit ſepeliri, eſſent omninò conteſtes, quia omninò conuenirent in id, quod Petrus eſſet mortuus, quod eſt id, de quo articulatur proceſſus. 5

Ex quibus conſtat, quod certitudo huius probationis, ſi ſit per plures teſtes, quàm duos, non ſolùm non exceditur à certitudine probationis per duos teſtes conteſtes, ſed etiam ipſa excedit; quia adeſt concordia inter plures, & proindè valet, quod probabilius ſit, poſſe duos conſpirare contra aliquem, & concordare circa circumſtantias quoque temporis, & loci, quàm plures concordando in ſolo delicto habituali, & permanenti, vt ex hæreſis. Et ideò dum multiplicantur teſtes circa eandem ſpeciem hæreſis, quamuis ſingulares in loco, & tempore, & etiam manifeſtatione hæreſis, creſcit certitudo probationis, quæ longè excedere poteſt certitudinem ex duobus teſtibus conteſtibus. 6

Item fit, quod ſingularitas huiuſmodi in hoc caſu non tollat fidem teſtibus, vt docent Præpoſ. poſt Archid. *in cap. Nihilominus n. 4. v. Quod intellige, & n. 12. v. Aut principaliter 2. q. 9.* Lanfr. *de teſtib. n. 90.* Caccialup. *in l. admonendi n. 66. ff. de iureiur.* Petra *de fideicom. q. 12. n. 499. & ſeq.* ac Farinac. *de teſtib. q. 64. n. 96.* quia tempus, & locus, & alia huiuſmodi non ſunt de ſubſtantia illius, de quo articulatur proceſſus, atque adeò non tollit, aut minuit conteſtationem per ſe requiſitam. 7

Denique diuerſitas in loco, & tempore tunc ſolùm facit, quod teſtes cenſeantur ſingulares, quando tempus, & locus ſunt de ſubſtantia illius, ſuper quo teſtes deponunt, vt docent Doctores apud Farinac. *d. q. 64. n. 321.* Tempus autem, & locus non ſunt de ſubſtantia hæreſis; quia conſiſtit præcisè in opinione interna, & ſolùm requiruntur externæ manifeſtationes, quæ inſeruiant teſtibus, vt rationes ſui dicti. Etenim vbi ad vnum totum concludendum partes, ſeu actus ſpecifici exiguntur, non eſt neceſſe, teſtes eſſe conteſtes in ipſo toto, ſed ſufficit, eos eſſe conteſtes in partibus, ex quibus totum concluditur, ſicut per textum *in cap. Qualiter, & quando 2. de accuſ.* inquiunt Innoc. *num. 2.* Butr. *in cap. Licèt in quadam 47. num. 10. de teſtib.* & Felin. *num. 2.* inquiens, quod vbi probandum eſt aliquid, quod habet multiplicationem actuum, ſiue ſit totum vnum, ſiue habeat actus, & partes diſtantes, & ſeparatas, ſingularitas teſtium non nocet, adeò vt ſi reſpectu eiuſdem finis concordent, licèt in tempore, & in actibus diſcordent, ſufficit; quia veritas temporis, & actuum non diuerſificat id, de quo ſubſtantialiter quæritur. 8

Atque hanc ſententiam docent Salyc. *in l. Titium num. 16. Cod. de teſtib.* Albertin. *in cap. 1. q. 16. num. 81. & ſeq. de hæret. in 6.* Bruo. *tract. de hæret. lib. 4. cap. 9.* propè finem, Simanch. *de cath. Inſtit. tit. 64. num. 75. & ſeq.* Petr. *de fideic. q. 12. num. 700.* Leſs. *lib. 2. de iuſt. & iur. cap. 30. dub. 4. num. 33.* Alderet. *de relig. diſcipl. lib. 2. cap. 3. num. 29.* Sanctarel. *de hæreſ. cap. 39. dub. 1. num. 6.* Villalob. *in Summ. tom. 2. tract. 17. diff. 3. num. 6.* Mirand. *de ordin. iudic. tom. 1. quæſt. 17. ar. 8. concl. 5.* Soul. *in aphoriſm. Inquiſ. quæſt. vii. append. ſect. 1. num. 11.* Anton. Gomez *lib. 3. var. cap. 22. num. 12.* Comenſ. *in lucern. Inquiſ. v. Teſtes, num. 19. v. dic, quod ſi generaliter*, & fauet huic opinioni doctrina D. Thomæ 2. 2. *quæſt. 70. art. 2. ad 2.* 9

Neque obſtat ratio contrariæ opinioni; nam aliud eſt id, quod deducitur in iudicium, & aliud conditio, ſine qua non deduceretur. Id, quod deducitur, eſt ſola hæreſis, quæ non conſiſtit in actu aliquo externo, ſed tantùm in interna opinione. Manifeſtatio autem eſt conditio, ſine qua non. Hinc non requiritur, vt probetur conditio, ſed hæreſis, & ideò ſufficit, quod 10

teſtes

teſtes concordent in ipſa hæreſi, nec eſt neceſſe, quod concordent in manifeſtatione; quia ſine hac poſſunt concordare in hæreſi. Et ſicut ad crimen hæreſis parum refert, quod per hæc, vel illa ſigna manifeſtetur, ita etiam parum refert ad ipſam probandam, quod probetur cum his, vel illis ſignis, ſed ſufficit, quod ſecundùm ſe probetur, ſuppoſita manifeſtatione per hæc, vel illa ſigna. Minus obſtant iura allegata; quia procedunt in caſu, quo teſtes ſunt ſingulares quoad ſubſtantiam hæreſis, qui non eſt caſus noſter, ac de quo inferiùs.

11 Hanc ſecundam ſententiam in hac ſpecie veram iudico, vbi illa eſt praxi recepta. Vndè reperio, Luſitaniæ in S. Officio receptam eſſe opinionem affirmatiuam, quod per teſtes ſingulares probetur, aliquem eſſe hæreticum, & poſſit imponi pœna ordinaria, & ita obſeruatur, quando reus habet contra ſe multos teſtes, qui concordant in ſubſtantia Iudaiſmi, quamuis deponant de differentibus actibus, & in tempore, & in loco, & quando teſtes ſint fidedigni de qua praxi teſtatur etiam Souſa *loc. cit.* Vndè Paulus III. reiecit Iudæorum querelas contra Inquiſitores Luſitaniæ admittentes huiuſmodi teſtes ſingulares ad probandam hæreſim. Hæc enim conſuetudo operatur, ac ſi eſſet lex. Lex autem non ſolùm firmatur ſuperinducto decreto, ſed etiam conſuetudine, vt docent Doctores communiter *in cap. Cum dilecti de conſuet. & l. minimè, & l. Si de interpretatione, ff. de legib.* cum alijs apud Maſcard. *de prob. tom. 3. concl.* 1415. *num.* 1. At, ſecluſa conſuetudine, ſi quæ alibi exiſtat, non poteſt huiuſmodi reus condemnari in pœnam ordinariam, niſi cum teſtibus ſingularibus concurrant præſumptiones, indicia, & alia adminicula, ex quibus delictum probetur arbitrio Inquiſitorum. Quod comprobo ex Conſtitut. Gregorij XV. contra ſollicitantes, in qua Pontifex non intendit, quod ſufficiant in eo crimine præcisè teſtes ſingulares, ſed vult, quod in ipſo procedatur ſicut in ijs, quæ ſunt difficilis probationis, vti eſt hæreſis, ac proinde quod poſſit infligi pœna, concurrentibus cum teſtibus ſingularibus indicijs, præſumptionibus, & adminiculis. Eius verba ſunt: *Dantes etiam facultatem Venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus generalibus Inquiſitoribus, ne delictum tam enorme, & Eccleſiæ Dei tam pernicioſum remaneat ob probationum defectum impunitum, cùm difficilis ſit probationis, teſtibus etiam ſingularibus, concurrentibus præſumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis, delictum probatum eſſe arbitrio ſuo iudicandi.* Ex quibus patet, velle tantum, vt arbitrio ſuo, rationabili tamen, poſſint iudicare, crimen probatum eſſe. Quod ſanè non poſſunt rationabiliter præſtare, niſi ea concurrant, quibus moueantur ad credendum, ita eſſe. His igitur non concurrentibus, imponendam puto pœnam extraordinariam, ad quam omnes ferè conueniunt, ceu teſtatur Bordon. *de Sacr. Tribun. cap. 33. num. 47. in fine*, & *reſolut.* 101. *quæſt.* 32. cum huiuſmodi teſtes nonniſi pluſquam ſemiplenam probationem faciant, ſeu pluſquam ſemiplenè probent, vt ait Delben. *de offic. Inquiſ. par.* 1. *dub.* 184. *petit.* 6. *num.* 31. adeò, vt reus ſubijci poſſit quæſtionibus, & condemnari ad pœnam extraordinariam, ac ipſi indici purgatio, vt per Calder. *de hæret. rubr. de ſent. Inquiſ. num.* 1. Pariſ. *lib.* 4. *conſ.* 2. *num.* 93. Menoch. *lib.* 1. *conſ.* 82. *num.* 166. Maſcard. *de prob. lib.* 2. *concl.* 856. *num.* 12. *& ſeqq.* Pegnam *com.* 121. *circa fin.* & alios, quos ſequitur Farinac. *d. quæſt.* 64. *num.* 218. *& hæreſ. quæſt.* 188. *num.* 163. Delbene *loco cit. p.* 2. *dub.* 198. *ſect.* 14. *num.* 10. *& ſect.* 16. *num.* 2. cum pluribus *ſeqq.*

12 Hinc in Inquiſitione Hiſpana hæreticus nunquam condemnatur ad pœnam ordinariam, & ex eiuſmodi teſtibus ſingularibus; ſecus autem in Inquiſitione Luſitana, teſte Fernand. *in exam. Theol. par.* 1. *cap.* 19. §. 10. *num.* 19. quatenus ait, quod crimen hæreſis, iudaiſmi, lutheraniſmi &c. ſufficienter probetur per plures actus ſingulares, tendentes ad eumdem finem, ideòque teſtes de his criminibus ſingulariter teſtificati verè habeantur concordes, ſicque probet praxis Inquiſitionis Luſitanæ, eo quod aliter non ſatis eſſet prouiſum bono communi. Poſſet enim vnus hæreticus cum ſingulis ſucceſſiuè inficere totam Vrbem, & Iudæus cum ſingulis ſucceſſiuè iudaizare modo, quo non poſſet conuinci; quamuis contrarium ſeruet Inquiſitio Hiſpaniæ ex eo, quod iuxta ea, quæ in prima ſententia dicebantur, nulla ſpecies perfectè probatur, niſi in aliquo ſingulari indiuiduo. Ac idem, quod ſeruat Inquiſitio Hiſpana, ſeruat etiam Inquiſitio Sicula, & Inquiſitio Romana, vt per Farinac. *d. quæſt.* 64. *num.* 218. & Freit. *in tract. de confeſ. ſolic. quæſt.* 22. *num.* 24. *&* 64. ſubdens, quod omnis alia Inquiſitio ſequi debeat ſtylum, ſeu praxim Inquiſitinnis Rnmanæ, non condemnando ſcilicet reum ad pęnam ordinariam ex teſtibus ſingularibus.

13 Secus autem dicendum eſt, ſi teſtes ſint ſingulares quoad ſubſtantiam hæreſis, ſiue non concordent in ſpecie, ac ſecta hæreſis. Qua in caſu, licèt per teſtes ſingulares ſufficienter hæreſim probari dixerint Bntrig. *in l. Arriani, C. de hæret.* Salicet. *in l. Quicunque, C. eod.* Caccialup. *in l. admonendi, num.* 48 *ff. de iureiur.* Bald. *in l. Actor. num.* 3. *C. de probat. & in cap. Cum omnes num.* 28. *de conſtit.* Betous *in cap. Licèt cauſam num.* 40. *de probat.* Anan. *in cap.* 1. *num.* 7. *de hæret.* Alexand. *conſ.* 141. *num.* 2. *lib.* 1. *& conſ.* 92. *num.* 29. *lib.* 5. *& conſ.* 147. *num.* 20. *lib. etiam* 5. Paril. *conſ.* 2. *num.* 89. *lib.* 4. Riminald. *conſ.* 7. *num.* 27. *& ſeq. lib.* 1. *& conſ.* 28. *crimin. diuerſ. num.* 7. *&* 8. *ac* 27. *lib.* 1. Calcan. *conſ.* 19. Viuius *in com. opin. v. Teſtes ſingulares*, Gomez *de delict. tom.* 3. *rubr. de probat. delict. num.* 12. Clar. *in pr. quæſt.* 53. Gigas *de crimin. læſ. maieſt. lib.* 2. *tit. quomodo, & per quos, quæſt.* 18. *num.* 3. Petra *de fideicom. quæſt.* 12. *num.* 543. 592. 598. *ac ſeqq.* Locat. *in oper. iudic. v. Teſtis num.* 19. Zanchin. *de hæret. cap.* 16. *num.* 6. ac alij benè multi apud ipſos, qui præſertim his rationibus fundantur.

14 Primò, quia perfecta probatio in eo conſiſtit, quod animus Iudicis ducatur ad perfectè credendum, verùm eſſe, quod proponitur, vt per *l. quingenta ff. de probat.* Farinac. *de teſtib. q.* 64. *nu.* 87. Quando autem concurrunt plures teſtes qualificati, teſtificantes de hæreſi alicuius, non poteſt Iudex prudenter dubitare de veritate.

15 Secundò. Indubitata indicia in criminibus occultis, ac difficilis probationis plenè probant per *l. fin. C. de probat.* Vbi Bart. *in* 2. *oppoſ.* ac Bald. *num.* 2. Maſcardus, & alij apud eum *lib.* 3. *de prob. concl.* 1221. *num.* 34. Illa autem ſunt indicia indubitata, quæ faciunt Iudicem non dubitare, licèt credat, potuiſſe aliter contingere. Quia hæc credulitas eſt dubitatio non practica, ſed ſpeculatiua. Atqui crimen hæreſis eſt occultum, ac difficilis probationis, & magnus numerus teſtium deponentium de hæreſi, licèt ſingulares, faciunt indicium vehementiſſimum, atque indubitatum.

16 Tertiò, quia hæc ſententia eſt in fauorem fidei.

17 Quartò, quia teſtes ſingulares plenè probant in crimine læſæ Maieſtatis, vt docet Farinac. *q.* 64. *de teſtib. n.* 220. *& ſeq.* ac alij penes ipſum. Item crimen ſollicitationis ad actus inhoneſtos in Sacramentali confeſſione, vt ſanciuit Gregor. XV. Conſtitutione ſua, quæ incipit *Vniuerſi*. Ergo etiam in crimine hæreſis, cum ſit pernicioſius quocunque alio.

18 Quam ſententiam cum hac tamen limitatione, quod ſcilicet duo teſtes ſingulares non probent hæreſim, tres tamen, aut plures, qui non ſint ſingulares ſingularitate obſtatiua, illam probent, ſequuti ſunt Albertin. in *cap.* 1. *q.* 16. *n.* 53. *&* 62. *& ſeq. de hæret. in* 6. Simanch. *de hæret. tit.* 64. *num.* 77. ac Pegna *in direct. p.* 3. *com.* 121. *verſ. Et quæ hactenus*, ac nonnulli alii, quos adducit Maſcard. *lib.* 2. *de prob. concl.* 856. *n.* 15.

19 Nihilominus tamen tenendum eſt tanquam certum, teſtes ſingulares non ſufficere ad probandum crimen hæreſis, eamque in nullo vnquam caſu ſufficienter probare, nec poſſe aliquem ex vi teſtificationis ipſorum iuſtè condemnari ad pœnam ordinariam. Hanc ſententiam docent Iaſ. *in l. admonendi num.* 256. *ff. de iureiur.* Iacob *in l. ob carmen* §. *fin. num.* 18. *ff. de teſtib.* Ioan. Andr. *in cap. officium* §. 1. *de hæret. in* 6. Marſil.

conſ.960.num 7.Nellus de teſtib.n.213. Alex.conſ 19.nu.22. lib.4.Bertaz.conſ.93.num.5. Moncad. in addit.ad Crot. de teſtib.num.319.lit.T.Palat.rubr.in alleg. hereſ.§.12.Brun. de heret.lib.4.c.19.Royas de heret.p.2.all.6.num.135.vſque ad 139.& num.148.Eymer. in direct.p.3.quæſt.72.nu. 1.ibique Pegna com.121. verſ. Primum eſt, & verſ.bis ita conſtitutis, ac verſ. eandem ſententiam, & verſ.Cæterum omiſſa, & verſ. Poſtremo, ac ſeqq.Maſcard. lib.2. de prob. concl.286.num.10.Syat.lib.12.Clauis reg.cap.21.num.16. Cantera in quæſt.crim.cap.2.de ver. confeſ.num.17.Morla in empor. iur. p.1. tit.11. in præl. num.51. Arragon. 2.2.quæſt.70. ar.2. Zanard. in direct.confeſ. p.3. cap.111. num.11. Azor.tom.3.lib.13. c.27. quæſt.7. Menoch. vol. 2.conſ.149.num.17.& 44. Mirand. de ordin. iud.quæſt.23. ar.4.concl. vn. in fin. Sanctarell. de hereſ. c.39. dub.1.nu. 4.Scacc. de iudic.lib.2.c.9. dub.10. num.527. Acugna de confeſ.ſollic.quæſt.22.num.25. Freyt. in addit. ad tract. de confeſ.ſollic. Flores de Mena lib.3. var. q.22. Farinac. q. 64.de teſtib.n.217. & alij communiter.

20 Probatur primò ex regula generali iuris communis, à quo teſtes ſingulares repelluntur, vt in cap. licet cauſam, de probat. in cap. Cum Eccleſia Sutrina, §.nos igitur, de cauſ.poſ.in ca. Nihilominus 3.quæſt.9. in c. de parentela 25.quæſt.6. in cap.cum dilectus, de elect. in cap. licet vniuerſis de teſtib. vbi decernitur, quod nulla eſt cauſa, quæ vnius teſtimonio legitimè terminatur. Quare ſupponit conteſtationem requiri vniuerſaliter, nam hanc propoſitionem deducit ex illo Matth.18. In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, vbi nota verbum illud omne. Ergo etiam crimen hæreſis. Quod etiam habetur in cap.Tam litteris eod.tit. & in Deuter.17. & 19.& 35. Ex quibus conſtat, quod damnare aliquem ex vi teſtium ſingularium, nedum ſit contra ius humanum, ſed etiam diuinum. Vndè immeritò Souſa in diſp. append. ad aphor. inquiſ. ſect.3. ad 1. hos textus interpretari conatur contra eorum mentem, ac communem ſenſum Doctorum, dicens, ex ijs non fundari regulam vniuerſalem. Quia quod in alijs caſibus non faciant ſufficientem probationem, non prouenit ex eo, quod agatur de tali, vel tali crimine, ſed quia ratione ſingularitatis non ſufficienter mouent animum Iudicis ad ſibi potiùs credendum, quàm reo neganti, quod ipſi opponitur, & in ordine ad modum probationis, quod ſit tale, vel tale crimen, materialiter ſe habet, nec auget, vel minuit certitudinem probationis, & idcircò eadem ratio militare debet in crimine hæreſis. Immò potiori iure, quia in eo cum magna cautela procedendum eſt, ne innocens damnetur per textum in cap.Vt officium, §.Verum, de heret. in 6. & in cap. Vbi periculum, de elect. in 6. Præſertim, quod in hoc crimine conceduntur reo defenſiones valdè diminutæ, vndè adeſt periculum, ne innocens damnetur. Et ideò licèt ratione difficilis probationis admittantur aliqua, quæ non ita certò probant, non poteſt tamen admitti probatio ex genere ſuo inſufficiens, quia hæc nunquam ſit ſufficiens, cum nunquam ſit in illo genere certitudinis, quæ poſſibilis eſt circa huiuſmodi crimina, præſertim quod hæreſis non ſubiacet foro externo, niſi vt manifeſtata per ſigna externa, & vt talis non eſt delictum difficilioris probationis magis, quàm furtum, ac ſimonia, pro quibus non ſufficiunt teſtes ſingulares.

21 Deinde probatur, quia teſtes ſingulares ſe habent ac ſi omninò eſſent vnus tantùm, vt docent Doctores communiter, quos ſequitur Farinac. d. quæſt. 64. de teſtib. num.34. Quia cum non conueniant in eo, quod deponunt, reuera vnus eſt tantùm, qui deponit. Teſtis autem vnicus non computatur, ſed ſe habet, ac ſi non eſſet in ordine ad ſententiam, quia illi contraponitur negatio rei, cap. In omni negotio, & cap. veniens ad nos, de teſtib. & l. iuriſiurandi, C. de iureiur. ac Doctores apud Farinac. quæſt. 63. de teſtib. num.1. & 7. Id, quod potiori iure locum habere debet in crimine hæreſis, in quo debent probationes eſſe luce meridiana clariores, ca. Sciant cuncti 2.quæſt. vlt. Simanch. de cath. inſtitut. tit.50. num.21. & tit.51. num.2. Farinac. in pr. quæſt.86. de reo confeſ. num.6. vbi alij. Quoniam agitur de maximo præiudicio rei, & ideò non debet condemnari, niſi certò conſtet de crimine. Probatio autem per teſtes ſingulares non eſt talis generis, quia non eſt plena probatio; idque etiamſi dictum vnius adiuuet dictum alterius. Quia vel vnus adiuuat alterum, vt conteſtis, & tunc non ſunt amplius teſtes ſingulares; vel adiuuat tantùm, vt adminiculans, & tunc cum remaneant ſingulares ſingularitate adminiculatiua, quamuis probatio creſcat, non tamen ſit plena, & ſufficiens, vt notat Farinac. cum communi d. quæſt.64. num.113.

Poſtremò probatur, quia vnus teſtis non ſufficit ad condemnandum aliquem de hæreſi, ſicut nec de quolibet alio crimine, quia non facit plenam probationem. Ergo nec multi teſtes ſingulares, quia ſinguli faciunt imperfectam probationem. Ex probationibus autem pluribus imperfectis non fit vna perfecta, quando non poſſunt coniungi in conteſtationem iuxta regulam iuris, quæ non proſunt ſingula, nec multa iuuant, l. Sancimus, §. Si quis autem, C. de donat. & l. vſura C. de Vſur. & l. ſi tres tutelas, C. qui numero & l. ſi idem, ff. de iuriſd. omn. Iud. ac notat Farinac. cum alijs in pr. quæſt.86. num.72. & ſeq. & quæſt.187. de hæreſ. §.1.num.7. Siquidem plena coniunctio teſtium in vnam probationem habetur ratione conteſtationis, & ideò ſunt conteſtes, atque adeò plenè coniunguntur, quia vnum, & idem teſtificantur; vnde conuenientia in re teſtificata facit teſtes coniungi. Ergo, quando non conueniunt in re teſtificata, non poſſunt coniungi in vnam probationem. Teſtes autem ſingulares non conueniunt in re teſtificata, alioquin non eſſent ſingulares. 22

Atque ex his non obſtant rationes contrariæ. Ad primam enim reſpondetur, nunquam animum Iudicis induci ad perfectè credendum, aliquem eſſe hæreticum, ſi teſtes ſint ſingulares quoad ipſam hæreſim. Quia cum ſciat, vnicum teſtem quantumuis qualificatum non conuincere de aliquo delicto, prudenter infert, quod neque plures ſingulares conuincant de pluribus delictis; quia ſemper vnus eſt tantùm de vno. Et ideò cum ex parte criminis, & atteſtationis deſit credibilitas, non poteſt perfectè credere. Solùm poteſt induci ad credendum, aliquem eſſe in fide perfidum; quia manifeſtauerit plures falſas opiniones circa fidem, aut eſſe ſeminatorem falſæ doctrinæ ex eo, quod plures teſtes ſingulares deponunt de pluribus hæreſibus diſſeminatis. Et in hoc caſu ſi articuletur proceſſus, tunc teſtes non erunt ſingulares, ſed conteſtes; quia de vno, & eodem deponunt, concordantes in eo, quod ſit corruptor fidei, & vtentur hæreſibus diſſeminatis, tanquam rationibus ſui dicti. 23

Ad ſecundam. Falſum eſt, quod magnus numerus teſtium ſingularium faciat Iudicem non dubitare, atque adeò iudicium indubitatum, ſi ſint omninò ſingulares. Quia ſicuti hoc non præſtat vnicus teſtis, ita nec plures ſingulares; quia, cùm de ſingulis rebus deponant, ſe habent, vt vnicus teſtis. Si autem in aliquo ſint conteſtes, & ſuper ipſo articuletur proceſſus, faciunt plenam probationem quoad ipſum. 24

Adtertiam. Non poſſunt eſſe in fauorem fidei, quæ iniuſta ſunt. Eſt autem iniuſtum, quod acceptetur tanquam conuincens probatio, quæ reuera non eſt conuincens. Sic neque etiam eſſet in fauorem fidei, quod ſtatim damnarentur, qui denunciantur, vt hæretici abſque vlla probatione. Deinde ratione fauoris in fidem ex tantùm probationes ampliandæ ſunt, quæ ex genere ſuo ſunt probationes ſufficientes ita, vt probatio ſufficiens in fauorem fidei complectatur eas, quæ patiuntur aliquos defectus, non autem quod illa, quæ ex genere ſuo non eſt ſufficiens, euadat ſufficiens. 25

Ad quartam. Teſtes illi, qui dicuntur probare ſuffi- 26
cientes

cienter in crimine læſæ maieſtatis, ſunt conteſtes circa id, ſuper quo deponunt. Quia quando admittuntur in hoc crimine teſtes ſingulares in loco, tempore, & actu, ſupponitur, quod fuerint exerciti plures actus, de quibus ſingulis ſinguli teſtes deponant, atque adeò ſupponitur etiam crimen habituale, & permanens, quod per plures actus manifeſtetur. Vndè eſt eadem ratio, ac de eadem ſpecie hæreſis manifeſtata per diuerſos actus, & proinde teſtes deponunt de ipſo crimine permanente, & vtuntur illis actibus particularibus, tanquam ratione ſui dicti. Hinc ſi agatur de probando hoc crimine ex vnico actu, tunc ſingularitas in teſtibus tollit fidem, vt notant Foller. *in pr. cr. v. Item quod commiſit crimen læſæ maieſtatis n. 3.* Olaſch. *dec. 79. n. 39.* Petr. *de fideicom. q. 12. n. 722.* & Farinac. *d. q. 64. de teſtib. n. 222.* Et quoad crimen ſollicitationis in ſacramentali confeſſione reſpondetur, quod Pontifex in illa conſtitutione non intendit, quod ſufficiant in eo crimine præcisè teſtes ſingulares, ſed vult, quod in ipſo procedatur ſicut in ijs, quæ ſunt difficilis probationis, & proinde quod poſſit infligi pęna, concurrentibus cum teſtibus ſingularibus indicijs, præſumptionibus, & adminiculis, delictumque ſit probatum arbitrio Inquiſitorum, rationabili quidem, quod ſanè non poſſunt rationabiliter præſtare, niſi ea concurrant, quibus moueantur ad credendum perfectè, ita eſſe. In hoc autem caſu interuenit perfecta probatio per *l. quingenta, ff. de probat.* vbi Doctores.

37 Itaque ſtatuere, quod ſufficiant pro pœna ordinaria teſtes ſingulares quoad ſubſtantiam hæreſis, vel alterius delicti, eſt contra leges Ciuiles, Canonicas, & Diuinas. Statuere verò, quod pro pœna ordinaria, vbi praxi receptum eſt, ſufficiant teſtes ſingulares, in tempore, & loco duntaxat, concordantes tamen, ſiue conteſtes in ſpecie hæreſis, eſt iuxta praxim, ac conſuetudinem Luſitanam approbatam à Paulo III. & à S. Congregatione S. Officij. Vbi verò non extat talis conſuetudo, eſt procedendum ad pęnam extraordinariam arbitrio Inquiſitorum.

CONSVLTATIO CXI.

Cuius ſit in matrimonij impedimentis diſpenſare?

1 IN omnibus impedimentis matrimonij, Eccleſiaſtico iure, vel chriſtiani populi more conſtitutis, ſolus Romanus Pontifex diſpenſare poteſt, ad cuius tribunal, & iudicium matrimoniales cauſæ pertinent, puta de Sacramenti partibus, de ſacerdotali benedictione, de cognationis gradibus, de diuortijs, de impedimentis contractus. Nam hæc omnia ad res conſcientiæ, ac ſpirituales ſpectant; non enim apud Chriſtianos contractus legitimus matrimonij à Sacramento matrimonij ſeparatur.

2 De Sacramentis autem, rebuſque conſcientiæ, quæ ex legibus diuinis pendent, iudicare Paſtorum Eccleſiæ eſt, quorum Summus eſt Romanus Pontifex, Vicarius Chriſti, qui diuortij, & repudij cauſam non ad politicum Magiſtratum remiſit, ſed ipſe iudicauit *Matth. 5. & 19.* Similiter & Apoſtolus *1. Corinth. 7.* de coniugijs leges tulit, ſemperque vſu in Eccleſia recepto de cauſis matrimonialibus non Reges, non Principes, ſed Pontifices conſulti ſunt, vt meritò Concilio Tridentino anathema dictum ſit eis, qui aſſeruerint, cauſas matrimoniales ad Iudices Eccleſiaſticos minimè pertinere *ſeſſ. 24. can. 12.*

3 Attamen cauſæ matrimoniales merè politicæ, quales ſunt de dotibus, de ſucceſſione, de hæreditatibus, politico Magiſtratui ſubſunt; mixtæ verò eidem quoque ſubſunt, cum ſubordinatione tamen ad Eccleſiaſticum Iudicem, ita, vt ſi lex ciuilis Eccleſiaſticæ aduerſetur, eidem cedere debeat, prout in Iuſtiniani lege conſobrinorum permittente coniugia eueniſſe conſpicimus, quam D. Gregorius *in epiſt. ad Auguſtinum* Anglorum Epiſcopum, relata *in c.* *quædam lex 24. q. 3.* reiecit, vniuerſa comprobante Eccleſia.

CONSVLTATIO CXII.

An officiales, qui gaudent priuilegio fori S. Officij, ſint exempti à Tribunali R. Fabricæ S. Petri pro executione legatorum piorum; vel ſaltem recurrendum ſit ad Inquiſitorem, vt ſubſcribat primam citationem duntaxat, quemadmodum in Tribunali d. S. Officij cum alijs exemptis obſeruatur?

ADducitur pro Fabrica, eiuſque facultatibus Breue Leonis X. ſub 1. Octobris 1527. confirmatum à Paulo III. *conſtit. 31. §. 15.* & Conſtitutio 3. Clementis VII. Breue Iulij III. in quo confirmatur aliud Breue Pauli III. ſub 20. Iulii 1552. quod eſt facultatiuum auocandi omnes cauſas piorum legatorum à quocunque Iudice. 1

Aſſerit Maranta *tom. 1. reſp. 20. num. 78. & tom. 3. reſp. 68. num. 10. & 11.* Vbi in ſpecie loquitur de authoritate, quam in dictis caſibus habet R. Fabrica contra Inquiſitores, & allegatur decretum S. Congregationis S. Officii ſub Vrbano VIII. 28. Auguſti 1639. pro Melitenſibus, quod eſt huiuſmodi. *Commiſſarius Fabricæ S. Petri prætendit cognoſcere cauſas familiarium illius S. Officij ad fabricam ſpectantium, Sanctiſſimus decreuit, Officiales, Miniſtros, & familiares S. Officij non gaudere priuilegio fori in cauſis dictæ Fabricæ, ſed eos obligatos eſſe reſpondere coram eodem Commiſſario Fabricæ, à quo ſi ſenſerint ſe grauatos, recurrant ad Inquiſitorem vti Iudicem delegatum appellationum.* Quippè Inquiſitor Melitæ eſt delegatus Iudex appellationum ab ipſa Fabrica. Tandem adduci poteſt aliud decretum eiuſdem S. Congregationis in Neapolitana pro Conſultore S. Officii, qui erat obligatus pro legato pio, antequam eſſet Conſultor. *Die 22. Auguſti 1674. pro D. Ioſepho Spera Conſultore S. Officij Neapolis; propoſita inſtantia, an cauſa ciuilis contra ipſum agitanda in Tribunali R. Fabricæ ſit cognoſcenda in S. Officio, vel in dicto Tribunali. Eminentiſſimi auditis votis decreuerunt, Ioſephum Speram in caſu, de quo agitur, non gaudere, & Epiſcopus Grauina non impediat.* a

Cenſeo nihilominùs, huiuſmodi officiales eſſe exemptos à Tribunali R. Fabricæ S. Petri. Ratio autem eſt; quia licèt Pontifices præcipuè Clemens VII. concedant dicto Tribunali ampliſſimas facultates, ipſum tamen non poteſt illas extendere vltra conceſſa præſertim quoad exemptos; id enim non ſolùm vergeret in præiudicium Romanæ Sedis, cuius intereſt, quod nemo manus apponat in ſibi immediatè ſubiectos, *cap. Cum tempore, de arbitr. & cap. Cum olim, §. nos igitur de priuileg.* verùm etiam in præiudicium fidei catholicæ; quia quodammodo ſaltem indirectè officiales retardari poſſent per alienos Iudices ab officii exercitio contra intentionem Summorum Pontificum. Quare, niſi Summus Pontifex declaret, ſe velle, quod etiam officiales S. Officij ſubiiciantur quoad legata pia Tribunali R. Fabricæ, ij cenſendi ſunt exempti. Et ita declaratum fuit à S. Congregatione S. Officii ſub anno 1639. ſcilicet. *Inquiſitor Bononiæ reddat computa Commiſſario Fabricæ hæreditatis N. cum non poſſit ipſe vti priuilegio S. Officij, dum ſimpliciter, vti adminiſtrator, & non vti Inquiſitor cogitur à dicto Commiſſario.* Quo in loco notanda eſt diſtinctio illa, vti ſimplicis adminiſtratoris, & vti Inquiſitoris, vel Officialis. Qua diſtinctione reſpondetur decreto Militenſi, quod in contrarium adducitur, cum ex eo non conſtet, an vti Officiales, an verò vti ſimplices adminiſtratores requirebantur ad reddendum rationes Commiſſario R. Fabricæ. In omnem tamen euentum manuteneri debet S. Offi- 3

cium in poſſeſſiooe ſubſcribendi per Inquiſitoré primam citationem, de qua poſſeſſione cooſtat ex ſequenti decreto S. Tribunalis die 2. Septembris 1672. *In cauſis ciuilibus introducendis contra patentatos S. Officii Inquiſitor ſubſcribat primam citationem tantùm, vel Tribunal Fabricæ petat licentiam à S. Congregatione S. Officii citandi eius Officiales, & obtenta regiſtretur in actis cauſæ.*

4 Neque obſtant facultates R. Fabricæ; quia non ſufficiunt ad procedendum contra exemptos, multòque minus contra S. Officium. Decretum verò Vrbani vltra iam dicta eſt particulare pro Inſula Melitenſi. Et aliud emanauit in caſu, quo Conſultor erat debitor legati pii, antequam eſſet Conſultor S. Officii. Qua de re dubium eſt ioter Doctores exemplo Clerici debitoris, vel delinquentis, antequam aſſumeretur ad Clericatum, an ſcilicet gaudeat priuilegio fori.

CONSVLTATIO CXIII.

An in Breui Gregorij XIII. pro S. Officio Inquiſitionis Taurinenſis, in quo omnia, & ſingula ſpolia per regulares quaſcunque perſonas extra monaſteria degentes in toto dominio tam Sabaudiæ, quàm Pedemontium ad Cameram Apoſtolicam pertinentia, in neceſſitates perpetuas eiuſdem S. Officij donantur, & applicantur, ſint comprehenſi Regulares, qui degunt, vti Parochi in Eccleſijs vnitis ſuis monaſterijs, extra tamen clauſtra poſitis, ibique, vel alibi præuia licentia ſuorum Superiorum è dicta Eccleſia parochiali cauſa infirmitatis diſcedentes occumbunt?

1 PRo affirmatiua adduco Conſtitutionem 44. eiuſdem Gregorii XIII. incipiente *Officii noſtri partes*, vbi expreſſis verbis comprehenduntur Regulares profeſſi intra clauſtra ſuorum regularium locorum, etiam de licentia ſuorum Superiorum degentes, vt in illius proemio, quod denotat cauſam finalem, *l. fin. ff. de hered. inſtit.* & Iaſ. *in l. ſi pacto quo pœnam n. 14. C. de pact.*

2 Pro negatiua verò profero *cap. 3. ſeſſ. 6.* S. Concilii Trid. quod loquitur de Regulari degente extra clauſtra, ideſt, vt notant Doctores, viuente, ſeu habitante, ſeu commorante extra Monaſterium, nempè quando noo viuit conuentualiter ſub ſuo Superiore cum regulari obſeruantia; ſufficit tamen, vt dicatur degens intra monaſterium, ſeu clauſtrum, ſi viuat in aliqua Grangia, ſeu membro, ſeu reſidentia Monaſterii, vt per Barboſ. *de poteſt. Ep. alleg. 105. num. 14.* Ricc. *dec. 81. num. 4. p. 4.* Vt proinde S. Cong. Concilii ſub die 6. Nouembris 1621. cenſuerit Priorem iuſſu ſuorum Superiorum in prioratu ſuæ Religionis reſidentem, licet ſolum, & vnicum minimè cenſeri degere extra clauſtra, atque adeò non poſſe ab Epiſcopo puniri io vim *d. cap. 3. ſeſſ. 6.* Et in hac ſpecie Parochum regularem degentem extra clauſtra in parochiali voita ſuæ Religioni, ſi deliquerit, non puniri ab Epiſcopo ex d. *cap. 3. ſeſſ. 6.* declarauit eadem S. Congr. 10. Februarij 1601. Quia oon dicitur degere extra clauſtra, qui viuit ſub obedientia ſui Superioris, & de eius licentia incumbit curæ animarum, ſed reputandus eſt, tanquam religioſus viuens intra clauſtra, atque adeò non videtur comprehendi in dicto Breui Gregorij XIII. pro S. Officio Inquiſitionis Taurinenſis, cui non obſtat ſupradicta Cooſtitutio eiuſdem Gregorij, quia loquitur de apoſtatis, & fugitiuis.

3 At nihilominùs eſſe comprehenſos iam declarauit obſeruatio. Nam ſpolia Regularium decedentium Taurini extra clauſtra per Breue Gregorij XIII. S. Officio dictæ Ciuitatis fuerunt ſæpiùs applicata, & licèt quandoque dictum fuerit debere applicari pro expenſis miſſionum Capucinorum Sabaudiæ, & Vallis Tunonis, tamen perceptis oeceſſitatibus S. Officij, denuò fuerunt illi applicata. Vndè ſpolium Curati Ordinis Ciſtercienſis fuit applicatum eidem S. Officio. Ex quibus apparet obſeruatio dictæ Conſtitutionis 5. Gregorij XIII. quæ videtur loqui de Regularibus extra clauſtra degentibus, etiam de licentia ſuorum Superiorum, & obſeruatio Breuis eiuſdem Pontificis pro S. Officio Taurinenſi, in quo comprehenduntur quæcunque perſonæ extra monaſteria degentes, ac decedentes extra ipſa monaſteria, atque adeò huiuſmodi Parochi, qui verè degunt extra clauſtra, & extra illa moriuntur, idque fauore S. Officij, hoc eſt fidei, & vt ſuperiorum Regularium fraudes euitentur, qui poſſent confingere liceotias permanendi ſuos ſubditos regulares extra clauſtra, atque eludere præfatas cooſtitutiones.

CONSVLTATIO CXIV.

1 *An præſeferat cultum aliquem, atque adeò ſit contra decreta Vrbani VIII. de cultu non exhibendo non beatificatis, neque canonizatis, foramen ſepulchrorum, in quibus conduntur corpora Seruorum Dei, coopertum tabula, vt terra ſepulchralis ſumi poßet à fidelibus, eam deuotionis ergo perquirentibus?*

2 *Anne etiam præſeferat cultum aliquem ſepulchrum circundatum crate lignea, vel ferrea balauſtriorum? Vbi exhibetur forma ritè, ac rectè conſtruendi proceßum ſuper non cultu ad præſcriptum decretorum Vrbani VIII.*

1 REſpondeo. Vtrumque videtur aduerſus decreta Vrbani VIII. quatenus ſpecificationem tabellarum, linaginum, lampadum, luminum, aliarumq; rerum teſtificantium beneficia accepta generaliter prohibuit apud ſepulchra defunctorum cum opinione ſanctitatis ante beatificationem, vel canonizationem apponi, vel retineri quodcunq; aliud venerationem, & cultum præſeferetos, atque indicans, vt legitur eorundem libello *pag. 33. in princ. & pag. 8. verſ. quodcunq;* & apud Contilor. *de canoniz. Sanctor. cap. 22. n. 19.* Trullench. *in decalog. lib. 1. cap. 9. dub. 6. n. 26. cum ſeq.* Lauret. de Franch. *de controu. inter Epiſcop. & Regul. pag. 242.* Peyrin. *ad conſtit. 3. Leonis X.* Io. Anton. *in ſum. Bullar. p. 2. tit. de Sanctor. non canoniz. pag. 530. col. 1.* Lezan. *conſult. 1. n. 22.* Bordon. *in tribun. Iudic. in cauſ. fid. cap. 15. n. 5.* vbi alios refert.

2 Illa enim dictio vniuerſalis *quodcunque* magis lata, quã dictio generalis *omne*, vt Tiraquellus ait *de retract. lignag. §. 1. gloſ. 7. n. 26.* vi ſua etiam prædicta comprehendit, cum omnia includat, & oihil prorſus excludat ex latè congeſtis à Barboſa *dict. vſu frequent. 317 n. 1.* etiam impropriiſſima, Rota coram Coccino *dec. 56. n. 4. & 5. p. 5. recent.* Et quæ aliàs noo comprehenderentur, Seraph. *dec. 325. n. 7.* quæue ex propria ſignificatione non venirent, & ſpecialé mentionem requirerent, Intrigliol. *dec. 3. n. 131.* cum aliis per Barboſ. *ſupra n. 5. & 9.* adeò vt comprehendat omnia omiſſa in enumeratione, qualiacunq; ſiot ſecũdùm Gloſ. *in auth. ex teſtamento, v. quodcunq;* ibique ſcribentes, *C. de collat.* Corn. *conſ. 63. n. 8. vol. 1.* Rota *d. dec. 36. n. 51. p. 5. rec.* quamuis iuncta ſit dictioni *aliud*, importanti ſimilitudinem. Quia nec tunc propter effrenem ſuam vim comprehenſiuam vniuerſorum reſtrictionem pati dixerant Gozad. *conſ. 1. n. 19.* & Rot. *d. dec. 36. n. 10.* Quare Socin. ſen. *conſ. 32. n. 11. vol. 1.* reſpõdit clauſulam, *vel alio quocunq; modo* cõprehendere omnem vacandi modũ, præter expreſſũ.

Præſertim quia ſubſequentia participia *præſeferens*, & *indicans* docent non ſolum veritum fuiſſe id, quod præ ſe, nempe ſuapte oatura cultum & venerationem fert, ſed quidquid etiam illum ſimpliciter demonſtrat cum Rebuffus *in princ. l. induc aſſe 97. ff. de verb. ſignif.* dixerit *ex l. ſolent, ff. de præſcript. verb.* idem eſſe iudicare, quod demonſtrare, idemque ait Budeus in *l. teſtium ff. de teſtib.* indicare eſſe ſimpliciter enunciare.

3 Non enim ambigi poteſt, quia forameo conſultum dimiſſũ ſit in Eccleſia prope ſepulchrum defuncti cum opinione Sanctitatis, vt fideles inde deuotionis cauſa ſumere poſſent terram ſepulchralem, & crates balauſtriorum ipſũ ſepulchrum circundans, ſint indicia, nempè demonſtrationes cultus, ac venerationis exhibendę eo loco ob perſonam ibi ſepultam. Qua ratione Contilor. *d. c. 22. n. 2.* inter prohibita recenſuit extruere ſepulchra cum aliquo ſigno, & viſitautibus tradere quædam ſigna plumbea.

Nec

5 Nec prohibitio cultus, quem Scacch. *de not. & ſign. Sanct. ſect. 10. cap. 1. litt. B.* ſumit pro religioſa veneratione tendente in aliquam creaturam reſpectiuè tamen ad Deum, qui eſt Religionis obiectum reſtringi debet ad publicum, qui nomine Eccleſiæ præſtatur à perſona publica, puta Sacerdote, vel alio eius miniſtro, ſed intelligenda eſt de cultu quomodolibet præſtito per quemcunque de populo io loco publico, qualis eſt Eccleſia, vt rectè probant Contilor. *d. cap. 22. num. 7. & 9.* & Scacch. *ſub litt. B.*

6 Nec tale commiſſum excuſandum eſt prætextu ignorantiæ ſupradicti decreti, cum in fine Breuis *pag. 16.* adſit clauſula: *vt autem præſentes, & in eis contenta quæcumque ad omnium notitiam deducantur, & ne aliquis de his ignorantiam prætendere poſſit, volumus pariter, & mandamus, quod eadem præſentes &c. ad Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe, nec non Cancellaria Apoſtolica valuas, ac in acie Campi Floræ affigantur, & publicentur &c. quæ ſic publicata & affixa poſt duos menſes à die publicationis computandos omnes & ſingulos, quos concernunt perinde afficiant, & arctent, ac ſi vnicuique illorum perſonaliter intimata, & notificata fuiſſent.* Cuius clauſulæ virtus, ſtante affixione, & publicatione facta io ſingulis locis ſuperiùs expreſſis, vt legitur *d. pag. 16.* io fine ſuper notitia inducit præſumptionem iuris, ac de iure adeò, vt nullam probationem io contrarium admittat, ſicut poſt Gulielm. docet Imol. *in Clem. 1. n. 15. poſt med. de iudic.* Quare etiam Cardinal. Zabarel. *ibi n. 18.* io fine dixit ex mente Pauli de Eleazar, quod dum Papa vult citationem per edictum habere vim citationis perſonalis, non auditur volens probare, ad ſe non perueniſſe.

7 At præmiſſis nihil obſtantibus, cenſeo neutrum ex his, quæ olim penes ſepulchrum conſpiciebantur, importare ſignum publicæ venerationis, & cultus. In primis enim foramen, ex quo terra ſumebatur, non legitur prohibitum in decretis Vrbani, literaliter ſolùm prohibentibus *pag. 2. & ſeq.* propè ſepulturas defunctorum cum fama ſanctitatis retineri tabellas votiuas, imagines, lampades, aliaue lumina, reſque alias ad beneficia accepta teſtificanda, & imagines non apponi in altaribus, nec pingi cum diademate, laureolis, aut radijs, ſeu ſplendoribus, vel alio quocumque modo cultum indicante, quorum nullum reperiri debet, nec penes ſepulchrum, nec penes imagines adamuſſim eſt oſtendendum.

8 Nec pariter alienum eſt à diſpoſitis in Conſtit. B. Pij V. ſolummodò iubentis *in* §. 6. corpora defunctorum in tumbis profundis intra terram collocari; nec in Concilio Triburienſi mandante, quod corpora ſepulta in Eccleſia condantur ſub pauimento, nullo tumulorum veſtigio apparente, quod ex viſitatione ſepulchri, & dictis teſtium exactiſſimè legi debet eſſe obſeruatum, cum ſepulturæ dictorum Seruorum Dei eſſe debeant in tumba profunda ſub pauimento coæquali, nullo tumuli veſtigio eminente.

9 Ac multò minus crates, ſeu balauchia aliàs ſepulchro ſuperimpoſita; quia neque id legitur retineri vetitum in ſupradictis decretis, & ſanctionibus. Eòque magis, ſi ſimiles crates decentiæ cauſa conſueuiſſe paſſim apponi ad ſepulturas particulares priuatorum, & virorum illuſtrium, licèt non defunctorum cum fama Sanctitatis, vt vnanimiter adſtruere debent teſtes, tanquam periti ſuper ſepulchri recognitione examinandi. Nec propterea cultui Sanctis duntaxat debito videtur adſcribendum id, quod particularibus virorum illuſtrium, ac in dignitate conſtitutorum ſepulturis decentiæ cauſa ſolet adhiberi. At hæc ſpeculatiuè duntaxat dicta intelligantur, in praxi ſtandum ſit ordinationibus, ac decretis S. Congr. Rituum ad quam iure ſpectat Vrbani decreta ioterpretari.

10 Eſto igitur ſine veritatis præiudicio, quod prædicta aliquam ſpeciem cultus redolere potuiſſent, tamen pro ſufficienti decretorum paritione ſatis foret, quod ſtatim habita illorum notitia, vtrumque fuerit remotum, vt apparere debet ex viſitatione ſepulchri, ſicut aliàs S. Rituum Congregatio cenſuit, non obeſſe progreſſui ad vlteriora non paritionem ab initio, & nouiſſimè io cauſis Gebennenſis Serui Dei Franciſci de Sales, & Serui Dei Ioannes de Cruce, non admiſſa interpretatione dictionum *ſtatim, omnino, ac nullatenus*, quæ in dictis decretis leguntur, vt ex ſubiecta materia intelligendarum, habita nempè notitia ipſorum decretorum.

10 Quin amplius, quatenus diceretur *ſtatim* poſt editionem decretorum paritum non fuiſſe, adhuc tamen locus eſſet progreſſui ad vlteriora, docui *tom. 1. conſult. 55.* vbi obiectionibus reſpondetur.

11 Et quoniam io condendo proceſſu ſuper non cultu Seruorum Dei ſummè aliquando laborant Ordinarij in partibus, operæ pretium eſſe duxi, ſi illis hanc formam exhiberem, quæ fuit obſeruata in beatificatione, & canonizatione Serui Dei Franciſci Saleſij, Epiſcopi Gebennenſis, quæque eſt huiuſmodi,

12 Federicus Epiſcopus Albanenſis S. R. E. Card. Cornelius S. Rit. Congregationis Præfectus, Tibi Reuerendiſs. D. Epiſcopo Bellicen. ad introſcripta peragenda ſpecialiter deputato, ſalutem in Domino & in Commiſſis obedientiā, & noſtris huiuſmodi, immò veriùs Sanctæ Sedis Apoſtolicę firmiter obedire mādatis. Nouerit Amplitudo tua, quod aliàs Sanctiſſimus D. N. ſub die IX. Ianuarij 1648. per ſpecialem commiſſionem, huic S. Congregationi directam, cauſam proſequutionis beatificationis, & canonizationis Serui Dei Franciſci de Sales, dum vixit Epiſcopi Gebennenſis, commiſit tenoris ioſraſcripti videlicet: Beatiſſime Pater, adeò hactenus aucta eſt in dies, magiſque augetur fama Serui Dei Franciſci de Sales, dum vixit Epiſcopi Gebennenſis, qui natus die 21. Auguſti 1567. in Caſtro Saleſiano in Sabaudia, obijt Lugduni in Gallia die 28. Decembris 1622. delato poſtmodum illius corpore Anneſium vnà cum miraculis, quæ Omnipotens Deus eius meritis, & interceſſione concedere dignatur, vt concepta io diuerſis Mundi partibus, maximè verò io Regnis Galliarum, & Ducatu Sabaudiæ erga illum deuotione, à pleriſque in eorum neceſſitatibus inuocetur, & plurimorum etiam grauium Virorum exiſtimatione, beatificationis, & canonizationis honore dignus, ſi accedat infallibile Sanctitatis Veſtræ iudicium, reputetur; ex quibus moti, piaque intentione, ac particulari deuotione erga dictum Seruum Dei Franciſcum de Sales ducta Sereniſſima Franciæ, & Nauarræ Regina Chriſtianiſſima, ac Duciſſa Sabaudiæ, totus Clerus Franciæ io Aſſemblea generali congregatus, & ſinguli ferè Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & alij eiuſdem Cleri particulares; Necnon Archiepiſcopi, & Epiſcopi Ducatus, ac tota Sereniſſima Domus Sabaudiæ Principum. Pedemontium, ac totus Clerus d. Gibennenſis Ciuitatis Anniſſienſis vnà cum pluſquam ceorum Monaſterijs Monialium, à præfato Seruo Dei fundatis, inſtanter petierunt à Sede Apoſtolica, & S. V. vt ad eamdem Serui Dei beatificationem, & canonizationem procedere dignaretur; propterea exhibitis in Congregatione S. Rit. proceſſibus auctoritate ordinaria confectis in pluribus locis ſuper Sanctitate vitæ, & miraculis dicti Serui Dei, eiſdemque ab illa viſis, & diſcuſſis ad relationem Sereniſſimi Principis Mauritij, tunc voius ex d. Congregationis Cardinalibus, vigore commiſſionis fel. rec. Vrbani VIII. S. V. Prædeceſſoris, habentis clauſulam abſque alia proceſſuum in genere confectione, decretæ, & expeditæ fuerunt literæ remiſſoriales, & compulſoriales die 21. Iunij 1626. In quorum exequutionem Apoſtolica auctoritate confecti ſunt proceſſus iam tranſmiſſis ad S. Congregationem, nondum aperti, ſed quia superuenerunt noua decreta huiuſmodi cauſa ſiluit. Creſcente autem in dies magis fama Sanctitatis & populorum deuotione erga dictum Seruum Dei; ideò repetitis inſtantijs penes S. V. ab Imperatrice, Duce Lotharingiæ, & Duciſſa, & Principibus Sabaudiæ, & nonnullis Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs totius Cleri Galliarum, Pedemontium Præſulibus, & Gebenoen. & Anneſſien. Capitulis, atque Monialibus prædictis pro parte deuotorum S. V. Oratorum Chriſtophori Giardiæ Congregationis S. Pauli Bernabitarum Sacerdotis, Gabrielis de Reſanſon Sac. Theologiæ Doctoris, ac Ioannis de Montherou Monteron à Capitulis Gebennen. & Anniſſien. ac Monialibus prædictis capitulariter congregatis inſolidum Procuratorum in hac cauſa ſpecialiter conſtitutorum, humiliter S. V. ſupplicatur, quatenus dignetur cauſam, & cauſas beatificationis & canonizationis, nec non cognitionem virtutum, morumq; ac miraculorum, & publicæ famæ Sāctitatis dicti Serui Dei Franciſci, populorūq; erga ipſum

ipſum deuotionis cum ſuis, & illarum incidentibus, dependentibus, emergentibus, abnexis, & connexis eidem Congregationi Sacrorum Rituum in Statu, & terminis, in quibus reperitur, citra tamen probationem hactenus geſtorum, & quauis auctoritate, ſeu facultate peractorũ, committere, & mandate cum facultate. In primis & ante omnia aliquem ex RR. DD. Cardinalibus eiuſdem Sac. Congregationis in cauſæ Relatorem deputandi, & proceſſus ſuper obſeruatione decretorum editorum ſuper nõ cultu à fel. rec. Vrbano VIII. S. V. Prædeceſſore in Congregatione Sanctiſſimæ Inquiſitionis, ſi adetunt probationes, confectionem in Curia R.D. Cardinali S.V. Vicario, ſi verò extra curiam alicui Epiſcopo iuxta eorundem decretorum tenorem committendi, factaque per eamdem Sac. Congregationem declaratione, ſupradictis decretis ſufficienter paritum eſſe, eaque poſt relationem S. V. faciendam ab eadem S. V. approbata, dictos proceſſus remiſſoriales auctoritate Apoſtolica confectos, ſeruatis ſeruandis aperiendi, & videndi, an per æquipollens ſint ſufficienter inſtructi, & ad huiuſmodi effectum formandi, & diſcutiendi coram S. V. dubium, an procedendum ſit ad vlteriora, & quatenus S. V. videatur poſſe vlteriùs procedi, diſcutiendi de ſola validitate dictorum proceſſuum Apoſtolica auctoritate, vt ſupra, confectorum; quia à die obitus prædicti Serui Dei nondum lapſi ſunt anni quinquaginta, & huiuſmodi articulo validitatis definito, illi per Secretarium Congregationis claudantur, & obſignentur ſigillo Sac. Congregationis, non aperiendi, donec veniat plenitudo temporis dictorum annorum quinquaginta iuxta formam nouorum decretorum cum facultate etiam, ſi opus fuerit, alias literas remiſſoriales ſuper præmiſſis, citato fidei Promotore, ad quaſcunque Mundi partes decernendi, & relaxandi, ac etiam in Curia, iura, & munimenta recipiendi, & ſi opus fuerit, teſtes per Reuerendiſſimum D. Cardinalem Vicarium, ſeu Epiſcopum ab eo deputandum, examinari faciendum, præuia citatione, & cum interuentu dicti Promotoris, vel eius Subpromotoris ſuper articulis, & interrogatorijs aliàs in actis datis, vel additionaliter, & alijs nouis in actis exhibendis ſubcenſuris, & pœnis &c. & alijs facultatibus opportunis, & diſcutiendis de illarum validitate, duntaxat poſtea claudendis, & ſigillo Congregationis obſignandis, vt ſupra, aliaque omnia, & ſingula in præmiſſis, & circa ea quomodolibet neceſſaria, & opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exequendi, ſeruata tamen in omnibus, & ſingulis forma, & tenore nouorum decretorum, non obſtantibus Conſtitutionibus etiam vniuerſalibus, Synodalibus Concilijs editis, & alijs ordinationibus Apoſtolicis, regulis Cancellariæ, cæteriſque contrarijs quibuſcunque, ſtatutis &c. pro plenè, & ſufficienter expreſſis habendis &c. quodque poſt ſupradictæ commiſſionis præſentationem in vim eiuſdem fuit aliàs per eandem Sac. Congregationem deputatus in Relatorem huius cauſæ Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Franciottus cum omnibus facultatibus in eadem commiſſione contentis, & poſtea in huiuſmodi cauſa fuerunt decretæ, & relaxatæ literæ remiſſoriales, etiam compulſoriales, directæ Reuerendiſſimo Epiſcopo Gebennenſi ad effectum, vt coram eo conſtrueretur proceſſus ſuper paritione decretis ab Vrbano VIII. in Congregatione Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſuper non cultu editis, etiam coram eo facto dicto proceſſu, illoque Sac. Rit. Congregationi præſentato, & deinde aperto, & diſcuſſo, procurator cauſæ, viſis oppoſitionibus R.P.D. Promotoris fidei ſuper illius inualiditate, huiuſmodi deputationi renunciauit, & in Congregatione habita coram Sanctiſſimo inſtitit pro noua remiſſoria, & Sanctiſſimus eam concedi mandauit, prout in decreto ſub his verbis, videlicet: Compilato auctoritate Apoſtolica particulari proceſſu ſuper non cultu, non adhibito Seruo Dei Franciſco de Sales, Epiſcopo Gebennenſi in vim decretorum à fel. rec. Vrbano VIII. in Sanctiſſima Inquiſitione editorum cum pronunciatione Epiſcopi Gebennenſis, eoque die 21. Nouembris 1648. in Congregatione Sac. Rit. propoſito, præſentato, & aperto proceſſu, procurator cauſæ, viſis oppoſitionibus R.P.D. fidei Promotoris ſuper illius inualiditate, renunciando huiuſmodi deputationi, ſupplex inſtitit In Congregatione coram Sanctiſſimo D.N. pro noua Remiſſoria ad effectum conſtruendi nouum proceſſum ſuper cultu eidem Seruo Dei non adhibito, & Sanctiſſimus D.N. de conſilio Eminentiſſimorum Patrum petitam Remiſſoriam concedi mandauit alteri Ordinario dirigendam die 6. Februarij 1652. A. Cardinalis Capponius loco ✠ ſigilli, Hieronymus Archiepiſcopus Bononien. Secretarius, ac inſuper in executione ſupra inſerti decreti à Sac. Congregatione Ordinaria emanauit decretum ſuper deputatione Amplitudinis tuæ ſub tenore infraſcripto videlicet. Conceſſa in Congregatione coram Sanctiſſimo D.N. habita die 6. Februarij proximi præteriti, noua remiſſoria pro conſtituendo proceſſu ſuper cultu non adhibito Seruo Dei Franciſco de Sales Epiſcopo Gebennenſi ad formam decretorum fel. rec. Vrbani VIII. in Sanctiſſima Inquiſitione editorum, procurator eiuſdem cauſæ ſupplex inſtitit in Congregatione Sac. Rit. propoſita pro declaratione Iudicis, cui huiuſmodi remiſſoria dirigi poſſit, & Eminentiſſimis Patribus, citato R. P. D. fidei Promotore, ad relationem Eminentiſſimi D. Cardinalis Franciotti, viſum fuit, prædictam remiſſoriam poſſe dirigi Epiſcopo Bellicenſi cum facultatibus neceſſariis, & opportunis, ſi Sanctiſſimo D. placuerit die 2. Martii 1652. de qua Sac. Congregationis ſententia habita per Eminentiſſimum Cardinalem Capponium Præfectum relatione, Sanctitas ſua annuit die 4. eiuſdem. Federicus Epiſcopus Albanenſis Cardinalis Cornelius loco ✠ ſigilli. Roccius Sac. Rit. Congregationis Secretarius, ac demum citato prius coram eodem Eminentiſſimo D. Cardinali Franciotto R.P.D. Petro Franciſco de Rubeis, Sanctæ fidei Promotore, per Camillum Sanctiſſimi D.N. Papæ Curſorem, ad dicendum, & excipiendum contra articulos facto in actis infraſcripti Notarii datos, videndum, & audiendum illos, ad probandum admitti in Curia, & extra, ac decerni literas remiſſoriales ad partes dirigendas, Amplitudini tuæ Iudici ab eadem Sac. Congregatione deputato, cum facultatibus, vt coram te fieri, & conſtrui poſſit proceſſus ſuper paritione decretis Sanctiſſimę Inquiſitionis ab Vrbano VIII. ſuper non cultu editis, & aliis neceſſariis, & opportunis concordandi de re, loco, loco loci, & potritore, nec non conſtituendi, & deputandi aliquem Subpromotorem fidei apud acta infraſcripti Notarii, qui huiuſmodi proceſſui interſit, & commodè citari poſſit, aliàs videndum mandari fieri proceſſum per affixionem ad valuas maioris Eccleſiæ loci, ſeu locorum deputandum, necnon ad dandum Interrogatoria in dictis literis includenda aliàs videndum illas mandari expediri, claudi, & examinari ſine illis, & quodcunque decretum neceſſarium, & opportunum in præmiſſis, & circa præmiſſa videndum fieri, & interponi ad diem infraſcriptum: qua adueniente comparuit legitimè coram Eminentiſſimo D. Cardinali Franciotto D. Honoratus Ginus huius cauſæ procurator, & facto produxit articulos, & inſtitit, ac obtinuit dictos articulos ad probandum admitti, ac dictas literas remiſſoriales, & compulſoriales decerni, & relaxari, ac Amplitudini tuæ dirigi ad effectum, vt coram te fieri, & conſtrui poſſit dictus proceſſus, vt infra, & poſt dictum decretum eadem die dictus D. Honoratus Procurator dictas literas cum facultatibus, vt ſupra decretas, & relaxatas, per nos expediri petiit, & inſtitit. Et ideò Nos Federicus Cardinalis Cornelius dictæ Sac. Congregationis Præfectus volentes ea, quæ à Sanctiſſimo D.N. Papa committuntur, & quæ in ipſa Sac. Congregatione ſtatuta ſunt, debitæ executioni, vt par eſt demandare, & conſiderantes etiam æquum, & iuſtum eſſe, Dei gloriam, quæ in ſeruis ſuis reſplendet, manifeſtam fieri, eaſdem literas nos etiam relaxamus, & expedimus, necnon amplitudinem tuam, de cuius fide, integritate, & religionis zelo, & perpetua, ac debita erga hanc Sanctam Sedem Apoſtolicam obedientia plurimùm in Domino Sac. Congregatio confidit, & nos confidimus, in illarum executorem nominamus, & conſtituimus, tibique authoritate ordinaria huius Sac. Congregationis, & reſpectiuè Apoſtolica, qua fungimur in hac parte, per præſentes committimus, & mandamus

mus, quatenus vice noſtra, & ſingulis actibus procedendo omnes & ſingulos teſtes, literas, ſcripturas, inſtrumeuta, munimenta, & alia quæuis probationum genera, qui, ſeu quæ coram te Iudice produci, & compulſari contigerit, à perſonis legitima mandata procuræ habentibus recipias, & teſtes primò iuxta interrogatoria à R. P. D. Promotore fidei hìc in Curia data, ac in præſentibus literis conuoluta, & ſigillata tam in Ciuitatibus Anneſij, ac Bellicenſis, quàm in alijs locis, vbi opus fuerit in Eccleſijs, Oratorijs, pijſque locis exprimendo ſemper locum loci; reſpectu verò infirmorum, quibus cum alijs locis per te eligendis, & deputandis pro Tribunali ſedente admittas, receptoque priùs in manibus tuis ab ipſis teſtibus cuiuſcumque gradus, ſtatus, ſexus, ſeu conditionis, etiam Sacerdotibus, exiſtant (exceptis Epiſcopis) iuramento tactis Sacroſanctis Euangelijs coram Amplitudine tua poſitis, & non aliàs, aliter, nec alio modo de veritate dicenda ſuper ijs, ſuper quibus examinabuutur. Primò, inxta dicta interrogatoria, & deinde ſuper articulis in fine præſentium literarum regiſtratis per extenſum coram te, & coram fide digno Notario publico Apoſtolico, ſine Eccleſiaſtico ab Amplitudine tua ſimiliter deputando, & in tuis manibus tactis Sacroſanctis Euangelijs de fideliter exercendo officium ſuum iurato diligenter iuxta formam ſuperiùs expreſſam, examines, hoc expreſsè ſeruato, quod Teſtes in Eccleſijs, Oratorijs, pijſque locis, & in locis locorum in ijſdem deputatis omninò interrogentur, eorumque dicta excipiantur: animaduertendo, vt ijdem Teſtes quæcumque habent explanatè, & per extenſum deponant, nec ſe referant ad atteſtationes aliàs redditas, neque eis recitentur, quæ aliàs ipſi depoſuerunt. Et vlterius eidem Amplitudini tuæ prædicta auctoritate committimus, & mandamus, quatenus ex dictis depoſitionibus teſtium coram te receptis, & alijs iuribus, rationibus, & munimentis quibuſcumque productis, & compulſatis, debeas, & poſſis, ſi tamen de iure tibi hoc viſum fuerit, fieri poſſe per decretum, ſeu ſententiam diffinitiuam pronunciare, nullum cultum prædicto Seruo Dei Franciſco, neque illius ſepulchro, reliquijs, & imaginibus adhiberi, & propterea decretis ab Vrbano VIII. in Congregatione Sanctiſſimæ Inquiſitionis editis, ſufficienter, paritum eſſe. Vt autem prædicta omnia liberiùs exequi valeas, eadem authoritate tibi committimus, & mandamus, vt Nuncium, ſeu Nuncios, præuio iuramento ab eis recepto de fideliter exercendo officium ſuum, deputare poſſis pro citationibus faciendis. & alijs mandatis, & decretis ſuis exequendis, & vt teſtes prædictos ſe ſe examini ſubijcere nolentes, vel recuſantes exhibere Scripturas ad cauſam facientes ſub cenſuris, & pœnis Canonicis, omni, & quacumque appellatione poſtpoſita omnibus iuris, & facti remedijs opportunis cogere, & compellere valeas: & completo dicto proceſſu, & pronunciato, prout ſupra, ac facta illius extractione, & auſcultatione cum alio Notario per te nominando, & in tuis manibus de fidelitate iurato, illum clauſum, & ſigillatum fideli nuncio, ſeu portitori, præuio iuramento, ad nos deferendum eadem Amplitudo tua conſignet, citato tamen in omnibus actis Subpromotore fidei per R. P. D. Promotorem hìc in Curia nominato, vel alio in partibus per te nominando in vim literarum eiuſdem R. P. D. Promotoris ad partem relaxatarum, & omnia acta huius proceſſus in loco ſolitæ audientiæ conficiantur, & non aliàs, aliter, nec alio modo decernentes irritum, & inane quicquid contra formam præſentium literarum ſcienter, vel ignoranter fuerit exequutum, pro quibus omnibus exequendis tuam diligentiam, & curam, & qualem ſperamus, fidem adhibere, in præmiſſis, ita Amplitudo tua ſe gerere ſtudeat, vt & gratiam ab hac Sacr. Congregatione, & retributionem laboris ab Altiſſimo pro ſeruis ſuis conſequi poſſis; abſolutionem verò omnium, qui in prædictas pœnas, & cenſuras quomodolibet incurrerint, eidem Sac. Congregationi, vel Summo Pontifici tantummodò reſeruamus. In quorum omnium, & ſingulorum præmiſſorum teſtimonium præſentes manu noſtra, nec non infraſcripti R. P. D. Prothonotarij Apoſtolici de numero participantium ad acta Sac. Congregationis pro tempore deputati, & eiuſdem Sac. Congregationis R. P. D. Secretarij, noſtroque ſigillo munitas fieri expediri, & relaxari mandauimus per acta infraſcripti Notarii eiuſdem Sacr. Congregationis. Datum Romæ in Palatio noſtræ ſolitæ reſidentiæ anno à Natiuitate D. N. Ieſu Chriſti 1652. Indictione 5. die verò 6. Septembris, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentii Diuina prouidentia Papæ Decimi, anno eius Octauo.

Chriſti nomine inuocato pro Tribunali ſedentes per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, quam de peritorum conſilio ferimus in his ſcriptis in cauſa, & cauſis Beatificationis, & Canonizationis Serui Dei Franciſci de Sales, olim dum vixit Epiſcopi Gebennenſis coram nobis à Sede Apoſtolica, & Sac. Rit. Congregatione, deputatis inter R. D. Gabrielem de Bezanſon Sacræ Theologiæ Doctorem, Priorem SS. Petri, & Vrſi, Canonicum Theologalem Auguſtenſem, & deuotarum Monialium primi Monaſterii Viſitationis B. Mariæ Anneſſienſis Principalium, Procuratorem ſpecialiter conſtitutum ex vna, & R. D. Franciſcum Durand Presbyterum, Promotorem fiſcalem noſtrum, & ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo, D. Petro Franciſco de Rubeis Sanctæ fidei Promotore, ſeu à nobis in vim literarum ipſius Subpromotorem deputatum, de, & ſuper non cultu, & obſeruantia decretorum Vrbani VIII. in Sanctiſſima Inquiſitione editorum, partibus ex altera, viſis literis noſtræ deputationis ab Eminentiſſimo, & Reuerendiſſimo D. Cardinali Cornelio Sac. Congregationis Præfecto ſub die 6. Septembris anni 1652. vnà cum commiſſione manu Sanctiſſimi ſignata, & decretis eiuſdem Sac. Congregationis, ac Eminentiſſimi D. Cardinalis Franciotti, cauſæ Ponentis, in eiſdem literis inſertis, viſis depoſitionibus Teſtium coram nobis legitimè inductorum, iuratorum, & examinatorum, viſis ſcripturis, & iuribus productis, ac præſentatis, viſis Conſtitutione, & Deputatione Procuratoris, & reſpectiuè Subpromotoris, viſis literis prorogationis, & Eminentiſſimo D. Cardinali Epiſcopo Medices, Sac. Collegii Decano, Sac. Rit. Congregationis Præfecto ſub die 8. Auguſti anni 1653. Viſo toto proceſſu, & viſis videndis, & examinatis examinandis, Chriſti nomine repetito, dicimus, decernimus, declaramus, pronunciamus, ac diffinitiuè ſententiamus circa ſepulchrum, imaginem, & reliquias dicti Serui Dei Franciſci de Sales maximè ab annis 1643. & 1648. & 1652. reſpectiuè nihil reperiri, quod cultum, & venerationem præſeferat, aut ſit quoquo modo contra formam dictorum decretorum, ſed ab illis annis omnia reſpectiuè cultum, & venerationem præſeferentia fuiſſe amota, & ſublata, ac proinde à dicto tempore vſque ad præſens dicta decreta, tam in præſenti Ciuitate Anneſſienſi, quàm in Ciuitate Lugdunenſi, & vbique locorum obſeruata fuiſſe, & obſeruari, & illis nequaquam contrauentum fuiſſe, nec contraueniri, illiſque ſufficienter paritum eſſe, & ita dicimus, decernimus, declaramus, pronunciamus, ac diffinitiuè ſententiamus, non ſolùm prædicto, ſed omni alio meliori modo. Ita pronunciaui ſic ſignatum. Ego Ioannes Epiſcopus Bellicenſis Iudex Apoſtolicus Deputatus.

Lata, & lecta fuit præſens ſententia per Illuſtriſſimum, 12
& Reuerendiſſimum D. Ioannem Epiſcopum Bellicenſem, Iudicem Apoſtolicum, ſupradictum deputatum, ſedentem pro Tribunali in Eccleſia Monialium B. Mariæ Annunciatæ, iſtius Ciuitatis Anneſſienſis Diœceſis Gebennenſis, & per me infraſcriptum Notarium Apoſtolicum, & Scribam huius cauſæ deputatum promulgata, præſente, ac intelligente R. D. Franciſco Durand, fidei Subpromotore, conſtituto anno à Natiuitate D. Noſtri Ieſu Chriſti 1653. Indictione 6. Pontificatus autem Sanctiſſimi D. N. D. Innocentii Diuina prouidentia Papæ X. anno eius 10. die verò 11. præſentis menſis Octobris, qui non erat feriatus, nec aliquo feſto impe-

impeditus, ſed iuridicus, & vnus ex deputatis, præſentibus Venerabilibus, & RR. DD. Nicolao Baytaz, Presbytero Decano Eccleſiæ Collegiatæ B. Mariæ iſtius Ciuitatis Anneſſienſis, Iacobo Gentili, Presbytero, Sac. Theologiæ Doctore, & Canonico Eccleſiæ Gebennenſis, Ioanne Baptiſta Gard, Presbytero Canonico, & Sacriſtiæ Præfecto, necnon Archiepiſcopo Machabæorum dictæ Eccleſiæ Collegiatæ, Claudio Charuet, nobili Petro Roland Presbyteris, & Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ prædictæ, Petro Brunier, Presbytero Honorario dictæ Eccleſiæ, & multis alijs grauibus viris tam Eccleſiaſticis, quàm ſecularibus, qui ſignauerunt cum DD. Subpromotoribus: Et Ego Goilielmus Patra Notarius Apoſtolicus, in hac cauſa deputatos, me ſubſcripſi, & pro fide meum conſoetum ſignum propria mano appoſui, ſic ſignatum. Franciſcus Durand, Subpromotor Conſtitutus. Ego Claudius de Macher Conſubpromotor Notarius. Ego Nicolaus Bayſaz præſens, Gentil teſtis præſens. Ioannes Baptiſta Gard teſtis præſens. Ego Petrus præſens. Ego Petrus Brunier præſens, Patra Notarius Apoſtolicus deputatus.

N. 3. Tabella Teſtiom	Nomeo & Ætas	Ioductio	Citatio	Iuramentum	Examen
Primus Teſtis	R. D. Franciſcus de Lalè Annorum. 48.	Die 15. Maij 1653. fol. 74. à ter.	15. Maii 1653 fol. 85. à ter.	16. Maii 1653 fol. 128. à ter.	20. Maii 1653 fol. 140.
Secundos Teſtis	R. D. Petrus Franciſcus Annorum 47.	15. Maij 1653 fol. 74. à ter.	15. Maii 1653 fol. 129.	16. Maii 1653 fol. 129.	20. Maii 1653 fol. 160.
Tertius Teſtis	D. Ioannes Paulus Truitat Annorũ 47.	15. Maij 1653 fol. 75.	15. Maii 1653 fol. 91.	16. Maii 1653 fol. 129.	21. Maii 1653 fol. 180.
Quartus Teſtis	D. Ioannes Faber Annorum 52.	15. Maij 1653 fol. 79. à ter.	15. Maii 1653 fol. 94.	16. Maii 1653 fol. 129.	21. Maii 1653 fol. 201. à ter. & ſeqq.
Quintus Teſtis	D. Ioannes Orſat annorum 41.	15. Maij 1653 fol. 75.	15. Maii 1653 fol. 97.	16. Maii 1653 fol. 129. à ter.	23. Maii 1653 fol. 217. à ter. & ſeqq.
Sextus Teſtis	D. Franciſcus Allegret anoorum 34.	15. Maij 1653 fol. 75.	15. Maii 1653 fol. 99. à ter.	16. Maii 1653 fol. 130.	24. Maii 1653 fol. 233.
Septimos Teſtis	D. Paulus Becard annorũ 58.	15. Maii 1653 fol. 75.	15. Maii 1653 fol. 102.	16. Maii 1653 fol. 130. à ter.	24. Maii 1653 fol. 251.
Octauus Teſtis	D. Iacobus Philippus Triuitat aonorum 56.	15. Maii 1653 fol. 75.	15. Maii 1653 fol. 105.	16. Maii 1653 fol. 130. à ter.	24. Maii 1653 fol. 267. à ter.
Nonus Teſtis	D. Ioaunes Baptiſta Tripies annorum 45.	15. Maii 1653 fol. 73.	15. Maij 1653 fol. 107.	16. Maii 1653 fol. 131.	26. Maii 1653 fol. 298.
Decimos Teſtis	D. Petrus Girnlet annorum 30.	15. Maii 1653 fol. 75.	15. Maii 1653 fol. 110.	16. Maii 1653 fol. 131.	26. Maii 1653 fol. 298.
Vndecimus Teſtis	D. Franciſcus Fautè annorum 80.	15. Maii 1653 fol. 75.	15. Maii 1653 fol. 112.	16. Maii 1653 fol. 129. à ter.	27. Maii 1653 fol. 314.
Duodecimus Teſtis	Soror Fráciſca Magdalena de Chaugij annorũ 43	15. Maii 1653 fol. 75.	15. Maii 1653 fol. 115.	16. Maii 1653. fol. 133.	27. Maii 1653 fol. 333.

Nos

15 Nos Carolus, Epiſcopus Oſtienſis, Cardinalis Medices, Sac. Collegij Decanus, Sac. Rituum Congregationis Præfectus, Tibi Reuerendiſſimo D. Epiſcopo Bellicenſi, Iudici ab eadem S. Congreg. in literis remiſſorialibus, aliàs in cauſa beatificationis, & canonizationis Serui Dei Franciſci de Sales, dum vixit Epiſcopi Gebennenſi ſub die 6. Septemb. anno 1652. decretis, & relaxatis, & hic in Curia Romana ſub die 9. eiuſdem, ſeu &c. conſignatis, deputato ſalutem in Domino, & in commiſſis obedientiam, & noſtros huiuſmodi, immò Sanctæ Sedis Apoſtolicæ firmiter obedire mandatis. Noueris, quod vltimo loco, inſtante & petente Procuratore huius cauſæ, in eadem Sac. Congregatione emanauit decretum prorogationis, ſeu conceſſionis noui termini earundem literarum tenoris ſubſequentis videlicet, Gebennen. beatificationis & canonizationis Serui Dei Franciſci de Sales Epiſcopi Gebennen. conceſſa remiſſoria ad conficiendum proceſſum particularem in Ciuitate Anneſſien. ſuper paritione decretorum ab Vrbano VIII. editorum, eaque directa Epiſcopo Bellicen. nondum tamen debitæ executioni demandata, procurator cauſæ ad cautelam humiliter inſtitit pro prorogatione, ſeù conceſſione noui termini, & Sac. Rituum Congregatiò, citato & audito R. D. fidei Promotore, terminum prorogauit, ſeu nouum conceſſit ad ſex menſes, ſi Sanctiſſimo D. N. placuerit die 10. Maij 1653. Et facta relatione per Eminentiſſimum & Reuerendiſſimum D. Cardinalem Sacchettum, Sanctitas ſua annuit die 21. Iulij eiuſdem anni, C. Epiſcopus Hoſtienſis Cardinalis Medices loco ✠ ſigilli B. Roccius, Sac. Rituum Congregationis Secretarius. Poſt cuius quidem decreti in actis productionem fuit legitimè citatus coram Eminentiſſimo, & Reuerendiſſimo D. Cardinali Franciotto Relatore, aliàs in huiuſmodi cauſa per eandem Sac. Congregationem deputato per Camillum S. D. N. Papæ Curſorem R. P. D. Petrus Franciſcus Promotor fidei, à Sanctiſſimo D. N. Papa ſpecialiter deputatus, ad videndum, & audiendum prorogari, ſeu nouum terminum concedi ad alios ſex menſes dictarum literarum remiſſorialium in huiuſmodi cauſa, aliàs ad partes relaxatarum iuxta formam ſupra inſerti decreti Sac. Congregationis cum omnibus facultatibus in eiſdem literis conceſſis, & decretum neceſſarium, & opportunum fieri, & interponi ad diem infraſcriptam, qua adueniente, comparuit in iudicio legitimè coram eodem Eminentiſſimo D. Cardinali Franciotto D. Honoratus Ginus Commendatarius SS. Mauritij, & Lazari, huius cauſæ Procurator, & petijt, ac per eundem Eminentiſſimum D. Cardinalem obtinuit, dictum terminum prorogari, ſeu nouum concedi ad alios ſex menſes earundem literarum ab infraſcripta die incipien. cum omnibus facultatibus in eiſdem literis conceſſis, & poſteà idem D. Procurator prædictus eadem die infraſcripta Inſtrumentum huiuſmodi decreti per dictum Eminentiſſimum D. Cardinalem Franciottum facti per nos expediri petijt, & inſtitit, & ideò nos Carolus, Cardinalis Medices, dictæ Sac. Congregationis Præfectus, volentes ea, quæ in ipſa Sac. Congregatione ſtatuta ſunt, debitæ executioni (vt par eſt) demandare, ſupradictum Inſtrumentum decreti expedimus, ac exequi volumus, & mandamus per præſentes, ac illud Amplitudini tuæ inſinuamus, intimamus, & notificamus, ac ad ſui notitiam deducimus, ac deduci volumus, & mandamus per eaſdem præſentes, in quorum omnium, & ſingulorum teſtimonium præſentes manu noſtra, nec non infraſcriptis R. P. D. Prothonotarij Apoſtolici de numero participantium ad acta Sac. Congregationis pro tempore deputati, & eiuſdem Sac. Congregationis R. P. D. Secretarij ſubſcriptas, noſtroque ſigillo munitas, fieri, expediri, & relaxari mandauimus per acta infraſcripti Notarij eiuſdem Sac. Congregationis. Datum Romæ in Palatio noſtræ ſolitæ reſidentiæ anno à Natiuitate D. N. Ieſu Chriſti 1653. Indictione 6. die verò 8. Auguſti, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & D. N. D. Innocentij Diuina prouidentia Papæ X. anno 9. ſic ſignatum Carolus Epiſcopus Hoſtienſis, Cardinalis Medices. L. Anguiſſola Prothonotarius Apoſtolicus. B. Roccius Sac. Rituum Congregationis Secretarius. Clearcus Buſcus Sac. Congregationis Notarius loco ✠ ſigilli.

Primus Teſtis iuxta 13. Interrogatorium fol. 146. à 16
tergo, Reſpondit in dicta Eccleſia Monialium Viſitationis ad partem Meridionalem, ſcilicet à dexteris intrando, & in principali Capella cancellis ligneis clauſa à cornu Epiſtolæ Maioris Altaris, Choro, & Sacrario contigua, iuxta murum prædicti Serui Dei adeſt tumulus ſub pauimento, Terræ æquali, lateritio rubro à cornu Altaris illius Capellæ in honorem Sanctorum Innocentium fundatæ, vbi deſuper Pileus Pontificius ex fornice penſilis imminet, & in eodem loco credentia lignea extat pro commoditate eorum, qui miſſis inſeruiunt, ſuper nempè imponunt vrceolos, & alia ad altare neceſſaria, nec corpus Serui Dei poteſt eſſe ibi, quàm ſub pauimento, quia ego proprijs oculis vidi, circumſpexi, & attentè conſideraui dictam Capellam, & Sepulchrum iuxta, & ſupra, nec aliter eſſe poteſt. Eam Anneſij, quando paucis diebus interfluxis poſt obitum dicti Serui Dei corpus eius Anneſſium Lugduno delatum eſt, vidique dum portaretur ad Eccleſiam Monialium Viſitationis, illud comitante toto Clero, maximaque Ciuium, & populorum Turba; ibi enim in medio eiuſdem Eccleſiæ per teſtamentum ſuum ſtatuerat velle ſepeliri ſub pauimento, vt ab omnibus pedibus conculcaretur, ſed foſſa facta ob nimiam aquam, quæ illam repleuerat, non decuit corpus ibi inhumari. Vnde in presbyterio à parte Epiſtolæ Magni Altaris per modum depoſiti repoſitum eſt, donec commodius inhumari poſſet, prout ordinauerat, & ibi iacuit, donec de ordine S. Sedis Apoſtolicæ per Illuſtriſſimos, & Reuerendiſſimos D. Archiepiſcopum Buturicen. & D. Epiſcopum Bellicien. Iudices Apoſtolicos delegatos, releuatum fuit, & ſemper in depoſito remanſit, donec conſtructa Eccleſia noua de anno 1648. ſub initio eius in prædicta principali Capella, vbi olim erat locus medius prioris Eccleſiæ ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. Epiſcopo Gebennen. inhumatum fuit ſub pauimento Terræ, & ſepultum in præſentia totius populi iſtius Ciuitatis, vbi adhuc iacet; Capellam verò, & locum Sepulchri ego hodie de nouo vidi, & circumſpexi, ſed nullum præter dictam credentiam, ex tabulis ligneis factam, Tumulum erectum vidi, nullum ornamentum, nulla epitaphia, nullas Tabellas, nihil denique, quod vel minimum cultus, aut venerationis ſignum præſeferat; nam Capella eſt prorſus omnibus quibuſcumque ornamentis denudata, Sepulchrum pariter denudatum; verùm dum per aliquod tempus abfuerim à Ciuitate poſt conſtructam nouam Eccleſiam audiui, dictum ſepulchrum aliquibus columnis ligneis, depictis tabellis, & epitaphijs fuiſſe inſtructum, quæ omnia ornamenta à tempore, quo Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus D. Epiſcopus Gebennen. tanquam Iudex Apoſtolicus de anno 1648. proceſſum ſuper non cultu in hac cauſa fecit, & ab eo decreta Apoſtolica dictis Monialibus Viſitationis fuerunt intimata, illa omnia ornamenta ſepulchri fuerunt deſtructa, & denudata, ac per Moniales in loco ſecreto Monaſterij recondita, & cuſtodita ad obediendum dictis decretis Apoſtolicis, nec quicquam cultum indicans hodie reperitur in tota hac Eccleſia.

Secundus Teſtis iuxta idem fol. 166. à tergo reſpondit 17
Sepulchrum dicti Serui Dei eſt in eadem Eccleſia à parte dextera intrando in præcipua Capella in honorem SS. Innocentium fundata, quæ clauſa eſt cancellis ligneis, & contigua exteriori Sacrario à parte Orientali, iuxta murum verſus Sacrarium à cornu Euangelj altaris eiuſdem Capellæ, & ibi iacet corpus dicti Serui Dei ſub pauimento Terræ lateritio rubro, vbi nihil extat, niſi quædam credentia lignea pro commoditate inſeruientium miſſæ, ſupra qua reponunt vrceolos & paramenta, & ibi extat; quia non tam aptè ex alia parte poteſt exiſtere, deſuper ex fornice videtur pendere Pileus Pontificius cordulis, & floccis ſericis ornatus, nec iuxta dictum ſepulchrum, & Capellam aliud quodcumque ornamentum, ſeu cultus, & venerationis ſignum reperitur; quia præ-

prædictum ſepulchrum fuit penitòs deſtructum, & Capella omninò denudata omnibus quibuſcunque ornamentis, quæ ibidem aderant à tempore, quo factus fuit proceſſus per Illuſtriſſimum Epiſcopum Gebennen. ſuper non cultu in hac cauſa de anno 1648. & omnia epitaphia, quæ aderant fuerunt etiam remota, & per Moniales in loco ſecreto, & ſeparato recluſa: quod vidi proprijs oculis adhuc hodie ſcilicet ſepulchrum deſtructum, amotionem ornamentorum, & Capellæ denudationem; locum verò ſecretum, vbi reponuntur, non vidi, quia non patet aditus ad Monaſterium, ſed hæc omnia facta, & exequuta fuerunt ad obediendum decretis Apoſtolicis, & de his eſt vox publica, fama communis, & notoria palam.

18 Tertius Teſtis iuxta idem fol. 187. reſpondit, ſepulchrum Serui Dei Franciſci de Sales extat in eadem Eccleſia in præcipua Capella illius, contigua Sacrario à parte Epiſtolæ Magni Altaris, & à cornu Euangelij altaris illius Capellæ in honorem SS. Innocentium fundatæ iuxta murum ſub pauimento, Terræ æquali, lateritio rubro ab anno 1648. ibi enim vidi, quando poſt fabricatam nouam Eccleſiam Illuſtriſſimus D. Epiſcopus Gebennen. præſente ibidem ferè omni Populo iſtius Ciuitatis, inhumauit corpus dicti Serui Dei, vbi iacet ſub eodem pauimento æquali, vt iam dixi, nihilque hodie reperitur præter quandam credentiam ligneam nudam, nulla adeſt peculiaris tumba, nullumque prorſus ornamentum; verùm aliàs fuit locus dicti Sepulchri Inſtructus, & ornatus quibuſdam epitaphijs, ac etiam imagine dicti Serui Dei inter duas columnas ligneas violaceo colore depictas; in illa imagine repręſentabatur Seruus Dei ad viuum, & longum in habitu Epiſcopali ordinario cum Rocchetto, & Mozzetta, capite diſcoperto, & quaſi concionabundus Conſtitutiones Ordinis Viſitationis aliquot Monialibus ante ipſum genuflexis porrigens, ſed omnia iſta ornamenta prædicta ſepulchri fuerunt deſtructa ex ordine Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi Epiſcopi Gebennen. per Miniſtros Eccleſiæ Monialium, & in loco ſecreto, ſcilicet in Sacrario interiori à parte Monialium ad obediendum Sanctæ Sedi Apoſtolicæ poſt Intimationem decretorum per dictas Moniales amota, & recondita fuerunt, quem locum ego ipſe vidi, & fui præſens, quando hæc omnia ibidem repoſita fuerunt. Vidi quoque prædictum locum, quando iudicialiter Illuſtriſſimus D. Iudex viſitauit, & deſcripſit donaria votiua, quæ ibi recluduntur, & aſſeruantur in ſecreto, & hoc eſt publicum, & notorium palam.

19 Quartus Teſtis iuxta idem fol. 205. à tergo reſpondit, Sepulchrum Serui Dei Franciſci de Sales extat in dicta Eccleſia Viſitationis à parte dextera intrando in principali Capella, quæ eſt iuxta Sacrarium, & à cornu Epiſtolæ Magni Altaris cancellis ligneis clauſa iuxta murum ad partem Euangelij altaris Capellæ SS. Innocentium, & ibi iacet ſub pauimento terræ, & deſuper quædam credentia extat lignea; olim verò in loco, in quo dicta credentia extat, videbatur eſſe velut quidam tumulus muralis, ac deſuper duæ columnæ erant cum epiſtelio violaceo colore depictæ, inter quas etiam erat imago dicti Serui Dei ad longum, & viuum in habitu Epiſcopali ordinario, porrigentis conſtitutionum librum aliquem Monialibus Viſitationis ad illius pedes genuflexis, & circum circa appoſita erant varia epitaphia Virorum grauiſſimorum, ac etiam deſuper ex fornice pendebat, & adhuc pendet Pileus Pontificius, ſed illa omnia poſt decreta Apoſtolica intimata Monialibus fuerunt penitùs deſtructa, & amota, & hodie, ſicut vidi Capella illa eſt omninò denudata, & ſepulchrum pariter omnino denudatum, quod factum eſt per Moniales, ſeù per Miniſtros earum ad obediendum dictis decretis.

20 Et ſic reliqui Teſtes iuxta dictum 13. Interrogatorium.

21 In nomine Domini Amen. Anno à natiuitate Domini 1653. die verò 15. menſis Maij, qui non erat feriatus, vel feſtiuus, ſed iuridicus, hora ante meridiem ſeptima Indictione 6. Pontificatus autem Sanctiſſimi D. N. Innocentij Papæ X. anno nono, per hoc præſens publicum Inſtrumentum notum ſit vniuerſis, & cunctis pateat euidenter, qualiter Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. Ioannes de Paſſelaigue, Epiſcopus, & D. Bellicen. Sacri Romani Imperij Princeps, Iudex Apoſtolicus à Sac. Rituum Congregatione deputatus pro formando proceſſu ſuper non cultu in cauſa beatificationis, & canonizationis Serui Dei Franciſci de Sales, dum vixit Epiſcopi Gebennen. vnà cum R. D. Franciſco Durando Sac. Theologiæ Baccalaureo, Promotore fiſcali Curiæ Epiſcopalis Bellicen. & Subpromotore deputato in hac cauſa, meque Notario Apoſtolico, & Teſtibus infraſcriptis, & ſubſignatis in executionem ſui decreti de die 12. huius menſis pro viſitatione, inſpectione, & deſcriptione Sepulchri Reliquiarum, imaginum, votorum, donariorum, anathematum, Epitaphiorum, & aliorum quorumcunque ad dictum Seruum Dei, & eius Sepulchrum pertinentium, & ſpectantium de domo pro habitatione ſua electa in hac Ciuitate Anneſſien. dięceſis Gebennen. ſe tranſtulit ad Eccleſiam Monialium Viſitationis B. Mariæ in prædicta Ciuitate Anneſſien. fundatam, vbi Sanctæ Miſſæ ſacrificio peracto vocari mandauit diſcretum Petrum Girollet. Clericum Parochiæ de Pernay, huius dięceſis Gebennen. Cuſtodem Sacrarij, ſeu Sacriſtiæ exterioris Eccleſiæ dicti Monaſterij, nec non Teſtes infraſcriptos, à quibus ſtatim comparentibus petijt, an ſcirent, vbi nam eſſet Sepulchrum Venerabilis Serui Dei Franciſci de Sales, dum viuit Epiſcopi Gebennen. ac illud oſtendere haberent, qui dictus Petrus Girollet. & DD. Teſtes reſpondentes, ſe optimè ſcire vbi eſſet, duxerunt prædictum Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum D. Iudicem Apoſtolicum ad murum lateralem Chori, ſeu Sanctuarij ipſius Eccleſiæ ad meridiem, & ad cornu Epiſtolæ Magni altaris, & contiguum ipſi muro Sanctuarij, & ſacrario propè aliud altare minus in honorem SS. Innocentium dicatum, vbi eſt velut Tabella, ſeu credentia ad paramenta, vrceoloa, & alia neceſſaria pro commoditate inſeruientium Miſſæ ſacrificijs reponenda, ex tabulis ligneis compacta, & ibi tam dictus Petrus Girollet. quàm DD. Teſtes aſſeruerunt eſſe Sepulchrum dicti Venerabilis Serui Dei, vt etiam patere dixerunt ex imaginibus, votis, donarijs, & epitaphijs olim ibi appenſis. Succeſſiuè igitur, & incontinenti dictus Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. Iudex, vnà cum D. Franciſco Durando Subpromotore per Illuſtriſſimum D. Promotorem fidei conſtituto, meque Notario Apoſtolico infraſcripto, ac teſtibus infra nominatis, & ſignatis diligenter inſpexit ante, deſuper, intus, à dexteris, & à ſiniſtris ipſius Capellæ, & credentiæ, ac manifeſtè deprehendit corpus Serui Dei ſuper terram non poſſe ibi exiſtere, cum vndequaque inſpexiſſet, circumſpexiſſet, & introſpexiſſet, ſed veriſſimè ſub pauimento Terræ eſſe deprehendit. Vndè pro veritate ſepulchrum dicti Serui Dei deſcripſit prout ſequitur, videlicet. In Ciuitate Anneſſienſi, vbi ſemper fuit, & eſt Sedes Epiſcopalis à tempore, quo Ciuitas Gebennen. à vera fide receſſit, adeſt templum, ſeù Eccleſia Monialium Viſitationis Beatæ Mariæ primi Monaſterij in honorem Sancti Ioſephi dicata, & fundata à parte Septentrionali, dicto Monaſterio contigua, ab Orientali & Meridionali aquis lacus Anneſſien. & fluminis Titij circumcincta paucis intermedijs ſpatijs exceptis, ab Occidentali verò ſatis ampla exiſtit platea; in ipſa autem Eccleſia præter Altare maius ex alia extant hinc, & ideò minora altaria, ſeu Capellæ, inter quæ adeſt locus Capellæ principalis in honorem SS. Innocentium erecta, cancellis ligneis nuceis tornatilibus circumcluſa, vbi deſuper Pileus Pontificius niger, bombicino viridi circum textus penſilis ex fornice imminet, qui chordulis, & floccis ſericis pariter viridibus ſuffultus eſt, ibi nullæ Imagines Serui Dei, nullæ Tabellæ, nulla omninò vota, nulla anathemata, non Cerei, non Candelabra, nulla lampas, aliudue lumen, nulla prorſus donaria extant, nec quicquam aliud, quod Beatitudinis, aut Sanctitatiа cultum præſeferat, aut Venerationem inducat appoſitum reperitur, ſed Capella omnibus quibuſcunque ornamentis denudata, aſſerente D. Petro Girollet. quod omnia, quæ anteà prædictum Sepulchrum ornabant, & decorabant ad obediendum decretis Apoſtolicis, & Sanctæ

Sedi

Sedi Apoſtolicæ deſtructa fuerunt, & per dictas Moniales io loco ſecreto repoſita in Monaſterio, ſeu poſtquam intimata ſunt illis huiuſmodi decreta Apoſtolica per Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum D. Epiſcopum Gebennen. Tandem tam ipſe Petrus, quàm R. D. Ioannes Orſat aſſeruerunt, corpus Serui Dei ibi eſſe ſub pauimento, Terræ æquali, lateritio rubro eiuſdem Capellæ, quia non tantùm audiuerunt, ſed & ipſi viderunt, immò adiutorium præbuerunt, quando de principio anoi 1648. collapſa prima eiuſdem Monaſterij Eccleſia, nouum iſtud templum ædificatum eſt, ac illa prima ædicula magnificè, vt conſtat, per haoc nouam ſtructuram ampliata fuit; tunc enim propter murorum dictæ nouæ fabricæ fundamenta capſa, vbi requieſcit corpus dicti Serui Dei, fuit amota, & iterum ibidem de nouo inhumata, quod ipſi ſciunt, quia viderunt, & ipſi audiuerunt; alij verò duo DD. Teſtes ſubſignati cum plurima populi Turba, quæ confluxerat, dixerunt etiam, ſe hoc ſcire, quia ſemper ſic viderunt, & audiuerunt, & quia à multis annis ſemper ſtabiles in hac Ciuitate Anneſſien. habitauerunt, & ſæpè ſæpiùs ad dictam Eccleſiam Sanctum Miſſæ Sacrificium veniunt celebratum: & quia de hoc eſt publica vox, & fama, & quod aliter eſſe non poteſt; quia non dicitur, quod ſit alibi, & ſi aliter eſſet, ipſi probè ſcirent propter ipſorum practicam, tam in Ciuitate, quam in Eccleſia: Prædictis ioſpectis igitur per Illuſtriſs. D. Iudicem, & R. D. Subpromotorem prædicti Serui Dei Sepulchro, & Sacello circumquaque, & nihil prorſus inuento, quod vel minimam cultus, aut venerationis notam præſeferat, ſucceſſiuè & incontinenti Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Iudex vnà cum R. D. Subpromotore fidei, meque Notario Apoſtolico, & teſtibus infra ſubſignatis per totam Eccleſiam deambulans circoitum fecit attentè, ac diligenter hinc & inde vidit, & circumſpexit, nec non omni parte obſeruauit Altare maius, ſed nullas reliquias Serui Dei expoſitas, nulla donaria, nullas imagines ipſius vidit, nec quicquam in eo, quod venerationem, & cultum inducat; inde ſucceſſiuè, & incootinenti vna ſemper cum dicto D. Subpromotore, meque Notario Apoſtolico, & teſtibus ad Sacrarium, ſeu exteriorem illius Eccleſiam Monialium Sacriſtiam ſe tranſtulit, vocarique mandauit deuotam ſororem Franciſcam Emanuelem de Nouans, Sacrarij Præfectam, à quibus ſtatim comparentibus petijt, vbinam repoſuiſſent vota, donaria, anathemata, epitaphia, imagines, & alia ad dictum Seruum Dei ſpectantia, & ad eius ſepulchrum hactenus oblata, & olim ibi appenſa, quæ reſponderunt illa omnia per Miniſtros ſuæ Eccleſiæ amota, & per ipſas recluſa, & recondita fuiſſe in loco ſeparato, & ſecreto io Monaſterio ſuo ad obediendum plenè, & integrè ſatisfaciendum decretis Apoſtolicis, poſtquam intimata illis fuerunt, & de ais plenam habuerunt notitiam. Tunc Illuſtriſſimus D. Iudex in virtute Sanctæ obedientiæ præcepit illis, vt prædictum locum ſecretum, & ſeparatum oſtenderent, & aperirent feneſtram ad angulum Sacratij à parte orientali in muro exiſtentem, Sacrarium ſolummodò reſpicientem, non autem Eccleſiam à parte exteriori ferrea crate munitam, & ita clauſam, & nulli etiam Sacrarium ingredienti pateat introſpectio earum rerum, quæ intus ſunt, niſi clauibus per Moniales aperiatur, iuſſitque ab illis ſigillatim ſibi oſtendi donaria illa, & anathemata, vt vnà cum D. Subpromotore inſpiciat, & deſcribat, viditque in illo Sacrario ſecreto à parte Monialium ſito, & intra clauſuram, vbi omnia huiuſmodi donoria cuſtodiuntur, & aſſeruantur pront ſequitur, &c.

22 Tertius Teſtis iuxta 18. Interrogatorium fol. 190. à tergo reſpondit. Ego vidi circumcirca Sepulchrum dicti Serui Dei varia epitaphia appoſita à varijs perſonis dignis, varijſque linguis compoſita, varia quoque dona, & anathemata in maxima copia, alia ex auro, alia ex argento, alia ex ære, marmore, cera, tela, charta, quæ omnia ad obediendum decretis fuerunt amota, & in loco ſecreto repoſita per Moniales, quod eſt publicum, & notorium palam.

23 Idem iuxta 19. fol. 191. reſpondit. Ego vidi, & propè Sepulchrum Serui Dei delata, oblata, affixa, & appoſita fuiſſe multa vota donaria, tabellas votiuas, & anathemata in maximo numero, & ex varijs materijs, vti dixi ſuperius, quæ fuerunt oblata à Chriſti fidelibus ob gratias à Deo acceptas per interceſſionem dicti Serui Dei, neſcio qua auctoritate, licentia, vel permiſſione, niſi quod ex deuotione eorum id factum eſt, ſed vidi etiam illa omnia fuiſſe, & eſſe oblata omninò, & io ſupradicto ſecreto Sacrario, quod ego vidi repoſita, & abſcondita per Monialas fuiſſe ad obediendum Sanctæ Sedi Apoſtolicæ; ſcio quoque quia video ferè quotidie huiuſmodi donaria, & anathemata ad dictum Sepulchrum deferri, & offerri, ſed ſtatim per Miniſtros Eccleſiæ ad Moniales deferuntur, vt in eodem loco ſecreto reponaotur, maxima pars illorum donariorum iam fuit ablata, & recondita ab anno 1643. nec ab eo tempore fuerunt repoſita; alia verò pars ſcilicet imago Serui Dei, & Epitaphia aliqua, quæ ornabant Sepulchrum, omninò amota fuit poſt intimationem dictorum decretorum Apoſtolicorum, quod eſt publicum, & notorium palam.

Et iuxta 20. dictum fol. 191. à tergo reſpoodit. Ego 24
vidi appenſas fuiſſe olim 12. magnas lampades argenteas magni ponderis, & valoris à varijs Principibus, & Magnatibus ad dictum ſepulchrum oblatas, ſed nunquam vidi accenſas: vidi etiam circa dictum Sepulchrum multos Cereos, multaſque faces, & candelas pariter non accenſas, quæ omnia fuerunt oblata ex deuotione fidelium, & ob gratias acceptas, ſed iam de anno 1643. fuerunt ablata per Moniales, & in loco ſecreto repoſita, nec amplius indè viſa ſunt; quæ verò ab illo anno ſingulis diebus oblata fuerunt etiam ablata, & remota per Miniſtros Eccleſiæ, & ad Moniales delata, nec non in loco ſecreto repoſita ad obediendum decretis Apoſtolicis, quod ego vidi oculariter, quia vt dixi, quotidie hanc Eccleſiam frequenter, & de hoc eſt vox publica, & fama communis, & notoria palam, &c.

Quartus Teſtis iuxta 18. fol. 207. à tergo reſpon- 25
dit. Nulla inſcriptio, nulla epitaphia extant iuxta Sepulchrum dicti Serui Dei, quia quicquid huiuſmodi ibi poſt intimationem decretorum Apoſtolicorum fuit oblatum, per Moniales io loco ſecreto fuit repoſitum ad obediendum Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, nec amplius indè fuerunt repoſita.

Idem inxta 19. fol. 208. reſpondit. Vidi quampluri- 26
ma anathemata, & donaria votiua ad dictum Sepulchrum, & circumcirca Capellam oblata, affixa, & appenſa, veluti chorda aurea, & argentea, Cruces varii generis, Statuas argenteas, puerorum icones, & laminas argenteas virorum, & mulierum, diuerſas tabellas diuerſimodè pictas, in quibus repræſentabantur multi fideles, qui gratias acceperunt per interceſſionem dicti Serui Dei vidi multa membra humana: facta ex auro, & argeoto, & cera, multos baculos, & fulcra claudorum, & paralyticorum in tanto numero, vt ferè totam Eccleſiam circumdarent, ſi per lineas extenſionis remanſiſſent, ſed fuerunt amota, & in loco ſecreto repoſita per Moniales ad obediendum Sedi Apoſtolicæ iam de anno 1643. nec indè fuerunt repoſita.

Et iuxta 20. fol. 208. reſpoodit. Ante annum præ- 27
dictum 1643. vidi multas pulchras lampades argeoteas, quas audiui datas à fidelibus in gratiarum actionem pro gratiis acceptis à Deo; inter alia vna fuit data à Potentiſſima D. Anna Lotharingia Duciſſa Nemurtii magni ponderis, & pretii; nunquam tamen vidi acceoſas, vidi etiam multos cereos, faces, & candelas pariter non accenſas, quæ omnia fuerunt amota ab illo anno, nec amplius appenſa vidi.

Quintus Teſtis iuxta 18. fol. 226. reſpondit. Hodie 28
circa Sepulchrum dicti Serui Dei nullæ prorſus reperiuntur inſcriptiones, anathemata, aut epitaphia, ſeu imagines, Seruum Dei repræſentantes, quia, vt dixi, maior pars illorum iam fuit ablata ab anno 1643. & reſiduum ſtatim poſt intimationem decretorum Apoſtolicorum, & in ſecreto aſſeruantur.

Et iuxta 20. fol. 226. reſpondit. Iam dixi, me vi- 29
diſſe offerre, & appendere circa dictum Sepulchrum multa, & varia dona votiua, anathemata, ſeù lampades,

des, cereos, inſcriptiones, & epitaphia, illaqne anathemata ficta, ex varijs materijs, & metallis, ſed vt etiam ablata, & in ſectero loco recondita per Moniales, prout iam latiùs deſcripſi, & hoc eſt publicum, commune, & notorium palam.

30 Sextus Teſtis iuxta 18. fol. 242. reſpondit. Vidi olim circa Sepulchrum dicti Serui Dei varias inſcriptiones, anathemata, & epitaphia, quæ poſuerant potiſſimùm multi viri graues, tam Eccleſiaſtici, quàm ſeculares, quos noui, illaque legi, erantque ſcripta varijs characteribus, & vario idiomate, ſed ad obediendum decretis Apoſtolicis poſt intimationem illorum fuerunt omninò ablata, & recondita, vt ſupra.

31 Idem iuxta 19. fol. 242. reſpondit. Vidi quoque olim ad dictum Sepulchrum delata, oblata, affixa, & appenſa fuiſſe varia donatia, tabellas votiuas, & anathemata ex auro, argento, ære, ligneo, marmore, ebore, & cera ficta, & compoſita, multoſque Cereos, & candelas, ſed iam de anno 1643. fuerunt ablata, & in ſecreto loco repoſita quoad maximam partem; reliqua verò à tempore, quo Illuſtriſſimus D. Epiſcopus Gebennen. fecit proceſſum ſuper non cultu anno 1648. & ſignanter adhuc poſt notitiam decretorum Apoſtolicorum habitam, quæ ego ſcio, quia vidi iuxta ſepulchrum, & etiam vidi in loco ſeparato, in Sacrario ſcilicet interiori, à parte Monialium optimè clauſo, & adhuc nuperrimè, quando Illuſtriſſimus D. Iudex dictum locum viſitauit, deſcripſit, & per feneſtram illi apertam crate ferrea munitam inſpexit, præſentibus ibidem multis illius Ciuitatis Anneſſienſis.

32 Et iuxta 20. fol. 243. reſpondit. Vidi etiam olim multas lampades argenteas magnas, & magni pretij ad ſepulchrum dicti Serui Dei per varios Principes, & Magnates oblatas, & appenſas, nunquam tamen accenſas: vidi multas candelas, faces, cereos non accenſos, quæ omnia per Moniales ablata ab anno 1643. etiam vidi recondita in dicto loco ſecreto, nec à tempore amotionis fuerunt repoſita ad obediendum Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, quod publicum eſt, commune, & notorium, palam.

33 Et ſic alij iuxta eadem interrogatoria, & ſuper tertio, & ſequentibus articulix.

34 Primus Teſtis iuxta 17. Interrogatorium fol. 150. à tergo reſpondit. Olim vidi vnam imaginem dicti venerabilis Serui Dei iuxta Sepulchrum appenſam pigmento oleario ſuper tela cannabina expreſſam, quæ repræſentabat Seruum Dei Franciſcum de Sales ad viuum, ſtantem in habitu Epiſcopali ordinario, ſcilicet Rocchetto, & Mozzetta, porrigente aliquot Monialibus ſui Ordinis Viſitationis ad pedes illius genuflexis Conſtitutiones eiuſdem ordinis, ſed in illa nulli radij, aut ſplendores, nullæ laureolæ, aut diadema aderant, quam imaginem poſuerant Moniales, & ad obediendum decretis Apoſtolicis eam remouerunt, & in loco ſecreto, & ſeparato recluſerunt, quem locum deſcribere non poſſum, cum non pateat aditus ad Monaſterium, ſed hoc eſt publicum, commune, & notorium, palam.

35 Secundus Teſtis iuxta idem fol. 170. à tergo reſpondit. olim vidi ad Sepulchrum dicti Serui Dei imaginem inter duas columnas murales, poſitam ſuper tumulum, quæ oleario pigmento ſuper tela cannábina Seruum Dei ad viuum, & longum repræſentabat, velut prædicantem ſex, vel octo Monialibus Viſitationis genuflexis, eiſque Conſtitutiones ſui ordinis porrigentem, ſed in ea nulli radij erant, nulli ſplendores, diadema nullum, quam Moniales poſuerant, & poſt intimationem decretorum Apoſtolicorum ipſi factam amouerunt, & intra Monaſterium ſuum in loco ſecreto recondiderunt, quod publicum fuit, & eſt commune, & notorium palam.

36 Quartus Teſtis iuxta idem fol. 207. reſpondit. Ad Sepulchrum dicti Serui Dei vidi appoſitam illam imaginem illius, quam ſuperius deſcripſi, ſed ſine radijs, ſplendoribus, laureola, aut diademate, quæ poſt intimationem decretorum Apoſtolicorum ablata fuit per Moniales, & in loco ſecreto repoſita.

37 Quintus iuxta idem fol. 226. reſpondit. Vidi ad Sepulchrum Serui Dei ante intimationem decretorum Apoſtolicorum imaginem Serui Dei ad longum, & viuum dipicti, prout ſuperius deſcripſi, ſed nullam aliam, niſi aliquas repræſentationes illius in Tabellis votiuis, quæ fuerunt oblatæ à fidelibus pro gratijs acceptis, ſed nunquam fuerunt depicti in illis radij, ſplendores, aut diademata, nec quicquam, quod cultum, aut venerationem præſeferat; illæ verò, quæ antea exiſtebant, per Moniales ablatæ fuerunt, & in loco ſecreto repoſitæ ad obediendum decretis Apoſtolicis, nec indè fuerunt repoſitæ: quod ſcio, quia vidi, & hoc eſt publicum, commune, & notorium palam, & ſic reliqui iuxta dictum Interrogatorium.

38 Succeſſiuè, & in continenti hora quinta Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. Iudex vnà cum R. D. Subpromotore, & teſtibus infraſcriptis, meque Notario Apoſtolico, ſe tranſtulit, & redijt ad Eccleſiam Monialium primi Monaſterij Viſitationis B. Mariæ, & vocata ad Sacrarij cratem deuota Sorore Franciſca Magdalena de Chaugy, eiuſdem Monaſterij Præfecta, petiit ab ea ſibi oſtendi aliquam imaginem, & effigiem dicti Serui Dei, prout communiter depingi ſolet, cum nullam potuerit inuenire in aliis Eccleſiis, & locis viſitatis, & inſpectis ad hunc finem, quæ quidem Præfecta ex interiori Sacrario per crates attulit, & oſtendit vnam tabellam, ſeu effigiem oleareo pigmento in tela cannabina duos pedes latam, & duos & ſemi circiter altam, in qua repræſentatur ad viuum vſque ad pectus dictus Seruus Dei Franciſcus de Salea in habitu Epiſcopali cum Rocchetto, & Mozzetta violacea.

39 Succeſſiuè, & incontinenti hora circiter nona ante meridiem eodem die abſolutis omnibus, quæ ad Eccleſiam ipſarum Monialium, & Sepulchrum dicti Serui Dei videnda, & deſcribenda pertinebant, volens Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. Iudex ad viſionem aliarum Eccleſiarum huius Ciuitatis Anneſſienſis procedere ad videndum, an ſint in iis aliquæ Reliquiæ, ſeù imagines dicti Serui Dei, expoſitæ vnà cum D. R. D. Subpromotore, & teſtibus infra ſubſignatis, de prædicta Eccleſia Viſitationis B. Mariæ primi Monaſterii ſe tranſtulit ad Eccleſiam B. Mariæ Annuntiatæ pro audientiis deputatam, & vocata Sorore Ludouica Stephana Antoinegerre, Præfecta Monaſterii, ac Sorore Maria Agatha Iolin, Subprioriſſa Monaſterii eiuſdem ad crates in Eccleſia ab ipſis petiit, an in dicta Eccleſia adeſſent Reliquiæ aliquæ, vel imagines dicti Serui Dei Franciſci de Sales, dum vixit Epiſcopi Gebennen. quæ reſponderunt, nullas adeſſe expoſitas Reliquias, nullaſque eas habere, niſi forſan penès ſe, & priuatim, nullaſque adeſſe dicti Serui Dei imagines. Vndè Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. Iudex vnà cum D. Subpromotore, meque Notario Apoſtolico, & teſtibus perambulauit per totam illam Eccleſiam, & illius Sacriſtiam exteriorem, nullumque prorſus vidit, aut deprehendit, quod venerationem, aut cultum Serui Dei inducat. Succeſſiuè, & incontinenti eadem die, & hora vnà cum R. D. Subpromotore, meque Notario Apoſtolico, & Teſtibus de prædicta Eccleſia ſe tranſtulit ad Eccleſiam ſecundi Monaſterii Viſitationis B. Mariæ, vbi vocatis ad crates deuota Sorore Maria Franciſca Humbert, Præfecta, & Sorore Maria Magdalena Tibert, Sacrarii Præfecta, petiit ab eis, an in ipſarum Eccleſia, ſeu Monaſterio aliquæ Reliquiæ, ſeu imagines ipſius Serui Dei eſſent: quæ dixerunt, quod ſic, ſed priuatim, non tamen in Eccleſia, nec tali modo, quod cultus, aut veneratio inducatur, vndè vidit dictus Illuſtriſſimus D. Iudex cum dicto D. Subpromotore per totam Eccleſiam, & Capellam ei annexam, ac Sacriſtiam exteriorem, & nullæ repertæ ſunt imagines dicti Serui Dei, nec Reliquiæ, vidit que ex ipſis cratibus Chorum, vbi cantant officium, nullumque vidit ſignum venerationis, aut cultus; quia dixerunt prædictæ Moniales, omnes imagines Serui Dei recondiſſe, poſtquam inſtructæ fuerunt de obſeruantia decretorum Apoſtolicorum poſt vltimum proceſſum auctoritate Apoſtolica per Illuſtriſſimum, ac Reuerendiſſimum D. Epiſcopum Gebennen factum. Succeſſiuè, & incontinenti hora circiter decima dictus Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus D. Iudex vnà ſemper cum D. Subpro-

moto-

motore, meque Notario, & teſtibus infraſcriptis ſe tranſtulit ad Eccleſiam Fratrum Minorum Cappucinorum, vbi vocatis Patre Vincentio à Camberio Guardiano, & Patre Bonifacio Deburant, petijt ab eodem Guardiano, an eſſent in ipſo Conuentu, aut Eccleſia aliquæ Reliquiæ, aut imagines dicti Serui Dei Franciſci de Sales, qui reſpondit, quod non; & dictus Guardianus conduxit Illuſtriſſimum D. Iudicem cum D. Subpromotore, meque Notario, & teſtibus per totam Eccleſiam, & Capellam ei annexam, vbi nullæ prorſus inuentæ ſunt Reliquiæ, nec imagines dicti Serui Dei, neque in Sacrario, aut clauſtris viſis, & circumſpectis diligenter. *Succeſſiuè*, & incontinenti eadem die, hora ſeſquiſecunda poſt meridiem vnà cum D. Subpromotore meque Notario, & Teſtibus infra nominatis Illuſtriſſimus D. Iudex viſionem Eccleſiarum continuando de loco ſuæ habitationis ſe tranſtulit ad Eccleſiam Parochialem Sancti Mauritij, & vocato Iacobo Violet, illius Eccleſiæ Clerico, petijt ab eo, an in dicta Eccleſia eſſent Reliquiæ, aut imagines Serui Dei Franciſci de Sales, dixit, quod non, & D. Iudex vidit, & inſpexit per totam Eccleſiam, Capellas ei annexas, & Sacriſtiam cum D. Subpromotore, nullaſque vidit imagines, aut Reliquias, nec aliud ſignum venerationis, aut cultus erga dictum Seruum Dei. *Succeſſiuè, & incontinenti*, hora poſt meridiem tertia dictus Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus D. Iudex vnà cum D. Subpromotore, meque Notario, & teſtibus infraſcriptis, ſe tranſtulit de dicta Eccleſia Sancti Mauritij ad Eccleſiam Sancti Sepulchri Canonicorum Regularium S. Auguſtini, vbi, vocato R. D. Stephano Carden Subpriore eiuſdem Eccleſiæ, petijt ab eo, an in dicta Eccleſia eſſent aliquæ Reliquiæ, aut imagines Serui Dei Franciſci de Sales, qui dixit, non eſſe, ad obediendum Apoſtolicis mandatis, vidit Illuſtriſſimus D. Iudex per totam Eccleſiam, Capellas, & Sacrarium, nec vllæ Reliquiæ, aut imagines huiuſmodi repertæ ſunt, aut vllum venerationis, aut cultus ſignum. *Succeſſiuè, & incontinenti* hora quaſi ſeſquitertia Illuſtriſſimus D. Iudex prædictus cum R. D. Subpromotore, meque Notario Apoſtolico, & teſtibus infra nominatis ſe tranſtulit de dicta Eccleſia ad Eccleſiam Monialium Sanctæ Claræ, vbi, vocata Reuerenda Matre Georgia des Clefz, Abbatiſſa ad crates Chori illius Eccleſiæ, petijt ab ea, an in Monaſterio, vel Eccleſia eſſent aliquæ Reliquiæ, vel imagines Serui Dei Franciſci de Sales, quæ dixit, nullas prorſus adeſſe, niſi priuatim, ſed non in Eccleſia, ſeu loco, vndè poſſit veneratio, aut cultus induci, viditque per totam Eccleſiam, & Sacrarium, & nullas inuenit imagines, aut Reliquias, vel aliquod aliud cultus, aut venerationis ſignum. *Succeſſiuè, & incontinenti*, eadem hora Illuſtriſs., ac Reuerendiſſimus D. Iudex cum R. D. Subpromotore, meque Notario, &c. de prædicta Eccleſia ſe tranſtulit ad Eccleſiam Sancti Franciſci, quæ eſt RR. PP. Minorum de Obſeruātia, in qua reſidet Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Gebennen. à quo tempore Geneua à vera fide aberrauit, & vocato R. P. Franciſco Daquin, Guardiano eiuſdem Conuentus, petijt ab eo, an in dicta Eccleſia, Conuentu, & Sacrario eſſent aliquæ Reliquiæ, & imagines Serui Dei, qui reſpondit, quod non; vndè dictus Illuſtriſs. D. Iudex diligenter inſpexit per totam Eccleſiam, & omnes Capellas ibi exiſtentes, ac etiam per duplex Sacrarium, & nulla huiuſmodi imago, aut Reliquia reperta eſt. *Succeſſiuè, & incontinenti* hora quarta, vnà ſemper cum R. D. Subpromotore, meque Notario, &c. dictus Illuſtriſſimus D. de dicta Eccleſia S. Franciſci in Eccleſiam Collegiatam B. Mariæ latæ ſe tranſtulit, vbi, vocato R. D. Ioanne Faber, Canonico, & Præcentore dictæ Eccleſiæ, petijt ab eo, an in dicta Eccleſia adeſſent aliquæ Reliquiæ, & imagines dicti Serui Dei, qui dixit, quod non propter obſeruantiam, & reuerentiam decretorum Apoſtolicorum; deinde vidit Illuſtriſs. D. Iudex per totam Eccleſiam, & Capellas ei annexas, & nullum protſus venerationis, aut cultus ſignum inuenit. *Succeſſiuè, & incontinenti* vnà cum R. D. Subpromotore teſtibus infraſcriptis, meque Notario Apoſtolico de prædicta Eccleſia Collegiata Illuſtriſs. D. Iudex prædictus ſe tranſtulit ad Eccleſiam, ſeu Oratorium S. Ioannis, vbi, vocato R. D. Petro Antonio de Fout, Sacræ Theologiæ Doctore, eiuſdem Eccleſiæ curam habente, petijt ab eo ſibi oſtendi totam Eccleſiam prædictam, quam diligenter inſpexit, & nullas inuenit Reliquias, aut imagines, ſeu aliquid aliud venerationis ſignum. *Succeſſiuè, & incontinenti* de prædicta Eccleſia ſe tranſtulit ad Eccleſiam Monialium Abbatiæ de Bolieù Ordinis Ciſtercienſis, & vocata Reuerenda Sorore Thereſia de Maſette, Abbatiſſa, petijt ab ea, an in prædicto Conuentu, aut Eccleſia eſſent aliquæ Reliquiæ, aut imagines dicti Serui Dei, quæ dixit, quod non; deinde inſpexit per totam Eccleſiam, & Sacrarium, & nullum venerationis ſignum inuenit. *Succeſſiuè, & incontinenti* hora ſeſquiquarta dictus Illuſtriſſimus D. Iudex de dicta Eccleſia ſe tranſtulit ad Eccleſiam Monialium Bernardinarum, vbi ad crates vocata deuota Sorore Maria Baptiſta Tafferando, Monaſterij Præfecta, petijt ab ea, an eſſent in illa Eccleſia, ſeù Conuentu aliquæ Reliquiæ, aut imagines dicti Serui Dei, quæ reſpondit, non, & diligenter inſpecta Eccleſia, & Sacrario per dictum D. Iudicem, & Subpromotorem nulla inuenta eſt Reliquia, aut imago dicti Serui Dei. *Succeſſiuè, & incontinenti*, hora quinta dictus Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus, D. Epiſcopus, ac Iudex vnà cum R. D. Subpromotore, & teſtibus infraſcriptis de dicta Eccleſia Bernardinarum ad Eccleſiam RR. PP. Clericorum S. Pauli, ſeu Barnabitarum, vbi, vocato R. P. Dominico Coindet Vicario, petijt, oſtendi ſibi ipſorum Eccleſiam ad videndum, an ibi eſſent Reliquiæ, & imagines Serui Dei Franciſci de Sales, qui quidem R. P. conduxit Illuſtriſſimum, ac Reuerendiſſimum D. Iudicem per totam Eccleſiam, nec vllæ repertæ ſunt imagines, aut Reliquiæ ipſius Serui Dei. *Succeſſiuè, & incontinenti*, dictus Illuſtriſſimus D. Iudex cum R. D. Subpromotore, & teſtibus de dicta Eccleſia ſe tranſtulit ad Eccleſiam RR. PP. Prædicatorum Ordinis S. Dominici, vbi, vocato R. P. Michaele Maruin Subpriore, petijt ab eo oſtendi ſibi Eccleſiam, & Capellas in ea exiſten. qui ſtatim conduxit illum per totam Eccleſiam, Chorum, & Capellas, vidit, & inſpexit vndequaque, & nullas inuenit Reliquias, aut imagines Serui Dei.

Primus Teſtis iuxta 27. fol. 153. à tergo reſpondit. 40
Nullam aliam vidi imaginem ad Sepulchrum dicti Serui Dei appoſitam præter illam, quam antea deſcripſi, per Moniales amotam, vidi tamen in multis locis priuatis imagines, & effigies Serui Dei ordinarias ſuper telam cannabina oleario pigmento expreſſas vſque ad pectus, ſed in illis nunquam vidi radios, ſplendores, laureolas aut diadema, nec vidi iuxta illas lampades, aut candelas accenſas, vel aliquod aliud ſignum cultus, aut venerationis, quod eſt publicum commune, & notorium palam, &c.

Secundus Teſtis iuxta idem fol. 173. reſpondit. 41
Nullam vidi imaginem ad Sepulchrum Serui Dei præter illam, quam iam deſcripſi ſuperiùs, quæ fuit amota per Moniales, & recondita; vidi tamen in locis priuatis quàm plurimas effigies ordinarias dicti Serui Dei oleareo pigmento vſque ad pectus, ſed in illis nunquam fuerunt appoſiti radij, ſplendores, laureolæ, aut diadema, tamen nulla hodie extant in Eccleſia Viſitationis Primi Monaſterij, nec in illis Eccleſijs, ſeù Oratorijs publicis in hac Ciuitate Anneſſienſi, & toto ſtatu Sabaudiæ, vbi ſum practicus, & non vidi illas, nec alibi eſſe poſſunt cum huiuſmodi ſignis venerationis; quia hoc ſcirem, & iuxta illas, quas dixi in locis priuatis exiſtere, nulla vnquam fuerunt appenſa donaria, aut lumina accenſa, ſed tantùm priuatim aſſeruatæ fuerunt ob deuotionem, & memoriam tanti Serui Dei, quod publicum eſt, commune, & notorium palam.

Tertius iuxta idem fol. 194. reſpondit. Quampluri- 42
mas imagines vidi ordinarias, dictum Seruum Dei repræſentantes vſque ad pectus, quia ob magnam famam ſanctitatis eius, & exiſtimationem omnium omnes ferè nobiles, & alicuius notæ homines in Sabaudia, & in Gallia, etiam apud Heluetios, curant habere dictam imaginem ob memoriam tanti viri, & in domibus, & cubiculis priuatim aſſeruant, tamen nulli

nulli vnquam fuerunt appoſiti radij, ſplendores, laureolæ, aut diadema, nec circa illas imagines fuerunt oblata, & appenſa aliqua vota, donaria, anathemata, inſcriptiones, & epitaphia, nullæque accenſæ fuerunt lampades, cerei, candelæ, & faces, aut aliud lumen, quod ſcio certiſſimè, quia ego vidi in pluribus locis iam prædictis, & hoc eſt publicum commune, & notorium palam.

43 Sextus iuxta idem fol. 245. reſpondit. Præter imaginem, quam dixi vidiſſe appoſitam ad Sepulchrum dicti Serui Dei, & inde remotam vidi quoque aliquando in alijs Eccleſijs, ſeu earum Sacriſtijs aliquas imagines, & effigies dicti Serui, illum repræſentantes ad viuum vſque ad pectus oleario pigmento ſine radijs, ſplendoribus, aut diademate, ſed illæ omnes fuerunt amotæ à tempore, quo Illuſtriſſimus D. Epiſcopus Gebennen. anno 1648. fecit proceſſum ſuper non cultu; multas etiam eiuſmodi vidi in domibus priuatis, quia ferè omnes volunt illam habere ob memoriam tanti Viri, & exiſtimationis, ſed ſemper ſine radijs, ſplendoribus, diademate, aut laureolis; nullæ etiam ad illas fuerunt appenſæ tabellæ, donaria, anathemata, inſcriptiones, epitaphia, aut lampades, cerei, faces, ſeu aliud lumen, quod publicum, commune, & notorium fuit, & eſt palam. Et ſic reliqui iuxta idem interrogatorium, & ſuper quarto articulo.

44 Primus iuxta 29. Interrogatorium fol. 154. reſpondit. Prædicta ſigna cultus, & venerationis non poſſunt omninò eſſe in Eccleſia, & Capella, vbi eſt Sepulchrum Serui Dei; quia ego vidiſſem, nec in alijs Eccleſijs huius Ciuitatis, ſiue aliis locis huius ſtatus, aut alibi, quia vidiſſem, aut ab aliquibus audiuiſſem; nihil tamen de eo dicitur, licèt reputatio dicti Serui Dei talis ſit, vt vbique ferè de eo fiat mentio, ac de his ad ipſum pertinentibus, maximè his temporibus, in quibus ſperatur ab omnibus quàm breuiſſimè eius canonizatio. Præthereà, Moniales Viſitationis cum ſint valdè obſeruantes, & Sanctæ Sedi Apoſtolicæ obedientes, ac ardentiſſimè iſtam canonizationem deſiderantes, & proſequentes, ſcientes, cultum eſſe ad hoc reale impedimentum, non permitterent huiuſmodi cultum, aut venerationem publicam illi adhiberi, & ita concludo non poſſe eſſe aliter, quàm dixi.

45 Et ſuper 4. articulo fol. 157. reſpondit. Nullæ omninò ſunt in dicta Eccleſia, & Capellis, & iuxta Sepulchrum imagines, tabellæ, lampades, cerei, faces, aut candelæ accenſæ, aliudue lumen, Reliquiæ non ſunt omninò expoſitæ venerationi, aut cultui tam Anneſſij, quàm alibi, nullumque ſignum venerationis, aut cultus reperitur circa corpus, ſepulchrum, vel imagines dicti Serui Dei, quod ego ſcio; quia vidi, & de his, quæ non vidi, audiui à viris probis, grauibus, & eruditis, & prudentibus, nec non fide digniſſimis, & aliter eſſe non poteſt; quia eſt vox communis, fama publica, & notoria, palam, & ſi ſecus eſſet, vel vidiſſem, vel audiuiſſem.

46 Secundus iuxta 29. fol. 174. reſpondit. Circa imagines cum radijs ad Sepulchrum, vel alibi, donaria, anathemata, lampades, cereos, faces, inſcriptiones, epitaphia, omniaque, cultum, & venerationem indicantia, dico, non poſſe eſſe, vel extare tam circa ſepulchrum, quod vidi adhuc hodie, quàm in alijs Eccleſijs, & locis huius Ciuitatis Anneſſienſis, vel alibi; quia nihil vnquam de eo viſum, dictum, vel auditum fuit. Ideò hoc non poteſt eſſe, quia eſſet contra famam publicam, communem, & notoriam palam.

47 Et ſuper 4. Articulo fol. 177. à tergo, reſpondit. Ad Sepulchrum Serui Dei nullæ imagines reperiuntur, nulla lampas accenſa, nulli cerei, nullæ candelæ, nullumque aliud lumen ad imagines eius priuatim aſſeruatas, nulli ſunt appoſiti radij, nulli ſplendores, aut diadema illius, Reliquiæ non ſunt cultui, aut venerationi vllo modo expoſitæ, circa eius Sepulchrum, Corpus, Reliquias, & imagines tam Anneſſij, quàm alibi nihil quidquam reperitur, quod cultum aliquem, aut venerationem ſapiat, quod ego ſcio; quia vidi in multis locis, & de his, quæ non vidi, ſum optimè informatus, nec poteſt eſſe aliter; quia ſi ſecus eſſet, vel vidiſſem, vel audiuiſſem, & pro confirmatione veritatis eorum, quæ dixi, accedit vox publica, quæ fuit, & eſt communis, & notoria palam.

48 Tertius iuxta 29. fol. 195. reſpondit. Nulli vnquam radij ad imagines Serui Dei fuerunt appoſiti, nulli ſplendores, nullæ laureolæ, diademata nulla, nullumque ſignum venerationis, & cultus quoad donaria votiua, anathemata, tabellas, & epitaphia poteſt extare circa prædictum Sepulchrum Serui Dei, nec alibi; quia ſi hoc eſſet tam propter practicam meam hìc Anneſſij, per totum ſtatum Sabaudiæ, per varias Galliæ Prouincias, per Burgundiam, & Heluetiam, in quibus locis varia extant Monaſteria Viſitationis, & maxima viget Sanctitatis opinio, & fama prædicti Serui Dei, hoc probè ſcirem; quia vel vidiſſem, vel ab aliquibus audiuiſſem; ideò dico, hoc non potuiſſe eſſe, vel adeſſe tam Anneſſij, quàm alibi aliter quàm dixi.

49 Et ſuper 4. fol. 199. reſpondit. Nullæ vnquam lampades, aut candelæ accenſæ fuerunt appoſitæ ad Sepulchrum dicti Serui Dei, aut alia lumina, neque ad illius imagines, & Reliquias, nec ad ipſas imagines vnquam appoſiti radij, aut diadema, neque illius Reliquiæ fuerunt venerationi expoſitæ, nec aliud quidquam reperitur circa Sepulchrum, Corpus, Reliquias, & imagines ibi, aut alibi, quod cultum aliquem, aut venerationem præſeferat; quod ſcio, vidi, & audiui, & non poteſt eſſe aliter; quia, ſi ſecus eſſet, ego ſcirem, & vidiſſem, & de his, quæ dixit, fuit, & eſt vox publica, & fama, publicum & notorium palam.

50 Quartus iuxta 29. fol. 210. reſpondit. Illa omnia ſigna venerationis, & cultus, de quibus interrogatus hactenus fui, non ſunt, nec poſſunt eſſe in Eccleſia Monialium Viſitationis, nec in aliis Eccleſiis iſtius Ciuitatis Anneſſien. nec iuxta Sepulchrum Serui Dei; quia ego ipſe vidi adhuc hodie, nec etiam alibi eſſe poſſunt, quia cum ſit maximum impedimentum ad canonizationem Serui Dei, & pluſquam centum, & viginti Monaſteria Ordinis Viſitationis in variis Prouinciis, Regnis, & Ciuitatibus iam fundata ſint, illæ Moniales, quæ tam ardenti deſiderio flagrant, vt illam canonizationem à Sancta Sede obtineant, non vbique permitterent huiuſmodi cultum, & venerationem, & ſi eſſet ita, vel aliquis vidiſſet, vel audiuiſſet, ſed cum nemo hoc ſciat, aut dicat, dico, non poſſe extitiſſe, vel extare.

51 Et ſuper 4. fol. 214. à tergo reſpondit. Ego adhuc hodie oculariter vidi Sepulchrum dicti Serui Dei, ſed nihil ibidem reperitur, quod cultum, & venerationem præſeferat, nulla lampas, aut candelæ, aut alia Lumina, ſeu tabellæ, aut anathemata, quia quidquid olim appoſitum fuerat, ad obediendum decretis Apoſtolicis, remotum penitùs, & reconditum fuit in loco ſecreto; ad imagines eius nulli vnquam depicti fuerunt radii, ſplendores, & diadema, nec aliter eſſe poteſt, quàm dixi; quia ſi aliter eſſet impoſſibile eſt, me neſcire propter practicam, & viſionem meam, non ſolùm dico, non poſſe eſſe iuxta Sepulchrum, & in hac Ciuitate Anneſſienſi, ſed nec etiam alibi, quod ſciam, licèt omnes prædictum Seruum Dei exiſtiment Beatum, & Sanctum, & de hoc eſt, & fuit vox publica, fama communis, & notoria palam.

52 Et ſic reliqui Teſtes iuxta idem Interrogatorium, & ſuper 4. articulo.

53 Primus ſuper 7. Articulo fol. 158. reſpondit. De omnibus, ſuper quibus reſpondi, teſtificatus ſum, & depoſui, tam eſt, ac fuit publica vox, & fama, communis opinio, & reputatio apud omnes, vt nihil ſit magis publicum, & notorium, neque modò apud partem aliquam Populi, ſed apud totum populum, & apud viros grauiſſimos Illuſtriſs. & Sapientiſſimos, quod ſatis eſt euidens ex inſcriptionibus, epitaphiis, & elogiis, quæ in infinitis libris editis continentur, fuitque, & eſt huiuſmodi fama conſtans, perpetua, & perſeuerans, contra quam nihil vnquam fuit dictum, vel auditum in contrarium,

nec

nec modò viget in hac Ciuitate, ſed vbique locorum, quod verè ſcio, & ignorare non poſſum propter rationes adductas.

54 Secundus ſuper eodem fol. 178. à tergo reſpondit. Illa omnia præfata, quæ depoſui, & iuſtificatus ſum, ſunt veriſſima, & luce clariora, & adeò publica, & notoria, vt de illis omnibus, & ſingulis fuit, & eſt publica vox, & fama, communis opinio, & reputatio apud omnes, non tantùm apud maiorem partem, ſed apud totum populum, & apud Viros probos, graues, doctos, peritos, & fide digniſſimos, nec aliter eſſe poſſunt ob rationes à me deductas io reſponſionibus meis, & ſi ſecus eſſet, ego ſcirem, tam ob practicam meam in pluribus, & diuerſis locis, quàm ex deuotione, quæ me inpellit ad exquirendum de his, quæ pertinent ad d. Seruum Dei, cuius canonizationem omoes fideles ardentiſſimè exoptant, & de quo ſatis loquutum fuiſſe ounquam exiſtimant.

55 Tertius ſuper eodem fol. 200. reſpondit. Omnia prædicta, quæ depoſui, & teſtificatus ſum, ſunt tam vera publica, & notoria, vt ipſo Sole ſint clariora, & de illis fuit, & eſt publica vox, & fama, ac communis opinio, & reputatio apud omnes, & maiorem partem populi, & apud Viros grauiſſimos, & hæc omnia aliter eſſe non poſſunt propter rationes, quas ſuperiùs adduxi.

56 Quartus ſuper eodem fol. 216. reſpondit. Illa omnia quæcumque depoſui, & teſtificatus ſum, tam vera ſunt, & publica, ſeù notoria palam, vt de illis ſit, ac fuerit ſemper opioio, fama, reputatio, & vox communis, & vniuerſalis apud totum populum, necnon apud Magnates, & Viros prudentiſſimos, & doctiſſimos, qui omnes publicè exiſtimant, & profitentur præfatum Seruum Dei omuinò dignum beatificatioois, & canonizationis honore, quod patet Sole clarius ex hiſtorijs vitæ eius à grauiſſimis viris ſcriptis, ac etiam ex varijs elogijs, & libris io lucem editis, & ea vox, & fama tam conſtans eſt, & fuit perpetua, ac perſeuerans, vt nihil vnquam fuit dictum, vel auditum in contrarium, vigetque verò non tantùm in hac Ciuitate Anneſij, ſed vbique locorum, atque de oouo affirmo, meam depoſitionem eſſe veriſſimam, nec aliter eſſe poſſe propter rationes ſuperiùs adductas.

57 In nomine Domini Amen, Per hoc præſens publicum inſtrumentum notum ſit omnibus, & cunctis pateat euidenter, qualiter anno eiuſdem D. N. I. Chriſti 1653. Indictione 6. Poorificatus autem Sanctiſſimi D. N. D. Innocentij Diuina Prouidentia Papæ X. anno nono die verò 4. Menſis Septembris, qui non erat feriatus, nec feſto impeditus, ſed iuridicus, & vnus ex deputatis in Ciuitate Lugduoenſi Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. Ioaooes de Paſſelaigue Epiſcopus Bellieenſis, & Iudex Apoſtolicus à Sac. Rit. Congregatione delegatus pro formaudo proceſſu ſuper noo cultu io cauſa beatificationis, & canooizationis Serui Dei Franciſci de Sales, dum vixit Epiſcopi Gebennen. voà cum R. D. Franciſco Durand, Subptomotore fidei conſtituto, debitè citato, meque Notario Apoſtolico iu hac cauſa deputato, & teſtibus ioſraſignatis hora prima poſt meridiem ad executionem ſui decreti de die 29. Menſis Auguſti procedendo, ſe tranſtulit de hoſpitio vulgò le Chaſſe Maree nuncupato ad Eccleſiam primi Monaſterij Viſitationis B. Mariæ eiuſdem Ciuitatis Lugduneu. quæ fundata eſt iuxta Monaſterium prædictum à parte Septentrionali eiuſdem, vbi adorato Sanctiſſimo Sacramento vocari maodauit diſcretum Chriſtophorum Iſolio, Diœceſis Lugdunenſis Clericum, eiuſdem Eccleſiæ Monialium Cuſtodem, è quo petijt, an in eadem Eccleſia Monialium adeſſent aliquæ Reliquiæ, & imagioes dicti Serui Dei Franciſci de Sales, qui reſpondit, nullas adeſſe imagines, aut Reliquias, ſaltem publicè expoſitas, & de facto circumduxit prædictum Illuſtriſſimum D. Iudicem per eamdem Eccleſiam, & illius Sacriſtiam, qui vndequaque cum dicto D. Subpromotore diligenter inſpexit, nullamque vidit imaginem, aut Reliquiam dicti Serui Dei, vel aliud venerationis cultus publici ſignum erga dictum Seruum Dei: petuentus ad Sacriſtiam retrò Altare maius dictæ Eccleſiæ vocari, iuſſit dictus Illuſtriſſimus D. Iudex deuotam Sororem Martham Seraphicam de Ponſein, Superiotiſſam, & Mariam Angelicam Deleſlan, Sacrarij Præfectam, à quibus petijt, num in dicto Monaſterio, ſeu Eccleſia haberent Cor Serui Dei Franciſci de Sales, & in quo loco illud aſſeruarent; quæ reſponderunt, illud ſe habere, & aſſeruare priuatim, & in ſecreto loco, ſcilicet in Sacrario interiori è parte Monialium, & dictus Illuſtriſſimus D. Iudex iuſſit, prædictum Cor dicti Serui Dei ſibi afferri per dictas Moniales, quæ ſtatim illud attulerunt, & aperta feneſtra, quæ erat optimè clauſa, & ferrea crate munita, illud oſtenderunt, quod, vt melius videret D. Iudex, præcepit ſibi tranſmitti, quod ſtatim dictæ Moniales per turnum tranſmiſerunt, eratque prædictum Cor incluſum iotta magnum cor ex auro, voum pedem in diametrum latum, & altum ſuper baſi aurea, quaſi pedem vnum, & ſemialta, ſuffultum, à parte anteriori, porta cryſtalina clauſum, & circumcirca vario opere emblematico ſculptum, & dictus D. Iudex prædictum Cor vidit, ac inſpexit, præſente ſemper, & vidente D. Subpromotore prædicto, videbaturque eſſe integrum, & molle, ac ſi recenter à paucis diebus ex corpore extractum fuiſſet, atque quemdam liquorem veluti balſamum deſudare; vndè fragrantiſſimum odorem ſpargebat, illoque viſo, & inſpecto dictus D. Iudex iuſſit, vt per Moniales in ſecreto loco, vbi antea erat, reponeretur, & aſſeruaretur, donec per Sanctam Sedem Apoſtolicam aliter ordinetur, petijtque ab ipſis Illuſtriſſimus D. Iudex, num aliquando prædictum Cor venerationi, & cultui fuerit expoſitum, & dictæ Moniales, præſtito iuramento in manibus dicti Illuſtriſſimi D. Iudicis, tactis Sacroſanctis Euangelijs ante ipſum poſitis, dixerunt, & affirmauerunt prædictum Cor Serui Dei nunquam expoſitum fuiſſe veoerationi, aut cultui, ſed ſemper ab obitu dicti Serui Dei recluſum, & aſſeruatum fuiſſe priuatim, & in ſecreto abſque vllo lumine, aut alio, vel minimo venerationis ſigno.

Alphonſus Ludouicos Du Reſſis de Richeleu S. R. E. Presbyter Cardinalis Archiepiſcopus, & Comes Lugdunen. Galliarum Primus, Magnus Fraociæ Eleemoſynarius omnibus, & ſingulis vbilibet, vel in ipſa Curia Romana, ſi quibus intererit, notum ſit, ac certom in Monaſterio Monialium Viſitationis B. Mariæ Virginis huius Lugdunen. Ciuitatis Cor venerabilis Viri Franciſci de Sales, Gebennen. quondam Epiſcopi, à die obitus eius, qoi propè dictum Monaſterium contigit, iotegrum veneranter aſſeruari, nullum ei cultum exterius adhiberi, nec in Eccleſia vnquam exponi, licèt id quàm cupidè, ſtudioſèque à populo expectetur, eòque vehementius, quod plurimi adhuc ſunt ſuperſtites, qui eius vitæ iotegritatem, & ſanctitatem, dum viueret, admirati eius pium è vita deceſſum conſpicantur, cui accedit cooſtans fama plurium, quæ eo intercedente à Deo obtineri narrantur, gratiarum, mirabilem Deum io Sanctis ſuis prædicantes, de eius Apotheſi minimè dubitandum autumaot; in quorum fidem, & teſtimonium præſeotes manu noſtra propria ſigoatas, per Secretarium noſtrum fieri, & ſubſignari, ſigilloque noſtro Archiepiſcopali muoiri iuſſimus. Datum Lugduni in Palatio noſtro Archiepiſcopali, die 13. Meoſis Decembris, anno Domini 1652. ſic ſignatum Alphonſus Ludouicus S. R. E. Cardinalis Lugduni per Emioentiſſimum D. meum D. Cardinalem Archiepiſcopum Baſſet Secretarius. Loco ✠ ſigilli. 58

Secundus iuxta 28. Interrogatorium fol. 174. reſpoodit. Cum ſtudebam Lugduoi, ſæpè frequentaui Eccleſiam Monialium, primi Monaſterij Viſitationis illius Ciuitatis deuotionis cauſa; quia ſciebam Cor Serui Dei præfati ibi aſſeruari, & aliquoties vidi cum ingenti conſolatione mea ſpirituali ob ſuauiſſimum odorem ex eo proficiſcentem; vidi tamen illud io loco ſecreto, ſcilicet in Sacrario ſuperiori, & inferiori à parte Monialium aſſeruatum eſſe, oec vllum venerationis, & cultus ſignum ibi extare, quod publicum, commune, & notorium fuit, & eſt palam. 59

60 Tertius iuxta idem fol. 194. à tergo reſpondit. Mea negotia priuata, & aliqnando ab amicis commiſſa, ſæpiſſimè iui Lugdunum, & quotieſcumque iui, viſitaui Eccleſiam primi Monaſterij Viſitationis eiuſdem Ciuitatis, quæ eſt conſtructa ex lapidibus quadris, ſatis ampla dicto Monaſterio contigua à parte occidentali, & in qua vnicum tantùm extat altare, iuique deuotionis ergo; quia ſcio ibi aſſeruari Cor prædicti Serui Dei, quod pluries vidi maxima cum ſpiritnali conſolatione, & vltima vice mihi contingit die Cinerum iſtius anni; prædictum Cor eſt intus in magno corde aureo à Chriſtianiſſimo Rege Ludonico XIII. oblato, & aſſeruatur in loco ſecreto in Sacrario ſuperiori, & interiori à parte Monialium, nec vllum vnquam obtulerunt illi cultum publicum, aut venerationem in prædicta Eccleſia, nulla extant votiua donaria, ſeu anathemata, nullæ tabellæ votiuæ, nullæ imagines Serui Dei, nullæ lampades accenſæ, candelæ, cerei, faces, ſeu aliud lumen præter lampadem, quæ extat ante Sanctiſſimum Sacramentum Altaris, & candelas ſuper dicto Altari poſitas, dum celebrantur Miſſæ, & Officium; quod ſcio, quia vidi pluries, & quia publicum, commune fuit, & eſt notorium palam.

61 Quartus iuxta idem fol. 210. reſpondit. Ego commoratus ſum Lugduni qninquennium, vbi ſtudebam, & quia ſciebam Cor dicti Serui Dei aſſeruari in Eccleſia Monialium Viſitationis primi Monaſterij eiuſdem Ciuitatis, ideò illam Eccleſiam perſæpè viſitabam deuotionis ergo, ſed nunquam vidi illud Cor publicè expoſitum venerationi, ſed aſſeruatum in Sacrario interiori à parte Monialium, nec vidi in illa Eccleſia inſcriptiones, epitaphia, ſeu donaria votiua, ibi appenſa, nec lampades, ſeu alia lumina accenſa præter illa, quæ ſunt ante, & iuxta Sanctiſſimum Sacramentum, & hoc veriſſimum eſſe dico, quia egomet vidi Cor Serui Dei, & Eccleſiam.

62 Septimus iuxta idem fol. 261. à tergo reſpondit. Io ſono ſtato ſpeſſo dentro la Chieſa del primo Monaſterio della Viſitatione di Lione, e sò per voce publica, che il Cuore del detto Seruo di Dio è in quella conſeruato, e naſcoſto dentro la Sacriſtia interiore del Monaſterio, e mai non l'hò viſto in publico, nè vdito dire, che ſia ſtato eſpoſto, &c.

CONSVLTATIO CXV.

An, & quatenus in quacumque Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia ſacris Ordinibus nondum initiati, vocem in Capitulo habere nequeant: quid præſtare teneantur ad eas promoti? Quive deinceps promouendi?

1 PRæter alibi dicta in *tom.* 1. extat hac de re decretum S. Concilij Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *de reform.* in quo innouatur, & ampliatur conſtitutio Concilij Viennenſis in Clem. *Vt ij de at. & qual.* vt non modò decernat de dignitatibus, ſed etiam de quibuſuis beneficiatis. Ratio autem huius diſpoſitionis eſt, vt propenſiùs inducantur beneficiati ad ſuſcipiendos ſacros Ordines. Sed cauſa finalis, de qua Gloſ. *in d. Clem.* ne mancipati, hoc eſt deputati diuinis Officijs retrocedant, cum is, qui mittit manum ſuam ad aratrum, non debeat retrò reſpicere. Tum etiam quia illicitum eſt, eos, qui non ſunt in ſacris Ordinibus, Eccleſiaſticis immiſcere tractatibus, *c. ſatis euidenter d.* 96. *cap. cum ex eo de elect. in* 6.

2 Idque etiam ſi dignitatibus, Canonicatibus, alijſque Officijs diuinis Ordo ſacer annexus non eſſet, cùm aliàs ob vtilitatem, ac neceſſitatem Eccleſiæ poſſunt compelli Clerici ſacros Ordines ſuſcipere ſuis beneficijs non annexos, *cap. quæris, de at. & qual.* Ex quibus infertur, Canonicatum de iure communi non habere ſacrum Ordinem annexum, ſed Canonicos debere promoueri ad Ordines ſacros ſecundùm vtilitem, vel neceſſitatem Eccleſiæ indigentis ſub pœna priuationis, quando non ex legitima cauſa tenuerint, Gloſs. *in d. Clem. v. in poſterum*, & Gloſ. *antepen. in cap. licet Canon. de elect. in* 6. *& in d. cap. quæris de at. & qual.*

3 Vndè ex S. Congregatione ne qnidem vocem conſultiuam, neque aſſiſtentiam, neque ſedem in Capitulo habere poſſunt. Quod habet locum non modò in omnibus actibus expediendis, & communibus contractibus, qni capitulariter expediuntur, ſed etiam in electionibus. Quia talis amittens vocem in capitulo, amittere cenſetur omnia alia, quæ proueniunt ex voce. Quæ verò ex voce non dependent, ſicuti quilibet alius Canonicus cenſetur, vt notat Gloſ. *in d. Clem.*

4 Sed an Archidiaconus, ad quem ex conſuetudine Eccleſiæ, abſente Decano, pertinet conuocare Capitulum, & in eo proponere, ac reſolutiones accipere, id exequi poſſit, ſi non ſit in ſacris conſtitutus? S. Congregatio Concilij cenſuit, poſſe. Item hoc decreto Concilij Tridentini non eſſe ſublatam immemorabilem conſuetudinem, neque fundationem, ſtante eodem decreto in fine, vbi diſponitur, qnod non fiat prouiſio de beneficijs, niſi ijs, qui habent ætatem ad Ordinem, quem beneficium requirit.

5 In ſecunda parte dicti decreti præcipitur, vt intra annum quis tales Ordines ſuſcipiat, quibns ſuſceptis per ſeipſum valeat obire onera beneficio iniuncta, ſeu annexa. Cenſuitque S. Congregatio omnia alia beneficia, quæ Ordinem requirunt in dicto Decreto comprehendi, non modò Dignitates, perſonatus, & officia, de quibus in *d. Clem. vt ij*. Vndè tollitur difficultas, an Prælatura in Eccleſijs inferioribus, quæ de iure cõmuni Ordinem requirit, vt *in cap.* 1. *de at. & qualit.* veluti Archipresbyter, comprehendatur in diſpoſitione dicti decreti, vt notat Gloſ. *in d. Clem. vt ij*, quæ tenet non excludi, cùm non dicatur propriè dignitas. Idemque dicendum, ſi eſſent annexi huiuſmodi, vel alijs beneficijs alij Ordines non ſacri, ſicut tenet Gloſ. *in d. Clem.* ponderans verbum *certi*.

6 Iuſto tamen impedimento ceſſante, ſcilicet non ipſe dedit cauſam, vel per ipſam non ſtetit, vt pacificam poſſeſſionem haberet. An autem is, cui dignitas fuit collata, & illius nunqnam pacificam poſſeſſionem habuit, diù ſuper eam litigans dicatur legitimè impeditus; adeò vt non in ſacris conſtitutus diſtributiones qnotidianas, & vocem in capitulo habere poſſit? Reſpondit S. Congregatio, non teneri ad ſacros Ordines promoueri, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem iuxta notata per Doctores in *d. Clem.* ſed non poſſe habere vocem in Capitulo.

7 Super quibus Sac. Concilium in d. Decreto innouat Conſtitutionem Concilij Viennenſis in *d. Clem. Vt ij*. Quare primò Epiſcopum contra diſpoſitionem d. *Clem.* non poſſe diſpenſare, notat Gloſ. *ibi*: Deinde pœna, quæ eſt elapſo anno dimidia pars diſtributionem, quæ datur intereſſentibus certis horis, & voce in capitnlo. Quod ita intelligendum eſt, vt Gloſſa ibidem declarat, videlicet ſi eſſet Subdiaconus, poſt annum ſi non euaderet Diaconus, non habeat vocem in Capitulo. Nam, vt vnuſquiſque habeat vocem in Capitulo primo anno elapſo, vt diximus, ſi non eſt Diaconus, non habebit vocem, & ſic dicendum de Presbyteratu.

8 Nec non alijs grauioribus pœnis cogi ad id poſſunt, videlicet *cap. licet canon de at. & qual.* monitione tamen præmiſſa, quæ eſt priuationis, *cap. Cum in cunctis de elect. & d. cap. quæris de at. & qual.*

9 Nec alijs in poſterum fiat prouiſio, niſi Ijs, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoſcantur. Aliter irrita ſit prouiſio. Id tamen limitatur iuxta diſpoſitionem *Clem. ne in agro* §. *Cæterum de ſtat. Regul. & d. cap. licet canon de elect. in* 6. Et cum hoc decretum locum habeat in beneficijs iuriſpatronatus laicorum, Capellania de iurepatronatus laicorum non poterit ei conferri, qui non eſt eius ætatis, vt intra annum ad Ordines promoueri poſſit, ſi ei iniunctum ſit onus dicendi Miſſas perſonaliter, vel Euangelium, vel Epiſtolam decantandi, vel In fundatione dictum fuit, vt obtinens eſſet Sacerdos, vel Diaconus, vel Subdiaconus. Capellania verò habens onus duarum Miſſarum qualibet hebdomada non expreſsè,

quod

quod Capellanus per ſe ipſum celebret, non erit Sacerdotalis. Obtinens tamen beneficia quæcumque Ordinem habeotia aonexum, intra annum tales Ordines tenetur ſuſcipere.

CONSVLTATIO CXVI.

An reus, qui ſecum per vim ad Eccleſiam trahit Miniſtros Curiæ ſecularis, gaudeat Eccleſiæ immunitate?

1 REſpondeo negatiuè. Fundatur in illa inconcuſſa ratione, quod nemo ſibi poteſt retinere rem alienam, ſed tenetur reſtituere Domino. Quod præſertim verum eſt, ſi Dominus contradicat tali retentioni. Nec vlla lex ſiue diuina, ſiue naturalis, ſiue humana poteſt oppoſitum ſtatuere; alioquin non eſſet lex, ſed iniquitas, quia ſtatueret iniuſtum.

2 In hoc autem caſu Curia ſecularis iniuſtè ſpoliatur reo, quia priuatur ſuo iure, ac dominio, quod ex captura ac retentione actuali in eum acquiſiuerat. Vndè, non obſtante, quod per vim ſe receperat ad Eccleſiam, retinet ius, & dominium ſupra reum per actualem, ac continuam retentionem in ipſa Eccleſia, & proindè poteſt ipſum repetere, apud quemcunque ſit.

3 Nec ſuffragatur priuilegium Eccleſiæ de immunitate; quia hoc conſiſtit tantùm in eo, quod poſſit protegere reos, non autem, quod poſſit protegere iniuſtitiam. Vndè tunc Eccleſia poteſt protegere reum, quando non eſt ſub iure, & dominio Curiæ laicalis, & confugit liber ad ipſius protectionem.

4 Hinc valet argumentum Nouarij *in ſum. Bullar. tit. de Immun. num.* 14. Eccleſia iniuſtè ſpoliata reo eſt reſtituenda. Ergo etiam Curia ſecularis; quia militat ex parte vtriuſque eadem ratio, & ſtante iniuſta ſpoliatione non ceſſat ius ipſius ſupra reum.

5 Pariter nec obſtat, qood opponunt Diana, & alij relati à Delbene *de Immun. cap.* 16. *dub.* 10. *ſect.* 7. nimirùm, quod reus confugiens ad Eccleſiam gaudeat immunitate; quia hoc verum eſt, quando eſt in ſtatu, quo poſſit protegi ab Eccleſia; vt autem ſit in tali ſtatu, debet eſſe liber, & ſui iuris, non alieni, alioquin non poteſt protegi; nam protectio non eſſet actio pietatis, ſed actio iniuſtitiæ; quando autem reus trahit ſe ad Eccleſiam Miniſtros Curiæ ſecularis, non eſt liber, & ideò remanet adhuc ſub iure, & dominio ipſius, quo Eccleſia non poteſt priuare Curiam inuitam.

6 Vndè hoc locum habet, quando reus ſe eripit à manibus Curiæ. Nam qui ſe eripit, vtitur iure ſuo, quod habet ad ſugiendom, & proinde, ſi fugit, ceſſat actuale dominium, & ius Curiæ ſupra ipſum; ſecus autem in hoc caſu, in quo reus non eripitur, ſed adbuc eſt ſub dominio, & iure Curiæ ſecularis.

7 Neque etiam obſtat, quod ijdem dicunt loco allegato, quod vbi lex nempè Conſtiturio Gregoriana de Immunitate non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Nam ex boc ſolùm deducitur, quod talis reus, ſi non commiſit delictum ex exceptis, non eſſet tradendus Curiæ ſeculari ratione delicti, non autem quod non ſit tradendus ratione iuris, & domioij, quod Curia ſecularis retinet ſupra ipſum, tanquam iniuſtè ſpoliata. Non enim Cooſtitutio Pontificia probibet, nec prohibere poteſt, ne alicuius ſuum reddatur, ſolùmque agit de reis, qui poſſunt confugere ad Eccleſiam, & quos poteſt Eccleſia protegere, ſi confugiant liberi, ne fiat actio ab Eccleſia iniuſta. Atque ita docent Peguera, Gama, Ambroſinus, Nouarius, & quamplures alij citati à Delbene loco ſuperius adducto, *& dub.* 19. *ſect.* 2. *& dub.* 33. ac alibi. Vndè ipſe Diana, & Fagundez de præceptis Eccleſiæ *præcept.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 57. hanc opinionem dicunt eſſe in rigore iuris probabiliorem.

8 Atque ita etiam declarauit S. Congregatio Immunitatis, ſi rectè memini in Neocaſtrenſi anno 1663. in caſu, in quo miniſtri Curiæ ſecularis ducebant reum ligatum, ac vi ſe recipientem ad Eccleſiam; quia tamen erat adhuc ligatus, & funibus retinebatur à dictis Miniſtris S. Congregatio cenſuit, non gaudere.

CONSVLTATIO CXVII.

An Monialis poſſit facere renunciationem legati ſibi relecti reſeruati ſibi parte illius, ſua vita durante, & ſub conditione, quod nihil Monaſterio acquiratur?

1 REſpondeo negatiuè. Primò, quia cum huiuſmodi conditiones repugnent paupertati religioſæ tanquam turpes, habentur pro non appoſitis, atque adeò huiuſmodi reſeruationes, & legata acquiruntur Monaſterio; quia conditiones turpes adiectæ reſeruationibus, ac legatis non vitiant reſeruationes, & legata, ſed ipſæ vitiantur, *l.* 1. *l. ſi quis ita*, *l. quæ ſub conditione*, *l. conditiones* cum alijs *ff. de condit. inſtit.* & tradunt Imola *in l. ſi alienum n.* 3. *ff. de hæred. inſtit.* Angel. *in l. quidam §. illo n.* 2. *C. de neceſ. ſeru. hæred. inſtit.* & Iaſ. *in auth. Ingreſſi n.* 37. *&* 39. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* alijque.

2 Secundò, quia cootinent impoſſibilitatem, & repugnantiam ex Bartol. *in auth. excipitur C. de bon. quæ lib.* Nam Monialis non poteſt babere aliquid, ſed totum eſt Monaſterij *can. nolo, & can. non dicatis* 12. *q.* 1. *& d. auth. ingreſſi, C. de Sacroſ. Eccleſ.* Vndè pugnat cum ſolemni paupertatis voto, ſi Monialis peculium habeat, cum per profeſſionem ſe omoi rerum dominio, & proprietate abdicauerit.

3 Tertiò, quia renunciatio legatorum eſt renunciatio iurium, quæ ſibi competunt, vel competere poſſunt tanquam tali perſonæ, exiſtenti de tali familia, & quæ ſunt propria, & perſonalia, & quorum tunc habet dominium, vel habere poteſt, non autem iurium ſibi competentium, tanquam Moniali, ſiue quæ de nouo acquirit, tanquam Monialis. Quia cum hæc non ſint ſub dominio ipſius, ſed tranſeant ad Monaſterium, non poteſt ipſis renunciare, cum non poſſit defectu dominij de ijs diſponere. Tale autem eſt ius ad legatum ſibi relictum, quia eſt relictum tanquam Moniali, & ius omninò de nouo ſuperuenit, & omninò ex voluntate alterius. Vndè, non obſtante quacumque conditione, hæc monialis eſt capax ligati, ac donationis; nam ius ad rem donatam non iocipit, neque in potentia quidem, donec fiat donatio; quando autem fit; & acceptatur, ſtatim ius tranſit in Monaſterium, cui monialis acquirit, quicquid acquirit; tali autem iuri non renunciatur à Nouitia, cùm non poſſit ipſi renunciari.

4 Quartò tandem, qnia huiuſmodi conditiones ſunt contra ſacros canones *in cap. Monachi, & in cap. cum ad Monaſterium de ſtat. Monach.* contra decreta Apoſtolica, præſertim Clementis VIII. *pro reformat. Regul.* ac præcipuè contra S. Concilium Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 1. vbi præcipitur obſeruantia voti paupertatis, necnon communis vita, victus, & veſtitus; item *cap.* 2. vbi proprietas regularibus vtriuſque ſexus prohibetur, ita quidem, vt nec liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere, etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam. Redditus autem, ac cenſus annui inter bona ſtabilia numerantur, vt colligitur ex *Clem. Exiui §. Cumque annui redditus de verb. ſignif.* Vndè cùm dictæ conditiones ſint directè contra Sacros Canones, bonum renunciantis, & contra ea, quæ concernunt commodum animæ ipſius, vt irrationabiles reijciuntur, tanquam impeditiuæ maioris boni, & eorum, quæ concernunt ſalutem animæ.

5 Neque huic reſolutioni aduerſantur deciſiones S. Rotæ Romanæ 405. *n.* 5. *&* 410. *n.* 11. *& ſeqq. p.* 10. *rec.* Nam ſolùm admittunt cum eodem Bartolo verba illa, quod nihil Monaſterio acquiratur, eſſe intelligenda quoad vſum, non qnoad dominium, ſiuè, vt ait Bartolus, reſpectu vtilitatis, non autem reſpectu iuris,

quemſequntus eſt Ab. *conſ.44. n.1. lib.2. & conſ.63. n. 7. in fin. eod. lib.* quam tamen opinionem etiam quoad vſum poſt Concilium Tridentinum, & decreta Clementis VIII. non poſſe ſuſtineri, probat Fagnan. *in d. cap. Monachi n. 47.* Quia Tridentinum nedum prohibuit Regularibus rerum dominium, ſed etiam vſum, & præcepit, quod omnia conſignentur Superioribus, & confundantur pro communibus neceſſitatibus. Quod etiam annotauit ante Fagnanum Azorius *lib. 12. inſtit. moral. cap. 9. q. 2.* Vbi docet huiuſmodi vſum iure antiquo nequaquam eſſe prohibitum; at verò iure nouo Concilij Trid. id eſſe interdictum, & propterea annui cenſus, vel redditus, & alia bona immobilia tradi Superiori debent, vt is Religioſis ſingulis neceſſaria prouideat. Et hoc idem poſt Trident. ſcribens ſenſit contra Nauarrum, quem alij poſteà recentiores ſecuti ſunt Corduba *in ſum. quæſt. 54.*

6 Quare huiuſmodi conditiones, vel abolendæ ſunt, tanquam ſcandaloſæ, vel declarandum, quod habeantur pro non adiectis iuxta ea, quæ notant Gloſ. & Doctores *in cap. de condit. appoſ.* Quod vltimum tenet idem Bartol. *in l. Lucius §. tres heredes, ff. ad Trebel.*

7 Ac etiam prouidendum decreto aliquo Apoſtolico, vt deinceps renunciationes huiuſmodi fiant cum licentia, nedum Epiſcopi, ſiue eius Vicarij, vt præcipit Trid. *d. ſeſſ. 25. cap. 16.* ſed etiam cum illius præſentia; hoc enim modo non ſolùm occurreretur huic malo, ſed etiam proſpiceretur indemnitati Monaſteriorum, & libertati puellarum, quæ ſæpè ad renunciandum vi, metuue coguntur.

CONSVLTATIO CXVIII.

1 *An Sacerdotibus, qui Latinam, & Illyricam linguam callent, permittendum ſit, vt Miſſam vtraque lingua, prout ipſis placuerit, celebrare poſſint?*

2 *An ijs Sacerdotibus, qui ad Presbyteratum promoti fuerunt, tanquam periti in lingua Latina, quique eadem lingua Miſſam per non modicum tempus celebrarunt, permittendum ſit, vt lingua etiam Illyrica celebrare poſſint?*

3 *An ijs Sacerdotibus, qui ad Presbyteratum promoti fuerunt, tanquam periti in lingua Illyrica, quique eadem lingua Miſſam per non modicum tempus celebrarunt, permittendum ſit, vt lingua etiam Latina, nempè nobiliori, Miſſam celebrare poſſint, ſi cæteroquin in ea periti reperiantur?*

1 RESpondeo generatim, quod licèt Miſſa non poſſit recitari vulgari lingua, vt decernit S. Concilium Trid. *ſeſſ. 22. cap. 8.* vbi & *can. 9.* damnat anathemate dicentes, vulgari tantùm lingua eſſe celebrandam, & notant Bellarm. *lib. 1. de Miſſ. cap. 2.* Petr. Sot. *lect. 15. de Cærem. Miſſ.* Azor. *p. 1. lib. 8. cap. 26. q. 6.* & alij, Quia Sacrificium Miſſæ non peragitur ad inſtructionem populi, vt hoc nomine neceſſe ſit, omnia vulgari lingua dici, vt ab eo intelligi poſſent, ſed tendit ad colendum Deum, vt probat Bellarm. *lib. 2. de Miſſ. cap. 16.* tamen apud Sclauos celebratur etiam hodie Miſſa idiomate Illyrico, ex conceſſione Ioannis VIII. in gratiam Sfetumpulchri Sclaui Morauiæ Principis, cum onere tamen, quod Euangelium latinè recitaretur, vt refert Baronius *tom. 10. annal. ſub an. 880.* Neque deſunt, qui dicant id ab ipſis introductum eſſe; quia ij, qui apud ipſos Chriſti Euangelium promulgarunt, videlicet Cyrillus, & Methodius ante ſepte centenos annos à Romano Pontifice impetrarunt, vt eis rem diuinam facientibus lingua, & ſermone Sclauorum vti liceret, quod ea gens, ipſis auctoribus in Chriſtum Dominum credere cæpiſſet, vt refert Æneas Syluius *in hiſt. Bohem. cap. 13.* & Cromerus *lib. 3. de reb. Polonor.* Immò, vt ait idem Syluius, ferunt Cyrillum, cum Romæ ageret, Romano Pontifici ſupplicaſſe, vt Sclauorum lingua, eius gentis hominibus, quam baptizauerat, rem diuinam faciens, vti poſſet; de qua re dum in Sacro Senatu diſputaretur, eſſentque non pauci contradictores, auditam vocem, tanquam de Cœlo in hæc verba miſſam: *Omnis Spiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur ei*, indeque datum Cyrillo indultum. Et Ioannes Auentinus *annal. Boior. lib. 4.* Sacerdotes Liburniæ, quæ Archiduci Noricorum noſtro æuo paret, adhuc ignari Romanæ linguæ, Sacrificia patrio more, nempè Sclauorum procurant. Et Io. Baptiſta Palat. *de rat. ſcrib.* de Illyricis, ſiue Sclauis ait: *Sciendum eſt quod vulgaris ipſorum ſermo idem ille eſt, quo continuè vtuntur in officijs diuinis, & vniuerſus populus intelligit, haud ſecus atque nos intelligimus vulgarem ſermonem noſtrum, & ex commentarijs rerum Moſcouit.* Sigiſmundi liberi Baronis; Cæterum totum ſacrum, ſeu Miſſa gentili, ac vernacula lingua apud illos peragi ſolet.

An autem hi poſſint celebrare Latino idiomate, Reſpondeo, poſſe quidem illorum Eccleſias recipere Latinum ritum iuxta conceſſionem Pij V. in Bulla præfixa Miſſali Romano; priuatas tamen perſonas non poſſe celebrare ritu Latino, dum ſunt in propria Eccleſia, quia tenentur ſe conformare ritui proprio. Verùm idem Ioannes VIII. conceſſit in eiſdem literis eidem Principi Morauiæ, vt ſi vellet, poſſet facere coram ſe celebrare Miſſam Latinam, quàm conceſſionem extendit etiam ad ipſius Iudices. Ex qua conceſſione deducitur, quod ita indulſit Miſſam in idiomate Illyrico, vt ſine ſpeciali licentia non poſſint in alio idiomate celebrare; modò tamen, vt dictum eſt, poſſunt ex conceſſione Pij V. in dicta Bulla illæ Eccleſiæ complecti ritum Latinum. 2

Ex quibus ad primum reſpondetur negatiuè; quia tanquam priuatæ perſonæ debent ſe conformare ritui proprio, dum ſunt in propria Eccleſia. 3

Ad 2. Affirmatiuè; quia hoc modo ſe conformarent proprio ritui. 4

Ad 3. Negatiuè; quia, vt dixi, id permittitur illorum Eccleſijs, vt recipiant Latinum ritum ex Pio V. *loc. alleg.* non autem priuatis perſonis, quæ non poſſunt celebrare ritu Latino, dum ſunt in propria Eccleſia, quia tenentur ſe conformare ritui proprio, vt ſuperiùs præmiſi. 5

CONSVLTATIO CXIX.

1 *An teſtes, qui admittuntur ex cap. In fidei fauorem, de hæret. in 6. probent pro pœna ordinaria contra reos negatiuos?*

2 *Et quatenus negatiuè, quem gradum probationis faciant? Et*

3 *An in dicto cap. comprehendantur etiam ſuſpecti de hæreſi?*

DE primo, ac ſecundo tractant Doctores paſſim, præ cæteris verò Io. Royas *tot. ſingul. 188. incip. Teſtis crimino ſus*, Farinac. *de hæret. q. 188. n. 83.* Dian. *p. 4. tr. 8. reſol. 123.* & Carena *de offic. S. Inquiſ. p. 3. tit. 5. §. 12. præcipuè n. 77.* vbi id totum relinquit arbitrio Iudicis, conſiderando numerum teſtium, & perſonarum qualitatem. Quod ex textu *in d. cap. In fidei fauorem* manifeſtè colligitur. 1

Tota igitur difficultas verſatur circa tertium dubium, de quo Auctores allegati, ac alij ne verbum quidem faciunt. Ego autem puto, comprehendi *in d. cap.* etiam ſuſpectos de hæreſi ex ratione expreſſa *in d. textu* ſcilicet in fidei fauorem. Ratio enim in lege expreſſa eſt cauſa finalis, & non impulſiua ipſius legis per Gloſ. *ſingul. in l. cum tale §. falſam ff. de cond. & demonſt.* quam ibi notabilem ait Baldus. In fidei autem fauorem non ſolùm inquiritur contra hæreticos, ſed etiam contra ſuſpectos de hæreſi, cum eorum delictum ob ſuſpicionem hæreſis, quam generat, contrariatur fidei, ac perinde ſpectat ad iuriſdictionem conceſſam In- 2

qui-

quiſitoribus *ex cap. Accuſatus §. ſanè de hæret. in 6.* atque adeò ſubintrat textus, in quo conceditur, vt in negotio Inquiſitionis hæreticæ prauitatis teſtes alioquin inhabiles admittantur. Cum enim dicat *in negotio Inquiſitionis* aliquid commune dicit ſiue contra hæreticos, ſiue contra ſuſpectos de hæreſi proceditur; quia contra ſuſpectos de hæreſi Inquiſitor procedens hæreticam prauitatem inquirit, & in negotio Inquiſitionis verſatur.

3 Quod ſic confirmo. In citato textu Pontifex concedit, vt teſtes inhabiles admittantur, præſertim in defectum aliarum probationum contra hæreticos &c. dictio autem *Præſertim* eſt ampliatiua, & denotat huiuſmodi teſtes in omni negotio Inquiſitionis hæreticæ eſſe admittendos, atque adeò etiam contra ſuſpectos de hæreſi, ſed *præſertim*, & maximè contra hæreticos.

4 Neque obſtat, quod hic textus eſt exorbitans, & iuris communis contrarius. Nam quando lex, vel Conſtitutio ex vna parte continet fauorem, & ex altera odium, attenditur id, propter quod præcipuè facta fuit. Conſtitutio autem *in d. cap. in fidei fauorem* facta fuit in fauorem fidei, & in odium hæreſis, ac proindè potiùs conſideratur fauor, quàm odium per Gloſ. *in l. 2. C. de in ius voc.* vbi Bald. & Iaſ. *n. 3. & 4.* & per Ab. *in cap. non dubium num. 3. de ſent. excom.*

CONSVLTATIO CXX.

1 *An in electionibus Abbatiſſarum in Monaſterijs Regularibus ſubiectis, vnà cum Vicario generali intereſſe poſſit etiam Notarius Epiſcopalis?*

2 *An electio facta abſque intereſſentia Vicarij, & Notarij ſit contra Conſtitutionem Gregorij XV. ac propereà nulla?*

1 AD 1. cenſeo negatiuè. Quia ex Conſtitutione 18. S. M. Gregorij XV. §. 5. ſolùm permittitur Epiſcopo, vt vnà cum ſuperioribus regularibus huiuſmodi electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere poſſit, atque adeò nulla iuriſdictio Epiſcopo tribuitur, ſed ſolùm nuda præſidentia, vt per Paſqualig. ad Lauret. de Franch. *de controuerſ. inter Epiſcop. & Regular. p. 1. num. 652.* vt ſcilicet ſolùm attendat, ne in electione aliquid, vel contra Canones, vel contra vtilitatem monaſterij fiat: velle autem vti proprio Notario eſt actus iuriſdictionis; quia perceptio, & ſcriptio votorum eſt pars electionis, atque adeò iuriſdictionis, quæ ſolùm competit ſuperioribus Regularibus in Monaſterijs Monialium ſibi ſubiectis, tanquam illorum Ordinarijs, vt per Paſſarin. *de elect. Abbatiſſar. cap. 40. num. 13.* ad quos ſolos, non autem ad Epiſcopum ſpectat electionem confirmare, vt ex *declaratione 5.* ſuper d. Conſtitutione Gregorij.

2 Id, quod confirmatur ex declaratione S. Congregationis Concilij in vna Vrbaniæ 10. Septembris 1639. relata à Peyrino *tom. 3. de priuileg. Regular. decret. 16.* quæ cenſuit, Epiſcopum in electione Abbatiſſarum monaſterij Monialium Regularibus ſubiectarum, non poſſe exquirere, ſeu recipere vota Monialium, ſed illa exquiri, ac recipi debere à Superiori Regulari, ſciente tamen, & audiente eodem Epiſcopo. Ergo neque vti poterit opera ſui proprij Notarij. Alioquin ipſe exquireret, ſeu reciperet vota Monialium contra formam huius decreti.

3 Non obſtat conſuetudo. Tum quia Regulares tanquam exempti à iuriſdictione Ordinariorum non poſſunt inducere conſuetudinem præiudicialem iuribus Sedis Apoſtolicæ, cui ſunt immediatè ſubiecti iuxta *cap. Cum tempore de arbitr.* & Canoniſtas *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut.* ac Rota in Ianuen. Priuilegiorum 28. Iunij 1649. *§. Tertiò quia.* Vndè non poſſunt abſque Summi Pontificis licentia in alterius iuriſdictionem conſentire, Rota in Gandauenſi Monaſterij 29. Aprilis 1641. coram Panzirolo. Tum etiam quia illa eſt ſublata à Conſtitutione S. M. Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ cum decreto irritante.

4 Ad 2. In caſu, de quo agitur, cenſeo pariter negatiuè. Tum quia ſibi imputare debet Epiſcopus, ſiue eius Vicarius, ſi noluit vocatus, atque monitus de electione, illi præeſſe abſque præiudicio iuriſdictionis Superiorum Regularium, ac Sedis Apoſtolicæ; alioquin electio penderet omninò ab eius voluntate. Tum etiam quia cum in dicta Conſtitutione Gregorij non adſit decretum irritans, electio etiam in caſu veræ contrauentionis non eſt nulla, vt per Paſqualig. *loc. cit. num. 33.* Et licèt Nicolius *in floſculis v. Abbatiſſa num. 4.* referat, quod electio Abbatiſſæ eſt nulla, ſi facta fuerit ſine conſenſu Ordinarij ex S. Congregatione ſuper Epiſcopis, & Regular. in Baren. 2. Maij 1600. Etiam in Monaſterijs Regularium gubernio ſubiectis, ex S. Congregatione Concilij. Id tamen procedere debet, quando Epiſcopus declarauit ſe velle vti facultate ſibi in hac parte attributa per d. Conſtitutionem Gregorij, vt ex eadem declaratione Concilij, non autem ſi vellet ea abuti, vt in hoc caſu. Item quando Epiſcopus eſſet omninò contemptus, & non monitus de electione, vt per eundem Paſqualigum, vbi ſupra. Atque ita quoad vtrumque dubium cenſuit S. Congregatio Concilij ſub die 4. Maij 1675.

CONSVLTATIO CXXI.

An Legati Sedis Apoſtolicæ poſſint in prima inſtantia in præiudicium Ordinariorum cognoſcere cauſas, in quibus intrat obligatio Cameralis?

RESpondeò negatiuè iuxta formam declarationum Sac. Congregationis Concilij, præſertim 3. Maij 1642. 4. Maij 1675. vbi declaratum, non poſſe vigore obligationis Cameralis, diſſentiente Ordinario, cauſam in prima inſtantia cognoſci coram Iudice ſuperiore, & in Piſaurenſi 14. Martij 1648. his verbis: *Sacra &c. cenſuit Legatum de latere non poſſe in præiudicium Curiæ Epiſcopalis cognoſcere cauſas in prima inſtantia, niſi habeat ſpecialem, & expreſſam facultatem à Sede Apoſtolica.* 1

Declaratio autem hæc continet limitationem, dum in authographo regeſto ſequentibus verbis concepta reperitur. *An diſpoſitio Sac. Concilij Tridentini c. 20. incipientis cauſa omnes ſeſſ. 24. de ref. locum habeat in cauſis executiuis, Sacra &c. reſpondit, locum habere, etiam in cauſis executiuis, exceptis tamen cauſis obligationis Cameralis, & in quibus datur certus executor, & in alijs iuxta præſcriptum S. Concilij Tridentini d. cap. 20.* 2

Hac potiſſimùm ratione. Quia *d. cap. 20. ſeſſ. 24. de ref.* non ſolùm inductum fuit in fauorem partium, ne ſcilicet extra diœceſim traherentur ad litigandum, ſed præcipuè in fauorem Ordinariorum, ita vt ijs tantùm requiſitis, ac negligentibus, tunc legati procedere poſſint, vt habetur ex eodem Concilij decreto, quod eſt deſumptum *ex cap. 1. de for. comp.* vbi habetur, quod Clericus coram ſuo Epiſcopo conueniri debeat, vel certè conſenſu eiuſdem apud alios, quos vtraque pars voluerit, iudicium obtinebit, & *ex cap. Significaſti, eod. tit.* in quo decernitur, quod, licèt priuatorum conſenſus eum, qui iuriſdictioni præeſſe dignoſcitur, ſuum poſſit Iudicem conſtituere, Clerici tamen in Iudicem non ſuum, niſi fortè ſit perſona eccleſiaſtica, & Epiſcopi diœceſani voluntas accedat, conſentire non poſſunt. Requiritur igitur conſenſus Ordinarij, atque adeò non poſſunt partes in præiudicium Ordinarij conſentire in alium Iudicem. Vndè, licèt partes poſſint vigore obligationis Cameralis renunciare iuri ſuo, adeundo quemcunque Iudicem per *tex. in cap. de terra, de priuileg.* Quia tamen huic iuri eſt immixtum, atque implicatum ius proprij Ordinarij, non poteſt ipſi renunciari iuxta *cap. Cum tempore, de arbitris,* & tradunt Abb. *in d. cap. 1. num. 4. de for. comp. & in cap. Cum acceſſiſſent num. 8. de Conſt.* Innoc. *in cap. Accedentibus de priuil.* Felin. *in cap. cum dilecta, de reſcript.* & alij cum Rota *dec. 273. num. 3. p. 4. recent.* alijque communiter. 3

Præſertim cum hoc ius Ordinariorum, & partium ſit ius publicum, cui pactis priuatorum derogari non poteſt 4

per

per *cap. ſi diligenti de for. comp.* Et proindè non valet renunciatio priuilegij, quod concernit vtilitatem publicam; quia, quamuis contineat priuatum commodum alicuius, intereſt tamen omnium, quod in priuatis quoque ſeruetur. Sic non poteſt Clericus renunciare priuilegio fori, etiam in cauſa, quæ ſolùm concernat priuatum commodum ipſius; quia ea, quæ conſtituta ſunt in fauorem publicæ vtilitatis, non ſunt ſub diſpoſitione perſonarum, & ideò deficit in ipſis poteſtas, quæ requiritur, vt teneat renunciatio priuilegij iuxta *cap. Cum ſuper de offic. delegat.*

5 Quare cum priuilegium adeundi in omnibus cauſis proprium Ordinarium ſit ob publicam vtilitatem, & in fauorem illius, ne ſcilicet Epiſcopus vnus in ſuis iuribus ab alio præiudicium patiatur, non poterit ei validè à partibus renunciari, tanquam habenti implicitum ius tertij, & publicam vtilitatem.

6 Non obſtat, quod id non habet locum in Legatis per textum *in cap. 1. de offic. legat.* Quia dictum *cap. 1.* fuit reuocatum à decreto Trid. *d. cap. 20.* ac proindè poſt Tridentinum ius Ordinariorum militat etiam contra Legatos.

7 Minùs obſtat, quod ſicuti poteſt procedere Auditor Cameræ, ita etiam Legatus. Nam Auditor Cameræ eſt per Sedem Apoſtolicam datus ſpecialis executor in obligationibus Cameralibus, non autem Legatus, & proinde in Auditore Cameræ non habet locum diſpoſitio Concilij quoad obligationes Camerales. Quandoquidem ſi non adeſſet obligatio Cameralis, cauſa ſpectaret ad Ordinarium, non autem ad Auditorem Cameræ, qui etiam *in d. cap. 20.* eſt comprehenſus, vt per Ricc. *in prax. reſol. 126. p. 2.* & Diaz de Mena *var. quæſt. lib. 1. quæſt. 12. num. 8.* ac cenſuit ſæpiùs eadem S. Congregatio Concilij.

8 Pariter non obſtat limitatio in citata declaratione S. Congregationis contenta, quod ſcilicet diſpoſitio *d. cap. 20.* locum habeat in cauſis executiuis, exceptis tamen cauſis obligationis Cameralis, etiam in quibus datur certus executor, & in alijs iuxta præſcriptum Sac. Concilij *d. c. 20.*

9 Primò quia dicta limitatio non videtur emanata in terminis Legati, de quibus nunc agitur, ſed in alijs terminis, vt apparet ex dubio propoſito; nam quærebatur, an diſpoſitio S. Concilij Trident. *cap. 20.* locum habeat in executiuis, Sacra &c. reſpondit locum habere, exceptis tamen cauſis obligationis Cameralis &c. Et ideò eſt id intelligendum quoad Auditorem Cameræ, qui pro eiuſmodi obligationibus datus eſt certus executor, non autem quoad Legatos, de quibus nulla mentio facta eſt in propoſito dubio.

10 Secundò quia, ſi aliàs diceretur, declaratio eſſet ſibi ipſi contraria, & inuolueret contradictionem; quia ſi illa reſpondit, decretum Tridentini locum habere quoad Legatos, etiam in cauſis executiuis, dum excipit cauſas obligationis Cameralis, ſibi contradiceret; quia cauſæ obligationis Cameralis ſunt cauſæ executiuæ. Et ideò dicendum eſt ſolùm eſſe exceptas cauſas obligationis Cameralis quoad Auditorem Cameræ tantùm, quibus datus eſt certus executor, non autem quoad Legatos.

11 Denique non obſtat, quod Legatus eſt Iudex Ordinarius, concurritque cum Ordinarijs, vt per Doctores *in cap. Legatos 2. de offic. legat. in 6.* atque adeò ſicuti poteſt Ordinarius cognoſcere in prima inſtantia cauſas obligationis Cameralis, ita etiam poterit ipſe cognoſcere; quia ſi hoc admitteretur, dicendum eſſet, quod etiam poſſet Legatus cognoſcere omnes alias cauſas in prima inſtantia, quas Ordinarij cognoſcunt. Quod eſt expreſſè contra diſpoſitionem Tridentini *d. cap. 20. verſ. Legati quoque.* Et propterea dicendum eſt, Legatos eſſe quidem Ordinarios, & cum Ordinarijs concurrere in ijs tantùm, quæ ſunt ipſis permiſſa; non eſt autem ipſis amplius permiſſum, quod cognoſcant cauſas quaſcumque in prima inſtantia, etiamſi eſſent executiuæ; atque adeò etiamſi haberent obligationem Cameralem, ſed tantùm veris, ac ſolis Ordinarijs, & quoad obligationem Cameralem permiſſum Auditori Cameræ duntaxat per eius ſpeciales facultates. Excipe Legatos, qui hoc habent ſpeciale in ſuis facultatibus, vt ex declaratione S. Congregationis Concilij 19. Maij 1675.

CONSVLTATIO CXXII.

Quidam Tarentinatus, vbi domicilium cum ſuo Patre, qui etiam cum ſua vxore Bituntina, & alijs filijs domum propriam, aliaque bona ſtabilia poſſidet, adhuc retinet, ab Archiepiſcopo Tarentino prima tonſura, & minoribus ordinibus initiatus, atque ſeruitio Eccleſiæ Tarentinæ adſcriptus, mox ad Ciuitatem Neapolitanam patris ſui patriam ſe contulit, ibique ab illius Ciuitatis Archiepiſcopo ad Subdiaconatus Ordinem ſe promoueri fecit.

Quæritur an ſit licitè ordinatus in hoc caſu ab Archiepiſcopo originis ſui patris?

VT hoc dubium abſque æquiuocationibus reſoluatur, aduertendum duxi, quod in ipſo non agitur de variatione permiſſa, dummodò non in fraudem, in ſuſcipiendis Ordinibus ab Epiſcopo originis, domicilij, & beneficij iuxta declarationes S. Congregationis Concilij, ac decretalem Bonifacij octaui *in cap. Cum nullus de temp. ordin. in 6.* cuius diſpoſitionem non fuiſſe à Tridentino abrogatam, ſæpiùs declarauit eadem S. Coogregatio apud me *tom. 1. conſul. 38. num. 1. & 7.* Neque de variatione Epiſcopi originis paternæ cum Epiſcopo domicilij, vel beneficij, vel verſa vice quo in caſu dubium eſt inter Doctores, vt apud Paſſarin. *ad d. cap. Cum nullus ſub num. 18.* licèt affirmatiua præualere videatur ex declarationibus in Aprutina 5. Februarij 1627. in Florentina 6. Auguſti 1610. & in Regien. 14. Septembris 1621. apud Nicol. *tom. 2. lucubr. lib. 1. tit. 11. limit. 3.* ſed agitur de variatione Epiſcopi originis propriæ ordinati cum Epiſcopo originis ſui patris, & ſic de variatione ab vna origine ad aliam originem, de quo in terminis nec Doctores, neque dictæ declarationes loquuntur. 1

Tenendum itaque cenſeo, non eſſe licitè ordinatum. Etenim abſolutè, ac per ſe formaliter dicendum eſt, quod filius dicitur originarius, vel à loco, in quo ipſe natus eſt, vel à loco, in quo natus eſt pater, præcipuè quantum ad hoc, quod eſt ſubijci Epiſcopo diœceſis. Origo enim, atque natiuitas res naturalis eſt, nec poteſt haberi in pluribus locis, vndè nec plurium locorum poteſt quis eſſe originarius. Igitur cum ſemel hic ordinatus ratione ſuæ originis factus fuerit ſubditus Archiepiſcopo Tarentino, non potuit eligere Archiepiſcopum Originis paternæ in præiudicium electi per propriam ordinationem. 2

Non obſtat, quod ſicuti quis poteſt in diuerſis diœceſibus habere diuerſa domicilia, & beneficia, ita etiam poſſit eſſe originarius duorum locorum, patriæ ſcilicet, in qua ipſe natus eſt, & patriæ, in qua natus eſt ſuus pater. 3

Quoniam non eſt eadem ratio. Domicilia enim, & beneficia multa haberi poſſunt, quia poſſunt multiplicari; ſed origo eſt de ſe indiuiſibilis, quia natiuitas vna eſt omninò, nec multiplicari poteſt, cum homo ſemel tantùm naſcatur, & ſic non poſſunt eſſe originis ſuæ plura loca; ideòque nec plures Epiſcopi, atque adeò ſemel electo Epiſcopo propriæ, vel paternæ originis, non poterit variare modò in vnum, modò in alium alterius originis, vt factum eſt à prædicto ordinato. 4

Minùs obſtat ius ciuile *in l. aſſumptio, §. 1. ff. ad munic. & l. ſi vt proponis, C. de incolis,* in quibus videtur oſtendi locum originis filij eum eſſe, in quo natus eſt pater, idque etiam quoad Spiritualia, vt per Boer. *dec. 13. num. 13. & 15.* Nam ius ciuile ſupponit domicilium filij in loco originis patris, quo ſuppoſito ſufficit origo illa impropria, quæ ex origine patris deducitur; & ſic ciuilis origo ſumpta ex origine patris debet habere adiunctum domicilium filij in eodem loco vt per Paſſat. *loco alleg. num. 76.* firmat Boer. vbi ſupra *num. 13.* vbi nedum requirit domicilium filij in loco originis paternæ, ſed 5

etiam

etiam quod ibi poſſideat aliqua bona per *l. fin. §. idem reſcripſerunt*, iuncta Gloſ. *ff. ad municip. & l. in filijs C. de decur.* Vndè cum in caſu noſtro contrarium omninò euincatur, ſcilicet patrem habere domicilium, ac bona in loco originis filij, in quo & ipſe filius habet illa, vtique dicendum eſt, non ſolùm ratione originis propriæ, ſed etiam domicilij eſſe ſubiectum Archiepiſcopo Tarentino, atque adeò non potuiſſe licitè variando originem ab alieno Epiſcopo ad alios ordines promoueri.

6 At nihilominus reſpondendum eſt, licitè fuiſſe ordinatum. Probatur ex vnica quidem, ſed vrgentiſſima ratione; quia ſcilicet duplex eſt origo, naturalis altera, altera ex priuilegio patris, & ideò poteſt quiſque variare ab vna ad aliam originem. Vndè licèt origo naturalis ſit vna, & nemo habere poſſit duas origines naturales, non repugnat tamen, quod quis habeat duas origines, vnam naturalem, & alteram ex priuilegio. Et in hanc ſententiam viſa eſt inclinaſſe Sac. Congregationem Concilij in Bituntina 17. Septembris 1675. licèt dictum fuerit *dilata*. Debet tamen ſic ordinatus conſulere conſcientiæ ſuæ, an id ſine fraude fecerit. Hanc tamen ſententiam de ordinando, & ante factum non ita facilè auſim amplecti, ſed præualere dicerem originem naturalem origini ex priuilegio patris.

CONSVLTATIO CXXIII.

1 *An mandatarius delicti, non ſpectantis ad fidem, incurſus in pœnas Bullæ: Si de protegendis, & ideò tradendus Curiæ ſeculari, mortuus, ſit etiam igne comburendus?*

2 *An idem, antequam conſignetur Curiæ ſeculari, debeat abiurare?*

3 *An mandatarius eiuſdem delicti, & cum ſupradicto ſocius, qui ob aliquas circumſtantias damnatur ad triremes perpetuas, abiurare debeat?*

1 AD 1. Cenſeo, non eſſe mortuum igne comburendum. Deſumitur ex verbis dictæ Bullæ, *Si de protegendis* vbi habetur. Quod delinquens in eam ſecularis Iudicis arbitrio relinquatur, qui de eo illas ipſas pœnas exigat, quæ damnatis primo capite dictæ legis per conſtitutiones legitimas irrogantur. Damnatis autem primo capite dictæ legis quoad genus mortis non irrogatur poſt mortem combuſtio, ſed tantùm mors ipſa naturalis per textum expreſſum *in l. quiſquis, C. ad l. Iul. Maieſt.* ibi: *gladio feriatur*, à qua lege dicta Bulla eſt deſumpta. Vndè cum in dicta Bulla non caueatur, quod pro delictis in ea contentis ſit reus igne comburendus, quo in caſu vſus obtinuit, vt prius capite plectatur, quàm comburatur, vt teſtatur Clar. *in pr. §. fin. qu. 99. num. 7.* cum Couarruuia. Et obſeruari etiam in relapſis verè pœnitentibus teſtis eſt Simanch. *de heret. cap. 55. num. 13.* Idque vt euitetur periculum, ne propter lentum & atrox genus mortis condemnatus fortè in deſperationem inducatur; quicquid ſit de hæreticis impœnitentibus puniendis viuocumburio, ideò non videtur in hoc caſu, quod delinquens in dictam Bullam, poſt mortem naturalem, qua plectendus eſt, ſit etiam igne comburendus ex Conſtitutione Friderici Imperatoris, quæ incipit *Inconſutilem*, eſtque apud Pegnam, & tradunt Hoſt. *in ſum. de heret. §. qua pœna feriatur num. 9.* Abb. *in cap. Excommunicamus 1. de heret. in princ.* Socin. *ibid. num. 7.* Decian. *in tr. crim. lib. 5. cap. 42. num. 4.* Clar. *in pr. §. hereſis num. 7.* Martin. del Rio *lib. 5. diſq. mag. ſect. 1.* Præſertim, quia cum dicta Bulla, licèt ſit in fauorem fidei, nihilominùs eſt odioſa, vt per Bordon. *de S. Trib. c. 29. num. 2.* & ideò eſt propriè, ac ſtrictè intelligenda, itaut ſicuti in ea non eſt facienda extenſio de perſona ad perſonam, de delicto ad delictum, quæ in illa non exprimuntur, ita etiam neque de pœna ad pœnam.

2 Ad 2. negatiuè. Quia cum in abiuratione debeat interuenire iuramentum, cuius forma habetur *in c. quoties 1. quaſt. 7. & in c. Ego Berengarius de conſecr. d. 2.* itaut pœnitens iureiurando promittere debeat ſe ſemper fidem Catholicam profeſſurum, & nunquam etiam ad hæreſim rediturum, vt per Doctores, quos ſequitur Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 1. num. 4.* non habet locum in eo, qui traditur Curiæ ſeculari, cum poſt mortem, mox executioni demandandam, nequeat ad hæreſim redire, ac proindè eſſet iuramentum inane. Hinc abiurationem non imponi ijs, qui traduntur Curiæ ſeculari, declarauit S. Congregatio S. Officij 5. Iunij 1603. & 5. Martij 1609. & 24. Februarij 1611.

Ad 3. Cenſeo affirmatiuè. Tum quia in eo habet locum iuramentum ſuperiùs relatum. Tum quia rei ſupradictæ Bullæ ſunt ſuſpecti vehementer de hæreſi, vt per Dianam *p. 4. tr. 7. reſol. 13.* & Bordon. *de S. Trib. cap. 29. num. 34.* qui notat cum Pegna, & ex eo Farinacio, pro qualitate huius ſuſpicionis conſiderandas eſſe circumſtantias perſonæ offendentis; quo fine, in odium ne S. Officij, an amore conſanguineorum, & odio ſpeciali in perſonam offenſam ex alio motiuo, quàm quod eſt miniſter, vel officialis S. Inquiſitionis. Iuxta ergo qualitatem ſuſpicionis cogendus eſt abiurare. Et de damnato ad perpetuas triremes iuſſo abiurare, extat exemplum in eo, qui filiam propriam cognouit, ei dicendo non eſſe peccatum, ſed teneri exequi voluntatem patris. Quo in caſu abiurauit de formali, & damnatus fuit ad triremes in perpetuum abſque ſpe gratiæ 10. Ianuarij 1619. 3

CONSVLTATIO CXXIV.

An Rectoribus nauium magnarum nauigantium ad Indias, vel alias longinquas Regiones concedenda ſit facultas celebrandi Sacrum in eiſdem nauibus, ſaltem in feſtiuitatibus de præcepto?

AFfirmant, exiſtente mari tranquillo, Durandus *lib. 4. rat. diu. offic. c. 1. num. 41.* Sa, Maior, Granadus, Scortia, Layman, Facundez *precept. 1. Eccleſ. lib. 3. c. 10. num. 15.* teſtans de praxi quoad eos, qui nauigant ad Indos, Gaſpar Hurtadus, Marchinus, Palaus, Caſpenſis, Auerſa, Machada, Cardinalis de Lugo, Franciſcus de Lugo *lib. 5. de Sacram. c. 6. quaſt. 1. num. 9. & 14.* qui teſtatur, ſe in nauigatione ad Indias in naui celebraſſe, Leander, & alij. Et quod ſit præparatus locus, in quo poſſit cum debita decentia, & reuerentia ſacrificium offerri conceſſiſſe Clementem VIII. & Paulum V. te diù, multumque perpenſa teſtatur Facundez *loco citato.* Atque hoc fuiſſe antiquitus in vſu teſtatur Baronius *tom. 8. annal. ann. 700. num. 3.* Idem etiam de Vulfrano, Archiepiſcopo Senonenſi, vt referunt Ionas Abbas, & Sutius in eius vita. Diuus etiam Gregorius *lib. 3. dialog. cap. 36.* refert, omnes qui cum Maximiano erant in naui iam quaſſata, corpus, & ſanguinem Chriſti accepiſſe, quod fieri non potuit, niſi ipſe, aut alius celebraſſet. Et quamuis hæc facta potius ſint admiranda, attamen ſatis oſtendunt, quod non eſt nouum celebrare in mari, & quod ſine periculo exerceri poteſt, vt conſtat, eos feciſſe, ac proindè quod ratione talis circumſtantiæ loci non eſt excludendum. 1

Ex quibus colligitur, quod in quacumque longa nauigatione celebrari poterit in nauigijs magnis, in quibus adeſſe poteſt ſecuritas, & locus opportunus celebrandi cum debita decentia. Nam militat eadem ratio neceſſitatis, quæ locum habet etiam ſtando in licentijs Clementis VIII. & Pauli V. nam licèt prodierint pro nauigantibus ad Indas, habent tamen locum pro omnibus nauigantibus. Siquidem cum petitæ fuerint ratione difficultatis, quod non liceret, ſtante periculo effuſionis ſanguinis, dum conceſſæ ſunt, fuerunt potiùs quædam declarationes, quod liceat in mari celebrare, atque adeò quod non adſit periculum ſanguinis effundendi. Nam ſi non adeſt periculum, ſit licitum omnibus, quia aliàs adeſt neceſſitas ſufficiens. Si verò adeſſet pericu- 2

ricu-

riculum, non potuiſſent Pontifices has licentias concedere. Et ideò ſemel conceſſæ habent vim declarationis, quæ ſe extendit ad nauigantes ad quemcunque locum.

3 Præſertim in diebus feſtis, quando vrget præceptum audiendi Miſſam. Nam tunc adeſſet cauſa neceſſitatis, immò vltra prædictos dies poſſe etiam cæteris diebus in mari celebrare, quando licuerit, tradit Franciſc. de Lugo *d. num.* 14. teſtans de praxi in nauigationibus ad Indias, & aſſerens ſe celebraſſe in dicta nauigatione etiam diebus profeſtis, & conſueuiſſe in eo nauigio tres, aut quatuor Miſſas ſingulis diebus celebrari.

4 Negant tamen Paludanus, Sotus, Turrecremata *in c. Sicut, de conſecrat. d.* 1. Ioannes de Fribur. Tabiena, Syluester, Armilla, D. Antoninus, Nauarrus, Henriquez, Maiolus, Toletus, Azorius, Vaſquez, Suarez, Reginaldus, Bonacina, Coninch, Bartholomæus ab Angelo, Fauſtus, Zezara, Ledeſma, Zanardus, Chamerota, Aſtenſis, Ioannes à Cruce, Pitigiauus, Homobonus, Filiucius, Molfeſius, Villalobus, Chelliſonius, Præpoſitus, Graffius, Pax Iordanes, Tannerus, & alij. Quia licèt in neceſſitate celebrari poſſit extra locum conſuetum, non licet tamen cum aliquo periculo. In mari autem ſemper adeſt periculum effuſionis ſanguinis; quia licèt ſit tranquillum, poteſt de repentè ventis commoueri. Hanc ſententiam ſequuta eſt Sac. Congregatio S. Officij, quæ ſæpè cenſuit, quod Miſſa non permittatur celebrari ſuper nauigijs in nauigationibus Indiarum, vt 31. Iulij 1607. & 2. Auguſti eiuſdem anni. Et negata fuit licentia Principi Philiberto, vt celebrari poſſit ſuper triremibus 2. Septembris 1621.

5 Si tamen extent conceſſiones Clementis VIII. & Pauli V. eæ ſunt exhibendæ, atque examinandæ, & iuxta illarum tenorem, penſatis rerum circumſtantijs, petita facultas concedenda erit.

CONSVLTATIO CXXV.

EXtat in quadam Ciuitate Eccleſia, in cuius fundatione ex diplomate Pontificio leguntur hæc verba: *Ipſeque Præpoſitus, caput, & gubernator Capituli, & curam animarum perſonarum ipſius Eccleſiæ gerat, nec non exceſſus, & crimina, quæ per huiuſmodi perſonas dictæ Eccleſiæ committentur, pro tempore poſſit, & debeat corrigere, & aliàs Epiſcopalem iuriſdictionem in eaſdem perſonas exercere. Necnon quaslibet excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias, & quoſcumque proceſſus, quas, vel quos contra Eccleſiam ſic fundandam, & eius perſonas prædictas contra tenorem, & formam huiuſmodi exemptionis noſtræ promulgari, & haberi contigerit, irritos decernimus, & inanes.* Nihilominùs modernus Epiſcopus declarauit excommunicatum Canonicum d. Collegiatæ ob vulnus inflictum in publica platea Subdiacono, & vlterius excommunicauit etiam Vicarium Præpoſiti, quia procedebat contra dictum Canonicum, tanquam ſi Epiſcopalem iuriſdictionem turbaret. Ideò quæritur

1 *An ſubſiſtineantur cenſuræ latæ contra dictum Canonicum percuſſorem?*

2 *An latæ contra dictum Vicarium?*

3 *An Præpoſitus procedere poſſit ad vlteriora in cauſa?*

1 AD 1. quòd attinet, affirmatiuè. Primò quia excommunicatio non eſt lata ab Epiſcopo, ſed ab Innocentio 2. in Concilio Lateranenſi *c.* 15. relata *in can. Si quis ſuadente diabolo* 17. *quæſt.* 4. Epiſcopus autem declarat duntaxat percuſſorem Clericieſſe excommunicatum, vt ab alijs euitetur per textum *in Clem.* 1. *de priuil.* ibi: *Quos etiam locorum Ordinarij excommunicatos denunciare faciant*, firmatque Ioan. Andr. *in cap.* 1. *in fin. de priuil. in* 6. ibique Gemin. & Canoniſtæ communiter, ac declarauit ſæpiùs Sacra Congregatio Concilij etiam contra Regulares, qui ſunt omninò exempti, præſertim in Limana die 22. Ianuarij 1633. in hæc verba: *Sacra &c. reſpondit, Regulares quoquomodo exemptos, qui ob delictum in excommunicationem inciderunt, poſſe ab Ordinarijs denunciari excommunicatos ad hoc, vt ab alijs euitentur.* Quod maximè locum habet in offenſione commiſſa in Clericum publicè ad textum *in cap. peruenit, de appel.* & Genuenſ. *in prax. cap.* 23. *ſub num.* 16.

Neque obſtat, quod pro huiuſmodi denunciatione requiratur aliqua citatio. Nam expreſsè contrarium diſponitur *in cap. Paſtoralis* §. *Verum in fin. de appel. & in cap. Pia, de except. in* 6. ac tenet Felin. *in cap.* 3. *num. item* 3. *de re iud.* ac cenſuit eadem Sacra Congregatio in ſupradicta Limana. Quod abſque vlla difficultate videtur procedere in delicto publicè perpetrato, Sanch. *conſ. moral. lib.* 6. *c.* 9. *dub.* 1. *num.* 29. rationem afferens; quia vbi pena à iure infligitur, & delictum eſt notorium, non dicitur Epiſcopus cognoſcere de delicto exempti, cum in notorijs iudicialis cognitio non requiratur, & iudicauit Rota *dec.* 324. *num.* 15. & 16. *p.* 1. *rec.* 2

Secundò. Quia, vel huiuſmodi Canonicus eſt exemptus ratione loci, & hoc caſu habet locum diſpoſitio *cap. Volentes* 1. *de priuileg. in* 6. Vbi Innocentius 3. eiuſmodi exemptos ratione delicti extra locum exemptum commiſſi ſubijcit iuriſdictioni Ordinarij. Quam diſpoſitionem innouauit Trid. *c.* 14. *de ref. ſeſſ.* 7. priuilegijs, ac exemptionibus aduerſus id nequaquam valituris, tametſi Abbàs *in cap. vlt. de for. comp. num.* 11. ibique Felin. *num.* 5. probare conentur, reſponſum Pontificis *in d. cap. Volentes in princ.* eſſe generatim accipiendum, etiam vbi priuilegium indefinitè, ac ſimpliciter aliquem eximeret à iuriſdictione ordinaria. Nam ratione delicti hic exemptus puniri poſſet à Iudice illius loci, vbi deliquit. Quamquam non placeat Couarruuiæ *pract. quæſt.* 11. *num.* 5. dicentis, id eſſe contra dictum *cap. Volentes*. 3

Vel eiuſmodi exemptio conceſſa eſt iuxta textum *in cap. Cum Capella, de priuil.* quod eſt eiuſdem Innocentij 3. vbi Capella Ducis Burgundiæ cenſetur exempta cum eius miniſtris, qua ex parte miniſterio Capellæ operam dederint, & eius officij miniſterio fuerint vſi, non autem in vniuerſum Capellani erant exempti. Et ſic reſtrictio facienda eſt ſecundùm ſubiectam materiam, & ipſius pronunciantis mentem, quemadmodum deducitur *ex d. cap. Cum Capella*, in quo priuilegij reſtrictio fit ad Capellam, & eius miniſtros in his caſibus, in quibus eo funguntur miniſterio, quod ad Capellam pertineat, vt expendit Couarruuias loco allegato. 4

Vel denique eſt exemptio perſonalis, & hoc caſu etiam puniri, ac corrigi valet ab Ordinario loci, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, vt per Trident. *cap.* 3. *ſeſſ.* 6. *de ref.* vbi quoad Clericos ſeculares reuocat quodcumque priuilegium perſonale exemptionis. 5

Ad 2. Videtur etiam affirmatiuè reſoluendum. Ita in ſtrictioribus terminis, nimirùm de Regularibus perturbantibus iuriſdictionem Epiſcopi notant Innoc. *in cap. Dilectus in fin. de pœn.* Salzed. ad Diaz *cap.* 3. *litt. A.* §. *punire*, Aufrer. *de poteſt. ſecul. in Eccleſiaſt. perſon. num.* 23. Royas *de hæret. p.* 1. *num.* 15. Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 33. *num.* 21. Themud. *p.* 1. *dec.* 62. *num.* 32. ac alij *in cap.* 1. *de pœn. in* 6. Et colligitur ex *cap. Cum & plantare, de priuil.* Quia conceſſa iuriſdictione conceduntur omnia, ſine quibus non poteſt exerceri iuriſdictio, *l.* 2. *ff. de iuriſd. omn. iud.* Qui autem ſibi vſurpat iura Epiſcopalia, perturbat iuriſdictionem Epiſcopi. In hoc autem caſu dictus Vicarius vſurpat iuriſdictionem Epiſcopi, quia correctio, atque punitio dicti Canonici percuſſoris ſpectat ad Epiſcopum. 6

Et licèt dici poſſit, quod vſurpatio iurium Epiſcopalium non ſit perturbatio iuriſdictionis Epiſcopi; quia tunc ſolùm perturbatur iuriſdictio alicuius, quando impeditur, ne exerceatur. Quando autem quis exercet iura Epiſcopalia, & ea ſibi vſurpat, non impedit, quin Epiſcopus quoque exerceat. Vndè vſurpatio 7

tio iutium Epiſcopalium ſolùm tuoc petturbat iuriſdictionem, quando ex hoc ſequitor, quod oon poſſit ipſe Epiſcopus ea exercere. Id tamen immeritò dicitur. Nam quid aliud facit vſurpator iutium Epiſcopalium; quàm turbare iura Epiſcopalia? hoc eſt confundere, & permiſcere ſic, vt aguoſci iam non poſſint, ao ad ſolum Epiſcopum ſpectent *ad l. 22. §. ſi ſigna, ff. qui teſt. fac.* Turbat profectò Epiſcopi iuriſdictionem, qui ſibi eius iura vſurpat. Præterea textus *in d. cap. Cum & plantare, §. 1. & in c. Peruenit 16. q. 1.* non aiunt, qoi vſurpaot, ſed qui contra Epiſcopalem auctoritatem multa præſumunt: qui contra Sanctorum Patrum decreta Epiſcopalia, iora, & officia arroganter vindicant, hoc eſt turbant. Semper namqoe dicitur quiſpiam turbare, quando de iure oon agit.

8 Verùm quia adhoc, vt quis incurrat ceoſuras comminatas in Bulla Cęnę contra vſurpantes iura Epiſcopalia requiritur, quod prætenſus vſurpator ſit deſtitutus omni probabili credulitate, qood ius ad ſe oon pertineat, & certò ſciat ius eſſe proprium Epiſcopi, & nihilominùs illud ſibi appropriare velit, vt per Suarez, & alios, quos ſequitur Paſqualig. ad Lauret. *p. 2. quæſt. 24. num. 3.* Quod in hac ſpecie non cootiogit, cum dictus Vicarius, oedum habebat probabilem credulitatem ſuper crimine iam commiſſo à præfato Canooico, ſed etiam penè ios certum ex priuilegio, ac proindè dici nequeat, quod vſurpauerit, ac vſurpare præſompſerit Epiſcopi iuriſdictionem, ſed potiùs ex bona fide, aot ex imprudeotia ſe geſſit, procedendo cootra dictum Canonicum, ideò dicendum puto, cenſuras latas ab Epiſcopo contra d. Vicarium in hoc caſu non ſuſtineri; quia defuit dolus malus, præſumptio, ac temeritas.

9 Ad 3. Negatiuè. Sequitur enim ex dictis; quia cum in hoc caſu dictus Caoonicus percuſſor ſubiaceat iuriſdictiooi Ordinarij, non poteſt eius Præpoſitus in illum procedere ex defectu iuriſdictionis.

10 Atque ita cenſuit Sac. Congregatio Concilij io vna Iuuenacen. pro Eccleſia S. Spiritus ſub die 8. Iunij 1675. ſcilicet ad primum ſuſtineri. Ad ſecundùm non ſuſtioeri. Ad tertium oon poſſe.

CONSVLTATIO CXXVI.

Poſito decreto Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regularium de Tertiarijs, & hoſpitibus, atque alijs non recipiendis, nec retinendis ad habitandum in Monaſterijs, ſeu domibus Regularium ante ætatem præfinitam.

1 DVbitatur primò, *an decretum huiuſmodi vendicet ſibi locum extra Italiam, & Inſulas adiacentes.*

2 Cum in Religione B. Ioanois Dei noo recipiantur oouitij Clerici, ſed Conuerſi tantùm, & ex decreto eiuſdem S. Congregationis ſtatutum ſit, vt in ea Religiooe nullus approbetur, nec ad habitum admittatur, qui ſaltem decimum octauum ætatis annum ooo attigerit, *an ex nouo decreto ſit huic Religioni ablata facultas recipiendi nouitios in decimo octauo ætatis anno inchoato?*

3 *Et quatenus non ſit ablata, an in reliquis Superiores dictæ Religionis teneantur ad obſeruantiam decreti.*

4 Cum io Religione Clericorum miniſtrantium infirmis, & io aliquibus alijs Religionibus fiaot duo anni nouitiatus, *an indutus habitu nouitiorum ante completam ætatem annorum quindecim vigore decreti ſit è monaſterio eyciendus?*

5 Et quateous ei ex gratia Sedis Apoſtolicæ permittatur, vt remanere poſſit, *an ſic nulliter receptus ab initio, teneatur poſt completam ætatem annorum quindecim iterùm inchoare, & complere biennium ſuæ probationis, antequam profiteatur?*

6 Cum in decretis ab eadem Sacra Congregatione editis pro recipiendis Nouitijs in Religione fratrum Carmelitarum Diſcalceatorum nulla certa ætas explicitè ſit præfinita, ſed tantummodò ſit cautum, vt quoad ætatem obſeruentur Sacri Concilij Tridentini decreta, & Religionis Conſtitutiones, cumque in iiſdem Conſtitutionibus diſponatur, vt nouitij poſſint recipi ad habitum, etiam ante ætatem quindecim annorum, dummodò receptio fiat à Prouiociali cum Diffinitorio, *an ſic receptus ad habitum ante huiuſmodi ætatem annorum quindecim vigore vltimi decreti ſit remittendus ad ſæculum?*

Et quatenus debeat io Monaſterio retineri, veluti le- 7
gitimè receptus, *an de cætero in dicta Religione nouum decretum ſit obſeruandum tam quoad ætatem recipiendorum ad habitum probationis, quam quoad alia in decreto contenta?*

An in Religione Clericorum Societatis Ieſu obſeruandum 8
ſit nouum decretum tam quoad ætatem Nouitiorum, quàm quoad alia contenta in eodem decreto?

An in Grangijs Monaſteriorum, in quibus deſunt Con- 9
uerſi pro agrorum cultura, detineri poſſint ad habitandum cum eis famuli & ſeruientes, non habentes ætatem in decreto præſcriptam?

An receptus pro nouitio Clerico ante completum annum 10
ætatis decimumquintum ſit expellendus à monaſterio, ſi modò ſit in legitima ætate conſtitutus?

Et quid ſi illi deficiant pauci tantùm aliquot dies ad com- 11
plendum annum decimumquintum?

Et quatenus ſic receptio à Sede Apoſtolica indulgea- 12
tur, vt remanere poſſit in Monaſterio vſque ad complementum ætatis, *an talis, vti nulliter receptus, ab initio teneatur inchoare, & complere nouum annum probationis antequam ad profeſſionem admittatur.*

An admiſſus ante annum ætatis vigeſimum ad habitan- 13
dum intra clauſtra non vt Nouitius, ſed vt Tertiarius, vel Commiſſus, aut famulus, expelli debeat, ſi modo annum vigeſimum compleuerit?

An receptus in Conuentu pro hoſpite ante ætatem quin- 14
decim annorum poſt ætatem completam ſit expellendus, ſi nondum ſuſceperit habitum Nouitiorum?

Et quid ſi ſeruatis alias ſeruandis huiuſmodi habitum iam 15
ſuſceperit?

An comprehendatur in decreto adoleſcentes, qui moran- 16
tur in Conuentu, edentes ac bibentes in prandio & cœna quotidie cum fratribus, aut ſeorſim in eorum cellis, ſi intra clauſtra non pernoctent?

Et quid ſi tantùm in prandio, vel cœna. 17

Et quid dicendum de illis, qui ex aliqua rationabili 18
cauſa paucos tantùm dies morantur, & pernoctant in Conuentu?

An iidem comprehendantur in decreto adoleſcentes ne- 19
potes, & conſanguinei fratrum, qui proprijs ſumptibus, ac ſine vlla impenſa Conuentus habitant intra illorum clauſtra?

Et an in eo comprehendantur adoleſcentes famuli, qui 20
inſeruiunt Miſſis, vel in habitu laicali humiliora officia in Conuentu exercent?

AD 1. Negatiuè. Conſtat tum ex proemio dicti 1
decreti, ibi: *Nihilominùs in pluribus Religionibus Italiæ, & Inſularum adiacentium &c.* Ergo extra Italiam, & Ioſulas Italiæ adiacentes ooo viodicant ſibi locum. Ex narratiua eoim proemij exprimitur cauſa finalis, *l. fin. ff. de hæred. inſtitut.* Illud tameo certum eſt, quod hic nomine Italiæ continentur etiam Inſulæ adiacentes, vt Corſica, Sardinia, Sicilia de Melita & alibi, ex *l. Inſula, ff. de Iudic.* & tradit Gemin. *in cap. 1. num. 6. de temp. Ordin. in 6.* Tum quia ſi nomine Italiæ non contineotur Regiones, quæ io medijs limitibus cootinentur inter Italiam, & Vltromontanas Regiones, vt per Barboſ. io dictum *cap. 1. num. 4.* cum multis allegatis, multò mious continentur ipſæ Vltromootanæ Regiones.

Ad 2. Non eſſe ablatam. Cum ſit ſpecialiter appro- 2
batum ab ipſamet S. Congregatione, cuius decreta non cenſeotur ab ipſa reuocata, niſi ſpeciatim exprimatur.

Ad 3. Teneri, cum nou ſit aliud per ſupradi- 3
ctum

ctum ſpeciale decretum Sac. Congregationis illis conceſſum.

4 Ad 4. Affirmatiuè. Quia tempore receptionis non habet ætatem requiſitam à decreto. Et duo anni Nouitiatus fieri debent in ætate ſufficienti ad Nouitiatum. Qui enim non habet ætatem ad Nouitiatum requiſitam, non dicitur, neque poteſt eſſe Nouitius, quia non habet ætatem ſufficientem, atque adeò ſubintrat decretum S. Congregationis.

5 Ad 5. Teneri. Quia primus annus Nouitiatus non fuit peractus in ætate completa quindecim annorum requiſita pro Nouitiatu. Cumque alter annus ſit ſuperadditus fauore Nouitiatus, non eſſet in illius fauorem, ſi primus annus peragetetur ante ætatem legitimam ad Nouitiatum prærequiſitam, cum ad illum annum nulliter fuerit receptus.

6 Ad 6. Affirmatiuè. Quia non ſunt recepti ad habitum legitima ætate à decreto præſcripta. Et quia dictum decretum derogat quibuſcumque Conſtitutionibus, & ſic licèt ex præſcripta Conſtitutione Religionis fuit legitimè receptus, non poteſt tamen legitimè retineri.

7 Ad 7. Quatenus verò retineri poſſit in Monaſterio, de cætero tamen obſeruandum eſt in omnibus decretum Sac. Congregationis, quod derogat dictis Conſtitutionibus, vt dictum eſt.

8 Ad 8. Affirmatiuè. Quia in ea militat eadem ratio, quæ in alijs Religionibus, licèt in decreto non ſit comprehenſa, cum non ſit nominatim expreſſa, vt requiritur ex Conſtitutionibus Apoſtolicis, & ideò exprimenda, & licèt Trid. *ſeſſ.25. de Regular. c.16.* eorum inſtitutum præſeruauerit.

9 Ad 9. Affirmatiuè. Tum quia iſti non recipiuntur ad habitum probationis, quod prohibet decretum. Tum quia in his Grangijs non viget diſciplina regularis, ob cuius finem emanauit hoc decretum, vt proindè ſubiaceant Ordinarijs iuriſdictioni, ac viſitationi, vt ex declarationibus eiuſdem Sacræ Congregationis ſub 27. Iulij 1655. Tum etiam quia ſicuti in eiſdem Grangijs permittitur habitatio regularium Laicorum, ſeu Conuerſorum pro fructibus colligendis, non autem Religioſorum, ita etiam permitti debet cum eis iſti ſeruientes, non habentes ætatem in decreto præſcriptam.

10 Ad 10. Non eſſe expellendum. Nam excipiuntur ab eodem decreto, ibi: *ijs tamen exceptis, qui in legitima ætate conſtituti in habitu Nouitiorum annum probationis agunt.* Cum enim ſit conſtitutus in legitima ætate, iam agit annum probationis.

11 Ad 11. Pariter vel eſſe expellendum, ſi non deficiant amplius quàm 15. dies, vel ad ſummum vnus menſis. Nam tempus 15. dierum, vel vnius menſis in hac re poteſt dici parua materia.

12 Ad 12. Non teneri, ſi cum ipſo diſpenſetur, vt remanere poſſit in Monaſterio. Nam eo ipſo, quod cum eo diſpenſatur, vt in illo permaneat, cenſetur diſpenſatum etiam huic decreto, atque non tenetur inchoare, & complere nouum annum probationis, antequam ad profeſſionem admittatur.

13 Ad 13. Affirmatiuè. Vt ex verbis dicti decreti ibi: *Vt de cætero neminem pro Tertiarijs, vel oblatis, ſeu donatis, aut Commiſſis &c. quouis habitu indutis, vel induendis &c. recipiant, ſeu admittant ad habitandum intra clauſtra, niſi vigeſimum ætatis ſuæ annum expleuerit &c.*

14 Ad 14. Affirmatiuè. Nam ſolùm excipiuntur, qui in habitu Nouitiorum annum probationis agunt. Hi autem ſic recepti, licèt habeant ætatem legitimam ad peragendum Nouitiatum, non agunt Nouitiatum in habitu Nouitiorum, atque adeò expellendi.

15 Ad 15. eo caſu non eſſe expellendum tum ex dicto decreto, tum ex decreto Tridentini *ſeſſ.25. de regul. c.19.*

16 Ad 16. Ex verbis decreti videtur reſpondendum negatiuè; quia non dicuntur habitare intra clauſtra, vt requirit decretum. Ex mente tamen eiuſdem decreti, quæ eſt, vt euitentur omninò ſcandala, videtur reſpondendum affirmatiuè.

Ad 16. Prout ad proximum. 17

Ad 18. Negatiuè, vt v. g. confugæ ad Eccleſiam, & 18
Conuentus.

Ad 19. Affirmatiuè vt ad 17. 19

Ad 20. Non comprehendi, ſi non recipiantur, & ad- 20
mittantur ad habitandum intra clauſtra. Itaut videatur conſtitui regula in dicto decreto præſcripta, quod ſcilicet ij tantùm excipiantur, qui in legitima ætate conſtituti in habitu Nouitiorum annum probationis agunt. Cæteri verò, quicunque ij ſint, comprehendantur in decreto &c.

CONSVLTATIO CXXVII.

An credendum ſit Confeſſario Cardinalis, ac ſcriptori Codicilli ab ipſo Cardinali facti, teſtanti, quod per dictum Codicillum, in quo expreſsè reuocantur legata in pecunia, non intenderit Cardinalis reuocare legata in pecuniam ſuæ familiæ relicta in teſtamento?

Affirmatiuè reſpondendum videtur ex regula, 1
quod in teſtamentis priuatorum, quæ iuris ciuilis ſolemnitatibus ſubiacent, nimium deferendum ſit atteſtationi, ac declarationi ſcriptoris, potiſſimùm verò vbi idem ſit etiam Sacerdos, Religioſus, & Confeſſarius ex relatis à Io. Baptiſt. de Luca *lib.9. de teſtam. diſcur.46. num.4. & diſcur.47. num.7.* cùm ibi allegatis auctoritatibus, ac deciſionibus.

Et quamuis in contrarium adduci poſſet vera, & re- 2
cepta diſtinctio, de qua *eodem diſcurſ.47. num.8.* inter declarationem, quæ fit ſuper re dubia, & inter illam, quæ fit ſuper re, quæ in verbis eſt clara, & ſic quod dicta concluſio procedat in primo caſu, non autem in poſteriori, in quo non eſt declarare, ſed corrigere, vel de nouo diſponere; ideòque requirantur ſeptem, vel quinque teſtes, tanquam in noua diſpoſitione.

Dupliciter tamen id obſtare non videtur. Primò, 3
quia verba dici poſſunt aliquo modo capacia interpretationis, vtpotè referibilia ad alia legata, & ſi hæc reſponſio non videatur omninò tuta, cum verba nimis vrgeant. Secundò quoniam iſta difficultas locum habere poſſet, quando ageretur de teſtamento viri priuati ſubiecto ſolemnitatibus iuris ciuilis; ſecus autem cum agatur de teſtamento Cardinalis, qui Apoſtolico indulto non ſubiacet huiuſmodi ſolemnitatibus, vt in puncto ſimilis declarationis voluntaris Cardinalis per atteſtationem ſui Secretarij, tradit Iacob. Gall. *conſ.60.* & aduertitur *d. tit. de teſtam. diſcur.6. num.5. & diſcur.8. num.8.*

Fortiùs verò ob multa in diem concurrentia, ex 4
quibus videtur, quod huic vnico teſti deferendum ſit. Primò nempè, quod eſſet ſcriptor teſtamenti. Secundò, quia Sacerdos, & Confeſſarius. Tertiò, quia eſt perſona valdè qualificata, tam in qualitate naturali nobilium natalium, quàm etiam in accidentali muneris, ac virtutis. Quartò, quia nullum penitus habet commodum, ſed agitur de commodo plurium perſonarum penè ignotarum; ideòque prorſus inueriſimile eſt, quod cum damnatione animæ propriæ hanc atteſtationem facere voluerit in præiudicium cauſæ adeò piæ per teſtatorem inſtitutæ. Quintò ob communem conſuetudinem Cardinalium, & Magnatum faciendi huiuſmodi legatum familiæ. Et ſextò ob qualitatem ipſius Cardinalis teſtatoris, Magnatum quoque habentis qualitatem, cum nimium generoſa natura.

At nihilominùs tenendum eſt, vnicum teſtem, 5
quamuis natalibus, ac dignitate conſpicuum, & omni perſonali exceptione maiorem, non probare ſufficienter volun-

voluntatem reuocandi, ſeu redintegrationem legati. Inſpecto enim rigore iudiciorum teſtis vnicus, etiamſi eſſet Cardinalis, non facit ſufficientem probationem, Farinac. *de teſtib. quæſt.* 63. *num.* 4. *& ſeq. & num.* 65. Rot. *dec.* 33. *de probat. in antiq.* Coccin. *dec.* 4. *num.* 3. Rot. *dec.* 171. *num.* 3. *p.* 4. *rec.* cum aliis in Aſculana emphyteuſis 27. Maii 1672. §. *non obſtat coram Priolo.*

6 Nec obſtat, quod interdum credendum ſit vnico teſti ob qualitatem circumſtantiarum; quia vera eſt diſtinctio ſuperiùs etiam admiſſa, quod vbi agitur de declaratione rei dubiæ, & ambiguæ, creditur teſtibus ſingularibus, vel etiam vnico, ſecus verò quando agitur de noua diſpoſitione, quæ conſiſtat in additione, vel diminutione, vel aliquo modo alteret diſpoſitionem iam apparentem, vt in caſu noſtro, in quo clara reuocatio codicillaris prætenditur extingui per depoſitionem teſtis. Tunc enim tot teſtes requiruntur, quot ſunt neceſſarij in principali diſpoſitione, & ſic ſaltem duo teſtes requirebantur iuxta formam indulti Cardinalibus conceſſi, Surd. *conſ.* 129. *num.* 29. *& num.* 43. Magdalen. *de num. teſt. par.* 1. *cap.* 30. *num.* 11. *& ſeqq.* Caſtil. *contr. par.* 4. *cap.* 19. *num.* 25. *& ſeqq. & num.* 29. Rota in Romana, ſeu Vercellen. fideicommiſſi 5. Martij 1659. §. *penult.* coram Veroſpio, & in eadem 19. Iunii 1669. §. *Ex quibus* coram R. P. D. Taia, & ſub hac diſtinctione loquuntur, & intelligendi ſunt Doctores omnes in contrarium adducti, & ſignanter Iacob. Gall. *d. conſ.* 60. & Bim. *conſ.* 204. loquentes de teſtamento Cardinali Cuſani.

7 Atque hinc non refragatur, quod dicta diſtinctio procedat in teſtamento viri priuati ſubiecto ſolemnitatibus iuris ciuilis, ſecus in teſtamento Cardinalis gaudentis indulto. Quia hoc operatur, vt in noua diſpoſitione non requirantur ſeptem, vel quinque teſtes, ſed ſufficiant duo iuxta indultum, non vnicus, vt etiam in ſpecie firmat ipſe Iacob. Gall. *dicto conſ.* 60. *num.* 32.

8 Neque aliud ſuadent prætenſa adminicula; quia ea, quæ adducuntur ex qualitate perſonæ, quod nempè fuerit ſcriptor teſtamenti, & codicilli, confeſſarius Cardinalis, item nobilis, & nullum habens commodum, non plus operantur, quàm ſi ageretur de depoſitione alterius perſonæ qualificatæ, immò etiam Cardinalis, quæ depoſitio, vt præfertur, non ſufficit. Alia verò adminicula concernentia inueriſimilitudinem ceſſant; quia ad id, quod ſit inueriſimile voluiſſe teſtem cum damnatione animæ propriæ in præiudicium cauſæ piæ hanc facere atteſtationem, reſpondetur, quod ſi hoc eſſet adminiculum depoſitionis, militaret in omnibus teſtibus, nec dico, quod depoſitio teſtis non poſſit eſſe vera, ſed quod non ſufficit ad probationem.

9 Ad id verò, quod dicitur de communi conſuetudine Cardinalium, & Magnatum, & de generoſa natura Cardinalis, reſpondetur ex eiſdem verbis claris Codicilli, in quo exprimitur ratio reuocationis deducta ex tenuitate hæreditatis.

10 Videatur deciſio Manticæ de fide præſtanda vnico teſti, quæ eſt deciſio.

CONSVLTATIO CXXVIII.

An contrauenieus edicto Epiſcopi in materia clauſuræ Monialium, poſſit ab excommunicatione inflicta, & Epiſcopo edicenti reſeruata, abſolui à Metropolitano, vel à quocunque alio Epiſcopo?

QVod ad vtrunque negatiuè reſpondendum cenſeo. Et quidem quoad Metropolitanum, non poteſt ille ad ſuum arbitrium ab Epiſcopis ſuis ſuffraganeis, aut eorum Vicariis excommunicatos abſoluere, niſi in caſu, quo per appellationem cauſa excommunicationis ad eum delata fuerit. Tunc enim poteſt, vocatis tamen partibus, & cognito de appellatione, aliàs non valet abſolutio per textum *in cap. Romana, & in cap. Venerabilibus de ſentent. excommunicat. in* 6. Quia non eſt Iudex, aut Ordinarius ſuorum Suffraganeorum, ac proindè nec eos excommunicare, nec ab excommunicatione abſoluere valet extra caſum appellationis, vt in *d. cap. Romana, & d. cap. Venerabilibus, §. excommunicates verò, & in cap. ad reprimendam, de offic. Ordin. & cap. per tuas de ſentent. excommunicat.* traditque Hoſt. *in ſum. lib.* 5. *tit. de ſentent. excommunic. num.* 12. Aſtenſis, Paludanus, & alij, quos ſequitur Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 17. quicquid dicat Sanchez *lib.* 3. *conſil. mor. cap. vn. dub.* 35. *per tot.* 1

Et quod ad alios Epiſcopos id probatur ex regula generali, quam tradunt Doctores, quod ſcilicet qui excommunicationis, aut alterius cenſuræ ſententiam tulit, ſolus ipſe abſoluat. Quod habetur *ex cap. prudentium, §. Sexta de offic. deleg. & ex cap. paſtoralis, §. præterea, de offic. ordin.* Gloſ. *in cap. cum inferior, v. ligare,* ibique Felin. *num.* 5. *de maior. & obed.* Alioquin deſtrueretur diſciplina Eccleſiaſtica, præſertim in materia clauſuræ Monialium, peculiari curæ Ordinariorum à Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 5. ſummoperè commiſſæ. Atque ita declarauit quoad vtrunque Sac. Congregatio Concilij in Bituntina die 13. Septembris 1675. 2

CONSVLTATIO CXXIX.

1 *An priuilegium, quod Inquiſitores, & eorum Notarij habent ab Vrbano IV. quod non poſſint excommunicari à quibuſuis delegatis, & inferioribus Summo Pontifice, cuius priuilegij meminit Eymer. in direct. p.* 3. *q.* 21. *ibique Pegn. comm.* 70. *extendi poſſit ad alios miniſtros, & officiales S. Officij, & præcipuè ad Conſultores, nominatim Portugalliæ, qui habent officium perpetuum cum voto deciſiuo, & ſubſcribunt ſententijs, vt refert Souſ. in aphor. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 14.

2 *An ſibi præiudicauerit d. Conſultor conſentiendo in iuriſdictionem alicuius Tribunalis, ſiuè Rotæ, ſiuè Auditoris Cameræ?*

3 *An Inquiſitor potuerit ſibi ius dicere, & reuocare cenſuras promulgatas à Delegato Apoſtolico?*

4 *An Nuncius Apoſtolicus in gradu appellationis, ſeu recurſus poſſit procedere in eius cauſis?*

AD 1. Negatiuè reſpondendum videtur. Priuilegium enim Vrbani IV. non reſpicit, niſi Inquiſitores, & Notarios S. Officij, & cum videatur contrarium iuri communi, extendi non debet de vna perſona ad aliam, *l. quod verò contra, ff. de leg. l. ſi verè, §. de viro, ff. ſolut. matr.* & faciunt notata per Batt. 1

in l. omnes populi in materia interpretationis extenſiuè, *ff. de iuſt. & iur.* Soc. *conſ.* 39. *col.* 2. *num.* 6. *vol.* 4.

2 Verùm affirmatiuè reſoluendum aliqui cenſent authoritate Pegn. *d. com.* 70. & vt ipſe ootat, duraote eorum officio, quod conſtaotet etiam tenet Caren. *de offic. S. Inquiſ. p.* 1. *tit.* 5. §. 13. *n.* 91.

3 Mouentur. Tum quia fauores ampliari debent, præcipuè fauore fidei. Tum quoniam eadem etiam io his miniſtris ratio reperiri videtur, atque adeò idem ſtatni oportet, *l. illud, ff. ad leg. Aquil.*

4 Noo obſtat in contrarium adductom. Quia eadem eſt ratio in dictis miniſtris, ſiue Conſultoribus, præſertim habentibus votum deciſiuum, quæ in Inquiſitoribus, ac in Notarijs, ſcilicet ne Inquiſitioois negotium contra damnatam hæreſim prudentiæ veſtræ commiſſam, impediri, quod abſit, propter aliquorum aſtutiam, vel etiam retardari contingat. Quæ ratio, cùm reſpiciat publicam vtilitatem, extenditur ad alios miniſtros, & officiales, præſertim neceſſarios per ea, quæ latè ſcribit Hyppol. *in §. aggredior num.* 59. & pluribus *ſeqq.* Quod maximè locum habet, vbi vnica ratio eſt ſcripta, vel vnica tantùm aſſignari poteſt, prout eſt in hoc caſu, ea ſcilicet, vt inquit Pegna, ne cauſæ Religionis propter excommuoicationem Inquiſitorum, aut aliorum S. Officij Mioiſtrorum deſerantur, aut impediantur, & interim, impeditis Iudicibus, hæretici impunè graſſeotur. Hiſque adſtipulatur textus *in l.* 2. *§. Si Mater, ff. ad Sen. it. Conſult. Tert.* vbi conſtitutio, quæ tantùm de Prætore Romano loquebatur, ad Magiſtratus Prouinciarom ſe extendit ex identitate rationis, ex quo textu dicit ibi Bartolos, quod licèt ſtatutum loquatur in Poteſtate, tamen locum etiam habet in Capitaneo, ſi Capitaoeus eandem habeat iuriſdictionem circa idem, quem refert, ac ſequitur Alex. *conſ.* 106. *num.* 24. *vol.* 3. *& conſ.* 20. *num.* 12. *vol.* 4. Rom. *ſingul.* 609. Soc. *conſ.* 36. *col.* 2. *vol.* 4. & ad hoc alludit textus *in l. moris ſub init. ff. de pen.* Inficiari autem nemo poteſt, Conſultores præſertim habentes votum deciſiuum, & in ſententijs ſe ſubſcribentes, vt in Portugallia, teſte Souſa *in aphor. c.* 1. *num.* 14. *lib.* 1. in cauſis S. Inquiſitionis eandem, immò maiorem habere iuriſdictionem, quàm ſimplices Notarij, & ideò priuilegium loquens de prædictis Notarijs, locum etiam habet in alijs Miniſtris, & officialibus neceſſarijs.

5 Deinde reſpondetur, quod huiuſmodi priuilegium non eſt cootra ius commune, ſed potiùs ius ipſum commune diſtinguunt, ſeu limitant, quo caſu licita eſt extenſio, præcipuè in cauſa fauorabili, Bart. *in l. ſi conſtante q.* 9. *ff. ſol. matr.* vbi Ripa *n.* 79. ponens regulam, quod in limitatiuis, ſiue exorbitantibus ex identitate ratioois fit extenſio, Rom. *conſ.* 281. *in fine.*

6 At nihilominùs S. Congregatio S. Officij iam die 3. Februarii 1609. & 11. eiuſdem cenſuit excommunicari poſſe inſeruientes S. Officio ob non ſolutiooem peoſionum non obſtante dicta Bulla Vrbaoi IV. incipien. *ne Inquiſitionis negotium*, & ita ſignificatum fuit Auditori Cameræ Apoſtolicæ. Idemque cenſuit ſub die 13. Ianuarij 1676. vbi negatiuè reſpondit iuxta primam opioiooem, ea præſertim mota ratione, quia Conſultores non ſunt miniſtri neceſſarij adeò, vt ſine ipſis officium S. Inquiſitionis exerceri oon poſſit; ſecus autem dicendum de Inquiſitoribus, & Notarijs, ſine quibus dictum officium exerceri nequit, & ideò iſtorom tantùm, & noo aliorum Miniſtrorum, qui non ſunt adeò neceſſarij, conſideratio habita fuit à Summis Pontificibus in dicto priuilegio, quod proinde non eſt ad alios extendendum.

7 Ad 2. Negatiuè videtur reſpondendum per ea, quæ alibi dicebam, & per ea, quæ io hac ſpecie docet Pegna *loc. cit. lit. D.* inquiens, quod cum aliquod priuilegium conceſſum eſt toti potiùs alicui ordini, quàm priuatis perſonis eius ordinis, tunc tali priuilegio renunciari non poteſt, *cap. ſi diligenti extr. de for. comp.* Quare cum priuilegium prædictum ſit conceſſum toti Ordini, & Collegio Miniſtrorum, ac Officialium S. Inquiſitioois, item propter publicam vtilitatem, nempè ob fidei fauorem, & vt hæreſes extirpentur, conſequitur planè, vt ei reounciari non poſſit, atque adeò nec renunciantem ſibi præiudicare. At negatiuè reſpondit eadem S. Congregatio S. Officij d. die 3. Ianuarij 1676. idque conſequenter ad primum dubium.

8 Ad 3. Affirmatiuè. Quia Inquiſitores tantùm iuriſdictionem habent in ordine ad cauſas tum criminales, tum ciuiles ſuorum Officialium priuatiuè, & alij Iudices non poſſont ſe intromittere in illis iudicandis, vt per Roy. *ſing.* 181. Patam. *de orig. S. Inquiſ. lib.* 3. *q.* 6. *n.* 27. Simanch. *de cath. Inſtit. tit.* 41. *rubr. de miniſtr. num.* 19. *& ſeqq.* Farinac. *q.* 186. *n.* 38. Io. de Heuia *in Cur. Philip. p.* 3. §. 1. *n.* 19. Narboo. *in recopil. lib.* 4. *tit.* 1. *leg.* 20. *gloſ.* 1. *& ſeqq.* ac alijs communiter. Et ita etiam declarauit eadem S. Congregatio S. Officij d. die 13. Ianuarij 1676.

9 Ad 4. Etiam negatiuè. Cùm non appareat ioter priuilegia Nuncij Apoſtolici, vt etiam contra Miniſtros, & Officiales S. Inquiſitioois poſſit procedere. Quare fauore fidei, ne in officio impediantur abſque expreſſa Romaoi Pontificis facultate, faciente de hoc priuilegio mentionem, ac illud reuocante, nullus cuiuſuis auctoritatis, aot poteſtatis exiſtat, poteſt in huiuſmodi Miniſtros, & Officiales procedere, vt per Pegnan. *d. comm.* 70. *litt. C.* In his tamen caſibus cauſæ vertentes inter Inquiſitores, ſioe Miniſtros, ſiue Officiales S. Officij, & alios aoocantur per Saoctiſſimum ab alijs Tribunalibus, & committuntur alicui ex Eminentiſſimis Cardinalibus generalibus Inquiſitoribus, quemadmodum fuit euocata cauſa, vertens inter Ioquiſitores Portugalliæ, & Antonium Rodriquez per Sanctiſſimum à Rota, & commiſſa Eminentiſſimo Cardinali Veroſpio, vni ex Cardinalibus generalibus Inquiſitoribus 31. Martij 1630. Videatur tameo quid declarauerit de hoc dubio eadem S. Congregatio dicta die 13. Iaouarij 1676.

CONSVLTATIO CXXX.

Quomodo ſit expediendus, qui ſe accuſat non præuentus ab aliquo indicio, vſum fuiſſe ſortilegijs qualificatis ad amorem, ſi interrogatus ſuper intentione nolit reſpondere?

1 CArena *p.* 2. *tit.* 18. §. 3. videtur aſſerere, quod expediri debeat tortura. Ioquit enim *num.* 16. ſolummodò circa hos eſt aduertendum, quod ſi confiteantur, ſe verbi cauſa hæreticali ſortilegio vſos eſſe abſque tamen hæretica iotentione, nullo modo ſuper hac intentione ſuot torquendi, ſed ſtaodum omninò eſt ſpontaneæ depoſitioni eorum, & cogeodi ſunt ad abiurandum pro modo ſuſpicionis. Ergo ſi interrogati ſuper intentione non confiteantur, ſunt torquendi.

2 Poterit hoc probari ex eo, quod reus in tali caſu poteſt torqueri, & compelli, quod reſpondeat affirmatiuè, vel negatiuè ad interrogata, vt ex Baldo *in l. accuſationem poſt n.* 11. *C. qui accuſar. non poſs.* vbi ait, quod reo talis tortura non datur ad eruendam veritatem; quia ad hoc requireretur, quod præcederent indicia ad torturam ſufficientia, ſed datur ad eruendam reſpooſionem, docet Clar. *lib.* 5. §. *fin. q.* 45. *n.* 6. Maſcard. *de prob. lib.* 3. *concl.* 1385. *num.* 15. Locat. *in prax. Inquiſ. v. Tortura §. & ſcias etiam*, Capycius *dec.* 145. Carauit. *rit.* 259. *num.* 14. Souſa *in aphor. Inquiſ. lib.* 2. *ca.* 39. *num.* 48. Peguera *in prax. c.* 12. §. 5. *n.* 26. Chartar. *de interrog. reor. lib.* 3. *c.* 2. *num.* 3. & alij.

3 Verùm hæc ratio, licèt aliàs ſit vera, in hoc tamen caſu oon videtur habere locum. Nam procedit in reo ab aliquo indicio præuento, non autem io ſponte comparante, & à nullo indicio præuento.

4 Mitiùs agit Thomas Delbene *de offic. S. Inquiſ. p.* 1. *dub.* 193. *ſect.* 3. *n.* 4. vbi reſpondit, quod ſi ſpontè priuſquam denunciatus ſit, compareat, non vt hæreticus, ſed ſolum vt de hæreſi ſuſpectus vehementer, & ſic iu pęná extraordinariá, ſcilicet abiurationis de vehementi, & aliá pecuniariam

riam

riam condemnari debeat, ſi huiuſmodi interrogatorio reſponderi noluerit.

5 Itaque cenſo, vel eſse torquendum, vel eſſe condemnandum ad aliquam pœnam extraordinariam, ex hac quidem ratione; quia tales comparentes, vt ſpontè comparentium beneficio gaudeant, debent planè tam de ſe, quàm de alijs confiteri, aliàs habendi ſunt tanquam diminuti confitentes, vt habetur ex Concilio Bitterenſe *cap.* 2. ibi: *Intra quem terminum venientes pœnitentes, & dicentes plenam de ſe, & de alijs veritatem, habeant impunitatem.* Quia autem noluit interrogatus reſpondere ſuper intentione, plenam de ſe veritatem non dicit, atque adeò impunitatem habere non debet, cum confeſſio ſit dimidiata, non integra.

CONSVLTATIO CXXXI.

1 QVidam ita confeſſus eſt: Quanquam ego eſſem in tali fide, quod Deus non eſſet; nihilominùs propter alios meos fines decreui presbyteratus ordinem ſuſcipere, cum mihi videretur ſub hoc prætextu id excuſationi mihi eſſe quoad homines, ne vindictam ſumerem de occiſione mei patris. Et conſtans in ſupradicta atheiſmi credulitate, minores, ac maiores omnes Ordines ſuſcepi. Et quamuis interdum crederem, eſſe Deum, attamen cogitans res mundanas, earumque gubernationem, non ſatisfactus ſecundùm meam intelligentiam, perſeuerabam in mea ſolita credulitate, quod non eſſet Deus, quodque Ordines à me ſuſcepti non eſſent Sacramentum, ſed res fictitiæ, vel caſu factæ, in nullo pretio illos habens. Et poſtquam Sacerdotium ſuſcepi, celebraui, non credens conficere ſacrificium, neque Sacramentum. Quæritur,

An in hoc caſu fuerit impreſſus character, & ſit iſte validè ordinatus? cum videatur non habuiſſe intentionem ſacros Ordines ſuſcipiendi?

2 REſpondeo, huiuſmodi Sacerdotem fuiſſe validè ordinatum, atque adeò characterem fuiſſe impreſſum. Primò, quia conſtat de eius intentione ex illis verbis: *Nihilominùs propter aliquos meos fines decreui presbyteratus ordinem ſuſcipere.* Quæ intentio ſufficit, ſi fuerit virtualis, non reuocata iuxta Theologos in 4. *ſent.* & *cap. maiores de baptiſm.* Et ſuper hoc, cum fuerit actus eius merè internus, poterit interrogari, & ipſi ſoli fides adhibenda eſt quoad hoc, & maximè; quia iurare poteſt, ſuam intentionem, & voluntatem ita fuiſſe, vt ſuis verbis ſuperiùs allatis ſe explicat. Quod, ſi adhuc remaneret aliquod dubium, poterit Sacramentum Ordinis huiuſmodi reiterari ſub conditione, vt in caſu ſimili cenſuit Sacr. Congregatio Concilij ſub die 26. Septembris 1665. apud me *tom.* 1. *conſult.* 120. *num.* 9.

3 Secundò, quia certum eſt, ad valorem Sacramenti, nec fidem, nec bonam aliquam diſpoſitionem in ſuſcipiente requiri, vt ex communi Theologorum docet Suarez *ad* 3. *par.* D. Thom. *diſp.* 24. *quæſt.* 68. *ſect.* 2. & *diſp.* 14. *ſect.* 2. Et colligitur ex *cap. Maiores de baptiſm.* & *cap. de Iudæis* 45. *diſt.* Nam vt ait Suarez, non eſt neceſſe, quod voluntas ſuſcipiendi baptiſmum, vel Sacros Ordines ſit in ſe ſupernaturalis; poteſt enim ex aliquo motiuo humano, vel naturali procedere, & ideò non eſt neceſſe, vt fundetur in fide ſupernaturali, ſed in quadam humana credulitate, quam poteſt habere hæreticus. Vndè interdum poteſt eſſe voluntas, quæ ad valorem baptiſmi, vel Ordinis ſufficiat abſque vlla credulitate baptiſmi, vel ordinis, ſolùm ſub quadam ratione confuſa faciendi, vel ſuſcipiendi id, quod Chriſtiani faciunt, vel ſuſcipiunt, quicquid illud ſit; quam voluntatem poteſt quis habere, etiamſi priuata opinione credat, totum id nullius valoris, vel momenti eſse; quia hæc veritas non pendet ex ſola rei natura, ſed ex inſtitutione, à qua eſt totum eſse Sacramenti. Conſtat autem ex vſu, & traditione Eccleſiæ, hanc fuiſse Chriſti inſtitutionem. Sicque recta fides baptizati, vel ordinati non requiritur ex neceſſitate ad baptiſmum, vel ordinem, dummodò adſint cætera, quæ ſunt de neceſſitate Sacramenti. Non enim Sacramentum perficitur per iuſtitiam hominis dantis, vel ſuſcipientis baptiſmum, vel ordinem, ſed per virtutem Dei, vt docet expreſsè D. Thom. *d.* 3. *p. q.* 68. *ar.* 8. Eſtque ſententia Sanctorum Patrum apud Suar. *d. diſp.* 14. *ſect.* 2. nominatim D. Gregorij *lib.* 9. *regiſtr. ep.* 62. vbi ſcribens Quirino Epiſcopo inquit: *ab antiqua Patrum inſtitutione didicimus, vt qui apud hæreſim in Trinitatis nomine baptizantur, cùm ad S. Eccleſiam redeunt, aut vnctione chriſmatis, aut impoſitione manus, aut ſola profeſſione fidei ad ſinum matris Eccleſiæ reuocantur.* Hoc autem non eſset, ait D. Thomas *loc. alleg.* ſi recta fides eſſet de neceſſitate baptiſmi, vel ordinis. Non ergo recta fides ex neceſſitate requiritur ad ſuſceptionem ordinis, ac proindè validè hic Sacerdos fuit ordinatus.

CONSVLTATIO CXXXII.

Sacerdos Latinus factus Monachus ritus græci vniti petit diſpenſationem celebrandi, & recitandi Diuinum Officium ritu græco, adducens pro cauſa, quod alias non poterit miniſtrare officia Religionis, & propterea ab illa recedere tenebitur. Quæritur, quid conſulendum?

CEnſeo conſulendum, obſtare Conſtitutionem B. Pij V. incipientem *Prouidentia*, & cauſam adductam non videtur ſufficere. In Conſtitutione enim non ſolùm reuocatæ fuerunt licentiæ Græcis Latino more, & Latinis græco ritu Miſsas, & alia Diuina Officia celebrandi, ſed illas appellat peruerſionem Diuinorum Officiorum ab antiquo Catholicæ Eccleſiæ inſtituto, Sanctorumque Patrum decretis alienas, & abuſum ab Eccleſia Dei extirpandum, & ſubmouendum. Quam Conſtitutionem religioſiſſimè ſemper curat obſeruandam Sac. Congregatio S. Officij, præſertim ſub die 4. Iulij 1624. in qua certiores facti fuerunt Ordinarij, vt in hoc inuigilent. 1

Et quoad cauſam non videtur illa ſufficere, quia concernit duntaxat bonum priuatum, non publicum, ſibique imputet, quod elegerit Religionem, in qua Sacerdotes ritus Latini nequeant officia miniſtrare; neque id tanti eſt, vt propterea teneatur ab illa recedere, cum poſſit permanere abſque officiis exercendis, ſicuti permanent alij Religioſi, qui propter incapacitatem, vel priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ officia, & dignitates in ſua Religione miniſtrare, & obtinere non poſsunt. 2

Vndè cum non exiſtat cauſa legitima diſpenſandi in re tam graui, non poterit cum hoc Monacho diſpenſari iuxta Tridentinum *ſeſs.* 25. *cap.* 5. vbi grauiter prohibet diſpenſationes abſque iuſta cauſa, quia inquit, diſpenſari ſine iuſta cauſa eſt aperire aditum ad tranſgrediendas leges. Quinimmò, vt diſpenſatio hęc ſit valida 3

ſeqnitur ex parte Summi Pontificis aliquod motiuum, quod ſufficiat, vt rationabiliter procedat; quia diſpenſatio non ſolùm dependet à voluntate Pontificis, ſed etiam à poteſtate, & ſic non eſt valida, niſi ſit ex motiuo rationabili. Niſi enim rationabiliter procedat non concurrit poteſtas ad actum ; quia poteſtas eſt tantùm ad actus rationabiles, cum non ſe extendat ad operandum extra regulas rationis *cap. Sunt quædam 25. q. 1. & l. penult. de furt.*

CONSVLTATIO CXXXIII.

Suppoſita notorietate adulterij vxoris, quod tamen vir ob potentiam, & qualitatem adulteri non poteſt in iudicium deducere, ſed dedit litteras ad vxorem, ad adulterum, & cæteros Primates, in quibus, & palam quoque declarauit, ſe velle ad Sacros ordines promoueri, atque vitam coelibem ad mortem vſque ducere, & in regione non habet ordinarium pro dimiſſorijs habendis. Quæritur,

1 *An vir propria auctoritate in caſu poſito poſſit, etiam nolente vxore, diuortium celebrare? & quatenus affirmatiuè.*

2 *An diſpenſandus, vt poſſit Sacros ordines ſuſcipere?*

3 *An Eminentiſſimus Protector poſſit ei ad hunc effectum dimiſſoriales concedere?*

4 AD 1. Licèt ſententiam negatiuam docuerit Innoc. *in cap. Veniens in fin. de conuerſ. coniug.* ibique Hoſtienſis, & per rationes ab ijs adductas apud Sanchez *lib. 10. de matr. diſp.* 11. *num.* 15. Affirmatiua tamen præualuit, quam Doctores communiter tradunt, tum Iuriſperiti, tum Theologi, quos ſequitur idem Sanchez *loc. alleg. num.* 16. reſpondens rationibus contrariæ ſententiæ *num.* 17. Poncius *de matrim. lib.* 9. *c.* 19. *num.* 5. ac Perez *eodem tract. diſp.* 56. *ſect.* 6. *num.* 6. alique. Ratio autem eſt, quia ius coniugale æquè obſtat ingreſſui religionis, ac ſuſceptioni Ordinum, cumque adultera omne ius coniugale amittat, æquè licebit viro, etiam ipſa inuita, tranſire ad Ordines, ac ad Religionem. Adulterium enim perpetuum diuortium efficit, omnique iure maritali priuat, vt per D. Auguſt. *lib. 1. de ſerm. Dom. in mont. c.* 26. *& ſeqq.* ac *lib. 1. retract. c.* 59. Et quamnis non ſit textus id expreſsè diſponens circa Sacros Ordines, ſatis tamen eſt, id diſpoſitum extare circa tranſitum ad Religionem in *cap. Conſtitutus, & d. cap. Veniens de conuerſ. coniug. & in can. Agathoſa* 27. *q.* 2. Vtrumqne enim æqualiter impeditur propter ius coniugale, & ideò vbi tranſitus ad Religionem permittitur, cenſetur quoque conceſsus tranſitus ad Ordines, niſi aliunde obſtaculum adeſſet, vel quia vir eſſet bigamus, aut aliàs irregularis.

Ad 2. Poſita notorietate adulterij, niſi aliundè impedimentum adeſſet, vel quia vir eſſet bigamus, aut aliàs irregularis, non eſt neceſſarium Eccleſiæ iudicium expectare, aut aliam diſpenſationem. Eſt expreſsè deciſum ab Alexandro III. *in cap. Significaſti, de diuort.* iudicante, eum, qui ob notorium adulterium vxorem dimiſerat, Eccleſiæ iudicio non expectato, ad eam recipiendam non debere compelli, niſi fortè conſtaret, virum cum adultera adulterium commiſiſſe. Quam decretalem Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas, & alij explicantes admonent notorium adulterium dici, quando Iudici, & aliis notum eſt, vel ſunt probationes in promptu, vt in hoc caſu, vel, vt addit etiam Panormitanus, quando adulter crimen confeſſus eſt in iudicio, cui Pontius addit, verum eſſe, etiamſi in alio iudicio ſcilicet ciuili fateatur; ea enim confeſſio nocebit in iudicio criminali, vt conſtat ex deciſione Rotæ 250. *num.* 2. apud Farinac. *vol. 2. conſ.* Et hanc ſententiam apertiſſimè docet Panormit. *in d. cap. Significaſti, & cap. fin. de adult. num.* 6. affertque in ſui fauorem textum in *d. cap. Agathoſa* 27. *quæſt.* 2. vbi qui propter adulterium mulieris ingreſſus eſt monaſterium, licitè feciſſe dicitur, ſi poteſt de adulterio conſtare. Eandem etiam ſententiam docent Theologi, ac Summiſtæ communiter cum D. Thoma *in 4. d.* 35. *quæſt.* 1. Richard. *ar. 1. quæſt.* 3. Durand. *quæſt.* 1. Carthuſian. *ead. diſt. quæſt.* 1. qui docent, non eſſe neceſſarium Eccleſiæ iudicium, ſi adſint probationes in promptu aduerſus nocentem, Turrecremata in *can. Sicut, d. q.* 2. & alii.

Vndè in hoc caſu poteſt innocens propria autho- 5
ritate abſque aliqua diſpenſatione diuertere, vel Religionem ingrediendo, vel ſuſcipiendo Ordines abſque metu reſtitutionis, & ſic, ſtante ſignanter notorietate adulterij vxoris, Sac. Congregatio Concilii die 17. Iunij 1645. declarauit, profeſſionem religioſam emiſſam à viro innocente propria authoritate in Religionem ingreſſo, fuiſſe, & eſſe validam, licèt aliquando eadem S. Congregatio, vt cautiùs in hac re grauiſſima agatur, in adulterio etiam notorio ſoleat requirere ſententiam Iudicis, vt in Romana diuortij 26. Aprilis 1653. in qua non obſtante, quod mulier per quadriennium publicè ſe proſtituerit, S. Congregatio requiſiuit ſententiam ſuper diuortio, poſtque ſententiam ſequutam concedit licentiam, & facultatem Sacros Ordines ſuſcipiendi.

Duo tamen præ cæteris huic doctrinæ obſtare 6
videntur. Primum eſt textus in *cap. Coniugatos, de conuerſ. coniug.* in quo decernitur, quod non poſſit vir ad Ordines promoueri, niſi vxore in ſæculo relicta, promittente continentiam. Secundum eſt periculum incontinentiæ viri; cùm enim maneat in ſæculo, facilè poteſt vxori commiſceri, ac plura ſacrilegia committere. Quod periculum ipſe quoque Sanchez *d. num. 17. in fine* faſſus eſt. Vndè ſaltem ex hoc capite videtur indigere aliqua diſpenſatione, vel licentia.

Verùm ad primum facilè reſpondetur, illum tex- 7
tum, & alios eiuſmodi intelligendos eſſe, ſi res ſit integra, & mulier adultera non extiterit, & cum de licentia vtriuſque fit tranſitus, non verò in caſu præſenti; quia cùm vir innocens liber ſit à iugo debiti coniugalis, poteſt independenter ab vlla mutatione ſtatus adulteræ ad Religionem, vel ad Ordines tranſire, vt per Sanchez *d. n.* 17.

Ad ſecundum difficilius eſt reſpondere. Putat 8
Sanchez, ſubeſſe quidem periculum, at cùm poſſit Dei gratia tentationibus reſiſti, licitus eſt tranſitus ad Ordines. Pontius autem loco ſuperiùs citato *num. 4. in fine*, ait, non eſſe id neceſſarium, aliàs enim graue iugum imponeretur innocenti. Ego tamen cenſuerim, ſi in viro non adeſt periculum incontinentiæ, nulla indigere diſpenſatione, vel licentia; ſi autem adeſt periculum, eo caſu cogenda eſt adultera ad perpetuam clauſuram iuxta diſpoſitionem *Authent. ſed hodie, C. ad leg. Iul. de adult.* quam diſpoſitionem iure canonico reuocatam non eſſe, cenſet Pontius vbi ſupra *num.* 3.

Ad tertium negatiuè. Solus enim Epiſcopus literas 9
dimiſſorias concedere poteſt per textum expreſſum in *cap. cum nullus, de tempor. ordin. in 6.* vbi Franch. & Gemin. *num.* 3. Gloſ. communiter recepta *in cap. 1. de offic. ordin. in 6.* Felin. *in cap. Paſtoralis de offic. ordin.* aliique communiter, ac Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 10. *de reform.* Et ratio eſt, quia in eo, qui petit promoueri

eſt

eſt neceſſaria ſubiectio ad ordinantem. Vir autem iſte non eſt ſubiectus Cardinali Protectori, atque adeò non poteſt ab ipſo accipere dimiſſorias, niſi id habuerit in ſuis facultatibus. Quare vel committendum eſt Epiſcopo viciniori, vt huiuſmodi dimiſſorias concedat, vel eſt promouendus ex commiſſione, vel licentia Pontificis, vt aduertit Gloſ. *in d. cap. Cum nullus v. In eadem*. Quia Summus Pontifex eſt totius Eccleſiæ Epiſcopus, ac ſingulorum Ordinarius, *can. Cuncta per mundum 9. q. 3.* & ideò de eius licentia poteſt quicunque à quocnnque Epiſcopo ordinari.

CONSVLTATI.O CXXXIV.

1 *An damnatus in contumácia ad pœnas Conſtitutionis: Si de protegendis, & in ſpecie excommunicationis, ſi per annum inſorduerit in excommunicatione, ſit declarandus hæreticus, vel damnandus, velut hæreticus ad terminos cap. Excommunicamus 1. de hæret.*

2 *An pœna damnati velut hæretici extendatur ad pœnas omnes hæreticorum, & præcipuè combuſtionis eius ſtatuæ, vel figuræ?*

3 *An in citatione nouæ ſententiæ condemnatoriæ ad pœnas hæreticorum offerendus ſit Saluus conductus pro pœnis in priori ſententia contentis?*

1 AD 1. Reſpondeo eſſe damnandum, velut hæreticum. Probatur ex *auth. Gazaroſ. C. de hæret.* ibi: *Ita quod, ſi ſic per annum permanſerint ex tunc omnes tanquam hæreticos condemnamus*, traditque Gloſs. *in cap. Excommunicamus 1. de hæret. v. Condemnentur in 6.* vbi ait; ex eo, quod quis in excommunicatione propter crimen hæreſis permanſerit per annum, inducitur vehementiſſima ſuſpicio, quod is ſit hæreticus, quod ſequitur Hoſt. ibi *num. 2.* & *ſeqq.* & in *ſum. de hæret. §. qualiter num. 4.* Ancbar. *num. 4.* Ioan. Andr. *num. 3.* Auan. *num. 6.* Henric. *num. 3.* Butr. *num. 7.* & *12.* alijque Canoniſtæ communiter in *d. cap. excommunicamus*. Socin. *in cap. per tuas de ſentent. excommunic. num. 30.* Iſern. *de feud. tit. ſtat. & conſuet. contra libert. eccleſ. num. 10.* Couar. *in cap. Alma par. 1. §. 7. num. 111.* Clar. *in §. hæreſis num. 21. verſ. hæc autem concluſio*, Pegn. *3. par. direct. com. 49. §. quod ſi is, & in §. Sententiam diffinitiuam*, Royas *ſing. 60. num. 3.* Vgolin. *de cenſuri tab. 1. cap. 14. §. 3. num. 2.* Menoch. *de arb. caſ. 416. num. 6.* Villadiego *de hæret. quæſt. 9.* ſub initio, Scacc. *lib. 1. de iudic. cap. 98. num. 36.* Salzed. ad Diaz *cap. 116. num. 12.* Simanch. *de Cath. inſtit. tit. 2. num. 9. & tit. 24. num. 2.* Graff. *lib. 4. dec. cap. 14. num. 4.* Sayr. *de cenſur. lib. 2. cap. 10. num. 11.* Caren. *part. 2. tit. 8. §. 5. num. 20.* extatque ſingularis deciſio Capellæ Toloſanæ 365. Qui omnes vno calamo ſcribunt, poſt exactum annum non requiri ſententiam Iudicis condemnatoriam, ſed ipſo iure in eum iam intelligi latam, itaut ipſo iure habendus ſit, vt hæreticus, cum lex ipſum condemnet in *d. auth. Gazarus, C. de hæret.* Quam ſententiam appellat veram Pegna *loc. alleg. §. ſententiam diffinitiuam*. Ratio autem eſſe poteſt, quia ſufficiens eſt præſumptio, & probatio, eum eſſe hæreticum, tum ex ipſa ſuſpicione hæreſis, cuius cauſa expreſſim ab Inquiſitoribus ad iudicium vocatus eſt. Tum ex declaratione iudicij, *arg. cap. nullus de præſumpt.* Tum ex animo rebelli perſiſtendi in excommunicatione per annum, in quo caſu ſatis eſt, quod expreſſim fuerit vocatus, vt de ſuſpicione hæreſis, ſeu de rebus fidei reſponderet.

2 Nec obſtare videtur *d. cap. Excommunicamus, §. qui autem, & cap. Cum contumacia de hæret. in 6.* vbi non lata ipſo iure ſententia, ſed potiùs ferenda iudicatur, dum dicitur: *Ex tunc velut hæretici condemnentur*. Quoniam, vt præcitati Doctores, ac Pegna *cit. loco* aſſerunt, præfatam *auth. Gazaros* fuit in hoc crimine approbata ab Eccleſia in *d. cap. Vt inquiſitionis in princ. de hæret. in 6.* ac proindè vim habet, ac ſi à poteſtate eccleſiaſtica lata fuiſſet, Abb. *in d. cap. Excommunicamus num. 11.* Anchar. *ibidem num. 4. & 5.* Hoſt. *num. 7. & 8.* Socin. *num. 14.* Butr. *num. 17.* alijque paſſim, præcipuè Sanctarellus *de hæreſ. cap. 4. num. 2.* Prærequiritur tamen ſententia declaratoria, præuia citatione ad ſe purgandum de vehementi, vt per Scacciam *d. cap. 98. num. 10. &* Pegnam *d. par. 3. in 13. modo* terminandi proceſſum, quos ſequitur Carena *vbi ſupra*; Farinac. *de hæreſ. q. 192. n. 17.*

3 Ad 2. Affirmatiuè per ea, quæ tradir Pegna *d. comm. 49. §. verum*, ac Simanchas apud ipſum, omninò videndus. Idque ne ſententia fruſtra lata eſſe videatur, & vt timor aliis incutiatur. Quod etiam ſupponunt Chartar. *de execut. ſentent. cap. 1. num. 278.* & *280.* Sanctarellus alios adducens *loc. alleg. num. 3. in fin.* Caren. ſuperiùs *cit. n. 24.* Decian. *lib. 5. cap. 33. n. 13.* & Gloſ. *in d. cap. Excommunicamus, §. qui autem, de hæret. in 6.*

4 Ad 3. etiam affirmatiuè. Nam qui in cauſa fidei fuit excommunicatus, & elapſo anno, poſtea ſe præſentat coram Inquiſitore, non ſolùm debet, ſi nondum fuerit declaratus hæreticus, admitti ad reſpondendum in ea cauſa, ob quam citatus, & excommunicatus fuit, vt per Salzed. *cit. cap. 116. num. 12.* Pegnam *d. par. 3. com. 174.* Scacciam *d. lib. 1. cap. 28. num. 95.* Sanctarell. *vbi ſup. num. 3.* Alter. *de cenſ. tom. 1. lib. 2. diſp. 8. cap. 3. verſ. Quod ſi etiam* Carenam *alleg. §. 5. num 23.* Verùm etiam debet admitti, ſi compareat, poſtquam fuit declaratus hæreticus, vel eius ſtatua, ſeu imago combuſta, Chartario, Salzedo, Pegna, Simanchas, & Decianus locis ſupta citatis. Et ideò poterit offerri Saluus conductus, cum illa tamen clauſula communi: *Iuſtitia ſemper ſalua*.

CONSVLTATIO CXXXV.

An Græci in ſuſceptione Sacrorum Ordinum teneantur obſeruare tempora, & interſtitia Eccleſiæ Latinæ?

1 VIdetur negatiuè reſpondendum; quia Græci, poſtquam diuiſa ſunt Imperia, & à Latinis ſeparati, licèt adhuc Eccleſiæ Romanæ ſubiecti remanſerint, quia ſubeſſe Summo Pontifici eſt de neceſſitate ſalutis, non tamen tenentur legibus Pontificiis, & Conciliorum generalium, niſi nominatim exprimantur; quia eorum mens, ſtante huiuſmodi ſeparatione, non eſt illos comprehendere, vt apud Dianam *par. 5. tract. 1. reſol. 25.* Et Congregatio particularis ſuper hoc Romæ deputata poſt latè diſcuſſum articulum 4. Iunii 1631. conuenit in negatiuam, excepta materia dogmatum fidei, & quando Papa meminit expreſsè, & explicitè de eis, vel ſaltem tacitè, & expreſsè, vt in caſu ſchiſmaticorum, appellationis ad futurum Concilium, delationis armorum ad infideles, & alijs ſimilibus. Hinc Græci non ſeruant interſtitia, ſed conferunt omnes Ordines ſacros eodem die, vt per Congregationem Euchologij 10. Aprilis 1639. & Epiſcoporum in Panormitana 6. Octobris 1645. Ac promouentur ſine patrimonio, ſiue quod Concilium intelligatur de Latinis, ſiue quod apud ipſos non ſit in vſu receptum, vt per eandem S. Congregationem Epiſcop. in eadem Panormitana 17. Nouembris eiuſdem anni 1645.

2 Accedit, quod traditur à Patribus, præcipuè Auguſtino ad Ianuar. *ep.* 118. *&* 119. Gregorio *l.* 1. *ep.* 4. ſcilicet neque vel in minimo læditur fides varijs Eccleſiarum conſuetudinibus, dummodò non peccent in ſubſtantia Sacramentorum, nempè materia, forma, & miniſtro, neque ſint contrariæ præceptis diuinis à d. Scriptura, vel à traditionibus Eccleſiæ emanatis circa eorum adminiſtrationem; tum enim ſimiles ritus, ac conſuetudines omninò erunt extirpandæ; tolerandæ verò, ſi tantùm præceptis, ac ſanctionibus iuris poſitiui, & Canonici prohibeantur.

3 At nihilominùs partem affirmatiuam, ſaltem quoad Græcos degentes in Italia, cenſeo tenendam eſſe. Nam, vt alias dixi, Eccleſia græca vigore vnionis tenetur recipere leges apoſtolicas etiam in his, quæ ſpectant ad ius humanum, vt proindè in profeſſione fidei Græcorum iuſſu Gregorij XIII. edita apud Thomam à Ieſu *in tract. de procur. ſal. omn. gent. lib.* 6. *pag.* 319. leguntur hæc verba: *Inſuper profiteor, ac recipio alia omnia, quæ ex decretis ſacræ œcumenicæ generalis Synodi Tridentinæ Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia etiam vltra contenta in ſupradicto fidei Symbolo profitenda, ac recipienda propoſuit, atque præſcripſit, Apoſtolicas, & Eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque eiuſdem Eccleſiæ obſeruationes, & Conſtitutiones firmiſſimè admitto, & amplector &c.*

4 Et quia nullam Græci habebant rationem ætatis in Sacris Ordinibus tradendis, cum ipſi pueros quadrimos, vel quinquimos promouerent ad Sacros Ordines, ideò ſapienter Eccleſia *diſt.* 77. *&* 78. in ordinandis non ſolùm vſum rationis requirit, ſed perfectam magis, minuſue ætatem pro ordinum varietate, idque tum ratione characteris, qui cum ſit poteſtas exercendi, conferendique, quæ ad Dei cultum pertinent, tradi non debet, niſi in ea ætate, quæ huius poteſtatis exercendæ ſit capax, tum ratione annexi voti caſtitatis, quo nullus niſi ſciens, & volens debet obſtringi. Itaque in 6. Synodo Conſtantinopolitana *c.* 14. *&* 15. ſtatuitur, ne diaconus ante 25. annum creetur, nec ſubdiaconus ante 20. nec presbyter ante 30. Quæ tempora licèt variè mutata ſint, inducendi tamen ſunt Græci, vt Tridentini Concilij tempora obſeruent *ſeſſ.* 23. *cap.* 12. dummodò intelligatur, ordines ante vſum rationis valere ex communi ſententia Theologorum *in* 4. *ſent. d.* 25.

5 Quare, licèt hodie Græci in ordinibus conferendis non ſeruent tempora, neque interſtitia, hæc tamen conſuetudo magis corruptela, & abuſus recentiorum ſchiſmaticorum eſſe videtur, cum ſit contra canones Synodi Nicænæ, & Sardicenſis, & ſextæ, ac octauæ, vt latè probat Leo Allatius *in tr. de ætat. & interſtit.* Et hinc eſt, quod Clerici ritus græci in Italia commorantes, non obſtante contraria conſuetudine, non debent admitti ad ordines abſque ſufficienti titulo beneficij, ſeu patrimonij iuxta diſpoſitionem S. Concilij Tridentini, vt reſpondit eius S. Congregatio in vna Siciliæ die 17. Nouembris 1650. ad *cap.* 2. *ſeſſ.* 21. *de ref.* reuocando declarationem S. Congregationis Epiſcoporum.

CONSVLTATIO CXXXVI.

6 TEſtes coram Epiſcopo, & Notario depoſuerunt contra Titium, aſſerentes illum eſſe pluribus hæreſibus infectum. In repetitiuo tamen proceſſu vnus ſolus dictorum teſtium, qui eſt fiſcalis Epiſcopi, permanſit in dicto; reliqui verò vel negauerunt, vel qualificauerunt ſua dicta ita, vt hæreſes prædictæ euanuerint omninò, & Titius fuerit abſolutus. Carcerati prædicti teſtes perſtiterunt in ſecundo dicto proceſſus repetitiui, dicentes ipſos oretenus dixiſſe Epiſcopo, prout dixerunt in repetitiuo. Epiſcopum verò dictaſſe Notario, prout ei viſum fuerit, quod legitur in proceſſu informatiuo, ipſos autem bona fide, & in reuerentiam Superioris atteſtantis eorum depoſitiones eſſe eaſdem ab ipſis oretenus factas, & propterea ſub eius conſcientia poſſe ſubſcribere, prout ita ſeducti ſubſcripſerunt. Quæritur.

Primò, an ad inquirendum ſpecialiter contra Epiſcopum, ipſumque conſtituendum inter reos, requirantur teſtes omni exceptione maiores, prout ad condemnandum Epiſcopum requiruntur? 7

Secundò, an teſtes dicantur omni exceptione maiores, cum nec fateantur delictum, ex quo ſocij criminis, nec periuri videantur? 8

Tertiò, an prædicti teſtes examinati coram Epiſcopo tanquam Inquiſitore, purgari debeant à maculis mediante tortura? 9

Quartò, an potiùs procedendum ſit ad vlteriora contra eoſdem teſtes, eoſque torquendos ad eruendam veritatem, à quo fuerint ſubornati, cùm præſumendum ſit pro eo, quod ſcripſit Notarius coram Iudice Epiſcopo, maximè, quia vnus teſtis concurrit cum eis? 10

LIcèt his dubijs generaliter reſponderi poterit, quod quando teſtes coram Iudice depoſuerint, vel ſaltem depoſitionem ſuam ſubſcripſerint, non poſſit probabiliter dubitari, quin Scripturæ Notarij ſtandum ſit, etiam ad effectum illos puniendi criminaliter, vt docent Auila, Bobadilla, Seſſe, Giurba, Neuizanus, Guazzinus, & Laurentius, quos refert, ac ſequitur Carena *de offic. S. Inquiſ. p.* 2. *tit.* 5. §. 3. *num.* 68. Quia tunc ſcriptura Notarij coadiuuatur teſtimonio alterius, quàm Notarii, nempè Iudicis iuxta textum *in l. Si quis ex argentarijs* §. 1. *ff. de edendo*, Salyc. *in l. Si quis decurio, C. de falſ.* & Sanfelic. *dec.* 231. *num.* 6. vbi dicit, quod teſtis, deponens coram Iudice, & Notario, punitur de falſo, ſi poſtea dixerit, ſe non depoſuiſſe, prout Notarius ſcripſit, Farinac. *q.* 139. *num.* 2. cum allegatis. Vndè Iudex, qui adeſt receptioni depoſitioni teſtium, nihil aliud operatur, quàm corroborare fidem eiuſdem Notarij, Boſs. *tit. de falſ. n.* 16. & notat Cyn. *in d. l. Si quis decurio, C. de falſ.* ac refert Alex. *conſ.* 65. *n.* 1. *lib.* 2. ac proinde teſtibus aliter poſtea dicentibus non creditur in præiudicium Fiſci, ſeu partis adhærentis; quia teſtes non poſſunt mutare conſilium in illorum præiudicium, quibus auctoritate Iudicis fuit ius acquiſitum per *l.* 3. §. *cauſæ cognitio, verſ. finge ff. de carbon. edict.* Salyc. *in d. l. Si quis decurio n.* 4. *&* 5. *C. de falſ.* Quod ſanè intelligendum eſt, quando auctoritate Iudicis fuerit de teſtificatis facta ſolemnis publicatio, vt vult Gloſs. *in l. ſolam C. de teſtibus* per rationes deductas à Zuffio de *crim. proceſ. legitim. lib.* 3. *c.* 9. *num.* 22. 11

Nihilominùs tamen, deueniendo ad ſpecialem ipſorum reſponſionem, quoad primum reſpondendum puto, non requiri ad inquirendum contra Epiſcopum teſtes omni exceptione maiores per textum in *cap. In fidei fauorem, de hæret. in* 6. in quo conceditur, quod admitti poſſint teſtes, aliàs inhabiles à teſtimonio ferendo, cum Iudex procedit via inquiſitionis, vti conſtat ex illis verbis textus. *In negotio Inquiſitionis*, ea quidem ratione, quia inquiſitio eſt fauorabilis ex textu *in cap. Si quis Epiſcopus* 2. *q.* 7. 12

Ad 2. Negatiuè, cum videantur falſi, ac periuri, præſumaturque fuiſſe corruptos, & ſubornatos, cum potuerint alloqui cum parte, vt per Bald. *in l. Si vnus* §. *illud num.* 1. *ff. de pact.* Bertaz. *conſ.* 156. *num.* 13. Roland. *conſ.* 33. *n.* 33. *lib.* 1. Farinac. *conſ.* 130. *num.* 9. Locatel. *inſpect.* 5. *n.* 271. Et huiuſmodi variatio cum ſit materia criminis, & ſic odioſa, debet probari concludenter per alios teſtes, quàm per eos, qui dicunt fuiſſe ab Epiſcopo ſeductos, *cap. Sicut à nobis, de teſtib.* Felin. *in cap. Cum in tua num.* 7. *de teſt.* latè Cæphal. *conſ.* 233. *lib.* 2. & Farinac. *conſ.* 82. *num.* 10. *& q.* 45. *num.* 1. *& ſeqq.* 13

Ad 3. & 4. Et ſi aliquando arbitrio Iudicis, ſpectata teſtium infamium improbitate, ac varietate torqueri poſſint, ac debeant, vt per Pegnam *in direct. Inquiſ. p.* 3. *q.* 46. *com.* 113. Roy. *de hæret. p.* 2. *n.* 153. Simanch. *de Cath. inſtit. tit.* 64. *n.* 37. Gomez. *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 16. Scacc. *de iudic. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 81. *num.* 2. Souſ. *in aphor. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 15. quamuis ordinariè non torquerentur, vt 14

ſerua-

ſeruatur in Tribunali Inquiſitionis Hiſpanicæ, & teſte Riccio *p. 2. dec.* 208. ſeruatur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana per rationes adductas à Delbene *de offic. S. Inquiſ. p. 2. dub. 198. ſect. 5. per tot.* Attamen cenſeo, procedendum potiùs eſſe ad vlteriora contra eoſdem teſtes, eoſque torquendum ad eruendam veritatem. Sumus enim extra caſum textus *in cap. Accuſatus §. licèt de hæretic. in 6.* vt obſeruat Carena *loc. cit. p. 3. tit. 6. §. 7. à num. 60.* vbi contrariam opinionem nititur conciliare; nimirùm in cauſa hæreſis, in qua teſtis in prima depoſitione dixit vnum contra reum, in ſecunda dixit alterum pro reo, in quo caſu, tanquam ſpeciale in materia hæreſis, ſtandum eſt illi dicto, quod eſt contra reum *per tex. c. Accuſatus, §. licèt*, quem locum ita exponit præ cæteris Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 13. n. 19.* vbi firmat, quod ſi prima teſtificatio eſſet in agnitionem, & reuelationem hæreſis, ac demum ſecunda ei contraria culpam, & crimen negaret, omninò priori ſtabitur per Gloſs. *in d. §. licèt*, Felin. *in d. cap. Cum in tua de teſt.* Albericum, & alios, dum aſſerunt eſſe ſpeciale in cauſa hæreſis; ſentiunt enim, id permitti, ne crimen illud occultum omninò ſit in perniciem Chriſtianæ Religionis, & expreſſim id adnotauit Repertorij Inquiſitorum Author. Et cum id procedat fauore fidei, pro qua etiam ex informatiuo procedi poteſt, vt per Rotam *dec. 6. num. 1.* apud Farinac. *lib. 2. conſil.* Atque adeò eſſe locum torturæ ad eruendam veritatem, & illi dicto ſtandum, quod tortura confirmatum apparebit, arbitror cum Carena, vbi ſupra *d. p. 3. tit. 7. §. 5. n. 46.* cum Pegna, Zanchino, & Souſa, aliiſque.

CONSVLTATIO CXXXVII.

An milites Catholici, qui deficiunt in Regiones hæreticas ad exercitum hæreticorum, & poſteà à militibus Principis Catholici intercepti reducuntur ad Regiones Catholicas, & tunc quandoque confugiunt ad loca Sacra gaudeant immunitate Eccleſiaſtica?

1 DE hac re extat decretum S. Congregationis S. Officij ſub 6. Maij 1593. tenoris ſequentis: Militantes pro hæreticis contra Catholicos abſoluuntur à cenſuris, & pœnis incurſis, & iuxta facti qualitatem abiurant, recepta obligatione de non militando vlterius pro hæreticis. Si igitur debent abiurare, ſunt ſaltem ſuſpecti de hæreſi; nam cenſentur hæreticorum fautores. Præcipuè ſi faueant, vel auxilientur in bello hæreticis, contra quos ob hæreſim indictum eſt bellum. Et, quamuis in talibus non poſſit eſſe error in intellectu, tamen vt plurimùm ſolent eſſe eiuſdem religionis, ac propterea ſunt de hæreſi vehementer ſuſpecti, *cap. Excommunicamus, §. Credentes de hæret.* ibique Gloſs. & Doctor Campeg. ad Zanchin. *de hæret. cap. 20. in 3. caſu*, Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 15. num. 11.* & Menoch. *præſumpt. 6. n. 19.* Suſpicio autem in hæreſi ex ſpeciali criminis enormitate, ac periculo aliorum ſemper eſt vehemens iuxta communiorem opinionem, ac æquiualet præſumptioni, vt per Pegnam ad Eymer. *p. 2. com. 80. col. 2.* Simanch. *tit. 50. num. 22.* Menoch. *loc. cit. num. 15. & lib. 1. q. 100.* ac Ricciul. *de iur. perſ. c. 11.* ſub *init. lib. 5.* Atqui ſuſpecti de hæreſi non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, vt per Farinac. *de immun. c. 13. num. 175.* Peregrin. *eodem tit. cap. 8. num. 8.* Mar. Ital. *eodem argum. lib. 1. c. 6. §. 6. num. 59. in fin. & n. 140.* & declarauit S. Congregatio S. Officij 31. Auguſti 1627. his verbis: *Hæreſi ſuſpecti, vt & ipſi hæretici poſſunt in Eccleſia capi, quia huiuſmodi delinquentes non gaudent immunitate Eccleſiaſtica.* Et ita fuit ſcriptum Epiſcopo Rhegienſi, qui conſuluit, an id facere potuerit Inquiſitor dictæ Ciuitatis, extrahendo ab Eccleſia quendam blaſphemum.

2 Itaque cenſeo, non gaudere, non quidem per ſe, ſed ratione hæreſis, cuius ſuſpicionem incurrunt; quia cum hæreſis crimen exceptum ſit per Conſtitutionem Gregorianam, & in animo conſiſtat, & ſic examen requirat, fit, quotieſcunque delinquentes illius ſuſpicionem incurrunt ob bonum publicum, & ob fauorem fidei ab Eccleſia extrahi poſſint, vt examini ſubijciantur, ſi non de iure, ſaltem de conſuetudine, etiam poſt dictam Conſtitutionem Gregorianam, rationabiliter inductam, iuxtaque intentionis declarationem ad abiurationis gradum, ſuſpicioni ex propoſitionibus prolatis, vel aliàs quomodolibet per eos contractæ congruentem, admittuntur. Et ita contra Gambacurtam *lib. 5. c. 38. num. 4.* qui cum quadam limitatione id negat, ſumpta paritate ex alijs delictis exceptis, in quibus ſuſpicio non ſufficit, vt reus Eccleſiæ immunitate non gaudeat, ex communi docent Pegna ad *2. p. Direct. Inquiſ. ſchol. 9. §. qui autem*, Marius Italia *d. lib. 1. c. 5. §. 6. n. 59. & 104.* Ambroſ. *cap. 8. num. 10.* & Farinac. *loc. cit. eod. num. 175.* qui de inconcuſſa praxi S. Tribunalis teſtatur.

CONSVLTATIO CXXXVIII.

1 *An Clericus mandatarius S. Officij, qui gaudet priuilegio fori S. Tribunalis actiuè, & paſſiuè, poſſit in cauſis criminalibus non ſpectantibus ad S. Officium abſolui à proprio Epiſcopo inſcio dictum Clericum eſſe officialem S. Tribunalis?*

2 *Quatenus verè fuerit abſolutus, an carcerari poſſit ab Inquiſitore ad effectum procedendi contra ipſum pro eodem delicto, de quo iam fuit ab Epiſcopo abſolutus?*

3 *Tandem an Epiſcopus procedere poterit ad cenſuras contra birruarios S. Officij, qui dictum Clericum carceri manciparunt, & contra Cuſtodem carcerum, qui eum detinet, niſi dictum Clericum, vt ſupra, abſolutum dimittant è carceribus?*

AD 1. Poſito decreto S. M. Vrbani VIII. tenoris ſequentis: *Sanctiſſimus de voto Eminentiſſimorum &c. mandauit ſcribi omnibus Inquiſitoribus, vt in cauſis familiarium, & Officialium S. Officij, ad illud tamen non ſpectantibus, tam ciuilibus, quàm criminalibus, actiuè, & paſſiuè, non ſe ingerant, ſed illarum cognitionem ſuis Iudicibus competentibus, & ordinarijs relinquant, ſed ſolùm incumbant cauſis competentibus ad S. Fidem, aut ab ea dependentibus iuxta diſpoſitionem Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, excepta tamen cognitione cauſarum Officialium, & familiarium, qui aliquo modo delinquunt in officio ſibi commiſſo. Et caſu quo habeant aliquid relevans in contrarium, certiorent vna cum rationibus, vt conſiderari poſſint*, 1631. poſito, inquam, hoc decreto, videtur affirmatiuè reſpondendùm. Quia crimina ab hoc mandatario commiſſa ſecundum ſe non continent hæreſim, nec ſuſpicionem hæreſis, neque vllo modo concernunt fidem; facultas autem Inquiſitorum de iure eſt tantùm ad inquirendum contra hæreſim, *cap. Accuſatus, §. Sanè, de hæret. in 6.* Vndè non poſſunt de iure communi procedere, niſi in delictis, quæ ſapiunt hæreſim, vt ſtatuitur in eodem *§. Sanè*. 1

Quoniam verò ſupradictum decretum ex variis, ac vrgentiſſimis rationibus non fuit executioni demandatum, ideò attendendam alii cenſent cuiuslibet loci conſuetudinem, vt per Carenam *de Offic. S. Inquiſ. p. 1. tit. 14. §. 5. num. 21.* At ego puto negatiuè reſpondendum. Tum ex generali ferè conſuetudine. Tum quia Inquiſitores, & Epiſcopi quoad priuilegia æquiparantur, nec minora priuilegia reperiuntur Inquiſitoribus conceſſa, quàm Epiſcopis, vt per Gratian. *diſcept. 340. num. 35. & diſcept. 341. num. 11. tom. 2.* Rojas *de hæret. p. 2. num. 409.* Carleual. *de for. compet. lib. 1. tit. 1. diſp. 2. q. 6. ſect. 6. n. 508. & ſeq.* Epiſcopi autem cognoſcunt cauſas ſuorum familiarium, etiam in delictis communibus, commiſſis extra eorum officium, vt probaui *tom. 1. conſul. 81. n. 7.* Neque ſuffragagatur ignorantia; quia illa non tribuit iuriſdictionem, ſed tantùm excuſat à pœnis, quas quiſque incurrit, vſurpando aliquam iuriſdictionem. 2

Ad 2. Conſentaneè ad dicta reſpondeo affirmatiuè; quia ſubijcitur iuriſdictioni Inquiſitoris, qui eſt Iudex com- 3

competens ſuorum familiarium etiam quoad delicta ab hæreſi diuerſa, non quidem vt ſentit Pontius *de matrim. lib. 5. c. 12. n. 15. & ſeqq.* per iuriſdictionem, quæ in ſui origine, & conſeruatione ſit ſecularis, ſed vti cenſent Narbona *tom. 2. in 3. p. recopil. lib 4. tit. 1. leg. 20. gloſ.* 22, per iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quia ſicut aduertunt Farinac. *de hæreſ. q. 128. num. 9.* Zanard. *in direct. confeſſ. p. 2. præcept. 1. c. 6. q. 31.* Graſs. *de effect. Cler. eff. 1. n. 130.* Macerat. *lib. 3. reſol. 14. n. 1.* ex priuilegio Ioannis XXII. Inquiſitores habere poſſunt familiam armatam, appellatione cuius veniunt Notarij, Actuarij, Scribæ, Commiſſarij, Procuratores, Cuſtodes carcerum, Mandatarij, Satellites, & alij huiuſmodi, vt ſubdunt Iidem Doctores, & conſequenter dicendum, quod Inquiſitorum iuriſdictio in ipſorum familiam ſit Eccleſiaſtica, qualis eſt iuriſdictio Epiſcoporum in ipſorum familiares, qui fori priuilegio gaudent. Sicque Inquiſitores iuriſdictionem habent, reſpectu ſuorum familiarium, & officialium priuatiuè, non ſolùm in cauſis fidei, in quo conueniunt Doctores, ſed etiam in cauſis criminalibus ita, vt alij Iudices non poſſint ſe ingerere in illis iudicandis; ſolùm verò poterunt capere delinquentes, at illos captos tenentur remittere Inquiſitoribus, vt per Simanch. *de cathol. inſtit. tit. 41. rubr. de miniſtr. n. 19. & ſeqq.* Paramum *de orig. S. Inquiſ. lib 3. q. 6. nu. 27.* Royas *ſingul.* 101. & Farinac. *q.* 186. tametſi quædam crimina Doctores citati excipiant apud Delbene de *Immun. cap. 4. dub. 14. num. 13.* ſed an rectè, alibi dicetur.

4 Ad 3. Etiam negatiuè. Sequitur ex dictis; quia cum cenſuræ ſint actus iuriſdictionis, non poſſunt valere, niſi habeant fundamentum in iuriſdictione, *cap. 1. §. neque, de for. comp.* Epiſcopus autem nullam habet iuriſdictionem circa exemptos familiares S. Officij, atque adeò non poteſt circa ipſos exercere actus iuriſdictionis, & ſi exerceat, nulli ſunt defectu iuriſdictionis, qui eſt defectus omnium maximus quoad annullationem actus, vt tradunt Curr. Pariſ. Menoch. & alij, quos ſequitur Vant. *de nullit. tit. de nullit. defect. iuriſd. num. 2. & ſeq.*

CONSVLTATIO CXXXIX.

An, & quatenus Iudæi ſint, vel eſſe poſſint Chriſtianorum ſerui.

1 IVdæorum appellatione hìc intelligimus, non populum Dei peculiarem, qui eadem nobiſcum fide ſalutem æternam quæſiuit, & adeptus eſt *Act. 15. n. 11. Roman. 4.* ſed Iudæos recentiores, qui Ieſum Chriſtum promiſſum Mundo Meſſiam ſua malitia crucifixerunt, etiamnum reijciunt, & contra fidem catholicam deteſtabilia in dies committunt.

2 De his in præſentiarum, & in *tit. C. de Iudæis, & Cælicol.* agitur, & quæritur, an ne Chriſtianorum ſerui ſint, aut eſſe poſſint?

3 Et quod non ſint, & conſequenter antiqua ſeruitutis iura in eis non procedant, pro ratione dubitandi facit primò, quia ſibi, non chriſtianis acquirunt, rerum dominia poſſident, & de bonis ſuis teſtati poſſunt, Danth. *de teſtam. ſub rubr. qui teſtam. fac. poſſ.* Res Chriſtianorum præſcribunt, Gloſ. *in cap. Porrò 16. q. 3.* Natt. *tom. 2. conſ. 434. num. 4. & tom. 3. conſ. 620. num. 7.* In actibus humanis cum Chriſtianis participant, Bald. *in l. Spadonem §. iam autem ff. de excuſ. tut.* Cum Chriſtianis commercia liberè exercent, *arg. cap. miſerabilem, cap. quanto magis de vſur.* Pro Chriſtianis fideiubendo obligantur, docente Heringo *in tr. de fideiuſſor. cap. 8. à num.* 16. Societatem licitè ineunt, Nicol. Mozz. *de ſociet. ſub rubr. de perſon. quæ ſociet. num.* 21. Neque aliquis Chriſtianorum, excepto Præſide Prouinciæ, rerum ſuarum pretia eis conſtituere poteſt, *l. nemo 9. C. de Iudæis, & Cælic.* Quinimmò, ne Chriſtiani religionis authoritate abuſi, Iudæis quiete degentibus bona ſua mobilia diripiant, ſub pœna dupli eſt prohibitum *in l. Chriſtianis C. de pagan. & ſacrif.* Qui verò immobilia Iudæorum bona occupant, conſtitutione *l. Si quis in tantum, C. vnde vi,* tenentur. Ita declarat Menoch. *de recup. poſſ. remed. 9. n.* 335.

4 Secundò, quod Iudæi non ſint Chriſtianorum ſerui, vrget, quia ſolemni more in iudicijs agunt, & actiones excipiunt, *l. Iudæi §. C. de Iudæ.* Roland. à Val. *conſ. 25. n. 25. vol. 3.* Arbitratores, ſeu amicabiles compoſitores, etiam inter Chriſtianos eſſe poſſunt, *d. l. Iudæi,* Bartol. *vol. 2. conſ. 17. per tot.* Et in quibus caſibus pater chriſtianus pro filio ſuo chriſtiano, in illis etiam pater Iudæus pro filio ſuo Iudæo in iudicio comparere, & eum contra chriſtianum in cauſa capitali defendere poteſt, Cæpol. *conſ. crim. 75. per tot.*

Tertiò Iudæi Chriſtianorum ſerui non ſunt, quia iuſtas inuicem contrahunt nuptias, vndè liberos in ſua patria poteſtate habent, *cap. fin.* vbi Panorm. *nu. 3. de conuerſ. infid.* ceu multis docet Vrſill. ad Afflict. *dec.* 131. Aſcan. Clement. *in tr. de patr. poteſt. in 7. eff. num. 6.* & nos alibi, & conſtante matrimonio ſibi inuicem donare non poſſunt, Lup. de Palac. Rub. *ad rubr. tit. de donat. inter vir. & vx. §. 35.* 5

Quartò ſerui non ſunt, quia Iudæi tanquam ciues Romani ſunt iuris Romani participes. Vuener in ſuis *obſeruat. verb. Iudæus,* & de corpore, & populo ciuitatis eſſe intelliguntur, & ſtatutis Ciuitatis, vbi degunt, ligantur, *d. l. Iudæi 8. d. l. Chriſtianis,* Bald. *in cap. 1. de form. fidel.* Alex. *conſ. 13. num. 10. & ſeq. vol. 7.* latè Blanc. *de compromiſ. q. 3. n. 47.* & conceſſum, aut prohibitum populo, vel vniuerſitati, etiam Iudæis, ſibi habitantibus, tanquam parti populi conceſſum, aut prohibitum cenſetur, Alex. *vol. 5. conſ. 75.* Surd. & alij ab ipſo citati *in tr. de alim. tit. 2. q. 15. à num.* 71. Quia, vt dictum, Iudæi populi pars ſunt, *arg. Nouel. 80. in princ.* ibi: *Ciuitas noſtra populoſa eſt turbis diuerſorum hominum.* Quæ ergo circa alios populares, eadem etiam, ne iudicium claudicet contr. text. *in l. fin. C. de fruct. & lit. expenſ.* circa Iudæos debet ſeruari æquitas, inſert Natt. *tom. 3. conſ. 620. num. 17. & 18.* 6

7 Hinc eſt, vt ſaluo conductu ciuibus conceſſo, idem etiam Iudæis ibidem habitantibus datus eſſe cenſeatur, Menoch. *loc. cit. num.* 291. Maſcard. *de probat. concl.* 455. Roland. à Vall. *vol. 2. conſ. 35. num.* 33. Nec merces Iudæorum, qui per mare negotiantur, occupari poſſint. Nam quatenus Iudæi ſunt pacifici, & Chriſtianis Principibus ſubditi, hoſtes Imperij propriè; eoque modo, vt ſunt Turcæ, & Saraceni, qui Chriſtianos perſequuntur, & ex vrbibus, & proprijs pellunt ſedibus; dici non poſſunt, ſed vt textus ait in *can. diſpar. 23. q. 8. diſpar. eſt Iudæorum, & Saracenorum cauſa,* & non illi, ſed hi ſub exceptione diſpoſitionis *l. nauigiam v. niſi talia ſint nauigia, quæ piraticam exerceant prauitatem, aut ſint nobis, ſiue Chriſtiano nomini inimica & c. C. de furt. & c. ſi de rebus 23. q. 7.* continentur, Petr. Santerna *in tr. de aſſecur. & ſponſion. mercat. p. 5. à num.* 15. Alex. *vol. 7. conſ. 130. per tot.* Hæc, & ſi quæ ſunt alia Iudæos ciues Romanos, non verò ſeruos eſſe, ſatis euincunt, idque ex ſtylo, & de conſuetudine Germaniæ non habet dubium, ſi credimus Mynſing. *lib. 5. obſ. 6.*

8 Sed contra, & quod Iudæi in Imperio Romano, & alibi viuentes, Cæſaris, & Principum, in quorum territorijs habitant, ſerui ſint, tenent Abb. & Butr. *in cap. Iudæi num. 2. de teſtib.* Felin. *in cap. Iudæi 2. num. 6. de Iudæ.* Cagnol. *ad l. quod attinet 32. nu. 3. & ad l. qui inſerunt 161. num. 3. ff. de reg. iur.* Afflict. *d. dec.* 151. *num.* 4. Zaſius ad *l. iuris nulla num. 21. ff. de legib. & in tr. de Iudæis q. 1. in 6. rat. decid.* Alberic. *ad rubr. C. de Iudæ.* quorum ſententiam eò libentiùs ſequimur; quia *in cap. Et ſi Iudæos, de Iudæ.* expreſsè dicitur, quod propria culpa Iudæos perpetuæ Chriſtianorum ſeruituti ſubmiſerit, & mors Chriſti eos ſeruos fecit. Vndè etiam, ac quia vbique ſeruire ſunt parati pro ſola humanitate, & ex mera pietate, gratia, & commiſeratione, à Chriſtianis dicuntur foueri *in d. cap. Iudæi 21. de teſtib. & in d. cap. & ſi Iudæos, de Iud. & d. can. diſpar.*

9 Quòd verò in quibuſdam priuilegiis Imperatorum appellentur Cæſareæ Maieſtatis cubicularii, fit, non quaſi honorabile cubiculariorum munus in aula Imperatoris ſuſtineant, ſed quia Imperatori, & ſtatibus Imperii Iudęos tanquam publicos vſurarios, & ſeruos in bellica expeditione, aliiſque neceſſitatibus pecuniam vbiuis colligere, & Cameræ Imperatoris, & Statuum Imperij inferre oportet, vt per Chitzel. *in diſcurſ. de regal.*

regal. habend. Iudæor. in reſp. ad 6. dubit. ration.

10 Verùm quod Iudæi Chriſtianorum ſerui dicuntur, declaratur ex præmiſſis procedere, vt ſint ſerui Principum, & aliorum, ſub quibus habitant, Magiſtratuum, non etiam omnium aliorum. Et illorum Principum ſerui ſunt, non quod propriè ſint tales, & ſeruitutis vocabulum ſtrictè, eoque modo, vt in iure ciuili per omnia in eos quadret. Sed quod in quibuſdam cum ſeruis conueniant, & haud ſecus à Chriſtianis, ac olim ſerui à dominis ſupprimantur, & deterioris, & humilioris conditionis, quàm Chriſtiani, eſſe, nec in *d. q. 1. de Iuda.* per textum, quem tanquam ſingularem ad hoc ponderat in *l. fin. §. fin.* vbi de Iudæo, qui ad honores, & dignitates irrepſerit, diſponitur, vt ceu antea extremæ conditionis habeatur, & ſi honorariā illicitè promeruerit dignitatem, *C. de Iuda.* iuncta *l. In ſeruorum* 10. *ff. de pœn.* ex qua lege ſeruos extremæ conditionis eſſe, liquet, Vrſill. *in annot. ad deciſ.* 151. *num.* 1. Natt. *conſ.* 434. *num.* 3. *&* 4. Propriè autem Iudæos Principum Chriſtianorum ſeruos non eſſe, innuit Pontifex in *cap. Etſi Iudæos*, in verbo *Tanquam* extra *de Iuda.* & probat Felin. *conſ.* 30. *num.* 14. qui ſi veri eſſent ſerui, ſequeretur, quod non ſibi, ſed Dominis contrahendo acquirerent contra notata ſupra.

11 Quod ſi quæratur in quibus prædicta ſuppreſſio conſiſtat? Reſpondeo primò, quod huius ſuppreſſionis intuitu Iudæi habitus diuerſitate, quæ eos à Chriſtianis diſtinguat, vti *cap. In nonnullis extr. de Iuda.* & flauum annulum veſtibus impreſſum in ciuitatibus, & locis alijs, vbi habitant, portare cogantur. Quod ita non ad recolendam memoriam, & obſeruationem legum Moſaicarum, quæ cauſa, quare Deus flaui coloris habitum Iudæis iniunxerit, exprimitur *Num.* 15. *v.* 37. Deuteron. 33. *v.* 12. ſed in ſubiectionis vilitatis, & à qua vna cum meretricibus, & carnificibus laborant infamiæ notam Chriſtianis Principibus circa Iudæos placuit. Idem de meretricibus, nempè quod habitus diuerſitate, qua à perſonis honeſtis diſcernantur, vti debeant, iniungitur in *l. Mima* 4. *C. de Epiſcop. aud.* & Carnificibus per Schoreiduuin. ſub. *tit. de hæredit. ab inteſt. in princ. num.* 12. Sunt namque Iudæi vſurarij publici, quos ipſo iure infames exiſtere, docet textus *in cap. porro* 3. *q.* 7. & in *l. improbum fœnus*, vbi Gloſ. & Bald. *C. de his, qui not. infam.* & in Iudæis, quod ſint infames, ſentiunt Maſcardus *concl.* 945. *num.* 21. & Vantius *de nullit. ex def. iuriſd. deleg. n.* 48. Hæc infamiæ cauſa in Iudæis operatur, vt ad aliquas dignitates, præterquam ad eas, quas ipſi inter ſe habent, veluti eſt Decurionatus, ſiue vt vocant, Factoratus, ad quem alios ex ſe eligere, & promouere poſſunt, quod quoad ipſos eſt dignitas ſecundùm textum, quem in hoc ſenſu accipio *in l. generaliter* 3. *§. fin.* vbi Gothofr. *ff. de Decur.* non admittantur.

12 Cuius conſectarium eſt, quandoquidem Doctoratus eſt dignitas, *cap. Quanto extr. de magiſtr.* vbi Felin. *in rubr.* Chaſſan. *Catal. glor. mund. par.* 8. *conſid.* 10. 11. *&* 12. Iudæos nec Doctores in aliqua facultate creari, Bartol. *in l. fin. C. de Iuda. & in l. omnes C. de Decur. lib.* 10. *& in l. vn. num.* 10. *&* 12. *C. de nou. Cod. fac.* Zabarel. *in cap. Iudæi num.* 3. *extr. de teſtib.* Sebaſt. Medic. *de legib. & ſtatut. p.* 4. *q.* 17. *num.* 7. Ferret. *de inſt. & inuaſ. bel. num.* 104. dicens, hanc communem omnium eſſe Doctorum ſententiam, & nos alibi, nec Aduocatos, *argum. l. fin. C. de poſtul.* nec in Principis ſeruitio eſſe poſſe, aut debere; quia omnes, qui in Principis ſeruitio exiſtunt, dignitatem habent adeò, vt & Principis æquam dignitatem habere afferat Zaſius *in pr. num.* 11. *ff. de iuſt. & iur.* Bonacoſ. *de ſeru. & famul. q.* 29. Barbat. *in tract. de præſtant. Cardinal. q.* 1. *col.* 2. Chaſſan. *loc. cit. p.* 6. *conſid.* 28. *& p.* 8. *conſid.* 19. & facit *l. vn.* vbi immunitate dignos eſſe dicitur, quos Imperatoris comitatus illuſtrat, *C. de Præpoſ. labor.* & Rip. *lib.* 2. *reſp. cap.* 26. *num.* 5. ad barbitonſorem Delphini infert, quærens, an cùm eius adhæreat lateri, nobilis efficiatur, de quo vide Menoch. *de arbitr. quæſt. caſ.* 68. *num.* 37. *& ſeq.*

13 Secundò. Prædictæ ſuppreſſionis intuitu Iudæi non tam quod ſint infames, quàm etiam ne Chriſtianos incommodandi, & iniurias inferendi anſam habeant, ad inſtar ſeruorum publicis officijs ſub ſacrilegii pœna præfici non poſſunt, aut debent, *cap. Cum ſit, cap. & ſpeciali extr. de Iuda.* iuncto *can. Conſtituit* 17. *q.* 4. qua de re nos etiam alibi plenè. Hinc Iudæi inter Chriſtianos nec officiales, *l. Manichæi, C. de hæret.* Ferret. *d. tr. num.* 103. Marta *de iuriſdict. p.* 1. *cap.* 24. *num.* 20. Bartol. & Doctores *in rubr. de iuſtit. & iur.* Vantius *d. loc. num.* 49. *& ſeq.* per textum *in cap. Venerabilem*, ibi, *hæreticum, vel paganum eligere*, extra de *elect.* Nec arbitri eſſe, Borrel. *de compromiſ. §.* 2. *gloſ.* 4. *num.* 105. *& ſeq.* & Blanch. *eod. tract. q.* 2. *num.* 20. *argum. l. Pedius §.* 1. *ff. de arbitr.* & nec gabellarum à Chriſtianis exigendarum munere fungi, *cap. pen. extr. de Iuda.* Ferret. *de gabel. & publican. num.* 268. Nec Notarij eſſe poſſunt. Non quaſi Notarius ſit dignitas, cuius tamen contrarium contra Gloſ. *in l. Vniuerſos C. de decur. lib.* 10. deducit ibidem Lucas de Penna, & cur Decurio in lege, modò citata, prohibeatur eſſe tabellio, rationem eſſe docet, non vtilitatem officij, ſed ne Notariatus negotiis priuatis implicitus à publicis abſtrahatur per *l. Curiales, qui C. de extract. tribut.* ſed quia Notariatus eſt officium publicum, à cuius adminiſtratione Iudæi exemplo ſeruorum *l. generali* 3. *C. de tabular. lib.* 10. procul arcendi ſunt, Iaſon. *in rubric. ad tit. ff. de inſt. & iur. num.* 5.

Inſuper ne Iudæi pupillos Chriſtianos ferali ſua ſecta, 14
vti ab Imperatore Conſtantino vocatur *in l.* 3. *C. de Iudæ.* imbuant, tutores eorum eſſe non poſſunt, & ſi inter ſe poſſint, Zaſius *d. loc. num.* 8. Hartman. *miſcel. iur. ciuil. cap.* 1. *obſer.* 15. & latiùs aliis Hunnius *vol. poſter. diſput.* Treutler 8. *q.* 26. vbi iuris rationibus hac ſententia ſtabilita, *l. Spadonem §. neque librarios verſ. iam autem ff. de excuſ. tut.* per poſteriores leges Codicis, & Pontificias Sanctiones, nempè *l. fin. & tot. tit. C. de Iuda. c. nullus* 28. *q.* 1. *c. Iudæi* 10. *cum ſeq.* 28. *q.* 2. in quibus locis Iudæis omnis conuerſatio cum Chriſtianis interdicitur, correctam eſſe, ſentit poſt Paulum Montanum, qui, aliquot ad *d. §. neque librarios*, datis ſolutionibus in eandem tandem declinat ſententiam in *tr. de iur. tutor. & curat. cap.* 4. *à num.* 32. vſque *ad fin.* Diſſentit Pariſ. *ad rubr. ff. de oper. nou. nunc. à num.* 23.

Tantò minus autem Iudæi inter ſe Regem habere de- 15
bent, Zaſius *d. loc. num.* 5. Siquidem Sceptrum, & omne dominium de Iudæis per Veſpaſianum, & Titum Imperatores, tanquam diuinæ voluntatis executores, quadraginta annis poſt paſſionem Domini, eſt ſublatum, Ioſeph. *lib.* 20. *antiquit. cap.* 5. Mart. *de iuriſd. p.* 1. *cap.* 4. *num.* 34. *& ſeq. & ead. p.* 1. *cap.* 24. *num.* 19. Adeòque rectè quidam Iudæus, nomine Iodocus, qui ſe Regem de germine Iudæ ſcripſerat, fiſcali in duas marcas puri auri à Camera Imperiali damnatus eſt, referente Thoma Michaele *de iuriſd. concl.* 48. Ratio ſententiæ latæ hæc eſſe potuit, quod titulus ille ſit inuiſitatus, elatum, & ſeditioſum animum arguens, & nomen Regis requirat publicum officium, cuius cum Iudæi ſint incapaces, reus à dolo excuſari non potuerit; pœna igitur extraordinaria puniendus fuerit iuxtà *l.* 1. *ff. de extraord. crim. l. falſi nomine, ff. de falſar.* non attento, quod probauerit etiam alios Iudæos ſic ſcripſiſſe, quia non ſpectandum quid fiat, ſed quid fieri debeat, *l. ſed licèt* 12. *ff. de offic. Præſid.*

Tertiò huius ſuppreſſionis ratione Iudæis, tum vt per 16
operis effectum recognoſcant ſe ab eo, in cuius mortem nequiter coniurarunt, reprobatos, atque ſeruos illorum eſſe, quos mors Chriſti liberos fecit *d. cap. Etſi Iudæos*; tum etiam ne per aſſiduam familiaritatem ſimplicium animos ad ſuam ſuperſtitionem perducant, *cap. ad hæc de Iuda.* Chriſtianæ ancillæ in Sabbatho ſuo, nulla obſtante conſuetudine in contrarium, vt per Mindan. *de interdict. tit.* 1. *nu.* 32. *cum trib. ſeqq.* ſeruire prohibentur *in cap. Iudæi, eod.* Et Iudæi ſeruos Chriſtianos, ſibi ſeruiendi cauſa nec ſeparatim *l.* 1. *C. ne Chriſtiani mancip. cap. multarum, & cap. fin. extr. de Iuda.* de quo Menoch. *d. loc. num.* 284. *& ſeqq.* Bonacoſ. *in tr. de ſeru. & famul. quæſt.* 134. nec vna cum fundo, cui ſunt adſcripti, ſibi comparare, Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 89. *in princ.* & nec cibum cum Chriſtianis capere, nec cum illis habitare, nec medicamenta illis ſuppeditare debent *cap. nullus eorum cum cap. ſeq.*

ſeq. 28. q. 1. Royzius *deciſ. Lituan. 5. num. 32.* dicens, prudenter, & ſanctè hoc inſtitutum eſſe, ſed malè ſeruari, de quo & nos alibi in edicto contra Iudæos.

17 Quartò huius ſuppreſſionis intuitu Iudæis aliqua certa ſedes nuſquam terrarum relinquitur, ſed iuxta vaticinium Pſalmi 109. *num.* 10. & Pſalmi 59. *num.* 12. ibi: *diſperge eos in virtute tua*, ex mera gratia, & indulgentia terras Principum Chriſtianorum incolunt, Cæphal. *conſ.* 549. *num.* 63. *lib.* 4. Vndè etiam quoties Chriſtianis ex Iudæorum cohabitatione imminet ſcandalum, aut periculum, omninò expelli, bonis ſpoliari, aliiſque pœnis pro qualitate delicti plecti poſſunt, *l. 11. in fin. l. 14. in fin. l. 6. & 18. C. de Iudæ.* vt præ aliis egregiè docuit Iacob. de S. Georgio *in v. Carolus Dux verſ. vltimo quæro in tract. de feud.* Iaſon *in l. Cum ſeruus 39. §. conſtat num. 29. ff. de legat. 1.* & conſultiùs reſpondit Bald. *lib. 2. conſ.* 266. per textum ad hoc notabilem *in l. quicunque*, ibi: *Procul ab ea vrbe, quam conturbauerit, centum millibus vitam agat, C. de Epiſcop. & Cler. & d. cap. In nonnullis in fin. extr. de Iudæ.* ibi: *Præcipimus præſumptores huiuſmodi per Principes ſeculares condigna animaduerſionis adiectione compeſci, ne Crucifixum pro nobis aliquatenus blaſphemare præſumãt.*

18 Quintò, ac denique Iudæis in ſuppreſſionis ſuæ ſignum nullibi locorum prædia poſſidere licet, Zaſius *ad d. q. 1. in 6. decid. rat.* & in *reſponſ. ad 1. contr.* vbi ita ſcribit: *Iudæos non eſſe ſeruos, habere enim poſſeſſiones, præſcribere contra nos &c. nihil obſtat. Talia enim ex pietate eis permittuntur, vt quaſi in modum peculij potiùs, quam iure proprietatis poſſideant.* Nec aliquid eis legari poteſt, *l. 1. C. de Iudæis*, de quo vide Ricciul. *de iur. perſon.*

19 Quibus ita poſitis, quæ ab initio in contrarium ſunt adducta, non obſtant. Quatenus enim Iudæi iuris Romani ſint participes, & quatenus legitimas perſonas ſtandi in iudiciis Chriſtianorum habeant, vide Ricciullum *loc. cit.* Quod autem de bonis ſuis moribundi teſtari valeant, nemini hoc mirum videri debet, quia & periurum, Ioan. Andr. *in cap. Quod ſemel num. 9. de reg. iur. in 6.* & infames alios teſtari poſſe inter omnes conuenit, dicit Duareo. *ſub rubr. Qui teſtamentum fac. poſ. verſ. nunc videndum prope fin.*

20 Quod verò Iudæi templa, & Synagogas, *l. 3. l. penul. & vlt. C. de Iudæ.* Bald. *p. 3. conſ.* 266. vbi caſus, in quibus Iudæi tolerantur, enarrat, & quid ſit Synagoga, explicat, nimirùm locum publicum, in quo Iudæi ad ſuas cæremonias celebrandas congregantur, commercia, *l. nemo, C. eod.* Collegia *l. 3. §. fin. ff. de Decur.* & pleraque alia cum ciuibus Romanis habent commercia, & ſub pace publica cum bonis ſuis actiuè, & paſſiuè continentur, *l. nullus, C. de Iudæ.* quam pacem Iudæis Ioſephum à Veſpaſiano, quod Titum filium illius à paralyſi curauerit, acquiſiuiſſe aliqui narrant. Hæc, & ſimilia alia Iudæos à nota ſeruili, qua laborant, ſimiliter non eximunt. Siquidem quoties Chriſtianus Magiſtratus Iudæos tolerat, etiam prædicta, & omnia iura alia, ſine quibus Iudæi viuere non poſſunt, ex gratia ſimul eis concedat, habet neceſſe, *arg. leg. 2. de iuriſd.* ita tamen, & ſub hac ſemper ſubintellecta conditione, vt Iudæi immunitate ſibi conceſſa vtantur, quo vſque eadem non abutantur, *l. Iudæos, C. de Iud.* ſecus ſi ſit propter abuſum, priuilegijs conceſſis in pœnam priuari debent, ſicut & hic ipſe abuſus in cauſa eſt, vt priuilegia, quæ circa commercia iuris ciuilis, & canonici indulta habuerunt, inueterata quadam omnium gentium conſuetudine amiſerint, vt per Vueſembec. *in C. d. tit. num.* 3. id, quod præter *quanto amplius extr. de vſur.* ordinationes locorum paſſim oſtendunt.

21 Nullibi enim Iudæis cum Chriſtianis eſt libera contrahendi poteſtas; & nullibi ferè immobilia poſſidendi facultas, certaque ſedes iuxta prophetiam Moyſis Deuter. 28. *num. 64. & ſeq.* eis competit. Sed ad præcauendas Iudæorum fraudes modus aliquis certus, certæque leges peculiares, cum quibus ſcilicet perſonis, ſuper quibus rebus, & qualiter eis contrahere liceat, vel non liceat, de ſtatutis locorum præſcribitur, quas leges etiam Iudæi ſtrictè, & ad vnguem in contrahendo obſeruare tenentur.

Poſſunt quidem Iudæi arbitratores eſſe, quia nec de- 22
portati, *l. cum pater 77. §. hæreditatem 4. ff. de leg. 2. l. ex facto 17. §. Si quis 6. ff. ad S.C. Trebel.* nec quiuis alii infames arbitratores eſſe vetantur, *l. Pedius ff. de recept. arbitr.*

Denique quatenus Iudæi ſub ſtatutis Chriſtianorum 23
comprehendantur, hoc Rolandus à Valle *d. conſ. 35. à num.* 37. procedere declarat, ſaltem in ſtatutis illis, quæ loquuntur in materia proportionabili, ac tali, quæ ita congruit Iudæis, ſicut & Chriſtianis. Hoc ſolo caſu diſpoſitum in Chriſtiano locum habet in Iudæo, hocque reſpectu Iudæi, qui ex ſingulari ſtatuto vnà cum Bononienſibus, quos Menochius à Pontifice Maximo anno Chriſti 1464. Ciuitatis priuilegio donatos eſſe, refert *arb. quæſt. caſ.* 290. ciues facti non ſunt, de populo ciuitatis eſſe cenſentur, & nonniſi commerciorum, publicæ tutelæ, ſalui conductus, & aliorum, ſi quæ cum ciuibus communia habent intuitu, abuſiuè ciues dicuntur. Cùm enim Iudæi ſubditi ſint, non peregrini, vtique in loco domicilij aliquis eis in Republica ordo dandus eſt ad exemplum ſeruorum, quibus apud Romanos infimum in Ciuitate ordinem euitandæ confuſionis cauſa datum fuiſſe referunt hiſtorici. Regulariter igitur Iudæi ciues non ſunt, nec quicquam iuris habet, quod ad ciues pertineat, Zaſius *ad d. loc. n.* 21.

Sed obiicies. Si Iudæi eſſent in Chriſtianorum pote- 24
ſtate, tum vtique liberos ſuos ſub patria ſua poteſtate habere non poſſent. Siquidem notum, vt qui ſub aliena eſt poteſtate, alium ſub ſua poteſtate habere non poſſet, *l. ibi. ff. de reg. iur. l. ſi cuenit ff. de adult.*

Reſpondetur, axioma illud, quod qui ſub aliena eſt 25
poteſtate, alium ſub ſua poteſtate habere non poſſit, procedere in poteſtate, quæ eſt eiuſdem qualitatis, aliud in ea, quæ eſt ſupra ſe, & ſic ſeparata à poteſtate ea, in qua eſt ipſe, qui poſſidetur. Hinc enim, verbi cauſa, filius familias poteſt eſſe tutor, & qui parens efficitur monachus, licèt ſit ſub poteſtate Abbatis, liberos ſub ſua poteſtate retinet, *cap. Si religioſus de elect. in 6. c. non dicatis 12. quæſt.* 1. Felin. *d. conſ. 30. num.* 13. Pari modo Iudæus, quamuis ſit ſub poteſtate Chriſtianorum, liberos ſub patria ſua poteſtate habere poteſt, Cagnol. *ead. d. leg. 161. num. 2. & 3.* prout ſana habet ex ſententia Gloſs. *in cap. Iudæorum 28. quæſt. 1.* Panormit. *in cap. 2. per* illum textum *extr. de conuerſ. infid.* Imol. *in l. multum intereſt, ff. de verb. oblig. & vol. 6. conſil. 59. num.* 6. Felin. *in d. cap. Iudæi 2. num. 6. extr. de Iud.* Hippol. de Marſil. *ſingul.* 540. Aſcan. Clem. *de patr. poteſt. cap. 6. eff. 7. num.* 6. aliique, qui reiecta Archidiaconi *in c. qui ſincera d.* 45. diſſentientis opinioni, concludunt, Iudæos quantum ad patriam poteſtatem iure Romanorum vti per textum *in cap. vlt.* ibi: *Cum autem filius in patris poteſtate conſiſtat &c. extr. de conuerſ. infid. & c. Ius Quiritum d.* 1.

Vndè Baldus quod eſt de familiis familias ciuium Ro- 26
manorum *in l. filius famil. ff. de his, qui teſtam. fac. poſ. & in pr. inſtit. quib. non eſt permiſ. teſt. fac.* diſpoſitum, eos ſcilicet teſtari non poſſe, hoc ipſum ad filios familias Iudæorum extendendum eſſe, infert in *l. item in poteſtate, ff. de his, qui ſunt ſui, vel al. iur.* & Alex. *vol. 3. conſ.* 3. *vult*, quod vt Romanorum, ita & Iudæorum filij ſint ſui parentibus ſuis. Quod tamen, vt notanter declarat Aſcan. Clem. *d. loc.* verum, quatenus & pater, & filius ſunt Iudæi, non etiam cum filius eſt effectus Chriſtianus. Is enim per conuerſionem ad Chriſtianiſmum in his, quæ in ipſius patris commodum tendunt, in patria poteſtate eſſe deſinit, *arg. cap. 2. in fin. de hæret. in* 6. Atque hinc eſt, vt pater Iudæus filio baptizato pupillariter ſubſtituere non poſſit, tametſi liberos orthodoxos hæredes inſtituere, & ſeparatos à ſe alimentare, & dotare cogatur, *arg. l. cognouimus* 19. vbi Salicet. *C. de hæret. Nouel. 115. cap. 3. §. 14. iuncto cap. plerique de conſecrat. d.* 4. Aſcan. Clem. *d. loc. num. 6. & 7.* vbi an è conuerſo filij Iudæi è patris ad Chriſtianiſmum conuerſi patria poteſtate liberentur, quærit, & liberari negat. Quod adde notata per Vrſill. ad Afflict. *dec. 151. n.* 8. & Ricciullum *de iur. perſon. lib. de Iudæis.*

Quid verò cenſendum ſit de deſcendentibus à Chri- 27
ſtia-

ſtianis nouis, captis à triremibus Religionis Hieroſolymitanæ? Cenſeo eſſe dimittendos; quia ſi chriſtianè viuunt, & non ſunt capti pugnantes contra Chriſtianos, vel pyraticam exercentes, non poſſunt retineri, tanquam ſerui.

28 Quid etiam cenſendum ſit de Apoſtatis captis à triremibus Religionis Hieroſolymitanæ, vel ab aliis Chriſtianis ſuper nauibus Infidelium pyraticam exercentium, & pugnantium contra Chriſtianos, an ſcilicet remaneant captiui eorum, qui illos capiunt? Cenſeo remanere mancipia. Debet tamen confici proceſſus ſuper apoſtaſia, & apoſtatas vel reconciliare Eccleſiæ, ſi ad pœnitentiam reducantur, iniunctis de iure iniungendis, vel tradere Curiæ ſeculari, ſi pertinaces exiſtant, nec eos conſignare ſuis Dominis, niſi habita cautione de illos non manumittendo, ſaltem inconſulta Sede Apoſtolica.

CONSVLTATIO CXLI.

An plures teſtes ſingulares ſingularitate adminiculatiua, non habentes, ſeu habentes exceptiones correitatis, vel alias legales, probent? Vel quem gradum probationis faciant in materia hæreſis, vel apoſtaſiæ, ſi prædicti teſtes non fuerint repetiti, vel repetiti, reo non citato, vel ſi citato, denegata eidem facultate dandi interrogatoria, etiamſi in eo Tribunali extet conſuetudo non repetendi teſtes?

1 RESpondeo, teſtes huiuſmodi probare, non tamen plenè, ſed tantùm ſemiplenè, aut aliquid ampliùs ſemiplenè, vt notant Cauial. *in l. admonendi n.86. n.92. ff. de iureiur.* Gabriel. *tit. de teſtib. lib.1. concl.1. num.5.* qui alios citat, Monticel. *in repert. teſt. rubrica ſingulares teſtes*, Corrad. *in pract. §.2. de offic. Prat. in cauſ. ciuil. tit. de teſtib.* Petra *de fideic. q.12. num.507. & ſeq.* Emman. Suar. *in theſ. recept. litt. T. n.156.* & Doctores, quos refert, ac ſequitur Farinac. *in pr. crim. q.64. de teſtib. n.113.* Rationes alibi adduximus.

2 Præcipuè, quia ſunt participes criminis, qui licèt admittantur in crimine hæreſis per textum *in cap. In fidei fauorem, de hæret. in 6.* non tamen ſunt integri, & proptereà ad condemnandum non ſufficiunt, Aretin. *in cap. fin. de teſtib. ad fin.* Palac. *in rubr. de hæreſ. §. vlt.* Locat. in *Iudic. Inquiſ. verb. complices n.1.* Genuen. *in pr. Arch. cap.84. n.11.* Pegna *3. p. dir. q.64. com.113. verſ. Cæteris tamen*, Royas *ſingul.191. n.3.* & Farinac. *de hæreſ. q.188. n.83.* alijque communiter. Quia licèt fauore fidei teſtes aliàs inhabiles ad teſtificandum admittantur, admittuntur tamen vt ſemper ſubiecti falſitatis dicendæ periculo, quod cùm ſit intrinſecum, per admiſſionem purgari non poteſt. Ac præcipuè quia non ſunt repetiti, nec reus citatus, nec ipſi data facultas dandi interrogatoria, quibus veritas amplius inueſtiganda ſit, vt per Pegn. *p.2. direct. com.19. ad text. in cap. Veritatis de dol. & contum.* Simancha, Royas, Genuenſis, Bobadilla, & Doctores communiter, quos etiam ſequitur Farinac. *d. q.188. num.22.* Quia ſi oppoſitionibus, & interrogationibus inquiſiti non ſatisfaciant teſtes, ipſorum depoſitio prius facta multum infirmatur; atque adeò vt depoſitiones factæ probent in iudicio, ac firmæ permaneant, debent repeti. Quod etiam annotauit Genuenſ. *d. cap.84. n.3.* referens literas S. Congregationis S. Officij, vbi non ſolùm admittit interrogatoria danda pro parte inquiſiti, ſed etiam vult ipſum citari debere ad dandum interrogatoria in repetitione teſtium, & quod ſuper dictis interrogatorijs primò ſunt interrogandi teſtes, & poſtea examinandi ſuper capitibus datis à fiſco abſque eo, quod ipſis legatur prima depoſitio. Idemque tradit Farinac. *d. q.188. n.14.* & affirmauit Pegna in *pract. ad Inquiſitor. lib.2. cap.28.* & meliùs *cap.31.* Vbi amplius ponit formam interrogatoriorum pro parte inquiſiti dandorum. Quæ ſententia, teſtante ipſo Farinacio loco citato, indiſtinctè ſeruatur in Supremo Vrbis, totiuſque Chriſtianæ Reipublicæ generalis S. Inquiſitionis Tribunali, & omnes Doctores vbique locorum ſupponunt apud Caren. *de offic. S. Inquiſit. p.3. tit.7. §.5. n.33.* Vnde ſtylus contrarius reprobatur.

Itaque eiuſmodi teſtium probatio ſolùm ſufficiens erit ad pænam extraordinariam, ſecundùm quod Iudici videbitur iuxta qualitatem perſonarum, & adminiculorum concurſum. 3

CONSVLTATIO CXLII.

1 *An Regulares proponentes in ſuis Eccleſijs populo lucrandas Indulgentias, quæ iam à Sede Apoſtolica fuerunt declaratæ falſæ, vel apocriphæ, vel indiſcretæ, poſſint ab Epiſcopo loci, in quo fuerunt propoſitæ, puniri?*

2 *Et quatenus affirmatiuè, qua pæna? Cùm in dicta prohibitione nulla fuerit appoſita pœna.*

AD primum affirmatiuè. Deſumitur ex S. Concilio Trid. *ſeſſ.5. cap.2. §. Si verò*, vbi contra Regulares, errores, aut ſcandala diſſeminantes in populum, etiamſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicent, Epiſcopus procedit. Cui decreto concinit *Clem.1. de priuil. & exceſ. Prel.* & *Clem. Cupientes de pœn. cap. ad abolendam*, vbi Gloſ. *fin. de hæret.* Neque illi per priuilegia Regularibus conceſſa derogatum eſſe, niſi in ipſis priuilegijs appareat expreſſa diſpoſitio contraria, cenſuit S. Congregatio eiuſdem Concilij. Proponens autem populo Indulgentias falſas, vel apocriphas, errores, aut ſcandala diſſeminat. Quia populus Indulgentiarum falſitate à Concionatore inductus pęnitẽtias ſuis peccatis debitas, vel negligit, vel tepidior redditur ad illas adimplendũ, quod ſi ſcit, eſſe tanquam falſas à Sede Apoſtolica declaratas, ſcandalo illi eſt, audire Concionatorem contra declarationem Sedis Apoſtolicę illarum falſitatẽ aſſerere, ac ſi ipſa Sedes in ſuis declarationibus erraret. Quare in terminis mitioribus S. Cõgregatio S. Officij ſub 10. Maij 1616. & ſub 24. Auguſti eiuſdem anni declarauit, Regulares, publicantes Indulgentias ſine participatione Ordinariorum, vel excedentes modum in illis publicandis, puniri ab Ordinarijs. 1

Quinimmò puniri poſſe ab Inquiſitoribus, tanquã proferentes propoſitiones ſcandaloſas, & temerarias ex Conſtitutione Pauli Tertij apud Pegnam, tradunt Carena *p.2. tit.16. §.4. n.15.* itaut inter ipſos, ac Epiſcopos dari præuentionem, firmat Zanard. *in ſum. diuin. precept. p.1. rubr. de Inquiſ. q.54.* Caren. *loc. cit. n.16. & ſeq.* Epiſcopi quidem, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati à S. Concilio Trid. *d. cap.2. ſeſſ.5.* Inquiſitores verò tanquam delegati à Paulo III. citata eius conſtitutione. 2

Ad 2. Ex Tridentino loco allegato poterit eis Epiſcopus prædicationem interdicere. Ex prohibitione à Sede Apoſtolica emanata, cùm nulla impoſita fuerit pœna, remanet Epiſcopis arbitraria, atque adeò pro modo culpæ poterunt puniri, etiam cenſuris eccleſiaſticis. Ac tandem ex citata Conſtitutione Pauli III. poſſunt cogi ad ſe retractandum in loco, vbi id propoſuerunt pro tollendo ſcandalo, expediri in S. Officio cum correctione, ac pęnitentijs ſalutaribus, ac pœnis alijs arbitrarijs pro modo ſcandali, ac temeritatis. Cuius rei extant exempla relata à Carena vbi ſupra *num.22.* quorumdam Concionatorum, qui cùm temerè populo prędicaſſent, virtute Bullæ Cruciatæ poſſe abſolui etiam ab hæreſi, iuſſu Inquiſitorum id publicè retractarunt, teſte Henriquez *in ſumm. lib.6. cap.16. numer.3. in addit.* 3

CON-

CONSVLTATIO CXLII.

Cuinam cedant oblationes, quæ offeruntur in Miſſa presbytero celebranti? Et quid de illis, quæ offeruntur nouis Sacerdotibus, dum celebrant primam Miſſam? Vbi quid in iſtis aduertendum?

1 REſpondeo. Non cedunt ipſi presbytero, ſed Rectori Eccleſiæ, vt per Ab. *in cap. paſtoralis, de his, quæ fiunt n.2.* vbi adducit textum *in cap. Requiſiſti de teſt.* in quo relictum Epiſcopo ab extraneo, videtur relictum contemplatione Eccleſiæ. Ergo ſimiliter, oblationes factæ celebranti, videntur factæ intuitu Eccleſię. Nam oblationes faciunt Parochiani propter adminiſtrationem Sacramentorum, vt in *can. omnis Chriſtianus* cum Gloſ. *de conſecr. d. 1.* & tradit Felin. *in cap. dilectus n.1. de offic. ordin.* vbi etiã *n.2.* dicit, oblationes factas Capellano, ſeu Vicario deberi Rectori; Si tamen ſit Epiſcopus, qui Miſſam celebrat, tunc oblationes ſunt ipſius Epiſcopi, etiamſi celebret in Eccleſia parochiali, & ei offerantur à parochiano, vt tenet Hoſt. *in ſum. tit. de paroch. §. in quibus,* & Archid. *in d. can. Omnis, de conſecr. d.1.* ac ſequitur Socin. *d. libel. 18. num. 10.* & Syluеſt. *v. decima num. 3.*

2 Oblationes verò, quæ fiunt nouis Sacerdotibus, dum celebrant primam Miſſam, non quæruntur Parocho, ſed ipſiſmet Sacerdotibus ex generali vbique gentium conſuetudine iuxta ea, quæ tradit Calder. *conſ. 15. tit. de paroch.* & Socin. *d. libel. 18. n. 10.* ſtante enim conſuetudine ex veriſimili mente offerentium res cenſentur oblatæ contemplatione ipſius presbyteri. Vndè ſicut potuiſſent offere ea intentione declarata, vt cederent ipſi presbytero, ita illorum intentio videtur declarari per hanc conſuetudinem, vt notat Bartol. *in l. heredes mei §. cum ita ff. ad Trebel. & in l. iuriſiurandi, §. ſi liberi, ff. de oper. libert.* Præpoſ. *in can. Sacroſancta num. 3. 2. d.* & in hac ſpecie obſeruat idem Socin. *d. libel. 18. n. 3.*

3 Circa autem huiuſmodi oblationes, quæ fiunt pro Miſſis nouis aduertendum eſt, quod licèt Concilium Trid. *ſeſſ. 22.* in decreto de *obſer. & euit. in celebr. miſſar. in §. atque præcipiat, vt quicquid pro Miſſis nouis celebrãdis datur, necnon importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quàm poſtulationes, aliaque huiuſmodi, quæ à ſimoniaca labe, vel certè à turpi quæſtu non longè abſunt, omninò locorum Ordinarij prohibeant,* non tamen prohibentur presbyteri ex S. Congregationis ſententia, à Sanctiſſimo approbata, quominùs ſuas primas Miſſas decantent, & in illis poſt offertorium in medio altaris ad populum ſe conuertant accipiendo oblationes à ſponte offerentibus, & eleemoſynas, vt ſolent Parochi diebus feſtis. Perambulationes verò per Eccleſiam, ſimileſque extorſiones prohibentur. Sed & S. Congregatio Epiſcoporum declarauit, Sacerdoti Miſſam nouam celebranti licere oblationes accipere, modò non diſcedat ab altari, vt in Ianuen. 11. Octobris 1601. Rurſus in illis verbis, *illiberales eleemoſynarum exactiones*, S. Congregatio Concilij dixit, hoc nomine non venire conſuetudinem, quæ inoleuit, vt Parochus diebus feſtis ſolemnibus, vel non ſolemnibus poſt offertorium in medio altaris vertat ſe ad populum, & inuitando ad oblationes, manipulum, vel aliud offerentibus præbeat oſculandum, aliis verò Sacerdotibus ſimplicibus id non eſſe concedendum. Et iterum quærenti, an liceat parochis, extante conſuetudine, in diebus feſtis in medio Miſſæ inuitare populum ad oblationes, dando ſingulis pacem, & ad recipiendum mulierum oblationes recedere ab altari, & ad infimum locum Eccleſiæ, vbi mulieres manent ſeiunctæ à maribus, accedere, ſtante dicta Conſtitutione Concilij *cap. vn. de obſer. & euit. ſeſſ. 22.* vbi: *quaſcunque importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones*, reſpondit, conſuetudinem hanc reſtringẽdam ad exemplum decreti iam facti Nonis Octobris 1573. Sed facta poſtmodum relatione ad Sanctiſſimum, Sanctitas ſua dixit, non eſſe eandem rationem, ſeu bonam conuerſionem de Miſſis nouis ad Miſſas parochorum, quibus debentur iſtæ oblationes, ideò permittendam huiuſmodi conſuetudinem, prout inoleuit. Ita teſtatur D. Fagnan. *in d. cap. paſtoralis, de his, quæ fiunt n. 41.*

Et in vna Feretrana eadem S. Congregatio Concilij declarauit, in loco, in quo extat conſuetudo diebus Dominicis, & maioribus feſtis in medio Miſſæ inuitare populum ad oblationes, & illas per ſeipſos Sacerdotes recipere, dando ſingulis offerentibus pacem, permittendum eſſe, quod ſeruetur, quod hactenus conſueuit; & idem circa confeſſiones generales populo vulgari ſermone faciendas ſeruandum eſſe. Et in Ciuitatis Caſtellanæ, licèt Sacerdotibus celebrantibus nouas Miſſas ſe in medio altaris vertere ad populum, & accipere oblationes, & eleemoſynas ab offerentibus. Non licebit tamen hac de cauſa perambulare, vel circuire Eccleſiam die vltima Septembris 1574.

CONSVLTATIO CXLIII.

An Iudæus, qui blaſphemias hæreticales profert in Chriſtum, vel Beatiſſimam Virginem eius matrem, confugiens ad Eccleſiam gaudeat illius immunitate? Vbi effata de blaſphemis, & blaſphemijs.

1 NEgatiuè reſpondendum cenſeo. Moueor ex Conſtitutione Pontificia Gregorij XIII. quæ incipit, *Antiqua Iudæorum improbitas*, edita ad compeſcendum Iudæorum blaſphemias, & ſcelera, *quibus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum*, ſunt eius verba, *in cælo triumphantem adhuc in ſynagogis ſuis, & vbique perſequuntur, &c.* In ea enim ſtatuitur, quod Inquiſitores hæreticæ prauitatis liberè procedant in omnibus cauſis, & caſibus in ipſa contentis, inter quos eſt hic, qui ſequitur: *Si Saluatorem, & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, purum hominem, vel etiam peccatorem fuiſſe, Matremue Dei non eſſe Virginem, & alias huiuſmodi blaſphemias, quæ per ſe hæretica dici ſolent in Chriſtianæ fidei ignominiam, contemptum, aut corruptionem impiè protulerit, &c.* In quibus caſibus delegat Iudices Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vt ſuper his contra Iudęos, atque infideles quoſcunque ſimul, vel ſeparatim, *prout in cauſis fidei iuxta ſacrorum canonum formam, &c.* inquirant, & procedant. Certum autem eſt, proferentem blaſphemias hæreticas eſſe vel hæreticum, vel ſuſpectum de hæreſi, atque adeò non gaudere immunitate Eccleſiaſtica, vt per Conſtitutionem Gregorij XIV. *de Eccleſ. immun.* & per Farinac. *in append. de immun. Eccleſ. cap. 13. num. 175.*

2 Neque obſtat, quod Iudæi, etſi contra fidem Chriſtianam ſentiant, in ijs, quæ non ſunt ſibi communia cum Chriſtiani, hæretici non dicuntur, nec pœnæ contra hæreticos ſtatutæ locum habent contra eos; quia, vt quis hæreticus dicatur, & puniatur, requiritur, quod ſit baptizatus, vt per Canter. *in quæſt. crim. rubr. de hæret. cap. 1. n. 5.* & alios apud Farinac. *de hæreſ. q. 178. §. 6. n. 128.*

3 Nam huic obiectioni reſpondetur primò, Iudæos, & alios Infideles non dici hæreticos propriè, ac ſtrictè, ſed impropriè, ac largè, vt per Doctores, quos ſequitur idem Farinac. *d. q. 178. n. 130.* Vndè *n. 143.* loquens de Iudæis, & Infidelibus receptatoribus, fautoribus, & defenſoribus Chriſtianorum ad Iudaiſmum, vel ethniciſmum tranſeuntium, vel redeuntium, docet eos puniri ad inſtar receptatorum, fautorum, & defenſorum hæreticorum per textum *in cap. contra Chriſtianos in fin. de hæret. in 6.* vbi expreſsè dicitur: *Sicut contra fautores, receptatores, & defenſores hæreticorum, ſic contra fautores, receptatores, & defenſores talium eſt procedendum*, vt ibi adnotarunt Ioan. Andr. poſt *n. 1.* vbi dixit, quod, licèt videretur contrarium dicendum in Iudæis, ſic receptantibus, fauentibus, & defendentibus, cum & ipſi non propriè, ſed largè dicantur hæretici; quia tamen ſic ſtatutum eſt, ita proptereà ſeruari debet. Quod etiam ſequuti ſunt Gemin. *n. 6.* & Franch. *num. 2.*

4 Secundò reſpondetur, Iudæos ita blaſphemantes, non dicimus eſſe quidem, aut dici hæreticos, neque de hæreſi ſuſpectos, ſed tantũ in eos procedi poſſe, prout in cauſis fidei ex citata Cõſtitutione Gregorij. In cauſis autẽ fidei Inquiſi-

quiſitores procedunt contra reos, extrahendo illos ab Eccleſia, vt per Farinac. *in append. de immun. d. n.* 175. ac proinde puniuntur, ac iudicantur iiſdem pœnis, ac legibus, quibus puniuntur, ac iudicantur hæretici per textum *in l. cælicolarum C. de Iudæis*, vbi ſic ſancitur: *Iudæi, niſi ad Dei cultum, venerationemque Chriſtianam conuerſi fuerint iiſdem legibus, quibus præcipimus hæreticos conſtringi, vel adſtringi, ſe quoque nouerint adſtringendos*. Conſtat au-
3 tem, quod non adſtringuntur iiſdem legibus, quibus hæretici, niſi faciant, vel dicant ea, quæ faciunt, vel dicunt hæretici; tunc enim eodem iudicio aſtringuntur, *vt per l. quicumque §. eos verò, C. de hæretic.* Eymer. in *Direct. p.* 2. *q.* 46. *§. dicendum eſt*, vbi Pegna *com.* 71. Locat. *in Iudic. v. Inuocare n.* 14. Atque adeò non debent gaudere immunitate Eccleſiæ, quemadmodum ea non gaudent hæretici ex d. Conſtitutione Gregorij XIV. & ex communi DD. ſententia, quam proſequitur Farin. *de carcer. & carcer. & carcerat. q.* 28. *n.* 68. *& in append. de immun. Eccleſ. d. t.* 13. *n.* 167. ac Suar. *de relig. tom.* 1. *tr.* 2. *lib.* 3. c. 10. *n.* 12. Facitque generalis concluſio apud Farinac. in *fragment. crimin. p.* 2. *n.* 657. quod Iudæi, & alij infideles delinquentes in contemptum Religionis, tanquam hæretici, & pœna hæreticorum puniri poſſunt ex Baldo, & Calderino, relatis à Tuſcho *pract. concl. verb. Iudæus concl.* 372. *n.* 1. 7. *&* 8. Ac proinde priuari immunitate
4 Eccleſiæ, ſicuti priuatur hæreticus.

5 Contra blaſphemos extat grauis Conſtitutio B. Pij V. quam lege.

6 Blaſphemus hæreticalis non poteſt à Confeſſarijs abſolui, &, qui eum audit, tenetur illum denunciare S. Officio.

7 Eſt denunciandus S. Officio ab Auditoribus.

8 Proferens *malanaggia Dio* poteſt puniri in S. Officio.

9 Contra proferentes *Puttana di Dio*, *ò Puttanazza di Dio*, *ò al diſpetto di Dio* procedit S. Officium.

10 Proferens blaſphemiam in B. Virginem, vel alium actum irreligioſum in eam committens, dummodò illi corde non conſenſerit, pœnitens, aut confitens, poteſt à Confeſſarijs abſolui, nec eſt cogendus ad denunciandum, niſi habeat complices.

11 Blaſphemus hæreticalis magis exemplariter punitur in S. Officio pœna permanendi diebus feſtis præ foribus Eccleſiæ cum candela accenſa, & inſcriptione, quàm pœna publicæ torturæ inferendæ.

12 Audientes blaſphemum, & non denunciantes, tunc incurrunt excommunicationem, quando per illius blaſphemias credunt, vel dubitant illum eſſe hæreticum, vel ſuſpectum de hæreſi.

13 Qui fugiens à carceribus, moritur, poteſt ſepeliri in Eccleſia, & contra eius bona non proceditur, nec minus contra illius fideiuſſorem ob contrauentionem præcepti eidem facti de ſeruando locum ipſi aſſignatum pro tuto carcere.

14 Recidiuus hæreticalis pro prima vice, dum apparet, de illius pertinacia, & incorrigibilitate damnatur ad triremes per quinquennium, præuia tortura ſuper intentione, & abiuratione de vehementi.

15 Siquis, vt à carceribus Curiæ laicalis ſe liberet, protulerit blaſphemias hæreticales, de quibus inquiri debet, & ad carceres S. Officij tranſmitti, ſi fateatur ſe dictas blaſphemias protuliſſe non malo animo, ſed vt effugiat mortem, poterit abſque vlla abiuratione, præmiſſis tribus ictibus torturæ, ob malam, & temerariam loquutionem, & ad exemplum aliorum, remitti ad eoſdem carceres laicales cum præcepto, quod abſtineat à ſimilibus ſub pœna triremium.

16 Qui, euaginato gladio imaginem Crucifixi, vel B. Virginis, aut Sanctorum percuſſerit, manere debet, lingua prius perforata, præ foribus Eccleſiarum inſignium pluribus diebus feſtis, & poſtea tranſmittendus ad triremes perpetuas.

17 Blaſphemia hæreticalis punitur in S. Officio, cæteræ verò non hæreticales à Curia ſeculari, ſi præuenerit, cuius Iudices tenentur mittere denunciationes ad S. Officium.

18 Illæ: *Al corpo di Dio, Puo far Dio, Puttanazza d'Antichriſto*, non ſunt hæreticales.

Iſtæ. *Puttana di Dio*, *Potta di Dio*, *Puttanazza di Dio, al diſpetto di Dio*, ſunt hæreticales, & vti tales puniuntur à S. Officio cum abiuratione de vehementi; ſiquidem prima verba ſunt contra puritatem Dei, ſecunda verò continent ſenſum, quod omninò debeat fieri, quod blaſphemus imprecatur, etiamſi Deus ſua omnipotentia id nolit. 19

Negantes Sanctiſſimam Trinitatem, Virginitatem B. Virginis, & Diuinitatem Chriſti traduntur Curiæ ſeculari, etiam pro prima vice. 20

Qui blaſphemias hæreticales protulit, & abiurauit de vehementi, quam abiurationem neglexit, & denuò protulit blaſphemias, ſi petierit abſolui in foro conſcientiæ, poterit Pontifex annuere, vt abſoluatur. 21

Bis ſententiatus ob blaſphemias hæreticales, tertiò deprehenſus, & confeſſus, ſe protuliſſe alias blaſphemias hæreticales, poterit præuia abiuratione de vehementi damnari ad triremes per decennium abſque ſpe gratiæ. 22

Blaſphemia hæreticalis eſt: renego Deum Chriſtum; quia denegatur Dei exiſtentia. 23

Blaſphemia item hæreticalis eſt: denego Crucem, Sacramenta, chriſma, Euangelia, vel aliam fidei veritatem; quia denegat Deo veritatem infallibilem, quæ in his, prout ab Eccleſia propoſita ſunt, relucet. 24

Blaſphemia quoque hæreticalis eſt dicere: nec Deus ipſe, ſi deſcenderet de Cœlo, amoueret pecuniam, frumentum, &c. de arca iſta. 25

Blaſphemia hæreticalis eſt, quæ profertur ſub conditione, nimirum: Non credo in Deum, niſi te percutiam, te occidam, &c. aut niſi veritatem dico; quia ſub hac forma non allegat Deum in teſtem, ſed potius eius nomen blaſphematur. Vel quia hæc blaſphemia conditionalis continet in ſe puram implicitatem affirmatiuam, ſcilicet quod, ſi ad occidendum illum opus fuerit, in Deum non credere, paratus eſt, id libenter facere. 26

Blaſphemiam hæreticalem non eſſe quando de Sanctis renegatur, vt renego Diuum Petrum, ait Sanchez *lib.* 2. *oper. moral. cap.* 32. *n.* 36. Quia non negatur de illis aliqua veritas pertinens ad fidem, ſed tantùm eſſe verbum contumelioſum in Sanctos. At eſſe blaſphemiam hæreticalem, aſſerit Caſtropalaus *tom.* 3. *oper. moral. tr.* 17. *diſp.* 2. *pun.* 2. §. 3. *n.* 5. Quia hoc denegans, denegat eos exiſtere, eſſeque beatos, quod eſt negare quandam fidei veritatem, cum de fide ſit Petrum, exempli gratia, exiſtere, eſſeque beatum; quod puto probabilius. 27

Blaſphemia hæreticalis eſt, ex ſe Sanctum appellare Diabolum. In Regnis tamen vtriuſque Siciliæ hæc verba: *Sancto Diauolo* propter communem vſum, & cum proferantur ex iracundia non habentur pro blaſphemia hæreticali, ſed habent tantùm rationem ſimplicis blaſphemiæ. In maleficijs verò, quando à maleficijs dæmon Sanctus appellatur, habetur pro blaſphemia hæreticali; quia verè malefici ſanctitatem Dæmoni tribuere intendunt. 28

Blaſphemia hæreticalis eſt aſſerere ex feruore iracundiæ, etiam abſque errore intellectus. Non eſt Deus, quod ſi Deus eſſet, talia non pateret. 29

Proferens iocoſa hæreticalia, & contra fidem Catholicam puniri poteſt in S. Officio. Non eſt tamen, vt hæreticus puniendus, niſi in ſuo dicto perſiſtat, ſed mulctari poteſt pœna pecuniaria. 30

Blaſphemans pluries, & ex conſuetudine, tam in ludo, & ira, quàm extra, ad omnemque animi motum, eſt de hæreſi vehementer ſuſpectus, debetque abiurare vehementer hæreſis ſuſpicionem, attenta vita, & conditione perſonæ: Si verò blaſphemus non peieret ex habitu, ſed rarò, & in ludo tantùm, vel in ira ſolùm, tunc redditur tantummodò de leui ſuſpectus de hæreſi. Vt quis autem dicatur blaſphemus ex conſuetudine, requiruntur plures, quàm tres reiterationes. 31

CONSVLTATIO CXLIV.

An Iudæus conſequi poſſit gradum Doctoratus, ſaltem in Medicina?

1 NEgant Bartol. *in l. fin. C. de Iudæis*, vbi teſtatur ſic in facti contingentia ſuo tempore reſpondiſſe, & *in l. fin. C. de poſt. & in l. 1. C. de nou. Cod. fac. n.* 12. Hoſt. *in ſum. tit. de iud. n.* 5. Anchar. *in Clem.* 2. *de Magiſtr.* Abb. *in cap. Cum ſit in princ. de Iud. & in cap. propoſuiſti de prob.* Anan. *in d. cap. Cum ſit n.* 5. Iaſ. *in rubr. ff. de iuſt. & iur. n.* 4. Felin. *in cap.* 1. *n.* 4. *de Iudæis*, Dec. qui teſtatur de communi *conſ.* 161. *n.* 2. Guidopap. *dec.* 388. *incip. Quod verò ad Doctores n.* 9. Marquerd. *de Iudæ. p.* 2. *c.* 7. *n.* 1. Roman. *ſingul.* 105. *n.* 1. Foller. *in conſtit. Regni tit. de Iudæis n.* 25. *& ſeq.* Ratio autem eſt, quia, vt alibi diximus, Doctoratus eſt dignitas, cuius Iudæi ſunt incapaces per textum *in d. l. fin. C. de Iud.*

2 Et hoc quidem locum habet primò, etiamſi Iudæus polliceretur, ſe non exercitaturum munus Doctoris; quia ad effectum, vt repellatur, ſufficit, quod conſequatur poteſtatem Doctoratus, vt per Abb. *in d. cap. propoſuiſti in fin. de prob.* quem ſequitur Marquard. *loc. citat.*

3 Secundò locum habet, etiam in Doctoratu in medicina, vt per Ananiam *in rubr. extr. de Iudæis n.* 5. Et licèt apud Chriſtianos non deſint Iudæi, & alij infideles, qui medicinam exerceant inter ſeipſos, hoc tamen fit, quia vt quis dicatur medicus, non requiritur doctoratus, cum etiam ſerui poſſint eſſe medici, *l.* 1. *§. nec autem, C. de com. ſeru. manum.* Bald. *in l. Sciendum, ff. de edil. edict.* Marquard. *loc. cit. n.* 9.

4 Et quanquam Ricciullus *de iur. perſon. lib.* 2. *cap.* 25. *n.* 4. ſubdat, quod quia Reipublicæ intereſt, ne quilibet imperitus medicinam exerceat, & ſub medicinæ velamine plurimos perimat impunè, *l.* 2. *C. de profeſ. & medic. lib.* 10. ibique Bartol. Oltrad. *conſ.* 18. *in princ.* ideò praxis inolcuit, vt ſi quando Iudæus in arte medica valeat, ſoleat Princeps ex gratia relaxare iuris habenas, illique concedere licentiam, vt poſſit in medicina doctorari, vt teſtantur Scapbil. *de ſignat. grat. tit. de proreg. ex pect.* Mandoſ. *de ſignat. lit. grat. ſub rubr. licentia doctorandi, verſ. Iudæis concedi*, ſubdens, Iudæis non concedi licentiam, vt poſſint promoueri ad legum doctoratum, & tantò minùs, vt doctorari valeant in iure Pontificio, quia leges ad Dei obedientiam præſertim diriguntur, ideòque ſacratiſſimæ vocantur, *l. leges ſacratiſſimæ, C. de legib. l.* 1. *§. perinde C. ne filius pro patre.*

5 Nihilominùs cum à S. Officio Inquiſitionis Iudæi petijſſent, ſibi concedi licentiam vtendi opera alicuius Chriſtiani in addiſcenda grammatica, & alijs ſcientijs, & adduxiſſent exempla, quod ipſorum aliqui didicerint ſcientias à Chriſtianis, & quod alij gradum doctoratus in medicina ſumpſerint, tàm in Vniuerſitate Vrbis, quàm aliarum Ciuitatum, Sanctiſſimus dixit, præfata fuiſſe facta per abuſum, & nihil voluit eis concedere, mandauitque fieri verbum cum Rectore Vniuerſitatis Vrbis, ne ipſe, aut ipſius Collegæ huiuſmodi licentias concedant 8. Nouembris 1618. Et cum quidam Iudæus lauream doctoratus ſuſcepiſſet in Vniuerſitate Piſarum, ſcriptum fuit propterea Nuncio Apoſtolico, vt ageret cum Magno Duce, qui prouideret, ne deinceps gradus doctoratus conferatur alicui Iudæo in dicta Vniuerſitate 16. Septembris 1621. Qui Dux id ægrè tulit 4. Nouembris 1621.

6 Ex quibus reprobatur praxis, quam teſtatur Ricciullus; quare executioni demandanda eſt citata *lex vltima C. de Iudæis*, *quæ* poſtquam Iudæis interdixerit omnes adminiſtrationes, & dignitates, ita ſanciuit: *Quiſquis igitur vel infulas acceperit, quæſitis dignitatibus non potiatur.* Et mox: *Et qui ad honores, & dignitates irrepſerit, habeatur, vt antea conditionis extremæ, etſi honorariam illicitè promeruerit dignitatem.*

CONSVLTATIO CXLV.

An, & quatenus Monaſteria Regularium concedenda ſint in Commendam Clericis ſecularibus?

REſpondeo affirmatiuè. Etenim receptum eſt in praxi, quod ad tollendam incapacitatem Clerici ſecularis ad capiendum beneficium regulare, ei prouideatur per viam Commendæ, vt poſt alios teſtantur Rebuf. *in prax. benef. p.* 1. *tit. de Com. & p.* 2. *tit. de diſp. cum Regular.* vtrobique *n.* 7. Hoied. *de incompat. benef. p.* 1. *c.* 14. *n.* 15. *in fin.* Pariſ. *de reſign. lib.* 2. *q.* 17. *n.* 8. Garz. *de benef. p.* 4. *c.* 4. *n.* 24. *& ſeq.* vbi quod ad hunc effectum modus commendandi fuit inuentus à Summis Pontificibus, Fagnan. *in cap. Cum ad noſtram n.* 3. & pluribus ſequentib. *de elect.* vbi propterea infert, quod Commenda nihil aliud eſt, quàm collatio Papæ diſpenſatoria ad obtinendum beneficium, quod eſt obtineri prohibitum, & ſub *n.* 9. *cum ſeq.* quod in Concilio Trid. huiuſmodi praxis reprobata non fuit, & ponit declarationem S. Congregationis dicti Concilij, Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 3. *c.* 9. *n.* 23. *&* 24. Corrad. *in prax. diſp. lib.* 6. *c.* 3. *in princ. & n.* 8. 1

Neque obſtat, quod hodie in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. celebrato in Monaſterijs regularibus non commendatis id facere non liceat, niſi pro conſeruatione authoritatis Sedis Apoſtolicæ, & ad occurrendum malitijs illam oppugnantium pro temporum qualitate; aliter Summo Pontifici de S.R.E. Cardinalium conſilio viſum fuerit expedire, vt ſunt verba eiuſdem Concilij, quæ habentur regeſta in *conſt.* 6. *d.* Pontificis *§.* 9. *tom.* 1. *Bullar.* & apud Fagnan. *in d. cap. Cum ad noſtram n.* 14. *& ſeq. de elect.* Iſtaque diſpoſitio fuerit conſultiuè ſaltem confirmata in Concilio Tridentino *cap.* 21. *ſeſſ.* 25. *de regul.* 2

Quia reflectendum eſt, huiuſmodi prouiſiones de Monaſterijs per viam Commendæ petuntur fieri, non quidē in gratiam, & commodum recipientis, nempè Commendatarij, prout communiter fieri ſolet, vt is de fructibus ſe valeat ſuſtentare iuxta formulam, quam ponit Corrad. *d. lib.* 6. *c.* 3. *n.* 19. ſed in commodum, & vtilitatem ipſorum Monaſteriorum. Et idcircò iſte caſus non eſt comprehenſus in dictis diſpoſitionibus, quæ literaliter prohibent fieri Commendas Monaſteriorum ratione detrimenti, quod plerumque reſultat Eccleſijs, & illorum bonis iuxta theoricam Gloſ. in *l. quæcumque v. interdicta, C. de bon. quæ liber.* quam mirabilem, & menti tenendam dicit Bald. *ibid. n.* 1. Benedict. Camphil. *in extrauag. Ambitioſæ n.* 77. *de reb. Eccleſ. non alien.* inter *repet. canon. vol.* 6. Vtilitas igitur euidens reſultare debet ex facto, vt ſi ex hac Commenda ceſſaret, ſeu extingueretur penſio aliqua ſuper fructibus Monaſterij, quæ continget ex aſſumptione Commendatarij, qui illam obtinet ad ſimilitudinem vſusfructus, qui perit per conſolidationem proprietatis, vt *in l. ſi ſe nus* 27. *ff. quib. mod. vſusfruct. amit.* optimè Tondut. *de penſion. c.* 74. *n.* 9. *& ſeq.* Quæ quidem extinctio, ſi regulariter magni æſtimatur propter libertatem, quam beneficium acquirit, cum penſio ſit ſeruitus iuxta deducta paſſim à Doctoribus, præcipuè verò à Rot. *dec.* 454. *per tot.* præſertim *n.* 7. *p.* 1. *diu.* multò magis æſtimari debet in caſu, in quo concurrunt duæ maximi ponderis circumſtantiæ, nempè calamitoſus, ac ferè deplorabilis ſtatus Monaſterii, & ingens ſumma penſionum decurſarum fauore petentis Commendam, quibus propterea præſtò eſſe non poſſet Succeſſor regularis, vt tamen de iure teneretur in defectum ſuorum Anteceſſorum, vt communiter firmant Gig. *de penſ. quæſt.* 39. *num.* 5. *& ſeq.* Garz. *de benef. par.* 1. *c.* 5. *num.* 199. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 39. *num.* 101. *& ſeq.* Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 54. & Rot. coram Gregor. XV. *dec.* 507. *per tot.* cum ibi Add. 3

Præterea ſi etiam conſtaret de neceſſitate concedendi in Commendam huiuſmodi Monaſteria alicui Clerico ſeculari, in quo caſu non eſt curandum de contrarijs diſpoſitionibus Conciliorum, quæ proculdubiò non 4

com-

comprehendunt caſum neceſſitatis ad *text. in l. tutor, qui repertur. ff. de adminiſtr. & peric. tutor. & in l. quæ propter neceſ ff. de regul. iur. cap. Sicut, de cenſur. d. t. cap. Quando in fin. de conſuet.* in puncto loquens de Commenda Epiſcopatus facienda, Fagnan. *in cap. Dudum 2. n. 4. & ſeq. de elect.*

5 Neceſſitas verò deſumenda eſt primò ex defectu Religioſorum, habilium ad ſumendum gubernium, & adminiſtrationem redituum Monaſterij in eo ſtatu, in quo reperitur iuxta ſingulare reſponſum Innocentij III. *in cap. Inter quatuor, de relig. domib.* cuius verba ſunt hæc: *Quandiu Monaſteria, per Regulares remanere potuerint ordinata, non ſunt ad ſeculares Clericos transferenda, ſed ſi Regulares defuerint propter eorum defectum, in eis ſeculares Clerici poterunt ordinari.* Quod ſequuntur Abb. *in c. Relatum n. 5. ne Cler. vel Monach.* Gonzal. *ſuper reg. 8. gloſ. 8. n. 43.* Garz. *de benef. p. 7. cap. 10. n. 16.*

6 Item ex maxima deteriotatione bonorum, ac diminutione reddituum Monaſterij, ſequutis ob malam adminiſtrationem Abbatum Regularium, prout latè probandum eſt. Quæ vtique præbent neceſſariam cauſam recedendi à quacunque iuris prohibitione, ſicuti in proximis terminis habetur expreſſum *in can. hoc ius §. perpetua v. aut ſi ob cladem diminuta fuerit* 10. q. 2. vbi Archid. Benedict. Camplul. vbi *ſup. n. 71. & ſeq.*

7 Nec non ex alienatione non exiguæ partis bonorum ſtabilium Monaſterij, quam illegitimè fecerunt Abbates Regulares. Ex hoc enim oritur ratio recuperandi bona prædicta, quæ in concurſu aliarum præbere poteſt iuſtam cauſam commendandi monaſterium, quæ ad hunc effectum eſt magni momenti, cum anteactis temporibus ſola reputaretur ſufficiens iuxta praxim veterum Summorum Pontificum, de qua teſtatur Cardin. Papienſis, allegatus in libello, qui inſcribitur *l. Abbè Commendataire cap. 3. §. les cauſes deſumendes n. 4.*

8 Ex quibus omnibus cum euidentiſſimè conſtabit de iuſtis, ac rationabilibus cauſis commendandi, ex præferendæ ſunt incommodis, quæ regulariter ſubeſſe ſolent, & quibus occurrere viſum eſt in præfatis diſpoſitionibus Conciliorum, vt optimè docet Hoied. *de incompatib. benef. p. 2. cap. 4. n. 73.* Gambar. *de offic. & auth. legat. à lat. lib. 4. n. 159.* & ita ſeruat ſtylus S. Congregationis Conſiſtorialis.

CONSVLTATIO CXLVI.

An pharmácopola laicus ſit irregularis adeò, vt ne poſſit quidem ad primam tonſuram promoueri? Et an irregularitas impediat ſuſceptionem etiam primæ Tonſuræ?

1 Laicum exercentem artem pharmacopolæ, ſiue Aromatarij, ſi non eſt in culpa, ex qua moriatur ægrotus, ſed eam exerceat ſecundum illius regulas, ad primam Tonſuram, & ad maiores Ordines promoueri poſſe, niſi aliud ei obſtet canonicum impedimentum, certum exiſtimo.

2 Etenim nemo, niſi in caſibus à iure expreſſis irregularis iudicandus eſt per textum *in cap. is, qui de ſent. excom. in 6.* & tradunt Archid. *in ca. Apoſtolica d. 56.* ſub initio, & *can. Excommunicates 11. q. 3.* Felin. *in cap. Ad audientiam in fin. de homic.* Vndè qui dicit, aliquem eſſe irregularem, caſum legis adducere debet, vt per Sayr. *de cenſur. lib. 4. cap. 3. n. 11.* & Canoniſtas communiter. In iure autem Canonico nullibi reperitur, pharmacopolam laicum peritum in arte ſua, qui omnem adhibet diligentiam, quam debet, incurrere irregularitatem. Quare, ſi mors infirmi ſequatur, præſumitur eueniſſe potius culpa ægroti, aut aliàs, quam ex pharmacopolæ negligentia, vel imperitia, vt de medico, de chirurgo, de barbitonſore, ſeù phlebotomante, ac ſimilibus perſonis laicis docent Specul. *in tit. de diſpenſat. §. iuxta, v. Facto in fine,* Socin. *in d. c. Ad audientiam de homic. n. 149. & ſeq.* Sylu. *v. homicidium 2. n. 9.* & Fagnan. *in d. cap. Ad audientiam n. 38. & can. de occidendis 23. q. 5. & ex cap. Ad aures de aet. & qual.* vbi propterea conſulitur medico, quem remordet conſcientia, ne ad maiores Ordines aſcendat.

Quare ſi id conceditur medico, qui eſt tanquam cauſa formalis, & vt ſupponitur *in d. cap. Ad aures*, erat Clericus, multò magis conceſſum eſſe cenſetur Aromatario laico, qui eſt tantùm cauſa materialis in ordine ad medendum ægrotos. Cùm enim laico phyſicæ, vel chirurgiæ, aut pharmacopolion ars permiſſa ſit, caſus fortuitus non eſt illi imputandus, ſi eſt peritus, & omnem adhibet diligentiam; quia dat operam rei licitæ, *c. Dilectus* cum binis *ſeqq. & cap. Continebatur de homic.* niſi probabiliter dubitet ex ſua negligentia, vel imperitia aliquem periiſſe; quia tunc propter dubium prohibetur à promotione iuxta textum *in d. cap. Ad aures de aet. & qual.* traditque idem Fagnan. *loc. cit. n. 40.* & Maiolus ipſe, qui in ſuo tractatu de irregularitate, ſicut Dantes in ſuo Inferno poſuit eos damnatos, quos voluit ita contra, præter, ſupra, infra ius, pœnè dixerim omnes ad ſuam libidinem irregulares fecit, & in eo labyrintho, vbi innumero errore viæ, incluſit. 3

Hinc non denegantur Ordines ex eo, quod quis fuit Iudex, ſi nullam incurrerit irregularitatem, vt declarauit S. Congregatio ſuper Epiſc. & Regul. in Squillacenſi 15. Nouembris 1606. 4

Itaque, cum pharmacopolæ laico non ſit iure Canonico impoſita irregularitas, niſi ſit in culpa, & ex eius culpa moriatur ægrotus, nihil ei obſtat, quominùs ad primam Tonſuram, & ad alios Ordines etiam maiores, ritè promoueri poſſit. Atque ita etiam declarauit ſub die 5. Iunij 1688. S. Congreg. Concilij in vna S. Marci nempè pharmacopolam præfatum non indigere diſpenſatione. 5

Neque dicatur, quod ars Aromatarij ſit indecens, atq; adeò ratione indecētiæ prohibeatur Aromatarius ad Ordines promoueri. Nam contrarium aſſerit Tiraquell. *de nobilit. cap. 34. n. 44.* & Caſſan. *in catal. glor. mund. p. 11. conſid. 40.* vbi prolixè probat, eam artem eſſe non ſolùm vtilem Reipublicæ, ſed etiam honeſtum, & Aromatarios eſſe honorandos per ea, quæ tradit D. Anton. *in ſum. p. 3. tit. 8. cap. 4. §. 6.* & Bern. de Buſt. *p. 2. Roſar. ſer. 32. litt. T.* 6

Ad ſecundùm. Irregularitatem impedire ſuſceptionem, etiam primæ Tonſuræ, certum omninò eſt, vt docent Auila, Nauarrus, Filiucius, Reginaldus, Suarez, Præpoſitus, Gaſpar Hurtadus, Sayrus, Baucius, Bonacina, & præ cæteris Rota Romana in Romana penſionis 3. Iunij 1583. coram Seraphino. Quia, licèt prima Tonſura non ſit propriè Ordo, ſed tantùm via, & præparatio quædam ad Ordinem, vt dixi *tom. 2.* quoniam tamen conſtituit in ſtatu Clericali, & eſt character clericalis, vt ait Sixtus V. in motu proprio contra malè promotos anno 1588. ideò apud Sacros Canones obtinet nomen Ordinis, & præcipuè *in cap. Cum contingat de aet. & qualit. Ordin.* Cùm ergo irregularitas ſit inhabilitas ſtatuta à Sacris Canonibus ad Ordines ſuſcipiendos, nomine Ordinum debent venire ea omnia, quæ apud Sacros Canones Ordines dicuntur. 7

Eòque præſertim quia apud Sacros Canones explicatur irregularitas, tanquam inhabilitas ad ipſum ſtatum clericalem, & Eccleſiaſticum miniſterium, *in can. Siquis de laicis*, vbi de irregularitate ex bigamia *d. 34.* ibi: *In Clericum nullatenus admittatur*, & *can. Si laici ead. d.* vbi de eadem irregularitate, ibi: *Hic talis ad miniſterium Eccleſiaſticum nullo modo adducatur*, & *can. Siquis viduam d. 50.* vbi etiam de eadem irregularitate, ibi: *Non admittatur ad Clericatum.* Cùm igitur irregularitas ſit inhabilitas ad ſtatum Clericalem, erit etiam inhabilitas ad primam Tonſuram; quia per ipſam conſtituitur ſtatus Clericalis ex Tridentino Concilio *ſeſſ. 23. cap. 4. de ref.* 8

Et ita praxis, & communis ſenſus interpretatur legem, *l. Si de interpretatione ff. de legib. & cap. Cum dilectus de conſuet.* Communis autem ſenſus tenet, quod irregularitas inducat inhabilitatem etiam ad primam Tonſuram. Et fundatur in eo, quod quando prohibetur aliquid, prohibeatur etiam omnia, per quæ tanquam per media ex natura ſua ad ipſum ordinata, peruenitur ad illud, *l. pupillus §. ſed ſi per interpoſitam ff. de auth. tut. cap. Cum quid prohibetur de reg. iur. in 6.* 9

CONSVLTATIO CXLVII.

FActo quoad thorum diuortio ob vxoris adulterium, eoque per decretum Vicarii generalis de vtriuſque coniugis conſenſu confirmato, mulier pœnitentium Conſeruatorium ingreſſa, ſimplex, vt aſſerit, caſtitatis votum emiſit, & adhuc in bono huiuſmodi propoſito perſeuerat. Vir autem ad Eccleſiaſticos Ordines, vti ſpoponderat adipiſcendos ob ioſcitiam inhabilis, de vxore ſibi reddenda ſub prætextu incontinentiæ, propter quam pellicem domi retinere cooſueuit, inſtat. Cùm igitur vxoris adulterium pari viri delicto ſit mutua compenſatione ſublatum, & mulier ad virum redire pertinaciter, etiam data fideiuſſiooe, recuſat, ideò quæritur.

An vxor, conſentiente viro, Conſeruatorium nullis clauſura legibus obnoxium ingreſſa, aſſerto, vt præfertur, ſimplici Caſtitatis voto, poſt conſumatum matrimonium, priuatim ab ea, vt dicitur, emiſſo, ac diuortio de vtriuſque conſenſu ex decreto Ordinarij ſequuto, nullatenus obſtantibus, viro ſuo id enixè ob incontinentiam flagitanti, & de animæ iactura vſque ad lacrymas conquerenti, ſit reſtituenda, ſaltem ex Iudicis officio, vel potiùs in Conſeruatorio retinenda?

1 REſpoodeo, eſſe reſtituendam, & cogendam ad reconciliationem. Nam teneatur coniuges ſibi reconciliare, nec ſibi ſententia diuortij ſuffragatur; quia cum delicta compenſantur, nullum diuortii ius illis competit, ac proindè reddit matrimooium ad priſtinum ſtatum, in quo oeutri coniugi diuertere, gratia tranſeundi ad alium ſtatum permittitur. Quare etiam ſi vxor emiſerit ſimplex votum caſtitatis tempore diuortii de cooſenſu viri, adhuc poteſt vir illud irritare; quia actus ille emittendi votum ſemper manet ſob dominio mariti. Ita Sotus, & Palacius cum aliis apud Sanch. *de matr. diſp. 4. num. 17. & diſp. 10. num. 7. lib. 10.* Hioc iuſta cauſa ſubſiſtente, nempè periculum iocontinentiæ, poterit priuata voluntate contrahcotium votum diſſolui ſioe aliqua voti violatione, Poor. *de matr. lib. 9. cap. 17. §. 1. num. 13.* qui etiam *lib. 6. cap. 12. num. 13.* ait de viro, qui tenetur caſtitatis parato plorima committere peccata contra votum pro fragilitate ſua, prout in hoc caſu, ſi alia via citò illi ſuccurri non poſſit, poteſt conſuli, vt impetret diſpeoſationem voti io ordine ad petendum debitum, quæ facilis eſt.

2 Dicendum igitur, quod etſi alter coniux minimè petat, debet Iudex ex officio ſuo coniuges reconciliare, quia Prælatus, vt paſtor animarum, tenetut periculis iocootinentiæ occurrere, D. Thomas, & alij apud Sanchez vbi ſupra, ſtante præſertim conſenſu viri conditionali exhibito, hoiuſmodi cooiugem eſſe ſuo viro reſtituendam officio Iudicis.

CONSVLTATIO CXLVIII.

PLus quidam teſtator ita diſpoſuit: Volo, prædictos presbyteros beneficiatos, Capellaoos, & Clericos, vt ſupra, permorari in reſidentia prædictæ Eccleſiæ, vt ſupra, intereſſendo officio omnium horarum Canonicarum, videlicet Matutioo, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Veſperi, & Complerorio. Quas boras canonicas, & Miſſam teneaotur, & debeant dicti presbyteri beneficiati, Capellani, & Clerici, vt ſupra omoi die vſque in perpetuum, tempore debito, & congruo, & ſecundùm conſuetudioem aliurum bonarum Eccleſiarum Cathedralium, in quibus horæ Caoonicæ, & Miſſæ quotidiè celebrantur, & decantantur, celebrare, & decantare in dicta Eccleſia Sanctorum Firmi, & Ruſtici. His poſitis quæritur.

1 An prædictum Capitulum teneatur perpetuum Eccleſiæ ſuæ ſeruitium abſque vlla vacatione præſtare? Et quatenus teneatur.

2 An ſaltem ſubſint rationabiles cauſæ indulgendi, vt quotannis trimeſtri vacatione gaudeat?

1 REſpondeo ad 1. Videtur oon teneri, ſed ei licere per tres menſes vacare quolibet anno iuxta Trid. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.* quia quamuis ex inſtitutiooe videatur colligi contrarium, quando tamen fundator obligat Clericos ad inſeruiendum quotidiè, obligatio admittit aliquas vacationes iuxta *cap. Significatum de preb.* & Tridentinum ſupra, meoſque teſtatoris præſumitur diſponere ſecundum menſuram iuris commonis, & illi ſeaccommodare, vt rationabilis ſit, iuxta ea, quæ tradunt Iaſon, & alij *in l. cauſas num. 6. Cod. de tranſact.*

2 Ad ſecuodùm videtur etiam poſſe vti iore, qood ei tribuit Tridentinom *d. cap. 12. & d. cap. Significatum de preb.*

3 At nihilominùs S. Congregatio Concilij in Cremonenſi Seruitis 16. Septembris 1662. cenſuit, ex gratia eſſe doos menſes indulgendos. Seruanda etenim eſt meos, ac volootas teſtatorum, quoad fieri poteſt.

CONSVLTATIO CXLIX.

An expediat plures Sanctos iam Canonizatos in Romano Breuiario inſcribi, deque eis Officium vnà cum Miſſa in toto Orbe Chriſtiano celebrari?

1 REſpondeo affirmatiuè; Quemadmodum enim veteres, ita etiam recentiores hæreſiarchæ, Lutherus, Caluinus, eorumdemque nonnulli aſſeclæ in hoc contra auitam, & orthodoxam fidem errore verſantur, nullos excepto Chriſto Domino noſtro Seruatore adhuc Sanctorum ſpiritus Cœlos incolere, Deique beatiſſimo frui iotuitu. Et licèt etiam Sancti æterna potirentur gloria, præfati hæreſiarchæ ſimul cum Melanchtone, ac Brentio, alijſque palam docent ad Sanctos, Cœlorum inquilinos recurrere eſſe ſuperfluum, vbi diuinom Numen ipſum per ſe audire promptiſſimum. Primò quia ex diuinis literis non habent, mortuos orare pro viuis, ac proindè non eſſe certum. Secundò ſi oraot eos, noo oiſi io genere pro tota electorum Eccleſia, noo autem pro iſto, aot illo in ſpeciali orare. Tertiò fruſtraneum eſſe iouocare Cœlites, noo enim babeor tam longas aures; ita Caluinus loquitur, vt noſtras exaudiant preces. Illicitum autem, quia hioc Chriſti gloria obſcuratur, qui eſt vnicus Mediator, & noſter interceſſor.

2 Ea propter nihil eſt, quod exhorreant, aut exeerentor magis, quàm Cœlitum inuocationem, Reliquiarum cultum, Sanctorum Imaginom veoeratiooem. His eoim tribus manifeſtam impietatem, & idolatriam contineri graui, diurnaque apud eos voiuerſalis Eccleſia laboret infamia.

3 Vnum è ſelectioribos medijs reſiſtendi, & expugnandi huiuſmodi hæreſim, & oatioonm hæreſi infectarum prædeceſſores Sanctos publicis Eccleſiæ precibus inuocare, ac in Sacrificium Euchariſtiæ io eorum honorem Deo offerre, eorumqoe exempla virtutum, & normam rectæ vitæ populo ſæpè, & paſſim proponere.

4 Iſque honor præcipuè Religiooom Fondatoribus exhibendus eſt; quandoquidem ſeptem recenſentur in Calendario Religionum Inſtitutores ſub titulo Abbatis,

quod

quod idem ſonat ac Pater, & Inſtitutor Monachorum, quamquam alij multi recenſeaotur ſub alio nomine digniori Pootificum, & ob alia quoque merita hoc honore ſunt diguitati Sanctus Baſilius, Sanctus Auguſtinus, & alij. Plerique tamen eorum vixerunt ante Concilium Lateranenſe ſub Inoocentio III. vbi vetitum fuit recipi in Eccleſia noua religioſæ vitæ ioſtituta citra Pontificis Romaoi approbationem, & authoritatem.

5 Poſt Concilium Lateranenſe aliæ iuſtitutæ ſunt Religiones, & earum Fundatores adſcripti quoque fuerunt iu Calendario, in quo numerantur item ſeptem, & hanc illas prærogatiuam ex hoc meritò præcipuè fuiſſe conſecutos, illud argumento eſt, quod & in lectionibus ſecundi Nocturni de eorum actis hoc præcipuè recenſetur. Et quod maiorem vim babete videtur eorum meritorum fit mentio in collecta, ſiue oratione Miſſæ, quæ eſt pars principalior Officij Diuini, & ad quam referri videntur aliæ Cæremoniæ. Sic in collecta S. Francisci legitur: *Fœtu noua prolis amplificas*. In Collecta S.Norberti: *Et per eum Eccleſiam tuam noua prole fœcundas*. Io Collecta S.Petri Nolaſco, cui nuper fuit hic honor dectetus: *Eccleſiam tuam noua prole fœcundare docuiſti*. In Collecta S.Ignatij: *Nouo ſubſidio militantem Eccleſiam roboraſti*.

6 Sanctus quoque Philippus Nerius, quamuis nou inſtituerit Otdinem religioſum, laudatur tamen in lectione prima Secundi Nocturni, *quod Oratorij Congregationem inſtituerit*. Et S. Franciſcus Saleſius in lectiune tertia ſecundi Nocturni in magni meriti argumentum laudatur, *quod ad diuini cultus augmentum nouum Ordinem Sanctimonialium inſtituerit*.

7 Neque fuerunt expertes huius honoris etiam fœminæ. Sanctæ Birgittæ in lectione tertia ſecundi Nocturni laudi, ac magno merito vertitur, quod *Monaſterium Vaſtenſe ſub regula S. Saluatoris, ab ipſo Domino accepta, inſtituerit*. Et Sanctæ Franciſcæ Romanæ in lectione prima ſecundi Noctutni, quod *domum Oblatarum ſub regula S.Benedicti Congregationis Montis Oliueti in Vrbe inſtituerit*. Et quod maioris admirationis, & conſequenter laudis eſt argumentum, S. Thereſia maximè commendatur in lectione ſecunda ſecundi Nocturni, quod *ſeueriorem veterum Carmelitarum regulam, Deo afflante, primum mulieribus, deinde viris obſeruandam propoſuerit*.

8 Et iure quidem hic honor Inſtitutoribus Religionum impeoditur, vt quò latiùs eorum meritum io totam Eccleſiam, & in omnem poſteritatem propagatur, multis aliis ad ſuarum virtutum imitationem inſtitutis, ac poſt ſe relictis, eo etiam amplius eorum nomen in tota Eccleſia celebretur, & in omni poſteritate. Vt propterea congruenter ijs accommodatur illud Eccleſiaſtici elogium. *Laudemus viros glorioſos, Patres noſtros*, quod legitur in primo Nocturno Officij de S.Benedicto, qui fuit præcipuus Legislator Monachorum in Italia.

9 Si demum S. Petrus de Morrone, quia fundauit, & inſtituit Ordinem, qui ab ipſius nomine in Pontificatu dictus eſt Cœleſtinus ſub regula S.Benedicti, hunc meruit honorem. Ita quoque Sanctus Caietanus, & alij.

CONSVLTATIO CL.

In quâ reſpondetur ad ſeptem criminationes in Parochos Vrbis, ab Anonymo quodam ſumtuendulo impactas.

1 PRodijt nuperrimè quodam ſcriptum Anonymi, quo Parochos omnes Vrbis publicè proſcindit, ac criminatur. Ne verò ipſe temerè, ac immeritò tam acerbam iniuriam Parochis intulliſſe videatur, profert varia contra eos accuſationis capita.

2 Primum eſt de mercede deferentis Crucem, licèt Parochi eam in funere non deferant.

3 Secundum. Duplicata merces viatici, quando cadauer defertur ad Eccleſiam extra parochiam.

4 Tertium. Alia duplicatio viatici, quando funus tranſit per pootes, vel montes.

5 Quartum. Regulates prætendunt, quando interſunt funeri, taoquam vnum corpus, habere vltra candelas, quæ ſingulis dantur in ipſo funere, etiam faſciculum candelarum voius libræ.

6 Quintum. Quaodo fuoeri interueniunt Regolares, Curatus regularis eo quia vel defunctus eſt eius parochiæ, vel ad eius Eccleſiam defertur, petit mercedem pro ſuo ſocio, tanquam alteriùs Sacerdotis ſecularis, & ſic eadem perſona, quæ interuenit funeri, tanquam vnus ex ſua Religione, aſſumit deinde aliam perſonam, & duplicatam mercedem prætendit.

7 Sextum. Regulares ad funus vocati ſemper, ac indiſtinctè volunt Iulios decem contra formam Statuti.

8 Septimum eſt merces ſepulturæ, quando cadauera in Eccleſijs parochialibus non ſepeliuntur. Et vlteriùs ſi dicta cadauera in alienis Eccleſijs ſepeliuntur cum capſa, prætendunt duplicatam mercedem.

9 Hæc ſunt ſeptem capita hydræ Anonymianæ. Hoc porrò ſcriptum cum à præfato Anonymo per totam ferè Vrbem euulgaretur, nobiſque Parochis communicatum eſſet, quibus priuatum quidem ſolummodò commodum, & affectum ſpectantibus, optabilius nihil erat, quàm, defenſione omni prætermiſſa, acquieſcere, atque ita propoſita ob oculos profeſſione paſtorali potiùs, quàm illata iniuria, iucundiſſimo conſcientiæ illibatæ teſtimonio contentos viuere, impactaſque nobis falsò crimioationes ſpernere. Adeſt enim, & eiuſmodi affectum noſtris animis inſinuat. Apoſtolica ioſtitutio noſtri Præſulis, ac Magiſtri D. Petri *Ep 1. cap.4 v.14 Si exprobramini*, ait, *in nomine Chriſti, beati eritis, quoniam quod eſt honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui eſt eius Spiritus, ſuper vos requieſcet. Nemo autem veſtrum patiatur, vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem vt Chriſtianus, non erubeſcat, glorificet autem Deum in iſto nomine.*

10 At verò quoniam ſimul nobis cordi eſt peculiaris ratio vocationis noſtræ, quæ nos non nobis tantùm, ſed etiam proximis noſtris viuere, eorumque ſaluti, ac noſtri adminiſtrationi officij impensè vacare iubet, quod præter priuatum conſcientiæ, mentiſque innocentiam, publicè etiam bonam famam, exiſtimationemque depoſcit, ideò in eam neceſſariis rationibus inducti ſumus ſententiam, vt huiuſmodi accuſationibus publicam reſponſionem ſtatueremus. Fecerunt id paſſim olim pro ſe, ſuiſque inſtitutis Sanctiſſimi quique Eccleſiæ Præſules, ac Doctores, Apoſtoli ipſi, ac Chriſtus Dominus, Deuſque noſter, qui & calumniam dæmonij à ſe conſtanter depulit, & ab exectabili percuſſore illatæ iniuriæ rationem popoſcit Ioao. 18. *v.*23. Nos igitur, quod conſtituimus, proſequemur, ſingulaque accuſationis capita, quæ contra nos ſuo ſcripto edidit, paucis verbis refutabimus.

11 Ad primum. Prætermiſſa reſponſione ad rationes, quas Anonymus perperàm prætexit, ratio cur Parochis debeatur merces deferentis Crucem, etſi eam in fuoere non deferant, ea eſt, quia eſt ius annexum iuri ſepulturæ, ſiue parochiali. Quemadmodum enim debetur Parochis ius ſepulturæ, licèt eorum parochiaoi nō ſepeliantur in proprijs parochialibus Eccleſijs, ita etiam debetur merces deferẽti

Crucem, tametſi eum in funere non deferant. Hinc S. Congregatio ſuper Epiſcopis die 29. Iulij 1616. apud Gauantum *in man. Epiſc. v. Exequiæ* declarauit, Crucem Parochialem regulariter deferri tantùm debere.

12 Neque obſtat, quod in Statuto Cleri Romani decernatur, vnicam tantùm Crucem in funeribus deferendam eſſe illis Eccleſiæ, ad quam funus ducitur, nullamque mercedem deferenti taxatam eſſe. Nam id ſanè decernit quoad illius delationem materialem, vt ſcilicèt fideles ſciant, ad quam Eccleſiam funus ducatur, illudque proſequantur, & in eam conueniant, ac preces pro defuncti anima Deo effundant; non autem derogat iuri parochiali, ſed illud relinquit in ſuo vſu, ipſi iuri funerandi coæuo; antiquiſſimus enim eſt. Quis enim Parochus hanc mercedem primus inuexit? Quo tempore? Cur ex tot, tantiſque Em. Cardinalibus Vicarijs, Reuerendiſſimis Viceſgerentibus, qui & doctrina ac vitæ integritate præſtabant, nemo his tantis nouitatibus, atque abuſibus, vt Anonymus loquitur, ſeſe obiecit? Cur nemo in primos authores inuectus eſt, aut inſurrexit? Immò non ſolùm nemo inſurrexit, ſed in ſtatuto Cleri Romani, recens ab Em. D. Cardinali Vicario, eiuſque Congregatione ad id deputata, recognito, ac propediem euulgando, hanc Crucis mercedem, etiam quod illa à Parochis non deferatur, eis deberi expreſſis verbis decernitur.

13 Idque non ex errore populari, vt ait Anonymus. Impoſſibile namque eſt in tot annorum centurijs totum populum erraſſe, ac etiam Magiſtratum Eccleſiaſticum, cui hæc cura, qui non admonere ſolùm poſſit, ſed compellere, & cui parere nos non volumus tantùm, ſed debemus, vnumque Anonymum cenſuram hic nobis ſine ſuffragio gerere, ac improbare, quod probant Superiores; ſed ex voluntaria conſuetudine, vt probat Innoc. *in cap. Ad Apoſtolicam de ſim.* aut ex conſcientia erronea, vt hanc obligationem explicat Maior *in 4. d. 15. q. 5.* aut ex præſcriptione Eccleſiarum parochialium, in qua non interuenit abrogatio, vel inductio legis, ſed acquiſitio dominij, vel iuris in re, vel ad rem, quod acquiri ſolet per diuturnum vſum cum bona fide, vt per textum *in cap. Cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſ. & propr.* Quæ præſcriptio non requirit ex parte eius, ſuper quem cadit, conſenſum ſpecialem in voluntariam obligationem continuum tanto tempore, aut voluntatem dandi tale ius alteri, aut obligandi ſe illi, ſed ipſo vſu, ipſoque facto acquiritur adminiculo iuris, eaque conſumata ille, contra quem præſcriptum eſt, obligatus remanet ex iuſtitia ad ſeruandum alteri ius per præſcriptionem acquiſitum, non quidem virtute alicuius legis poſitiuæ inductæ per conſuetudinem, ſed ex vi naturalis iuſtitiæ, quæ obligat ad ſeruandum vnicuique ius ſuum.

14 Itaque per diuturnum vſum exhibendi hanc mercedem acquiſitum eſt Eccleſijs parochialibus ius ad illam per modum cuiuſdam præſcriptionis, accedente præſertim adminiculo iuris, quod præſtatur in *d. cap. Ad Apoſtolicam de ſim.* in quo hæc, atque aliæ obligationes fundantur; quod maximè locum habet in actionibus, quæ referuntur ad alium ſub aliquo reſpectu ad recompenſationem, vt per Panorm. in *cap. Suam nobis*, & in *d. cap. Ad Apoſtolicam de ſim.* quemadmodum in præſenti offertur hæc merces Eccleſijs parochialibus in recompenſationem beneficij, & in Parochorum ſuſtentationem, ſimulque in Dei honorem, ac defunctorum ſalutem. Ita planè ſentiunt Panormitanus, Ancharanus, & alij *in rubr. de Paroch.* ac Summiſtæ omnes, aliique Doctores, quos refert, ac ſequitur Couar. *lib. 1. var. cap. 17. num. 3.* Gutier. *can. quæſt. cap. 21. num. 139.* Lopez *in l. 9. tit. 1. p. 1.* Sot. *lib. 9. de iuſt. q. 3. ar. 1.* Tempus enim tam prolixum obtinet vim legis, ac ſpecialis conceſſionis *l. 6. §. 4. ff. de aqu. quot. l. 1. §. fin. & l. 2. ff. de aqu. plu. arc.* Quare inuictum veritatis, ac innocentiæ argumentum penes Parochos eſt præſcriptio, de qua S. Chryſoſtomus *hom. 4. in cap. 2. Theſſal.* ait: *Præſcriptio eſt, nihil quæras amplius.*

15 Quod ad ſecundum, ac tertium accuſationis caput attinet, certum nobis eſt, ita atteſtante non ſolùm conſcientia noſtra, ſed ipſis etiam pro tempore Cleri Romani Camerarijs, ad quos rem hanc vel mathematicè, vel moraliter pertinet definire, nobis ea re iniuriam fieri. Id enim nobis Statuta noſtra inhibent, quorum verba prolixiùs recitabo, vt aduerſarius ſuo gladio iuguletur. Ita enim decernunt *cap. 6. §. 11. Merces autem ordinaria presbyterorum funus aſſociantium, ſit vnius Iulij. Quod ſi contingat progredi cum funere ad Eccleſias mediocriter diſtantes, veluti exempli gratia ab Eccleſia S. Laurentij in Damaſo ad S. Mariæ de Ara Cœli, vel ad S. Laurentij in Lucina, ſit duorum Iuliorum. Si verò ad Eccleſias remotiores notabiliter, vt ad S. Ioannis Laterani, S. Gregorij, S. Petri in Vaticano, & ſimiles ab Vrbis centro, vel circiter diſtantes, ſit quatuor Iuliorum, & plus, minuſue iuxta longitudinem itineris, ac temporis qualitatem. Siquidem tempore nocturno, vel pluuiæ aliquid plus non immeritò taxari poſſe cenſemus.*

En quanta id circumſpectione, & accurata conſideratione ſtatuatur; quod ſi tamen ab aliquo ex noſtris huius decreti oblito quid quam fuerit attentatum, quod non credimus, nunquid ideò totus Sacer ordo Parochorum, atque alij innocentes, qui ne quid ſimile fieret pro viribus obſtant, reiagentur, & quaſi ob vnius Iudæ proditoris crimen, totum Apoſtolorum Collegium erit plectendum? Siquidem vnum, vel alterum exemplum non probat quidquam de toto genere. Quare in cauſa dubia prouocatio erit ad Camerarium Cleri, cuius ſententiæ Parochos ſtare oportet, eiuſque placito, & arbitrio, tanquam in hac re principio primo, ac vltimo conformari debet populi voluntas ex Statuto Cleri Romani, cuius religioſam obſeruationem Parochi expoſcunt. 16

Ad quartum, & quintum. Non eſt noſtrum defendere alienos, ſi qui ſunt, abuſus; quatenus autem comprobentur, ſunt coercendi ſeueritate Statutorum Cleri Romani. 17

Ad ſextum. Id quoque definitum eſt *in Stat. Cler. Rom. d. cap. 6. §. 14.* in hæc verba: *Singulis Monaſterijs, ſiue domibus Regularium ad funus inuitatis decem Carolení ſoluantur, niſi ad Eccleſias diſtantes progredi contingat. Tunc enim augeri poſſe decernimus, prout ſuprà de presbyterorum mercede cautum exiſtit.* Quare id quoque commiſſum eſt arbitrio Camerarij, ad quem in caſu controuerſiæ quiſque adire poterit.

Ad ſeptimum. Vt tenebras, quibus Aduerſarius iura parochialia obſcurare nititur, diſijciamus, afferimus nitidiſſimam doctrinæ noſtræ lucem, ne quia ignoratione rei noſtræ à ſcopo aberret. Ea quippè erat veterum Patrum religio, cauere diligenter, ne intra Eccleſiam defunctorum corpora ſepelirentur. Extantque in eam ſententiam Triburienſis, Nannetenſis, Vaſenſis Synodi decreta *can. quibus, can. nullus, can. præcipiendum*, vbi plenè Turrecrem. 13. q. 2. Extat & Synodi Bracharenſis Conſtitutio apud Burchardum *lib. 3. cap. 157.* & Guliel. Durand. *lib. de mod. celebr. Concil. gener. p. 3. tit. 1.* Hæc pia maiorum inſtitutio à Carolo Magno renouata, & inſtaurata fuit, Anſegiſ. Ab. *cap. 153.* Huiuſque conſuetudinis meminerunt Optatus *lib. 5. de ſchiſm. Donatiſt.* Chryſoſtomus *hom. quod Chriſtus Deus eſt aduerſus Gentes, & hom. 66. ad popul. Antioch.* Nicephor. *lib. 14. cap. 58.* paſſimque alij. 18

At poſteà recepta conſuetudine præter maiorum leges, ac inſtituta Chriſtiani nedum Imperatores ac Sacerdotes, quibus id indultum fuit Euagr. *lib. 4. cap. 30.* ſed etiam laici vbique intra Eccleſias parochiales ſepulti fuerunt, quibus exceptis, nulla Eccleſia habebat ius ſepulturæ, *can. vbicumque 6. & can. placuit 7. §. Sed aliud eadem 13. q. 2.* nempè vbi decimæ ſoluebantur *cap. 1. & cap. Ex parte de ſepult.* Eratque ſolitum, vt quiſque pro ſepultura erogaret Parochis aliquid ſpontè pro eleemoſyna, *can. in Eccleſiaſtico, & d. can. præcipiendum ead. cauſ. 13. q. 2.* non autem pro pretio, quod ſimoniacum eſt, *can. quæſta, can. poſtquam, & can. ſeq. 13. q. 1.* 19

Denique conceſſum id fuit alijs Eccleſijs ex priuilegio *in cap. Nimis iniqua de exceſ. Præl. cap. vt priuilegia de priuil. Clem. Dudum de ſepult.* Salua tamen iuſtitia parochialium Eccleſiarum, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur, *cap. Certificari 9. & cap. In noſtra 10. de ſepult.* & Concilium Trid. *ſeſſ. 25. cap. 13. de reform.* vbi ait integrè hoc ius parochialibus Eccleſijs perſoluendum eſſe. 20

Et

Et licèt in his locis ſermo ſit de quarta, quæ funeralium dicitur, hanc tamen inuoluere ius ſepulturæ, docent Gabriel, & Gratianus mox citandi, aliique apud ipſos. Et generatim non ſolùm de quarta funerali, ſed etiam de ſepultura, alijſque oblationibus eſt textus *in d. cap. Ad Apoſtolicam de Simon.*

21 Inducta hac laudabili conſuetudine ex ſpontanea fidelium oblatione ius acquiſitum fuit Parochis, vt aliquid perciperent pro iure ſepulturæ in Eccleſia parochiali præter quartam Canonicam, ſiue funeralem. Verùm quia ex eo, quod quiſque poſſit ſibi eligere ſepulturam extra Eccleſiam parochialem, atque adeò ceſſet illa eleemoſyna ſolui ſolita pro ſepultura Eccleſiæ parochialis, ideò inductum fuit, vt aliquid ſolueretur Parochis pro illo iure, ex quo defunctus ſepelitur extra Eccleſiam parochialem; quod ius etiam in Conſtitutione 41. §. 13. B. Pii V. Parochis præſeruatur, quodque diuerſum eſſe à quarta probat Gabriel *conſ. 190. à n. 1. lib. 2.* vbi etiam docet potuiſſe conſuetudine induci, ac taxari, ſequiturque Gratian. *diſcept. 210. n. 10. cum ſeqq. ac dec. March. 26. num. 14. & 15.*

22 Quare hæc eleemoſyna non datur ratione loci tumulationis, neque pro expurgatione ſepulturæ, vt aſſerit Anonymus, ſed ratione iuris parochialis, aut funerandi, ſiue idem ſint, ſiue diuerſa, vt per Lap. *alleg. 69. num. 3.* Feder. de Sen. *conſ. 253. num. 5.* Petr. de Vbald. *de can. port. cap. 8. num. 33.* ac alios. Eleemoſyna autem conſueta pro ſepultura ſine capſa ex Statuto Cleri Romani *d. cap. 6. §. 8.* eſt Iuliorum ſeptem cum dimidio, cum capſa verò eſt Iuliorum quindecim §. 18. quam conſuetudinem obſeruari, ac eos, qui malitioſè nituntur laudabilem hanc conſuetudinem immutare, compeſci mandat Innoc. III. *in d. cap. Ad Apoſtolicam de ſimon.*

23 Non obſtat, quod hæc eleemoſyna, ſiue ius parochiale ponatur à Statuto Cleri *in cap. De mercede aſſociantibus funera præſtanda.* Ineptum enim eſſet conuellere hoc ſolius voculæ cauillo iura parochialia à pia conſuetudine, à Sacris Canonibus ſtabilita. Poſitum eſt fortaſsè *in cap. De mercede* vel quia ex pecunia ſolui ſolet; vel quia merces propriè laboris præmium eſt. Parochi autem laborant in exercitio curæ animarum, & in adminiſtrando Sacramenta. Ius autem ſepulturæ eſt conſecutiuum ad ius adminiſtrandi Sacramenta, vt tradunt Archid. *in cap. 1. num. 3. de ſepult. in 6.* Abb. *in cap. 1. num. 4. eod. tit.* Rota coram Mantica *dec. 366. num. 4.* & in Romana iurium funeralium coram Zarata, & nos alibi. Hæc enim duo iura, nimirùm adminiſtratio Sacramentorum, & ius ſepulturæ ſunt inuicem connexa, tanquam ordinata ad ea, quæ debentur defuncto ex officio paſtorali. Vndè dici poterit merus eximij laboris, quam Iuriſconſultus eleganter interpretatur eſſe illam, quæ pro ſalute alicuius datur, *l. Si pater §. Si quis de donat.* Datur autem hæc merces pro ſalute animæ defuncti. Vel demque eſt merces ſoli, hoc eſt, ſepulturæ, quæ pro ſolo, vel ex ſuperficiario prædio penditur *l. 17. ff. de pignorat. act.* Sed iſtæ, huiuſmodique interpretationes nugatoriæ ſunt. Hoc planè certum eſt, huiuſmodi ius parochiale putidiſſimorum gloſſematum nebulis ita inuolui non poſſe, vt lateat, quod in eo micat. Quare cauillationis plena eſt hæc Aduerſarij argumentatio.

24 Atque hæc habuimus breuiter, quæ ad ea, quæ nobis Aduerſarius obiecit accuſationum capita pro veritate, ac innocentia noſtra publici boni cauſa tuenda, reſpondenda neceſſariò duximus; depulimus enim ſolùm criminationes, non intulimus. Deo interim toto mentis affectu ſupplicamus, vt Aduerſarijs noſtris cum bona mente, & vbere gratia omnem in hac vita proſperitatem, ac demum etiam æternam felicitatem benignus concedat. *Abſit enim,* Auguſtini dictum eſt *lib. 3. contra litteras Petil. cap. 13. vt propter hæc Aduerſarios noſtros oderimus. Dum enim dixit Chriſtus pendens in Cruce: Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt, nos de talibus inimicis dicere docuit: Domine ignoſce illis, quia neſciunt, quid loquuntur.*

25 Atque ita nomine omnium Parochorum Vrbis, quorum ego minimus, reſpondi anno 1687. dum comitia pro eligendo Cleri Romani Camerario haberentur.

Cæterùm hoc tibi, mi Lector, notum, Parochis fauſtum eſſe velim. Sub die 28. Maii 1688. per acta Octauiani emanauit ab Em. D. Cardinali Vicario decretum pro D. Franciſco Topino, Parocho S. Saluatoris de Cupellis, iurium parochialium aſſertore, ac vindice, contra Fratres S. Auguſtini Vrbis, in quo decernitur, nullum ius, nullamque actionem ad ipſos Fratres pertinere in funerale non factum in obitu R. P. D. Hectoris Ritæ ex Parochia dicti S. Saluatoris, apud quos ſepulturam ſibi elegerat, ſed illud, illamque ſpectare, ac pertinere ad dictum Parochum, eique conſignandam eſſe integram pecuniarum ſummam, in S. Monte Pietatis depoſitam, ob dictum funerale non factum. Atque ita iuxta Conſultationem noſtram, quæ in tomo ſexto, vel ſeptimo extat, res hæc iudicata fuit poſt tot tabularum tumultus, & vociferationes. Hoc annotare volui, vt ſcirent poſteri, quid hac in re actum eſt, quidue ſint acturi. 26

CONSVLTATIO CLII.

De Ecſtaſi, & raptu myſtico. Quot ſint. De eorum cauſa. Quomodò diſtinguantur. Eorum diuiſio, ſubiectum, duratio, effectus. Quomodò dignoſcantur eſſe naturales, dæmoniaci, diuini. De eorum probatione, & examine, vbi id genus alia pro Seruorum Dei ſolemni canonizatione perſpicuè diſquiruntur, ac vera, germanaque Theologiæ myſticæ ſolida, & expreſſa effigies retinetur.

Ecſtaſis à D. Thoma, ſcholaſticæ ac myſticæ Theologiæ Summus Dictator, ita definitur *1. 2. quæſt. 28. ar. 8.* Eſt exceſſus mentis, quo fit alienatio à ſenſibus in aliquod intelligibile, vel ſupra ſenſum, & rationem, vel extra cognitionem ſibi propriam. Solet autem ecſtaſis non ſolùm vocari exceſſus nomine, ſed etiam ſoporis ex Toſtato *ad cap. 10. Act. & in Geneſim.* Sed interdum differunt. Nam ſopor ex Ariſtotele *2. de ſomn. & vigil.* idem eſt, ac quies virtutum animalium, ſomnium verò nocturna apparitio, & imaginatio. Magis autem abſtrahitur anima à corpore in ipſa veritate, & raptu, vel ecſtaſi, quàm in ſopore. In ſomno ceſſat operatio ſenſitiua, & intellectiua, ſimulque intenduntur operationes virium naturalium. In ecſtaſi verò, vel raptu minuuntur operationes ſenſitiuæ, & intenduntur rationales. Quia eleuatur intellectus; ſicque dicitur, Paulum fuiſſe raptum, Adam ſoporatum; quod disertè tradidi in mea diſceptatione Italica de Theologia myſtica in hæc verba. 1

Quindi nell'eſtaſi più che nel ſonno gli ſpiriti ſi ritraggono dentro, e laſciano i ſenſi ſenza ſentimento, e ſenza moto le membra. Imperoche la mente ſi raccoglie in ſe ſteſſa a contemplare vn'oggetto si intimo, e sì diſiderato, che tutta l'occupa, e aliena. E perche eſſa mente gouerna i ſentimenti, e ordina i moti volontarij dell' huomo, perciò le biſogna, ch'eſca dell'interiore del corpo alle parti eſteriori a ritrouar gli ſtrumenti per far tali opere, e per auuicinarſi agli oggetti de' ſenſi, che ſtanno di fuori, e allora penſando ſi può vedere, vdire, e parlare ſenza impedimento. Ma quando la mente ſi raccoglie dentro, e in ſe ſteſſa per contemplare con ſomma efficacia, e vnione l'oggetto amato, fugge dalle parti eſteriori, e abbandonando ella i ſenſi, e i mouimenti, ſi ritira con la maggior parte delle virtù, e degli ſpiriti nella contemplatione, non laſciando ella nel corpo altra virtù, che quella, ſenza quale non potrebbe ſoſtenerſi la vita, cioè la vitale del continuo mouimento del cuore, e'l reſpiro degli ſpiriti per l'arterie per attrar di fuori l'aere freſco, e per cacciare l'infocato di dentro, e qualche poco della virtù nutritiua. Imperciochè la maggior parte di eſſa è impedita nella profonda contemplazione, e perciò poco cibo nudriſce lungamente i contemplatiui. Ac ita proſequor. 2

Quando adunque la mente ſpirituale, ch'è cuore di 3
noſtro

noſtro cuore, e anima di noſtra anima per la forza del diſiderio ſi ritira in ſe ſteſſa a contemplare vn'intimo, e diſiderato oggetto, raccoglie in ſe tutta l'anima, riſtringendoſi tutta nella ſua indiuiſibile vnità, e con eſſa ſi ritirano gli ſpiriti, benche non gli adoperi, e ſi raccogliono nel mezo del capo, ou'è la contemplazione, ò nel centro del cuore, ou'è il diſiderio, laſciando ella gli occhi ſenza viſta, l'orecchie ſenza vdito, e gli altri ſenſi ſenza ſentimento, e ſenza moto. E coſi pungente può eſſere il deſiderio, e tanto intima la contemplazione, che affatto può trar l'anima di corpo, riſoluendoſi gli ſpiriti per la forte, e riſtretta loro vnione in modo, che congiungendoſi l'anima affettuoſamente al deſiderato, e contemplato oggetto, può toſto laſciare in tutto ſenza ſe il corpo. E in queſta guiſa alcuni beati huomini, contemplando eſſi con ſommo deſiderio la bellezza diuina, ſi muoiono. Onde la Sagra Scrittura parlando eſſa della morte di Moſè, e di Aron, dice, che ſi morirono per bocca di Dio *Deuter.* 10. & 34. Il che dichiarano i ſaui metaforicamente, che ſi morirono baciando la diuinità, cioè rapiti dall'amoroſa contemplazione, e vnione diuina.

4 Ex eodem D. Thoma *in Pſalm.* 30. *v.* 1. Ecſtaſis eſt, quando homo ponitur extra ſe; quod dupliciter contingit. Vel quia à ſuperioribus allicitur; vel quia ab inferioribus depellitur. Animus ergo hominis ſi feratur extra ſe, dicitur eſſe intellectus à ſupernis per contemplationem, & amorem; quia, vt ait Dionyſius *cap.* 4. *de Diuin. Nomin.* ibique D. Thom. diuinus amor ecſtaſim facit; quia facit eum viuere, non ſua, ſed Dei vita. Vel impugnatus, vel territus ab inferiori. Vndè quando timet, fit extra ſe *Act.* 3. *Repleti ſunt ſtupore, & ecſtaſi*.

5 Contingit autem aliquando ex cauſa interiori, quando animus videt ſtupenda, ex quibus fit extra ſe. Interdùm à cauſa ſuperiori, quando quis contemplatur diuina, & rapitur extra ſe ſupra ſe. Vndè D. Th. 1. 2. *quaeſt.* 28. *art.* 3. ait, ecſtaſim aliquis pati dicitur, cùm extra ſe ponitur, id eſt extra cognitionem ſibi connaturalem, ac propriam, in quantum tendit vel ad ea, quæ ſunt ſupra ſenſum, & rationem, vel cum ad inferiora deprimitur, vt cum quis in furiam, vel amentiam cadit. Et hæc ecſtaſis eſt infra ſe potiùs, quàm ſupra ſe.

6 Concurrunt verò ad ecſtaſim tam vis appetitiua, quàm cognitiua. In cognitiua eſt formaliter; quia ex intenta meditatione vnius abſtrahitur intellectus ab aliis. In appetitiua eſt cauſaliter, vel diſpoſitiuè; ex amore enim naſcitur, vt quis cogitet de amato. Non enim contentus de proprio bono, quærit frui aliquo extra ſe, & vult bonum amico propter ipſum, vt in ſeipſo. Secundùm quid verò rapi dicitur, dum illud extrinſecum bonum quærit, vt bonum ſibi.

7 Porrò ecſtaſis, ſi eſt contemplatio perfecta, poteſt vi ſua cauſare alienationem à ſenſibus externis, eos abſorbendo, ac ligando, ne ab eorum obiectis excitentur. Tunc, ait D. Thomas *d. quaeſt.* 28. *art.* 3. fieri ecſtaſim, quando ponitur homo extra cognitionem ſibi propriam, vel quia ad ſuperiorem ſublimatur, ſicut homo dum eleuatur ad comprehendendum aliqua, quæ ſunt ſupra ſenſum, & rationem, dicitur ecſtaſim pati, & loquitur de ecſtaſi ſecundùm vim apprehenſiuam. Quibus verbis duplex ecſtaſis aſſignari videtur. Vna, cum ponitur homo extra cognitionem ſibi propriam, non ampliùs ſenſibus vtendo, & id referri poteſt ad vim apprehenſiuam naturalem. Altera, cùm apprehenſiua fertur ſupra ſenſum, & hominem; quod non contingit, niſi cùm verſatur apprehenſio circa obiecta ſupernaturalia, quæ ſenſum, & rationem exuperant. Et hæc eſt ecſtaſis ſupernaturalis. Et *p.* 1. *quaeſt.* 12. *art.* 11. ait, quod anima noſtra quantò magis à corporalibus abſtrahitur, tantò intelligibilium abſtractorum fit capacior. Vndè in ſomnijs, & alienationibus à ſenſibus corporeis magis diuinæ reuelationes percipiuntur, & præuiſiones futurorum non ſolùm D. Thomas ad ſupernaturales reuelationes, ac prophetias alludit, ſed ad prædictiones futurorum naturales, quæ fieri poſſunt abſque dono prophetiæ, prout à Sanctis Angelis reuelantur multa, ac etiam ex coniunctione cum influxu ſubſtantiarum ſeparatarum, quæ fit interdùm, quando anima abſtractior fit per elongationem à ſenſibus, vt ait idem D. Thomas *de verit. quaeſt.* 12. *art.* 3. *ad* 5. & *ad* 1. Tunc enim habilior fit ad recipiendum ordinem gratiæ, ſed etiam ſecundùm ordinem naturæ, prout inferiores intellectus ſecundùm ordinem naturæ nati ſunt perfici à ſuperioribus, & prout corpora humana ſubduntur impreſſionibus cœleſtium corporum, in quibus fit præparatio ad aliquos futuros euentus, quos anima ex ſua ſubtilitate præuidet per aliquas ſimilitudines ex impreſſione corporum cœleſtium, in imaginatione relictas. Et 2. 2. *q.* 175. *ar.* 2. *ad* 2. ait, vehementiam affectus cauſare ecſtaſim, quatenus cauſat exceſſum cognitionis, quo mens ad intelligibilia rapitur, alienata à ſenſibus.

Quando autem contemplatio eſt vehementiſſima, fieri poteſt, vt ligetur imaginatio, ne aliquid cum phantaſmate operetur. Ita D. Thomas *quaeſt.* 13. *de verit. art.* 3. *ad* 10. vbi ait, tantam eſſe poſſe in actu ſpeculationis vehementiam, vt omninò à ſenſibili operatione abſtractionem à ſenſibus per vehementiſſimam contemplationem efficiat, quæ fit ab his, quæ vehementiam actus intellectus nata ſunt impedire. Hæc autem ſunt omnes ſenſitiuæ operationes, vbi nulla excipitur, dum ſolùm excipit operationes vegetatiuas. Et 2. 2. *d. quaeſt.* 175. *ar.* 3. *ad* 1. ponit ſecundum gradum prophetiæ per abſtractiones etiam ab externis, quia per pura intelligibilia fit. Dixi ligari imaginationem in ea vehementiſſima contemplatione; quod bifariam intelligi poteſt. Vno modo vt phantaſia non operetur, formando de nouo idola, vel phantaſmata. Altero modo, vt ex præhabitis phantaſmatibus, quæ imaginatio conſeruat, ad ea ſe conuertendo, & illuſtrante intellectu agente, phantaſmata exinde ſpeculetur. In primò ſenſu non eſt neceſſarium, vt phantaſia formando de nouo phantaſmata operetur; quia virtus animæ vehementiſſimo actu abſorta influxum ſuſpendere poteſt, ne illum communicet potentijs ſenſitiuis; & maximè quia tota, vel quaſi tota in operatione intellectus occupatur. Potentia enim ſuperior exhaurire poteſt, & abſorbere, quod eſt inferioris facultatis, & non deſeruiat ſuperiori, & poſſet eſſe potiùs impedimento, ne tota vis animæ feratur in intelligibilia occupata in receptione nouorum phantaſmatum, quæ ſubminiſtraret phantaſia, niſi ligaretur. In ſecundo ſenſu concurrit imaginatiua, velut materia, ex qua antiqua phantaſmata eruantur. 8

Quamuis autem contemplatio ſit vehemens, non poteſt tamen impedire per ſe, ac ſua efficacitate vires potentiæ vegetatiuæ, ac nutritiuæ. Ita etiam D. Thomas *d. quaeſt.* 175. *ar.* 2. *ac de verit. d. q.* 13. *ar.* 4. quia, & ſi ſenſitiuæ operentur ex intentione animæ, vegetatiuæ autem per modum naturæ, id tamen fit mediantibus primis qualitatibus, & earum alterationibus, quæ non ſubduntur intentioni animæ, ac proindè non habet anima ſuper eas actiones dominium, ſicut ſuper ſenſitiuas potentias. Quare, licèt poſſit abſtrahere à ſenſitiuis, non tamen abſtrahit à vegetatiuis. Dixi autem per ſe; quia per actiones ſpirituum vitalium, ac per vitales operationes attrahendi, expellendi, diſtrahendi, poſſunt impediri ex nimia contemplatione, vel ſtudio. 9

Atque hactenus ex mente D. Thomæ, cuius libros legere non poſſum, quin eos amplectar, foueam, oſculer, ac venerer ſanctum illud pectus, afflatum cœleſti numine. Contra cùm quoſdam libros recentiores lego, Deum immortalem! quàm frigent præ illis, immò quàm non videntur ſentire, quod ſcribunt, non quod illos in totum damnem, ſed quod ex his ſentiam me reddi, & doctiorem, & meliorem, cùm ex illorum lectione ſurgam neſcio quomodò frigidus affectus erga veram veritatem. Salue igitur, ò Thoma, primus in vtraque Theologia triumphum, & lauream merite, dono quodam prouidentiæ genite, in quo totas vires ſuas Sacra Sapientia experiretur. Iam io omnibus, quæ doces tanta authoritas eſt, vt diſſentire pudeat. Tum interim omnia tua fluunt illaborata, & illa, qua nihil pulchrius auditu eſt, perſpicax oratio, præ 10

ſe fert tamen feliciſſimam facilitatem adeò , quod apud poſteros id conſecutus es , vt iam non hominis , ſed Theologiæ non cuiuſcumque, ſed Angelicæ nomen habeatis . Hunc ergo, mi lector, ſpectemus, hoc propoſitum nobis ſit exemplum . Ille ſe profeciſſe ſciat , cui Thomas valdè placebit.

11 Sapienter igitur admodum dixiſſe videtur Magnus ille Gregorius *lib.* 5. moralis expoſitionis in Iob *cap.* 22. Sanctos viros , qui non corpore , ſed virtute ſopiuntur , laborioſius dormire , quàm vigilare . Quoniam ab huiuſmodi inquieta concupiſcentia penitùs ſubtrahuntur , ac dum terrenarum actionum ſtrepitum deſerunt per quietis ſtudium , eorum mens virtutibus intenta , vigilans dormit . Significauit verè S. Doctor , quid eſſet per ſe ecſtaſis , nimirùm dormitio quædam vigilans , ſeu vigilia dormiens, qua videlicèt anima à ſenſibus abſtracta, diuinaque ſentiens, & dormire videatur mundo, & vigilare Deo, rapta videlicèt ad amandum , vel ad auſcultandum. Priùs illud expreſſit ad literam Sponſa *Cant.* 5. *v.* 2. *Ego dormio , & cor meum vigilat*. Vera planè amoris ecſtaſis, in qua mens ita dulciter quieſcit , vt dormire, ita certò, ac prudenter diuina agitat, vt planè vigilare videatur . Ita & ſenſus in amoris exceſſu noctem quietiſſimam , & mens diem agit ſereniſſimum .

12 Cauſa autem huius prioris exceſſus amor ipſe eſt ; quia quò ex diuina gratia maior eſt erga Deum amor , eò magis alienat animam ab omnibus , quæ non ſunt ipſe Deus, fitque Deo ipſi præſentior , quàm ſibi. Neque enim, ait Bernardus *de precept. & diſpenſ.* præſentior ſpiritus noſter eſt, vbi animat ; quàm vbi amat ; niſi fortè putetur eſſe magis vbi inuitus , ac neceſſitate tenetur , quàm quo ſponte , & alacri fertur voluntate . Denique vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum . Item ſi Deum amans anima , & ipſo viuit , vti corpus ex ipſa , quo pacto , quæſo , præſentior eſſe cenſetur vbi dat , quàm vbi accipit vitam ? Fons ſiquidem vitæ charitas eſt , nec viuere animam dixerim , quæ de illo non hauſerit . Haurire verò quomodò poteſt , niſi fuerit præſens ipſi fonti, qui charitas eſt, qui Deus eſt ? Præſens igitur eſt , qui Deum amat , in quantum amat ; in quo enim minùs amat , abſens profectò eſt . Ita Bernardus , ſentiens videlicèt amorem perfectiſſimum perfectiſſimam ecſtaſim facere , eò magis alienando à ſenſibus , quò diuinis magis vnit . Cui rectè concinit Bonauentura *tom.* 2. *opuſcul. tract. de gradib. contempl.* cum ait : *Ecſtaſis eſt , deſerto exteriori homine ſui ipſius ſupra ſe voluptuoſa quædam eleuatio ad ſuperintellectualem diuini amoris fontem* . Ita Bonauentura intelligit animam tunc perfectiſſima raptam ecſtaſi , cùm ipſi omnium rerum fonti Deo adeſt , indicio planè manifeſto , quod omnium mundanarum rerum tranſilierit riuos.

13 Sed enim modo ſupernaturali rapitur anima ad diuinas reuelationes , quod in Prophetis vſu venit . Idcirco Ezechiel *cap.* 8. *v.* 3. raptum ſe memorat in cincinno capitis ad inſpiciendas viſiones magnas . *Et emiſſa* , inquit, *ſimilitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei , & eleuauit me ſpiritus inter terram , & cælum , & adduxit me in Ieruſalem in viſione Dei*. Cùm Propheta eſſet tunc in captiuitate Babylonica , corpore non eſt tranſlatus in Ieruſalem , ſed ſolo ſpiritu , quaſi vno cincinno capitis , ad ſignificandum perfectam intenſionem Spiritus in vnum Deum . Iuxta literam non vnus capillus , ſed pars capillorum comprehenſa ſignificatur . Pars comprehenditur capillorum , quia , totius comprehenſionem capitis humana natura non ſuſtinet. Ita Hieronymus planè ſignificans in qualibet contemplatione quantumuis perfecta , & in qualibet ecſtaſi partem aliquam cognitionum rapi , ac ſopiri poſſe , omnes omninò non poſſe . Semper enim mens , quantumuis rapta , pediſſequas habet ſaltem cogitationes phantaſiæ .

14 His conſentaneus eſt commentarius eorum verborum , traditus à D. Gregorio Magno *lib.* 31. *moral. cap.* 7. *Quid eſt* , inquit , *cincinnus capitis , niſi collecta cogitationes mentis , vt non ſparſe diffluant , ſed per diſciplinam conſtricta ſubſiſtant ? Manus ergo deſuper mittitur , & Propheta per cincinnum capitis eleuatur , quia cum noſtra mens ſeſe per cuſtodiam colligit , vis ſuperna ſeorſum nos ab infimis trahit* . Declarat Gregorius optimè quomodò anima eleuanda colligat , rapiatque ſecum partem illam cogitationum internarum , quas habet annexas à natura , alteram autem partem externorum ſenſuum opus eſt omninò in perfecta ecſtaſi deſtitui , & feriari . Loquimur enim de communi lege ; nam ex priuilegio Dei poterit mens per ſpecies de ſe infuſas ſic eleuari , vt ſola ipſa operetur, nihil interim cooperante ſenſitiua parte . Verùm hoc , excepto vno Chriſto Domino , nulli alii à Deo datum certò conſtat , licèt probabilius ſit , Deiparam Virginem eo priuilegio gauiſam etiam permanenter , quin & Ioannem Baptiſtam , & Beatum Paulum eodem donatos aliquando credi par eſt . De cæteris ſiue Prophetis , ſiue Apoſtolis , ſiue alijs quibuſuis id affirmari cum fundamento non poteſt .

Non oportet plures Prophetarum locos percurrere . 15
Vnus Ezechiel eſſe poteſt hac in re ſpeculum cæterorum ; omnes enim ſimiliter aliquam in ſe patiuntur ecſtaſim, cùm aſſumuntur ad diuinas reuelationes. Vndè illa definitio ecſtaſis apud Auguſtinum *in queſt. ad Simplic. queſt.* 1. eſt alienatio à ſenſibus corporis , vt Spiritus homini diuino Spiritu aſſumptus, capiendis , atque intuendis imaginibus vacet . Quod non eodem modo contingit , vt ibi oſtendit Auguſtinus . *Spiritus enim*, ait, *vbi vult ſpirat . Et in Scriptura dicitur ſæpè . Inſiluit in eum Spiritus Domini, quo tanquam ex abdito diuinitatis ſecreto repentinus ſignificatur afflatus , & Spiritum prophetiæ nullarum animarum poteſt maculare contactus . Attingit enim vbique propter ſuam munditiam* . Afficit ergo omnes non eodem modo, ſed alios per informationem ſpiritus eorumdem hominum , vbi rerum demonſtrantur imagines . Alios per fructum mentis ad intelligentiam . Alios vtraque inſpiratione . Alios etiam neſcientes per informationem Spiritus duobus modis , aut per ſomnium ſicut non ſolùm plerique Sancti , ſed & Pharao, & Nabuchodonoſor . Vterque enim vidit, quod intelligere non valebat , ſed tamen vterque videre poterat , aut per demonſtrationem in ecſtaſi , ſicut Danieli demonſtratum eſt , quod non intelligebat , & Petro illud vas ſubmiſſum de Cœlo quatuor linteis . Nam & ipſe quid illa demonſtratio figuraret , poſteà cognouit . Per fructum autem mentis ad intelligentiam vno modo , cùm hæc ipſa , quæ demonſtrantur imaginibus quid ſignificent , & quò pertineant , reuelantur , quæ certior prophetia eſt ; nam magis ipſam vocat Apoſtolus prophetiam . Ita Ioſeph meruit intelligere , quod Pharao nonniſi videre , & Daniel exponit Regi , quod ille cernit , & neſcit . Neſcientes autem afficit prophetiæ Spiritus , ſicut Caiphas cùm eſſet Pontifex prophetauit de Domino , neſciens quid diceret . Hæc ex Auguſtino .

Quibus concinunt quæ idem Auguſtinus affert ex 16
lib. de Geneſ. ad liter. eam eſſe minùs prophetiam , quæ ſolas videt imagines rerum , eum magis Prophetam , qui eaſdem , etſi non videt , interpretatur , eum maximè Prophetam , qui & videt , & interpretatur . Quare iuxta Auguſtinum , & Pharao , qui ſolùm vidit vaccas , & ſpicas , Propheta fuit , ſed minùs Propheta . Ioſeph interpretans , magis Propheta . Daniel videns , & interpretans , maximè Propheta .

Ex quibus efficitur id , omnes Prophetas ſecundùm 17
Auguſtinum genere ipſo communi ecſtaſes ſubire , raptuſque diuinos plus , minuſue iuxta gradum prophetiæ , ad quem aſſumuntur ; omnes enim diuinus Spiritus , quatenus vult, agit . Ita Caiphas impius , vt prophetaret Dominum Ieſum moriturum pro populo , aſſumptus à Spiritu Sancto eſt, non quod dignus

gnus eſſet, vt per eum loqueretur; ſed quod Pontifex anni illius eſſet, Itaque non eius meritis, ſed ſacerdotali officio datum eſt, vt prophetaret. Vndè à Chryſoſtomo egregiè dictum ad illa verba: *A ſemetipſo non dixit*, *vide*, inquit, *quanta Spiritus potentia à mala mente verba prophetica, & admirationis plena elicere potuit*. Quatenus ergo, ait Maldonatus, alienatus eſt à populo, ac humano Spiritu, vt illa loqueretur, eatenus exceſſum propheticum habuit. Idem de ſimilibus aſſerendum, Pharaone ſcillicèt, Nabuchodonoſor, Balaam, & aliis cenſent Patres. Quantò id verò magis de conſummatis, perfectiſque Prophetis, quorum mentes rapiebantur per actus, ac ſpecies ſupernaturales, aut ſupernaturaliter quaſi motas? De quo eſt illud ab Auguſtino dictum 12. *de Geneſ. ad liter, cap. 26. Cum rapitur*, inquit, *anima* ad ea viſa, quæ ſpiritu cernuntur, ſimilia corporalibus, omninò à ſenſibus corporis auertitur ampliùs, quàm ſi ſomno ſoler, ſed minùs quàm in morte. Quia videlicèt in ſomno communi auertitur quidem anima à ſenſibus externis, ſed non ita potenter, vt applicato ſenſibili forti non illicò aduertat. At in ecſtaſi ita ſopitur altè, vt vel applicato vehementiſſimo obiecto ſentire non ſoleat. Præterea in morte abſtrahitur anima ab internis pariter, externiſque ſenſibus, in ecſtaſi ſolùm ab externis.

18 Progreditur autem Auguſtinus, in ecſtaſi videntur futura ita, vt omninò futura noſcantur, quorum imagines præſentes videntur, ſiue per ipſam hominis mentem diuinitùs adiutam, ſiue aliquo inter ipſa viſa exponente, ſicut in Apocalypſi Ioannis, magna reuelatio eſt, etiamſi is, qui videt, ignoret à corpore exierit, an ſit in corpore, videlicèt eſt einſmodi ecſtaſis quædam veluti mors, qualem in ecſtaſi Petri *Act.* 10. *verſ.* 10. agnoſcit D. Chryſoſtomus ad illa verba: *Irruit ſuper eum mentis exceſſus. Quid eſt*, inquit, *ecſtaſis? Spiritualis nimirum contemplatio facta eſt in illo, quaſi diceret quis; anima exceſſerat è corpore*. Et D. Bernardus de illa ſponſæ quiete *Cant. 2. verſ. 7. Ego*, inquit, *non abſurdè ſponſæ ecſtaſim vocauerim mortem, quæ tamen vita, ſed vita eripiet laqueis, vt poſſidere: Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium. Inter medios namque laqueos in hac vita incedimur, qui vtique toties non timentur, quoties ſancta aliqua, & vehementi cogitatione anima à ſemetipſa abripitur, ſi tamen eò vſque mente ſecedit, & auolet, vt & hunc communem traſcendat vſum, & conſuetudinem cogitandi. Etenim fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum. Quid enim formidetur luxuria, vbi nec viſa ſentitur? Excedente quippè anima, & ſi non vita, certè vitæ ſenſu, neceſſe eſt etiam, vt nec vita tentatio ſentiatur. Quis dabit mihi pennas, ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? Vtinam hac morte ego frequenter cadam, vt euadam laqueos mortis?* Hæc Bernardus. Ex quibus perfecta ecſtaſis ratio non potuit meliùs, quàm per ſimilitudinem mortis explicari.

19 Addit vltimò Auguſtinus euentum illum, in quo per Angelos adminiſtratus ecſtaſis, & circa modum dubitabundus hæret. Sic enim *c.* 30. ſicut in iſta luce corporea eſt cœlum, quod ſuper terram ſuſpicimus, vndè luminaria clarent, & ſydera, quæ corpora longè ſunt meliora terreſtribus; ſic in genere ſpirituali, in quo videntur corporum ſimilitudines luce quadam incorporali, ac ſua, ſunt quædam excellentia, & meritò diuina, quæ demonſtrant Angeli miris modis. Verùm viſa ſua facili quadam, & præpotenti coniunctione, vel commiſtione, etiam noſtra eſſe facientes, an ſcientes, neſcio quomodò noſtram in ſpiritu noſtro informare viſionem, difficilis perceptu, & difficilior dictu res eſt. Sic Auguſtinus. Modum verò, quo ſciunt Angeli noſtras informare viſiones, explicat D. Thomas 1. *par. quæſt.* 111. *art.* 3. *in corpor.* videlicèt mouendo ſpiritus ſenſitiuos, in quibus conſeruantur ſpecies ſenſibilium obiectorum. Nam ſicut, inquit, per naturalem commotionem humorum, aut etiam per voluntatem hominis, qui voluntariè imaginatur, quod priùs ſenſerat, ita etiam hoc poteſt fieri virtute Angeli boni, immò & mali, quandoque quidem cum alienatione à corporis ſenſibus, quandoque quidem abſque tali alienatione. Ex quibus patet, poſſe quoque Angelos efficere in nobis aliqualem ecſtaſim.

Quod verò ad raptum cùm duplex ſit, corporis vnus, 20
mentis alter, vt primus, qui propriè dicitur raptus, nihil eſt aliud, quàm translatio perſonæ de loco in locum, cuius plura ſunt in Scriptura exempla *Geneſ.* 5. vbi de Henoch dicitur: *Ambulauit cum Deo, & non apparuit, quia tulit, idem rapuit illum Deus*, *Act.* 8. quod Spiritus Domini rapuit Philippum; ita ſecundus metaphoricè tantùm talis, eſt translatio animæ non quidem à corpore, ſed ab operationibus corporeis, ac ſenſibilibus. Quæ translatio, vel exceſſus, vel abſtractio, aut alienatio; iſti enim termini ac ſimiles in præſenti coincidunt, iiſque Doctores indifferenter vtuntur ad explicandum naturam raptus, ſicut pro diuerſitate cauſarum ſunt diuerſa, ita & raptus in illis conſiſtens, ideòque pro diuerſitate einſmodi cauſarum poteſt in bonam, vel malam accipi partem, diuiditurque in naturalem, dæmoniacum, & diuinum, vt explicat D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 75. *art.* 1.

Notandum autem eſt, raptum & ecſtaſim ſubſtantia- 21
liter eadem eſſe, diſtinguique tantùm penes diuerſum exceſſus modum, quatenus ecſtaſis, vt ait D. Thomas ea q. 175. *art.* 2. *ad* 1. importat ſimpliciter exceſſum à ſe ipſo, ſecundùm quem ſcilicèt aliquis extra ſuam ordinationem ponitur; ſed raptus ſuper hoc addit violentiam quandam. Vndè quod de vnius, de alterius quoque cauſis, effectibus, aliiſque circumſtantiis eadem proportione plus, vel minùs violenti exceſſus dicendum eſt, nec non etiam definienda ſunt.

Sic igitur cùm ex D. Auguſtino *lib. 2. ad Simplic. quæſt.* 22
1. *& in Pſalm.* 67. ecſtaſis ſit mentis alienatio a ſenſibus corporis, vt ſpiritu, quod demonſtrandum eſt, demonſtretur, ita raptus myſticus eſt etiam mentis exceſſus, vel alienatio ab iiſdem ſenſibus, non qualiſcumque, ſeu qua mens ſuauiter ad ſeceſſum tendit, & intra ſe colligitur, ſed qua per violentiam maiorem à ſenſibilibus, ſenſuumque officiis auellitur, & ad diuinorum inſpectionem, amoremque ſubleuatur celerrimè, ac potentiſſimè, ſicut ſi homo, qui per gradus ſcalæ cœpiſſet in altiſſimam turrim conſcendere, ſubitò per aera raperetur, & celeriùs quàm ſi volaret, in ſummitate turris collocaretur. Hac autem proportione tam ad ecſtaſim, quàm ad raptum myſticum, vel ſupernaturalem requiri alienationem, aut ceſſationem ab actibus potentiarum inferiorum conueniunt omnes Theologi, nihilque aliud per ecſtaſim, & raptum myſticum intelligunt. Cùm enim ſenſus pro præſenti ſtatu impediant mentem, ne diuina percipiat, ſeu ex hoc, quod anima ſit virtutis finitæ, quantò intentiùs, & efficaciùs actui vnius potentiæ attendit, tantò magis in actibus aliarum remittitur, inde eſt, quod Deus, vt occulta ſapientiæ ſuæ manifeſtet homini, & mirabilia ſua in eo operetur, interdum abſtrahat eius ſenſus à ſuis actibus, vel officiis.

Hinc, vt diximus in ecſtaſi, ita etiam in raptu, quam- 23
uis ceſſent potentiæ ſenſitiuæ à ſuis officiis, ſecus tamen vegetatiuæ, vt proindè concludat D. Thomas *loco citato art. 4. ad* 3. *& de verit. quæſt.* 13. *art.* 4. per hæc verba. Et ſic patet, quod ad videndum Deum per eſſentiam nullo modo requiritur abſtractio ab actibus animæ vegetabilis, nec aliqua eorum debilitatio, ſed ſolùm ab actibus ſenſitiuarum potentiarum. Itaque ſi ad ipſam claram Dei viſionem, quale per modum tranſitus habuiſſe D. Paulum in ſuo raptu exiſtimat D. Thomas locis citatis, neceſſaria non fuit abſtractio ab actibus animæ vegetabilis, multòque minùs ſeparatio animæ à corpore, vt ibidem docet. Neque etiam talis abſtractio, & ſeparatio requiritur in quocumque alio raptu, vel ecſtaſi ſupernaturali ad quamlibet aliam cognitionem infuſam, ſed tantùm ne ad phantaſmata,

& ad

& ad obiecta ſenſibilia anima conuertatur, vt poſſit ad diuina eleuari, quæ omnia phantaſmata, omnemque ſpeciem intelligibilem creatam excedunt. Vndè quod aliqui philoſophi ecſtaſim fieri putarunt, anima è corpore reipſa ſeparata, & ad ipſum poſt raptum redeunte, reijciendum eſt, vt dicam inferiùs.

24 An verò contigerit aliquando animam ſupernaturaliter, ſeu per diuinam potentiam in altiori, ac vehementiori raptu à corpore abijſſe, affirmant nonnulli, talemque fuiſſe raptum D. Pauli 2.*Corinth.* 12. & D. Catharina Senenſis *ep.* 12. ad P. Raymundum pro certo aſſerit, animam ſuam aliquando è corpore diſceſſiſſe, ac bona immortalia deguſtaſſe. Verùm alij id negant; etſi enim dubium non ſit, quin animæ à corpore ſeparatio ad tempus fieri poſſit, non viribus naturæ, ſed diuinæ virtutis omnipotentia, vtrum tamen aliquando acciderit, omninò incertum eſt. Nam ipſe Apoſtolus raptus ad tertium cœlum ſe neſcire profeſſus eſt, an in corpore, vel extra corpus id contigerit. Quod autem tantus vir ignorauit, noſtrum non eſt definite. *Quis enim*, inquit Auguſtinus *lib.* 12. *de Geneſ. ad litt. cap.* 1. de Pauli raptu agens, *audeat dicere ſe ſcire, quod ſe neſcire Apoſtolus dixit?* Eandem profitetur ignorantiam S. Thereſia, raptus effectus deſcribens *in caſtr. anim. manſ.* 5. 6. *cap.* 5. an in corpore, vel extra corpus hæc gerantur, dicere nequeo. Certè iureiurando aſſeuerare non auſim animam in corpore tunc eſſe, vti nec corpus intereà ſine anima viuere. Vndè, quod ait S. Catharina Senenſis, debet intelligi myſticè, ac figuratè, ſeu ſenſus eius eſt, animam quoad functionum ſenſitiuarum orbitatem corpus deſeruiſſe.

25 Quod autem attinet ad raptus, & ecſtaſis diuiſionem triplex aſſignari poteſt. Imaginaria, intellectualis, & ſuperintellectualis iuxta triplicem, quæ fit in illis, abſtractionem ſcilicet ab actibus ſenſuum externorum, ab actibus ſenſuum internorum, ſiue imaginationis, & à modo intelligendi per ſpecies intelligibiles creatas. Sic igitur raptus, vel ecſtaſis imaginaria eſt, quando Deo in imaginatione operante per luminis proportionati, nec non ſpecierum infuſionem, indeque intellectum phantaſmata adhuc ſpeculantem rapiente ad ſe cognoſcendum; interim ſilent ſenſus exteriores duntaxat, ſeu ceſſant à ſuis operationibus.

26 Raptus, vel ecſtaſis intellectualis eſt, quando eodem Deo in intellectu operante per luminis ſuperioris infuſionem, nec non ſpecierum purè intellectualium ita rapitur anima ad cognoſcendum, & amandum ipſum, vt nedum ceſſent operationes ſenſuum externorum, verùm etiam internorum, ſeu phantaſiæ, & imaginationis, tunc intellectu non intelligente per conuerſionem ad phantaſmata iuxta ſuum modum operandi connaturalem, ſed ſine illa.

27 Raptus denique, vel ecſtaſis ſupernaturalis eſt, quando intellectus intelligit quidem, ſed cum abſtractione non ſolùm à ſenſibus externis, non ſolùm ab imaginatione, ſeu à modo connaturali intelligendi per conuerſionem ad phantaſmata, ſed inſuper à modo intelligendi per ſpecies creatas. Quod contingit quando in raptu clarè videtur Deus, ſicut in ſuo vidit illum Paulus. Aliterque fieri non poteſt, vt rectè docet D. Thomas 2.2. *q.* 175. *ar.* 4. de quo etiam infra.

28 Circa verò ſubiectum raptus, aut ecſtaſis, ſiue vtrum magis pertineat ad vim cognoſcitiuam, quàm ad vim appetitiuam, ſic diſcurrit D. Thomas loco allegato *ar.* 2. ſcilicet, quod de raptu dupliciter loqui poſſumus. Vno modo quantum ad id, in quod aliquis rapitur. Et ſic propriè loquendo raptus non poteſt pertinere ad vim appetitiuam, ſed ſolùm ad cognoſcitiuam. Dictum eſt enim, quod raptus eſt præter propriam inclinationem eius, quod rapitur. Ipſe autem motus appetitiuæ virtutis eſt quædam inclinatio ad bonum appetibile; vndè propriè loquendo ex hoc quod homo appetit aliquid, non rapitur, ſed per ſe mouetur. Alio modo poteſt conſiderari raptus quantum ad ſuam cauſam. Et ſic poteſt habere cauſam ex parte appetitiuæ virtutis; ex hoc enim ipſo, quod appetitus ad aliquid vehementer afficitur, poteſt contingere, quod ex violentia affectus homo ab omnibus alijs alienetur. Habet etiam effectum in appetitiua virtute, cùm ſcilicet aliquis delectatur in ijs, ad quæ rapitur. Vndè & Apoſtolus ſe dixit raptum non ſolùm ad tertium cœlum, quod pertinet ad contemplationem intellectus, ſed etiam in Paradiſum, quod pertinet ad affectum.

Ex qua D. Thomæ doctrina habetur, ecſtaſim, ſeu raptum myſticum eſſe formaliter in virtute cogniſcitiua, ſiue in facultate, quæ cognitioni deſeruit. Siquidem ex intenta vnius meditatione abſtrahitur intellectus ab alijs, ſiue reuelationis vehementia extra ſe rapitur. Et tunc raptus dicitur effici à luce, quando nimirùm fulgor lucis diuinæ cœlitus emiſſus, ita animam illuſtrat, & irradiat, vt ſenſuum functiones deſerat, quò magis diuinorum contemplationi vacet. Quocirca ad illud *Pſalm.* 115. *Ego dixi in exceſſu meo omnis homo mendax*, Gloſſa ex Auguſtino ait, dicitur hic ecſtaſis, cùm mens non pauore alienatur, ſed aliqua inſpiratione reuelationis ſurſum adſumitur. *Sed reuelatio*, inquit D. Thomas citans eundem locum *ar.* 2. *in argum. Sed contra*, *pertinet ad vim intellectiuam. Ergo ecſtaſis, ſiue raptus.* Cauſaliter autem ſpectare poteſt ad vim appetitiuam, ſiue, vt ait idem D. Thomas, poteſt habere cauſam ex parte appetitiuæ virtutis. Ex hoc enim ipſo, quod appetitus ad aliquid vehementer afficitur, poteſt contingere, quod ex violentia affectus homo ab omnibus alienetur, & vt ait *ad* 2. quod mens ad quædam intelligibilia rapiatur alienata à ſenſibus, vel quod rapiatur ad aliquam imaginariam viſionem, ſeu phantaſticam apparitionem. Tandem ita cauſaliter eſt à virtute appetitiua, vt rurſus in ea ſit effectiuè, cùm ſcilicet aliquis delectatur in ijs, ad quæ rapitur. 29

Loquendo autem de duratione raptus, aut ecſtaſis myſticæ, ſeu diuinæ, certum eſt, eam neque in ſuo principio, neque in ſua continuatione pendere à voluntate illam patientis, ſed ſolùm Deum eſſe vtriuſque cauſam efficientem principalem. Nam huiuſmodi raptus, vel ecſtaſis non eſt quæcumque abſtractio, ſed talis à ſenſibus externis, vbi eſt imaginaria tantùm, & ab internis, vbi eſt merè intellectualis, & ſine conuerſione ad phantaſmata, vt in illa intellectus nouo quodam modò illuminetur, ac ſubleuetur, ſimulque voluntas inflammetur. Qui effectus cùm ſint ſupernaturales, non poteſt raptus, vel ecſtaſis myſtica illos includens, non pendere tam in principio, quàm in continuatione à Deo, tanquam à cauſa principali efficienti, non ſolùm vniuerſali, verùm etiam particulari, aut ſpeciali. 30

Negari tamen non poteſt, quin etiam ad huiuſmodi raptus, vel ecſtaſes ſe aliqui diſponere, ac præparare poſſint, licèt vt plurimum abſque vlla præparatione fiant, vt gratuitum Dei donum agnoſcatur. Atquia in hoc diſpoſitionum, vel præparationum genere dari poteſt deſiderium voluntatis hoc actu contentum, volo cum tanta vehementia, & animi intentione Deum contemplari, & amare, vt nihil aliud cogitare, vel ſentire valeam. Quod perindè eſt, ac ſi diceretur: Volo in ecſtaſim rapi, tale deſiderium non ſolùm vanum, ac præſumptuoſum eſt, ſed etiam impoſſibile quoad executionem, ſiue vt ſequatur effectus. Quia non ita ſubijcitur attentio animæ applicationi voluntatis, vt ſua poſſit efficacitate totam illam colligere ad vnum actum vnius potentiæ, vel facultatis, & à cæteris ita illam abſtrahere, vt moueri non poſſit, quamuis obiecta proponantur ſufficienter ad mouendum illam, ſicut in raptu, aut ecſtaſi contingit. Quocirca deſiderium exceſſuum, raptuum, & reuelationum cohibendum eſt perſonis ſpiritualibus, maximè in eo, quod ipſis commune eſſe poteſt cum iniquis, & peccatoribus, tantumque admitti poteſt, & adhuc veluti conditionatè, in eo, quo meliores, Deoque gratiores effici poſſunt. 31

Quod autem docent aliqui, omnem raptum, vel ecſtaſim diuinam debere eſſe ſucceſſiuam, ſine fundamento aſſeritur, minimèque probandum eſt. Deum enim momento animam ad ſe eleuare poſſe, & in ecſtaſim rapere nulla prorſus eſt repugnantia, vt ſatis per ſe patet. Poſteà tamen ſæpè continuari ſolere raptum, & ita ſucceſſionem in duratione habere, dubitandum non eſt. 32

Ante-

33 Antequam verò clementiſſimus Deus myſtico tactu ad ſupremam vnionem animam rapiat, multiplici raptu non ita excelſo ad vnionem multiplicem ſolet illam efferre. Quapropter vt ad præmonſtratum Spiritus diuini tactum veneratione dignum aſcendamus, & illius ſublimitatem quadantenus contemplari poſſimus, raptus alios inferiores recenſere, ac explorare opportunum exiſtimamus.

34 Et primum quidem ſtatuendum eſt, interni huius cum Deo commercij partes ita eſſe mutuò conſertas, vt in vniuſcuiuslibet habenda doctrina neceſſe ſit, omnium ferè aliarum doctrinam admiſcere. Cum enim Deus ad ſe rapit animam, ad eum certè finem illum trahit, vt arcana vnione illi ſocietur. Ex vnione verò diuina voluptas exoritur, & caſtiſſimo ſenſu percipitur, ac denique in ea Dei conſuetudine, occulta diuinæ ſapientiæ contemplanti animæ reuelantur.

35 Cùm autem raptus violentiam ſignificet, vt dictum eſt, nequit in voluntate conſiſtere, cui vis nequit inferri. Num cum ipſa ſit quædam propenſio ad bonum, quò fortius in id vocatur, aut trahitur, eò propenſio fit maior, & à violentia remotior, tametſi intenſa propenſio cauſa frequens raptuum eſſe ſoleat. Ex vehementi quippè affectu fit, vt homo ab alijs omnibus alienetur, voluntate vires alias, ſeu potentias cognitioni ſeruientes, in quibus raptus celebratur, in id, quod affectat, impellente. Nec verò vires illæ vim pati dicuntur, quia trahuntur in Deum. Ex hoc enim capite non eis infertur vis, cùm finis earum Deus ſit, quem expetunt, ſed quia celeriùs, ſeu velociùs impelluntur, quàm ordo naturæ ferat, cuius eſt per ſenſibilia ſenſim ad Deum aſſurgere. Atque ideò violentia in modo ineſt tantùm, in modo ſcilicet rapido, ac violenti, quemadmodum cum lapis in terram proijcitur illato violenter impulſu. Non enim infertur vis lapidi, quia proijcitur in terram, quam expetit, & in qua vna requieſcit, ſed quia proijcitur violentiori motu, quàm natura repoſcat. Raptui igitur violentia ineſt in ea abſtractione, ſiue alienatione rapida à ſenſibus, non verò in eo, vt ad Deum anima feratur. Quin etiam illi vis irrogatur, ſi diuertatur à Deo, ſicut & lapidi, ſi à centro depellatur. Ex quo efficitur, vt anima, quandiù ad Deum mente non aſpirat, vim pati dicatur.

36 Ecſtaſis verò non ſignificat violentiam, ſed ſimplicem exceſſum animæ à ſeipſa, ac ob id ipſa etiam voluntas ecſtaſim pacti dicitur. Vbi animaduertendum eſt, hunc exceſſum tam voluntatis, quàm appetitus ſenſitiui cauſam eſſe raptus vtriuſque potentiæ cognoſcentis. Vel quia mens ad intelligibilia rapitur à ſenſibus alienata, vel ad aliquam imaginariam viſionem arrepta, vt dictum eſt.

37 Primus certè raptus, ſi perfectionis ordinem, nimirùm à minùs perfectis ad perfectiores expendamus, eſt internorum ſenſuum ſuper externos, quando ex deſiderio feruido rei imaginatione repræſentatæ, externi ſenſus introuertuntur, ac proprijs actibus defunguntur, Deo animam commouente. Quod in hunc modum fieri dicitur. Gratia diuina inſtar riuuli influit in vires ſenſitiuas, mouens, ac ſtimulans animam, vt ſe in Deum erigat ad ineundam cum eo amatoriam vnionem. Quam certè excitationem corde, ac præſertim vi concupiſcibili percipit, qua refici ſolet interdum, poſtquam multa induſtria cor in Deum erigere ſtuduit, accurrente ſuauiſſimo Domino, & feſſo cordi blandiente adeò, vt mira illud voluptate permulceat, & ſupremo lumine illuſtret. Quod planè cęleſte donum mox vt homo adipiſcitur, imperiosè deſpicit, quæ antea cupiebat, & amore Dei amplectitur, quæ prius oderat. Gradus autem hic non vſque adeò defęcatus eſt, quin voluntas hæreat voluptati, ex quo labes contrahitur, quæ puro reluctatur amori. Peruenire tamen valet ad vnionem virium inferiorum, vbi diuina blandimenta percipiuntur, prout aſſertum eſt.

38 Huic autem deſcripto raptui congruit quidam orationis gradus, qui iuxta S. Thereſiam eſt receptus, vel collectio ſenſuum ad interiora, vbi anima cum præſente Deo agens defungitur ſenſibus. Quem certè gradum cenſet, non eſſe vſque adeò excelſum. Licèt enim ſupernaturale quiddam ibi recipiatur, admiſcetur tamen quidam conatus animæ ante doni receptionem ſatagentis, & potentias inter ſeipſas ope diuina includentis, quem poſtmodum perficit Dominus, qui eſt in opportunitatibus adiutor, & in eo animæ labore ab alijs orationis gradibus illó nón adeò indigentibus ſecernitur.

39 Ac proindè gaudium, quod inde generatur, quaſi torculo laboris expreſſum, à guſtu, qui in alijs percipitur gradibus, tanquam cęlitus immiſſus longè ſeiungitur. Quapropter ſubtili diſcrimine huius gradus voluptates, non guſtus, qui iuxta illam ſpontè fluunt, ſed gaudia, quæ ſedulitatis etiam noſtræ opera parantur, & velut exprimuntur, S. Thereſia nuncupauit, & mentis eleuationem, vbi eiuſmodi gaudia proueniunt, receptus, vel collectionis orationem appellauit. In hac perſpicaciter notat, non omninò opus intellectus deficere, tametſi ceſſet diſcurſus, qui ſi fortè interim eruperit; enitendum eſt, vt ſuauiter, ſine illata ſcilicet vi intercidatur. Sed nec intellectus, neque cogitatio ſuſpendi debent ita ſcilicet, vt nihil mens agens otio torpeat, velut inſtillandam à Deo contemplationem expectans: Hoc enim ſuſpenſionis genus & vanum ſemper, ac ſtultum eſt. Vanum quidem, quia non aſſequitur finem, ſed operam perdit, qua ſe anima poterat exercere. Stultum verò, quia dementia eſt, ſuſpenſionem, quam ſolus Deus, cùm ei placet, immittere poteſt, arte noſtra moliri.

40 Raptus deinde poteſt appellari quædam exuberantia, & quaſi ebrietas ſpiritualis, quando videlicet repentè cor, & omnes vires ſenſitiuæ tanto voluptatis torrente perfunduntur, illabente Deo, vt ſe continere nequeant, & motibus, ac geſtibus inſolitis ingentem eius voluptatis vim prodere quaſi cogantur. Cor quippè in vnione, quam ibi cum Deo init, tam acri ſtimulo diuini amoris, ac deſiderio diuinæ fruitionis inflammatur, & apertis poris, velut ad capiendum Deum, adeò diſtenditur, vt pectus ei nimis arctum videatur, ex quo amoris flamma, quæ ibi voluptate, tanquam oleo nutritur, & inualeſcit, foras violenter erumpit, muſti ebullientis more, quo nouæ lagunculæ dirumpuntur. Quod olim Apoſtolis die Pentecoſtes accidiſſe videtur, cùm plebs muſto madere putabat, quos Spiritus repleuerat.

41 Signa verò ſupernæ huius ebrietatis ſunt cantica, iubilus, qui eſt ipſa eruptio ebrietatis, gemitus, ſoni informes, quales edebat frater Maſſæus è familia S. Franciſci, qui hac ebrietate correptus, nihil niſi VVV. perſonabat; quo certè ſono ingentem diuinæ voluptatis vim prodebat. Contingunt etiam tremores membrorum, ſaltus, plauſus, impulſus vehementes, & curſus, qualis contigit fratri Bernardo, primo S. Franciſci filio, qui ſolebat interdum à Spiritu actus per montes curſitare.

42 Vocatur autem hæc affectio ebrietas per metaphoram. Sicut enim in ebrietate vinum hauſtum digeri nequit, ac euomitur, ita ſpiritualis voluptas intus concepta, & efferueſcens, cùm ei modus addi nequit, ardenter efflatur. Eſt autem ſingulare Dei donum, & recenter in Deum conuerſis quandoque ſolet indulgeri.

43 Dictum verò eſt, poſſe raptum appellari; quia licèt non prorſus mens à ſenſibus alienetur, quod in raptu neceſſarium eſſe aliquis cenſere poſſet, nonnulla tamen alienatio videtur accedere, & ipſe ſenſuum vſus non tam videtur proprius, quàm alienus, diuini ſcilicet Spiritus, qui membra ſuis motibus impellit.

44 Verùm, tametſi ebrietas hæc præ magnitudine lætitiæ quietem ferre nequeat, altera etiam ebrietas menti in contemplatione ſolet accidere, quæ præ dulcedinis magnitudine quietem conciliat, quam S. Thereſia orationem quietis appellaſſe videtur. Ait quippè omnes in ea potentias requieſcere, animamque miro quodam modo intelligere Deum iam ſibi propinquum, & quaſi contiguum eſſe ita, vt leui conatu ad vnionem diuinam pertingere poſſit. Similem, inquit, eſſe ſtatum eum exteriori, interiorique virium omnium deliquio, vbi corpus loco ſe mouere nollet. Nec mirum, quia eximia voluptate corpus, & ſatietate anima ita reficitur,

citur, vt ad progreſſum virtutum vires duplo augeantur.

45 Potentias verò, ait, non adeò extra ſe abductas, vt animaduertere nequeant, apud quem verſentur. Voluntas, inquit, captiua, aliæ verò duæ liberæ manent. At intellectus vnum duntaxat intelligere, & memoria nonniſi vnum meminiſſe vellet. Nollet anima, vt corpus tantillum moueretur, verita illius quietis interpellationem euenturam ac ita, vt vel ſermo ipſe diſpliceat. Orat cunctanter ita, vt vni orationi dominicæ horam vnam impendeat, Deo autem adeò propinquam ſibi eſſe videtur, vt nutibus ſe ab illo intelligi, ſeque mutuò illum intelligere animaduertat. Erumpunt interdum lachrymæ ſuauiſſimæ, acciditque nonnunquam, vt diem integrum, voluntas Deo ſociata, & vnita, aliæque duæ potentiæ liberæ, atque ſolutæ ad communes actus obeundum remaneant, licèt anima non prorſus ea, quæ tunc operatur, conſideret, potior enim eius pars Deo adiuncta perſiſtit.

46 Adnotat valdè prudenter, non eſſe opus, vt anima huiuſmodi ſupernaturali pace fruens anxia ſit adeò, vt nec halitum efflare audeat. Metus enim puerilis eſt, ſupernaturaliſque quies ea anxietate nec augetur, neque imminuitur.

47 Adnotat etiam, animam interdum pacatiſſima quiete frui, & cogitationem velut amentem vagari. Vbi docet, eam vagationem impunè ferendam, & pro nihilo ducendam. Si enim anima velit anniti ad eam coercendam, incaſſum angitur, & ipſa bonum, quo fruebatur, amittit. Voluntas enim tunc erga Deum ſe habet ac infantulus, in cuius os mater è papillis lac inſtillat, quod ille leui palati, linguæque motu glutit; vndè ſi aliò vertatur, ſuctus lactis proculdubiò ceſſat. Guſtus quietis huius in centro ineſt voluntatis, & vniuerſi mundi Principatus non ita cor expleret, quin potius cutaneus eſſet planè guſtus, ſi cum intima quietis huius voluptate conferretur.

48 Raptus autem alius in hunc modum animæ ſolet euenire. Suauiſſimus Deus videtur cor allicere, trahereque mulcendo ad altiorem quendam, & puriorem, quàm in duobus recenſitis raptibus, amoris amplexum in cordis vnione iucundiſſima. Et ſicut ibi cognitio ſubtilior, ita & affectio nobilior viget, quæ non hæret voluptati, ſed optat omnia Dei dona præterire, ac in nudis Dei brachijs requieſcere. Vbi pręe magnitudine voluptatis cor dilatatur, & poris patefactis quaſi dehiſcit. Et licèt amor boni non ſit paſſio læſionem inferens, ex intenſione tamen corpus lædit, & ſauciat. Vndè cor in expanſione illa læſionem patitur, ſed non mœſtitiam. Eſt enim dulciſſima paſſio, qua cor affici concupiſcit. Adeò tamen læſio hæc ſolet ingraueſcere, vt mortem feliciſſimam inferat. Inualeſcit enim amoris impetus, & cor præ Dei deſiderio adeò angitur, vt paſſioni ſuccumbat. Quod fauſtæ mortis genus Beatiſſima Virgo, vt nonnulli cenſent, tuliſſe videtur. Quin & S. Thereſia id nacta videtur, quemadmodum ipſa poſt obitum oſtendit. Similis certè obitus ei, quo interijt quidam miles, qui poſtquam Terræ ſanctæ loca multa perluſtrauerat, in locum denique inſignem ob Ieſu Chriſti memoriam aſcendens, tanto amoris igne conflagrauit, & tam ſubtili cordis lęſione ſauciatus fuit, vt animam efflauerit.

49 Clementiſſimus autem Dominus cùm ſic animam amore ſatagentem conſpicatur, crebrò eam reuiſit, atque ad amatoriam excitat vnionem, ad quam ſitiens anima, ſeipſam cupidiſſimè erigit. Etſi quando eam non adipiſcitur, exiſtit defectio, ſiue languor, vndè gignitur amoris impatientia, quæ abſque alio externo labore totum hominem extenuat, & conficit, nec vnquam cogitatio inde diuellitur. Erumpunt crebra ſuſpiria, fluuntque lachrymæ, quæ tantillum conferunt, ne ſanitas adeò grauiter lædatur.

50 Vt verò huius languoris ſenſus percipiatur, quem aliqui pœnis inferni comparare ſolent, oportet, vt amoris effectus curſim recenſeamus. Inter primos igitur amoris effectus vnus & facilè notiſſimus ecſtaſis eſt. Anima quippè amoris raptu acta, extra ſe fertur in id, quod amat ſemper exæſtuans. Qui amoris exceſſus, vel exitus ad id, quod affectat, ecſtaſis appellatur. Cùm verò anima extra ſe ſic agitur, arcani quaſi pori dehiſcunt, vt per eos dilectum bonum, velut inſpirando trahat, & alte recondat. Et hic eſt alius amoris effectus, qui vocatur liquefactio. Anima deinde ſic patens, tota fertur in Deum, illo explenda, & diuina illi vnione ſocianda. Quod ſi pro voto contingat, dum Deus animam inuiſit, celebratur caſtiſſima ſpiritus creati cum increato coniunctio, qui eſt alius amoris effectus, & appellatur vnio.

Quia verò vnio ſolùm videtur ſignificare contactum, myſticumque duorum ſpirituum amplexum, ſequitur inhæſio mutua, qua ſpiritus alter alterum ſibi apprimit, & adſtringit, ſeque illi velut agglutinat: qui amoris effectus mutua inhæſio nuncupatur. Verùm quia & ipſa inhæſio mutua, obſeruata corporum metaphora, cuti duntaxat affigi, nec ad intima penetrare videtur, ſubſequitur hauſtus quidam, & quaſi potus alterius ſpiritus, alterum velut poris diductis attrahentis, & ebibentis more ſpongiæ, recentiſue panis aquam ſugentis. Et hic effectus vocatur fruitio. 51

Fraſes hæ amatoriæ amplectendi, tenendi, adſtringendi, aliæque huiuſmodi familiares ſunt Theologis myſticis, vt patet ex Richar. *lib. 4. de contempl. cap.* 15. & D. Bonauentura *lib. de ſept. don. Spiritus ſancti*, vbi agit de dono ſapientiæ *cap. 5.* & ex alijs recentioribus, qui de theologia myſtica poſtea ſcripſerunt, vt ex Gerſone *in conſid. 2. myſtic. Theolog. ſpecul.* 52

In hunc igitur modum recenſuimus omnes amoris effectus, qui vigent, dum quod amatur bonum præſens eſt, præter ecſtaſim, & liquefactionem, quæ abſente etiam bono inualeſcunt, licèt præſente perficiantur. Perficitur ſanè anima amore liquefacta, dum illam Deus præſentiſſimus explet, & illas velut intercupedines implet. Quæ fiunt, dum anima amoris igne rareſcit, vndè laxatur, & hiat amplius Deum præſentem bibitura. Eſuries enim Dei veſcendo, ſitis bibendo perficitur. 53

Quapropter, ſi Deus abſit, exardeſcit intenſum illius deſiderium, qui eſt alius amoris effectus, & quædam progreſſio animæ affectuum pedibus incedentis, & ad Deum properantis, qui quidem effectus amoris appellatur feruor. At, ſi dum ſic anima feruet, ac properat, Deum minimè inuenit, contabeſcit, ac triſtitia obtenebratur ob illius abſentiam, qui eſt alius amoris effectus, qui nuncupatur languor. Grauiſſima certè paſſio, quæ non mirum ſi corpus interimat, quemadmodum paulò ſuperiùs aſſeruimus. 54

Sed & zelus effectus amoris vulgatiſſimus eſt, ſiue abſit, ſiue adſit bonum, vel pulchrum, quod amatur. Et eſt quædam igniti amoris excandeſcentia, quæ conſortes ferre nequit, à qua Deus ipſe, qui cordis noſtri conſortes ſuſtinere non valet, zelotes, vel æmulus appellatur. Zelus autem noſter erga Deum aduerſa via videtur incedere; nam qui zelo Dei flagrat, diuini cordis conſortes vniuerſos vellet homines habere. Cuius certè diſcriminis ea ratio eſt, quod nullum timeatur alienationis periculum, ſi Deus omnes amet creaturas, cùm nihil inde vnicuique depereat, ſed totum quiſque Dei cor poſſideat, ac ſi ſolus amaretur. Quod non ita fit in creaturis. Quoniam autem de pulchro mentionem hic fecimus, ſcire iuuat, quomodò ad cognitionem pulchritudinis Dei peruenitur. Quod ita expoſui in citata diſceptatione Italica. 55

La bellezza del corpo conſiſte nella compoſizione di molte parti. Si riſtringe nel luogo, è labile col tempo. La bellezza dell'animo patiſſe le vicende del tempo, contiene moltitudine di parti, ma è franca da' termini del luogo. La bellezza dell'Angiolo hà ſolamente il numero, ed è libera dal tempo, e dal luogo. Ma la bellezza di Dio niuna di queſte coſe patiſce. La bellezza del corpo già ſi vede. Vedraſſi la bellezza dell'animo, ſe ſi toglie alla bellezza del corpo, e alla natura di eſſo il peſo, i termini de' luoghi, e le ſi laſciano l'altre coſe. Vedraſſi ancora la bellezza dell'Angiolo, ſe non ſolo ſe le togliono gli ſpazij del luogo, ma ancora il progreſſo del tempo, e ſe le laſcia la moltiplicata compoſizione. E vedraſſi altresì la bellezza di Dio, ſe le ſi toglie quella moltiplicata compoſizione di forme, e ſe laſcia vna forma affatto ſemplice, onde vi rimarrà la ſola luce. 56

Nè altro è il lume del Sole, che bellezza di tutti corpi, compoſto di bellezza di forme, di ſpazio di luogo, di mutazione temporale. Or tolgaſi la di lui ſede nella materia in guiſa, che del luogo in fuori egli ritenga l'altre due coſe, e queſta è la bellezza dell' animo. Tolgaſi da queſto la mutazione del tempo, laſcinſi l'altre coſe, rimarrà il lume ſenza luogo, chiariſſimo ſenza moto, ma ſcolpito di ragioni di tutte le coſe, e queſto è l' Angiolo, e la bellezza dell' Angiolo. Tolgaſi finalmente quel numero di diuerſe idee, e laſciſi vna ſemplice, e mera luce ſimigliante alla luce, ch'è nel globo ſteſſo del Sole, e che oon ſi ſparge per l'aere, e comprenderaſſi in voqualchemodo la bellezza di Dio, la quale tanto almeno eccede tutte l'altre bellezze, quanto la ſteſſa luce del Sole in ſe ſteſſa pura, vna, inuiolata ſupera lo ſplendore del Sole diſſipato, diuiſo, e oſcurato per l' aere onooloſo. Fonte adunque d'ogni bellezza è Iddio, al di cui amore con queſti gradi ſi ſale. E queſta ſalita dell' huomo a Dio per queſti gradi chiamaſi deificazione. Imperoche dall' oggetto preſente per lo ſuo mezo il ſenſo eſteriore paſſa al ſenſo interiore, e queſto all' imaginazione, l'imaginazione all' eſtimazione, l' eſtimazione alla ragione, la ragione all' iotelletto, l'intelletto alla meote, la mente alla luce, che illumina ogn'huomo, E notiſi, che in queſti gradi ſopra il Bello ſi dee conſtituire il Buono. Imperoche applicandoſi l'buomo all' azzione, e alla contemplazione, quella ſi riferiſce al Buooo, queſta al Bello, la quale ſi eccita col deſiderio del Buono, ed eſſo Buono è ſuperiore ad eſſo Bello; impercioche non bramerebbe l'huomo di contemplare la cognizione del vero, nella quale ſtima di auanzare il Bello, ſe ella non haueſſe a ſe congiunta vna certa ragione di Buono. E notiſi aocora, che Iddio non è bellezza, ma prima origine di ſua bellezza, e la ſua bellezza, cioè quella, che da lui prima diriua, e la ſua ſomma ſapienza, ouero intelletto, io modo che quantunque ſia queſta diriuante da Dio, e dipendente da lui, pur oondimeno è la prima, e vera bellezza diuina. Impercioche eſſo Iddio non è bellezza, ma origioe della prima, e vera ſua bellezza, ch'è la ſomma ſua Sapienza, e intelletto. La onde, poſto che Iddio ſapiente, e intelligente precede alla ſua ſomma ſapienza, e intelletto, non perciò ſi dee coocedere, che la bellezza ſua preceda alla bellezza della ſua ſomma Sapienza. Imperoche la ſua Sapienza è la ſua medeſima bellezza, e la precedenza, che ha Iddio alla ſua Sapienza, ha alla ſua bellezza, ch'è la prima, e vera bellezza, ed egli come autore della Sapienza, non è bellezza, nè Sapienza, ma ſonte, onde diriua la prima bellezza, e la ſomma Sapienza. E la bellezza, che egli ha, è eſſa ſomma Sapienza ſua, la quale communicata fa bello tutto l'Vniuerſo con tutte le di lui parti. E così nel mondo ſono tre gradi nella bellezza. L'amore di eſſa, eſſa bellezza, il participante di eſſa, cioè il Bello bellificante, la bellezza, e'l bello bellificato. Il Bello bellificante, il Padre della bellezza è Iddio. La bellezza è la ſomma Sapienza è'l primo intelleito. Il Bello bellificato, figliuolo di eſſa bellezza è l'Vniuerſo prodotto. E queſta dinina bellezza ha generato in tutte le coſe l'amore, cioè il deſiderio di ſe ſteſſa, oella di cui poſſeſſiooe tutte coſe trouauano la quiete. Impetoche ſe Iddio tira a ſe il Moodo, e'l Mondo è tirato, non vi è, ſe non vn cootinuo ratto, che comincia da Dio, paſſa al Mondo, e fioiſce in Dio, e quaſi cerchio ritorna di nuouo al principio. Cerchio, il quale, in quanto comincia da Dio, e alletta, è bellezza; inquaoto paſſa al Mondo, e'l rapiſce, è amore; inquanto ritorna al ſuo Facitore, e gli coogiunge la di loi opera, è diletto. E così l'amore della bellezza termina nel diletto.

Quibus hæc quoque ibi ſubiungo: l'huomo adunque dee prima hauer conoſcimento di Dio ſecondo che da eſſo ſi può hauere di coſa taoto immenſa, e tanto alta. E perche egli non è atto a conoſcere inteiamente la perfettione di Dio, perciò l'ama, diſiderando egli di goderlo con vnione di conoſcenza più perfetta, che gli ſia poſſibile. E queſto tanto amore, e diſiderio fa, che s'aſtragga in si gran contemplazione, che l'intelletto ſi ſolleui in modo, che illuminato da vna ſingolar grazia diuina giugne a conoſcer più altamente dell' humano potere, e dell' humana ſpeculazione, e con vna tal'vnione ſi congiunge a Dio, che più toſto ſembra parte diuina, che humana, e allora ſi ſazia il diſiderio, e l'amore con moito maggior ſodisſazzione di quella, c'haueua nel primo conoſcimento, e nel precedente amore. Onde la felicità non conſiſte nell'amore, che a tal cogoizione ſuccede, ma nell' atto congiuntiuo dell' intima, e vnita cognizione diuina, ch' è la ſomma perfezzione dell' intelletto creato, e l'vltimo atto, e beato fine. 57

E perciò la ſagra Scrittura, doppo che ci ammooiſce, che dobbiamo conoſcere la perfetta, e la pura vnità di Dio, e che dobbiamo amarlo più che l'vtile della cupidità, più che'l diletteuole dell'appetito, più che ogn'altra coſa oneſta dell'anima, e della volontà ragioneuole, dice alla fine: Per tanto congiungereui a Dio, *Ioſ.* 23. *v.* 8. E in vn'altro luogo promettendo l'vltima felicità dice ſolamente: E ad eſſo Dio vi congiungerete, *Deuteron.* 4. *v.* 4. 10. *v.* 20. 11. *v.* 22. 14. *v.* 14. ſenza promettere altra coſa, come vita, eterna gloria, ſomma dilettazione, allegrezza, luce infinita, e coſe ſimiglianti. Peroche queſta congiunzione è la più propria, e preciſa parola, onde ſignificar ſi poſſa la beatitudine, la quale contiene tutto il bene, e tutta la perfezzione dell' anima intellettiua, come quella, ch'è ſua vera felicità. 58

E ben vero, che in queſta vita non è ageuole a conſeguire tal beatitodine, e quando ſi poteſſe conſeguire, non è così facile a continuare in quella ſempre. Imperoche mentre l'huomo viue, l'intelletto ha qualche legame con la materia del corpo, e perciò qualcuno, che peruiene a tal congiunzione in queſta vita, noo può continuar ſempre in eſſa, ma torna a riconoſcer le coſe corporee, come prima, eccetto che nel fioe della vita, eſſendo l'anima congiunta a Dio, laſcia il corpo, e rimane con Dio congiungeote in ſomma felicità, e ſenza impedimeoto alcuno gode in eterno della ſua felice congiunzione nella maniera, come la godono gli Angioli, e i Beati ſecondo il grado della ſua dignità, e della ſua perfezzione. Laoode quando la volontà è così tocca, allora è agitata con modo diuino, imperoche da queſto tatto par, che ſe le imprima vn certo empito, accioche ſi porti a Dio, come a ſuo centro, quale dal tatto della calamita s'imprime al ferro, col quale ſi gira al polo del Mondo. 59

Raptus profectò hic vltimus, quem deſcripſimus, vbi cor tantoperè ſauciatur, atque dehiſcit, videtur eſſe quędam proxima ad perfectam vnionem diſpoſitio. Ad vnionem quippè ineundam hiat anima, quando ſic aperitur, & quaſi Deum hauſtura laxatur, & impos voti patitur mala, quæ diximus, compos verò fruitur perfectæ vnionis bonis, quæ ſubijcimus. 60

Perfecta verò vnio eſt, quando tres intellectuales potentiæ diuino amplexo Deo ſociantur. Quod, vt planiùs intelligatur, more Theologorum myſticorum præ oculis habenda eſt ſectio animæ in partem infimam, cuius raptus hucuſque depinximus, & partem mediam tribus potentijs memoria, intellectu, ac voluntate conſtantem, & partem ſupremam, quæ eſt ipſa eſſentia animæ, à qua illæ originem ducunt, quam Deus per diuinam gratiam ibi repoſitam inhabitat, & cœleſti dignitate nobilitat. 61

Poſtquam ergo infimæ partis raptus percurrimus, ad mediam propinquamus. Et primùm animaduertendum eſt, hanc partem à Theologis ſpiritum appellari. Vndè, quia rectè funguntur, ſpirituales nuncupantur. 62

Quod

Quod ſic accipiendum eſt, vt ſint ſpirituales, ſi memoria, intellectu, ac voluntate iuxta diuinas regulas vtantur. Anima enim ad eum modum tribus eis potentijs vtens, Spiritus appellatur. Spiritus verò nomen eſſentiam, potentiaſque complectitur. Verùm ſi anima neglectis eis regulis diuinis, quibus partes ſuas omnes moderari deberet, degeneret, nec eas tres potentias comprimat, ſed inferiori appetitui ſeruire cogat, non Spiritus, ſed anima duntaxat appellatur, ac ſi anima belluarum modo nil aliud boni agat, quàm corpus vegetare, atque nutrire. Et qui anima ſic abutuntur, animales iure vocantur, qui, vt Apoſtolus ait, ea, quæ ſunt Spiritus Dei minimè percipiunt. At ſermo Dei viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingit vſque ad diuiſionem miram animæ, ac Spiritus. Sæpè enim anima, quæ ante corpori tantùm animando, atque fouendo tota incumbebat, diuinorum verborum enſe, interſecta, ab ea animali cura diuertitur; & diuinis rebus vehementer addicitur. Et cum ſic neglecto corpore, & ijs, quæ appetitus affectat, in Deum perſeueranter aſpirat, eò ſolet attolli, vt vnus Spiritus cum Deo fiat ob excelſam, & intimam trium potentiarum vnionem, tantò certè ijs, quas huiuſque deſcripſimus nobiliorem, quanto Sol ſtellis eſt clarior, vel aurum terra nobilius. Quare de raptu, quo ſpiritus noſter Deo perfectè vnitur, tanquam de bono ineffabili Auctores pauca tradidere, & nos propterea parciùs loqui conſentaneum erit, cùm nec illorum doctrinam cęlitus infuſam, neque cordis puritatem æquemus.

63 Raptus igitur ille ſublimis, quo anima ad fœliciſſimam vnionem effertur ita, vt adhæreat Deo, ac vnus ſpiritus cum eo fiat, planè diuinus eſt, ac omnem ſuperat eloquentiam, ſed picto, vel tectiùs adumbrato potentiarum bono, ad quod eo raptu euehuntur, eius nobilitas ex parte dignoſcetur.

64 Memoria ergo per influxum diuinum, & conuerſionem ad Deum fit tranquilla, clara, & ſerena. Tollitur enim ſupra omnia ſenſibilia, & imaginaria, quemadmodum ſi quis vltra nubes elatus, ſudum ſemper cœlum intueretur. Et in eo fęlici ſtatu memoria fit adeò conſtans, & ſtabilis, vt nihil eius ſerenitatem interturbet; vndè fit, vt rerum creatarum vix poſſit meminiſſe. Intellectus naturæ diuinæ, attributorum, perſonarum, ac proprietatum diuinarum in imaginibus intellectualibus clariſſimum acquirit lumen, quo mirificè ſuſpenditur. Sed obſtupeſcit potiſſimùm ob liberaliſſimam communicationem diuinitatis, ſeipſam dono ſuo effundentis; vndè Ingenua, & ſanè grandis fiducia generatur, qua cor erigitur, vt cum Deo familiariter agat. Gignitur etiam lumine diuinitùs infuſo inſignis perſpicuitas ad peritiſſima Scripturæ ſacræ ſenſa, & diuinæ ſapientiæ arcana penetranda. Voluntas autem amore ardentiſſimo flagrat, & quaſi conſumitur, & amore tranquillo, puro, & more puriſſimi olei excocto, Deo perfruitur. Viget quippè ibi duplex amor, fruens ſcilicet, qui tranquillè Deo hæret, & practicus, quo voluntas, vt Deo arctiùs adhæreat, à Spiritus ſancto motibus multis tantoperè excitatur, vt inter vtrumque amorem duellum ſuauiſſimum geratur, dum practicus vrget ad fruendum, & fruens producit impulſum. Quapropter amor hic appellatur ſuperferuidus, quia more olei ebullientis propellit, ac proijcit ſe ſuper ſe.

65 Vnionem hanc ſatis à nobis leuiter adumbratam, ſed in ſe certè ineffabilem S. Thereſia orationem vnionis appellaſſe videtur. Tres enim eæ potentiæ vniri debent, nec minor vnio ſatis erit, vt iuxta eius doctrinam oratio vnionis nuncupetur, tametſi in alijs orationis gradibus non ita nobiliùs vnio ex parte fiat. Et quia oratio quietis, quam in hoc capite deſcripſimus, ob excelſam contemplationem huic orationi vnionis finitima eſſe videtur, ſubtili diſcrimine alteram ab altera ſecernit. Ait enim in oratione quietis animam tanquam motu palati, ac linguæ, quaſi Dei lac exugere, petita videlicet translatione ab externo ſuctu lactis. At in orationis vnionis animam ne motu illo tam leui ad lac ſugendum, & glutiendum indigere. Omnia enim ea bona, quibus fruitur, ſine conatu ſuo in ſe condita fuiſſe conſpicit, & ignorat, quo pacto in ea ſic ignara Deus illa bona repoſuerit. Qua opportuniſſima diſtinctione apertè demonſtrat, altiorem eſſe Dei actionem in animam, cùm in vnionis oratione, quàm cum in quiete illi coniungitur, vtpotè cui nihil propemodum humanæ operationis admiſceatur. Hoc enim ſibi vult, cùm ait, ne motu quidem illo palati ad glutiendum lac indigere.

Sed ſupremus omnium raptuum is eſſe videtur quoad eſſentiam animæ, in quam ineffabili modo per gratiam Deus illabitur. Tres potentiæ diuinitùs quàm in proximo raptu iam deſcripto, affectæ conuocantur, & reflectuntur, vt intellectus agnoſcat, voluntaſque tangat ſuauiſſimum Deum, tanquam verum Salomonem in eburneo ſolio reſidentem; & cum deſponſa ſibi anima pacis conſtantiſſimæ fędera pangentem. 66

Fit autem hic raptus, quemadmodum qui fęliciter experti creduntur, tradidere, Deo animam tangente, & efficaciſſimo tractu ad ſe arripiente. Quem profectò tractum mox vt anima recipit, vires omnes inferiores introrſum impelluntur, & ſenſus ab operatione deſiſtunt. Intellectuales verò potentiæ in ſua nobiliſſima operatione collocantur. Memoria ditatur influxu cęleſti. Intellectus clareſcit ſublimibus illuſtrationibus. Voluntas eliquatur ardentiſſimis deſiderijs. Quin & anima tam diuina vi ſtabilitur eo Dei tactu, vt voluptates diuinas ſine defectione valeat ſuſtinere. 67

Verùm altiùs euehitur anima tactu illo. Nam, poſtquam manum porrigente Deo, & potentias ad perfectiſſimos actus ſuos permouente, anima excitata eſt, tam celeri motu potentiæ ſuperiores actus ſuos exercent, vt ipſa incitata operatione deficere videantur. Trahuntur enim introrſum in ipſam eſſentiam animæ, in quam conuertuntur, à phantaſmate minimè præpeditæ. Nec enim intellectus in eo ſtatu, quo potitur, à phantaſmate retardatur, ſed omnia corporea prætergreſſus, reflectitur in eſſentiam more cæleſti. Cùm verò Deus ibi, tanquam in pacatiſſima ſua ſtatione præſideat, fit quidam ſiue amplexus, ſiue contractus animæ cum eo, quo videtur anima liqueſcere, ac in Deum tota prorſus influere. In illam nempè diuiniſſimam ſtationem conuocatæ potentiæ auidiſſimè feruntur, & poſt incitatum curſum ſilentio miro quieſcunt. Gradiuntur pariter intellectus & voluntates, ſed intellectus nimio ſplendore à Deo, qui ſedet in eſſentia emicante, perſtringitur, & velut excæcatur, ac pro foribus illius thalami ſubſiſtit. Apex tamen affectus, vel ſummitas voluntatis amoris impetum proſequi cupiens, progreditur, & arctiſſimè Deo ſociatur, ac denique quieſcit; illucuſque enim inuitata operatio procurrerat. Eſt ſatis aperta ſimilitudo cùm quis in mortis agone incitatis motibus trahit halitum, donec halitu poſtremo animam efflat. Sic quippè poſt multos motus anagogicos in Dei ibi exiſtentis amplexu anima videtur quaſi mori, vt in Deum transformata fęliciùs viuat. Quod ita expreſſi in citata diſceptatione Italica. 68

E per certo eſſendo l'amore vna morte volontaria, come morte è amara, come volontaria è dolce. E muore chiunque ama. Imperoche il ſuo penſiero, diuentando egli ſe ſteſſo, è ſempre nell'oggetto amato. E ſe non penſa di ſe ſteſſo, non penſa in ſe ſteſſo, e perciò nè in ſe ſteſſa opera l'anima, eſſendo la principale operazione dell'anima, il penſiero. E chi in ſe non opera, nè meno è in ſe ſteſſo. Imperoche queſte due coſe vanno del pari l'eſſere, e l'operare. L'eſſere non è ſenza operazione, nè l'operazione ſenza eſſere. Nè opera alcuno, doue non è, ma opera ou' egli è. Adunque non è in ſe l'anima dell' amante, perche non opera in ſe ſteſſa. E ſe non è in ſe ſteſſa, nè meno viue in ſe ſteſſa. Chi non viue, è morto, e perciò muore chiunque ama. Ma doue egli viue? Egli viue doue ardentiſſimamente deſide- 69

ra di viuere, cioè a dire nell' amato, che corriſponde nell'amore. Imperciochè qualunque volta con iſcambieuole beniuoglienza l'vno ama l'altro, e l'altro l'vno, queſti viue in quello, e quegli in queſto. Queſti poſſiede ſe ſteſſo, ma in quello. Quegli poſſiede ſe medeſimo, ma in queſto. E così amando l'anima Dio, ama ſe ſteſſa amante, e in eſſo, che l'ama, e penſa dell'anima, eſſa anima ſi ritruoua, e ſe muore in ſe, viue, e ſi traſforma in Dio. Quindi l'amor diuino è eſtatico, imperochè non laſcia eſſer ſuoi coloro, che ſono amanti, ma degli amati, onde il diuin Paolo preſo da queſto amor diuino, e fatto partecipe di queſta forza eſtatica, dice con lingua diuina: *Viuo ego, non iam ego, ſed viuit in me Chriſtus. ad Galat. cap. 2.* Donde ſcuopreſi frà l'altre proprietà dell' amor diuino, e della carità, com'egli vniſſe l'amante con l'amato, e quanto più eccellente è l'amore, tanto più eccellentemente vniſce. Ed eſſendo eccellente l'amore in Dio, eccellentemente vniſce con Dio, e fa che l'amante ſi dirizzi all' amato. Il contrario fà la cognizione, la qual tira la coſa conoſciuta al conoſcente, ma l'amore tira l'amante all' amato.

70 Quamuis tamen hæc introductio nobiliſſima ſit, oportet tamen, dum frequenter accidit, quandoque illam intermittere, ſi fortè per aliquem animæ conatum fieri poſſit, ne anima in ea ſuauiſſima contemplationis quiete deſes fiat, & virtutum actus multiplices negligat exercere. Quin verò vniuerſim animaduertendum eſt, plures animas, poſtquam ad contemplationem euectæ ſunt, nolle ſemper in ea requieſcere, cùm intellectus iners fieri videatur, ad meditationem repetendam.

71 At verò ad fœlicem illam animæ quaſi mortem regredientes, annotemus oportet, potentias illas duas ſic euectas coram diuina claritate, quæ à Deo in animæ centro, vel, vt Theologi myſtici aiunt, fundo quieſcente diſſultat, miro modo affici, quemadmodum & ipſa afficitur anima, quæ more ferri candentis propria forma non amiſſa, ſed à præſente Deo traiecta, & incenſa, ſe Dei genus eſſe facilè demonſtrat, ſicut & ferrum, dum candet, mirificè ignem repræſentat, & illius proprietatibus pollet. Proportione verò ſeruata in eum etiam modum intellectus, & voluntas afficiuntur. Quæ certè potentiæ in centrum, vel fundum animæ vocatæ, licèt voluntas propiùs accedat, introducuntur in quandam vaſtiſſimam quaſi diuinitatis ſolitudinem, vbi voluntas Deum ineffabili ſenſu percipit, & intellectus, amiſſa omni rerum diſtinctione, ac varietate, vniuerſiſque etiam nobiliſſimis imaginibus ſuperatis, Deum ſapientiſſimè ignorans, nec enim illum intuetur, vt in patria, diuinitùs agnoſcit; excelſum ſanè ignorationis genus, illa videlicet irrationalis, & amens ſapientia à S. Dionyſio Areopagita tantoperè celebrata, non ſanè quod rationi, vel menti repugnat, ſed quod eam longè ſupergrediatur, & arcano valdè modo compareat.

72 Intellectus quippè nec Deum in propria diuina natura cernit, nec verò in imaginibus, quæ in alijs contemplationis gradibus non adeò nobilibus concipiuntur, ſpeculatur, ſed in quandam velut caliginem immerſus, ac Deo circumfuſus, ſereniſſima, & tranquilliſſima quadam notitia, neſciens quid ſit Deus, agnoſcit procul dubiò illum tunc ſibi in nebula præten ſiſſimum diuiniore quodam modo, qui omnibus modis alijs, notitijſque, quæ de illo vel ſcribuntur, vel concipiuntur, immenſu certè ſpatio, ac magnitudine antecellit. In hac certè caligine, vel nebula, vel tenebris, vt olim Moyſi in montis vertice contigit, clariùs à purgatiſſimo iam intellectu cognoſcitur, quàm vel exprimi, vel ſine experimento cogitari poſſit.

73 Verùm hic magnoperè expendendus eſt ille transformationis modus, ſiue ille modus adeò arcanus ſilendi, ac defungendi, quem potentijs ad animæ centrum introductis euenire aſſeruimus. Si enim ſilentium illud eſt quoddam quaſi deliquium ita, vt nec intellectus, neque voluntas operentur, ſed dulciſſimam tantummodò ſuſtineant Dei operationem, quomodò fieri poteſt, vt intellectus ſine actu cognoſcat, & voluntas ſine actu pariter amet? Erunt, qui aſſeuerent, intellectum, ac voluntatem ſine actibus, quos in ſcholis elicitos appellamus, in ſublimiſſimo Theologiæ myſticæ faſtigio benè affici, ſicut nonnullis viſum eſt ſentire, eſſe quoddam pati. Nos tamen hunc nodum veriori ſententia ſoluemus, aſſerendo non prorſus deficere potentiarum actus in ea caligine diuina, ſed eſſe actus adeò tranquillos, & ſuaues, vt cum alijs incitatis actibus, quos paulò ante eæ potentiæ proferebant, comparati, eandem proportionem habere videantur, quam elatus ſermo habet cum voce valdè ſummiſſa, qua ſi quis vtatur iuxta cœnobiticam diſciplinam ſilentium dicitur obſeruare.

74 Quæ ſanè reſponſio captu facilis eſt. Præſens quippè tunc Deus, & animæ amantiſſimè blandiens tam cœleſti ſuauitate eam ad intelligendum, & amandum permouet, vt ipſa non ſe agere, & ſuauiſſimè duci, & quaſi erumpentes vltrò à potentijs actus non tam producere, quàm pati videatur. Et hæc fortaſsè eſt illa inſignium Heroum paſſio, quam Hierotheus ſuſtinebat, qui doctus fuiſſe aſſeritur, non ſolùm diſcens, ſiue ſciens, verùm & patiens diuina. Et iuxta hunc dicendi modum reſponderi debet, eas potentias diuinam caliginem ingreſſas non ita ſilere, vt nihil omninò agant, ſed intellectum altiſſima, & tranquilliſſima contemplatione voluntatem ſuauiſſima fruitione paſci. At hæc in vnione myſtica tam ſedactè, tranquillèque fieri, vt potentiæ ſilere, hoc eſt, tam ſuaui Dei intus agentis actione cieri videantur, ac ſi prorſus nihil agerent, ſed ab alio productos actus tantummodò reciperent.

75 Raptum ergo ſupremum ſic adumbraſſe ſufficiat, nec enim tanta ſublimitas ſatis exprimi vllo verborum excurſu valebit. Et raptus hic raptum præcedentem, quem orationem vnionis à S. Thereſia appellari cenſuimus, dignitate non modica ſuperat, vt ex dictis patere poteſt. Ac ob id ſignificanter eadem Sancta raptum ab vnione diremit, aiens, in vnione mutuam fidem verbis promitti, in raptu verò coniugium ſpirituale celebrari. Et præter alios vnum deſcribit raptum, quem volatum ſpiritus appellat, quando videlicet motu repentino, ac vehementiſſimè celeri ſpiritus arripitur, & interdum etiam corpus, vt magnum principio timorem incutiat. Tremendum quippè portentum videtur, hominem vigilantem, & ſanum, ac neſcientem quò, nec à quo feratur celerrimo quodam modo abripi. Sub initio enim non vſque adeò ei certum videtur, ſe à Deo agi, ac proindè opus eſt, vt generosè in Dei beneplacitum ſeipſum dedat, & ob amorem Dei cuiuis periculo conſtanter exponat. Atque hæc de multiplici raptu diuino.

76 Licèt autem ecſtaſis, & raptus myſticus, ſeu quo aliquis eleuatur ad diuina cum abſtractione à ſenſibus, de quibus fuit huc uſque ſermo, à ſolo Deo prouenire, ſeu eius operatione fieri poſſint; quia tamen raptus, vel ecſtaſis, vt ſic, aliquando contingere poteſt ex cauſa naturali, vel virtute dæmonis, breuiter de vtraque agemus, vt clariùs appareat ſoli diuinæ competere veram rationem ecſtaſis. Igitur aliqui inter cauſas naturales raptus, ſiue ecſtaſis reponunt nonnullos morbos, vt deliquium, quod diffusè tractat, & refellit S. Thereſia *lib. fundat cap. 6.* Item lethargum, nec non morbum, quem catochen, ſeu catalepſin appellant medici, de quo inter illos præſertim agunt Fernell. *lib. 5. patol. cap. 2.* & nouiſſimè Sennert. *lib. 2. inſtit. medic. p. 3. ſect. 1. cap. 9.* Verùm cum his, ac ſimilibus morbis correpti reuera profundo ſomno mergantur, vt in lethargo, rerum omnium ignari; in alijs verò ob alia accidentia, ſatis patet propriè ad ecſtaſim ſpectare, ſeu illam cauſare non poſſe. Vera igitur, & propria ecſtaſis naturalis, ſiue à ſenſibus alienatio maximè fieri ſolet ex vehementi imaginatione, aut alicuius rei ſpeculatione. Tunc enim confluentibus ſpiritibus animalibus in cerebrum ſenſuum exteriorum functiones impediuntur, & ſic remanet homo abſtractus, & ſine motu, eoſque ſibi præſentes fingit, & cum illis miſcet colloquia, quibus hæret imaginatio, quemadmodum contingere ſolet in ſomnio, à quo propterea non differt ecſtaſis, iſta, niſi quod illi dormienti, hæc vigilanti accidit.

Huiuſ-

77 Huiuſmodi autem imaginationis, vel ſpeculationis naturalis tam vehementis, vt vires internæ omnes occupentur, & ſenſuum exteriorum impediatur omnis functio aliò deriuata omni mentis attentione, plura ſolent afferri exempla: Platonis philoſophicis ſpeculationibus ita quandoque intenti, vt ſenſuum vſu careret: Socratis, qui, ipſo Platone teſte, integro die immobilis ſtetit cogitabundus, & abſtractus. Eundem exceſſum contigiſſe Carneadi refert Valerius Maximus, Plotino Porphyrius, Iamblico Eunapius. Archimedes denique, ſummus mathematicus, captis Syracuſis, cùm animo, & oculis in terram defixis, formas geometricas in glarea deſcriberet, aliorum omnium incuriosus, à milite interfectus fuit. In his, ac ſimilibus caſibus quò intenſior eſt imaginatio, cùm maior quoque ſpirituum animalium copia cerebrum obſideat, proptereà etiam fortior, & longior abſtractio fieri poteſt, præſertim cum ſpiritus craſſiores ſunt, & melancholici, qui difficiliùs reſoluuntur. Aduertendum tamen animam virtute naturali ſola poſſe ita applicare intentionem, attentionemque omnem internam, vt ſequatur ecſtaſis, vt tamen falſum ſit communi lege quemlibet, quantumuis intenſiſſimæ ſpeculationis, vel imaginationis hominem poſſe, quotieſcumque collibuerit, tali vniuerſali ſua vi, & arbitrio voluntatis cauſare in ſe ecſtaſim, vt ſatis experientia conſtat. Sique ita accideret alicui aut dœmoni tribuendum, aut inter alia naturæ portenta numerandum eſſet, de quibus agit D. Auguſtinus *lib. 14. de ciuit. cap. 24.*

78 Dæmones quoque, ſeu malos genios poſſe in homine raptum, ſiue ecſtaſim efficere, omnes admittunt ex D. Thoma locis ſupra citatis, idque duobus modis. Prior eſt, quando illos tramites obſtruit, quibus à cerebro ſpiritus animales, ſiue ſenſitiui ad exteriores ſenſus deferuntur, veluti contingit ſomniantibus. Poſterior, quando eoſdem ſpiritus ab exterioribus ſenſibus ad interni ſenſus organa attrahit, ibique ligat, & retinet, ac rurſus ad externorum ſenſuum organa queant deſcendere. Vndè primus per obſtructionem, ſecundus per ligationem fieri dicitur. Ita enim contingit, vt proſequitur Delrius *diſquiſ. magic. lib. 2. quæſt. 25.* vt in raptu ob nimiam internorum virium ſenſitiuarum applicationem, & ſpirituum ſenſibilium ad externi ſenſus organa confluxum adeò impediantur ſenſuum externorum munia, vt corpus viuum cadaueris mortui, & immobilis ſpeciem præſeferat. Hæc raptus naturalis cauſa vera diaboli vires non excedit, taleſque ſunt Sagarum, & magorum ecſtaſes, quibus cum vno in loco maneant ſoporati, varijs tamen in locis ſe fuiſſe, & varia peragiſſe decepti ſæpè arbitrantur.

79 Porrò naturalis huius raptus, ſiue ecſtaſis diaboli vires non excedentis diſcernendi ab illo ſupernaturali, de quo ratiocinatur Apoſtolus ad Corinthios, nullum ferè eſt efficacius indicium, quàm ſi huiuſmodi raptus ſint voluntarij, & pro libito illius, qui rapitur. Facit enim hoc proculdubiò dæmon ex fœdere. Vndè errant, qui cum Cardano, quotieſcumque collibuerit, naturali ſua vi, & arbitrio voluntatis rapi ſe iactitant, vt annotauit Delrius loco citato, ſubdens erraſſe etiam grauiter Bodinum, qui cenſuit in huiuſmodi ecſtaſi animam re vera migrare, ac deſerere ipſum corpus, & alijs in locis intereà verſari ſeparatam. Qui Cabaliſtarum error fuit, à quo ſuſpicatur idem Delrius, Platonicos alienos non fuiſſe propter narrationem illam ipſius Platonis: *Fren ſiue Herum Armenium, genere Pamphilum, cùm inter cadauera cæſorum in prælio decem diebus iacuiſſet mortuus, demum relatum, ſecundo poſt die cum eſſet imponendus rogo, reuixiſſe, ac prodigioſa quadam narraſſe, quæ illo tempore apud inferos vidiſſet.* Similemque fabulam eſſe ait de quodam Hermotimo Clazomenio apud Origenem *lib. 3. contra Celſum*, & illam de Ariſtæa Proconneſi, quem narrant Plinius *lib. 7. cap. 52.* & Plutarchus *in vita Romuli* ex Herodoto multoties defunctum reuixiſſe, & animam, quoties voluit, reſumere potuiſſe ita, vt aſſiſtentes animam cerui effigie ex ore euolantem viderent. Nam iſte non mortuus erat, ſed in raptu magico, & non anima ex ore euolabat, ſed diabolicum præſtigium. Idem etiam de Philappis, & Finnis, alijſque apud eundem Delrium dicendum eſt, quod ſcilicet ecſtaſis dæmoniaca interceſſit, ſed anima à corpore non receſſit. *Omnia*, inquit Tertullianus, hac ipſa de re agens, *magis conſectanda, quàm hanc licentiam animæ ſine morte fugitiuæ.* Et alibi idem rectiſſimè pro axiomate tradit, *nuſquam animam ſine carne eſſe, quandiu in carne eſt*; & in ecſtaſi animam extra corpus peregrinari negat apertè Auctor breuium quæſtionum, quæ operibus D. Athanaſij adiunguntur. Videndus ipſe Delrius loco allegato, vbi alia.

Quod verò pertinet ad raptus, vel ecſtaſis myſticæ effectus, ſunt in multiplici differentia, viderique de ipſis poſſunt D. Auguſtinus *epiſt. 102.* Ioannes Caſſianus *collat. 19. cap. 4.* D. Bernardus *ſerm. 52. in Cantic.* Richard. Victorin. *lib. 5. de contemplat. à cap. 5.* Dionyſius Carthuſianus *opuſc. de fonte lucis art. 18.* & S. Thereſia in caſtro animæ *manſ. 6. cap. 4.* & Vitæ ſuæ *cap. 20. ac 21.* vbi diuinitus edocta, necnon ex propria experientia ſic de diuinis ecſtatibus loquitur. 80

Anima, inquit, cùm ſibi poſt raptum reddita eſt, nihil eorum, quæ vidit, poteſt alijs referre, neque eorum recordari, niſi confuſa & generali quadam cognitione, vt ſiquis intimum Regis cubiculum vaſis, tabellis, ſtatuis, alijſque pretioſiſſimis, ac mira arte diſpoſitis ornamentis refertum, ingreſſus fuerit, eaque omnia ſimul in oculos incurrant, fieri non poteſt, vt de ſingulis poſtmodum in tanta rerum copia, & varietate recordetur, eaque enarret, ita anima ad Dei conſpectum extra ſenſus admiſſa tot mirabilia in eo cognoſcit, vt ipſorum ſingillatim meminiſſe non valeat. 81

Hominis verò in ecſtaſim rapti pathemata deſcribens, ait, videri animam in raptu corpus non habere, nec animare, deficere calorem, intercipi reſpirationem adeò, vt vix minimus halitus, ſiue motus percipiatur, accedere quendam membrorum omnium rigorem, & frigus, pallorem in vultu, ferèque omnia vel morientis, vel mortui ſymptomata. Item quod reſiſtere raptui, aut reluctari non poteſt quacumque adhibita diligentia, aut contentione. Nam impetus quidam vehementiſſimus ita repentè animam abripit, vt ſuſtolli ſe ſentiat, neſciens quò feratur. Videtur ſibi in alia regione eſſe, ab hac multum diſſimili, in qua alia lux fulgere, aliuſque eſt modus viuendi & intelligendi. Nec ſolùm anima, ſed corpus quoque aliquando ſurſum fertur, & à terra eleuatur. 82

Sic ergo cùm effectus ecſtaſis myſticæ alij ad animam, alij ad corpus pertineant, qui cauſantur in anima, ſuntque præcipua ecſtaſis myſticæ cauſa finalis, ſunt maior, ac intimior eius cum Deo vnio per intellectum, & voluntatem. Non enim idcircò rapitur homo, & alienatur à ſenſibus, vt trunci inſtar operatione omni deſtituatur, vt contingit in arreptitijs, aut corporaliter dormiat, vt in lethargicis, ſed vt liber ab omni alia occupatione, præterquam ſpirituali intelligendi, & amandi, in Dei amplexus ſuauiſſimè feratur, ibique conquieſcat. Quia autem quantò quis altiùs eleuatur, tantò fit humilior, idcircò inter effectus myſtici raptus numerari ſpecialiter debet humilitas, vt docet D. Bonauentura *lib. de quinque viſion. ſerm. 3.* 83

Secundus effectus eſt accenſum Deo inſeruiendi deſiderium. Vellet enim anima mille vitas habere, vt eas in obſequium Domini ſui poſſet exponere. Vellet, quod omnia, quæ ſiue in terra, ſiue in cælo ſunt, verterentur in linguas, vt ſecum diuinæ Maieſtati laudes æternas concinerent, & immenſam eius bonitatem, ac ſuauiſſimam miſericordiam coram omnibus viuentibus propalarent, ſemperque extollerent. Neque in ſolo ſiſtit deſiderio, ſed ipſo Deo plurimum adiuuante, deſiderium reducit ad executionem, nihilque quantumcunque difficile & arduum reſpicit, fœlicem ſe iudicans, ſi Deo in aliquo placere poſſit. Cætera quippè nihil eſſe ducit in comparatione illius. 84

85 Tertius effectus eſt contemptus mundi. Cùm enim in hoc gradu orationis anima multò maiorem rerum cœleſtium, ac diuinarum notitiam acquirat, omnia temporalia arbitratur quaſi ſtercora. Vndè viuit in hac patria cum labore, & faſtidio, nec vllo modo mouetur ab ijs, quæ prius pulchra, & bona videbantur. Quod ſi aliquid æſtimet ex his, quæ videt, hoc ideò fit, quia poſſunt ad diuinum cultum, & obſequium conducere.

86 Quartus effectus eſt notitia tum diuinæ Maieſtatis, tum propriæ infirmitatis. Vndè conſequitur anima, quod tanto tempore deſiderabat Auguſtinus, dicens Domino: *Nouerim te, nouerim me*. Multa namque de diuinis perfectionibus, & arcanis animæ in ecſtaſi conſtitutæ manifeſtantur, ex quibus plus Deum cognoſcit, ac ſimul ſeipſum magis cognoſcens, miratur, ac tremit horrore, quod cùm ſit tam vilis creatura Creatorem tantæ Maieſtatis auſa fuerit tam ſæpè, tamque grauiter offendere. Et tunc Deum ſe ipſi manifeſtantem, quamuis benignum, ac familiarem intueri non audet.

87 Quintus effectus eſt ardentiſſima ſitis Dei viuentis. Cùm enim in ecſtaſi, ſiue raptu tam ſæpè aquæ fontis viui ad animam diffluant, quæ ſuauiſſimas delicias æternæ vitæ ſapiunt, ad ipſum fontem, immò ad fluuium, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei, peruenire deſiderat. Vndè anxiè mori appetit, & cum lachrymis ab hoc exilio poſtulat liberari.

88 Sextus effectus eſt pœna maxima, ſed delicioſiſſima, ſiue pœna ſimul cum gaudio, & iubilo, quam S. Thereſia volens exprimere, vix ſe poſſe fatetur, & comparans cum illa pœna etiam delicioſa, quam in oratione impulſiua per vehementes impetus patitur anima, inquit, illam nihil eſſe in comparatione iſtius, ponitque multa diſcrimina inter vtramque pœnam. Illa eſt communis animæ & corpori, nec eſt tam vehemens. Iſta ſolùm tangit animam, eſtque multò vehementior. Illa eſt inſtar ignis vrentis, ſed tolerabilis. Iſta eſt tanquam ignis penitus inflammantis, ſeu flammæ ſuccedentis, & intolerabilis; ſiquidem anima ardens in ſeipſa, vel occaſione alicuius cogitationis, vel prolati verbi de gloria beatorum, de mortis dilatione, deque alio huiuſmodi, ſentit ſe velut immiſſa ſagitta fortiter vulnerari, neſciens vndè, vel quomodò vibretur, illam tamen ſentit ignitam in intimis ſuis præcordijs, vbi omnia quaſi conſumit, quæ tranſeundo reperit, ſtatimque ſuſpendit, & ligat potentias adeò, quod nulli alteri poſſunt attendere, niſi ei, quod hanc pœnam augere poteſt. Intellectus namque clarè percipit cauſam huius pœnæ, ac doloris, ſcilicet abſentiam Dei, cuius incremento ipſe Deus cooperatur, viuam ſui notitiam ſic imprimens animæ, quod præ doloris inde cauſati ſenſu gemebundæ voces exprimantur, corpus maximè debilitetur, ac veluti immobile maneat. Vix niſi expertus capere poteſt, quomodò in anima tam intenſa pœna, ſimulque tam delicioſa reperiatur, quæ vix remedium habere poteſt. Vndè anima poteſt Deo dicere cum Iob: *mirabiliter me crucias*. Solùm aliquod inde ſolamen caperet, ſi reperiret expertum, cum quo de ſuo vehementi tormento tractaret. Videre enim, quod nullus ipſi de illo conquerenti credit, ipſam auget pœnam. Quare ſocietas aliorum tunc diſplicet, ſolitudo grauis eſt. Hæc autem pœna magno raptu, vel aliqua cœleſti viſione ſolet terminari, qua Deus conſolatur, & corroborat animam.

89 Septimus effectus eſt quidam mentis iubilus, & quidam gradus orationis extraordinarius, quem anima capere non poteſt, & multò minùs exprimere; nouit tamen in confuſo eſſe magnam potentiarum vnionem, quæ tamen à Domino liberæ relinquuntur, vt communicatis fruantur delicijs, quæ etiam ad ſenſum quodammodò redundant, vix aduertentes vndè procedant. Credit ſe tunc ſecuram, & meritò; non enim poſſibile videtur, quod tantus iubilus mentis in intimo ipſius centro reſonans cum tam profunda pace, cum tam ineffabili lætitia, quæ ad laudandum Deum omnes inuitat, poſſit ab alio, quàm à Deo procedere. Vellet D. Franciſcum imitari, qui per campos diſcurrens, ſe Dei præconem dicebat, & diuinas laudes inceſſanter decantabat.

90 Effectus autem corporei ſunt interdùm lachrymarum profuſio, *ſi tamen*, inquit D. Bernardus, *in ſcala*, *iſtæ dicendæ ſunt lachrymæ, & non potius interioris deſuper infuſi ſuperfluens abundantia, & ad interioris ablutionis iudicium exterioris hominis purgamentum. Vt ſicut in Baptiſmo puerorum per exteriorem ablutionem ſignificatur, & figuratur interior animæ ablutio, ita hìc è contra exteriorem ablutionem interior præcedat purgatio.*

91 Item ex tanto contemplationis exceſſus, amoriſque impetu, qualis in ecſtaſi myſtica, myſticoque raptu reperitur, generantur per redundantiam quandam in parte ſenſitiua, ac corpore languor, debilitas, mœror, & macies, deteſtatio corporei alimenti, impotentia vſus, ac motus membrorum, ac ſenſuum, & totius corporis rigor.

92 Amplius. Quoniam amor ingreditur vbi ſcientia permanet foris, dum mens contemplationi myſticæ eſt intenta, inflammato, & velut commoto, ac irritato amore, incipit amor ipſe quodammodo ebullire, ac ſuperferuere, ſuaque ſacra violentia totum corpus concutere. Quod autem feruet, quadam caloris, ac deſiderij ſui violentia extra ſe ipſum proijcitur, ac ſupra ſe tollitur, quaſi ibi eſſe dedignetur. Vndè in raptis eleuatur corpus, deprimitur, in terra extenditur, immotum hæret, expelleſcit ſubitò, rubore ſuffunditur. Et ſtupor quidam myſticus, loquendo de anima ad hos raptus eleuata, ſiue melius de corpore talis animæ, ſic ait: *Ideò in raptu aut ſedet, aut in loco, vbi erat cœu columna quadam immota perſtat. Interdum cadens in faciem proſternitur. Interdum vi ſpiritus in aera leuatur. Interdum manus, & brachia in altum leuat, aut alijs modis inſuetis vehementiam interioris motionis oſtentat*, alijſque ſimilibus motibus afficitur, valdè tamen diſtinctis ab illis, qui interdum in fanaticis, & arreptitijs videri ſolent. Cùm enim hi geſtibus, ac motibus indecoris ſæpè rapiantur, & in ipſo raptu verba proferant inutilia, confuſa, inepta, & indiſcreta, qui in myſticis à diuino prouenìunt Spiritu, nonniſi ſummam ſpirant grauitatem, decentiam, ac ſanctitatem.

93 Prouenit hæc raptuum diuerſitas primùm ex eorum cauſa, quæ eſt ipſe Deus, qui ſpirat, quomodò vult. Deinde ex feruore amoris, ideòque quo maior, vel minor eſt amor, eò ſunt differentes raptus, qui ex eo ducunt originem. Idem dicendum eſt, ſi cum Richardo *lib. 5. de contempl.* cenſeamus, hos raptus oriri ex alterа ex his cauſis, vel præ magnitudine deuotionis, vel præ magnitudine admirationis, vel præ magnitudine exultationis. Sic S. Dominicus, S. Franciſcus, S. Ignatius, & alij ſubleuati in aera, & de S. Brigitta refertur in eius reuelationibus inter extrauagantes *cap. 55.* Daniel cecidit proſtratus *cap. 10.* dicens: *Iacebam conſternatus ſuper faciem meam*. S. Ioannes Euangeliſta *Apocal. 1.* in viſione, quam habuit de illo Angelo dixit: *Cecidi ad pedes eius, tanquam mortuus*. S. Amon, pater Monachorum montis Nitriæ raptus in ecſtaſi pertranſijt ſine rate flumen Lycum ex Palladio *de vit. Patr. lib. 8. cap. 8.* Et in Concilio Conſtantinopolitano 5. in epiſtola Felicis Papæ legitur, quod dum terremotu Conſtantinopolitana Ciuitas quateretur, infantulus, toto populo ſpectante cum Proclo Ciuitatis Epiſcopo, vnius horæ ſpatio in cœlum raptus eſſet, ibique Sacrum Triſagium audiuiſſet, eſt ei iniunctum, vt laudationem illam populo indicaret. Quo facto Ciuitas liberata eſt. Has ſimileſque ecſtaſium, & raptuum differentias legi poſſunt in illis, quos habuit S. Brigitta, vt annotantur in epiſtola Epiſcopi Giennenſis ad Reges, quæ habetur in prologo libri octaui reuelationum eiuſdem Sanctæ *cap. 4.*

94 Modus verò obſeruandus in deſcribendo, & annotando, quæ proferuntur in ecſtaſi, & raptu, ille prudentior, ac certior videtur, quod ſcilicet Confeſſores, aliique viri pietate, ac doctrina inſignes ſcribant, & annotent ea omnia, quæ in ecſtaſi, & raptu proferuntur, ac fiunt cum omnibus circumſtantijs tam vocis,

quàm

quàm geſtum, vt deinde legantur, examinentur, & approbentur à viris ſpiritualibus, ac doctis. Quod ſemper Religioſiſſimè obſeruatum eſt in Eccleſia, vt videre eſt in reuelationibus, viſionibus, ac huiuſmodi intelligentijs S. Geltrudis, approbatis, & publicatis à viris grauiſſimis, nominatim à Ioanne Lanſpergio Carthuſiano, & à Leandro Granatenſi, qui ſcripſerunt eius vitam. S. Catharinæ Senenſis viſis, & approbatis à Raymundo Capuano, Generali Magiſtro Ordinis S. Dominici, à Stephano Senenſi, Priore Carthuſiæ Ticinenſis, & à Laurentio Surio, alijſque. S. Hildegardis à Theodorico Abbate Benedictino, & ab Eugenio III. & à D. Bernardo, qui eam cultu præcipuo venerabatur. S. Brigittæ à Bonifacio IX. in Bulla eius canonizationis, à Cardinali Turrecremata, viro doctiſſimo in Epiſtola, quam hac de re ſcripſit, & ſpeciatim in earum propugnatione, à venerabili viro Matthia Suueco, & à Concilio Conſtantienſi, & Baſilienſi, vt affirmat Bloſius *in monili cap.* 14. Corduba *lib.* 10. *q.* 44. Sanderus *lib.* 6. *viſib. Monarch. n.* 1046. Mendoza *in quolib. quæſt.* 5. & alij. Idem obſeruatum in S. Thereſia, cuius ecſtaſes, & raptus approbarunt doctiſſimi, ac probatiſſimi viri, nempè S. Ludouicus Beltramus, S. Petrus de Alcantara, S. Franciſcus Borgia, Dominicus Bagnes, Bartholomæus de Medina, Cathedratici Salmanticenſes, Luiſius de Leone, Franciſcus de Ribera, Henricus Henriquez, alijque plures.

95 Quò igitur dæmones ſe in Angelos lucis ſæpè transformantes, diuinaſque operationes æmulantes fraudolentiùs homines etiam pios, & Sanctos decipere conantur innumeris imaginationis figmentis, ſenſuumque externorum illuſionibus, tantò diligentiùs, ac ſollicitiùs magiſtri ſpirituales ſemper nos varias edocere ſtuduerunt regulas, aut ſigna ex diuinarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum præſcripto, quibus nos contra omnes diaboli inſidias præmunirent, falſaſque eius impreſſiones à Diuinis, & ſupernaturalibus diſcernere poſſemus.

96 Quoniam autem huiuſmodi diſcretio dupliciter fieri poteſt. Primò ex lumine diuinitùs infuſo, quod pertinet ad gratiam gratis datam, cui ſi accedat Diuina reuelatio, omninò certum, & ineffabile eſt abſque alia regula eius iudicium. Secundò theologicè, ſeu per modum artis, & doctrinæ, examinatis ſcilicet ſupradictis regulis, aut ſignis, ideò de hac diſcretione agemus in præſenti, quæ, licèt directè, ac immediatè ad gratiam gratis data non pertineat, ad eam tamen reducitur, quatenus præceptis vtitur, ac regulis Diuinæ Scripturæ innixis, quæuè viri ſapientiſſimi præter ſcientiam, & naturale iudicium, ſpiritu etiam veritatis cœlitus imbuti in ſuis lucubrationibus reliquerunt. Quamuis autem ex his certum omninò, & irretragabile iudicium ferri ſemper non poſſit, moralis tamen, ac prudentialis certitudo illi non deeſt, ſi ritè iuxta rei propoſitæ naturam diligenter examinentur, imploratoque humiliter Diuino auxilio. Reſpicit enim Deus animam humilem, & ſi impreſſio ab ipſo eſt, nunquam permittet, vt eius veritas elidatur. Si verò falſa, & à malo ſpiritu, quod præualeat. Præcipuas igitur ex his regulis colligemus, claritatiſque gratia ad certas claſſes reducemus, ſequuti P. Philippum à Sanctiſſima Trinitate, virum probum, ac diſertum.

97 Prima erit earum, quæ ſe tenent ex parte ſubiecti, ſiue illorum, qui tales ecſtaſes, raptus, & huiuſmodi impreſſiones patiuntur. Nam attendendum eſt primò, num ſint fœminæ, quæ in hac re capaciores ſunt deceptionis, tum ex naturali earum complexione, quæ cum ſit humidior, ac vehementiæ paſſionum, & affectuum magis obnoxia, & ipſæ ratione minùs polleant, vndè plerumque putant ſe videre, quæ cupiunt, oritique à veritate, quod ab animi paſſionibus prouenit, non eſt difficile dæmoni, eas primùm decipere, & per eaſdem alios etiam doctiſſimos viros in errorem inducere. Quò circa D. Hieronymus *in Epiſt. ad Cteſiphontem* ait, omnes hæreſes muliercularum ope aut inuentas, aut diſſeminatas fuiſſe. Tum ex nimia, qua ſibi perſuadent credulitate, ſe diuina pati ob quemcumque deuotionis motum, vel affectum. Tum denique ex affectata ſanctitate, quæ eſt vna ex præcipuis fœminarum tentationibus, cui plures varijs temporibus miſerabiliter ſuccubuiſſe pluſquam ſatis patet ex varijs hiſtorijs. Quamobrem in diuinis impreſſionibus ab alijs diſcernendis accuratè in fœminis conſideranda eſt tum naturalis, tum moralis earum diſpoſitio, an ſint vagæ, garrulæ, impatientes, ſuperbæ, auaræ, an aliquam vel minimam impudicitiæ notam, aut ſuſpicionem præbeant, ſeque contra præceptum Apoſtoli in officium docendi, & prædicandi vltrò ſe ingerant, & non iuſſæ, & ſic de ſimilibus.

Secundò licèt in fœminis diligentiùs, in viris tamen non omittenda eſt conſtitutionis corporalis exploratio. 98
Etenim facilè decipi poſſunt qui melancholici ſunt, vel atra bili abundant, quæ deprauare phantaſiam ſolet, variaſque imagines turbatis ſenſibus immittere adeò, vt vigilantea ſibi ſomnia ſingant, atque ea ſe videre, & audire putent, quæ tamen re vera nec viſa, neque audita percipiunt. Idem nonnunquam contingit parum firma valetudine vtentibus, nec non ijs, qui turbidæ, ac vehementis ſunt imaginationis. Ex longa pariter inedia, crebriſque ieiunijs, ac immoderatis vigilijs exiccato cerebro, diſſipatiſque ſpiritibus inania phantaſmata plerumque repræſentantur, quibus illuſam mentem, tanquam diuinis reuelationibus pertinaciter adhærere ſatis frequens teſtatur experientia.

Verùm multò magis adhuc tam in viris, quàm in fœminis diuinas paſſiones patientibus, refert examinare 99
diſpoſitionem eorum moralem, vtrum ſcilicet ſtudio virtutum, & orationis ſedulò incumbant, carnem ſuam macerent, gaudeant in tribulationibus, infirmitatibus, & oblocutionibus, vel murmurationibus de ſeipſis, ſolitudinem ament, abhorrentes ab hominum conuerſatione, & ab omni prorſus rerum terrenarum affectu. Item vtrum viuant proprio arbitrio, vel ſub obedientia magiſtri ſpiritualis. Verùm dociles, diuinæ ſiquidem impreſſiones, vel inſtinctus animam docilem reddunt, aliorumque ſententiæ, & conſilijs, ſeniorum præſertim, ac Superiorum acquieſcentem iuxta illud *Iſaiæ* 50. *Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorſum non abij*. Nec refert, quod qui docent, & diriguntaliquando minùs docti, ac prudentes ſint, quàm par eſt. Nam ſicut ait Ioannes Climacus *gradu* 26. Deus non eſt iniquus, vt animas, quæ per fidem, ac ſimplicitatem alterius ſe conſilio, & iudicio ſimiliter ſubijciunt, decipi patiatur; quare dicentes ſe alieno iudicio non credere; quia de ſuo certi ſunt per occultam Dei reuelationem, facilè decipi poſſunt, valdèque ſuſpectæ eſſe debent, quas patiuntur, impreſſiones. Ne enim decipiamur ordinatiè omnis noſtra motio ad Superiorem, ac peritorum examen, & iudicium referri debet. Propterèaque Chriſtus admonuit nos *Luc.* 11. vt caueamus, ne lumen, quod in nobis eſt, tenebræ fiant, hoc eſt, ne mens, quæ docilitate, & obedientia comitantibus pro lumine nobis eſt, proprij iudicij tenebris, veluti caligine offundatur. Monitum quippè Sapientis eſt *prouerb.* 3. *v.* 5. *Ne innitaris prudentiæ tuæ*. Vndè rectè Caſſianus *collat.* 2. *cap.* 11. ait: *nullo alio vitio tam præcipitem diabolus monachum pertrahit, ac perducit ad mortem, quàm cum neglectis conſilijs ſeniorum in ſuo iudicio perſuaſerit, ac definitione, doctrinam confidere*. Et meritò, vt ſcribit D. Bernardus ad Ogerium *Ep.* 87. *quia, qui ſe ſibi magiſtrum conſtituit, ſtulto ſe diſcipulum ſubdit*.

Demum in perſona, cui facta ecſtaſis, raptus, viſio, 100
reuelatio dicitur, attendendum eſt, an ſolida, & profunda humilitate prædita ſit. Vera enim reuelatio, veruſque in nobis regnans Dei Spiritus humanæ miſeriæ, & imbecillitatis agnitionem, atque adeò perfectam humilitatem parit, &, vt S. Macharius Ægyptius ait *homil.* 10. *anima, quæ verè Deum, ac Chriſtum diligit, licèt mille iuſtitiæ opera ediderit, licèt dona Spiritus varia, aut etiam reuelationes cœleſtes conſequi digna habeatur, ita ſe gerit, ac ſi nihil fecerit, & nihil haberet propter immenſam, & inſatiabilem dilectionem*. Quia autem aliud eſt ſuperbiam humilitati oppoſitam ex reuelatione in eo illam habente oriri, aliud poſt reuelationem ad eam dia-

bolica

bolica fraude moueri, aduertendum eſt, primum quidem falſæ reuelationis argumentum eſſe; alterum nequaquam, cùm ille præſertim, qui ad elationem excitatur, fortiter hoſti reſiſtit. Satis enim experientia patet aliquando ſanctis, & diuinis impreſſionibus vel vitio naturæ, vel fraude dæmonis errores, ac vitia immiſceri, ſicut ratio nono unquam ſub veris principijs falſas efformat aſſumptiones.

101 Tertiò licèt manus diuina non ſit alligata, ſpiretque, vbi vult diuinus Spiritus quia tamen paulatim ab imo ad ſummum, & ab imperfecto ad perfectum perducit, ſolet etiam ætatis, ac perſonarum rationem habere. Aliam enim ſapientiam ſeni, aliam adoleſcenti, aliam incipientibus, aliam perfectis, aliam ei, qui alijs præeſt, aliam ei, qui paret, & ab alterius imperio pendet, impertit. Dæmon autem ex aduerſo nullum ordinem ſeruat, ſtatim ſuggerendo mentis exceſſus, miracula, prophetias, vt hac ratione illaqueatas, rerumque nouarum ſtudio illectas animas in ſuperbiæ barathrum ſecum præcipitet. Item feruores intempeſtiuos ſuadendo, quibus nimia abſtinentia, ac immoderatis vigilijs, alijſque cruciatibus corpus penè conficiant, vndè poſtea viribus fractis, mentiſque vigore eneruato in ſummam relaxationem labuntur. Propterea hæc omnia diligenter obſeruanda ſunt pro dignoſcendis veris ac diuinis à falſis impreſſionibus. Tum quia primæ ordinariè concedi non ſolent, niſi iam perfectis, & in omni genere virtutum heroicè exercitatis: Tum quia incipientes cùm ſpiritu adhuc ſint debiles, rerum diuinarum meditationi, cui aſſueti non erant, ſtudioſiùs incumbentes ita plerumque illarum nouitate, ac ſuauitate afficiuntur, vt reliquorum omnium obliti extra ſenſus ſuſtolli videantur, arcanaque Dei audire, quamuis ita non ſit.

102 Quartò non deſunt, qui velint etiam attendi, an qui extraordinarias habet impreſſiones ſit pauper, vel diues, quatenus in pauperibus fictio, in diuitibus ambitio timenda eſt. Item ſitne ſenex, an puer, quatenus ſenes exhauſtis viribus ſæpiùs delirant; pueri verò, qui cerebro humidiori ſunt, facilè commouentur, & falſa pro veris apprehendere ſolent.

103 Quintò denique non omittenda eſt aliarum impreſſionum, ſi quæ in aliquo præceſſerunt, conſideratio, vtrum nimirùm verè à Deo fuerint, an à peritis approbatæ, an vnquam diabolus eum deceperit, vel decipere tentarit. Cumque ſecuriores cæteris ſint illæ impreſſiones, vel inſtinctus, quibus voluntas mouetur, nulla præcedente imaginationis, vel intellectus operatione naturali, & conſuetò fieri ſolita. Quod contingit, quando intellectus eo ipſo puncto, vel momento illuminatur, quo voluntas impellitur, id etiam obſeruandum eſt. Siquidem ex D. Thoma *1.p.q.111.ar.2.* & ex communi Theologorum ſenſu, mouere, ac immutare voluntatem ſolius Dei eſt, qui poteſt eam efficaciter inclinare quòcumque voluerit. Ab exteriori enim, & inefficaciter moueri tantùm poteſt ab Angelo ſiue bono, ſiue malo, vel proportionando obiectum, vel concitando paſſiones.

104 Secunda claſſis continet eas regulas, quæ ſe tenent ex parte obiecti, quarum prima eſt conſenſus rerum reuelatarum cum Sacris literis, cum diuinis, & Apoſtolicis traditionibus; cum moribus, ac definitionibus Eccleſiæ, dicente Apoſtolo ad *Galat.1.v.8.* quod ſi Angelus de Cœlo euangelizet nobis præter id, quod accepimus, anathema ſit. Quapropter ſi aliquid vel minimum in reuelationibus reperiatur, quod his aduerſetur, tanquam mendacium, & illuſio reijciendum eſt. Sicque D. Epiphanius *hær. 48.* Maſimillæ reuelationibus credendum non eſſe affirmabat, quia Sacris literis non conſonabant. Deinde cum ſapientia à Deo reuelata, ſiue, vt ait D. Iacobus *cap.3.* quæ deſurſum eſt, ſapientia primùm pudica ſit, deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia, & fructibus bonis, non iudicans, ſine ſimulatione; vt quæ habet has conditiones, & has virtutes excitat reuelatio, non poteſt non eſſe à Deo; ita per oppoſitum à maligno oritur Spiritu, quæ ad lites, & contentiones, ad curas ſæculi, ad vanitatem, ad pertinaciam, aliaque ſimilia impellit. Vide D. Bernardum *ſerm. 23. de diuerſ.*

105 Secunda. Internas cogitationes, & cordis ſecreta nullo exteriori ſigno manifeſtata intelligere, & pandere, argumentum eſt diuinæ reuelationis, cùm ſolus Deus penetret corda hominum, & quæ in ipſis latent, ſeruis ſuis reuelet. Quia autem quæ à nobis remota ſunt, & longiùs diſſita, plura item occulta, & arcana poſſunt etiam dæmones cognoſcere, tunc aliquale erit argumentum diuini Spiritus, & impreſſionis, ſiue ea diuinitùs ſciri, ſi certum habeatur experimentum de illius, cui reuelantur, perfecta charitate, & humilitate. Nam ſi tali cognitione foueretur inanis gloria, & curioſitas, dubium non eſſet, quin à diabolo proueniret.

106 Tertia. Impreſſio, vel inſtinctus ad bonum, in quo nihil mali appareat, nec quod maius bonum impediat, aut agenti, eiuſque ſtatui conueniat, non leue eſt indicium diuini Spiritus impellentis. Quia tamen bonum eſt ex integra cauſa, nec ita facilè comprehenditur quæ ſit exacta, & perfecta operis rectitudo; deinde ſæpè motus ab initio boni in ipſo progreſſu, vel naturæ corruptæ vi, vel dæmonis impulſu, in malum degenerant, in hoc diligentiſſimum adhibendum eſt examen, an ſcilicet omnes circumſtantiæ in ipſum bonum conſentiant, an principium, medium, & finis eodem tenore procedant. Qua ratione dicitur in lectionibus Officij S. Thereſiæ, eam Chriſto conſiliante maximè arduum votum emiſiſſe efficiendi ſemper, quicquid perfectius eſſe intelligeret.

107 Quarta. Diuo Benedicto *cap.7. regulæ* octauum humilitatis gradum in hoc conſtituente: *Si nihil agat monachus, niſi quod communis Monaſterij regula, vel maiorum cohortantur exempla.* Et antiquis propterea monachis apud Caſſianum *lib.1. inſtit. cap. 3.* vnanimiter ſentientibus, vitam ſingularem noxiam eſſe, magiſque vanitatis ſpeciem, quàm virtutis præſeferre. Quod patet tum ex ſuauitate diuinæ Prouidentiæ, quæ viam communem inſtituit in vnoquoque ſtatu pro ſalute omnium. Tum ex malitia diaboli, qui ad res nouas, curioſas, & inuſitatas inſtigat, quæ admirationem afferant, & ſanctitatis opinionem concilient, vt à ſolidarum virtutum exercitio remoueat, & inducat in vanitatem. Tum ex prauitate noſtræ naturæ, quæ peculiaribus exercitijs ſupra reliquos cupimus apparere, & non eſſe ſicut cæteri homines. Tum denique ex conditione ipſarum naturarum ſingularium, quæ cum raræ ſint, minùs cognoſcuntur, ideòque illuſionibus, ac deceptionibus ſubiectæ ſunt. Vt ſtare ſuper ſtationem ſuam, operarique indefeſsè ad exempla maiorum, conuenientia ſtatui, & ordini, in quo quis à Deo poſitus eſt, clarum eſt indicium diuinæ impreſſionis, ſeu ſpiritus boni deducentis eum in terram rectam. Ita per oppoſitum redolentia ſingularitatem plerumque diabolici inſtinctus ſunt effectus, indubitatè autem quam ſi aliquam ſuperſtitionem inuoluant.

108 Quia tamen ex Sacris literis, & ex hiſtorijs Eccleſiaſticis conſtat, etiam Spiritum Dei mouere ad aliquas res mirabiles, & ſingulares, quæ communem operandi modum excedunt, ſiue tranſgrediuntur terminos, quos poſuerunt Patres noſtri, ſicut præceptum fuit Abrahæ, vt filium immolaret: Iſaiæ vt nudus per vicos, & plateas Ciuitatis ambularet: Eliæ inſpiratum, vt ignem è Cœlo peteret, quo quinquaginta viri conſumpti ſunt, duobus verò Stylitis Danieli, & Simoni ad vitam in columna degendam, & ſic de alijs; non idcircò huiuſmodi inſtinctus nullum aliàs inuoluentes malum, ſtatim damnandi ſunt, ſed pro diuinitùs inſpiratis, ac reuelatis habendi, ſi vocati ad ſimilia excellenti ſanctitate emineant, ſemperque in ea magis proficiant heroico virtutum internarum exercitio.

109 Quinta. Qui ſe per viſum roſeo ſerto redimitos à Chriſto, vel a Beatiſſima Virgine, vel etiam Angelis aſſerunt, aut annulo, vel torque inſignitos, niſi ſanctiſſimæ vitæ ſint, quæ ſolùm præditis leguntur conceſſæ ſimiles gratiæ, reijci debent, tanquam propriæ imaginationis figmento, aut diabolica fraude decepti. Idemque ſentiendum eſt de ſtigmatibus, quæ arte dæmonis fingi poſſe aliquot exemplis manifeſtum

eſt

eſt apud Raynaudum libello *de ſtigmatibus*.

110 Sexta. Quamuis ſomnia diuerſas habeant cauſas intrinſecas, & extrinſecas, maxima autem illorum pars ex varia, & incompoſita Spirituum animalium, ſpecierumque ſenſibilium per cerebri anfractus vagantium agitatione, temerariaque, & fortuita occurrentia eueniant, atque adeò nihil ſignificent, nec vllam cum futuris connexionem habeant, vndè Scripturæ Sacræ nullam eorum rationem haberi volunt *Leuit.* 19. & *Deuter*. 18. Quia tamen ex eiſdem Scripturis multas diuinas impreſſiones, ſeu reuelationes in ſomnijs contigiſſe habemus, vt quæ inutilia, ſuperſtitioſa, vana ſuggerunt, quæ tetra, horribilia, obſcœna, ridicula, & monſtruoſa repræſentant, vel ad malum quocumque modo prouocant, aut etiam quibus futura prædicuntur, quæ poſtea ex euentu falſa dignoſcuntur, vel à natura, vel à dæmone eſſe euidens eſt. Ita è contra ſi quæ per ſomnium innoteſcunt, eius generis ſint, vt nonniſi à Deo reuelari poſſint, cuiuſmodi ſunt arcana cordium, intimæ cogitationes, futura contingentia, quæ pendent à libero arbitrio, & quæcumque hominum cognitionem excedunt, niſi fortè talia fuerint, quæ diabolus ex coniecturis, vel aliundè ſcire poſſit, huiuſmodi ſomnia diuina eſſe, certum eſt.

111 Aduertendum eſt tamen, ſomnia diuina, eaque præſertim, quæ futura præſagiunt, rariſſima eſſe, & nonniſi ob aliquam inſignem cauſam, quæ ad publicam vtilitatem ſpectet, immitti ſolere. Cùm autem in modo, quo contingunt ſomnia etiam diuina, magna ſit diuerſitas; nam aliquando placidiſſimè, aliquando cum ingenti corporis, & animi commotione, atque horrore efficiuntur. Aliquando datum eſt alicui ſomnium, ſed non eius intelligentia, ſicut Pharaoni, & Nabuchodonoſor. Aliquando vtrumque, ſicut Prophetis, vt docet D. Thomas 2. 2. *q*. 173. inde eſt, quod tutiora, & certiora diuinorum ſomniorum indicia deſumenda ſunt ex ipſis rebus in ſomnio oſtenſis, ac reuelatis.

112 Septima. Quia veritas prophetiæ in reipſa à Deo reuelata conſiſtit, non in eius intelligentia, ſemper enim verum eſt, quod ſumma, & incommutabilis veritas dicit, quamuis ab homine non intelligatur, neque repugnat, quod reuelatio ſit vera, & à Deo; eius autem intelligentia, & explicatio falſa, & ab homine, qui eam aliter, quàm Deus intelligat, interpretetur. Huius rei celeberrimum habetur exemplum in vita D. Bernardi *lib*.3.*cap*.4. circa indictum ab eo bellum ſacrum, cuius expeditio licèt tot miraculis confirmata, infelicem tamen ſortita eſt exitum. Nam tanta hominum multitudo, quæ certam ſibi pollicebatur victoriam, diſſipata eſt, & vincentibus infidelibus iuſto Dei iudicio Chriſtiani milites interierunt; vndè conſtat, aliud hominum, aliud Dei conſilium fuiſſe. Nam Deo iubente, & voluntatem ſuam miraculis ſignificante, exercitus Chriſtianorum congregatus eſt, ſed homines, qui terrena ſapiunt, gloriam, diuitias, & Regni Hieroſolymitani recuperationem præſtituerant, Deus verò æternam eorum ſalutem, qui in illa expeditione pro fide, & pro Eccleſia perempti ſunt, prout Ioannes Caſematij Abbas ſcripſit ad D. Bernardum *Ep*. 133. de qua re etiam Baronius. Ita, inquam, re ſe habente, quod prophetia, aut reuelatio vera ſit, & diuina, certique etiam ſimus de illa, ſed vera eius ſignificatio, reique euentus lateat, ſicut accidit in prædicta expeditione, cui annumerari poſſunt quorundam Sanctorum prophetiæ, ac reuelationes de futura Eccleſiæ reformatione, quæ hactenus nullum effectum habuerunt, vel quia tempus à Deo ſtatutum nondum aduenit, vel quia malitia hominum illius obicem poſuit, vel nondum eſt completa. Id quoque diligenter aduertendum eſt in diſcernendis diuinis reuelationibus, nec propterea tales dici non debere, quod veram earum ſignificationem homines ignorantes falsò illas explicent, vel aliter, quàm Deus intelligat, aliquando interpretentur.

113 Octaua. In viſionibus corporeis, ſi forma corporis indecens, & geſtum parum modeſti exhibentur, ſi animus turbatus oſtenditur, vultus tetricus, deformis, & iratus, ſi vox ſtridula, confuſa, obſcura, ignota auditur, aliaque ſimilia percipiuntur; manifeſtum eſt dæmonum ſpectra eſſe. Cùm autem humana forma omnibus ſpectris communis ſit, ſi atra, deformis, mutila, & inuſitata ſit, malum ſub ea Spiritum latere demonſtrat. Suſpecta etiam habenda eſt quælibet viſio, aut apparitio ſub ſpecie mulieris, niſi B. Virginis, & Sanctarum ſit, quæ adhuc examinanda eſt, transfigurante ſe quoque dæmone aliquando in illas. Tandem forma bruti, vel monſtri, nonniſi diabolo conuenit, quemadmodum & rugitus, grunnitus, ſtridores, clamores, tumultus, voces inarticulatæ, blaſphemiæ, imprecationes, conuicia, aliaque ſimilia, de quibus Petrus Thyreus *de ſpectris*.

Nona. Valdè ſuſpectæ eſſe debent omnes impreſſiones, ac reuelationes, quibus illa reuelari frequenter maximè dicuntur, quæ nonniſi rarò manifeſtari ſolent, & quæ ſcire non expedit. Huiuſmodi ſunt certitudo ſalutis, vel æternæ damnationis, confirmatio in gratia, gradus Sanctitatis, ad quem aliquis peruenerit, & alia eiuſdem generis. Sic D. Gregorius *lib*. 6. *Ep*. 22. cuiuſdam nobilis mulieris ſcire cupientis, an peccata ſua eſſent dimiſſa, curioſitatem reprehendit. At ordinariè falſæ ſunt, quando in illis manifeſtantur occulta aliorum peccata, quæ ſcire nihil prodeſt, ſi præſertim ad ea euulganda abſque vlla vtilitate publica, vel priuata quis impellatur. Quod ſi alicui detegantur, vt peccatorem arguat, aut inde quid reſultet ad gloriam Dei, bonumque ſpirituale aliorum, ſubſiſtere nihilominùs debet, & correctionem facere, & peccata manifeſtare, donec præmiſſo diligenti examine, adhibitoque peritorum conſilio, & iudicio, certò cognoſcat, à quo Spiritu ſit illa reuelatio, & motio. 114

Tertia claſſis eas complectitur regulas, quæ ſe tenent ex parte operum, vel effectuum, dicente enim Domino *Matth*.7. *à fructibus eorum cognoſcetis eos*, cuius dicti rationem reddens, ait: *non poteſt arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala bonos fructus*, latentes hominum motiones, vel impreſſiones melius à quonam ſint principio bono, vel malo dignoſci non poſſunt, quàm ab effectibus, aut inde ſecutis operibus. 115

Prima igitur regula ſit, ſedulò vniuerſim reſpicere, num actiones, ad quas homo ſe impelli ſentit, non ſolùm ſint in ſe bonæ, & conformes præceptis Dei, & Eccleſiæ, verùm etiam an ſint conformes gratiæ, & lumini, alijſque diuinis perceptionibus, quibus ille à Spiritu Sancto agitur, & pertrahitur, ſitque in illis ſtabilis, & immobilis; talia enim ordinariè boni Spiritus ſunt indicium. Peruerſi autem cùm mens perpetuò fluctuans eſt, infirmaque adhuc, & inualida ad ardua, & excelſa conſcendere nititur, cùm vix in imo ſit. 116

Secunda. Aliquid mirabile, & præter conſuetum ordinem experiri, & tamen id non pro certo habere, ſed potiùs timere, ideòque libentiùs cum illis agere, qui minùs creduli, & magis timidi ſunt. Talia non ſolùm non petere, aut deſiderare, vel complacentiam in illis non habere, ſed magis ſe indignum illis exiſtimare, precarique Deum, vt ad perfectionem via conſueta conducat, illa humiliter Superiori, aut viris doctis aperire, aliaque ſimilia, quæ à S. Thereſia præſtita fuiſſe legimus in eius vita, ſunt effectus, quaſi certi, atque adeò indicia, & argumenta boni Spiritus, diuinarumque impreſſionum, mali autem, ac peruerſi omnia illis aduerſa. 117

Tertia. Ita heroicum virtutum omnium exercitium eſt certum diuinarum in his, qui illas patiuntur, impreſſionum ſignum, vt tamen Sancti principaliter id charitati, humilitati, miſericordiæ, & pietati erga proximum eo etiam tempore, quo iuſtitia in illum exercenda eſt, attribuant. De quo videri poteſt D. Auguſtinus *tr*.8.*in Ep*.*s*. *Ioan*. D. Gregorius *homil*. 34. *in Euangel*. necnon D. Bernardus *ſer*. 49. *in Cantic*. docens tamen, quod vbi feruidior, & vehementior eſt Spiritus, profuſiorque charitas; eò vigilantiori opus ſcientia eſt, quæ Spiritum temperet, ordinet charitatem. Vndè quædam pia mulier apud Gerſonem *de ſimplic*. *cord*. *not*.19. dicebat: *Nihil mihi magis ſuſpectum, quam amor etiam erga Deum*. Quatenus quò amor vehementior eſt, eò faciliùs præcipitat, & difficiliùs regitur. 118

Quarta. Vt ad res tantùm externas impelli, quæ videantur ab hominibus, interna reformatione relicta, 119

eſt

eſt ſignum certum diabolicæ ſuggeſtionis, valdè autem dubium ad regimen animarum incitari. Ita e conuerſo iſtud fugere, omneſque dignitates, niſi obedientia, cui reſiſti non poteſt, aliud ſuadeat, nec opera grandia, & mirabilia aggredi, niſi prius poſito propriæ perfectionis, ſolidæque humilitatis fundamento, diuinam arguit impreſſionem. Siquidem Deus, cùm opera grandia, & mirabilia alicui inſpirat, & ad ea mouet, à Spiritu interno incipere ſolet, replendo animam præclaris donis.

120 Quinta. Licèt interdum contingat in diuinis impreſſionibus, quòd gratiæ, & conſolationes ſpirituales ad corpus, & ſenſus redundent iuxta illud *Pſal. 83. Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Quemadmodum enim tabeſcere ſolet corpus, cùm triſtatur anima; ita etiam interiori dulcedine per redundantiam ſenſus afficiuntur. Huiuſmodi tamen ſuauitas, aut dulcedo non ſunt certum ſemper diuinarum impreſſionum argumentum, quin potiùs ſunt ſubiectæ illuſionibus, ac ſeductionibus malignorum Spirituum, indeque forſan Illuminatorum, ac Begardorum ſordes, ac turpitudines originem habuerunt. Vndè D. Bonauentura *de proceſ. Religioſ. pr. 7. cap. 18.* ſic ait: *Quidam decepti à ſeductorijs ſpiritibus, vel proprijs falſis opinionibus putant ſibi apparere Chriſtum, vel eius glorioſam Genitricem, & non ſolùm amplexibus, & oſculis, ſed etiam alijs indecentibus geſtibus, & actibus ab eis demulceri, vt ſicut Spiritus ipſorum interiùs ab ipſis conſolatur ſpiritualiter, ita & caro exteriùs ſibi congruo oblectationis ſenſu conſoletur. Quod non ſolùm eſt falſum, ſed etiam blaſphemia grauis eſſe comprobatur.* Tum addit: *De his verè, qui cum aliquando dulcedinem ſpiritualem ſentiunt, continuò etiam carnalis delectationis pruritu illecti fœdantur, neſcio quid iudicem, niſi quod potiùs eligo illis carere floribus, quos de luti ſordibus legere deberem. Et ſicut illos damnare non audeò, qui inuiti quandoque in huiuſmodi ſpiritualibus affectionibus carnalis fluxus liquore maculantur, ita excuſare eos neſcio, qui talis fluxu ex conſenſu delectantur, cum qualiſcumque eorum intentio videatur.*

121 Potiùs igitur cum ex peccato originali ad ſenſuum delectationem proni ſimus, illa bona cēſenda eſt impreſſio; quæ à voluptatibus retrahit, & ad laborem, ac crucem trahit. Sic D. Paulus 2. *Corinth.* 12. ait: *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumelijs, in neceſſitatibus, in perſecutionibus, in anguſtijs pro Chriſto.* Et D. Bernardus *ſer. 25. in Cantic. Grata ignominia Crucis ei, qui Crucifixo ingratus non eſt.* Vndè ſi quando permiſit Deus aliquos Sanctos, & Sanctas carnaliter tentari, vt in eorum actis legitur, id non fuit, vt vel minimam inde perciperent ſenſus oblectationem, verùm ad agonem, ad maiorem eorum deſolationem, & afflictionem, indeque animæ purgationem.

122 Sexta. Quæ in impreſſionibus excitantur lachrymæ, non arguunt ſemper eas eſſe à Spiritu Sancto, cùm alij ſint fontes, vndè promuntur. Primò enim ex tenera, & molli natura, quæ facilè mouetur ad commiſerationem, profluere poſſunt, taleſque vt plurimum ſteriles ſunt, & citò areſcunt. Secundò aſtu dæmonis commouentis humores naſci quoque poſſunt, eòque tendunt, vt ad hypocriſim, & ſuperbiam, ac tandem ad extremam perniciem inducant. Sicque ſæpè dæmones peccatoribus facilitate flendi illudunt, vt inde falſam concipiant fiduciam non defuturæ ſibi in extremo vitæ contritionis; quæ autem ſunt à Spiritu Sancto, qui, vt ait Apoſtolus, poſtulat, hoc eſt poſtulare nos facit gemitibus inenarrabilibus, quod eſt donum lachrymarum à Sanctis Patribus tantoperè commendatum, in hoc ab alijs diſtinguuntur ex D. Gregorio *lib. 3. dial. cap.* 34. quod ex timore, & amore procedunt, vel ex D. Bernardo *ſer. 3. de Epiph.* ex deuotione, pœnitentia, & fraterna compaſſione; quare ad diſcernendas veras à falſis lachrymas, ſeù num à Deo, an ab alijs ſint cauſis, earum præcipuè motiuum attendi debet, & ijs, qui diuinitùs illis donantur cum gratiarum actione tale ſuſcipientibus donum, duo vitanda ſunt extrema. Vnum complacentiæ, & arrogantiæ, ne ſcilicet in illo nimis ſibi complaceant, & extollantur, ſuamue inde Sanctitatem, & profectum ſpiritualem nutriantur. Alterum puſillanimitatis, & diffidentiæ, ne fortè putent actum eſſe de perfectione, & ſalute ſua, ſi illud deſit, ſiue à Deo illis ſubtrahatur. Vbertas namque lachrymarum neminem Sanctum facit, nec inopia peccatorem.

Septima. Vbi in viſionibus, & apparitionibus, alijſque 123
impreſſionibus conſolatio in anima relinquitur, nulla præcedente eius cauſa, certum eſt argumentum, illas à Deo eſſe. Proprium eſt enim illius ſuam ingredi creaturam, & illam in amorem ſui totam conuertere. Tunc autem nulla cauſa præcedere dicitur, quando nec ſenſibus, neque intellectui, neque voluntati quidpiam obiectum eſt quod huiuſmodi conſolationem cauſare poſſit.

Octaua. Si poſt timorē ſucceſſerit gaudium, à Domino 124
veniſſe auxilium docuit S. Antonius, vt habetur in eius vita; quia ſecuritas animæ præſentis Maieſtatis indicium eſt. Si autem incuſſa formido permanſerit, hoſtis eſt, qui videtur. Hanc regulam pro diſcernendis veris à falſis impreſſionibus, cui ſubſcribitur D. Bernardus *ſer. de vtil. verb. Dei, ſonans,* inquiens, *in auribus animæ vox diuina conturbat, terret, diiudicatque, ſed continuò, ſi benè aduerteris, viuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat,* refert, & laudat D. Thomas 3. *p. q.* 30. *ar.* 3. *ad* 3. rationemque affert; quia ex hoc ipſo, quod homo ſupra ſeipſum eleuatur, pars eius inferior debilitatur, ex quo prouenit perturbatio. Sicut etiam calore naturali ad interiora reducto, exteriora tremunt. Sic Daniel conſternatus eſt initio viſionis. Sic B. Virgo ad Angeli ſalutationem turbata eſt. Sic commotus eſt Zacharias viſo Angelo, & timor irruit ſuper eum. Sic Apoſtoli in transfiguratione Domini ceciderunt in faciem ſuam, & timuerunt valdè. Sic denique Ioannes initio reuelationum cecidit, tanquam mortuus ex ingenti pauore veluti exanimatus.

Nona. Non exiguum eſt diuinæ impreſſionis argu- 125
mentum, ſi ea reuelentur, & ad ea exercitia, & opera communiter amplectenda impellamur, quæ ætati, in qua degimus, ſunt peculiariter accommodata, maximè ex vſu vniuerſalis Eccleſiæ. Sicut nullum temporum delectum habere quoad plura accidentalia, & indifferentia, etiam in rebus Sacris, & Eccleſiaſticis, ſed potiùs contra communem Eccleſiæ vſum, cuius in his rebus eadem ſemper auctoritas fuit, propriæ ſententiæ adhærere, velleque poſteriora ſemper tempora ad priora reuocare, non videtur bonum ſapere Spiritum, affectata maximè in hoc quadam ſingularitate, nec non aliorum contemptu.

Decima. In impreſſionibus locutiones aliquas inuol- 126
uentibus ſignum eſt, illas à Deo eſſe, ſi quæ audiuntur verba ſuum ſtatim bonum conſequantur effectum. Loquutio enim Dei efficaciſſima eſt, ſtatimque effectum ſuum operatur. Viuus eſt enim ſermo Dei, inquit Apoſtolus, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vſque ad diuiſionem animæ, & Spiritus, compagum quoque, & medullarum. Quapropter eodem momento, & loquitur Deus, & operatur, ſtatimque efficit in anima, quod enunciat, vt ſi afflictæ, & anxiæ dicat: *Noli timere*, omnis protinùs mæſtitia, omnis perturbatio ſedatur. Et ſic de alijs, quorum plura habentur exempla in actis Sanctorum.

Vndecima. Indicium quoque eſt diuinæ locutionis, 127
cum in ea clariùs verba intelligantur, quàm ſi auribus exciperentur, & ſi quis ea audire recuſet, & obluctetur, non poteſt tamen impedire, quin ipſa mente percipiat, & animam impellant, quò Deus vult. Item ſi quæ dicuntur, procul ab humana intelligentia remota ſunt, breuiſſimoque temporis ſpatio adeò multa audiuntur, vt nullo modo potuerint ab humano ingenio tam citò excogitari, ac intelligi. Et tandem ſi verba audita memoria nunquam excidant.

Duodecima. Cùm impreſſiones diuinæ poſt ſe con- 128
ſolationem, ſummamque animæ quietem, & tranquillitatem relinquant, diabolicæ ex aduerſo vanam initio ſecuritatem afferunt, in fine ariditatem, diffidentiam diuini auxilij, & deſperationem inducunt. Quia autem duo ſunt genera hominum, bonorum & malorum, bonis ea ſuggerit, quæ moleſtiam, & ſcrupulos cauſent, malis ea, quæ deſinant in ſenſuum delectationem. Ad illos aſperè, & turbulenter ingreditur. Ad hos placidè, ſuauiter, ac benignè, quia iam ſui ſunt.

Decima tertia. Satis frequens, & ordinarium diabo- 129
licæ

licæ impreſſionis argumentum eſt ardens, & indiſcretum deſiderium omnes ad Deum conuertendi, quàm tentationem communem eſſe, multiſque cauſam irreparabilis ruinæ experientia conſtat. Nam cùm par eſſet, vt inquit S. Thereſia *lib. vitæ ſuæ cap.* 13. quod poſt habita aliorum cura, ſibi duntaxat incumberent, ſedulòque attenderent, quomodo oporteat ambulare, & placere Deo, ipſi potiùs aliorum ſaluti procurandæ dant operam, cumque vix poſſint in via virtutis greſſus figere, per difficiles ſemitas alios ducere audent. Certum eſt igitur ſemper bonum eſſe errantium conuerſionem deſiderare, at cum illi incumbere poſſit eſſe malum, magna in hoc cautio adhibenda eſt, vbi quis ſe ad illud munus impelli deprehendit, ne cum alijs prædicauerit, ipſe reprobus efficiatur. De quo vide D. Bernardum *ſer.* 18. *in Cant.* 13.

130 Decimaquarta. Quia dæmones, permittente Deo, nedum imaginatijs, ac ſenſibilibus impreſſionibus illudere hominibus poſſunt, verùm inſuper corpus eorum obſidere, & ingredi, qui propterea energumeni, arreptitij, dæmoniaci, ſiue poſſeſſi appellantur. Cùm enim energema, ſeu operatio dæmonis in homine fiat dupliciter, nimirùm ſpiritualiter, quando cor hominis poſſidet, & in illo operatur, ſicut in Euangelio dicitur intraſſe in cor Iudæ, ſuggerens illi, vt Chriſtum traderet; & corporaliter, idque vel extrinſecus per vexationes, & moleſtias homini forinſecus illatas, quæ operatio dicitur ſimplex obſeſſio; vel intrinſecus, quando hominem inuadit, intuſque vexat, & exagitat, quæ operatio dicitur ſimpliciter poſſeſſio. Vt enim aliquis verè ſit energumenus, ſiue arreptitius, non ſufficit vexatio extrinſeca, ſicut S. Iob, S. Antonium, atque alios Sanctos à dæmonibus moleſtatos fuiſſe legimus, ſed requiritur, vt diabolus ſit in illo intimè præſens, ſicut motor in mobili, & in eo aliquid operetur.

131 Signa autem veræ poſſeſſionis dæmoniacæ, quam dari præter Sacras literas, & Eccleſiaſticam hiſtoriam, omnium Doctorum conſenſus, ipſaque teſtatur experientia, deſumuntur ex quibuſdam operationibus. Subſtantiæ enim ſpirituales, vt Theologi communiter docent cum D. Thoma, dicuntur eſſe in loco per ſuam operationem. Huiuſmodi operationes ſunt agreſtes, & feri mores, vultus truculentus, clamores, & vlulatus, ſtupor membrorum, inquietudo, vitalium operationum priuatio, aliaque huiuſmodi. Sed cum hæc ſigna ſint æquiuoca inhabitantis dæmonis, & ad alias cauſas referri poſſint, atque adeò leuem tantùm generare ſuſpicionem, vehementior oritur ex quibuſdam alijs inſolitis actionibus, vt cum quis in ignem deijcitur, vel in aquam, cùm laqueo, vel præcipitio vitam ſibi adimere tentat, cùm catenas præduras frangit, vel onera vires ſuperantia portat, cùm blaſphemias profert, ſacrarumque rerum præſentiam, & contactum horret.

132 Signa autem vniuoca, ac ferè certa ſunt, cùm quis lingua peregrina loquitur, quam nunquam penitùs didicit; cùm literarum, atque artium ignarus legit, ſcribit, & ex arte ſiue muſice cantat, aut de rebus altiſſimis diſſerit, qui nunquam ſtuduit; cùm occulta reuelat adeò ignota, vt nulla induſtria, vel humano ingenio ſciri poſſunt, ſiue præterita ſint, ſiue præſentia, ſiue futura; cùm eodem temporis momento, quo fiunt, enarrat, quæ facta ſunt in remotiſſimis regionibus; cùm iuſſus recitare ſymbolum Apoſtolorum, vel petere veniam peccatorum omninò renuit; cum ceſſante vexatione eorum, quæ dixit non recordatur, aut de his interrogatus neſcit reſpondere. De quibus, atque alijs nos ſatis *tom.* 4.

133 Vtrùm autem Angeli Sancti poſſint ita poſſidere homines interiùs, ſicut arreptitios, negant abſolutè aliqui id fieri poſſe, non ſolùm per illapſum in animam, ſolius Dei proprium, quod omnes admittunt, verùm etiam in corpus. Licèt enim dubium non ſit, quin Angeli Sancti operando in corpore hominis, ſint intra terminos quantitatis illius, hoc tamen aiunt, non eſt illum obſidere, aliàs dum in Sanctis operantur, eſſent obſeſſi. Alij tamen affirmant, dummodò non ſit cùm priuatione vſus rationis, quod malis Angelis competit. Quia potentior non eſt dæmon ad nocendum bono Angelo ad cuſtodiendum, & hominem dirigendum. Quod igitur præſtat dæmon in arreptitijs nocendo, multò magis hoc exhibere poterit bonus Angelus in his, quos regit adiuuando.

Decimaquinta. Conſolationes ſpirituales, quæ in ſola mente percipiuntur, etiam adultæ virtutis comites ſunt, atque charitati dant incrementum, certum quidem ſunt diuinarum impreſſionum argumentum; ſecus autem ſenſibiles, quas, etſi Deus aliquando ſuis largiatur, à dæmonibus tamen eſſe poſſunt, vel à natura, & malis communes. *Dulcis in Deum affectus*, inquit Richardus Victorinus de illis loquens *in Cantic. cap.* 6. *quodammodo carnalis eſt, & fallax, & humanitatis interdum potius, quàm gratiæ, cordis, quàm Spiritus, ſenſualitatis, quàm rationis*. Cuius ſatis clarum eſt ſignum, quando aliqui hac vbertate ſenſibilis conſolationis repleti adeò indiſcretè ſe gerunt, vt nimiùm indulgentes affectui, vel ſeipſos vltra vires externis pœnitentiæ operibus excrucient cùm notabili ſalutis corporalis damno, vndè poſtea vitæ ſpiritualis nauſea vel multa temere ſtatuant, & ad ea vota ſe obligent, quibus poſtea natura ſuccumbit, & illo impetu ſedato ſeruari non poſſunt. Quando enim talia, & ſimilia à Deo inſpirantur, dat conſequenter vires, vt poſtea executioni fideliter mandentur. 134

Decima ſexta. In impreſſionibus cum ecſtaſi, vel raptu coniunctis, cùm rapta mens multitudine cogitationum, & ſpeciebus creaturarum occupatur, aut diſtortis phantaſmatibus perturbatur, ſignum eſt, eas à Deo non procedere. Nam in vero raptu in vnum Deum defixa mens, & in ipſo mirabiliter ſubſiſtens, omnium obliuiſcitur, quæ extra ipſam ſunt, nec poteſt aliquid velle, niſi quod ipſe vult. Tametſi in diuinis impreſſionibus ecſtaticis aliqui per plures dies ſine potu, & cibo permaneant, hoc tamen non probat, eas eſſe tales, niſi aliundè conſtet. Multas ſiquidem multorum hiſtorias referunt medici, qui citra miraculum abſque cibo, & potu diù vixerunt, & incolumes fuerunt, de quo nos etiam *tom.* 4. *&* 7. plura diximus. 135

Decima ſeptima. Si quod reuelatur eò tendat, vt opus aliquod grande, & inuſitatum ſtatuat, non ſtatim ei reuelationi tanquam diuinæ credendum, ſed ad iudicium Superiorum referenda eſt. Cùm ſæpè etiam dæmones bonum aliquod ſuggerant, quod maius, & perfectius videtur, vt falſa eius ſpecie mens decepta ab eo, quod verè bonum eſt, recedat, & malo ſenſim adhæreat, vel quæ propriæ vocationis, & profeſſionis ſunt, derelinquat. Vt dum vxori alligato ſuadetur vita eremitica, ſolitudini addicto gentium conuerſio, & huiuſmodi alia. 136

Decima octaua, & vltima regula. Quia in veris, ac diuinis impreſſionibus ſemper anima proficit in veritatis cognitione, & in doctrina, & ſcientia Sanctorum, proptereà quando ſermo hominis poſt illas cœleſtem ſapientiam redolet, non leue eſt veritatis earum argumentum; falſitatis autem quando quis per multa phantaſmata, multaſque ambages in ſermone vagatur, verba grandia, magnifica, inuſitata profert, quibus non veritatem ſuadeat, ſed admirationem audientibus, ſibique laudem concilier. 137

Ad quartam denique claſſem pertinent illæ regulæ, quæ deſumuntur ex varijs circumſtantijs, falſitatem, aut veritatem impreſſionum prodentibus. Quarum prima debet attendi penes quendam internum loquendi modum. Qui enim in illis cœleſtes ſuſurros interna cordis aure excipere videntur, ſignum eſt, illas à Deo eſſe; à maligno verò Spiritu, quando vox quaſi de foris veniens, & Spiritus quidam auditur. Proprium eſt enim Dei in animam intimè illabi, diaboli extrinſecus aduenire. 138

Secunda deſumitur ex parte modi mouendi. Deus enim in ſuis impreſſionibus bonos ſuauiter, malos aſperè mouet. Dæmon autem in ſuis malos fouet, bonos terret. Vndè valdè obſeruanda eſt dæmonis, & Spiritus ſimilitudo, vel diſſimilitudo; agunt enim contrario modo cum his, qui ſibi contrarij ſunt. Dæmon peccatoribus ſæculi illecebras proponit, & ſenſuum delectationes, inanem ſpem diuinæ miſericordiæ ingerit, vt differatur pœnitentia, & peccatorum cumulus augeatur. Iuſtos verò tanquam diſſimiles ſcrupolis diuexat, vanoque metu, & 139

varijs

vatijs angoribus torquet, vt cum tædio, quæ Dei ſunt, operentur, illaue deſerant. At Deus malos vtpotè diſſimiles duriùs pulſare ſolet, conſcientiæ ſtimulis pungendo, mortis, ac inferni timore concutiendo, nullamque ſinendo in rebus ſæculi habere quietem; bonos autem mulcet, adiuuat, exhilarat. Sic D. Auguſtinus *lib.* 11. *Confeſ. cap.* 9. dicebat Deo: *Quid eſt illud, quod interlucet mihi, & percutit cor meum ſine læſione, & inhorreſco, & inardeſco? Inhorreſco, in quantum diſſimilis ei ſum. Inardeſco, in quantum ſimilis ei ſum.*

136 Tertia eſt ex parte durationis. Impreſſiones enim diuinæ in anima, internaque iucunditas ex illis procedens, diuturnæ non ſunt; quia mens diuini luminis claritate reuerberata ad ſeipſam ſtatim reuocatur, & ad infirmitatis ſuæ tenebras fracta relabitur. Quare quod *Apocal.* 8. dicitur, factum eſſe ſilentium in cœlo quaſi media hora, per hoc multi Patres myſticè ſignificari volunt breuitatem quietis in rerum cœleſtium contemplatione, aut reuelationibus, quas Deus Sanctis in hac vita concedit. Sicque D. Gregorius *lib.* 5. *moral. cap.* 23. explicat illud *Iob.* 4. *Et cum Spiritus me præſente tranſiret, inhorruerunt pili carnis meæ. Non ſtat*, inquit, *ſed tranſit Spiritus, quia ſupernam lucem noſtra nobis contemplatio, & inhiantibus aperit, & mox infirmantibus abſcondit. In hac ſiquidem vita quantalibet virtute quis profecerit, adhuc tamen corruptionis ſuæ ſtimulum ſentit.* Vndè durum eſt, parumque Sanctorum doctrinæ conſentaneum, nempè S. Auguſtini *lib.* 10. *Confeſ. cap.* 45. D. Bernardi, qui docent breuem eſſe mentis ſubleuationem, ac vnionem cum Deo, quia ſtatim decidit anima ab illa quietis ſublimitate pondere corporis. Quapropter ſuſpectæ eſſe debent illorum impreſſiones, quas ſemper ſe habere, actualemque in illis cum Deo vnionem gloriantur. Etſi enim legamus, fuiſſe nonnullos eximiæ, & heroicæ perfectionis Sanctos, qui per plures horas, aut etiam dies ex ſpeciali Dei gratia intimam cum ipſo vnionem habuerunt, hoc tamen rariſſimum eſt, paucíſque conceſſum. Iſta enim non interrupta deliciarum, vel gaudiorum fruitio patriæ eſt, non exilij. Notandumque eſt diuerſum eſſe: vnio actualis, & inuentio Dei ſemper ac anima intra ſe recolligitur. Hoc autem eſt credibilius, quod habeant aliquæ animæ excellentis Sanctitatis ad certa tempora. Sed hoc differt à primo, quemadmodum ſi alicui occaſio ſemper eſſet colloquendi Summum Pontificem, quando libuerit, non idcircò ſemper cum Pontifice ſermonem conferre diceretur.

137 Quarta petitur ex libertate habendi huiuſmodi impreſſiones. Qui enim iactant ſe illas habere, vel rapi quandocumque voluerint, non ſunt credendi, ſed potiùs ſignum eſt, illas à Deo non eſſe. Nemini enim datur raptus, vel ecſtaſis per modum habitus, ſed diuina gratia ad ſe animam trahit, quando vult. Item cum pro arbitrio ſuo ceſſant ab illis, vel ad certam vocem reuocantur ad ſenſus, quia virtus diuina non eſt verbis alligata, niſi ſit vox Superioris ex obedientia vocantis. Quod tamen ſignum non eſt infallibile, niſi cætera concurrant.

138 Quinta ex claritate, & efficacia verborum, quæ in impreſſionibus aliquando audiuntur. Quando enim à Deo ſunt, clariùs intelliguntur, quàm ſi auribus exciperentur. Et ſiquis ea audire recuſet, & obluctetur, non tamen poteſt impedire, quin ipſa mente percipiat, & animam, impellant quò Deus vult.

139 Sexta ex parte loci. Quæ enim impreſſiones tam ecſtaticæ, quàm aliæ, in quibus verba externè proferuntur, contingunt in locis publicis, & vbi maior hominum frequentia eſt, valdè ſuſpectum eſſe debet, eas diuinas eſſe. Deus enim ducit in ſolitudinem, & loquitur ad cor noſtrum, fugitque omne illud, quod vanam gloriam in nobis excitare poteſt, aut ad captandam auram popularem.

140 Septima ex parte memoriæ. Quæ enim à Deo reuelantur, aut in raptu videntur, & audiuntur, menti firmiter hærent etiam poſt longum tempus. Vndè ſi omnium obliuiſcitur, morbus potiùs, aut illuſio diabolica, quàm vera ecſtaſis, vel raptus cenſeri debet.

141 Octaua ex modo loquendi, vbi in impreſſione aliqua interuenit locutio. Quando enim Deus verè loquitur, id humano non præſtat modo, vnum verbum poſt aliud proferens, ſed plures ſimul ſententias breui momento promit. Quomodò S. Brigitta regulæ *cap.* 29. eam ſibi à Chriſto reuelatam fuiſſe teſtatur, quam poſtea ſcripſit.

Nona potiſſimùm ex certitudine deſumenda eſt. 142
Quando enim aliqua impreſſio verè à Deo eſt ex lumine infuſo, quo anima eius imbuitur, certitudo Dei reuelantis, & rerum reuelatarum colligitur, ſicut lumine naturali prima ſcientiarum principia cognoſcimus, & ex ijs concluſiones inferimus. Aut ſicut vox ex ſe & loquentem, & rem, cuius eſt ſignum manifeſtat, ita ſupernum hoc lumen non ſolùm Deum reuelantem, & ea, quæ reuelantur, verùm etiam ſeipſum palam facit. Quia tamen hoc lumen non ſemper adeſt in diuinis reuelationibus, aut ſi adeſt, vt certi ſimus de illis, non tamen vt earum intelligentiam ſemper habeamus, ſanum conſilium eſt eas ſuperiori, aut magiſtro ſpirituali referre, qui ex regulis traditis iudicet, *vtrum diuina iuſſio vllo nutet incerto*, vt monet D. Auguſtinus *lib.* 1. *de Ciuit. cap.* 2.

Denique, ac ſummatim examinandæ huiuſmodi im- 143
preſſiones. Primò diligenter conſiderando naturalem conſtitutionem eas patientis, an ſit melancholicus, vehemens, inquietus, curioſus, durus, & id genus alia. Secundò conſiderando mores præteritos, ac præſentes, an ſit humilis, obediens, caſtus, modeſtus, voluptates ſuas temperantia frænans, tacitus, ſpiritualia extraordinariè non amans. Tertiò conſiderando ea, quæ ſentit, vel audit, an ſint vera, pia, caſta, neceſſaria, vel vtilia ad fines ſupernaturales. Quartò conſiderando, an viſiones, reuelationes, aliæque impreſſiones, ac motus ſint conformes ſacræ Scripturæ, ac doctrinæ, & exemplis Sanctorum. Quintò conſiderando, an earum effectus ſint boni, ſint maioris humilitatis, maioris virtutis, ac deſiderij vnionis cum Deo. Hæc ſunt præcipua capita, quæ ſi cum accurata diligentia examinentur, & reperientur bona conſtitutio naturalis, ac moralis, inſpirationes, aut viſiones piæ, veræ, puræ, vtiles, ac conformes S. Scripturæ, doctrinæ, & exemplis Sanctorum cum effectibus maioris bonitatis, ac perfectionis vitæ, poſſunt, ac debent bonæ iudicari, è contra verò malæ. Aduertendum tamen circa primum caput, in quo loquuti ſumus de imperfectionibus naturalibus melancholicis, de inquietudinibus, &c. quod Spiritus Dei corrigere ſoleat ſua gratia illas imperfectiones, vt docent Theologi, & experientia plurium Sanctorum.

Hactenus de præcipuis regulis, vel ſignis, quibus di- 144
gnoſci debent veræ, ac diuinæ impreſſiones à falſis, & dæmoniacis. Quarum ſingulæ, licèt ad id non ſufficiant, omnes tamen ſimul, vel collectiuè ſumptæ, tantam certitudinem moralem efficiunt, vt vix in hac re poſſit errari, ſi diligenter perpendantur. Illud verò aduertendum eſt, quod licèt diſcretio in ferendo iudicio de his impreſſionibus, quæ in alio fiunt, minùs certa videatur, quàm de his, quas iudicans in ſeipſo experitur; quia tamen affectus ad res proprias mentem à recto facilè abducit, tutius eſt illas ab alio potiùs, quàm à ſeipſo probari, & ad prudentem directorem confugere. Quo etiam munere vt rectè fungantur, quia omne bonum deſurſum eſt, & ſine diuina gratia omnes conatus noſtri inutiles ſunt, ipſius auxilium humili prece ante omnia ſeduli, pij, ac docti illarum examinatores implorare debent, vt mittat deſuper Spiritum ſapientiæ, & intellectus, qui depulſa caligine mentem illuſtret, æternæque veritati faciat ſemper adhærere, quæ nec falli, nec fallere poteſt.

Alia plura, mi lector, vide apud Theologos myſti- 145
cos, & præ cæteris apud Cardinalem Bonam in peculiari tractatu de diſcretione Spirituum, ac noſtram diſceptationem, ſiue ſermocinationem Italicam, vulgò Diſcorſo de Theologia myſtica.

CON-

CONSVLTATIO CLII.

Quas pœnas incurrat Chriſtianus negans animæ rationalis immortalitatem, vel de illa dubitans?

1 PRæter Philoſophos illos, qui animã rationalem mortalem eſſe, & cum corpore interire ſenſerunt, non defuerunt hæretici immortalitatem eius negantes, quos referunt D. Auguſtinus *de hæreſ.* 83. D. Iſidorus *lib.* 8. *etym. c.* 5. Caſtro *lib.* 2. *aduerſus hæreſes v. anima hæreſ.* 7. quorum mentio quoque fit *in can. quidem* 24. *q.* 3. quibus fauere in primis videntur Scripturæ teſtimonia, quæ ſequuntur, & ſi quæ ſunt eiuſdem tenoris alia. Primum habetur Eccleſiaſtici 3. hiſce verbis: *Dixi in corde meo de filijs hominum, vt probaret eos Deus, & oſtenderet ſimiles eſſe beſtijs, idcirco vnus interitus eſt hominis, & iumentorum, & æqua vtriuſque conditio. Sicut moritur homo, ſic & illa moriuntur. Similiter ſpirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius.* Et Sapientiæ 2. *ex nihilo nati ſumus, & poſt hoc erimus tanquam non fuerimus.* Et Iob 14. *Omnis ſpes homini præciditur reſurgendi.* Facit ſecundò, quod de Angelis videntur ſentire plures ex Sanctis Patribus, natura quidem mortales, atque corruptibiles eſſe, ſola autem gratia, ac voluntate Dei duraturos in perpetuum. Ita enim loquuntur Hieronymus *lib.* 2. *contra Pelag.* Bernard. *lib.* 5. *de conſid.* & Damaſcen. *lib.* 2. *orthodoxæ fidei cap.* 3. quod etiam ſcribitur in Epiſtola Sophronij recitata *in* 6. *Synodo act.* 11. & recepta ab eadem Synodo *act.* 3. ex quibus tale argumentum deſumitur: Perfectiores longè ſunt Angeli anima rationali. Sed illi ſunt natura mortales, atque corruptibiles ex mente horum Patrum. Ergo multò magis erit corruptibilis, atque mortalis anima. Probatur conſequentia. Quia Incorruptibilitas, atque immortalitas ad perfectionem ſpectat.

2 At nihilominùs certiſſima fide tenendum eſt, animam rationalem immortalẽ eſſe, & tanquam fidei proximum id habere non ex gratia, aut ſola Dei volũtate, ſed ex natura. Id probare poſſemus innumeris penè teſtimonijs Sacræ Scripturæ, ex quibus pauca hæc, vt expreſſiora ſufficiant. Eccleſiaſtes 12. *Ibit homo in domum æternitatis ſuæ*, & poſt pauca: *Reuertatur puluis in terram ſuam, vnde erat, & Spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum*; & in lib. Sapientiæ à *cap.* 2. vſque ad 5. clariſſimè dicitur, animas cum corporibus non interire, ſiue piorum, vel impiorum hominum ſint. Secundò etiam Machabæorum libro *cap.* 12. in ſacrificium mittuntur pecuniæ Hieroſolymam pro animabus defunctorum à pœnis exoluendis. Idem probant ea, quæ de diuite illo dicuntur, qui horrea amplificanda decernebat *Luc.* 12. cui dictum eſt: *Stulte, hac nocte repetent animam tuam.* Atque etiam quæ latroni in Cruce pendenti, ſtatimque morituro promiſit Chriſtus dicens: *Hodie mecum eris in Paradiſo.* Et in Sacroſancto Euangelio reprehenduntur Saducei. Et tandem quod Matthæi 10. protulit: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere; ſed eum timete, qui poteſt animam, & corpus in gehennam perdere.* Ex quibus, ac præſertim ex hoc vltimo ſtatuit Eccleſia in Concilio Lateranenſi tertio ſub Leone X. *ſeſſ.* 8. immortalitatem animæ firma fide tenendam eſſe, & omnes, qui eam negarunt, tanquam hæreticos damnando his verbis: *Damnamus & reprobamus omnes aſſerentes animam intellectiuam mortalem eſſe, & hoc in dubium vertentes, cum illa non ſolùm verè per ſe, & eſſentialiter humani corporis forma exiſtat, verùm & immortalis, quod manifeſtè conſtat ex Euangelio.* Quibus etiam id ex natura ſua habere expreſsè ferè decernit, quia continuis verbis vtrumque docet ſua natura habere, nempè quod ſit forma corporis, & quod ſit immortalis, quamuis à quibuſdam ſic exponatur, vt primum tantùm ex natura habere decernat, immortalitatem verò abſolutè, & ſine hoc addito. Sed minùs bona expoſitio eſt, vt verba ipſa conſideranti facilè conſtabit. Propterea diximus immortalitatem animæ ad diuinam fidem pertinere. Quod verò eam habeat ex propria natura, fidei proximum eſſe, & conſequenter id negare periculoſum in fide. Eandem veritatem decernit Eccleſia in Concilio Viennenſi, & refertur *in Clem.* 2. *de ſum. Trinit. & fid. Cath. §. porrò*, quam efficaciter confirmat communis conſenſus Sanctorum Patrum. Ex quibus nullus vnquam de immortalitate animæ dubitauit, quamuis de eius origine, aut productionis modo diuerſa ratione ſint locuti, vt de D. Auguſtino adnotatur, qui tamen immortalitatem eius omnibus eſſe notiſſimam his verbis docuit *Ep.* 3. ad Voluſianum. *Quis nunc eſt extremus idiota, vel quæ muliercula, quæ immortalitatem animæ non credat? Vitamque poſt mortem futuram?* Et quidem ſcriptum eſt: *Credo carnis reſurrectionem.* Quomodò reſurget corpus ſine anima? Quoue modo erit anima, ſi non erit? Eſt enim Deus viuorum, non mortuorum. Chriſtianus igitur non credens, vel negans animæ immortalitatem, vel de illa dubitans incurrit pœnas in hæreticos inflictas; quia definitum eſt ab Eccleſia animam eſſe immortalem, & humani corporis formam. Definita autem ab Eccleſia non ſunt in dubium reuocanda, *can. maiores* 24. *q.* 5. D. Thomas 1. *p. q.* 32. *ar.* 4. & dubius in fide infidelis eſt, *cap.* 1. *de hæret.*

Primum verò teſtimonium in contrarium adductum 3
ex perſona impij prolatum eſſe docent omnes ferè eius interpretes, præſertim D. Gregorius 4. *dial. cap.* 4. & D. Thom. 1. *p. q.* 75. *ar.* 6. *ad primum.* Et pariter verba ſecundi teſtimonij, vt inſinuat ſacer ipſe textus in eiuſdem capitis initio illis verbis, *Dixerunt impij, cogitantes apud ſe non rectè.* Quod ibidem adnotauit D. Thomas, addens poſſe etiam hæc teſtimonia intelligi de homine, quãtum ad corpus pertineat. Quod ſequentibus verbis ſignificatur: *De terra facta ſunt, & in terram pariter reuertuntur.*

Teſtimonium verò ex Iob naturali modo, & ordine in- 4
telligi debet, aut per naturales vires eiuſdem hominis, naturaliumue cauſarum. Hoc enim modo impoſſibilis reputatur reſurrectio hominis, & conſequenter omnis ſpes hoc modo reſurgendi ſublata. In hoc ſenſu intelligi debere aſſero, quia reſurrectionem hominis futuram per diuinam virtutem clariſſimis verbis confitetur *cap.* 19. de qua nos *tom.* 4.

Ad illud verò de Angelis reſpondetur, perfectiores qui- 5
dem eſſe animabus, & ſua natura incorruptibiles, atque immortales; eorum verò immortalitatem nec adeò clarè conſtat in S. Scriptura, nec eſſe huc uſque ab Eccleſia definitum, ſicut conſtat eſſe definitum de anima. Et propterеà ad idem non pertinet, ſicut pertinet immortalitas animæ. Cuius ea eſt ratio; quia omninò neceſſarium fuit, vt nobis certò conſtaret Immortalitas animæ noſtræ ad vitam noſtram, moreſque componendos. Et propterеà quia huic veritati innituntur plura noſtræ fidei myſteria, ea præſertim, quæ ad Chriſti humanitatem pertinent. Quod verò Angeli ſint immortales, atque incorruptibiles, vel non minus eſt nobis neceſſarium, minuſque proinde refert idcertò cognoſcere. Quare nec fuit neceſſarium id expreſsè reuelari in Scriptura.

Quod verò ſententiam illam Sophronij non receperit 6
Concilium, quantum ad modum corruptibilitatis Angelorum, quia nihil ad intentum eius imaginum venerandarum referebat, alibi oſtendimus. Quare nec probari ex ea poteſt aliquid ſtatuiſſe Concilium de Angelorum immortalitate, aut incorruptibilitate, nec aliquid etiã poteſt deduci aduerſus immortalitatem animæ rationalis.

Et quoniam reus aliquando ſe excuſat, dicendo, ſecun- 7
dùm fidem eſſe immortalem, ſecũdùm verò Philoſophos, præſertim Ariſtotelem, & ſecundùm naturam eſſe mortalem, ideò contrarium probandum eſt. Siquidem longè plures Philoſophi, & maioris momenti expreſsè tenuerũt immortalitatem animæ rationalis, quos referũt Nicolaus Fauentinus *lib.* 1. *de immort. animar. ad Clementem VIII. cap.* 11. & Eugubinus *lib.* 9. *de peren. philoſoph.* Verùm eſt, quoſdam ex his philoſophis, præſertim Stoicos, putaſſe non ſemper durare animam, ſed corpore ſolutam longo poſt tempore debilitari, & tandem perire; ſapientum verò animas vſque ad mundi finem perſeuerare. Alios verò paruo tempore durare cenſuerunt. Sed maior, & melior pars eorum abſolutam immortalitatem conceſſit, & perpetuam durationem.

Et de Ariſtotele quoque plures principibus aſſeuerantur docuerunt immortalem feciſſe animam, quos refert Mi-

randul. *lib.4.de exam. vanit.cap.9.* D.Tho.2.*contra Gent. cap.79.* & ibidem Ferrar. *lib.8.phyſic.lect.12. & lib.12. metaph.lect.3.* & ſæpè alibi, Alb.Magnus *tr.2. diſt.18.q.3.* Eugubin.*loc.cit.cap.18.* & ſequentibus, & eſt iam communis ſententia recentiorum; quia illuſtrioribus longè teſtimonijs, & multò maiorem fidem facientibus probatur, & potiſſimùm habetur 2. *lib. de gener.animal.cap.3.* vbi poſtquam próbauit de cæteris animabus in virtute ſeminis contineri & ab ea in actum deduci ab agente naturali, de anima rationali expreſsè id negat, ac ſimul aſſeris de foris aduenire. Ex quo efficaciter ſequitur ex mente eius eſſe immortalem; quia forma, quæ non continetur in potentia materiæ, neque ab ea deducitur ab ageote naturali, non poteſt, niſi a Deo creata ex nihilo in materiam infundi. Verba Ariſtotelis hæc ſunt: *Reſtat igitur, vt mens ſola extrinſecus accedat, eaque ſola diuina ſit, nihil enim cum eius actione communicat actio corporalis.* Cuius verba non ſolùm clara, ſed etiam præclara ſunt, in quibus animam adeò diuinam agnoſcit rem, vt nefas putarit ſine medio coniungi poſſe corpori corruptibili, cui illud illam conciliaret. Quod medium corpus, eum cęleſte dicat eſſe, quid de ipſa ſenſerit anima, ſatia manifeſtum eſt. Similia verba protulit 1.*lib. de anima cap.4. text.65. & 66.* vocans intellectum noſtrum diuinum, & paſſionis expertem. *Et lib.2.cap.1. text.11.* nihil obſtare ait, quo minùs aliquæ partes animæ ſeparabilea ſint, per eas ſignificans intellectiuam, quia nullius corporis ſunt actus. *Et lib.2.text.21.* Intellectum, qui ſpeculatur, aſſerit eſſe aliud quoddam genus animæ à ſentiente, & vegetante diſtinctum, tanquam perpetuum à corruptibili, ſeparatique poſſe. Libro etiam 12.*metaph.cap.3.text.17.* docet, diſſoluto corpore, poſſe permanere formam eius, quod de ſola anima rationali conſtat verum eſſe poſſe.

9 Demonſtrationum autem hæc ſunt principia tam ab Ariſtotele ſumpta, quàm ab ipſa condita Natura. Nullum ſimplex reſoluitur in ſua principia; nullis enim componitur principijs. Nulla natura cęleſtis corruptibilis eſt. Simplicem eſſe animam, haud latet eum, qui ſcit, eam actum eſſe, & entelechiam apud Ariſtotelem. Nullus aotem actus eſt potentia. Noo igitur compoſita eſt. Quid compoſitum eſt potentia, partes verò actus; tametſi aliter vulgus ſentit. Præterea non eſt principium, ſi eſt compoſita. Dico principium eſſendi, & agendi; ſi enim eſſet compoſita, eius partes eſſent principia; nullum enim principiom eſſendi habet ſui principium, niſi Deum. Hæc eſt prima demonſtratio. Simplex ergo, non reſolubilis in partes.

10 Altera eſt, quam tetigit Ariſtoteles diuerſis locis ſuperiùs citatis ex operatione intellectus, ſic formanda. Modus operandi rei ſequitur modum eſſendi eios. Ergo id, quod habet operationem independentem omninò ab aliquo, habebit etiam eſſe independens omninò ab eo, poteritque proinde ſine illo eſſe, aut ab eó ſeparari, ſicut poteſt ſine illo operari: Sed anima rationalis habet operationem intelligendi independentem omninò à corpore. Quia euidens eſt, intellectum non eſſe potentiam organicam, neque intellectionem exerceri per organom corporeum, ſicut viſum cenſemus, potẽtiam eſſe organicam, & viſionem exerceri per oculos. Nam ſi intellectus foret potentia organica, in aliqua parte corporis reſideret, per quam exerceretur eius operatio, ſicut reſidet viſus, & omnes alij ſenſus. Atqui euidenter conſtat, nullam talem dari partem in corpore, in qua reſideat intellectus, & per quem opererur potiùs, quàm per alias. Non eſt igitur io aliqua taoquam in organo, neque operatur per aliquam, ſed in aaima ipſa, tanquam in proximo ſubiecto, in quo recipitur eius operatio. Ergo euidens eſt, non dependere à corpore, vel parte eius io operatione intelligendi, ſed hanc eſſe propriam operationem animæ, & non coniuncti, vel non communem corpori, ſicut eſt viſio. Quod eſt eſſe immortalem, & perpetuam ex propria natura.

11 Tertia eſt ex hoc principio, *ex nihilo nihil fit*, oſtenditur eſſe animam immortalem, & omninò debellatur horum pertinacia. Anima aut interit, aut immortalis eſt. Si interit, cùm ſit ſimplex, neque in principia, nullum enim habet, reſoluatur, ad nihilum neceſſariò redigetur. Ergo ex aliquo nihil fiet. Quare conuerſo naturæ opere, fiet aliquid ex nihilo. Quod eſt contra omoium decreta Peripateticorum.

Quarta ſumitur ex intellectu ipſo hoc modo. Intellectus eſt potentia purè ſpiritualis. Ergo anima rationalis, à qua emanat, purè etiam ſpiritualis eſt. Sed entitas purè ſpiritualis non dependet à corpore. Ergo anima rationalis habet eſſe ſpirituale independens omninò à corpore. Quare ſine corpore eſſe poteſt, & conſequenter eo corrupto per mortem, non corrumpetur. 12

Hinc placet ſententia Chryſoſtomi Iauelli in libello de animæ humanæ indeficientia *p. 3. c. 1. & ſeq.* affirmantis nobis eſſe naturaliter ingeoitam credulitatem de animæ immortalitate, & eos, qui animæ mortalitatem inuexerunt fuiſſe vel impios, vel voluptuoſos, flagitioſos, inſanos, vel melancholicos, vel iuuenili furore agitatos, ſanari tamen accedente ſenectute. Legatur Auguſtinus tam diſertè, ac ſolidè pro immortalitate ex ipſis naturæ principijs diſputantem, cuius extat adhuc adoleſcentis in hanc ſententiam opus integrum, & maturæ ætatis vox illa cygnea in libris de Trinitate idipſum probans. Vndè qui dubitauit, ac dixit in via Ariſtotelis animam eſſe mortalem, abiurauit de vehemeoti, & fuit dictum, quod nolla ipſi irrogaretur iniuria, ſi etiam abiuraret de formali die 8. Auguſti 1607. Apage igitur hos animæ carnifices. 13

CONSVLTATIO CLIII.

De fœditate comœdiarum noſtri temporis, deque earum actoribus, & inſpectoribus, ac in hoc malum remedijs, idque quaſi per ſaturam, deque poteſtate Epiſcoporum illas, obſcœnoſque ludos prohibendi.

PRobatur id primò authoritate Sacrarum Scripturarum. Eccleſiaſticus *cap. 9. Cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius. Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciem alienam; propter ſpeciem mulieris multi perierunt. Speciem mulieris multi admirati reprobi facti ſunt: colloquium enim illius quaſi ignis exardeſcit.* 1

Eccleſiaſtes VII. *Luſtraui vniuerſa animo meo, vt cognoſcerem impietatem ſtulti, & errorem imprudentium, & inueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum eſt, et ſagena cor eius: vincula ſunt manus illius. Qui placet Deo, effugiet illam: qui autem peccator eſt, capietur ab illa.* 2

Matth. XIV. *Saltauit filia Herodis in medio, & placuit Herodi.* Marc.6. *Et cum ſaltaſſet, & placuiſſet Herodi, &c.* 3

Iudit. XVI. *Sandalia eius rapuerunt oculos eius: pulchritudo eius captiuam fecit animam eius.* 4

Secundò aothoritate ex Sacris Saoctionibus Summorum Pontificum, Conciliorum, & legum Ciuiliom. 5

S. Clemens Pontifex Maximus, & ſecundus poſt S. Petrum *lib.8. Cõſtitutionum cap.32. Si quis ſcenicus ad Eccleſiam aggregatus ſit, vir, mulierue fuat, aut ludo præfectus, aut athleta, aut choraules, aut Cythariſtes, aut lyriſtes, aut ſaltare doctus, deſinant artem ſuam, aut cœtu piorum pellantur.* 6

Can. pro dilect. de Conſecratione diſtinct. 2. de Hiſtrione quodam, An talis debeat communicare nobiſcum? quod ego puto nec Maieſtati diuinæ, nec Euangelica diſciplinæ congruere, vt pudor, & honor Eccleſiæ tam turpi, & infami contagione fœdetur ex D. Cypriano *ad Eucratium lib.1.* 7

Et *lib.2. canonic.inſtitut.de Euch. §. item quamuis. Item quamuis regulariter nullus, etiam ſi quem Sacerdotis peccatorem, & impœnitentem eſſe liqueat, ab Altari ſit arcendus, Scenicis tamen, atque hiſtrionibus, cæteriſque perſonis huiuſmodi quamdiu tam deteſtandas artes exercuerint, ſacra communio deneganda erit; nec enim Euangelica diſciplina congruit, vt pudor, & honor Eccleſiæ tam turpi & infami contagione fœdetur.* Gloſſa *in verbo Hiſtrionibus, Intellige de his, qui turpibus, & illicitis ludunt.* 8

Concil. Carthag. III. *capite 35.* quod refertur in *can. ſcenicis d. 2. de conſecr. Scenicis, atque hiſtrionibus, cæteriſque* 9

huiuſ-

huiuſmodi perſonis, vel Apoſtaticis conuerſis, vel reuerſis ad dominum gratia, vel reconciliatio non negetur.

10 *Can. Donare diſt. 86. Donare res ſuas Hiſtrionibus vitium eſt immane*, Gloſſ. ibi ex D. Hieron. *Donare Hiſtrionibus eſt Dæmonibus immolare*. Idem habet D. Auguſt.

11 Concil. Naonetenſe, vt refertur *in cap. Nullus d. 44. Clerici larnas ante ſe fieri non permittant; hoc enim diabolicum eſt.*

12 *L. Conſenſu, C. de repud. Vir dimittere vxorem poteſt, ſi præter voluntatem ſuam Circenſes, & Theatricas voluptates captet, vbi ſcenici ludi ſunt, aut vbi ferè cum hominibus pugnant.*

13 *L. 2. §. ait Prætor ff. de his, qui notantur infamia, Ait prætor, qui in Scenam prodierit, infamis eſt.* In eam legem Baldus, ſolùm ioculatores, qui ludunt in ſcena, ſunt infames. Ioculatores verò, qui ludunt honeſto modo cauſa recreationis, vel ſolatij, & nihil contra bonos mores faciunt, ideò iſti non ſunt infames. In hanc eamdem rem Chryſoſtom. *hom. 12. in 1. ad Corinthios, de Hiſtrionibus, ſi ſunt infames, oportuit, eos Vrbe eijci, non de publico ali.*

14 *Authent. vt cum de appell. cognoſcitur §. cauſas verſ. Si præter voluntatem parentum. Collat. 8. cauſa iuſta exhæredationis ſi præter voluntatem parentum inter arenarios, vel mimos ſeſe filius ſociauerit, & in hac profeſſione permanſerit.*

15 Iuſtin. Imperator *in proœmio ff. quis enim ludos appellet eos, ex quibus crimina oriuntur?*

16 Concilium Aquiſgranenſe ſub Ludouico Pio Imperatore Primo *cap. 83. Non oportet Sacerdotes, aut Clericos quibuſcumque ſpectaculis in Scenis, aut in nuptijs intereſſe, ſed antequam Thymelici ingrediantur, exurgere eos conuenit, aut inde diſcedere*. Idem habent Græcæ Synodi *c. 59.*

17 Concilium Agathenſe *cap. 89. in cap. Presbyteri diſtinct.* 34. *Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendæ vxoris licentia non eſt, etiam alienarum nuptiarum vitent conuiuium, nec his cœtibus miſceantur, vbi amatoria cantantur, & turpia, aut obſcœnis motus corporum choreis, & ſaltationibus efferuntur, ne auditus, aut obtutus ſacris myſterijs deputati, turpium ſpectaculorum, atque verborum contagione polluantur.*

18 Concilium Carthag. 4. *c.* 88. & habetur *de conſecratione diſt. 1. in c. qui die. Qui die ſolemni prætermiſſo ſolemni Eccleſiæ conuentu ad ſpectacula vadit, excommunicetur.*

19 *L. Dominico de Spectaculis in C. Theod.* quam nec reperi, ſed illam his verbis tranſcribit Barnabas Briſſonius, & egregio commentario illuſtrauit. Verùm idem ferè habetur *l. omnes dies C. de ferijs.*

20 *Dominico, qui ſeptimanæ totius primus eſt dies, & Natale, atque Epiphaniorum Chriſti, Paſchæ etiam, & quinquageſima diebus, quo tempore, & commemoratio Apoſtolica paſſionis totius Chriſtianitatis magiſtra, à cunctis iurè celebratur; omnis theatrorum voluptate per vniuerſas Vrbes earundem populis denegata, tota Chriſtianorum, ac fidelium mentes Dei cultibus occupentur. Si qui etiam nunc vel Iudæ impietatis amentia, vel ſtolida paganitatis errore atque inſania detinentur, aliud eſſe ſupplicationum nouerint tempus, aliud voluptatum.*

21 Concilium Arelat. primum tempore Sylueſtri Papæ I. *can. 7. Qui in theatris conueniunt, excommunicentur*, & iterum *c. 7.* de theatricis, *Et ipſos placuit quamdiu agunt, à communione ſeparari.*

22 Acta Mediolanenſi Eccleſiæ ſub Sanctiſſimo Antiſtite Diuo Carolo Borromæo 1. *p.* vbi de Hiſtrionibus, & Comicis: *De his etiam Principes, & Magiſtratus commonendos eſſe duximus, vt hiſtriones, & mimos, & eius generis perditos homines è ſuis finibus eijciant, & in caupones, & alios quicumque eos receperint, acriter animaduertant.*

23 Tertiò authoritate ex Sacris Doctoribus, & antiquiſſimis Eccleſiæ Patribus petita, qui Chriſtianam Religionem, ac pietatem acerrimè tutati ſunt.

24 Tertullianus inter Latinos vetuſtiſſimus iuxta ac grauiſſimus author *lib. de ſpectaculis; quid facis in illo ſuffragiorum impiorum æſtuario? Recogita quid de te fiat in cælo. Dubitas enim illo momento, quo in Diaboli Eccleſia fueris, omnes Angelos proſpicere de cælo, & ſingulos denotare, quis blaſphemiam dixerit, quis audierit, quis linguam, quis aures Diabolo aduerſus Deum adminiſtrauerit?* Non ergo fugies *ſedilia hoſtium Chriſti, illam Cathedram peſtilentiariam, ipſumque aerem, qui deſuper incubat, ſceleſtis vocibus conſtupratum?* Et ſtatim; *ſint dulcia licèt, & grata, & ſimplicia, etiam honeſta quædam; nemo venenum temperat felle, & elleboro, ſed conditis pulmentis, & benè ſaporatis, & plurimùm dulcibus, id malis inijcit: Ita & Diabolus lethale, quo conficit rebus Dei gratiſſimis, & acceptiſſimis imbuit: omnia illic ſeu fortia, ſeu honeſta, ſeu ſonora, ſeu canora, ſeu ſubtilia proinde habe, ac ſtillicidia mellis de libacunculo venenato.*

25 D. Hieron. *in 20. caput Ezechiel*, in illud, *Et dixi ad eos, vnuſquiſque offenſiones oculorum ſuorum abijciat, & in Idolis Aegypti nolite pollui*, ab Idolis, *hoc eſt à ſpectaculis, immò offenſionibus Aegypti, quæ rectè Idola nominantur, remoueamus oculos arenæ, circi, ac Theatrorum, & omnibus, quæ animæ contaminant puritatem, & per ſenſus ingrediuntur ad mentem, impleturque, quod ſcriptum eſt, mors intrauit per feneſtras veſtras.*

26 D. Cypr. *Epiſt. 2. lib. 2. Conuerte hinc vultus ad diuerſi ſpectaculi non minus pœnitenda contagia, in theatris quoque conſpicies quid tibi, & dolori ſit, & pudori. De parricidis, & inceſtis: Horror antiquus ad imaginem veritatis expreſſa actione replicatur, ne ſeculis tranſeuntibus exoleſcat, quod aliquando commiſſum eſt. Admonetur ætas omnis auditu, fieri poſſe quod factum eſt: Nunquam aui ſenio delicta moriuntur, nunquam temporibus crimen obruitur, nunquam ſcelus obliuione ſepelitur; exempla fiunt, quæ iam eſſe facinora deſtiterunt. Adulterium diſcitur, dum videtur, & lenocinante ad vitia publica authoritatis malo, quæ pudica fort aſſe ad ſpectaculum matrona proceſſerat, de ſpectaculo reuertitur impudica. Adhuc deinde morum quanta labes? quæ probrorum fomenta, quæ alimenta vitiorum hiſtrionicis geſtibus inquinari?* Pluſque *illic placet quiſquis virum in fœminam magis fregerit, in laudem creſcit ex crimine, & eò peritior, quò turpior iudicatur, ſpectatur hic proh nefas, & libenter.*

27 Lactantius *lib. 6. diuinarum inſtitutionum cap. 20. Quid de mimis loquar corruptelarum præferentibus diſciplinam? qui docent adulteria, dum fingunt, & ſimulatis erudiunt ad vera; quid Iuuenes, aut Virgines faciant, cum & fieri ſine pudore, & ſpectari libenter ab omnibus cernunt? Admonentur vtique, quid facere poſſint, & inflammantur libidine, quæ aſpectu maximè concitatur; ac ſe quiſque pro ſexu in illis imaginibus præfigurat; probantque illa, dum rident, & adhærentibus vitijs corruptiores ad cubicula reuertuntur; nec pueri modò, quos præmaturis vitijs imbui non oportet, ſed etiam ſenes, quos peccare iam non decet, in talem vitiorum ſemitam dilabuntur. Et cap. 6. Epit. Hiſtrionici etiam impudici, geſtus, quibus infames fœminas imitantur, libidines, quas ſaltando exprimunt, docent. Spectant hæc adoleſcentes, quorum lubrica ætas, quæ frænari, aut regi debet ad vitia, & peccata, his imaginibus eruditur. Fugienda igitur omnia ſpectacula, vt tranquillum mentis ſtatum tenere poſſimus, renunciandum noxijs voluptatibus, ne deliniti ſuauitate in peſtifera mortis laqueos incidamus.*

28 D. Cyrillus Hieroſolymorum Epiſcopus *Catecheſi prima; Non ergo ſtudioſus eſto furoris theatrici, vbi conſpicias mimorum impudicitias contumelia patratas, & omni fœditate, & hominum mollium, & effœminatorum ſaltationes.*

29 D. Baſilius Magnus *hom. 4. in Examerou: Orcheſtra, quæ abundat ſpectaculis impudicis, publica eſt, & communis ſchola impudicitiæ ijs, qui aſſident, & tibiarum cantus, & cantica meretricia inſidentia audientium animis nihil aliud perſuadent, quàm vt omnes fœditati ſtudeant, & imitentur cythariſtarum, & tibicinum pulſus.*

30 D. Auguſtinus *lib. 2. de Symbolo cap. 7. In theatris labes morum diſcere turpia, audire inhoneſta, videre pernicioſa, & mox; Chorus illic, ac cantio Pantomimi elicit auditum, ſed expugnat Sanctum aſpectum.* Et de ſe ipſo *lib. 3. Confeſſ. Rapiebant me ſpectacula theatrica plena imaginibus miſeriarum mearum, & fomitibus ignis mei.*

31 Minutius Felix *in Octauio; nam in ludis curulibus quis non horreat populi in ſe rixantis inſaniam? In gladiatorijs homicidij diſciplinam? In ſcenicis etiam non minor furor, turpitudo prolixior; nunc enim mimus vel exponit adulteria, vel monſtrat; nunc eneruis hiſtrio amorem, dum fingit, infligit.*

32 Theoph. ad Autholycum *lib. 3. nec cætera ſpectacula ſpectare audemus, ne oculi noſtri inquinentur, & aures noſtræ hauriant aut profana; quæ ibi decantantur carmina, nempè dum Thyeſtæ tragica facinora commemorant, & Therei liberos deuoratos recitant, nec fas nobis eſt audire adulteria Deorum, quæ ſuaui cantu modulantur.*

33 Iſaacus Presbyter *de mundi contemptu cap. 2. Quis diligens turpiloquia poteſt habere mundam mentem?*

34 Saluianus *lib. 6. nihil enim fermè flagitioſum eſt, quod in ſpectaculis non ſit, illas rerum turpium imitationes, illas vocum, ac verborum obſcœnitates, illas motuum turpitudines, illas geſtuum fœditates.*

35 D. Gregorius Nazianzenus de hiſtrionibus,

— vitamque ſceleſtam
In medio ludunt, quæ didicere docentes.
Iſta quidem faciunt, illi quæque arte pararunt
Infanda; poſt abijciunt ſceleratius, idque
Iudicio certè ſupremi numinis æquo.

36 Beda, quem refert D. Anton. 2. *p. tit. 3. §. 5. Non ſolùm in addiſcendis artibus magicis, ſed etiam in contemplandis ſpectaculis conſiſtit Concupiſcentia oculorum.*

37 D. Bernardus, quem refert Bellouacenſis *lib. 3. ſpec. mor. diſtinct. 6.* vbi de Iocis, & Comœdijs. *Vt quid Chriſtiane habes reſumere, quod renuntiaſti? vt quid claudicas ambobus genibus? quid tibi cum pompis diaboli, quibus renunciaſti? amator Chriſti noli falli; odit enim Deus tales, nec inter ſuos cognoſcit profeſſores, quos viæ ſuæ conſpicit deſertores.*

38 D. Io: Chryſoſtomus *Hom. 62.* ad populum Antiochenum; *In Theatro omnia contraria, riſus, ineptitudo, diabolicus faſtus, effuſio, temporis impendium, & ſuperflua dierum conſumptio, malæ cupiditatis inductio, adulterij meditatio, fornicationis, & intemperantiæ ſchola, turpitudinis exhortatio, riſus materia, inhoneſtatis exempla,* ac plura ibidem, vbi etiam Theatra Peſtilentiæ Cathedram vocat, incontinentiæ gymnaſium, luxuriæ officinam, Impudicitiæ orcheſtram, Babylonicam fornacem.

39 Idem *homil. 39. in cap. 11. Matth. Non enim ignoramus, quot ibi fornicationes peragantur, quot adulterijs matrimonia maculentur, quot viri muliebria patiantur, quot iuuenes effœminentur; cuncta iniquitatis ſummæ; cuncta prodigiorum; cuncta impudentiæ plena ſunt.*

40 Idem *hom. 43. in cap. 20. Actuum Apoſtolorum: Magna mala theatra efficiunt ciuitatibus, magna, & neque hoc ſcimus quàm magna,* & alibi: *Malefici autem nonne à theatralibus ludis conſtituuntur?*

41 Denique *hom. de Dauid, & Saule; Equidem arbitror multos ex his, qui heri nos deſtituerant, & ad iniquitates ſpectacula diſceſſerant, hodiè præſentes eſſe: aptarim autem iſtos, qui ſunt, palam noſſe, vt eos ſacris veſtibulis arceam.* Et ſtatim de iiſdem; *Neque enim tam graue eſt delinquere, quàm poſt delictum de remedio erubeſcere, nec parere Sacerdotibus talia iubentibus. Et quid hìc adeo magni ſceleris commiſſum eſt, vt ab iſtis Sacris cancellis arcendi ſint? Immo quod delictum his grauius quæris? cum ſe ipſos planè adulterio contaminarint; quod ſi auetis adulterij modum cognoſcere, non mea verba vobis referam, ſed illius, qui de tota hominis vita iudicaturus eſt: Qui viderit,* inquit, *mulierem ad concupiſcendam illam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo; quod ſi mulier ſpontè, ac fortè in foro obuia, & neglectius culta ſæpè numero curioſius intuentem cœpit ipſo vultus aſpectu: iſti, qui non ſimpliciter, neque fortuitò, ſed ſtudio, & tanto ſtudio, vt Eccleſiam quoque contemnant, & hac gratia pergunt illuc, ac totum ibi deſidentes diem in facies fœminarum illarum nobilium defixos habent oculos, qua fronte poterint dicere, quod eas non viderint ad concupiſcendum? vbi verba quoque accedunt fracta laſciuaque, vbi cantiones meretriciæ, vbi voces vehementer ad voluptatem incitantes, vbi ſtibio picti oculi, vbi coloribus tinctæ genæ, vbi totius corporis habitus fucorum impoſtura plenus eſt, aliaque inſuper multa lenocinia ad fallendos, ineſcandoſque intuente inſtructa: vbi ſocordia ſpectantium, multaque confuſio, & hinc naſcens ad laſciuiam exhortatio, tum ab ijs, qui ſpectaculis interfuerunt, tum ab illis, qui quæ viderunt in ſpectaculis, poſt alijs enarrant. Accedunt huc irritamenta per fiſtulas, ac tibias, aliaque huius generis modulatio, in fraudem illiciens, mentiſque robur emolliens, ac meretricum inſidijs delectatione præparans illic deridentium animos, efficienſque, vt faciliùs capiantur. Etenim ſi hic, vbi Pſalmi, vbi diuinorum verborum enarratio, vbi Dei metus, multaque reuerentia, frequenter, ceu latro quiſpiam verſutus clam obrepit Concupiſcentia, quomodo qui deſident in theatro, qui nihil ſani, neque audiunt, neque vident, qui vndique obſidionem patiuntur per aures, per oculos, poſſint illam ſuperare concupiſcentiam? Rurſus ſi non poſſunt, quomodo poterunt vnquam ab adulterij crimine abſolui? Tum qui non liberi ſunt ab adulterij crimine, quomodò poterunt abſque pœnitentia ad hæc Sacra veſtibula accedere, huiuſque præclari conuentus eſſe participes? Quapropter equidem hortor, rogoque, vt priùs confeſſione, ac pœnitentia, alijſque remedijs omnibus ſeſe à peccato ex theatricis ſpectaculis contracto, perpurgent, atque ita diuinos audiant ſermones. Et hom. 39. ad pop. Theatralibus ludis euerſis non leges, ſed iniquitatem euertetis, ac omnem ciuitatis peſtem extinguetis; hinc enim ſeditiones excitantur, hinc tumultus oriuntur.*

B. Laurentius Iuſtinianus, Primus Venetorum Patriarcha *de caſto Connubio Verbi, & Animæ cap. 4. Ex appetitu verò boni quanta ſtudia, quot labores? Hinc ioca, verba ſcurrilia, theatrici luxus, commeſſationes, ebrietates, læta conuiuia, varia epularum fercula, & omne, quod ad explendam ſpectat corporis voluptatem, exortum eſt. Talia autem ſectantes gehennalibus flammis cruciabuntur.* 42

Quintò authoritate Principum Theologorum, qui docent mortali peccato eſſe obnoxios, & qui comœdias, ludoſque exhibent, tum qui ſpectant. 43

D. Thomas Aquinas *in 2. 2. quæſt. 167. art. 2. ad ſecundum: Inſpectio ſpectaculorum vitioſa redditur, in quantum per hoc homo fit pronus ad vitia, vel laſciuiæ, vel crudelitatis, per ea, quæ ibi repræſentantur. Vndè Chryſoſt. hom. 6. in Matth. quod tales inſpectiones conſtituunt adulteros inuerecundos.* Idem *quæſt. 168. art. 3. Superfluum in ludo accipitur, quod excedit regulam rationis, quando ſcilicet vtitur aliquis cauſa ludi turpibus verbis, vel factis, quæ de ſe ſunt peccata mortalia: & ſic patet, quod exceſſus in ludo eſt peccatum mortale.* Et in reſponſione *ad tertium. Si qui ſuſtentant illos hiſtriones, qui illicitis ludis vtuntur, peccant quaſi eos in peccato fouentes.* 44

Card. Caietanus *ibidem: Si indecentia ſunt, quæ repræſentantur, non excuſant à peccato videntes. Præter hoc grauiùs peccant viri graues ratione ſcandali, & mali exempli. Grauiſſimè autem Clerici, Religioſi, Sacerdotes, aut Pontifices in hoc delinquerent. Si futuræ indecentiæ neſcius, ſe ibi inuenerit, nec exire poteſt, imitetur Alypium, claudendo oculos, vt ſic etiam ſe ipſum ſeruet, & quantum in ſe eſt, alios hoc facto moneat.* 45

S. Antoninus Archiepiſcopus Florentinus *2. p. tit. 3. cap. 7. §. 5. Si autem ſpectacula non ſunt expreſsè prohibita, tunc ſi repræſentant multùm turpia, & laſciua, ea exercentes mortaliter peccant: & inſpectio voluntaria talium mortale eſt; quia nil aliud eſt, quàm delectari de turpibus, & de ſæuis; tum etiam quia periculo tentationis ſpontè ſe exponunt.* Quod etiam verbis iiſdem docet Syluester *verbo ludus q. 8.* 46

Paludanus *in 4. ſentent. diſt. 16. quæſt. 3. ar. 3. concluſ. 1. Spectacula turpia ad malum incitantia impediunt, quia ad mortale alliciunt: vndè ad pœnitentiam agendam* 47

ſecun-

ſecundùm iura aliqui in Monaſteria, vel in religioſa loca cendebant.

48 Durandus *in 4. d. 17. q. 1. Ludi aliquando ex ſe habent turpitudinem, & culpam mortalem; ſic ludi, qui à viris, & mulieribus agebantur in theatris ad luxuriam prouocantes, & hi ſunt à pœnitente neceſſariò vitandi:* & infra *num. 6. Quædam ſpectacula ſunt rerum turpium, & ad peccatum prouocantium; ſicut inſpectio ludorum theatralium, & ſtudioſa inſpectio talium peccatum eſt, & quandoque mortale.*

49 Syluester *verbo ludus quæſt. 2. Ludus eſt prohibitus ratione probabilis periculi animæ ſuæ, vel alterius, & hoc etiam eſt mortale, vt crebrò accidit in choreis, & generaliter quoties continet in ſe turpitudinem:* & *quæſt. 8.* contra gloſſam, quæ volebat, Inſpectores ludorum, qui exercentur cum mortali peccato, ſi ſint Clerici, mortaliter peccare, ſecus ſi ſint laici, Addit, *hoc non benè dicitur, quia hoc peccatum conſiſtens in videndo, non prouenit ex aliqua prohibitione legis poſitiuæ, quæ Clericos pluſquam laicos in hoc coerceat; ſed prouenit ſolùm ex prohibitione legis naturalis, ex hoc ſcilicet quòd aſpiciendo faciunt aliquod ſecundùm ſe malum. Lex enim naturalis non diſtinguit inter Clericos, & laicos, ſed omnes indiſtinctè obligat.*

50 Armilla *verbo ludus. Ludos inſpicere ratione periculi cadendi in aliquod mortale, tunc eſſet mortale, quando ſcienter, vel dubitantur ſe exponeret, vt cum in ludis repræſentantur turpia, & laſciua.*

50 Viguerus *de virtute temperantia verſ. 12. Cauenda ſunt in ludis tria, primum & principale quod delectatio non quæratur in turpibus factis, vel verbis ad laſciuiam prouocantibus; quia tales ludi dicuntur theatrales & diabolici, quos D. Chryſoſt. diſtrictè prohibuit non ſolùm exercere, ſed etiam inſpicere,* & infra; *Quod aliquis in turpibus, aut illicitis rebus lætetur, vitium ex ſuo genere mortale eſt; ſi illa, de quibus lætatur, ſunt mortalia; vt in theatris contingit,* & infra oſtendetur.

51 Tabiena *verbo chorea* refert D. Hieronymi verba huiuſcemodi: *Se nullo credere viro, ſi dicat, ſe illæſum auaſiſſe à ſpectaculis talium,* & verbo *hiſtrio: ſi qui autem ſuperfluè ſua in tales conſumunt, vel etiam ſuſtentant illos hiſtriones, qui illicitis vtuntur, peccant, quaſi eos in peccato fouentes,* ex D. Th. quem iterum attulimus.

52 Hactenus omnes ex Illuſtriſſimo PP. Prædicatorum Ordine.

53 Alexander Aleſis *2. p. q. 149. membro tertio*, hæc refert ex Chryſoſtomo: *Peccatum hoc tantam imponit ſordem, vt neque decem millibus fontibus expurgare poſſit, ſed ſolùm lachrymis, & confeſſionibus,* & ſtatim: *Studioſa ergo inſpectio, per quam præſtatur fomentum ioculationis hiſtrionicæ, vel ioculationis chorealis, poteſt agere in peccatum mortale.*

54 Angelus de Clauaſio in ſua *ſumma Ver. Ludus num. 3. Eſt & tertius ludus, qui dicitur diabolicus, qui operatione diabolica eſt inuentus ad inducendos homines ad peccatum, vt ſunt rerum inhoneſtarum demonſtrationes: & tales ludi omnibus prohibiti ſunt tam exercere, quàm videre; vnde quando tales demonſtrationes habent prouocare ad laſciuiam, peccant mortaliter tam exercentes, quàm videntes.*

55 Gabriel Biel. *in 4. diſt. 15. quæſt. 13. art. 3. dubitat. 3.* illo axiomate vtitur: *Quiſquis delectatur in peccato mortali peccat mortaliter, præſertim in illis, quæ ſunt mala, non quia prohibita, ſed quia eſſentialiter includunt turpitudinem, quales omninò ſunt comœdiæ noſtri temporis, ex Apoſt. ad Roman. 1. non ſolùm facientes, ſed & facientibus conſentientes digni ſunt morte,* & hi ex ſacro Minorum Ordine.

56 Thom. Sanchez *lib. 9. diſp. 46. num. 42. Componentes, aut repræſentantes comœdias, quæ res valdè turpes, ac ad Venerem excitantes continent, peccant mortaliter, quia ſunt multis cauſa ruinæ.* Additque ex Mendoza *quæſt. 9. Scholaſtica §. 11. Id verum eſſe, licèt componens, vel repræſentans id non intendat, quia ex ſe præbet ſufficientem ruinæ cauſam,* citat pro hac ſententia D. Ant. *2. p. t. 3. cap. 7. §. 5.* Angelum *verbo ludus n. 3.* Syluestrumque 3. Alcozer. *lib. de Ludo cap. 54.* ſequitur hos Bonacina *q. 4. punct. 9.*

Regnialdus *lib. 12. cap. 1. ſect. 4. Peccatum mortale eſt Comœdijs intereſſe, in quibus res turpes repræſentantur, aut modus repræſentandi eſt turpis. Si audiantur ob carnalem delectationem inde prouenientem, aut ob curioſitatem quidem ſolam, ſed coniunctam cum periculo notabili conſentiendi in eiuſmodi delectatione, aut certè cum ſcandalo, vt contingere poteſt maximè Eccleſiaſticis, qui eo præſertim nomine prohibentur talibus nugis intereſſe: multò vero magis peccare cenſendi ſunt, qui tales comœdias aut componunt, aut exhibent, cum ſint cauſa ruinæ multorum: nec refert, quod eam non intendant, quia dant ei ſufficientem cauſam.* 57

Paulus Comitolus *lib. 5. q. 11. de obſcœnis comœdijs*, his verbis diſputationem ſuam concludit: *ſed homines egentes, ſordidos, ſine honore, ſine exiſtimatione, ſine ſenſu, ore, lingua, manu, mente inquinatos; vita turpes, probris, & obſcœnitate verborum infames Eccleſiæ decretis, Imperatorum legibus notatos, atque conciſos dimittamus,* hactenus Patres è Societate Ieſu. 58

Marcellus Megalius Cler. Reg. Theatinus in Epitome ſuæ Inſtitutionis, *n. 16. pag. 166.* editionis Mutinenſis: *Mortaliter peccat, qui in comœdijs, aut alibi verba dixerit ad laſciuiam, & fornicationem incitantia, licet indecrè, & tantum ob animi relaxationem; mortalis etiam criminis rei ſunt, qui voluntariè ea audiunt; quamuis ea audiant abſque ſenſuali delectatione, & tantùm animi gratia.* 69

Lælius Zecchius tractatu de Pœnitentia *cap. 1. propoſit. 7. de Comœdijs, & ideò cum hodierna die paſſim hac arte abutantur, & obſcœna vbique miſceant, Deum timentibus huiuſmodi ſpectacula fugienda ſunt, & ij ab ijs Principibus eſſent à Ciuitatibus pellendi, vel præficiendi viri graues, qui priùs iuxta Platonis ſententiam eorum dicta, & facta ſpectarent, & approbarent.* 60

Quintò, authoritate Pontificij, Cæſareique Iuriſconſultorum. 61

Abbas Panormit. *cap. Epiſcopum de Cleric. venat. Quædam eſt venatio adulatoria, ſicut faciunt hiſtriones, qui verbis adulatorijs capiunt homines, ſicut in venatione capiunt beſtias; & illa eſt illicita omnibus.* 62

Didacus Couar. *de reſtit. 2. part. §. 2. n. 5. Non inficior paraſitum ita conuenientem & paciſcentem malefacere, & peccare quandoque mortaliter: nam hæc ludicra, & paraſitorum ars licita quidem eſt ad hominum delectationem, modò ea exerceatur abſque proximi præiudicio, & læſione honeſtatis.* 63

Alexander *in l. affectionis de donat. Hiſtrioni non poteſt donari, immò donatio facta reuocatur.* 64

Archidiaconus in illud, quod hiſtrio non poteſt accuſare, inquit: *Verum dicit in eo tantùm, qui geſtus præſentat cum ludibrio ſui corporis.* 65

Sextò authoritate Gentilium, & à fide alienorum, qui ante Chriſtum naturali lumine Theatrorum laſciuiam horruerunt. 66

Plato *Dial. 7. de legibus. Tragœdi verò Poetæ, qui res (vt aiunt) ſerias narrant, ſi nos ſic interrogent, licet ne ò amici in regionem, ciuitatemque veſtram nobis venire? ad hæc rectè nos reſpondebimus: Nolite credere facilè à nobis admitti, vt ſcenas in foro conſtituatis, & clamoſos conducatis Hiſtriones, qui altiùs quàm nos exclament, atque ita ad liberos noſtros, ad Vxores, ad turbam de eiſdem rebus non eadem, quæ nos, ſed contraria ſæpè concionemini. Inſaniremus enim & nos omninò, & ciuitas omnis, ſi antequam magiſtratus viderint, quæ compoſuiſtis, & dicenda ad populum iudicauerint, admitteremini.* 67

Dialogo ſecundo *de Repub. Neque dicendum Iuueni audienti, quod quis iniquiſſima facinora perpetrat, aut qui peccantem patrem ſupplicio afficit, neque omninò quod cum Dijs Dij bellum gerant, inſidientur, & pugnent. Quare nec vllo pacto narrandum illis Gigantum bellum, præſtare permulta Deorum, & Heroum cognatis ſunt, proximiſque indicta. Sed ſi quo pacto perſuaſuri ſumus nullum vnquam potiùs pueris, & adoleſcentibus à ſenioribus, aniculiſque narranda ſunt.* 68

Ariſt. *lib. 7. Polit. cap. 17. Ad ſummam vt cætera mala* 69

ſic debet legum lator ſermonis turpitudinem è ciuitate pellere ; nàm facilè turpia loquendo efficitur , vt homines bis proxima faciant : quod maximè prouidendum eſt in adoleſcentibus , ne quod tale veldicant , vel audiant . Cum autem, ne talia loquatur, prohibetur , ſatis intelligitur vetari , ne turpes picturas aut fabulas ſpectet . Ad officium igitur magiſtratuum pertinet curare , vt nihil nec fictum , nec pictum ſit, quod tales actiones imitetur . Iumores autem, ne Iamborum, vel Comœdiæ ſpectatores fiant , lege prohibendi ſunt , &

70 In Problem. *ſect.30. num.9. Cur Hiſtriones improbis mentibus magna ex parte ſunt ? quia non ſe dedunt ſtudio ſapientiæ, & incontinentia operam dant .*

71 Varro *lib.6. de lingua Latina . Obſcænum dictum ab ſcena , quod non niſi in ſcena palam dici non habet .*

72 Tullius *in lib. de Repub.* eum artem ludicram , *ſcenamque totam in probro ducerent , genus id hominum non modò honore ciuium carere , ſed etiam tribu moueri notatione cenſoria voluerunt ,* loquitur de Romanis.

73 Seneca *Epiſt. ſeptima . Nemo non aliquod nobis vitium aut commendat , aut imprimit , aut neſcientibus allinit . Vtique quo maior eſt populus , cui commiſcemur , hoc periculi plus eſt . Nihil verò eſt eam damnoſum bonis moribus , quàm in aliquo ſpectaculo deſidere : tunc enim per voluptatem faciliùs vitia ſurrepunt . Quid me exiſtimas dicere ? Auarior redeo , ambitioſior , luxurioſior .*

74 Iulianus *in Myſapogone , Non poteſt domi temperans eſſe , & caſtus , qui publicè incontinens , & impudicus eſſe vult , è Theatris voluptatem captans.*

75 Aelianus *lib.9. cap.12. Romani Alcæum , & Philiſcum Epicuræos ex Vrbe eiecerunt , eo quod multarum , flagitioſarumque libidinum authores eſſent adoleſcentibus . Etiam Meſſenij Epicuræos expulerunt .*

76 Valerius Maximus *lib.2. cap.6. Maſſilia ſeueritatis cuſtos acerrima eſt , nullum aditum in ſcenam mimis dando , quorum argumenta maiore ex parte ſtuprorum continent actus , ne talia ſpectandi conſuetudo , etiam imitandi licentiam ſumat .*

77 Fortunat *lib.2. Artis Rhetor.* ait , Catonem librum ſcripſiſſe de re Floria concisa oratione , vt indignationem Magiſtratuum in Floralia excitaret , *cap. De narratione .*

78 Pompeius Magnus , & , vt Tertullianus habet ſolo Theatro ſuo minor . Eidem Theatro Veneris ædem ſuperpoſuit , quod Venus in Theatris coleretur ; quòd ars eſſet omnium turpitudinum ; quòd Veneris ſacrarium ; quod cenſoriam animaduerſionem verebatur . Vndè ſic in ſua tempora inuehitur idem Tertullianus *in Apolog. Quoniam illa leges abierunt , quæ Theatra ſtuprandis moribus orientia ſtatim deſtruebant ?*

79 Statius *lib.1. Syluarum .*

Hac intrant faciles emi Puellæ .

80 Sueton. in Auguſto *cap.45. Coercitionem in Hiſtriones magiſtratibus omni loco , & tempore lege veteri permiſſam ademit ; præterquàm ludis , & ſcena , hoc eſt , vt ſaltem per tempus ludorum , & in loco , vbi peccarent , punirentur .*

81 Cornelius Tacitus *lib.4. Pulſi tum Hiſtriones Italia , quod ab ijs multa in publicum ſeditioſè , fœda per domos tentata , & lib. 13. In vincula ducti fautores Hiſtrionum .*

82 Demetrius Phalaraeus , *Tibicines , Scorta , Cantores , Saltatores , Hiſtriones , Dira Nomina .*

83 Septimo ex prodigijs , diuiniſque animaduerſionibus , quibus meritò à ſpectaculis deterreri debemus.

84 Tertullianus , auctor grauiſsimus , & Apoſtolorum tempori vicinus *lib. citato de ſpectaculis ,* eius omninò verba . *Cur etiam non eiuſmodi* (qui Theatra frequentant) *etiam dæmonijs penetrabiles fiant ? Nam exemplum accidit , Domino teſte , eius mulieris , quæ Theatrum adijt , & inde cum dæmonio redijt . Itaque in Exorciſmo eius cum oneraretur immundus ſpiritus , quod auſus eſſet fidelem aggredi ; conſtanter , & iuſtiſſimè quidem* (inquit) *feci , in meo eam inueni , & mox .*

85 *Conſtat , & alij linteum in ſomnis oſtenſum eius diei nocte , qua Tragœdum audierat , cum exprobratione nominato Tragœdo , nec vltra quintum diem eam mulierem in ſæculo fuiſſe .*

86 D.Greg. Magnus *lib.1. Dialogorum cap.9. Cùm ad Fortunati , Viri nobilis menſam vir Dei Bonifacius Epiſcopus accerſeretur , vir ante ianuam aſtitit ex ijs , qui ludendi arte cibum ſolent quærere . Venit hic cum ſimia , & cymbala percuſſit , quem Sanctus vir dedignatus , audiens ſonitum dixit : heu , heu mortuus eſt miſer iſte . Ego ad menſam refectionis veni , os adhuc ad laudem Dei non aperui , & ille cum ſimia veniens percuſſit cymbala . Subiunxit quoque , & ait : Ite , & pro charitate cibum , potumque tribuite , ſcitote tamen , quia mortuus eſt . Qui infœlix vir , dum panem , ac vinum ex eadem domo percepiſſet , egredi ianuam voluit , ſed ſaxum ingens ſubitò de tecto cecidit , eique in verticem venit , ex qua percuſſione proſtratus , in manibus iam ſemiuiuus leuatus eſt ; die verò altera ſecundùm viri Dei ſententiam funditùs finiuit vitam .*

87 Hiſtoria Trypartita *lib.7. in Vitis Patrum : Cùm Abbas Pambo veniſſet apud Alexandriam , & videret ibi mulierem in Theatro pſallentem , incœpit flere . Requiſitus , quare fleret , ait : Duæ cauſæ mouent me . Vna eſt , quod toto tempore vitæ meæ non ſic ſtudui , nec tantùm laboraui placere Deo meo , vt iſta ſtudet placere Mundo . Secunda cauſa eſt perditio ipſius .*

88 Vinc. Bellouacenſis *lib.3. diſtinct. 6. ſpeculi moralis ; Quidam Sanctus inter alia ſupplicia Inferni vidit , & audiuit mulieres flentes , & quaſi choreas ducentes , & clamantes : Veh , veh , veh , quanta ſunt iſta tenebra .*

89 Florent. Hartemius Carthuſian. *lib.2. inſtit. Chriſt. cap.25. Legitur de ſorore S. Damiani , quod ob delectationem nimiam , quam habuit in cantilena ex cubiculo in choreis audita , octodecim diebus punita ſit pœnis Purgatorij , vt ipſa poſteà eidem Sancto reuelauit .*

90 Thom. Cantiprat. *lib. 2. cap. 15. Vidi ego adhuc puer in choreis procaciſſimam ſaltatricem , quæ , me præſente , poſt choreas inſolenter cum adultero luctabatur , & cum ceſſaſſet ſubitanea morte percuſſa , miſerabiliter expirauit .*

91 Idem *cap.49. par.21. Per generoſum , & verè Sanctum virum Goſuinum , Dominum de Velpia militem in Ducatu Brabantiæ veraciter accepi . Habebat ille famulum quemdam , qui obſcænus nimis , & lubricus , & tibia , & fiſtulis canens , congregationes puellarum , ac iuuenum faciebat . Hic cum ſemel veſpere tibia caneret , & geſticulationibus , & cantibus concreparet , vidit dictus miles manifeſtiſſimè Dæmonem cornutum , villoſum vibrantibus , & igneis oculis antè tibicinem ſaltare , & ſecundùm motum illius ſerui motibus diuerſis congaudere . Hoc igitur cum ſeruo Dominus intimaſſet , & ille nollet deſiſtere à damnabili ludo , & maximè in prouocatione puellarum carminibus obſcænis , dimiſit eum , ac repulit . Ille verò poſt paucos dies reproba morte percuſſus vitam miſerè terminauit .*

92 Henricus Gran , Germanus *diſtinct. 9. exempl. 51. Puella quadam in die feſtiuo tota die in ludis , & choreis ſe exercuit , ſerò domum reuerſa reſedit in limine quieſcens . Sed cum ad dormiendum vix oculos clauſiſſet , à duobus dæmonibus ad infernum delata eſt ; & ſic combuſta eſt , vt nec capillus in corpore ipſius maneret , & totum corpus eius magnis veſſicis vlceratum fœtorem intolerabilem exhalabat . Vnus verò Dæmon titionem ardentem in os eius trudens dixit : hoc habe pro cantilenis , quas impudicè ſæpiùs cantaſti . Veſtes eius nullum habuerunt aduſtionis ſignum . Quæ clamore , & eiulatu è ſomno vigilans matri , & multis alijs rem narrauit . Poſt hoc ſic vſtulata fertur ad hoſpitale , vocatus Sacerdos , qui nullum peccatum mortale in ea inuenit , niſi quod libenter interfuit choreis , & ludis .*

93 Iacobus Menochius , olim in Patauino Gymnaſio Iuris Cæſarei Interpres Primarius *lib.2. de arbitrarijs Iudicum quæſt. Centuria 1. caſu 69. num.56.* vbi de comœdijs , & choreis , eius planè verba : *Patauij Anno 1567. Quò illuc acceſſeram Iuris Pontificij interpres in domuncula il-*

la ſita in foro lignario, vbi extat & Monaſterium Monialium S. Marci, Patauini quidam tota nocte Carniprium choreas duxerant. Cum verò de receſſu in Aurora cogitarent, ingenti, improuiſoque fragore corruit domus ipſa, qua obruti fuerunt permulti, & inter alios Puella 15. annorum, quæ veluti altera Herodiadis tota ferè nocte ſaltauerat, & qui vidit, teſtimonium perhibet, & verum eſt teſtimonium eius.

94 Bellouacenſis, quem ſuprà iterum laudaui, aduertit, fatuos cantus, & conſortia reſpuentes ab Angelis viſitati; qui ſic B. Cęciliæ, & ſponſo eius non cantantibus, ſed orantibus attulit Angelus coronas de roſis, & lilijs Paradiſi; ad quorum odorem Tiburtius Valeriani Frater ad Dominum eſt conuerſus, & ambo Martyrium ſuſceperunt. Beata Agnes, quòd Chriſtum amaſſet, & vaniſſimas choreas ſpreuiſſet, ac ſæpè diceret: Amo Chriſtum, cuius mihi organa modulatis vocibus cantant, apparuit parentibus ſuis octauo poſt paſſionem ſuam die, in choro Virginum cœleſtium mirabili ornatu, & decore fulgentium, dicens: Mecum congratulamini, & congaudete, quòd cum his omnibus lucidas ſedes accepi: Non accipient, qui Theatrorum ſpectacula conſectantur.

95 Rem ludicram referam, & cothurno dignam, & quam non noueris Lector, niſi mutata animi ſcena quodam faſce affectuum, & polymita varietate percurrere. Ridebis, dolebis, obſtupeſces. Accipe. Ad annum chriſtianum milleſimum duodecimum, Auguſtis SS. Henrico Secundo, & Gunegunde in Saxonia apud Eccleſiam magni Martyris Parochus natalis Dominici celebritatem ſtatis ſacrificijs definiens primum pro more meridie noctis occupat, maturè ille, ſed ſeriùs pleriſque, qui ad Bacchanal ſuum eadem nocte vigiles, in cœmeterio Eccleſiæ choreas ducere properarunt. Strepebat tripudium, reſonabat celeuma, pulsis in nimbum coactus. Octodecim viri, fœminæ quindecim erant, numero impares, inſolentia pares, quæ ſiſtris, & cymbalis, ac cornu tam raucum, tam varium murmurabant, vt myſtes ſacro inſiſtere non poſſet, immò deſiſtere cogeretur. Miſit ergo, qui ſuo nomine, ac officio quietem illis imperaret, aut certè abſceſſum, dum ipſe ſacris operaretur. Sed illi ita dicto eius paruerunt, vt proinde ſtrepitum, & Bacchanal omne augentes, ipſum imperantem adhuc ludificantes, verterent in comœdiæ argumentum. Hic verò illi ſtomachum Sacerdoti mouerunt, qui tam palmari contumacia irritatus, vt erat ſacris paramentis reuerendus: quia vos, inquit, chriſtiano nomine indigni, & ſacrificio iniurij locum, & tempus eius eripitis, ſacrilegio impendenda, oro Deum, cuius cauſa, & ortus agitur, vt in hac inſania pergere non velitis modò, ſed porrò etiam cogamini ad annum ex nunc computandum. Res ſepties ſtupenda, quamquam ridicula quoque, vt diræ illæ ſententia Sacerdotis, tanquam fulmen è nubibus vibratæ comprehenderunt inſolantes. Nempè illæ Mænades, & Luperci choreas ſuas ita in gyrum egerunt, vt perpetuò ſaltu non nocte, non interdiù reſpirarent vſque dum ſequentis Nataliſ reditum, ideſt, annum abſoluiſſent. Cuius lien hic non liqueſceret? Quis riſum, niſi mappa coerceret? Sed ne hiſtoriam truncare, & miraculo detraxiſſe traducat, iſti tot ſaltibus inquieti, & ſuadentes toto anno, interim nec paſti, nec poti ſunt; non reſpirarunt ſomno, nec maduerunt pluuia, non veſtes, aut calceamenta triuerunt. Nihil ſciſcitantibus reſpondebant, primo genuum tenus, tum etiam fœmorum viſi ſunt terræ immergi. Ita ex Gabriele Flamma lib. 3. Vincentio Belluacenſi &c.

96 Octauò ex rationum præcipuarum momentis, quibus oſtenditur, mortalis criminis eſſe reos Comœdiarum noſtri temporis Actores, & Inſpectores.

97 Ex his, quæ hactenus enumerauimus Summorum Pontificum, Patrum, Scholaſticorum, Sanctionibus, vnum tanquam certiſſimum reſtat, nec à quoquam in controuerſiam reuocatur. Honeſtis nempè repræſentationibus, & locis non eſſe illicitum interdum intereſſe; & qui ſic interdum ludunt, etiam licitè ſuſtentari poſſe; illoſque aliquando audire, ad Eutrepeliam, quæ eſt modeſtiæ ſpecies, pertinere. Tria tantùm rationibus expendenda, ne aliquid huic noſtræ Parænetico Conſultationi deeſſe videatur. Primum, quæ dici debeant honeſtæ, quæ turpes, & an noſtri temporis Comœdiæ, quæ à venalibus hiſce hiſtrionibus dantur, honeſtæ dicendæ ſint. Secundum, an turpium comœdiarum Actores mortaliter peccent. Tertium, an etiam ſpectatores.

Primum. Turpes Comœdiæ eæ ſunt, quæ fœdiſſimas hominum, mulierumue coram exhibent actiones; puta oſcula, amplexus, ſaltationeſque illas, laſciuaſque cantilenas, quibus Venus aut ſaltatur, aut cantatur, aut exprimitur. Turpes Comœdiæ eæ ſunt, in quibus de amantium furtis, de Coniugum adulterijs, de Meretricum, Lenonum, Puellarum, Adoleſcentum clandeſtinis artibus, Veneficijs, amoribus. Vtque diſtinctiùs loquar, turpes, fœdæque eæ ſunt, in quibus viri, & fœminæ de amoribus ludunt, agunt, colloquuntur. Cùm ergo in noſtri temporis comœdijs quæ à venalibus hiſce meretriculis, & hiſtrionibus exhibentur, & viri, & mulieres in ſcenam prodeunt de amoribus huiuſcemodi agant, & pro ſcena colloquantur, ſaltent, ludant, id etiam certiſſimum, atque euidens remanet, omnes noſtri temporis Comędias obſcænas eſſe, atque inhoneſtas, & turpes. Quis namque has fabulas, quas hi in ſcena agunt, non turpes vocet? Quandoquidem eædem extra ſcenam non eſſent ſine ingenti turpitudine, non eſſent ſine crimine, non ſine ſcelere? Quam quæſo maiorem honeſtatem in ſcena acquirunt ſtupra, inceſtus, adulteria, quæ illic verbis, geſtibus, fabulis, ſaltationibus, ſcurrilitatibus adornantur, ſi forent extra ſcenam tam inhoneſta? an minùs peccaminoſa, quia publica? An minùs fœda, quia coram omnium oculis? quia in Theatro? 98

Dices. Ideò non turpia, non inhoneſta, quia ficta. Verùm, an non turpes dicuntur Imagines, ſi commiſtas cum maribus fœminas repræſentent? Quis turpes illas non appellet? Quis ſi ſanus, quiſque ſit (cum Chriſtiano loquor) qui protiùs oculos non auertat? Et tamen eæ etiam fictæ, immò & pictæ longè à vero remotiores, quàm Comica. Rurſus falleris quiſquis es, honeſta ea appellans, quæ de turpibus agunt. Falleris qui bona, ac minimè repræhendenda ea dicis, quæ innumeris malis viam faciunt, aut qua ratione bona honeſtaue, quæ (vt ille ait) ſimulatis criminibus inſtruunt ad vera; fictis alliciunt, immò impellunt ad peiora? Si ab ſcenis obſcęna, ſi à comœdijs impudiciſſima, quis honeſtas eas vocitet? Impuriſſimi riui non niſi ſordidiſſimum fontem arguunt; qui eò pernicioſior, quò pluribus obuius, quò communior, quò nocentior; & audebis dicere, adulteria, quia in Theatro, quia ficta, ideò honeſta? Planè fœlix meretricula, quæ in Theatris repetis honeſtatem, quam in penetralibus amiſiſti. Sanctiſſima ſcena, quæ honeſtos, ſanctoſque efficis ſcurras, hiſtriones: vndè hæc tibi proſcenio ſanctitas, quod turpiſſimos actus in angulis, honeſtos facis in publico? Audeo dicere peius hoc fingere, quàm peccare; longè quippè crimino ſius mala docere, quàm agere. Vtinam mæchius, vtinam adulter, qui pulpita proteris; Solem fugeres mæchus; qui diem inficis Hiſtrio, tenebras optares Adulter, qui populos facis adulteros; ſolus deciperes cum ſola, non millenos deciperes. Sis leno Hiſtrio. Proſtitue te ò puella, ne finge: ſi ipſum lupanar, quod ſimulas ò Theatre, fugerent te Matronæ, verebuntur Pueri, horrebunt Senes, nulli addiſcent, quæ mox facient. 99

Ego diſputationem hanc ſic definio. Noſtri temporis comœdiis neminem honeſtas appellantem audiui, niſi authores turpitudinum, vel fautores. Eos duntaxat, qui vt fœdiſſima crimina maiori immunitate exequantur, & iterent, ficto honeſtatis velo obtegunt, prauæ licentiæ nomine implicant, aut ſæculorum conſuetudine inuoluunt, aluntque licere id, neque in honeſtum; quia tot ſæculis factum, receptum à populis, permiſſum à Magiſtratibus. At permittuntur lupanaria, eaque adire 100

ergo ea honeſta? Ad honeſta iubemur, hortamur; ad mala permittitur: fateris permiſſa ſpectacula? fateris mala. Facta tot ſæculis? Ita; verùm in malis nulla præſcriptio. Mala adulteria, periuria, & tamen plurima ſub ſole; repete ſæculorum myriades, & peierantes reperies, & adulteros; recepta à populis, immò erecta Theatra; ſed corruperat quoque vniuerſa caro viam ſuam Noemi diebus, communeque peccatum communibus aquis omnium naufragio expiatum eſt, minimè condonatum. Denique, vt ſemel finiam, cur, inquis, perpetuò receptum, quod perpetuò ſummi viri inſectati ſunt? Has omninò fabulas, quas in theatris ſaltant, aut loquuntur noſtri temporis Comici, has, inquam, prohibent, in has inuehuntur tot ſacrarum ſcripturarum, tot Summorum Pontificum, & Conciliorum, & legum, & Patrum, & Scholaſticorum, & Gentilium reſponſa, oracula, monita, Sanctiones; vt intimè inſpicienti perſpicuum ſit. Planè ſi ficta adulteria inſectatur Chryſoſtomus, nulla arguit, ſi non hæc, quæ tu aure ebibis, animo hauris, incautus diſcis, tandem dolebis. Si fœdata coniugia, quæ ſcenis exhibent; execrantur Minutius, Lactantius, Cyrillus, Baſilius, Tertullianus, verbis aerem verberant, ſi probant, quæ tu probas. Si Theatrico luxus gehennales flammas minatur Venetorum Patriarcha Iuſtinianus, cui luxui has minas intentat? ſi ſui ignis fomites appellat ſcenicos Amores D. Auguſtinus, da luxum alium, da alios amores, & viciſti.

101 Honeſti ludi ij ſunt, in quibus nulla omninò mulier, nulla laſciuies, amor nullus; nulla, inquam, mulier, quia vbique ea ſit, præſertim ſi venuſtate, & gratia polleat, (quales vt plurimùm eæ ſunt, quæ in Theatris inducuntur) ſemper libidinis incitamentum, & ad mores corrumpendos potentiſſima. Quodque ita ſit, liquet, quando non niſi has inter reliquas deligunt hiſtriones, vt multitudinem alliciant; quippè ſciunt earum verbis, pulchritudine potiſſimùm viros capi. Vir, ait D. Baſilius *lib. de Virginitate; quoniam fœminam de ſuo latere formatam diligit, vt proprium membrum ad eam toto impetu rapitur*; ſic fœmina in ſe quamdam virtutem habet, miramque poteſtatem trahendi ad ſe virum, non ſecùs ac magnes, cum ipſe non moueatur, ferrum ad ſe rapit. Lege Cardinalem Caiet. *in* 2. 2. *quæſt.* ſuperiùs citata, qui longè rigidior. Lege Io. Marianam *de Rege, & Regis inſtitutione*, vndè poſtrema hæc verba ferè tranſcripſimus; ſed pergo.

102 Alterum eſt, an mortaliter peccent Hiſtriones noſtri temporis, laſciuarum rerum, & Amorum ludos exhibentes: Ego ſanè nullum reperi inter innumeros ferè authores, quos legi, qui id negaret, aut oppoſitum ſentiret; aiuntque, turpium Comœdiarum Actores, immò Authores, qui eas componunt, mortalis piaculi eſſe reos. Rationum præcipuarum collectionem, & Syllogen accipe. Primò, quia cauſa ludi vtuntur (vt ſuprà oſtendimus; turpibus verbis, vel factis; quia mulieres in Theatrum inducunt, nempè libidinum fomites; quia de amoribus, ſtupris, adulterijs, agunt, quæ laſciuia omnia, & Chriſtiano nomini indigna, & (vt Theologi aiunt) intrinſecè, & ex ſe lethalia, nec ideò mala, quia prohibita. Nefas enim ludi cauſa, qui ad animi remiſſionem conceditur, turpia aduocare. Vide expreſsè D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 168. *art.* 3. id aſſerentem. Ratio à priori eſt; quia turpibus, laſciuiſque non remittitur animus, ſed illigatur, ſed opprimitur, ſed vulneratur, ſæpè occiditur, atque, vt quidam ait, obſcœni hi ludi ciuitatem vitiorum, ac turpitudinum ſeruam faciunt, ſtuprorum, adulteriorum, inceſtuum, ſacrilegiorum ancillam. Vide D. Baſil. *de legendis lib. gentilium*.

103 Rurſus peccant mortaliter Hiſtriones, quia turpibus verbis, vel factis ſe, & alios Chriſtiana cordis munditia priuant, ſine qua nemo Deum videbit vnquam, vt habetur *Matth.* 5. ita quem mox citauimus Paul. Comitolus, & rectè; quæ enim cordis munditia ijs, quibus immundæ aures, plena fabulis pectora, artibus, veneficijs, adagijs, ſcurrilitatibus, laſciuiſque carminibus capita? Qui dies totos in id inſumunt, noctes totas ſiue ſe præparent, ſiue prodeant, ſiue domi, ſiue in proſcenio? An hæc cœlorum regno apta mundities, puritas, quò nil ingreditur coinquinatum? Dicent fortaſsè; Rigidior es, qui hæc doces; neque enim tam minuta mundities à ſecularibus extorquenda. Verùm ergo non id à ſecularibus requiro, ſed à fidelibus, qui in cœlum contendunt, qui violenter cœlum rapere iubentur. Iubentur autem omnes. Ab ijs id requiro, qui ius in æternas ſedes ſe habere gloriantur. His id pronuncio, non Ethnicis, non infidelibus.

Tertiò ſcelerate agunt Hiſtriones; quia bonos mores in Ciuitatibus, & Rebus publicis euertunt, Chriſtianam in Deum charitatem his nugis exterminant; quia pueros virtutibus exuunt, ad inhoneſtos amores alliciunt, & erudiunt, vt amoribus dent operam, vt mulieres adament, vt parentibus haud obediant, vt ſenes irrideant, & minimè reuereantur, omnes contemnant. Peccant ergo mortaliter; quia aptiſſima Dæmonum inſtrumenta; quia egregij vitiorum artifices; quia homicidiorum, rixarum, turpitudinum fomites; quia Matronarum, Virginum, Adoleſcentulorum cogitationum omnium peruerſarum origines, & flabella: Illis ad laſciuarum rerum plauſus, voces, riſus; illis denique quotquot à ſpectatoribus illic crimina committuntur; ipſorum quippè opera nulla in theatro modeſtia, nulla temperantia, nulla pudicitia, morum omnis effuſio, nulla Chriſtiani hominis veſtigia, ſed laſciuientium, ſed furentium, ſed beſtiarum, ſed ferarum. Spectatorum namque voces conſidera, facies intuere, oculos obſerua, verba expende, ſuſpiria intellige, nutus inſpice, & mecum fatebere, quot facinora. Manent binis, aut ternis menſibus hi in vrbibus ſingulis, interim quanta in vrbibus perturbatio? Quot rixæ, plerumque ob eos conuentus? Quot vulnera, quot cædes, quæ ſaltem pericula? Summa in rei familiaris negligentia, ſi patres inſpicias. Ludorum auiditas, etiam in opificibus, in agreſtibus, qui opere relicto quotidiano accurrunt, concurrunt famuli, relinquunt matronæ domus, filias, puellaſque tum pubeſcentes adducunt, vt diſcant, quæ audiuere nunquam; vt citiùs eas, quam ferret ætas, libidinum flamma corripiat. 104

Denique peccatum lethale illud eſt, quod vel *inſignem* Dei contemptum, vel graue alteriùs damnum, vel magnam ſui labem, aut corruptionem habet. Ita Ricchardus de S. Victore, quem Theologi omnes in ſcholis recipiunt. Verùm tria hæc ex condicto recurrunt noſtri temporis Hiſtrionibus, vt rectè Doctores noſtri temporis expendunt. Sui, proximorumque damnum iam oſtendimus. Dei verò contemptum aſpice. Hiſtriones namque cum omnia per lucrum faciant, & omnia lucro metiantur, nil ob Dei timorem prætereunt, dummodò lucrum accedat. Inde pulchriores mulieres conquirunt, inde eædem veſtibus adornantur, inde ſtibio, & purpuriſſo pinguntur, verba in molliciem, geſtus ad laſciuiam, nutus ad procacitatem, ſaltationes, choreæ ad mutam luxuriem componuntur; idque quia ſciunt his incautam multitudinem allici. Omnes enim pecuniæ vias norunt, nullas omittunt, vt adoleſcentes pelliciant, alliciant viros, matronas oblectent, iuuenes emolliant, ſenes reddant inſanos; ac ſic pecunias à ſingulis ſuffurentur, & extorqueant. At qui ſic lucrum quærunt, qui his artibus pecunias parant, cum ingenti Dei contemptu id non facient? 105

Rurſus Summorum Pontificum, & Conciliorum contemptus quàm ingens? Scenicos extra Eccleſiam pellit S. Clemens Primus, Eccleſiæ vniuerſalis Epiſcopus. Scenicis Sacram Euchariſtiam denegant S. Cyprianus, & Canonicæ inſtitutiones, quas initio citauimus. Scenicos cum Apoſtaticis enumerat Carthaginenſe Tertium. Scenicis infamiæ titulus infligitur à legibus, per leges filius exhæredari, mulier repudiari poteſt, ſi ſpectacula hæc frequentet, ille agat. Scenæ Clericis, immò fidelibus omnibus, modò diebus feſtis, modò etiam cæteris diebus interdicuntur in Concilio Arelatenſi primo, & Carthaginenſi quarto. Scenici 106

perdi-

perditi homines à Sanctiſſimo Carolo appellantur. Tu honeſtos hos dices? Tu innocentes pronuntiabis? Tu ab omni crimine abſolues? Tu Dei, tu hominum non fateberis contemptores, qui ab Eccleſia arcentur, ni artem ſuam deſinant? Qui à communione Chriſti corporis ſegregantur? Qui infames, perditi homines dicuntur? Qui cum apoſtaticis numerantur? Excommunicationi nemo obnoxius, niſi priùs lethali peccato irretitus. Illa neminem ligat, niſi mortali crimine illigatum. Verùm Excommunicationis pœna plectuntur Comici à Pontificibus, planè quia mortaliter peccare Hiſtriones exiſtimarunt.

107 Dicunt, non eos eſſe Hiſtriones, qui à Pontificibus excommunicantur. At dicant ipſi, qui ſint? Scio, Canones nullos excipere; ſcio Hiſtriones damnari; ſcio Comicos, ac Scenicos ab Eccleſia pelli, eos, inquam (vt ait Gloſſa *verbo Hiſtrionibus*) qui turpibus, & illicitis ludunt. Scio, ipſos nunc turpibus, & illicitis ludere.

108 Simplex, & abſoluta hæc propoſitio: Inſpectores Comœdiarum, quæ à venalibus hiſce hiſtrionibus fiunt, in quibus tum viri, tum mulieres in ſcenam prodeunt, & de amoribus, & laſciuis rebus colloquuntur, &c. non peccare mortaliter, eſt propoſitio Chriſtiano homini indigna, nedum Theologo, Reipublicæ maximè pernicioſa, Patrum doctrinæ directè appoſita, Theologorum omnium, & Scholaſticorum placitis minimè conſentanea. Contra verò hæc: Comœdiarum noſtri temporis inſpectores mortali peccato illigari, tum ratione ſcandali, tum ratione periculi, tum vi cooperationis, eſt propoſitio tutiſſima; Summorum Pontificum reſponſis, Conciliorum, & Canonum Oraculis egregiè conſona; Patrum ſententijs, Scholaſticorum doctrinis omninò conueniens, & vera.

109 Peccant ergo Comœdiarum noſtri temporis inſpectores vi cooperationis; quia nimirùm adſtant voluntariè, & abſque neceſſitate Hiſtrionibus mortaliter peccantibus, ijſque arrident, plaudunt, fauent; & vt plurimum fouent authoritate, pecunia, vel ſaltem præſentia. Quod ipſis eſt cooperari; mortaliter verò operantibus cooperari, & in crimen quoquo pacto influere, lethale eſt; quòd dum adſtant Hiſtrionibus, ijſque fauent, arrident, ijſdem cooperentur, & in eorumdem crimen influant, manifeſtum fit; nihil enim magis loquenti cooperatur, quàm audiens: Quique coram populo agit, à nemine magis adiuuatur, & quodammodò vires in dicendo accipit, quàm ab auditoribus, ſi ij præſertim plaudant, arrideant, nutibus faueant, aut ſaltem oculos intendant. Accipit, qui dicit ab auditoribus quodammodo verba, ſales, ſententias, quodque mirabilius eſt, etiam vires, & latera; atque (vt ita dicam) ingenium, ex ſolo adſtantium obtutu: at Hiſtriones in theatro habent nedum verborum exceptores, ſed etiam pecuniarum datores, atque adeò non tantùm ab auditorum aura, ſed etiam auro vires accipiunt, dum loquuntur, qui ſine auro nec prodirent.

110 Confirmatur à pari: Summi Pontifices, nedum in Duelliones, & Monomachos excommunicationis tela ipſo facto minantur, ſed etiam in eos, qui ex induſtria ſpectant ob eam rem; quia illis inſpicientibus duelliones vix deſinerent. Quod manifeſtum ſit duellorum inſpectores tantùm, quia inſpectores, mortaliter contra charitatem peccare; neque enim excommunicatio in eos iaceretur; Hiſtriones verò nec inciperent, nec in ſcenam prodirent, ſi eoſdem non ſpectator adires. Pari ergo ratione conuinceris, ſiue duelli ſpectator ſis, ſiue Hiſtrionum; licèt enim inſpectio vtrobique non intrinſecè mala, tamen quia vtrique, tum Monomachi, tum Hiſtriones rem agunt intrinſecè malam, hi præſertim ob exceſſum in ludo, ob Dei contemptum, ob turpes geſtus, & verba ad libidinem incitantia, quæ in ipſis nullo fine honeſtari poſſunt, cum dent alijs euidentem ruinæ cauſam; ideò vtriſque inſpectione quodammodo cooperaris, ac vtrobique lethaliter peccas.

111 Dices; adhuc agerent in ſcena, licèt ſingularis ego non adeam; non ergo, me adeunte, in ſcenam prodeunt, qui etiam, me abſente, prodirent. Verùm id omninò reſpondere poſſent ſinguli duellorum inſpectores, ſinguli tamen peccant. Prætereà cur Hiſtriones etiam à ſingulis pecuniam extorquent, ſi non à ſingulis fouentur? Cur neminem ingredi ſinunt, ni ſoluat, ſi à quolibet non ſuſtentantur? Rurſus quis ſcit, ſi exemplo tuo, teque præeunte, crimen quis agnoſcat, Deum timeat, conſopita ſynderesis reuiuiſcat, diuinaque iudicia vereatur? Denique omnes admonemur, vt id omnes deteſtentur; non omnes id facient, niſi ea, & tu execraberis. Peccas, licèt ſingularis adeas; hoc namque eſt cum currente fure concurrere, vt ait Pſaltes, & cum adulteris portionem ponere (& quod dixeram) cooperari; dum adulteriorum magiſtros ſuſtentas; dum meretriculas paſcis; dum eorum peccatis, ac ſceleribus indiuiduus ades, & adis; cum fure concurris, dum comœdos; immò animarum comedones, ac varatores tuo enutris argento, cibas ſanguine, ruina fulcis, ſuſtentas periculo. Indè dictum ab Auguſtino, Hiſtrionibus donare immane vitium. Idolatriæ à D. Hieronymo comparatur, vt refertur *lib.3. tract.7. cap.7. quæſt.3.* ſolùm quia aptiſſima Dæmonum inſtrumenta nutriuntur. Laudaturque ab Ethnicis Seuerus Imperator, vt refert Lampridius, quòd non aurum, nec argentum Scenicis donarit. Atque hac ratione ij illigantur, qui publicè interſunt, pecuniam ſoluunt, præſentia, & authoritate ijs fauere conuincuntur.

Peccant prætereà mortaliter ſpectatores ratione ſcan- 112
dali. Scandalum enim eſt dictum, vel factum minùs rectum, præbens occaſionem ruinæ, eſtque mortale peccatum, etiamſi grauis ruinæ alterius ſit cauſa per accidens; tunc videlicèt, cum contemnit quis ſalutem proximi, & pro ea conſeruanda non prætermittit, quod ſibi libuerit, ita omninò, & expreſſis verbis D. Thomas 2. 2. *quæſt.43. art.1. & 4.* Non ergo licèt alicui aliquid agere, quod alij illo procliuiores, ſi ſuo exemplo facerent, peccarent. Peccant ergo mortaliter, qui Comœdias adeunt, & ij, quibus nulla eſt periculi ratio, quando ipſorum authoritate, vel exemplo alij illas frequentant. Totius huius rationis neruos intendentem audi gemmeum Chryſoſtomum; *Sed Ego* (inquies) *oſtendam nihil multis huiuſmodi ludos obfuiſſe; immo verò id maximè nocet, quod fruſtra tempus conſumis, & ſcandalum alijs affers: Nam, & ſi tu excelſo quodam animi robore nihil inde tibi mali contraxiſti; attamen quoniam alios imbecilliores exemplo tuo ſpectaculorum ſtudioſos feciſti, quomodò non ipſe malum tibi contraxiſti, qui cauſam mali committendi alijs præbuiſti? Quoniam ibi corrumpuntur tam viri, quàm mulieres, omnes corruptionis crimina, & cauſam in caput tuum transferunt. Quare quamuis animi tui modeſtiam feciſti, vt nihil tibi mali obfuerit (quod ego fieri poſſe non arbitror) quoniam tamen alij cauſa ludorum multa peccarunt, graues propter hæc pœnas lues, quamuis multo modeſtior, & temperantior eſſes, ſi nullo modo coſpergeres.*

Petes, qui potiſſimùm ſint, qui alijs ſcandalum 103
faciunt? Expediam breuiter, omnes atque, vt Senecæ verbis vtar: *Nulla tam deteſtabilis peſtis eſt, quæ non homini ab homine naſcatur, nec tam ſincerus vllus, qui non queat infici:* addo nec tam humilis, qui parem non habeat, quem non poſſit inficere. Incendium aſpice in denſo nemore, nedum denſa quercus, aut foliorum diues, ſublimiſque populus flammas concipit, ac proximis impartitur, ſed arbuſtum arbuſto, & miricis mirica, ſociam quælibet afficit, ita in populo nemo ſpectacula adit, vt comites non optet; nemo comites optat, vt etiam non habeat; nemo habet, vt non lætetur.

Verùm habet diſcrimen crimen. Grauiter peccant 104
ſinguli, qui concurſu ſuo etiam alios aduocant. Grauiùs præcipui viri, ac Senes, Patresfamilias, quique authoritate in Republica pollent, qui ſi

non

non adirent, plerique illas erubeſcerent, minuſque decorum putarent; quod contrà accidit ob ſolam nobilium virorum, ac ſenum præſentiam. Grauiſſimè verò omnium peccarent Religioſi, ac Clerici. Ita præſertim Caiet. *in 2.2. queſt.167. art.2.* Iacob. Menochius *lib.2.cent.1. de Arbitr. Iud.caſu 69.* Superiùs citato, & Concilio Agathenſi, relatio in *can. Presbyteri diſtin.34.* Vndè miror, Neotericum quemdam alioquin doctum oppoſitum docuiſſe, dum ait, neque id erubeſcendum Clericis, neque ſcandalum parere ſecularibus; at quàm parum verè, pręter id non à Summis Pontificibus, non à Conciliorum decretis, non à Patrum ſententijs, non à Scholaſticorum doctrinis, ſed ab ipſamet inſanienti in ſpectaculis multitudine, an Clericis id liceat, an id religioſis viris honeſtum? Clamabunt protinùs, quod ipſis Clericis diſplicebit; ſurgent qui de ſæculo ſunt in Iudicio; ferent in Clericos, Religioſoſque viros ſententiam, à quibus Chriſtianam didicere modeſtiam, verecundiam, honeſtatem. *Quale eſt enim* (inquit Tertullianus) *de Eccleſia Dei in Diaboli Eccleſiam tendere de cælo, quod aiunt, in cœnum? Illas manus, quas ad Dominum extuleris, poſtmodum laudando Hiſtrionem fatigare; ex ore, quo Amen in ſanctum protuleris, Actori teſtimonium reddere?*

115 Tertiò peccant ſpectatores ratione periculi, & proximæ occaſionis, cui ſe ingerunt. Proxima verò occaſio omninò eſt ſpectaculum, ſcena, Orcheſtra, vbi amores, & choreæ celebrantur.

116 Quod ſi quæras. Quibus nam ſcena, & venales hæ Comędiæ proxima occaſio cenſenda eſt, & à quibus ſub mortalis peccati pœna ratione periculi vitari debeant? Etiam reſpondeo: vitanda omnibus hæc occaſio. Ratio præcipua; quia vbi plurimi, & vt plurimùm corruunt, ea aſſerenda proxima cuique occaſio, in qua potior multitudinis pars pluries offendit; nec refert, quod is non offendat. Peccat ergo mortaliter quilibet; qui ei multitudini ſe admiſcet, quæ vt plurimùm peccat, licet ipſe in illud idem crimen interdum non incidat; diciturque illi occaſio proxima, dum ex ijs, quibus ſe immiſcet, plurimi, & plurimùm corruunt. Nunquam enim tam ſecurus adſtabit quis, vt minimè timere debeat, quando plures, & potior pars omninò labitur. Egregiè id innuit Pſaltes, cum primò Beatum enunciat, qui non abijt in Concilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, & in Cathedra peſtilentiæ non ſedit, ac ſi è contrario diceret: infelix omninò, & miſer, qui in quodcunque Concilium impiorum abierit, & in quacunque Cathedra peſtium ſederit; (dicam planiùs cum Tertulliano,) qui theatra frequentarit; miſer verò & infelix, hoc eſt lethali crimine adſtrictus ob ſolùm impiorum conſortium; peccantium enim ſocietas, proxima peccandi occaſio eſt. Tertulliani verba ad Theatra id referentis omninò illuſtria accipe. *Plane nuſquam inuenimus, quemadmodum apertè poſitum eſt, non occides, non idolum coles, non adulterium, non fraudem admittes, ita exertè definitum, non in circum ibis, non in Theatrum, agonem, munus non ſpectabis; ſed inuenimus ad hanc quoque ſpeciem pertinere illam primam vocem Dauid: Fœlix qui non abijt in Concilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtium non ſedit.*

117 Verùm ſi durior videbitur hæc ſententia, peccant ſaltem ratione periculi ij, qui ætate, incontinentia, voluptatis ſenſu, praua ſuetudine, ac fomite infeſtantur; peccant ij, quos paſſim inflammant, aut etiam, vt plurimum deliniunt impudici motus, fractæ fęminarum, aut iuuenum voces, geſtus, quibus inter ſe in Scena colloquuntur, agunt, ludunt, ſaltant, à quo nec aliquem facilè exciperem, non adoleſcentem, non virum, non puellam, non matronam, non ſenem. Difficilè enim eiuſmodi illecebræ, ſenſuſque delinimenta, & animæ pericula euaduntur, etiam poſt ſpectata ſpectacula. Rectè recentiſſimus, ac noſtrorum temporum author Io. Mariana *lib.3. de Rege & Regis inſtitutione cap. de ſpectaculis.* An maior corruptela morum excogitari poteſt? Quæ enim in ſcena per imaginem aguntur, peracta fabula cum riſu commemorantur, ſine pudore deinde fiunt, voluptatis cupiditate animum titillante, qui ſunt veluti gradus ad ſuſcipiendam prauitatem; cùm ſit facilis à iocis ad ſeria tranſitus. Quaſi per riſum ſtultus operatur ſcelus, ait Salomon; turpia enim atque inhoneſta facta, dictaque dum ridemus, approbamus, ſuoque pondere prauitas identidem in peius trahit. Cenſeo ergo moribus Chriſtianis certiſſimam peſtem afferre Theatri licentiam. Hactenus Mariana, & *Dialogo Tertio* Franciſcus Petrarcha, quem etiam ſæpiùs hic à me laudatus Menochius refert. *Eò quiſquis malus iuit, redibit peſſimus; & boni, quibus illud iter ignotum eſt, ſi caſu aliquo ignorari adeant, contagio non carebunt.*

118 Quartò, ita cum Caietano *in 2.2. q. 167.* Iacobo Menochio loco ſuperius citato argumentatur Comitol. *lib. 5. Reſponſionum moralium, q. 11.* E culpa lethali voluptatem capere, aut ex ea re, quæ non eſt ſine culpa lethali, lethale eſt crimen. Qui verò obſcœnis comędijs interſunt, lætantur, & voluptatem capiunt ex actione Hiſtrionum, quæ illis non eſt ſine culpa lethali (vt ſupra oſtenſum eſt) Peccant ergo ſpectatores lethaliter.

119 Fateor, tantiſper diſcedere ab hac ſententia Recentiores nonnullos, vt minùs vniuerſalem eam velint, ac docere, ſecluſo proximorum ſcandalo, & propriæ laſciuiæ periculo, non eſſe lethale peccatum comœdijs etiam turpibus intereſſe, licèt mortaliter peccent Hiſtriones, ita Sanchez *lib. 9. diſp. 49. num. 41.* Emmanuel Sà verbo *ludus num. 4.* Regin. *lib. 22. n. 8.* & horum poſtremus Bonacina. Putant enim neque omnes ſcandalum omnibus facere, nec cuique ruinæ periculum timendum. Certè hi à modo loquendi Sanctorum Patrum, & Veterum Scholaſticorum multùm diſcedunt, vt allata ſuperiùs teſtimonia intimè conſideranti patet. Hos ego non audeo reprehendere, neque omninò impoſſibile exiſtimo, vt quis ſpectator tantùm animi ſui relaxationem velit, non Hiſtrionum peccata: vt præſcindat à rebus laſciuis, & turpibus ſales, & acumina: vt ad ea tantùm plaudat, & rideat, iiſque oblectetur, turpia verò, vt turpia non conſideret: vt ſtipem Hiſtrionibus porrigat cum ea mente, vt nil obſcœnum, & honeſtati contrarium agant, licèt de facto id minimè ſequatur. Verùm quàm duriuſculæ hæ præciſiones, & difficiles, & in praxi quàm vicinæ delicto, ſuam quiſque conſcientiam conueniat. Diuinum Tertulliani Oraculum expende, qui de ſpectaculorum inſpectoribus omninò ſic. *Tanta eſt enim vis voluptatum, vt & ignorantiam protelet in occaſionem, & conſcientiam corrumpat in diſſimulationem, aut vtrumque.* Et iterum: *Quam ſapiens argumentatrix ignorantia humana, præſertim cum aliquid eiuſmodi de gaudijs, & de fructibus ſæculi metuit amittere.*

120 Idcircò id vnum hoc loco conſulerem, vt Confeſſarij, quique animarum curam gerunt, ne huiuſmodi abſtractiones, aut præciſiones ſubindicent pænitentibus, nec eiuſmodi viam laſciuijs, & obſcœnitatibus aperiant. Facilè enim in tam breui interuallo ab acuminum, & verborum ad rerum tranſitur oblectationem; citò nos ipſos fallimus, cum lenocinantur verba, prurit voluptas, ardet concupiſcentia, furit laſciuia. Citò quod exceptionibus pluribus docemus, abſolutè pronuntiatur, & verba in oracula tranſeunt, præſertim cum voluptati, & ſenſui fauemus. Chriſtiano populo Confeſſarij nomen pro Numine eſt; eius eſt ſepem, aggeremque ædificare, non ſuffodere. *Et vocaberis Ædificator Sepium, Iſ. 49.* At quomodò ſepem ædificat, qui frequentare theatra, ſtupra ridere, adulteria diſcere, laſciuijs oblectari, minimè crimen eſſe dicit? Quo ſanè pacto ſepem ædificat, qui docet, minimè inhoneſtum ea adire tantùm, ſi ſcandalum periculumque caueatur? Qui neque id Clericis erubeſcendum? Caueant ergo Confeſſarij, docere id, eamque enuntiare

ſen-

ſententiam, quæ vt plurimum, & in pluribus fallit, tarò contingit, ac vis. Certùm namque eſt multitudinem capi, rapi popellum ad nugas has, eſcitari libidines, exardeſcere fomites inter laſciua, compoſitaque ad luxuriem colloquia Hiſtrionum, Amantium, Meretricularum. Habent hinc ludentium fœminarum verba, hinc ſpectantium Matronarum, & Nobilium adoleſcentularum obtutus. Quid adoleſcentum, quid iuuenum turba faciet, vt viros, ſeneſque ipſos prætercam? Dei ò Adminiſtri, in ſententijs ediſſerendis, cum quid omnibus docentes pronuntiamus, non inſpicienda vnius, vel alterius hominis natura eſt, ſed plurium, communiſque hominum conditio. Humanæ verò conditioni, res eſt plena periculi. Audire obſcœna, & obſcœnis nullatenus moueri; turpia, nec coinquinari; laſciua, & contineri; ridere ad inhoneſta, & honeſtatem ſeruare; intueri in fœminarum vultus, & non conſpicere, eo præſertim tempore, cùm plenæ amoribus aures, illecebris pectora; nobilium puellarum, mulierumue ſimulacris oculi, aut ſaltem earumdem pro Scena agentium meretricularum. Tot in theatris honeſtatis diſcrimina, & nos abſolutè enuntiabimus, nil lethale eſſe ſpectaculis interuenire? Mendaceſque illas audebimus aperire præciſiones mulieribus, viriſque, qui vis bonum à malo norunt? Neque omnibus, neque vni, nec priuatim, nec publicè id dicendum. Fit multorum exemplum vnius licentia. Abſtineat à Theatris, qui ſine peccato adeſſe poteſt, ſi tamen poteſt, vt abſtineat, qui ſine peccato minimè poteſt. Nemini in publico quid licet, quod multis nocet.

121 Obijciunt primò apud Tertullianum, & à viro Iuriſconſulto non ſemel mihi etiam obiecta. Si mortale peccatum eſt ſpectacula frequentari, cur vt mala cætera, etiam hoc in Decalogo, aut Scripturis ſacris non prohibitum? Cur non per Pontificum decreta eieratum? Tertulliani verba, ſi cui placent, placebunt autem, hæc ſunt: *Quorundam fides aut ſimplicior, aut ſcrupuloſior ad hanc abdicationem ſpectaculorum de ſcripturis authoritatem expoſcit, & ſe in incertum conſtituit, quod non ſignificanter, neque nominatim denuntietur, Seruis Dei abſtinentia eiuſmodi, planè nuſquam inuenimus, quemadmodum apertè poſitum eſt, non occides, non idolum coles, non adulterium, non fraudem admittes, ita exertè definitum, non in circum ibis, non in Theatrum.* Reſpondetque primò, eiuſmodi præceptum innui initio Pſalmorum, Conciliumque impiorum etiam Theatrum non ab re docet, poſſe nos interpretari, vt diximus ſupra. Secundò Theatris nos abrenunciaſſe in Baptiſmate, cùm profitemur aquam ingreſſi, renunciare nos diabolo, & pompæ, & angelis eius. Diaboli pompam maximè Theatrum intelligens.

122 Tertiò reſpondet D. Chryſoſtomus, id in ſexto Decalogi præcepto contineri; *Non concupiſces:* Ita homilia de Saule, & Dauide, vbi ſpectaculorum Inſpectores adulteros vocat. Eius verba ſuperiùs tranſcripſimus. Præterea qui hoc argumentum vrges, habes Pontificum, Conciliorumue decreta plura in Hiſtriones, in Inſpectores etiam Concilium Arelatenſe *cap.* 7. à quo vtrique excommunicantur. Quod ſi non vſu receptum, neque decretum id in Canones relatum, ingentem tamen authoritatem habere, minimè dubitandum eſt; nec enim vnquam Sanctiſſimos Patres Spectatores excommunicationis gladio percellendos decreuiſſe cenſendum eſt, niſi lethali peccato obnoxios exiſtimaſſent. Habes denique veteres Patres; habes vniuerſos ferè Scholaſticos, vt non niſi temerè diſſentias.

123 Obijciunt Secundò. Theatra veteres Patres adeò horruerunt, quia noſtris inhoneſtiora. Mulieres enim in omnium oculis nudari ſolitas, vt ætatem omnem ad libidinem expugnarent, & in ſcena ipſa ſæpè ſe proſtituiſſe poſt decantatas Veneres, poſt deſaltatum, aut Martem, aut Liberum, docent D. Auguſt. *lib.* 2. *de ciuit. Dei, cap.* 14. 17. Lactant. *lib.* 1. *cap.* 20. Procopius in Anecdotis.

124 Reſpondetur, planè ea ſpectacula in honeſtiora; at noſtra hæc vtinam non inhoneſta. Rurſus periculum omne in Theatris Veterum ex accurato veſtium cultu virorum, & mulierum, ex mutuis inſpectionibus nobilium virorum, & matronarum. Quæ omnia vtinam in noſtris ſpectaculis non inuenirentur. Teſtatur id Tertullianus. *In omni ſpectaculo nullum magis ſcandalum, ſalutiſque diſcrimen occurret, quam ipſe ille mulierum, & virorum accuratior cultus. Ipſa conſentio, ipſa in fauoribus aut conſpiratio, aut diſſenſio inter ſe de commercio ſcintillas libidinum conflabellant. Nemo denique in Theatro ineundo priùs cogitat, niſi videri, & videre.* Hactenus ille. Præterea quid ais antiqua ſpectacula inhoneſtiora, eaque tantùm horruiſſe Patres? At nos non vnius, vel alterius ſæculi Patres attulimus, qui in huiuſcemodi ludos inueherentur, ſed multorum, ſed omnium fermè temporum. Scripſere in Theatra Tertullianus, Lactantius, Cyprianus; at dedimus poſt hos Auguſtinum, Chryſoſtomum, Baſilium, Nazianzenum, Hieronymum. Sęculis pluribus poſt Nazianzenum & Hieronymum audis Bedam, Bernardum. Floruit nonniſi ducentis fermè ab hinc annis Sanctiſſimus Venetorum Patriarcha Iuſtinianus. Noſtri ſæculi bono natum, nulli Sanctorum Pontificum poſtponendum, Borromæum nos fermè audiuimus. Quæ itaque nunc horremus Theatra, nulla ſęcula probauere, quæ ſpectacula odimus, quæ odijs omnibus inſectamur, quæ nunc execrabilia ſcribimus, nulla vnquam tempora ſuſtinuere. Ac licèt quatuor ſpectaculorum genera, vt Pamelius in Tertullianum aduertit, à Patribus olim improbarentur. Ludi Circenſes in Circo, Agones in Stadio, in Amphitheatro gladiatorij ludi, munera, venationes, Scenicæ artes in Theatro; nos ea tantùm loca excerpſimus, eaſque ſententias, quæ noſtrorum temporum Comędias reprehenderent, & in ludos, quos hi in ſcena factitant, conuenirent.

Obijciunt tertiò: ſi legi poſſunt comędię, nec pec- 125
cato lethali adſtringimur, etiam ſi turpes, ſi de amoribus viri, & fœminæ colloquantur. Rurſus ſi fatentur Fidei quæſitores, nullo modo contra bonos mores eas eſſe, ideòque ſe, vt in lucem prodeant, permittere; cur eaſdem in ſcena audire nefas? Cur exitiale adeò, vt ad crimen obliget in proſcenio eaſdem ſpectare? Quid addit ſcena, vt mala vix, ſtatim peſſima? Res ſunt, quæ mouent, non feriens aerem vox. Res autem vtrobique eædem ſiue ſcribantur, ſiue proferantur.

Plerique rationem hanc plurimi faciunt. Audiui do- 126
ctos, alioqui viros, etiam inſolubilem aſſerere, ſed immeritò. Scire aues quid amplius ſcena habeat, vt quæ extra ſcenam mala vix, in ea ſtatim peſſima? Dicam ſtatim, Geſtus, Vultus, Voces. At quàm fortia hæc, quàm potentia in humanis actibus, ipſe vides. Vidiſti hominis cadauer? at vidiſti ſæpius. Illic & oculos habes, ſed vitreos, aures, ſed pendulas, nares, genaſque, at exangues, porrecta genua, rigentes manus, ora pallentia, immota omnia, totuſque ille frigido ſimillimus Hermæ. At qualis ſi viuat? Oculos intuere, animæ ſcintillulas, in quibus anima præſertim emanat, ac floret, in quibus tanquam à geminis orbibus tota in lacrymas defluit, tota in flammas exardet, tota in delitijs laſciuit, tota in triſtitia obnubitur, & planè oculos ſyderibus conferes. Vultus aſpice, aut genas natiua purpura diuites, roſcaſque; & quàm gratæ dices, quàm pulchræ, quàm decentes? Vides in membris, totoque in corpore ſenſum, motumue, & diuinum, & cœlo dignum pronuntiabis. Planè idem, ſi lectionem, ſcripturamque cum ſcena conferas. In ſcena etenim voces ad voluptatem effuſæ, iucundæ ad lætitiam, ad moleſtiam demiſſæ, hæſitantes ad metum, flebiles, molliterque circumfleſæ ad miſerationem, ad iracundiam acutæ, crebròque incidentes. In ſcena os, vultuſque in ira ardens, in gaudio hilaris, in aduerſis adſtrictus, in probris petulans, in ſerijs compoſitus, remiſſus in ludicris, in arduis acer. In ſcena denique manus verborum

rum comites, ſiue (vt dicam meliùs) verbiſequæ, ſæpè interpretes; quàm argutæ, quàm ſapientes, implentes verba, eorumque impetum, & vim, vt rectè quiſpiam illas dixerit orationis telum; lectionem verò nec geſtus implent, nec oculi adiuuant, nec voces augent, omninò mutam, omninò mutilam, immò emortuam; ideò actionem, orationis vitam, dixit Cicero. Quintilianus, infinitè magis audita delectari, quàm lecta. *Neque enim* (inquit ille) *tam refert qualia ſint, quæ intra nos ſmetipſos compoſuimus, quàm quomodò efferantur; nam ita quiſque mouetur, vt audit; affectus omnes languescant neceſſe eſt, niſi voce, vultu, totius propè habitu corporis inardeſcant. Documento ſunt vel Scenici Actores, qui & optimis Poetarum tantum adijciunt gratiæ, vt nos infinitè magis eadem illa audita, quàm lecta delectent.* Hæc Quintilianus. Quid ſi ad hæc addas omnium membrorum fractionem ad laſciuiam vſque pedum, cęterarumque partium inceſſum; denique eiuſdem Scenæ pompam, apparatum, veſtes, perſonas, ſaltationes, chordarum modulationes, choreas? Et inquies, idem eſſe vtrobique periculum, voluptatiſque diſcrimen, ſiue legantur comædiæ, ſiue audiantur?

127 Ego ſcriptam comædiam æquiuocè comædiam dico, ſi cum ea, quæ in proſcenijs agitur, comparetur; nec plus hanc cum ea conuenire, quàm ſi cum vero homine, hominem pictum conferas.

128 Obijciunt quartò. Comœdiæ, vt & Tragœdiæ ad humanæ vitæ exemplum adinuentæ ſunt, vt per eas diſcerent populi, tanquam per tenebras lucem, teſtatur omnis antiquitas. Nam volens facultas ciuilis Ciuium animis obedientiam Superiorum inſerere, ne ob rerum nouarum cupiditatem rebellionem facerent, & vt ſemper remanere poſſint ſuo ſtatu contenti, inſtituit comœdiam, in qua manifeſtatur, vitam humilem eſſe felicem, ac fortunatam, capacemque multarum conſolationum. Contra verò, ne potentiores, ijque omnes, qui ad aliorum dominatum eleuati ſunt, nimis confidere poſſint ſuæ fortunæ, ac per conſequens euadere inſolentes, voluit eadem facultas politica inſtituere Tragœdiam, tanquam moderatricem proſperæ fortunæ. Quod approbat Ariſtoteles, oſtenditque Plutarchus Tragœdiæ vtilitatem in feris, ac ſęuis animis exemplo Alexandri, Phæreorum Tyranni, qui commotus ad miſericordiam ex tragœdiæ ſpectaculo, è theatro celerrimè diſceſſit, exiſtimans indecorum, quod is, qui tot ciues occiderat, tunc flere videretur, parumque abfuit, quin Tragicum illum vita priuaret, quod eius ferreum animum commouerat. Non igitur malæ Comœdiæ, ſed mali, qui malè eis vtuntur, qui furta, qui raptus addiſcunt, vt faciant. Quæ verò illic exhibentur, ideò fiunt, vt quæ mala ſunt, horreas, ſecteris, quæ bona.

129 Huic obiectioni reſpondet Plato, aſſerens Comœdiam, & Tragœdiam irritare potiùs, quàm purgare paſſiones humanas, ideòque concludit, Comœdiam nimis concitare delectationem, & efferre ad quaſdam purgationes indecoras, Tragœdiam verò exerceri in doloribus, & trahere ad timidas lamentationes, & hoc pacto nutrire reliquas humanas paſſiones. Prætereà ſatis virtutis docetur in Eccleſijs, ſatis formantur ad mores pro Sacris roſtris iuuenes, ſatis increpantur ſenes, terrentur impij, deterrentur ſacrilegi. Si verè virtutem aſſequi velimus, aſpiciamus in Chriſtum, in illuſtrium Martyrum acta, ad Sanctarum puellarum exempla; Inde fortitudinem, prudentiam, pudicitiam, & honeſtatem deſumamus.

130 Tandem obijciunt. Eſto lethales ſit crimen theatra ingredi, comœdias ſpectare, ludis hiſce intereſſe, dum bona fide id omnes faciunt, minimè ipſis lethale. Quare potiùs peccatorum omnium reus erit, qui eos admonet, quandoquidem admoniti, facient adhuc.

131 Reſpondetur. Ea ignorantia à culpa excuſat, quæ, vt Theologi aiunt, omninò inuincibilis eſt, inculpabilis, probabilis, iuſta, & omninò inuoluntaria, & qua tota actus malitia ignoratur. Culpabilis verò, ſi ſaltem malitiæ pars cognita ſit, vt rectè docet Sanchel *lib.1.cap.17.ſum.* Atquis Comędias ingreditur qui ſaltem aliqualem malitiam illius actus non nouit? Qui ſaltem non putat id veniale? Peccant ergo omnes mortaliter, ſi mortale peccatum eſt illas adire, cum ignorent ſe peccare mortaliter. Namque id inuincibiliter amplius ignorat. Tum quia etiam ſcenici ipſi argumentum hoc ſæpiùs in proſcenio tractarunt, docentes, minimè id peccatum eſſe. Quod non facerent, niſi ſubmuſſarent plerique & reuera timerent, an id malum. Prætereà iam vbique ea de re agitur, nemo de ea non diſputat, nemo non iudicat. Confeſſarij opinionibus pugnant. Si concedunt, laudantur. Improbantur, ſi negant. Sapientiæ titulus ab ijs hoc vno emitur, ſiquis minimè ſcrupuloſior videatur. Non igitur iuſta erit, neque innocens, neque probabilis ignorantia hæc, qua Comędiarum inſpectores laborant, ſed verè, vt ſcholaſtici loquuntur, affectata, ad peccandum liberiùs, & abſque conſcientiæ remorſu, non culpam minuens, ſed adaugens.

132 Denique iuſta, & inuincibilis ignorantia ea eſt, quæ neque directè, neque indirectè eſt volita. At hæc ſaltem indirectè eſt volita ab his, qui theatra ingrediuntur. Quandoquidem poſſent illam expellere, ſed nolunt, dum etiam admoniti non deſiſtent. Inuincibilis, & innocens ignorantiam nunquam cum ingenti peccandi affectu reperitur. Peccant ergo Comœdiarum noſtri temporis inſpectores grauiſſimè, licèt ignorare ſe ſimulent. Quo etiam planum remanet, maximè ad Dei gloriam, & animarum ſalutem conducere, ſingulos quoſque admonere, neque vllum id admonenti crimen, licet admoniti faciant adhuc, & grauiùs peccent, vt egregiè D. Ambroſius ait ſer.83. quemlibet adſcribere: *Ego interdum parcens vobis, tacere vellem, ſed malo vos contumaciæ cauſas reddere, quàm negligentiæ ſuſtinere iudicium.*

133 Et quidem quantum in mores labem, peſtemque intulerint, veteres nobis ſapientes indicabunt. *Nihil*, inquit Seneca, *eſt tam damnoſum bonis moribus, quàm in aliquo ſpectaculo deſidere.*

134 Cauſas adducit S. Cyprianus ad Donatum, *Ep.1. Conuerte hinc vultus ad diuerſa ſpectaculi non minus pœnitenda contagia; in theatris quoque conſpicies, quod tibi & dolori ſit, & pudori. Cothurnus eſt tragicus priſca facinora carmine recenſere; de parricidis, & inceſtis horror antiquus, expreſſa ad imaginem veritatis actione replicatur, ne ſeculis tranſeuntibus exoleſcat, quod aliquando commiſſum eſt. Admonetur ætas omnis auditu, fieri poſſe, quod factum eſt, nunquam æui ſenio delicta moriuntur, nunquam temporibus crimen obruitur, nunquam ſcelus obliuione ſepelitur: exempla fiunt, quæ eſſe iam facinora deſtiterunt. Tum delectat in mimis turpitudinum magiſterio, vel quid domi geſſerit, recognoſcere, vel quid gerere poſſit, audire. Adulterium diſcitur, dum videtur; & lenocinante ad vitia publicæ auctoritatis malo, quæ pudica fortaſsè ad ſpectaculum matrona proceſſerat, de ſpectaculo reuertitur impudica. Adhuc deinde morum quanta labes, quæ probrorum fomenta, quæ alimenta vitiorum, hiſtrionicis geſtibus inquinari? videre contra fœdus, iuſque naſcendi patientium inceſtæ turpitudinis elaboratam? Euirantur mares, honor omnis, & vigor ſexus eneruati corporis dedecore mollitur, pluſque illic placet quiſquis virum in fœminam magis fregerit, in laudem creſcit ex crimine, eò peritior, quò turpior iudicatur. Spectatur hic prob nefas? & libenter. Quid non poſſit ſuadere qui talis eſt? Mouet ſenſus, mulcet affectus, expugnat boni pectoris conſcientiam fortiorem; nec deeſt probri blandientis auctoritas, vt auditu melior pernicies hominibus obrepat. Exprimunt impudicam Venerem, adulterum Martem, Iouem illum ſuum, non magis regno, quàm vitijs principem, in terrenos amores cum ipſis ſuis fulminibus ardentem, nunc in plumas oloris albeſcere, nunc aureo imbre defluere, nunc in puerorum pubeſcentium raptus miniſtris auibus proſilire. Quære iam nunc, an poſſit eſſe, qui ſpectat, integer, vel pudicus? Deos ſuos, quos venerantur, imitantur, fiunt miſeris & religioſa delicta. O ſi poſſis in illa ſublimi ſpecula conſtitutus oculos tuos miſcere ſecretis, recludere cubiculorum obductas fores, & ad conſcientiam luminum penetralia occulta reſerare; aſpicias ab impudicis geri, quod nec poſſit aſpicere frons pudica. Videas, quod crimen ſit & videre; videas quod vitiorum furore dementes*

geſ-

geſſiſſe ſe negant, & gerere feſtinant: libidinibus inſanis in viros viri proruunt. Fiunt, quæ nec illis ipſis poſſunt placere, qui faciunt. Mentior, niſi alios, qui talis eſt, increpat; turpe e turpis infamat, & euaſiſſe ſe conſcium credit, quaſi conſcientiam ſuam non poſſe effugere, ſatis non ſit. Idem in publico accuſatores, in occulto rei, in ſemetipſos cenſores pariter, & nocentes; damnant foris, quod intus operantur: admittunt libenter, quod cum admiſerint, criminantur: audacia prorſus cum vitijs faciens, & impudentia congruens impudicis. Nolo mireris, quæ loquuntur huiuſmodi ore illo polluto, quidquid iam voce delinquitur, minus eſt.

135 Nihil exagerat. Illa tacet, quæ verecundia dicere prohibuit. Illa, quæ imitabantur mimi, Heliogabalus ad verum iuſſit exhiberi. Nemo excuſari poteſt, iam olim illa facere Athenienſes, nequitiam toti vrbi exprobrat omnibus nequior Ariſtophanes; quòd poetam volum obſcœnis dicterijs abſtinentem publico pſephiſmate loco mouerint. Tu conſtanter crede, tam meretricios animos, quidquid deinde malorum paſſi ſunt, meritos eſſe.

136 *Theatrum* (inquit Tertullianus cap. 10. *de ſpectaculis*) *propriè ſacrarium Veneris eſt. Hoc denique modò id genus operis in ſeculo euaſit. Nam ſæpè cenſores renaſcentia cum maximè theatra deſtruebant, moribus conſulentes, quorum ſcilicet periculum ingens de laſciuia prouidebant, vt iam hinc Ethnicis in teſtimonium cedat ſententia ipſorum nobiſcum faciens, & nobis in exaggerationem diſciplinæ, etiam humanæ prærogatiua. Itaque Pompeius Magnus ſolo theatro ſuo minor, cum illam arcem omnium turpitudinum extruxiſſet, veritus quandoque memoriæ ſuæ cenſoriam animaduerſionem, Veneris ædem ſuperpoſuit, & ad dedicationem edictu populum vocans, non theatrum, ſed Veneris templum nuncupauit, cui ſubiecimus, inquit, gradus ſpectaculorum: ita damnatum, & damnandum opus templi titulo prætexuit, & diſciplinam ſuperſtitione deluſit. Sed Veneri, & Libero conueniunt, Duo iſta dæmonia conſpirata, & coniurata inter ſe ſunt, ebrietatis, & libidinis. Itaque theatrum Veneris, Liberi quoque domus eſt. Nam & alios ludos ſcenicos Liberalia propriè vocabant, præter quam Libero deuotos, quod ſunt Dionyſia penes Græcos, etiam à Libero inſtitutos. Et eſt planè in artibus quoque ſcenicis Liberi, & Veneris patrocinium, quæ priuata, & propria ſunt ſcenæ, de geſtu, & corporis fluxu. Nam mollitiam Veneri, & Libero immolant: illi per ſexum, illi per fluxum, diſſoluti.*

137 Ex cap. 17. *Similiter impudicitiam omnem amplirì iubemur. Hoc igitur modò etiam à theatro ſeparamur, quod eſt priuatum conſiſtorium impudicitiæ, vbi nil probatur, quam quod alibi non probatur. Ita ſumma gratia eius de ſpurcitia plurimùm concinnata eſt, quam Atellanus geſticulator, quam Mimus etiam per mulieres repræſentat ſexum pudoris exterminans, vt faciliùs domi, quàm in ſcena erubeſcant. Quam denique Pantomimus à pueritia patitur in corpore, vt artifex eſſe poſſit. Ipſa etiam proſtibula publicæ libidinis hoſtiæ in ſcena proferuntur, plus miſeræ in præſentia fœminarum, quibus ſolis latebant, perque omnis ætatis, omnis dignitatis ora tranſducuntur, locus, ſtipes, elogium, etiam quibus opus non eſt, prædicatur. Taceo de reliquis ea, quæ in tenebris, & in ſpeluncis ſuis delitescere decebat, ne diem contaminarent. Erubeſcat Senatus, erubeſcant Ordines omnes. Ipſæ illæ pudoris ſui interemptrices de geſtibus ſuis ad lucem, & populum expaueſcentes ſemel anno erubeſcunt. Quod ſi nobis omnis impudicitia execranda eſt, cur liceat audire, quæ loqui non licet? Cùm etiam ſcurrilitatem, & omne vanum verbum iudicatum à Deo ſciamus, cur æquè liceat videre, quæ facere flagitium eſt? Cur quæ ore prolata communicant hominem, ea per oculos, & aures admiſſa non videantur hominem communicare, cum ſpiritui appareant aures, & oculi, nec poſſit mundus præſtari, cuius apparitores inquinantur? Habet igitur, & theatri interdictionem, de interdictione impudicitiæ.* Conſentiunt Cyprian. *lib. de Spectaculis*, Lact. *lib. 6. c. 20.* Aug. *lib. 20. de ciuit. cap. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 13.*

138 Dices fortaſsè laſciuas comœdias, non graues, non Tragœdias vetari. Sed illa quoque priſca facinora exprimit, vt conſtet fieri poſſe, quod factum eſt; nec niſi magno delectu exhibendæ. Summa igitur hæc eſt, & regula in his ludis ſeruanda eſt.

139 Primò non Reipublicæ, non Principi licere talia ſpectacula inducere, non poſſe permittere. Hiſtrio infamis eſt, ad Eccleſiæ communionem non admittitur; exemplum eſt apud S. Cyprian. *Epiſt. 61. Pro dilectione tua, & verecundia mutua conſulendum me exiſtimaſti, frater chariſſime, quid mihi videatur de hiſtrione quodam, qui apud vos conſtitutus in eiuſdem adhuc artis ſuæ dedecore perſeuerat, & Magiſter, & Doctor non erudiendorum, ſed perdendorum puerorum, id, quod malè didicit, cæteris quoque inſinuat; an talis debeat communicare vobiſcum. Puto nec Maieſtati diuinæ, nec Euangelicæ diſciplinæ congruere, vt pudor, vt honor Eccleſiæ tam turpi, & infami contagione fœdetur. Nam cum in lege prohibeantur viri induere muliebrem veſtem, & maledicti eiuſmodi iudicentur; quantum maioris eſt criminis, non tantum muliebria indumenta accipere, ſed & geſtus quoque turpes, & molles, & muliebres magiſterio impudicæ artis exprimere? Nec excuſet ſe quiſpiam, ſi à theatro ipſe ceſſauerit, cum tamen hoc cæteros doceat. Non poteſt enim videri ceſſaſſe, qui Vicarios ſubſtituit, & qui pro ſe vno plures ſuccedaneos ſuggerit. Contra inſtitutionem Dei erudiens, & docens, quemadmodum maſculus frangatur in fœminam, & ſexus arte mutetur, & diabolo diuinum plaſma maculanti, per corrupti, atque eneruati corporis delicta placeatur. Quod ſi penuriam talis, & neceſſitatem paupertatis obtendit, poteſt inter cæteros, qui alimentis Eccleſiæ ſuſtinentur, huius quoque neceſſitas adiuuari; ſi tamen contentus ſit frugalioribus, ſed innocentibus cibis. Nec putet ſalario ſe eſſe redimendum, vt à peccatis ceſſet, quando hoc non vobis, ſed ſibi præſtet; cæterum, quantum vult, inde quærat.*

140 Exemplo Romani Imperij permittere, immò quærere populo voluptates, ſe poſſe aiunt. Verùm apud eos primò moderatio ſcenicorum fuit, deinde ſcenæ, & theatra ſæpè ſublata, & hiſtriones in exilium pulſi. Nam otio, & vitijs inſoleſcebant, cum, vt Varro 2. *de re ruſt.* exprobrat: *Manus mouere maluerunt in theatro, ac circo, quàm in ſegetibus, ac vinetis.* Non poſſe in regno voluptatis conſiſtere virtutem, non poſſe inter tot irritamenta vitiorum, manere innocentiam experimento diſcebant, ideòque ſæpè damnarunt, & quæ benè abdicauerant, peſſimè reſorbebant. In tantam inſaniam res illa abijt, vt ducum, & exercituum ſtipendia ludiones caperent, tanto pretio fomenta probrorum, labes morum emebatur. Tanta merces erat morum ſtupratoribus. Ita Tertul. loquitur: *Theatra ſtuprandis maioribus orta: tot illic immundi ſpiritus conſident, quot homines theatrum capit.*

141 Tantum, tam pernicioſum malum vno verbo, vna ſcheda tollere Princeps poteſt, & quia tam facilè obſiſtere poteſt, ſi non facit, ſeruari ipſe non poteſt. Quis enim Chriſtianus tumultum ciebit? Deinde Principum, & Ciuitatum iſtis delicijs, ſubditorum plurimi, atque adeò milites offenduntur. Iam verò in præſidijs, & Caſtris patriæ propugnatores egent, qui operam nullius pretij, operam pernicioſam nauant, in auro, & purpura viuunt, & illis, qui honeſta ſequuntur, inſultant. Quomodò verò conſiſtere poteſt Reſpublica, in qua hiſtriones Ducibus æquantur? Opes Roſcij, aliorumque cum admiratione legimus, atque ex illis vanitatis publicæ inſaniam diſcimus.

142 Spartani in vniuerſum meliùs hiſtriones ſubmouerunt, quàm illi, qui legibus eos temperare conſtituerunt. Nam, & ſi in publico abſtinere cogerentur interdum Principum mandatis, multa tamen ab illis in publicum ſeditioſè, fœda per domos tentata. Auguſtus quidem in Stephanionem iuſtus, & ſeuerus, in Pyladem remiſſus, ſed tandem conſtanter fortis; ſed in reliqua vita indulgens, & morum corruptor; nam & ipſe flagitioſiſſimè vixit, & vxor, filiæque eius publico probro fuerunt. Itaque omninò ſcenici, ludioneſque è medio tollendi. Multò verò magis externi, quales per Italiam paſſim vagantur; ſunt enim ob artem ludicram infames, & magnas corruptelas inducunt.

Non

143 Non omnem theatri tamen apparatum, omneque comœdiarum ſtudium abrogarim, ſed certis aſtrictum legibus facilè conceſſerim.

144 Primò quidem ad virtutem excitet tam eos, qui pronunciant, quàm eos, qui ſpectant, audiuntque ſeu fabulam, ſeu veram hiſtoriam. Vnicam cæteris modeſtiorem Plauti fabulam habemus, Capteiuos.

Profectò, inquit, *expediet, huic fabulæ operam dare,*
Non pertractatè facta eſt, neque item vt cætera,
Neque ſpurcidici inſunt verſus, immemorabiles.
Hic neque periurus leno eſt, nec meretrix mala,
Neque miles glorioſus.

145 Sancta igitur ſint, & virtutem inſerant: prudentiam ciuilem doceant: nihil dicatur in theatro Chriſtianorum, quod non dici poſſit, & in templo; auditor enim tuus eſt templum Spiritus Sancti, cui nefas eſt nugas, nedum obſcœnitates commendare. Nam rectè omnium politicorum caput, & magni Regis inſtitutor, *lib.7. cap.* 17. Ὅλως, inquit, *αἰσχρολογίαν ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ ἄλλο τι τὸν νομοθέτην ἐξορίζειν*. Turpiloquium, vt alia mala penitùs ex vrbe exterminanda eſſe.

146 Secundò. Geſtuum ſit ea moderatio, quæ non modò grauitate viris ciuiliter, & cultè moratis placeat, ſed quem in omnem reliquam vitam retinere poſſit actor. Vt ſcena ad comiter, ſuauiterque in Societate hominum viuendum conferat, adoleſcentumque etiam ruſticorum ruditas, tarditaſque formetur.

147 Tertiò. Cùm vitioſorum, vt ſuperborum, auarorum, iratorum affectus exprimuntur voce, & geſtu, ea ſit carminis ratio, & actionis, vt odium, & deteſtatio vitiorum concilietur; neque vnquam mali cauſa, tam dextere agatur, vt bonum cauſa cecidiſſe videatur. Ita futurum non eſt, quod quandoque contingit, vt inceſſum, vultum, iactationes brachiorum, quam theatris decenter exhibuerunt, in priuatam conuerſationem deferant. Et qui in theatro ſuperbiam ſimulare videbantur, in vita ad verum præſtent.

148 Quartò. Affectum amantis nunquam verbis, aut geſtibus exprimant, ne quidem en fine, vt calamitoſus exitus impudicitiæ oſtendatur. Non igitur Hemorem filium Sichem amore ſaucium producet actor, vt internecione ciuium omnium, ſcortatio vindicata plus timoris incutiat. Neque Dalilæ blanditias, vt Sampſonis fata canantur. Magnum eſt has inter res diſcrimen, cogitare, loqui de ſuperbia, auaritia, ebrietate, eiuſque affectus ſimulare, non deducit à virtute animum: at morbus libidinis contagioſus eſt minima aura transfunditur. Hoc vitium etiam inconſultiùs, aut inuerecundiùs reprehenſum, ſæpè incitatius ſæuit. Sine ſua iracundia, ſine ebrietate iracundos, & ebrios homines intuentur, & ipſo aſpectu vitia illa damnare didicerunt. Alienas libidines improuidæ mentes ſecurè non audiunt, niſi obiter, & in tranſcurſu, ſi amoribus exprimendis inhæreas, inficitur vitio animus, antequam Cataſtrophem exaudiat.

149 Quintò. Lepores, & ſales non damno, modò ſint acuti, honeſti, & ad vitiorum contemptum pertineant. Salsè enim nihil dici poteſt, niſi in vitium. Si enim iocatis in innocentem, probrum eſt. In ipſo ioco aliquid probi ingenij eluceat: nunquam turpitudo inſinuetur. Optimè Nazanzien. *εἰπεῖν, ἀκοῦσαι, καὶ δρᾶσαι μικρὸν μέσον*. Dicere, audire, facere breui diſtant interuallo. Liberalis ſit ergo iocus, non maleuolus, non turpis: quia nec audire talem oportet. Admirandum eſt, quod Antonius Senenſis in hiſtoria Patrum Prædicatorum narrat. Luciæ caſtæ, ſanctæque virgini adoleſcens amorem ſuum indicarat, atque inter blanditias ſcripſerat; *Oculorum eius ſe pulchritudine ſauciatum, captumque*. At illa inſolens lenoniæ adulationis, ſimul de ſalute amatoris ſollicita, erutos oculos adoleſcenti miſit, addito elogio, *habere eum rem viliſſimam, quam præ Deo ſuo deamaſſet*: quàm caſtus ille animus, quia oculos Epiſtola impura violatos eruit, quia amatori placuerint; quomodo illa virgo theatricas obſcœnitates deteſtaretur, quæ literas ita vindicauit.

150 Sextò. Nullam ſcenam mulier ingrediatur, nullus cum ſchemate muliebri. Abſit à theatro etiam habitus illius ſexus, quem domi verecundia, & iura concludunt. Nunquam probaui adoleſcentem, fœmineo habitu ſimulare ſœminam, etiam ſanctam, pudicam, caſtam à fœminis comi, ornarique, quaſi fœminam in publico videri. Hanc meam ſententiam à Societate Ieſu probatam gauiſus ſum; muliebri enim habitu prodire in ſcenam diſcipulos ſuos in poſterum vetuit. Et in vniuerſum cauſam caſtitatis agi in theatro diſplicet. Verecunda eſt, & tenera, fugiendo, & latendo tutior, in publico ne pro laude quidem ſua apparere deſiderat. Fides, fortitudo, prudentia, ſobrietas partes ſuas habeant. Pudicitia domi ſola conſcientia fruatur. Si publicè laudatur, parcè id fiat, & verecunde.

Septimò. Nemo in ſcenam procedat lucri gratia, 151
nemo qui non alia arte vitam toleret, aut impenſis domeſticis ſe, familiamque alat. Scenicos itaque, & Agyrtas, qui iocando, obſcena loquendo, fallendo victum parant, quorum laus creſcit ex crimine, qui eò peritiores habentur, quò turpiores ſunt, ex Republica proſcribantur. Solent verò huiuſcemodi homines eſſe improbiſſimi; cùm enim paupertate præmiantur, id agunt, vt turbas colligant, vt populo placeant; hinc illa dicunt, aguntque, quibus ſtolidiſſimus quiſque delectatur. Hinc nihil penſi habent, quid loquantur, modò pecuniam extorqueant. Itaque malè conſultum erat Reipublicæ, cùm fex illa alebatur ex publico, tantaque cura riſum, & turpitudinis doctrinam emebant. Roſcius mercedem diuturnam accepit mille denarios, vt Macrobius *lib.3. Saturn.* auctor eſt. At ſanè iſta in peſſimorum oblectationes inſumi, quæ prouinciæ contulerunt, contra ius, fas eſt, quietemque Reipublicæ perturbat.

Octauò. Quemadmodum igitur oberrare non de- 152
bet Principis menſam obſcœna licentia, ſed benigna inuitatio, liberalitas ioci, & ſtudiorum amor; ita oculos Chriſtiani populi, comœdia ſacra, honeſta, politica, erudita, liberalis indolis index, futuræ ſpei pignus ſeuera comitate, & facili grauitate oblectent. Idque agatur, vt in eam rem honeſtiſſimus quiſque, & nobiliſſimus, exercitationemque veniat.

Primum remedium in hoc malum eſt, vt viri graues 153
præficiantur, qui iuxta Platonis ſententiam, hiſtrionum dicta, factaque expendant, an honeſta, & Reipublicæ proficua; nec prodeant, donec ſingula probentur. Vt præſertim Eccleſiaſticus Iudex id videat, ac iudicet, an ea, quæ ab ijs habentur, turpia, ſalutique animarum diſſentanea. Ita Menoch. *caſ.69. num.42. de arb. cent.*1. Verùm id minimè neceſſarium; quandoquidem omnes, quæ à venalibus hiſce hiſtrionibus Comœdiæ exhibentur, inhoneſtæ cenſeri debeant, cùm in ijs viri, & mulieres de amoribus colloquantur.

Secundùm longè tutiſſimum, in quod omnes ferè 154
conueniunt, qui in hiſtriones ſcripſerunt, nimirum, vt eijciantur, pellanturque. Ita quem modò citauimus, Menochius *num.*30. eius hæc verba: *Cùm itaque tot mala è ſpectaculis, ludiſque theatralibus impudicis, atque inhoneſtis exoriantur, neceſſe habeant ij, quibus populi cura, & cuſtodia demandata eſt, omnem adhibere diligentiam, ne turpis ijs hiſtriones, & mimi Vrbes, & ciuium domos inficiant; alioqui non minus hi, quàm illi delinquent, cum facere is videatur, qui non prohibet, cum prohibere poſſit, quod ipſi Principes, & populi facilè præſtabunt, ſi eos non recipiant, vel receptos expellant. Si pariter ciuibus ſuis mandent, ne eorum ædes ingrediantur*. In actis Mediolanenſis Eccleſiæ addidit etiam S. Carolus, vt Principes in cauponas etiam acriter animaduertant, ſi eos receperint.

Probatur id ex *l.1. in fin. ff. de ſeru. corrupt.* vbi Vlpia- 155
nus hiſtrionum ſpectacula inter malas artes enumerat. Si ars illorum eſt mala. Ergo illi eijciendi; quia officium primarium Principis eſt Rempublicam malis hominibus expurgare *l. congruit ff. de offic. Præſid.*

Ita primus omnium Tiberius eos Roma exturbauit, 156
Dio *lib.57. addit.* Tacit. *lib.4. & 13.* non ſolùm Roma, ſed ex vniuerſa Italia. Nero Panthomimos omnes relegauit, Sueton. *in Nerone cap.16. in fine*, Domitianus

etiam

etiam hiſtrionibus ſcenam interdixit, Sueton. *in Domitiano cap.7.* Maſſilienſes nullum aditum inuenturi in ſcenam, vel in theatrum dabant, ne per obſcęnos motus iuuenes impudicitia laſciuirent, Alex. ab Alex. *dier. gen. lib.5. cap.16.* Viennenſibus apud Traianum Imperatorem poſtulantibus, ſibi reſtitui gymnicum agonem, à Ruffino ſublatum, Plinius iunior in deliberationem aſſumptus, adiuncto ſibi Maurico viro prudentiſſimo, cenſuit non eſſe reſtituendum, adijcitque vellem etiam Romæ tolli poſſe, idem Plinius *lib.4. epiſt.22.* Carolus quintus Auguſtus Auſtriacus in Comitijs, habitis Auguſtæ Vendilicorum anno 1548. legem tulit, qua hiſtriones omnes excluſit, Tritem. *in chron. Monaſtery.* Clemens octauus Summus Pontifex & Comicos ſcena priuauit, & ne in plateis tabulatum aſcenderent interdixit anno 1600. Vrbanus octauus, Summus etiam Pontifex populo, alijſque Magnatibus quamuis flagitantibus, hiſtriones Romæ nunquam recipi paſſus eſt.

159 Et quamuis iuris communis inſpecta cenſura, publica ſpectacula permiſſa eſſe videntur *ex l.1. & tot. tit. C. de ſpectacul. & ſcenic. lib.11. & ex l.2. §. ſi quis ff. ne in loc. publ.* nihilominùs quies popularium, & diſciplina ſpectaculorum ſemper fuit penes Magiſtratum *l.1. §. Cura carnis, verſ. quies, ff. de offic. Præf. Vrb.* Qui quidem ſicuti alicui interdicere poterit, ne ſpectaculis interſit *d. §. cura carnis, verſ. & Vrbe*, ita poteſt interdicere omnia ſpectacula, ſi hoc expedire ſibi videbitur, *arg. l. quæ de tot. ff. de acquir. hered.*

160 Quare ex communi conſuetudine conſueuerunt Magiſtratus ſcenas in publico interdicere adeò, vt nemo, niſi facta ſibi facultate, poſſit in publico in ſcenam prodire, cuius rei ratio eſt; quia poteſt Reipublicæ aliquid ſuſpicionis afferre *l.1. & toto tit. ff. de colleg. illic.* vel quod vſu compertum ſit, ex ſpectaculis plura oriri incommoda, quibus primùm occurri debet, quàm licentia concedatur.

161 Romæ licentia ſpectacula in publicum faciendi, nulli datur. Quinimmò in diebus carnis priuij vix in domo alicuius Magnatis fieri permittuntur. Quem morem à Clemente octauo inductum anno Iubilæi 1600. Vrbanus Papa octauus illibarè cuſtodiuit, hoc etiam adiecto, vt circulatores, ſiue pharmacopolæ circumforanei tempore Aduentus, Quadrageſimæ, ac per totam octauam Natiuitatis, & Reſurrectionis D. N. Ieſu Chriſti item feria ſexta, alijſque feſtiuitatibus in Dei honorem conſecratis, nullatenus in publicum ad ludicra faciendum prodeant. Cæteris verò diebus eis miſerationis gratia indulgetur, vt inter res vendendas poſſint ad populi concurrentis ſolatium aliquid honeſti ioci permiſcere. Neapolis peculiari pragmatica prohibeantur Comœdiæ, & alia quæuis hiſtrionum ludibria in locis publicis repræſentari, vt in *pragm.1. tit. ne quid in loc. publ. fiat*, quam Rouitus commentario ſuo exornauit.

162 Porrò hiſtriones regulariter tam in ciuilibus, quàm in criminalibus ſunt de iuriſdictione Iudicis laicis. Tum quia hiſtriones eſſe nequeunt, niſi Laici, *cap. vn. de vit. & honeſt. cler. in 6.* Tum etiam quia ad Iudices Laicos pertinet cura ſpectaculorum *d. l.1. §. cura carnis ff. de offic. Præt. d. l.1. & tot. tit. C. de ſpectacul. l. quadam ff. de pœn.* Menoch. *d. caſ.69. n.34.* Quod multipliciter limitatur à Ricciullo *de perſon. quæ in ſtat. reprob. verſant. lib.5. cap 16. à n.3. ad* 10. vbi ad hanc rem multa, præcipuè an in caſibus, in quibus Iudex Eccleſiaſticus poteſt procedere contra hiſtriones, alioſque laicos, vel quia caſus eſt mixtus, vel ratione peccati, poſſit procedere quoad pęnas ſpirituales tantum, vel etiam quoad temporales *cap.17.* & alia toto dicto *lib.5.* Epiſcopus autem prohibere poteſt, ac tenetur ſub mortali, ſibi reſeruato, ac etiam ſub excommunicatione eiuſmodi comędias, ludoſque obſcœnos, & qui non ſiſtunt intra terminos honeſtatis, ſed ordinantur ad laſciuiam ex ſeipſis, quatenus apti ſint prouocare ad libidinem, quamuis ex intentione ludentium ad hunc finem non ordinentur.

Quia Epiſcopi ſunt paſtores ſuorum ſubditorum, at- 163
que ad ipſos ſpectat eos dirigere ad ſalutem æternam. Ex quo fit, quod teneantur non ſolùm ex charitate, ſed etiam ex officio tollere ea, quæ obſtant aſſecutioni ſalutis, ac proindè teneantur obuiare peccatis corrigendo, & illa media adhibenda, quibus impediri poſſunt, vt ſunt leges prohibitiuæ, caſus reſeruati, & cenſuræ Eccleſiaſticæ, vt docent communiter cum D. Thoma 2.2. *q.* 33. *ar.3. ad* 1. Turrian. *diſp.87. dub.1.* Malderus, ac cæteri Interpretes, Valent. *diſp.3. q.19. pun.3.* Suar. *diſp.8. de charit. sect.4. n.4.* Coninch. pariter *de charit. diſp.28. dub.5.* Zech. de *republ. eccleſ. tit. de ſtat.* Prælat. *n.9.* Felin. *in cap.1. n.2. de tregu. & pac.* Abb. *in cap.2. eod. tit.* Alex. *conſ.75. n.2. vol.3.* & alij cum Gloſ. *in cap. Clericos de immun. Eccleſ. in 6. & in cap. irrefragabi-* 164
li, v. ne Sanguis eorum de offic. ordin.

Ac deſumitur *ex can. error diſt.83.* vbi Innocentius Papa declarat Prælatos, qui negligunt extirpare delicta, cùm poſſint, in ijſdem communicare, & *ex d. cap. irrefragabili*, vbi Concilium generale iniungit Prælatis, vt corrigant exceſſus, ac reforment mores, ne ſanguis ſubditorum de ſuis manibus requiratur. Et communiter Sancti Patres agnoſcunt hanc obligationem in ſuperioribus, & præcipuè in Epiſcopis. Vndè S. Auguſtinus *lib.1. de Ciuit. Dei cap.9.* ait: *Ad hoc enim ſpeculato-*
res, hoc eſt populorum præpoſiti conſtituti ſunt in Eccleſijs, vt 165
non parcant obiurgando peccata.

Conſtat autem, quod ludi obſcœni ſunt vnum ex illis, quæ obſtant ſaluti æternæ conſequendæ, quatenus præbere ſoleant occaſionem ſcandali, cum ex ſe, quamuis de ſit praua intentio in ludendis, poſſint excitare prauas concupiſcentias, & inſtillare venenum libidinis. Vndè cum huiuſmodi ſint fomentum peccatorum, men-
te probibere poterit Epiſcopus, vt tollat hoc impedi- 166
mentum ad aſſequendam vitam æternam.

Immò etiamſi huiuſmodi ludi non contineant ex ſe peccatum mortale, ſufficit tamen, quod aliquando trahant ſecum peccatum mortale. Quod aliquando habet locum etiam, quando huiuſmodi ludi proueniunt ex ſola leuitate, vt de ſuperfluo ornatu docet D. Thom. 2. 2. *q. 169. ar.2.* Immò etiamſi nunquam eſſet peccatum mortale, ſufficeret, quod inde oriatur occaſio peccandi. Quia etiam indifferentia prohiberi poſſunt, quando præbent impedimentum fini ſalutis æternæ, immò etiam
quando ſolùm obſtant fini politico Reipublicæ, vt in 167
materia de legibus docent Doctores.

Hæc autem cum ita ſint, vereor tamen, ne actoribus eiuſmodi Comœdiarum eueniat, quod Tacitus Aſtrologis ſub nomine Mathematicorum eueniſſe memorat oraculo ſuo, vaticinio noſtro *lib.1. hiſtor. genus hominum potentibus infidum, ſperantibus fallax, quod in ciuitate noſtra & vetabitur ſemper, & retinebitur.* Hactenus actum de actoribus Comœdiarum noſtri temporis, earumque fœditate. Vos, Lectores, valete, & plaudite.

Finis Octaui Tomi.

INDEX RERVM
Quinti, Sexti, Septimi, & Octaui Tomi
CONSVLTATIONVM CANONICARVM
IACOBI PIGNATELLI.

A

Abbas, V. Iuriſdictio, Viſitatio, Eccleſia, Baldachinum.

ABbas in præiudicium Ordinarij, an poſſit exercere iuriſdictionem ſuper perſonas Eccleſiaſticas ex eo tantum, quod teneant in emphyteuſim bona eius Abbatiæ, tom. 5. conſult. 2. num 36.
Abbates, exempti in Concilio prouinciali, & ſynodali, an poſſint vti mitra antifrigiata, tom.5.conſ.12.n.25.
Quid de non exemptis, ibid.
In materia iuriſdictionis inter Epiſcopos, & Abbates, ſiue Commendatores an, & quatenus concedenda ſit manutentio Epiſcopis in quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem Epiſcopalem in territoriis Abbatiarum, tom. 5.conſ.85.n. 1.
Quæ ætas requiratur in Abbate, tom.6.conſ. 10.n.7.
Sub nomine Epiſcopi præciſè non veniunt Abbates, neque ſub nomine Ordinarij in ſubiecta materia, tom. 7. conſ. 7.n.22.& 32.
Abbates, alijque Prælati regulares in parochijs, in quibus habent iuſpatronatus acquiſitum, vel ceſſum à laicis, tenentur Epiſcopo diœceſano præſentare Sacerdotes ſeculares, vt antea laici tenebantur, nec poſſunt ſubſtituere monachos, eoſque pro libitu, non ſalutato Ordinario, remouere, & Epiſcopis iuriſdictionem, & reliqua iura ſubtrahere, ibid. n.26. ac 36.
Quatenus dici poſſint Ordinarij exemptorum, tom.7.conſ. 8.num.8.
Quatenus pro parochialibus Eccleſijs facere poſſint concurſum, ibid. n. 17.
Ex quibus conuincatur Abbates habere in Eccleſiis, ſibi vtroque iure ſubiectis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ibid. num.90.
Quatenus poſſint œconomos in Eccleſijs parochialibus apponere, ac facere concurſus, ibid.n.91.
Punire Curatos, & monachos ſecularizatos, alioſque clericos, ibid. n.92.
Cogere ad ſynodum Curatos, ibid. n.94.
Approbare ad confeſſiones, etiam ſecularium, ibid. n.95.
Concedere dimiſſorias, ibid.n.96.
Viſitare clauſuram monialium, & alia exercere, ibid. n.97.
Viſitare Eccleſias, & in illis exercere pontificalia, ibidem num.99.
Quid de cognitione cauſarum validitatis iuſpatronatus laicalis, ibid.n.103.
Quatenus poſſint viſitare collegia pia, confraternitates, &c. ibid.n.98.
Prohibetur Abbatibus vſus pontificalium in officijs, ac miſſis defunctorum, tom.7.conſ.44. n.11.
In vſu baldachini quatenus incurrant cenſuras, ibid. n. 16. ac ſeqq.
Senſus D.Bernardi circa pontificalia, in Abbatibus inſignia, ibid.n.48.
An Abbates, qui in parochos, & parochianos iuriſdictionem habent quaſi Epiſcopalem priuatiuè ad Epiſcopum, poſſint ſuis ſubditis ſecularibus litteras dimiſſorias, ad Ordines ſuſcipiendos concedere, tom.8.conſ.19.à n. 1.& à n. 14.
Quid quoad ſubditos regulares, ibid.n.1.
In quibus caſibus poſſint de iure communi, vel ex Concilio Tridentino tonſuram, & minores Ordines conferre, ibid. num. 15.
Quid de conceſſione litterarum teſtimonialium, ibid.n.26.

Abbatiſſa, V, Electio.

In qua ætate eligi poſſit, tom.6.conſ. 10. à n.1.
An ſufficiat inchoaſſe annum quadrageſimum, ibid.n.4.
Eiuſque tempus currat de momento ad momentum, ibid.
Et an in dicta ætate poſſit Epiſcopus, vel Nuncius Apoſtolicus diſpenſare, ibid.n.8.
Electio monialis in Abbatiſſam minoris ætatis, an ſit eo ipſo irrita, ibid.n.9.
De pœnis monialium aliter eligentium, ibid.n.12.
Et à quo tempore ætas ſit computanda, an ſcilicet conceptionis, an natiuitatis, an baptiſmi, ibid. n.13.
Quomodo eligenda, tom.8. conſ.49. à n.5.
Duobus Monaſterijs, an vlla præfici poſſit, ibid. n.7.
Eius ætas, ibid. n.2. & 5.
Quid de Abbatiſſa Canonicatum regularium, ibid.
Ex quo monaſterio ſit aliquando eligenda, ibid. ac n.ſeq.
Num monialis poſſit dici ex aliquo facto incurriſſe irregularitatem ita, vt diſpenſatione indigeat, ſi fortè in Abbatiſſam eligeretur, ibid.n.6.
In electione Abbatiſſarum in monaſterijs Regularibus ſubiectis, an vnà cum Vicario generali intereſſe poſſit etiam notarius Epiſcopalis, tom.8.conſ. 120.n.1.& ſeqq.
Et an electio facta abſque intereſſentia Vicarij, & Notarij ſit contra Conſtitutionem Gregorii XV. ac propterea irrita, ibid.n.4.

Abbatia.

Quando ſit nullius, tom.7.conſ.73. à n.1.
Et Eccleſiæ, ac loca per Summos Pontifices dimembrata remaneant in eodem ſtatu, & qualitate, ibid. à n.1.

Abiurans, Abiuratio.

An & quatenus Regulares abiurantes de leui in S. Officio Inquiſitionis, reddantur inhabiles ad gradus, & dignitates Religionis, tom.8.conſ.72. à n.1.
Abiuratio de violenti, an detur, ibid. n.4.
Abiuratio de leui quibus imponatur, ibid.n.5.
Abiuratio minuitur tortura, ibid.n.6.
Non imponitur iis, qui traduntur curiæ ſeculari, ibid.n.7.
Abiurationis de vehementi effectus, ibid.n.8.
Abiurationi publicæ intereſſentibus indulgentia conceditur, ibid.n.9.
Super tabulato abiurationis, an Iudex ſecularis ſedere poſſit, ibid.n.10.
Publicè abiurans quo habitu inductus eſſe debeat, ibid.n.11.
Ac tenere candelam accenſam, ibid.n.12.
Abiurans, tanquam hæreticus formalis, an admittatur ad officia publica, & honores, ibid.n.13.
Abiurans de formali quatenus debeat geſtare habitellum, ibid. n. 14.
Quid de abiurante de formali, & poſtea habilitato, ibid.n.15.
De abiurante de leui, ibid.n.16.
De eo, qui pluries abiurauit, ibid.n.17.
De eo, qui abiurauit de vehementi, ibid.n.18.
In abiuratione interuenit iuramentum, tom.8.conſ.123.n.2.
Abiuratio datur iuxta qualitatem ſuſpicionis, ibid.n.3.
De damnato ad perpetuas triremes, iuſſo abiurare, ibid.

Index Rerum.

Abortus.

An ſit miſti fori, tom.5. conſ.2. n.46.

Abſolutio, V. Cenſura, Excommunicatio, Confeſſio, Diſpenſatio, Iuramentum.

De facultate Epiſcoporum in criminum occultorum abſolutione, tom.6. conſ.99. à n.1. & ſeqq. Vbi ad hanc rem ferè omnia diſcutiuntur.

Abſtinentia.

Plurium dierum, menſium, annorum quomodo probetur, tom.7. conſ.91. à n.44.
Abſtinentia Moyſis, ibid. n.53.
Eliæ, ibid. n.54.
Chriſti, n.55.
Aliorum, ibid. à n.56.
Eius vires, ibid. n.75. ac ſeqq.
Virtus, ibid.
In hanc rem animaduerſio, ibid. à n.85.

Acta, V. Immunitas.

An Regulari danda ſit petita copia actorum in cauſa criminali cum expreſſione nominum teſtium, tom.8. conſ.41. n.1. ac ſeqq.
Quid in crimine hæreſis, ibid. n.1.

Actio, Actus.

Nemo ad agendum admittitur, niſi ſua interſit, tom.7. conſ.3. n.1.
Sed neque etiam ad excipiendum, ibid.
Quando aliquid requiritur ad validitatem actus, quando adhiberi debeat, tom.7. conſ.42. n.7.
Actus facultatiui quod ius pariant, tom.7. conſ.49. n.5.
Actus extraiudicialis quis ſit, & quando ita dicatur, tom.5. conſ.4. n.5.
Facultatibus non inducit obligationem, nec quaſi poſſeſſionem, tom.5. conſ.68. n.2.

Accuſatus.

An idem ac maculatus, tom.6. conſ.93. n.1. & 2.

Adiuncti, V. Iuramentum.

Adiuncti, ſiue Coniudices capitulares an teneantur iurare, tom.7. conſ.6. à n.1.
Quando, vbi, & in cuius manibus, ibid.
Eorum electio pertinet ad Capitulum, ibid. n.3.
In iudicando repræſentant Capitulum, ibid.
Eorum deputatio à quo iure profluat, ibid.
Et ad quem pertineat, ibid. n.5. ac ſeq.
Adiunctorum iuriſdictio an ſimultanea, ibid. n.7.
Vbi teneantur præſtare iuramentum, ibid. & n. ſeqq.
A quo accipiant iuriſdictionem, tom.5. conſ.72. n.6.
De adiunctis duarum diœceſum vnitarum, ibid.

Adhoa.

Pro quibus bonis ſoluatur, tom.5. conſ.1. n.13. & ſeq.
Succeſſit loco ſeruitij feudalis, ibid. n.14.

Adminiſtratores, V. Epiſcopus, hoſpitale.

Qui bona Eccleſiaſtica adminiſtrant, etiam Capitula, tenentur de eis rationem reddere ſuo Epiſcopo, tom.6. conſ.50. n.5.
Siue ſint principales adminiſtratores, ſiue ſubordinati, ac deputati ab alio, ibid.
Cui principales, cui ſubordinati rationem reddere debeant, ibidem.
Adminiſtratores tam Eccleſiaſtici, quàm ſeculares fabricæ cuiuſuis Eccleſiæ, & quorumcumque piorum locorum deputati ab Vniuerſitate, an teneantur reddere rationem adminiſtrationis ſoli Ordinario, tom.7. conſ.15. à n.1.
Ordinarius poteſt ordinare, quod adminiſtratores ſingulis annis rationem reddere teneantur, ibid. n.26.
Adminiſtratores locorum piorum priuatorum ad redditionem rationis per Ordinarium cogi poſſunt, ibid.
Quod intelligitur generaliter, etiam in caſibus à iure communi non conceſſis, ibid. n.30.
Adminiſtratores piorum locorum, etiam exemptorum, nullam rationem reddentes, Epiſcopo poſthac eam reddere tenentur, ibid. n.31. & 37.
Quid ſi alijs eam reddere conſueuerint, ibid. & n.37.
An adminiſtratores operum piorum, à fundatore deputati, poſſint ab Epiſcopis, vel eorum Viſitatoribus contra ordinata à fundatoribus remoueri, ac mutari, tom.8. conſ. 17. n.9.
An dicti adminiſtratores in fundatione deputati poſſint abſentes compelli ad exhibendum libros adminiſtrationis vbi reſident Epiſcopi, ibid. n.10. ac ſeq.
Adminiſtratores, ac Syndici Monaſterij Monialium, Regularibus ſubiecti, quatenus poſſint ab Epiſcopis compelli ad exhibendum libros receptorum, & expenſorum dicti Monaſterij pro redditione rationis, etiam ſine præſentia miniſtri prouincialis, cui ſubeſt dictum Monaſterium, tom.8. conſ.19. n.1.
An competat Epiſcopis facultas circa exigendas rationes ab adminiſtratoribus, quatenus debitores comperti fuerint, ad reliquatum ſoluendum iuris remedijs cogendi, ibid.
Necnon etiam ad effectum in ipſos adminiſtratores, quatenus fraudulenter adminiſtrauerint, criminali iudicio animaduertendi, ibid. n.2.

Adulterium, Adulter.

Cognitio adulterij an ſit miſti fori, tom.5. conſ.2. n.41.
Eius crimen cõparatur maieſtatis delicto, tom.7. conſ.81. n.1
Eſt inter grauiſſima peccata, ibid.
Pro pœna imponenda in hoc crimine quid conſiderandum, ibid. n.2.
Adulterium ſimplex, ibid.
Cum alio miſtum, ibid.
Pœna adulterij ſimplicis, ibid. n.3. & ſeqq.
In foro conſcientiæ num liceat occidere adulterum, ibid. n.6.
Et adulteram, ibid.
Quid de iure ciuili, ibid. n.7.
Pœna in mulieres, ibid. n.8. & 9.
In Monaſterium incluſio interdum ſine verberibus, ib. n.10.
Huius pœnæ inuentio ad quem referatur, ibid.
Ad tolerandum, ibid. n.11.
Quibus remedijs occurrendum, ibid. n.12. & ſeqq.
Adultera portento iucundè punita, ibid. n.13.
An & quatenus cum adultero diſpenſari poſſit, vt ad ſacros Ordines valeat promoueri, tom.8. conſ.133. n.2.

Aduocatus.

In quo loco poſſit conuenire forenſem pro ſuo ſolario, tom. 6. conſ.94. n.34.
Vnde ſic dicatur, tom.5. conſ.5. n.52.
Quomodo teneatur defendere, ibid.

Aduena.

Quatenus, & in quibus actibus aduenæ teneantur legibus loci, in quo ſunt, tom.5. conſ.79. n.32. & ſeq.

Aedes.

Per ædis vocabulum chriſtiani primitiuæ Eccleſiæ, quid intellexerint, tom.6. conſ.98. n.3.
A quo & quomodo ſuccurri debeat Eccleſiæ, vel ædibus parochialibus, ſi refectione indigeant, tom.8. conſ.60. n.1. & ſeqq.
Quatenus quiſque in ſuo ſolo poſſit ædes altius ponere ac tollere, tom.8. conſ.66. à n.1.
Et cur nunciatio noui operis inducta, ibid. ac ſeq.

Aemu-

Aemulatio.

Experniciofa, tom.6. conſ.54. n.6.
Turbat hierarchiam, ibid.
Quando dicatur intercedere, tom.8. conſ.66. n.3.

Aequipollens.

Nihil refert quod aliquid fiat ex æquipollentibus, tom. 7. conſ.2.n.15.

Affictuarius, V. Conductor.

Aggreſſor.

Nomine aggreſſoris quis intelligatur, tom.7. conſ.20. n.12.
Quomodo licitum præuenire aggreſſorem, ibid.

Agricultura.

An & quatenus clericis concedenda ſit licentia exercendi agricolturam, tom.7. conſ.72. à n.1.
Eius exercitium quomodo Clericis permiſſum, ibid. n.4.
Quid in bonis proprijs, ibid. n.6.

Aleator, V. Ludus.

Aleatorum ſuſceptores ſunt in ſtatu reprobo, tom.6. conſ. 93. n.13.
Eorum in conſcientia obligatio, ibid.
Eorundem exercitium in foro externo quando reprobetur. ibidem.
Puniuntur, ibid.
Quæ illorum domus intelligatur, ibid.
Publicatur, ibid. n.23.
Pœnæ contra receptantes in domo ſua aleatores, ibid. à n.15. ac ſeqq. & n.20.
Eorum extenſiones ac limitationes, ibid. n.16. ac ſeqq.
Quatenus ſint perſonæ viles, & infames, ibid. n.25.
Aleatores, eorumque ſuſceptores quatenus repellendi à teſtimonio, ibid. n.26.
An ſint irregulares, ibid. n.27.
An & quatenus ſint inhabiles ad obtinenda beneficia Eccleſiaſtica ita, vt collatio eis facta ſit ipſo iure nulla, ibid. n.28. ac ſeq.
Pœna alia in Clericum luſorem, ibid. n.30.
Aleatores regulariter puniuntur arbitrio Iudicis, ibid.
Aleator beneficiarius quatenus poſſit beneficio priuari, ib.
Placita Curiarum circa pœnas aleatorum, ibid.
Vtquis, tanquam aleator, eligi non poſſit, quid requiratur, ibid. n.31.

Alienatio, V. Bona, Pœna.

Leges cùm ciuiles, tum Eccleſiaſticæ, ne bona eccleſiaſtica alienentur, tom.6. conſ.95. n.5.
Res Eccleſiæ immobiles, vel quæ inter immobiles computantur, nemini licet alienare, ibid. n.6. ac ſeqq.
Pœnæ in laicos alienantes, etiam cum cauſa, bona Eccleſiaſtica, ibid.
Quæ in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum prohibeantur, ibid. n.7.
Quatenus non prohibeantur alienari res mobiles, ibid.
Quid de eorum emphyteuſi, ibid. n.8. & ſeq. ac n.11.
Quæ, quotue cauſæ in contractu emphyteuſis concurrere debeant, ibid.
Quidue de eorum conceſſione in feudum, ibid. n.11.
Quando res Eccleſiæ dicatur in emphyteuſim, vel in feudum ſolita dari, ibid. n.12.
Quid de fructibus ac bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ibid. n.13.
Quid etiam in terrulis ac vineolis, ibid. n.14.
Vbi ad id quot cauſæ concurrere debeant.
Ad quam vſque quantitatem liceat Epiſcopo alienare, ibid. & n.15.
Quid in allenatione neceſſaria, ibid. n.16.
Quidue de legatis immobilium fratribus minoribus ſub modo licito relictis, ibid.
Aliud eſt alienare, aliud ſpecialis hypothecæ titulo obligare, ibid. n.17.
In prohibitione de rebus Regularium non alienandis an comprehendatur generalis hypotheca, ibid. n.17. & tom. 7. conſ.5. n.4.
Differt hypotheca à pignore, ibid. n.18.
Quid ſit hypotheca, quid pignus, ibid.
Sub nomine alienationis, quæ, quotue contineantur, ibid. n.19. & ſeqq.
Pecunia Eccleſiæ accepta ex redemptione cenſus, non poteſt ſine ſolemnitate conuerti in extinctionem debitorum eiuſdem Eccleſiæ, ibid. n.21. & 24. & ſeq.
Non poſſunt res Eccleſiæ alienari pro extinctione debiti, ibid.
Praxis in licentia alienandi res Eccleſiaſticas, ibid.
Quando iura permittunt non ſeruari ſolemnitates in alienatione rerum Eccleſiaſticarum requiſitas, ibid. n.22.
Quomodo probanda neceſſitas alienationis, & qualis illa eſſe debeat, ibid.
Quid de magna pecuniæ ſumma deſtinata pro emendis ſtabilibus, aut mobilibus pretioſis, an ſcilicet conuerti poſſit ad emenda mobilia vſualia, ibid. n.23.
An eiuſmodi pecunia conuerti poſſit in cenſum vitalitium, ibid. n.26. ac ſeqq.
Quid de alienante res Eccleſiæ non obtento, ſed reſeruato, quatenus opus eſſet, beneplacito Sedis Apoſtolicæ, ibid. à n.28. & ſeqq.
Quando permiſſa, ibid. n.31.
Quid in terminis decreti S. Congregationis Concilij iuſſu Vrbani VIII. editi, ibid. n.32.
Quando in alienatione rerum Eccleſiæ transferatur dominium, ibid. n.33.
Res Eccleſiæ non poſſunt elienari pro donatione remuneratoria, ibid. n.34.
In alienatione rerum Eccleſiæ duo copulatiuè requiruntur, ibid. & n.44.
Cur requiratur ſolemnitas conſenſus Apoſtolici, ibid. n.35.
Quid de donatione remuneratoria immobilium ad tempus, ibidem.
Beneplacitum Apoſtolicum non eſt neceſſarium, vt hæres Eccleſiaſticus poſſit alienare bona prohibita alienari ob ſoluenda debita defuncti, ibid. n.36. & ſeq.
Quid de alienatione ex cauſa neceſſaria, ibid. n.39.
Quot ſint cauſæ neceſſariæ, ibid.
Qui caſus excipiantur ab Extrauagante Ambitioſæ, ib. n.40.
Ad formæ ſolemnitatem pertinet cauſæ cognitio, ibid. n.41.
Alienatio rerum Eccleſiæ quatenus irrita, ibid. n.45.
Defectus ſolemnitatis à quo ſit allegrandus, ib. n.46. & ſeqq.
In alienatione rerum Eccleſiæ, facta autoritate Papæ quando non requirantur aliæ ſolemnitates, ibid. n.50. & ſeq.
Non tamen ſupplet defectum cauſæ, ibid. n.52.
Nec requiritur alia ſolemnitas in alienatione facta coram Pontifice, ibid. n.53.
Idem ſi cum Pontifice contrahatur, ibid. n.54.
Etiamſi vt perſona priuata contraheret, ibid. n.55.
In alienatione rei Eccleſiæ nondum incorporatæ, ſed in ipſa acquiſitione facta, non requiruntur ſolemnitates, ib. n.56.
Neque ad effectum alienationis habetur in conſideratione momentanea acquiſitio, ibid. n.57.
Quomodo id procedat, ibid. n.58.
Quando in ceſſione hæreditatis, delatæ Eccleſiæ, neceſſariæ non ſint ſolemnitates, ibid. n.59. & ſeq.
Quatenus poſſit Prælatus præiudicare Eccleſiæ in quærendis, ibid. n.61.
In alienatione rei Eccleſiæ ſolitæ alienari, quatenus non requirantur ſolemnitates, ibid. n.62. & ſeqq.
Quod res ſit ſolida alienari nō ſtatur aſſertiori partis, ib. n.64.
Quid requiratur, quod res Eccleſiæ dicatur ſolita alienari, ibid. n.65. & ſeqq.
Ad effectum vt dicatur valida non præſumitur ſolemnitas ſpatio triginta annorum, ibid. n.68.
Res Eccleſiæ ſolita locari, ſi ſit incorporata Eccleſiæ, non poteſt locari ſine ſolemnitatibus, ibid. n.71.
Res Eccleſiæ ſolita locari, tunc demum ſine ſolemnitatibus poteſt locari, ſi adſit eadem cauſa conceſſionis, ibid. n.69.

Alienatio rei Eccleſiæ alienari ſolitæ cum hoc, quod non non tranſeat ad hæredes extraneos, non poteſt ſine ſolemnitatibus alienari cum hoc, quod ad extraneos tranſeat, ibid. n.70.
Quando dicatur facta incorporatio, ibid. n.71.
Alienatio rei Eccleſiæ vltra triennium fieri non poteſt abſque ſolemnitatibus, ibid. n.73.
Quod procedit, etiam in Prælato regulari, ibid. n. 74.
Limitatur in locationibus caſalium, quæ ſingulo anno fructus non afferunt, ibid. n.75.
Et in locis, in quibus conſtitutio Paulina non ſeruatur, ibid. n.76.
Præſumitur tamen vſu recepta, & ideò non vſus debet probari, ibid. n.77.
Translatio canonis, ſiue, vt aiunt, affrancatio, an requirat ſolemnitates requiſitas in alienatione rei Eccleſiæ, ib.n.78.
In tranſactione ſuper bonis Eccleſiæ requiruntur eædem ſolemnitates, quæ in alienatione, ibid.n.79.
Declaratur & ampliatur, ibid. n.80. & 81.
Qnid in impoſitione cenſus ſuper re Eccleſiæ, ibid. n. 82.
In conceſſione emphyteuſis Eccleſiæ fratribus facienda ab vno fratre acquirente, ibid. n.83.
In alienatione rei Eccleſiæ ex curſu temporis quatenus præſumantur ſolemnitates, ibid. n.84.
Quæ ab initio fuit vtilis, quomodo reddatur nulla, ibid. n.85. & ſeqq.
Quomodo probetur pretium eſſe verſum in vtilitatem Eccleſiæ, ibid. n.93. & ſeqq.
Alienatio rei Eccleſiæ, pro qua fuit obtenta ſententia vigore gratiæ, *ſi in euidentem*, eſt valida, licet ſententia non comprobetur ex eiſdem actis, ibid. n.95. & ſeq.
Quid ſi ſententia eodem die, quo gratia fuit præſentata, lata fuerit, ibid. n.97.
Quo tempore attendi debeat valor rei Eccleſiæ, ibid. n.98.
Declaratur, ibid.
Quid de alienatione tempore belli, peſtis, &c. ibid. n.99. & ſeqq.
An in inſpicienda vtilitate Eccleſiæ attendatur valor rei, vel valor reditus, ibid. n.104.
In confirmatione alienationis rei Eccleſiæ vigore gratiæ, *ſi in euidentem*, ſufficit extraiudicialis informatio, ibid. n.105. & ſeq.
Limitatur, ibid. n.117. & ſeq.
An ſufficiat ſola citatio alienantis, ibid. n.109.
Sufficit, quod ſit præſens, ibid. n.110.
Quando citatio non requiratur, ibid. n.111. & ſeqq.
Quarum rerum habenda eſt ratio in conſiderando valore rei Eccleſiæ, ibid. n.114. & ſeqq.
Vbi multa de vtilitate Eccleſiæ vſque ad n.140.
Vt ex curſu temporis præſumatur beneplacitum Apoſtolicum, quatenus requiratur ſcientia Summi Pontificis, ibid. n.140. & ſeq.
Beneplacitum Apoſtolicum in alienatione rei Eccleſię quando ſit omnino neceſſarium, ibid. n.142.
Quando præſumatur expeditum, ibid. n.143. & ſeq.
Vbi alia vſque ad n. 232. quę ita ſunt ſpiſſa, vt loco Indiciſ ſint.
Proceſſus in cauſa alienationis, ſi in euidentem, ibid. à n.258.
Summus Pontifex an bona Eccleſiæ, ſiue Papatus alienare poſſit, ibid. n.270.
Extrauagans Ambitioſæ *de reb. Eccleſ. non al.* eſt vſu recepta, tom.7. conſ.1. n.1.
Datariæ praxis ſuper hac re, ibid.
Quando vigore hypothecæ generalis proceditur ad ſubhaſtationem, non poteſt fieri abſque beneplacito Apoſtolico, ibid. n.4. & ſeqq. Vbi alia.
Beneplacitum Apoſtolicum quando non requiratur in alienatione rerum Eccleſiæ, ibid. n.6. & ſeqq.
Qnid ſi Eccleſia non adimpleat onera, ibid. n.9.
Ad rem hanc decreta Conciliorum, Patrum, ac Imperatorum, tom.8. conſ.31. n.12. ac ſeqq.

Allodium.

Quod propriè dicatur, tom.5. conſ.1. n.16.
Eius definitio, ibid.
Opponitur feudo, ibid.

Almutium.

Delatio almutiorum quibus permittatur, & quomodo, tom.6. conſ.59. n.9.

Altare, V. Regulares.

Priuilegium altaris portatilis an ſublatum Regularibus, tom.6. conſ.12. à n.1. & 7. & ſeqq.
An etiam Epiſcopis, ibid. & n.15.
Etiam titularibus, ibid. n.1.
Quid de adminiſtratore Epiſcopatus, ibid.
Quibus Ieſuitis conceſſum, ibid. n.7.
Ratio cur Epiſcopis non ſit ſublatum priuilegium altaris portatilis, ibid. n. 15.
Manutentio altarium ad quos pertineat, tom.6. conſ. 15. n.1. & ſeqq.
Quid ſi Eccleſia non ſit ſufficienter dotata, ibid. n.4.
Et patronus ab initio aſſignauerit dotem ſufficientem pro mercede Sacerdotis, & ornamentorum manutentione, ibid. n.5.
Quanta debeat eſſe dos altaris, idid. n.6.

Alternatiua.

In alternatiuis electio eſt debitoris, ſiue obligati, tom.5. conſ.72. n.16.
Sufficitque alterum adimplere, ibid.

Ambitus.

Vt quis excludatur ab ambitu quænam ſufficiant, tom.6. conſ.93. à n.1.

Anathema.

Qnid, tom.7. conſ.33. n.21.
Eſt grauior pœna, ibid. n.22.
Quomodo differat ab excommunicatione, ibid. & n. 24.
Eius etymon, ibid. n.23.

Anima.

Anima rationalis an diuiſibilis, tom.5. conſ.40. n.3. & ſeqq.
Quomodo moueat homines, abſciſſo capite, ibid. à n.5.
Eſt immortalis, ibid. n.6.
Caret partibus, ibid. n.7.
Eſt tota in toto obiecto cognito, & tota in qualibet parte illius, ibid. n. 8. & ſeq.
Eſt aptiſſima formarum ad materiam formandam, ibid. n. 10.
Quomodo moueatur non tam motibus contrarijs, quàm vniatur conſtitutiuè diuerſis partibus corporis, quæ recipiunt motus contrarios, ibid. n.11.
Quid de anima brutorum, ibid. n.12.
Quas pęnas incurrat chriſtianus negans animæ rationalis immortalitatem, vel de illa dubitans, tom.8. conſ.152. à num.1.
Philoſophi & hæretici, qui animæ immortalitatem negant, ibid. n.1.
Qui eam aſſerant, ibid. à n.7.
An tenendum ſit de fide eam eſſe immortalem, ibid. & n. ſeqq.

Animalia, V. Damna.

Animus.

Animi indicium ex quibus appareat, tom. 7. conſ.31. n.14.

Apes.

Apum alnearia inter opera quotidiana monachorum, tom. 7. conſ.72. n.8.
Eorum vſus ex quo proueniat, ibid.
Permiſſus Clericis, ibid.

Index Rerum.

Apoſtata. V. Mancipia.

Apoſtata à fide an debeat induci ad proteſtandum publicè fidem chriſtianam, tom.6. conſ.58. n.1.
Quid de ijs, qui ſe non ſentiunt ſufficientes ad ſuſcipiendum martyrium, ibid. n.2.
Et de ijs, qui nullam fugiendi ſpem habent, neque animi fortitudinem profitendi fidem catholicam, ibid. n.3.
Apoſtata à Religione qui ſit, tom.7. conſ.68. n.5.
Apoſtata à Religione an ſit Regularis Romam adiens abſque licentia ſui Superioris, tom.8. conſ.65. à n.1.
In ipſum pœnæ, ibid. n.2. ac 3.
A quo puniendus, ibid. n.7.
In apoſtatam à fide pœnæ, tom. 8. conſ.77. n.9. & ſeqq.
Apoſtata à Religione, ordines ſacros ſuſcipiens, in quas pœnas incurrat, tom.8. conſ.92. n.6. ac ſeqq.

Appellatio, V. Cenſura.

An & quatenus à ſententijs, & grauaminibus Epiſcopi, vel Prælati per laicos vaſallos appellandum ſit ad Regem, vel ad Summum Pontificem, tom.5. conſ.1. n.14.
Iudex appellationis dicitur ſuperior, tom. 5. conſ.2. n.4.
Appellatio ſupponit ſuperioritatem, & maius imperium, ibidem.
A ſententia Suffraganei appellatur ad Metropolitanum, tom.6. conſ.34. n.10.
Appellatio à cenſuris, tom.7. conſ.44 n.33.
Quando ſuſpendat cenſuras, ibid.
Poteſt excommunicatus, appellatione pendente, ſine alicuius irregularitatis incurſu celebrare, ibid. n.34.
Etiamſi poſtea pronuncietur malè appellaſſe, ibid.
An & quatenus à morum correctione detur appellatio, etiam quoad Regulares, tom.8. conſ.61. à n.1.
In cauſis correctionis an & quatenus detur, ibid. n.2. ac ſeqq.
Remedium appellationis cur adinuentum, ibid.
In quibus ſubditis id locum habeat, ibid. n.3.
Præcipuè in Regularibus, & quare, ibid. & n.5.
An quoad effectum ſuſpenſiuum tantùm, ibid. n.4.
Quid quoad deuolutiuum, ibid.
Quatenus liceat appellatio in cauſis correctionis poſt, vel ante definitiuam ſententiam, ibid.
Quid ſi Epiſcopus procedat tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, ibid.
An ſi Prælatus regularis excederet modum in corrigendo, liceat ſubdito appellare quoad vtrumque effectum, ibid. num.6.
Quid ſi Epiſcopus iudicialiter procedat, ibid. & n. ſeqq.
In quibus cauſis liceat appellare, ibid. à n.10. & ſeqq.
A pœna latæ ſententiæ an detur appellatio, tom. 8. conſ. 75. num.3.
Impedit electionem, tom.6. conſ. 92. n.3. & 4.

Aqua vita, V. Eccleſiaſtici.

An inebriet, tom.6. conſ.18. n.57.

Archiepiſcopus, V. Metropolitanus, Canonicus.

De Epiſcopo ſuffraganeo, qui in ſuum Metropolitanum ſententiam excommunicationis protulit, tom. 8. conſ. 22. num.1.
Qui non paruit mandatis eiuſdem Metropolitani, ibid. n.2.
Qui cedulones eiuſdem Metropolitani lacerauit, & in illum ſuos cedulones publicauit, ibid. n.4.
Poteſt Epiſcopum ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, ibid. n.2.
An manutentio ſolis Archiepiſcopalis, & eius ornamentum pertineat ad Archiepiſcopum, an potius ad Sacrarium Metropolitanæ, ad quod pertinet omnis impenſa pro confectione, & manutentione Pontificalium, tom. 5. conſ. 55. n.1. & ſeqq.
Archiepiſcopo ad Eccleſiam cum cappa pontificali acceſſuro, vt ſolemniter celebret, quid curare debeat, tom. 5. conſ.83. n.46.
Quid agendum ipſo ab Eccleſia diſceſſuro, ibid. n.47. ac ſeqq.
Accedente ad chorum cum cappa pontificali, ib. n.50. & ſeq.
Quando dicatur priuatim ad Eccleſiam accedere, ibid. num.52.
Quod nulla dignitas, nullus canonicus ad eius latus accedere debeat, ibid. n.53.
De ſupplente vicem primæ dignitatis in porrigendo aſperſorium Archiepiſcopo Eccleſiam ingredienti, ibid. n.54.
De tenente ac ſubſtinente librum Archiepiſcopo intonanti, vel legenti, ibid. n.55.
De ſede primæ dignitatis Archiepiſcopo aſſiſtentis, ibid. num.56.
De Archiepiſcopo ſolam concionem audituro ad Eccleſiam accedente, ibid. n.57.

Archipresbyter, Archipresbyteratus.

Archipresbyteratus, qui eſt nullius diœceſis à quo viſitari debeat, tom.7. conſ.8. n.65.

Archiuiſta, Archiuum.

Archiuiſta Eccleſiæ cathedralis, vel collegiatæ à quo eligendus, tom. 8. conſ.16. à n.1.
Archiui adminiſtratio ad quem pertineat, ibid. n.1.
Quid ſi exiſtat Eccleſiæ ſtatutum, ibid. n.2.
Vel Concilium prouinciale, ibid. n.4.
Et in Archiuo ſint ſcripturæ menſę Epiſcopalis, ibid. n.3.

Argumentum.

Quando extat diſpoſitio textus, non eſt arguendum à ſimili, neque à pari, tom.6. conſ.96. n.14.
Argumentum à maiori, tom.5. conſ.60. n.18.
De tempore ad locum & perſonas, tom.7. conſ.32. n.63.

Arma, V. Clericus, Iudex.

Armorum vſus prohibitus Clericis, & Laicis, tam in Eccleſia, quàm extra illam, tom.5. conſ.5. n.6. ac 7.
Delictum delationis armorum, etiam prohibitorum in Eccleſia, an ſit exceptum in Conſtitutione Gregoriana, ibid. n.8. & 42.
Arma, etiam prohibita, in Eccleſia deferens an committat graue delictum, ibid. n.42.
Confugientes ad Eccleſiam cum armis poſſint ijs ſpoliari à Curia ſeculari, ibid. à n. 1.
Delictum delationis armorum prohibitorum in Eccleſia non eſt de exceptis, tom. 5. conſ. 5. n.29. & 42.
Clerici quando poſſint à Curia ſeculari armis ſpoliari, ibid. n.3. & 70.
Arma à ſatellitibus laicis Clerico erepta an poſſint ab ipſis retineri, ibid.
Spoliatio armorum in Eccleſia num ſit punitio, ibid. n.8.
Vel actus iuriſdictionis, ibid. n.9. ac ſeqq. & n.66. & ſeq.
An verò protectionis, ibid.
Arma Clericorum quæ ſint, ibid.
Vetita poſſunt à quouis occupari, ibid.
Secularis Iudex ſpoliando reum armis in Eccleſia num peccet, & puniri poſſit à Iudice Eccleſiaſtico, ibid. n.12.
Quid de conſuetudine ſpoliandi Clericos armis prohibitis ibid. n.22. & 30. & 75.
Quid de armis valde extraordinarijs, ac prohibitis ſub pœna capitali, ibid. n.24. & 82.
Quomodo huiuſmodi confugientes ſint ab Eccleſia extrahendi, & ab eis arma auferenda, ibid.
Abſtrahentes arma à confugientibus ad Eccleſiam quomodo abſoluendi, ibid. n.29.
Sunt acceſſoria perſonæ, ibid. n. 44.
De Clerico arma deferente, ibid. n. 84.
In caſu neceſſitatis pro defenſione fidei arma Clericis non ſunt interdicta, tom.5. conſ.13. n.15.
Armorum æqualitas in moderamine inculpatæ tutelæ an & quatenus requiratur, tom. 7. conſ.20. à n.8.
Quando armatus contra inermem ſe defendere poſſit, ibid.
Armorum appellatione quæ inſtrumenta veniant, ibid.
Paritas armorum nuſquam in iure repetitur ob tutelam corporis, ibid.

Quatenus requiratur, quod æquo marte, & paribus armis iniuria repellatur, ibid. & n.ſeqq.
Solus timor armorum dicitur offenſa, ibid.n. 12.
An Clerici ex Epiſcopi licentia poſſint deferre, ac retinere arma edicto Principis ſecularis prohibita, tom.7. conſ.32. à num. 1.
Et an Epiſcopi familia, de ipſius Epiſcopi licentia impunè vti poſſit quouis armorum genere perinde, ac familia Principis ſecularis, ibid. à n.17.
Vſus armorum qua lege ſit Clericis interdictus, ibid.n.15.

Arma, ſiue Inſignia.

Arma gentilitia, an & quatenus in Eccleſijs &c. à ſe fundatis quiſque ponere poſſit, tom.8. conſ. 25. à n.1.
Quibus liceat in re ſua arma ſua pingere, & apponere, ibid. num.2.
Quid per ea denotetur, ibid.n.4.
Armorum alienorum impreſſio prohibita, ibid.
Inſignia domini deſtruens qua pœna puniatur, ibid.
Poteſt heres grauari, vt teneatur arma teſtatoris pingi facere in eius rebus, ibid.n.5.
Et nomen ſuum in Eccleſia à ſe ædificata apponere, ibid. & n. 8. ac 9. & 15.
Mos apponendi inſignia vetuſtiſſimus, ibid.n.6.
In ſedilibus, & ſcabellis Templorum, ibid. n.7.
Contrarium firmatur, ibid. à n. 10.
Venditor domus, aut prædij non poteſt in re aliena arma ſua de nouo ponere, ibid. n.12.
Quatenus ne in libris quidem, ac numiſmatis, ibid.n.13.
Neque licet homini priuato imaginem ſuam in aula regia ponere, ibid. n. 14.
Periculum, quod incurrunt arma ſua in Eccleſijs affigentes, ibid. n.16.
Quomodo errat qui ſua inſignia in Eccleſijs ponit, ibid.n.16.
Abuſus huius rei, ibid. & n.17. ac 18.
Reſpondetur obiectionibus, ibid. à n. 20.
Moderatio, & ſenſus Autoris, ibid. & n.29.
Et de hac re conſuetudo, ibid. n. 30.
Epiſcopus non debet amouere arma ſuorum prædeceſſorum, neque aliorum, ibid. n.31.
An patronus, in quem legitimo titulo iuſpatronatus Eccleſiæ, hoſpitalis, &c. translatum eſt, arma ſeu inſignia primi patroni inde auferre, & ſua apponere, vel appingere poſſit, tom. 8. conſ.26. à n.1.
Vbi ampliatio, n.10. ac 11.
Quid ſi reparatione indiguerint, ibid.n.4.
Pœnæ in corrumpentes, ac delentes alicuius familiæ inſignia in Eccleſiis, aliue loco ad perpetuam memoriam collocata, ibid.n.6.
Quid in feudo, ibid.n.1. ac 7.
In hac re modeſtia Principum, ibid. n. 50.

Armenus.

Armenis, quibus eſt indultum celebrare officia diuina ritu Armeno, quamuis commorentur in oppido latino, an & quatenus ſit permittendum, vt etiam celebrent Paſcha, & alia feſta mobilia iuxta ritum Armenum, hoc eſt ſecundum antiquam calculationem ſeruari ſolitam ante correctionem Kalendarij, tom. 8.conſ. 80. à num.1.
Sacerdos Armenus in diœceſi latina an poſſit in Miſſa dicere orationem pro Patriarcha Armeno, licet dictus Patriarcha ſit ſchiſmaticus, ibid. n.3.
Armeni degentes in diœceſi latina quatenus poſſint ieiunare iuxta ritum Armenum, ibid.n.4.
Armeni catholici reuerſi in patriam non valentes habere Sacerdotes catholicos, & abſtinere à communione abſque ſcandalo, an poſſint confiteri Sacerdotibus Armenis ſchiſmaticis, qui non ſint nominatim excommunicati, ibid.n.5.ac ſeqq.

Aromatarius. Aromataria. V. *Negotiatio, Mercatura.*

Aromatariorum ſtatuta, tom.5. conſ.84. n.14.
Qua ratione poſſit Epiſcopus animaduertere in aromatarios, ibid.
An Clerici, & Religioſi ligentur ſtatutis aromatariorum, ibidem.
Quatenus Regulares tenere poſſint aromatarium, ibid.n. 15. & 29.
Et viſitari à protomedico, ibid.n.15.
Decretum hac de re S.Congregationis Viſitationis Apoſtolicæ, ibid. n.16.
Quod militat etiam extra Vrbem, ibid. n.21.
Ars aromataria an ſit propriè negotiatio, ibid. n.3.
Quatenus Regularibus, & Monialibus permittatur, ibid. n.23.

Aſſiſtentia, V. *Canonicus.*

Aſylum, V. *Immunitas.*

Qui locus ſit, tom.6. conſ.4. n.1.
Eius origo, & initium, ibid.
Apud Athenienſes, ibid.
Romanos ibid.
Iſraelitas, ibid. n.3.
Apud chriſtianos, ibid. & n.4.
Inter aſyla refertur Eccleſia, ibid. n.4.
Aſyla Templa dicta, ibid.
Huius immunitatis inſtitutio cur introducta, ibid. n. 5. ac 21.
Et quomodo intelligenda, ibid.
Aſyli priuilegia Iudæis conceſſa, ibid. n.6.
Item & Chriſtianis, ibid. n.7. ac ſeqq.
Numerus Aſylorum auctus, ibid. n.8.
Ad illa confugientes auelli non poſſunt inuiti, ibid. n.10. ac 11.
Pœnæ in extrahentes, ibid. ac ſeqq.
Qui ab illis abſoluere poſſint, ibid.
Extrahens non abſoluitur donec non reſtituat reum loco ſacro, ibid. n.19.
De clericis non defendentibus reum, vel permittentibus eum extrahi, ibid. n. 20.
Pœnæ damnati de crimine violatæ immunitatis Eccleſiæ, ibidem.
Abuſus Aſylorum, ibid. n.22. ac ſeqq. & n.48.
Qui gaudeant Aſylorum immunitate, ibid. à n.27.
De decoctoribus, ibid. à n.28.
Ius Aſyli cur quibuſdam locis datum, ibid. n.45.
Ius Aſylorum aliquando abolitum, ibid. n.46.
Regula generalis ad vitandos, & caſtigandos abuſus prætextu immunitatis Eccleſiæ commiſſos, ibid. n.51.
Intentio Aſylorum, ibid. n.52. & ſeqq.
Qui excludantur ab immunitate Aſylorum, ibid. n. 56. & ſeqq.
Quiue illa gaudeant, ibid. n.62.
Ita ad Aſylum confugientes immunes ſunt, vt non poſſint à Clericis, vel Regularibus expelli ab eorum Eccleſijs, Conuentibus, ac domibus gaudentibus immunitate, aut à Conuentibus reijci ad Eccleſias, ſed debent ab eis defendi, ibid. n.63.
Confuga non habens vllo modo vnde ſuſtentetur, debet ſuſtentari ab Eccleſia, ad quam confugit, ibid. n. 64.
Si confugæ non ſeruant debitam reuerentiam Eccleſiæ quid ſit agendum, ibid. n.65. & ſeqq.
De facultate quoad extractionem bonorum ab Eccleſia, ibid. n.69. & ſeqq.
Principum expoſtulationes de immunitate Aſylorum, ibid. n. 72.
Eis occurritur, ibid. & n.ſeq.
De confugiente ad Eccleſiam etiam ligato catenis, ibid.n.75.
Cum armis prohibitis, ibid. n.76.
Pro debito ciuili, ibid. n.77.
Dum ducitur ad ſupplicium, ibid. n.78.
De exeunte cum ſaluoconductu, ibid. n.79.
De Eccleſiaſticis confugientibus ad loca immunia, ib. n.80.
De innixo ſtipiti portæ Eccleſiæ, ibid. n.81.
Adhærente muris Eccleſiæ, ibid. n.82.
De euadente è manibus ſatellitum, & adhærente valuis Eccleſiæ, ibid. n.83.

Index Rerum.

De eo, qui in actu carcerationis cohærebat valuis Eccleſiæ vnico pede & vnica manu, ibid. n.84.
De tenente annulum valuarum Eccleſiæ, ibid. n.85.
De capto à ſatellitibus in ianua Conuentus. ibid. n.86.
De capto in platea cathedralis Eccleſiæ, ibid. n.87.
De confugiente ad Eccleſiam cum ſatellitibus, ibid. n.88.
De carcerato ſequente ac manu tenente fimbriam veſtis ſacerdotis redeuntis ad Eccleſiam cum Sacramento eccleſiaſtico, ibid. n.89.
De aſſociante Sanctiſſimum Eccleſiaſticæ Sacramentum, ibid. n.90.
De condemnato ad ſupplicium mortis effringente carceres, non autem compedes, confringiente ad Eccleſiam, ibid. n.91.
De furante in Eccleſia, ibid. n.92.
Quod non poſſint confugientes retineri in Eccleſia in compedibus, ibid. n.93.
De condemnato ad triremes confugiente è carcere ad Eccleſiam, ibid. n.94.
De probatione ſufficiente ad gaudendum, ibid. n.95.
De litteris pro eiectione delinquentium à loco immuni, ibid. n.96.
De bonis decoctorum, ibid. n.97. ac ſeqq.
De ipſis decoctoribus, ibid. n.99.
De decoctoribus regiæ Cameræ, ibid. n.100.
De Clericis ad Eccleſias confugientibus, n.101. & 110.
De confugiente pro debito ciuili, ibid. n.102.
De capellis priuatorum, ibid. n.103.
De matre occidente filium infantem, ibid. n.104.
De procurante abortum medicamento exitiali, ibid. n.105.
De vulnerante in Eccleſia, ibid. n.106.
De elapſo è manibus ſatellitum confugiente ad Eccleſiam, vel apprehendentem parietem, aut ſeras valuarum, ibid. n.107.
De comprehenſo per locum ſacrum ducto, ibid. n.108.
De attentante mutilare, vel occidere in Eccleſia non ſecuto effectu, ibid. n.109.
De modo procedendi in materia immunitatis, ibid. num. 111.
De infidele, ſiue ſeruo, ſiue mancipio ad Eccleſiam confugiente, ibid. n.112.
De craſſatoribus, ibid. n.113.
De monetarijs, ibid. n.114. & ſeqq.
De ſatellitibus cuſtodientibus reos ad Eccleſiam confugientes, ibid. n.117.
De cuſtodia confugientibus non permittenda, ibid. n.118. ac ſeqq.
De capellis, ſiue Eccleſijs in arcibus, ſiue caſtellis exiſtentibus, ibid. n.121.

Auditor Cameræ Apoſtolicæ V. S. *Officium*.

Quatenus quis dicatur conſenſiſſe iuriſdictioni Auditoris Cameræ Apoſtolicæ, tom.5. conſult.11. n.16.
Quid ad hoc requiratur, ibid.
Quomodo cenſeatur, quod quis eum adiuerit tanquam Iudicem Eccleſiaſticum potius, quàm tanquam laicum, ibid.
Eius locus apud Cardinalem Legatum, etiam in proprijs diæceſibus Ordinariorum, tom.5. conſult.12. n.80.
Quæ abſolutiones à cenſuris poſſit concedere, tom.6. conſult.19. n.50. ac ſeqq.
Quid de monitorijs, ac inhibitionibus ab eo conceſſis in cauſis violatæ libertatis, vel immunitatis Eccleſiaſticæ, ibid. & n.55. ac ſeq. & n.60.
Quomodo procedere debeat contra inſordeſcentes in ſententia excommunicationis, alijſque cenſuris Eccleſiaſticis, tom.7. conſult.18. n.6.
In Auditore Cameræ Apoſtolicæ an habeat locum diſpoſitio S. Concilij Tridentini quoad obligationes Camerales, tom.8. conſult.121. n.7.

Aurora.

Tempus auroræ, tom.6. conſult.98. n.13.
Eius duratio, ibid.
Hora ante auroram conceſſa ex priuilegio quatenus poſſit anteponi, tom.7. conſult.53. n.10.
Quod tempus pro aurora ſit accipiendum, ibid.
Celebrare ante auroram, ibid.
Quatenus rubricæ aſſignent auroram pro celebratione miſſarum, tom.8. conſult.84. n.9. & ſeqq.

B

Baldachinum V. *Exequiæ*.

Probibitum ſecularibus in Eccefia, tom.8. conſult.54. n.8.
An Abbates regulares poſſint vti baldacbino intra numerum trium vicium die, qua ſolemni ritu in ſuis Eccleſijs celebrant exequias Principum, tom.7. conſult.44. à num.2.
Incurrantque cauſa talis vſus aliquas cenſuras, ibid. n.12. & ſeqq.
Peccentque mortaliter, ibid.
Et cenſuræ poſſint infligi, ſeu declarari ab Epiſcopis, ibid. à n.19.
Qui vſus baldachini pro Abbatibus licitus, ibid. n.1.
Eius vſus cur Abbatibus aliquibus vicibus permiſſus, ibid. num.2.
Simul ac eodem tempore in eadem Eccleſia non poſſunt erigere baldachinum Abbas & Epiſcopus, ibid.
Quibus diebus & quoties Abbatibus conceſſus, ibid. n.3. & ſeq. ac n.9.
Epiſcopis ſolum de iure permittitur erectio baldachini, etiam in Eccleſijs Regularium, ibid. n.9.
Vſus baldachini an propriè ſit ius Epiſcopale, ibid. n.15.

Bannitus V. *Exul*.

Baptiſmus V. *Hæreticus*.

Iudæi, vel infideles ad baptiſmum cogi non debent, tom.5. conſult.13. n.107.
Quibus conferendus, ibid.
Infidelem inuitum baptizare eſt ſacrilegium, ibid.
Ex conceſſione baptiſmi tempore interdicti conceditur etiam chriſma, tom.7. conſult.7. n.5.
Poteſt ab Epiſcopo conferri in Eccleſijs parochialibus Regularium, ibid.
An ſacerdos interpellatus debeat, ſtantibus cenſuris ab hæreticis inflictis, etiam extra periculum mortis baptizare nothos hæreticorum, quibus miniſtri baptiſmum denegant, donec ſolitam parentes impleuerint publicam pœnitentiam, ibid. n.5.
Quatenus parentes catholici poſſint permittere, vt eorum liberi baptizentur à miniſtro hæretico, tom.7. conſult. 55. n.2.
An liceat conferre cœremonias baptiſmi filijs catholicorum baptizatis ab hæreticis miniſtris, ibid. n.9.
Et hæreticis ad fidem conuerſis, ibid.
Et liberis, quorum pater hæreticus eſt, ibid.
Et baptizare filios ſpurios hæreticorum, ibid. n.13.
Epiſcopus an prohibere poſſit ſub pœna excommunicationis, quod nemo baptizare poſſit adultum, cuius non percipit idioma, tom.7. conſult.56. n.2.
Qui catechiſmus in baptiſmo requiratur, ibid. & n. ſeqq.
Præcipuè in adultis, ibid. n.5.
An catechesis in baptiſmo ſit de iure diuino, ibid.
Quatenus præmittenda, ibid. n.6. ac ſeq.
Cautio, ibid. n.8.
An baptizari debeant paruuli ex matre catholica, patre verò infideli, quando miſſionarii parentibus ſeſe opponentibus graui metu concutiantur, tom.7. conſult.57. num.5.
An & quatenus admittendi ſint Turcæ, vel ſchiſmatici ad ſuſcipiendum in baptiſmate Catholicorum filios, vel an ſaltem catholicus cum Turca poſſit admitti, ibidem num.7.
Sacerdotes catholici ſupplere poſſunt ac tenentur baptiſmi ceremonias quoties hæretici poſt ſuam ad fidem

dem catholicam conceſſionem illas ſuppleri poſtulant, tom.7. conſult.59. n.1.
Huiuſmodi cæremoniæ pertinent ad publicam fidei profeſſionem, ibid.
Quatenus neceſſariæ, ibid.
Cętemnniæ in baptiſmo an & quatenus omitti poſſint, tom.8. conſult.69. n.1.
An de neceſſitate Sacramenti, an vero præcepti, ibid.
Baptiſmus extra Eccleſiam quatenus prohibitus, ibid.
Eius cæremoniæ cur inſtitutæ, ibid. n.2.
Collatus captiuis quatenus eximat illos à ſeruitute, tom.8. conſult.71. n.3.
Pœnæ in baptiſmum reiterantes, tom.8. conſult.77. n.10.
Quatenus adminiſtrandus ſub conditione, tom.8. conſult. 103. n.1.

Baptiſterium V. *Immunitas*.

Quandoque ab Eccleſia ſeparatum, tom.6. conſult.27. n.16.

Baro V. *Regalia*.

Baſilica.

Baſilicæ appellatio quando frequens eſſe cœperit, tom.6. conſul.98. n.10.
Quæ domus ſic dicta, ibid.
Quid, ibid.
Cur ædificatæ, ibid.
Translatum eius nomen ad ædem ſacram, ibid. n.11.
Quis omnium primus baſilicas Romæ exornare cœperit, ibid. n.24.

Beatus, *Beatificatio*, V. *Veneratio*.

An apponens diadema capiti Beati, vel eum vocans Sanctum tranſgrediatur limites beatificationis, tom.5. conſult.25. à n.1.
Beatificati, & canonizati imago quomodo depingi debeat, ibid. n.1.
Beatificato an, & quatenus tribuendum ſit nomen Sancti, ibid.
Quinam cultus Beatis adhuc non canonizatis præſtari poſſit, tom.7. conſult.27. à n.1. & ſeqq.
Beatificatio quid, ibid. n.3.
An & quatenus in publicis litanijs liceat Beatum inuocare, ibid. n.8. & ſeq.
De eorum Imaginum ac Reliquiarum delatione, ibid. num.18.
Deque inſtitutione diei feſti, ibid. n.20.
Ad hæc decreta Apoſtolica, ibid. à n.22.

Benedictio.

Benedictio puerperæ ad quem pertineat, tom.5. conſult. 76. à n.1.
Ac nuptiarum, ibid. n.16.

Beneficium V. *Iuſpatronatus*, *Clericus*, *ſeminarium*.

Beneficiorum ſumma, tom.5. conſult.5. n.58.
Non confertur inuito, ibid.
Nolentibus an dari poſſit, ibid.
Quatenus conferri poſſit ac debeat reluctantibus, ibid. n.61.
In quas pœnas incurrant laici conferentes beneficia Eccleſiaſtica, tom.6. conſult.1. n.1.
Et in quas recipiens ab illis, ibid. n.2.
Omnia beneficia regularia, quæ Religioſis conferuntur, ſunt ex natura ſua manualia, & ad nutum Superioris amouibiles ſunt prouiſi, ibid. n.5.
Beneficium manuale eſt propriè beneficium, ibid.
Et cadit ſub pœnis ſimoniæ beneficialis, ibid.
Beneficia conceſſa ciuibus competunt etiam illis, qui pro ciuibus habentur, tom.7. conſult.1. n.3.
Beneficia etiam ſimplicia de iure reſidentiam requirunt, tom.7. conſult.4. n.10.
Secus de conſuetudine, ibid.
In ijs ſicut in altaribus poteſt quis per alium deſeruire pro miſſis, & alijs diuinis officijs, ibid.
Niſi in fundatione electa ſit induſtria perſonæ, ibid.
Quando quis ex qualitate beneficij teneatur reſidere, ibid.
Officia etiam in adminiſtrationem conceſſa Regularibus nullatenus dici poſſunt beneficia Eccleſiaſtica, tom.7. conſult.9. n.9.
De annexione beneficiorum æquè principaliter, acceſſoriè, ac per viam extinctionis tituli, tom.8. conſult.13. num.5.
Quando beneficium vnitum efficiatur prædium Eccleſiæ, cui fit vnio, ibid. n.6. & ſeq.
An liceat Epiſcopo ſupprimere beneficia, tom.8. conſult. 30. n.1. & ſeqq.
Quando propriè quis dicatur obtinere beneficium, tom. 8. conſult.70. n.3.

Beneficiarius V. *Ibus*, *Habitus*, *Canonicus*.

Beneficiarij ſubſunt Canonicis & Capitulo, tom.6. conſult.49. n.2.
Eorum ambitio, tom.6. conſult.54. n.1.
Nequeunt denominari Canonici, & alienas prærogatiuas ſibi aſſumere, ibid.
Rectè domini, ac ſerui comparatio inſtituitur inter Canonicos & beneficiarios, tom.6. conſult.54. n.5.
Sunt inferiores Canonicis, ibid.
Cur eis vſus almutiorum aliquando conceſſus, ibid. n.6.
An conſtitutio præcipiens, quod beneficiarij & capellani obedire debeant ſtatutis Eccleſiæ conditis à Canonicis in ijs, quæ pertinent ad ſeruitium eiuſdem Eccleſiæ extendatur ad facienda in futurum, tom.6. conſult.55. à n. 1.
Debent eſſe Canonicis morigerati, ibid. n.1.
Epiſcopo ſubiecti, ibid.
An & quatenus beneficiarij deferre poſſint carbaſinam præſularem, vulgo rocchetto, ſicuti eam deferunt Canonici, tom.6. conſult.59. à n.1.
Quid ſi habuerint vſum illam antea deferendi, ibid. n.1.
An requiratur ſcientia ſummi Pontificis, ibid. num.2. ac ſeqq.
Quid conſideretur in eius delatione, ibid. n.4.
Contrarium adſtruitur, ibid. à n.5.
An & quando beneficiarii Eccleſiarum cathedralium poſſint Synodo diœceſanæ intereſſe contradicente capitulo, tom.7. conſult.3. à n.1.
Nullam habent iuris reſiſtentiam, quominus poſſint Synodo intereſſe, ibid. n.2.
An & quatenus poſſint collegium conſtituere, ac in forma collegii congregati, ibid. n.2.
Quid ſi ſint in poſſeſſione intereſſendi Synodo, ibid.
Vel ſi habeant adminiſtrationem, cuius ratione teneantur Synodo intereſſe, ibid. n.4.
Noo poſſunt iure proprio Synodo diœceſanæ intereſſe, ibid. n.5.
Vti ſimplices beneficiarii debent Eccleſiæ, atque Capituli inſeruire, ac obedire, ibid.
Quamuis participent de anniuerſariis, non dicuntur tamen habere adminiſtrationem, ibid. n.6.
Vti vniuerſi non conſtituunt Vniuerſitatem, ibid. n.7.
Non ipſi, ſed Canonici Eccleſiam repræſentant, ibid.
Quomodo ad Synodum diœceſanam inuitari debeant, ibid.
Neque vti ſinguli poſſunt iure proprio Synodo intereſſe, ibid. n.8.
Quomodo demum Synodo intereſſe poſſint, ibid. n.10.
Decretum Tridentini Concilii, loquens de examinandis, & approbandis omnibus beneficiariis, habet locum etiam illis perſonis, quæ admittuntur in Eccleſiis receptitiis, tom.7. conſult.8. n.68.
An & quatenus propter inſordeſcentiam in cenſuris priuetur beneficiis, tom.7. conſult.18. n.11.

Index Rerum.

Beneplacitum V. *Alienatio*.

In tranſactionibus ſuper decimis, & emolumentis parochialibus an requiratur beneplacitum Apoſtolicum, an verò ſufficiat decretum Ordinarii, tom.5. conſult.70. n.15. & ſeq.
Reſeruatio beneplaciti Apoſtolici quatenus ſit neceſſaria in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, tom.6. conſult.95. n.28. ac ſeqq.
Eius effectus, ibid. & tom.7. conſult.5. n.4. & 5.
Quando non requirantur, ibid.n.6.
Vbi agitur de iure quæſito, exigitur beneplacitum Apoſtolicum, tom.7. conſult.12. n.5.
Quatenus requiratur in alienatione, & obligatione bonorum Eccleſiæ, tom.7. conſult.12. n.5. & ſeqq.
Quid ſi ſubſiſtet cauſa, ibid.
Quomodo præſumatur interceſſiſſe, tom.5. conſult.46. num.57.

Blaſphemia, *Blaſphemus*.

Eſt crimen miſti fori, tom.5. conſult.2. n.50.
Quid de hæreticali, ibid.
Quatenus ſit miſti fori, tom.8. conſult.89. n.2. & 7.
Blaſphemia hæreticalis, ibid. n.4.
Quid de factia contumelioſis in Deum & in Sanctos, ibid. nnm.6.
De Iudæo blaſphemo, tom.8. conſult.143. à n.1.
De blaſphemo hæreticali, ibid. & n.6. ac 17.
De proferente Malannaggia Dio, ibid. n.8.
Puttana di Dio, vel puttanazza di Dio, ibid. n.9. & 19.
Al diſpetto di Dio, ibid. & 19.
De proferente blaſphemiam in B. Virginem, ibid. n.10.
Blaſphemus hæreticalis quomodo puniendus, ibid. n.11.
De audientibus blaſphemum & non denunciantibus, ibid. nnm.12.
De blaſphemo fugiente à carceribus, ibid. n.13.
De blaſphemo hæreticali recidiuo, ibid. n.14.
De proferente blaſphemias hæreticales, vt ſe liberet è carceribus Curiæ ſecularis, ibid. n.15.
De eo, qui euaginato gladio imaginem Crucifixi, vel B. Virginis, aut Sanctorum percutit, ibid. n.16.
De illis Al corpo di Dio, Può fare Iddio, Puttanazza d'Anticriſto, ibid. n.18.
De negante Sanctiſſimam Trinitatem, Virginitatem B. Virginis, ac diuinitatem Chriſti, ibid. n.20.
De proferente blaſphemias hæreticales & petente abſolui in foro conſcientiæ, ibid. n.21.
De iterùm ſententiato propter blaſphemias hæreticales, ac tertiò deprehenſo, & confeſſo, ibid. n.22.
De proferente renego Deum, Chriſtum, Crucem, Sacramenta, chriſma, Euangelium, vel aliam fidei veritatem, ibid. n.23. & ſeq.
De proferente, Ne ipſe quidem Deum, ſi deſcenderet de Cœlo, amoueret me, pecuniam, frumentum &c. ibid. num.25.
De proferente, Non credo in Deum, niſi te percutiam, te occidam &c. aut niſi veritatem dico, ibid. n.26.
Quid de proferente renego S. Petrum, S. Paulum, ibid. num.27.
De appellante diabolum Sanctum, ibid. n.28.
De proferente non eſt Deus, ibid. n.29.
De proferente hæreticalia iocosè, ibid. n.30.
De blaſphemantibus pluries ex conſuetudine, ibid. n.32.

Bona V. *Donatio*, *Canonicus*, *Alienatio*, *Laicus*, *Iudex*.

Bona Eccleſiæ conceſſa per Principes ſeculares, ſiue ſupremos, ſiue inferiores, etiamſi ſint oppida, caſtra, ciuitates, ac loca iuriſdictionalia, num cenſeantur conceſſa in allodium, an autem in feudum, tom.5. conſult.1. num.13.
Quid ſi deſcripta ſint in quaternionibus Regiæ Curiæ, vel Principatus, ibid. n.14.
Quatenus dicantur effecta Eccleſiaſtica, & Deo ſacra, ibid.
Quid ſi agatur de aliquo caſtro, vel loco iuriſdictionali, & cum iuriſdictione per Regem conceſſa in laicos. ibid.
Vel in nudis prædijs de ſui natura allodialibus, ibid.
Vel ſi non agatur de gratuita donatione, vel conceſſione facta à Principe per inueſtituram & gratiam, ibid.
Vel ſi bona fuerint donata ſub expreſſa narratiua, & promiſſione, quod eſſent immunia & libera cum omnibus iuribus, nulla re excepta, vel reſeruata, ibid.
Cognoſcere cauſam ſuper bonis emphyteuticis Eccleſiaſticis an pertineat ad Iudicem Eccleſiaſticum, tom.5. conſult.2. n.36.
Bona confugientium ad Eccleſiam an poſſint ab ea extrahi ſine Epiſcopi licentia, tom.5. conſult.5. n.35.
In bonis vacantibus Clericorum non habentium beneficium, an ſuccedat Epiſcopus, an verò fiſcus ſecularis, tom.5. conſult.6. à n.1 & 13.
Quid ſi Clerici habeant conſanguineos, ibid. n.2. ac 3.
Et an ſufficiat quaſi poſſeſſio Clericatus, ibid. & n.16.
Quid ue ſi Clerici habeant bona patrimonialia, aut bona propria vel induſtria & labore acquiſita, ibid. n.4.
Et quid de Clericis beneficiarijs, ibid.
In quod opus huiuſmodi bona erogari debeant, ibid. n.6.
Quid ſi extaret ſtatutum ſeculare, ibid. n.7. & ſeq.
Vel obſeruatio & conſuetudo, ibid. n.9.
Clerico morienti ab inteſtato in bonis patrimonialibus, vel quaſi, qui ſuccedant, ibid. n.14. & ſeqq.
Bona donata pro erigendo monaſterio Monialium, hoſpitali, Conuentu Regularium, ſodalitate Eccleſiaſtica, & huiuſmodi alijs ſunt immunia à vectigalibus, alijſque oneribus laicis, tom.6. conſult.91. à n.1.
Quomodo reddantur immunia, ibid.
Et quare, ibid. n.2. & 4. ac ſeq.
Subſunt humano dominio Eccleſiæ ſiue particularis, ſiue vniuerſalis, ibid. n.4.
Probatum & laudatum bona Eccleſijs mobilia, & immobilia relinquere, tom.6. conſult.95. n.2.
Et quare, ibid. ac n.3. & ſeq.
Bonis Eccleſiaſticis multæ immunitates ac priuilegia data, ibid.
De eorum reditibus quot partes fieri debeant, ibid. n.3.
Et quibus erogandæ, ibid.
Grauiſſima diſputatio D. Chryſoſtomi de bonis Eccleſiæ, ibid. n.4.
Cur prohibitæ bonorum Eccleſiaſticorum alienationes, ibid. n.5.
Sunt ſub iuriſdictione Summi Pontificis, ibid. n.6.
Prælatus non poteſt diſponere de bonis, quæ ſunt de proprietate Eccleſiæ, ſed ſolum de fructibus, ibidem num.25.
Bona diuino cultui dicata, in profanum vſum non ſunt transferenda, ibid. n.42.
An, quando dubitatur bona in proprios vſus conuerſa, & vſurpata, eſſe Eccleſiæ habeant locum Concilium Tridentinum & Bulla Cœnæ, tom.7. conſult.11. à n.1.
Pœnæ contra vſurpantes bona Eccleſiarum an procedant contra Prælatum, aut rectorem beneficij deſtruentem earum bona, ibid. n.5.
Et contra extraneum vi, aut clamarbores beneficij cædentem, & occupantem. ibid.
An & quatenus deueniri poſſit ad diſtractionem, & ſubhaſtationem bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico, tom.7. conſult.12. n.8.

Brachium.

Iudex Eccleſiaſticus quatenus brachium ſeculare inuocat, tom.5. conſult.5. n.65.
Illud denegans poteſt excommunicari, ibid.
Imploratio brachij ſecularis quomodo fieri debeat, ibid. num.66.
Brachij ſecularis auxilium quatenus Epiſcopus implorare debeat, tom.7. conſult.32. n.19. & ſeq.
An id ei ſit arbitrarium, ibid. n.21.

Breuiarium.

An expediat plures Sanctos iam canonizatos, in Romano Breuiario inſcribi deque eis officium vnà cum miſſa in toto orbe chriſtiano celebrari, tom. 8. conſult. 149. à num. 1.

Bulla V. *oratorium.*

Quæ facultas vigore Bullæ cruciatæ detur confeſſarijs circa abſolutionem à peccatis & cenſuris, tom. 6. conſult. 99. n. 38.

C

Cabala V. *Iudæus.*

Cadauer V. *Defunctus.*

Calculus V. *Sanatio.*

Quatenus liberatio à ſuppreſſione vrinæ cum emiſſione calculi ſit miraculo adſcribenda, tom. 7. conſult. 26. à num. 12.

Quid de calculo, ſiue lapide per aluum deiecto, ibid. à num. 33.

Calculi è veſica, e virga, e renibus quomodo & quibus artibus extrahi poſſint, ibid. n. 13.

Qua facilitate eximantur mulieribus, ibid. num. 14. & ſeqq.

Modi eximendi calculos, ibid. à n. 15.

Tum in viris, tum in fœminis, ibid.

Ad id cautiones, ibid. n. 22.

Calculi & lapides creantur in inteſtinis, ibid. n. 33.

De calculo ad magnitudinem oui gallinacei, ibid.

De paulo maiori ouo columbæ, ibid.

De maioribus nuce in puero, & prægrandi ſicut ouum in cholerico, ibid.

De magno calculo inteſtinum rectum, & colum veſicæ, ibid.

De fluxu lapideo & calculoſo ex anu, eorumque magnitudine, ibid.

Alia de hac re, ibid. & n. ſeq.

Calumniator V. *Officium S. Inquiſitionis.*

Campana.

An ad campanæ pulſum vertidianum, & veſpertinum ſit neceſſario orandum ita, vt ad huiuſmodi preces iure quiſque cogi poſſit, tom. 7. conſult. 79. à n. 6.

Mos ſalutandi B. Virginem ad pulſum campanæ maioris deſinente die, ibid. n. 4.

Huius deuotionis initium, ibid. & n. 5. & 14.

An poſſit conſtrui noua turris campanaria cum noua & magna campana, tom. 5. conſult. 54. n. 7.

Cancellaria.

Apoſtolicæ Cancellariæ ſtylus de deſpenſatione cum expoſitis, tom. 7. conſult. 34. n. 5.

Cancellariæ fructus quatenus ab Epiſcopis vendi, vel locari poſſint, tom. 8. conſult. 1. à n. 4. 21. & ſeqq.

Quomodo pertineat ad Epiſcopos, ibid. à n. 24. & ſeqq.

Canon.

Nomine canonis quid propriè ſignificetur, tom. 6. conſult. 58. n. 38.

Canonicus, V. *Habitus, diſtributiones.*

Reſidentia, defunctus, Pœnitentiarius.

A Papa creatus præfertur Canonicis ab alio creatis, tom. 5. conſult. 52. n. 35.

Canonicus, qui eſt Epiſcopus præcedere debet Archidiaconum, & Vicarium, ibid. n. 82.

Canonici ſucceſſore ligantur concordia inita per anteceſſores, quamuis confirmatio Papæ non interceſſerit, ibid. num. 83.

Canonico, cuius opera vtitur Epiſcopus ex priuilegio ſibi per Sacros Canones conceſſo, an & quomodo debeantur reditus ſuæ præbendæ ac diſtributiones quotidianæ, tom. 5. conſult. 49. n. 1. ac 2.

An Canonicus cathedralis deputari poſſit in Vicarium perpetuum Eccleſiæ parochialis, cathedrali vnicæ, tom. 5. conſult. 53. n. 2.

Quomodo poſſit tolerari, quod ſinguli Canonici retineant in proprium vſum ſeorſim à cœteris Canonicis, & alijs quibuſuis Sacerdotibus calicem, & indumenta ſacerdotalia, quæ ſunt propria Eccleſiæ, tom. 5. conſult. 55. n. 5.

Canonici an teneantur aſſiſtere ac inſeruire Epiſcopo ſolemniter celebranti, tom. 5. conſult. 83. n. 1.

An, quando Epiſcopus priuatim celebrat, teneantur aſſiſtere ac inſeruire, ibid. n. 3.

An teneantur aſſiſtere ac inſeruire Epiſcopo ſuffraganeo, quando nomine proprij Archiepiſcopi exercet functiones pontificales, ibid. n. 5.

An quando Epiſcopus ſolemniter celebrat in aliena Eccleſia, in qua ſunt ſufficientes presbyteri pro aſſiſtentia, pertineat adhuc ad Canonicos illi aſſiſtere, ibid. n. 7.

Quinam ex Canonicis teneantur aſſiſtere Epiſcopo ſolemniter celebranti, ibid. n. 9.

In quibus aſſiſtentes canonici inſeruire debeant Epiſcopo, ibid. n. 11.

An, & qua pœna Epiſcopus cogere poſſit dignitates & Canonicos ad ſibi aſſiſtendum, ac inſeruiendum, ibid. n. 24.

Et an poſſint dignitates, & Canonici per ſubſtitutos adimplere munus aſſiſtendi Epiſcopo in pontificalibus functionibus, ibid. n. 25.

Sunt digniores inter Clericos, ibid. n. 1.

Quid ſi Epiſcopus celebret extra cathedralem in alia Eccleſia intra ciuitatem, non autem in diœceſi, ibid. n. 2.

Canonici aſſiſtentes Epiſcopo priuatim celebranti non lucrantur diſtributiones, ibid. n. 3.

Quid ſi extaret conſuetudo, ibid. n. 4.

An ſuffraganeus præter aſſiſtentiam duorum Canonicorum debeat habere aſſiſtentiam aliorum duorum Canonicorum, licet non dignitatum, ibid. n. 6.

Obſeruanda in hac re conſuetudo, ibid.

Canonici ſunt membra, quæ ſimul cum Epiſcopo conſtituunt vnum corpus, ibid. n. 7.

Eadem aſſiſtentia debetur à Canonicis, quando Epiſcopus intereſt in alienis Eccleſijs miſſæ ſolemni, aut veſperis, vel ſi ipſe pontificaliter concionetur intra ciuitatem, ibid. n. 8.

Præter diaconum & ſubdiaconum, qui cantent Euangelium, & Epiſtolam debent aſſiſtere tres alij, nempè prima dignitas ac duæ aliæ dignitates, ſiue Canonici, ibid. n. 9.

Canonici aſſiſtentes Epiſcopo celebranti, aut diuinis officijs intereſſenti, ſi præbendæ ſint diſtinctæ, aſſumendi ſunt ex numero diaconorum, ibid. n. 10.

Quomodo hi Canonici ſint eligendi, ibid.

Et quo habitu vti debeant, ibid.

A quo Epiſcopus ſit thurificandus, ibid. n. 11.

Vbi eſt conſuetudo, quod Canonici ac dignitates miniſtrent Epiſcopo mitram, gremiale, thuribulum, & id genus alia, debet ſeruari, ibid. n. 12.

In miſſa ſolemni qui facere debeant circulum ante Epiſcopum, ibid. n. 13.

Quando Epiſcopus aſſiſtit diuinis officijs cum cappa Canonici aſſiſtentes non debent ei biretum imponere ac deponere, ſed hoc ipſe præſtare debet, ibid. num. 14.

Canonici accedere debent ad cubiculum Epiſcopi quoties ipſe non priuatim, ſed pontificaliter cum cappa diebus feſtis ac ſolemnibus voluerit deſcendere, vt aſſiſtat vel horis diuinis, vel miſſæ ſacrificio, ibid. num. 15.

Et quid in reditu, ibid.

Et diebus ferialibus, ibid.

De Epiſcupo rei diuinæ peragendæ cauſa ad Eccleſiam veniente cum cappa pontificali, ibid. n.16. ac ſeqq.
Quid ſi priuatim adeat Eccleſiam, ibid. n.16.
De dignitaribus, portionarijs, & canunicis aſſociantibus Epiſcopum, ibid. à n.17.
De deputatione aſſiſtentium, ibid. n.21.
Quod Epiſcopus debeat certiores reddere Canonicos de ſuo acceſſu ad Cathedralem, ac de pleriſque alijs, ibid.
Veneratio, quam ratione huius aſſiſtentię recipiunt Canonici, ibid. n.23.
Ac honores, ibid.
Poſſunt Canonici ad huiuſmodi aſſiſtentiam compelli etiam cenſuris, alijſque iuris remedijs, ibid. n.24.
Debentque per ſe hęc obſequia præſtare, ibid. n.25.
In hac re limitationes, ibid. n.26.
An quando Archiepiſcopus ſolemniter celebrat, vel alia pontificalia munia exercet, compellere poſſit dignitates, Canonicos, & vniuerſum Capitulum Eccleſiæ Metropolitanæ, vt ſibi aſſiſtent, & inſeruiant, ibid. num. 28. & 38.
Quo ritu, & qui inſeruire debeant, ibid. n.29. & 38.
An quando contigerit, vt miſſa per eundem Archiepiſcopum ſolemniter celebranda, vel aliæ functiones pontificales ſint exercendæ extra Metropolitanam in alia Eccleſia Ciuitatis, vel ſuburbiorum, poſſit ſimiliter compellere complures, vt ſibi inſeruiant, & aſſiſtant, etiamſi ipſa Eccleſia eſſet collegiata, & in ea dignitates, & Canonici exiſterent, ibid. n.30. & 39.
An dignitates, Canonici, & Capitulum teneantur Archiepiſcopum accedentem ad Eccleſiam diebus feſtis cappa indutum comitari, & ex quu loco, ibid. num. 31. & 40.
An etiam in reditu debeant eum reducere, & ad quem locum, ibid. n.32. & 41.
An ſi priuatim ad Eccleſiam venerit, ſit ei obuiam eundum, rediens ſit reducendus, & quomodu, ibid. n.33. & 40.
An decens ſit Archiepiſcopum cum cappa incedentem, vnam, aut duas dignitates ad latus ſuum admittere, ibid. n.34. & 41.
An Archiepiſcopo Eccleſiam ingredienti prima ex cæteris præſtantior dignitas debeat offerre aſperſorium, ibid. n. 35. & 42.
An primam, & præſtantiorem dignitatem in ordine ſacerdotali obtinens teneatur pluuiali indutua aſſiſtere, ac ſeruire de libro Archiepiſcopo ſolemniter celebranti, ſiue alias functiones exercenti, ibid. n.36. & 43.
Quinam diaconali habitu induti debeant aſſiſtere, eleuare fimbrias, imponere, ac deponere mitram, & qui Euangelium, ac Epiſtolam cantare teneantur, ibid. n.37. & 44.
De Canonicorum acceſſu ad miſſam pontificalem celebrandum, eorumque conſeſſu Epiſcopi latiri proximo, ibid. n.58.
De Epiſcopo cantante miſſam, vel alias ſolemnes functiones peragente extra ſuam Cathedralem, ibid. n.59.
An Canonici ac dignitates teneantur ſuam præſtare aſſiſtentiam quando Epiſcopus vult recedere à conſuetudine inducta pontificaliter celebrandi in aliquo loco particulari extra presbyterium eiuſdem Eccleſiæ, ibid. n. 61. & ſeqq.
De Canonico petente ſecum diſpenſari ad recitandum pſalmos tantùm pœnitentiales, & Roſarium, vel huiuſmodi aliud pro diuino officio vt horis canonicis, tom. 6. conſ. 46. n.1.
Quod promoueri poſſit ſecreto ad primam tonſuram, quæ ipſi collata non fuit, ibid. n.5.
Vt abſolui poſſit à ſimonia, ibid. n.6.
Et quomodo ſit abſoluendus, & cum eo diſpenſandum, ibid.
Canonici nouiter erecti ab Epiſcopo, an perfectè acquirant omnia iura canonicalia, tom.6. conſ.48. à n.1.
An ijdem debeant participare de omnibus diſtributionibus quotidianis, ac rebus alij, ibid. n.12. ac ſeqq.
Et an Canonici antiqui teneantur ad reſtitutionem fructuum, ac diſtributionum perceptarum ex nouis canonicatibus pro eo tempore, quo noui Canonici habuerunt litem propter diſcordiam, & varietatem præſentantium habitarum à compatronis, ibid. n.16. ac ſeqq.
Canonici ſupranumeratij, ibid. n.1. ac ſeq. ac n.9.
Quatenus numerus Canunicorum augeri poſſit, ibid. num.4.
Canonici nouiter erecti quatenus acquirant omnia iura canonicalia, ibid. n.8.
Quid de ſuffragio in Capitulo, ibid. à n.10.
Solùm Canonici habent omnimodam adminiſtrationem in Eccleſia, tom.6. conſ.49. n.2.
Solique faciunt vnum corpus cum ſuo Prælato ſine beneficiatis, ibid.
Soli repræſentant Eccleſiam, ibid.
An bonorum reditus, qui pertinent ad Eccleſiam, non autem ad Capitulum, poſſint Canonici conuertere in vſum proprium, hoc eſt in reparationem ruralium, domorum, ac cœtera huiuſmodi, tom.6. conſ.50. à n.1.
Quomodo dignoſcatur, an bona ſint relicta Capitulo, an Canonicis, an fabricæ, ibid. n.2.
Canonici quod, qualeque habeant commodum in Synodo diœceſana, tom.7. conſ.3. n.1. & ſeqq.
Ad eos pertinet Eccleſiæ, ac eius bonorum defenſio, & adminiſtratio, ibid. n.6.
Quomodo interſint Synodo, ibid. n.7.
Canonici, qui inſeruiunt Epiſcopo quibus diſtributionibus gaudeant, tom.7. conſ.4. n.34.
Canonicus pœnitentiarius an eligi poſſit in Confeſſorem Monialium, tom.7. conſ.13. à n.1.
Quid de alijs Canonicis ad curam animarum deputatis, ibid. n.3.
Quando lucrentur diſtributiones, ibid. n.2.
An & quatenus debeantur diſtributiones Canonico abſenti propter inimicitiam, tom.7. conſ.14. à n.1.
Et quomodo hac in re Canonicus ſe gerere debeat, ibid. n.3.
Quid ſi extet in Eccleſia conſuetudo, quod abſentia ratione inimicitiæ non ſuffragetur, ibid. n.4.
An Canonicus diſpenſatus ſuper ætate, cenſeatur diſpenſatus à promotione ad ſubdiaconatum, & vſque ad quem annum, & in quam pœnam incidat, ſi non promoueatur, tom.7. conſ.29. à n.1.
Canonicus cathedralis cuius parochiæ dicatur parochianus, tom.8. conſ.5. n.1. & ſeqq.
Et in qua Eccleſia ſit ſepeliendus, ibid. à n.4.
Et an pro eius ſepultura debeatur quarta funeralia parocho domicilij, an parocho cathedralis, ibid. à n.5.
In ſua infirmitate à quo teneatur recipere Sacramenta, ibid. n.1. & 2.
Quatenùs Canonici habentes indultum non reſidendi per duos menſes gaudeant diſtributionibus quotidianis, tom. 8. conſ.21. n.5.
Canonici ſupranumerarij admiſſi ad honores, & emolumenta, ac præeminentias canonicorum numerariorum, an teneantur ad expenſas Eccleſiæ, tom.8. conſ.21. n.10.
An Canonici poſſint cogi ab Epiſcopo ad ſibi aſſiſtendum vti Conuiſitatores in viſitatione diœceſis, tom.8. conſ. 31. à n.1. & n.6. ac ſeqq.
Quam, & vbi, ac quomodo teneantur Epiſcopo præſtare aſſiſtentiam ibid. n.5. & ſeqq.
De origine Canonicorum Regularium, tom.8. conſ.43. n.57.

Canonicatus.

Canonicatus vacans in Eccleſia titulari per obitum familiaris ſitne conferendus de conſenſu Cardinalis patruni, an verò Cardinalis titularis, tom.7. conſ.67. à n.1.
Vt quis priuetur canonicatu, vel beneficio an requiratur integrum triennium, an verò neceſſarium ſit præmittere pœnas à Concilio Tridentino ſtatutas antequam deneniatur ad priuationem ob non reſidentiam, tom.7. conſ. 75. à n.1.
An & quatenus Canonicatus ac præbendæ diuidi poſſint, tom.7. conſ.76. à n.1.
Epiſcopo an & quatenus liceat ſupprimere Canonicatus, tom.8. conſ.30. à n.1.

Cano-

Canonizatio, Canonizatus, V. *Beatificatio, Miracula, Veneratio.*

Pro canonizatione Sanctorum quot miracula requirantur, tom.5. conſ.18. à n.1.
Actio canonizationis ardua, tom.5. conſ.19. n.1.
Quantum temporis à beatificatione ad canonizationem elabi debeat, ibid. n.1. & ſeqq.
Maturè diſcutienda, ibid. n.3.
Pro canonizatione Confeſſoris, an ſufficiant duo miracula, ibid. n.4. & 10.
In vita, an poſt mortem, ibid.
Poſt conceſſam beatificationem, & ante ſolemnem canonizationem quid decernatur ſeruandum ab Vrbano VIII. ibid. n.6. & ſeqq.
Canonizatio ſolemnis cur fiat, ibid.
In cauſia canonizationum quoad inquiſitionem, an poſſint Epiſcopi titulares deputari in Iudices, tom.5. conſ.22. à n.1.
Et quibus eiuſmodi inquiſitio committatur, ibid. n.1. & ſeq.
An Sanctiſſimo fieri debeat relatio deputationis iudicum in cauſis canonizationum, & quo pacto illam fuiſſe factam probetur, tom.5. conſ.23. à n.1.
Canonizatio & Beatificatio quomodo differant, tom.5. conſ.25. n.1.
Canonizati imago quomodo depingenda, ibid.
Ad effectum canonizationis an neceſſariò exigantur miracula, tom.5. conſ.26. n.1.
Et quæ ſint admittenda, ibid.
De probatione miraculorum ſanationum, deque eorum conditionibus, ibid. à n.1.
In cauſis canonizationum Sanctorum, an ſint admittendi teſtes deſumpti ex proceſſu auctoritate ordinaria confecto, tom.5. conſ.27. per totam.
Et quid ſi teſtes morte præuenti non poſſint examinari, ibid. n.3. & 4.
In cauſis canonizationum Iudices ſubdelegati, an in quolibet actu exprimere debeant, quod ſederint pro Tribunali, tom.5. conſ.36. n.1. & 2.
Quid liceat, vel non liceat facere circa venerationem morientium cum fama Sanctitatis ante eorum canonizationem, vel beatificationem ſine Sedis Apoſtolicæ licentia, tom.5. conſ. 38. à n.1.
In canonizatione Confeſſorum maiorem diligentiam adhibendam conſtituit Romana Eccleſia, quam in canonizatione Martyrum, tom.5. conſ.38. n.4.
Eccleſia antequam deueniat ad canonizationem Confeſſoris multa exigere conſueuit, ibid. n.5.
Non ad Epiſcopos, neque ad Legatos à latere, neque ad Cardinales pertinet canonizatio Sanctorum, ſed ad ſolum Pontificem Summum, ibid. n.6.
Cur Sedes Apoſtolica Sanctorum canonizationem ſibi reſeruauerit, ibid.
Non licet alicui defuncto non canonizato preces ſolemnes, aut publicas fundere, ibid. n.9.
Neque eius reliquias colere ſiue ſolemniter, ſiue publicè, ibid. n.9.
Licet tamen ſecretò, ibid.
Quæ alia non liceat facere circa non canonizatos, ibid. n.11.
Poſt canonizationem quos honores Sancti conſequantur, ibid. n.8.
Inducentes, inconſulto Romano Pontifice, publicas venerationes defunctorum nondum canonizatorum, grauiter ſunt puniendi, ibid. n.12.
Sancti veteris Teſtamenti, an & quatenus poſſint canonizari à Summo Pontifice, tom.5. conſ.39. n.2. & ſeqq.

Cantus.

Primicerius an debeat cantum addiſcere, tom.8. conſ.21. n.6.

Charta.

Pragmatica chartæ ſigillo Principis ſignatæ quatenus ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, tom.5. conſ.7. à n.1.
Quibus modis Epiſcopi pro redintegratione violatæ immunitatis ex vectigali chartæ, aliarumque rerum gerere ſe debeant, ibid. à n.1.

Capella, Capellanus, Capellania, V. *Beneficiarius, Confraternitas.*

Capellani nullum titulum collationum habentes, ſunt ſimplices clerici manuales, tom.6. conſ.54. n.5.
Non conſtituunt collegium, ibid.
An Capellani maiores Regij habeant iuriſdictionem ſpiritualem in arcibus, & caſtris priuatiuè quoad Epiſcopos, tom.6. conſ.80. à n.1.
Capella olim idem, ac Oratorium, tom.6. conſ.98. n.25.
Cur ita nuncupata, ibid. & n.ſeq.
Capellani vnde ſic dicti, ibid.
Cur Capellæ conceſſæ inter Parochias ædificari, ibid. n.27.
Capellæ quid ab initio fuerint, ibid. n.30.
In priuatis ædibus ædificatæ, ibid. n.31.
An & quando Capellanus inſtituendus debeat eſſe actu, vel potentia Sacerdos, ac teneatur per ſe ipſum celebrare, & Capellania dicenda ſit Sacerdotalis, tom.7. conſ.2. à n.1.
Quid ſi diſpoſitio eſſet concepta verbis negatiuis, ſi nimirum diſponeret, quod non præſentetur, niſi Sacerdos, ibid. n.2.
Quando poterit præſentari non Sacerdos, ibid. n.3.
Si in fundatione Capellaniæ non fuerit expreſſum, quod conferatur Sacerdoti, & quod illam obtinens celebret per ſeipſum miſſas, non dicitur Sacerdotalis, poteſtque conferri maiori quatuordecim annorum, ibid. n.4
Idque etiamſi in fundatione dicatur, quod Capellanus celebret, interueniat, cantet, ibid. n.5.
Ac etiamſi teſtator dixiſſet, quod præſentetur, ſiue inſtituatur Sacerdos, qui miſſas celebret, adhuc poſſet per alium celebrare, & Capellania non eſſet Sacerdotalis, ibid. n.6.
Ac etiamſi in fundatione dicatur, quod ad Capellam iam præſentari non poſſit, qui non eſt actu Sacerdos, adhuc poteſt per alium celebrare, ibid. n.7.
Ac etiamſi teſtator dicat, Volo, quod Capellanus electus celebret quotidie, dirigendo verba in ipſum Capellanum, adhuc non tenebitur ad Sacerdotium promoueri, neque per ſeipſum celebrare, ibid. n.8.
Ac etiamſi capellania haberet annexa alia onera, nempè adiuuandi Canonicos, vel Parochum in cantando, inſeruiendo, & huiuſmodi alijs, ibid. n.9.
Similiter etiamſi teſtator dixiſſet, vt Capellani deinceps canonicè inſtituantur, & intra annum à die inſtitutionis in Presbyteros ſe faciant promoueri, ac perſonaliter reſideant, ibid. n.10.
Et etiamſi extarent hæc verba: Douranno eſſi Capellani celebrar due Meſſe nell'Altar priuilegiato, ibid. n.11.
Pariter ſi teſtator diſpoſuiſſet, quod Capellanus celebret quotidie, vel quolibet die Dominico, & horis canonicis intereſſe debeat, ibid. n.12.
Atque etiamſi teſtator diceret: detur Capellania vni Sacerdoti, qui maneat in dicta Eccleſia, celebretque pro anima fundatoris, ibid. n.13.
 Itidem etiamſi nominationem Capellani his verbis teſtator ordinaret, Nomino Capellanum meæ Capellæ N. N. canonicum, & curatum Eccleſiæ Cathedralis, qui debeat celebrare in dicta Capella, adhuc huiuſmodi capellania non eſſet Sacerdotalis, ibid. n.14.
Quando Capellanus poſſit ſibi retinere partem ſtipendij miſſarum, ibid.
Et quando Capellani contemplentur tamquam miniſtri ad obtinendum effectum celebrationis, ibid. n.6.
Quando cenſeatur inſtituta ſimplex capellania non Sacerdotalis ita, vt conferri poſſit ſimplici Clerico, ibid. n.16. Vbi alia carptim.
Idque præſertim quando reſidentia, quæ ordinatur à teſtatore non eſt continua, ſed cauſatiua, ibid. n.17.
Quid in caſu, quo ex fundatione cautū ſit, vt Capellanus per ſeipſum celebret, vel capellaniæ ſit annexum onus miſſarum per proprium Rectorem celebrandarum, ibid. n.18.
Sine ſi ex verbis teſtatoris conſtet, quod quilibet Sacerdos continuam reſidentiam perſonalem in Eccleſia facere teneatur, &c. ibid. n.19.
Vel ſi poſitis hiſce verbis fundationis legauerit Eccleſiæ collegiatæ ſcuta ſex millia pro conſtituenda, & erigenda vna præbenda Sacerdotali in dicta Eccleſia cum onere, vt

præben-

præbendarius nominandus, ac eligendus ad dictam præbendam teneatur qualibet hebdomada Miſſas celebrare in dicta Eccleſia, ibid. n.20.
Aut ſi in Eccleſia eſſent plures Capellaniæ perpetuæ, quas obtinentes ex antiqua conſuetudine, & conſtitutionibus Eccleſiæ habent onus pluries in hebdomada celebrandi, ibid. n.21.
Vel ſi extent hæc verba fundationis, Vſufructuarij teneantur, &c. ibid. n.22.
Qualitas ſacerdotalis quando requiratur, ibid. n. 23. ac ſeq.
Capellania an ſit verus titulus beneficij, tom.8. conſ.3. n.5.
Et ad eius titulum quis poſſit ad ordines promoueri, ibid.
Capellaniæ inſtitutæ pro ſecularibus nolentibus illas propter fructuum tenuitatem accipere, an conſentientibus hæredibus, & Epiſcopo, poſſint transferri ad Regulares, qui ſtante reductione miſſarum ab eis obtenta, ſunt parati eas accipere, ac oneribus ſatisfacere, tom.8. conſ. 21. n.3.

Capitulum, V. *Crux*, *Canonici*, *Dimiſſoria*.

Capitulum, ſede vacante, gerit vices Epiſcopis, tom.5. conſ. 24. num.2.
Quatenus habeat iuriſdictionem Epiſcopalem, tanquam ſucceſſor Epiſcopi, ibid. n.3.
In mandatu facto Epiſcopo, an ei ſuccedat, ibid. n.4.
Et quid de iuriſdictione delegata Epiſcopo, ibid.
Quid ue in arduis, ac reuerentialibus, ibid.
Tenetur creare Vicarium, ibid. n.3.
Succedit tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, ibid.
Abſoluit ab excommunicatione, condit ſtatuta, confert præbendas, à iuramento abſoluit, ibid. n.3.
Epiſcopus an ſit de Capitulo, ibid. n.1.
Capitulum, ſede vacante, an poſſit de nouo conferre beneficia, ibid.
Eſt inſtar tutoris Sedis Eccleſię, ibid. n.3.
Sequitur forum, ac ius Sedis Eccleſiæ, ibid.
Capitulum poteſt clericos ſeminarij facere de choro, tom.6. conſ.49. n.2.
Habet poteſtatem ferendi leges ſuper regimine Eccleſię, & omnia concernentia tranquillam eius gubernationem ad diuinum cultum promouendum, ibid.
Legatum factum Capitulo non cedit commodo fabricæ, tom.6. conſ.50. n.2.
An quilibet ex tribus fratribus canonicis in ſacris ordinibus conſtitutis debeat habere ſuffragium in Capitulo, tom.6. conſ.53. n.6.
Soli Canonici faciunt Capitulum, ibid. n.4.
Quid ſi extaret conſuetudo immemorabilis in contrarium, ibid.
Capitulum, & Canonici habent omni tempore ius condendi ſtatuta præſertim pro cultu diuino, ac ſeruitio Eccleſię, tom.6. conſ.55.
Quod habeat commodum in ſynodo diœceſana, tom. 7. conſ.3. n.1.
Quatenus ſtatuta, & conſtitutiones condere poſſit, ibid. num.6.
Capitulum non amittit ius eligendi Coniudices, ſi in principio anni illos non elegerit, tom.7. conſ.6. n.2.
Ex iure antiquo Capitulum erat Iudex competens in cauſis arduis, & criminalibus capitularium, ibid. n.3.
Ad ipſum pertinet deferre iuramentum Adiunctis, ibid. n.3. ac ſeqq.
Habet in hoc æqualem iuriſdictionem cum Epiſcopo, ibid. num.5.
An & quatenus in quacunque Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia Sacris Ordinibus nondum initiati ſuffragium in Capitulo habere nequeant, tom. 8. conſ. 115. à num.1.
An & quatenus Capitulum teneatur præſtare perpetuum Eccleſiæ ſuæ ſeruitium abſque vlla vacatione, tom.8. conſ. 148. n.1.
An ſaltem ſubſint rationabilis cauſæ indulgendi, vt quotannis trimeſtri vacatione gaudeat, ibid. n.2.

Cappa.

Cappæ vſus cum rochetto quibus, & à quo permittatur, tom.6. conſ.59. à n.5.

Captiuus, V. *Mancipia*.

Caput.

An homo abſciſſo capite, moueri poſſit ad magnam diſtantiam ſine miraculo, tom.5. conſ.4. à n.1.

Carbunculus, V. *Sanatio*.

Carcer, V. *Sepultura*.

An & quatenus Epiſcopus præcipuè contra Clericum, iuſtè procedere poſſit ad conijciendum eum in carceres, & adhibere carceribus cuſtodes, tom. 5. conſ.66. à n.1.
Vbi de carceratis, & carceribus tam ex iure ciuili, quàm Canonico plura, etiam quoad S. Officium Inquiſitionis, à n.23.
Quando reus iuſtè in carceres conijciatur, ibid. num.1.4. & ſeqq.
Qualitas cuſtodiæ carceris remittitur arbitrio Iudicis, ibid.
Quid de carcerato ob delictum pœna mortis condemnando, ſi in cuſtodia moriatur, ibid. n.7.
In cauſa criminali carcer de iure ciuili eſt ad cuſtodiam, ibid. n.8. & 10.
Ab indebita carceratione datur appellatio, ibid. num.9. ac ſeqq.
Detinens clericum in cuſtodia, vel in vinculis, etiam ſine læſione corporali quatenus ſit excommunicatus, ibid. num.12.
Quid de ſola detruſione in carcerem, vel in vincula, ibid. n. 13. & ſeqq.
Carceratus iniuſtè an peccet non fugiendo à carcere, ibid. num.15.
Eccleſia non poteſt clericis grauiorem pœnam imponere, quàm perpetuum carcerem, ibid. n.16.
Reus à Iudice dimiſſus è carcere ſub fideiuſſione de ſe repræſentando, adhuc cenſetur carceratus, ibid. n.18.
Effata de carceribus, & carceratis in praxi quoad forum Eccleſiaſticum, ibid. à n.20.
Et quoad carceres, & carceratos pro cauſis fidei, ibid. à n. 23. ad 115.
De loco carceris Epiſcopalis quoad duas Cathedrales vnitas, tom. 5. conſ.72. à n.1.
Debet eſſe locus decens, & vbi commorantur capitulares, ibid. n.7. & n.22.
De loco carceris declarationes, ibid. n.8. & ſeqq.
Qualitas carceris remittitur arbitrio Epiſcopi, ibid. n.22.
Hoc arbitrium quomodo regulandum, ibid.
Qui dicatur carceres frangere, tom.6. conſ. 20. num. 1. & ſeqq.
An pro noua querela quis poſſit carceribus mancipari, etiamſi habilitatus eſſet cum cautione, ibid. n.4.
Repræſentare quando quis non teneatur, ibid. n.5.
Quid ſi carceratio prætendatur iniuſta, ibid. n.6.
Et appelletur ab executione, ibid. n.7.
In carcerem mancipatis in S. Officio Inquiſitionis, an & quatenus concedatur confeſſarius, tom.8. conſ.97. à n.1.
De educente reum è carceribus S. Officij cum clauibus adulterinis de hæreſi vehementer ſuſpectum, tom.8. conſ.98. à n.1.
Et qua pœna ſit puniendus tam extrahens, quàm mandans, ibid. n.2.
Qua item pœna ſit puniendus fugitiuus è carcere, ibid.
Quaue pęna puniendus qui mandauit dictam extractionem, & occidi proditoriè extrahentem, ibid.
Et qua pœna puniendi mandatarij prædicti homicidij, ibid. num.5.

Cardinalis, V. *Famuli*, *Canonicatus*, *Præcedentia*.

Cardinales quare ſic dicantur, tom.5. conſ. 12. n.22.

Eorum conſilium, ibid.
Amplitudo, ibid.
Opera, ibid.
Quomodo differant ab Epiſcopis, ibid.
Et a cœteris, ibid.
Etiam Diaconi Regali dignitati æquiparantur, ibid. n.19.
Præferuntur quibuſcunque Magiſtratibus, etiam non recognoſcentibus ſuperiorem, ibid.
Archiepiſcopis item, ac Patriarchis, Epiſcopis, &c. ibid.
Eorum nomen vetuſtiſſimum, ibid. n.21.
Eorum numerus, ibid.
Cur inſtituti, ibid.
Collegium Cardinalium, Sede Apoſtolica vacante, an poſſit Sanctos canonizare, tom.5. conſ.38. n.6.
Eorum Congregationes quam decoræ, tom.5. conſ. 5. n.49.
Quomodo indicent, ibid.
Eorum Eulogium, ibid.
Quatenus comprehendantur in Conſtitutionibus pœnalibus Apoſtolicis, in quibus de illis non fit ſpecialis mentio, tom.6. conſ.66. n.2.

Caſtrum.

Quando inferior Principe transfert caſtrum, vel territorium, tunc translato caſtro tranſire in accipientem, nulla iuriſdictione, vel ſuperioritate reſpectu illius caſtri reſeruata ipſi transferenti, tom.5. conſ. 1. n. 11.

Cathecumenus, V. *Baptiſmus.*

Locus Cathecumenorum in Templis vbi fuerit, tom.7. conſ. 35. num.27.
Quomodo appellatus, ibid.
Cathecumini qui, ibid.
Non admiſſi ad communionem, ibid.

Cathedra, Cathedraticum.

An ius cathedraticum, ſiue ſynodaticum præſcribi poſſit, tom.6. conſ.8. à n.1.
Quid ſit, ibid. & n.15.
An ſublatum à Concilio Tridentino, ibid. & n.20. ac ſeq.
Quid cathedra Epiſcopi, eius origo, aliaque ad rem. ibid.
Quoad totum præſcribi nequit, ibid. n.1.
Quatenus poſſit per modernos Epiſcopos exigi, ibid. n.12.
Et in qua quantitate, ibid. n.13. &
A quibus, ibid. n.14.
Cathedra cuius rei ſit ſignum, ibid. n.15.
Cur quandoque dicatur ſynodaticum, ibid.
Iuxta quem monetæ valorem ſoluendum, ibid.
Cathedra quæ ſit, ibid. n.16.
Eius nomina varia, ibid.
Ad quem finem erigatur, ibid.
Eius locus, ibid.
A quo inſtituta, ibid.
Qualis eſſe debeat, ibid. n.19.
De ſolidis pro cathedratico ſoluendis, ibid. n.22.
Quid nomine ſolidi intelligatur, ibid.
Eius valor, ibid.

Catholici, V. *Matrimonium.*

An diſpenſari poſſit cum catholicis, eorumque familijs, vt in partibus hæreticorum poſſint pecunia ſibi acquirere decimas Eccleſiaſticas, ab ipſis hæreticis vſurpatas, tom. 7. conſ.24. à n.1.
An Catholicis in partibus hæreticorum promitti poſſit citra Religionis iniuriam offerre liberos baptizandos à miniſtris hæreticorum, tom.7. conſ.41. n.1.
Quid faciendum illis Catholicis, qui propter fines humanos, ac motiua temporalia, aut ipſi domi enutriunt filios ſuos in hæreſi, aut ſinunt à cognatis, aut alijs eos educati, immò qui interdum eos dehortati fuerint, aut deterruerint ab amplectenda vera fide, cum tamen ipſi parentes in fide vera ſibi videantur perſeuerare, ibidem, num.2.
Quid illis faciendum, qui ob aliquam cauſam frequentant, aut frequentauerint hæreticorum templa, & de illis, qui ſæpius fuerint in hæreſim relapſi, ibid. n.7. & 8.
An & quatenus poſſint permittere, aut imperare ſeruis tam hæreticis, quàm catholicis, vt laborent diebus feſtis, tom.7. conſ.55. n.6.
Quos dies feſtos obſeruare teneantur, ibid. n.7.
An & quatenus liceat catholico publicè fidem catholicam prædicare, ac defendere, atque adeò ſe exponere martyrio, tom.7. conſ.58. n.4.
An & quatenus concedere poſſint cibos vetitos, tom.8. conſ.102. n.1. & ſeq.
Et diebus feſtis opera ſeruilia facere, ibid. à n.4.
Reges Hiſpani cur Catholici appellentur, tom. 7. conſ. 26. num.7.

Cathedralis, V. *Diœceſis.*

Cauſa, V. *Crimen.*

Quænam cauſæ pertineant ad forum Eccleſiaſticum, tom. 5. conſ.2. à n.1.
Quæ ſint cauſæ miſtæ, ibid.
Dum cauſa principaliter agitur, ipſa trahit ſecum perſonam, ibid. num.5.
In quibus cauſis impediens Ordinarios Eccleſiaſticos per recurſum ad Iudices laicos incurrat in cenſuras latas in Bullæ Cœnæ, ibid. n.24.
Quid in cauſis, in quibus clerici, etiam coniugati, ſint rei, aut actores, ibid. n.25.
Cauſa laicorum vnà cum clerico delinquentium, & laicorum in fuga Monialis culpabilium, an ſpectet ad Epiſcopum, ibid. n.26.
Cauſæ matrimoniales, etiam vxorum à ſuis viris fugientium an ſpectent ad forum Eccleſiaſticum, ibid. n.35.
Et quid inter hebræos, ibid.
Quidue in cauſa hæreſis, cenſurarum, & vſurarum, ibid.
Super bonis emphyteuticis Eccleſiaſticis an ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, ibid. n.36.
Quid in cauſis damnorum datorum per Clericos, & Eccleſiaſticos, vel eorum animalia, colonos, famulos, etiam menſæ Epiſcopalis, quamuis laicos, vel per eorum animalia in bonis quibuſcumque, tom.5. conſ.2. n.37.
Cauſæ miſti fori quæ ſint, ibid. n.38. ad 60.
Et quando Iudex Eccleſiaſticus eas cognoſcere poſſit, ibidem.
Quidue in contumacia, ibid. n.38.
In cauſis miſti fori ſi reus fuerit à Iudice ſeculari abſolutus, an poſſit à Iudice Eccleſiaſtico puniri, ibid.
Cauſa concubinatus, an ſit miſti fori, & qui Iudex poſſit eam cognoſcere, ibid. n.43.
Quid in ſtupro, adulterio, ſodomia, raptu, &c. ibid. n.41. & ſeqq.
Decimarum cauſa, an ſit miſti fori, ibid. n.45.
Cauſa mulierum ſecularium depoſitarum in monaſterio, ſi inde aufugiant an ſit miſti fori, ibid. n.4.
Cauſæ Clericorum minorum ordinum, qui non habent requiſita ad gaudendum priuilegio fori, an ſint miſti fori, ibid. n.54.
Cauſæ orfanorum, viduarum, pupillorum, aliarumque miſerabilium perſonarum, an ſint miſti fori, ibid. n.53.
In cauſis miſti fori an detur locus præuentioni, ibid. n.58.
Cauſæ criminales vbi perfici debeant, tom. 6. conſ. 94. num. 1.
Cauſæ dotales in quo foro agitandæ, ibid. n.28.
Quæ ſit cauſa legitima, tom.7. conſ.14. n.2.
Omnis cauſa illius eſt, ad quem ſpectat damnum, vel commodum, tom.7. conſ.15. n.15.

Cedulones.

Cedulones excommunicationis, vel cenſurarum iam affixos lacerantes, vel deturpantes qua pœna puniantur, tom. 5. conſ.8. à n.1.
Quid de mandante lacerari, ibid.
Contra eos an poſſit procedere Epiſcopus, an verò S.Officium Inquiſitionis, ibid. n.3.

Man-

Mandatum lacerandi cedulones non præſumitur, ſed eſt probandum ab allegante, ibid. n.5.
Quid de illorum amotione, ibid. n.6. & ſeq.

Cellæ.

De cellarum Monialium vacatione, tom.8. conſ.66. n. 10.
De habitatione in cellis ſeparatis, idid.
De earum ædificationis conceſſione, ibid.
Venditione, ac ſolutione, ibid.
Permutatione, ibid.
Optione, ibid.
Ablatione, ibid.
Pluralitate, ibid.
Pro nouitijs, ibid.
Pro puellis educandis, ibid.

Cenſura, V. *Citatio*.

Cenſuræ Eccleſiaſticæ ſpernuntur ab hæreticis, tom.5. conſ. 8. num.1.
Quid ſit contemptus poſitiuus cenſurarum, ibid. n.2.
Quid negatiuus, ibid.
Cenſuras poſitiuè contemnentes an incurrant cenſuram latam contra impedientes Iudices Eccleſiaſticos in eorum iuriſdictione, ibid. n.3.
Quando contra ipſos procedat S.Officium, ibid.
Quot modis ſoleant cenſuræ poſitiuè contemni, ibid. n. 3. & 4.
Quando debeant decerni, ibid. n.7.
Cenſura ſuſpenſionis latæ, ac ferendæ ſententiæ, tom.6. conſ.1. n.14.
De cenſurarum declaratione in materia litterarum hortationum, ſignificationum, comminationum, præceptorum, etiam pœnalium Regum, Principum, Magiſtratuum, Iudicum, aliorumque Epiſcopis, eorumque Vicarijs, alijſque Ordinarijs Eccleſiaſticis miſſarum pro illarum reuocatione, amotione, vel ab eis abſolutione, tom.6. conſ.13. à n.1.
An & quatenus ſententia declaratoria cenſurarum ob violationem immunitatis, iuriſdictionis, ac libertatis Eccleſiaſticæ lata ſit nulla defectu citationis, ibid. à n.1.
Conſilia, ſiue conditiones ſuper abſolutione à cenſuris ad componendum diſſidia vtriuſque fori, ibid. à n.33.
Sententia excommunicationis promulgatoria ſine citatione, an ſuſtineatur, ibid. n.2.
Quid in ſententia declaratoria, n.3. & 11.
Praxis in hoc ſeruanda, ibid. n.4.
Quid ſi agatur de facto valdè notorio, ibid. n.5. & ſeqq. & à n.13. ac 19.
Et delictum ſit commiſſum in præſentia Iudicis ibid. n.10.
Et præſupponatur pro indubitato, ibid. n.12.
Quid ſi agatur contra occupantes bona, vel iura Eccleſiæ, ibid. n.14.
Quid de declaratione excommunicationis à iure inflictæ, ibid. & n.ſeqq.
Quid ſi procedat Epiſcopus in non ſubditos, ibid. n.21.
Monitio quando requiratur, ibid. n.23.
Quid ſi cauſa ſit feudalis, ibid. n.24. & ſeq.
De validitate, & iuſtitia declaratoriæ cenſurarum ob impeditam Ordinariorum Eccleſiaſticorum iuriſdictionem Eccleſiaſticam, tom. 6. conſ.18. à n.1.
Cenſuræ latæ contra impedientes iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ibid. à n.2.
Qui in huiuſmodi cenſuris comprehendantur, ibid. n.5. & ſeqq. ac n.29. & ſeq.
Quibus ſtandum ſit, an impeditio ſit facta autoritate publica, ibid. n.7.
Quomodo comprehendantur etiam impedientes autoritate priuata, ibid. n.8.
Qui Iudices Eccleſiaſtici his cenſuris protegantur, ibid. n.9. ac ſeq.
An excludantur Iudices delegati, ibid. n.11.
Quid de Epiſcopo antequam ſit conſecratus, ibid. n.12.
Et ante adeptam poſſeſſionem, ibid. n.13.
Iudices ordinarij quatenus protegantur, ibid. n.14.
Qui quoad iuriſdictionem, quæ Epiſcopis, ac locorum Ordinarijs confertur ex ſpeciali conceſſione iuris, aut Conciliorum, ibid. n.15. & ſeq.
De indirecto impediendi modo, ibid. n.18.
Quid requiratur, vt quis incurrat eiuſmodi cenſuras, ibid. num.19.
Quid ſit impedire, ibid. n.20.
Quid de impediente metu incuſſo, ibid. n.21.
An ſit neceſſarium, quod de facto Iudex deſiſtat, ſi impedimentum de ſe ſufficiens fuerit, ne ſequatur vſus iuriſdictionis, aut non ita facilè accidit, ibid. n.22.
Ad quot capita impedimenta reduci ſoleant, ibid. n.23.
Quæ impedimenta damnentur, ibid. n.25. ac ſeqq.
Quid ſi cenſuræ ex aliquo capite ſint nullæ, ibid. n.32.
Quid de impediente in iudicio, quod deinde declaratum eſt nullum, ibid. n.33.
Et iniuſtitia contra ius canonicum ſit dubia, ibid. n.34.
Quid de vſu iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ex conſuetudine tantùm, ibid. n.35. & ſeqq.
Quid de delictis miſti fori, ibid. n.39. & ſeq.
Quatenus Iudex laicus poſſit præuenire ſine periculo excommunicationis, ibid. n.41.
Et quid de conſuetudine, ibid. n.42. & ſeq.
De cauſa miſta in ſolidum, ibid. n.44.
Quid fieri debeat, vt conſtet de validitate cenſurarum contra huiuſmodi impedientes, vtque Iudex ritè, ac rectè in illis ferendis procedere dicatur, ibid. n.45.
Quatenus ad probationem facti circa impedimenta præſtita inſeruire poſſint depoſitiones ſatellitum Curiæ Eccleſiaſticæ, eorumue Ducis, ibid. n.46.
An & quatenus ex depoſitionibus Executorum ferri poſſit declaratoria cenſurarum, ibid. n.47.
Quomodo contra reos procedi debeat, ibid. n.47.
De executione citationis contra ipſos, ibid. & n.48.
Quando requiratur citatio perſonalis, ibid. n.49.
De facti notorietate, ac non tuto acceſſu, ibid. n.50.
Abſolutio à cenſuris ob violatam immunitatem, vel iuriſdictionem Eccleſiaſticam ſpectat ad Sedem Apoſtolicam, ibid. n.51. & 73.
Quid ſi reiappellauerint etiam ad Cardinales Legatos, ibid. n.52. & ſeq.
Quid de fidibus Executorum, vel aliorum, qui pro impeditione iuriſdictionis Eccleſiaſticæ antea depoſuerant, contrarium teſtantibus, ibid. n.55. & ſeq.
Quidue ſi dixerint ſe fuiſſe ebrios, ibid. n.57.
Quibus in caſibus cenſuræ non ſuſtineantur, ibid. n.58.
Defectus cauſæ quando interueniat, ibid. n.59.
Non dicitur turbare iuriſdictionem Iudicis qui aliquem actum turbatiuum facit pro aliquo ſuo iure conſeruando, ibid. n.60.
Sine dolo malo actus turbatiuus non eſt iniurioſus, ibid. n.61. & ſeq.
Quatenus locus non ſit excommunicationi, ibid. n.63.
Ad effectum reuocationis cenſurarum quæ credulitas ſit ſatis, ibid.
Quid de defectu proceſſus, ibid. n.64. & ſeq.
Vbi iterum ac tertio de executorum depoſitionibus, & quæ fides ſit eis adhibenda, ibid. & n.65.
Excluſo priuilegio fori Eccleſiaſtici, reſultat iniuſtitia cenſurarum, ibid. n.66.
De defectu citationis quoad cenſuras, ibid. n.67. & ſeq.
Et quando citatio requiratur, ibid. n.68.
Quid ſi agatur de facto extra locum, & oculum Iudicis, ibid. n.69.
Quomodo procedatur in criminalibus contra huiuſmodi contumaces abſcentes, ibid. n.70.
De appellatione à cenſuris, ibid. n.71. & ſeqq.
Praxis quoad citationem, ibid. n.73. & ſeq.
De inualiditate ac iniuſtitia cenſurarum Eccleſiaſticarum, deque appellatione ab illis, tom.6. conſ.19. à n.1.
Sententia cenſurarum quomodo promulganda, ibid. n.1. & 8. ac 29. & ſeqq.
Quot modis ſententia cenſurarum dicatur iniuſta, ibid. num.2.
Quæ dicatur monitio competens, ibid. n.3.

Quid ſi ferantur pro culpis futuris, ibid.n.4.
Quando ſemper requiratur monitio, & contumacia, ibid. & n.ſeqq. ac n.10.
Quo caſu cenſura reddatur irrita non præmiſſa monitione, ibid.n.6.
Pœnæ contra Iudices ritè non procedentes in promulgatione cenſurarum, ibid. & n.29.ac ſeqq.
An comprehendant Epiſcopos, ibid.
Quid requiratur ex S.Concilio Tridentino ibid.n.11.
Requiſita, vt quis poſſit iuſtè excommunicari, ibid.n.12.& ſeqq.
Excommunicationes latæ ab Epiſcopo, non ſeruata forma S.Concilij Tridentini an ſint ipſo iure nullæ, vel inualidæ, ibid.n.15.ac ſeqq.
Excommunicationis materia, illiuſque cognitio pertinet ad Iudices Eccleſiaſticos priuatiuè ad Iudices laicos, ibid. n.16.& 20.& ſeqq.
Eius vſus in Eccleſia etiam temporibus Apoſtolorum, ibid.
Probatur ex Patribus græcis, ibid.
Ex Patribus latinis, ibid. n. 17.
Eius fulmine percuſſi ſæpius Imperatores Reges, alij, ibid. num.19.
De excommunicatione in contumacem, ibid.n.22.
In debitorem, ibid.n.23.& ſeq.
Pro rebus deperditis, ibid.n.25.
Et an Vicarius generalis poſſit concedere huiuſmodi excommunicationes, ibid.n.26.
Quid de executore Apoſtolico, ibid. n.27.
An debeant neceſſariò præcedere aliquæ monitiones ad hoc, vt contra inſordeſcentem per annum in cenſuris, vti ſuſpectum de fide, procedi valeat, ibid.n.28.
De cauſa excommunicationis, ibid.n.36.
De nullitate, ac iniuſtitia excommunicationis, earumque differentijs, ibid.n.37.& ſeqq.
De appellatione ab ipſis, ibid.n.40.& ſeqq. ac n.47.& ſeqq. & n.57.ac ſeqq.
Quando, & quatenus cenſura ſuſpendatur per appellationem, ibid.n.62.
Actio, quæ exemplo eſt Iudicibus Eccleſiaſticis, ibid. n.63. & ſeqq.
Ex quibus conſtare poſſit de nullitate ſententiæ, ibid. n.86.
De inſordeſcentibus in cenſura, tom.7.conſ.18. à n.1.
Qui dicatur inſordeſcens in cenſuris, ibid.n.1.
Quæ inſordeſcentia, & ex qua cauſa in cenſuris reddat inſordeſcentem ſuſpectum de hæreſi, ibid. n.2.
Permanens in cenſura per annum, etiam extra cauſam hæreſis, an præſumatur malè ſentire de fide, ac de poteſtate Eccleſiæ, ibid. n.3.
Anne poſſit condemnari vt hæreticus; an cogi ad ſe purgandum, ibid.n.4.
Quid ſi purgare ſe noluerit, ibid.
Inſordeſcens in cenſura lata ob cauſam hæreſis, ipſo iure habendus eſt, vt hæreticus, ibid.n.5.
An requiratur in ſpecie hæreſis expreſſio, ibid.
De conſuetudine quomodo procedatur contra excommunicatos inſordeſcentes, ibid.n.6.
Quomodo contra eos Auditor Cameræ Apoſtolicæ procedere debeat, ibid.
Quid requiratur, vt inſordeſcens in cenſuris condemnetur tanquam hæreticus, ibid.n.8.
Ad probandum inſordeſcentiam in cenſuris quid exigatur, ibid.n.9.
Inſordeſcens in cenſura in cauſa criminali prolata, habetur pro conuicto de eo crimine, ibid.n.10.
An priuetur ipſo iure beneficijs, ibid.n.11.
Inſordeſcenti in cenſura ſæpè aggrauatur eadem cenſura, ibid.n.12.vbi ad id caſus.
Inſordeſcenti in cenſura per annum, etiamſi in articulo mortis fuerit abſolutus, poteſt Eccleſiaſtica ſepultura denegari, ibid.n.13.
Generalis abſolutio à cenſuris in litteris Apoſtolicis apponi ſolita in quibus caſibus non ſuffragetur, ibid.n.14.
Contra excommunicatos non curantes abſolutionem, & non obſtante excommunicatione celebrantes procedit Ordinarius, ibid.n.15.
Aliquando tamen S.Officium committit informationem, ibid.
Excommunicatos ob violatam libertatem Eccleſiaſticam, & ita declaratus contemnens cenſuras, non poteſt citari vti leuiter ſuſpectus de fide, ibid.
Neque contra obloquentes de excommunicatione ſolet procedi in S.Officio, niſi alia concurrant, ibid.
Regula pro inſordeſcentibus in cenſuris, ibid. n.16.
In dubio an incurratur cenſura, tom.7. conſ.44. num.14. & ſeq.
Et infligi queat, ibid. n.25.
Quando requiratur præuia monitio cum termino competenti, ibid. n.22. & ſeqq.
Cenſuræ latæ ex defectu iuriſdictionis, ibid. n.24.
Declaratoria cenſurarum in Regulares, ibid. à n.35.
Pœnæ etiam in Regulares ob violationem interdicti, ibid. n. 46.
A quibus publicari debeant, tom.8. conſ. 53. num. 1. & ſeq. ac ſeqq.
Reſeruatio caſuum, & abſolutio à cenſuris, ac poteſtas ipſa iuriſdictionis eſt de iure poſitiuo, tom. 8. conſ. 67. num. 2.
Quas cenſuras incurrat apoſtata à fide, tom.8. conſ.76. n.9. & ſeqq.
De cenſuris latis contra Canonicum exemptum, tom. 8. conſ. 125. à n. 1.
De cenſuris latis à dicto Canonico contra Vicarium Epiſcopi, ibid. à n.6.
Vt quis incurrat cenſuras comminatas in Bulla Cœnæ contra vſurpantes iura Epiſcopalia quid requiratur, ibid. num.8.
Quis poſſit à cenſuris abſoluere, tom.8. conſ.128. n.2.

Cenſus, V. *Alienatio*, *Regulares*.

Renouatio, ſeu diſdicta cenſus Eccleſiaſtici an poſſit fieri coram Iudice laico, tom.5. conſ.4. à n. 1. & ſeqq.
Iudex laicus, an poſſit abſque incurſu cenſurarum prohibere ſuo actuario ne exhibeat eiuſmodi diſdictam foro Eccleſiaſtico, illamque ab actis delere, aut tollere, ibid.
Cenſus vitalitius an computetur inter bona immobilia, tom.6. conſ.95. n.26.
Eſt in continuo periculo, ibid.
Eſtque breui duraturus, ibid.
Ac temporaneus, ibid.n.27.
Cenſus redimibilis non computatur inter bona immobilia, ibidem.
Fundatio cenſus vitalitij tendit ad alienationem, ibid.
Validitas cenſus vitalitij, tom.7. conſ.52. n.1.
In quibus cenſibus requiratur actualis numeratio pecuniæ, ibid.
Non comprehenditur in Conſtitutione B. Pij V. ibid.
Quid in eo requiratur, ibid.
Poteſt conſtitui habita fide de pretio, ibid.
Quando ſit neceſſaria licentia S.Congregationis in imponendo à Regularibus cenſu vitalitio, ibid. & n.3.
Eius pretium nunquam repeti poteſt, ibid. n.5.
An & quatenus poſſit fundari cenſus ſuper bonis ſtabilibus ac fructiferis ad rationem decem pro centenario, & haberi vltra hanc aſſicurationem pignus rerum mobilium eiuſdem valoris capitalis, tom. 8. conſ. 88. n. 5. & 6.

Chinenſes.

In Regno Chinarum an miſſionarij debeant nouis chriſtianis intimare ius poſitiuum, tanquam obligatorium ſub peccato mortali quantum ad ieiunia, feſtorum obſeruationem, confeſſionem, &c. tom. 5. conſ. 45. n. 4. & 43.
An in prædicto Regno Miniſtri Euangelici ſaltem in Sacramento baptiſmatis poſſint abſtinere ab imponendo mulieribus oleum ſanctum Cathecumenorum, ſputum in auribus, ſal in ore, & non adminiſtrare eiſdem mulieribus Sacramentum Extremæ Vnctionis, ibid. n. 7. & 46.

An Chinenſibus ſit licitum pecuuiarum ſuarum mutuo quantitatem Regni lege taxatam accipere, licet non interueniat lucrum ceſſans, aut damnum emergens, ibid. n.9.& 47.
Quid ſi huioſmodi vſurarij conuerti velint ad fidem Chriſtianam, poſſintne baptizari, manendo in ſuo ſtatu vſurario, & quid in tali caſu agendum ſit, ibid. num. 11.& 48.
Si filij præfatorum vſurariorum ſuccedant in eorum hæreditatibus, & Chriſtiani exiſtant, an teneantur ad reſtitutionem eorũ, quæ pater ex vſuris accepit, ib. n. 12.& 49.
Et quid facere debeant miniſtri Euangelij ſi huioſmodi filij vſurariorum iam Chriſtiani à Republica, vel à Iudice compellantur ad publicas vſurarias domos patrum aperiendas, & ſuſtentandas pro ſanandis eorum conſcientijs, ibid.
An Chriſtianis licitum ſit ſoluere ioxta morem eiuſdem Regni, diſtributiones, quæ à populis vicinis exiguntur, vt in Paſchate noui anni in ſacrificijs idolatricis, &c. ibid. n.13.14.& 50.
Khim cboam eſt idolum, quod Chinenſes fingunt eſſe protectorem, & Cuſtodem Ciuitatis, ac Regni, & Gubernatores Ciuitatum, ac Villarum, quando regiminis poſſeſſionem aſſumunt, & anni recurſu bis in menſe ſub pœna priuationis ab officio ante ipſius idoli altare flexis genibus proſtrati, capiteque ad terram vſque inclinato idolum illud adorant, eique candelas, carnes, flores, ac vinum offerunt, & ante ipſum iurant deuotè adminiſtrare. An poſſit tolerari, quod Gubernatores chriſtiani deferant Crucem, quam occoltè inter altaris Idoli flores, vel in manibus proprijs reponant, omnes genuflexiones, reuerentias, adorationes, ac omnem cultum interius ad Crucem dirigendo, non autem ad idolum, ibid.n.16.& 51.
Kam fù chù erat philoſophus apud Chinenſes eximius, quem Magiſtrum appellant, & tanquam Sanctum venerantur & laudant. Gubernatores illarum ciuitatum bis in anno teneatur in eius Templo ſolemne ſacrificium offerre. Item omnes litterati quando accipiunt gradum debent ingredi Templum illius Magiſtri, & facere genuflexiones, ac offerre ante eius altare candelas, & odores. An Gubernatores, qui ſunt, vel fuerint chriſtiani, & litterati, vocati, & coacti poſſint ingredi præfatum Templum, & facere tale ſacrificium, vel genuflexiones ante altare illud. Et ſi portantes Crucem in manibus poſſint licitè hoc facere, ibid.n. 20, 23. ac ſeq. & n.52.
Chriſtiani, qui in Regno Chinarum commorantur, an poſſint fictè ac exterius tantum aſſiſtere ſacrificio, quod Chinenſes in honorem ſuorum defunctorum peragunt, ab illis petendo ſanitatem, longam vitam; abundantiam fructum, &c. vel commiſti cum infidelibus valeant exercere aliquod miniſterium in illo, ſiue in domo, ſiue in Templo, ſiue in ſepulchro, ibid.n. 29. & 53.
Et an hoc tolerari poſſit, vt inconuenientia euitentur, ibid. n.30.& 54.
Chinenſes ad memoriam progenitorum ſuorum conſeruandam vtuntur quibuſdam tabellis, in quibus nomina ſuorum defunctorum ſunt deſcripta, & in proprijs altaribus cum roſis, candelis, lampadibus, ornamentis ſunt collocatæ, & coram ipſis tabellis genuflexiones, orationes, ac deprecationes faciunt, expectantque auxilium ab illis, concedendum in ſuis neceſſitatibus & laboribus. An Chriſtianis ſit licitum vti præfatis tabellis, illaſque inter Domini, ſanctorumq; imagines, & in eodem altari collocatas habere, vt Gentibus ſatisfaciant, ibid. n.31.& 32. ac n.55.
An licitum ſit Chriſtianis attento mutuo beneuolentiæ, & amoris ſigno quando alicui mori contingat, ſiue Chriſtianus, ſiue Gentilis, facere ſuperſtitiones, quæ à Gentibus in præfato Regno ſeruantur, maximè quando defuncti ſunt ex nobilioribus populi, ibid.num.33.& ſeq. ac num.56.
Cathecumenis paratis iam ad baptiſmum ſuſcipiendum an debeant miniſtri declarare, & apertè eos docere eſſe illicita ſacrificia illa, quamuis ex hoc ſequantur inconuenientia, ibid. n.35. & 57.

King Chinarum ſermone ſignificat Sanctus, Sancta, Sanctum. An ſit licitum Chriſti miniſtris nominare Reges Chinarum hoc nomine King, ibid. n.36. ac ſeq. & n. 58.
Inter Chinenſes idolatras adeſt mos bis, vel ter in anno ſacrificare, ac genuflexiones facere in Templis idolorum ante altare, in quo adeſt tabella deaurata ornamentis candelarum, roſarum, & adoramentorum munita, In qua eſt ſcriptum Viuat Rex Chinarum ad multa annorum millia. An liceat Chriſtianis ponere in ſuis Eccleſijs huiuſmodi altare cum tabella, & hoc ante altare, vbi Sacerdotes Dei ſacrificant, ibid. n.38. 39. & 59.
An Chriſtiani poſſint in illo Regno orare, ſacrificium offerre Domino Deo noſtro pro ſuis defunctis, qui in infidelitate ab hac vita diſcedunt, ibid. n.40. & 60.
Prædicatores Euangelici in illo Regno an teneantur prædicare Chriſtum crucifixum, eiſque oſtendere Sanctiſſimam imaginem, non obſtante quod Gentiles ſcandalizentur, ibid. n.42. & 61.

Chriſma, V. Oleum, Confirmatio, Ritus, Orientales.

Poteſt ab Epiſcopo confici, & conferri in Eccleſijs parochialibus Regularium, tom.7. conſ. 7. n.5.
Eſt quodam complementum baptiſmi, ibid.
Hoc accipere tenentur ab Epiſcopo diœceſano parochi Regulares, ibid. n.24. & 34.
An & quatenus liceat vti chriſmate, ac oleo ſancto infirmorum veteri dum non ſuppetat copia habendi recentia, tom.7.conſ.55. n.3.

Chriſtiani.

De Chriſtianis ſubditis Turcarum, qui non coacti dant nomen militiæ Turcicæ, & ab illis accipiunt ſtipendia ad militandum contra Chriſtianos abſque neceſſitate, tom. 5. conſ.65. n.1. ac ſeqq.
De chriſtianis feudatarijs Turcarum, qui ratione feudi tenentur per ſeipſos militare in caſtris Turcarum, ib. n. 8.
De chriſtianis ſubditis Turcarum, qui non habent vnde ſe alant, vel ſunt ad militandum coacti, ibid. n. 10.
De chriſtianis in triremibus Turcarum remigantibus contra chriſtianos, ibid. n.11.
Prohibetur redigi in ſeruitutem, ibid. n.44.
Non poſſunt vendi à quouis mercatore, ibid. n.45.
Qui ſint chriſtiani tom.7. conſ.26. n.7.
Chriſtianiſſimi titulus, ibid.
Regibus Hiſpanis olim datus, ibid,
Chriſtiani catholici, ibid.
Eccleſia chriſtiana, ibid.
Catholica, ibid.

Chorus, V. Presbyterium.

Quid, & ad quid, ac vbi, tom.7. conſ.35. à n.1.
Eius denominatio, ibid. n.1.
Quid ſignificet, ibid.
Appellatus exedra, ibid.
Sacrarium, ſiue Sanctuarium, ibid.
Quomodo à reliquo Templo diuiſus, ibid.
In ipſo diſtinctio, ibid.n.10.ac ſeqq.
Mulieribus vetitos, ibid.ac n.23. & ſeqq.

Cibus.

An & quatenus Catholicis liceat edere cibos vetitos, tom. 8.conſ. 102. à n.1.

Cingari, ſiue Zingari, V. Pauperes.

Eorum mores, tom.8.conſ.64. à n.35.
Artes, ibid. & n.39.
Genus, ibid.n.36.ac ſeq.

Habitatio, ibid.n.38.& ſeq.
An eniens rem furtiuam à cingaris teneatur eam domino abſque pretio reſtituere, ibid.n.40.& ſeqq.
Quid ſi res emeretur à Cingaris, qui irrupiſſent ex aliena prouincia tanquam latrunculi violenti, ibid.n.42.
An & quatenus ſint à ciuitate pellendi, ibid.n.43.& ſeqq.
In eos cautiones, ibid.n.41.
Eorum diuinatio, ibid.
Chiromantia, ibid.
Quatenus liceat eos interrogare de bona, vel mala fortuna, ibid.

Clericus coniugatus, V. *Cauſa*, *Bona*, *Arma*, *Fiſcus*, *Tutor*, *Conſtitutio*, *Lis*, *Forus*, *Immunitas*, *Aromatarius*, *Mercatura*, *Negotiatio*, *Percuſſor*, *Iudex*, *Ludus*, *Matrimonium*, *Degradatus*, *Statutum*, *Hæreditas*.

Clerici in cauſa feudali an trahi poſſint ad forum ſecularem, ſiue petitorio, ſiue poſſeſſorio iuditio agatur, tom.5. conſ. 2.n.2.& ſeqq.
An teneantur Conſtitutionibus Imperatorum, an verò conſuetudinibus, ibid.n.2.
Quo iure ſungantur in iis, quæ tenent in feudum à Principe, ibid. n.3.
Clericus falſum deponens coram Iudice laico an poſſit ab Epiſcopo de falſo puniri, ibid.n.50.
Poteſt in quacunque actione conuenire laicum etiam coram Iudice Eccleſiaſtico, ibid. n.51.
In cauſa feudi an ſubijciatur domino directo ipſius feudi, ibid.n.61.
Clerici reſpondentes coram Iudice ſeculari qua pœna mulctentur, ibid.n.128.
Sunt omnino exempti à iuriſdictione ſeculari, tom.5. conſ. 5.n.68.
Et quo iure, ibid.n.69.
Viuus, ac mortuus eſt ſubiectus foro Eccleſiaſtico, ibid.
Quatenus Clericum impetere, & ad carceres ducere abſque aſſenſu Ordinarij Eccleſiaſtici, nemini fas ſit, & aliter faciens incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ibid.
Clerici quomodo ſubijciantur legibus ſecularibus, ibid. & num.70.
Quando à Curia ſeculari poſſint armis ſpoliari, ibid. num.70.
Pro ſua defenſione poſſunt reſiſtere ſatellitibus Curiæ ſecularis, ibid.n.71.
Quid ſi aliquem mutilent, aut occidant, ibid. & n. ſeqq.
In quibus caſibus arma eis permittantur, ibid.n.75.
Si noctu reperiantur cum armis, an poſſint ijs à Curia ſeculari ſpoliari, ibid.n.74.
Satellites Curiæ ſecularis an poſſint comprehendere Clericum noctu incedentem cum armis, ibid.n.79.
Ipſumque armis ſpoliare, eaque retinere, ibid. n.78. & ſeq.
Clericus noctu cum armis comprehenſus à ſatellitibus ſecularibus recto tramite deducendus eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum, ibid.
Quænam conditiones adeſſe debeant, vt Clericus in flagranti crimine deprehenſus, poſſit à miniſtris Curiæ ſecularis comprehendi, ibid.n.78.ac ſeqq.
Clericus exercens prohibitam venationem, aut piſcationem, non poteſt à Iudice laico, vel eius miniſtris, auibus, canibus, alijſque ſpoliari, ſibique arrogare, ibid.n.83.
Clericatus eſt dignitas, tom.5.conſ.10.n.17.
Qua pœna puniatur Clericus habitum, ac tonſuram deponens, & arma deferens, militiamque aſſumens, ſi ter monitus non reſipiſcat, ibid.n.84.& ſeq.
In bonis vacantibus Clericorum non habentium beneficium an ſuccedat fiſcus ſecularis, an verò Epiſcopus, tom. 5.conſ.6.à n.1.
Et quid ſi Clerici habeant conſanguineos, ibid. num.2.& ſeqq.
Quidue ſi Clericus ſit beneficiarius, ibid.
Clerico morienti ab inteſtato qui ſuccedant, ibid. n.14.
An ſit credendum Clerico aſſerenti ſponte, & non metu Principis laici habitum clericalem dimiſiſſe, tom. 5. conſ. 9.à n.1.
Clerici an poſſint exercere munus tutoris vel curatoris laicorum, tom.5.conſ.10.à n.1.& 8.
Non poſſunt compelli ad curam, vel tutelam ſuſcipiendam abſque violatione immunitatis, ibid.n.10.
Exercentes tutelam legitimam cum licentia Epiſcopi, vel S. Congregationis non poſſunt moleſtari prætextu negotiationis illicitæ, ibid.n.11.
Clerici tutores an gaudeant priuilegio fori, ibid.n.12.
Pro adminiſtratione officiorum laicalium an ſubdantur Iudici ſeculari, ibid.n.14.& 15.
Poſſunt ſe à tutela excuſare, etiamſi illam adminiſtrare incœperint antequàm eſſent Clerici, ibid.n.17.
Non admittitur ad Clericatum, qui aut eſt tutor, vel fuit, niſi depoſita tutela, & reddita ratione præteritæ adminiſtrationis, ibid.
Clericus an amittat legatum à teſtatore relictum cum conditione, vt ſuſcipiat tutelam eius filiorum, ibid.
Clericus ſuccedit pupillo etiamſi noluerit ſubire onus tutelæ, ibid.
Priuatur hæreditate ob non petitum tutorem, ibid.
Clericus, qui ſe immiſcet in adminiſtratione profana, tenetur ſe defendere ante Iudicem profanum, ibid.n.19.
Inuentarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores reliquit, poteſt fieri coram Iudice ſeculari pupillorum, ibid.
Clericus minor vigintiquinque annorum, ſi agat pro debito contra laicum, & coram Iudice ſeculari, an poſſit ei dari curator per Iudicem ſecularem, coram quo agitur, ibid.n.2.
Hæreditas Clerici defuncti quando gaudeat priuilegio fori, V. *Hæreditas*.
Clericus, qui obtinuit immiſſionem à laico, an poſſit coram eodem Iudice reconueniri, tom.5.conſ.11.n.6.
Clerici hæres an teneatur ſtare iudicio cœpto coram Iudice Eccleſiaſtico contra ſuum autorem, ibid.n.7.
Clericus vti dignior trahit laicum ad forum Eccleſiaſticum, tom.5.conſ.11.n.17.20.ac 23.
Quid in criminalibus, ibid. n.21.
Quidue in vniuerſitate, vel collegio, in quo miſti ſunt Clerici, & laici, ibid.n.23.
Clericus ſuccedens laico an & quatenus teneatur litem agere coram Iudice Eccleſiaſtico, ibid.n.24.& ſeqq.
Quid ſi petat executionem inſtrumenti publici, quo ſe obligauerat laicus defunctus, ibid. n.26.
Clericus hæres laici, ſi lis incœpta & conteſtata fuerit in vita teſtatoris, conueniri non poteſt coram Iudice laico, ibid. n.36. & 38.
Cautio pro clericis, & locis pijs ne trahantur ad forum ſecularem, ibid. n.41.
Clerici, ac perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt laicis digniores, tom. 5.conſ.12.n.25.
Clerici Cardinalibus, vel Epiſcopis inſeruientes poſſunt ſe conformare in horis canonicis, & officio diuino perſoluendis conſuetudini ſuorum dominorum, & interim percipere fructus ſuorum beneficiorum, ac ſi in eis perſonaliter reſiderent, ibid.
Cœtus Clericorum, quam Monachorum dignior, ibid. n.30.
Clericus an & quatenus poſſit conueniri coram Iudice ſeculari ſuper poſſeſſione à Iudice laico obtenta, tom.5. conſ. 17. n.2. ac ſeqq.
An ſit permittendum, quod Clerici ſuam immunitatem farinæ, vini, olei, &c. vltra vſum exuberantem, vendant laicis, & pretium vectigalis in propriam vtilitatem conuertant. tom.5. conſ.46. à n.2. & ſeqq.
Immunitas competit Clericis ratione Ordinis clericalis tam de iure communi, quàm ex particulari conuentione in Regno Neapolitano, ibid. n.38.
Clericus non ſolum pro ſuo vſu immunis eſt à vectigalibus, ſed etiam pro ſua familia, ibid. n.37.39.& 124.
Immunitas à Principe ſeculari Clericis conceſſa, an poſſit ab eodem reuocari, ibid. n.44.
An ſaltem ab eius Succeſſore, ibid. n.47.& ſeq.
Priuilegium immunitatis fuit Clericis conceſſum ad remuneranda beneficia ſpiritualia, quæ in dies laici ab eis percipiunt

cipiunt, & ideò per ingratitudinem reuocari non poteſt, ibid. n.49.

Immunitas conceſſa Clericis in Regno Neapolitano, an poſſit à Regia Camera reuocari, ibid. num.51. & 99. ac ſeq.

Clerici abſentes gaudent immunitate etiam à vectigali farinæ, etiamſi ea pro alimentis non vtantur, ibid. n.53. & 118.

Immunitas Eccleſiaſticorum à vectigalibus an taxanda ſit à laicis, ibid. n.54.

Clerici ſunt immunes à vectigalibus, non obſtante conſuetudine in contrarium, ibid. n.54.

Controuerſiæ ſuper exceſſiua Eccleſiaſticorum immunitate, illiuſque reductione non ad ſuperiores ſeculares, ſed ad Eccleſiaſticos pertinent, ibid. n.54.

Taxa immunitatis Eccleſiaſticis à Rege conceſſę in Regno Neapolitano an poſſit ab ipſo abrogari, vel minui, ibid. num.67.

Clerici non habentes requiſita Concilij Tridentini, an priuentur priuilegio canonis, immunitatis, & fori, ibid. num.87.

Et an requiratur trina monitio, ibid.

Clerici nolentes ad ſacros Ordines promoueri, non priuantur priuilegio exemptionis, ac immunitatis à vectigalibus, dummodo munus ſuum adimpleant, ibid. num.88.

Clerici coniugati an & quatenus ſint immunes à vectigalibus, & gaudeant priuilegio fori in criminalibus, ibid. n.89. & 90.

Quid quoad bona, ibid.

Clerici in ſacris Ordinibus non initiati an gaudeant priuilegio cap. Odoardus, ibid. n.89. & 90.

Qui illo gaudeant, ibid.

Clericus coniugatus an gaudeat priuilegio cap. Odoardus, ibid.

Clerici pauperes poſſunt vendere ſuas immunitates à vectigalibus, ibid. n.123. & n.127.

Clerici gaudere debent ſua integra immunitate, etiam reſpectu colentium bona Eccleſiæ, ibid. n.123.

Clerici, aliæque perſonæ Eccleſiaſticæ non poſſunt donare communitatibus laicis totam, vel partem immunitatis ſibi competentis abſque beneplacito Apoſtolico, ibid. n.128.

Clericis etiam in minoribus datur eadem immunitas, quæ datur ſacerdotibus, quando habent perſonas, quæ illis aſſiſtant pro eorum ſeruitio, ibid. num. 131.

Qui ad ſtatum clericalem aſcendere cupiens de licentia Epiſcopi per annum in habitu clericali incedit, poſt quem ad primam tonſuram admittitur, an interim gaudere debeat fori priuilegio, tom.5. conſult.47.

Quatenus obſtringantur legibus Principis ſecularis, tom. 5. conſult.5. n.73.

Quid de Clerico arma deferente, ibid. n.84.

De eorum bonis vacantibus, tom.5. conſult.6. à n.1.

Eorum hæreditas poſt eorum mortem retinent eandem immunitatem, ibid. n.10.

An & quatenus credendum ſit Clericis aſſerentibus ſponte dimiſiſſe habitum clericalem, & non metu Principis laici, tom.5. conſult.9. à n.1.

Quatenus Clericus in iudicijs trahat laicum, tom. 5. conſult.12. n.20.

Quatenus id procedat, ibid. n.23.

Quid verò ſi inſtantia contra laicum iam cœpta fuerit, ibid. n.27. & ſeqq.

De Clerico citato coram Iudice laico, ſi ſua intereſſe putauerit, ibid. n.36.

Quid de Clerico poſſidente rem ſpecialiter hypothecatam, ibid.

Quid ſi Clericus compareat non vti principalis, ſed vti acceſſorius, vel neceſſarius defenſor pro laico conuento, ibid. n.37.

Quid ſi ſit vniuerſalis ſucceſſor, ac hæres, ibid. n.38.

Quid agere debeat Clericus, hæres laici, ſi Iudex laicus nolit deſiſtere à iudicio coram eo incæpto, ibid. num.41.

An teneantur res ſuas apud publicanos denunciare, tom.5. conſult.46. n.3. & 53.

Et præſtare iuramentum, quod res illæ pro vſu ſuo deſeruiant, ibid. & n.6.

Et eorum aſſertioni publicanus credere debeat, ibid.

Poſſintque res eorum retineri, ibid.

Pro rebus vſui proprio non neceſſarijs an teneantur vectigal pendere, ibid. n.4.

An quoad priuilegia & ſtatuta fauorabilia cenſeantur ſubditi, ibid. n.16.

Sunt immunes iure diuino à tributis, alijſque oneribus realibus & perſonalibus, ibid. n.32.

Conſuetudo ad eorum fauorem præſcripta, ibid. n.33.

Contra eos nullo modo decerni poteſt directè, ibid.

Tranſactio immunitatum inter Clericos & Vniuerſitates amplius mutari, ac retractari non poteſt, ibidem num.36.

Iuris diuini eſt, vt alantur de publico, ibid. n.40.

Quæ debeantur Clericis chriſtianæ legis, ibid. n.41.

Non poteſt eis aliquid diminui per ſecularem poteſtatem de ſeditibus Eccleſiaſticis, applicatis vſui ſacro, vel perſonæ ſacræ, ibid. n.42.

Pro omni re, quæ Clericorum vſui eſt neceſſaria, ſunt immunes à vectigalibus iure diuino, ibid. n.51.

Non indigent conceſſione Principis, ibid.

Exercentes mercaturam ratione rerum grauari poſſunt ſine cenſura Eccleſiaſtica, ibid. n.52.

An Clerici creditores poſſint tutò vocari ad iudicium concurſus vnà cum laicis creditoribus coram magiſtratu ſeculari, cui ex ſtatuto laico de modo procedendi in cauſis decoctorum hoc munus incumbit, tom.6. conſul.19. à num.1.

Et quid de edicto laico, vt compareat coram ſequi ſua putauerit intereſſe in cauſa, ibid.

In hoc iudicio Eccleſiaſtici an ſint rei neceſſarij, ibidem num.2.

Iudex, ſiue Magiſtratus ſecularis prouocans ad hoc iudicium Clericos, Eccleſiaſticas perſonas, loca pia, incurrunt excommunicationem, ibid. n.4.

Omnis actus iudicialis laici in Clericum, etiam in fauorabilibus, cum fiat per modum ſuperioritatis, eſt inualidus, ac illicitus, ibid. n.5. & 6.

Quatenus Iudex laicus innodetur, tanquam indirectè trahens generaliter in aliqua cauſa edicens, vt compareat coram ſe, qui ſua putauerit intereſſe in cauſa, ibidem num.7.

Non comparens in hoc iudicio an dicatur contumax, ibid. num.8.

Clericus, vt actor non prohibetur à iudicio laicorum, ibid.

Quid ſi agatur de ſpolio, ac de manutentione in poſſeſſione, ibid.

Huiuſmodi citationes edictales exorbitant à iure canonico, ibid. n.9.

Eſtque actus iuriſdictionis, ibid. & n.16.

Quomodo Clericus in hoc iudicio dicatur cogi, ibid.

An, vt incurratur in cenſuras, neceſſe ſit, quod Clericus compareat, ibid. n.10.

Vel audiatur, ibid.

Vel iudicetur, ibid.

An citatio eiuſmodi inducat cenſuram, ibid.

Clerici, eorumque bona quomodo exempta & immunia à iuriſdictione ſeculari, tom.6. conſult.34. n.9.

An poſſint in illam tacitè, vel expreſsè conſentire, ibid.

Expreſsè conſentientes debent per Iudicem Eccleſiaſticum pœna extraordinaria puniri, ibid.

Pœna in Iudices, notarios, aduocatos, procuratores, ac in partes ipſas, ibid.

An & quatenus liceat Clericis terras patrimoniales, ac beneficiales opera laicorum colere, & pro neceſſariæ culturæ vſu boues, aliaque animalia emere, illorumque fructus vendere, &c. tom.6. conſult.76. n.1.

An eiſdem liceat abſque negotiationis nota oues, boues, aliaque huiuſmodi animalia emere, eaque locationis, aut ſocietatis titulo, conductori, aut ſocio tradere, ac lucrum ex huiuſmodi locatione

ſiue

ſitue ſocietate percipere, ibid. à n.1.
Omnes Clerici obligantur ad clericalem honeſtatem, tom. 6. conſult. 95. n. 10.
Diſpoſitio loquens de re concurrente honeſtatem clericalem complectitur omnes Clericos, ibid.
Clericus ratione contractus vbi, & quomodo conueniendus, tom. 6. conſult. 94. n. 38.
Etiam minoribus ordinibus initiati gaudent priuilegio fori, ibid.
Et quatenus, ibid.
Quatenus etiam conſentire poſſint in Iudicem Eccleſiaſticum non ſuum, ibid. n. 39.
Clericus beneficium habens quo in loco conueniri poſſit, ibid. n. 46.
Pœna Clerici litigantis ſponte coram Iudice ſeculari, ibid. n. 47. & ſeq.
Cur dicantur comedere peccata populi, tom. 6. conſult. 95. n. 3.
An Clericus, qui de homicidio inquiſitus, indicia tortura diluit, durante nihilo minus communi exiſtimatione populi, illum pro homicida reputantis, cenſendus ſit irregularis ita, vt promoueri nequeat, tom. 7. conſult. 19. à n. 1.
Publicè diffamatus de homicidio repellendus eſt ab aſſecutione beneficij, ibid. n. 5.
Quid ſi ageretur de priuatione beneficij, ibid. n. 6.
An & quatenus Clericus primæ tonſuræ deprehenſus à Curia ſeculari in flagranti crimine in habitu laicali gaudeat priuilegio fori, ſi non inceſſerit in habitu & tonſura, nec inſeruiuerit Eccleſiæ, tom. 7. conſult. 31. à num. 1. & ſeqq.
Quid de Clerico non beneficiato, ſolito tamen Eccleſiæ inſeruire, & in habitu ac tonſura incedere, ſi noctu, vel interdiù in habitu laicali deprehendatur cum armis, vel in alio flagranti crimine, ibidem num. 13.
Quidue de Clerico non incedente in habitu ac tonſura, vel alias non habente qualitates Concilij Tridentini, ibid. num. 27.
An ſicut amittitur priuilegium fori, ita etiam amittatur priuilegium Canonis, ibid. & n. ſeqq.
An & quatenus in his requiratur monitio Epiſcopi, ibid. n. 2.
Et Eccleſiæ ſeruitium, ibid. n. 7. & ſeq. ac n. 17.
Qualitates requiſitæ ad gaudendum priuilegio fori, ibid. & n. ſeqq.
Quid de Clericis in minoribus, non coniugatis, neque beneficiarijs, neque in habitu incedentibus ante monitionem, ibid. n. 10.
Quid ex decreto S. Concilij Tridentini, ac de eius mente, ibid. n. 11.
Quatenus pronunciandum in fauorem Clericorum, ibid. n. 12.
A Clerico coniugato ad non coniugatum quatenus inferatur, ibid. n. 23.
Quid ſi Clericus ſine habitu repertus à Iudice ſeculari ignoranter eſſet comprehenſus, & in carcerem coniectus, ibid. n. 24. & ſeqq.
In pleriſque caſibus Clerici ſupponuntur foro laicali, ibid. num. 31.
Et quinam ij ſint, ibid.
An in caſu, quo ſupponuntur foro laicali eximantur omnino à foro Eccleſiaſtico, ibidem num. 32. & ſeqq.
Qua pœna puniri poſſit Clericus deferens arma, edicto Principis ſecularis prohibita, tom. 7. conſult. 32. à num. 1.
Et qua vi edicto laicali Clerici teneantur, ibid. num. 1. & 2.
An & quatenus poſſint armis ſpoliari, ibid. num. 3. & ſeqq.
Quomodo comprehendantur lege ciuili pro bono publico lata, ibid. n. 4.
Et quomodo ſint ciues, & pars Reipublicæ, ibid. & num. ſeq. ac 8.
Non licet alicui priuato Clericum ſiſtere, repellere, dimouere abſque incurſu cenſurarum, ibid. n. 6.
Multò minus id licet Officialibus & executoribus Curiæ ſecularis, ibid. n. 7.
Quomodo Clerici abſolui poſſint ab edicto Principis ſecularis, ibid. n. 2. & ſeqq.
An & quatenus liceat laico comprehendere Clericum, tom. 7. conſult. 32. n. 27. & ſeqq.
Regulariter non poteſt Clericus comprehendi, ac retineri in carceribus pro debito pecuniario, ibid. n. 65.
Quid de Clerico fugitiuo, ibid. à n. 44.
Etiam in ciuilibus, ibid. n. 74.
Et in obſide, ibid. n. 75.
De ſtatuto, quod villæ teneantur malefactores Iudici conſignare, ibid. n. 76. & ſeq.
An & quibus in caſibus Clericus non ſeruatis gradibus pœnarum, ſit degradandus, & tradendus Curiæ ſeculari, tom. 7. tota conſult. 33.
Praxis procedendi contra Clericum criminoſum, ibid. n. 11. ac ſeqq.
Vbi animaduerſiones.
Quando demum tradendus Curiæ ſeculari, ibid. n. 18. & ſeqq. & n. 49.
Caſus, in quibus Clericus ſit degradandus, & tradendus Curiæ ſeculari, ibid. à n. 27.
Eorum exemptio perſonalis ex priuilegio quatenus ſuffragetur, tom. 7. conſult. 68. n. 31.
An & quatenus ſit eis permiſſa conductio bonorum patrimonialium, & beneficiorum, eorumque cultura, tom. 7. conſult. 72. n. 7.
Pœna mortis eis comminata num intelligatur de morte naturali, tom. 7. conſult. 83. n. 1.
An & quatenus cauſa Clerici committi poſſit Iudici ſeculari, tom. 8. conſult. 51. n. 17.
Percuſſio in Clericum leuis, mediocris, enormis, tom. 8. conſult. 74. n. 3.
Qui ab eis poſſit abſoluere, ibid.
De munere Clericorum in conuerſione infidelium, tom. 8. conſult. 109. à n. 1. & ſeq.
Clerici coram quo Ordinario conueniendi, tom. 8. conſult. 121. à n. 1.
Et an & quatenus coram Legatis Sedis Apoſtolicæ, ibid.

Clerus.

Clerus ſecularis præfertur Regulari tam in proprijs, quàm in eorum Eccleſijs, tom. 7. conſult. 49. n. 1.
Quomodo dignior, ibid.
Quid ſi extaret conſuetudo contraria ibid. n. 2.

Citatio V. Cenſura, Clericus, Excommunicatio.

Sola citationis executio, non autem litis conteſtatio ſufficit ad præueniendam iuriſdictionem, tom. 5. conſult. 11. n. 10.
Et debet eſſe legitima, ibid.
Quid ſi citatio fuerit valida à principio, & malè executioni demandata, ibid.
Quidue ſi citatus aliunde habuerit notitiam, & ſponte comparuerit, ibid. n. 11.
Per alium actum poſitiuum ante citationem, an perpetuetur iuriſdictio, ibid. n. 12.
Quid in cauſis criminalibus, ibid.
In quocunque iudicio requiritur, tom. 6. conſult. 13. num. 1.
Quid in materia cenſurarum, ibid. & n. 2.
Citatio perſonalis requiſita in publicatione cenſurarum, tom. 7. conſult. 17. n. 1. & ſeqq.
Etiam contra Vniuerſitates, ibid. n. 2.
Citatio perſonaliter executa contra ſingulares non afficit vniuerſitatem, ibid. n. 3.
Etiamſi citati eſſent eiuſdem Vniuerſitatis officiales, ibid.
Quando reddat contumaces fictè, ibid.
In quibus non requiratur, tom. 7. conſult. 44. n. 43. & tom. 8. conſult. 75. n. 2.
In alieno territorio an & quatenus fieri poſſit, tom. 6. conſult. 94. num. 13. 15. & ſeqq.

Differentia inter citationem, & delegationem, ibidem num.19.
Quot citandi modi, vt decernatur miſſio in poſſeſſionem bonorum, quæ in loco contractus conſtituta ſunt, ibid. n.32.

Ciuis.

Appellatione ciuium qui tantum veniant, tom.7. conſult. 1. num.1.
Ciues effecti ex conſtitutione an habeant ius ciuium, ibid. n.2. & ſeq.
Quid ſi ciues ex priuilegio ſint etiam ciues aliarum ciuitatum, ibid.
Quidue ſi ciues ex priuilegio non habeant domum, vel vineam in ciuitate, ibid.
Quando præſertim cenſeatur habilitatus ad omnia, quæ ciuibus originarijs tribuuntur, ibid. n.3.
Ciuis efficitur, qui in ciuitatem recipitur, & aſſumptus perindè habetur ac ſi originarius eſſet, ibid.
Cautio ad excludendum ciues ex priuilegio, ibid.
Quomodo ciues ex priuilegio non diſtinguantur ab originarijs, ibid. n.5.
Ciues pauperes, ac mendici, an & quatenus præferendi exteris, tom.8. conſult.64. à n.1.

Ciuitas, V. *Veneta, Ianuenſis, Florentina.*

Ciuitas poteſt propria concedere, & habilitare quem vult ad ea, quæ apud ipſam proprijs ciuibus conceduntur, tom.7. conſult.1. n.4.
De ciuitatibus Italiæ, tom.5. conſult.12. à n.38.
Quæ liberæ, ibid.
Earum poteſtas, ibid.
Earum libertatis initium, ibid. n.39.
De ciuitate Venetiarum, eiuſque libertate, ibid. n.40.
Eius origo, ibid.
Eſt Regnum, ibid.
Eius inſtituta, ibid.
Opes, ibid.
De ciuitate Ianuenſi, ibid. n.41.
De ciuitate Florentina, ibid. n.42.
De ciuitate Lucana, ibid. n.45.
De eius libertate, ibid.
De Senarum ciuitate, eiuſque libertate, ibid. n.46.
De ciuitate Aſtenſi, ibid. n.47.
De ciuitatibus Lombardiæ, earumque libertate, ibidem num.46.
De ciuitate Parmenſi, ibid. n.48.
De ciuitate Mediolana, eiuſque ditione, ibid.
De ciuitate Neapolitana, eiuſque Regno, ibid. n.49.
Deque eius varia fortuna, ibid.
De Romana Vrbe, ibid.
De eius dignitate, ibid.
Totius orbis epitome, ibid.
Cur Vrbs dicta, ibid.
Eius maieſtatem quæ ciuitates ſint imitatæ, ibid.
Cur dicta communis patria, ibid.
De eius magnitudine, dignitate, admirandis, ibid.

Clauis V. *Euchariſtia, Clauſura.*

An & quatenus clauis capſulæ, in qua Sanctiſſimum Chriſti corpus feria quinta Cœnæ Domini ſeruatur, tradenda ſit laicis, tom.6. conſult.87. à n.1.

Clauſulæ explicatæ.

Rebus ſic ſtantibus, tom.5. conſult.46. n.64.
Quatenus opus ſit, tom.6. conſult.95. n.30.
Cum eiſdem priuilegijs, & exemptionibus tamen conſuetis & non contrarijs ſacris canonibus, ſacrique Concilij Tridentini decretis, & Apoſtolicis Conſtitutionibus, tom.7. conſult.8. n.15.
Sicque &c. ſublata &c. tom.8. conſult.8. n.4.
Arbitrio tuo, de facto, manu regia, tom.8. conſult. 10. num.5.
Nullo pacto, tom.7. conſult.64. n.15.
Ac de nouo etiam concedimus, tom.7. conſult.87. n.2.
Confirmamus, robur adijcimus, innouamus, ibid.
Quorum tenores, ibid. n.3.
Dummodo ſub nullis reuocationibus ſint comprehenſæ, ibid. n.5.
Ex certa ſcientia, ibid. n.6.
Non obſtantibus Apoſtolicis &c. ibid. n.7.
Non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis ibid. n.8.
Decretis tamen Concilij Tridentini non repugnantia, ibid. n.10.

Clauſura V. *Moniales, Confeſſarij, Regulares.*

Ad ingrediendum clauſuram monialium quæ licentia requiratur, tom.6. conſult.85. n.202.
Confeſſarij monialium quoad clauſuram vbi pernoctare debeant, ibid. n.203.
Eius crates quatenus tollendæ, aut tolerandæ, earumque forma, ibid. n.203.
Decreta de colloquutorijs monialium, etiam Regularibus ſubiectarum, ibid. n.208. & ſeqq.
Decretum de loco examinis puellarum, earumque admiſſione ad profeſſionem, & tempore nouitiatus, ibidem num.212.
De appellatione non admittenda in materia clauſuræ, ibid. num.222.
Quoad ingreſſum ſecularium virorum in clauſuram quid potius ſit attendendum, ibid. n.223.
Seruanda conſuetudo quoad ſuſceptionem habitus puellarum, ibid. n.224.
Quid in hac re obſeruandum, ibid.
Superiores clauſuram ingredientes, vt euitent pœnas canonicas, quos, quotue comites aſſumere debeant, ibid. num.225.
Pro aſpergendis cellulis monialium aqua luſtrali, an confeſſarius ingredi poſſit clauſuram monialium, ibid.
An cenſeantur caſus neceſſarius dandi licentiam ingrediendi clauſuram notario, ac teſtibus, vt ſcribant teſtamentum mulieris ſecularis, ibi grauiter ægrotantis, ibid. num.228.
Decretum circa licentiam colloquendi monialibus, & ingrediendi clauſuram etiam in monaſterijs, Regularibus ſubiectis, ibid. n.230.
Confeſſarij monialium nullatenus ingredi debent clauſuram monaſterij prætextu comitandi operarios, medicos, chirurgos, vel alios, ibid. n.231.
Quomodo ſe gerere debeant quoad clauſuram ijdem confeſſarij in adminiſtratione Sacramentorum, ibid.
Et quid quoad eas moniales, quæ perpetuo, aut diuturno morbo laborant, ibid. n.232.
An & quatenus concedendus ſit ingreſſus confeſſario ad aſſiſtendum moniali morienti, eiuſque animam ritè Deo commendandam, ibid. n.233. & ſeq.
An liceat confeſſario, alijſue ingredi monaſterium prætextu ſepulturæ tradendi cadauer monialis, ibidem num.234.
Quomodo officia funebria monialibus peragi debeant, ibid.
Nemo, etiam ſuperior ingredi poteſt monaſterij ſepta prætextu concedendi habitum nouitijs, vel recipiendi profeſſionem, ibid.
Neque prætextu intereſſendi electioni Superiorum, aut officialium monaſterij, ibid.
Neque occaſione benedicendi, vel conſecrandi Abbatiſſas, ac ſolemniter velum concedendi, ibid.
Quatenus induci debeat clauſura non obſtante qualibet contraria conſuetudine, ibid. n.239.
Quid ſi moniales renuerint, ibid.
Non tamen tenentur moniales emittere quartum votum de clauſura, ibid.
Quid in aliquo caſu particulari, ibid.
Quando reſtitui debeat vbi relaxata fuerit, ibid. n.240.
Eius claues à quibus tenendæ, ibid.
A quibus claues Eccleſiæ, ibid. n.246.
Quomodo moniales ſe gerere debeant, cum exteri, quicum-

que ij ſint, etiam confeſſarius, clauſuram ingrediantur, ibid. n.241.
Pro quibus ſeruitijs concedenda ſit licentia miniſtris, ac ſeruientibus neceſſarijs, ibid.
Non debent admitti licentiæ ingrediendi, niſi ipſæ moniales capitulariter, ſecretiſque ſuffragijs conſentiant, ibid.
Procurator, vel ſindicus non debet habere licentiam ingrediendi clauſuram, ibid. n.242.
Ne quidem cum ſacerdote ingrediente adminiſtranda Sacramenta, ibid.
Neque cum alijs ſuperioribus ingredientibus in caſibus neceſſarijs, ibid.
Quid de factore, ibid.
Introducens infantes cuiuſuis ſexus, vel ætatis incurrit in cenſuras violatæ clauſuræ, ibid. n.243.
Pœna in Abbatiſſam id permittentem, ibid.
Intruſæ permittuntur remanere in caſibus præciſæ neceſſitatis, ibid.
Intra ſepta monialium prohibetur comedere, ludere, pernoctare &c. ibid. n.244.
Quinam libri, aliaue prohibeantur eò inferre, ibid.
Quæ facultatem habent ingrediendi cum vna, vel pluribus matronis, aut ancillis, quibus conditionibus ingredi poſſint, ibid.
Intra clauſuram non poteſt miſſa celebrari, ibid. n.245.
Neque miniſtrari Euchariſtia monialibus, ibid.
Abuſus monialium exeundi ad audiendum miſſam in Eccleſia exteriori, ibid.
Quæ licentiam habent degendi extra clauſuram, quid obſeruare debeant, ibid.
Limen ianuæ an intra clauſuram, ibid. n.246.
Nullo prætextu monialis egredi poteſt in Eccleſiam exteriorem, ibid.
Conuerſarum in loco teneri non poſſunt mulieres ſeculares, ibid. n.247.
Pœnæ contra violantes clauſuram monialium, ibid. num. 248. & ſeqq.
Quid de ingredientibus clauſuram cum licentia ſubreptitia, ibid. n.250.
An requiratur licentia in ſcriptis, ibid.
Poteſt eſſe generalis, ibid.
Aliæ pœnæ in violatores clauſuræ, ibid. n.251. & ſeqq. vbi multa in hanc rem adducuntur.
Quid de puella, aut vidua, quæ temerè ingreditur ad ſuſcipiendum habitum, quidue de Abbatiſſa recipiente, ibid.
Facultas ingrediendi in monaſteria monialium quomodò ſit intelligenda, ibid. n.253.
Excepta excommunicatione an aliæ pœnæ obligent in conſcientia ante declaratoriam, ibid. & n. ſeqq.
Quid de pœna priuationis officiorum, ibid. n.262.
Et de ſuſpenſione à munere pontificali, & quænam ea ſit, ibid. n.263.
Et ad quæ extendatur, quæue comprehendat, ibid.
Huiuſmodi pœnæ an militent contra Vicarios generales, vel Prælatos ſeculares inferiores Epiſcopis, ibid. num. 264.
Non procedunt contra Prælatos ingredientes ex cauſa neceſſaria, ſed aſſociatos à multis vel iunioribus, vel ſecularibus, ibid.
Ex decreto S. Congregationis caſus violationis clauſuræ monialium eſt reſeruatus Summo Pontifici per totam Italiam extra Vrbem cum derogatione ad omnia priuilegia, etiam Regularium, ibid. n.265.
Eiuſdem decreti moderatio ac declaratio, ibid. num.266. & ſeq.
Quatenus ab hoc caſu poſſint Epiſcopi abſoluere, ibid. n. 267.
Ac alij, ibid. n.272. & ſeq.
Quid veniat appellatione clauſuræ, ibid. n.275.
A qua porta incipiat, ibid.
In quo conſiſtat, ibid.
Quid de limine portæ, ibid.
Quidue de tecto, ibid.
Quatenus Cardinalibus liceat ingredi monaſteria monialium, ibid. n.276.
Quatenus Inquiſitoribus S. Officij, ibid.
Et Regularibus Vicarijs S. Officij, ibid.
Formula viſitationis monialium quoad clauſuram, ibid.
Alia benè ad rem multa, quæ diſperſè tota conſultatione dicuntur.
Clauſura monialium de quo iure ſit, tom.8. conſult.47. num.1.
Committitur Epiſcopis, ibid. n.2.
In quibus monialibus locum habeat, ibid. n.3. & ſeqq.
Quid de egreſſu monialium è monaſterio, ibid. n.7.
Deque monaſterij ſitis in locis paludoſis, ibid. n.8.
Quid de morbo epidemiæ, ibid. n.9.
In quo loco Eccleſiæ moniales ſint velandæ, ibid. n.10.
De earum paupertate, ibid. n.11. & ſeq.
De ingreſſu in monaſteria monialium, deque licentia ingrediendi, ibid. n.13.
Parerga, ſiue effata de clauſura monialium, ibid. à n.14. ad 57.
Controueniens edicto Epiſcopi in materia clauſuræ monialium an poſſit ab excommunicatione inflicta, & Epiſcopo edicenti reſeruata, abſolui à Metropolitano, vel à quocumque alio Epiſcopo, tom.8. conſult.128. à n.1.

Cęcitas Cęcus, V. *Sanatio*.

An & quatenus ſanatio cæcitatis ſit miraculo adſcribenda, tom. 5. conſult.20. n.1. & ſeqq.
Aliquando naturaliter curatur, ibid. n.2.

Cælibatus V. *Matrimonium*.

Qui eum negent, qui aſſerant, tom.8. conſult.63. à num.13.
Quoad Græcos, tom.8. conſult.81. à n.1.
Quoad Subdiaconos, ibid. n.9. & ſeqq.
Quoad diaconos, ibid. n.15. & ſeqq.
Quoad presbyteros, ibid. à n.18.

Cœmeterium.

Origo antiquitas cœmeteriorum, tom.5. conſult.59. n.22.
Quis primò inſtituit, ibid.
Sepulchra appellata cœmeteria, ibid. n.23.
Quid cœmeterium ſignificet, ibid.
Apud chriſtianos perſecutionis tempore quid fuerint, ibid. n.24. & ſeq.
In ijs fabricæ materiales ac ædes aliquæ, ibid. n.26.
Quæ cœmeteria non intra, ſed extra Vrbem fuerint, ibid. num.27.
Mortui vbi conditi, ibid. n.28.
Sepulchra benemeritis in Vrbe admiſſa, ibid. n.29.
Inhibita, ibid.
Vbi fuerint gentilitia ſepulchra, ibid. n.30.
Apud Iudæos cœmeteria etiam extra Vrbes, ibid. n.31.
Romæ quoque ab initio chriſtianorum cœmeteria extra Vrbem, ibid. n.32.
Ita & alibi, ibid.
Inſtituti huius cauſa, ibid. n.33.
De initio cœmeteriorum in Vrbibus iuxta Templa, ibid. n.34. & ſeqq.
Quid de exteris, ibid. n.38.
Vigiliæ celebratæ in cęmeterijs, ibid. n.37.
Quatenus gaudeant immunitate, tom.6. conſult.40. num. 40.
Quomodo probetur locum aliquem eſſe cęmeterium, ibid. n.9.

Cænaculum.

Cęnaculi nomine qui locus intelligatur, tom.6. conſult. 98. num.1.
Cęnaculum Apoſtolorum, ibid.

Ceremonia.

Cęremoniæ in celebratione miſſarum, tom.6. conſult.42. num.26.

Earum

Earum origo, ibid. n.27.
Earum multiplex vtilitas, ibid. n.28.

Cognatio, V. *Matrimonium*.

De cognatione ſpirituali, tom.7.conſ.93. à n.1.
Cur vnus, vel vna ſuſcipere poſſit, ibid. n.1.
Eius gradus, ibid. n.2. & 4.
Quid de ſuſcipiente procuratorio nomine, ibid. n.3.
Officium Parochi in contractu cognationis ſpiritualis, ibid. num. 5.
Numerus compatrum præfixus, ibid. n.6.
Quid ſi duo viri, & vnica mulier in patrinos infantis baptizati admittantur, & vnus eorum in actu catechiſmi, & baptiſmi infantem tetigerit, alter verò aſtiterit ſine tactu, ibid. n.7.
Pœna contra Parochos non obſeruantes decretum Tridentinum, ibid. n.8.
An fieri poſſit lex generalis, quæ præſcribat ætatem tenentibus in baptiſmo, vel chriſmate, ibid. n.10.
Parerga de cognatione ſpiriuali, ibid. à n 11.

Collegium, V. *Scholaris*.

Ad conſtituendum collegium, ſiue Vniuerſitatem quid requiratur, tom.7.conſ.3.n.7.

Colonus, V. *Damna*.

De inualiditate, & iuſtitia ſimplicis præcepti Curiæ Eccleſiaſticæ ſub pœna excommunicationis ſuper excarceratione coloni partiarij, & declaratoriæ cenſurarum, tom.6.conſ.30. à n.1.
An colonus exiguæ quantitatis terræ menſæ Epiſcopalis gaudeat priuilegio fori, ibid. n.12.
Et an coloni partiarii Epiſcoporum gaudeant immunitate, ac fori priuilegio, ibid.
Et quid ſi colonia procurata ſit in fraudem iuriſdictionis laicalis, ibid. n.13.
Quidne ſi colonus obtinuerit ab Epiſcopo inhibitionem ſuper exemptione fori ne alibi, quam coram Eccleſiaſtico Iudice iudicari poſſit ad formam Sacrorum Canonum ſub pœna excommunicationis, eamque præſentauerit Iudici laico, ibid. n.14. & ſeqq.
Quidue in caſu, quo ſit reſiſtendum executioni de facto cum periculo inflictionis pœnæ corporalis, ibid. n.17.
Coloni Eccleſiaſticorum, an & quatenus grauari poſſint angariis & perangariis, tom.6.conſ.31.n.37.ac ſeq.

Collectores.

Collectores ſpoliorum, decimarum, aliorumue iurium Cameræ Apoſtolicæ an, officio ſuo durante, diſtributiones quotidianas lucrentur, quamuis choro diuinis officijs perſoluendis minimè interſint, tom. 5. conſ. 52. à n.1.
Collectoris, vel ſubcollectoris officium an excuſet Parochum à reſidentia, ibid. n.2.

Comœdia.

De fœditate comœdiarum noſtri temporis, tom.8.conſ.153. à num.11.
Deque earum actoribus, & inſpectoribus, ibid. & n.ſeqq.
In hoc malum remedia, ibid. & n. ſeqq.
Deque poteſtate Epiſcoporum illas, obſcœnoſque ludos prohibendi, ibid.

Commenda, *Commendator*.

Quatenus requirat reſidentiam, tom.7.conſ.4.n.10.
Priores Commendatarii Ordinis S. Benedicti quatenus non teneantur reſidere, ibid. n.13.
Quatenus Commendator dici poſſit Ordinarius exemptorum, tom.7.conſ.8.n.8.
An & quatenus Commendatarij poſſit ab ijs viſitari, quibus eorum Eccleſias viſitare conceſſum eſt, tom. 7. conſ. 63.n.1.& ſeqq.
Commendatarij perpetui habentur pro veris titularibus, ibid.
An & quatenus exempti ab Ordinarij, ibid. num. 2. & ſeq.
Monaſteria Regularium, an & quatenus concedi poſſint in commendam Clericis ſecularibus, tom.8.conſ.145. à n.1. & ſeqq.

Commenſalis.

Commenſales qui ſint, tom.6. conſ.98.n.93.
Quid requiratur, vt aliquis ſit commenſalis, ibid.

Communio, V. *Eucharistia*.

Communitas.

Communitates ſeculares, an teneantur taxam antiquam vectigalium obſeruare, in fauorem Clericorum initam, tom.5.conſ.46. à n.1.
Communitas laicorum, an poſſit vendere paſcua communia in præiudicium Eccleſiarum, tom.6.conſ.71. à num.1.

Comparens.

Præuentus à ſolo dicto ſocij criminis, in quo obiit abſque tamen purgatione maculæ, an gaudeat priuilegio ſpontè comparentis in cauſa ſpectante ad S. Officium, non tamen in materia fidei, tom.8.conſ.96. à n.1.
Quatenus quis habeatur pro ſpontè comparente, ibid. num.1.
Priuilegium ſpontè comparentium quibus concedatur, ibid. n.2.& 3.
De reo ſponte comparente, & nullo indicio præuento, tom. 8.conſ.130.n.3. ac ſeqq.

Conceptio.

Conſtitutionis Alexandri VII. pro Conceptione Deiparæ obſeruatio, tom.8.conſ.75. à n.1.

Conceſſio.

In generali conceſſione quæ veniant, tom. 6. conſ. 98. num.79.
Quando ceſſet, ibid. n.114.

Concilium.

Decreta Concilii prouincialis confirmata à Summo Pontifice non indigent correctione, tom.6. conſ.89 n.1.
An eis poſſit derogare Viſitator Apoſtolicus, ibid. à n.5.

Concurſus, V. *Clericus*.

Coram quo faciendus ſit concurſus pro Eccleſijs parochialibus Regularium ſecularizatis, tom.7.conſ.8. n.17.
Eſt de iuriſdictione ordinaria, ibid.
Quando fieri poſſit ab inferiori, ibid.
Inter præſentatos à patrono ad parochialem quatenus inſtituendus ſit concurſus, tom.8.conſ.32. à n.1.
Quid ſi obſtaret conſuetudo, ibid. n.1. & 2. ac 9.
Inter duos præſentatos qui præferatur, ibid. n.7.
Quiue præferendus, ibid. & n.ſeq.
Iudicium concurſus creditorum, an ex ſua natura vniuerſale, tom.6.conſ.29.n.3.
Quid in eo agatur, ibid.
Et an omnes creditores, etiam Eccleſiaſtici debeant comparere, ibid. & n.ſeqq.

Concubinatus.

An ſit miſti fori, & à quo Iudice puniri poſſit, tom.5.conſ.2 num.43.

Con-

Conclaue, ſiue Comitium Pontificum.

De Conclaui Cardinalium, tom. 8. conſult. 9. à n. 1.
Tempus ingrediendi conclaue, ibid. n. 1. & 2.
Pœnæ non ingredientis in tempore, ibid. n. 3.
De electione facta ante tempus ſtatutum, ibid. n. 4.
De aditu ad illud, ibid. n. 5.
De locutione, ibid. & n. 11.
Miſſione nuncij, ibid.
Scripturæ, ibid. à n. 10.
Pœna in tranſgreſſores, ibid. & n. 7. ac 8.
Quis poſſit ſuper hac prohibitione diſpenſare, ibid. num. 6. & ſeq.
Quid de colloquentibus palam cum Cardinalibus, ibid. num. 9.
Diligentia Prælati ad cuſtodiam conclauis deputati, ibid. num. 12.
In eum pœna, ibid.
Quæ collocutiones & ſcripta prohibeantur, ibid. num. 13. & 16.
An in eis detur paruitas materiæ, ibid. n. 14.
Quid ſi Cardinalis in Rota audiat aliquem cum ſe loquentem, ipſo tamen nihil reſpondente, vel contra, ibidem num. 15.
An ſummus Pœnitentiarius abſoluere poſſit ab huiuſmodi pęnis, ibid. n. 16.
Locus conclauis olim clauſus, ibid. n. 19.
Vbi fieri debeat, ibid.
De hac re oratio Cardinalis Millini, ibid.

Concordia.

Super præeminentijs an liget ſucceſſores, tom. 5. conſult. 12. n. 88.
Per quodcumque reſcriptum Principis nunquam cenſetur derogatum concordiæ niſi de ea fiat ſpecialis mentio, ibid.
Quatenus liceat à concordatis recedere, tom. 5. conſult. 46. n. 14. & 19. ac ſeq.
Quando non obliget, ibid. n. 21.
An & quatenus afficiat ſucceſſores, ibid. & n. 24.

Conditio.

Quæ ſit vera conditio, eiuſque effectus, tom. 6. conſult. 95. n. 233. & 237. & conſult. 98. n. 114.
Vbi plura de conditione.
Conditio, ſiue forma voluntaria in quo differat à neceſſaria, tom. 5. conſult. 84. n. 4.

Conductio, Conductor.

Conductio bonorum quatenus clericis permiſſa, tom. 7. conſult. 72. n. 7. & 16.
De conductoribus etiam laicis bonorum Eccleſiæ & Eccleſiaſticorum, eorumque immunitate, ibid. à n. 9.

Confœderatio V. Fœdus.

Confeſſarius V. Clauſura, Monialis, Epiſcopus.

Confeſſarij monialium non debent ab eis accipere victum dietim, neque vtenſilia, vel lineam ſupellectilem, ſed annuam dumtaxat prouiſionem, tom. 6. conſult. 85. n. 206.
Eorum prouiſionis taxa, ibid.
Ex quo ſoluenda, ibid.
Quomodo accipienda, ibid.
Præter ordinarios debent bis, aut ter in anno extraordinarij ab Epiſcopis monialibus offerri, ibid. n. 235.
Confeſſarius extraordinarius nunquam datur pro moniali particulari, ibid.
Nec perpetuo, neque ad tempus, ibid.
Niſi per S. Pęnitentiariam pro vna vice tantum, & de licentia S. Congregationis, ibid.
An id procedat in viris regularibus, licet in eorum conſtitutionibus prohibeantur peccata confiteri alijs, quam Regularibus ordinis, ibid.
Monialibus ſubiectis Regularibus deputandi confeſſarij extraordinarij etiam qui eiuſdem ordinis non ſunt Regulares, ibid.
Pro monialibus quantumlibet exemptis, etiam Regularibus ſubiectis, ſunt approbandi ab Epiſcopo, ibid. num. 236.
Alias confeſſio eſt nulla, ibid.
Quid de confeſſione venialium, ibid.
Quibus in caſibus non requiratur huiuſmodi approbatio, ibid. n. 273.
Conſtitutio Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs ſeruanda etiam in Vrbe, ibid.
Monialium poſt triennium remoueri debent, nulla alia ſubſiſtente cauſa, ibid. n. 238.
Triennio elapſo non poſſunt amplius audire confeſſiones in eodem monaſterio per aliud triennium abſque licentia S. Congregationis, aliàs declarantur ſuſpenſi ab audiendis confeſſionibus, ibid.
Quod habet locum etiam in confeſſario conſeruatorijs puellarum, vel aliarum quarumcunque mulierum, ibid.
Quid de confeſſarijs Dominicanis, vel Caſinenſibus, ibid.
Generaliter ab Epiſcopis approbati non poſſunt vigore illius generalis approbationis confeſſiones monialium audire, ibid.
Approbatus ad audiendum confeſſiones monialium vnius monaſterij, non poteſt audire confeſſiones monialium alterius monaſterij, ibid.
Extraordinarius toties approbari debet, quoties deputatur, ibid.
Non ſufficit eſſe ſemel approbatus, niſi pro eis, quæ obtinuerint indultum à S. Pęnitentiaria eligendi ex approbatis pro monialibus ſemel tantum, ibid.
Confeſſariorum ianua reſpondere debet in viam publicam, ibid.
A quo eligendi, ibid.
Vicarius Epiſcopi non poteſt eſſe confeſſarius monialium, ibid.
An & quatenus Curatus, ibid.
Neque Fratres Conuentuales, ibid.
Neque Obſeruantes Prouinciæ reformatæ S. Antonij Luſitaniæ, ibid.
Regulares non poſſunt eſſe confeſſarij ordinarij, neque Capellani monialium ordinario ſubiectarum, ibid.
An & quatenus cogi poſſint ad iurandum, tom. 8. conſult. 15. n. 1. & ſeqq.
Poſſunt ſequi opinionem minus probabilem, ibidem n. 9. & 10.
Qui teneantur intereſſe diſputationi caſuum conſcientiæ, tom. 8. conſult. 18. n. 1.
Et quibus pęnis, ibid. ac n. 2.

Confeſſio V. Sigillum, Regulares.

An Epiſcopus poſſit non admittere ad audiendum confeſſiones vel ſeculares, vel regulares Sacerdotes, niſi ij promittant, etiam iuramento, quod à quarundam propoſitionum probabilium praxi abſtineant, tom. 8. conſult. 15. à n. 1.
Quando loca ſunt in diœceſi, Epiſcopus habet intentionem fundatam, quod nemo admitti poſſit ad confeſſiones ſecularium audiendas, niſi præuia approbatione à ſe facienda, tom. 7. conſult. 8. num. 29. & ſeqq.
Quod locum habet etiam in presbyteris ſecularibus ſubiectis Prælatis etiam exemptis, dummodo ſint in diœceſi, ibid. n. 33.
Sacerdotes Ieroſolymitanæ Militiæ, ſi non ſunt Parochi, non poſſunt audire confeſſiones, neque alia Sacramenta adminiſtrare, niſi ab Epiſcopo ſint approbati, ibid.
Commeodatarij Abbatiarum in ijs, quæ ſpectant ad approban-

probandum ſacræ confeſſionis miniſtros, ſe interponete non debent, ibid. n.34.

Confeſſarij Regulariom, qui confeſſiones audiunt Regularium tam mulierum, quàm Fratrum, non poſſunt ab Epiſcopis cogi ad examen. Si tamen ad tales confeſſiones audiendas deputati fuerint à ſuperioribus Regularibus, ibid. n.35.

Mos improbus Regularium audiendi confeſſiones in cellis conuentuum, ac monaſteriorum, etiamſi cellæ haberent crates, quæ in Eccleſias correſponderent, omnino tollendus, ibid. n.36.

Tempore paſchali qui confeſſarij confeſſiones audire poſſint, & quid hac in re obſeruandum, ibid. n.37.

Regulares pro audiendis confeſſionibus quomodo approbandi, ibid. n.38.

Quando confeſſarij poſſint approbari ad tempus, & abſolutè, ibid. n.39.

Confeſſarij tam Regulares, quàm ſeculares tenentur intra vnum, aut plures dies, poſtquam confeſſiones ægrotorum audierint, facere fidem in ſcriptis Curato de tali confeſſione, & ſub qua pœna, ibid. n.40.

Pro licentijs exercendi curam animarum, confeſſiones audiendi, & earum reuocatione, nihil prorſus ſoluendum, ibid. n.41.

Confeſſio illius eſt nulla, qui omnia Sacerdoti non approbato ab ordinario confeſſus eſt peccata ſua, ignorans eum non eſſe approbatum, ibid. o.42.

Tertiarij quibus confiteri debeant peccata ſua, ibidem_ num.43.

Prælati regulares, ſeu alij Religioſi confeſſarij non_ poſſunt audire confeſſiones ſecularium, qui ſunt de familia, aut inſeruiunt ipſorum monaſterijs abſque approbatione, vel licentia Epiſcopi, ibidem num. 44.

Approbatio confeſſariorum pro locis exemptis pertinet ad Epiſcopum intra cuius diœceſim loca exempta exiſtunt, ibid. n.46.

Omnia priuilegia confeſſiones audiendi abſque examine & approbatione ordinarij, ſunt reuocata, ibid.

Confeſſarij extraordinarij ab Epiſcopo approbati ad confeſſiones audiendas, ſiue ſint regulares, ſiue ſeculares nullo pacto eas audire poſſunt extra diœceſim Epiſcopi approbantis, quamuis confitentes ſint eidem Epiſcopo ſubiecti, ibid.

An id procedat etiam in Parochis, ibid.

Quid in caſibus reſeruatis, ibid. à n.47.

Etiam in Bulla Cœnæ, ibid. n.53.

Confeſſio facta alieno ſacerdoti quatenus inualida, tom.6. conſult.1. n.12.

Quæ licentia requiritur, vt licentia ſit valida, ibid.

Qui caſus excipiantur, in quibus huiuſmodi licentia non_ requiratur, ibid

Quando iteranda, ibid.

Quid ſi concurrat communis populi opinio, ibid. n.13.

Nemini licet eam audire ſine conſenſu proprij Sacerdotis pęnitentis, ibid. n.14.

Pœnæ in tranſgreſſores, ibid. & n. ſeq.

Quid ſi quis litteris falſis ſe ingeſſerit, ibid.

Confeßionalia.

Amoueri debent à Sacrario, ſiue à ſacriſtia, & à locis occultis monialium & collocari in Eccleſijs exterioribus, conſult.85. n.240. tom.8.

Confirmatio, V. *Conſtitutio.*

Confirmatio priuilegiorum quatenus ſit neceſſaria, tom.5. conſult.56. n.78. & ſeqq.

Non extendit confirmatum extra ſuos limites, ſed ſolum_ intra illos dat robur, tom.5. conſult.71. n.2.

Intelligitur in terminis, in quibus ſtatuta loquuntur, ib. n.3.

Confirmatio conſtitutionis in forma communi, & iuris antiqui tantum præſeruatiua, nihil de nouo tribuit, tom.6. conſult.34. n.11.

Ex confirmatione Pontificis confertur rei confirmatæ ius perpetuum, ac irreuocabile, tom.6. conſult.69. n.2.

Effectus eiuſmodi confirmationis, ibid.

Confirmatum à ſummo Pontifice fit proprium ipſius, ibid. num.3.

Confirmatio in forma ſpecifica quid operetur, ibid.

Eius virtus, ibid. n.4.

Statuta confirmata à Pontifice dicuntur Pontificia, etiamſi vnum tantum ſtatutum confirmetur ſpecificè, ibid.

Confirmatio ex certa ſcientia, tom.7. conſult.87. n.7.

Confirmationis Sacramentum V. *Chriſma*, *Orientalos*, *Ritus*.

An & quatenus ſimplici presbytero concedi poſſit, ac debeat à ſummo Pontifice facultas miniſtrandi Sacramentum Confirmationis chriſmate ab Epiſcopo conſecrato tom.6. conſult.21. à n.1.

Quibus perficiatur, ibid. n.1.

Quæ ſint de eius ſubſtantia, ibid.

Eius ordinarius miniſter, ibid. ac n. ſeq.

Ex ſpeciali commiſſione poteſt à ſimplici presbytero miniſtrari, ibid. n.3.

Huius rei exempla, ibid.

Eius inſtitutio, ibid.

Et extraordinarius miniſter, ibid. n.4.

Non eſt Sacramentum neceſſarium, ibid.

Quatenus poſſit iterum alicui conferri, ibid.

Quæ cauſa requiratur, vt hæc facultas ſimplici presbytero licitè concedatur, ibid. n.6. & ſeqq.

Cenſura vtriuſque ſententiæ, ibid. n.13.

Confiſcatio V. *Hæreticus*.

De priuilegio non confiſcandi pro maleficijs bona delinquentium, tom.8. conſult.107. o.1.

Fautoribus hæreticorum, an & quatenus poſſint confiſcari bona, ibid. n.1. & ſeqq.

Confraternitates, *Confratres* V. *Parochus*.

Confraternitates laicorum quatenus gaudeant fori priuilegio, tom.6. conſult.18. n.66.

De Capellanis confraternitatum quoad officijs funebris reiterationem in eorum & alienis Eccleſijs, tom.6. conſult. 68. à n.2.

Quid eis, earumque capellanis liceat, vel non liceat, ibid. à n.13. vbi prolixè.

An & quatenus qui accepit ad lucrum oues, aliaque animalia à confraternitate laicali, authoritate ordinarij erecta, cogi poſſit à communitate, vt dictas oues, & animalia deſcribat in cataſtro communitatis, tom.6. conſult. 71. n.1.

An pariter cogi poſſit ad ſoluendum omnia onera, quæ à ciuibus ob propria animalia ſoluuntur, ibid. o.3.

An quoque poſſit adſtringi ad ſolutionem paſcuorum communium, quæ dictis ouibus neceſſaria ſunt, ibid. n.4.

Confraternitates, an habeant fauorem piæ cauſæ, ibidem_ num.1.

Coram quo Iudice conueniri debeant, ibid.

Quatenus ſint loca ſacra, vel religioſa, vel Eccleſiaſtica_, ibid.

A quibus confraternitates laicorum viſitandæ, tom.7. conſult.8. n.98.

Quatenus teneantur reddere Epiſcopo rationem adminiſtrationis, tom.7. conſult.15. n.32.

Quomodo ſint merè laicales, tom.6. conſult.71. n.2.

Earum res quatenus ſint Eccleſiaſticæ, ibid. n.3.

Et quatenus conueniri debeant in foro Eccleſiaſtico, ibid. num.4.

Qoid Epiſcopus eis prohibere poſſit circa expenſas, ibid. n.5.

Et quid circa eleemoſynas erogandas, ibid. n.6.

An confraternitates ſeculares poſſint prætextu conſuetudinis ſepelire in ſuis oratorijs corpora defunctorum, tom. 7. conſult.36. n.2.

Poſito, quod poſſint, an poſſint ſepelire ſuos confratres, qui ſibi in illis non elegerint ſepulturam, ibid. n.4. & 5.

An filij impuberes & vxores confratrum, poſſint ſepeliri in Eccleſijs Regularium, in quibus habent capellam, &

prætendunt habere ſepulturam in dicta Eccleſia, ibid. n.6. & 7.
An ab hæredibus defuncti confratris ſepulti io Oratorio eius confraternitatis aliquid ſolui debeat proprio eius Parocho iure ſepulturæ, ibid. n.9. & 10.
An ab eiſdem hæredibus id ipſum ſolui debeat quando defunctus ſepelitur in propria ſepultura, vel eam ſibi elegit in alijs Eccleſijs, etiam Regularium, ibid. n.11. & 12.
An & quatenus Parocho dari debeat in aſſociatione defunctorum confratrum duplex ſtipendium, ibid. n.14.
Confraternitates an & quatenus ſuas proceſſiones facere atque habere poſſint, tom.8. conſult.31. à n.1.
Et in earum bonis alienandis requiratur aſſenſus Apoſtolicus, ibid. à n.6.
In id decreta Conciliorum, Patrum, Cæſarum, ibid. à num.12.
Quid ſi Eccleſia Cathedralis, vel collegiata eaſdem proceſſiones habere vellet, ibid. à n.5.
Confraternitates ſeculares, an & quatenus poſſint in funeribus ſuam erigere Crucem, tom.8. conſult.73. à n.5. & 31. & 112.
De earum Capellanis ſtolam deferentibus in funeribus, ibid num.21.
De officio per eoſdem Capellanos ſuper cadauere peragendo, ibid. n.22. & ſeqq. & à n.62. & n.130.
Nequeunt ad funus accedere, niſi inuitentur, ibid. num.17.
In quas pœnas incurrant impedientes exercere iura parochialia, ibid. n.25.
Earum Capellani ſunt manuales, ibid. n.60.
Quod ius eis competat in adminiſtratione Eccleſiarum, ibid.
De earum ſupplicationibus, ſiue proceſſionibus, ibid. à num.96.

Confuga, Confugiens V. *Arma, Aſylum, Immunitas.*

Confugientes ad Eccleſiam an, & quatenus poſſint armis ſpoliari à Curia ſeculari, tom.5. conſult.5. à n.5.
Non poſſint in eos exerceri actus iuriſdictionis, dum manent in Eccleſia, ibid. n.32.
Cur Iudex ſecularis non poſſit confugientes ad Eccleſiam, eorumque bona inde extrahere, ibid. n.35.

Congregationes V. *Declarationes.*

S.Congregatio Concilij habet facultatem declarandi, non autem derogandi conſtitutionibus Apoſtolicis, tom.7. conſult.5. n.2.
Eius facultas, ibid. n.11.

Congrua V. *Parochus.*

Coniunctio, Coniugatus, V. *Clericus.*

Coniunctio inter homines quotuplex, tom.8. conſult.64. num.5.

Coniudices V. *Capitulum, Iuramentum, Adiuncti.*

Coniudices capitulares an teneantur iurare, quando, vbi, & in cuius manibus, tom.7. integra conſult.6.

Connexa.

Connexorum iudicium, tom.8. conſult.76. n.1.

Conſanguineus.

Nomine conſanguineorum qui veniant, tom.6. conſult. 98. n.102. & ſeq.
An veniant ſpurij, ibid. n.103.
An fœminæ, ibid.
An coniuges, ibid.
Conſanguineorum pietas in pupillus, tom.6. conſult.100. num.13.

Conſuetudo V. *Iuſpatronatus.*

In materia immunitatis Eccleſiaſticæ quatenus attendi debeat, tom.5. conſult.5. num.20. & ſeqq. ac n.76. & 77. ac n.86.
Nullo modo poſſunt laici inducere conſuetudinem contra immunitatem Eccleſiaſticam, ibid. n.77. & tom.6. conſult.34. n.13.
Eam allegant quatenus ſit credendum, ibid. n.78.
In conſuetudine, quando agitur de immunitate Eccleſiæ, debet attendi ius canonicum, d. tom.5. conſult. 5. n.77.
An inducatur ex actibus facultatiuis, ibid. n.78.
Laici in præiudicium Eccleſiæ & Clericorum non poſſunt inducere conſuetudinem, tom.5. conſult.6. n.9.
Rationabilis valet contra quodcumque ius humanum, tom.5. conſult.46. n.33.
Ex duobus actibus arguitur, ibid.
Quando non indigeat probatione, ibid. n.51.
Obtinet vim legis, & conceſſionis, ibid.
Conſuetudinis immemorabilis virtus, tom.5. conſult.72. num.2.
Conſuetudo quoad carceres, ac tribunal Epiſcopi, ibid.
Quando conſuetudo, etiam legitimè præſcripta excludatur, tom.5. conſult.73. n.2.
Immemorabilis an ſublata per Rubricas, tom.6. conſult. 64. n.2. ac 6.
Quando eſt circa id, quod innititur rationi, & æquitati iuris, etiam de iure Canonico ſufficit conſuetudo decennalis, tom.6. conſult.65. n.3. ac ſeqq.
Conſuetudo immemorabilis quando præſcribi non poſſit, tom.6. conſult.87. n.1.
Quid de conſuetudine generali, ac immemorabili in toto aliquo Regno, ibid. n.9.
Sub derogatione quarumcumque conſuetudinum in contrarium quę conſuetudines comprehendantur, ibid. n.50.
Secundum ſe non facit actum de veniali mortalem, nec mutat materiam actus prohibiti, tom.6. conſult.93. num.9.
Quid ſi in ſpecie prohibeatur ipſa conſuetudo, ibid.
Excuſat Tribunalia à vitio inconſtantiæ & varietatis, tom. 6. conſult.94. n.43.
Eius vigor in iudicijs, ibid.
Vt interpretetur priuilegia, leges &c. qualis eſſe debeat, tom.6. conſult.98. n.70.
Conſuetudo in cauſis agitandis in foro Eccleſiaſtico, tom.6. conſult.94. n.28.
Eſt optima legum interpres, tom.7. conſult.56. n.6.
Conſuetudo eligendi ſepulturam, tom.7. conſult.21. à n.1.
Quomodo probanda, ibid. à n.8. & 9.
Conſuetudo declaratiua iuris debet ſequi conditiones iuris, ibid. n.6.
Ex lapſu annorum obſeruata in materia Eccleſiaſtica præſumitur ſolemnis & confirmata à Sede Apoſtolica, tom.7. conſult.30. n.4.
Tempus neceſſarium ad præſcriptionem conſuetudinis, tom.7. conſult.46. n.11.
Quatenus probari debeat in indiuiduo, tom.8. conſult.32. num.14.
Et quomodo indiuiduè probetur, ibid. n.15.
Contraria immunitati, iuriſdictioni, ac libertati Eccleſiaſticæ non valet, tom.8. conſult.40. n.41.
De conſuetudine contra ius naturale & publicum, tom.8. conſult.73. n.13.
Vt ſit valida quas conditiones habere debeat, tom.8. conſult.73. n.98. & ſeq.
Quibus teſtibus probanda, ibid. n.100.
Quæ conſuetudines antiquæ obſeruandæ, tom.8. conſult. 84. n.12. & ſeqq.

Contrahens, Contractus.

Contractus, in quibus interuenit iuramentum, an ſint miſti fori, tom.5. conſult.2. n.48.

Quid

Quid de contractu emphyteutico, ibid.
Benemerita ſunt pars contractus ita, vt quæ eorum intuitu dantur protenus in contractum tranſeat, tom.5.conſult.46.n.71.
Pendet à voluntate & conſenſu duorum, ibid. n.79.
Iudicis loci contractus aut horitas, t.6.conſ.94.n.14.ac ſeqq.
Contrahens vbi, & quomodo conueniri poſſit, ibid. num. 16. & ſeqq.
An in contractu ſit locus remiſſioni, ibid. n.21.
Contractus quoad forum rei quomodo accipiendus, ibid. num.32.
Quomodo accipiatur, ibid.
Quando quis conueniatur ratione contractus, ibid. n.33. & ſeqq.
Et vbi, ibid. n.37. & ſeq.
Quid de Clerico, ibid.
Quot perfectiones conſiderantur in contractu emptionis, ac venditionis, tom.7. conſult. 11. n.2.
Quando, non ſoluto pretio, contractus remaneat perfectus quoad obligationem & irreuocabilitatem, ibid.

Contraria.

Contrarietorum diſciplina, tom.5. conſult.5. n.60.

Corpora V. *Sancti.*

Conſeruator.

An ſuperior Regularis Nuncium Apoſtolicum non Iudicem ſynodalem, à diœceſi Epiſcopi vltra duas dietas diſtantem, poſſit in Conſeruatorem eligere, tom.7. conſult. 10. à n.8.
Eſt Iudex priuatiuè quoad Ordinarium, ibid. n.10.
Quid ſi dubitetur de conſeruatoris iuriſdictione, ibid.n.11.
Nec ritè fuerit electus, ibid. n.12.
An Regulares habentes Conſeruatorem legitimè electum, debeant coram eodem conueniri in cauſis ciuilibus, requirentibus diſcuſſionem, & iudicialem indaginem quando ſunt rei, an verò coram Ordinario, tom.8. conſult.33. à n.1.
An nominetur tanquam Iudices, ibid. n.1.
Eorum iuriſdictio, ibid. & n.2. ac 17. & ſeqq.
In quo caſu Regulares conuenire nequeant coram conſeruatore, ibid. n.3. & 4.
Eorum electionis forma, ibid. n.4. & 10. ac 11.
Pro quibus cauſis eligantur, ibid. n.6.
Eorum priuilegia an reuocata, ibid. n.8. & ſeqq. ac n.22.
Quid de obſeruatione, ibid. n.13.
De putis Conſeruatoribus, ibid. n.14.
Pœna in eos inflicta, ibid. n.19.
Quid ſi Regulares ſint tantum rei, ibid. n.25.

Conſtitutio V. *Confirmàtio.*

Conſtitutionis confirmatoriæ virtus, tom. 5. conſult.5. num.45.
Quando in conſtitutinne, etiam pœnali, fiat extenſio, ibid. n.46.
Conſtitutio pœnalis an potius dicatur comprehenſio, quàm extenſio, ibid.
Quid ſi caſus in verbis conſtitutionis non videatur comprehendi, ibid. n.47.
Quid dicatur committere in conſtitutionem, ibid. n.47.
Ægydianæ conſtitutiones non comprehendum perſonas, nec bona Eccleſiaſticorum, tom.6. conſult.34. n.5.
An & quatenus conſtitutio loquens de præteritis extendenda ſit ad futura, tom.4. conſult.55. n.4.
Contra conſtitutiones Pontificias, an & quatenus detur non vſus, in obſeruatio, præſcriptio. tom.6. conſult.58. n.7. ac ſeqq.
An, & quatenus in conſtitutionibus Apoſtolicis pœnalibus comprehendatur Clerici de quibus nulla fit in eis mentio ſpecialis, tom.6. conſult.66. à n.1.
Et quid ſi in eiſdem conſtitutionibus nominentur quæcumque perſonæ cuiuſcumque gradus, dignitatis, ordinis, & inſtituti, ibid. n.2.

Contumàx, Contumàcià, V. *Hæreticus.*

Quando ceſſet, tom.5. conſult.4. n.4.
Quando habeat locum, ibid. n.6.
De non audiendis condemnatis in contumacia, tom.8. conſult.82. n.1.
Quid in Tribunali S. Officij, ibid.
Contumax fictus quomodo reddatur, tom.7. conſult.17.n.3.
Contumacia ficta non ſufficit ad incurſum cenſuratum, ibid.
Quæ contumacia requiratur in inſordeſcente in cenſuris, vt declaretur hæreticus, vel ſuſpectus de hæreſi, tom.7. conſult. 18. n.3. ac 7.

Conuenticulà.

Chriſtianorum Oratoria nominabantur conuenticula, tom.6. conſult.98. n.14.

Conuerſa V. *Clauſurà.*

Coquus V. *Famulus.*

Creditor V. *Clericus.*

Credulitàs.

An, & quatenus excuſet à dolo, tom.5. conſult.59. nu.17. & ſeqq.
Et à cenſuris Eccleſiaſticis, tom.6. conſult.18. n.63.

Crimen, Criminalis V. *Cauſa.*

De crimine falſi, einſque pœnæ, tom.6. conſult.1. n.15.
Deque in eo diſpenſatione, ibid.
Crimina communia quæ ſint, tom.6. conſult.94. n.28.
In quibus criminibus, non ſeruatis gradibus pœnarum, Clericus ſit degradandus, & tradendus Curiæ ſeculari, tom.7. conſult.33. à n.1.
Quod crimen graue ac damnoſum, ibid. à n.2.
Quodue atrociſſimum, ibid.
Quæ crimina mereantur degradationem realem, tom.8. conſult.91. à n.1.
Quæ verbalem, ibid.
Quæ ſint enormia, ibid.
Quæ grauia, ibid.
Quæ leuia, ibid.
In quibus poſſit Epiſcopus diſpenſare, ibid. & n. ſeqq.

Cinciata Bulla V. *Oratorium, Bulla.*

Crux V. *Sanàtio.*

Crux, V. *Parochus, Confràternitàtes.*

Confugiens ad Crucem an gaudeant immunitate, tom.6. conſult.27. n.12.
Chriſtianis ſemper ſancta, & venerabilis, ibid.
Vtrum in proceſſionibus vna tantùm Crux deferri debeat, tom.6. conſult.58. à n.1.
Et quid in funeribus, ibid. n.13. ac ſeqq.
In proceſſionibus Cruces, ac vexilla deferri conſuetum, ibid. n.1.
Cauſæ multæ, ibid. n.2. ac ſeqq.
Quiſque Ordo aut Religio ſuam propriam Crucem in ſupplicationibus deferre poteſt, ibid. n.7.
Quomodo Clerici eam deferre debeant, ibid. n.12.
Canonici Lateranenſes cum velo, ſeu panno appenſo, ibid.
Capucini quoque deferre poſſunt Crucem propriam, ibid.
Regulares incedere non debent ſub alio vexillo, ibid.
Cruces deferri debent diſtinctè, ibid.
In proceſſionibus, in quibus non interuenit, niſi vnica Crux, qui Clerus digniorem locum obtinere debeat, ibid.
In funeribus ſemper vnica Crux deferenda, & illius Eccleſiæ, ad quam defunctus defertur, ibid. n.13.

Dummodo non interueniat Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, ſub cuius Cruce omnes funus comitantes incedere debent, ibid. n.14.
Quid ſi extaret conſuetudo immemorabilis in contrarium obſeruata, ibid. & n. ſeq.
Et quomodo hæc conſuetudo probetur, ibid. n.16.
Cur in funeribus vna tantum Crux deferatur, ibid. n.17.
An in funere, cui capitulum cathedrale intereſt, poſſint Regulares ſuam erigere Crucem, tom.6. conſult.74. à num.1.
Quid ſi fauore Regularium concurrat immemorabilis, ibid. num.2.
Deferre ante ſe Crucem, an ſignum iuriſdictionis, præſertim in funeribus ducendis, tom.8. conſult.73. num.1, 5.9. ac 116. & ſeqq.
De iure erigendi Crucem in funeribus, ibid. n.7.
Vnica deferenda in funeribus, & cuius Eccleſiæ, ibid. nu. 16. & 19. ac 118. & ſeqq.
Eſt ſignum præeminentiæ, ibid. n.20.
Quibus ſolum conceſſa in funeribus, ibid. n.35. ac ſeqq.
Vbi diffuſè ac ferè per totam.

Culpa.

Vt quis verè conſtituatur in culpa, eſt neceſſaria monitio, tom.7. conſult.15. n.3.
Quatenus quis culpa careat, tom.5. conſult.24. n.4.

Cultus V. *Veneratio*, *Beatus*.

Cultus diuinis eſt fauorabilis, tom.6. conſult.95. n.1.
Sine ſacrificio & Sacerdote eſſe non poteſt, ibid.
An & quatenus præ ſe ferat cultum foramen ſepulchrorum, in quibus conduntur corpora ſeruorum Dei, tom.8. conſult.114. à n.1.
Et quid de ſepulchro circumdata crate lignea, vel ferrea, ibid. n.7.
Forma proceſſus ſuper non cultu Seruorum Dei, ibidem à num.12.

Curator, *Curatus*, V. *Parochus*, *Tutor*, *Clericus*.

Cuſtos V. *Damna*.

D

Damna.

Cauſa damni dati per clericos & Eccleſiaſticos, vel eorum animalia, famulos, miniſtros, colonos Epiſcoporum, & menſæ Epiſcopalis; etiam laicos, vel per eorum animalia in bonis quibuſcumque tam Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum, quàm laicorum à quo Iudice cognoſci debeat, tom.5. conſult.2. n.37. & 57.
An ſit recedendum à declarationibus, quibus firmatur colonos, & cuſtodes Eccleſiaſticorum damnum dantes in bonis laicorum cum animalibus eorundem Eccleſiaſticorum conueniendos eſſe coram Iudice Eccleſiaſtico, tom.6. conſult.33. à n.1.
Cognitio huiuſmodi cauſarum ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, ibid. n.1.
Ad quid teneatur dominus animalium, ibid.
Quid ſi bona Baronum cohæreant bonis Eccleſiaſticorum, ibid. n.2.
Et conſtaret de immemorabili conſuetudine contraria, ibid. n.3.
Quid quoad cognitionem perſonarum damnum dantium, ibid. n.4.

Dataria, V. *Matrimonium*.

Datariæ ſtylus in diſpenſatione ætatis ad ordines, tom.7. conſult.29. n.1. & ſeqq.

Debitor V. *Laicus*.

Quando agitur contra debitorem promotum ad Clericatum, quod tempus attendatur, tom.5. conſult.15. n.35.
Debitor, etiam de fuga non ſuſpectus, an vbique & quatenus ſiſti, aut retineri, & vt aiunt, arreſtari, poſſit, tom.6. conſult.94. n.29.

Decima, V. *Catholicus*, *Hæreticus*, *Pontifex*.

Decimarum cauſa, an ſit miſti fori, tom.5. conſult.2. n.45.
Quo iure, & ex quibus debeatur Clericis, tom.5. conſult.46. n.40.
Sunt perſoluendæ ante cenſus & tributa, ibid. n.40.
An & quatenus præſcribantur, tom.5. conſult.57. n.11.
Quibus Eccleſijs debeantur, tom.6. conſult.88. n.5.
Quid ſint, tom.6. conſult.95. n.3.
An & quatenus Regulares teneantur ad decimas Parochis, alijſue ſoluendas, tom.8. conſult.8. à nu.1. & ſeqq.
Et qua ratione decimæ parochiarum ad Regulares peruenerint, ibid. n.30.
Donatæ à Regibus, ibid. n.15.
Quid de Regularium colonis, ibid. n.19.
A quo tempore petendæ, ibid. n.23. ac ſeq.

Declaratio, *Declaratoria* V. *Cenſura*.

Declarationes Sacrarum Congregationum quam vim habeant in vtroque foro, tom.5. conſult.5. n.30.
Et pro quibus perſonis, ibid.
Declaratio iuris non inducit nouum ius, ſed quid ſtatutum ſit, oſtendit, tom.5. conſult.84. n.21.
Declaratio interpretatiua addit qualitatem demonſtratiuam, ibid.
Declarationes S. Congregationis Concilij quatenus obligent, tom.6. conſult.47. n.19.
Declaratio iuris veteris, & declaratio iuris noui, tom.8. conſult.8. n.24.
Declaratio generalis recipit interpretationem, tom.8. conſult.33. n.16.
Non facit aliquid de nouo, tom.8. conſult.82. n.3.
Neque alterat ſubiectum, ibid.
Addit ſolum qualitatem demonſtratiuam, ibid.
Declarationes S. Congregationis Concilij non ſint ſimpliciter doctrinales, ſed neceſſariæ, & habentes legis authoritatem tom.6. conſult.99. n.16.
Quomodo declarent priuilegia, ibid. & tom.8. conſult.33. num.16.

Decoctores.

An & quatenus gaudeant Eccleſiarum immunitate, tom.6. conſult.4. à n.28. & 36. ac 70.
Eorum flagitia, ibid.
Vita, actiones, ibid. n.29.
Eorum genera, ibid. ac ſeqq.
Artes, ibid. n.31.
Malorum ſentina, quæ ex ipſis promanat, ibidem à num.32.
Fraudes, periuria, ibid. n.33.
Furta, ibid. n.34. & ſeq.
Homicidia, ibid. n.37.
In eos quomodo animaduerſum, ibid. n.39.
Quid de immunitate quoad eorum bona, ibid. nu.70. & ſeqq.

Decreta.

Decretorum compilatio à Gratiano, alijſque facta, quam authoritatem habeant, tom.5. conſult.60. n.5.
De decretis conceptis ex verbis & ratione iuris, deque eorum valore, tom.5. conſult.84. n.22.
Decreta S. Congregationis Concilij quatenus alligent, tom.6. conſult.47. n.19.

Defenſio V. *Protectio.*

Defenſio an tolli poſſit per legem, per ſtatutum, aut per Principem, tom.5. conſult.5. n.71.
Defendens ſua priuilegia, quando aliter defendi non poteſt, ſi oppreſſores in rixa vel pugna mutilet, aut interimat, an de expenſis, ac de damno dato hæredibus occiſorum teneatur, ibid. n.71.
Defenſio iurium, rerum, ac perſonarum per ſeipſum exercenda, iure gentium, ac naturali conceſſa eſt, ibid. n.72.
Defenſio armata permittitur Eccleſiaſticis perſonis, ibid. num.56.
Quilibet ordinarius Magiſtratus ſuos ſubditos per ſe defendere tenetur, ibid. n.56.
Eſt beneficium, ibid. n.58.
Quo iure inducta, ibid.
An præſtari poſſit inuitis, ibid. n.59. & ſeq.
Quid in caſu præciſæ neceſſitatis, ibid. n.61.
Mutilatio, vel homicidium commiſſum ob ſui defenſionem, an & quatenus inducat irregularitatem, tom.7. conſult.20. à n.2.
Vbi ad hanc rem multa non vulgatia.
Defenſio quando dicatur, ibid. n.12. & 6.
Quando cuiuis liceat ſe defendere ab inſidiatore, ac etiam eum comprehendere propria auctoritate, tom.7. conſult. 32. n.40.
Quis declarare debeat, vel poſſit, num occidem, vel mutilans ſe defendendo indigeat diſpenſatione ab irregularitate, tom.7. conſult.80. à n.1.
Omnibus danda, tom.8. conſult.86. n.5. & 6.
Quibus denegetur, ibid.

Defunctus V. *Confraternitates, Parochus.*

An & quatenus Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ poſſint leuare cadauera defunctorum ex alienis parochijs ſine proprio Parocho, tom.6. conſult. 59. à n.1.
Quid de Regularibus, ibid.
Munus Parochi ſuper defunctorum corpora, ibidem & num.8.

Degradatio, Degradatus.

Quatenus damnati ad triremes in Tribunali S. Officij, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus, ſint degradandi, tom.8. conſult.91. à n.1. & 4.
Et quæ degradatio eſſe debeat, ibid. n.3.
Quid ſi non damnentur ob crimen hæreſis, ibid. n.2.
Degradatio actualis quibus imponatur, ibid. n.5.
Quid de praxi, ibid.
Quidue ſi puniantur vltimo ſupplicio, ibid.
De degradatione verbali ad exequendam pœnam triremium ad tempus, ibid.
Quid ad pœnam perpetuam, ibid.
De qua degradatione intelligatur, quando à iure imponitur pœna depoſitionis, ſiue degradationis, ibid. n.5.
Clericus hæreticus eſt degradandus quando traditur Curiæ ſeculari, ibid. n.6.
Quæ crimina mereantur degradationem realem, ibid. num.7.
Quid de Clerico falſificante ſigillum Regium, ibid.
De Clerico monetario, ibid.
De Sacerdote ſacrilegium cum moniali per carnalem copulam perpetratum, ibid.
De non ordinato celebrante, vel ſacram confeſſionem audiente, ibid.
De procurante abortum fœtus animati, ibid.
De aſtrologis iudiciarijs, ibid.
Quæue crimina verbalem degradationem mereantur, ibid. n.8.
Degradatio verbalis quotuplex, ibid. n.9.
De forma huius pœnæ in iure, ibid.
An latæ ſententiæ, ibid.
De celebrante publicè in contemptum clauium, ibid.
De contemptu formali & materiali, ibid.
De Clericis falſarijs, ibid.
De Clericis ſcienter præſumentibus receptare, vel defendere, vel dogmatizare dogmata alicuius hæretici, ibid. n.11.
Quæ ſolemnitas requiratur ad huiuſmodi degradationem, ibid. n.12.
An eam poſſit infligere vllus ordinarius, ibid.
Et quibus in caſibus, ibid.
De degradatione verbali præparatoria, ibid. n.13.
De degradatione verbali abſoluta & totali, ibidem num.14.
De Clerico procurante abortum fœtus animati effectu ſubſecuto, ibid.
De Clerico aſſaſſino, ibid.
De Clerico ſpoliante eligendum in Papam, ibid.
De Clerico, qui aduerſarium ſuum in cauſa præſumpſerit minis afficere, ibid.
De Clerico ordinato falſis dimiſſorijs, ibid.
De Clericis dirum nefas exercentibus, ibid.
Pœnæ degradationis verbalis latæ ſententiæ, an ligent in foro conſcientiæ ante declaratoriam, ibidem num.15.
Quid pro foro externo, ibid.
Et pro caſu occulto, ibid.
Quatenus quis pœna depoſitionis & degradationis latæ ſententiæ à ſolo officio & beneficio ex ipſo iure canonico incurſa diſpenſare poſſit, ibid.
Quis ſuper pœna degradationis, ſiue priuationis omnis priuilegij clericalis, ibid.
Quis ſuper pœna infamiæ, vel irregularitatis, vel inhabilitatis, vel depoſitionis verbalis, ibid.
Quis ſuper minoribus criminibus, ibid.
Epiſcopus ſuper quibus criminibus poſſit diſpenſare, ibid.
Alia, ibid.
Quando ſit locus degradationi & traditioni Curiæ ſeculari, tom.7. conſult.33. à n.25. & 37.
Caſus, in quibus Clerici ſunt degradandi, & Curiæ ſeculari tradendi, ibid. n.27. & ſeqq.

Delictum V. *Iudex.*

An leuiter delinquens in Eccleſia priuetur immunitate Eccleſiaſtica, tom.5. conſult.5. n.42.
Delictum delationis armorum, etiam prohibitorum in Eccleſia, non eſt de exceptis in Conſtitutione Gregoriana, ibid. n.42.
Pro vno delicto plures pœnæ regulariter imponi nequeunt, tom.5. conſult.44. n.4.
Quid in delictis milli ſori, ibid. n.5.
An inſpiciatur locus, vbi delictum eſt inchoatum, an vbi eſt conſumatus, tom.6. conſult.94. n.8.
Qui Iudex de eo cognoſcere poſſit, ibid. à n.1.
Quatenus dicatur occultum, vt ab Epiſcopo abſolui ac diſpenſari poſſit, tom.6. tota conſult.99.
Vbi plura de manifeſto, publico, notorio, & huiuſmodi alijs.
Ex regula attenditur tempus delicti, tom.7. conſult.31. n.21.
Ad quem forum ſpectet eius cognitio, ibid. n.22.

Denuncians, Denunciatio, Denunciator.

Denunciatio excommunicationis contra Regulares fieri poteſt ab Epiſcopo, tom.7. conſult.10. n.2.
Et quatenus, ibid. & n. ſeqq.
Ex ſe, circumſcripta citatione, non eſt actus iuriſdictionis, ibid. n.6.
In denunciatione excommunicationis à iure inflictæ non requiritur citatio, ibid. n.7.
An ſpontè denunciantes in S. Officio tam contra alios, quàm contra complices, per turbam deponentes, aliquo modo afficiant eoſdem complices, vel irritent proceſſum, tom.7. conſult.84. à n.1.
Et an Fiſcus examinando eoſdem complices nominatos à ſupradictis denunciatoribus, procedere valeat contra eos, qui in eodem proceſſu per præuentionem,

vel diminutionem ſe grauauerunt, ibid. à n.4.
Denunciatores in S. Officio habentur in numero teſtium, ibid. n.1.

Depoſitum.

De Clerico, qui coram Iudice laico depoſitum recepit, tom.5. conſult.11. n.36.

Dęmon.

Quam poteſtatem habeat in actus, & affectiones vitæ vegetantis, tom.5. conſult.35. n.13.
Quid quoad generationem, ibid.
Quoad inhibitionem caloris naturalis, ibid. n.14.
Quoad longam inediam, ibid. n.15.
Quoad ſanitatem, morbos, mortem, ibid. n.16.
Quoad curationes, ibid. n.17.
Quoad vim morbi inducendi, ibid. n.18.
De verè à dęmone ægris, & ſanis factis, ibid. n.22.
Quomodo hæc efficiat, ibid. n.23. & ſeqq.
Num illi fidendum, ibid. n.25.

Derogatio.

Derogationis generalis virtus, tom.5. conſult.72. n.17.
In fine appoſita refertur ad omnia præcedentia, ibid.
Quando cenſeatur eſſe adiecta ſingulis in diſpoſitione contentis, ibid.
Derogatio quoad vnam partem non extendenda ad aliam, tom.8. conſult.33. n.15.
Materia derogationis ſtrictè accipienda, ibid.

Deuolutio.

Deuolutionis effectus, tom.8. conſult.34. n.8.

Diaconia, Diaconi.

Cur ſic dicta, tom.6. conſult.98. n.21.
Diaconi quid erant, ibid.
Eorum munus, ibid. & n. ſeq.
Diſtinctio, ibid.
Negligentia, ibid.
Regionarij, ibid.
Huius inſtituti auctor, ibid. n.22.

Diadema.

An imponens diadema capiti Beati, tranſgrediatur limites beatificationis, tom.5. conſult.25. à n.1.

Dictiones.

Præter. tom.5. conſult.5. n.45.
Aut, vel ſeu. tom.5. conſult.72. n.16. & tom.6. conſult.85. n.253. & tom.8. conſult.3. n.5.
Alys. tom.5. conſult.22. n.3.
Nullis. d. conſult.72. n.20.
Verè. tom.5. conſult.77. n.20.
Nullatenus. ibid. n.22.
Alia. tom.5. conſult.83. n.3.
Aliud. tom.6. conſult.53. n.4.
Ad. tom.6. conſult.27. n.3.
In. tom.6. conſult.4. n.6.
Hodie. tom.6. conſult.55. n.4.
Bis. in licentijs ingrediendi monaſteria Monialium quomodo intelligatur, tom.6. conſult.85. n.253.
Nulli. tom.6. conſult.95. n.6.
Vel. tom.6. conſult.98. n.69.
Eſſi. ibid. n.11.
Omnino. tom.7. conſult.16. n.8.
Præſertim. tom.7. conſult.18. n.2. & tom.8. conſult.119. num.3.
Veluti. ibid. n.8.
Ad ſummum. tom.7. conſult.44. n.3.
Dictio alternatiua. tom.7. conſult.64. n.18. & tom.6. conſult.85. n.253.
Vlterius. tom.7. conſult.67. n.8.
Idem. tom.8. conſult.39. n.10.
Aliorum. tom.8. conſult.59. n.23.
Quorumcunque. tom.8. conſult.73. n.3.
Quodcumque & omne. tom.8. conſult.114.

Diœceſis, V. Domicilium.

De duabus diœceſibus vnitis quoad locum carceris, proceſſus & tribunalis Epiſcopi, tom.5. conſult.72. à n.1.
Duæ diœceſes vnitæ habentur pro vna Eccleſia, ibidem num.4.
Quando Epiſcopus habere debeat tribunal in diuerſis locis diœceſis, ibid.
Et conſtituere ibi Vicarios foraneos, ibid.
Quando diœceſis eſt admodum ampla, num poſſit Epiſcopus ad remotiorem partem illius trahere capitulares, ibid. n.5. & 25.
Quid ſi in vtraque Eccleſia ſuos habeat Adiunctos & Coiudices, ibid.
Quid ſit proprium cathedralium vnitarum, ibid. n.23.
Vnitæ quando dici non debeant duæ cathedrales diſtinctæ, ſed vna tantum, ibid.
Quid quoad Epiſcopum, ibid.
De diœceſi dicitur tantum qui eſt ſubiectus ratione domicilij, tom.6. conſult.90. n.13.
Tota diœceſi parochia Epiſcopi, tom.7. conſult.89. n.1.
Continetur aliquando nomine parœciæ, ibid. n.25.

Dies.

An ex omni licentia ſeruiliter laborandi dominicis, ac feſtis diebus poſſit exigi aliqua eleemoſyna eroganda locis pijs, vel pauperibus, tom.5. conſult.69. à n.1.
Quæ neceſſitas requiratur, vt eiuſmodi licentia concedatur, ibid.
Et quæ opera in eis agi poſſint, ibid. n.2.
De auaritiæ labe, ac ſuſpicione in hac re vitanda, ibid. n.3.
Cur onus eleemoſynæ imponatur, ibid.
Quis in hoc diſpenſare poſſit, ibid.
Quomodo ſit licita commutatio præcepti ſeruandi feſta in pecuniam, vel aliud onus, ibid. n.4.
Euitandum in his commutationibus ſcandalum, ibid.
Quatenus in ferijs introductis in honorem Dei, & Sanctorum aliquid ſeruile aut operis agi permittatur, ibid. n.5.
Quibus rebus operam dare feſtis diebus liceat, ibid. n.6.
Iudicium in hoc ordinarij, ibid.
Cuius arbitrio licentia concedenda, ibid.
An & quatenus diebus in honorem Dei & Sanctorum dicatis fieri poſſit executio bonorum, illaque eiſdem diebus vendere, tom.8. conſult.10. à n.1. 4. & ſeqq.
Dies feriati cur indicti, ibid. n.1.
Eorum vetuſtas, ibid.
Dies feſti ex quo præcepto, ibid. n.2.
Tempore feriato in honorem Dei quatenus interdictus actus iudicij, ibid. n.3. & 5.
Mercatus, nundinæ, ibid.
Quid ſi ageretur de viaticis Commiſſariorum, ibid. n.6. ac 7.
Et de alimentis, ibid.
Quid de capturis & executionibus pro debitis, ſi debitores ſint ſuſpecti, ibid. n.8.
Et in cauſis criminalibus, ibid.
Et de ſubhaſtationibus, ibid.
Forma & tempora colendi ferias, ibid. n.9.
Ad quos ſpectat conceſſio licentiæ laborandi diebus feſtis, ibid. n.10.
An poſſit die feriato decerni citatio, ibid. n.11.
Et num teſtes, qui die non feriato iurarunt de veritate dicenda, poſſint in ferijs diuinis examinari, ibid. num.12.
Quid de libelli oblatione, ibid. n.13.
Deque ſententiæ prolatione ac publicatione, ibid. n.14.
Deque appellatione, ibid. n.15.
An feriæ actoris, an rei, an verò Iudicis obſeruandæ, ibid. num.16.

Ad

Ad quem pertineat facere edicta circa feſtorum obſeruationem, ibid.n.18.
Inſtituere, vel indicere dies feſtos, ibid.n.19.
Locus præuentioni in puniendo tranſgreſſores feſtorum, ibid.n.20.
Licentiæ laborandi dari debent in ſcriptis, ibid.n.21.
Non debent exhiberi Iudici laico, ibid.n.22.
Pœna pro tranſgreſſione feſtorum qualis, ibid.num.23.& ſeqq.
Quid de pœna amiſſionis animalium, ibid.n.26.
Quid liceat facere dominicis, ac feſtis diebus, ibid. n.27.
An Epiſcopus poſſit in diœceſi ſua nouos dies feſtos inſtituere, tom.8.conſ.53.n.3.
Dies feſti, quos Epiſcopus ſeruandos præcipit à quibus obſeruandi, ibid.n.10.
Nouæ feſtiuitates quatenus ab Epiſcopo inſtituendæ, ibid. num.11.
An & quatenus liceat Catholicis diebus feſtis opera ſeruilia facere, tom.8.conſ.102.à n.4.

Diffamatio, Diffamatus, V. *Infamia.*

Quando ſufficiat ſimplex diffamatio, vt quis promoueri nequeat ad ordines, nec conſequi beneficium, tom.7. conſ. 19.n.6.
Quid ſi diffamatus ſententiam abſolutoriam obtinuerit, ibid.n.7.
Impedimentum, quæ ex diffamatione reſultant, ibid.

Dignitas.

Nemo in eadem Eccleſia retinere poteſt duas dignitates, vel duos Canonicatus, vel duo officia, & quare, tom.7.conſ. 4.n.6.
Dignitates, quæ habent vnitas Eccleſiæ parochiales, requiruntur, quod illas obtinentes reſideant in dignitate, ibid. n.33.
Quatenus in functionibus Eccleſiaſticis vna Dignitas ſuccedat alijs, tom.7.conſ.46.n.10.
Epiſcopo, an liceat ſupprimere dignitates, tom.8. conſ.30. n.1.& ſeqq.
Quot modis conſideretur, tom.8.conſ.39.n.9.

Dimiſſoria, V. *Abbas.*

Dare litteras dimiſſorias ad Ordines Clericis nullius diœceſis, illoſque ordinare ad quem pertineat, tom.7.conſ.8. n. 55.& ſeqq.
Ordinans, & ordinatus vigore dimiſſoriarum non ſui Ordinarij in quas pęnas incurrant, ibid.n.58.& ſeqq.
Quid de conferente minores Ordinis, ibid.
Capitulum quatenus dimiſſorias concedere poſſit, ibid. num.59.
Qui poſſint illas concedere, tom.8.conſ.59. à num. 1. 16. & ſeq.
Pœna in concedentes illegitimè dimiſſorias, ibid.n.18.

Diſdicta, V. *Cenſus.*

Quid de diſdicta oblationis, ac depoſiti, tom.5. conſ.4. num.1.
Quatenus trahat perſonas eccleſiaſticas ad Iudicem laicum, ibid. n.2.
Ad quid tendat, ibid. n.3.
De re eccleſiaſtica coram quo Iudice facienda ſit, ibid. num.3.

Diſpenſatio, V. *Epiſcopus, Matrimonium.*

Quid ſit, tom.6. conſ.78. n.5.
Non tollit diſpenſato vſum iuris communis, ibid. & num.8.
An & quatenus diſpenſationes extra Curiam Epiſcopo committendæ, & ab eo examinandæ ſint, tom.6.conſ.97. à num. 1.
Et quid de litteris abſolutionum, & diſpenſationum in foro conſcientiæ, ibid.
Quibus committendæ, ibid. n.1.
Pro cognitione huiuſmodi diſpenſationibus, an liceat aliquid accipere Ordinarijs, vel eorum Vicariis, ibid.
Quid de Notario, ibid.
An Concilium Prouinciale ſtatuere poſſit, vt aliquid accipi poſſit, ibid.
Qui ſint in hac re Ordinarij, ibid. n.2.
Factæ à Vicario Foraneo ſunt irritæ, ibid.
Quæ diſpenſationes cognoſci debeant, ibid. n.3.
Et quare, ibid.
Et quæ poteſtas Ordinarijs data, ibid.
Quid de diſpenſationibus conceſſis motu proprio Pontificis, ibid.
Cur concedantur, & cur denegentur, tom.6. conſ.99. n. 6.& 8.
De diſpenſationibus, quæ conceduntur omnibus, qui per adulterium ſe carnaliter cognouerunt, & vt matrimonium inter ſe contrahere poſſint, ibid. n.11.
De facultate diſpenſandi vigore Tridentini Epiſcopis conceſſa, tota conſ.99.
Quatenus Epiſcopus diſpenſare poſſit in impedimento matrimonij, tom.7.conſ.53. n.4.
Super diſpenſatione in ætate ad Ordines ſtylus Datariæ, tom.7.conſ.29. n.2.& ſeqq.
An & quatenus familiaris conuerſatio, ac litium extinctio ſint cauſæ ſufficientes ad diſpenſandum in primo, ac ſecundo gradu affinitatis, etiam in non Magnatibus, tom. 8.conſ.101. à n.1.
De diſpenſatione in matrimonio rato non conſumato, vt primi coniuges poſſint tranſire ad ſecunda vota, tom.8. conſ.105. à n.1.
An concedenda diſpenſatio coniunctis in primo gradu affinitatis, in ſecundo conſanguinitatis, & in tertio pariter conſanguinitatis cum compaternitate, tom.8. con.106. à num. 1.
Et quibus de cauſis, ibid.

Diſpoſitio.

Quando mutatis rebus, mutari debeat diſpoſitio, tom.5. conſ.46. n.60. & ſeqq.
In diſpoſitione teſtatoris quatenus recedendum ſit à proprietate ſignificationis, tom.5. conſ.82. n.2.
Diſpoſitio voluntaria teſtatoris debet in forma ſpecifica adimpleri, ibid. n.4.
Cauſa finalis reſtringit diſpoſitionem, ibid. n.5.
Per qualitatem ſuperuenientem rei, vel perſonæ diſpoſitio antiqua ceſſat in illa re, vel perſona, tom.7. conſ.8. n.14.
An & quatenus cum diſpoſitione iuris communis mitius agatur, quam cum diſpoſitione hominis, tom.7.conſ.2. num.25.
Diſpoſitio hominis quomodo accipienda, ibid.
Omnis diſpoſitio reducitur ad ius commune, niſi aliud obſtiterit, ibid.

Diſtributiones, V. *Collector, Subcollector, Fides.*

Cur inſtitutæ, tom.5.conſ.3.n.1.
Qui eas lucretur, ibid. & tom.6. conſ.77. n.2.
Qui eas reſtituere debeat, ibid.
De diſtributionibus quotidianis, quas infirmus exiens è loco reſidentiæ lucrari poſſit, tom.5.conſ.81. n.1.
Quid ſi in Eccleſia extaret contraria conſuetudo, ibid. à n. 2. & 10.
Quid ſi exierit tempore vacationis legitimæ cum intentione non reſidendi, ibid. n.4. & ſeq.
Et quid ſi præuideatur, quod talis diſceſſus à ciuitate mediante morbo impediret reſidentiam, ibid. num. 7. & ſeq.
Quid requiratur, vt infirmus lucretur diſtributiones quotidianas, ibid. n.9.
Epiſcopus non poteſt decernere, ne dentur infirmis, ibid.
An ſtante diſpoſitione S.Concilij Tridentini, quod punctaturæ diſtributionum accreſcant ſolis intereſſentibus diuinis officijs, ſeruanda ſit conſuetudo, quod dictæ punctaturæ diſtribuantur peræquè inter Canonicos ita, vt de eis æquè participent tam intereſſentes, quàm non intereſſentes

tes diuinis, immò etiam ipſe punctatus, tom. 6. conſ. 14. à num. 1.
Diſtributiones quomodo ammittantur, ibid. n. 1.
Quibus accreſcant, ibid.
Vel in cuius vtilitatem conuerti poſſint, ibid. n. 2.
Quando Eccleſiæ applicandæ, ibid.
Quomodo applicandæ, ibid. n. 3. & ſeqq.
Qui ſtatutum condere poſſint de modo diuidendi, diſtributiones, ibid. n. 7.
Quatenus donari poſſint, ibid. n. 8. & ſeq.
An & quatenus Canonico debeantur diſtributiones Capellaniæ, quam ex diſpenſatione Apoſtolica in prouiſione ſui Canonicatus obtinet ſub eodem tecto, tom. 6. conſ. 51. à num. 1.
Canonici, ac præbendati intereſſentes matutino, & laudibus an lucrentur diſtributiones Primæ, licet non interſint, & à tempore fundationis ex indulto Summi Pontificis ante S. Concilium Tridentinum exiſtant in conſuetudine immemorabili, quæ continuata eſt à tempore publicationis Concilij, tom. 6. conſ. 52. à n. 1.
Vt Canonici lucrentur diſtributiones debent recitare omnes Horas canonicas in choro, ibid.
Quid ſi extaret conſtitutio contraria in limine fundationis, ibid. n. 2. & ſeqq.
Et quid in Canonicatibus non habentibus præbendam diſtinctam, aliuſque fructus præter diſtributiones, ibid. num. 5.
Extaretque conſuetudo, præſertim immemorabilis, ibid.
Quid de reſidente vna Hora, ibid.
De conſuetudine ſupplendi, ac intereſſendi diuinis pro parte anni, & lucrandi diſtributiones toto anno, ibid.
Non dicuntur de corpore beneficij, tom. 6. conſ. 77. n. 2.
Quando dentur, ibid.
Quid de illis, quæ non ſoluuntur dietim, ibid. n. 3.
Quid de diſtributionibus, quæ percipiuntur ex intereſſentia alicuius partis anni, ibid. n. 4.
An & quatenus debeantur Canonico abſenti cauſa inimicitiæ, tom. 7. conſ. 14. à n. 1.

Diuitiæ.

Pariunt potentiam, potentia dignitatem, dignitas prælationem, tom. 5. conſ. 12. n. 27.
Nobilitas ſunt diuitiæ antiquatæ, ibid.

Diuortium.

Quatenus fieri poſſit propria auctoritate, etiam nolente vxore, tom. 8. conſ. 133. n. 1.

Dolus.

Quæ cauſa excuſet à dolo, tom. 7. conſ. 32. n. 28.
Et in quo foro id procedat, ibid. n. 29. & ſeq.
Quando excuſet delinquentem contra ius diuinum, ibid. num. 30.
Qui ſe ingerit præſumitur in dolo, ibid. n. 31.
Et qui facit quod eſt de genere prohibitorum, ibid. n. 32.
Qui facit quod non debet, ibid. n. 33.

Domeſticus.

Domeſticorum nomine qui veniant, tom. 6. conſ. 98. num. 104.
Quid neceſſarium, vt quis ſit verè, ac propriè domeſticus, ibid.

Domicilium, V. *Diœceſis.*

Quomodo contrahatur, tom. 5. conſ. 79. n. 1.
Quid ſufficiat, vt quis dicatur non reliquiſſe proprium domicilium, tom. 7. conſ. 3. n. 10.
An ad acquirendam parochiam requiratur domicilium, tom. 7. conſ. 86. n. 9.
Domicilium eſt præcipuus modus ſortiendi forum, tom. 6. conſ. 94. n. 12.
Ac verus, & naturalis forus, ibid. & n. 13.
Quinam præferatur, Iudex ne domicilij, an commiſſi delicti, ibid. à n. 1.
Appellatione alicuius diœceſis in dubio comprehenditur diœceſis domicilij, ibid.
Et appellatione ſubiecti in dubio venit ſubiectus ratione domicilij, ibid.
Iuriſdictio Ordinarii domicilii, ibid.
Etiam extra proprium territorium, ibid.
Ac etiam contra abſentem, ibid.
Quoad honores, ac munia perſonalia retinet quis domicilium originis propriæ, ac paternę, etiamſi aliò ſedes ſuas perpetuò transtulerit, ibid. n. 30.
Patrimonialia verò onera non ſuſtinet, niſi ibi poſſeſſionem habeat, ibid.
Quid de conſuetudine, ibid.
Mulier ſtatim contracto matrimonio perdit domicilium originis, ibid. n. 31.
Et efficitur de foro mariti, ibid.
Reus, qui nuſquam domicilium conſtituit, vbi conueniri debeat, ibid. n. 29.

Dominium, Dominus, V. *Alienatio.*

Verbum Dominium aliquando impropriè accipitur, tom. 5. conſ. 1. n. 12.
Dominus directus nominatus in dominum ab vſufructuario, emphyteuta, & colono, ſi compareat pro ſuo intereſſe, trahit actorem ad forum ſuum, tom. 5. conſ. 11. n. 34.
An domini locorum cogere poſſint ſuos ſubditos, vt ad ſuum tantùm furnum, molendinum, tabernam accedant, tom. 5. conſ. 68. à n. 1.
Quid ſi adeſſet conſuetudo, ibid. n. 3.
Quid ſi alibi volentes molere, dominus eis prohibuerit, & ipſi prohibitioni per legitimum tempus acquieuerint, ibid.
Quod ſit in hac re tempus legitimum, ibid.

Domus, V. *Immunitas, Palatium, Scholaris.*

Dum in aliqua lege, conſtitutione, ſtatuto ſit mentio de domo, intelligitur de domo, ſiue domicilio ſolitæ habitationis, tom. 5. conſ. 72. n. 15.
Domus parochialis gaudet immunitate eccleſiaſtica, tom. 6. conſ. 36. n. 6.
Etiam reſpectu bonorum in ea exiſtentium, ibid.
Etiam pro ciuili, ibid. n. 7.
Etiamſi diſtet ab Eccleſia, dummodo non ſit locata laicis, ibid. n. 8.
Delinquens in domo parochiali gaudet immunitate, ibid. num. 9.
Domus Eccleſiæ contigua gaudet immunitate, ibid. n. 10.
Domus contigua Eccleſiæ Confraternitatis gaudet immunitate, ibid. n. 11.
Clerici, ac Sacerdotes domum propè Eccleſiam habere debent, ibid. n. 13.
Quæ domus intra triginta paſſus eccleſiaſticos exiſtunt gaudent immunitate, ibid. n. 15.
Hi paſſus quomodo competant Eccleſiis, ibid.
Quæ propriè dicatur domus, tom. 6. conſ. 98. n. 2.
Loca, in quæ conuenerant priſci fideles vocata domus Dei, ibid. n. 12.
Domus eadem poteſt diuidi in plures, ibid. n. 61.
Diſcrimen inter fundum, & domum, ibid.
Quatenus domus in plures partes diuiſa, erunt diuerſæ domus, ibid. n. 62.

Donatio, Donum, V. *Bona, Imperator, Alienatio, Iuſpatronatus.*

An quando Imperator, Rex, Princeps donat alicui Eccleſiæ ciuitatem, terram, aut pagum, eo caſu cenſeatur à ſe abdicaſſe omnem ſuperioritatem adeo, vt nullum penitus alti dominii ius illi amplius in re donata competat, tom. 5. conſ. 1. à n. 1. & ſeqq.
Quid in dubio, ibid.
Quid ue ſi ea donatio facta ſit ſiue Eccleſiæ Romanæ, ſiue inferiori, ibid. n. 2.
Diſtinctio, quod Princeps poſſit libero modo à ſe abdicare, & do-

& donare Eccleſiæ Romanæ, non autem Eccleſiæ inferiori, ibid.n.3.
Conciliantur hae de re contrariæ opiniones, ibid,n.4.
Loca, & territoria, quæ donantur Eccleſiæ, an poſſint amplius grauari oneribus à Principe ſeculari, qui ea donauit, ibid.n.15.
Donum quid propriè ſit, tom.5.conſ.59.n.6.
Quomodo differat à munere, ibid.
Donatio quando fiat irreuocabilis, tom.6.conſ.96.n.15.

Dos, V. *Monialis*.

An ſubſidium dotis legatum pro maritandis honeſtis puellis cum illius reſtitutione in caſu, quo proles non exiſtat, poſſit dari virginibus ad profeſſionem regularem admittendis, tom.5.conſ.82. à n.1. & 3.
Quod datur monaſterio pro puella ingrediente, cenſetur datum titulo dotis, ibid.n.1.
Legatum pro maritandis puellis, & pro dote nihil differt, ibid.
Id continet cauſam magis piam, ibid.
Cauſæ dotis in quo foro agitandæ, tom.6.conſ.94.n.28.
De dote, eiuſque augmento reſtituenda à viro Iudæo ad fidem chriſtianam conuerſo vxori in iudaiſmo permanenti, tom.8.conſ.100.à n.1.

E

Eccleſia, V. *Donàtio*, *Princeps*, *Bonà*, *Electio*, *Immunitas*, *Domus*, *Regularis*, *Aedes*, *Bona*, *Chriſtianus*, *Presbyterium*.

Eccleſia Romana habet omnes Eccleſias ſibi ſubditas, tom.5.conſ.1.n.2.
Vnica inter Chriſtianos in effectu dicitur Eccleſia, ibid.
Bona omnium ſingularum Eccleſiarum cenſentur eſſe bona vniuerſalis Eccleſiæ, ibid.
Eccleſiæ Romanæ indecens eſſet, aliquem recognoſcere, vt ſuperiorem, ibid.n.4.
Donatio bonorum in Terris pontificijs iudicanda eſt libera, & ſine reſeruatione ſuperioritatis, ibid.
Quid quando bona donata in Terris Principis ſita ſint, ibid.
Hęc iuriſdictio quatenus ſit apud Principem, ibid. n.5.
An & quatenus locus ille, vbi Eccleſia ædificatur, ſtatim à iuriſdictione prioris domini eximatur, ibid.n.11.
Cum donatione facta cuicumque Eccleſiæ debet intelligi donata iuriſdictio, ſi non exprimatur eſſe reſeruata, ibid. num.13.
In cauſa feudali, an trahi poſſit, ac debeat ad forum laicalem, ſiue de proprietate, ſiue de poſſeſſione agatur, tom.5.conſ.2. à n.2.
In ijs, quæ tenet in feudum à Principem, quo iure fungatur, ibid.n.3.
In feudo delictum perſonæ non debet nocere Eccleſię, ibid. num.7.
Quomodo ob delictum Prælati feudum laicale Eccleſiæ reſtituatur, ibid.
An Eccleſia poſſit amittere feudum ob delictum Prælati, ibid.n.8.
Eccleſia grauata in cauſa feudali, ad quem Iudicem debet appellare, ibid.n.9.
An & quatenus ſit ſub territorio, ſeu iuriſdictione Principis ſecularis, tom.5.conſ.5.n.13.& ſeq.ac n.36.
Delinquens in Eccleſia per quem Iudicem puniri debeat, ibid,n.14.& 43.
An habeat fiſcum, V. *Epiſcopus*, *Fiſcus*.
Eccleſia vniuerſalis habet Theſaurarium, tom.5. conſult.6. num.12.
Res Eccleſiarum pro perſonarum meritis, & qualitatibus ſunt diſtribuendæ, tom.5.conſ.12.n.28.
Eſt de territorio, ac proindè de iuriſdictione, ac foro Iudicis Eccleſiaſtici, tom.5.conſ.5.n.33.
An Eccleſia ſit de territorio Principis, ibid.n.36.& ſeqq.
Et in quibus, ibid.
Quomodo habeat territorium, ibid. n.37.
Eccleſiarum protectio quibus incumbat, tom.5.conſ.5. num.56.
Confugiens ad ambitum, vel ad ſepta Eccleſiæ gaudet immunitate, tom.6. conſ.38. n.1.
Eccleſiæ olim Baſilicæ dictæ, tom.6. conſ.95.n.2.
Cœtuum locus Eccleſia appellatur, tom.6. conſ.98. n.4.
Eccleſiæ nomen figuratè pro Templo vſurpatum, ibid.
Quid eius nomen propriè ſignificet, ibid. n.5.
Translata hæc vox à ciuili vſu ad ſacrum, ibid.
Vocata Sedes, ac doctrinæ Sedes, ibid. n.16.
Semneon, Monaſterium, Clauſtrum, Collegium, ibid.
Tituli Parœciæ, Diaconiæ, ibid. n.17.
Antequam in honorem Sanctorum Templa conſtructa, & dedicata fuiſſent, parochiales tantùm Eccleſiæ, & Cathedrales Templa extiterunt, ibid. n.24.
Cur capax ſacrilegii, ibid. n.112.
Quæ requirantur, vt Eccleſia ſit curata, tom.7. conſ.4. num.10.
Eccleſia curata quomodo mutet ſtatum, & reducatur in beneficium ſimplex, ibid. n.35.
Ob non adimplementum oneris ad quid cogi poſſit, tom.7. conſ.5. n.9.
Eccleſiarum exiſtentia intra fines diœceſum Epiſcoporum ex quibus probetur, tom.7. conſ.8. n.2.
Quælibet Eccleſia præſumitur eſſe in aliqua diœceſi, ibid. num.3.
Quando dicatur nullius, ibid.
Vt efficiatur proprium, ac ſeparatum territorium quid ſit probandum, ibid. & n.ſeq.
Quomodo Eccleſia poſſit eſſe ampliſſimè exempta, & populum remanere ſubiectum Epiſcopo, ibid.n.9. ac ſeqq.
Eccleſiarum ſecularizatio, & translatio quid importet, ibid. n.10.
Omnis olim Eccleſia in diœceſi ſubiecta erat Cathedrali, tom.7. conſ.8. n.64.
Eccleſiæ pleno iure ſpectantes ad aliquam Abbatiam, quæ in nullo Epiſcopatu conſiſtit ſub nullo Epiſcopo ſunt, ſed ſub ſpeciali prouincia Papæ, ibid. n.88.
Habent territorium, forum, & ius conuocandi Synodum, ibidem.
Ex quibus verbis priuilegii eliciatur clara Eccleſiarum exemptio ſub territorio proprio, iure Synodi, cœteriſque aliis, ibid. n.89.
Cùm tàm emptor, quàm Eccleſia agat de damno euitando, potior debet eſſe cauſa Eccleſiæ, quàm emptoris, tom.7. conſ.12. n.11.
Quomodo ſit interdicta Eccleſiæ gladii temporalis executio, tom.7. conſ.32. n.22. & ſeqq.
Apud Eccleſiam eſt poteſtas vtendi officialibus armatis, ibid. n.23.
An Sacerdos debeat excipere in Eccleſiam illos, quos nouerit ſubiacere cenſuris hæreticorum, anne debeat eos differre, donec ſatisfecerint ſtatutis Eccleſiæ hæreticorum, tom.7. conſ.41. n.3.
Eccleſia Cathedralis, an & quatenus ſit parochia vniuerſalis, tom.7. conſ.89. n.1. & 15.
De Eccleſia Lateranenſi, ibid. n. 2. 16. & ſeq.
Eccleſia quid ſit, tom.8. conſ.17. n.12.
Eius poteſtas, ibid.
Eo ipſo, quod Eccleſiæ conſtruuntur in ſolo ad Eccleſias deputato, efficiuntur eiuſdem, tom.8. conſ.25. n.10.
Eccleſia, Imperio vacante, ſupplet vices illius, tom.8.conſ. 78. n.7.
Eius bona ſunt pauperum, ibid.
Nunquam moritur, ibid.
Nec poſſeſſio rerum illius vnquam dicitur vacare, ibid.
De Eccleſiis parochialibus reſtaurandis, tom. 8. conſ. 60. à n.1. & à n.15.
De profanatione Eccleſiarum, ibid. n.20.
Hierarchicus ordo in Eccleſia, tom.8. conſ.109. n.9. & 10. ac ſeq.

Ecſtaſis.

De Ecſtaſi, & raptu myſtico, tom.8.conſ.151.à n.1.& ſeqq.
Quot ſint, ibid.

De eorum cauſa, ibid.
Quomodo diſtinguantur, ibid.
Eorum diuiſio, ſubiectum, duratio, effectus, ibid.
Quomodo dignoſcantur eſſe naturales, dæmoniaci, diuini, ibid.
De eorum probatione, & examine, ibid.
Vbi id genus alia pro Seruorum Dei ſolemni viudicatione, ſiue Canonizatione,

Eccleſiaſtici, V. *Negotiatio*, *Clericus*, *Immunitas*, *Iuriſdictio*, *Furnus*,

Laica poteſtas nullam habet in Eccleſiaſticos iuriſdictionem tom.6, conſ.31. n.7.
Eccleſiaſtici quoad perſonas habent pleniſſimum fori priuilegium, ibid. n.8.
Et quo iure, ibid. & n.ſeqq.
Eccleſiaſtici ſunt immunes etiam ab angarijs, & perangarijs, ibid. n.36.
Quid de Eccleſiaſticorum colonis, ibid. n.37.
An & quatenus ligentur legibus, ac ſtatutis laicorum, tom. 6. conſ.86. à n.1.
Ratione exemptionis non poſſunt inuertere ordinem politicum, ibid. n.2.
Quid de legibus ciuilibus, quæ diſponunt de actionibus merè perſonalibus, ibid.
Quomodo ſubijciantur legibus ciuilibus, ibid. n.3.
Eaſque ſeruare teneantur, ibid.
Et quomodo in eos laici habeant poteſtatem, ibid. num. 4. & ſeqq.
Quomodo à Principe defendi debeant, ibid. n.5.
Nullo pacto ſubijciuntur poteſtati coactiuæ legum ciuilium in ordine ad laicos, ibid. n.6.
A quo cogendi, ibid. n.7. & 8.
An & quatenus poſſint licitè conficere vini ſtillati aquam ex vino, quod è ſuis vineis percipiunt, illamque ad plenum, ſiue minutim vendere, tom. 8. conſ. 7. à n. 1. & 4. ac ſeqq.
Vt vendant ſuum frumentum quid agere poſſint, ibid. n.2.
Quid de Eccleſiaſticis etiam Regularibus apothecas mercium exercentes, ibid.
Quæ forma negociandi eis licita, ibid. n.3. & ſeqq.
Quæue exercere poſſint, ibid. n.6.
Quomodo vendere poſſint res ſuas minutatim, ibid. n.7.
An in delictis atrocibus priuilegiatis, quæ merentur pœnam inflictiuam, & capitalem, poſſint Iudices ſeculares informare contra Eccleſiaſticos priuatiuè ad omnes Iudices inferiores, tom.8. conſ.40. n.1. & ſeqq.
An ſi Clericus præuentus pro dictis delictis priuilegiatis apud Iudices laicos quærat remitti ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum, eius remiſſio debeat admitti, niſi cum conditione, quod eius proceſſus fiat à Iudice laico pro caſu priuilegiato vnà cum Iudice Eccleſiaſtico, ſtante delicto communi, & quod actus proceſſus remanebunt in ſuo ſtatu, vt conſiderentur, ibid. n.6. & ſeq.
An in delictis læſæ maieſtatis Iudex laicus minimè teneatur remittere clericum accuſatum apud ſuum Iudicem Eccleſiaſticum, vt vnà cum ipſo procedatur, ſed Iudex laicus poterit per ſe ſolùm procedere ad inſtructionem, & iudicium, ibid. n.7. & ſeqq.
Eccleſiaſticus, qui reperitur delinquens in habitu purè, ac merè ſeculari, an poſſit comprehendi, ac puniri à Iudice laico pariter in caſu delicti communis, & non priuilegiati, ibid. n.12.
Quando Iudex Eccleſiaſticus, & Iudex laicus ſimul procedunt in delictis atrocibus priuilegiatis contra Eccleſiaſticum accuſatum, poſtquam proceſſus eſt plenè inſtructus, an quiſque ex dictis Iudicibus ſuam proferre poſſit ſententiam. Eccleſiaſticus quidem iuxta pœnas canonicas, ſecularis iuxta pœnas præſcipeas à rigore iuris, ibid. n.15.
Antequam procedatur ad executionem ſententiæ mortis contra Clericum, an eius Epiſcopus diœceſanus requiri debeat cum hortatoria ad illum degradandum cum reſeruatione delictorum læſæ maieſtatis, & aſſaſſinij, in quibus Eccleſiaſtici poterint condemnari abſque præcedenti degradatione, ibid. n.16.
Poſtquam Epiſcopus requiſitus fuerit, an ſi recuſauerit degradare Clericum condemnatum à Iudice laico, ipſe Clericus haberi poſſit vt degradatus, & ſubiectus executioni iudicij, ibid. n.17.
In caſu abſolutionis à Iudice Eccleſiaſtico, an Iudices laici procedere queant in ſuis perquiſitionibus, & iudicijs ſuper caſu priuilegiato, ne à Iudice Eccleſiaſtico compellantur, ibid. n.18.
Quando Iudex Eccleſiaſticus, & Iudex laicus ſimul procedunt, an ſi in continuatione proceſſus caſus delicti priuilegiati non habeatur pro ſtabilito, ac probato, Iudex laicus relinquere debeat Iudici Eccleſiaſtico iudicium proceſſus, ibid. n.19.
An quando perſonæ Eccleſiaſticæ reperiuntur implicatæ, & complices eiuſdem delicti cum perſonis laicis, ſi delictum cadat ſimpliciter in caſu delicti communis, Eccleſiaſticus iudicari debeat à ſuo Iudice Eccleſiaſtico, laicus à Iudice laico, ad quem pertinere debet cognitio, ibid. num. 20.
In caſu, quo Iudici laico Princeps, vel Senatus remittit proceſſum complicum laicorum, an poterit ipſe exhortari Iudicem Eccleſiaſticum, vt conficiat proceſſum contra clericum delinquentem, ibid. n.21.
An Princeps ſupremus duntaxat poſſit concedere litteras gratiæ Eccleſiaſticis, qui commiſerunt caſus, & delicta priuilegiata, ibid. n.22. & ſeqq.
An in omnibus ſupradictis caſibus exiſtimari debeant pro clericis omnes illi, qui conſtituti ſunt in Sacris Ordinibus, ſaltem Subdiaconatus, & clerici actu ſeruientes officijs, beneficij, ac miniſterijs eccleſiaſticis, & deferentes etiam habitum clericalem, ibid. n 23. ac ſeq.
De Eccleſiaſticis exercentibus officium ſeculare, etiam quoad ea, quæ concernunt officium, tom. 8. conſ. 83. n.1.

Edictum, V. *Parochia*, *Inquiſitor*,

Educatio.

Quoad liberorum, præſertim impuberum educationem obſeruanda parentum diſpoſitio, tom.6. conſ.100. n.1.

Eiectio, V. *Regularis*.

An Epiſcopi eijcere poſſint reos, eorumque bona ex Eccleſijs, tom.6. conſ.4. à n.1.
Et an Nuncijs Apoſtolicis concedenda ſit extenſio facultatis eiuſmodi eiectionis in toto Regno, vel Prouincia ipſis demandata, ibid.
Vbi de abuſu immunitatis Eccleſiæ, ac eius remedijs.
Laici eijcientes è ſuis ditionibus Eccleſiaſticos an, & quatenus incurrant pœnas eccleſiaſticas, tom. 6. integra conſult. 31.
Et quid de Prælatis eos non defendentibus, ibid. à n.1.

Electio, V. *Abbatiſſa*, *Vicarius Capitularis*.

In electionibus, an ſit attendenda votorum pars maior, an ſanior, tom.5. conſ.16. à n.1. & ſeqq.
Electio per abuſum laicæ poteſtatis quando dicatur ab Eccleſiaſticis facta, tom.6. conſ.1. n.2. ac 3.
Pœne contra celebrantes electionem per abuſum laicæ poteſtatis, ibid.
Talis prouiſio eſt irrita, ibid. n.3.
In quo caſu pœnæ ceſſent, ibid. n.4.
Et quid requiratur, vt ceſſent, ibid.
Quilibet idoneus poteſt de iure eligi, tom.6. conſ.92. n.1.
Reiectio idonei ab electione vim habet voluntariæ coarctationis, ibid.
Coarctatio in electione quando permiſſa, ibid.
Quando eſſet irrita, & attentata, ibid. n.3. & ſeqq. ac n.10. & 11.
An ſit actus extraiudicialis, ibid. n.4.
Reſtrictio electionis ad certum genus perſonarum, an prohibita, ibid. n.8.
Probitas in eligendo requiſita pro regimine præcipuè ſpirituali, tom.6. conſ.93. n.4.
In electionibus Eccleſiaſticis quæ dicatur pars ſanior Capituli, tom.7. conſ.61. n.1.

An ſanior pars minor præferatur maiori oon ſaniori, ibid. num.2.

Quomodo procedat in praxi, quod requiratur copulatiuè maior, & ſanior pars, ſi maior pars numeri tantum præferatur minori, ibid.n.3.

An regula maioris, & ſanioris partis procedat tam in ſcrutinio aperto, quàm ſecreto, ſi non appareat, qui fuerint eligentes, dum ſecreto ſuffragium tulerit, ibid. num.4.

Regula ſanioris partis, an procedat etiam in electionibus, in quibus de iure, vel ex conſtitutionibus requiruntur duæ ex tribus partibus electorum ad canonicam electionem, ibid.n.5.

De ratione eligendi Superiores regulares, tom.8. conſ.48. à num.5.

Electio per ſcrutinium, ibid.n.2.

Quatenus ſcrutinium dicatur ſecretum, ibid.

An profeſſi, qui non ſunt ſubdiaconi ſuffragium in electione habere poſſint, ibid. n.2.

Cœcitas, an priuet aliquem in electione eo ſuffragio, quod aliàs haberet ſi cœcus non eſſet, ibid.

Neque ante, neque poſt ſcrutinium licet Electoribus, cui ſuum dederint ſuffragium publicare, ibid. n.3.

Quatenus electio alteri committi poſſit, ibid.n.4.

Quid de procuratoribus, ibid.

De electione Abbatiſſæ, ibid.

Quid vbi ſunt tres vocales, quorum vnus non poteſt eligi in diſcretum, ibid.

An liceat in electione aliquos nominatim ptoponere, ibid.

Quomodo liceat in illa procedere, ibid.

De electione Abbatiſſæ facta per vota non ſecreta, ibid. num.5.

Quæ intelligantur vota ſecreta, ibid.

De electione ex familia, ibid.

De perexiguo eligentium numero, ibid.

A quo accipienda ſint ſuffragia in electione Abbatiſſæ, ibid. num.7.

Quid in diſcordia electionum, ibid.n.8.

Eleemoſyna, V. *Quæſtores*.

Quo ſit ordine facienda, tom.8.conſult.64.n.4.& ſeqq.

Epiſcopatus.

Quando Epiſcopus habet duos Epiſcopatus vigore vnionis, quomodo iudicetur quoad id, quod concernit vnumquodque Capitulum Carhedralis, tom.5.conſult. 72. num.12.

Epiſcopus duorum Epiſcopatuum, an poſſit reſidendo in vno Epiſcopatu exercere iuriſdictionem contentioſam contra perſonas alterius Epiſcopatus, ibid.

An & quatenus ſit locus partitioni Epiſcopatuum, tom. 7. conſ.71. à n.1.

Quæ, quotue requirantur ad partitionem Epiſcopatus, ibid. num.1.

Quæue cauſæ, ibid.n.2.&ſeqq.

Quibus in locis erigendus, ibid. n.7.& ſeqq.

A quibus partiri poſſit, ibid. n.12.

Solet eius partitio ad Congregationem Conciſtorialem remitti, ibid.n.13.& 15.

Quibus cauſis concurrentibus ad illam procedatur, ibid.

Et quibus probationibus, ibid.

Epiſcopus, V. *Fiſcus*, *Charta*, *Præcedentia*, *Funerale*, *Clauſura*, *Palatium*, *Piſces*, *Carcer*, *Ordo*, *Canonicus*, *Iuriſdictio*, *Famulus*, *Parochia*, *Electio*, *Excommunicatio*, *& paſſim*.

Epiſcopus, an poſſit prohibere Clericis, ne citent laicos in foro ſeculari, quādo cauſa eſt profana, tom.5.conſ.2.n.25.

An poſſit cognoſcere cauſam laicorum in fuga monialis culpabilium, ibid.n.26.

Cauſæ laicorum vnà cum Clerico delinquentium, an ſpectent ad Epiſcopum, ibid.

Non poteſt coniunctim cum Iudice laico procedere, & formare proceſſum contra Clericos ſimul cum laicis delinquentes, ibid.n.31.& 33.

Nec contra ipſos poteſt Iudicem laicum delegare, ibidem n.32.

Quomodo procedere debeat, ſi Iudex laicus deneget communicare proceſſum in cauſa laicorum, & clericorum ſimul delinquentium, & non conſtet de corpore delicti, ibid.n.34.

Cauſæ damni dati per Clericos, & Eccleſiaſticos, vel per eorum animalia famulos, miniſtros, colonos Epiſcopi, ac menſæ Epiſcopalis, etiam laicos, vel per eorum animalia in bonis tam Eccleſiaſticorum, quàm Eccleſiarum, & laicorum, an ſpectent ad Epiſcopum priuatiuè quoad alios, ibid.n.37.

Quando poſſit cognoſcere cauſam vſurariorum, ibidem num.38.

Quando præuenit in cauſa miſti fori, finita cauſa, an debeat dare copiam proceſſus Iudici laico, vt ſuppleat pęnas ſuæ Curiæ, ibid. n.38.

In cauſis miſti fori, ſi reus fuerit ab Epiſcopo abſolutus, an poſſit pro eodem delicto à Iudice ſeculari puniri, & contra, ibid.

Adulterium, an poſſit puniri ab Epiſcopo, ibid.n.41.

Quid de ſtupro, raptu, concubinatu, ſodomia, & de aliis delictis carnis, ibid.n.42.& n.43.

Poteſt cogere, ac exequi contra non ſoluentes legata pia, licet ſint familiares S.Officij, ibid.n.46.

An poſſit punire laicos iniuriam Clericis inferentes, ibid. num.51.

Quid de laicis in Eccleſia delinquentibus, vel etiam extra Eccleſiam ſacco alicuius Confraternitatis indutis, ibid. num.52.

Quidue de ſortilegio, & ſacrilegio, ibid. n.53.

In cauſis miſti fori quomodo poſſit procedere, ib.n.58.

In cauſis miſti fori, an poſſit facere executiones perſonales abſque requiſitione Iudicis laici, tom. 5. conſult. 2. num.58.

Debet tueri ius, quod habet, cognoſcendi cauſas miſti fori, ibid.n.59.

Habens feudum, ſine iuriſdictionem ſecularem, an poſſit pro ea deputare Vicarium laicum, aut Iudices perpetuos, etiam laicos, ibid. n.60.

Si fuit ſolitos deputare clericos pro adminiſtratione Baroniæ ſuæ Eccleſiæ, debet manuteneri, ibid.

Habet territorium, tom.5.conſ.5.n.33.

Quando poſſit punire Archiepiſcopum, ibid. n.34.

Debet hadere familiam armatam, ibid.n.57.

Sub pœna excommunicationis tueri debet immunitatem Eccleſiaſticam, ibid.n.88.

Habet fiſcum, tom.5.conſ.6. n.1s. & ſeq.

Imponit mulctam, & pœnas pecuniarias ſibi de conſuetudine ſibi tribuere, ibid.n.11.

Vti Princeps in ſua diœceſi liberè pœnas reis indulget, ibid. num.12.

Epiſcopi fiſcus gaudet priuilegio fori, & conſequitur pœnas damnorum datorum in bonis Eccleſiaſticis, ibid.

Admittit compoſitionem, etiam poſt ſententiam, ibid.

Habet omnimodam iuriſdictionem in Clericos, eorumque bona, ibid.

In bonis vacantibus Clericorum morientium ſine hæredibus quando ſuccedat, tom.5.conſ.6.à n.1.& 13.

Poteſt deputare perſonam Eccleſiaſticam, quæ emat chartam immunem à vectigali pro vſu Eccleſiaſticorum, & procedere contra impedientes, vel cogentes ad ſolutionem vectigalis, tom.5.conſ.7. à n.1.

Deputare poteſt aliquem, qui aperiat, & retineat apothecam, ibique vendat chartam Eccleſiaſticis, & procedere cum cenſuris contra impedientes, vel mandantes impedire, ibid.n.2.

Contra impedientes, ſi non poterit demandare citationes perſonales, an poſſit procedere per edictum, ibid.n.4.

An poſſit procedere contra lacerantes, vel deturpantes Cedulones cenſurarum iam affixos, & quando, tom.5.conſ. 8.n.3.

Epiſcopus, qui eſt Canonicus, an præcedat Archidiaconum, & Vicarium, V. *Præcedentia*.
Epiſcopus Titularis eſt verè Epiſcopus, tom.5.conſult.22. num.2.
Habet veram dignitatem Epiſcopalem, & comprehenditur nomine Epiſcopi, ibid.
Poteſt ſibi eligere confeſſorem, ibid.
Epiſcopi Titulares in cauſis Canonizationum quoad inquiſitionem, an poſſint deputari in Iudices, ibid. n. 1.
In quibus miraculis adhibere debeant conſilio Theologorum, tom.5.conſ.37.à n.1.
Non poſſunt Sanctos canonizare, tom.5.conſ.27.num.2.& conſ.38.n.6.
Poſſunt tamen informationes capere de ſanctitate vitæ, moribus, & miraculis eius, qui petitur beatificari, vel canonizari, ibid.
Neque poſſunt in ſuis diœceſibus inducere celebrationem feſti alicius Sancti non canonizati per Summum Pontificem, tom.5.conſ.38. n.7.
An poſſit vnire præbendis Canonicalibus præbendas minorum clericorum admodum tenues, tom.5.conſ.53.n.1.
De poteſtate Epiſcopi quoad moniales, tom.5. conſult. 48. num.2.
Etiam Regularibus ſubiectas, ibid. n.3.
Poteſt ſibi eligere ſepulturam extra Eccleſiam cathedralem, tom.5.conſ.58.n.6.
De loco carceris Epiſcopalis, proceſſus, ac tribunalis quoad duas diœceſes vnitas, tom.5.conſ.72.à n. 1.
Vbi teneatur ius dicere, ibid.n.3.
In materia iuriſdictionis inter Epiſcopos, & Abbates, ſiue Commendatores, an & quatenus concedenda ſit manutentio Epiſcopis in quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem Epiſcopalem in territoribus Abbatiarum, tom.5. conſ.85.à n.1. & ſeqq.
Quatenus poſſint euocari ad audiendum verbum Regium, tom.6.conſ.13. n.32.
Epiſcopus in ſua diœceſi præcedit omnes, tom. 6.con. 57. num.1.
Etiam maiores ordine, vel dignitate, ibid.
Neque conſideranda eſt diſtinctio inter functiones Epiſcopales, & alias, ibid. n.2.
Quid in functionibus publicis prouincialibus tam Eccleſiaſticis, quàm temporalibus, ibid. n.3. & ſeqq.
Habens dignitatem cum actuali poſſeſſione, & exercitio iuriſdictionis præferendus eſt habenti eandem dignitatem cum ſolo titulo, ibid. n.8.
An & quatenus cogere poſſit ad clauſuram moniales exemptas, & Regularibus ſubiectas, tom. 6. integra conſult. 85. Vbi plura eò ſpectantia.
An & quatenus remouere poſſit Confeſſarios, & adminiſtratores Monialium, tom.6. conſ.185. n.238.
Nequit ponere puellas ad explorandam voluntatem in Monaſterijs ſubiectis Regularibus, ibid. n.242.
Quomodo vti poſſit facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi monaſteria monialium, ibid. n.260.
Pœnæ in tranſgreſſores, ibid.
An reſeruatæ, ibid. n.261.
Quomodo, & à quo abſolui ab illis poterit, ibid.
Epiſcoporum officium circa clauſuram monialium, ibid. num.274.
Non poteſt Epiſcopus repellere concurrentem ad parochialem, tom.6. conſ.92. n.1.
Epiſcopus, in cuius diœceſi Clericus ſecularis beneficium habet, etiam non requirens reſidentiam, dicitur Iudex competens in materia beneficium concernente adeo, vt Clericus in loco domicilij, quod fortè alibi habet, in materia beneficium concurrente conueniri non poſſit, tom.6. conſ.94. n.46.
De poteſtate Epiſcoporum circa irregularitatum, ac ſuſpenſionum diſpenſationis, & criminum abſolutiones, tom.6. conſ.99.à n.1.& per totam.
Quid ſufficiat, vt Epiſcopo liceat diſpenſare, ibidem num.30.
Si occultè excommunicatus publicè celebrauerit, licet Epiſcopo cum eo diſpenſare, ibid.n.31.
Qui Epiſcopi vti poſſint facultate diſpenſandi à Tridentino ſibi conceſſa, ibid.n.33.
An Epiſcopis virtute Tridentini liceat diſpenſare ſuper retentione beneficiorum, ac fructum perceptorum ab ijs, qui prędicta beneficia in irregularitate, & alias canonicè obtinuerunt, ibid.n.34.
An Epiſcopus poſſit abſoluere à ſuſpenſione, ac diſpenſare ab irregularitate eum, qui ante legitimam ætatem ſe fecit promoueri, ibid.n.35.
An Epiſcopus facultate eiuſdem Tridentini poſſit diſpenſare in irregularitate proueniente ex mutilatione membri in caſibus occultis, ibid. n.36.
Quid quoad hæreſim occultam, ibid. n. 37.
Quos ſubditos, ac vbi Epiſcopus abſoluere poſſit vigore Tridentini, ibid. n.37. & ſeqq.
An poſſit abſoluere extraneos, & quatenus, ibid. num. 44. & ſeq.
Conditiones requiſitæ in abſolutione, & non in diſpenſatione, ibid.
An debeat abſoluere, ac diſpenſare per ſeipſum, anne poſſit per Vicarios, ibid. n.47. & ſeq.
Et in quo foro, ibid. n.49. & ſeqq.
Poteſtque proprium Confeſſarium deputare, vt ab eo abſoluatur ſecundum facultatem ſibi conceſſam à Tridentino, ibid. n.51.
Quando debeat Synodum celebrare, tom. 7. conſ. 3. num. 2.
Et in ea quid agere, ibid.
Quomodo intereſſe poſſint Synodo prouinciali, ibid. num. 7.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare ſuper reſidentia parochorum, tom.7. conſ.4. n.3.
Nequit in Vicarios Capitulares illos deputare, ibidem.
Abſque diſpenſatione Apoſtolica non poteſt habere in ſui ſeruitium Parochum, neque illum occupare in ſeruitio Eccleſiæ Cathedralis, vt nimirum ſit Vicarius, Viſitator, Fiſcalis, ibid. n.4.
An hodie poſſit Epiſcopus aſſumere Canonicos in ſuum ſeruitium, ibid.
Eius communio inter Clericos inferiores, & Canonicos, ibid.
Officium Epiſcoporum eſt, ne cura animarum vllatenus negligatur, ibid.n.12.
Vicarii ad curam animarum deputatio, & aſſignatio congruæ portionis ad Epiſcopum pertinet, ibid.
Quomodo poſſit vigore Concilij Tridentini compellere ad reſidendum parochum, ibid. n.1.
Epiſcopus, modò in Epiſcopatu reſideat, ſolutus eſt à reſidentia Decanatus, vel Canonicatus, ac cœterorum beneficiorum illaque retinere poteſt, & fructus percipere, exceptis diſtributionibus quotidianis, ibid. num.27.
Epiſcopus non poteſt per ſe ſolum procedere, ſi contigerit Adiunctos tempore ſuæ electionis non iuraſſe, tom. 7. conſ.6.n.2.
Epiſcopi iuriſdictio in præſtatione iuramenti *Adiunctorum*, ibid. à n.3.
An Epiſcopus in Eccleſijs parochialibus exemptis tempore viſitationis poſſint, etiam inuitis Regularibus conferre ſacros Ordines, & chriſma, aliaque pontificalia exercere, tom.7.conſ.7.à n.1.
Non poteſt ſuis ſubditis in aliena diœceſi ordines, & chriſma conferre, ibid.n.3.& ſeqq.
Vbi pœnæ contrafacientes.
Qui vſus pontificalium in Eccleſijs Regularium Epiſcopo prohibeatur, ibid.n. 5.& ſeqq.
Epiſcopus quam iuriſdictionem habeat in locis exemptis, ibid.n.8.& ſeqq.
An & quatenus in eis pontificalia exercere poſſit, ibidem.
Ac iuriſdictionem contentioſam, ibid.n. 11.
Se ingerens contra iura in locum exemptum in quas pęnas incidat, ibid.n.12. & ſeqq.
Tanquam vniuerſalis parochus ſuæ diœceſis poteſt ſuo gregi ſacramenta miniſtrare, ac ordines conferre in Eccleſijs parochialibus Regularium, ibid.n.17.
Epiſcopus, ſeu Viſitator, ab eo deputatus, poteſt viſitare parochos etiam regulares monaſteriorum, etiam Ordi-

nis

nis Ciſtercienſis S. Benedicti, Carthuſianorum, &c. ibid. n.19. & 29.

Quatenus, & in quibus Epiſcopus, ſiue eius officialis poſſit Regulares exemptorum monaſteriorum per cenſuras Eccleſiaſticas ad obedientiam compellere, ibid. num. 27. & 37.

An ad ipſum pertineat apponere œconomum in Eccleſijs parochialibus Regularium, tom. 7. conſult. 8. à num. 1.

Corrigere ac punire Curatos, ac Monachos ſecularizatos, alioſque Clericos poſſidentes beneficia in præfatis Eccleſijs, ibid. à n. 18.

Concedere dimiſſorias pro ordinandis clericis dictarum Eccleſiarum, ibid. n. 55. & ſeqq.

Viſitare clauſuram monialium exiſtentium in ſupradictis monaſterijs, vel in eis ſaltem exercere iuriſdictionem vti Delegatus Apoſtolicus, ac etiam Confraternitates laicorum, quæ habent altare in prædictis Eccleſijs, ibid. n.61.

Quatenus viſitare dictas Eccleſias, & in eis exercere pontificalia, & præcipuè Sacramentum Confirmationis adminiſtrare, ibid. n.62. & ſeqq.

Cognoſcere validatem iuriſpatronatus laicalis, & honeſtatem perſonarum præſentatarum ad beneficia in dictis Eccleſijs exiſtentia, ibid. n.103.

Omnia, quæ per priuilegia iuriſdictionis Epiſcopo expreſſè non adimuntur, cenſentur illi ſeruata, ibid. num.6. ac ſeqq.

Quid poſſit in Eccleſijs parochialibus Eccleſiarum Regularium, quæ in ſtatum ſecularem ſunt redactæ, ibid. à n. 1. & 8. ac ſeqq.

Epiſcopus vti Sedis Apoſtolicæ delegatus quando iuriſdictionem habeat in Eccleſijs parochialibus Regularium ſecularizatis, ibid. n.12. & ſeq.

Quatenus poſſit publicè denonciare excommunicatos Regulares exemptos, etiam Equites Hieroſolymitanos, tom.7. conſ.50. n.1. & ſeqq.

Quando poſſit ſimul intereſſe cum Vniuerſitate in reddenda ratione ab adminiſtratoribus per eandem Vniuerſitatem deputatis, tom.7. conſ.15. n.3. & ſeqq.

Et viſitare omnia loca pia quomodocumque nuncupentur, quantumuis exempta, ibid. n.4.

Quid ſi in limine fundationis eſſent exempta, ibid. num.5. & ſeq.

Quando ſubintret Epiſcopus, ibid. n.8.

Vnde habeant Epiſcopi, quod viſitare poſſint vti delegati, ibid. n.9.

In quibus caſibus poſſint viſitare hoſpitalia, & confraternitates, ibid. n.10.

Et adminiſtrationis rationem exigere, ibid.

Ac intereſſe redditioni rationis, ibid. n.11.

Siue loca ſint publica, ſiue priuata, ibid. n.12.

Debent Confraternitatibus viſitationem intimare, & exactionem rationum exequi, ibid. n.13.

Quid ſi allegetur priuilegium exemptionis, ibid. n.14. & ſeqq. & n.39. & 41.

Quidue de hoſpitalibus, quæ ſunt ſub immediata protectione Regum, ibid. n.20. & ſeqq.

Et ipſis à Superiore inhibitum fuerit, & procederent ad viſitationem, ibid. n.24.

Epiſcopus in exigenda ratione adminiſtrationis quod ſuffragium habeat, ibid. n.38.

Executio aduerſus adminiſtratores condemnatos ſiue ſoli Ordinario reddita fuerit ratio, ſiue vnà cum alijs deputatis, ad ipſum Ordinarium ſpectat, ibidem num.40.

Si Epiſcopo hoſpitale viſitare volenti opponatur exceptio, quod ſub immediata Regum protectione exiſtat, non ad ſecularem Iudicem, ſed ad ipſum Epiſcopum talis exceptionis cognitio, ac definitio pertinet, ibidem num.45.

An & quando cogere poſſit adminiſtratores hoſpitalium diœceſis ad exportandum libros rationum ad Ciuitatem in Epiſcopatu, vt rationem reddant, ibidem num.43.

Epiſcopus poteſt ex officio inquirere ſuper irregularitate cognoſcenda, tom.7. conſ.19. n.11.

Quando cogi poſſit ad promouendum aliquem ad Ordines, & ab eius arbitrio appellari liceat, ibidem num.13.

Quatenus poſſit iuriſdictionem ſuam vindicare in Clericum non habentem qualitates Concilij Tridentini quoad priuilegium fori, tom.7. conſ.31. n.33.

An & quatenus poſſit ſuis ſubditis licentiam concedere deferendi arma edicto Principis ſecularis prohibita, tom.7. tota conſ.32.

Habet merum imperium in ſua diœceſi, ibidem numero 10.

Quatenus implorare debeat auxilium brachij ſecularis, ibid. n.19.

Qua pœna Epiſcopus committens ſtuprum cum Sanctimoniali puniendus ſit, tom.7. conſult. 38. num. 1. & ſeqq.

Poterit deponi, ibid. n.3. & 4.

Quid ſi non fuerit conuictus, neque confeſſus, ibid. num. 5.

Et noluerit renunciare Epiſcopatui, ibid. n.6.

Quid requiritur, vt deponi poſſit, ibidem num. 7. & ſeq.

Exempla Epiſcoporum, qui aut renunciarunt Epiſcopatui, aut fuerunt depoſiti, ibid. n.9.

Quando Epiſcopus celebrat pro defunctis, licet pontificaliter, non poteſt vti omnibus inſignibus pontificalibus, tom.7. conſ.44. n.10.

Poſſunt Epiſcopi Abbates, alioſque Regulares vſurpantes iura Epiſcopalia non ſolum declarare incurſos in cenſuras, ſed cenſuris punire, ibid. n.35. ac ſeqq.

Quando dicantur cognoſcere de delictis exemptorum, ibid. n.41. & ſeqq.

An & quatenus poſſit Epiſcopus celebrare pontificaliter, vel celebrari facere in Eccleſijs Regularium, alijſue exemptis, ſiue eo præſente, ſiue abſente, tom.7. conſ. 45. à n. 1. & ſeqq.

Quatenus poſſit cathedram collocare in loco exempto, ibid. n.1.

Et in quibus Eccleſijs baldachinum erigere, ibid. n.7.

Quomodo celebrari facere poſſint in omnibus Eccleſiis, etiam exemptis in ſua præſentia, ibidem num.10. & ſeqq.

Etiam per alium Epiſcopum, ibid. n.58.

Quid ſi adeſſet aſſidua conſuetudo, ibid. n.11.

Inſignia Epiſcopalia, ibid. n.16.

Quatenus dicantur exercere pontificalia, ibid.

In Eccleſiis Regularium, aliorumque exemptorum quomodo celebrare poſſint, ibid. n.17. & ſeq.

Et cum ornamentis pontificalibus, ibid.

Quatenus ipſi, & Canonici, Regularibus inuitis poſſint in eorum Eccleſiis cantare Miſſam, ibid. n.21.

Pœnis, ac cenſuris illos coercere, ibid.

Epiſcopus aſſiſtens cum cappa veſperis ſolemnibus, & officium faciens in choro quomodo aliis præcedat, quantumuis dignioribus, tom.7. conſ.46. n.5.

In proceſſionibus an & quatenus, & quo in loco ſellam geſtatoriam deferre poſſit, tom. 5. conſult. 47. à num. 1.

Facultates quibuſdam Epiſcopis conceſſæ in aliquibus regionibus, tom.7. conſ.53. à n.1.

Ad eas dubia, eorumque ſolutiones, ibid. à n.1.

Et pro quo foro, ibid. n.3.

An Epiſcopus, qui abeſt à ciuitate, ac reſidet in diœceſi, debeat in illa conſtituere, vel relinquere Vicarium generalem, ac tribunal Epiſcopale, tom.7. conſ.64. à num. 1.

In quocumque loco ſuæ diœceſis non exempto poteſt tribunal erigere, ac ius dicere, ibidem num. 2. & 7. ac 11.

Quid ſi diœceſis ſit ampla, ibid. n.3.

Vel ſint duæ diœceſes, ibid. n.4.

Quatenus teneatur conſtituere Vicarium, ibid. n.6.

An poſſit perpetuo, vel ad longum tempus transferre cathedram è ſua Eccleſia principali ad aliam ſuæ diœceſis, ibid. n.10.

Non poteſt, relicta Cathedra, reſidere in diœceſi, ibid. num.15.

Quatenus poſſit tribunal erigere in quocumque loco ſuæ diœceſis, ibid.
Quibus temporibus teneatur reſidere in Eccleſia Cathedrali, ibid. n.12. & ſeq. & n.15. ac ſeqq.
Vbi reſidere teneatur, ibid. à n.16. & 20.
Eius iuriſdictio in omnibus cauſis criminalibus contra Regulares degentes extra clauſtra, tom.7. conſult.68. num. 1.
Quomodo ſit in electione Epiſcopi, vel immediatè priuare beneficio ob non reſidentiam, vel præmittere alias pœnas, tom.7. conſ.75. n.2. & ſeqq.
Epiſcopus eſt communis parochus ſuæ diœceſis, tom.7. conſ.89. n.1.
Quatenus teneatur prouidere de ſufficienti patrimonio ordinatum ſine patrimonio, ibid. n.3.
An & quatenus liceat Epiſcopo ſuam Cancellariam vendere, vel locare ſub annuo cenſu, tom.8. conſ.11. num. 4. & ſeq.
Non licet Epiſcopis, neque eorum Vicarijs aliquid accipere nomine viatici, ibid.
An & quatenus habeant iuriſdictionem ciuilem, tom.8. conſ.17. n.14.
Et diſponant circa temporalia, ibid.
Pro inobedientia erga Archiepiſcopum ſuum Metropolitanum quid cum Epiſcopo agendum, tom.8. conſult.22. num.4.
An & quatenus ei, liceat ſupprimere beneficia, Canonicatus, dignitates, tom.8. conſ.30. à n.1.
An poſſit Epiſcopus viſitans tamquam ſuſpectus recuſari, tom.8. conſ.61. n.9.
Eius poteſtas in cellis monialium, tom.8. conſult.66. num. 10.
Habet pro tribunali totam diœceſim, tom.8. conſ.79. num. 2. & ſeq.
Quatenus poſſit ad ſuam Curiam trahere capitulares, ibid.
Quatenus poſſit publicare edictum contra incantatores ſuperſtitioſos, tom.8. conſ.87. n.7.
De eius indulgentijs, ibid.
Epiſcoporum munus in procuranda ſalute infidelium, tom. 8. conſ.109. n.16.
Poteſt Epiſcopus prohibere turpes comœdias, & ludos laſciuos, tom.8. conſ.153. n.162. ac ſeqq.

Equites, V. *Hieroſolymitani*, *Milites*.

Eremita.

An & quatenus Eremitæ gaudeant priuilegio fori, tom.8. conſ. 1. n.1. & ſeqq.
De pluribus Eremitarum generibus, eorumque impoſturis, ibid. à n.1. & 10.
Quid de ijs, qui ſubſunt Ordinarijs, ibid. à n.6.
An gaudeant priuilegio Canonis, ibid. n.15.
Eremitarum genus Remboth, ibid. n.17.
Et qui, ibid.
Gyrouagi, ibid. n.18.
Circumcelliones, ibid. n.20.
Sarabaitæ, ibid. n.21.
An Eremita vita præſtantior, ac melior cœnobitica, tom.8. conſ.43. n.44. & ſeq.

Error.

Error concedentis tollit eius conſenſum, & facit, quod irrita ſit errantis voluntas, tom.5. conſ.58. n.3.
Excludit ſcientiam, & patientiam errantis, ibid.
Quatenus error nominis non vitiet contractum, ibid. num. 6.
Error perſonæ in matrimonio eſt ſubſtantialis, ibid.
Quid in alijs Sacramentis, ibid.
Error communis, etiam ſine titulo colorato, an ſuppleat defectum tituli, & ſuſtineat actum, tom.6. conſult.1. num.13.

Euchariſtia, V. *Immunitas*, *Oratorium*.

An & quatenus Euchariſtia extremo ſupplicio afficiendis danda ſit, tom.6. conſ.27. à n.25. & ſeqq.
Non poteſt induci conſuetudo, quod morte damnatis non miniſtretur Euchariſtia, neque inducta poteſt ſubſiſtere, ſed omnino eſt eis miniſtranda. ibid. num.29. 44. & ſeqq.
Iudex tenetur concedere tempus damnatis ad mortem non ſolum, vt poſſint confiteri, ſed etiam vt poſſint ſumere Euchariſtiam, ibid. n.34.
Quid ſi Iudex timeat reum eripiendum, ibid. n.39.
Tenetur ex officio prouidere indemnitati Reipublicæ, ibid. num.40.
An in pœnam alicuius delicti denegari poſſit, ibid. num. 43. & ſeq.
Poteſt miniſtrari damnatis ad mortem, etiamſi non ſint ieiuni, ibid. n.47. & ſeqq.
Licita olim deferri in itinere pro viatico, tom.6. conſult. 45. num. 1.
Ritus de Sacramento Euchariſtiæ, interrogationes, ac reſponſiones de eadem *V. Ritus*.
Euchariſtiæ cuſtodia ad quem pertineat, tom.6. conſult.87 num. 2.
Et ſub qua pœna, ibid.
An & quatenus clauis capſulæ, in qua Euchariſtia ſeruatur feria quinta Cœnæ tradi poſſit laicis, ibid. à n.1.
Quid ſi laici habeant iuſpatronatus in Eccleſia, ibid. n.3.
Quid de conſuetudine generali, ac immemorabili in toto aliquo Regno, ibid. n.9.
Eius adminiſtratio ad quem pertineat, tom.6. conſult.98. num. 86.
An qui in Paſchate non recepit in ſua parochiali Eccleſia S. Euchariſtiam, ſed in Baſilica Lateranenſi, vel in Eccleſia Cathedrali ſuæ diœceſis, ſatisfaciat Eccleſiæ præcepto de annua communione, tom.7. conſult.89. à num. 1. & ſeqq.
In ea miniſtranda requiritur poteſtas Ordinis, & iuriſdictionis, ibid. n.12.
Ius illam miniſtrandi non eſt conceſſum Eccleſiæ parochiali, ſed Parocho, ibid. n.15.
Euchariſtia apud moniales quo loco conſeruanda, tom.8. conſ.52. n.3.

Eunuchus.

Eunuchi an poſſint ad ſacros Ordines promoueri, tom.7. conſ.66. à n.1.
Quatenus ad Ordines admittantur, ibid. n. 1. & ſeqq.
Cauſa Canonis Niceni in Eunuchos, ibid. n.4.
Cur eorum caſtrationem Canones deteſtentur, ibidem num. 6.
An id procedat, etiamſi delictum ſit occultum, ibidem num. 7.
Quis poſſit cum eis diſpenſare, ibid. n.12.
Quid quoad eorum matrimonium, ibid. n.13. & ſeqq.

Exactio, *Exactor*.

De exactionibus, atque exactoribus fiſcalibus, tom. 5. conſ.57. à n.1.
In exactionibus fiſcalibus modus exigendi ſeruatus per ſolum decennium attenditur, ibid. n.7.

Excommunicatio, *Excommunicatus*, V. *Epiſcopus*, *Denunciatio*, *Cenſura*, *Officium Sac. Inquiſitionis*.

Excommunicatio ſine contumacia locum non habet, tom. 5. conſ.4. n.4. & 6.
Excommunicationis pœna in manus violentas inijcientem in Clericos, an incurri poſſit abſque eo, quod vis aliqua inferatur, tom.5. conſ.5. n.44.
Excommunicatus non poteſt exercere ſolemniter actum Ordinis, quem habet, alioqui peccaret grauiſſimè, & con-

contraheret irregularitatem, tom.5. conſ.77. n.45.
Quid ſi ſit excommunicatus, vel interdictus, vel ſuſpenſus occultus, ibid.
Nec poſſit abſtinere ab exercitio Ordinum ſine periculo propriæ famæ, ibid.
De abſolutione ab Excommunicatione Can. Siquis ſuadente diabolo pro vtroque foro, tom.6. conſ.6. à n.1.
Eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruata, ibid. n.1.
Quid de Epiſcopo quoad percuſſionem leuem, ibid.
Et quoad mediocrem, ibid.
Et quos abſoluere queat, ibid.
Et an hæc facultas competat Vicario, ibid.
Quatenus Epiſcopus poſſit abſoluere quemcumque etiam ab enormi, ibid. n.2.
Quid ſi impeditus poſſit recurrere per litteras, vel nuncium ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione, ibid.
Poteſt Epiſcopus abſoluere ab enormi etiam habentem impedimentum temporale, ibid. n.3.
Quid de abſolutione ab omni alia excommunicatione, ibid. n.4.
A quibus in articulo mortis abſolui quis poſſit ad reincidentiam, ibid. n.5.
Et quibus hæc facultas competat, ibid. & n.6.
Quid quoad caſus in Bulla Cœnæ expreſſos, ibid. n.7.
Et quoad alios reſeruatos Papę in Italia extra Vrbem, ibid. n.8.
Quando percuſſio eſt enormis, ad quem abſolutè pertineat eius abſolutio, ibid. n.9.
A qua excommunicatione pro leui percuſſione abſoluere poſſit Epiſcopus, ibid.
Quæ cauſæ excuſent percuſſorem Clerici à perſonali acceſſu ad Vrbem pro abſolutione obtinenda à Sede Apoſtolica, ibid. à n.10.
De excuſatione ætatis, ibid.
Sexus, ibid.
Conditionis & qualitatis ſtatus percuſſoris, ibid. & ſeq.
Paupertatis, ibid. n.11.
Infirmitatis, ibid. n.12.
Quid in articulo & periculo mortis, ibid. & n.ſeqq.
Quid ſi non conſtet de articulo, aut periculo mortis, ſed res adhuc dubia maneat, ibid. n.16. & ſeq.
Qui cenſendi in articulo mortis conſtituti, ibid. n.19. & ſeqq.
Quotuplex conſiderari poſſit periculum mortis, ibidem num.21.
Qui cenſendi in periculo mortis, ibid. n.22. & ſeqq.
Inimicitia capitalis excuſat ab acceſſu ad Vrbem, ibid. n.31.
Connumeratur inter pericula mortis, ibid.
Idem importat grauis inimicitia & capitalis, ibid.
Capitalis ex quibus oriatur, ibid. & n.33.
Quænam cenſenda inimicitia capitalis, quoad excuſandum acceſſum ad Vrbem, ibid.
Non poteſt percuſſor Clerici abſolui, niſi præſtita ſatisfactione, ibid. n.35.
Quæ ſatisfactio præcedere debeat, ibid.
Quid ſi percuſſus ſit Religioſus, ibid. n.36.
Et percuſſio facta fuerit in contumeliam, vel odium Epiſcopi, vel Eccleſię, ibid.
Ad hoc, vt quis poſſit abſolui quid ſatis ſit, ibid. n.37.
Quid requiratur, vt parti cenſeatur ſatisfactum, ibid. n.38. & ſeqq.
De abſolutione in foro conſcientię non præmiſſa ſatisfactione, ibid. n.40.
De excommunicato impotente ad ſatisfaciendum, ibid. n.41. & ſeqq.
Etiam in foro conſcientię, ibid.
Quid ſi adeſſet publicitas, ibid. n.44.
Et in hoc praxis S. Pœnitentiarię, ibid. & n.ſeqq.
Qui dicatur contemnere cenſuras, ibid. n.49.
Deque ceſſatione impedimenti, ibid.
Publicus percuſſor Clerici, an abſolui poſſit virtute Iubilęi, ibid. à n.51. & ſeqq.
Diſpenſatio & abſolutio pro foro conſcientiæ, quomodo danda, ibid. n.54.
Quomodo intelligatur, quod abſolutio à cenſuris non valet pro foro externo, ibid. n.55.
Abſolutio, ſecluſa impotentia ſatisfaciendi, non valet, non prǫmiſſa ſatisfactione, quando adeſt clauſula *Satisfacta parte*, ibid. n.56.
Quid de abſolutione virtute Iubilęi, non ſatisfacta parte, ibid. n.57. & ſeq.
Percuſſor Clerici poteſt abſolui, ſtante dubio de obligatione ad ſatisfaciendum, etiamſi non ſit prǫmiſſa ſatisfactio, ibid. n.59.
An percuſſor liberetur à ſatisfactione ex eo, quod Clericus percuſſus ei remittat iniuriam, ibid. n.60.
Quid ſi abſolutio fiat extra ſacramentalem confeſſionem, ibid. n.61.
In hac re diligentię, ibid.
Pro foro conſcientię, quæ forma obſeruanda, ibidem num. 62.
Pro foro externo, quę pœnitentia, iniungenda, ibid. num. 63.
De abſolutione ad cautelam virtute Iubilęi, ibid. n.64.
Quid ſit abſolutio ad cautelam, ibid. n.65. & ſeq.
Et quando habeat locum, ibid. n.67.
Quid requiratur quando impartitur, ibidem num.68. & ſeqq.
De pœnis in percutientem, capientem, bannientem, &c. Epiſcopum, ibid. n.72. & ſeqq.
Quid de occidente Epiſcopum, deque in eum pœnæ, ibid. n.76.
Excommunicatio notoriè nulla, & iniuſta non ligat, neque indiget abſolutione, tom.6. conſ.30. n.1.
Et Epiſcopus, qui nulliter, ac iniuſtè proceſſit, eſt condemnandus ad omnia damna, ibid. n.2.
Idque ſiue nullitas procedat ex ignorantia, ſiue ex temeritate, ſiue ex negligentia excommunicantis, ibid.
Nullitas excommunicationis ex præcepto non continente terminum ad allegandum cauſas, ſi quas citatus haberet contra illud, ibid. n.3.
Neque clauſulam iuſtificatiuam, ſi te ſenſeris grauatum, ibidem.
Ex defectu citationis perſonalis, ibid.
Quid ſi citatio conualidetur per comparitionem citati, ibid.
Et quid in hoc ſit attendendum, ibid. n.4.
Ex breuitate termini, ibid. & n.ſeqq.
An, quando citatio non eſt perſonalis, poſſit fieri ab hodie per totam, ibid. n.7.
Et quid ſi citatio moneat excommunicandum ad comparendum in termino, ibid.
Pręceptum poſitiuum ſub pœna excommunicationis, an ſit latę ſententię, ibid. n.8.
Ex interpoſita appellatione, ibid. n.9.
Quatenus à ſententia excommunicationis non detur appellatio, ibid.
Ex inhibitione præſentata Epiſcopo, ibid. & ſeq.
Ex nullitate proceſſus, ibid. n.11.
Epiſcopus poteſt ob violatam iuriſdictionem ſine monitione ad excommunicationem procedere, ibid. n.18.
Ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum pertinet cognitio, an quis ſit declarandus excommunicatus, ibid. n.19.
Quid ſi Iudex laicus appellet ſine expreſſione cauſę, ibidem.
Appellatio, an detur à declaratoria, ibid. n.20.
De excommunicatione ferenda ab homine, & à iure contra contemptores inhibitionis Iudicis Eccleſiaſtici, ibid. n.21.
Quas excommunicationes incurrat ingrediens clauſuram monialium ſine legitima licentia, tom.6. conſ.85. à n.248.
Quando priuet iuriſdictionis vſu, ibid. n.261.
Pro qua culpa feratur, tom.6. conſ.95. n.6.
Requiſita pro ſententia excommunicationis promulganda, tom.7. conſ.17. n.4. & ſeqq.
Deque modo ferendi ſententiam excommunicationis, ibid. n.6.
Et pœna in id non obſeruantes, ibid. & n.ſeqq.
Excommunicatus poſt annum à declaratione citari poteſt vti ſuſpectus de hęreſi abſque alia monitione, tom. 7. conſ.18. n.9.
Epiſcopus antequam vtatur gladio excommunicationis quid agere debeat, tom.7. conſ.32. n.24

In dubio pœnę excommunicationis quęnam excommunicatio veniat, ibid. n.20. & ſeqq.
Quomodo differat ab anathema, ibid. & ſeqq.
De iniuſtè excommunicato, tom.7. conſ.44. n.34.
Eius vſus in Eccleſia quàm vetuſtus, tom.6. conſ. 19. n.16. 20. & ſeq.
Etiam contra Imperatores, Reges, & alios, ibidem, num. 19.

Executor.

Quatenus poſſit ſubdelegare, tom. 8. conſ. 2. num. 2. & ſeq.

Exemptus, Exemptio, V. *Saluaguardia, Locus*.

Quid præſupponat in Eccleſijs exemptis, tom. 5. conſ. 5. num.35.
Conſtitutio Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs ſeruanda, etiam in Vrbe, tom.6. conſ.85. n.257.
Locus exemptus, licet ſit in diœceſi, non tamen eſt de diœceſi, tom.7. conſ.7. n.1.
Reputatur tanquam extra territorium diœceſanum, ibid. num.2.
Exempti non dicuntur de diœceſi, ibid.
Locus exemptus iudicatur à pari cum loco extra diœceſim, ibidem.
Quomodo Ordinarij in locis exemptis iuriſdictionem exercere poſſint, ibid.
Exempti tenentur ſuas tueri exemptiones, ibid. n.7.
Quot modis locus exemptus ab Epiſcopi iuriſdictione dici poſſit, ibid. n.8. & ſeqq.
Exempta Eccleſia, an eximatur populus, qui in dicta Eccleſia recipit Sacramenta, ibid. n.8.
Exemptiones non debent extendi vltra ſuos limites, tom.7. conſ.8. n.14.
Neque aliter intelligi, aut accipi, quàm rebus ſic ſtantibus, ibidem.
Conceſſio exemptionum prohibetur, ibid. n.15.
An exemptio comprehendat Epiſcopos, qui ordinario iure obtinent Eccleſias in aliena diœceſi, quas ab immemorabili tempore poſſident, ibid. n.66.
Ad Sedem Apoſtolicam pertinet iudicare de exemptione, quam aut lege, aut priuilegio concedit, tom. 7. conſ. 15. num. 14.
Allegato priuilegio exemptionis quid agere debeat Epiſcopus, ibid. & n.16. & ſeqq.
Exempti ſunt immediatè de iure Superioris, ibid. n.17.
Priuilegium exemptionis quatenus ſit oſtendendum, ibid. n.26.
Exemptus vocatus in iudicium quid agere debeat, ibid. num. 28.
An in generali exemptione à iuriſdictione Ordinarij includatur exemptio à viſitatione, tom.7. conſ. 16. à n.1.
Exempti qua autoritate viſitentur, ibid. n.2.
Circa exemptionem Miniſtrorum S.Officij ſeruandum eſt ſolitum, tom.7. conſ.16. n.6.
De exemptionibus Regularium, tom. 7. conſ. 44. num. 50. & ſeqq.
Earum initium, vſus, progreſſus, confuſio, incommoda, expoſtulationes, ibid.
Temperatæ, ibid. n.55.
An tollendæ, ibid.
Ex quibus videantur fruſtra deduci, tom.7. conſ. 45. n.19. & ſeqq.
Exempti quoad perſonas, non quoad loca, tom.7. conſ. 63. n.12.
Quæ exemptio faciat territorium diſtinctum à parochia, ibidem.
Exemptionis extenſio quatenus admittenda, tom. 8. conſ. 8. num. 12.

Exequiæ, V. *Baldachinum, Funus*.

Dies exequiarum Principis, an reputetur feſtus, ac ſolemnis, tom.7. conſ.44. n.1.
Et in eo poſſint Abbates vti baldachino, ibid. & n.5. & ſeq.
De earum ſolemnijs, ac ritu, ibid. n.5.
An veniant appellatione feſtiuitatum, ibid. num. 7. ac ſeqq.

Exilium.

An habeat Eccleſia pœnam exilij, tom.7 conſ.77. num.4. & ſeqq.

Expoſitus.

Expoſiti, an ſint cenſendi legitimi, tom. 7. conſ. 34. à num. 1.
An verò irregulares, ibid.
Cum ijs ſtylus Cancellariæ Apoſtolicæ, ibid. n.5.

Extractio, Extrahens, V. *Immunitas, Aſylum*.

Extractio ab Eccleſia quomodo ſit probanda, tom.6. conſ. 19. n.86. & ſeqq.

Exul.

An conuentio Summorum Pontificum cum Proregibus Neapolitanis, vt ipſi poſſint hinc inde perſequi exules, ſiue bannitos intra fines ſuæ ditionis per decem milliaria adhuc perduret, tom.8. conſ.39. à n.1.
Exul neque impunè perſequi, neque occidi poteſt extra territorium bannientis, ibid. n.11.
Occidens extra territorium qua pœna puniendus, ibidem.
Quid in terminis exulis, ſiue banniti à Regno Neapolitano occiſi in territorio Beneuentano, vel Bononienſi, ibid. n.10. & ſeq.
Bannum quomodo afficiat bannitum, ibid. n.12.

F

Fabrica, V. *Canonicus*.

Quomodo cognoſcatur, an bona ſint relicta fabricæ Eccleſiæ, tom.6. conſ.50. n.2.
Et ex quibus, ibid. n.3. & ſeqq.
Fabrica S.Petri quatenus ſe immiſcere poſſit in executione legatorum quoad pias cauſas, atque adeò pro Miſſis, tom.6. conſ.69. n.1.
Fabricæ S.Petri priuilegia, tom.8. conſ.112. n.1.
Facultates, ibid. n.2. & 4.
An etiam contra Inquiſitores, ibid. & ſeqq.

Factio.

Factiones, an ſufficiant ad excludendum aliquem ab ambitu, tom.6. conſ.93. n.8.

Factum.

Factum antiquum quomodo probetur, tom.7. conſ.91. n. 8. ac ſeqq. & n.29.

Facultatiua, V. *Actus*.

Quæ ſint, quodue ius pariant, tom. 7. conſ. 49. num. 5. & ſeq.

Falſum.

Laicus deponens falſum coram Iudice Eccleſiaſtico, an poſſit per ſecularem, & Eccleſiaſticum Iudicem puniri, tom. 5. conſ.2. n. 50.
Quid de Clerico deponente falſum coram Iudice laico, ibid.

Fáma, Fámoſum.

Famoſum quid, tom.6. conſ.99. n.4.
Quidue crebra fama, tom.7. conſ.91. n.1. & 2.
Sciendi modus per crebram famam, ibid. à num. 2. & ſeqq.

Fámilia, Fámiliaris, V. Armá, Inquiſitor, Famulus.

Scholares clerici ſeminariorum ſunt familiares Epiſcopi, tom.6. conſ.2. n.5.
Hæc familiaritas, an comprehendat ſcholariorum famulos, ibid.
Nomine familiæ qui veniant, tom. 6. conſ.98. num. 91. & num.106.
Vt aliquis dicatur familiaris quæ conditiones requirantur, ibid. n.92.
Habitantes in domo priuilegiati quatenus comprehendantur ſub nomine familiæ priuilegiatæ, ibid. n.105.
Familia quid importet, ibid.
Familiares neceſſarij quinam ſint, ibid. num. 107. & ſeq.
In exemptionibus familiarium, aliorumque inſeruientium S.Officio obſeruanda eſt conſuetudo, tom. 7. conſ. 16. num. 6.
Familia Epiſcopi eſt exempta à iuriſdictione ſeculari, tom.7. conſ.32. n.18.
Licet Epiſcopo habere familiam armatam, ibidem num. 25.
Quid in familiaribus etiam non neceſſarijs, ibidem num. 26.

Fámulus, V. Forus.

An & quatenus famuli laici nobilium inſeruientium Eminentiſſimis Cardinalibus, vel Epiſcopis gaudeant priuilegio fori, tom.6. conſ.2. à n.1.
An & quatenus fori, ac immunitatis priuilegia extendantur ad famulos, ibid. à n.6.
Et quid de coquis Seminarij, ac locorum piorum, ibid. n.3. & 5.
Familiares familiarium dicuntur familiares ipſius domini principalis, ibid. n.1.
Quid ſi ſint temporales, ibid.
Et quid in familiaribus Epiſcoporum, ibid.
Familiares familiarium comprehenduntur in regula reſeruatoria Cancellariæ, ibid.
Scholarium, eorumque famulorum immunitas, ibid. num.2.
Ac fori priuilegium, ibid.
De famulis Clericorum, ibid. & n.4. & 8. ac ſeq.
Quid de famulis inſeruientibus Seminario, ibid. num. 3. & 5.
Tales famuli, an veniant appellatione Eccleſiaſticorum, ibidem.
De famulis inſeruientibus hoſpitali, ibid.
Qui famuli gaudere debeant, ibid. n.4.
Priuilegium conceſſum dominis quatenus trahatur ad famulos, ibid. n.6. & ſeqq.
Saluuſconductus domino conceſſus comprehendit etiam famulos ad ſeruitium neceſſarios, ibid. n.7.
Priuilegia fori, & immunitatis, quæ à ſolutione vectigalium competunt Doctoribus, & ſcholaribus, eadem etiam eorum famulis, ac nuncijs, ibid. n.10.
Item Academiarum pedellis, œconomis, librarijs, bibliopolis, & ligatoribus librorum competunt, ibid.
Studioſis exemptis, etiam eorum famuli exempti eſſe debent, ibid.
Qui tenetur alere doctorem, tenetur etiam alere eius familiam, ibid. n.11.
Competentiæ priuilegium quod habet Doctor, extenditur etiam ad famulum ipſius, ibid.
Legatorum immunitas etiam ad illorum famulos, & comites extenditur, ibid. n.12.
Priuilegium Communitatis ab oneribus, quod Princeps habet in bonis ſuis, etiam ad colonos, & emphyteutas eius extenditur, ibid. n.13.
Quid de emeritibus fructus, vel prædia à Principe; ibidem.
Magiſtratibus, ac Militibus priuilegium arma portandi à Principe conceſſum, ad famulos illorum extenditur, ibid. num.14.
De militum famulis, ibid. n.15.
Per mortem Domini, cui priuilegium principaliter conceſſum eſt, in famulis expirat, ibid. n.16.
Priuilegium in famulorum perſonis vltra non durat, quam quod in ſuorum dominorum ſeruitijs exiſtunt, ibid.
Quatenus famuli gaudeant priuilegijs dominorum, ibid.

Fautor.

Fautoribus hæreticorum, an & quatenus bona publicari poſſint, tom.8. conſ.107. à n.1.
Quid ſi declarati excommunicati inſorduerint per annum, ibid. à n.5.
Et an pendente anno excommunicationis poſſit fiſcus deſcribere bona fautorum, vt elapſo termino inſordeſcentiæ, bona eorum publicentur, ibid. n.6.

Feneſtra, V. Immunitás, Moniales.

An & quatenus in cellis Monialium conſtrui poſſit, tom.8. conſ.66. à n.1.
Quando dicatur conſtrui ad æmulationem, ibid. n.3.
An liceat vicinis aperire feneſtras, per quas perſpiciatur in domos Monialium, ibid. n.4.
Quid de feneſtris Monialium inter ſeipſas, ibid. num. 6. & ſeq.
Quidue ſi feneſtra Monialis aduerſatricis poſſit conſtrui in alio loco, ibid. n.8.
Quid ſi aliquando contrarium obſeruatum fuerit, ibid. num.9.

Feria, V. Dies.

Feſtum, Feſtiuitas, V. Dies.

An poſſit celebrari feſtum de aliquo Sancto veteris Teſtamenti in Eccleſia Latina, vt moris eſt apud Græcos, tom. 5. conſ.39. à n.1.
Et an occaſione dicti feſti concedi poſſit, ac debeat Indulgentia Eccleſiæ, vel altari, in quibus celebratur feſtum dicti Sancti, ibid.
Quibus Sanctis indicatur feſtum, ibid. n.2. & 3.
Feſtiuitas, an adaptetur Exequijs Principum, tom. 7. conſ. 44. num.8.
Pertinet ad diem, non ad actionem, ibid.

Feudum, Feudatarius, V. Bona, Eccleſia, Clerici.

Feudorum eſſentiale requiſitum, tom.5. conſ.1. n.14.
Cur dicantur quaternata, ibid.
Quid feudo repugnet, ibid.
Quid ſit quidue importet, ibid. & n.16.
Qualitas feudi laicalis ad effectum competentiæ fori, ibidem.
Opponitur allodio, ibid. n.16.
An quando agitur de cauſa feudi laicalis, quod Eccleſia à Principe ſeculari recognoſcit, recurſus ad eiuſmodi Principem, ſiue eius miniſtros, ſit licitus, tom.5. conſ. 2. à n.1. & ſignatè n.4.
Ius feudale quatenus in Eccleſiaſtico foro ſeruandum, tom. 5. conſ.2. n.2.
Quo iure, quaue conſuetudine ad perſonas Eccleſiaſticas feuda ſint delata, ibid.
Sub qua conditione feuda concedantur, ibid. n.3.
Ex dominio directo feudi oritur neceſſariò ius cognoſcendi cauſas ipſius, ibid.
Feudatarius Eccleſiaſticus ad forum directi domini tenetur, ſicuti tenetur laicus, ibid. n.5.
Laicus dominus feudi excuſatur ab excommunicatione, trahens feudatarium Eccleſiaſticum ad ſuum forum in ijs omnibus, in quibus traheret laicum, ibid.

Limitationis, ibid. n.6. ac 7.

Quid ſi ageretur de reparatione, & ſatisfactione domino feudi facienda, ibid. n.6.

Quidve ſi Clericus feudatarius deliquerit contra fidelitatem, ibid. n.7.

Ratio differentiæ inter vaſallos Clericos, & laicos, ibid.

Quid ſi communitati, vel ciuitati feudum ſit datum, & earum adminiſtrator peccet in dominum, ibid.

Quando agitur ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter contra Clericum vaſallum pro amiſſione feudi propter delictum, an poſſit de hoc cognoſcere dominus feudi, an verò Prælatus ipſius Clerici, tom.5. conſ.2. n.8. & 18.

In cauſa feudali quis ſit Iudex, ibid. n.9. ac ſeqq.

Et quid in gradu appellationis, ibid. n.9.

Quando agitatur cauſa feudalis inter duos vaſallos, quis eorum ſit potior in feudo, & coram quo agitari, & terminari debeat, ibid. n.10.

Inter dominum & vaſallum coram quo Iudice ſit terminanda, ibid. ac ſeqq.

Cauſa feudalis inter Epiſcopum ac tertium, vel inter Epiſcopum & Regem apud quem Iudicem agitari, ac terminari debeat, ibid. n.11.

Negans feudum, an cadat à iure feudi, ibid. n.12.

Si dominus feudi Pares Curiæ non habeat, & oriatur lis ſuper feudo, coram quo Iudice terminari debeat, tom.5. conſ.2. n.13.

De commiſſione cauſarum feudalium Epiſcoporum, tom.6. conſ.37. n.7.

An omnia loca iuriſdictionalia poſſeſſa ab Eccleſijs in Regno, præſumenda ſint feuda, tom.8. conſ.38. à n.1. & 5.

Et in ſucceſſione cuiuslibet Prælati debeat ſolui Regiæ Cameræ releuium, & eius loco quindennium, ibid. à n.6. & 7.

Coram quo huiuſmodi controuerſiæ ſint cognoſcendæ, ibid. à n.19.

Iuriſdictio in dubio, an præſumatur in feudum, ibid. n.3.

Feudum quaternatum, ibid. n.4.

Vtile dominium feudi ſemper manet apud Eccleſiam, ibid. n.7.

Quando in mutatione feudi ſoluendum ſit releuium, ib. n.8.

Ad quem pertineat probare deberi releuium, ibid. n.9. & ſeqq.

Quid ſi Prælati anteceſſores illud ſoluerint, ibid. à n.11.

Fides, V. *Profeſſio*.

Fides publica hoſti capitaliſſimo ſeruanda, tom.5. conſ.67. n.1.

Eam ſeruare eſt de iure diuino, ac naturali, quam ne ſummus quidem Princeps frangere poteſt, ibid.

Eſt fundamentum iuſtitiæ, ibid. n.4.

Nihil magis Principi conuenit, quàm recta fides, ibid.

Sine fidei publicæ obſeruatione recta politia ſubſiſtere nequit, ibid. n.5.

Seruanda omnibus ab omnibus, ibid. n.6. ac ſeqq.

Vbi de aliquorum Principum perfidia.

An per omiſſionem profeſſionis fidei amittantur etiam diſtributiones quotidianæ, tom.6. conſ.77. à n.1.

Quid tantum per hanc omiſſionem amittatur, ibid.

Bona fides quatenus non habeat locum quando ius reſiſtit, tom.6. conſ.95. n.31.

Fideiuſſor.

An fideiuſſor iuſtè cogi poſſit, quod prætenſus delinquens, quem fideiuſſerat, habiturum Vrbem, vel domum pro carcere, ad Eccleſiam confugerit, tom.6. conſ.20. à n.1.

Filius, V. *Turca*, *Baptiſmus*.

Filius quatenus ſeruus, tom.8. conſ.71. n.1.

Et quatenus liber, ibid.

De patria in filios poteſtate, ibid.

De filijs tum fidelium, tum Infidelium quoad baptiſmum, ibid. n.2.

Filius captiuus mulieris chriſtianæ apoſtatæ quatenus libertate donandus, ibid. n.4.

Fiſcus, V. *Confiſcatio*.

In bonis vacantibus Clericorum, an ſuccedat fiſcus ſecularis, tom.5. conſ.6. à n.1.

Eccleſia præfertur fiſco Imperij, ibid. n.11.

Eccleſia & Epiſcopus habent ſuum fiſcum, ibid. & n.12.

Quid de mobilibus, & immobilibus Clericorum, ibid.

Mulcta eſt de iure fiſci, ibid.

Quatenus perſonæ Eccleſiaſticæ dicantur habere fiſcum, ib.

De fiſco Epiſcopi, ibid.

Emptor, & quilibet creditor fiſci ſi conueniantur, coram quo agi debeat, tom.5. conſ.11. n.34.

Cauſarum fiſcalium cognitio Cæſaris procuratori tributa, tom.5. conſ.46. n.81.

Vis eius deliberationis, ibid.

Origo eius auctoritatis, ibid.

Hoc munus in Regno Neapolitano per quem exerceatur, ibid.

Quæ ſcientia præiudicet Fiſco, ibid.

Quando fiſco competat via executiua, tom.5. conſ.57. à n.1.

Collectarum onus etiam contra fiſcum quanto tempore præſcribatur, ibid.

Vbi alia quoad iura fiſcalia in fauorem Eccleſiarum.

Quomodo in fiſco præſumenda ſit ſcientia, ibid. n.5.

Et quando ipſi præiudicet ad effectum præſcribendi eius iura, ibid.

Quanto tempore contra fiſcum præſcribatur, & quomodo præſcribatur, ibid. n.7. & ſeqq.

Et an ſufficiat vnica præſcriptio, ibid. n.9.

Fœdus.

Qui fœdus ineunt quatenus teneantur ſe inuicem iuuare, tom.5. conſ.5. n.53.

Florentina Ciuitas.

Olim Colonia, tom.5. conſ.12. n.41. Eius varia ſtatus mutatio, ibid. Libertas, ibid. & n.ſeq. & 44. Eius Reipublicæ forma, ibid. In Principatum perpetuum conuerſa, ibid. Eius dignitas & ſuperioritas, ibid. n.44.

Fœtus.

An & quatenus euaſio mulieris ſiniſtro fœtu laborantis, ac morti proximæ, quæ implorato alicuius Serui Dei auxilio fœtum emiſit ſalua & incolumis, ſit adſcribenda miraculo, tom.7. conſ.26. à n.2.

Ad quem gradum miraculorum id referri poſſit, ibid. n.3.

Quid de periculoſo partu ob fœtus duplicatos, ibid. n.30. & ſeqq.

Forma.

Eſt ſeruanda, tom.6. conſ.78. n.1.

Quando cenſeatur inducta, ibid.

Et quando noua, tom.7. conſ.75. n.8.

Forus, V. *Domicilium*, *Clericus*, *Cauſa*.

De cauſis pertinentibus ad forum Eccleſiaſticum, ac de mixtis plura, ſed in compendium redacta, tom.5. conſ.2. à n.1. & ſeqq.

Fori variationem quinam habeant, ibid. n.55. & ſeq.

In cauſis mixti fori, an detur locus præuentioni, ibid. n.58.

Fori variationem, & electionem quatenus habeant miſerabiles perſonæ, ibid. n.55. & ſeq. ac n.63.

In complicitate delinquentium vtriuſque fori, qui Iudex procedere poſſit, ibid. n.58.

Quæ cauſæ ſpectent ad forum Eccleſiaſticum, ibid. n.66.

In quibus cauſis quis ſortiatur forum non ſuum, ibid. à n.65. ad 120.

Fiſcus Epiſcopi gaudet priuilegio fori, tom.5. conſ.6. n.12.

Famuli Equitum S. Ioannis Hieroſolymitani gaudent fori priuilegio, etiamſi deferant arma prohibita, tom.5. conſ.5. n.73.

Proro-

Prorogatio, aut renunciatio fori, an valeat, tom.5.conſult. 11.n.40.
Res Eccleſiæ in quo foro agitandæ, tom.5.conſ.4.n.5.
Quibus modis forum quis ſortiatur; tom. 5.conſult. 5.n.33.
Vis atque poteſtas fori territorialis, ibid.n.34.
Quinam forus potentior, ibid.
Clericus nullo pacto prorogare poteſt forum laicalem, tom. 5.conſ.11.n.39.
Renunciatio, vel prorogatio fori quando valeat, ibidem num.40.
Fori priuilegium generaliter conceſſum Clericis, etiamſi habitum Clericalem aſſumant in fraudem, tom.6.conſ.17. n.4.& ſeqq.
Quomodo priuilegium fori Clericis conceſſum ſit, ibidem num.7.
Fori priuilegium eſt de iure diuino, ibid.n.9.
Ex graui cauſa poteſt Eccleſia declarare perſonam Clerici in aliquo caſu non gaudere priuilegio fori, ibid.
Et qui hi ſint hi caſus, ibid.
Quatenus laicus ſit Iudex competens in cauſa Clerici in fraudem promoti, ibid.n.10. ac ſeqq.
An Iudex Eccleſiaſticus, ſecuta remiſſione, teneatur ſtare ſententiæ contra Clericum latæ in foro ſeculari, ibidem num.20.
Clericus poſt dimiſſionem habitus, reſumens illum in fraudem, quatenus gaudeat priuilegio fori, ibid. n.21.
Quid quoad eius bona, ibid.num.22.ac ſeqq.& n.28.
Clericus in fraudem promotus, an degradandus à Iudice Eccleſiaſtico, & tradendus ſeculari, ibid.n.24.
Et an Clericus primæ tonſuræ poſſit in hoc caſu puniri per Iudicem ſecularem, etiam pœna mortis abſque vlla degradatione, ibid.n.25.
Quatenus Clericus coerceri poſſit à ſeculari poteſtate, ibid. n.26. ac ſeqq.
Fraus Clerici ſic promoti quando præſumatur, ibid.n.27. & ſeqq.
Concluſiones, ſiue Canones de priuilegio fori quoad Clericos, à n.31.ad 44.
Clericus ordinatus abſque fraude à quibus ſolum diſcuti, ac de errore puniri poſſit, ibid. n.48.
Et quid in Regno Neapolitano, ibid.n.49.
Præcipuus modus ſortiendi forum, tom. 6. conſult. 94. num.12.
Forus ratione domicilij, ibid.
Forus ratione contractus, ibid. n. 14.
Et territorij, ibid.
Quoad ad effectus res concernentes, ibid.n.15.
Vbi de competentia fori inter Ordinarios Eccleſiaſticos, à num.1.
Cur fori priuilegium ſit limitatum, tom.7.conſ.31.n.28.
Curuè difficilius amittatur priuilegium fori, quam canonis, ibid.n.30.
Facultates pro foro conſcientiæ, tom.7.conſ.53.n.3.
Quædam crimina cur dicantur miſti fori, tom.7.conſ.69 num.6.
Qualitates requiſitæ ad priuilegium fori Eccleſiaſtici, tom.7. conſ.3.à n.1.
Quæ ſufficiant, ibid.n.9.& ſeqq.

Fraus, V. ***Forus***.

Fructus.

Executio ſuper fructibus bonorum Eccleſiæ quæ obligari poſſunt, an & quatenus fieri poſſit, tom. 7. conſ.12. num.9.
Quando ſuper ijs agi poſſit, ibid. n. 10.

Funus, ***Funeralia***, V. ***Crux***, ***Proceſſio***, ***Exequiæ***, ***Confraternitas***, ***Quarta***, ***Parochus***.

An funeralia, præſertim Epiſcoporum, debeant iterum celebrari in Eccleſia Cathedrali, in quam transfertur cadauer ſepeliendum, & cuius ſumptibus, tom. 5.conſ. 58. à n.1.
Hæres non poteſt cogi ad iterandum funerale, & exequias ſemel legitimè celebratas, ibid. num. 2.
Quid in terminis Epiſcopi duarum Eccleſiarum vnitarum, ibid.
Et quid in caſu, quo alia Eccleſia defuncto Sacramenta non miniſtrauerit, ibid.
Quidue ſi accedat conſuetudo, ibid.n.3.
Sumptus tranſlationis cadaueris Epiſcopis ad quem pertineat, ibid.n.4.
In celebratione funeralium ſeruanda eſt hæredis voluntas, ibid.n.5.
Funerale eſt debitum Epiſcopo abſque ſpe repetitionis, ibid. num.6.
Quid ſi capitulum cathedrale non perſoluerit iuſta ſuo Epiſcopo, ibid. n.7.
Vel interceſſerit exceſſus ſumptuum in officij funebris celebratione, ibid. n.8.
Et conſentirent Executores teſtamentarij, ibid.n.9.
Funeralia, & exequiæ in Ciuitate, vel in Cathedrali reſpiciant dignitatem perſonæ, ibid. n. 10.
Ad quid hæres compelli poſſit, ibid. n.11.
Quæ intelligantur nomine funeralium, ibid.
Tranſlationes cadauerum fieri debent ſine ſolemnitate, ibid.n.12.
Vbi celebranda ſint funeralia, ibid.n.12.
Et quid erogandum Eccleſiæ tumulanti, ibid.
Eccleſiæ Regularium, ac aliæ quæcunque nullum habent ius, nullaque eis competit actio ſuper quarta funeralium eorum, qui in eis ſibi eligunt ſepulturam, quando in eis dicta funeralia non fiunt, tom.6.tota conſ.88.
Sunt ius parochiale, ibid.n.3.ac ſeqq.
Surrogantur loco decimarum, ibid.n.5.
Debentur loco canonicæ portionis debitæ Eccleſiæ parochiali, ibid.n.6.
Aut tanquam pars congruæ, ibid.
Debentur Eccleſiæ parochiali ratione adminiſtrationis Sacramentorum, ibid.n.7.
Ius ad funeralia ſequitur ius adminiſtrandi ſacramenta, ibid.
Quid de funeralibus, quæ fiunt in Eccleſijs Regularium, ibid.n.8.
Ius ad funerale, an diſtinctum à iure ſepulturæ, ibid.
Quibus Eccleſiis debeantur, ibid. num.9.
Solus Parochus actionem habet petendi funerale non factum, & quomodo, ibid.n.10.
Funus publicum, ac indictiuum, tom.7.conſ.44.n.5.
Funera Cardinalium quo ritu celebranda, ibid.
Dies funeris Principis feſtus, ibid.
Pro funere an liceat Abbatibus erigere baldachinum, ibid. n.17.
Ius funerandi quæ Eccleſia habere poſſit, tom. 8. conſ. 73. num.6.
Ius funeris diuerſum à iure ſepulturæ, ibid.n.48.
Officium funeris quatenus ſit ſacramentum, ibid.n.51.
Vel ſacramentale, ibid.
Parochis pro officio funeris prohibetur ſtipendium accipere, ibid. n.56.

Furnus, V. ***Dominus***.

An Eccleſiaſtici poſſint aperire nouum furnum in præiudicium Baronis, tom.7.conſ.30.n.1.
Quid ſi pro Barone extaret immemorabilis, & concordia, ibid.& n.ſeqq.

Furtum, V. ***Pyxis***.

Res furto ſublata poteſt per eius dominum vindicari, tom.5. conſ.67.n.17.
Iudex quilibet, etiam quod aliàs contra furem procedere nequeat poteſt de furto cognoſcere, ibid.

G

Gabella, V. *Vectigal*, *Immunitas*, *Clericus*.

Graeci.

Clerici græci Albanenſes ab Epiſcopis Clericis, vel Latinis promoti ad primam tonſuram, & ad minores, & poſteà coniugati, an gaudeant immunitate à vectigalibus, & ab oneribus Communitatum, tom.5.conſ.61.n.1.9. & ſeq.
De laicis græcis in Italia promotis ad primam tonſuram, & ad minores Ordines ab Epiſcopis Latinis ritu græco, ibid. n.4. & 12. & ſeqq.
De græcis promotis ab Epiſcopis Latinis ad primam tonſuram ritu Latino, ac ſubinde ad ritum græcum translatis, ibid. n.5. ac 21. & ſeq.
Quo ritu cenſeri debeant græci ab Epiſcopo Latino ordinati, ibid. n.6. & 23.
An in ritu græco conferatur prima tonſura ſeorſim à Lectoratu, & Ordinibus minoribus, ibid. n.7. & 24. ac ſeqq.
Quomodo differant à Clericis Latinis coniugatis, ibid. n.11.
Quid de eorum vxoribus, ibid. n.14.
Ac de eorum filijs, ibid. n.15.
Quid ſi exerceant ruralia, ibid. n.16.
De Sacerdote græco ſchiſmatico ad triremes damnato in ditione Latinorum Catholicorum, qui in articulo mortis communicauit in fermento alium ſchiſmaticum, tom.6. conſ.45. à n.1.
De confeſſione generali ab ipſis facienda Miſſionarijs, tom.7. conſ.50. n.1.
Eorum abſolutionis forma, ibid.
An interrogandi in confeſſione de eorum fide, ibid. n.2.
Græcus Eccleſiæ Romanæ reconciliatus quatenus poſſit apud Græcos confiteri, ibid. n.3. & ſeq.
Græci ad ritum Latinum conuerſi nequeunt ampliùs ad ritum græcum redire, ibid. n.6.
De eorum matrimonio tam in ſacris, quàm in minoribus Ordinibus, tom.8. conſ.63. n.3. ac ſeqq.
Laici ordinati in Presbyteros, Epiſcopos, Diaconos, aut Clericos, qui vxorem legitimam duxerint virginem, eamque vnicam, ibid. n.7. & ſeq.
Vigore vnionis tenentur recipere leges Apoſtolicas, etiam in ijs, quæ ſpectant ad ius humanum, tom.8. conſ.77. n.13.
Non permittitur eis orare pro Archiepiſcopo ſchiſmatico, eorum ordinatore, tom.8. conſ.80. n.3.
An matrimonia Græcorum, ſi contrahantur poſt ſuſceptos ſacros Ordines, ſiue prima ſint, ſiue ſecunda, ſint valida, tom.8. conſ.81. à n.1. & ſeqq.
Differentia inter Græcos & Latinos in ſacris Ordinibus conſtitutos, ibid. n.2.
An poſt ſchiſma acceperint leges Eccleſiæ occidentalis, ibid. n.5.
De eorum incontinentia, ibid. n.8.
Quid de Subdiaconis, ibid. n.9.
De Diaconis, ibid. n.15.
De Presbyteris, ibid. n.18.
Pœnæ contra Græcos in ſacris Ordinibus conſtitutos, matrimonium contrahentes, ibid. n.33.
De forma Græcorum in Sacramento Vnctionis, tom. 8. conſ.84. n.19. & ſeqq.
De ritu Græcorum adhibentium ſeptem Sacerdotes miniſtros pro extrema vnctione, ibid. n.25.
Eorum ritus conferendi ſanis Sacramentum Extremæ vnctionis, an tolerandus, ibid. n.29. ac ſeqq.
De Græcis ordinatis ab Epiſcopo ſchiſmatico, ibid.
Quomodo cum eis diſpenſandum, ibid.
In quas pœnas incurrant, ibid.
Quid ſi ignorauerint eſſe ſchiſmaticum, ibid.
An & quatenus Græci ſchiſmatici poſſint fieri captiui, ac eorum bonis expoliari à Chriſtianis, tom.8. conſ.99. à n.1.
De alumnis Collegij græci, tom.8. conſ.109. n.20.
Græci in ſuſceptione Sacrorum Ordinum, an teneantur obſeruare tempora, & interſtitia Eccleſiæ Latinæ, tom.8. conſ.135. à n.1.
Quid quoad Græcos degentes in Italia, ibid. n.3. & 5.
In qua ætate promouebantur ad Sacros Ordines, ibid. n.4.

Gradus, V. *Matrimonium*.

Nomine gradus quid contineatur, etiam in lege pœnali, tom.6. conſ.86. n.258.
An idem ac honor, & dignitas, ibid.
An præcepta de gradibus cognationis, & affinitatis ſint iuris naturalis, in quo Eccleſia diſpenſare nequeat, tom.7. conſ.22. à n.1.

Gratia.

Gratia facta quando ceſſet morte concedentis, tom.6. conſ.48. n.53. ac ſeq.
Non eſt intelligenda, vt deroget iuriſdictioni alterius, ſed vt cumulet, tom.7. conſ.8. n.4.

Gubernator.

Gubernatores ſeculares in ditione Eccleſiaſtica, an, & quatenus excommunicari poſſint, tom.5. conſ.4. n.7.
De Gubernatorum præcedentia in Sedibus Eccleſiæ, tom.7. conſ.48. n.4.
De eorum acceſſu ad Cathedralem, ibid. n.5.
De obſequio eis præſtando à Canonicis, ibid. n.7.

H

Habitatio, *Habitator*.

Qui dicatur habitare in ciuitate, tom.7. conſ.31. n.16.
Qui propriè habitator, tom.7. conſ.63. n.5.

Habitus, V. *Clericus*, *Regulares*.

Quatenus credendum ſit Clericis, aſſerentibus ſponte dimiſiſſe habitum clericalem, tom.5. conſ.9. à n.1.
In pleriſque diœceſibus antequam aliquis ad ſtatum clericalem aſcendat, de licentia Epiſcopi per annum in habitu clericali incidit, an is interim gaudeat fori priuilegio, tom.5. conſ.47. à n.1.
Et quid ſi etiam inſeruiret Eccleſiæ, ibid. n.5.
An beneficiarijs, & Capellanis indulgendus ſit habitus Canonicalis, tom.6. conſ.54. n.1. & ſeqq.
Habituum, ſeu veſtium diſtinctio retinenda, ibid. n.2.
Receſſus ab eis ſine cauſa confundit ordinem, ibid.
Veſtis barbarorum, ibid.
Ciuium, ibid.
De prætexta, bulla, toga, ſtola, loro, lunulis, phaleris, anulis, purpura, ibid. & n.3.
Diſtinctæ veſtes puerorum, nobilium, libertinorum, ſeruorum, & ingenuorum, ac magiſtratuum, Iudicum, triumphantium, & aliarum Dignitatum, ibid.
Indicat honorem, quem quiſque gerit, ibid.
Quid in Republica Hebræorum, ibid.
Veſtes primogenitorum, ibid.
Purpurati, ibid. & n.4.
Debent Canonici à beneficiarijs & Capellanis diſtingui habitu, ſede, loco, in quibus præcipuè præeminentia conſiſtit, ibid.
Quiſque alendus, ac veſtiendus ſecundum dignitatem ſuam, etiam ſeruus, ibid.
Debet eſſe conueniens ſtatui, ordini, ac officio, ibid. n.6. & conſ.59. à n.5. & ſeq.
Qui habitum Clericalem dimiſit, illum ſtatim reſumpturus, cenſetur non dimiſiſſe, tom.7. conſ. 31. n.14. & ſeqq.
Habitus Clericalis non prodeſt ei, qui paulò ante capturam publicè ſe gerebat pro laico, ibid. n.15.
Habitus regularis quam monachis annexus, ibid. n.18.
In eum temerè dimittentes pœna, ibid.

Hebræus, V. *Iudæus*, *Dos*, *Matrimonium*, *Repudium*.

Hebræi non poſſunt vti opera Chriſtianorum in addiſcendis litteris latinis, vel ſcientijs, vel artibus, tom. 5. conſ.14. n.178.
Non poſſunt docere Chriſtianos ſcientiam aliquam, vel artem, ibid. n.179.
Neque poſſunt accedere ad cauponas Chriſtianorum cum meretricibus, ibid. n.180.
Neque poſſunt promoueri in gradum aliquem doctoratus in vniuerſitatibus Catbolicis, ibid. n.181.
Prohibentur apponere ſuis ſepulchris Epitaphia, nomina, cognomina, patriam, defunctorum, & appoſita amoueantur, ibid. n.182.
In quibus rebus poſſint vti opera Chriſtianorum, ib. n.183.
An poſſint vocari nominibus Chriſtianorum, ibid. n.184.
In vendendis, vel emendis libris tenentur ſeruare decreta, quæ à bibliopolis chriſtianis ſeruantur, ibid. n.185.
Debent ſubſcribere ſuum examen, licet exterminentur die Sabbati, ibid. n.186.
Barbitonſores an debeant ab Epiſcopis prohiberi, ne accedant ad eorum domos, ibid. n.188.
Cum puellis vltra ſecundum gradum diſpenſatur, vt ingredi poſſint Religionem, ibid. n.189.
An eis occaſione peſtis permittendus vſus medicorum Chriſtianorum, ibid. n.190.
An ſit eis concedenda licentia conducendi prædia à Chriſtianis, ibid. n.191.
Eorum ſynagogas erectas ſine licentia Sedis Apoſtolicæ ſunt deſtruendæ, ibid. n.192.
Eorum filij infantes baptizati in Lœmocomio, vulgo *Lazaretto*, ſunt educandi apud Chriſtianos, & à patribus ſunt eis adminiſtranda alimenta, ibid. n.193.
Ad Chriſtianiſmum conuerſi pro delictis in Iudaiſmo perpetratis, an impunitatem corporalem conſequantur, ibid. n.194.
Baptizati ac relapſi in Iudaiſmum non ſunt iterum baptizandi, ibid. n.196.
Prohibetur eis mercatura librorum Eccleſiaſticorum, ac illos apud ſe retinere, nec eis permittitur typographia linguæ hebraicæ, ibid. n.195.
Nequeunt proceſſionaliter per Ghettum deferre Bibliam, ibid. n.197.
Eorum filij, nondum ſeptennes, an poſſint ad petitionem patrum, vel matrum, ad fidem Chriſtianam conuerſorum, baptizari, ibid. n.199.
Et quid de illis, qui excedunt ſeptennium, & ſunt doli capaces, ibid.
Eorum filij, inuitis parentibus, quatenus baptizari poſſint, & baptiſmus ſit validus, ibid. n.200.
Hortantes ſuos filios neophitos ad redeundum ad Iudaiſmum, qua pœna puniantur, ibid. n.201.
Amplectentes ſectam Turcarum puniuntur, ibid. n.202.
Pronunciantes blaſphemias hæreticales puniuntur in S. Officio, ibid. n.103.
An liceat baptizare pueros hebræos baptizare in articulo mortis, ibid. n.205.
Mulier hebræa, quæ ante baptiſmum nupſerat hebræo, an ſit reſtituenda viro fideli, cui poſteà nupſit, ibid. n.206.
Infans hebræus, cuius pater conſenſum præſtiterat, vt baptizetur, & poſteà pœnituit, retineri debet ſub cuſtodia Chriſtianorum, ibid. n.207.
Qui à lege Hebraica apoſtatant ad maumetiſmum, qua pœna puniantur, ibid. n.208.
Quid agendum, ſi reperiatur hebræus, qui ex propoſito fidem Chriſtianam expetit, ibid. n. 209. & ſeqq. ac n.217.
Decreta & Edictum contra Hebræos, ibid. à n.235. ad n.263.
De praxi, quæ ſeruatur in conuerſione hebræorum, eiuſque difficultatibus, tom.7. integra conſ.39.
An expediat ſtatuere, vt neophiti, & alij, qui agunt de conuerſione hebræorum, perſuadeant ipſis, qui cupiunt baptizari, petere per ſe baptiſmum, præſertim ſi ſint adulti, ac viri, quibus patet aditus ad tribunalia Chriſtianorum, ibid. n.3.
An expediat, ad mulieres, puellas, & pueros, quibus non licet per ſe ad Epiſcopos, vel alios Superiores, mittere aliquos probatæ vitæ, qui ſecreto domi ſuæ, vel alio opportuniori loco explorent eorum voluntates, videantque an habeant fundamentum delationes neophitorum antequam comprehendantur à ſatellitibus, & ducantur ad domum cathecumenorum, ibid. n.5.
An pueri ante vſum rationis, qui habent affines hebræos, & Chriſtianos in æquali gradus debeantur potiùs hebræis, cum ſint quaſi in poſſeſſione, an verò Chriſtianis in fauorem fidei, ibid. n.12.
An pueri in æquali gradu debeantur potiùs affini, qui eſt tutor, aut curator, an verò Chriſtianis, ibid. n.13.
An credendum ſit vni dicenti, puerum aliquem eſſe ſibi affinem, aut filium, & ideò ſub ſua poteſtate, an verò exploranda ſit veritas antequam pueri capiantur, ibid. n.16.
An præferendi ſint, cœteris paribus, viri mulieribus, affines ex parte patris ijs, qui ſunt ex parte matris, quando plures ſunt, qui pueros ad ſe pertinere dicunt, an verò in fauorem fidei ſemper præferendi ſint Chriſtiani hebræis, ibid. n.17.
Poſtquam pueri peruenerint ad vſum rationis, an parentes poſſint eos capere, & perducere ad cathecumenos, vt ibi addiſcant articulos fidei, ibid. n.18.
An iure queant baptiſmo donari, ſi dubitetur, an ſint, nec ne rationis compotes, cum petant baptiſmum, ibid. n.19.
An, qui conuertuntur ad fidem, cogendi ſint ſoluere debita contracta ante baptiſmum ipſis etiam hebræis, etiam conſanguineis, ibid. n.20.
An petentibus parentibus neophitis comprehendi poſſint filij hebræorum, qui ſunt iam rationis compotes, etiam inuiti, ac nolentes, vt ducantur ad domum neophitorum, ibid.
An petente marito eadem de cauſa comprehendi poſſit vxor inuita, & nolens fieri Chriſtiana, ibid.
An petente fratre comprehendi poſſit frater, vel ſoror, etiam vidua, iam rationis participes, etiam nolentes, ac repugnantes, vt ducantur ad domum cathecumenorum, ibid.
Hebræi quomodo ad fidem Chriſtianam compellendi, ibid. n.1.
Iniuria in hoc eis allata, ibid. n.2.
Eorum pueri an baptizari poſſint inuitis parentibus, ib. n.2.
Ad priſtinam ſuperſtitionem facilè redeunt, ibid. n.6.
An & quatenus concubitus hebræi cum Chriſtiana, vel Chriſtiani cum hebræa pertineat ad S. Officium Inquiſitionis priuatiuè, tom.7. conſ.69. à n.1.
Quomodo puniendus, ibid. n.6.
An verò ad Iudicem Eccleſiaſticum, an ad laicum, an ad vtrumque præuentiuè, ibid. n.2. & ſeqq.
Subijciuntur iuriſdictioni Iudicis laici, ibid. n.3.
De hebræis deturpantibus, vel percutientibus, vel corrumpentibus ſacras Imagines, tom.8. conſ.89. à n.9.
A quo Iudice ſint puniendi, ibid. & ſeqq.
De hebræo, qui dedit libellum repudij in Iudaiſmo ſuæ vxori hebrææ, cum qua matrimonium non conſumauit, & deinde chriſtianus factus contrahit matrimoniũ cũ Chriſtiana, viuente adhuc vxore hebræa, tom.8. conſ.93. à n.1.
An ex libello repudij diſſoluatur matrimonium non conſumatum, ibid. à n.1.
Quid requiratur ad diſſoluendum hoc matrimoniũ, ib. n.13.
Maximè verò ſi eius vxor hebræa in remotiſſimis partibus degerit, ibid. n.24. & ſeqq.
Quomodo permiſſum Iudæis relinquere ſuas vxores, ibid. n.1. ac ſeqq.
Et quare, ibid. n.13.
An & quatenus ſint, vel eſſe poſſint Chriſtianorum ſerui, tom.8. conſ.139. à n.1. & 8.
Sibi, non Chriſtianis acquirunt, ibid. n.3.
Rerum dominia poſſidẽt, & de rebus ſuis teſtari queunt, ib.
In actibus humanis cum Chriſtianis participant, ibid.
Cum Chriſtianis commercia liberè exercent, ibid.
Quis eis rerum pretia conſtituere poſſit, ibid.
Eorum ſecuritas in bonis, ibid.
Solemni more in iudicijs agunt, & actiones excipiũt, ib. n.4.
Poſſunt eſſe inter Chriſtianos arbitratores, ibid.

In quibus caſibus pater hebræus pro filio ſuo compatere poſſit, ibid.
Habent liberos in ſua poteſtate, ibid. n.5.
Sunt Iuris Romani participes, ibid. n.6.
Sunt pars populi, ibid.
Gaudent ſaluo conductu ciuibus conceſſo, ibid. n.7.
Quatenus dici non poſſint hoſtes Imperij, ibid.
Sunt ciues Romani, ibid.
Appellantur Cæſareæ Maieſtatis cubicularij, ibid. n.9.
Quatenus ſerui dici poſſint, ibid. n.10.
Contrarium probatur, à n.10.
Eorum ſuppreſſio, in quo conſiſtat, ibid. n.11.
Doctores in aliqua facultate creari nequeunt, ibid. o.12.
Neque aduocati, neque in Principis ſeruitio eſſe poſſunt, aut debent, ibid. n.13.
Sunt infames, ibid.
Non officiales, neque arbitri inter Chriſtianos eſſe poſſunt, ibid.
Neque alia munia ibidem expreſſa exercere, & n.14. vbi plura, & n.ſeqq.
De eorum ſynagoga, ibid. n.20.
De eorum patria poteſtate, ibid. n.24. & ſeqq.
De Hebræis apoſtatis captis à triremibus chriſtianis ſuper naoibus infideliom piraticam exercentium, & pugnantium contra Chriſtianos, ibid. n.26.
An Hebræus, qui blaſphemias hæreticales profert in Chriſtum, vel B. Virginem, confugiens ad Eccleſiam, gaudeat illius immonitate, tom.8. conſ.143. à n.1.
An & quatenus puniri poſſint vti hæretici, ibid. & n.ſeqq.
Quatenus ſint, ac dicantur hæretici, ibid. n.3.
An conſequi poſſint gradum Doctoratus, ſaltem in medicina, tom.8. conſ.144. à n.1.

Hæredes, Hæreditas.

Hæreditas repræſentat defunctum, non hæredem, tom.5. conſ.6. n.7.
Hæreditas Clerici defuncti, an retineat eandem immunitatem, ibid. n.10.
Priuatur hæreditate pupilli Clericus ob non petitum tutorem ipſi pupillo, tom.5. conſ. 10. o.17.
Hæreditas Clerici defuncti quando gaudeat priuilegio fori, tom.5. conſ.11. n.1.
Si hæreditas Clerici fuerit adita per ſeculares, cauſa ſuper ſucceſſione ſpectat ad forum ſecularem, ibid. o.2.
Quid de pendentia litis, ibid. n.3.
Hæres Clerici, an teneatur ſtare iudicio cœpto coram Iudice Eccleſiaſtico, ibid. n.7.
Vt ad hæredem tranſeat inſtantia, an requiratur litis conteſtatio cum defuncto, ibid. o.8.
Hæres poteſt conueniri coram Iudice defuncti, tom.5. conſ. 11. n.38.
Quid in Clerico hærede, ibid.
Hæreditas poſt aditionem dicitur proprium hæredis patrimonium, ibid. n.39.
Hæreditas defuncti militis Hieroſolymitani ſpectat ad ſupremum Ordinis Magiſtrum, non autem ad hæredes familiæ, tom.5. conſ.13. n.2.
De aditione & acquiſitione hæreditatis Clerici, ibid. n.17.
Quid ſi inter hæredes aderit Clericus, ibid.
Et hæredes pro maiori parte ſint laici, ibid. & n.ſeqq.
Quatenus inſtantia tranſeat ad hæredes, ibid. n.28. & ſeqq.
Quatenus hæres, ac defunctus cenſeatur vna & eadem perſona, ibid. n.38.
Hæreditas paterna, poſtquam acquiſita eſt filio, quomodo conſideretur, ibid. n.39.
Detractio æris alieni diminuit hæreditatem, tom.6. conſ.95. n.37.
Hæreditatis Eccleſiæ bona quando alienari poſſint, abſque ſolemnitate, ibid.
Adiens hæreditatem dicitur cum creditoribus quaſi contrahere, ibid. n.38.

Hæreſis, Hæreticus, V. Calumniator, Matrimonium, Catholicus, Iudex, Teſtis.

Cauſa hæreſis ſpectat ad forum Eccleſiaſticum, tom.5. conſ.2. n.35.
Hæretici cenſuras Eccleſiaſticas contemnentes, tom. 5. conſ.8. n.1.
Hæreticus, durante hæreſi, eſt incapax hæreditatis, tom.6. conſ.74. n.8.
Quid in hæretico reconciliato, ibid. n.9.
Quidve in condemnato ad perpetuos carceres, ibid. n.10. & ſeqq.
Incapacitas ſuccedendi ex quo oriatur, ibid. n.11.
Qui Iudex in crimine hæreſis, tom.6. conſ.94. n.25.
Hæreticus vbique dicitur deliquiſſe, ibid.
Poteſtque vbique puniri, ibid.
De abſolutione ab hæreſi, tom.6. conſ.99. o.12.
Vbi ſuſpicio hæreſis eſt contra aliquem, ſi citatus ſit contumax, ſuſpicio incipit eſſe vehemens, tom.7. conſ.18. n.7.
Vt locum habeat confiſcatio bonorum ipſo facto impoſita pro hæreſi requiritur ſententia declaratoria hæreſis, tom.7. conſ.44. n.23.
A quibus abſolui poſſit, tom.7. conſ.53. n.5.
Hæreticis prohibita appellatio, tom.7. conſ.60. n.1.
Omniſque actus legitimus, ibid.
Priuantur omnibus priuilegijs, ibid.
An & quatenus in bonis Eccleſiaſticis concordandum ſit cum hæreticis, tom.8. conſ.14. à n.1.
Hæreticorum bona quando, & quomodo fiſco addicanda, tom.8. conſ.68. à n.1.
Quatenus baptizari poſſint à Parocho Catholico hæreticorum filij, etiam domi, ac ſine cœremonijs Eccleſiæ, tom.8. conſ.69. à n.1.
Quatenus poſſit Princeps condere ſtatuta, vel decreta, quibus præſcribitur modus procedendi, vel puniendi crimen hæreſis, tom.8. conſ.87. n.2.
An & quatenus liceat ingredi Templa hæreticorum, tom.8. conſ.103. à n.2. Et adeuntes abſolui poſſint, ibid.
De hæreticis ritu hæretico coniugatis, conuerſis ad fidem, an & quatenus ad vſum Sacramentorum admitti poſſint, tom.8. conſ.104. à n.1.
An in cap. In fidei fauorem de hæret. in 6. comprehendantur ſuſpecti de hæreſi, tom.8. conſ.119. n.2. & ſeqq.
De ſuſpectis de hæreſi, tom.8. conſ.119. n.2.
Hęreticus, an & quatenus comburendus, to.8. conſ.123. n.1.
Quid in relapſis, ibid. Ac de viui combustio, ibid.
Quid de hæreticis impœnitentibus, ibid.
Quid conſiderandum in ſuſpectis de hæreſi, ibid. n.3.
Damnatus in contumaciam ad pœnas conſtitutionis Si de protegendis, & in ſpecie excommunicationis, ſi per annum inſorduerit in excommonicatione, an ſit declarandus hęreticus, vel damnandus velut hæreticus, tom.8. conſ. 134. n.1.
Pœna damnati velut hęretici, an extendatur ad pœnas omnes hæreticorum, & præcipuè combuſtionis ſtatuę, vel figurę, ibid. n.3.
In citatione nouę ſententię condemnatorię ad pœnas hæreticorum, an ſit offerendus ſaluuſconductus pro pœnis in priori ſententia contentis, ibid. n.4.

Hieroſolymitani, V. Miles.

Famoli Equitum Hieroſolymitanorum gaudent priuilegio fori, tom.5. conſ.5. n.73.
Equites Hieroſolymitani quatenus poſſint ab Ordinario viſitari, tom.7. conſ.8. n.64.
Et declarari excommonicati, tom.7. conſ. 10. n.3.
Ac puniri ab Ordinarijs, tom.7. conſ.68. n.29.
Eorum parochialium rectores quatenus ſubſint iuriſdictioni Ordinarij, ibid. n.33.
Quid de eorum coadiutoribus, ibid.
Etiam Equites Hieroſolymitani cēſuras ab Epiſcopo publicatas in ſuis Eccleſijs publicare debēt. tom.8. conſ.53. n.6.
Alioquin poſſunt puniri rectores earū parochialium, ib. n.9.
Quatenus poſſint etiam pœnis cenſurarum puniri & corrigi ab Epiſcopis, ibid. n.34. ac ſeqq.

Hi-

Hiſpania.

Reges Hiſpaniarum Crucis ſigno dæmones pepulerunt, tom.7. conſ.26. n.5.
Titulus *Chriſtianiſſimus* aliquot ſeculis antequam Summi Pontifices eum Regi Galliæ conceſſiſſent, Hiſpaniarum Regibus vſitatus, ibid. n.6.
Cur ille titulus ſuccedentium ſeculorum lapſu ab Hiſpanis Regibus prætericus ſit, ibid. n.7.
Curue Catholici cognomine deſignati ijdem fuerint, ibid. & n. ſeqq.

Hiſtoria, Hiſtorici.

Quæ ad hiſtoriam ſint neceſſaria, tom.6. conſ.5. n.8.
Eius ſcribenda leges, ibid.
An & quatenus hiſtoriæ, hiſtoricíſque credendum, tom.7. conſ.91. à n.1.
Auctoritas hiſtorica ex Sacris Biblijs, ibid. n.9.
Ex ſcriptis Auctorum, ibid. à n.10.
Ex iure ciuili, ibid. n.11.
Ex iure Canonico, ibid. n.12.
Ex peritis in arte, ibid. n.13.
Ex Iureperitis omnium ferè nationum, ibid. à n.14.
Ex auctoribus Eccleſiaſticis, ibid. n.28.
Etiam in cauſis Canonizationum, & beatificationum Sanctorum, ibid. n.30. & ſeqq.

Homicidium; V. *Immunitas, Irregularitas*.

In Eccleſia perpetratum quatenus priuet illius immunitate, tom.5. conſ.5. n.67.
Committens homicidium, vel mutilationem in viridatio Conuentus, vel hoſpitalis, alijſue in locis Eccleſiæ adhærentibus an gaudeat immunitate, tom.6. conſ.40. à num. 1.
Homicidium etiam in dubio in Clerico promouendo inducit irregularitatem, tom.7. conſ.19. n.1.
Crimen homicidij, licet occultum, & non probatum inducit irregularitatem, ibid. n.2. & 11.
Quæ probatio homicidij requiratur ad inducendam irregularitatem, ibid. n.11.

Homo.

Ex quibus conſtet, tom.6. conſ.5. num.6. & ſeqq.
Quomodo aliquando accipiatur, ibid. n.12.
An ſola anima ſit homo, ibid.
In concernentibus animam omnes homines ſunt de foro Eccleſiæ, tom.6. conſ.95. n.6.

Honeſtas publica, V. *Impedimentum*.

De impedimento publicæ honeſtatis obſeruationes, tom.7. conſ.78. à num.1.
Eius gradus, ibid. n. 3.
Ex ſponſalibus contractis, & mutuo conſenſu diſſolutis an inducatur, ibid. n.4.
Ibique facti ſpecies, num.5.
Oritur ex ſponſalibus de præſenti, ibid. n.6.
An oriatur ex matrimonio per verba de præſenti contra formam Concilij Tridentini contracto, ibid.
In eius gradu qui comprehendantur, ibid. n.7.
Eius impedimentum, an ſit ſublatum vltra primum gradum proueniens ex matrimonio contracto per verba de præſenti, non tamen conſumato, ibid.
In id eſſata, ibid. à n. 8.

Honor.

Honor, qui debetur domino, quando debeatur illi, qui dominum repræſentat, tom.6. conſ.21. n.8. & ſeqq.

Hora.

An honorantes Deiparam ſalutatione Angelica ad horarum ictus verè mille dierum indulgentias lucrentur, tom.7. conſ.79. à n.1.
Veteres ſemper habuerunt certas, & conſtitutas horas orandi, ibid. n.9. & 12.
Et quibus certis horis, ibid. n.10. & ſeqq.
Hora debita celebrationis Miſſarum, tom.8. conſ.42. n.24. & conſ.84. n.8.

Hortatoriæ.

Litteræ hortatoriæ an, & quatenus permiſſæ, tom.6. conſ. 13. n.27. ac ſeqq.
Earum tenor, ibid.
Scribuntur nomine officij, ac dignitatis, ibid. n.28.
Sunt iniurioſæ, ibid.
Continent vim coactiuam, ibid. n.29.
Earum efficacia, ibid.
Fiunt cum violentia morali, ibid.

Hortus.

Hortus Conuentus, hoſpitalis, oratorij an, & quatenus gaudeant immunitate, tom.6. conſ.40. à n.1.

Hoſpitalarius, Hoſpitales, V. *Epiſcopus, Adminiſtratores*.

Hoſpitale gaudet immunitate, tom.6. conſ. 40.
Et pari cum Eccleſia iure, ibid.
At quatenus, ibid.
Quid in dubio, an cenſeatur publicum, ibid. n.4.
Archioſpitale S. Spiritus, an cogi poſſit ad contribuendum Seminario pro rata ſuorum Prioratuum, tom. 7. conſ.9. à n.1.
An ſit Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, ibid. num.3. & num.14.
Gaudet omnibus priuilegijs Caſinatum, ibid. n.4.
Eius priuilegia, ibid.
Eius Prioratus, an dentur in titulum, ibid. n.7. & 11.
An in adminiſtrationem perpetuam, ibid.
Bona Prioratuum ad quem finem conſtituta, ib. n.8.
An erigantur in beneficia, ibid. n.9. & 11.
Non ſunt beneficia annexa, ibid. n.11.
Hoſpitalia tenentur pro beneficijs annexis contribuere ſeminario diœceſis, in qua ſita ſunt beneficia, ibid.
Hſpitalia, ſiue Prioratus S. Spiritus ſunt Eccleſiaſtica, ibid. num.12.
Quid de hoſpitalibus, quæ ſunt ſub immediata protectinne Regum, tom.7. conſ.15. n.20.
An in exceptione decreti Tridentini, quo excipiuntur hoſpitalia, quæ ſunt ſub Regum immediata protectione, vt ſine eorum licentia non poſſint ab Epiſcopo viſitari, comprehendantur omnia hoſpitalia, quæ ſunt in eorum ditionibus ac Regnis, tom.7. conſ.15. n.34. & ſeq.
Quæ hoſpitalia Epiſcopus viſitare poſſit, ibid. n.36.
An & quatenus hoſpitalia, eorumque hoſpitalarij laici gaudeant priuilegio immunitatis, ac fori, tom.6. conſ. 84. à num.1.
Quando exemptio conceſſa hoſpitalibus, non cenſeatur conceſſa eorum adminiſtratoribus, ibid.
Quatenus viſitari poſſint ab Ordinarijs, ibid. n.2.
An ſint loca religioſa, ibid. & n.3.
Vt perſonæ eis addictæ pro talibus cognoſcantur, quid requiratur, ibid. n.4. & ſeq.
Quatenus hoſpitalarij gaudeant priuilegio fori, ibid.
Quomodo cognoſcatur hoſpitale eſſe laicum, ibid. n.6.
Quid de hoſpitali publico, erecto auctoritate Ordinarij, vel Summi Pontificis, ibid. à n.7.
Quæ priuilegia obtineat, ibid.
Quid ſi in eo non celebretur, ibid.
Attinia Eccleſiæ ſunt hoſpitalia, ibid. n.8.
Quæ differentia inter Eccleſias, & hoſpitalia, ibid.
Signa & coniecturæ hoſpitalis Eccleſiaſtici, ibid. num.9. ac ſeqq.
Quæ locum efficiant ſacrum, ac religioſum, ibid. num.11. & ſeqq.
Immunitas, quæ competit hoſpitalibus quatenus competat

tar eorum bonis, perſonis, ac miniſtris inſeruientibus, ibid. n.17. & 25. ac ſeqq.
Hoſpitalarij an & quatenus dici poſſint perſonæ Eccleſiaſticæ, ibid. n.18.
Et qui veri hoſpitalarij, ibid. & ſeqq.
Hoſpitalis apothecæ quatenus gaudeant immunitate, ibid.

Hoſpites.

De hoſpitibus ac Tertiatijs, atque alijs non recipiendis, neque retinendis ad habitandum in monaſterijs, ſeu domibus Regularium ante præfinitam ætatem, tom.8. conſ. 126. à n.1. & ſeqq.

Hoſtilis inſecutio.

Quid comprehendatur nomine hoſtilis inſecutionis, tom. 6. conſ.39. n.1. & ſeqq.
An comprehendantur verba iniurioſa, inſultus, effectus, & quod Epiſcopus fugiat, & alius eum inſequatur hoſtiliter, ibid. n.2. & ſeqq.
Quid ea ſit, ibid. n.5.
Cur dicatur perſonalis, ibid. n.6. & ſeqq.
Quomodo fiat, ibid. n.7. & ſeq.
Ex quo capite contrahatur excommunicatio, ibid. n.9.
An ſit neceſſarium, quod fiat per motum localem, ibid. n. 10. & 11.
Qui ſit inſecutor, vt innodetur excommunicatione, ibid. n.12. ac ſeqq.
Quomodo inſecutio eſſe debeat, ibid. n.15.
Et quid ſufficiat, ibid. n.16. & ſeqq.
Quid de familaribus Epiſcoporum, ibid. n.21.

Hypotheca, V. Alienatio.

I

Ianuenſis.

Ianuenſis Ciuitas & Reſpublica inter primus Italiæ Vrbes accenſenda, tom.5. conſ.12. n.41.
Caput Liguriæ, ibid.
Eius priuilegia, & exemptio, ibid.
Potentia, ibid.
Libertas, ibid.
Victoriæ, ibid.
Claſſes, ibid.

Idoneus, Idoneitas.

Idoneus in materia electionis in Vicarium Capitularem quis ſit, tom.6. conſ.92. n.2.
Ex quibus conſtare poſſit, quod aliquis ſit idoneus, ibid. num. 5.

Ieiunium, V. Abſtinentia, Armenus, Maronitas.

Ieſuita.

An qui aliquo modo, etiam diſputandi, aut veritatis indagandæ gratia impugnat, vel in dubium reuocat Sacrum Ieſuitarum Inſtitutum, ſiue Conſtitutiones, incurrat pœnam aliquam Eccleſiaſticam, tom.7. conſ.88. à n.1.
Eorum Conſtitutiones ſunt confirmatæ à Sede Apoſtolica, ibid. n.3.
Quatenus poſſint in Hiſpania, & Luſitania imprimere libros abſque illorum miſſione ad Vrbem, tom.8. conſ. 62. n.39.
An adhuc habeant facultatem abſoluendi eos, qui non ſatisfaciunt S.Officio, ibid. n.41.
Morantes in Regno Synarum poſſunt vti alba in parte anteriori aperta, & planeta etiam ab vno latere aperta, ibid. n.43.
Emittentes tria vota ſimplicia an ritè ad Sacros Ordines promoueantur, tom.5. conſ.77. n.44. & ſeqq.

Ignorantia.

Non tribuit iuriſdictionem, tom.7. conſ.44. n.24.

Imago, V. Hebræus.

De turpantibus, violantibus, percutientibus Sacras Imagines, tom.8. conſ.89. à n.1.
A quibus puniendi, ibid. & n. ſeqq.
Sunt vehementer ſuſpecti de hæreſi, ibid. n.3.
Huiuſmodi delinquentes quomodo tractandi, ibid. n.8.
Imago Beatificati cum radijs tantum circum caput; Canonizati verò cum diademate, tom.5. conſ.25. n.1.

Immemorabilis, V. Conſuetudo.

Curſus temporis immemorabilis per ſe ſine poſſeſſione non operatur, tom.6. conſ.87. n.1.
Habet vim priuilegij Apoſtolici, & cuiuſque alterius legitimi tituli, tom.7. conſ.3. n.4.

Impedimentum, V. Honeſtas publica, Matrimonium.

Impedimenta matrimonij à quo dependeant, ibid. n.2.
Impedimenta matrimonium dirimentia, tom.7. conſ.22. à num. 36.
Impedimenta aliqua dirimentia aduerſantur eſſentiæ matrimonij, ibid. n.38.
Reliqua ſumuntur ex parte contrahentium perſonarum, ibid.
Annotationes circa impedimenta dirimentia, ibid n.39.
Regulæ, quibus conſtat quoto gradu conſanguinitatis vna perſona diſtet ab alia, ibid. n.43.

Imperator, V. Iuriſdictio.

Imperator, Rex, Princeps donans alicui Eccleſiæ ciuitatem, Terram, aut pagum, an eo caſu cenſeatur à ſe abdicaſſe omnem ſuperioritatem, tom.5. conſ.1. à n.1.
Licet Imperator iuret Eccleſiæ Romanæ fidelitatem, ſi tamen ipſa tenet ab eo feudum, eſt eius vaſſalla, tom.5. conſ.2. n.3.

Immunitas, V. Arma, Index, Clericus, Taxa, Reus, Aſylum, Electio, Conſuetudo.

Homicida letaliter vulneratus, ac ſine ſenſibus, à ſuis conſanguineis in Eccleſiam ductus, à qua ab eiſdem ad propriam domum translatus, vbi à ſatellitibus laicis fuit captus, & ad carceres perductus, an ſit Eccleſiæ reſtituendus, tom.5. conſ.3. n.2.
Confugiens ad Eccleſiam cum armis, an poſſit ijs à Curia ſæculari abſque violatione immunitatis ſpoliari, tom.5. conſ.5. n.3. & 64.
Leue delictum in Eccleſia non priuat delinquentem immunitate, ibid. n.42.
Immunitas non datur perſonæ, ſed loco, ibid. n.43.
Conſtitutio Gregoriana de immunitate Eccleſiarum, an comprehendat confugientes ad Eccleſiam cum armis etiam prohibitis, ibid. n.44.
Homicidium, vel mutilatio in Eccleſia priuat delinquentem immunitate, ibid. n.67.
Eccleſia eſt immunis quoad perſonas, & quoad earum bona, ibid. n.67.
In caſu dubij immunitatis inter forum ſecularem, & Eccleſiaſticũ, Iudex Eccleſiaſticus definire debet, ibid. n.77.
Incidentia de immunitate Eccleſiaſtica per quem Iudicem ſint determinanda, tom.5. conſ.46. n.6.
An & quatenus poſſit à Clericis vendi, cedi, donari, vel in pecuniam exigi à publicanis eorum Immunitas farinæ, ibid. à n.1.
Quid de præſcriptione in hac re pro Eccleſiaſticis, ibid. n. 7. & ſeqq.
Quatenus id moderationem ſuſcipiat, ibid. n.12. & ſeqq.
Quatenus eius diminutio ſit licita, ibid. n.15.

Eius

Eius priuilegia, an perpetua, ibid.n.18.ac ſeqq.

Clerico abſente quatenus immunitas a vectigalibus ſeius familiæ concedatur, ibid.n.26.

Quare Clericis conceſſa, ibid.n.27.

Qunmodo tranſeat in contractum, ibid.n.29.

Quid ſi Vniuerſitates reclamauerint, ibid.n.30.

Sine Eccleſiaſticorum conſenſu non poteſt imminui, ibid. n. 35. & ſeq.

Qna ratione competat Clericis, ibid.o.38.

Non reſtringitur ad proprias perſonas Clericorum, ſed comprehendit eorum conſanguineos, & alios ipſis inſeruientes, ibid. n.39.

Solo imperio Pontificis potuit Clericorum immunitas inſtitui, ac illius vſum induci, ibid.n.43.

Immunitatis Clericorum conceſſio habet vim remunerationem, ibid.n.49.

Cnnceſſa Clericis non ad ſolum vſum alimentnrum, ſed potius pro quadam præeminentia ratione Ordinis, ibid. num.51.

Abſentibus debetur, ibid.

Immunitas Eccleſiaſticorum à quibus taxanda, ibid.n.54. & ſeqq.

Quid de confirmatione priuileginrum immunitatis Clericorum à Principe ſeculari facta, ibid. n.78.

Occurritur abſurdo ex paupertate laicorum deducto, ibid. num.93.

Quid ſi Eccleſiaſtici partem ſuarum immunitatum Communitatibus relaxarent, ibid. n.128. & ſeqq.

Quando Clerici in minoribus detur eadem immunitas, quæ Sacerdotibus, ibid.n.131.

Immunitas Eccleſiarum cur inducta, tom. 6. conſult. 4. num.4.

De fugientium ad Eccleſiam immunitate etiamſi primo fuerint in carceres coniecti, & ad mortem damnati, tom. 6.conſ.17.n.3.

An & quatenus domus Eccleſijs coniunctæ gaudeant immunitate, tom.6.conſ.23. à n.1.

An & quatenus ex illis extrahens confugam incurrat excommunicationem, ibid.n.3.

Res Clericorum ſunt immunes à vectigalibus, tom.6. conſ. 24.n.5.

Quid de rebus à Clericis emptis pro victo ſuo, ſuæque familiæ, & ſuperfluum vendentibus etiam carius quam emerant, ibid.

An & quatenus hodie ſit in caſo extenſio prioilegij immunitatis Eccleſiæ mainris per quadragiuta paſſus, & per triginta in miontibus, snm.6.conſ.25. à n.1.

Cur his confinibus Eccleſiarum immunitas tributa, ibid.

Termini Templorum etiam Gentilium ſæpe mutati quoad immunitatem, ibid.n.2.

Quid ſi extaret contraria conſuetudo, ibid.n.3.& ſeqq.

Conſuetudo contra Eccleſiaſticam immunitatem, an & qoatenus inualida, ibid. à n.5. & 14.

Quæ Eccleſiæ gaudeant hoc priuilegio, ibid.n.9.

Et in quibus confugis locum habeat, ibid.n.10.

Quomodo hoc ſpatium Eccleſijs competat, ibid. n.11.& ſeq.

An eiuſmodi priuilegium ſit abrogatum, ibid. n.13.

Quatenus gaudeant, ibid.

An ſi is, quem ſatellites inſequuntur, dum ad Eccleſiam confugit, eiuſque valuas tangit, vel valuarum vectem apprehendit, ob metum adhuc inſequentium cadat prope dictas valuas ſub Eccleſiæ ſtillicidiis, gaudeat immunitate, & ſi ibi capiatur, ſit reſtituendus, tom.6.conſult. 26. à n.1.

Et an ad id probandum ſint idonei teſtes amici, ibidem num. 4.

Et in caſo dubio, an extrahentes incurrant excommunicationem, & quomodo ſint abſoluendi, ibid.num.6.& ſeqq.ac 9.

Captum aliquem fuiſſe in loco immuni ad effectum infligendi cenſuras plene, ac concludenter probari debet, ibid. num.7.

An ſufficiat depoſitio vnius teſtis deponentis de captura in loco immuni, ibid.

Et quid ſi teſtes deponentes de captura in loco immuni vincerentur à maiori numero teſtium contrarium probantium, ibid.

Quid de damnis, & expenſis huiuſmodi capto reſarciendis, ibid.n.8.

An confugiens ad Eccleſiam, illamque clauſam inueniens, ſi manibus tangat, vel amplectatur parietem, eique adhæreat, vel valuarum Eccleſiæ vectem, aut catenulam apprehendat, gaudeat immunitate, tom.6.conſ.27.

Quid de tecto Eccleſiæ, aliorumque locorum immunium, ibid.n.9.& ſeq.

De confugiente ad Crucem, & ad Sacerdotem deferentem S.Euchariſtiam, vel Oleum Sanctum infirmorom, ibid. & num.23.ac ſeqq.

Extenſio huius rei, ibid.n.20.

Quid de tecto palatij Epiſcopi, ibid.n.10.

Immunitas ex muris Ciuitatis, ibid. n.3.

Ex ſtatua Principum, ibid,

Ex baptiſterio, ibid.n.16.

Ex cadaueribus Principum, Ibid.n.17.

Reus comprehenſus in feneſtra poſita in pariete communi Eccleſiæ, & domus ſecularis, an gaudeat immunitate, ibid.n.51.& ſeqq.

An Epiſcopus in declaratione facienda, an confugiens ad Eccleſiam gaudeat immunitate debeat procedere ſeruato iuris ordine, tom.6.conſ.28. à n. 1.

Qualem cognitionem Epiſcopus pro ſecuritate ſuæ conſcientiæ adhibere debeat, ibid.n.3.& ſeq.

Proceſſus fabricatus ſuper delicto ad effectum cognoſcendi de immunitate Eccleſiaſtica, an indigeas legitimatione, ibid.n.7.& 12.

Quam probationem requirat, ibid.n.8.

Requiritur vera, & plena probatio, ibid. n.9. & ſeqq.

Iudicium immunitatis, an potius ciuile, quam criminale, ibid.n.11.& ſeqq.

An acta per Iudicem ſecularem poſt allegatam à reo in ſuis conſtitutis immunitatem Eccleſiæ, ante ſubſecutam Iudicis Eccleſiaſtici declarationem ſint valida, tom.6. conſ. 32.à n.1.

Exceptione immunitatis oppoſita Iudex laicus remanet incompetens, ibid.n.1.

Quid ſi Iudex laicus poſtea mandaret certiorem reddere Iudicem Eccleſiaſticum, ibid. n.2.

Et præcipuè ſi in carcerem ſecularem extractus à loco immuni conijceretur, ibid.n.13.

Et quid de ſatellitum relatione, ac depoſitionibus, quod reum comprehenderint extra locum immunem, ibid.n.4.

Vitidarium, horti Conuentus, vel hoſpitalis an, & quatenus gaudeant immunitate, tom.6.conſ.40.à n.1.

Viridaria, clauſtra, & aliæ partes Eccleſijs adhærentes quatenus gaudeant immunitate, ibid.n.7.

Probationes cnntra immunitatem ex quo proceſſu ſint ſumendæ, ibid. n.8.

Gaudet immunitate occidens, vel mutilans ex pura, & ſubita rixa in Eccleſia, vel cœmeterio, ibid.n.9.

Quid ſi rixa cœpta fuerit longè ab Eccleſia, & mors ſequuta in Eccleſia, ibid. n.11.

Immunitas, & exemptio Eccleſiaſtica, an ſit de iure diuino, tom.7.conſ.32.n.30.

Quatenus immunitas, & libertas Eccleſiaſtica violetur per inhibitiones Iudicis laici, ne ſeculares præſtent ſuum miniſterium Eccleſiaſticis, eiſque inſeruiant, tom.8.conſ.72. à n.1.

De prohibitione officij notariatus, ibid.n.1. & ſeqq.

De alijs caſibus, ibid. n. 7.

Cenſuræ contra huius libertatis violatores, ibid.& n.8.

Quid de eo, ad cuius inſtantiam fiunt inhibitiones, ibid.n.9.

Vt ſint inhibitiones quid ſit ſatis, ibid.n.10.

Milites catholici, qui deficiunt in Regiones hæreticas ad exercitum hæreticorum, & poſteà à militibus Principis catholici intercepti reducantur ad regiones catholicas, & quandoqne confugiunt ad loca ſacra, an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, tom.8.conſ.137. n.1.& 2.

Suſpecti de hæreſi, an gaudeant Eccleſiaſtica immunitate, ibid.

Incantationes.

Quæ ſuperſtioſæ, quæue ſapiant hæreſim, to.8.conſ.61.n.1.

A quo cognoſcendæ, ibid.n.1.

Indicia].

Indicia ſpecialia infamiæ quomodo purgentur, tom.6. conſ. 93.n.8.

Indulgentiæ.

An indulgentiæ omnes, etiam illa, quæ dicitur Portiunculæ, in quibus porriguntur manus adiutrices, ſint reuocatæ, tom.6.conſ.90. à n.1.
Quæ Indulgentiæ Regularibus reuocatæ, ibid.n.2.
Quæue à B.Pio V.reuocatæ, ibid.n.3.& ſeqq.
Ratio reuocationis, ibid.n.6. ac ſeq.
Indulgentiæ conceſſæ, reuocatæ, reſtitutæ, tom.7. conſ. 87. à n.1.
Quatenus ſint irritæ, tom.8.conſ.67.n.1.
Per Indulgentias oluntur Sancti, ac Beati cultor publico, tom.5. conſ.39. n.10.
Sunt ſignum cultus publici ab Eccleſia conceſſi, ibid.
Cauſa, ſeu finis concedendi Indulgentias, ibid.
Quatenus die feſto Sanctorum veteris Teſtamenti concedi poſſint, ibid.n.13.
An Epiſcopus confirmans conſtitutiones ſuorum Prædeceſſorum, in quibus quadraginta dies de pœnitentiis iniunctis per Indulgentiam remittuntur, poſſit addere alias quadraginta dies, tom.6.conſ.81. à n.1.
Limitatio poteſtatis Epiſcopalis in hac re, ibid.

Indultum.

Quam interpretationem accipiat, tom.7.conſ.44.n.9.

Infamia, V. *Aleator.*

Quid ea ſit, tom.6.conſ.93.n.2.
A macula contracta ex infamia facti, an quis purgetur per ſententiam, in qua continetur clauſula ex hactenus deductis, ibid. n.3.
Sola infamia facti ſufficit ad excluſionem ab ambitu, ibid.& num.4.
Imò ſola diffamatio, ſiue ſuſpicio quando agatur de prælatione obtinenda, ibid.
Quomodo purgetur, ibid.& n.25.
Infamiam ex ludo alearum quando verè Clericus incurrat, ibid.& n.31.
Infamia facti quomodo incurratur, ibid. & tom.7. conſ. 34. num. 3.
Quomodo, & quando infamia iuris, ibid.
Quicumque infamia quoquo modo laborat, eſt inhabilis ad ſuſcipiendum ordines, tom.7. conſ. 19.n.12.
Ratione infamiæ facti quatenus quis ad Ordines promoueri queat, ibid.n.14.
Ex criminis notorietate, & ex ſententia Iudicis condemnatoria efficitur quis infamis infamia facti, & iuris, atque adeò irregularis, tom.7.conſ.43.n.3.

Infidelis.

Cui Iudici ſubijciatur, tom.7.conſ.69.n.3.& 4.
Non ſunt de corpore Eccleſiæ, ſed ciuitatis, ibid.
Neque comprehenduntur in legibus Eccleſiæ, ibid.
Quid in relictis merè Eccleſiaſticis, ibid. n.4. & ſeq.

Inimicitia, V. *Excommunicatio, Canonicus.*

An, & quatenus ſit iuſta cauſa concedendi licentiam non reſidendi, & lucrandi diſtributiones, tom.7. conſ.14. n.1. & ſeqq.
Ad quod tempus concedatur licentia non reſidendi ob inimicitiam, ibid.n.2.

Iniuria.

Quomodo licitè propulſetur, tom.7.conſ.20.n.6.
Et abſque peccato, & irregularitate, ibid.& n.8.

Inquiſitio, Inquiſitor, V. *Clauſura, S. Officium, Epiſcopus.*

Quæ ætas requiratur in Inquiſitore, tom.6.conſ.10.n.7.
Quid ſeruetur in Tribunali S.Inquiſitionis in inquiſito diffinitiuè abſoluto tanquam reperto innocente, & non culpabili, tom.6.conſ.99.n.20.
Inquiſitores hæreticæ prauitatis tenentur ad reſidentiam, tom.7.conſ.4.n.12.
Quid de eorum in hac re priuilegijs, ibid.
De poteſtate, ac validitate Inquiſitorum abſoluendi ſuos familiares, ſiue officiales ab excommunicatione can.Si quis ſuadente, tom.8.conſ.74.n.1.& ſeq.
Priuilegia eorum familiarium, ibid.n.2.
Inquiſitores, eorumque Vicarij, quibus ſubiecti, tom.8.conſult.85.n.3.
Eorum bona ad quem pertineant, ibid.
Inquiſitores S.Officij quatenus poſſint procedere contra furantis pyxidem cum particulis conſecratis, tom.8.conſult.86. à n.1.
De impedientibus Inquiſitores, vel Epiſcopos in negotio S. Inquiſitionis, ibid.n.7.
De poteſtate Inquiſitorum contra ſtatuentes, ac edicentes in materia hæreſis, tom.8.conſ.87. n.2. ac 3.
De edicto Inquiſitoris publicato in eius ingreſſu ad inquiſitionem ſub nomine proprio, & dignitatis, an & quatenus obliget poſt deputationem noui Inquiſitoris, tom.8. conſ. 95. à n.1.
An neceſſarium ſit nouum edictum, ibid.n.3.
Et vbi publicandum, ibid.n.4.
An Inquiſitor poſſit ſibi ius dicere, & reuocare cenſuras promulgatas à delegato Apoſtolico, tom.8. conſult.129. num.3.
Cauſæ miniſtrorum S. Officij quomodo auocentur ab alijs Tribunalibus, ibid. n.9.
De Inquiſitorum præcedentia, tom.5. conſ.12. num. 84. & ſeq.
Inquiſitio in cauſis Canonizationum quibus committatur, tom.5.conſ.22.n.1.
Specialis inquiſitio quibus committenda, ibid.n.3.

Inſordeſcens, V. *Cenſura.*

Interdictum, V. *Cenſura.*

An, & quo pacto contra Vniuerſitates deueniri poſſit ad interdictum Eccleſiaſticum, tom.7.conſ.17.à n.1.
Venit appellatione cenſuratum, ibid.n.1.
In quo æquiparetur excommunicationi, ibid.
In eo ferendo quid obſeruandum, ibid.num.6. & ſeqq. ac num.10.
Pœnæ in non ritè promulgantem interdictum, ibidem & num.11.
Vbi quando procedant.
Non procedunt contra Epiſcopos, ibid.
Quando in eo requirantur monitiones, ibid. num. 4. & ſeqq. ac 9.
Cenſura ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ eſt propriè interdictum, ibid.n.11.

Inſtrumentum.

Quatenus habeat executionem paratam, tom.5.conſult.11. num.37.

Intereſſentia.

Quotum ſit, tom.7.conſ.4.n.10.
Differt à reſidentia, ibid.

Inuaſor, Inuaſus, V. *Irregularitas.*

Irregularis, *Irregularitas*, V. *Homicidium.*

Irregularitas ex infamia, tom.7.conſ.19.n.1.

In dubio de homicidio quiſque ſe gerere debet pro irregulari, ibid.
An irregularitas ex homicidio ſit de iure diuino poſitiuo, ibid. & n.2.
Nulla eſt inducenda irregularitas, quæ non ſit in iure Canonico, ibid.
An ille, qui dat operam rei licitæ, ac omnem adhibet diligentiam ne ſequatur homicidium, ſi deinde ſequatur, incurrat irregularitatem, tom. 7. conſ. 20. num. 1.
Decretum Tridentinum cap. 7. ſeſſ. 14. de ref. quod loquitur de incapacitate beneficiorum ob irregularitatem ex homicidio, an extendatur ad penſiones, ibid.
Homicidium priuatum cum propulſione iniuriæ moderata, an, & quatenus inducat irregularitatem, ibid. à num. 2. & 6.
Irregularitas ex delicto præſupponit peccatum, ibid. n.2.
Quatenus inuaſus conſulere teneatur ſaluti inuaſoris, ibid. num. 3.
An homicidium commiſſum ob defenſionem neceſſariam vitæ alterius innocentis, aut Reipublicę cum moderamine inculpatæ tutelæ, quando ſcilicet lege naturali, vel diuina obligatur aliquis ad talem defenſionem innocentis, inducat irregularitatem, Ibid. n.4. & ſeq.
Irregularitas ex defectu lenitatis ex quo homicidio contrahatur, ibid. n.5.
Quid de mutilatione membri, vel eius periculo, ibidem num. 6.
Qui honoris cauſa inſequitur inimicum, & occidit, an incurrat irregularitatem, ibid. n.7.
Irregularitas ex illegitimis natalibus, tom. 7. conſult. 34. à num. 1.
Irregularitas ſpurij, tom. 7. conſ. 40. à n. 1.
Quomodo excludatur, ibid. n. 1.
Quando quis in dubio teneatur ſe reputare irregularem, ibid. n.4. & ſeq.
Irregularitas ex infamia facti, & iuris, tom. 7. conſult. 43. num. 3.
Qui in ea diſpenſare poſſit, ibid. n.4.
Irregularitas ob interdicti contemptum, tom. 7. conſult. 44. num. 34.
Non eſt aſſerenda vbi non eſt iure expreſſa, ibid.
Irregularitas ex caſtratione, tom. 7. conſult. 66. num. 2. & ſeqq.
Ex mutilatione, ibid. n.5.
Debilitans membrum alicui, an irregularis, ibid. num. 8. & ſeqq.
Irregularitas, an impediat ſuſceptionem primæ tonſuræ, tom. 8. conſ. 146. à n. 7.
Quid ſit iudicandus irregularis, ibid. n.2.
Non habet locum quando effectus non ſequitur, tom. 6. conſ. 73. n.2.
Quatenus ex ſententia ſanguinis cum effectu contrahatur irregularitas, ibid. n.7.

Inuentarium.

Confectio inuentarij Clerici hæredis, an ſit miſti fori, tom. 5. conſ. 2. n.47.
Inuentarium bonorum Clerici demortui, qui filios minores reliquit, poteſt coram Iudice ſeculari pupillorum fieri, tom. 5. conſ. 10. n.19.

Iudæus, V. *Hebræus.*

An iuſtè Iudæi à Chriſtianis recipiantur, vel potius expellendi ſint, tom. 5. conſ. 4. à n. 1.
De ipſorum Cabala, Thalmude, impietatibus, blaſphemijs, conuerſione ad fidem, & ad illam catecheſi, ibid. & num. ſeqq.
Eorum artes, ibid. n.2.
Fœnus, ibid.
Quatenus medicamenta ab eis recipere prohibitum, ibid.
Eorum medicinæ quam funeſtæ, ibid.
Quatenus ſint perſonæ odioſæ, ac infames, inimici Crucis Chriſti, & eiuſdem nominis blaſphemi, ibidem num. 3. & 79.
Sunt peiores, & magis odioſi alijs infidelibus, ibid.
Eorum Cabala falſa, & impia, ibid. n.7.
Continet multa impia, & ex omnium hæreſum furfure conflata, ibid. n.8. & ſeqq.
Ex ea errores, ibid. n. 10.
Eorum crudelitas, & facinora in Chriſtianos, ibid.
Atrocitas, ibid. n.4.
Empietas in Chriſtum, ibid. n.5.
Edicta in Iudæos, ibid. n.6.
De eorum Thalmude, ibid. n. 10.
Quid ſit, ibid.
Dictum ius Iudaicum, ibid.
Quando cœptus, ibid.
Eius autoritas, ibid.
Blaſphemiæ, ibid.
De eorum Leuiatane, ibid. n. 19. & ſeqq.
De Behemot, n. 22. & ſeqq.
Cur ſcriptus, ibid. n.63.
Flammis adiudicatur, ibid. n.64.
Prohibitus, ibid.
Etiam ipſis Iudæis, ibid. & n.65.
Eorum mores cum noſtris neutiquam concordant, ibid.
Ad Eccleſiam confugientes, an gaudeant immunitate, ibid. n.67. & 106.
Prohibentur recipi publicis Principum editis, ibidem num. 68.
Tutela eis data, ne Chriſtiani in eos inſultent, ibidem num. 70.
Eiecti à Chriſtianis confluunt ad Turcas, ibid.
Attulerunt Turcis varias artes, ibid.
Synagoga Iudæorum non gaudet immunitate, ibid.
Sunt ſub protectione Pontificis, & Imperatoris, ibidem num. 71.
Prohibetur eos offendere in perſona, vel in bonis, ibid.
Solo Iudaicæ ſuperſtitionis intuitu neque in perſona, neque in bonis offendendi, ibid.
Eorum fides primordium veritatis, ibid. n.73.
Quatenus computentur inter oues Chriſti, ibid.
Non ſunt rebelles Eccleſiæ Romanæ, ibid. n.74.
Aliquando conuertentur, ibid.
Viuunt iure Romanorum, ibid. n.76.
Eorum collegia, ſynedria, & ſynagogæ tolerantur, & proteguntur, ibid. n.77.
Eis tempore neceſſitatis ſuccurrendum, ibid. n. 199.
Iudæus minor, quando læditur, reſtituitur in integrum, ibid. n.76.
Securitas conceſſa pro ſe, & ſociis includit ſocium hebræum, ibid.
Quomodo eorum fraudibus occurrendum, ibid. n.78.
Non ſunt perturbandi in eorum ſolemnitatibus, ac cœremoniis, ibid. n.80.
Qua ſola arte contenti eſſe debeant, ibid. n.78.
Quatenus, & quibus de cauſis expelli poſſint, ibid. n. 107. & ſeqq.
An aliquando Catholicis libros Iudæorum, & Thalmud legere ſit permiſſum, ibid. n.83. & ſeqq.
Quæ Cabala ſit vetita, ibid. n. 82.
Thalmudi vſus, ac Theologia fabularis Iudæorum quatenus vtilis Chriſtianis, ibid. ac n.83.
Commoda, quæ ex dictis libris proueniunt, ibid. num. 92. & ſeqq.
Ad id cautio, ibid. n. 10. & ſeqq.
Contra Iudæos qui ſcripſerint, ibid. n. 104.
Nec directè, neque indirectè ad fidem ſuſcipiendam compelli poſſunt, ibid. n. 107.
Summus Pontifex de plenitudine poteſtatis poteſt expellere Iudæos, ibid. n. 108.
Saluberrima Statuta Concilij primi Mediolanenſis de Iudæis, ibid. à n. 120.
Deferre debent ſignum crocei coloris, ibid. n. 121.
Alia de Iudæis benè multa, ſed ſummatim quidem, vtilia, & ſcitu digna, ibid. à n. 122. ad n. 235.
Quatenus in ſaluoconductu comprehendantur Iudæi, tom. 5. conſ. 67. n. 24.
Sub generali ſermone etiam in fauorabilibus Iudæi comprehenduntur, ibid.
Manutenendi ſunt Parochi à poſſeſſione exigendi à Iudæis

pretaticum pro decimis, oblationibus, alijſque incertis, quæ à Chriſtianis participiebant antequam eorum domus ad ipſos Iudæos quocunque titulo deueniſſent, tom. 5. conſ.70.à n.1.
Eiuſmodi pretaticum quare ab eis debeatur, ibid.n.4.
Quatenus teantur ad decimas, ibid.n.7.& ſeq.
De pretatici quantitate, ibid.n.14.

Iudex, V. *Epiſcopus, Forus, Clericus, Eccleſiaſtici, Immunitas*.

Iudex Eccleſiaſticus, & ſecularis cauſas miſti fori cognoſcere poſſunt, tom.5.conſ.2.n.38.& 58.
Quid in contumacia, ibid.
Iudex ſecularis in quibus caſibus cognoſcit de perſona, & rebus Eccleſiaſticis, ibid. n.121.
Coram Iudice ſeculari, an poſſit fieri reuocatio cenſus Eccleſiaſtici, tom.5.conſ.4. à n.1.
Iudex ſecularis, an poſſit prohibere ſuo actuario abſque incurſu cenſurarum, ne foro Eccleſiaſtico exhibeat reuocationem cenſus Eccleſiaſtici, ibid. n.6.
An Iudici ſeculari ſuffragetur cap.Cum Matthæus de hæret. ibid.n.6.
Qui actus fieri poſſint à Iudice incompetente, tom. 5. conſ. 5.num.9.
Iudex quando, etiam non requiſitus, teneatur impertiri officium ſuum, ibid.n.54.
Iudex Eccleſiaſticus nullatenus tolerare debet, quod Princeps ſecularis protectionis ſpecie irrumpat in territorium Eccleſiaſticum, ſed illum expellere, & arcere tenetur, ibid.n.63.
Iudex Eccleſiaſticus pro executione ſuæ ſententiæ brachium ſeculare inuocat. Quod ſi Iudex ſecularis deneget, poteſt excommunicari, ibid.n.65.& ſeq.
Iudex ſecularis capiens Clericum, & ad carceres ducens abſque Iudicis Eccleſiaſtici ſcitu, & conſenſu, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ib.n.69.79. & 87.
Iudex ſecularis capiens Clericum cum armis, & ad carceres ſeculares conducens, intra quantum temporis ſpatium debet illum ad Iudicem Eccleſiaſticum remittere, ib.n.79.
Iudex ſecularis arma Clericis erepta, tenetur eis reſtituere, vel ad Eccleſiaſticum Magiſtratum mittere, ibidem n.82.& 87.
Quando Iudex ſecularis poſſit dare tutorem Clericis, V. *Clericus*.
Iudex Eccleſiaſticus tutorem, vel curatorem ſibi ſubditum decernere debet, tom.5.conſ.10.n.23.
Quid ſi ſubditum non deputet, ibid.
Iudex ſecularis in cauſis laicorum delinquentium cum Clericis, & conficiens proceſſum, an teneatur illum tradere Iudici Eccleſiaſtico, V. *Epiſcopus*.
Iudex laicus, eiuſque miniſtri, ac ſatellites nullum ſui Officij actum in Eccleſia, eiuſque domibus exercere poſſunt, tom.5.conſ.5.n.25.
An Iudex ſecularis poſſit extrahere ab Eccleſia rem furto ſublatam, ibid. n.27.
Quatenus poſſit executionem facere in alieno territorio, ibid. n.35.
Quatenus exercere poſſit actus iuriſdictionis in Eccleſia, ibid. n.41.
Quatenus Iudex non imploratus officium ſuum interponere teneatur, ibid. n.54.
Iudex Eccleſiaſticus quatenus Iudici ſeculari officium ſuum contra Clericum contumacem impertiri debeat, ibid. num.66.
In cauſis canonizationum Sanctorum, an omninò fieri Sanctiſſimo debeat relatio deputationis Iudicum, & quo pacto illam fuiſſe factam probetur, tom.5.conſ.23.à n.1.
Debent obſeruare formam mandati, tom.5.conſ.36.n.1.
De ſolemnitate ſedendi pro tribunali, ibid. n.2.
A quo Iudice puniendus ſit qui crimen aliquod committit, tom.5.conſ.64.n.1.
Quiuis Iudex cognoſcere poteſt, an ſua ſit iuriſdictio, quoties aliquid obiicitur contra illum, ibid. n.2.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt inhibere Iudici ſeculari, ne procedat in cauſa dependente ex cauſa, quæ oritur coram ſe, ibid.n.3.
Iudex competens in cauſa præparata, ſit etiam incidenter competens in cauſa præparatoria, ibid.n.4.
Iudex quando teneatur reſtituere expenſas condemnatis, tom.5.conſ.66.n.2.& ſeq.
Iudex ſecularis, an poſſit de facto procedere contra Clericum pro delictis commiſſis ante Clericatum etiam ad diſtrictionem perſonalem, tom.9.conſ.17.à n.1.
Quando Iudex laicus poſſit procedere contra Clericum, ibid.n.1.& ſeqq.
Quid ſi aſſumpſerit Clericatum in fraudem, ib.n.2.& ſeqq.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt ob violatam iuriſdictionem ſine monitione ad excommunicationem procedere, tom. 6. conſ.30.n.18.
Iudex laicus, oſtenſis litteris Clericatus à Clerico inquiſito debet ſtatim ab vlterius procedendo in cauſa abſtinere, tom.6.conſ.37.n.1.& 2.
Quid ſi pretendatur non habere Clericum requiſita S.Concilii Tridentini, ibid.n.2.
Vel ſi in contumacia Iudex laicus procedat, ibid.n.3
Vel quia reſumpſit habitum in fraudem, ibid.n.4.
Vel quia ſubiacet Iudici vtramque poteſtatem habenti, ibid. num.5.
An admittenda declaratio Iudicis Eccleſiaſtici, quod Clericus non gaudeat priuilegio fori, ibid.n.6.
Et quid ſi Clericus renunciauerit beneficio Eccleſiaſtico, ibid.n.7.
An Iudex loci delicti præferatur aliis, tom.6. conſ.94.num. 1.& 2.
Eius iuriſdictio, ibid. & n.ſeqq.
Conciliantur ſententiæ, ibid.n.12.
Iudex delinquentis qui dicatur, ibid.n.24.
Eius iuriſdictio, ibid.
Quomodo procedere poſſit, ibid.
Quid in crimine hæreſeos, ibid.
Iudex ratione contractus, vel delicti quatenus ſit competens, ibid.n.26.
Iudex incompetens quis, ibid.
Iudex ſecularis quando teneatur remittere Clericum Iudici Eccleſiaſtico, ibid.n.26.
Quid in crimine capitali, ibid. n.27.
Quidue de crimine, de quo ipſe Iudex ſecularis cognoſcere poſſit, ibid.n.28.
Quinam Iudex Rei, ibid.n.30.& 32.
Et quatenus rei conuenti, ibid.n.44.& ſeq.
Iudex rei ratione priuilegij qui dicatur, ibid.n.47.
De milite, ſcholari, vaſallo, Clerico, ibid.
An Iudex ſecularis poſſit in aliquibus cauſis ciuilibus Clericorum cognoſcere, ipſoſque Clericos delinquentes ciuiliter punire, ibid.n.50.
Quæ perpendere debeat in educatione puellarum, tom.6. conſ.100.n.2.& ſeqq.
Quo tempore Iudices iuramentum præſtare teneantur, tom.7.conſ.6.n.2.
Non emittentes iuramentum, an amittant iuriſdictionem, ibidem.
Licitum eſt Iudici Eccleſiaſtico concedere licentiam bona Eccleſiæ vſurpata ſequeſtrandi iuſtis de cauſis, & quatenus, ibid.n.11.
Quæue ſint cauſæ illæ, ibid.
Index inferior, an poſſit iudicare, an ſua ſit iuriſdictio, tom.7.conſ.15.& ſeqq.& n.27.
Iudex laicus procedens contra Clericum quatenus ſit excommunicatus, vel excommunicandus, tom.7.conſ.31. num.29.
Quibus in cauſis poſſit comprehendere Clericum, tom. 7. conſ.32.n.24.& ſeqq.
Iudex non poteſt mutare ordinem traditum à iure, tom.7. conſ.42.n.5.
Quando ipſi liceat dicere ius in cauſa propria, tom.7.conſ. 44. num.42.
De incompetentia Iudicis ſecularis, qui ratione præiudicij ſuper immunitate Eccleſiaſtica prius diſputandi, proceſſit ad legitimationem proceſſus, tom.8.conſ.6.n.8.ac ſeq.
An Iudices Eccleſiaſtici poſſint pro ſententijs, & decretis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus percipere propinas, tom.8. conſ.17.n.8.
Si Iudex probabiliter erret in facto, & credat ſe Iudicem,

cùm verè oon ſit, procedatque, ao teneat proceſſus, tom. 8.conſ.40.n.26.
In emancipatione qui ſit Iudex competens, an patris, an verò filij, ibid.n.28.
Conſtituendus in ſingulis, ac diſtinctis locis, tom.8. conſ 79.n.8.
Territoria ſingulis Iudicibus commiſſa, ibid.
De Iudice ſeculari, eiuſque miniſtris impedientibus Epiſcopi, vel Inquiſitoris ſententiam in reos criminis furti pyxidis Euchariſticæ, tom.8.conſ.86.n.6.
Iudex ſecularis, an cauſam hæreſis cognoſcere poſſit, tom. 8.conſ.87.n.1.
Iudex declaratus incompetens non poteſt amplius reſumere ſuam iuriſdictionem, tom.8.conſ.108.n.7.

Iuramentum, V. *Adiuncti, Conudices, Iudex, Officium Inquiſitionis.*

Quando ſit ſeruandum, tom.6. conſ.96. n.11. & 16.
Quando quis dicatur periurius, ibid. n.13.
Licet impediat actum, non tamen tollit facultatem, & ideò ſi actus fiat, validus eſt, quamuis illicitus, ibid. n. 16. & ſeq.
Veniens contra iuramentum abſque diſpenſatione, eſt periurus, ibid.
Quæ ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, & abſoluendum à iuramento, ibid.
Virtus iuramenti, ibid.
Quando non requiratur, neque ſit præſtandum, tom.7. conſ.6.n.1.
Adiuncti quo tempore iurare debeant, ibid. n.2.
Quando præſtandum Epiſcopo, quando Capitulo, ibid. num.6.
Iuramentum præſtitum teſtibus in fine eorum examinis, an ſufficiat ad validitatem examinis, etiam in S.Officio, tom.7. conſ.42. à n.1.
An ſaltem faciat aliquale iudicium, ibid.
An ſufficiat quod repetiti cum iuramento in principio ratificent primum examen, ibid. n.13.
Iuramenta inſolita exigere, an Epiſcopus poſſit, tom. 8. conſ.15. n.2.
Iuriſiurandi obligatio ad quos caſus extendatur, ibid. num.3.
Quibus in caſibus Sacerdotes, etiam Regulares ſint cogendi ad iuramentum, ibid. & n.4. ac 5.
Quid ſi agatur de materia grauiſſima, ibid. num. 6. & ſeqq.
De iuramento præſtari ſolito ab alumnis Collegij de propaganda fide, tom.8. conſ.109. à n.1.
Iuramentum ſolemne quatenus præſtandum, ibid. n.2.
Quatenus commutari poſſit, ibid. n.3.
Quatenus melioris boni impeditiuum, ibid. n.4.

Iuriſdictio, V. *Donatio, Cenſura.*

In conceſſione iuriſdictionum, an & quatenus ſemper autoritatem concedentis præſeruatur illæſa, tom.5. conſ.1. num.7.
Iuriſdictio apud Cæſarem quomodo ab eo fluat, & ad eundem refluat, ibid. n.8.
Ad præueniendam iuriſdictionem non requiritur litis conteſtatio, ſed ſufficit ſola citationis executio, tom. 5. conſ. 11.n.10.
Perpetuitas iuriſdictionis quomodo inducatur, ibid.& num. ſeqq.
An per alium actum poſitiuum ante citationem perpetuetur iuriſdictio, ibid. n.12.
Quidue in habentibus iuriſdictionem voluntariam, vt in arbitris, ibid.n.13.
Iuriſdictionis perpetuatio quomodo inducatur, ibidem num.14.
Qui actus ſint impeditiui iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſiue Ordinarij, tom.5.conſ.4.n.6.
Sine mandato ſpeciali iuriſdictio non prorogatur in præiudicium principalis, tom.5.conſ.11.n.16.
Quatenus quis dicatur conſenſiſſe in iuriſdictionem Auditoris Cameræ Apoſtolicæ, ibid.
Non valet argumentum à iuriſdictione ad bonorum poſſeſſionem, tom.5.conſ.57.n.15.
An & quatenus laici poſſint prorogare iuriſdictionem Epiſcoporum, tom.5.conſ.60.à n.1.
Omnis iuriſdictio à quo proueniat, ibid.n.1.& ſeqq.
Diuiſio, atque diſtinctio iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſeu ſpiritualis ab exercitio iuriſdictionis temporalis vnde, ibid. n.2.& 4.
Diuiſæ iuriſdictiones non confundendæ, ibid. num. 3. & ſeqq.
Prorogatio iuriſdictionis quid neceſſariò requirat, ibidem num.16.
In materia iuriſdictionis inter Epiſcopos, & Abbates, ſiue Commendatores, an & quatenus concedenda ſit manutentio Epiſcopis in quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem Epiſcopalem in territorijs Abbatiatum, tom.5.conſ.85. à n.1.
Manutentio Epiſcopi in iuriſdictione quando locum habeat, ibid.n.5.& ſeqq.
Reprehenditur negligentia Prælati Eccleſiaſtici, qui non tuetur immunitatem, libertatem, ac iuriſdictionem Eccleſiaſticam à poteſtate ſeculari, tom.6. conſ. 31. à num. 5.& ſeqq.
An habens vtramque iuriſdictionem cognoſcendi, ac puniendi tum delicta laicorum, tum Eccleſiaſticorum in puniendo inquiſitum, comprehenſum, & exiſtimatum, vt laicum, & in ſuo conſtituto dicentem ſe eſſe Clericum, teneatur procedere ſecundum ius pontificium, tom.6. conſ.37. à n.1.
Debet habere diuerſos Iudices, ibid. n.1.
Iuriſdictio in exemptos, tom.7. conſ.44. n.24.
Eius defectus, ibid.
Cum conceſſa iuriſdictione quid etiam cenſeatur conceſſum, ibid. n.37.
De iuriſdictione quoad emergentia, & connexa cauſæ, tom.8. conſ.76. n.1.

Iuſpatronatus, V. *Patronus.*

Iuſpatronatus, an ſit propriè dominium, tom.5.conſ.1.n.12.
Eſt potius ſollicitudo ſeruitii, ibid.
Nullum ius proprietatis adfert patronis, ibid.
Ad quos ſpectet manutentio altarium de iurepatronatus, tom.6. conſ. 15. à n.5.
Et quid ſi impenſam præſtiterit Eccleſia, ibid.
An & quatenus donatio iuriſpatronatus abſque conſenſu Epiſcopi valida ſit, tom.6. conſ.96. à n.2. & n. 10. ac 18.
Quo tempore eiuſmodi conſenſus requiratur, ibid. à num. 3. & 11.
Donatio iuriſpatronatus procedit inſtar beneficii reſignati ad fauorem certæ perſonæ, ibid. n.6.
Donatio iuriſpatronatus quomodo fiat irreuocabilis, ibid. num.7. & 12.
Donatio iuriſpatronatus dicitur cauſa, vt ſequatur conſenſus, ibid. n.9.
Iuſpatronatus laicale partim eſt ſpirituale, partim temporale, ibid. n.10.
Cautio, ibid. n.8.
Ad Epiſcopum pertinet cognitio cauſarum validitatis iuriſpatronatus laicalis, & honeſtatis perſonarum, quæ præſentantur ad beneficia in Eccleſiis parochialibus Regularium ſecularizatis, tom.7. conſ.8. n.68.
Etiamſi inſtitutio ſpectaret ad Abbatem, ibid.
Et ageretur in poſſeſſorio, ibid. n.69.
Præſentatio ad iuſpatronatus neceſſariò facienda eſt ab Epiſcopo, ibid.
Quid ſi ſtatuto Eccleſiæ, vel in fundatione cautum ſit, quod nullus præſentetur, niſi talis ætatis, ibid.
Beneficia iuriſpatronatus non poſſunt conferri conſanguineis, & aliis perſonis prohibitis, ibid. n.70.
Cognoſcere de iuribus iuriſpatronatus pertinet ad Epiſcopum, quamuis inſtitutio pertineat ad Capitulum, ib.n.71.
Idque tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, ibid.
Non eſt facienda inſtitutio, neque admittenda præſentatio, niſi verificato patronatu, ibid.
Si Ordinarius poſt Concilium cognouit de iurepatronatus, & admiſit, non poteſt patronus repelli, ibid.n.72.

Iuſpatronatus acquiſitum per augmentum tertiæ partis do-
tis ante quadraginta annos à die confirmationis Concilij.
numerandos, validum eſt, ibid.n.73.
Quid ſi acquiſitum ſit intra quadraginta annos, ibid,
Ad probandum iuſpatronatus non requiritur, vt ſimul pro-
betur dotatio, vel fundatio, ac immemorabilis, ſed alteru-
trum ſufficit, ibid.n.74.
Iuſpatronatus probatum ſolo documento fundationis ſine
aliqua præſentatione quatenus tollatur à Concilio, ibid.
num.75.
Quid de præſentationibus factis ante Concilium, ibid.n.76.
Quomodo probetur, ibid.n.77.
Duæ præſentationes factæ poſt Concilium à prætenſis pa-
tronis habent locum in poſſeſſorio, non autem in petito-
rio, ibid.n.78.
Illa verba in decreto Concilij de iurepatronatus apposita,
ſcilicet, *antiquiſſimum temporis curſum*, intelliguntur prout
de iure, Ibid.n.79.
Ad conficiendum tempus immemorabile In iurepatronatus
concurrunt anni elapſi vſque ad terminum controuerſiæ
motæ, ibid, n.80.
Omnes præſentati ab Epiſcopo ſunt examinandi, etiam
quod inſtitutio ad inferiores pertineat, ibid.n.81.
Etiamſi inſtitutores eſſent monachi, vel Capitulum, ibid,
num.82.
Ac etiamſi Capitulum, vel inferiores inſtitutores haberent
Iuriſdictionem ordinariam in Clericos ad illa beneficia
deputatos, ibid.n.84.
Quid in beneficijs ſimplicibus, ibid, n.83.
Quadraginta anni in iurepatronatus à quo die onmerandi,
ibid.n.85.
Licet Epiſcopus poſſit reuidere vniones à quadraginta annis
citra factas, vt in decreto Tridentino, tanquam Sedis
Apoſtolicæ delegatus, non impeditur tamen, quominus
poſſit id facere, prout iuris, fuerit, ibid.n.86.
Iuſpatronatus minus legitime conſtitutum Epiſcopi reuo-
care poſſunt, ſoluto tamen patronis quidquid Eccleſijs
ratione augendæ dotis datum fuerit, ibid.n.87.
Conſuetudo, vt primo loco nominatus à patronis ad paro-
chialem Eccleſiam de iurepatronatus, inſtituatur abſolu-
te ſine concurſu, & ſecundo loco nominatus intret ſo-
lum in caſu defectus primi, an ſit valida, tom.8.conſ.
32. à n.1.
De præſentatione reſpectiua patronorum, ibid. num. 5. &
ſeqq.
Verba præſentationum quomodo accipienda, ib.n.10.& 11.
Quatenus in parochialibus de iurepatronatus ſit locus ſim-
plici, & abſolutæ gratificationi Ordinarij, ibid,n.13.

Ius, V. *Superioritas*.

Ius ſupremum Principis quid concernat, tom.5. conſult. 1.
num.10.
Ius feudale etiam in Eccleſiaſtico ſeruandum, tom, 5. conſ.
2.num.2.
Et quatenus, ibid.

K

Kabala, V. *Iudæus*.

Kalendarium.

De Kalendario Gregoriano, tom.8.conſ.80.n.1.
De Kalendario veteri, ibid.
Eiuſque vſu apud aliquas nationes, ibid.
Eius permiſſio, ibid.& conſ.84.n.4.
Quid de eius vſu in locis latinis, ibid.n.2.
Qui Sancti in Kalendario adſcribendi, tom.8.conſ.149.n.5.
& ſeqq.

L

Laicus, V. *Feudum*, *Iudex*, *Sedes*.

Laicus culpabilis in fuga monialis, an poſſit à Iudice Eccle-
ſiaſtico puniri, tom.5.conſ.2.n.26.
Laicorum cauſæ vnà cum Clericis delinquentium, an ſpe-
ctent ad Epiſcopum, ibid.
Habentes in emphyteuſim bona Eccleſiaſtica, an gaudeant
priuilegio fori, ibid.n.36.
Laicus deponens falſum coram Iudice Eccleſiaſtico, an
poſſit ab eo puniri, ibid.n.50.
Quid de laicis iniuriam Clericis inferentibus, ibidem
num.51.
Quidue de laicis in Eccleſia delinquentibus, ibid. n. 52. &
conſ.5.n.43.
Laici delictum in Eccleſia commiſſum, an ſit miſti fori,
ibid.n.52.
Trahentes Clericum ad Iudices ſeculares quando punian-
tur, ibid.n.129.
Et an poſſint excommunicari, ibid.
Laicus effectus Clericus quoad cauſas ciuiles, an teneatur
reſpondere in iudicio, in quo antea citatus fuerat, tom.5.
conſ.11.n.36.
An laicus debitor, tanquam reus, poſſit trahere creditorem
Eccleſiaſticum ad ſuum forum, tom.5.conſ.4.n.5.
In reuocatione, ſiue diſdicta cenſus Eccleſiaſtici quomodo
conſideretur, ibid.
De laicis hæredibus Clericorum quoad iudicium hæredita-
tis, tom.5.conſ.11.n.4.
Quatenus prorogare poſſint iuriſdictionem Epiſcoporum,
tom.5.conſ.60. à n.1.
Laici conferentes beneficia Eccleſiaſtica in quas pœnas in-
currant, tom.6.conſ.1.n.1.
Et in quas ea recipiens à laicis, ibid. n.2.
Ad laici aliquam habeant poteſtatem in perſonas, & res Ec-
cleſiaſticas, tom.6.conſ.86.n.3.& ſeqq.
Nullam ſibi autoritatem attribuere poſſunt ſuper Eccleſijs,
& Eccleſiaſticis tum perſonis, tum rebus, tom.6. conſult.
87.num.1.
Sunt incapaces iuris ſpiritualis, ibid.
Etiam ex tempore immemorabili, ibid.
An & quatenus in re, etiam temporali, iuriſdictionem Iu-
dicis non ſui, etiam Eccleſiaſtici, prorogare poſſint, ibid.
n.40.& ſeqq.
Quid de conſuetudine, ibid.n.42.& ſeqq.
Vbi conueniri poſſint ciuiliter, ibid. n.46.
An ita laici in Clericos iudicium vſurpare nequeant, vt in
Clericorum cauſis ſpiritualibus neque per viam iudicij,
neque per viam compromiſſi cognoſcere poſſint, ibid.
num.49.
Nequit Epiſcopus cauſam Clerici ſpiritualem, vel crimina-
le laico delegare, ibid.
Pontifex poteſt laico demandare poteſtatem excommuni-
candi, Epiſcopus verò minime, ibid.
Multoque minus Epiſcopi officialis, ibid.
Si Clericus velit laicum conuenire, tanquam vſurpatorem
bonorum Eccleſiæ, apud quem Iudicem illum conuenire
teneatur, tom.7.conſ.11.n.2.
Quid ſi non conſtet bona illa non eſſe Eccleſiæ, ſeu Clerici,
ibid.
Laici abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate, Eccleſias,
aut bona Eccleſiaſtica poſſidere nequeunt, etiamſi eſſent
de iurepatronatus proprio, ibid. n.6.
Talia poſſidentes in quas pœnas incidant, ibid.n.7.
Non licet laico capere Clericum, nec captura eſt valida,
tom.7.conſ.32.n.27. & ſeqq.
Idque ipſi prohibetur etiam iure diuino, ibid.n.30.
Quatenus laicus poſſit capere Clericum, ibid.n.41. & ſeqq.
Si Clericus repugnet capientibus, ſit ne laico licitum eum
verberare, ibid.n.43. & ſeqq.

Læſio.

Quæ læſio in alienatione, vel obligatione rerum Eccleſiæ,
quando, & quomodo conſideranda, tom.7.conſ.12.n.8.

Legatum V. *Quarta*.

Clericus an amittat legatum ſibi à teſtatore relictum cum conditione, vt ſuſcipiat tutelam ſnorum filiorum, ſi eam recuſet ſuſcipere, tom.5. conſult.10. n.17.
Quomodo cognoſcator, an legatum relictum ſit Eccleſiæ, an capitulo, an Canonicis an fabricæ Eccleſiæ, tom.6. conſult.5. n.2.
Relictum Canunicis non ſit de menſa capituli, ibid.
Relictum capitulo nun cedit commodo fabricæ, ibid.
Cum ſpecialiter relinquatur non poteſt in alios vſus conuerti ſine Apoſtulica diſpenſatione, ibid.
Ne à Legatu quidem à latere, ibid.
Legatum orandi in miſſis an ſpectet ad presbyteros, an vero ad fabricam Eccleſiæ, cui authoritate Apoſtolica ſunt applicata omnia legata pia non habentia onus Miſſarum, tom.8. conſult.21. n.1.
Legatum relictum pro reſidentia Capellani in choro, an poſſit commutari in celebrationem Miſſarum, tom.8. conſult.23. n.1.
Monialis an poſſit renunciare legatum ſibi relictum, reſeruata ſibi parte illius, ſua vita durante, & ſub conditione, quod nihil monaſterio acquiratur, tom.8. conſult. 317. à num.1.

Legatus V. *Præcedentia*, *Nuncius*, *Famulus*.

Qui honor legatis exhibendus, tom.5. conſult.12. n.2.
Eorum locus in ſedendo, incedendo, &c. ibid.
Eorum ſubductio, ibid. & n.6.
De legato Parthorum Regis, ibid. n.3.
Puniuntur ob non ſeruatum honoris gradum, ibid.
De præcedentia legatorum Hiſpano, ac Perſico apud Turcam, ibid.
De legato Gallico, ibid.
De ſedibus legatorum in Concilio Baſilienſi, ibid.
In Concilio Conſtantienſi, ibid. n.4.
De legatis Regis Caſtellæ, & Angliæ, ibid. & n.5.
In conſeſſu Synodi Tridentinæ, ibid. n.5.
Inter Regum Hiſpaniarum, & Galliarum legato, ibid. & num.6.
Quomodo eorum contentio declinetur, ibid.
Inter legatos Imperatoris Romani, & Regis Perſarum, ibid.
De legato Cæſaris in aula Turcica, ibid.
De re geſta legati Caroli V. apud Turcam, ibid.
De Friſiorum legatis ad Neronem miſſis, ibid.
Eorumque factu, ibid.
De legatis potentiorum Principum, ibid. n.8.
Quomodu conditionem ſuam expedire debeant, ibid. num.9.
Interdum cuique legato diſtinctus dies datus, ibidem num.72.
In hoc negotio ſtare debent ſuo merito, mandato Principis, ibid.
Obedire aliquandu debent neceſſitati, ibid. n.73.
Quod melius priori loco, an poſteriori audiri, ibidem num.74.
De legatis eiuſdem Principis, ibid. n.75.
Obſeruabunt legati, vt quem dignitate haud multu inferiorem in theda, aut domu, vel menſa ſua excipit, eundem honoratiori, atque commodiori loco allocet, ibid. num.76.
De legatorum vxoribus, ibid. n.77.
Legatus duarum Prouinciarum quatenus poſſit commorandu in vna Prouincia ſupplere negotia alterius, tom.5. conſult.72. n.13.
De præcedentia inter legatos Regum, tom.6. conſult.21. n.8. & ſeq.
Paria ſunt aliquem eſſe Cardinalem, & legatum de Latere, ac legatum cum poteſtate legati de Latere, tom.6. conſult.34. n.3.
Quatenus legatus ſit Iudex appellationis ab Epiſcopis, & Archiepiſcopo, ibid. n.5.
Legatus ad exteros is mittendus, qui peritiam eorum idiomatis, ad quos mittitur, habent, tom.6. conſult. 56. num.2.

Legati Sedis Apoſtolicæ quatenus poſſint in prima inſtantia in Ordinariorum præiudicium cauſam cognoſcere, in quibus interuenit obligatio Cameralis, tom.8. conſult.121. à n.1.
Quatenus ſint Iudices ordinarij, concurrentque cum ordinarijs, ibid. n.11.

Lepra.

Mundatio a lepra an, & quatenus ſit miraculo adſcribenda, tom.5. conſult.28. n.2.
Quid ea ſit, ibid.
Quot eius ſpecies, ibid.
An hoc tempore ſit morbus contagioſus, & incurabilis, ibid.
De elephantiaci, eiuſque materia, effectus, ſigna, ibid. num.2.
Ratione modi, quo eius curatio ſuccedit, habenda eſt pro miraculo, ibid. n.3.
Et cuius generis, ibid.

Legiſlator, *Lex*, V. *Officium*, *Eccleſiaſtici*.

Qui dicatur committere in legem, tom.5. conſult.5. n.47.
Ad quem pertineat, vt leges ciuiles à Clericis obſeruentur, ibid. n.82.
Quandu interueniat intentiu nocendi legi, tom.5. conſult. 81. n.5.
Diuerſum eſt nolle ſeruare legem quandu obligat, & velle ſe ſubtrahere ab obligatione legis, ibid. n.6.
Quando ordu, vel modus in legis diſpoſitione ſtatuitur, is pro forma habendus eſt, tom.6. conſult.3. n.4.
Legiſlator quomodo leges condere debeat, ibid. n.8.
Lex omnis proſpicit futuris caſibus, tom.6. conſult.55. num.4.
In lege pœnali nomine officiorum quænam aliquando contineantur, tom.6. conſult.85. n.258.
Aliquando non priuat, ſed reddit inhabilem ad officia Eccleſiaſtica, ibid.
Quando latior facienda ſit interpretatio, ibid.
Leges ciuiles, quæ aliquu modu pugnant cum Eccleſiaſticorum dignitate, aut cum legibus canonicis non alligant Eccleſiaſticos, tom.6. conſult.86. n.2.
Quandu obliget in conſcientia, tom.6. conſult.86. n.3.
Leges ciuiles quomodu valeant apud Eccleſiaſticos, ibid. num.5.
Leges ciuiles obligantes Eccleſiaſticos vnde accipiant vim coactiuam, ibid. n.6.
Quatenus ligent Eccleſiaſticos, tom.6. conſult.95. n.5.
Quatenus leges ciuiles authoritatem habeant imponendi pœnas Eccleſiaſticis, tom. 6. conſult.95. n.240.
Lex diœceſana quid ſit, & in quo conſiſtat, tom.7. conſult.8. n.7.
Quid lex iuriſdictiunis, ibid.
Verba legis quomodo intelligenda, tom. 7. conſult. 31. num.16.
Lex ciuilis in bonum publicum lata quatenus comprehendat Clericos, tom.7. conſult.32. n.4.
Nun eſt habenda ratiu legis ſecularis quando opponitur canonicæ, ibid. n.11.
Legis extenſio, tom.7. conſult.32. n.37. & ſeq.
Ad cognuſcendum ad quam pœnam lex obliget, quid attendendum, tom.8. conſult.9. n.9.
Qualitas perpetuitatis an ſit de ratione legis, tom.8. conſult.39. n.4.
Ratio in lege expreſſa eſt cauſa finalis, non impulſiua legis, tom.8. conſult.159. n.2.

Libertas, V. *Immunitas*.

Licentia V. *Epiſcopus*, *Clauſura*, *monialis*.

Ordinarius, *Oratorium*.

Licentia petita, & iniuſtè denegata, habetur pru conceſſa quando habeat locum, tom. 6. conſult. 98. num.41.

An requiratur in imponendo cenſu vitalitio à Regularibus, tom.7.conſult.12.à n.1.
In caſibus, in quibus non eſt neceſſaria, non vitiat, ſi non impetretur, quamuis fuerit reſeruata, ibid. num.4.

Lingua.

Linguarum donum an inter miracula, tom.5.conſult.30. num.3.

Liquor.

Liquor inſtar olei, vel huiuſmodi è corporibus eorum, qui obierunt cum fama ſanctitatis, an adſcribendus miraculo, tom.5.conſult.41.à n.1.
Quid ſi eſſet odoriferus, ibid. n.2.
Cuius ordinis miraculum, ibid.
Quomodo è ſacris exuuijs promanat, ibid. n.6. & ſeq.
Circumſtantiæ, quæ in hoc obſeruari debent, ibidem num.8.
Liquores miraculo manantes, ibid. à n.10.
Et è corporibus longè poſt eorum obitum, ibid. n.15.
Quid ſi iam à multo tempore in pleriſque corporibus ceſſauerit, ibid.
Quid ſit in Sanctorum corporibus, tom.5. conſult.43. num.7.

Lis V. Clericus.

Litis pendentia, & conteſtatio quomodo inducatur, tom.5. conſult.11. n.3. & 4.
An ſufficiat ſola expeditio citationis, ibid.
Quid in terminis monitorij, ſeu præcepti, ibid.
Litis conteſtatio non requiritur cum defuncto, vt ad hæredem tranſeat inſtantia, ſed ſufficit, defunctum fuiſſe citatum, ibid. n.8.
Lis quomodo conteſtetur, ibid. n.9.
Non requiritur litis conteſtatio ad præueniendam iuriſdictionem, ſed ſufficit ſola citationis executio, ibidem num.10.
Quando cenſeatur interueniſſe litis conteſtatio, ibid. n.15. & ſeqq.
Ex præuentione dicitur lis perpetuata ſub Iudice, qui præuenit, tom.5. conſult.11. n.30.
De litis pendentia, & conteſtatione coram Iudice Eccleſiaſtico, vel laico pro hæreditate Clerici defuncti, ibid. n.7. & 8.
Lis quando dicatur cœpta, ibid. n.31.
Clericus hæres laici, an teneatur proſequi coram Iudice ſeculari litem contra laicum, cui ſucceſſit, iam inceptam, & conteſtatam, ibid. n.28. & ſeqq.

Litania.

Cur recitentur, tom.5. conſult.54. n.8.
Et quomodo, ibid.
Earum nomen explicatur, ibid.
Earum vſus apud Ethnicos, ibid. n.9.
Pro bellis, ibid. n.10.
In rebus aduerſis, ibid. n.11.
In rebus proſperis, ibid. n.12.
Earum ritus, ibid. n.13.
Puluinaria, ibid.
De lectiſternijs, ibid.
Mos litaniarum, & Rogationum, hoc eſt publicarum, & communium ſupplicationum in veteri, ac in nouo teſtamento, ibid. n.16.
Et in illis Eccleſia ad ardentiores preces peculiaribus exhortationibus, ac geſtibus excitata, ibid. n.17.
Hymnus Angelicus, quem Triſagium vocant, diuinitus reuelatus vt litaniarum, ac ſupplicationum precibus inſereretur, ibid. n.18.
Singularis Vrbis Conſtantinopoleos conſuetudo, vt ad certum locum in campum exirent, quando in publicis neceſſitatibus communiter preces faciebant, ibidem num.19.
Quis conſtituit, vt quotannis ſtatis, ac certis diebus rogationes, vel ſupplicationes celebrentur, & quibus de cauſis, ibid. n.20.
Prima harum ſupplicationum inſtitutio, ibid. n.21.
Toto orbe chriſtiano approbata & recepta, ibid. num. 22. & ſeq.
Litaniæ minores, ibid. n.24.
Cur ſic dictæ, ibid.
Litaniæ maiores quo die celebrentur, ibid. n.25.
A quo inuentæ, ac inſtitutæ, ibid. & n.31.
Earum inſtitutionis cauſæ, ibid. & n. ſeqq.
Ordo, ibid. n.28. ac ſeqq.
Vocatæ Cruces nigræ, ibid. n.31.
Et quare, ibid.
Ac etiam Litaniæ Romanæ, Gregorianæ, & maiores, ibid.

Locatio.

Locatio rei Eccleſiæ ad triennium cum conditione, quod ſi vltimis ſex menſibus eiuſdem triennij partes quieſcant, cenſeatur facta ad aliud triennium, an ſit valida, tom.6. conſult.95. à n.233.

Locus, V. Exemptus.

De loco carceris, proceſſus, tribunalis Epiſcopi quoad duas diœceſes vnitas, tom.5.conſult.72. à n.1. & ſeqq.
Qui locus ſacer, tom.6. conſult.38. n.4.
Qui religioſus, ibid.
Qui pius, ibid.
Oratorium, ſiue capella laicorum, an faciant locum religioſum, vel ſacrum, ibid. n.5.
An campana, ibid. n.7.
Quatenus authoritas Pontificia, vel ordinaria faciant locum ſacrum, religioſum, pium, ibid. n.8.
Quando laicalis, ibid. n.9.
Quo in loco adiuncti, ſiue coniudices iurare debeant, tom.7. conſult.6. n.7. & ſeqq.
Quando dubitatur de loco, in quo actus Eccleſiaſticus fieri debeat, vel attenditur conſuetudo, ſi extat, vel celebrandus eſt in Eccleſia, ibid. n.10.
Locus exemptus ab Epiſcopi iuriſdictione ratione tantum perſonarum exemptorum, tom.7. conſult.7. n.8.
Alius ratione plenæ iuriſdictionis Epiſcopalis, ibidem num.9.
Qui ſit locus nullus diœceſis, Ibid. n.12.
In fauorabilibus venit nomine diœceſis, ibid.
Eiuſque Prælatus continetur nomine diœceſani, ibid.

Lucana.

Lucana ciuitas neminem recognoſcit in ſuperiorem, tom.5 conſult.12. n.45.
Eius origo, ibid.

Ludus, V. Aleator.

Ludus alearum, & taxillorum ſecum trahit ſaltem infamiam facti, tom.6. conſult.93. n.4.
Cur ludus aleæ, ſiue fortunæ damnetur, ibid. n.9.
Eius inuentor, ibid.
An peccent mortaliter laici aleis ludentes etiam frequenter, ibid.
Quid de Clericis in minoribus conſtitutis, ibidem num.10.
An, & quatenus in ludo alearum vincenti petitio, ſiue actio in iudicio denegetur, tom.6. conſult.93. num.15. & ſeq.
Laicus victus an poſſit in conſcientia retinere quod promiſit, ibid. n.12.
Ludos laſciuos poteſt Epiſcopus prohibere, tom.8. conſult.153. n.162. & ſeqq.

Ma-

M

Maculá, Maculatus, V. *Infamia*.

Qui dicatur maculatus, tom.6. conſult.96. n.1. & 2.
Quatenus remaneat purgatus ex fidibus, ibid. n.8.

Magia.

Quatenus artes magicas noſſe velle ſit licitum, tom.5. conſult.13. n.94. & ſeq.
Quatenus prohibita, ibid. n.96.

Magiſtratus.

Magiſtratus ſecularis non poteſt taxam immunitatum Eccleſiaſticis minuere, tom.5. conſult.46. n.96.
Quilibet Magiſtratus tenetur ſuis ſumptibus iudicium exercere, & gratis ea omnia, quæ iuſtitiæ conueniunt, ſubditis exercere, tom.5. conſult.55. n.2.
Quid ſi Magiſtratus hos ſumptus à ſubditis extorqueat, ibid. n.3.
Eius obſequia in Epiſcopum, & Eccleſiam Cathedralem, tom.7. conſult.48. n.8.
Quomodo ſupplendæ vices Magiſtratus abſentis in lotione manuum Epiſcopi, ibid. n.9.

Maieſtas.

Maieſtatis iura, tom.5. conſult.12. n.37.
Quis eam habeat, ibid.
De maiori, ac minori Maieſtate, ibid.
Summa Maieſtas, ibid.

Mancipia.

Mancipia confugientia ad Eccleſiam ſunt donanda libertate, tom.5. conſult.65. n.37.
Capta dum pyraticam contra Chriſtianos exercent, debent à ſuo domino retineri in captiuitate, ibid. n.37.
De mancipijs contrahentibus matrimonium de licentia ſuorum dominorum, ibid. n.38.
De infidelibus captiuis, ibid. n.39.
De Turcis captiuis redimendis, ibid. n.40.
De captiuis, ſiue mancipijs familiarium S. Officij, ibid. num.41.
De mancipij ad Chriſtianam fidem conuerſis, ibid. n.42.
De captiuis Chriſtianis apud Turcas, ibid.
De apoſtatis à Religione exiſtentibus inter captiuos triremium Chriſtianorum, ibid. n.46.

Mandatarius, Mandatum.

De mandatario delicti non ſpectantis ad fidem incurſo in pœnas Bullæ ſi de protegendis, & ideo tradendo Curiæ ſeculari, iam mortuo, an ſcilicet ſit etiam igne comburendus, tom.8. conſult.123. n.1.
An antequam conſignetur Curiæ ſeculari debeat abiurare, ibid. n.2.
Et an mandatarius eiuſdem delicti, & cum eo ſocius, qui ob aliquas circumſtantias damnatur ad triremes perpetuas abiurare debeat, ibid. n.3.
Clericus mandatarius S. Officij, an poſſit in cauſis criminalibus non ſpectantibus ad S. Officium abſolui à proprio Epiſcopo, inſcio illum eſſe officialem S. Tribunalis, tom.8. conſult.138. n.1.
Et quatenus fuerit abſolutus, an poſſit ab Inquiſitore in carceres intrudi ad effectum procedendi contra ipſum pro eodem delicto, ibid. n.3.
Et an Epiſcopus procedere poſſit ad cenſuras contra ſatellites S. Officij & contra cuſtodem carcerum, qui eum carceri manciparunt, & detinent, ibid. n.3.
Mandatum ad reſignandum beneficium eſt reuocabile, tom.6. conſult.96. n.6.
Quando irreuocabile, ibid. n.8.
Mandatum ad reſignandum dicitur cauſa, vt Pontificis gratia ſequatur, ibid. n.9.
Expirat morte mandantis, tom.8. conſult.39. n.4.

Manifeſtum.

Quid, tom.6. conſolt.99. n.4.
Ad manifeſtum inducendum quæ requirantur, ibidem num.7.

Manus.

Manuum porrectione fidem ſponderi antiquitus obſeruatum, tom.5. conſult.15. n.1.
Eſt ſymbolus perfecti conſenſus, perfectæ pactionis, ac plenæ fidei, ibid. n.2.
De ſymbolis, ac ſignificatione dexteræ, ibid.
Fidelitatis teſſera, ibid. n.4.
Quomodo id intelligendum, ibid.

Manutentio, V. *Iuriſdictio*.

De manutentione quando tractandum, tom.8. conſult. 73. num. 101.

Maronitæ.

Maronitæ ſunt catholici, tom.8. conſult.84. n.1.
Eorum ritus, ibid.
An eis permitti poſſit, vt ieiunent, & abſtineant, dieſque feſtos agant cum Græcis, ibid. n.1. & 4.
Et an eis liceat conſulere, vt ſine miſſa potius permaneant, quàm Eccleſiam ſchiſmaticorum adeant, ibid. num.2. & 5.
Et an propter animarum ſalutem, ac deuotionem populi miſſam tertia hora poſt meridiem celebrare poſſint, ibid. num.3. & 8.

Martyrium, V. *Apoſtata, Miſſionarius*.

Martyrij vocabulo loca quædam equuum publicorum appellata, tom.6. conſult.98. n.8.
Martyria quid propriè initio ſignificabant, ibid.
Quid poſtea, ibid.
Martyrium & confeſſio, an idem, ibid. n.9.

Mater.

An & quatenus mater poſſit ſuis filijs eligere ſepulturam, tom.7. conſult.25. à n.4.
Probatio per aſſertionem matris in materia filiationis ſæpè eſt mendax, tom.7. conſult.40. n.1.
An & quatenus credatur matri filium eius eſſe ſpurium, ibid. à n.2.
Spurius non tenetur credere matri aſſerenti ipſum eſſe ſpurium, ibid.
Etiam iuranti, & in articulo mortis conſtitutæ, ibid.
Et quatenus, ibid.
Licet ſe cognoſcat adulteram, non tamen poteſt ſemper cognoſcere quod filius natus ſit ex adulterio, ibidem num.3.

Matrimonium, V. *Teſtes, Sponſa, Diſpenſatio, Impedimentum*.

Cauſæ matrimoniales, etiam vxorum à ſuis maritis fugientium an ſpectent ad Iudicem Eccleſiaſticum, tom.5. conſult.2. n.35.
Et quid inter Iudæos, ibid.
De matrimonio celebrato coram alieno parocho cum licentia proprij ordinarij dolo extorta cum errore nominis, ac perſonæ vnius ex contrahentibus, tom.5. conſult.78. à n.1.
Forma ſubſtantialis contrahendi matrimonium, ibid.
De matrimonio contracto coram Parocho, ſeu ordinario loci originis vnius ex contrahentibus, ad quem contrahentes ſe tranſtulerunt non animo ibidem domicilium

contrahendi, ſed recuperandæ ſanitatis gratia, vel ex alia ſimili cauſa temporali, tom.5. conſult.79. à n.8.
An coram Parocho ruris, ad quod quis ſe transfert recreationis cauſa, vel vt ruralia exerceat, poſſit validè matrimonium celebrari, ibid. à n.1.
De Parocho quoad matrimonia ſchiſmaticorum, & hæreticorum, ibid. à n.7.
Ad validitatem matrimonij requiritur contrahentium domicilium, ibid. n.1.
Et Parochorum domicilij, ibid.
Quid de Parocho loci originis, ibid. & n. ſeq.
Qui Parochus proprius, ibid. n.2,
Ad hunc effectum an & quatenus cenſeantur proprius parochus parochiæ, In qua contrahentes inhabitant, etiamſi ad dictam habitationem ſe tranſtulerint, vel ab ea animum recedendi haberent, ibid. n.3. & ſeqq.
Sufficit, quod adhibeatur Parochus alterius ex contrahentibus, ibid. n.13. & ſeqq.
Quid de matrimonio celebrato in parochia mulieris coram Sacerdote habente licentia à Parocho viri, præſertim quando Parochiæ viri, ac mulieris ſunt in diuerſis diœceſibus conſtitutæ, ibid. n.18.
Quidue ſi Parochus coram quo matrimonium celebratur, conſentire nolit, quinimo etiamſi expreſsè celebrationi matrimonij diſſentiat, ibid. n.19.
Sique Parochus, ac teſtes interfuerint metu, vi, aut fraude, ibid.
Ac ſi Parochus ſit præſens, nec aliquo miniſterio fungatur, vel aliquid loquatur, ibid.
Debet tamen præſens adhiberi, vt Parochus, ibid.
Et etiamſi in parochia vnius ex contrahentibus non eſſet publicatum Concilium Tridentinum, & ibi coram Parocho contractum ſit matrimonium, non ſeruata forma S. Concilij, licet in parochia alterius Concilium eſſet publicatum, ibid. n.21. & ſeq.
An matrimonium valeat, ſi vir, qui erat vnius parochiæ, in qua erat decretum S. Concilij Tridentini publicatum, acceſſit ad mulierem alterius parochiæ, in qua nec Concilium, nec dictum decretum fuerat publicatum, vbi per verba de præſenti duxit illam in vxorem ſine præſentia Parochi, ibid. n,23.
Quoad celebrationem in loco contracti matrimonij an alter contrahentium debeat eſſe ſubiectus illius Parochi iuriſdictioni, ibid. n.24. & ſeq.
Formam Concilij an & quatenus obſeruare teneantur ſchiſmatici, ac hæretici matrimonium contrahentes, ibid. n.26,
Matrimonium cum ſchiſmatico, & hæretico eſt verum matrimonium, ibid. n.26.
Quid de matrimonio hæretici cum hæretica, ſi ſint incolæ loci, vbi Concilium Tridentinum non videatur receptum, ibid. n.32. & ſeqq.
Quid de militibus hæreticis, ac mulieribus illos ſequentibus, ibid. n.34
Ac de ijs, qui retinent domicilium originis, vel quoduis aliquod acquiſitum, ſed de præſenti vagantur, nec habent domicilium habitationis, ibid.
In quibus parochijs facienda ſit publicatio decreti Concilij Tridentini, ibid. n.35. & ſeqq.
Quando præſumatur, publicationem fuiſſe factam, ibid. n.4. & ſeqq.
Quid requiratur, vt præſumatur facta, ibid. n.43.
De qualitate habitationis requiſitæ, vt quiſpiam dici poſſit alicuius parochiæ parochianus, ibid. n.44.
Eſt indiſſolubile etiam inter infideles, tom.6. conſult.16. n,18, & ſeq.
Matrimonium infidelium an poſſit diſſolui authoritate Principis, cui ſubijciuntur, ibid.
In quo caſu inter infideles diſſoluantur, ibid,
An authoritate Pontificis, ibid. n.9.
De matrimonio leproſorum, ibid. n.10.
Quæſtio de matrimonio quando ventilanda, tom.6. conſult.100. n.15.
Cuius ſit in impedimentis matrimonij diſpenſare, ac de cauſis diſpenſandi, tom.7. conſult.22. à n,7. & tom.8. conſult.111. à n.1.
Iure naturali prohibetur, quod fini matrimonij repugnat ſiue primario, ſiue ſecundario, ibid. n.1.
Nullus gradus eſt, in quo matrimonium ita ſit intrinſecè malum in quo Deus diſpenſare nequeat, ibid.
An tamen id conueniat, ibid. n.2.
Ius naturæ vetat coniunctionem in primo gradu in linea recta, ibid.
Nullo iure homo in primo gradu in linea recta diſpenſari poteſt, ibid. n.3.
Quid de primo grado tranſuerſali conſanguinitatis, ibid.
Et an ab vllo Pontifice in hoc gradu diſpenſatio vnquam facta ſit, ibid. & n. ſeqq.
Quid quoque de primo affinitatis gradu in linea recta priuigni cum nouerca, vitrici cum priuigna, generi cum ſocru, atque ſoceri cum nuru, ibid. n.5.
Primus affinitatis gradus in linea tranſuerſa minimè iure naturæ prohibitus eſt, ibid. n.6.
In hoc gradu per Eccleſiam ſæpius diſpenſatum eſſe legitimus, ibid.
Primus affinitatis gradus in linea tranſuerſa, & ſecundus, ac tertius quoque gradus conſanguinitatis in eadem tranſuerſa linea non iure naturæ, ſed Moſayco Iudæis vetabantur, ibid. n.6.
Et ſub qua pœna, ibid.
Hi gradus vſque ad quartum gradum tantum iure Canonico nunc prohibentur, & ex cauſa in eis diſpenſatur, ibid.
In omnibus impedimentis matrimonij Eccleſiaſtico iure, vel Chriſtiani populi more conſtitutis Romanus Pontifex diſpenſare poteſt, ibid. n.7.
Inter Chriſtianos contractus legitimus matrimonij à Sacramento matrimonij non ſeparatur, ibid.
Matrimoniales cauſæ ad quem pertineat iudicare, ibid.
Cauſæ diſpenſandi ex praxi Datariæ, ibid. à n.8.
De impedimento voti ſolemnis ac ordinis, ibid. n.9.
De impedimentis cognationis carnalis, ibid. n.10.
De multiplicatione graduum in eadem diſpenſatione, ibid. num.11.
De diſpenſationibus de maiori, ac de minori, ibid. n.12.
De diſpenſatione ſuper impedimento cognationis ſpiritualis, ibid. n.13.
De diſpenſatione in ſecundo gradu, aut primo, & ſecundo, ibid. n.14.
De diſpenſatione ſuper impedimentis publicæ honeſtatis, & criminis, aut inhabilitatis ex reſcripto, ibid. n.15.
Super impedimento inhabilitatis inductæ à ſummo Pontifice in aliquo præcedenti reſcripto, ibid. n.16.
Expenſæ variant, ibid. n.17. ac ſeq.
Et ad id animaduerſio, ibid.
De cauſa ob anguſtiam, ibid. n.19.
De cauſa propter dotis incompetentiam, ibid. n.20.
De cauſa pro indotata, ibid. n.21.
De cauſa propter ætatem, ibid. n.22.
De cauſa propter inimicitias, ibid. n.23.
De cauſa ad componendas lites, ibid. n.24.
De cauſa propter hæreſim, ibid. n.25.
De cauſa ad euitanda ſcandala, ibid. n.26.
De diſpenſationibus cum ſupradictis cauſis cum abſolutione tum pro diuitibus, tum pro miſerabilibus, ibid.
Pro miſerabilibus quid requiratur, ibid.
De impedimento raptus, ibid. n.27.
Conceduntur aliquando diſpenſationes ſine aliqua cauſæ expreſſione, ibid. n.28.
Quando expediantur in forma pauperum, & miſerabilium, ibid. n.29.
Animaduerſiones in hanc rem, ibid.
De impedimento cognationis ſpiritualis, ibid. n.30.
De compoſitione & expenſis diſpenſationum, ibid. n.31. & ſeqq.
Executiones diſpenſationum quibus committantur, ibid. n.32. & ſeq.
In hac re cautiones, ibid.
Impedimenta conſanguinitatis, & affinitatis à quo gradu computentur, ibid. n.34.
Errores commiſſi in diſpenſationibus quomodo corrigendi, ibid. n.35.
In linea tranſuerſa gradus aliter numerantur à iure ciuili aliter à iure Canonico, ibid. n.44.

Car

Cur graduum ſupputatio non ſe in infinitum catendat, ibid. n.45. & ſeqq.

Quos, quotue gradus lex diuina impedire conſtituerit, ibid. n.47.

Cur gradus reſtricti ad quartam generationem, ibid. num.48.

De vagorum matrimonijs quoad praxim probandi eorum ſtatum liberum, tom. 7. conſult.23. à n.1.

An liceat coniungere matrimonio Catholicos, qui obnoxij ſunt publicis pœnis hæreticorum, tom.7. conſult. 41. num.4.

An & quatenus Sacerdos permittere poſſit Catholicos iam in facie Eccleſiæ matrimonio iunctos, coram miniſtro hæretico denuò contrahere, ibid. num.6. & conſult.55. num.1.

An liceat coniungere matrimonio hæreticos ſub promiſſione euadendi Catholicos, tom.7. conſult.55. n.14.

An ſit concedenda facultas diſpenſandi ſuper impedimentis matrimoniorum in ſecundo, & ab altero in tertio affinitatis gradu coram Turcarum Iudice contractorum, tom.7. conſult.56. n.1.

Matrimonium eorum, qui dimiſſa, vel expulſa, vel ſpontè abeunte prima, ac etiam ſecunda vxore, tertiam accipiunt, quatenus dicendum ſit legitimum, tom. 7. conſult.57. n.2.

Matrimonium contractum inter ſchiſmaticos & Catholicos eſt verum matrimonium, ibid. n.7.

Eſt indiſſolubile, ibid.

Matrimonium contractum inter Catholicos coram Párocho græco ſchiſmatico quatenus validum, tom.7. conſult.62. à n.1.

Quæ præſentia Parochi, ac teſtium ad eius validitatem requiratur, ibid.

Quid ſi celebretur coram Parocho ſchiſmatico, ibidem num.2.

An matrimonium pueri, qui vix attingens annum nonum puellam annorum ſeptem in Sacramento chriſmatis tenuerat, & poſtea huius rei immemor, eam in matrimonium duxit, ſit validum, tom. 7. conſult. 93. num.8.

An valeat matrimonium contractum coram Parocho prima tonſura initiato, & intra annum ad Sacerdotium non promoto, tom.8. conſult.24. n.1. & ſeqq.

Matrimonium irritè propter impedimentum dirimens bona fide contractum cum diſpenſatione ordinarij, facultatem ad id non habentis, ſi per ſummum Pontificem conualidetur, quatenus debeat iterùm coram Parocho & teſtibus contrahi, tom.8. conſult.27. à n.1.

Quid ſi contractum fuerit cum impedimento occulto, ibid. num.2.

Quidue ſi Parochus & teſtes non ignorauerint huiuſmodi impedimentum, ibid. n.3.

Quidue ſi res ſit publica, ibid. n.4. ac ſeq. & n.10.

Conciliantur decreta, ibid. à n.9. & ſeqq.

Quid ſeruandum pro conſcientiarum tranquillitate, ibid. n.12. & ſeq.

In id conſiderationes, ibid. n.14.

Matrimonium inducit irregularitatem in Eccleſia latina, tom.8. conſult.63. n.3.

Quid in Eccleſia græca, ibid.

Quid de lectoribus, & Cantoribus in Eccleſia catholica, ibid. n.4.

Et generaliter in minoribus ordinibus, ibid.

Differentia in hoc inter Latinos & Græcos, ibid. à n.1. & ſeqq.

Quomodo amittatur ius petendi debitum matrimoniale, ibid. n.18. & ſeq.

Quibus pœnis puniatur Clericus in ſacris conſtitutus, & Regularis caſtitatem ſolemnem profeſſi, matrimonium contrahentes, ibid. n.32. ac ſeqq.

Hæretici, qui hoc negant, ibid. n.33.

Sacræ litteræ, & Sancti Patres, qui id aſſerunt, ibid. à num.34.

Quomodo diſpenſetur in matrimonio cum nece primæ vxoris, vel primi mariti, tom.8. conſult.76. n.2.

Ex conuerſione Iudæi ad fidem Chriſtianam, inſcia eius vxore, quatenus eius matrimonium intelligatur ſolutùm quoad vinculum, tom.8. conſult.77. à n.1.

Quid ſi profeſſus fuerit Religionem, ibid. à n.2.

An poſſit cohabitare cum vxore, ibid. n.8.

Declaratio inſtructionis ſuper ſtatu libero matrimoniorum, tom.8. conſult.79. à n.1.

De probatione ſtatus liberi in ampliſſimis diœceſibus, ibid. & num.7.

Iterùm de vagorum matrimonium, ibid. n.2.

Æquitas in hac re, ibid. n.9.

De Clericorum coniugio, tom.8. conſult.81. n.28. ac ſeqq. & n.32.

Eorumque votis, ibid. ac n.33.

De diſſolutione matrimonij rati quoad vinculum, vxore in remotiſſimis partibus degente, tom.8. conſult.93. num.24.

Medicus,

Medicis tanquam peritis in arte ſua credendum, tom.7. conſult.26. n.2.

Præcipuè in peritia ſanationum, quæ miraculo adſcribuntur, ibid.

Vt quis dicatur medicus, quid requiratur, tom.8. conſult. 144. n.3.

Melitenſes,

An comprehendantur in Conſtitutione Vrbani VIII. contra Italos clericali charactere inſignitos cum falſis dimiſſorijs, tom.8. conſult.37. à n.1. & 4. ac ſeqq.

An ſint Europæi, an verò Africani, ibid. n.1. ac ſeqq.

An Inſulani Italiæ adiacentes, ibid. n.2.

Sunt extra Italiam, ibid. n.4.

Melita in odioſis, an veniat nomine Italiæ, ibid. num.6. & ſeqq.

Mendicantes V. *Pauper.*

Regulares Mendicantes quatenus teneantur contribuere ſeminarijs, tom.7. conſult.9. n.14.

Eorum priuilegia, quæ temporalitatem concernunt, reuocata, ibid.

Mendicantium Ordinum initia, tom. 8. conſult. 43. num.90.

Approbati, ibid. n.9.

Cur ab omnibus Dominicani præponantur, ibidem num.92.

Subdebantur Epiſcopis, ibid. n.93.

Exempti ab ordinariorum iuriſdictione, etiam ratione delicti commiſſi, contractus initi, ac rei exiſtentis extra locum exemptum, ibid. n.94.

In quibus caſibus ſubijciantur Epiſcopis, ibid. à n.99.

De priuilegijs conceſſis à B. Pio V. Mendicantibus, ibid. num.134.

Mendicus V. *Pauper.*

Mercator, Mercatura, V. *Clericus.*

Qui dicatur exercere mercaturam, tom.5. conſult.46. num.52.

An ex obiecto, vel circumſtantijs mala, tom.5. conſult. 84. num.1.

Quomodo neceſſaria, ibid.

Ingredientes Religionem, retinent nobilitatem priſtinam, ibid.

De nobilibus exercentibus mercaturam, ibid.

Patriarchæ mercatores, ibid.

Veteres Aſcetæ, ibid. n.2.

De pharmacopolis, etiam monachis, ibid. n.3.

Mercatores à gradu nobilitatis eiecti, ibid. n.11.

Niſi ſtatuto aliud caueatur, ibid.

Onera pro mercibus ſoluenda ſunt, etiamſi mercatura à Clericis exerceatur per alios, ibid. n.26.

Meretrices.

Quatenus tolerentur, tom.7. conſult.81.n.11.

Metropolitanus.

De Epiſcopo ſuffraganeo, qui in ſuum Metropolitanum ſententiam excommunicationis protulit, tom.8. conſult.22.n.1.
Qui non paruit reiteratis mandatis eiuſdem Metropolitani circa tranſportationem actorum, ibid.n.2.
Qui edicta, ſiue cedulones eiuſdem Metropolitani lacerauit, & in illum ſua edicta publicauit, ibid.n.3.
An in caſu aliquo poſſit Epiſcopus ſuffraganeus iuriſdictionem in Metropolitanum exercere, ibid.n.1.
Debetur ei obedientia, ibid.
Solus Papa in Metropolitanos, & Patriarchas iuriſdictionem habet, ibid.
Quando eſt in diœceſi ſuffraganei, dicitur eſſe intra terminos ſuæ iuriſdictionis, ibid.
Quatenus poſſit ſubditos ſui ſuffraganei ab Excommunicatione abſoluere, tom.8. conſult.128.à n.1.

Metus V. *Ordo.*

Qui, & quatenus tollat voluntarium, tom.7.conſult.77. num.1.
Eius praua ſuſpicio quomodo excludatur, tom.5. conſult. 9.n.3.& ſeq.
Metus non cadit ſub ſenſu corporis, tom.6. conſult.26. num.7.
Neque dependet à iudicio teſtium, ibid.
De metu cadente in conſtantem virum, vel mulierem quoad irritationem matrimonij, tom.7.conſult.7. n.1.
Quomodo purgetur, ibid. & tom.7. conſult.77.num.15. & tom.8. conſult.63.n.18.
Et quid de matrimonio contracto per procuratorem, ibid.
An, & quomodo declarandum irritum, ibid.
Metus quid ſit, tom.7. conſult.77.n.1.
Quotuplex, ibid.
Aliud eſt fieri cum metu, aliud ex metu, ibid.
Excludit conſenſum, ibid.n.2.
Quid de metu reuerentiali, ibid.
In matrimonio, ibid.
In profeſſione regulari, ibid.
In ſuſceptione Ordinum, ibid.& n.ſeqq. & à n.16.
Quæ iuſtum metum incutiant, ibid.n.4.
Metus amiſſionis omnium bonorum æquiparatur metui mortis, ibid.
Probatur teſtibus, indicijs, coniecturis, ibid.n.5.
Quatenus ſufficiat eius ſemiplena probatio, ibid.n.6.
Eius cauſa quandiu durare præſumatur, ibid.n.7.
Quid de metu leui, ibid.n.9.
Vota ex metu irrita, ibid.n.11.
Quæ ex metu fiunt, de iure debent irrita declarari, ibid. num.12.
Neminem ad caſtitatem Eccleſia compellit, ne Deus quidem, ibid.
Eius proteſtatio, ibid.& n.13.
Appellatio, ibid.n.14.

Militans, & Milites, V. *Immunitas.*

Milites S. Ioannis Hieroſolymitani, an ſint verè Religioſi, tom.5. conſult.13.n.1.
Emittunt tria vota eſſentialia, ibid.n.2.
Gaudent Clericorum priuilegijs, ibid.
Subiacent poteſtati Eccleſiaſticæ, ibid.
Viuunt ſub Regula B. Auguſtini, ibid.
Bona & titulos Eccleſiæ poſſident, ac dignitatem Eccleſiaſticam habent, ibid.
Eorum hæreditas ad quem pertineat, ibid. n.2.
Emittens votum Religionis, ſatisfacit aſſumendo habitum horum militum, ibid.n.3.
An comprehendantur ſub decreto, quo prohibetur Regularibus acceſſus ad monaſteria Monialium, ibid.
Et decreto de Regularibus, prætendentibus ſe per vim & metum ingreſſos eſſe Religionem, ibid.
Et decretis Concilij Tridentini, etiam vbi de eis non ſit expreſſa mentio, ibid.
In fauorabilibus veniunt nomine Religioſorum, ibid. num.4.
An poſſint ſuccedere in feudis, ibid. n.1.& 6.
An milites S. Iacobi de Spata, Calatrauæ, & Alcantaræ, gaudere debeant priuilegio fori quoad perſonas, & immunitatis quoad bona, tom.6. conſult.72. à n.1.
Quid de militibus Hieroſolymitanis, S. Stephani, Militiæ Chriſti, S. Mauritij, & Portugalliæ. ibid.à n.6.
Eiuſmodi milites connumerandi inter perſonas Eccleſiaſticas, ibid. n.5.
An milites Regulares ſint capaces penſionem Eccleſiaſticarum, tom.6. conſult.73. n.1.
An per exercitium iuriſdictionis ſecularis, abſque tamen ſententia ſanguinis, amittant penſionem, ibid. n.2.
Quid ſi ſententiam ſanguinis cum effectu pronunciauerint, & damnatus ad mortem veniret in poteſtatem Curiæ, & morte afficeretur, ibid. n.7.
Militantes pro hæreticis contra hæreticos quomodo abſoluantur, tom.8. conſult.137. n.1.
An ſuſpecti de hæreſi, ibid.

Mina.

Quomodo probandæ, tom.5. conſult.5. n.2.

Miniſter V. *Officium Inquiſitionis.*

Miraculum, V. *Sanatio, Sudor, Vita.*

Quot miracula requirantur pro Canonizatione Sanctorum, tom.5. conſult.18. à n.1.
Sufficiunt plura, ibid. n.2.
Vel aliquot, ibid.
Vel multa, ibid.
Hoc eſt duo, vel tria, ibid.
Duo miracula an ſufficiant pro canonizatione confeſſoris, ibid.
Recuperatio viſus, quæ paulatim ſuccedit, an ſit miraculoſa ope alicuius Serui Dei implorata, tom.5. conſult.20. n.1.
Ad eſſentiam miraculi tertij generis quid requiratur, ibid. & num.6.
Quid requiratur, vt gratiæ ſanationum miraculo adſcribi poſſint, ibid. n.3. ac 16. ac ſeqq.
Miracula primi, ſecundi, ac tertij generis, quæ ſint, ibid. n.4. & conſult.26. n.6.
Pro miraculoſa ſanatione infirmitatum quid requiratur ex parte morbi, ibid. n.5.
Et quid ſi ſanatio non ſit perfecta & abſoluta, ibidem num.7.
An ſit neceſſarium in proceſſu de mandato Pontificis faciendo in cauſis eorum qui habent indultum beatitatis, probare miracula, tom.5. conſult.21. n.1.
Poſt beatificationem an ſint probanda miracula, ibidem num.2.
Miracula quatenus ſint neceſſaria ad Canonizationem, ibid. n.3.
An ſint neceſſaria in Martyribus, ibid. n.4.
Cur aliquando in cauſis Beatorum diſputetur de miraculis, ac de virtutibus, ibid. n.5.
Ad effectum Canonizationis an requirantur miracula, & quænam ſint admittenda, ibid. & tom.5. conſult. 26. num.7.
De probatione miraculorum ſanationum, deque eorum conditionibus, tom.5. conſult.26. à n.1. & ſeqq.
Plures Sancti ſine miraculis, ibid. n.2. & ſeq.
Cur miracula requirantur, ibid. n.4.
Sunt media neceſſaria in cauſa canonizationis, ibid. n.5.
Tres gradus miraculorum conſtituuntur, ibid. n.6.
Miraculorum primus gradus, ibid.
Secundus, ibid.
Tertius, ibid.

Vt miracula ſanationum admittantur, quid requiratur, ibid. à n.8. ad 20. & conſult.35. n.1.
Sunt tertij gradus ead. conſult.26. n.8.
Indigent exquiſito examine, ibid.
Quidue requiratur, vt aliquis effectus nomen miraculi mereatur, ibid. à n.12. ad 20.
Miracula, quæ poſt mortem perpetrantur, ſunt magis certa, & indubitata inditia ſanctitatis, ibid. n.24.
In vita poſſunt aliquando fieri à peccatoribus, ibid. & tom. 5. conſult.30. n.4.
Et quomodo, ibid.
Poſt mortem neceſſaria, ibid.
An & quatenus mundatio à lepra ſit miraculo adſcribenda, tom.5. conſult.28. à n.1.
An miracula fieri poſſint in rebus irrationalibus, tom.5. conſult.29. à n.1. & ſeqq.
Vbi de dominio ſanctorum in animantes à n.1. & ſeqq.
Approbata ab Eccleſia, ibid. n.3.
In quo genere miraculorum adſcribenda, ibid. n.14.
Et in arboribus, ac plantis, ibid. n.15. & ſeqq. præcipuè n.38.
Ad quem gradum ſint referenda, ibid. n.40.
Donum prophetiæ, an ſit recenſendum inter miracula, tom.5. conſult.30. à n.1.
An miracula probentur per teſtes ſingulares, tom.5. conſult. 31. à n. ſeq. & conſult.35. à n.1.
An ſancto aſſerenti miracula perpetraſſe, credendum ſit, ibid. n.3.
Quatenus vnicus teſtis ſufficiat ad probandum miraculum, ibid. n.5.
De miraculis Veſpaſiani, & aliorum, tom.5. conſult.35. n.19. ac ſeqq.
Multiplicatio terræ, panis, olei, liquefacio ſanguinis, aliaque huiuſmodi an, & quatenus ſint adſcribenda miraculo, tom.5. conſult.32. à n.1.
Huiuſmodi multiplicatio ad quem gradum miraculorum ſit referenda, ibid. n.12. & ſeq.
An debeat miraculo adſcribi ſudor flaeus ex imaginibus Sanctorum, tom.5. conſult.33. à n.1.
Quando dicantur ſigna, ibid.
Quando portentum, ibid.
Quando prodigium, ibid.
Et quænam ad id circumſtantiæ concurrere debeant, ibid. num.8.
Huiuſmodi miracula quomodo probanda, ibid. n.7.
In quibus miraculis debeant Epiſcopi adhibere conſilium Theologorum, tom.5. conſult.37. à n.1.
Abſque miraculo an poſſint homines, abſciſſo capite, moueri ad magnam diſtantiam, tom.5. conſult.40. à n.1.
An liquor inſtar olei &c. è corporibus eorum, qui obierunt cum fama ſanctitatis ſit miraculo adſcribendus, tom.5. conſult.41. à n.1.
Sudor ſanguineus, an ſit ſupra vires naturæ, tom.5. conſult. 42. à n.1.
Quid de ſudore ſanguineo Domini noſtri Ieſu Chriſti, ibid. num.2.
Miraculum quas conditiones habere debeat, tom.5. conſult. 41. num.9.
Miraculorum quot claſſes, ibid.
Quibus modis probari poſſint, tom.7. conſult.26. n.26.
An & quomodo conſtare poſſint, tom.7. conſult.91. n.1. & ſeqq.

Miſſa, V. *Oratorium*, *Armenus*, *Maronita*.

Vbi celebranda, tom.6. conſult.12. n.3. ac 22.
Quid ſi Eccleſiæ fuerint combuſtæ, ibid.
In itinere, ibid.
In oratorijs, ibid.
Ex cuius conſenſu, ibid.
Qui in diœceſi, ibid. & n.4.
Qui in vniuerſo terrarum orbe, ibid.
Quid ex Concilio Tridentino, ibid. n.5.
Nemo poſt Tridentinum poteſt vti priuilegio altaris portatilis, ibid. n.6.
In priuatis domibus nullo caſu poteſt Epiſcopus indulgere, vt à ſacerdotibus ſiue ſecularibus, ſiue regularibus miſſæ ſacrificium celebretur, ibid. num.17.
Neque in locis, quæ ſunt omnino extra Eccleſias, & oratoria, ibid. n.21.
Multoque minus tribuere licentiam Regularibus celebrandi in clauſtro ſuper altari portatili, ibid.
Etiamſi in priuatis domibus conſtructum eſſet oratorium dedicatum ad diuinum cultum, ibid. n.18.
Domus confraternitatis an ſit locus ſacer, aut religioſus, ibid. n.22.
Quatenus Miſſæ ſacrificium in oratorijs publicis celebrari poſſit, ibid. n.24.
An ſit licita conſuetudo immemorabilis cantandi miſſam de Requiem pro defunctis die qualibet ex deuotione fidelium, tom.6. conſult.64. à n.1.
Qui dies excipiendi, ibid. n.2. & ſeqq.
Licitum eſt continuare celebrationem Miſſæ votiuæ de B. Maria in Aurora, etiam in quibuſuis diebus feſtis, ibid. & ſeqq.
De reductione miſſarum ex legato cum expreſſa obligatione, & ſubſtitutione obtenta à S. Congregatione Concilij ſine expreſſione dictæ obligationis, & ſubſtitutionis, tom.6. conſult.69. à n.1.
Reductio miſſarum commiſſa Epiſcopo, an fieri poſſit ab eius Vicario, ibid. n.4.
Tempus, in quo miſſa liceat celebrari, tom.6. conſult.98. n.13. & tom.7. conſult.53. n.10.
Aſſenſus præſcriptus in decretis de celebratione miſſarum à S. Congregatione Concilij in ſuſceptione onerum perpetuorum, ad quid requiratur, tom.7. conſult.5. à n.1.
An nocte ſacrata Natiuitatis Saluatoris poſt primam Miſſam cantatam aliæ duæ miſſæ immediatè celebrari, & Chriſti fidelibus S. Euchariſtia miniſtrari liceat, tom.7. conſult.25. à n.1.
An & quatenus ſacerdos, qui pluries in die celebrat, ſit verè, ac propriè ſimoniacus, tom.7. conſult.43. n.1.
Incurratque pœnas contra ſimoniacos ipſo iure inflictas, ibid. n.2.
Atque ex criminis notorietate, & ex ſententia condemnatoria efficiatur irregularis, ibid. n.3.
Et cum eo diſpenſare poſſit eius Epiſcopus, ibid. n.4.
Qui cum eo diſpenſare poſſit, ibid. n.5.
Qui Miſſam celebrat debet peragere cæteras functiones Eccleſiaſticas, tom.7. conſult.46. n.7.
Quatenus in ſacrificio Miſſæ liceat vti candelis ex adipe, tom.7. conſult.55. n.4.
Vel oleo, ibid.
An, & quatenus poſſit retineri pars eleemoſynæ miſſarum, tom.7. conſult.74. à n.21.
De non celebrandis miſſis de Requiem in duplicibus, de altaribus priuilegiatis, tam perpetuis, quàm temporaneis, tom.8. conſult.23. à n.2.
An edictum Epiſcopi, quo præcipitur ſub pœna excommunicationis, quod nemo admittat ad celebrationem miſſarum presbyteros exteros abſque eius licentia comprehendat Regulares, tom.8. conſult.42. à n.1.
Epiſcopi delegatio in ijs, quæ pertinent ad ſacrificium miſſæ, ibid. n.2. & 6.
Quo cultu celebranda, ibid. n.4.
Decretum Tridentinum de ſacrificio miſſæ comprehendit Regulares quoad locorum ordinariorum iuriſdictionem, ibid. n.6.
Obſeruanda in ſacrificio Miſſæ, ibid.
Aceuitanda, ibid. à n.7.
Quæ conditiones, & pacta damnentur, ibid. n.8.
Quid de miſſis nouis, ibid. n.9.
Damnantur illiberales eleemoſynarum exactiones, ibid.
Irreuerentia vitanda, ibid. n.10.
Quid de publicè ac notoriè criminoſis, ibid. n.11.
Quatenus in domibus priuatis prohibeatur miſſas celebrari, ibid. n.12.
In quibus caſibus Epiſcopi licentiam concedere debeant, vt in priuatis domibus celebretur, ibid. n.15.
Et quibus conditionibus, ibid.
Quid de oratorij clauſtralium, ibid. n.16.
An extra Eccleſiam, ibid. n.17.
De reuerentia reſpectu eorum, qui interſunt, ibid. n.18. ac ſeqq.

De hora debita celebrandi, ibid. n.24.
De ritu, ibid. n.25,
Deque cæremonijs, ibid. n.26.
Superſtitiones, ibid. n.29.
Præceptum eam audiendi, & in qua Eccleſia, ibidem num.30.
Et an quiſque teneatur eam audire in ſua Eccleſia parochiali, ibid.
Oſculum Euangelij in miſſa quibus prohibitum, tom.8, conſult.54. n.8,
Vſque ad quam horam protrahi poſſit in diebus ieiunij, tom.8, conſult.84. n.8, & ſeqq.
An & quatenus concedenda ſit facultas celebrandi in nauibus, tom.8, conſult.124. n.1. & ſeqq.
De celebranda Miſſa à latino ritu græco, neque à Græco ritu latino, tom.8, conſult.132. à n.1.
Cauſæ in hoc diſpenſandi, ibid. à n.2,

Miſſionarius,

An miſſionarij debeant intimare nouis Chriſtianis Ius poſitiuum, tanquam obligans ſub mortali, tom.5. conſult. 45. n.4. & 43,
Miſſionariorum praxis in China, ibid. à n.1.
De miſſionarijs Regularibus Vicariorum Apoſtolicorum curæ commiſſis, tom.6. conſult.16. n.2. & ſeqq.
An gaudeant facultate, quam vocant omnimodã Adriani VI. & Leonis X. ibid. n.3.
De facultate conceſſa Præfecto miſſionis Braſilij diſpenſandi ſuper impedimento in primo gradu affinitatis ex copula illicita in foro conſcientiæ, illamque communicandi, ibid.
An concedenda ſit miſſionarijs facultas diſpenſandi cum ijs, qui in primo gradu affinitatis matrimonium contraxerunt, ibid. n.5.
An ijſdem concedenda ſit eadem facultas cum omnibus, qui à triginta annis, & amplius ignorantiá Iuris in ſupradicto affinitatis gradu contraxerunt, ibidem num.6.
An ſit concedenda facultas diſpenſandi in primo affinitatis gradu tam quoad matrimonia futura, quàm præterita, ibid. n.7.
An concedenda ſit Vicarijs Apoſtolicis facultas infidelium connubia diſſoluendi, cum id in animarum ſalutem, & in bonum cedat. Religionis chriſtianæ, ibid. n.8.
De facultate concedenda miſſionarijs deferendi veſtes more ſacerdotum ſecularium, ibid. n.11.
Miſſionarius audiens confeſſiones Græcorum, an teneatur ab eis exigere confeſſionem generalem, tom.7. conſult.50. n.1.
Et interrogare illos de eorum fide, ibid.
Valeatque licitè confiteri vbi non eſt copia confeſſoris latini, ſacerdoti græco ſchiſmatico, ibid. n.3.
Quatenus poſſit celebrare miſſam iuxta conſuetudinem loci, ibid. n.5.
Tempus præſcriptum in facultatibus miſſionariorum quando incipiat currere, tom.7. conſult.53. n.9.
Miſſionariorum partes cum apoſtatis à fide, qui ſe iudicant diſpoſitos martyrio, tom.7. conſult.58. n.1.
Cum ijs, qui ſe non ſentiunt ſufficientes ad ſuſcipiendum martyrium, ibid. n.2.
Cum ijs, qui nullam fugiendi ſpem habent, neque animi fortitudinem profitendi fidem externam, ibid. n.3.
Qui eligendi, tom.8. conſult.109.
Et ex quibus, ibid. ac ſeqq. & n.19.

Mitrà,

An ſit ſignum Iuriſdictionis, tom.7. conſult.45. n.17.
Numeratur inter inſignia pontificalia, ibid. n.16.
Ex ea diſcrimen dignitatis, ibid,

Moderamen,

Moderamen inculpatæ tutelæ quando intercedere cenſeatur, tom.7. conſult.20. n.7. ac ſeq.
Et in quo conſiſtat, ibid.
Quæ, quotue requirantur ad moderamen inculpatæ tutelæ, ibid. n.11.
Vt quis neceſſario, ac impunè ſe defendat cum morte, vel mutilatione aggreſſoris, non eſt neceſſarium, vt expectet ſe ab illo percuti prius, ſed ſufficit terror, ac ſtrepitus armorum, ibid. n.12.
Immo ſatis eſt, ſi videat venientem, ac irruentem contra ſe armatum euaginato gladio, vel ſclopo ad explodendum in manibus parato, ibid.

Molendinum V. Dominus.

Monachi.

Monachi, ſiue Regulares monaſteriorum exemptorum ad curam animarum ſecularium expoſiti ſubſunt iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi diœceſani quoad dictam curam, & exceſſus extra clauſtra commiſſos, tom.7. conſult.7. n.20. & 30.
Parochi prædicti, etiam Regulares monaſteriorum, vt ſupra, non poſſunt curam animarum exercere in dictis parochijs ſine approbatione ipſius Epiſcopis, ibid. n.21. & 31.
Iidem Parochi vocati ad ſynodum, tenentur adire, & mandata Epiſcopalia recipere circa ea, quæ pertinent ad dictam curam, feſta propria diœceſis populo denunciare, &c. ibid. n.23. & 33.
Iidem tenentur Sacrum chriſma, & olea accipere ab Epiſcopo diœceſano cui poſſit conſtare nouis, an veteribus, vel nullis, niſi ordinarijs, vel communibus vti, ibid. n.24. & 34.
Tenentur ijdem cathedraticum quotannis iuxta vſum diœceſis, ac iura Epiſcopalia, portioneſque pro ſeminario contribuere, ibid. n.25. & 35.
Monachi vox, & ſignificatio, tom. 8. conſult.43. n.1.
Nomen vnde ſumptum, ibid. n.2. & ſeqq.
Aſcetæ, ibid. n.7.
Clericorum quoque nomine appellati, ibid. n.8.
Philoſophi, ibid. n.9.
Eorum habitationes, ibid. n.10.
Quando cæperint, ibid. & n. ſeq.
Origo monachatus, ibid. n.13.
Inter eos Phariſæorum primatus, ibid. n.14.
Eorumque doctrina, ibid. n.15.
Et genera, ibid. n.16.
Proximi à Phariſæis Saducæi, ibid. n.17.
Contentiones inter Phariſæos & Saducæos, ibid. n.18.
De Eſſæis, ſiue Eſſenis, ibid. n.19.
Eorum ritus, ac inſtituta, ibid. n.20.
De Nazaræis, eorumque nomine, ibid. n.21.
De eorum inſtitutis, moribus, conſuetudinibus, ibid. n.22.
De Rechabitis, ibid. n.23.
De Prophetarum filijs, ibid. n.24.
De Sacerdotibus Deæ Syriæ, ibid. n.25.
De Druydis, ibid. n.26.
De Sacerdotibus Magnæ matris Deum, ibid. n.27.
De Collegio Fratrum Arualium, ibid. n.28.
De Indorum Gymnoſophiſtis, ibid. n.29.
De Religioſis Turcis, ibid. n.30.
Eorum mores, & varij viuendi ritus, ibid. & n.32. ac ſeq.
De Iaponorum Religioſis, ibid. n.34. & ſeqq.
De varijs generibus primorum monachorum apud Chriſtianos, ibid. à n.37.
De Anachoretis, ibid. à n.38.
Eorumque generibus, ibid. n.39. & ſeqq.
De prima origine monaſticæ, vel cœnobiticæ vitæ variæ ſententiæ, ibid. n.46.
De Thabenenſiotis, ibid. n.47.
Qui in cœnobia ex ſolitudinibus monachos congregauit, & diſciplinam inſtituit, ibid. n.48.
Sub regula S. Baſilij qui monachi militauerint, ibid. n.49.
De monachis Hieronymitis, ibid. n.50. & 51.
De Hieronymianis Eremitanis, ibid. n.52.
De D. Auguſtini monachatu, ibid. n.53.
Deque Auguſtinianenſium Eremitarum, & Canonicorum origine, ibid. n.54.

De

De auctore huius inſtituti, ibid. n.55. & ſeqq.
De Acæmetis, vel ſtuditis, ibid. n.58.
De ſtudijs, exercitijs, inſtitutis, victus item ac veſtitus ratione omnium Monachorum, ibid. n.59.
De monachatu D. Benedicti, ibid. n.60.
Quia monachos in ciuitates introduxerit, ibid. num.61. & ſeq.
Benedictus ferè omnium monachorum occidentalium pater, ibid. n.63.
Eius regula monachis tradita, ibid. n.64. & ſeqq.
Quæ monachis vetita, ibid. à n.65.
Quæ præcepta, ibid.
Reprehenduntur monachi ſecularia tractantes, ibid. n.74. & ſeq.
Monachorum monaſteria cum Abbatibus Epiſcopis ſubiecta, ibid. n.77. & ſeqq.
Cur facti exempti, ibid. n.80. & ſeqq.
Eorum exemptionis an eis profuerint, ibid. n.86.
De ſeceſſione, ſeu diuiſione regulæ S. Benedicti, ibid. à num.87.
Cauſa, ibid.
Monachi Caſinates exempti, ibid. n.96.
In quibus caſibus ſubijciantur Epiſcopis, ibid. à n.99. & ſeqq.

Monaſterium.

Monaſterium, vel oratorium canonicè conſtitutum, quatenus à dominio conſtructoris, eo inuito, non debeat auferri, tom.5. conſult.1. n.12.
Monaſteria gaudent iure Aſylorum, tom.6. conſult.40. num.1.
Cum Eccleſijs ac locis pijs pari iure cenſentur, ibid.
Quid de grancijs Religioſorum, ibid.
Querelæ in monaſteria, ibid. n.2.
Non poteſt eſſe tutior locus quam monaſterium monialium pro educatione puellarum, tom.6. conſult.100. n.3.
Licet monaſterium mutet ſtatum de regulari ad ſecularem, non idcirco mutat ſubiectionem, tom.7. conſult.8. n.4.
In id Epiſcopi iuriſdictio, ibid.
Monaſterium S. Gregorij Vrbis an, & quatenus poſſit ſibi retinere partem eleemoſynæ miſſarum, tom.7. conſult. 74. n.1. & ſeqq.
Ac teneatur redditus omnes ſacrarij pro eodem Sacratio inſumere, ibid. n.5.
Et ſatisfacere pro miſſis quotidianis in ſua Eccleſia excluſiuè quoad alia monaſteria Congregationis Camaldulenſis, ibid. n.7.
An ſatisfaciat menti Vrbani VIII. in numero Miſſarum, quæ celebrari debent in eadem Eccleſia, ibid. n.8.
Monaſteria monachorum quid à principio fuerint, tom.8. conſult.8. n.30.
Quando cęperint, tom.8. conſult.43. n.10. & 11.
Et cur, ibid.
Monaſterij nomen quibus Eccleſijs impoſitum, ibid. n.12.
Regimen monaſteriorum non habentium ordinarios regulares viſitatores, quomodo inſtituendum, tom.8. conſult.50. à n.1.
Ad quos pertineat congregare monaſteria ad Congregationem faciendam, ibid. n.2.
Et quatenus compellere poſſint quæcumque monaſteria Prouinciæ, vel extra, ſi intra eam non ſit ſufficiens monaſteriorum numerus, ibid. n.3.
De quibus monaſterijs agat S. Concilium Tridentinum cap.9. ſeſſ.25. de Regul. tom.8. conſult.51. n.1.
De monaſterijs monialium ſubiectis Sedi Apoſtolicæ, vel alijs, ibid.
Arctius monaſterium an ratione obſeruationis, an regulæ, tom.8. conſult.58. n.5.
An & quatenus monaſteria Regularium concedenda ſint in commendam Clericis ſecularibus, tom. 8. conſult. 145. à n.1.

Monarchia.

De Monarchia ſicula, tom.6. conſult.22. n.1.
De eius ſaluaguardia, ibid. n.10. & ſeqq.

Eſt Legatus ſedis Apoſtolicæ, ibid. & ſeqq.
Eius capitula, ibid. à n.31.
An Bulla in Cœna Domini tollat hoc priuilegium, ibidem num.61.
De ea iudicium Auctoris, ibid. n.62. & ſeqq.

Moniales V. Clauſura, Feneſtra, Confeſſarij, Regulares, Cella.

Colloquentes abſque legitima licentia cum Regularibus an peccent mortaliter, & incurrant alias pœnas, tom.5. conſult.48. à n.1.
An Epiſcopus cogere poſſit ad clauſuram moniales exemptas, & Regularibus ſubiectas, tom.6. tota conſult.85.
Aliæ ſunt immediatè ſubiectæ Epiſcopis, ibid. n.1.
Aliæ immediatè ſubiectæ Sedi Apoſtolicæ, ibid.
Aliæ Regularibus, ibid.
Qua authoritate Epiſcopus habeat Ius ſuper clauſura monialium exemptarum, ibid. n.2.
Et qui de eius poteſtate delegata quoad clauſuram, ibid. à n.3. & ſeqq.
Poteſtas delegata Epiſcopi ſuper clauſura monialium quomodolibet exemptarum, ibid. à n.17.
Quatenus cumulatiuè cum Superioribus regularibus, ibid. num.22.
Superiores regulares non poſſunt ingredi monaſteria monialium ſibi ſubiectarum ſine licentia ordinarij, ibid. num.36.
Capitula, & decreta monialium à S. Congregatione promulgata, ibid. à n.42.
De Tertiarijs, ibid. à n.73.
Moderatio circa clauſuram monialium Tertij ordinis S. Franciſci, ibid. n.75.
Edictum Viſitatoris Apoſtolici, ibid. à n.76.
Decreta generalia S. Congregatinnis, ibid. à n.78.
Decreta particularia, ibid. à n.153.
Decretum eiuſdem S. Congregationis ad Procuratores Religionum, & Congregationum, ibid. à n.229.
Alia, ibid. vſque ad n.276.
Formula viſitationis monialium quoad clauſuram, ibid.
Nullum munus cuiquam, etiam ſuis confeſſarijs elargiri poſſunt, tom.6. conſult.85. n.204.
De earum confeſſarijs, Prædicatoribus, pauperibus monaſterijs, capellanijs, muſicæ conſecratione, miniſtris, & alijs, ibid. à n.205. ad 254.
De peccato fornicationis cum moniali, ibid. n.268.
Qua pœna puniatur, ibid.
Quid de condemnato de hoc crimine, ibid.
Quidue de copula attentata, ibid.
Quibus in caſibus poſſint è monaſterijs egredi, ibid. n.269.
Pœnæ in non legitimè egredientes, ac in earum ſuperiores, ibid. n.270.
Qui & quatenus ab eiuſmodi pœnis poſſit eas abſoluere, ibid.
Earum ſtricta paupertas, tom.6. conſult.100. n.4.
Remouetur ab eis omnis ſuſpicio in educatione puellarum, ibid.
An quando ex conſtitutionibus monialium habetur, quod puellæ exteræ ſoluant dotem duplicatam, vel maiorem, nomine exterarum comprehendantur ciues ex priuilegio, tom.7. integra conſult.1.
Quid ſi in dictis conſtitutionibus receptum ſit, vt nulla puella admittatur pro dote ordinaria, niſi ſit ciuis ex origine, ibid. n.5.
Stuprum ſubdiaconi, diaconi, presbyteri, Epiſcopi cum moniali quomodo puniendum, tom.7. conſult.38. à num.1.
Communicantur monialibus omnia priuilegia Regularibus conceſſa, tom.7. conſult.70. n.4.
An & quatenus monaſterijs monialium licitum ſit, an verò ſimoniacum exigere aliquam ſummam nomine dotis, ac de illa paciſci, tom.7. conſult.90. à n.1.
Et quid de alijs pactionibus, ibid. à n.23.
Quomodo ſimoniacum ſit recipere aliquam in monialem, ibid. n.2. & 4.
Debent ſuſtineri de bonis monaſteriorum, ibidem num.3.

Prohibita eis omnis pactio in ingreſſu Religionis, ibidem num.4.
Præcipuè in monaſterio opulento, ibid. n.5.
Quid ſi exigatur iure alimentorum, ibid. n.6. ac ſeqq.
Non poſſunt recipi plures quam ex reditibus monaſterij poſſint ſuſtentari, ibid. n.7.
Quid ſi exigatur pro re temporali, ibid. n.8. & ſeqq.
Reſpondetur obiectionibus, ibid. à n.11.
Ad id moderatio, ibid. n.16. & ſeq. ac n.21.
Aliæ obiectiones, & ad eas reſponſio, ibid. à n.17.
Cenſuræ in quibus locum habeant, ibid. n.22.
Quiue poſſit ab eis abſoluere, ibid. n.25.
De earum vitæ inſtitutione iuxta regulam, quam profeſſæ ſunt, deque proprietate ipſis omnino prohibita, tom.8. conſult.45. à n.1.
De monialibus, quæ Canonicæ vocantur, tom.8. conſult. 45. n.4.
Poſſunt Superiores monialium inducere reformationem, iuxta ipſarum inſtituta, ibid. n.5. & ſeq.
De confeſſione & communione ſemel ſingulis menſibus à monialibus facienda, tom.8. conſult.52. n.1.

Mors, V. *Excommunicatio*.

Articulus mortis, & periculum mortis an idem, tom.6. conſult.6. n.12.
Quando ſit mortis articulus, ibid.
Quando periculum, ibid.
Confunduntur, ibid. n.13.
Et in quibus, ibid. ac n. ſeq.
Quid veniat nomine articuli mortis, ibid. n.15.

Mortuus.

Mortuo poteſt inferri iniuria, tom.6. conſult.5. num.3. & ſeq. ac n.5.
Atque honor, ibid.
Quid ſi eius delicta fuerint grauiſſima, ibid. n.4.
Et quæ illa ſint, ibid.

Mulier V. *Domicilium*, *Fœtus*, *Presbyterium*.

Cauſa mulieris ſecularis depoſitæ in monaſterio, ſi inde aufugiat, an ſit miſti fori, tom.5. conſult.2. n.44.
Sequitur forum mariti, ibid. n.111.
An liceat Regularibus in ſuis Eccleſijs mulieres poſt partum ad purificationem admittere, tom.5. conſult. 76. à n.1.
Admiſſio mulierum poſt partum ad purificationem, an ſit functio parochialis, ibid. n.1.
Spectat ad Parochos priuatiuè quoad Regulares, ac alios quoſcumque, ibid. n.2.
Purificatio huiuſmodi eſt quid ſacramentale, ibid.
Eſtque actus publicus iuriſdictionalis, ibid. n.3.
Narratur tanquam admodum ſingulare ingreſſus mulierum in Templum monachorum, ibid. n.4.
Monaſteria, in quæ nulla fœmina ingreditur, ibid. & n. ſeqq.
Et quare, ibid.
Cautio & cauſa arcendi mulieres à Templis monaſticis, ibid. n.7.
Monaſteria virorum mulieribus inacceſſa, ibid. n.8.
Ad benedictionem poſt partum an teneantur de iure, ibid. num.13.
Eſt cæremonia laudabilis, & conſeruanda, ibid.
Mos Parochorum purificandi puerperas, quæ ex concubinatu, vel fornicatione notoria pepererunt, ibid. num.14.
Ingreſſus in domum mulieris per ſe non eſt reprehenſibilis, ne Clericis quidem, aut Regularibus, etiamſi concurrat fama, & mulier eſſet formoſa, tom.6. conſult. 93. n.6.
Efficitur de foro ſui viri, tom.6. conſult.94. n.31.
Quid ſi fuerit citatione præuenta, ibid.
Appellatur ſuæ familiæ caput, & finis, ibid.
Mulierum locus in Eccleſia, tom.7. conſult.35. num.1. & ſeqq. ac n.18. 22. & ſeqq.
A viris quomodo ſeparatæ, ibid. à n.12. & 17.
Etiam à Virginibus, ibid. n.15.
Et qua de cauſa, ibid. & n. ſeqq.
Calumnia in id Balſamonis confoditur, ibid. n.20. & ſeq.
Cur conſtitutum, ne mulieres ad presbyterium, & altaria accederent, ibid. n.16. & ſeqq.
Tentatum olim à ſacris conuentibus arceri, ibid.
Neue Epiſcopi diuina eloquia eis explicarent, ibid.
Neque tantum mulierem diſcretio loci in Templis erat, ſed etiam velatio, ibid. n.24. & ſeqq.
Et quare, ibid. & n. ſeqq.
A quibus inductus hic ritus, ibid. n.26.
Mulieres pectora nudatæ, & mammas oſtentantes, ibid. num.27.
Humerorum, & brachiorum partem retectæ, ibid.
Cohibentur, ibid. & n.28.
Eadem humeri, atque ceruicum retectio inter notas inſignis corruptelæ, ibid. n.29.
Inter laſciuiæ argumenta, ibid.
Quanti libidinis ignes ex nudatione quacumque fœminei corporis, ibid. n.30.
Extra aliquas circumſtantias quo id ſordeat peccato, ibid.
Mulieres in monaſterio monialium degentes, famulæ monialium, profeſſionem non emittentes, ſi contigerit in monaſterio mortem obire, vbi ſint ſepeliendæ, tom.7. conſult.63. n.7. & ſeqq.
A toletandæ ſint mulieres nuptæ, quæ publicè meretricio more proſtituuntur omnibus in maximum Sacramenti matrimonij probrum, tom.7. conſult.81. à num.1. & ſeqq.
Quo ſalubriori, ac faciliori remedio prouideri poſſit animarum ſaluti abſque edictis, ac publicitate, & cum minori populi offenſione, ibid. à n.12.
Mulieres canonicè ingredientes monaſteria, in quibus Religio non eſt approbata, an potiri debeant priuilegio immunitatis, tom.8. conſult.1. n.13.

Multiplicatio, V. *Terra*.

Multiplicatio rerum an, & quatenus ſit res mirificè, vel diuinitus facta, tom.5. conſult.33. à n.1.
Vbi de hac re plura.

Mumia.

Mumia ſepulchrorum apud Arabos, Syros, & Ægyptios ex quibus rebus conficiatur, tom.5. conſult.41. n.17.
Mirificè prodeſt, ibid.
Mumia, quæ ad nos defertur ex Ægypto, ibid.
Qui ea vtantur, ibid.

Munus.

Munus ex ſua natura cauſam includit, tom.5. conſult.59. num.6.
Differt à dono, ibid.
Malè exercens officium, & corruptus accipiens munera quibus pœnis puniatur, ibid. n.10.

Muſica.

Quatenus in Eccleſia permiſſa, tom.8. conſult.42. n.19.
Quæ muſica prohibita, ibid.
Quiue cantus, ibid.

Mutilans, *mutilatio*, V. *Homicidium*.

Mutilans quatenus irregularis, tom.7. conſult.66. n.5.
Et cooperans ad mutilationem, ibid.
Et permittens ſe caſtrari, ibid.
Et dubius de mutilatione, ibid. n.11.
Qui poſſit ſuper irregularitate ex mutilatione diſpenſare, ibid. n.12.

Mutus V. *Sanatio.*

Mutuum.

Vigore mutui contracti à Regularibus non poſſunt bona Eccleſiæ alienari abſque beneplacito Apoſtolico, tom.7. conſult.12, n.6.
An liceat mutuanti, etiam pignoribus aſſicurato de credito, aliquid vltra ſortem exigere, dummodo non repetat ſortem vſque ad certum tempus, tom.8. conſult. 88. à num.1.

N

Nauis V. *Miſſa.*

Negotiatio, V. *Mercatura, Eccleſiaſtici.*

An Clericis, ac Regularibus liceat lucri cauſa negociari, & potiſſimum exercere artem venalem pharmacopolæ, tom.5. conſult.84. à n.1.
De eorum immunitate à vectigalibus quoad mercaturam, ibid.
Quæ negotiatio ex obiecto mala, ibid. n.1.
Ars aromataria num propriè negotiatio, ibid. n.3.
Negotiationis exercitium per pios homines improbatur, ibid. n.4.
Eius pericula, ibid.
Qui primus legem Eccleſiaſticam tulerit, vt qui ſacrati erant à mercaturis abſtinerent, ibid. n.5.
Clericorum, ac Religioſorum ſtatus nullatenus cohærere poteſt cum negotiatione, ibid. n.7.
Triplex negotiatio, ibid. n.8.
Quæ negotiatio abſque auaritiæ labe, & ſtatus clericalis, ſiue religioſi dedecore poſſit à Clericis & Religioſis exerceri, ibid. n.9. ac ſeq.
Quatenus Clericis & Religioſis vetetur, ibid. n.10.
Quæ & quatenus eis licita, ibid. & n. ſeq. ac n.12.
Labor manuum priſcorum monachorum non ſemper ſpectauit negotiationem, ibid. n.13. & ſeq.
Negotiationibus temporis aliquid quatenus Clericus impendere poſſit, ibid. n.14.
Clerici negotiationibus operam dantes quatenus ligentur ſtatutis editis ſuper illa arte, ibid.
Interdicta Clericis, ac monachis, ibid. n.21.
Ex Regularibus in Indijs orientalibus, & occidentalibus, ibid. n.23.
Eccleſiaſtici quicumque ſi negotientur, quatenus priuentur priuilegio immunitatis à vectigalibus, ibid. n.24. & ſeqq.
Quid de Clericis minoribus, ibid. n.25.
Negotiatio pro neceſſitate Clerici, vel Eccleſiæ eſt licita, nec poſſunt pro rebus cauſa huius negotiationis aduectis, emptis, venditis imponi, aut exigui onera, ibid. n.27.
Tali immunitate gaudet etiam negotiatio inſtituta in ſolam vtilitatem Eccleſiæ, & quotieſcumque res aduectæ, emptæ, vel venditæ ſunt Eccleſiaſticæ, etiamſi negotiatio ſit ad vtilitatem propriam Clerici, ibid. n.28.
Pro perſona ipſa Eccleſiaſtica nunquam poteſt expecti pedagium, aut guidugium, etiamſi tranſeat negotiationis cauſa, aut ea de cauſa deferat merces, ibid. num. 29.
Quoad fructus patrimoniales, ſeu laicos in delatione, venditione, vel commutatione facta negotiandi cauſa ceſſat immunitas, etiamſi aliunde, non intercedente negotiatione, gauderent immunitate, ibid. n.30.
Quid ſi aliò tranſuehantur, vt melius, pluriſque vendantur, ibid. n.30.
Tenetur ad onera, qui pro vna tantum, aut altera vice negotiatur, ibid. n.31.
An quis dicatur negotiator ex frequentatis actibus, vel etiam ex paucis, ibid. n.31.
Artificium, an & quatenus ſit negotiatio, ibid. n.32.
Animus lucrandi ex induſtria quando adeſſe debeat, ibid. num.33.
Quando pro alijs bonis amittatur immunitas, ibid.
In dubio an merces cauſa negotiandi afferat Clericus, ſtandum eſt eius iuramento, ibid.
Quid de Clerico, etiam in ſacris, qui dimiſſo habitu negotiationi vacat, ibid. n.34.
Pœnæ contra Clericos negotiatores, ibid. n.35.
Non poſſunt in morte diſponere de acquiſitis per negotiationem, ſed ea omnia Cameræ Apoſtolicæ applicata ſunt, ibid. n.36.
An id procedat etiamſi Clerici non ſint beneficiarij, ibid.
Dummodo ſint in ſacris, ibid.
Nemo ſub prætextu negotiorum illicitorum poteſt proceſſari poſt quinquennium à die ſuæ mortis, ibid. n.38.
An Clericis, ac presbyteris liceat abſque negotiationis eis interdictæ nota, oues, boues, aliaque huiuſmodi animalia emere, eaque locationis aut ſocietatis titulo conductori, aut ſocio tradere, ac lucrum ex huiuſmodi locatione, ſiue ſocietate percipere, tom.6. conſult.76. à num.1.
Negotiatio per alium, an licita Clericis, ibid. n.1. & ſeq.
Quid ſi ille alius non ſit, niſi adminiſter, nec habeat rationem concauſæ principalis, ibid. n.3.
In nullo vnquam modo licet Clerico per ſe, neque per alium negotiari, ibid. n.4.
Clericis ac Religioſis prohibita negotiatio, ſiue mercaturam exercere, ibid. n.9.
Et conducere à laicis vectigalia, ibid.
Et quatenus etiam ſit eis prohibita conductio aliorum bonorum, ibid.
Lucrum turpe quomodo differat ab iniuſto, ibidem num.10.
Cognitio negotiationis illicitæ Eccleſiaſticorum, an ſpectet priuatiuè ad Nuncios Apoſtolicos, tom.6. conſult.79. à num.5.
Res Eccleſiaſticorum, quæ ex edicto apprehenduntur, ad quem pertineant, ibid. n.4.
An, quæ, & quatenus negotiatio Clericis ſit prohibita, tom.7. conſult.72. n.1. & 2.
Opus manuum poteſt à negotiatione ſeiungi, ibid. n.5.
Quæ negotiatio damnetur, ibid. n.6.

Neophitus.

Neophiti, qui ex Agarena, & Turcica gente, ac Mahumetana ſecta venerunt, quomodo ſunt edocendi, tom. 5. conſult.14. n.228.
Et quomodo puniendi, ſi redierint ad priſtinam impietatem, ibid.
Et quid de neophitis ex Iudæis, qui poſtea blaſphemantes in Chriſtum iudaicos ritus exerunt, ibid. n.232.

Nerui.

Sunt vehiculum nutrimenti, tom. 7. conſult.26. n.4.
Qui morbi ex eorum reſolutione ortum ducant, ibid.

Nobilitas, Nobilis, V. *Mercatura.*

Quæ nobilitas requiratur pro conceſſione oratorij priuati, tom.6. conſult.98. n.44.
Nobilitas ab aſcendentibus, ibid.
Transfunditur in filios, ibid.
Nobilitas matris, ibid.
Eſt materia fauorabilis, ibid.
Quando ſolum requiratur nobilitas ex parte patris, ibid.
Nobilitas ex priuilegio, ibid. n. 45.
Nobilis ex priuilegio an poſſit admitti ad ea, pro quibus requiritur nobilitas ſanguinis, ibid. & n. ſeq.
Finis requirendi nobilitatem in priuilegiato, ibid.
Nobilitas viduæ, ibid. n.47.
Quando agitur de oneribus, & admiſſione ad ordines militares & nobilitas eſt neceſſaria, non ſolum locum habent nobiles à ſanguine, ſed etiam nobiles ex priuilegio, tom. 7. conſult.1. n.3.
In materia nobilitatis attenditur conſuetudo, tom.5. conſult.84. n.11.

Nomen, V. *Reliquia*.

Quatenus prohiberi poſſit, ne quis ſibi aſſumat alienum nomen, tom.6. conſult.54. n.1. & 2.
Ad bene docendum primo expendere oportet nomina rerum, tom.6. conſult.98. n.1.

Notarius.

De notario, ſine actuario Epiſcopi, tom.8. conſult.11. num.7.
Quæ illi poſſint expedire, ibid. n.6. & ſeqq.
Eorum auaritia, ibid. n.8.
Notariatus an dignitas, tom.8. conſult.139. n.13.

Notorietas, *Notorium*.

Quæ requirantur ad inducendum notorium, tom.6. conſult.99. n.7.
Notorietas reſultat ex inſpectione actorum, tom.7. conſult. 19. num.11.

Nouitas.

Sæpè cauſa diſcordiæ, tom.7. conſult.7. n.7.
Omnis nouitas præſumitur mala, ibid.

Nouitia, *Nouitius*.

Quando renunciatio, aut obligatio nouitiorum regularium facienda ſit, tom.8. conſult.56. n.1. & ſeqq.
Quando etiam nouitij profiteri, aut eijci debeant, ibid. n. 5. & ſeqq.
Idem quoque in monialibus, ibid.
Cum qua licentia huiuſmodi renunciatio, aut obligatio fieri debeat, ibid. n.2.
Quid ſi probationis tempus poſt annum prorogatum fuerit, ibid.
Aut ſi renuncians ſit tacitè profeſſus, ibid.
An huiuſmodi licentia concedi poſſit die feſto, ibid.
Et à Locumtenente Vicarij, ibid.
Et intra quod tempus, ibid.
Quatenus ſortiatur effectum ſuum, ibid. n.4.
Quid ſi nouitius annum ætatis ad profeſſionem præfinitum non attigerit, ibid. n.5.
In maſculis non eſt præfinitum à Concilio tempus ad habitus ſuſceptionem, ibid.
Quid de puellis aduerſæ valetudinis, ibid.
Quid de Ieſuitis, ibid.
Quatenus ex bonis nouitiorum nihil monaſterio tribuendum, ibid. n.7.
Non licet monialibus accipere nouitiarum dotem ante earum profeſſionem, ibid.
Quid ſi aliquid accipiatur ex bonis parentum, & conſanguineorum, ibid. n.8.
Quidue ſi hoc accipiatur nomine depoſiti, ibid.
Non tamen prohibetur huiuſmodi dotes realiter poni penes tertium, ibid.
Nec quod puella ingrediens monaſterium det aliquid in rationem cenſus ſuper bonis monaſterij, ibid.
Cautio in depoſito dotis, ibid.
Quid de domo Pia Vrbis, ibid. n.9.
De puellis educationis cauſa, ibid. n.10.
Pœnæ in contrafacientes, ibid. n.11.
De morientibus, aut abeuntibus ante profeſſionem, ibid. num.12.

Nuncius.

Nuncius, Legatus, orator inſolitam viam ingredientes, ſi ſpolientur, an teneatur territorij dominus, ſi eius conductum petere neglexerint, ad damni emendationem, tom.5. conſult.67. à n.45.
Vbi ad rem plura.
Quare aliquando viam inſolitam tranſire velint, ibidem num.53.
Quid ſi periculum maius, quod in via ſolita eſt, per ingreſſum inſolitæ euitare voluerint, ibid. n.55.

Nuncius Apoſtolicus.

An ad Nuncios Apoſtolicos priuatiuè quoad alios ſpectet cognitio negotiationis illicitæ Eccleſiaſticorum, tom.6. conſult.79. à n.1.
An & quatenus eligi poſſit in Conſeruatorem à Regularibus, tom.7. conſult.10. à n.8.
Quatenus poſſit punire Regulares degentes extra clauſtra, ſi delinquant, tom.7. conſult.68. à n.1.
An poſſit in gradu appellationis, ſeu recurſus prouidere in cauſis officialium S. Officij Inquiſitionis, tom.8. conſult.129. n.9.

Nutritio.

Viuenti neceſſaria, tom.7. conſult.91. à n.45.

O

Oblatio.

Oblationes, quæ fiunt Oratorijs, atque Eccleſijs, ſiue Capellis ſitis intra limites parochiæ cui debeantur, tom. 6. conſult.83. à n.1.
Quid ſi non agatur de ſimplici Capellania; ſed de titulo, ac rectoria prorſus ſeperata, ibidem num.3. & 4.
Quidue de oblationibus factis Imagini depictæ in pariete alicuius domus, ibid. n.5.
Cui cedant oblationes, quæ offeruntur in miſſa *presbytero* celebranti, tom.8. conſult.142. n.1.
Et quid de illis, quæ offeruntur nouis Sacerdotibus dum celebrant primam miſſam, ibid. n.2.
Quid in his aduertendum, ibid. n.3.

Obligatio V. *Nouitius*.

Obligatio defuncti tranſit ad hæredem, tom.5. conſult.11. num.38.
De formula obligationis Cameralis, tom.5. conſult.60. à num.9.
Deque eius virtute, ibid.
Ac executione, ibid. n.19. & 21. & 23.

Obſeruantia.

Obſeruantia vnius quatenus deſeruiat pro interpretatione, tom.8. conſult.33. n.13.
Quatenus interpretetur priuilegia, tom.8. conſult.73. n. 10. & ſeqq.
De eius præſcriptione, ibid. n.14.

Occultum.

Quid ſit, tom.6. conſult.99. n.2. & 8. 9. ac 10. & ſeqq. & num.15.
Quod dicatur occultum, ibid.
Quale dicatur delictum occultum, ibid.
An omne, quod non eſt publicum dici poſſit occultum, ibid. n.3.
An quod eſt aliquibus notum, ibid.
An prout contradiſtinguitur contra notorium, ibid. n.4. & 5.
Quomodo aliquando accipiatur, ibid.
An prout contradiſtinguitur à publico, ibidem numero 6.
Et à manifeſto, ibid.
A penè occulto, ibid. n.13.
Ratio cur detur facultas diſpenſandi in occultis, ibidem.
Ad excludendum occultum quid ſufficiat, ibidem num.8.
Quid ſit penè occultum, ibid. & n.9.

Variè accipitur, ibid. n. 13.
Occultum ſimpliciter, ibid. & n. 14.
Delictum occultum quale dicatur, ibid. n. 16. & ſeqq.
Quid de delicto occulto, deducto ad forum contentioſum, & non probato, ibid. n. 18. ac ſeqq.
Et delinquens fuerit abſolutus ex hactenus deductis, ibid. n. 21. & ſeqq.
Quid de delicto Clerici condemnati à Iudice ſeculari, ibid. n. 24.
Quidue in caſu, in quo delictum fuerit deductum ad forum contentioſum, & in eo punitum, ibid. num. 25. & ſeqq.
Quid de crimine complicibus duntaxat noto, ibidem num. 27.
Occultum propriè quid ſit, ibid. & n. ſeq.
Quid de delicto publico in vno loco, & occulto in alio, ibid. num. 29.

Odor.

Qui ac vnde odor in ſeruis Dei demortuis, tom. 5. conſ. 43. num. 7.
Vbi de odore amœniſſimo multorum Sanctorum corporum perenni.

Oeconomus.

Appoſitio Oeconomi in Eccleſijs parochialibus Regularium ad ſtatum ſecularem redactis, ad quem pertineat, tom. 7. conſ. 8. n. 16.

Officium, V. Pœnā, Lex.

An, & quatenus extenſio officij proprij concedenda ſit, tom. 6. conſ. 60. à n. 1.
Pro huiuſmodi conceſſione, an requiratur, quod Sanctus ſit Canonizatus, ibid. n. 2.
An, & quatenus concedi poſſit de beatificatis tantum, qui habent cultum limitatum, ibid. n. 2.
Et an ſit licitum vtentibus Breuiario Romano accipere Officia propria ex aliis Breuiariis, ibid. n. 4. & ſeqq.
Officia propria Sanctorum, vel Beatorum poſſunt extendi etiam ab Ordinibus regularibus ad Eccleſiam, vel diœceſim, aut prouinciam, vel Regnum, tom. 6. conſult. 60. num. 1.
Vt fieri poſſit officium de Sancto non Canonizato, debet eſſe de ijs, de quibus poteſt fieri officium, nempe de Sancto, qui reperitur deſcriptus in Martyrologio Romano, ibid. n. 2.
Sub pœna priuationis officiorum in lege pœnali quæ officia contineantur, tom. 6. conſ. 85. n. 258.
An officia publica, tam Eccleſiaſtica, quàm laicalia, ibid.
Et in pœnam propriè dictam, ibid.
Quid de officijs habentibus iuriſdictionem, ibid.
Quid de officicijs Concionatoris, Lectoris, Confeſſarij, ibid.
Stylus S. Pœnitentiariæ de diſpenſatione, & abſolutione cum Regularibus ſuper introductione mulierum intra eorum clauſtra ad malum finem, vt remaneant priuati officiis, ibid. n. 259.

Officiales, & Officium S. Inquiſitionis.

Princeps ſecularis an, & quatenus poſſit punire reum à S. Officio Inquiſitionis iudicialiter iam punitum, tom. 5. conſ. 44. à n. 1.
Quid ſi Iudex procedat ex mandato Summi Pontificis, ibid. num. 1.
Vel ſi Iudex Eccleſiaſticus procedat contra reum in foro iudiciali, & imponat tantum pœnas medicinales, ibid. num. 2.
Vel abſoluit per viam gratiæ, ibid.
Vel ſi ipſe Iudex Eccleſiaſticus procedat in foro iudiciali, & imponit pœnas etiam temporales, ibid. n. 3.
De carceratis S. Officij ab alijs habitis, ac reſtituendis, ibid. num. 6.
Cauſæ eorum, qui ſe fingunt officiales S. Officij, & ſub hoc prætextu committunt aliquod delictum non ſpectans ad S. Officium, an debeant de iure cognoſci à S. Officio priuatiuè quoad omnes alios Iudices, tom. 5. conſult. 64. à n. 1.
An à ſententia fauore libertatis in materia S. Officij Inquiſitionis detur appellatio, & ad quem effectum, tom. 6. conſult. 42. à n. 1.
Poteſt punire abutentes Sacramentis ad ſortilegia, tom. 6. conſ. 45. n. 1.
An falſus calumniator in materia ad S. Officium ſpectante, ſit de hæreſi ſuſpectus, & tanquam talis debeat abiurare, & quomodo, tom. 7. conſ. 37. à n. 1.
Et an gaudeat immunitate, ibid. n. 2.
Quid obſeruandum in exemptione familiarium, aliorumque inſeruientium S. Officio, tom. 7. conſ. 76. n. 6.
An excommunicatus in S. Officio vigore Conſtitutionis *Si de protegendis*, & inſordeſcens in dicta excommunicationem per annum, poſſit audiri per procuratorem, tom. 7. conſ. 52. n. 1.
Quid ſi fuerit abſolutus à S. Pœnitentiaria, ibidem num. 2.
Et an dicta abſolutio illi ſuffragetur, & quatenus, ibid.
De quibus criminibus cognoſcat, tom. 7. conſ. 54. n. 6. & ſeq.
Poteſt cognoſcere non ſolum de cauſa hæreſis, ſed etiam de omnibus connexis, dependentibus, ac incidentibus illius, tom. 8. conſ. 76. n. 1.
Reus in S. Officio quatenus audiatur, tom. 8. conſult. 82. num. 4.
Quid de reo condemnato in contumaciam, ibid. à n. 1. 4. & ſeq.
In officiales S. Officij, qui gaudent priuilegio fori, an & quatenus Iudices etiam Cameræ Apoſtolicæ exequi poſſint mandata ſine exequatur Inquiſitoris, tom. 8. conſ. 83. à num. 1.
De officialium S. Officij exemptione, ibid. n. 4.
Quid de conductoribus bonorum Cameræ Apoſtolicæ, ibid. à n. 1. & ſeq.
De Regulari miniſtro S. Officij decedente extra clauſtra, deque ſpolio ei faciendo, tom. 8. conſ. 85. à n. 1.
Et à quo ſpolium faciendum ſit, ibid. ac n. ſeqq.
De Notario, vel alio miniſtro S. Officij declinante iuriſdictionem Epiſcopi, tom. 8. conſ. 90. n. 1.
Deque mandato ab Epiſcopo contra ipſum executo, ibid. num. 2.
Qui officiales S. Officij gaudeant priuilegio fori actiuè, & paſſiuè, tom. 8. conſ. 94. à n. 1.
An, & quatenus gaudeant quoad onera communitatum exemptio Eccleſiaſticorum, vel eorum colonorum, vel militum, vel familiæ armatæ Epiſcoporum, ibid. & n. ſeqq.
Quid quoad onera perſonalia, ibid. n. 1.
De caſu ſententiæ, quæ tantum declarat S. Officium Inquiſitionis non eſſe Iudicem competentem, tom. 8. conſult. 108. à n. 1.
Officiales S. Officij, an exempti à Tribunali R. Fabricæ S. Petri pro executione legatorum piorum, tom. 8. conſult. 112. à n. 1.
De extenſione priuilegij non excommunicandi miniſtros, & officiales S. Officij, tom. 8. conſ. 129. à n. 1.
Et an dicti officiales poſſint ſibi præiudicium inferre conſentiendo in iuriſdictionem alterius Tribunalis, ibidem num. 7.

Oleum, V. Liquor, Ritus.

Oleum è Sanctorum Reliquijs profluens, tom. 5. conſult. 41. à n. 12.
An propter penuriam miniſtrorum die Cœnæ Domini concedi poſſit facultas conſecrandi Olea Dominica in Albis, vel alio die commodiori, tom. 6. conſ. 41. à n. 1.
Singulis annis chriſmatis confectio inſtauranda, & renouanda, ibid. n. 2.
In die Cœnæ, ibid.
An hic ritus pertineat ad ſubſtantiam Sacramenti, ibid.

Facul-

Facultas conſecrandi olea feria quinta in Cœna Domini, cum minori numero miniſtrorum, ibid.n.3. & 4.
Diſpenſandum potius, vt olea conſecrentur cum minori numero miniſtrorum, quam extra diem Cœnæ Domini, ibid.n.5.
Sacramentum chriſmatis quando inſtitutum, ibidem num.6.

Opinio.

Cæteris paribus quæ opinio ſit probabilior, recentiorumne, an veterum, tom.5.conſ.5.n.31.
Eius probabilitas à quo formaliter habeatur, ibidem, & num.46.
A qua in iudicando non ſit recedendum, ibid.
Quatenus recedendum ſit à communi, ibid.
De opinione, quæ fauet Eccleſiæ, ibid.
Quando non ſit locus opinioni, ibid.
De autoritate opinionis S.Rotæ Romanæ, tom.5.conſult.6. num.6.
Quando adeſt opinio Doctorum probabilis in materia competentis iuriſdictionis, Eccleſia pro ea intelligitur ſupplere, & conferre iuriſdictionem, etiamſi contraria opinio ſit vera atque communis, tom.6.conſ.1.n.13.

Optio.

Optio competit ei, qui ad aliquid faciendum eſt obligatus, tom.5.conſ.72.n.14.& 16.
Ad effectum optandi contra formam regulæ reſeruatiuæ Cancellariæ, an allegari poſſit aliqua conſuetudo in præiudicium Sedis Apoſtolicæ, vel ſaltem Ordinarij collatoris indultarij, tom.5.conſ.73. à n.1.
Non habet locum in menſibus reſeruatis quoad bona temporalia præbendalia, ibid.
An id locum habeat etiam ad fauorem Ordinarij Collatoris Indultarij, ibid.n.3.
An Canonicis licitum ſit optare pinguiores præbendas, quæ vacant in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, nullique alij ſunt debitæ, niſi Canonicali dignitate inſignitis, tom.5.conſ.74. n.1.
Et an ſuboriente lite inter prouiſum Apoſtolicum, & optantem licitè ijdem agant, ſi priuata autoritate certam quandam ſuper reditibus controuerſæ præbendæ penſionem paciſcantur, ab eo percipiendam, qui acquieſcendo tacitè ſuis iuribus renunciat quanque poſtea penſionem Apoſtolico aſſenſu non impetrato, pecunia extinguant, ibid. n.2.& ſeqq.

Oratores, V.*Legati*.

Oratorium, V. *Monaſterium*, *Nobilitas*.

Quatenus Miſſæ Sacrificium in Oratorio priuato in domibus conſtructo celebrari poſſit, tom.6.conſ. 12. n. 18. & ſeqq.
Et quatenus cenſeatur priuatum, vel publicum, ibid. n.19. & 25.
Et declarari poſſit publicum, ibid. & n.22.
Aliquando venit nomine beneficij, ibid.n.23.
Quatenus in Oratorijs publicis celebrari poſſit Miſſæ Sacrificium, ibid.n.24.& ſeqq.
Oratoria Societatum, ibid.n.25. & ſeq.
Eremitarum, ac pœnitentium, ibid. n. 25.
Oratoria Seminariorum, hoſpitalium, ibid. n.26.
Quatenus gaudeant immunitate, tom.6.conſ.40.n.4.
Quid in dubio, an ſit publicum, ibid.
Quando cenſeatur publicum, ibid.
Loca ſacra in primitiua Eccleſia Oratoria appellabantur, tom.6.conſ.98.n.6.
Dicta etiam Dominica, ſeu Cyriaca, ibid.n.7.
Vocabantur Conuenticula, ibid.n.13.
Oratoria non ſpacioſa Templa, ſed exigua, ibid.n.24.
Ædificata in baptiſterio Baſilicæ Conſtantinianæ, ibid.
Oratoria progreſſu temporis Capellæ vocata, ibidem num.25.
Cur conceſſa intra parochias ædificari, ibid. n.27.
Et ſub quibus conditionibus, ibid.n.28.
Quid ab initio fuerint, ibid. n. 30.
Quid in ijs licebat, ibid.n.31.
Eorum numerus mirum in modum auctus, ibid.
Concedere licentiam celebrandi in priuatis Oratorijs ad quem pertineat, ibid. n.33. & ſeq.
Priuilegium celebrandi in Oratoriis priuatis, an odioſum, ibid.n.35.
Quando extendi poſſit, ibid.
Qualitates præter licentiam, vt in Oratoriis priuatis celebrari poſſit, ibid. n.36.
Poſſunt conuerti in vſus domeſticos, ibid.n.37.
Ordinarios grauiter peccat approbando Oratorium qualitatibus requiſitis deſtitutum, ibid.n. 38.
Pro viſitatione Oratorij nulla exigi poteſt ab Ordinario procuratio, ibid. n. 39.
Priuilegium Oratorij qui executioni mandare poſſit, ibid.
Nequit Ordinarius directè, vel indirectè impedire, ne iuxta tenorem priuilegij celebretur in priuatis Oratorijs, ibid. num.40.
Non ſecuta approbatione Ordinarij, etiamſi iniuſtè denegetur, an poſſit in Oratorio celebrari, ibid.
Ad quem in caſu denegationis licentiæ recurrendum, ibid. num.41.
Quid de clauſula, *ac de ipſius Ordinarij licentia, eius arbitrio duratura*, ibid.n.42.
Quæ licentia Ordinarij ſufficiat, ibid.n.43.
An requiratur nobilitas ex parte matris, ibid. n.44.
Poteſt Comitiſſa vidua frui Oratorio conceſſo cum clauſula *Quia vaſallus praes*, & iuriſdictionem habes, ibid.n.47. & ſeq.
Quid ſi nuberet viro non decorato aliquo titulo, ibidem n. 48.
Quando, non ſubſiſtente nobilitate, conceſſio ſit nulla, ibid. n. 49.
Priuilegium conceſſionis Oratorij priuati eſt merè perſonale, non mixtum, ibid.n.50.
Locus Oratorij cur exprimatur, ibid.n.51.
Inhæret priuilegiato, & cum ipſo extinguitur, ibidem n.52.
Non conceditur principaliter familiæ, ſed acceſſoriè, ibid. num.52.
Mortuo Summo Pontifice concedente, non ceſſat priuilegium Oratorij priuati, ibid.n.53. & ſeq.
Priuilegium conceſſum matri, ea mortua, an poſſit filia eo vti, ibid. n. 55.
Mutans habitationem intra eandem ciuitatem, vtitur in noua habitatione priuilegio Oratorij priuati, ibidem n.56.
Quatenus idem dicendum ſi priuilegiatus mutet habitationem de loco ad locum intra eandem diœceſim, ibid. n. 57.& ſeqq.
Quatenus etiam priuilegiatus tam in ciuitate, quàm ruri, dum ibi commoratur, vti poſſit Oratorio priuato, ibid. num.60.
Quid ſi plures familiæ habitent in domo diuiſa in plures partes, ibid. & ſeqq.
Idem Oratorium non poteſt inſeruire pluribus priuilegiatis, ibid. n.63.
Idemque dicendum, ſi non adſit clauſula ſolitæ habitationis, ibid.n.64.
Nec dominus palatij locator poteſt vti Oratorio ſito in parte locata, ibid n.65.
Ceſſante primo priuilegio, incipit valere ſecundum pro eadem domo, ibid.n.66.
In Oratorijs priuatis non poteſt celebrari, niſi vna Miſſa ſingulis diebus, ibid.n.67.
Regulares non poſſunt celebrare in Oratorijs priuatis Miſſas vltra conceſſam virtute ſuorum priuilegiorum, ibid.n.68.
Ne ratione quidem priuilegij Bullæ Cruciatæ celebrari poſſunt plures Miſſæ in priuatis Oratorijs, ibid.n.69.
An liceat celebrare eadem die plures Miſſas in priuato Oratorio ratione conſuetudinis, ibid. n.70.
Neque per Bullam Cruciatæ conceditur facultas Oratorij priuati, ibid.n.71. & ſeq.

Cuius Ordinarij approbatio requiratur, ibid. n.73.
Quibus diebus celebrari poſſit in priuatis Oratorijs, ibid. num.74.
Qui intelligantur dies feſti, ibid. n. 75.
An comprehendantur patroni principales Ciuitatum, ibid. num.76.
Quid de feria quinta, & Sabbato maioris hebdomadis, ibid. num.77.
An virtute Bullæ Cruciatæ poſſit celebrari Miſſa in priuatis Oratorijs, diebus feſtis exceptis, ibid. n.78.
Poteſt Epiſcopus prohibere, ne aliquis celebret, vel audiat Miſſam in Oratorio priuato diebus ſolemnioribus, ibid. n.79.
Facultas conceſſam per Bullam Cruciatæ non habet locum in alieno Oratorio, ibid. n.80.
Non poſſunt Regulares in feſtis ſolemnioribus exceptis celebrare in priuatis Oratorijs ſecularium domorum priuatarum, ibid. n.81.
Non eſt neceſſaria licentia Parochi, vt in priuatis Oratorijs celebretur, ibid. n.82.
Nequeunt Regulares celebrare in priuatis Oratorijs contra voluntatem ſuorum Superiorum, ibid. n.83.
Quoad Sacerdotes ſeculares non requiritur ſpecialis licentia Ordinarij, ibid. n.84.
Per priuilegium priuati Oratorij nullum præiudicium inferri poteſt, iuribus parochialibus, ibid. n.85.
In priuatis Oratoriis non poteſt miniſtrari Euchariſtia, ibid. num.86.
Quod etiam locum habet in Regularibus, ibid. n.87.
Quid virtute Bullæ Cruciatæ concedatur quoad ſuſceptionem Euchariſtiæ in Oratorio priuato, ibid. n.88.
Qui dies in dicta Bulla Cruciatæ excipiantur, ibidem num.89.
An & quatenus in Oratorio priuato adimpleri poſſit præceptum Communionis Paſchalis, ibid. n.90.
Appellatione familię, quæ in Oratorio priuato poteſt audire Miſſam qui veniant, ibid. n.91. & ſeqq.
Quinam appellatione commenſalium, ibid.
Qui ſatisfaciant præcepto audiendi Miſſam in priuato Oratorio, ibid.
Filij, ac filiæ priuilegiati, eorundem vxores, ac viri quatenus gaudeant hoc priuilegio, ibid. n.95.
Quid de iis, qui in ſeruitio domini manentes, alibi degunt, negotiis domini ſui vacantes, ibid. n.96.
Quatenus Capellanus celebrans in Oratorio priuato ſatiſfaciat præcepto audiendi Miſſam, ibid. n.97.
Qui poſſit hoc priuilegio gaudere, ibid.
Quid de familia, abſente domino, ibid. n.99.
Quid de hoſpitibus, ibid. n. 100. & ſeq.
Quid de conſaguineis, ibid. n. 102.
Quid de domeſticis, ibid. n. 104.
Quid de habitantibus in domo priuilegiati, ibid. n.105.
Quid de ſeruis, pediſſequis, famulis, qui non habitant cum dominis nec viuunt abſolutè eorum ſumptibus, ibidem n.106.
Quid de iis, qui non ſunt in actuali ſeruitio dominorum, ibid. n. 107. & ſeq.
Qui, & quatenus ſatisfaciant præcepto audiendi Miſſam, illam audiendo in priuatis Oratoriis, ibid. num. 109. & ſeqq.
An priuatum Oratorium gaudeat immunitate, ibidem num.111.
An priuatum Oratorium ſit capax ſacrilegij, ibidem, & num.112.
Per priuilegium Bullæ Cruciatæ, quod concedatur circa tempus celebrandi in priuato Oratorio, ibid. n.113.
In Oratorio priuato, an & quatenus poſſunt acquiri Indulgentiæ, quæ conceduntur in Bulla Cruciatæ illam habentibus, ibid. n.114. & ſeqq.
Priuilegium Bullæ Cruciatæ circa Oratoria priuata eſt ſublatum, ibid. n.117.
Differentia inter Oratorium, & Eccleſias, ibid. n.118.

Ordinarius; V. *Epiſcopus, Diſpenſatio, Oratorium.*

Ordinarius in monaſteriis à ciuitate remotis debet perſonam Eccleſiaſticam delegare ad concedendum licentias ingrediendi monaſteria monialium, tom.6. conſult. 86. num. 242.
Inter Ordinarios Eccleſiaſticos quinam ſit competens, Ordinarius ne domicilij delinquentis, an verò loci commiſſi delicti, tom.6. conſ.94. à n.1.
Et quid ratione contractus, ibid.
Iuriſdictio Ordinarij domicilij, ibid. n.13.
Ac Ordinarij loci delicti, vel contractus, ibid. n.14.
Ordinarius in crimine hæreſis, ibid. n.25.
Eius poteſtas in pęna imponenda in hæreticos, ibid.
Etiam contra exemptos, ac priuilegiatos, ibid.
Secundum ſubiectam materiam Ordinarij veniunt appellatione Epiſcoporum etiam ex decretis S. Concilij Tridentini, tom.7. conſ.4. n. 10.
Eorum varia poteſtas in non reſidentes, ibid. n.13.

Ordo, Ordinans, Ordinatus, Metus, Patrimonium, Capitulum.

De promotis ad Sacros Ordines ſine titulo legitimo beneficij, vel patrimonii, vel penſionis, vel Religioſæ paupertatis, tom.5. conſ.77. à n. 1.
Ordinatus ſine titulo, an ſit ipſo facto irregularis, ibidem num.1.
Pęnæ in Ordinatos ſine titulo, ibid. n.2.
Ordinantes, vel eorum ſucceſſores quatenus teneantur Ordinatos ſine titulo prouidere de ſuſtentatione, ibidem num.7.
Et quare, ibid. & n.3.
Ac de competenti beneficio, ibid. n. 4.
Eo ipſo quod quis Ordinatus eſt, acquirit ius, vt ſibi de patrimonio Eccleſiæ ſubminiſtrentur alimenta, ibidem num.5.
Epiſcopus non poteſt excipere contra eos, quos ipſe ordinauit, ſed tantum contra Ordinatos à ſuis prædeceſſoribus, ibid. n.6.
Neque poteſt contra factum proprium excipere, ibid.
Quid ſi Epiſcopus non examinauerit ordinatum, ſed commiſit alteri examen, ibid. n.7.
Epiſcopus ſtatim tenetur in conſcientia ſubminiſtrare alimenta abſque eo, quod contra ipſum intentetur aliqua actio, ibid. n.8.
Quid in caſu, quo Ordinatus, præmiſſo examine, non reperiatur idoneus pro obtinendo beneficio, ibidem n.9.
Quando ſolum Epiſcopus debeat ordinato aſſignare ſtipendia clericalis militiæ, ibid. n. 10.
Quid ſi habeant de proprio, ibid.
Obligatio alendi Ordinatos ex quo proueniat, ibidem num.11.
Quando Epiſcopus ordinans non teneatur eos alere, ibid. & n.14.
Quid in caſu, quo Summus Pontifex concedit, vt quis poſſit à quocunque Epiſcopo ordinari, ibid. num. 12. & ſeq.
Quis intelligatur proprius Epiſcopus ordinandi, ibid.
Quid item ſi promoueri quis faciat cum ficto titulo, ignorante Epiſcopo, ibid. n.14.
Quomodo ex Tridentino Clericus ad ſacros promoueri debeat, ibid. n. 15.
Quæ pœnæ per Tridentinum innouantur contra malè promotus, ibid. & n. ſeqq.
Quid itidem ſi poſt aſſignatum patrimonium ad Ordines contrahat debita, ibid. n. 18.
De eo, qui Apoſtolicum indultum ad Sacros Ordines extra legitima tempora ſuſcipiendos obtinuit, tom.6. conſ. 78. à n.1.
Collatio Sacrorum Ordinum, an fieri poſſit ab Epiſcopo in Eccleſiis parochialibus Regularium, ipſis inuitis, tom.7. conſ.7. à n.1.
Eſt actus iuriſdictionis, ibid. n.1.
Quo in loco conferri poſſint, ibid.

Diffe-

Differentia de promoto, & promouendo ad Ordines quoad pœnas Tridentini, tom.7.conſ.19. n.3.
Promouendi ad Ordines alij ſunt arctati, alii non arctati, ibid.n.4.
Promouere, vel non promouere ad Ordines remiſſum eſt arbitrin Epiſcopi, ibid.
Quid in arctatis, ibid.
Et an licitum ſit appellare à iudicio Ordinarij, ibid.
Clericus publicè diffamatus de homicidio repellendus eſt à promotione Ordinum, & aſſecutione beneficij, ibid. num.5.
Ordo Eccleſiaſticus eſt dignitas, ibid.n.12.
Qui ab eo repellendi, ibid.& n. 7. ac ſeqq.
An, & quatenus ſuſceptio Sacrorum Ordinum ex metu reuerentiali, concurrentibus minis, ſit irrita, tom.7.conſult.77. à n.1.
A quo quiſque de iure cogi poſſit ad Ordines, ibid.n.8.
Et ob quam cauſam, ibid.
Ordinatus coactione omnimoda, an recipiat Sacramentum, ibid.
Quid ſi metu graui, ibid.
Qui ordinationi non conſenſerit quocunque tandem metu à conſenſu impeditus fuerit, non eſt validè ordinatus, ibid.n.9.
Quid ſi poſtea conſentiat, ibid.n.10.
Quidue ſi conſenſerit, ſed caſtitatem vouere minimè intenderit, ibid.
Cum metu ordinatus, an habeat commoda, & incommoda Clericatus, ibid.n.16.
Vt matrimonium contrahat quid requiratur, ibidem, num.17.
Quidue ſi ratificet tacitè, vel expreſsè ordinationem ſuam, ibid.
Quidue ſi erat coniugatus, ibid.
Vel coactio fuerit iuſta, ibid.
Metu ordinatus, an ſuſpenſus, vel irregularis, ibidem, num.20.
Ordinans inuitum in quas pœnas incurrat, ibid.n.21.
Pœnæ in ordinantem ſine beneficio, vel patrimonio, tom.8. conſ.3.n.3.& 8.ac ſeq.
Differentia in Sacra ordinatione inter Latinos, & Græcos, tom.8.conſ.63. à n.1.
Quid de promoto ad Ordines Sacros, inuita vxore, ibid. n. 14.& 15.
De coactione ad Ordines, ibid.n.16.ac ſeqq.
In promotum, etiam in prima tonſura extra caſus permiſſos, pœnæ, ibid.n.20.& ſeqq.
De Epiſcopo, alioue Prælato conferente primam tonſuram marito, ibid. n.24.
De marito ſuſcipiente Sacros Ordines abſque vxoris ſuæ licentia, ibid.n.25.
A quo puniendus, ibid. & ſeqq.
An ſuſpectus de hæreſi, ibid. à n.28.
Poteſtas Ordinis quando accipiatur, tom. 8. conſult. 67. num.3.
Votum ordinibus ſactis annexum, tom.8.conſ.81. num.25. & ſeq.
Quotuplex ſit poteſtas, tom.8.conſ.92. n.2.
Quæ poteſtas ſacramentalis, quæ iuriſdictionalis, ibid. num.2.
Inter eas differentia, ibid.
Qui in ſtatu apoſtaſiæ à Religione ſuſcipit Ordines Sacros, in quas pœnas incurrat, tom.8.conſ.92.n.6. ac ſeqq.
In ſuſcipientem Ordines ab Epiſcopo ſchiſmatico vitando pœnæ, ibid.n.10.
Sacris Ordinibus nondum initiati, quid præſtare teneantur ad Cathedralem, vel Collegiatam Eccleſiam promoti, tom.8.conſ.115. à n.1.
Quiue promouendi, ibid.
De variatione Ordinariorum in ſuſceptione Ordinum, tom.8.conſ.122.n.1.
De promotis ad Ordines ab Epiſcopo originis, ibid. à n.2.
Quæ intentio ſufficiat ad Ordines ſuſcipiendos, tom.8.conſ. 131. à n.1.
Quæue fides, ac diſpoſitio in ſuſcipiente, ibid. n.2.

Orientales.

De ritu in aliquibus Orientalis Eccleſiæ regionibus dandi ſimul à presbyteris cum baptiſmo Euchariſtiam, & chriſma confirmationis tum infantibus, tum adultis, tom. 5. conſ.63.n.1.& ſeqq.
De eorum forma deprecatiua Sacramenti pœnitentiæ, ibid. num.6.
De eorum ritu, quo Sacerdotes miniſtrantes Sacramentum extremæ vnctionis benedicant oleum conſecratum, ibid num.7.
Deque iiſdem presbyteris miſcentibus oleo conſecrato chriſmatis confirmationis oleum non conſecratum, ibid.n.8.
Forma conſueta Sacramenti Confirmationis apud Orientalem, tom.8.conſ.78. n.1.
An illa ſuppleat Sacramentum Confirmationis in Eccleſijs Orientalibus, & toleranda ſit, ibid.n.3.
Et an à quolibet Sacerdote baptizante poſſit conferri hoc Sacramentum, ibid.n.7.
Varietas formæ huius Sacramenti, ibid.n.2.
Quo tempore miniſtrandum, ibid.n.4.& 5.
Quare, dum quis confirmatur, alapa cæditur, ibidem num.5.
In qua corporis parte eius vnctio fieri debeat, ibidem num.6.
De eius miniſtro, ibid. à n.7.
A presbytero collatum, an irritum, ibid. & num. 12. ac ſeqq.

Origo.

Origo eſt de ſe indiuiſibilis, tom.8.conſ.122.n.4.
Non poteſt haberi pluribus locis, ibid.n.2.
De loco originis filij, ibid.n.5.
De Epiſcopo originis quoad Ordines, ibid. à n.2.
Eſt duplex, ibid.n.6.
Naturalis, & ex priuilegio, ibid.

Orphanus.

Orphanus, an ſit miſerabilis perſona, & habeat fori Electionem, & variationem, tom. 5. conſult. 2.num.55.& ſeq.
Nomine orphanorum qui veniant, ibid.
Orphanus diues, an gaudeat fori priuilegio, ibidem num.63.

Oſtium, V. *Immunitas*.

Otium.

Malorum lerna, tom.8.conſ.64. à n.15.
In otio torpentes decreta, ibid. & à n.17.

P

Palatium.

An, & quatenus domus, ſiue palatium Epiſcopi gaudeat immunitate, tom.6.conſ.36. à n. 1.
Et quid de illius pariete, tecto, ianua, &c.ibid.
Non debet diſtare ab Eccleſia, ibid.n.2.
Diſtans ab Eccleſia, an gaudeat immunitate, ibidem, & num.ſeq.
Et quatenus, ibid.
Non eſt ſacrum, ibid.
Ratione Oratorij, an locus ſacer, ibid. n.3.
Gaudet ſiue adhæreat, ſiue non adhæreat Eccleſiæ cathedrali, ibid.n.4.& ſeqq.
An veniat appellatione loci ſacri, ibid.n.6.
Qua gaudeat immunitate, ibid. & n.7.
Vt palatium Epiſcopi gaudeat immunitate quid requiratur, ibid, à n.12.
Debet eſſe prope Eccleſiam, ibid.n.13.

Quid de conſuetudine, ibid.n.16.
Quid ſi Epiſcopus abeſſet à ſuo palatio, ibid.n.17.
Quidue quoad partes exteriores palatij, ibid.n.18.
De ab ipſo extractis, ibid.n.19.

Papa, V. Pontifex.

Pares.

Pares Curiæ vnde dicantur, & qui ſint, tom. 5. conſ. 2. n.9, & 13.
Quando poſſunt eſſe Iudices in cauſa feudali, ibid.

Paries, V. Immunitas.

Parochia, Parochus, V. Matrimonium, Defunctus, Oratorium, Domicilium.

Habet fundatam intentionem ſuper omnibus oblationibus, quæ fiunt in Parochia, tom.5.conſ.76. n.9.
Parochorum munia, ibid, num.11. & ſeq. & tom.6. conſ. 98.n.20.
An quemadmodum Epiſcopus edictum ad examen, & prouiſionem parochialium cum termino decem dierum proponendum poteſt ex arbitrio protegere, poſſit etiam ad quatuor, vel ſex dies minuere, & abbreuiare, tom, 6; conſ.3.à n.1.
Quibus in caſibus poſſit abbreuiari, ibid.n.5.
Quid in prouincijs, ac Epiſcopatibus ampliſſimis, ibidem num,10.
Et quid de edicto propoſito in duabus Eccleſijs, ibidem num.11.
De Capitulo Sede vacante quoad priuationem Parochiæ; ibid,n.12.
De titulo colorato quoad Parochum, ibid. num. 13. & ſeqq.
Eiuſque geſta, ibid. & ſeqq. Vbi plura.
Rectores parochi habent dignitatem ex perſona propria, tom,6.conſ.21.n.2.
Sunt ſuarum Eccleſiarum Prælati, ibid. & n.3.
Quid de Vicarijs parochis, ibid. & n. ſeqq.
Ad Parochos ſpectat habere proceſſiones intra limites ſuarum parochiarum, tom.6.conſ.63.n.1.
Sunt manutenendi, ibid.
Idque etiamſi Parochi aſſocientur à Confraternitate recens erecta, & Regulares à ſocietatibus antiquioribus, ibid. num. 2.
Parochus non poteſt impediri, ne habeat proceſſiones in parochia, ibid.n.3.
Quid de die, & hora habendi proceſſiones, ibid. n. 4. & ſeq.
Quis inter Parochos præcedere debeat, tom. 6. conſ. 67. à num.1.
Parochus, an poſſit peragere functiones Sacerdotales, ac ſolemnes tam in Capellis, aut Eccleſijs, vel Oratorijs Confraternitatum, ſitis intra limites ſuæ parochiæ, quàm in ſitis in propria Eccleſia, tom.6.conſ.68.à n.1.
Et an, abſoluto per Parochum officio funebri, poſſint Capellani Sodalitatū reiterare in eiſdem Eccleſijs, vel Oratorij officium ſuper cadauere cum ſtola, & aſperſorio, ibid. à n.12.
Quid de conſuetudine, vel priuilegio, ibid. n.1.
Quid ſi Ordinarius in erectione huiuſmodi Sodalitatum decernat functiones Sacerdotales, ac ſolemnes ab earum Capellano celebrandas fore, ibid.n.6.ac ſeqq.
An in hoc requiratur beneplacitum Apoſtolicum, ibidem num.8.
Quid ſi Capellanus Sodalitatum has functiones peregerit, ibid.n.9.
Quatenus poſſit Parochus in Eccleſijs, vel Oratorijs Sodalitatum Miſſæ ſacrificium celebrare, Sacramenta miniſtrare, aliaque iura parochialia exercere, ibid. n.10.
An Parochus hoc ius parochiale poſſit amittere ob non vſum, ibid. n. 11.
De Parochorum prærogatiuis multa, tom. 6. conſult. 74. à num. 1.
Oblationes, quæ fiunt Oratorijs, atque Eccleſijs, ſiue Capellis ſitis intra limites parochiæ debentur Parocho, tom. 6. conſ.83.à n.1.
Maximè ſi reperiatur in quaſi poſſeſſione eas percipiendi, ibid.n.2.
Quid de titulo, ac rectoria prorſus ſeparata, ibid, num.3. ac ſeqq.
Parçcia idem quod titulus, tom.6.conſ.98.n.20.
Quid, ibid.
Qui Parçci, ibid.
Parochi appellati Copiarij, ibid.
Antiquitus ſeſe longè, latèque extendebantur parochiæ, ibid. num.27.
An & quatenus Parochus conſtitui poſſit Vicarius Capitularis, tom.7.conſ.4. à n.1.
Quo iure teneatur reſidere, ibid.n.3.
Ne reſideat nulla excuſari poteſt conſuetudine, ibidem num.4.
Neque ſeruitium Epiſcopi, aut Cathedralis, aut officij S. Inquiſitionis, aut exiguus populi numerus, defectus domus propriæ, ibid.
Neque officium Confeſſarij Monialium, tom. 7. conſult. 13.num.3.
Parochorum præciſa reſidentia, ibid.
Quid ſi concurreret neceſſitas Eccleſiæ, ibid. n.5.
Et quæ neceſſitas, vel vtilitas requiratur, ibid.
Vltra duos menſes non poteſt Epiſcopus vti opera Parochorum, ibid.n.5.
Quid ſi in eadem Ciuitate, & Eccleſia curam gerat animarum, an ſcilicet poſſit eligi in Vicarium Epiſcopi, & Capituli, ibid.n.6.
Parochus exterus, vel diœceſanus nequit haberi pro reſidente, ſi inhabitet in ciuitate, à qua diſtet eius parochialis duobus, aut tribus milliaribus, ibid.n.7.
Idque etiamſi Dominicis, alijſque feſtis diebus ad ſuam Eccleſiam accedat, ibid.
Parochus reſidens, ſed non exercens officium ſuum, minimè ſatisfacit præcepto reſidentiæ, ibid.
Quænam ſit reſidentia, ad quam Parochi teneantur, ibid.
Vbi teneatur habitare, ibid.n.8. & 10.
Quid ſi Parochus iam extiterit Vicarius defuncti Epiſcopi, ibid.n.9.
Non excuſatur à reſidentia, ſi doceat Grammaticam in ciuitate per duo milliaria diſtante à parochiali, quamuis ſingulis diebus vellet ad eam accedere, & quamuis non reperiretur alius idoneus ad docendum, ibid.
Parochi quomodo cogantur ad reſidendum, ibid.n.10.
Eorum reſidentiam quomodo differat ab intereſſentia, ibid.
Quando propriè dicantur Curati, ibid.
Tenentur reſidere per ſeipſos, nec poſſunt inſeruire per ſubſtitutos, ibid.
Exercitium muneris parochialis in quo formaliter conſiſtat, ibid.n.11.
Parochi tempore peſtis reſidere tenentur, ibid.n.14.
Quæ Sacramenta per ſeipſos miniſtrare ſint obligati; ibid.
In recuſantes obedire quomodo Epiſcopus animaduertere poſſit, ibid. & ſeqq.
Quatenus ſoleat concedi Parocho, qui in ſua Parochia graues contraxit inimicitias, vt poſſit abeſſe per ſex menſes, ibid.n.16.& 17.
Quatenus, & quouſque tolerari poſſit, quod Parochus parochiæ tenuis paucarum animarum non reſideat in parochia, ibid.n.18.
Quomodo habens duas parochias vnitas poſſit in qua maluerit reſidere, ibid.n.20.
Etiam perpetui coadiutores reſidere tenentur, ibidem num.21.
Quatenus Parochi poſſint annis ſingulis per aliquod tempus à ſuis parochijs abeſſe, ibid.n.24.
Fructus Eccleſiæ, cuius Rector nō reſidet pro rata temporis quomodo applicari debeant, ibid. n.25.
Parochi deſeruientes in diuinis ſuæ parochiali, quamuis non reſideant in ædibus parochialibus, vel intra ciuitates, an teneantur ad reſtitutionem fructuum, ibidem num.26.

De-

Debeot tamen cogi ad inhabitandum in dictis domibus, vel iotra limites, ibid.
Parochi, quibus propter inhabilitatem fuit datus Coadiutor, non poſſunt extra ſuam parochiam habitare, etiam relicto ibi coadiutore, ibid.
Quomodo verba Concilij *vſque ad priuationem* intelligantur, ibid.
Et in quibus locum habeant, ibid.
Parochus reſidere debet in loco, vbi ſita eſt Eccleſia, ibidem num.28.
Quateous Epiſcopus pro viſitatione ſuæ diœceſis vti poſſit opera Parochi per quatrimeſtre ſingulis auois, ibidem num.30.
Parochus ob infirmitatem, & aeris intemperiem noo excuſatur à reſideotia, ibid.o.31.
Quid in hoc caſu concedendum ei ſit, ibid.
Qui Canonicatum, & parochialem obtinet quid lucretur, ibid.o.32.
Dignitates, quæ vnitas habent parochiales Eccleſias, vbi reſidere teneantur, ibid.n.33.
Parocho ſtudiorum cauſa non eſt danda licentia non reſidendi, ibid.n.36.
An Parochi Eccleſiarum Monaſteriorum Regularium, quæ ad Statum ſecularem ſunt redatæ, teneantur accedere ad Synodum diœceſanam Epiſcopi, an potius ad Syoodum Abbatis, tom.7.cooſ.8.n.28.
Anue poſſint audire confeſſiones ſecularium etiam de caſibus Epiſcopo reſeruatis abſque eius licentia, ibidem num.29.
Viſitatio, correctio, ac pooitio parochorum, quoties delinquuot in concernentibus curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem in Eccleſijs Regularium, etiam eorum Monaſterijs vnitis pertinet ad Epiſcopum, ac eius Vicarium, ibid.o.18.& ſeqq.
Etiam Religionis Hieroſolymitanæ, ibid.n.23.
Et in ſubiecti militiæ Regni Portugalliæ, ibid.n.25.
Parochi dictarum Eccleſiarum tenentur accedere ad Synodum diœceſaoum Epiſcopi, ibid.n.28.
Quomodo non liceat eis vagari, ſed debent propriæ domi continere, tom.7.conſ.13.o.3.
Non poſſunt deputari in Confeſſarios ordinarios Monialium, ibid.
Niſi in caſu neceſſitatis, ibid.
An delatio ſtolæ, ac functiones parochiales, quæ io Eccleſia parochiali fiunt abſeote illius Parocho, ſpectent ad eius Viceparochum, ao verò ad Parochum alterius parochiæ, qui ibi præſens exiſtit, tom.7.conſ.46.à n.1.
Quatenus debeat ſibi aſſumere Coadiutorem in cura animarum, ibid.n.1.
Et in omni caſu abſentiæ relinquere Vicarium, ibid.
Eius ſurrogatus ſuccedit in locum ipſius Parochi, ibidem num.2.
Et præcedere debet aliis Sacerdotibus, ibid.n.4.
Quatenus etiam præcedat ipſi Parocho, ac Rectori Eccleſiæ, ibid.
Parochus ratione ſtolæ in funeribus præcedentiam habet, ibid.n.5.
Præcipuè in Eccleſia propria, ibid.n.6.
Etiamſi Parochus alter ſit dignior, ibid.
Parocho præſenti in aliena Eccleſia parochiali cui danda ſit præcedentia, ibid.o.7.
Quid io proceſſionibus, alijſque functionibus, ibid.n. 8. ac ſeq.
Noo amittitur parochia dum quis diſcedit animo reuertendi, tom.7.conſ.63.n.3.
Quomodo parochia acquiratur, ibid.n.4.
De Parocho Eccleſiæ cathedralis, tom.7.conſ.89. num.4. & ſeqq.
Deque Parochis diœceſis, ibid.
Diuiſio parochiarum, ibid.n.7.
Habitans in confinio duarum parochiarum, cuius ſit parochianus, tom.8.conſ.5.n.7.
Vſitatum nomen parœciæ io iure pro diœceſi parochiali, tom.8.conſ.89.n.15.
Pœna in Parochum intra annum ad Sacerdotium non promotum, tom.8.conſ.24.n.1.& ſeq.
Et quomodo obliget, ibid.
Parochi Religioſi Ordinum Militarium quomodo faciant fructus ſuos quando dimiſſo ſubſtituto alibi inſeruiunt eorum Ordini, tom.8.conſ.29. à n.1.
Quid ſi ad libitum eorum magni magiſtri ponantur, & amoueantur, ibid.
Miſſa, & concio, ao audiri debeat in Eccleſia parochiali, tom.8.conſ.42.n.30.
De parochialibus etiam Monaſterio Regularium vnitis, & de cura animarum principaliter ipſi monaſterio incumbeoti, tom.8.conſ.44. à n.1.
Quid ſi cura incumbat certæ perſonæ, ibid. n.3.
Quatenus Eccleſia parochialis concedatur Regularibus, ibid.n.2.
Quomodo deputandus vnus ex Regularibus ad curam aoimarum in Monaſteriorum Eccleſijs, ibid. n.4.
Quid ſi huiuſmodi beneficia curata ſiot vnita dignitatibus, vel Canonicatibus, ibid. n.5.
Deputatio Vicariorum perpetuorum, in quibus parochialibus facienda, ibid. n.6.
Quid quoad earum viſitationem, ibid. n.7.
De Vicarijs deputandis in parochialibus vnitis, ibid. n. 8.
Eorumque portione, ibid.
Ex quibus bonis deducenda, ibid.n.10.
A prouiſiooe facta in viſitatione noo datur appellatio, ibid. num.11.
Quid ſi extra viſitatiooem, ibid. Vbi alia.
An poſſit Ordinarius prohibere, ne cura animarum exerceatur per ſeculares in parochiali, ſuper qua erecta fuit domus monaſterij Monialium, ibid.n.14.
An Abbati S. Benedicti liceat nonnullos ſui Monaſterij Religioſos ad exercendam curam parochialium Eccleſiarum pro Rectoribus præſentare, ibid. n.15.
De Eccleſia parochiali, in qua eſt Sedes Capitis Regularium, ibid.n.16.
Eccleſiæ parochiales Regularium à quo viſitendæ, ibid.n.17. ac ſeq.
Quid de oppido, in quo Abbas ſecularis verè exercet ſpiritualem, & temporalem iuriſdictionem, ibid.n.18.
Quid de parochialibus Monaſterio vnitis, ibid.n.19.
Quid obſeruandum ſi parochiales nec ſint Monaſterio vnitæ, nec cura ipſi Monaſterio incumbat, ibid.n.21.
Quanto Parocho ſit aſſignandum pro eius congrua ſuſtentatione, tom.8.conſ.60.o.12.& ſeqq.
Qualiter arbitrium in congruæ taxatione ſit moderandum, ibid.o.14.
Parochi Catholici obligatio in miniſtratione baptiſmi filiorum hæreticorum, tom.8.conſ.69.n.2.
De iuriſdictione Parochorum in funeribus, quæ ducuntur ad Eccleſias Confraternitarum quoad delatiooem Crucis, quoad earum Capellanos in ſtolæ, ac officijs ſuper cadaueribus, tom.8.conſ.73. à n.1. & ſeqq. ſignatè n. 24. & à n.50.& 131.
Parochiæ cur diſtinctæ, ibid. n.31.
Et quo tempore, ibid. ac n.ſeq.
Quomodo in alienam parochiam quis ingredi poſſit ad officium aliquod peragendum, ibid.n.33.
Ao & quatenus Eccleſia parochialis habeat intentionem fundatam ſuper Eccleſijs minoribus ſitis in parochia, ibid. à n.57.
Iura parochialia quæ, quotue, ibid.n.86.& 105.
Quam poteſtatem habeant in ſuis parochijs, ibid. n. 93. & ſeqq. fusè.
Parochorum munus in procuranda ſalute proximi, præcipuè in fidelium, tom.8.conſ.109. n.15.
Reſpondetur ſeptem criminationibus in Parochos impactas, tom.8.conſ.150. à n. 1.

Pharmacopola, V. *Negotiatio, Mercatura, Aromatarius*.

An Pharmacopola laicus ſit irregularis adeo, vt ne poſſit quidem ad primam tonſuram promoueri, tom.8.conſult. 146. à n.1.& ſeq.
Eſt cauſa materialis in ordine ad medendum, ibidem oum.3.
Eius ars permiſſa, ibid.

Quid ſi dubitetur de eius negligentia, ibid.
Quatenus ſit irregularis, ibid.n.5.
Quid de pharmacopola Clerico, ibid.n.2. & 3.
Ars pharmacopolæ, an indecens, ibid.n.6.

Parentes.

Parentum diſpoſitio qooad prolis educationem ſeruanda, tom.6.conſ.100.n.1.
Parens melius cœteris cenſetur vtilitati filiorum proſpicere, ibid.
Eorum voluntas quando magis obſeruanda ſit, ibidem oum.2.

Participantes, V. *Reſidentia*.

Pater.

An, & quatenus poſſit ſuis filijs eligere ſepolturam, tom. 7, conſ.21. à n.1. & 7.
Eius patria poteſtas in filios ſe extendit ad ciuilia tantum, ibid n.3.
Poteſt filio impuberi facere teſtamentum, ibid.o.2.
Et ſubſtitutionem in bonis paternis, ibid.

Partus, V. *Fœtus*.

Paſcha, V. *Armenus*.

Patrimonium, V. *Ordo, Ordinatus*.

Clericus oon poteſt moleſtari ſuper patrimonio, oiſi deductis alimentis, tom.5.conſ.77.n.18.
Quid ſi debitum proueniat ex delicto, ibid.
Patrimonij ſignificatione quid propriè intelligatur, ibidem nom.19.
Quot, ac quæ conditiones io eo requirantur, ibid.n.20. & ſeq.
Quæ ſunt res fructiferæ in patrimonio, ibid.n.21.
Eius quantitas, ibid.
Ex donatiooe conſtitutum efficitur irreuocabile, ibidem num.22.
Conſtituti ex beneficio quando renonciatio valeat, ibid.
Quid de renunciatione, aut alienatione, aot extinctione, aut remiſſione patrimonij, vel penſionis, ibid.
Quid de reſignatione beneficij etiam ex cauſa permutationis, ibid.o.23.
Et reſignatio facta ſit coram Summo Pontifice, ibid.
Conſtitutum à matre ex integra eius dote, an ſit legitimum, ibid. n.24.
Quid de eo, qui rogat Eccleſiæ Rectorem, vt eum ad Eccleſiæ ſuæ otulum præſentaret, vt ordinari poſſit, promittens nunquam aliquam petere portionem, ibid.n.25.
Ao & quæ ſimonia io huiuſmodi caſibus incurratur, ibid. & n.ſeq.
Qoid de permiſſiooe patrimonij cum pacto fiduciario de retroducendo patrimonio, vel fructibus illius, ibidem num.27.
Pœnæ contra præſentantem ad titulum beneficij contracta fiducia quando procedat, ibid.n.28.& 30.
Pactum fiduciarium de non petenda ſuſtentatione ab Epiſcopo ordinante eſt ipſo iure nullom, ibid.n.29.
Quid de pacto non petendi patrimonium verè conſtitutum, aut illud reſtituendi, ibid.
An dicatur fictum, vel fiduciariom patrimoniom ex eo, quod inſtrumento adſit conditio, vt bona reuerti debeant ad donatorem in caſu, quo ordinatus fuerit prouiſus de ſufficiente beneficio Eccleſiaſtico, ibid.n.30.
Vel conſequatur alia bona ſibi ad ſuam congruam ſuſtentationem ſufficientia, ibid.
Quid de patrimonio hypothecis ſubiecto, ibid.n.31.
Quatenus poſſit conſtitui ſuper cenſibus, ibid.
De promotiooe ad Sacros Ordines ad titulum beneficij, cuius fructus lucrari quis non poteſt, oiſi poſt ſuſceptum presbyteratus ordinem, ibid.n.32.
Et ao poſſit propter talem ſpem ordinari cum patrimonio minori ſolito, ibid.
Vel etiam cum patrimonio ſufficienti aſſignato donec ad presbyteratus Ordinem fuerit promotus, ibid.
De promoto ad titulum fideiuſſionis alimentorum, ibid.
Quid de titulo annuæ præſtationis ſub hypotheca omnium bonorum, ibid.
Vel ſalarij præſtandi, ibid.
Vel vſusfructus ſufficientis, ibid.
Etiamſi ſit ſufficiens coniunctim cum beneficio, ibid.
Et patrimonij, vel beneficij per ſe inſufficientis, ſed ſufficientis iunctis diſtributionibus qootinianis, ibid.
At quid ſi cum beneficio, aut patrimonio ſufficienti iungantur eleemoſynæ, anniuerſaria, ſalaria Confraternitatum, aliaque emolumenta, ibid.
Vel ſi Epiſcopus obliget ſe ex fructibus menſæ ſopplere quod deerit, ibid.
Vel ſi poſſit habere reliquum ex honeſto aliquo artificio, ibid.
Quid de ijs, qoi ad titulnm maſſæ communis io Eccleſijs receptitijs promouentur, ibid.n.34.
Ac de promoto ad titolum coadiutoriæ, ibid.n.35.
Et Vicariæ temporalis, ibid.
Vel perpetuæ, ibid.
Seruari debet conſuetudo, ſiue ſtatutum ſeruitij biennalis pro quolibet ordine ſacro antequam ordinatus participet de fructibus, ibid.
An quis promoueri poſſit ad titulum Seminarij, ibid.
Vel titulo doctoratus, ibid.
Quid de renunciante metu beneficiom, ibid.
De Epiſcopo ordinante Clericos alienæ diœceſis, ibidem oom.37.
De conſuetudine quorundam locorum, in quibus ſolitum eſt ob defectum presbyterorum promoueri ad Sacros Ordioes, qui ſuper aliorum bonis victum conſtituunt, ibid.n.38.
De anno, qoi interponi debet ab vna ad aliam promotionem, ibid.n.39.
Patrimonium Eccleſię fauorabile, tom.6. cooſ.65. n.1.
An promiſſio, ſeu obligatio ſoluendi quolibet anno totam ſummam, vel partem Clerico pro patrimonio illi conſtituendo ad ſuſcipiendum Ordines Sacros, donec de aliquo Eccleſiaſtico beneficio prouiſus fuerit, ſit valida, tom. 8. conſ.4. à n.1. & 4.
Debet eſſe ſuper re immobili, ibid. n.1.
Quid de obligatione ſupplendi quidquid deerit ſummæ ſoliti patrimonij, ibid. & n.4.
Requiſita patrimonij, ibid.n.2.
Cur conſtitutum, ibid. o.6. & 7.
Quid de promiſſione, ac obligatione tantum perſonali ibid.n.10.
Quidue de reali, ibid. & n.11.

Paſcua, V. *Princeps*.

Paſcua publica cuios ſiot, tom.7.conſ.85. n.1. & ſeqq.
Quid de in ea dominio Domini loci, ibid.

Paſſus, V. *Immunitas, Domus*.

Patronus.

Patroni laici habentes iuſpatronatus in Eccleſia nihil proprij ioris acquirunt io Eccleſia, tom. 6. conſolt. 87. num.13.
Patrono laico debetur ius hoootificum, ibid.n.9.
Patronus etiamſi iuraſſet alium non præſentare, & tamen præſentaret, valeret præſentatio, ſed eſſet periurus, tom. 6.conſ.96.n.17.

Pauper.

An exteri pauperes, ac mendici poſſint vrbibus excludi, tom.8.conſ.64. à n.1.
Quid de indigenis pauperibus, ibid. à n.28.
Quidue de Cigaris, vulgò Zingaris, & huiuſmodi furfuris hominibus, ibid. à n.29.
Quomodo ijs proſpiciendum, ibid. à n.6.
Puniuntur, ibid. à n.34.
Leges, ac decreta Principum in eos, ibid. à n.8.
Placita, & cautiones in pauperes, & mendicos, ibidem, & num.16.
Exempla, ibid. à n.17.
Errones, ibid.n.23.
Qui tolerandi, ibid.n.24.
Quomodo iuuari poſſint, ibid.n.25.
Cura, ibid.n.26.
Pauperibus mendicatio intra ſacras ædes interdicta, ibidem num.29.
Et quare, ibid.n.31.
Quid extra ædes ſacras, ibid.n.32.
An concludendi, ibid. & n.ſeqq.

Penſio, Penſionarius, V. *Pallio*.

Abſque autoritate Papæ non poteſt imponi, redimi, aut extingui, tom.5.conſ.74.n.2.
Ius ad penſionem eſt annexum ſpirituali, ibid.
Non poteſt venire in contractum, ibid.
Clericus dictans ſententiam ſanguinis, & verus homicida, non idcircò penſione priuatur, tom. 6. conſult. 73. num.3.
In materia odioſa appellatione beneficij non venit penſio, ibid.& ſeq.
Quid in militibus Regularibus, ibid. n.5.
Penſionarius cenſetur beneficiatus ad effectum gaudendi priuilegio fori Eccleſiaſtici, ibid.n.6.

Percuſſio, Percuſſor, V. *Excommunicatio, Clericus*.

Percutiens Clericum mortuum, an incidat in excommunicationem, tom.6.conſ.5. à n.1.
Nomine Clerici qui contineatur, ibid. n.2.
Quid quoad irregularitatem, ibid. n.3.
Quæ ſit percuſſio enormis, ibid.n.9.
Quæ mediocris, ibid.

Perſona, V. *Verba*.

Mutatio perſonæ regulariter mutat ius, & forum etiam in realibus, tom.5.conſ.11.n.37.
Quatenus ſucceſſores eiuſdem conditionis ſint, cuius principales perſonæ, ibid.n.39.
Perſonæ odioſæ non ſunt recipiendæ, tom. 5. conſult. 5. num.66.
Nec comprehenduntur in beneficijs generaliter conceſſis, ibid.
Quot modis conſideretur, tom.1.conſ.39.n.9.

Pignoratio.

An, & quatenus pignorationes, clarigationes, vulgò repræſaliæ indici poſſint, tom.7.conſ.82. à n.1.
Et an contra Clericos, ibid. à n.15.
Et quatenus, ibid.& n.ſeq.
Ad quod exemplum inductæ, & quare, ibid.n.1. & 2.
Ebruio ſignificatio, ibid.n.2.
Cuius autoritate, ibid. & n. 12.
Et quomodo, ibid.
Earum iura, ibid.
Earumque permiſſiones, ibid. n.5.
Cauſa, ibid.& n.6.
Quid primum conſtare debeat, ibid.n.7.
Cognitio cauſæ, ibid. & n.8.
Quo conſenſu, ibid.
Qui ſolus illas inferre poſſit, ibid.n.9.
Pro iniuria vindicanda, ibid.n.10.
In eis obſeruatio, ibid.n.11.
Quæ perſonæ ab eis excipiantur, ibid.n.13.& ſeqq.
Pœnæ in eas concedentes contra perſonas Eccleſiaſticas, ibid.n.15.
Quid de repræſalijs conceſſis contra perſonas Eccleſiaſticas ab Epiſcopis, ibid.n.16.
Quando ſolum comedi poſſint, ibid.n.17.

Pignus, V. *Alienatio*.

Piſcis.

An & quatenus Epiſcopus licitè retinere poſſit cymbam piſcatoriam pro ſuo, ſuorumque vſu, & piſces eos, qui ſuperſunt, vendere, ac eorum pretium in eleemoſynam, ac in ſtipendium piſcatorum conuertere, tom.6. conſ.24. à n.1.
Et an pretium horum piſcium ſit immune à vectigalibus, ibid.n.5. & ſeqq.
Licitum eſt omnibus piſcari, ibid.n.1.& ſeq.
Piſcatio nullibi iure canonico Epiſcopis prohibetur, ibidem num.3.
An piſcatores vendentes piſces dicantur negotiatores, ibid. num.4.
Quid hac in re conſiderandum, ibid.n.6.

Pœna, V. *Clauſura, Lex, Hæreticus*.

Pœna Clericorum, qui coram ſeculari Iudice reſpondent, tom.5.conſ.2.n.128.
Qua pœna puniantur laici trahentes Clericos ad Iudices ſeculares, ibid.n.129.
Quæ ſit pœna Eccleſiaſtica, tom.6.conſ.75.n.1.
Quomodo differat à pœnitentia, ibid.
Quotuplex, ibid.
Menſuranda delicto, tom.7.conſ.73.n.9. & ſeq.
An pœna mortis comminata Clericis à Sacris Canonibus intelligatur de morte naturali, tom.7.conſ.83. n.1.
Epiſcopis, eorumque miniſtris, ac Viſitatoribus, an liceat exigere pœnas in viſitatione antecedenti comminatas ob non executionem decretorum eanque ſibi ipſis, vel Epiſcopis applicare, tom.8.conſ.57.n.12.& ſeq.
Poſſunt Prælati pro delictis pœnam, etiam pecuniariam imponere, ibid.n.12.
Et quando ſibi applicare, ibid.& n.ſeqq.
Eſt actus poteſtatis legalis, ibid.
Et fructus iuriſdictionis, ibid.n.13.
Quæ locis pijs applicanda, ibid. & n. 15.
Quid de pœnis pro delictis non applicatis locis pijs ab Epiſcopo defuncto, ibid.
Pecuniaria apud quem depoſitari debeat, ibid. n.15.
Et quomodo eroganda, ibid.
Non comprehenditur in ſpolio, ibid. n.16.
Nequit applicari ab Epiſcopo ſuo fiſco, vel alteri officiali, ibid.n.17.
Quatenus etiam nec in vſus pios, ibid. vbi alia.
A qua pœna non detur appellatio, tom.8.conſ.75.n.3.
Quando obliget in conſcientia ante declaratoriam, tom. 6. conſ.85.n.256.& ſeq.
Vbi de reo manente in poſſeſſione, ibid.
De ſubditis poſt declaratoriam, ibid.n.257.
Quid de pœna inhabilitatis ad officium pro illa vice, vel quoad illud numero officium, ibid.
Quidue de inhabilitate proueniente ex cenſura, vel irregularitate, ibid.
Pœna priuationis officiorum, ac inhabilitatis ad ſimilia an, & quatenus obliget in foro conſcientiæ ante ſententiam, ibid.n.262.
Super pœnis ſtatutis à lege Superioris ipſo facto incurrendis quis diſpenſare poſſit, ibid.n.271.
Quid circa pœnas latæ ſententiæ ex ipſo iure iam commiſſas, ſeu incurſas, ibid.n.272.
Conſtitutio pœnam irrogans per verba futuri temporis

an, & quatenus intelligatur per ſententiam Iudicis condemnatoriam, tom.6.conſ.94.n.48.
Quid ſi conſtitutio pœnam irroget per verba præteriti temporis, ibid.
Quidue de pęna irrogata ipſo iure, ibid.
Pęnæ in alienantes bona Eccleſiarum, tom.6. conſult.95. à n.239.
An, & quatenus Papæ reſeruatæ, ibid.à n.243.
Quid de delegatis inferioribus Epiſcopis, ibid. n. 244.
Quidue de Epiſcopis, ijſque maioribus, ibid.
Quid de procurantibus alienationem, ibid.
Quid de alienatione iuriſdictionalium locorum ditiones temporalis Eccleſiæ Romanæ, ibid.n.246.& ſeqq.
Quid de Religioſis Prælatis, ſiue Officialibus conſentientibus vſurpationi iuriſdictionis in exemptos, ſiue ſubiectioni illi, deque Prælatis vſurpantibus talem iuriſdictionem, ibid.n.243.
Quidue de Prælatis, etiam Epiſcopis qui ſuas Eccleſias, vel earum iura, vel bona ſubijciunt laicis, ibid.num.255.& ſeqq.
Pœna ad perpetuas triremes æquiparatur morti, tom.8. conſ.91,n.3.

Pœnitentia, V. *Sacramentum*.

Pœnitentia, an ſit pœna Eccleſiaſtica, tom.6. conſult.75. num.1.
Quomodo differat à pęna, ibid.& n.ſeqq.
Poteſt peccator cogi ad acceptandam pœnitentiam, ibidem num.2.
Quomodo quis poſſit ab Epiſcopo cogi ad illam ſuſcipiendam, ibid.n.3.
An, & quatenus Epiſcopus, vel Confeſſarius poſſint commutare pœnitentias à Papa, vel à S.Pœnitentiaria impoſitas, ibid.n.5.
Quid de pœnitentijs, quæ in Dataria iniunguntur pro diſpenſationibus matrimonialibus, ibid.n.6.
De pœnitentijs iniunctis per commutationem pro votis Papæ reſeruatis in materiam non reſeruatam, ibid.n.7.

S.Pœnitentiaria.

S.Pœnitentiariæ praxis in abſolutione, vel diſpenſatione cum Regularibus ſuper introductione mulierum intra eorum clauſtra ad malum finem, tom.6.conſ.85. n. 259.
In abſolutione, ac diſpenſatione criminum occultorum, tom.6.conſ.99.n.6.7.& 9.11.ac 12.13.& 15.
In abſolutionibus, tom.7.conſ.52.n.2.
Eius abſolutio quatenus ſuffragetur in foro exteriori, ibid. num.3.

Pœnitentiarius, V. *Canonicus*.

Remittitur arbitrio Epiſcopi quo tempore intereſſe debeat fidelium confeſſionibus excipiendis, tom.7. conſult. 13. num.1.
Regulariter non poteſt eligi in confeſſarium monialium, ibid.& n.4.
Nequit aſſumi in ſeruitium Epiſcopi, ibid. n.2.
Neque in alijs officijs occupari poteſt, ibid.
Debet reſidere, & ad reſidentiam cogi, ibid.
Quid quoad chorum, ibid.
Quoad confeſſiones, ibid.
Quid ſi abeſſet, vel eſſet infirmus, ibid.
Eius priuilegium, ibid.
Poſſunt plures in vna Cathedrali deputari, ibid.
Non poteſt abſoluere à caſibus reſeruatis, niſi de licentia Epiſcopi, ibid.n.5.
Præbenda pro pœnitentiario à Capitulo, ſede vacante, aſſignari nequit, ſed hoc ab Epiſcopo pręſtandum eſt, ibid. num.6.
Præbenda in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis vacans, non poteſt erigi in pœnitentiariam, ibid.n.7.
Portio, quæ eſt in Eccleſia non poteſt erigi in præbendam pœnitentialem, ibid,n,8.
In Eccleſijs, in quibus ex conſuetudine optatur præbenda, ſi ea, quæ poſt Concilium primò vacauit non fuit in pœnitentialem erecta, poteſt optari poſtea vacans, ſed ſi ante optionem Epiſcopus erexerit, præualeret erectio, etiamſi poſtea optaretur, ibid.n.9.

Pontifex, V. *Confirmatio*, *Laici*, *Conclaue*.

Tenetur protegere Eccleſias, tom.5.conſ.5.n.56.
Vbi Pontifex manum appoſuit, nemo ſe ingerere poteſt, tom.5.conſ.44.n.1.
Quomodo per crimen ſpectans ad S.Officium ipſe offendatur, ibid.
Habet poteſtatem ſtatuendi ea, quæ ad ſpiritualem finem, ac regimen Eccleſiæ conducunt, tom.5.conſ.46.n.43.
Eius poteſtas in ſpiritualibus, ac temporalibus, tom.5. conſ. 60.n.1.& 2.
Omnes iuriſdictionem exercentes, illam recognoſcunt à Papa, ibid.n.2.
De Summi Pontificis immunitate, libertate, ac iuriſdictione, tom.6.conſ.31.n.15.
Ei ſubeſſe eſt de neceſſitate ſalutis, ibid.
Poteſt iudicare etiam de legibus temporalibus, & quomodo, ibid.n.16.
An & quatenus ex homicidio irregularis, tom.7. conſ.19. num.1.
Eſt ſupra ius poſitiuum, ibid.
Eius poteſtas in diſpenſando ſuper impedimentis matrimonialibus, tom.7.conſ.22. à n.1.
Ad eius tribunal, & iudicium matrimoniales cauſæ pertinent, ibid.
Eſt ſupremus diſpenſator fructuum decimarum, tom.7.conſult.24.n.1.
Poteſt diſpenſare cum catholicis, eorumque familijs, vt in partibus hereticorum poſſint pecunia ſibi acquirere decimas Eccleſiaſticas ab ipſis hæreticis vſurpatas, ibid. à num.2.
Et cum quibus conditionibus, ibid.n.2.& ſeqq.
Quomodo procedit de plenitudine poteſtatis non requiritur citatio, tom.7.conſ.38.n.8.
Requiritur tamen eius motus proprius, ibid.
Forma eſſentialis eligendi Summum Pontificem, tom. 8. conſ.9.n.17.
De qua Cardinalis Millini diſſertatio, ibid.n.18.
De eius iuriſdictione ciuili in temporalibus, tom.8.conſ.17. num.14.
Eius poteſtas diſpenſandi in toto iure Canonico, tom. 8. conſ.61.n.18.
An & quatenus poſſit ſuam iuriſdictionem committere laico, ibid.& n. ſeqq.
Quatenus ſupplere poſſit iuriſdictionem in miniſtratione Sacramentorum, tom.8.conſ.67.n.2.

Pontificalia, V. *Epiſcopus*.

Pontificalium nomine quę actiones propriè veniant, tom. 7.conſ.7.n.5.
Prima tonſura, an veniat nomine pontificalium, ibid.
Qui vſus pontificalium Epiſcopis in Eccleſijs Regularium denegetur, ibid.n.6.
Et in locis exemptis, ibid.n.8. & ſeqq.
Inſignia pontificalia quę, quotue, tom.7.conſ.45.n.16.
Eorum exercitium, ibid.
Eorum vſus, an differat ab exercitio, ibid.& n.17.
Decretum de pontificalibus, ibid.n.20.

Populus.

Populi reclamationes faciunt probationis gradum, tom.6. conſ.93.n.7.

Poteſtas, V. *Ordo*.

Nunquam concedi poteſt tanta poteſtas, quia ſuperioritas Principis ſemper ſarta, tectaque remaneat, tom.5.conſ.1. num.6.
Quid ſi in conceſſione adiectum ſit cum translatione omnis imperij, ac poteſtatis, & cum omni iure, ibid.

Portugalia.

Regulares militiarum Regni Portugalliæ comprehenduntur decreto Concilij Tridentini, tom.7.conſ.8.n.64.
Et quatenus, ibid.

Poſſeſſio.

Iura loquentia de poſſeſſione releuant ab onere probandi, de qua poſſeſſione loquantur, tom.5.conſ.6.n.17.
Ex longæua, & immemorabili poſſeſſione oritur præſumptio tituli, tom.6.conſ.34.n.1.
Ex eo poteſt concedi mandatum de manutenendo etiam inferiori aduerſus ſuperiorem habentem aſſiſtentiam iuris, ibid.
Quid de longæua, aut immemorabili quaſi poſſeſſione, ibid.n.2.
Nec quaſi poſſeſſio, neque poſſeſſio poteſt induci contra immunitatem, libertatem, ac iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ibid.n.13.
Poſſeſſio peragendi functiones Eccleſiaſticas quomodo probanda, tom.7.conſ.46.n.11.
Donec probetur, ſeruanda eſt iuris diſpoſitio, ibid.
Poſſeſſio negatiua quomodo acquiratur, tom.8.conſ.73.num.26.

Pragmatica.

Pragmatica chartæ ſigillo Principis ſignatæ quatenus ſit contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, tom.5.conſ.7. à n.1.

Præbenda, V. Optio, Canonicus.

Præbenda minorum Clericorum admodum tenuis, an poſſit ab Epiſcopo vniri præbendis Canonicalibus, tom.5.conſ.53.n.1.
Quæ beneficia prębendis Canonicorum vniri poſſint, ibid.
Bona præbendalia quæcunque ſint, quamuis de ſe non ſint ſpiritualia, ſunt tamen quid annexum titulo ſpirituali, tom.5.conſ.73.n.1.
Reſignatio præbendarum debet eſſe libera, & pura ab omni pacto, & conditione, tom.5.conſ.74.n.2.
Præbendæ ſunt omnino ſpirituales, ibid.n.3.
Tot ſunt numero, quot tituli canonicales, ibid.
Solis Canonicis conferri ſolent, ibid.
Abſque titulo eſſe non poſſunt, ibid.
Quid opus ſit, vt eximantur à reſeruatione, ibid.
In aſſecutione nouæ præbendæ nouus acquiritur titulus, ibid.

Præcedentia, V. Legati, Ciuitates.

De præcedentia generatim, tom.5.conſ.12. à n.1.
Inter Magnates quam ſit quæſtio ſcrupuloſa, ibid.
Inter perſonas Eccleſiaſticas tam ſeculares, quàm regulares, & inter Legatos Regum, ac Principum quomodo componatur, ibid.ac n.ſeqq.
Inter Hiſpanos, & Anglos, ibid.n.1.
In ſedendo honoris gradus, ibid.n.2.
De ſeſſione in Concilio Conſtantienſi, ibid.n.4.
In Synodo Tridentina inter Legatos Regum Hiſpaniarum, & Galliarum, ibid.n.5.& 6.
Inter eiuſdem Ordinis Ordinatos, ibid.n.14.
Circa præcedentiam quid de iure ciuili ſit ſancitum, ibidem n.15.ac ſeqq.
In Republica populari quis præcedat, ibid.n.18.
Quis præcedat poſt Summum Pontificem, ibid.n.19.
Inter Reges, & Imperatores difficile componitur, ibidem num.23.
Inter habentes ſimilem dignitatem quis eorum præferatur, ibid.n.25.
Ille maior, dignior, & excellentior eſt, quem generaliter homines maiorem, ac digniorem eſſe exiſtimant, ibidem num.29.
Qui alium ſuperat ratione laborum, ille pręferendus, ib.n.30.
Dignior eſt cœtus clericorum, quàm monachorum, ibid.
Quis dicatur dignior, vt aliis præferatur, ibid. num.25. ac ſeqq.
Doctor actu legens præfertur doctoribus actu non legentibus, ibid.n.33.
Doctor à Principe creatus dignior eſt aliis, ibid. n.35.
Canonicus creatus à Papa præfertur Canonicis ab alio creatis, ibid.
Inter Principes quis præferatur, dicaturque dignior, ibid. à n. 23. ad 37.
Inter Doctores, ac milites, ibid.n.56.
Quomodo poſſit ſopiri præcedentia inter Principum Oratores, & Eccleſiæ Prælatos, ibid.n.58.& ſeq.& n.78.
In publicis diſputationibus quis præcedat, ibid.n.81.
Quæ Auditori Cameræ Apoſtolicæ præcedentia debeatur, ibid.n.80.
Epiſcopus, qui eſt Canonicus, an præcedat Archidiaconum, & Vicarium, ibid.n.82.
Inquiſitores S.Officij præter Epiſcopum omnes alios præcedunt, ibid.n.84.
Epiſcopus præcedit Inquiſitorem, & Inquiſitor Vicarium Epiſcopi, ibid.n.85.
Inquiſitores, an præcedant Pręſidentes Conuentuum, ibid.n.85.
An imperio, opibus, ac viribus minor maiori concedat, ibid. num. 8.
In materia præcedentiæ modeſtia Principum, ibid.n.9.
Inter ſupremos Principes quomodo decidatur, ibid.
Solicitudo in euitanda hac in re confuſione, ibid.n.10.
In Principum ſeſſionibus ſeries publica non eſt turbanda, ibid.n.11.& ſeqq.
Quid de ſeſſionis quæſtione Principum Eccleſiaſticorum, ibid.
Ordo non confundendus, ibid.n.13.
Præſertim in publicis negotijs, ibid.n.14.
In ordine qui in inferioribus ſunt, ſemper cedere debent maioribus, ibid.
Quid cæteris paribus, ibid.
Ordo inter laicos, & ſubditos vel ex lege, vel ex dignitate, ibid.n.15.& ſeq.
Gradus dignitatis ex quo diſtinguatur, ibid.n.17.
Vbi de titulorum prærogatiua.
In proceſſione Litaniarum, ibid.
Regula de prælatione perſonarum, ibid.
Quid tempore pacis, ibid.n.18.
Dignitatis ordo vnde peti debeat, ibid.
De non cognoſcentibus Superiorem, ibid.n.19.
De Cardinalibus, ibid.
Patriarchis, ibid.
Primatibus, ibid.
Archiepiſcopis, ibid.
De alijs Ordinibus Eccleſiaſticis, ibid.
An Cardinales præferendi Patriarchis, ibid.
De eorum prælatione, ibid.
De præcedentia inter Epiſcopos, ibid.
Inter Principes ſeculares, ibid.n.22.
Inter Magiſtratus, ibid.
Inter Reges, ibid.n.23.& n.ſeqq.
Regulæ de præcedentia, ibid. à n.24.
A maioribus præmiis, ibid.
A melioribus, & honeſtioribus, quibus quis præeſt, ib.n.25.
A potentioribus, ibid.n.26.& ſeq.
A generali exiſtimatione, ibid.n.29.
A comparatione laborum, ibid.n.30.
Ex pluribus vel maioribus periculis, ibid.n.31.
Ex bono communiori, ac digniori, ibid.n.32.
Ex maiori in genus humanum adminiſtratione, ibid. n.33.
Ex loco digniori, ibid.n.34.
Ex maiori Principis fauore, ibid.n.35.
Ex genere legitimorum Principum, non autem Tyrannorum, ibid.
Ex origine antiquiori, ibid.
Ex maiori maieſtate libera, ibid.n.37.
Reges, Principes, Duces, Comites, Marchiones, qui regalem dignitatem perpetuo obtinent, tametſi Imperio ſint ſubiecti, quibus iuribus, præeminentijs, ac dignitatibus fruantur, ibid.n.34.

Quid de Regibus Cæſarem recognoſcentibus, ibid.
An reſpectu ſubditorum ſuorum habeant maieſtatem, ibid. num.55.
De Ducum poteſtatis plenitudine, ibid.
De præcedentia inter virtute aliqua eximia nobilitatos, & nobiles ex proſapia, vel dignitate militari, ibidem num.56.
De quæſtione ſeſſionis in Concilijs, aliiſue locis parcius tractanda, ibid.n.57.
Perſona locum, non locus perſonam ornat, ibid.
Prudentia in hoc, & præcautio, ac proteſtatio, ibid.
Prælatorum Eccleſiæ, ac Oratorum Principum in Conciliis, aliiſque Conuentibus publicis, ibid. n. 58.
Rixæ vitandæ cauſa in ſeſſionibus ingenioſè inuentum, ibid.n.60.
De alternatione præcedentiæ, ibid.n.61.& ſeqq.
Cum qua clauſula, ibid.n.61.
Et ad id cogendi, ibid.n.63.
De Parochis contendentibus in iure parochiali, ibid.
Quid obſeruatum in Concilio Tridentino, ibid.n.65.
Modi alij, ibid.n.66.
Inter contendentes de præcedentia locus ſemper idem ab vnoquoque tenendus in itinere, & ſtationibus, qui in ipſa Eccleſia habetur, tom.7.conſ.47.n.1.
Quinam inter plures æquales præferendus, an ille qui prius titulum, an qui poſſeſſionem, tom.8.conſ.76. à n.1.
De iudicio ſortis controuerſias præcedentiæ terminante, ibid.n.62.tom.5.conſ.12.
Turcarum Tyranni remouendæ controuerſiæ localis modus, ibid. n.68.
Modus omnium expeditiſſimus, ibid.n.69.
De modo pacis tractandæ cauſa in Conuentu Veruiniano inſtituto, ibid.n.70.
Modus alius inter Eugenium Pontificem, & Ioannem Imperatorem Conſtantinopolitanum obſeruatus, ibid.
Interdum cuique Legato diſtinctus dies datus, ibidem num.72.
De præcedentia inter Eccleſiaſticos inferiores, ibidem à num.78.
De tranſactione in materia præcedentiæ, ibid. n. 83.
De præcedentia inter Vicarios parochiales S. Ioannis Lateranenſis, Sancti Petri in Vaticano, & alios Rectores, ac Parochos, Vrbis, tom.6.conſ.21. à n. 1.
De repræſentantibus dominorum perſonas, ibid.n.8. ac ſeq.
De Oratoribus Principum, ibid.n.10.
In Concilijs generalibus, ibid.n.11.
De Coadiutoribus Canonicorum, ibid.n.12.
De Archipresbyteris, ibid.n.13.
De Vicario generali Epiſcopi, ibid.n.14.
De Generalibus Ordinum, ibid.n.11.& 15.
De præcedentia Canonicorum Cathedralium ſupra Parochos, ibid.n.19.
Qui præcedere debeat inter pares, ibid.n.20.
De profeſſis eodem die, ibid.
In Concilijs, ibid.
De Epiſcopo premoto ad Cardinalatum poſt Clericum, ibid. num.21.
Sedente in Capitulo cum Canonicis, ibid.
De Cardinali quando adſcribitur alicui Congregationi, ibid.
Quæ conſuetudo in hac materia admittatur, ibid.n.22.
Præcedentia iuxta antianitatem, ibid.
Præcedentiæ controuerſiæ tendunt ad inſtitutionem vitæ politicæ, tom.6.conſ.54.n.1.
De præcedentia inter Epiſcopum Prouinciæ, & Archiepiſcopum titularem Vicarium Archiepiſcopi, tom. 6. conſ. 57. à n.1.
De præcedentia inter Epiſcopos titulares Vicarios in ſpiritualibus, & Epiſcopos prouinciales, ibid. à n.1. & 6.
De præcedentia Epiſcoporum titularium antiquiorum in Capella pontificia, ibid. n.7.
In materia præcedentiæ attenditur conſuetudo rationabilis, tom.6.conſ.62.n.2.& 3.
Quid ſi ſubſiſtat ratio aliqua dignitatis, vel officij, ibidem num.4.
De præcedentia inter Parochos, tom. 6. conſult. 67. à num.1.
De præcedentia inter Parochos, & Clericos parochiali Eccleſiæ matrici addictos, & Capitulum, & Canonicos Collegiatæ, tom.6.conſ.74.n.1.
Alia, ibid. à n.2.
In materia præcedentiæ quę prioritas attendatur, tom. 8. conſ.70.n.1.
Præcedentia, quæ cohæret rei, & quæ perſonæ, ibid.
Prioritas, eiuſque prærogatiuæ curandæ, ibid.n.2.
Præeminentiæ quatenus ſint fructus poſſeſſionis, ibid.

Præceptum.

Præceptum in quo æquiparetur mandato, tom.8. conſult. 39.n.4.
Quando expiret, ibid.

Præeminentia, V. *Præcedentia.*

Præſes.

Præſes Romandiolæ, an poſſit cognoſcere cauſas appellationum ab Archiepiſcopo, & Epiſcopis Prouinciæ ad ipſam interpoſitarum, tom.6.conſ.34.à n. 1.
Quid ad hoc ſufficiat, ibid.n.1.
Eſt deputatus cum facultatibus legati de latere, ibidem num.3.
Præſes cum facultatibus Legati de Latere eſt maior omnibus in Prouincia poſt Romanum Pontificem, ibid.n.4.
Et poteſt omnia, quæ ſpecialiter non ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ, ibid.
Eius iuriſdictio, an ſit tantum temporalis, ibid. num. 6. ac ſeq.
Debet manuteneri ex ſola quaſi poſſeſſione præſcripta, ibid. num.8.
Conſtitutio Marchiæ, an afficiat ſubditos Romandiolæ, ibid.n.9.
Quæ ſedes in Eccleſia competat Præſidi, tom.7. conſult.48. num.3.
Quæue præcedentia, ibid.n.4.
Ac honor, ibid.
A quo accipere teneatur candelam, palmam cum oſculo &c. ibid.n.6.
Obſequia ei exhibenda à Canonicis, ibid.n.7.

Præſcriptio.

In quibus locum non habeat, tom.5.conſ.46.n.7. & n.59. & tom.6.conſ.58.n.2.
Quæ præſcribi nequeant, ibid.n.21.& conſ.68.n.2.& tom.7. conſ.49.n.3.& ſeqq.
Etiam Regalia, & quæ non poſſunt, niſi ex priuileggio obtineri, immemorabili tempore præſcribuntur, ibidem num.51.
Quando incipiat, ibid.n.56.
De pręſcriptione contra Fiſcum, tom.5.conſ.57. num.7. ac ſeqq.
Onus ſoluendi collectas quanto tempore præſcribatur, ibid. num.10.
Et an ex ſolo actu negatiuo non ſoluendi, ibid.
De præſcriptione loci tribunalis Epiſcopi, tom.5.conſ.72. à num.2.
Quæ Epiſcopalia præſcribi poſſint, ibid.
De iure poteſt præſcribi tota iuriſdictio Epiſcopalis contra Epiſcopum vnà cum exemptione ab ipſo, ibid.
Præſcriptionis virtus, tom.6.conſ.8.n.3.ac ſeqq.
Procuratio non præſcribitur, ibid.n.7.
Quid de cathedratico, ibid.
An detur præſcriptio in facultatiuis, tom.7. conſ.45.n.8. & tom.8.conſ.73.n.14.
Quando locum habeat, ibid. & n.ſeqq.
Tempus neceſſarium ad præſcribendum, tom.7. conſ. 46. num.11.
Præſcriptionis virtus, ac natura, tom.7.conſ.49.n.3.& ſeq.
Quid ſi ſit immemorabilis, ibid. n.6.
Et præſumatur aliquis titulus, ibid.
Quomodo probetur, tom.8.conſ.73.n.14.

Præſumptio.

Quaodo non habeat locum, tom.5.conſ.57.n.15.
Importat dolum, tom.7.conſ.11.n.3.

Presbyterium, V. *Mulier*.

Qui locus in Templis, tom.7.conſ.35.n.1.
Ad quid deſtinatum, ibid.
In qua parte Eccleſiæ collocatum, ibid.n.3.& ſeqq.
Eiuſque diſcretio, ibid.n.4.& ſeqq.
Et io eo ſecretio mulierum, ibid.
Et laicorum, ibid.n.6.ac ſeqq.
Cur facta, ibid.n.4.
Et ad cuius imitatinnem, ibid. & n.5.
Et à quo tempore, ibid. à n.6.
In illud laicorum prohibitus ingreſſus, ibid. n.6.
Et aſſiſtentia, tom.8.conſ.54.n. 8.
In eo diſcrimeo inter Imperatorem, & Sacerdotem, ibidem oum. 8.
In ipſo presbyterio quædam locorum diſtinctio, ibid.n.10.& ſeqq.
Mulières extra presbyterium, ibid.n.12.ac 13.
Et quare, ibid.& n. ſeqq.

Præſuppoſitum.

Ceſſante præſuppoſito ceſſat diſpoſitum, tom. 6. conſ. 98. num.154.
Inducit conditionem, ibid.

Preſaticum, V. *Iudæi*.

Præuentio.

Ad effectum præueotioois ſufficit bora, imo & temporis punctum, tom.5.conſ.11.n.3.
An attendatur citatio, an executio, ibid.
Quid in terminis monitorij, ſiue præcepti, ibid.
Non requiritur litis conteſtatio, ſed ſufficit ſola executio citationis, ibid. n.10.
Quid attendatur quoad præuentionem, ibid.

Primicerius, V. *Cantus*.

Princeps, V. *Donatio, Poteſtas, Superioritas, Eccleſiaſtici, Hæreſis, Caſtrum, Imperator, Præcedentia, Clericus*.

Quomodo Principes, Comiteſque, alijque inferiores ſibi vindicant ſoperioritatem, & iuriſdictionem in ſuis territorijs erga ſubditos, tom.5.conſ.1.n.8.
Qua de caoſa domini propriè dicantur, ibid.
Ius ſupremi Principi in Principes ſibi ſubiectos, eorumque ſubditos, ibid.n.10.
Inferiorum Principum ſuperioritas in conferendis ad Eccleſiam bonis, ac poſſeſſionibus, ibid.n.11.
Princeps, an poſſit nouum tribunal erigere ad cognoſcendum crimen vſuræ, tom.5.conſ.2.n.38.
Princeps, an poſſit habere regalia in bonis Clericorum, tom.5.conſ.6.n.12.
Quiſque Princeps Chriſtianorum eſt dignior quouis Principem infidelium, etiam ſi is potentior ſit, tom.5.conſ.12.num.25.
Non poteſt punire reum pro delicto, quod non ſpectat ad ſuum forum, ibid.n.4.
Quid in delictis communis, ſiue miſti fori, ibidem num.5.
Princeps ſemel concedens Clericis priuilegium, non poteſt amplius illud reuocare, tom.5.conſ.46.n.65.
Principum alienationes quando prohibitæ, ibid.n.73.
Quatenus poſſit ſua Regalia defendere, ac cognoſcere de iure ſuo, tom.5.conſ.5.n.18.
Quatenus exercere poſſit actus iuriſdictionis in Eccleſia, ibid.n.41.
Et protectionis, ibid.n.75.
Principes ſunt protectores Eccleſiarum, tom.5.conſult.5. num.51.
An poſſint in præiudicium ſucceſſorum notabilem bonorum partem io aliquem transferre, tom.5.conſult.46. num.22.
Quæ ſit magna Principatus læſio, ibid.
Diminuendo Prioceps ſuum principatum fit homicida ſuæ dignitatis, ibid.
Quatenus poſſit infringere contractus, priuilegia etiam, non ſubditis conceſſa, ibid. n.24.
Tenetur ſeruare ſaluum conductum, ac fidem publicam, tom.5.conſ.67.n.1.
Et quo iure, ibid.
Quatenus Princeps ea ſua facere dicatur, quibus autoritatem ſuam impartitur, tom.5.conſ.71.n.4.
Principis preces ſunt minæ, tom.6.conſ.13.n.27.
Ac præcepta, ibid.
Eius blanditiæ ioducunt inſtum metum, ibid.
Quod fit, petente enixè Principe, metu factum cenſetur, ibid.n.30.
Vultus atrox Principis incutit metum, ibid.
An & quatenus poſſit iure ſuo priuari, tom.6.conſ.31.n.17. ac ſeqq.
Principibus laicis debetur honor, etiam ab Eccleſiaſticis, ibid.n.18.
Quam poteſtatem recipiant, ibid.
An & quatenus eis dandum ſit tributum ab Eccleſiaſticis, ibid.n.20.& ſeqq.
Et an & quatenus poſſint eijcere è ſuis ditionibus Eccleſiaſticos, ibid. n.26. & ſeqq.
Quid de tranſmiſſione Eccleſiaſticorum ad Summum Pontificem, ibid. n.32.
Quidue ſi graue periculom, aot ſcandalum timeatur ex admiſſione Epiſcopi ad eius Epiſcopatum, vel aliorum Eccleſiaſticorum ad earum Eccleſias, ibid. n.34.
An & quatenus poſſit ſuo edicto Clericos alligare, tom. 7. conſ.32.n.12.& ſeq.
Non poteſt eximere Clericos ab obligatione iuris Canonici, ibid.n.15.& ſeq.
An Princeps, vel dominus oppidi, &c. poſſit in illius oppidi paſcuis plura pecora paſcere, quam eius ſubditi, tom.7. conſ.85. à n.1.
Ac ſubditos ſuos extra opera ſibi debitas cogere, vt pro conſueta mercede ipſi præ alijs operentur, ibid.n.15.
Habeatque ius protomiſeos in frumento, cibarijs, vel mercibus edilibus ſubditorum, quas venales ad forum deferunt, ibid. à n.23.
Ao Princeps laicus poſſit abſoluere Clericus à delictis, tom. 8.conſ.40. à n.12.
Quid de conſuetudine, ibid.
Princeps in dubio non præſumitur velle præiudicare iuri tertij, ibid. n.31.
Quatenus poſſit edicto ſuo prohibere, ne quis faciat incantationes ſuperſtitioſas, tom.8.conſ.87. à n. 1. & 6.
Et cauſam hæreticis cognoſcere, ibid.ac ſeqq.
Et quam pœnam imponere poſſit, ibid.n.5.

Prioratus, V. *Hoſpitale*.

Prioratus Archioſpitalis S. Spiritus, an poſſiot cogi ad contribuendum Seminarijs pro rata, tom.7.conſult. 9. à num.1.
Eorum reditus deſtinati pro auxilio mendicantium, ibidem num.2.

Priuatio.

Priuatio præſupponit habitum, tom. 5. conſult. 51. num.39.

Priuilegium, V. *Famulus, Clericus, Forus, Regularis*.

Quid ſit de ratione priuilegij, tom.5.conſ.46. n.17.
Addit iuri communi, ibid.
Eius natura, ibid. n. 18.
Quomodo limitandum, ibid.n.30.

Priuilegium immunitatis conceſſum vni ex ſocijs, an & quatenus alteri communicetur, ibid. n.25.
Conceſſum Eccleſiaſticis quatenus nequeat reuocari, ibid. n.44. & ſeqq.
Per modum contractus conceſſum, an à Principe poſſit ſubdito adimi, ibid. n.47. & 67.
Et an ab eius ſucceſſoribus, ibid. & n.68. ac ſeqq.
Et quid de ſucceſſore Pontificis, ibid. ac n. ſeq.
Diſcrimen inter priuilegia conceſſa à Principe, & à ſummo Pontifice, ibid. à n.50.
Quid de priuilegio particulari, ibid. n.65.
Quando quis non poteſt priuilegium reuocare, nec poteſt minuere, ibid. n.82.
Quatenus ſit ſtricti iuris, & de perſona ad perſonam non extendatur, tom.6. conſult.2. n.6. ac ſeq.
Quatenus communicetur famulis, ibid. à n.6.
Inſertum in corpore iuris non reuocatur per clauſulas generales, tom.6. conſult. 12. n.1. & 9. ac ſeqq.
Ceſſante cauſa, ob quam priuilegium fuit conceſſum, ceſſat priuilegium, ibid. n.6.
Ex eo, quod priuilegium ſit inſertum in corpore iuris, non propterea deſinit eſſe priuilegium, ibid. n.9.
Quamuis priuilegium inſertum in corpore iuris faciat ius commune inter nominatos tantum, iuri tamen communi non eſt opus expreſsè derogari, ibid. n.10.
Sacrum Concilium Tridentinum quotieſcumque ſuſtulit priuilegia, ſuſtuliſſe etiam inſerta in corpore iuris, ibid. num.11.
Ibique exempla & n. ſeqq.
Strictam recipit interpretationem, tom.6. conſult.98. n. 34. & 69.
Non extenditur vltra ea, quæ verbis expreſſa ſunt, ibid. num.67.
Quid requiratur, vt deroget iuri communi, ibidem num.69.
Eius ſtricta interpretatio quantum extendatur, ibidem num.102.
Paria ſunt qualitatem alicui naturaliter ineſſe, vel per priuilegium inſerri, tom.7. conſult. 1. n.2.
Priuilegium non poteſt extendi ad perſonam, de qua tempore priuilegij non fuit cogitatum, tom.7. conſult. 8. num.14.
Tamdiu priuilegium conceſſum monaſterio locum habet, quamdiu ibi viget obſeruatio regularis, ibid.
Priuilegiorum communicatio quando fauorabilis, tom.7. conſult.9. n.5. & ſeq.
Et quando extendatur, ibid. n.17.
Eius eſt cognoſcere, ac interpretari priuilegia, cuius eſt ea largiri, tom.7. conſult.15. n.14.
Priuilegia dubia ad quem ſpectet declarare, ibid. num.16. & ſeqq.
De priuilegio fori & canonis Clericorum conſiderationes, tom.7. conſult.31. n.27. ac ſeqq.
Priuilegia ſunt exhibenda, tom.7. conſult.44. n.40.
Reuocata quibus clauſulis reualidentur, tom.7. conſult.87. n.2. & ſeqq.
Quid ſit priuilegium, ibid. n.4.
Priuilegia quando reuocanda, tom.8. conſult. 8. num. 67. & 22.
De priuilegio inſerto in corpore iuris, tom.8. conſult.59. num.2.
Non intelligitur cum præiudicio tertij, tom.8. conſult. 73. num.3.
Quæ interpretatio priuilegij reijcienda, ibid. n.6.
Quatenus recipiat interpretationem à iure, ibid. num. 10. & ſeq.
Et quatenus quiſque poſſit renunciare ſuo priuilegio, tom.8. conſult.90. n.2.

Probabile.

Quid ſit, tom.6. conſult.99. n.9.

Probatio.

Probationum ſpecies, tom.7. conſult.40. n.1.

Proceſſio, Crux, Parochus, Confraternitas.

An conſules, Syndici, Nobiles ciuitatis in proceſſionibus Sanctiſſimi Corporis Chriſti incedere poſſint cereis funeralibus poſt capitulum, tom.6. conſult.62. à n.1.
Ordo incedendi in hac proceſſione, ibid. n.1.
Manutenendi in ſua poſſeſſione, ibid. n.4.
An Fratres ordinis Prædicatorum, ac ſodalitates Roſarij erectæ in eorum Eccleſijs ducere poſſint proceſſionem Roſarij prima Dominica Octobris cuiuslibet anni per alienas parochias abſque interuentu, vel licentia Parochorum, tom.6. conſult.65. à n.1.
De proceſſione Roſarij, ibid. & n.3.
Habere proceſſiones eſt actus iuriſdictionis, ibid. n.6.
Quid ſi exiſtat pro Regularibus conſuetudo, etiam immemorabilis, ibid. n.12. ac ſeqq.
Proceſſiones cenſentur functiones illius Eccleſiæ, à qua incipiunt, tom.7. conſult.46. n.7. & 9.
Sunt pars officij, ibid.
Qui eis intereſſe debeant, ibid.
Perficienda eſt ab eo, qui illam incæpit, ibid. n.8.
Proceſſiones generales numerantur inter functiones parochiales, ibid. n.9.
Quibus in locis iubeantur fieri, ibid.
Pertinent ad maiorem Eccleſiam loci, ibid.
Sunt pars integralis officij illius diei, in quo inducuntur, ibid.
An Epiſcopus in proceſſionibus poſſit poſt ſe deferre ſellam geſtatoriam, tom.7. conſult.47. à n.1.
Proceſſio ab exitu vſque ad reditum vnicus dicitur actus, ibid.
De exemptis ad proceſſiones publicas compellendis, tom. 8. conſult.54. n.6. & ſeq.
Et in quibus proceſſionibus, ibid.
In proceſſionibus quæ Crux deferenda, tom.8. conſult.73. à num.96.
Et qui eas, & quibus in locis facere poſſit, ibid.

Proceſſus V. Iudex.

Profeſſio, V. Nouitius.

De conſuetudine quarundam vniuerſitatum ſtudiorum, quod Rectores & Cancellarij, prout etiam Doctores, & magiſtri nullam emittant fidei profeſſionem, tom.5. conſult.56. n.1.
Quid de ſcholaribus laureandis illam emittentibus in manibus Prioris Collegij, qui plerumque eſt laicus, ibid.
Profeſſio regularis ex metu, tom.7. conſult.77. num. 2. & 3. ac 12.
Qua ætate fieri debeat, tom.8. conſult.55. à n.1.
Tacita profeſſio quomodo ex ætate inducatur, ibidem & num.3.
Quid in militibus regularibus, ibid.
Quid in Religione S. Baſilij, ibid.
Quidue de ijs, qui extra monaſterium, & monachorum Congregationem deferunt habitum regularem, ibid.
An rata cenſeri debeat profeſſio, ac liberè ad matrimonium redire is poſſit, qui relicta propter adulterium vxore, vitam eremiticam aliquot annis duxit, in qua adulterium commiſit, ibid. n.5.
De profeſſione quarundam monialium, ibid. n.6.
Non ſit ante decimum ſextum annum expletum, ibid. num.7.
Qui ad profeſſionem admittendi, ibid. n.8.
De profeſſione militum Hieroſolymitanorum, ibidem num.9.
Quid de monialibus ordinis Hieroſolymitani, ibid.
De profeſſione eius, qui ſex menſibus anni nouitiatus in monaſterio tantum manſit, & reſiduo anni tempore de licentia Præfati, ibid. n.10.
Quid de profeſſo in vna Religione ad aliam authoritate ſedis Apoſtolicæ translato, etiam laxiorem, ibidem num.11.
An profeſſio facta ante tempus præfinitum ſaltem in foro con-

conſcientiæ erit irrita, & quatenus, ibid. n.13.
Et an profeſſio intra annum probationis obliget ad Religionem aliquam in genere, vel in ſpecie, ibid. n.14.
Tempus profeſſionis purgatur, ibid. n.15.
Vouens ingredi Religionem, & in ea perſeuerare, ſi recedat intra annum probationis, an à voto liber euadat, ibid. n.16.
An is, qui ex voto Religionem ingreditur, poſſit in ea validè etiam ante tempus præfinitum, & ante probationis annum profeſſionem emittere, ibid. n.17.
In profeſſione quid in primis attendendum, tom.8. conſult.57. num.1.

Prophetia.

Donum prophetiæ, an ſit inter miracula recenſendum, tom.5. conſult.30. à n.1. & ſeqq.
Quid propriè illa ſit, ibid. n.7.
Eſt gratia gratis data, ibid.
A ſolo Deo communicari poteſt, ibid.
Inter prophetiam, & diuinationem verum diſcrimen cognoſcere difficillimum eſt, ibid. n.1.
Ad eam pertinet operatio miraculorum, ibid. n.2.
Præcognitio futurorum quot modis in mente humana cauſari poſſit, ibid. n.6.
Quid de arreptitijs, ac furioſis, ibid.
Deque diuinitationibus Indorum, ibid.
De rebus occultiſſimis manifeſtatis, ibid. n.8.
Quomodo fiat, ibid.
Eſt euidens ſignum ſanctitatis, ibid. n.9.
Quibus, & à quo concedatur, ibid.

Prorogatio V. *Iuriſdictio.*

Protectio, Protector.

Protectionis actus, an & quatenus à Principe in Eccleſia exerceri poſſit, tom.5. conſult.5. n.8.
Et à Curia ſeculari, ibid. n.9.
Quid ſit, ibid. n.52.
Et quando præſtari debeat, ibid.
Quatenus protector teneatur defendere ſuos clientes, ibid. num.53.
Etiam non rogatus, ibid. n.54. & ſeqq.
De iure protectionis, quod Principes habent, ibidem num.56.
De protectoribus Eccleſiarum, ibid. n.56.
Eorumque ſpirituali, ac materiali gladio, ibid.
Protectio Eccleſiarum quibus incumbat, ibid.
Protectio ſpecialis quatenus neceſſaria, ibid. n.57.
Protectio de iure ordinario, ibid.
De Protectore extraordinario, ibid. n.58.
Eiuſque poteſtate, ibid.
Quando Principes, vel Magiſtratus extraordinarius protegere teneatur, ibid. n.63.
Protectio in quibus caſibus locum habeat, ibid.
Quid de poteſtate ſeculari titulo, ac iure protectionis in ordinarij Eccleſiaſtici territorio, ibid. n.64.
Cautiones de Protectoribus, ibid.

Publicum.

Quid, tom.6. conſult.99. n.6.

Publicanus.

Publicanorum audacia, & temeritas, tom.5. conſult.57. num.4.
Cupiditas, & auaritia, ibid.
Diligentia in acquirendo, ibid.

Puella V. *Moniales, Clauſura, Epiſcopus.*

An & quatenus puella amoueri poſſit à monaſterio, tom.6. conſult.100. à n.1.
Quæ, quotue in hoc perpendere debeat Iudex, ibid. num.2.
Locus tutior, in quo puellæ educati poſſint, ibidem num.3.
Apud quas perſonas permanere poſſint, ibid. num.7. & ſeqq.
Quid ſi tractetur earum matrimonium, ibidem & num.15.
Earum voluntatis exploratio, ibid. n.10. & 14.
An puellæ in monaſterio monialium prorſus exempto degentes educationis cauſa, ſi contingat mortem obire in monaſterio, ſepeliri debeant in Eccleſia exteriori monialium, tom.7. conſult.63. à n.1.
Et quid ſi in nulla parochia retineant domicilium, ibid.
De exploratione puellarum habitum regularem, ac profeſſionem emittere volentium, tom. 8. conſult. 57. num.1.
Et de earum libertate ad ingrediendum monaſterium, ibid. & n. ſeqq. vbi multa.
Pœnæ contra cogentes, vel impedientes, ne ſpontè ingrediantur monaſterium, ibid. n.4.

Punctatura, V. *Diſtributiones.*

Pupillus, V. *Tutor, Curator.*

An ſit perſona miſerabilis, tom.5. conſult.2. num.55. & ſeq.
Et an habeat fori electionem, ibid.
Quid de pupillo diuite, ibid. n.63.
Pupillo ſuccedit Clericus etiamſi noluerit ſubire onus tutelæ, ibid.
Pecunia pupilli deſtinata ad emendum prædia num poſſit alienari ſine ſolemnitate, tom. 6. conſult. 95. num.24.

Purgatio, Purgatus.

Qui propriè dicatur macula purgatus, tom.7. conſult. 93. num.3.

Putredo, Putrefactio.

Quibus ex cauſis proueniat, tom.5. conſult.41. à n.2.
Putredinis plures modi, ibid. n.3.
Ipſa exiccatio putredo eſt, ibid.
Vnde adueniat, quod aliqua corpora mortua non putreſcant, ibid. & n.4.

Pyxis V. *Inquiſitor.*

Cognitio furti pyxidis cum particulis conſecratis quatenus ſpectet ad S. Officium, tom.8. conſult.86. à n.1.
Pertinet priuatiuè ad Iudicem Eccleſiaſticum, ibid. n.2.
Eius furtum eſt ſacrilegium, ibid. n.5.
Cum qualitate tamen ſuſpicionis hæreſis, ibid.
Quomodo in hoc crimine procedi poſſit ex abrupto, ibid.

Q

Qualitas, Qualificandus.

In ijs, quæ pendent à noſtra voluntate paratus ad aliquem actum ſiue aliquam qualitatem, ſimilis eſt habenti talem actum, vel talem qualitatem, tom.7. conſult.2. n.24.
Proximè qualificandus habetur pro qualificato, ibid.
Qualitas ſuperueniens rei, vel perſonæ efficit, vt diſpoſitio antiqua ceſſet in illa re, vel perſona, tom.7. conſult.8. num.14.
Per reductionem ad ſtatum ſecularem, an extinguantur primæuæ qualitates Abbatiarum, Eccleſiarum, locorum &c. tom.7. conſult.73. à n.1.

Quarta funeralium, & Legatorum.

A monaſterijs monialium quatenus ſoluenda, tom.7. conſult.70. à n.1.
De iure communi ad quos ſpectet, ibid. n.2.
An debeatur à Regularibus, ibid. & n.3. & tom.8. conſult. 3. n.4. & ſeqq.
Quæ monaſteria ſint exempta, ibid. n.6.
Quatenus quarta legatorum debeatur parochialis, tom.8. à num.1.
Et de quibus rebus, ibid. n.2.
Quid de legatis pro miſſis, ibid. n.3.

Quæſtores.

An Fratres Sanctiſſimæ Trinitatis captiuorum comprehendantur in decreto S. Concilij Tridentini ſuper eleemoſyniæ quærendis, tom.8. conſult.12. à n.1. & 8.
Praui eleemoſynarum quæſtores ſublati, ibid.
Quid de Religioſis mendicantibus, ibid. & n.2. ac ſeq. & num.18.
Coercentur, ibid. n.5.
Quæſtorum impoſturæ, ibid. n.9. & ſeqq.
Caſtigati, ibid.
Facultates quærendi eleemoſynas, ibid. n.13.
Cum quibus conditionibus, ibid. & n. ſeq. ac n.16. & ſeq.
Remedia in eorum fraudes, ibid. n.15.
De Regularibus quærentibus eleemoſynas pro Conuentibus ſitis in aliena diœceſi, ibid. n.19.
Quid ſi pauperes ſe ſimulent, ibid. n.20.
De quærentibus pro ſe, ibid. n.21.
De Confraternitatibus, alijſue locis pijs, ibid. n.22.
A quibus puniendi, ibid. n.23.

R

Raptus myſticus.

De raptu myſtico, tom.8. conſult.151. à n.1. & ſeqq.
Quintuplex, ibid.
De eius cauſa, ibid.
Quomodo diſtinguatur, ibid.
Eius diuiſio, ſubiectum, duratio, effectus, ibid.
Quomodo dignoſcatur eſſe naturalis, dæmoniacus, diuinus, ibid.
De eius probatione, & examine, ibid.
Vbi id genus alia pro Seruorum Dei ſolemni canonizatione.

Raptus.

An qui vim non infert, ſed puellam precibus extrahit è domo parentum, ijs inuitis, vt in vxorem ducat, dicatur raptum committere ita, vt matrimonium ſit irritum, tom.5. conſult.80. à n.1.
Inter raptam, & raptorem quatenus matrimonium contrahi nequeat, ibid.
Pœnæ in raptores, ibid.
Quid ſi rapta poſita ſit in libertate, ibid. n.2.
Et mulier liberè conſentit nubere raptori, ibid.
Quid de raptu mulieris inhoneſtæ, ibid.
Quas pœnas incurrat recipiens in ſuam ſponſam conſentientem inuitis parentibus, ibid. n.3. & ſeq.
Parentibus inuitis, ac repugnantibus, an dicatur raptus, ibid. n.4. & ſeq.
Matrimonio ſubſecuto non dicitur commiſſus raptus, ibid. num.5.
Raptus an ſit miſti fori, tom.5. conſult. n.42.

Ratificatio, ſiue Ratihabitio.

Ratificatio actus ex quibus præſumatur, tom.7. conſult.77. num.7.
Per quos actus probetur, ibid. & n.15.
Ex taciturnitate, ibid.

Recurſus.

Recurſus ad Iudices ſeculares contra Clericos quando ſit licitus, tom.5. conſult.2. n.23. & ſeq.
Quando contra recurrentes ſit locus cenſuris, ibid.
Pro recurſu habito ad Iudices laicos quid requiratur, ibid. n.25. & ſeq.
Recurſus à Curia Eccleſiaſtica ad Iudices laicos quomodo purgetur, ibid. n.530.

Regulares V. Mercatura, Negotiatio, Aromataria, Miſſionarij, defunctus, Crux.

An & quatenus poſſint exercere munus tutoris, vel Curatoris, tom.5. conſult.10. n.1. & 13.
Superiores Regulares quando, & quos Religioſos expellere poſſint à Religione, tom.5. conſult.51. n.2. & 3.
An liceat Regularibus cadauera defunctorum aſſociare cum ſtola, tom.5. conſult.54. n.1.
Et quid ſi ſint Capellani confraternitatum, ibid.
An poſſint benedicere domibus, nauibus, cymbis, ibid. num.2.
An in obitu parochianorum poſſint pulſare Campanas peculiari ſigno, ibid. n.3.
Et quid in Sabbato Sancto antequam pulſentur Campanæ cathedralis, ibid. n.3. & ſeqq.
An proceſſiones extra ſuas Eccleſias, & clauſtra per parochias ducere, & Eccleſias præcipuè Sanctimonialium ingredi, ibid. n.6.
An poſſint conſtruere nouam turrim Campanariam cum noua & magna Campana propè Eccleſiam parochialem, aut monialium, ibid. n.7.
Nequeunt exponere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum abſque expreſſa licentia Ordinarij, ibid. n.6.
An ijs liceat in ſuis Eccleſijs mulieres poſt partum ad purificationem admittere, tom.5. conſult.76. à n.1.
Admiſſio mulierum ad purificationem per Regulares eſt ſimplex actio, quæ fit ab ipſis, qui non ſunt miniſtri Eccleſiæ ex officio, ibid. n.50.
Prohibetur Regularibus habere commatres, ibid. n.15.
Debent euitare familiaritatem cum mulieribus, ibid.
Eos non obligat ſtatutum diœceſanum, ibid. n.57.
De Regularibus, qui nullitatis ſuæ profeſſionis conſcij ſe ad ſacros Ordines promoueri faciunt, tom.5. conſult. 77. n.4. & ſeqq.
Pœnæ in Regulares malè promotos, ibid.
Non profeſſus non poſſunt concedi dimiſſoriæ ad Ordines, ibid. n.42.
Quid de emittentibus tria vota ſubſtantialia Religionis ſimplicia in Societate Ieſu, ibid. n.44. & ſeqq.
Quid de Regulari, qui putat bona fide ſuam profeſſionem validam eſſe, aut ſciens eſſe nullam propter iuſtam cauſam ſuperioribus volentibus eum promoueri, non audet detegere nullitatem ratione ſcandali, aut damni grauis inconuenientis, nec poteſt effugere ſine ſcandalo, ibid. n.45.
An hoc caſu teneatur Regularis ratificare ſuam profeſſionem, ibid. n.46.
Quatenus poſſint aromatariam tenere, tom.5. conſult.84. num.15.
An Regulares ad exercendum munus parochiale in Indijs ritè ac rectè à Magiſtratibus laicis, vel à Principe inſtituantur, tom.5. conſult.5. à n.1. vbi in eos pœnæ.
Iidem Regulares an poſſint obtinere ac exercere iura parochialia ſine licentia Epiſcopi, ibid. à n.6.
Et acta ab ijs geſta ſint valida, ibid. n.12.
Eorum beneficia ſunt manualia, ibid. n.5.
De illis prouiſi quod ius habeant, ibid.
Animarum curam habentes, Parochorum officia nequeunt exercere ſine licentia Epiſcoporum, & examine, & viſitationi, correctioni, ac iuriſdictioni ipſorum ſubijciuntur, ibid. n.9. & ſeqq.
Audientes confeſſionem pœnitentium abſque legitima licentia in quas pœnas incurrant, ibid. n.14. & ſeqq.
Quomodo ad Religionem admittendi, tom.6. conſult.4. num.22. & ſeqq.
An & quatenus Regulari impartiri poſſit ac debeat licentia

exeundi è ſua Religione, vt cum reſeruatione votorum in habitu presbyteri ſecularis viuere valeat in ſeculo, tom.6. conſult.9. n.1. ac ſeqq.
Quæ cauſa ad id requiratur, ibid. n.1.
An Regulares poſſint nunc vti altari portatili, etiam inuito Epiſcopo diœceſano, tom.6. conſult.12. à n.1.
Et an id poſſint de illius licentia, & approbatione, ibidem n.2. & 56.
Cur prohibitum Regularibus celebrare extra loca deputata cum altari portatili, ibid. n.2.
Quatenus poſſint celebrare miſſæ ſacrificium in clauſtro, ibid. n.25.
Regularibus in partibus infidelium degentibus, & curæ Vicariorum Apoſtolicorum commiſſis, tom.6. conſult. 16. n.1. & ſeqq.
An Regulares prohibere poſſint Parochis celebrationem proceſſionis die Dominico intra Octauam Corporis Chriſti, vel alio die, tom.6. conſult.63. num.1. ac ſeqq.
An in ſuis proceſſionibus poſſint mutare viam ſemel electam, ibid. n.6.
Et an extra propria clauſtra dum proceſſionaliter incedunt intra limites alienæ parochiæ poſſint deferre ſtolas, ibid. num.7.
An, & quando poſſint expelli à ſua Religione, tom.5. conſult.51. à n.1. & ſeqq.
Nemo Regularium quacumque de cauſa comedere, aut confectionem corporalem ſumere poteſt in locis, vbi ſunt crates, vel rotæ in monaſterium corriſpondentes, tom.6. conſult.85. n.206.
Neque in locis adeo vicinis, vt videri, aut audiri poſſint à monialibus, ibid.
Neque ante portam clauſuræ, ibid.
Multo minus intra clauſuram, ibid.
Etiamſi eſſent Superiores Ordinum, ibid.
Quomodo eos abſoluet, cumque eis diſpenſet S. Pœnitentiaria ſuper introductione mulierum intra eorum clauſtra ad malum finem, ibid. n.259.
Prælati regulares facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi monaſteria monialium, quomodo vti poſſint, ibid. n.260.
Pęnæ in tranſgreſſores, ibid.
Et an reſeruatæ, ibid. n.261.
An Eccleſiæ Regularium, & aliæ, quæcumque vllum habeant ius, vllaque eis competat actio ſuper quarta funeralium eorum qui in eis ſibi eligunt ſepulturam, quando in eiſdem Eccleſijs dicta funeralia non fiunt, tom.6. conſult.88. à n.1.
De quibus quartam Canonicam Parochis dare debeant, ibid. n.1.
Ea, quæ ipſis gratioſè conceduntur, ſunt reſtringenda, ibid.
An & quatenus ab Ordinarijs puniendi ſint, tom.6. conſult.93. n.6.
Quatenus poſſint adminiſtrare Euchariſtiam, tom.6. conſult.98. n.86. & ſeq.
Eccleſiæ Regularium, an & quatenus ſint exemptæ, tom. 7. conſult.7. à n.1.
In eorum Eccleſijs parochialibus an poſſit Epiſcopus, ipſis inuitis, conferre Sacros ordines, chriſma, aliaque pontificalia exercere, ibid.
Ad quem pertineat in Eccleſijs parochialibus monaſteriorum Regularium ſecularizatis apponere œconomum, tom.7. conſult.8. à n.5.
Nequeunt audire confeſſiones, niſi fuerint approbati ab Epiſcopo, cuius ſubditos abſoluere velint, ibid. n.30. & 32.
Quatenus poſſint pro audiendis confeſſionibus iterum examinari, ibid. n.31.
Et quatenus publicè denunciari poſſint excommunicati, tom.7. conſult.10. à n.1. & ſeqq.
Præſertim adminiſtrantes Sacramenta ſine Parochorum licentia, ibid. n.4.
Regulares in odioſis, & dum agitur de cenſuris non veniunt appellatione Clericorum, tom. 7. conſult. 11. num.4.
Etiamſi ſint conuerſi, ibid.
Minuſque appellatione laicorum, ibid.
An & quatenus Regulares poſſint imponere cenſum vitalitium, etiam ſine pecunia numerata, illumque poſtea ſine licentia caſſare, ac eius pecuniam in mutuum accipere, tom.7. conſult.12. à num.1. & ſeqq.
De quo Sancto, aut Beato miſſam & Officium celebrare poſſint, tom.7. conſult.27. n.5. & ſeqq.
An Regularis profeſſus, qui fuit baptizatus tanquam expoſitus ita tamen, vt ex publica fama ipſius parentes non ignorentur, neque prorſus ſit incertum, an ex illegitimis nuptijs conceptus ſit, poſſit eligi in Generalem, vel obtinere alias dignitates ſuæ Religionis, tom.7. conſult.34. à n.2.
Quatenus Ordinarijs poteſtas ſit, eos excommunicandi, tom.7. conſult.44. n.19. & ſeqq.
Eorum in hoc exemptio, ibid. n.20.
Et quatenus declarari poſſint excommunicati, ibid. n.21. & ſeq. & à n.37.
An omnino exempti à Iuriſdictione Epiſcoporum, ac delegatorum Sedis Apoſtolicæ, ibid. n.24.
Etiam in delicto notorio, ibid. & n. ſeqq.
Habeantque priuilegium, ne poſſint excommunicari, vel interdici ab Ordinarijs, ibid. n.16. ac ſeqq. & à n.39. & 44. & ſeqq.
Quatenus poſſint licitè Ordinariorum cenſuras contemnere, ibid. n.28. & 32.
Et ab eis citati non comparere, ibid. & n. ſeq.
Nequeunt abſque Summi Pontificis licentia in alterius iuriſdictionem conſentire, ibid. n.29.
Pęnæ in Prælatos talem iuriſdictionem vſurpantes, ibidem num.30.
An teneantur ſeruare inhibitiones Epiſcoporum, ibid. num.31.
Præſertim ſi appellauerint, ibid. n.33.
Quatenus contra abutentes ſuis priuilegijs Epiſcopus procedere poſſit, ibid. n.41.
Et quibus pęnis, ibid.
Pęnæ contra Regulares lacerantes edicta Epiſcoporum, ibid. n.46.
Quatenus poſſint per cenſuras compelli, ibid. n.47.
Eorum priuilegia, ne vllus Epiſcopus ſolemnia celebret in eorum Eccleſijs examinantur, tom. 7. conſult.45. n.2. & ſeqq.
An & quatenus poſſint amittere ſua priuilegia, ibid. n.8. & ſeqq.
Et impedire, quominus Epiſcopus per ſuos Canonicos cantari faciat miſſas in eiſdem Eccleſijs, ibid. n.12. & ſeqq.
An Regulares, qui ex immemorabili ſunt obligati ad officiandum in Eccleſijs Cleri ſecularis, præcedere debeant ipſi Clero, tom.7. conſult.49. à n.1.
De Regularibus reuelantibus confeſſionem Sacramentalem, eorum Iudice, & pœna, tom.7. conſult.54. num.27.
De iure communi ſubſunt Epiſcopis locorum lege iuriſdictionis tantùm, tom.7. conſult.65. n.4.
De eorum Eccleſijs habentibus populum, ibid.
An Regularis degens extra clauſtra, ſi delinquat, puniri debeat à Nuncio Apoſtolico, an verò ab Epiſcopo, qui præuenit, tom.7. conſult.68. à n.1.
Quatenus amittat priuilegium exemptionis, ibid. n.6.
Regulares quatenus puniri poſſint ab Epiſcopis, ibid. à n.9. ad 39.
Et in quibus caſibus, quibuſue pęnis, ibid. & n.38.
Quæ artes deceant Religioſos, tom.7. conſult.72. n.5.
Cauſa impulſiua conceſſionis priuilegiorum Regularium, tom.8. conſult.8. n.13. & ſeq.
Quatenus decimæ Regularibus datæ, tom.8. conſult.8. n.30. & ſeq.
Quando immunes à decimis, ibid.
De approbandis liberè in audiendis confeſſionibus, tom.8. conſult.15. n.1.
Tenentur obſeruare decretum Concilij Tridentini de celebratione miſſarum, tom.8. conſult.42. n.31. & ſeqq.
Quibus in caſibus ſubſint Epiſcopis, tom.8. conſult.43. à num.99.

De eorum vitæ inſtitutione iuxta regulam, quam profeſſi ſunt, deque proprietate ipſis omnino interdicta, tom.8. conſult.45. à n.1.
Regularium triplex differentia, ibid. n.1.
Quinam verè ſint, ibid. n.2. & 3.
Poſſunt eorum Superiores inducere reformationem iuxta eorum inſtituta, ibid. n.5. & 6.
Quid de vita communi, alijſque huiuſmodi, ibidem & num.7.
Quatenus probibeantur poſſe quidquam proprij habere tam bonorum immobilium, quàm mobilium, ibid. num.8.
Quid ſpeciatim de bonis ſtabilibus, ibid. n.9. & ſeqq.
Quid verò ad res mobiles, ibid. n.11. & ſeqq.
Quænam monaſteria Regularium poſſint bona ſtabilia poſſidere, tom.8. conſult.46. n.1.
Qui numerus Regularium in illis conſtituendus, ibid.
Quomodo erigenda, ibid.
Quo pacto Regulares obſequio alterius loci, aut perſonæ ſubijci poſſit, ibid.
Et quomodo à Conuentu recedere, ac ſtudiorum cauſa abeſſe, ibid.
De ratione eligendi ſuperiores Regulares, tom.8. conſult. 48. à num.1.
Quomodo ad eam procedendum, ibid. n.2.
An & quatenus Regulares in obſeruatione cenſurarum Epiſcopalium, ac feſtorum diœceſis conformari ſecularibus teneantur, tom.8. conſult.53. à num.1. & 4.
An priuilegia conceſſa Regularibus celebrandi tempore interdicti ſint ſublata, ibid. n.2.
Quid à Regularibus obſeruandum ſit, ſi velint habitum dimittere aut à Religione diſcedere, tom.8. conſult.58. à num.1.
An eis liceat tranſire ad arctiorem Religionem, petita tamen licentia à ſuis Superioribus, etſi non obtenta, ibid. n.5.
De Regularibus venientibus ad Vrbem ſine obedientia ſuorum Superiorum ad denunciandum in S. Officio, tom.8. conſult.62. n.19.
De Regularium Miſſionibus in Regnum Iaponorum, ibid. num.20.
De Regularibus accedentibus ad Indias Philippinas, ibidem.
Et de Epiſcopo Iaponi erga ipſos Regulares, ibidem num.22.
De Superioribus Regularium in cauſis ſubditorum ad S. Officium ſpectantibus, ibid. n.23.
De Regularibus alloquentibus cum monialibus, etiamſi ſint Vicarij S. Officij, ibid. n.24.
De Regularibus accedentibus ad partes Vallis Tellinæ, ibid. num.25.
De Regularibus etiam Ordinum Mendicantium, qui pro tempore ad Officium S. Inquiſitionis pro quocumque fidei negotio recurrant, ibid. n.26.
De Regularium cauſis ad S. Officium pertinentibus, ibid. n.27.
De Prælatis regularibus, alijſque habentibus quaſi iuriſdictionem Epiſcopalem, an & quatenus poſſint procedere in cauſis S. Officij, ibid. n.28.
De Regularibus, qui tenentur poſt receptas denunciationes certiorem reddere S. Inquiſitionem ſub pœnis ac cenſuris, ibid. n.29.
De Regularibus ſuperioribus quatenus contra ſuos ſubditos, morantes in locis, in quibus hæreſes impunè graſſarur, procedere poſſint, ibid. n.30.
De Regularibus publicantibus indulgentias ſine licentia Ordinariorum, ibid. n.31.
De Regularibus cuiuſcumque Religionis ad curam animarum admittendis, ibid. n.32.
De Regularibus ſuperioribus quoad Confeſſarios monialium, ibid. n.33.
De Regularibus ſuperioribus quoad ſolutionem alimentorum pro ſuis ſubditis carceratis, ibid. n.34.
De Superioribus Ordinum quoad publicationem decreti Conſtitutionum ſpectantium ad S. Officium, ibid. num.35.
De Regularibus retinentibus ſcripta ſortilega, eorumque pœna, ibid.
De Regularibus ſeruientibus S. Officio, ibid. n.37.
De Regularium Superioribus quoad reſtitutionem habitus ſuis ſubditis habilitatis ex gratia S. Congregationis S. Officij, ibid. n.38.
An Regulares Romam adeuntes prætextu, quod electio Prouincialis, aliorumque Officialium, vel ob huiuſmodi aliud, fuerit inualida, ſint puniendi tanquam apoſtatæ, tom.8. conſult.65. à n.1.
Quatenus poſſint ſine licentia ad Superiores recurrere, ibid. n.4. & ſeq.
Quomodo habeant ius ſepulturæ, ac erigendi Crucem in funeribus, atque ingrediendi alienas parochias ad leuanda cadauera, tom.8. conſult.73. num.7. & ſeq.
Eorum Eccleſiarum priuilegia, ibid. n.58. & ſeq.
De eorum proceſſionibus, ibid. n.96.
De Regulari laico profeſſo latino, qui dimittens habitum regularem ſe fecit ab Epiſcopo græco ſchiſmatico græco ritu ad Ordines promoueri, tom. 8. conſult. 92. à num.1.
Reuerſus ad Religionem quomodo tractandus, ibid.
Et quot, quaſue pœnas incurrerit, ibid. à n.6.
De admiſſis ab initio ad habitum, & nouitiatum pro laicis, & poſtea ad ſtatum Clericorum translatis, ibid. n.11.
In eos pœnæ, ibid.
Et quis cum eis diſpenſare poſſit, ibid.
De munere Regularium in conuerſione infidelium, tom.8. conſult.109. ferè per totam.
Cur aſſumpti ad concionandum, & confeſſiones audiendum, ibid. n.16.
Conuerſæ per eos plurimæ gentes, ibid. n.17.
De Regularibus proponentibus in ſuis Eccleſijs populo lucrandas indulgentias falſas, vel apocriphas, tom.8. conſult.142. à n.1.
A quo puniri poſſint, ibid.
Et qua pœna, ibid. n.3.

Regalia.

An Baro, ſiue Princeps, qui habet nouas ac diuerſas baronias in diuerſis diœceſibus, ſiue Principatibus acceſſorias, ſiue non, pro quibus Barones fuerunt ſoliti ſoluere Regalias, teneatur pro dictis baronijs Epiſcopis, in quorum diœceſibus illas habet, regalias ſoluere, tom.7. conſult.42. à n.1.
Cur detur, ibid.
Et quid ſit, ibid. n.2.

Relatio.

Relatio deputationis Iudicum in cauſis Canonizationum Sanctorum, an omnino fieri debeat Pontifici, tom.5. conſult.23. à n.1.
Et quo pacto illam fuiſſe factam probetur, ibidem & num. ſeqq.
An præſumatur pro officialibus publicis, ibidem num. 2. & 3.
Omiſſio relationis quomodo probanda, ibid. num.3. 5. & ſeqq.
Quid ſi vigeant præſumptiones pro validitate actus, ibid. num.4.

Releuium V. Feudum.

Religio.

Religio ex pietate hominum peperit Eccleſiæ diuitias, tom.6. conſult.96. n.2.

Religioſus V. *Regularis.*

Reliquiæ, V. *Sancti.*

An pro veneratione Reliquiarum antiquarum, recens tamen repertarum; ſit licentia concedenda, tom.6.conſult. 61. n.1. & ſeqq.
Et an Reliquiæ Sanctorum exiſtentes in Eccleſijs Regularium, quæ exponuntur publicæ venerationi fidelium, poſſint ab Epiſcopo viſitari eo, quod non conſtet vnquam fuiſſe ab eo viſitatas, aut approbatas, ibidem num.15.
Identitas Reliquiarum quomodo probetur, ibid. num.2. & ſeqq.
Sed quid ſi interueniat aliqualis nominis diuerſitas, ibid. à num.5. 12. & ſeqq.
Vel diuerſitas temporis, ibid. n.6.
Identitas perſonæ quomodo probetur, ibid. n.7. ac 9.
De accidentibus patriæ, profeſſionis, loci martyrij, ac huiuſmodi, ibid. n.8.
Quid probandum, vt conſtet de identitate, ibid. num.10. ac ſeqq.
Sanctorum Reliquiæ antiquæ in qua veneratione habendæ, ibid. n.15.
An ſi vir fide dignus tradiderit alicui Reliquias Sanctorum poſſint exponi publicæ venerationi, approbante Epiſcopo, tom.8. conſult.28. à n.1.
Et quatenus, ibid.
Quid de earum incertitudine, ibid. n.3.

Remiſſio, V. *Reus.*

Remuneratio.

An idem ac antidora, tom.5. conſult.59. n.16.
Quid ſit, & in quo conſiſtat, ibid.

Repræſaliæ V. *Pignorationes.*

Repudium V. *Hebræi.*

Libellus repudij quomodo, & quare permiſſus Iudæis, tom.8. conſult.93. à n.1. & 23.
Impunè an licitè, ibid. n.4. ac ſeqq.
Coram quo fieri debeat, ibid. n.12.
An vxoribus etiam permiſſus, ibid. n.15.
Quomodo differat à diuortio, ibid. n.16.
Quibus de cauſis licuerit vxores repudiare, ibid. n.17.
Dupliciter fiebat, ibid. n.19.
Eius cœremoniæ & cautiones, ibid. n.20.
Formula, ibid. n.21.
An datus publicè coram Iudice, ibid. n.22.

Reſpublica.

Quæ dicatur libera, tom.5. conſult.12. n.38.
Eius authoritas in repreſalijs indicendis, tom.7. conſult. 82. num.7.
Quando tota Reſpublica reputetur hoſtis, ibid. n.12.
Eaque puniri poſſit, ibid.
Tenetur reſtituere innocentibus eorum bona, quibus ita ſpoliati ſunt, ibid.
Eique imponere tributum, ibid.
Licitæ in eam repræſaliæ, ibid.
In ſuo Principe culpam contrahit, ibid.

Reſidentia, V. *Parochus.*

In participantibus de maſſa communi, an habeant locum pœnæ non reſidentium tam à iure communi, quàm à S. Concilio inflictæ, tom.5. conſult.75. n.1.
An eiſdem participantibus poſſit Epiſcopus permittere longiorem abſentiam à reſidentia, quàm in Canonicatibus, & alijs collatiuis beneficijs eam requirentibus, ex cauſa indulgere poteſt, ibid. n.2.
An per aſſecutionem incompatibilis tam in eadem, quàm in alia Eccleſia ius ſeruiendi, & participandi adeo expiret, vt dimiſſo incompatibili huiuſmodi, illud amplius non reuiuiſcat, ibid. n.3.
An poſito, quod in caſu dictæ aſſecutionis incompatibilis dictum ius expiret, & per illius dimiſſionem non reuiuiſcat, Capitulum, ſiue Congregatio illius Eccleſiæ eum, qui illud antea poſſidebat abſque Epiſcopi conſenſu ad eadem participationem admittere poſſit, ibid. num.4.
An à dictis participantibus poſt dimiſſa incompatibilia, ad Eccleſiæ ſeruitium redeuntibus, debeatur præcedentia iuxta priorem eorum admiſſionem, vel vltimum locum tenere compellantur, ibid. n.5.
An præſuppoſito, quod ex immemorabili obſeruatione, & maiorum traditione conſtet, memoratum ius non competere, niſi originarijs, exteri à dicto Capitulo, ſiue Congregatione ad dictam participationem admitti poſſint, vel Epiſcopi conſenſus, aut Sedis Apoſtolicæ beneplacitum neceſſariò requiratur, ibid. n.6.
Reſidere quid importet, tom.6. conſult.42. n.1.
De Canonicorum reſidentia, ibid.
Reſidentia continua & cauſatiua, tom. 7. conſult. 2. num.17.
Quæ ſit reſidentia cauſatiua, ibid.
Quæ formalis, tom.7. conſult.4. n.7.
Quomodo differat ab intereſſentia, tom. 7. conſult. 4. num.10.
Qui teneantur ad reſidentiam, ibid. & n. ſeqq.
Cauſæ ac tempus ad non reſidendum, ibid. n.10.
Pœnæ contra non reſidentes, ibid. & n.12. ac 13.
In quibus nequit Ordinarius diſpenſare, ſed pęnas imponere cogendo ad reſidendum, ibid.
Pontifex non dat licentiam perpetuam ad non reſidendum, ibid. n.12.
Quid de priuilegijs Inquiſitorum hæreticæ prauitatis, ibid. & num.22.
In dignitatibus & Canonicatibus non deputantur Vicarij in ipſorum abſentia, ibid.
Non reſidens parochus quomodo, & à quo compellendus ad reſidendum, ibid. n.13.
Quomodo alij, ibid.
Non excuſat à reſidentia Officium ſubcollectoris Apoſtolici, neque etiam ſuper eadem parochiali, ibidem num.22.
Quatenus excuſent negotia Cleri, ibid. n.23.
Quid de reſidentia Canonicorum habentium parochialem, ibid. n.29. & 32.
Edictum in non reſidentes non debet continere maiorem rigorem eo, quem decreuit Concilium Tridentinum, ibid. n.37.
Vt quis priuari poſſit ſuo beneficio ob non reſidentiam, quæ ſint præmittenda, tom.7. conſult.75. à n.1.
Quæ pœna impoſita Clericis non reſidentibus, ibidem num.3.
An ſufficiat ad illos priuandos vnica citatio perſonalis, *ibid.* num.4.
Vel requirantur tria edicta, ibid. n.5.
Quæ pœnæ ſunt permittendæ, ibid. n.7. & ſeqq.
Quæue forma in hoc ſeruanda, ibid. n.8. ac ſeqq.
Quid de Parochis non reſidentibus, ibid. n.11.
Et de Capellania ex lege fundationis, ibid. n.12.
Tempus triennij abſentiæ quando incipiat, ibidem num.13.
An liceat omnibus Canonicis abeſſe à reſidentia, ibid. num.14.

Reſignans, V. *Mandatum.*

Reſignans beneficium quando amittat fructus & poſſeſſionem illius, tom.6. conſult.96. n.9.

Reus V. *Officium S. Inquiſitionis*, *Immunitas.*

An reus abſolutus à Iudice Eccleſiaſtico in cauſis miſti fori, poſſit à Iudice ſeculari pro eodem delicto puniri, tom.5. conſult.2. n.38.

A S. Of-

A S. Officio Inquiſitionis iudicialiter punitus, an poſſit à Principe ſeculari puniri, tom.5.conſult.44. à n.1.
Eductus ab Eccleſia, & ad eius domum tranſlatus quatenus reſtituendus Eccleſiæ, tom.5. conſult.3. à n.1.
Abſolutus, vel condemnatus ab Eccleſiaſtico, ſiue à ſeculari, an & quatenus poſſit ab alio moleſtari, tom.5. conſult.44. n.7.
Si reus nunquam domicilium conſtituerit, ſed quouis terrarum vagetur quo loco conueniri debeat, tom.6. conſult.94. n.29.
Eius Iudex, ibid. n.30. & 32.
Quot modis in cauſis criminalibus abſolui poſſit, tom.8. conſult.108. n.1.
Quid in caſu ſententiæ, quæ tantum declarat Inquiſitionem S. Officij non eſſe Iudicem competentem, ibid. n. ſeqq.
Abſolutus, tanquam innocens, nequit amplius moleſtari, ibid. n.8.
Reus, qui ſecum per vim ad Eccleſiam trahit miniſtros Curiæ ſecularis, an gaudeat Eccleſiæ immunitate, tom.8. conſult.116. à n.1.
Remiſſio reorum, an & quatenus facienda, tom.6.conſult. 94. n.1. & ſeqq.

Rex V. Donatio, Imperator,

Reges an poſſint donationes, & alienationes facere, tom.5. conſult.46. n.73.
Illaſque, etiam Eccleſiæ factas, reuocare, ibid. num.22. & 44.
Reges chriſtiani, calamitatibus Eccleſiæ, etiam non requiſitis ſuccurrere tenentur, tom.5. conſult.5. n.54.
Officium Regis ac paſtoris maximam habet cognationem, tom.5. conſult.46. n.21. & 93.
An poſſit in præiudicium ſucceſſorum notabilem bonorum partem in aliquem transferre, tom.5. conſult.46. num. 22.
An & quatenus donatio à Rege facta indigeat inſinuatione, ibid.
Ex duobus actibus in regijs etiam controuerſijs arguitur, ibid. n.33.
An obligatio Regis tranſeat ad ſucceſſores, ibid. n.66.
Ac præcipuè in eo, qui ex pacto Regnum init, ibid. & ſeqq. ac n.76.
Alienatio iurium Regalium quando valeat, ibid. n.72.
Eo ipſo quod Rex, ſiue Princeps contrahit, eius authoritas ſupplet ſolemnitates legis, ibid.
Quid in conceſſione, quæ tenderet in magnam diminutionem Regni ſiue iuriſdictionis, ibid.
Quatenus Regum ac Principum alienationes prohibitæ ſint, ibid. n.37.
Et dilapidationes, ibid. & n.75.
Quid ſi Rex iurauerit non alienare, ibid. n.75.
Rex, Princeps, Dux habens actu Regnum, Principatum, Ducatum præferendus eſt alteri carenti actuali poſſeſſione, tom.6. conſult.57. n.8.

Rituale.

Rituale Romanum, an ius conſtituat, tom.8. conſult.73. num.45.
Pro quibus editum, & quibus commiſſum, ibid. n.55.

Ritus.

Apoſtolorum inſtituta, decreta, & ritus non ijdem apud omnes, tom.6. conſult.41. n.7.
Non læditur fides varijs Eccleſiarum ritibus, ibid.
Plures, atque diuerſi ſunt ritus Eccleſiaſtici apud Græcos, & Orientalium nationes, ibid. n.8.
Diuerſi in Oriente ac Occidente, ibid.
Quinam obſeruandi, ibid.
Quiue tolerandi, ibid. & tom.8. conſult.80. n.2, & conſult. 84. à n.12.
De particularibus Prouinciarum ritibus, ibid. n.14 ac ſeqq.
Ritus Gentilium ad Chriſtianam pietatem tranſlati d. tom. 6.conſult.41, n.9.
Qui ſint ritus, qui à recta fidei regula diſcrepent, ibidem num.10.
Conſulenda in hac re Sedes Apoſtolica, ibid. n.11.
Quid ſi non ita facilè Sedes Apoſtolica adiri poſſit, ibid.
Ex quibus capitibus de rituum puritate erit iudicandum, ibid. à n.12.
Ritus omnes inſtituti ad proteſtandum aliquod dogma, fidei contrarium, delendi ſunt, ibid. n.14.
Ritus omnes, & legalia veteris legis, ſi eo fine retineantur, vt lex vetus obſeruetur, damnanda, ibid. n.15.
Quid de ritu colendi Sabbatum apud aliquas nationes chriſtianas, ibid. n.16.
Ritus, & conſuetudines circa Sacramentorum adminiſtrationem examinandi, ibid. n.18,
De baptiſmo, ibid. n.19. ac ſeqq.
Apud Græcos, ibid.
Apud Cophtos, ibid. n.20. & ſeq.
Apud alios Orientalis, ibid. n.22.
Apud Iacobitas, ibid. n.24.
Apud Abyſſinos, ibid. n.25. & ſeqq.
De circumciſione, ibid. n.28. & ſeqq.
De ritibus circa Confirmationis Sacramentum, ibid. & num.31.
Deque eius materia & forma, ibid, n.32. ac ſeq.
De miniſtro, ibid. n.34.
A presbytero collatum eſt irritum, ibid. n.37.
Apud Maronitas, ibid.
Apud Armenos, ibid.
De Sacramento Euchariſtiæ, ibid. n.38. & ſeqq.
Apud Iacobitas, ibid.
Apud alios Orientales, ibid. n.39.
De quotidiana Communione apud Orientales, ibid. n.40.
Sub vtraque ſpecie apud Græcos, alioſque Orientales, ibid. num.41.
Apud Armenos, & Orientales alios, ibid. n.48.
De Sacramento Ordinis, ibid. n.50. & ſeqq.
Apud Orientales, ibid.
De matrimonio, ibid. n.53. ac ſeqq.
Interrogationes, ac reſponſiones de Euchariſtia, ibid. n.64. & ſeqq.
Interrogationes ac reſponſiones de Sacramento pœnitentiæ, ibid. à n.71.
Interrogationes ac reſponſiones de matrimonio, ibid. n.75. & ſeqq.
Interrogationes ac reſponſiones de Ordine, ibid. n.85. & ſeqq.
Interrogationes ac reſponſiones de Concilijs, ibid. n.90. & ſeqq.
Interrogationes ac reſponſiones de varijs rebus, ibid. n.92. & ſeqq.

Rochetus.

Rocheti vſus quibus concedendus, tom.6. conſult.59. à n.5.
Quibus prohibendus, ibid.
Quomodo permittatur, ibid. n.8.
Quid ſi ex conſuetudine aliqui illum detulerint, ibidem n.10. & ſeqq.
Denotat iuriſdictionem, ibid. n.13.

Rogatio V. Litania.

Rubrica V. Conſuetudo.

S

Sabaudia.

De Sabaudiæ Duce, tom.5. conſult.12. n.50.
An recognoſcat Superiorem, ibid.
Vicarium Imperij, & Vaſallum profitetur, ibid.
Solet vocari ad Comitia Imperialia, ibid. & n. ſeq.

Sacramentum, Sacramentale, V. Ritus.

Miniſter Sacramenti pœnitentiæ, tom.7. conſult.8. num 45.

Sacramentum pœnitentiæ eſt per modum iudicij, ibid.
Quid requirat, ibid.
In locis, in quibus viget abuſus ducendi vxores abſque præſentia Parochi, ac teſtium, an ſint Sacramenta manifeſtanda ijs, ſic coniugatis, tom.7. conſult.57. num.1.
Tutoque poſſint miniſtrari parentibus filiam Turcis, vel ſchiſmaticis ob aliquem finem in ſponſam promittentibus, ibid. n.3.
Et mulieribus catholicis commorantibus apud Turcas, ibid. num.4.
Sacramentalia qui poſſint miniſtrare, tom.8. conſult.73. num.55.
Quid ſint, ibid.
De forma Sacramenti Extremæ vnctionis Græcorum, tom.8. conſult.84. n.19. & ſeqq.
Quomodo applicetur vnctio, ibid. n.22.
De determinatione, quam forma debet tribuere materiæ, ibid. n.23.
De expreſſione actionis, ibid.
Quando exprimenda ſit actio miniſtri, ibid. n.24.
Quomodo poſſit Eccleſia inſtituere plures materias per ſe ſingulas ſufficientes pro Sacramento, ibid. num. 26.
De forma extremæ vnctionis, ibid. n.27.
De poteſtate Eccleſiæ irritandi Sacramenta, ibid. num.28. & 33.
Eadem materia poteſt inſeruire & pro materia Sacramenti, & pro Sacramentali, ibid. n.33.
Vera Sacramenta nonniſi in Eccleſia, tom.8. conſult.92. num.4.
Ad Sacramentorum valorem quid ſufficiat, tom.8. conſult. 131. à n.1.
Per quod perficiantur, ibid.
An ſint adminiſtranda Sacramenta chriſtiano, qui ob ſuam ſecuritatem factus eſt ſtipendiarius in arce Turcarum, tom.5. conſult.63. n.1.

Sacellum.

An diſtinctum à Templo, tom.6. conſult.98. n.23.
Eius etymon, ibid.
Sacella poſterioribus etiam extra Vrbes in vicis extructa, ibid. n.27.
Cur conceſſa ædificari, ibid.
In priuatis ædibus ædificata, ibid. n.31.

Sacrilegium.

An ſit miſti fori, tom.5. conſult.2. num.53. & tom.7. conſult.69. n.2.
Quando poſſit ſolus Iudex Eccleſiaſticus de eo cognoſcere, ibid.
Qui Iudex animaduertere debeat in eum, qui ſacrilegium committit in Eccleſia, tom.5. conſult.5. n.43.
Contrahitur ex concubitu chriſtiani cum Iudæa, & verſa vice d. conſult.69. eo n.2.

Salarium.

An & quatenus liceat Epiſcopis, eorumque Officialibus percipere ſalaria, tom.8. conſult.17. à num.1. & 8.
In materia executionis voluntatum, ibid. num.5. & ſeqq.

Saluaguardia.

An litteræ exemptionis tum Eccleſiaſticorum, tum ſecularium, vulgo ſaluaguardiæ, a iuriſdictione Epiſcopi, eiuſque tribunalis tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, ſint licita, tom.6. conſult.22. à n.1.
Saluaguardiæ cauſæ, ibid. n.2.
Cur concedatur, ibid.
Quid ea ſit, ibid. n.3.
Eius diuiſio, ibid. n.4. ac ſeqq.
Habens ſaluamguardiam nullo modo eſt inquirendus, vel moleſtandus, ibid. n.9.
De ſaluaguardia ſicula, ibid. à n.10.
An licita, ibid. à n.12.
Remedia, ibid. n.19.
Specimen ſaluæguardiæ ſiculæ, ibid. n.21.
Tenor obſeruatoriarum ſaluæguardiæ, ibid. n.25.
Capitula Viceregia & litteræ Proregijs de hac re, alijſque rebus, ibid. à n.29.

Saluusconductus.

Saluusconductus mercatoribus, alijſque datus, an comprehendat res furto ſublatas, tom.5. conſult.67. à n.1.
Nullo modo violari debet, ibid. n.1.
Eſt ſpecies pacti, & tranſit in contractum, ibid.
Dicitur fides publica, ibid.
Quæ ſeruanda eſt hoſti capitali, ibid.
Etiam à Principe, ibid. & n. ſeqq.
Quid ſi in litteris ſaluiconductus non ſit appoſita cautio de non contraueniendo, ibid. n.2.
Quare concedatur, ibid. n.9. & ſeqq.
Quæ verba ſoleant in eo apponi, ibid. n.10.
Quid de ſaluoconductu geminato, ibid.
Et emanato ad formam diplomatis Principis, ibid.
Ad quem pertineat eum declarare, ibid. & n. ſeq.
Quid de conceſſo pyratis, ac furibus, ibid. n.12.
Poſt illius conceſſionem non eſt locus cauillis, ibid. num. 13. & ſeqq.
Quid ſi conceſſus fuerit à miniſtro publico, ſed ſine poteſtate, ibid. n.14.
Generalis non comprehendit res furatas, ibid. n.17.
In præiudicium partis læſæ concedi non poteſt, ibid.
Recipit interpretationem à poteſtate concedentis, ibid.
Quomodo ſit intelligenda eius verborum amplitudo, ibid. num.18.
Habens ſaluumconductum, an ſit ſubiectus iuriſdictioni illum concedentis, ibid. n.19.
Quid ſi ſolum in eo excipiatur crimen læſæ maieſtatis, ibid. num.20.
An ſecuritas homicidis, adulteris, ac ſimilibus data, ſeruari debeat, ibid. n.23.
Pro quibus aliquando accipiatur, ibid. n.24.
Nullum per ſe imperium infert, ibid.
Saluusconductus etiam Iudæis, ibid.
Quas perſonas comprehendat, ibid.
Quomodo quandoque ſumatur, ibid. n.25.
Quid de ſaluoconductu inculpatis conceſſo, ibidem num. 26.
Qui ſaluumconductum accuſatis concedere poſſit, ibid. num.27.
An qui ſaluumconductum habentem offendit, incurrat crimen læſæ maieſtatis, ibid. n.28. & ſeqq.
Conceſſus alicui ad locum iudicij, an etiam ad intermedia loca, per quæ ipſi eundum eſt, extendi debeat, ibidem n.32. & ſeqq.
Saluusconductus conceſſus ad eundum, redeundi quoque facultatem continet, ibid. n.39. & ſeqq.
Vbi quid in priuatorum pactis.
Quid verò ſi quis nuncius, vel Legatus, ſiue Orator inſolitam viam ingrediatur, & ſpolietur, ibidem num.45. & ſeqq.
Vbi exempla.
Debitori conceſſus ob paupertatem quando ceſſet, ibidem num.56.
Non prodeſt ei, qui concedentem offendit, & offenſionis cauſam præbet, ibid. n.57. ac ſeqq.
Ad certa loca reſtrictus, ad alia non extenditur, ibidem num.59. & ſeq.
Non ſolet dari hæreticis, ibid. n.61.
Neque alijs delinquentibus in materia fidei, & in rebus, quæ pertinent ad S. Officium Inquiſitionis, licet concedatur alijs, qui de alijs criminibus ſunt inquiſiti, etiam bannitis à Principe ſeculari, vt accedere poſſint ad deponendum quæ ſibi occurrunt in S. Officio, ibid.
Quatenus poterit ipſis hæreticis concedi, ibid.
Et apoſtatis à fide, ibid.
Quibus modis concedi poſſit, ibid. & n. ſeqq.

Sæpè

Sæpè à Summi Pontificibus, & à Concilijs conceſſus hæreticis, & religioſiſſimè ſeruatus, ibidem num. 64.
Quid de Ioanne Huſſio, & Hieronymo Pragenſi, ibid. num.65. & ſeqq.
Hæreticis fides data ſeruanda, ibid. n.70. & ſeqq.

Sanatio V. *Dæmon*.

Vt ſanatio adſcribatur miraculo quid neceſſariò requiratur, tom.5. conſult.20. num.1. & 3. & conſult.26. num.5.
Quid in miraculis primi, ac ſecundi generis, ibid. n.4.
Miraculoſa ſanatio infirmitatum indiget diligenti examine, ibid. n.5.
Et quid exigatur, ibid. ac n. ſeq.
An requiratur, quod ſit vndequaque perfecta & abſoluta, ibid. n.7.
Ne amplius morbus redeat, ibid.
Ne in alium morbum infirmus incidat, ibid.
Debet procedere diuerſo, ac interdum contrario modo, & per alia media, quam ſi naturaliter fieret, ibidem num.8.
Quid requiratur ex parte ægrotantium, ibid. n.9.
Quot copulatiuè requirantur, vt in ſanationibus diuinæ potentiæ virtus ad interceſſionem Sanctorum clarè dignoſcatur, tom.5. conſult.26. num.10. & conſult.35. num.1.
Quotue conditiones, ibid. à n.11.
De modo ſperandi huiuſmodi miracula, ibid. n.20.
Qui modus dicatur excellentior operandi miracula, ibid. num.21. & ſeq.
Quid de verbis imperatiuis, ibid. n.22.
Sanationes quoad modum ad quod miraculorum genus ſint referendæ, ibid. n.21.
Quid ſi interceſſerint dolores ægroti, ibid. n.23.
De quibuſdam Sanationibus admirandis, tom.5. conſult.35. à n.1.
De ſanatione cancrorum, ibid. n.2.
Squinantiæ, ibid. n.3.
A febre, ibid. n.4. & 5.
Apoſtematis, ibid. n.6.
Lepræ, ibid. n.7.
Claudorum, contractorum, ac ſimilium, ibid. n.8.
Brachij ſicci, & aridi, ibid. n.10.
Hernioſi, ibid. n.11.
Regula generalis de ſanationibus, ibid. n.12.
Ad quem gradum miraculorum ſint referendæ, ibidem.
De miraculis Veſpaſiani, Hadriani, & aliorum in ſanationibus, ibid. n.19. & ſeqq.
An & quatenus inſtantanea ſanatio tybijs, & cruribus impotentis, & attracti adſcribatur miraculo, tom.7. conſult.26. à n.4.
Quid de ſanatione ſtrumarum, ibid. à n.5.
Qui habuerint poteſtatem eas ſanandi, ibid.
Illam etiam habebant Auſtriæ Principes, ibid.
Reges Aragoniæ, ibid.
Quidue de ſanatione vulnerum, & carbunculorum, qui inciſi, ac ſanati abſque vllo penitus cicatricis veſtigio, ibid.
Quid etiam de paulò ante ſanatis ex miraculo, reincidentibus in eundem, aut alium morbum, ibidem.
Quid de ſanatione cœci, ſurdi, muti, ibid. n.37.
Et ad quod genus miraculorum referenda, ibid.

Sanctitas, V. *Miraculum*.

Imperium in creaturas ratione carentes an Sanctitatis ſignum, tom.5. conſult.29. n.2. & ſeqq.
Prophetia, tom.5. conſult.30. n.9.

Sanctus, V. *Feſtum*.

Qui cultus ſanctis conceſſus, tom.7. conſult.27. n.3.
Sancti veteris Teſtamenti, an poſſint à Pontifice canonizari, tom.5. conſult.39. n.2. 9. & ſeqq.
Sanctorum veteris Teſtamenti cultus publicus, ibid. à num.6.
Per indulgentias coluntur Beati coltu publico, ibidem num.10.
Honores ſanctis canonizatis decreti, ibid.
Cur in Eccleſia latina modica, vel nulla Sanctorum veteris Teſtamenti memoria celebretur, ibid. n.11. & ſeq.
Quatenus ijs indulgentia concedi poſſit in eorum feſtis, ibid. n.13.
Quare in Canone miſſæ non exprimantur nomina Patriarcharum, vel Prophetarum, ibid. n.14.
Quid de Sanctis Innocentibus, Ioanne Baptiſta, alijſue, qui nexum aliquem habuere cum Chriſto, ibid. num.15.
Feſta & Templa illis apud aliquas nationes conſtituta, ibid.
Sanctorum corpora, an & quatenus transferri poſſint è loco ad locum, tom.5. conſult.59. n.1.
Reliquias Sanctorum auferens, committit Sacrilegium, ibid.
Incurrit iuris infamiam, & conſequenter eſt irregularis, ibid.
Edictum Cardinalis Vicarij de non ingrediendo cœmeteria Sanctorum, ibid. n.2.
Deque non abſtrahendo ab illis reliquias, ibid.
Pœnæ contra tranſgreſſores, ibid.
Item Breue hac de re Pauli V. ibid. n.3.
Pœnæ in eo appoſitæ, ibid.
Retinens apud ſe Reliquias Sanctorum è cœmeterijs ablatas quomodo poſſit puniri, ibid. n.4.
Reliquiæ Sanctorum quo loco aſſeruandæ, ibid.
Quando in hac re incurrantur pœnæ contra ſimoniacus, ibid. n.5. & 6.
Qui notarij, & quomodo inſtrumenta conceſſionis Reliquiarum conceſſione, & adaptatione intercedere poſſit ſimonia, ibid. n.14. & ſeqq.
Corpora Sanctorum Martyrum vbi olim humata, ibid. num.33.

Sanguis.

Eſt vtile naturæ alimentum, tom.5. conſult.42. n.1.
Vbi continetur, & à quibus retineatur, ibid.
Quid requiratur, vt exeat ſub forma ſudoris, ibid.
An vnquam naturaliter poſſit à natura expelli ſub forma propria per ſudorem, ibid.
Quid de ſudore ſanguineo Chriſti, ibid. n.2.

Satellites V. *Cenſura*.

Quam fidem faciant teſtes ab eis producti contra reum extractum à loco immuni, tom.6. conſult.26. n.5.
Quatenus declarandi excommunicati ob læſam immunitatem Eccleſiaſticam, ibid. n.6.

Schiſmaticus.

Schiſmatici qua excommunicatione puniantur, tom. 8. conſult.80. n.3.
Pro ſchiſmaticis quatenus orandum, ibid. n.3.
Qui euitandi, ibid. n.5.
An & quatenus liceat ab eis Sacramenta recipere, ibid. n.6. & 7. ac 8.
Sacerdotes ſchiſmatici quatenus ſint priuati legitimo vſu poteſtatis Ordinis, tom.8. conſult.84. n.5.
Quatenus cum eis liceat communicare, ibid. n.6.
Quatenus conferant Eccleſiæ Sacramenta verè atque integrè, tom.8. conſult.92. n.1.
Quomodo intelligatur Ordinationes ſchiſmaticorum eſſe irritas, ibid.
Schiſmaticus in Sacramentis miniſtrandis quomodo conſideretur, ibid. n.3.

Et quatenus recipientes à ſchiſmatico Sacramenta peccent, ibid.
Quid in Sacramento Ordinis, ibid.
Quidue ſi intercederet ignorantia, ibid.
Schiſmatici an extra Eccleſiam, ibid. n.4.
Et quomodo, ibid.
De Epiſcopo ſchiſmatico quoad validitatem abſolutionis, & ordinationis, ibid. n.5.

Scholaris.

An, & quatenus domus Collegij ſcholarium, quam ingrediuntur per atrium, quod conducit ad Oratorium, gaudeat immunitate, tom.6. conſult.38. à n.1.
Quid ſi Collegium fuerit erectum authoritate Apoſtolica, vel ordinaria, ibid. n.3.
Quidue ſi res dubia adhuc remaneat, ibid.
Quid ſi locus non ſit ſacer, neque religioſus, ibid.n.4.
Et qui locus ſacer, quiue religioſus, ibid.
Qui pius, ibid.
Quid ſi in eo exiſteret Oratorium, ſiue Capella, ibidem num.5.
Et in capella celebrentur miſſæ, cæteraque officia diuina, ibid. n.6.

Scholaſtria.

An requirat doctoratum, tom.8. conſult.21. n.2.

Scientia.

Quæ ſcientia citationis requiratur in contumaci, vt excommunicari poſſit, tom.7. conſult.17. n.1. & ſeqq.
Scientia ſingulorum de Vniuerſitate quando afficiat Vniuerſitatem, ibid. n.3.

Scrutinium V. *Electio.*

Seculariʒatio.

Eccleſiarum ſecularizatio quid importet, tom.7. conſult.8. num.10.
Clauſulæ in ſecularizationibus apponi ſolitæ, ibidem num.14.

Sedes.

An ſeculares manutenendi ſint in iure ſedendi in ſuis ſedibus poſitis in Eccleſijs, tom. 7. conſult.48. à n.1.
Poſſitque illas Ordinarius de facto remouere, ibid.
Quid eo tolerante, ibid.
Quidue extra tempus concionum, ibid. n.2.
In illis remouendis euitanda nouitas, ibid.
Præſertim in ſedibus Epiſcopi ac Principis, ibid.
An & quatenus ſuperiores Regulares poſſint illas remouere, ibid.
Cui competat ſub baldachino, ibid. n.3.
Et cum ſolio ſupra ſcamnum Magiſtratus, ibid.
In eis præcedentia, ibid. n.4.

Sella.

Sella geſtatoria, eiuſque vſus arbitrarius Epiſcopo, tom.7. conſult.47. n.1.
An deferri poſſit in proceſſionibus, ibid.
Quo in loco deferri debeat, ibid. & ſeq.

Seminarium V. *Thus.*

Ex incertis nulla portio debetur ſeminario, tom.5. conſult. 57. n.13.
Ad eius contributionem an teneantur Prioratus Archioſpitalis S. Spiritus, tom.7. conſult.9. à n.1.
Et monaſteria Mendicantium, ibid. n.3.
Commutatio priuilegiorum quomodo lædere poſſit ius ſeminarij, ibid. n.5.
Qui fructus ſeminario applicentur, ibid. n.7.
Qui excipiantur à contributione ſeminarij, ibid. n.13. & ſeqq.
An beneficiatus, ſiue Commendatarius Abbatiæ exiſtentis in vna diœceſi, quæ habet beneficia vnita in alijs diœceſibus, teneatur contribuere Seminario eiuſdem diœceſis pro eiſdem beneficijs vnitis, exiſtentibus in alijs diœceſibus, tom.8. conſult.13. n.1. & ſeqq.
Et an remedia præſcripta à S. Concilio Tridentino pro erectione ſeminarij æquè procedant in eius conſeruatione, ibid. n.10.
Quæ beneficia teneantur ad contributionem ſeminarij, ibid. n.1. & 8.
Et in quibus diœceſibus debeant eſſe ſita, ibid. num.2. & ſeqq.
Exactio taxæ pro ſeminario nondum inſtituto cum ſeminariſtis an reſtitui debeat, tom.8. conſult.36. à num.1.
Contributio quando facienda, ibid. n.1. & 6.
Eius erectionis ſubſtantia in quo conſiſtat, ibid. num.2. & ſeq.
Penſio reſeruata ſeminario quando exigenda, ibid. num.3. & ſeq.
Quid de vnione beneficiorum ante erectionem ſeminarij, ibid. & n.5.
Quidue ſi pecuniæ ſolutæ fuerint conuerſæ in fabricam ſeminarij, ibid. n.7. & ſeqq.
Quorum Concilio Epiſcopus in rebus ad ſeminarium ſpectantibus vti debeat, ibid. n.9.

Sententia.

Sententia, lata à non ſuo Iudice, eſt irrita, tom.5. conſult. 2. num.127.
Et quomodo, ibid.
Quatenus habeat executionem paratam, tom.5. conſult. 11. num.37.
Sententiæ, in qua continetur clauſula ex hactenus deductis, virtus, ac proprietas, tom.6. conſult.93. n.3.
Sententiæ quomodo præiudicetur, tom.8. conſult.8. n.5.
De caſu ſententiæ, quæ tantum declarat S. Officium Inquiſitionis non eſſe Iudicem competentem, tom.8. conſult.108. à n.1.
Sententiæ prolatæ in cauſa hæreſis non tranſeunt in iudicatum, ibid. n.4.
An & quatenus ſententia poſſit iterùm cognoſci, ibid. n.5. & ſeqq.

Sepultura V. *Pater.*

Ius commune determinat ſepulturam pro vnoquoque, tom.7. conſult.21. n.1.
Ius eligendi ſepulturam eſt ſpirituale, ibid. n.3.
Quid de conſuetudine eligendi ſepulturam, ibid. à n.1. 4. & ſeqq.
Electio ſepulturæ quatenus ſit actus vltimæ voluntatis, ibid. n.7.
Quomodo conſuetudo eligendi ſepultura probanda ſit, ibid. n.8. & ſeq.
Ius ſepulturæ quatenus acquiratur, tom.7. conſult.63. n.8. & ſeq.
Moriens in carcere, in qua Eccleſia ſit ſepeliendus, tom.7. conſult.86. à n.1.
Quid ſi elegerit ſepulturam extra parochialem, ibid.
Quidue de ijs, qui damnati ſunt ad carcerem in pœnam, ibid.
Ius ſepulturæ an diuerſum à iure funeris, tom.8. conſult. 73. num.48.

Sequeſtratio.

Quatenus bona Eccleſiarum ſequeſtrari poſſint, tom.7. conſult.11. n.11.
Et quibus de cauſis, ibid.
Et quid quoad eorum fructus, tom.7. conſult.12. num.9. & 10.

Index Rerum.

Sigillum.

Facit rem indubiam, tom.5. conſ.59. n.11.
Ad ſeruandum ſigillum Sacramentalis Confeſſionis quid requiratur, tom.7. conſ.54. à n.1.
An & quatenus crimen fractionis ſigilli confeſſionis pertineat ad S.Officium, ibid. à n.2.
Quomodo probetur crimen fractionis ſigilli confeſſionis, ibid. à n.10.
Et quatenus credatur Confeſſario, ibid. n.11. & ſeq.
An prohibeatur reuelatio non tantum peccatoris, ſed etiam peccati, ibid. n.14. & ſeqq.
Reuelatio peccati ſine expreſſione perſonæ ſub qua prohibitione ſit, ibid. num.19.
Pœnæ contra reuelantes, ibid. à n.22.
Ad quem Iudicem hæc cognitio pertineat, ibid. n.27.
Etiamſi reus ſit Regularis, ibid.
Et qua pœna ſit puniendus, ibid.

Simonia.

Eſt crimen exceptum ac publicum, tom.5. conſ.59. n.6.
Et inter grauiora reputatur, ibid.
Comparatur cum crimine læſæ maieſtatis, ibid.
Quatenus reddat infamem, ibid.
Et irregularem, ibid. ac n.7.
An ſit crimen depoſitione dignum, ibid.
Quis poſſit in eo diſpenſare, ibid.
Contra quos eius pœnæ procedant, ibid. n.8.
An in ea detur paruitas materiæ, ibid. n.9.
Eius malitia in quo conſiſtat, ibid.
An idem ac crimen ambitus, ibid. n.10.
Quid requiratur, vt quis incurrat pœnas contra ſimoniacus illatas, ibid. n.13. ac ſeqq.

Socius.

Socij criminis regulariter in criminalibus recipi non poſſunt, tom.6. conſ.99. n.27.
Etiamſi ſint plures, ibid.
Et quare, ibid.
Quid in criminibus exceptis, ibid. n.28.

Societas, V. *Confraternitas.*

Sodomia.

An ſit miſti fori, tom.5. conſ.2. n.43.

Soror.

Quaſi ſeor ſum naſcatur, tom.6. conſult.94. n.31.
Separeturque ab ea domo, in qua nata, & in aliam familiam tranſgrediatur, ibid.

Sortilegium.

Sortilegium non hæreticale ſine pacto expreſſo cum Dæmone, tom.6. conſ.35. n.2.
Eius ſacrilegij pœna, ibid.
Quomodo ſit expediendus, qui ſe accuſat non præuentus ab aliquo iudicio, vſum fuiſſe ſortilegijs qualificatis ad amorem, ſi interrogatus ſuper intentione nolit reſpondere, tom.8. conſ.130. à n.1.

Splendor.

Quæ ac vndè lux, ſiue ſplendor in ſeruis Dei de mortuis, tom.5. conſ.43. à n.1.
Quid ille ſit, ibid. n.6. & 7.

Spolium, V. *Officium S.Inquiſitionis.*

De ſpolio Regularis decedentis extra monaſterium, tom.8. conſ.85. n.1.
De ſpolio Regularis, qui degit vti Parochus in Eccleſia vnita ſuo monaſterio, extra tamen clauſtra, ibique morientis, tom.8. conſ.113. à n.1.

Sponſalia, Sponſa, V. *Vxor, Impedimentum.*

Compulſio adimplendi ſponſalia an ſit miſti fori, tom.5. conſ.2. n.49.
Ex ſponſalibus validè per verba de futuro contractis, & poſteà mutuo conſenſu diſſolutis an oriatur impedimentum publicæ honeſtatis, tom.5. conſ.50. n.1. & ſeqq.
Quomodo reddantur irrita, ibid. n.1.
Et quando euaneſcant, ibid. n.3. ac ſeqq.
An decreto S. Concilij Tridentini *ſeſſ.24. cap.10. de reform. matr.* prohibeatur ſub peccato mortali ſponſæ traductio ſolemnis, an etiam non ſolemnis ad domum ſponſi, & carnalis copula, tom.6. conſ.47. à n.1. & ſeqq.

Spontè, V. *Comparens.*

Sportulæ.

De ſportulis iudicialibus, tom.8. conſ.11. à n.1.
Earum probrum ac pernicies, ibid.
De exculentis, ibid. n.2. & 3.
An tollendæ, ibid. n.3.
Et quomodo, ibid.
Reformantur, ibid. à n.8.
Ad id decreta, & taxa Pontificia, ibid. à n.9. & n.29.

Spurius, V. *Conſanguineus, mater.*

Statua.

Confugientes ad ſtatuam Principis, illamque tangentes, immunes, tom.6. conſ.27. n.3.
Quorum hoc erat refugium, ibid.
Pro aſylo poſita, ibid.

Statutum.

Statutum ſeculare non habet locum in hæreditate Clericorum, tom.5. conſ.6. n.7.
Siue loquatur in rem, ſiue in perſonas non comprehendit Clericos, ibid.
Statutum laicale tollens, impediens, limitans, aut reſtringens aliquid ex ijs, quæ iure naturali, aut diuino conceſſa ſunt Eccleſiaſticis, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, tom.5. conſ.46. n.83.
Quid de ijs, quæ in toto iure canonico, vel ex legitima conſuetudine fauore rerum, locorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum inducta ſunt, ibid. num.84.
Quidue de ijs, quæ priuilegio Imperatorum, vel Regum, aut Principum competunt Eccleſiaſticis, ibid. n.85.
Quid de ijs, quæ competunt Clericis iure communi, aut etiam particulari alicuius loci, ibid. num.86.
Statutum laicale confirmatum à Summo Pontifice, præſertim ex certa ſcientia, an & quatenus obliget Eccleſiaſticos, tom.5. conſ.71. à n.1.
Statutum confirmatum à Pontifice quando dicatur Pontificium, ibid. n.5.
Statutum diœceſanum, an obliget Regulares, tom.5. conſ.76. n.17.
Statutum generale laicorum, & fauore includit Clericos, tom.8. conſ.40. n.29.
Non ligat, niſi ſubditos ſtatuentis, ibid. num.33.

Stola, V. *Parochus, Confraternitas.*

Confert præcedentiam ſupra omnes alios, tom.7. conſ.46. num.5. & 9.
Deſeruit loco pluuialis, ibid.
Eſt ſignum iuriſdictionis, tom.8. conſ.73. n.21.

Struma, V. *Sanatio*.

Stuprum, V. *Epiſcopus*.

An ſit miſti fori. tom.5. conſ.2. n.2.
Stuprum Epiſcopi cum moniali quomodo puniatur, tom. 7.conſ.38. à n.1,
Eſt crimen de maioribus, ibid.n.2,
Quid ſi non eſſet notoriè ſcandaloſum, ibid.
An dignum depoſitione, ibid. n.3. & 4.
Eſt crimen grauiſſimum, ibid. n.4.
Quid ſi Epiſcopus de hoc crimine non fuerit conuictus, neque confeſſus, ibid. n.5. & ſeqq.
Et noluerit renunciare Epiſcopatui, ibid. n.6. & ſeqq.
In id exempla, ibid. n.9.

Subcollector.

Subcollectores ſpoliorum, & decimarum, aliorumque iurium Cameræ Apoſtolicæ an, & quatenus lucrentur diſtributiones quotidianas, tom.5. conſ.53. à n,1,

Subdelegatio, *Subdelegatus*, V. *Canonizatio*.

An Clericus habens facultatem ſubdelegandi, ac procedendi contra Eccleſiaſticos, eos viſitando, ac perquirendo in locis immunibus occaſione fraudum quas in vectigalibus committunt, poſſit ſubdelegare laicum, qui Eccleſiaſticos ipſos in carcerem conijciat, tom.6. conſ.82.n.1,
An ſubdelegati in cauſis Canonizationum exprimere debeant in quolibet actu, quod ſederint pro tribunali, tom.5. conſ.36. à n.1,

Subditus, V. *Subiectus*.

Subditi non poſſunt de iure communi prohiberi, ne ad aliud, niſi ad molendinum, ad furnum, &c. domini iuerint, tom.5. conſ.68. n.1.
Quid ſi ad illud longiſſimo tempore iuerint, ibid, & n.2.

Subhaſtatio.

Quatenus bona Eccleſiæ ſubhaſtari poſſint, tom.7. conſ.5. n.4. & ſeqq.

Subiectus, V. *Princeps*.

Puniri poteſt ex delicto ſui Domini, tom.7. conſ 82. n.10.
Subiectus propriè non dicitur, qui ſubeſt poteſtati delegatæ, tom.6. conſ.49. n. 13.
Eorum homagium, ibid. n.4.

Subreptio.

Ex quo ſatis conſtet interueniſſe ſubreptionem, tom.5.conſ. 78. n.4. & ſeq.

Sudor, V. *Sanguis*.

Sudor ſcatens ex Imaginibus Sanctorum, an ſit miraculo adſcribendus, tom.5. conſ.33. à n.1.
Quid ſit, ibid. n.2.
De ſudore rerum vegetatione carentium, ibid. n.3.
Quomodo hoc miraculum probandum ſit, ibid.n.7.& 8.
Circumſtantiæ in hac re conſiderandæ, ibid.
Et quæ circumſtantiæ concurrere debeant, ibid.
Sudor ſanguineus an ſit ſuprà vires naturæ, tom.5. conſ. 42. à num.1.
Sudor mouetur ex quacumq; humida ſubſtantia, ib. & ſeqq.
Sudor ſanguineus ob quas ſit cauſas, ibid. n.21.

Superioritas, V. *Poteſtas*, *Princeps*.

Superioritas, quæ inualuit regalia, illæſa, & conceſſionis neſcia perhibetur, tom.5. conſ.1. n.6.
Superioritas vna reſpectu Regis, vel Summi Principis, ibid. n.7.
In quo iſta conſtituatur, ibid.
Quomodo Imperatori omnimoda in toto Romano Orbe competat, ibid.
Alia ſuperioritas reſpectu aliorum Principum, Comitum, aliorumque Principum, quæ ipſis in ſuis terris competit, ibid.
Quid diſcrimen inter prædictas duas ſuperioritates circa bona Eccleſijs dedicata exiſtat, ibid. n.8.
Quid ſit ſuperioritas, ibid. n.9.
An poſſit præſcribi, ibid.
Quid ſupra ſuperioritas, ſeu ſupremum ius Principis concernat, ibid, n,10.

Supplicationes, V. *Litania*.

Surdus, V. *Sanatio*.

Surrogatio, *Surrogatus*.

Axioma, quod ſurrogatum ſapiat naturam eius, in cuius locum ſurrogatur, quomodo intelligendum, tom.6.conſ. 21. num.16.
Quid in locum alterius ſurrogatur induit conditiones illius, tom.6. conſ.96, num.25. & conſ.98. n.115. & tom. 7. conſ.8. n.10.
Surrogatus ſuccedit in locum eius, cui ſurrogatur in commodis, atque incommodis, tom.7.conſ.46.n 2,
An & quatenus ad gaudendum eiſdem prærogatiuis requirantur in ſurrogato qualitates ſurrogantis, ibidem num. 3.

Suſpenſio.

Cenſura ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ eſt propriè interdictum, tom.7. conſ.17. n.11.
Suſpicio à diuinis officijs eſt interdictum ab vſu actiuo, & paſſiuo diuinorum, ibid.

Suſpicio, V. *Infamia*, *Hæreſis*.

Synodus, *Synodaticum*, V. *Cathedraticum*, *Beneficiarij*, *Epiſcopus*.

Conuocatio ad Synodum ad quem pertineat, tom.7. conſ. 3. num.1.
Quinam in Synodo intereſſe debeant, ibid. n.2.
In ea quid agendum, ibid. n.6.
Qui iure proprio, vti ſinguli ſynodo diœceſanæ intereſſe queant, ibid. n.8.
Qui ad eam conuocandi, ibid. n.9.
Curati Eccleſiarum Regularium, an teneantur accedere ad Synodum diœceſanam Epiſcopi, tom.7.conſ.8. n.28.
Synodus Epiſcoporum quo iure dicatur inſtituta, ibid.
Eius finis, ibid.
Rector nullius diœceſis non poteſt cogi inuitus adire Synodum proximioris Epiſcopi, ibid. n.65.
Nequit Epiſcopus in Synodo aliquid facere contra iùs, tom.8. conſ. 16. n.4.
Epiſcopus, & Clerus quatenus poſſint conſtitutiones, & decreta condere, tom.8. conſ.16. n.2.
De Synodo Trullana, tom.8. conſ.81.n.7. & 22. ac ſeqq.

T

Taberna, V. *Dominus*.

Taciturnitas.

Quoties immittet factum, quod à iure improbatur, taciturnitas eius, qui non poteſt expreſsè actu conſentire, nihil operatur, tom.8. conſ.40. n. 37.

Taxa, V. *Clericus*, *Immunitas*.

Communitates, ac Magiſtratus ſeculares, an & quatenus teneantur taxam antiquam vectigalium obſeruare in fauo-

fauorem Clericorum initam, tom.5. conſ.46. à n.1. & 96. ac ſeqq.
Litteræ hortatoriæ hac de re expedita, ibid. à n.97.
Rationes in eis contentæ, ibid. à n.98.
Opponuntur eis litteræ ac declarationes S.Congregationis Immunitatis Eccleſiaſticæ, ibid. à n.106.
Et S.Congregationis ſuper Epiſcopis, ibid. à n.124.
De taxa triremium contra Fiſcum Cameræ Apoſtolicæ, tom.5.conſ.57.à n.1,

Tectus, V. Immunitas.

Temeritas.

Ad incurrendam pœnam Eccleſiaſticam an requiratur, tom.7. conſ.17.n.11.
Non dicit dolum, ſed fatuitatem, ac impudentiam, ibid.
Quid ſit, ibid.

Templum, V. Eccleſia, Presbyterium, Mulier, Cathecumenus, hæreticus.

Vnde ſic dictum, tom.6.conſ.98.n.3. & n.11.& 54.
Quænam Templa.
Translatum ad ædes Sacras, ibid. n.15.
Eius inſtar erat Tabernaculum, ibid.
An diſtinctum à ſacellis, ibid. n.23.
Templum Iudæorum vnicum, & cur, ibid. n.27.
Templum olim quot præcipuas habeat partes, tom.7. conſ. 35. num.1.
Presbyterium ſiue chorus vbi, ibid.
Gremius, ſiue Naon, ibid.
Porticus, ibid. num.2.
Presbyterium, ſiue chorus, ibid. n.3.
Templi Hieroſolymitani diſtinctio, ibid. n.4.
Eius diſcrimen à noſtris, ibid. n.5.
Templorum diſtinctio quando cœpta, ibid. n.6.
In eo Cleri ac populi ſeparatio, ibid. n.7. & ſeqq.
Et quam ob cauſam, ibid. n.16. & ſeqq.
In eo iuſſus exire Imperator extra Cancellos, ibid.
Mulierum in eo locus, ibid. n.12.& ſeqq.
Locus etiam Virginum, ibid. n.15.
Cauſæ, ibid. à n.12.
Arca Noetica typus Eccleſiæ, ibid. n.17.
Ibi manſiones ſeparatæ, ibid.
Quid apud Hebræos, ibid. & n.18.
In Templis etiam mulierum velatio, ibid. à n.24.
An aliqua de cauſa liceat frequentare Templa hæreticorum, tom.7. conſ.41. n.7.

Tempus.

Paria ſunt fieri tempore habili, & fieri tempore inhabili, ſed conferre in tempus habile, tom.6. conſ.95. n.238.
Quando attendatur actus, & tempus, tom.7. conſ.44. n.4.

Terra.

An & quatenus multiplicatio terræ extractæ à ſepulchris Seruorum Dei pro infirmis curandis, ſit adſcribenda miraculo, tom.5. conſ.32. à n.1.
Eius natura, ibid. n.1.
Cauſa illius multiplicationis, ibid. n.2.
Quomodo multiplicari poſſit, ibid. & n.10. 13. ac ſeq.
Exempla, ibid. n.6. & ſeqq.
Eius virtus, ibid. n.8.
Hoc miraculum approbatum ab Eccleſia, ibid. n.9.
Ad quem gradum miraculorum huiuſmodi miracula ſint referenda, ibid. num.12.

Territorrium, V. Caſtrum, Abbas.

Territorium quid ſit, & quomodo conſtituatur, tom.5. conſ.5. n.37.
Eius fori poteſtas. ibid. num.34.
Differentia inter eſſe in territorio, & de territorio Principis, ibid.
Situs Eccleſiarum in territorio Principis quid iuris inferat, ibid.
Quæ ſit forma conſtituens locum in eſſe territorij, ibid. num.37.
Quid requiratur, vt conſtitui poſſit territorium ſeparatum, ibid. n.4. & tom.7. conſ.8. à n.2.
In cuius territorio quis delinquit, eius iuriſdictioni ſubijcitur, tom.8. conſ.94. n.1.
Licet per litteras exemptionis ſeparatum fuerit territorium à diœceſi Epiſcopi, & conſtitutum denuo in ſtatu nullius, adhuc tamen locum habet diſpoſitio S. Concilij Tridentini, ibid. n.11.
Territorium ſeparatum quomodo probetur, tom.8. conſ. 59. n. 10. & ſeqq.
Territorium quid importet, tom.8. conſ.73.n.95.

Tertiarij, V. Hoſpites.

Quibus confeſſarijs confiteri poſſint peccata ſua, tom.7. conſ.8. n.43.
Vbi ſepeliendi, ibid.
Earum priuilegia, ibid.

Teſtamentum, V. Cardinalis.

Publicatio teſtamenti Clericorum, vel ad pias cauſas, an ſit miſti fori, tom.5. conſ.2.n.47.
Teſtamentum, in quo laicus conſtituit Clericum hæredem coram quo Iudice aperiendum, tom.5. conſ.11.n.27.
Epiſcopus rogatus à teſtatore pro aſſiſtentia, & declaratione eius teſtamenti, an poſſit mandare executoribus, ne pecunias occupent, ſiue inueſtiant in cenſus ordinatos à teſtatore abſque ſua approbatione, tom.8. conſ.21.n.4.
Quatenus in teſtamentis priuatorum deferendum ſit atteſtationi ac declarationi ſcriptoris, tom.8. conſult.127. n.1. & ſeqq.

Teſtis, V. Cenſura, Immunitas, Iuramentum.

Teſtes deſumpti ex proceſſu confecto authoritate Ordinaria, an ſint attendendi in cauſis Canonizationis Sanctorum, tom.5. conſult.27. à n.1.
Et quid ſi teſtes morte præuenti repeti non poſſint, ibid. n. 3. & 4.
Quamque probationem faciant, ibid. & n.ſeq.
Teſtes ſingulares an & quatenus probent miraculum, tom.5. conſ.31. à n.1.
Quam fidem faciant, ibid. n.3.
Teſtes etiam ſingulares deponentes ſuper miraculis ex ſimplici auditu ab ipſis Seruis Dei, qui miracula patrarunt, an & quatenus probent, tom.5. conſult.34. à n.1.
Teſtes de auditu alieno, quamuis plures, habentur pro vno, ibid. n.1.
Auditus teſtium quotuplex, ibid. n.2.
Quatenus dicantur ſingulares, ibid. n.4. & 5.
Teſtis laicus, qui coram Iudice Eccleſiaſtico falſum deponit, à quo Iudice puniendus, tom.5. conſ.64. n.1.
Teſtes de viſu plenam fidem faciunt, tom.6. conſ.26. n.3.
Quid de teſtibus amicis, ibid. & n.ſeq.
Quid de teſtibus dubijs, ibid. n.5.
Quomodo probent ſortilegia, tom.6.conſ. 35. n.4. & ſeq.
Crimen ſimoniæ, ibid.
De auditu, ibid. n.5. ac 6.
De confeſſione extraiudiciali, ibid. n.7.
De vnico teſte, ibid.
De teſte inimico, ibid.
De teſte olim famulo expulſo, ibid. num.8.
Quis teneatur de erroribus falſitatis, quæ committuntur in examine teſtium pro ſtatu libero matrimonium, tom. 6. conſult.44. n.1.
An cognitio teſtium, qui examinantur, pertineat ad ſolum Notarium, ibid. n.2.
Si teſtes, qui aſſeruntur à Notario recognouiſſe fides, & atteſtationes, aliaque documenta negent recognouiſſe, cuinam credendum ſit, ibid. n. 5.
Depoſitiones teſtium an ſcribendæ ſint idiomate, quo proferuntur. tom.7. conſult.56. à n.1.

Teſtis quando inhabilis, tom.6. conſ.99. n.27.
Quando ſocij criminis admittantur in teſtes, ibid. n.28.
De teſte deponente falſum in S.Officio, & in materia ad S. Officium ſpectante, tom.7. conſult. 37. n.3.
Qui de hæreſi ſuſpectus, ibid. n.3.
Quatenus dicantur deponere falſum, ibid.
Quomodo teneantur iurare, tom.7. conſ.42. à n. 1.
Defectus iuramenti an & quatenus vitiet eorum examen, ibid. n.2. & ſeqq.
Cur eis præbeatur iuramentum, ibid. & n.4. ac ſeq. & n. 8.
Teſtes examinati ſine iuramento, an & quod faciant iudicium, ibid. à n.9.
An faciant præſumptionem, ibid. n.12.
Quid ſi iuramento ratificent primum examen, ibid. à n.13.
De teſtibus per turbam deponentibus, tom.7. conſ.84. à n.1.
An examen teſtium pro informatione Curiæ receptum coram Iudice ſeculari, legitimari poſſit coram Iudice Eccleſiaſtico, tom.8. conſ.6. à n.1.
Et quid è contra, ibid.
Quid de teſtibus examinatis coram Iudice laico contra aliquem, qui poſtea detectus fuit Clericus, ibid. n.10.
Petita copia actorum in cauſa criminali cum expreſſione nominum teſtium danda eſt Regulari, tom.8. conſ.41. à num. 1.
Quid in crimine hæreſis, ibid. & n.ſeq.
Nomina teſtium cur publicanda, ibid. n.2.
Quid ſi timeatur offenſio, ibid. n.3.
Quatenus euocati poſſint per longum iter, tom.8. conſ.79. num.1. & 5.
Et cuius ſumptibus, ibid. & n.8.
In probando ſtatu libero matrimoniorum à quo examinandi, ibid. n.4.
De teſtibus ſingularibus in tempore, & loco tantum, concordantibus tamen in ſpecie, & ſecta hæreſis, tom.8. conſ.110. à n.1.
Et an ex teſtibus ſingularibus poſſit quis damnari ad pœnas contra hæreticos inflictas, ibid. n.24.
Et quid de teſtibus ſingularibus quoad ipſam hæreſis ſubſtantiam, ibid. n.25. & ſeqq.
Teſtes, qui admittuntur *in cap. In fidei fauorem de hæret. in 6.* an probent pro pœna ordinaria contra reos negatiuos, tom.8. conſ.119. n. 1. & ſeqq.
Quem gadum probationis conſtituant, ibid.
Vnico teſti, an & quatenus ſit deferendum, tom.8. conſ. 127. à n. 1. & 4.
Qui teſtes requirantur ad inquirendum contra Epiſcopum, tom.8. conſ.136. n. 1.
Qui dicantur omni exceptione maiores, ibid. n.13.
Examinati coram Epiſcopo, tamquam Inquiſitore, quatenus purgari debeant à maculis mediante tortura, ibid. num. 14.
Quid ſi fuerint ſubornati, & an eis potiùs, quàm Notario credendum, ibid.
De pluribus teſtibus ſingularibus ſingularitate adminiculatiua, tom.8. conſ.141. n. 1.
Quem gradum probationis conſtituant in materia hæreſis, vel apoſtaſiæ, ibid. n.2.

Thus.

An beneficiatij ex antiqua conſuetudine teneantur thus dare Clericis Seminarij in miſſa, veſperis, & laudibus, etiamſi induti ſint dalmatica, vel pluuiali, tom.6. conſ. 49. à num.1.
Debent thus accipere omnes, qui ſunt de choro, ibid. n.1.
Etiam pueri Seminarij, ibid.
Capitulum poteſt facere Clericos Seminarij de choro, ibid. num. 2.
Sunt de choro, ibid.
Idque præſertim ex poſſeſſione, ibid. n.4.
Quæ conſuetudo ſufficiat, ibid.
Quid ſi eſſet immemorabilis, ibid. n.5. & ſeq.
Quid quoad Capellanos, & muſicos, ibid.
Thurificantis obſeruatio, ibid. n.7.
Qui debeat thurificare, ibid. n.8. & 9.
Qua diſtinctione thus dandum, ibid. n.9. & 10.
Ritus thurificandi, ibid. n.11.

Tibia, V. *Sanatio*.

Timor.

Vt aliquid dicatur factum timidè propter minas, quid ſit probandum, tom.5. conſ.9. n.2.

Titularis, *Titulus*, V. *Paræcia*, *Epiſcopus*.

Titulus Eminentiſſimi quibus ab Vrbano VIII. datos, tom. 5. conſ.12. n.79.
Quatenus inferri nequeat præiudicium prærogatiuis poſſeſſis à miniſtris Sedis Apoſtolicæ, ibid.
Tituli Eccleſiarum Vrbis, tom.6. conſ.98. n.17.
Quinam ſint, ibid.
Vnde loca Sacra Tituli dicta, ibid. n.18.
Cuius Pontificis fuit hoc inſtitutum, ibid. n.19.
Cur inſtituti, ibid.
Eorum diuiſio, ibid.
Numero aucti, ac limitati, ibid.
A quibus nomen ſortiti, ibid.

Tolerantia.

Tolerantia & taciturnitas longi temporis miniſtrorum, ad quorum curam aliquid pertinet, facit præſumi titulum, & conceſſionem præceſſiſſe, tom.5. conſ.57. n.4.

Tonſura, V. *Melitenſes*.

Italus faciens ſe promoueri ad tonſuram clericalem cum falſis dimiſſorijs ab alieno Epiſcopo quas pœnas incurrat, tom.8. conſ.37. n.1.
An in eas comprehendantur Melitenſes, ibid. à n.1.
Irregularis an poſſit eam licitè ſuſcipere, tom.8. conſ.147. num.vlt.

Tortura.

Tortura Clerico magis irrogat maiorem infamiam, quàm auferat maculam, tom.7. conſ.19. n.9.
Reus tortura affectus, quantumuis abſolutus, poteſt puniri pœna extraordinaria, etiam corporis afflictiua, ibid.
Quatenus detur ad eruendam veritatem, tom.8. conſ.130. num. 2.
Vel reſponſionem, ibid.

Tranſactio.

Inter Clericos & Vniuerſitates ſuper immunitatibus, tom. 5. conſ.46. à n.1. ſignatè n.55.
Ratificatio tranſactionis præſumitur, cùm magis facto, quàm verbis induatur, ibid. n.57.

Tribunal.

Tribunalium corruptio, tom.8. conſ.11. n.1. & ſeqq.
De loco Tribunalis Epiſcopi, quoad duas diæceſes vnitas, tom.5. conſ.72. à n.1.
Quod intelligatur conſuetum Tribunal, ibid. n.1. & 14.
Quid de immemorabili conſuetudine hac ſuper re, ibid. & n.2. & ſeqq.
Epiſcopus de iure poteſt erigere ac exercere tribunal quocumque in loco ſuæ diæceſis, ibid. n.14.
Etiam in ſuo cubiculo, ibid.
Illudque extrahere ex vno loco ad alium, ibid.
Domus tribunalis Epiſcopi non intelligitur de domo materiali, ibid.
Supremum Tribunalium æquitas, tom.6. conſ.65. n.4.

Triremes, V. *Degradatus*.

Turbatio.

An idem ac vſurpatio, tom.7. conſ.44. n.37.
Quid ſit, ibid.
Eſt quædam ſpecies delicti habens plures differentias, ibid.

Index Rerum.

Turca, V. *Baptiſmus*.

An pueri minoris ætatis, nati ex patre Turca, & matre Chriſtiana ritus græci, ducti in captiuitatem à Chriſtianis, ſequi debeant religionem Chriſtianam matris, & gaudere libertate, tom.8.conſ.71.n.1.
Et quid in caſu, quo ijdem pueri ſint nati ex patre Turca, & matre Chriſtiana, ſed apoſtata à fide, ibid. n.4.
De captiuis Turcis adultis, ibid.n.3.

Tutela Tutor.

Tutoris, & Curatoris munus, an poſſit à Clericis exerceri, & cogi ad illud exercendum, tom.5. conſ.10. à num. 1. & ſeqq.
A tutela excuſatur miles, ibid.n.17.
Tutoris datio, an ſit iuriſdictionis, & imperij, ibid. n.18. & ſeqq.
Iudex ſecularis quando poteſt dare tutorem Clericis, ibid. n.18.& ſeqq.
Iudex Eccleſiaſticus tutorem, vel curatorem ſibi ſubditum decernere debet, ibid.n.23.
Quatenus tutores dari poſſint pupillis reluctantibus, tom. 5.conſ.5.n.62.
Impuberes eſſe in tutela cui vti conueniat, ibid.
Quis poſſit eſſe tutor, tom.5.conſ.5.n.3.
Quid de datione Clerici in tutorem in teſtamento, tom. 5. conſ.10.n.4.
Quid pro miſerabilibus perſonis, ibid.& n.5.
De tutela teſtamentaria, datiua, & legitima, ibid. num.7. & 9.
Clericus non poteſt dari tutor in teſtamento, neque per Iudicem, minuſque cogi ad ſuſcipiendam tutelam legitimam, ibid.n.8.
Quid de tutela legitima proximorum, ibid.
Non poſſunt ipſi, neque aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ compelli ad curam, & tutelam abſque violatione immunitatis Eccleſiaſticæ, ibid. o.10.
Quid ſi illam exerceant cum licentia Superiorum, ib.n.11.
In qua tutela exercenda concedatur licentia, ibid.
Formula licentiæ, ibid.n.12. & ſeq.
Quatenus Clerici tutores gaudeant priuilegio fori, ibid. n. 14.& ſeqq.
Quomodo poſſint Clerici à tutela ſe excuſare, ibid.n.17.
Tutores ſuſpecti in educatione pupillorum, tom.6.conſ.100. n.5.& ſeqq.
Eorum conſenſus quando requiratur in earumdem puellarum matrimonio, ibid.n.11.& ſeq.
Præſumptiones contra tutores, ibid.n.13.

V

Vaſallus.

Non poteſt Vaſallus in alterius iuriſdictionem expreſsè, vel tacitè inuito domino conſentire, tom.5.conſ.12. n.39.
Tenetur præbere adiutorium ſuo domino, & quomodo, quaue pœna, tom.5.conſ.5.n.54.

Vectigal, V. *Clericus*, *Immunitas*.

Vectigalia ſunt de Regalibus, tom.5.conſ.46.0.20.
Neceſſaria in Republica, ibid.n.21.
Romani triplici ex rerum genere vectigalia percipere ſoliti erant, ibid.n.93.
Ex nouorum vectigalium impoſitione excitati tumultus, ibid.
Quæ & quatenus Rex, Princeps vectigalia imponere poſſit, ibid.n.94.& ſeq.

Venditio.

Quatenus res carius quam valet vendi poſſit, tom. 8. conſ. 88.n.2.

Veneratio.

Circa venerationem hominum mortuorum ante eorum Canonizationem, & beatificationem quid liceat, vel non liceat facere ſine Sedis Apoſtolicæ licentia, tom.5.conſ. 38. à n.1.& ſeqq.
An vnquam fuit mos in Eccleſia venerari defunctos tanquam Sanctos abſque autoritate legitimorum Iudicum, ibid.n.2.& 15.ac ſeqq.
Qui in hac re Iudices legitimi, ibid.
In id leges, & Sanctiones ibid.n.3.
Quæ diligentia in Confeſſoribus probandis, ibid.n.4.
Et quid in hoc Eccleſia exigat, ibid.n.5.
Veneratio Sanctorum eſt vna de maioribus Eccleſiæ cauſis, ibid.n.6.
Quomodo puniendi, qui inconſulto Romano Pontifice venerationem publicam nondum canonizatis adhibent, ibid.n.12.& 18. ac ſeqq.ac n.21.

Veneta, V. *Ciuitates*.

Veneta Reſpublica, eiuſque exemptio, tom.5. conſult. 12. num.40.
Libertas, ibid.
Genus, ibid.
Decora, ibid.
Imperium, ibid.
Conſilium, fortuna, ibid.
Bella, Victoriæ, Strages, ibid.
Potentia, ibid.
Opes, ibid.

Verbum.

Aſſiſtat, interſit, tom.7.conſ.2. 0.5.
Vſurpare, tom.7.conſ.11.n.1.
Præſumpſerit, ibid.n.2. & conſ.14.n.14.
Moriatur, tom.7.conſ.33.n.43.
Verba potius demonſtratiuè, quàm taxatiuè adiecta cenſentur, tom.7.conſ.44.n.4.
Subiaceant, ibid.0.39.
Et quod egerint, irritum habeatur, ibid.
Celebrare, tom.7.conſ.45.0.10.
Verba hortatoria, an importent præceptum, tom.7.conſult. 64.n.13.ac ſeq.
Quando improprientur, ibid.
Hortamur, ibid.0.15.
Neceſſaria, tom.8.conſ.3.n.7.
Verba indicantia perſonam propriam, tom.8.conſ.39. n.5. & ſeq.
Proprium nomen, ibid.n.8.
Abeuntibus, tom.8.conſ.56.n.12.
Subiaceo, tom.6.conſ.5.n.14. & conſ.5.n.1.

Veſtis, V. *Fetus*, *Habitus*.

Vicarius parochialis.

Quomodo in parochijs deputandus, tom.7.conſ.4.n.12.
Eorum congruæ aſſignatio, ibid.
Quanta, & à quo facienda, ibid.
Ex quo ſumenda, ibid.

Vicarius Generalis, *Vicarius Capitularis*, V. *Præcedentia*.

An & quatenus Vicarius Capitularis procedere poſſit in ijs, quæ commiſſa fuerunt Epiſcopo à S. Rituum Congregatione pro executione eius decretorum, tom.5.conſult.24. à n.1.
Eſt inſtar tutoris Sedis Eccleſiæ, ac Prælaturæ vacantis, ibid.n.3.
Vicarius, an idem, ac officiales, tom. 6. conſult. 6. num.6.
Nomine Vicarij generalis, an veniat Vicarius Capitularis, ibid.

Vica-

Vicarius Capitularis non ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcopo delegatam, ibid.
An electio Vicarij Capitularis, à cuius concurſu aliquis reijcitur, ſit valida, tom.6.conſ.7. à n.1.
Quis cenſeatur idoneus, ibid.n.3. & ſeqq.
An omnes beneficiarij tam Cathedralis, quàm Collegiatarum Ciuitatis poſſint ex immemorabili conſuetudine vnà cum dignitatibus, & Canonicis Cathedralis eligere Vicarium Capitularem, cœteroſque officiales ad Eccleſiæ regimen neceſſarios, tom.6.conſ.53.n.1.
Vicarius Epiſcopi non poteſt eſſe confeſſarius monialium, tom.6.conſ.86.n.238.
Vicarius foraneus non poteſt concedere licentiam ingrediendi monaſteria monialium, ibid.n.242.
An electio Vicarij Capitularis ſit valida quando in concurſu comparet aliquis idoneus, & de facto reijcitur à numero concurrentiũ, & eligendorum, tom.6.conſ.92.à n.1.
Idoneus quis ſit, vt elegi poſſit in Vicarium Capitularem, ibid.n.2.
Eius idoneitas ex quibus conſtare poterit, ibid.n.5.
Intra quod tempus eligendus, ibid. n.7.
An & quatenus neceſſariò debeat eſſe doctor ibid.& n.8.
Quid ſi aliquando fuerit electus non doctor, ibid.n.9.
An maculatus, & vti reus criminum delatus, ludens ludo alearum, vel taxillorum publicè, poſſit eligi in Vicarium Capitularem, tom.6.conſ.93. à n.1.
Vicarius generalis duarum diœceſum in quo loco cognoſcat cauſas, tom.7.conſ.64.n.4.
An ſufficiat duabus diœceſibus vnitis, & amplis, ibid.n.5.
Et ſeparari à ſolito tribunali, ibid. n.7. & ſeqq.
Quatenus non eſſet conſtitutus ad generalitatem cauſarum, ibid.n.8.
An cogi poſſit ad ſibi eligendum plures Vicarios generales, conſ.71.n.3.
An negligente Capitulo in conſtituendo Vicario Capitulari poſſit Metropolitanus conſtituere Vicarium Parochum exterum, ſed propinquiorem, tom. 7. integra conſ. 4.
An debeat eſſe de premio Capituli, ibid.n.1.
Qui præferendus, ibid.
Quando in Capitulo adſunt Doctores in publica Vniuerſitate laureati neceſſario vnum ex illis in Vicarium eligendus, ibid.n.2. & 9.
An & quatenus confirmari poſſit exiſtens Vicarius Epiſcopi, ibid.n.9.
An liceat eligere in Vicarium Capitularem non doctorem, ſed alias idoneum, ſtante reprobatione doctorum de Capitulo, tom.8.conſ.34.à n.1.
Et an facta electione intra octo dies de non doctore, ea deuoluatur ad Metropolitanum, an verò remittenda ſit denuò ad idem Capitulum, tom.8. conſ.34. à n.8.
Non adeſſe doctores, vel eos adeſſe minus idoneos, an ſit idem, ibid.n.1.
Quas habere debeat qualitates, ibid.n.2. & ſeqq.
Qui eligendi, ibid.n.6.& ſeq.
Quot ſuffragia in eius electione requirantur, ibid.n.9.& 22.
Quid de eius electione per ſcrutinium, ibid.n.10.
Quæ forma in eius electione obſeruanda, ibid.n.11.
Et quatenus dicatur perfecta, ibid.n.12.
Quatenus deuoluatur ad Metropolitanum, ibid. n.13.
Et quomodo, ibid.& ſeqq.
Quatenus verum ſit, quod ſtantibus in Capitulo doctoribus, neceſſario vnus ex illis ſit eligendus, ibid.n.21.
Vicarius Apoſtolicus cur mittatur, tom.8.conſ.2.n.1.
Quatenus eligere poſſit puellas ad dotem, ibid.
Et executor fieri poſſit, ibid.
Et eligere Concionatorem, ibid.n.4.

Vidua.

An ſit miſerabilis perſona, & gaudeat variatione fori, eiuſq; electione, tom.5.conſ.2.n.55.ac ſeq.& n.63.
Nomine viduarum quæ veniant, ibid.
Quid de vidua diuite, ibid.

Vini ſtillati aqua, V. *Eccleſiaſtici.*

Viridarium.

Viridarium Conuentus, Hoſpitalis, Oratorij, an & quatenus gaudeat immunitate, tom.6.conſ.40. à n.1.

Viſus, V. *Cæcitas.*

An & quatenus recuperatio viſus ſit ſupra vires naturæ, tom.5.conſ.20. à n.1.

Viſitatio, *Viſitator*, V. *Epiſcopus*, *Parochus*, *Appellatio.*

Viſitator Apoſtolicus, an derogare poſſit decretis Concilij prouincialis confirmati à Sede Apoſtolica, tom.6.conſ.89. à n.1.
Quomodo in his ſe gerere debeat, ibid. n.3.
Nomine Viſitationis quid contineatur, ibid.n.1.
Viſitationis finis, ibid.
Ius viſitandi poteſt competere cumulatiuè, tom. 7.conſ.8. num.4.
Viſitator eligendus eſt à Prælato illius loci, qui viſitandus eſt, non autem ab alio, ibid.n.65.
In Eccleſijs ſecularibus, quæ nullius diœceſis eſſe dicuntur, & de Epiſcopo viciniori non conſtat, eligi debet Viſitator in Concilio prouinciali à Prælato illius loci, qui eſt viſitandus, ibid.
Eccleſia ſecularis exempta nullius diœceſi à quo viſitanda, ibid.
Electio facta à Prælatis nullius diœceſibus pro viſitationibus ligat ſucceſſores, ibid.
Epiſcopus vicinior Eccleſijs exemptis, quæ regulares ſunt, viſitare non poteſt, ibid.
Seculares tamen, quarum collatio ad Abbates ſpectat, viſitare poterit, ibid.
Habens facultatem viſitandi, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, ac puniendi tam in capite, quàm in membris ex quauis cauſa, ibid.
Quid ſi Abbas habeat territorium ſeparatum à diœceſi Epiſcopi ex priuilegio, ibid.n.67.
In viſitatione facienda ab Epiſcopo quoad monaſteria in quibus non viget regularis obſeruantia, & quoad beneficia excluduntur appellationes, & inhibitiones, tom.7. conſ.15.n.25.
Quando in viſitatione non excludantur appellationes, & inhibitiones, ibid.
In generali exemptione à iuriſdictione Ordinarij non includitur exemptio à viſitatione, tom.7.conſ.16. à n. 1.
Quid ſi extaret conſuetudo in contrarium, ibid.n.4. & 6.
Viſitatio ad quid inducta, ibid.& tom.8.conſ.35. n.3.
Viſitatio exemptorum qua fiat autoritate, ibid.n.2.& ſeq.
Quid ſi in generali conceſſione exemptionis adeſſet particula *omnino*, ibid.n.8.
Canonici, an cogi poſſint, vt aſſiſtant Epiſcopo vti Conuiſitatores, ibid à n.1.
Regimen Monaſteriorum non habentium Ordinarios Regulares Viſitatores quomodo inſtituendum, tom.8.conſ. 50.n.1.& ſeqq.

Vis.

Vim vi repellere quatenus abſque peccato, & irregularitate liceat, tom.7.conſ.20. à n.6.

Vita.

An & quatenus Vitæ, ſiue res geſtæ, egregia facinora, miracula, aliaue hominum, qui cum opinione ſanctitatis è vita deceſſerint, poſſint in lucem edi, typiſque mandari, tom.7.conſ.28. à n.1.
Quid ſit Vita, tom.7.conſ.91.n.45.
Eius actiones, ibid. & n. ſeqq.

Index Rerum.

Vniuerſitas.

Ad conſtituendam Vniuerſitatem quæ ſint neceſſaria, tom. 7.conſ. 3.n.7.
An, & quo pacto contra Vniuerſitates deueniri poſſit ad interdictum Eccleſiaſticum, tom.7.conſ.17. à n.1.
Quomodo Vniuerſitates citari debeant, ibid.n.2. & ſeqq.
Scientia ſingulorum de Vniuerſitate quando, & in quibus afficiat Vniuerſitatem, ibid.n.3.

Vrina.

Liberatio à ſoppreſſione vrinæ, an & quatenus ſit miraculo adſcribenda, tom.7.conſ.26. à n.4.

Voluntas.

Mutatio voluntatis non præſumitur, niſi probetur, tom. 7. conſ.31.n.14.

Votum, V. *Capitulum.*

Vox, V. *Capitulum.*

Vſura.

Vſurarum cauſa, an ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, tom.5.conſ.2.n.35.& 38.
An ſit miſti fori, ibid.n.38.

Vſurpatio, V. *Laici, Bona.*

Quid ſit, tom.7.conſ.11.n.3.
Bonorum Eccleſiæ quatenus procedat, ibid.
Quæcunque vſurpatio bonorum, iuriumque cuiuſuis beneficij, vel loci pij vſurpans, interdicitur, ibid.n.8.
Neceſſe eſt ad contrahendam cenſuram non ignorari, quod fructus vſurpati ſint Eccleſiaſtici, ibid. n. 9.
Quæ formalitas requiratur ad pœnas incurrendas, ibid.
Quid de furibus, ibid.
Quæ vſurpatio proprie dicta, ibid.
Quid de vſurpante iuriſdictionem Eccleſiæ etiam ſecularem, ibid.
Et de vſurpante poteſtate priuata, ibid.
Qui excuſandi, ibid.
Quid quando titulus eſt dubius, ibid. n.10.
Vſurpatio iurium Epiſcopalium à Regularibus, in quibus conſiſtat, tom.7.conſ.44. n.13. & ſeq.
Et quid ad eam requiratur, ibid.n.14.
Vſurpatio iurium Epiſcopalium, an idem, ac perturbatio iuriſdictionis Epiſcopi, ibid.n.37.

Vtilitas.

Vtilitatis publicæ vis, tom.5.conſ.5. n.62.
In pupillis, ibid.
In conferendo honores, & officia publica, etiam inuitis, ib.
Et ad iudicandi munus etiam inuitos aſſumendo, ibid.

Vulnus, V. *Sanatio.*

Vxor, V. *Matrimonium.*

An vxoris cohabitatio inhibenda Regulari ſpontè comparenti in S.Officio, & fatenti ſuam profeſſionem fuiſſe irritam, tom.6.conſ.43.n.1.
Et quomodo cum eo procedendum, ibid. n.2.
An & quæ traditio vxoris ad domum ſponſi temporibus prohibitis interdicatur ſub peccato mortali, tom.6. conſ. 47. à n.1. & 9.
Quid de copula carnali, ibid.n.2. & ſeqq. ac n. 16.
Sola traditio ſolemnis prohibetur, ibid. n.9. & ſeq.
De traductione non ſolemni, ibid. n.12. & ſeqq.
An conuentio, quod vxor hæretica poſſit viuere ſeorſim à viro catholico ſit licita, tom.7.conſ.51.n.1. & 2.
Vel ſit compellenda ad cohabitandum cum dicto ſuo viro, ibid.n.3.
Et quibus remedijs, ac medijs, ibid. n.4. & 5.
An & quatenus vxor in Conſeruatorio retenta tradenda ſit ſuo viro, tom.8.conſ.147.à n.1.

Z

Zingari, V. *Cigari.*

FINIS INDICIS.

Etiam in cœnis grandibus ſæpe facimus, vt cum optimis ſatiati ſimus, varietas tamen nobis ex vilioribus grata ſit.
Quinctilian. lib. 10. cap. 1.

VA1153129 1